IVRIS PONTIFICII VETERIS EPITOME

Auctore Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. D.

ANTONIO AVGVSTINO

ARCHIEPISCOPO TARRACONEN.

Pars Secunda de Rebus.

AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. D.

ALEXANDRVM PERETTVM

CARDINALEM A MONTEALTO

S. R. E. VICECANC. DIGNISSIMVM, &c.

R. B. B. NAPOLI

ROMAE, Ex Typographia Aegidij Spadae. M. DC. XI.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur ſi videbitur R. P. M. Sacri Palatij Apoſtolici.

Caeſar Fidelis Viceſger:

POſtulante Reuerendiſſimo Patre F. Ludouico Yſtella Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici perlegi ſecundum, & tertium Tomum Epitomes Iuris Pontificij veteris D. Antonij Auguſtini Archiepiſcopi Tarraconenſis; & nihil continet, quod Fidei catholicae, aut bonis moribus repugnet, immo opus valde vtile reipublicae Chriſtianae, & tanto viro dignum eſſe iudico, & debere typis mandari. Quod atteſtor Romae die 13. Maij M. D C. X.

Antonius Epiſcopus Sarnenſis.

Imprimatur.

Fr. Damianus à Fonſeca Magiſter, & Socius Reuerendiſſ. Patris Fr. Ludouici Yſtella Sacri & Apoſtolici Palatij Magiſtri Ordinis Praedicatorum.

ILL.^MO ET REV.^MO D. D.

ALEXANDRO PERETTO

CARD. A MONTEALTO S. R. E. VICECANCELLARIO DIGNISSIMO, ETC.

ANTONIVS AVGVSTINVS E SOC. IESV F.

SERIVS quidem, quam vt tuorum praeſtantiae meritorum fieret aliqua ex parte ſatis, Princeps Illuſtriſſime, hoc a me qualecumque proficiſcitur, neque nouae, neque vulgaris erga te obſeruantiae monumentum; citius tamen, atque fortaſſe audacius, quam vt ab homine peregrino tantae lucis, ac dignitatis amplitudo attingi queat, opus hocce tuum in conſpectum ampliſſimum datur. Et ſane reformidaſſet vtique, ante ornatiſſimum iſtud ſapientiae ſolium prodire, niſi qua in ſede maieſtatem Sapientia poſuit, in eadem etiam benignitatem ſingularem admirabili plane conſilio collocaſſet. Haec nimirum ingenue fatebor, Cardinalis ampliſſime, quos tua iſta purpura, Vicecancellarij ſupremum nomen, ac munus, ſanguinis propinquitas, qua Xiſtum V. Pont. Max. reſpicis, aliqua ratione deterreat: Haec, inquam, ceterarum agmine ſtipata virtutum ad ſe venientes non allicit modo, ſed etiam arcana quadam, ſuauique naturae comitate attrahit. Quare ſi omnes omni tibi beneficientiae genere promereri, admirabili eiuſdem naturae inſtinctu, tibi conceſſum eſt: video ego quantopere tum communi Societatis Ieſu, tum priuato meae Auguſtinorum familiae nomine, ne ce pro iure quodam veluti hereditario tuae Amplitudini debeam; a qua in noſtrum Ordinem, & conſanguineos meos luculentiſſima beneuolentiae teſtimonia profecta ſunt. Neque vero cum opus hoc nomini tuo conſecrandum ſtatui, compenſaturum me ſum ratus, vel exiguam tuorum promeritorum partem, ſed eorum feliciſſimam recordationem, quantum in me eſſet, aeternitati dicaturum. Licet enim haec Eccleſiaſticorum canonum Epitome operae pene immenſae, nec fructus imparis videatur eſſe; tamen illud, quantumcumque eſt, vel ex indubitata ipſius Auctoris mente tuum eſt; vt ſi frontem ipſam nominis tui ſplendor inſigniat, a ſempiterna facile vindicari obliuione poſſit. Auctorem agnoſcit huiuſmodi elucubratio Antonium Auguſtinum Tarraconenſem Archiepiſcopum virum ſane, abſit verbo inuidia, tum de politioribus litteris, tum de Iuris vtriuſque prudentia, tum demum de chriſtiana republica optime meritum. Et vt conſulto praeteream: ingenita eius animi ornamenta, atque virtutes, permultaque de diuerſis facultatibus, de vtroque praeſertim Iure opera ab eo edita, quibus maxime enituit, vt iuris tam Ciuilis, quam Pontificij incorrupta explanatio, atque ex ipſis hauſta fontibus ederetur: laboris pene immenſi ſtudium illud fuit, quo geſta, decretaque Romanorum Pontificum, Synodos vbique terrarum coactas, & Oecumenicas, & Prouinciales, earumque ſanctiones diligentiſſime conquiſiuit, conquiſitas tranſcripſit, tranſcriptas contulit, collatas in capita quaedam certa, ſeriemque ordinatiſſime digeſſit. Suſcepit opus hoc, Cardinalis Illuſtriſſime, Antonius Auguſtinus patruus meus, elaborauit, perfecit, primam etiam eius

partem,in qua de Perſonis agitur,typis commiſſam euulgauit: Secundae, & tertiae non tam praeli copia,quam vita ipſa defuit,& defuiſſet, opinor, ſua tanto labori merces, hominum nempe memoria,vel potius mortalium commodis, ipſa volumina defuiſſent,niſi ab eo,qui communi totius orbis terrarum vtilitati natus erat,huic detrimento ſapientiſſime cautum eſſet. Dicam apertius: Sanctiſſimus Pontifex, ac ſapientiſſimus Xiſtus V. Auunculus magnus tuus,ampliſſime Cardinalis,omni ſtudio,atque induſtria elaboratum opus ab ipſo pene interitu vindicauit: etenim non ſatis illi fuerat ad immortalitatem nominis conſequendam, aras, ſacella, templa conſtruere, immenſae molis Pyramides, atque Obeliſcos erigere, maximam aquarum copiam per longinquos, ac denios ductus in Vrbem ad communem vtilitatem deriuare; ſed quod vnum deeſſe videbatur ad ſapientiſſimum Orthodoxae totius Eccleſiae regimen,ac firmamentum,id eſt,ad ſingularis plene gloriae cumulum opere magnificentiſſimo, Regio, Pontificio, promptuarium illud orthodoxae fidei dogmatum, ac veluti aerarium ſanctorum Patrum ſapientiae,omnis officinam,ad vberrimam ſinceri dogmatis copiam propriis e fontibus hauriendam. Vaticanam,inquam,Bibliothecam reparauit, atque in angulo quodam modo deliteſcentem in ampliorem, & apertiorem aream tranſtulit,admirabili picturae artificio decorandam curauit,manuſcriptos codices ferme ſexcentos, e diſſitis maxime inter ſe regionibus,in eam importari iuſſit. quale nam, bone Deus, & quantum opus! in quo nimirum quot volumina, vel diligenter aſſeruata, vel ſtudioſius condita de nouo ſunt, tot quaſi linguis tanti Pontificis fama celebratur; quos effinguntur Regum, Imperatorum,Sanctorum veuirorum ſtudia in libris ſedulo conquirendis,tot exprimuntur ſymbola, Xyſti V. admirabile conſilium indicantia,vt par omnino videatur eſſe., quot ex infinitis pene terrae partibus ad inuiſendam Vaticanam Bibliothecam confluunt, tot etiam exiſtere ipſius prudentiae,religionis,ac munificentiae locupletiſſimos teſtes. Recentem hanc ergo canonum collectionem, & ea,quibus Concilia, Decretaleſque epiſtulae continebantur, Tarracone in Vrbem,atque in iſto Vaticano theatro cuſtodiri iuſſit ſanctiſſimus Pontifex Xiſtus V. Quod igitur ipſe,vna cum beatiſſimo Pontifice Auunculo magno tuo,exoptare viſus fueras, vt opus hoc in hominum conſpectum, lucemque prodiret, id qualicumque ſtudio perfectũ eſt hoc tempore. Ne vero Antonij Auguſtini obitus aliqua fortaſſe ratione tanto labori officiat, excitauit,niſi fallor, extincti ex fratre filius eiuſdem plane nominis, tanti patrui vna cum dignitate, doctrinaque memoriam; excitabis ipſe clariſſime Princeps, qui ſanctiſſimi Pontificis,atque praeſtantiſſimi Auunculi magni tui non ſolum amplitudinem Cardinalitia expreſſam dignitate retines, ſed mores etiam auguſtiſſimos felici prorſus,atque poſteris omnino admiranda imitatione proſequeris: qui Pontificiam liberalitatem, atque ſplendorem,ita Cardinalatio muneri copulaſti, vt iure merito mortales ambigant, vtrum ipſe expreſſam animo tuo Xiſti V. Opt. Max. effigiem referas,an vero idem ſanctiſſimus Auunculus magnus tuus quaſi e caeleſti ſpecula referat tuam: Ipſe, inquam,excitabis tuo ſplendore, ac nomine quaſi extinctam operam. Sua ſe tibi ſponte committit, quod induſtria tua,ſapientia,benignitate, ac liberalitate ſingulari tuum eſt: debitum tuae virtuti teſtatur obſequium; teſtamur, quicumque Antonij Auguſtini Archiepiſcopi cõſanguinitate familiam attingimus; ad quos non cognomenti modo, ſed deuinctiſſimae etiam aduerſum te voluntatis hereditas tranſmiſſa eſt, Quorum ſi conatibus,vt ſperandum eſt,maxime arriſerit benignitas tua,enim vero laetitijs omnibus exultabunt, tali patrono ſeruatum iri hoc quaſi pupillum opus, cuius demum patrocinium, quando ſe ipſi referendis gratijs fatentur impares, compenſari a bonorum omnium largitore Deo enixe poſtulabunt.

DE AVCTORIS CONSILIO DEQVE OPERIS VTILITATE.

Antonius Auguſtinus e Societate Ieſu.

QVI canones antiquorum conciliorum, epiſtulasq. ſummorum Pontificum, quas Decretales appellant, iam inde ab ipſis propemodum eccleſiae naſcentis exordijs collegerint, fuiſſe per multos, eoſq. viros omni ex parte eruditiſſimos, cum per ſe nota res eſt, tum praefatione ad Gregorium XIII. Pont. Max. libro, quem edidit de antiquis epiſtularum Decretalium collectionibus, non minus grauiter, quam erudite differit noſter, tum quidem Ilerdenſis Epiſcopus, mox vero Tarraconenſis Archiepiſcopus Antonius Auguſtinus. Nam vt omittam antiquiſſimos illos, ſiue e Latinis Iſidorum ſanctiſſimum Epiſcopum Hiſpalenſem, & alterum etiam Iſidorum Hiſpanum minus notũ, ſed virum grauem, ac eruditum; & tertiũ eo notiorem cognomento Mercatorem; ſiue ex Graecis Sabinum Heracleae Thraciae Epiſcopum, ac Ioannem Conſtantinopolis Patriarcham: inſudarunt poſterioribus ſaeculis haud ſane infeliciter in hoc negotio, inter eoſdem quidem Graecos, Photius Conſtantinopolitanus, Alexius Ariſtenus, Ioannes Zonaras, Matthaeus Blaſtares monachus, Theodorus Balſamon, Conſtantinus Hermanopolus, Arſenius, alijq. nonnulli: e Latinis vero Martinus Bracarenſis, Dionyſius Exiguus, Creſconius, Deusdedit presbyter Cardinalis, Gregorius presbyter, cuius collectio Polycarpi inſcriptionem praefert, Hildebertus Turonenſis Archiepiſcopus, & alij ſimiles. Sed multo felicius in hoc eodem argumento verſati ſunt poſtremi omnium Burchardus Vormatienſis, Iuo Carnotenſis, Anſelmus Lucenſis Epiſcopi, & qui prioribus omnibus videtur tenebras offudiſſe, nobilis e ſancti Benedicti familia monachus, vir ſane in diuino, humanoq. iure exercitatiſſimus, Gratianus. Quorſum igitur, dicet quiſpiam, Tarraconenſis noſter nouam poſt tot veteres, tamq. egregias, collectionem temptauit? cum praeſertim vix plura, quam in illis, in hac noſtra eſſe videantur; vt pote quae vltra aetatem Innocentij III. non protenditur. Videri enim id cuipiam poterit non ſolum eſſe actum agere, ſed fortaſſe etiam temere in alienos labores introire. Vere haec quidem, ſapienterq. dicerentur; niſi artes omnes, ac diſciplinae, in quibus tamquam in latiſſimis campis hominum exenrrunt ingenia, adeo longe, lateq. paterent, vt ad infinitatem propemodum quandam accederent: quo fit, vt priorum inuenta ſcriptorum numquam poſteriorum induſtriam retardarint, quo minus in iiſdem illis, hi diſciplinis tractandis verſarentur, ſi minus aequali cum gloria, certe cum vtilitate, fructuq. non vulgari. Scite enim quod latinae princeps eloquentiae de praeſtantiſſimis duobus philoſophis dixit, Ariſtotelem e ſcribendo non fuiſſe deterritum Platonis amplitudine: At qualis, quantusq. Plato, Deus immortalis! longe omnium, quicumque aut ſcripſerunt, vt ille idem ait, aut locuti ſunt, & copia dicendi, & grauitate princeps. Quod, inquam, de his ille dixit, hoc idem & de Theophraſto Ariſtotelis diſcipulo dicere poſſumus, non fuiſſe deterritum ſubtilitate, atque auctoritate magiſtri, quin cum de alijs, tum de iiſdem ipſis interdum rebus tam grauiter, accurateq. ſcriberet, vt magiſtrum ipſum, quod teſtantur libri de plantis, ſuperare videretur. Poſſumus & idem dicere de Theophraſti diſcipulo Demetrio Phalereo; quem nec Ariſtotelis, nec Theophraſti praeſtantia retardauit, quin eaſdem res ipſas, tum quaeſtiones philoſophicas, tum de arte dicendi praecepta ſuis monumentis conſignaret, in quibus illi ante elaborauerant. Nam, vt ait Poëta ille: Non ſi priores Moeonius tenet ſedes Homerus, Pindaricae latent, Caeaeque, & Alcaei minaces, Steſichoriq. graues camoenae. Siue enim ſuam quis in ſcribendo ſpectet gloriam, prudentis, cordatiq. hominis ſemper eſt habitum, prima ſpectantem in ſecundis ſaltem poſſe conſiſtere; ſiue neglecta ſua gloria, ſpectarint ij poſterorum tantum vtilitatem; quod de noſtro Antonio Auguſtino & vere, & ingenue affirmare poſſumus: excogitarunt poſteriores ſaepe permulta, cum humani generis vtilitate coniuncta, quae prioribus in mentem minime venerunt. Ac ne recedam ab hac ipſa re, de qua ſermonem inſtitueramus, quamuis horum omnium, qui canones collegerunt, munus nequaquam ſit decreta vel noua condere, vel condita interpretari, ſed quae a ſummis Pontificibus, a Concilijs, a ſanctis Patribus conſtituta ſunt, atque ſancita, ea ipſa, & diſperſa in vnum locum colligere, & collecta apte diſponere; quis non videt in hac ipſa re aliquid poſteriores elaborare poſſe, quod priorum diligentiam praeterierit? Collegit ſane Gratianus, vt

de vno hoc loquar, qui priores omnes videtur ſuperaſſe, canones, ac decreta. praeclare ille quidem; ſed cui dubium eſſe poſſit, cum nec omnia potuiſſe colligere, quae quingentis propemodum poſt ipſum annis ad noſtram vſque aetatem ſancita ſunt; nec vero collegiſſe quaecumque ante ipſum, fuerunt, omnia: ſiue quod eum nonnulla latuerint, ſiue, quod dum tot, tantiſq. colligendis inſudat, mirum non ſit, ſi pauca quaedam eius diligentiam, ſedulitatemq. fugerint. Quod ſi quis id clarius perſpicere cupiat, euoluat diligenter Gratiani Decretorum librum: perſpicue is cernet, pauciſſima, ne dicam propemodum nulla, de Romanorum Pontificum auctoritate, de celebrandis concilijs, de cenſuris eccleſiaſticis, de ipſis denique ſacramentis, quibus eccleſia maxime nititur, toto eo volumine contineri. De ipſo autem ordine, ac diſpoſitione rerum, quod citra tanti viri inuidiam dictum volo, multa viri eruditi in Gratiani collectione deſiderant. Cum enim id ſibi ipſe propoſuiſſet, quod ex eius Decreti inſcriptione liquido conſtat, vt diſcordantes in ſpeciem canones redigeret in concordiam: Cauſſas quaſdam, quaeſtioneſq. inſtituit, quibus quaſi in iudicio in vtramque partem quaeſtione propoſita, cauſſa agitaretur; omnibusq. hinc inde perpenſis, ipſe quaſi arbiter honorarius canones contrarios, quaſi partes inter ſe colligigantes, mutuo quodam foedere, atque amicitia colligaret. Ingenioſum quidem inuentum. Verum, quod quiuis facile viderit, cum rerum ipſarum natura non admodum conſentaneum. cum enim, vt praeclare Iuriſconſultus ſcriptum reliquit, ita natura comparatum ſit, vt plura ſint negotia, actionesq. quam verba; qui fieri poteſt, vt infinita propemodum negotiorum, actionumq. multitudo, cauſſis non amplius ſex & triginta, quaeſtionibus non plus centum, & ſeptuaginta, quas eae cauſſae continent, coërceatur? Mitto, quod tripartitus ille ordo Diſtinctionum, Cauſſarum, De conſecratione, potius aſcitus fortuito, quam ex iuris ipſius principijs petitus eſſe videatur. ſicut & illud, quod de Paenitentia tractatum, prout occaſio tulit, Cauſſis inſeruit: quibus rebus factum eſt, vt pleraque inuolute, nonnulla praepoſtere, multa alieno loco digeſta videantur; pleraque etiam interdum non ſine faſtidio aliquo repetita. Accedit ad haec illud tertium, quod pleraque Romanorum Pontificum, Conciliorum, Patrumq. teſtimonia, quae Gratianus affert, confuſa ita ſunt interdum, atque inter ſe permiſta, vt quae vnius ſunt, ſaepe tribuantur alteri: interdum ita dubia, incerta, apocrypha, vt eorum fides non raro nutet: denique verba ipſa Patrum, atque Pontificum parum bona fide non ſemel citentur. quae omnia non ſolum ex antiquis Gratiani codicibus, verum ex nouiſſima quoque eiuſdem emendatione, Gregorij XIII. Pontificis Maximi iuſſu promulgata, liquido cuiuis conſtare poterunt. Neq. aliam eius rei cauſſam exiſtimauerim, niſi quod non ex puriſſimis, ac ſinceriſſimis ipſis Patrum, Conciliorum, Pontificum fontibus illa ſua hauſerit Gratianus, ſed riuulos haud ita puros Burchardi, Iuonis, aliorumq. qui ante ſe eodem in labore verſati erant, conſectatus, mox impuriores, vt in peius praeceps eſt humanum ingenium, ipſe reddiderit. Quibus rebus factum eſt, vt viri eruditi nonnulli, varijs in locis, prouinciam de eo emendando ſuſceperint, & multam, ſedulamq. in ea re operam poſuerint: vt Antonij duo, Demochares alter, Contius alter; & nouiſſime memoria noſtra plures Illuſtriſſimi Cardinales, atque alij inferiores Antiſtites, cumq. his viri docti permulti iuſſu Romanorum Pontificum egregie elaborauerint; quod opus tandem Gregorij XIII. Pontificis Maximi auſpicijs, & perfectum, & inuulgatum eſt, ita tamen vt non deſint, quae deſiderentur, in ea emendatione permulta. Verum qui plura de hoc argumento ſcire deſiderat, conſulat quadraginta illos aureos, atque omni eruditione refertos Auctoris de emendatione Gratiani Dialogos; in quibus & de hac ipſa re plura, & de conſilio Auctoris inueniet. Neque tamen eo dicta velim, quo de Gratiani, viri religioſiſſimi, atque optime de chriſtiana Republica meriti, exiſtimatione quidquam detractum velim; ſed vt omnes intelligant Antonium Auguſtinum in nouo tẽptando opere, nec actum egiſſe, nec oleum, atque operam perdidiſſe. Nam ſi multitudinem rerum, ac decretorum ſpectes, haec noſtra collectio multo eſt, quam illa, vberior, & copioſior, pluraq. & antiquorum, & recentiorum Conciliorum, ſummorumq. Pontificum, ac ſanctorum Patrum decreta complectitur. nam a canonibus Apoſtolorum ad concilium vſque Lateranenſe ſub Innocentio III. Pontifice Maximo celebratum, vix vllum deſiderabis canonum, quem in hac collectione non inuenias. Quod vero attinet ad ordinem ipſum, ac methodum, eam ſibi ſequendam eſſe duxit Auctor, quam primus Caius ille egregius Iuriſconſultus in ſuis Inſtitutionibus excogitauit: mox Tribonianus, Dorotheus, Theophilus Pandectarum Iuris ciuilis ſapientiſſimi collectores, in illo numquam ſatis laudato Pandectarum opere ſequuti ſunt. Denique Iuſtinianus ipſe piiſſimus Imperator in Inſtitutionibus ſuo iuſſu euulgatis excepit, atque approbauit: nimirum vt tripartita eſſet Iuris omnis diuiſio: vt aliud ad perſonas, aliud ad res, aliud ad actiones, iudiciaq. pertineret. quam Auctor noſter prudentiſſime in hoc opere amplectendam ſibi eſſe duxit. Primum quod partitio ſimpliciſſima, breuiſſimaq. eſt; deinde quod maxime rerum ipſarum naturae conſentanea. nam primum perſonae ipſae ſunt rerum, actionumq. quaſi fundamentum; tum res ſequuntur recte, quae perſonis ipſis quaſi adiacent; poſtremo eorum actiones, ac iudicia, quae ex actionibus oriuntur. Adde quod ex hac diuiſione id maxime, inter cetera, exiſtit commodi, quod qui Iuri Ciuili dederunt operam, ſi mox ad eccleſiaſticum ius animum applicent, in nullo fatigentur nouo ordine perquirendo; ſed mutata ſolum materia, eandem prorſus rationem,

l. natura. D. de praeſcript. verbis.

l. 1. D. de ſtatu hominũ. & §. omne autẽ. Inſtit. de iure naturali.

tionem, ac diſtributionem in iure eccleſiaſtico his libris comprehenſo reperiant, quae iuri ipſi ciuili maxime congruat, atque conſentiat; eademq. prorſus ſerie in hoc opere ius canonicum ciuili reſpondeat. Age autem, quanti facienda ſit in rebus omnibus apta ſeries, rerumq. connexio, exemplis nonnullis illuſtremus. Haec, quam cernis, porticus, hoc palatium, haec aedes, templumq. magnificum, quod admirabili opere elaboratum, & concinnatum intuentium rapit oculos ſua varietate, ac pulchritudine; ſi illud diſſoluas, ac diruas, quid erit aliud, niſi ingrata, deformisq. trabium, lapidum, cementiq. congeries? Cum intueris egregium iſtud opus ſupremi artificis, quod nos in creatoris ipſius cognitionem, atque admirationem trahit, inuerte illud, vt ignis inferne ſubſidat, terra, ac pelagus aëris locum habeant, celum porro ipſum ſeſe his, quaſi per quaſdam partes, ac portiones, infundat, quid aliud tunc erit haec rerum vniuerſitas, niſi Democriticum illud chaos? quid nam aliud, niſi pondus iners, congeſtaq. eodem, Non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum? Quanto artificio, Deus immortalis, partes humani corporis inter ſeſe conſpirant, atque conſentiunt? quam apte quaeque peragit munus ſuum? At ſi quiſpiam oculos ſubmittat ad pedes, pedes contra ad caput attollat, duriſsimis oſsibus extrinſecus hominem veſtiat, pellem in intimas corporis partes recondat, digitos dentibus, gingiuas vnguibus muniat, quis vſus erit, quae vtilitas harum partium? nulla prorſus. Denique vt a rebus, de quibus agimus, non recedamus, praeſtantiſſimae ſemper habitae ſunt inter ceteras Mathematicae diſciplinae. cur vero? eo vel maxime, quia tam praeclara ſerie, atque ordine contextae ſunt, vt a ſimpliciſſimis quibuſdam exordijs, ijs pauciſſimis, quae Principia, Definitiones, Poſtulata appellant, admirabili quadam ſerie ad innumerabiles, easq. exquiſitiſſimas demonſtrationes progrediantur; quae ita ex ſeſe aptae, nexaeq. ſunt, nihil vt in ſecunda ſumatur, quod in prima demonſtratum non ſit, nihil in tertia, cuius certam ſcientiam non habeant e ſecunda. Hoc ipſum propemodum ex hac ſimpliciſsima Auctoris noſtri diuiſione futurum auguramur, quod ex pauciſſimis illis Mathematicarum initijs oriri diximus: quod etiam in ipſis elementis oculis cernimus. Siue enim Elementa dixeris ipſa rerum mortalium exordia, ſiue literas ipſas, quae elementa etiam appellantur; certe & quatuor illa prima corpora, eaq. ſimpliciſſima, infinita propemodum ex ſeſe lapidum, herbarum, arborum, fruticum, animantium genera progignunt; & litterae illae numero ſane non admodum multae, infinitam vocabulorum ſeriem ſuo complexu, coniunctioneq. varia effecerunt, & multo plura ſine vllo prorſus termino poſſunt efficere. Hac ſane ratione cum tripartita ſit noſtri operis diuiſio, de perſonis, de rebus, de iudicijs, ex his quaſi ſeminibus naſcuntur innumerabiles, tum quaeſtiones, tum cauſſae. Quod etiam ex ipſo Iure ciuili perſpicue cerni licet; in quo cum ſit eadem ipſa tripartita diuiſio perſonarum, rerum, actionum, tot tamen cauſſae, ac quaeſtiones ex his naſcuntur, vt lites ipſae nullo fine terminari poſſe videantur: cuius vt perſpicuum facile eſſe poſſit, ſuperuacaneum videri in ipſo opere cauſſas, quaeſtionesq. diſtinguere. Accedo ad tertium illud caput, quo praeſtare Epitomen hanc Auctoris ceteris dicebamus, quod in ea certa ſunt omnia, atque explorata. Ea quippe in re maximum Auctor ſtudium, ſummumq. laborem poſuit, vt Concilia graece, latineq. edita, nec non & manuſcripta varijs ex locis, hinc, inde conquireret, conquiſita inter ſe conferret, atque optima quaeq. ſeligeret, ex quibus canones hos certiſsimos ederet. Idem quoque praeſtitit in ſummorum Pontificum epiſtulis decretalibus perueſtigandis: in quibus multa, quae aliorum induſtriam, perſpicacitatemq. latuerant, primus ipſe in lucem claram, ſolemq. produxit: quaeq. alij varios in locos minus accurate diſperſerant, ipſe e ſuis quaeq. Auctoribus eruta, ſimul omnia in ſanctiſſimae totius eccleſiae honorem, chriſtianorumq. ſingularem vtilitatem in vnum conſpectum dedit: vt labor hic non ſolum Iuris canonici, ciuilisq. ſtudioſis apprime vtilis futurus ſit, verum etiam ſacrae Theologiae candidatis propemodum dixerim neceſſarius; cum in hac epitome non ſolum tradantur, quae ad lites, cauſſasq. eccleſiaſticas iudicandas pertinent, non ſolum totus iudiciorum ordo exponatur, non ſolum declarentur ea, quae ad crimina poenis eccleſiaſticis vindicanda ſaciunt; verum etiam noſtrae fidei dogmata confirmentur omnia, haereſes etiam his contrariae, ſchiſmata demum, atque eorum auctores conuellantur; Summi Pontificis, atque vnius in terris Chriſti Domini Vicarij, atque Conciliorum eximia ſtabiliatur auctoritas, cunctorum, qui in eccleſia ſunt, dignitates, munera, officia, gradus explicentur: Sacramenta a Chriſto Domino in maximum Reipub. chriſtianae bonum inſtituta, venerandumq. miſſae ſanctiſſimae ſacrificium, ceteraq. quae ad illud cohoneſtandum inſtituta ſunt, ſacra templa, aedes, altaria, vaſa, indumenta, ſanctae etiam imagines; ad haec cenſurarum omnium vis, ac leges exploratae aperiantur his libris omnia, atque aptiſſime illuſtrentur. Ceterum ne quis adhuc de Auctore operis ſcrupulus in animo alicuius inſideat, illud notum omnibus eſſe volumus, non ſolum primam operis huiuſce partem, quae viuente adhuc Auctore prodijt, ſed & ſecundam, & tertiam, quas multis annis, poſtquam ille ad meliores ſedes conuolauit, nunc tandem in lucem damus, legitimum eſſe ipſius Antonij Auguſtini Archiepiſcopi Tarraconenſis foetum; opus ab ipſo mirifica elaboratum induſtria, ac ſingulari ſtudio concinnatum; quodq. magis mirere, ſua manu ad poſtremum vſque librum, titulum, atque caput exaratum, emendatum, ac notis illuſtratum. Cuius rei fidem nobis faciunt manuſcripti codicis Tarracone iam inde in vrbem delati,

& in

& in Bibliotheca Vaticana obſeruati. Cum enim Auctor ſuorum laborum, quos pro ſancta Dei eccleſia pertulerat, praemium reportaturus, euulgata iam prima Epitomes huius parte, conceſſiſſet ad ſuperos pridie Kalen. Maij Anni ſalutis milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, Xiſtus V. Pontifex Opt. Max. Antonij Carafae, qui tunc Bibliothecae Vaticanae praeerat, viri non ſolum eccleſiaſtica Cardinalitia dignitate, ac familiae ſplendore illuſtris, ſed & bonarum quoque litterarum ſcientia, integerrimaeq. vitae exemplo multo illuſtrior monitu, atque inſtinctu: Xiſtus V. inquam Pont. Max. quod Auctorem, atque opus magnifaceret, Tarracone in Vrbem, vt in lucem ederentur, reliquas duas partes adduci iuſſit; ſimulq. virum eruditione inſignem Franciſcum Aduarte Caeſarauguſtanum monachum Carthuſienſem accerſerit, quem huius operis editioni praeficeret; propterea quod is, antequam ad Carthuſienſium tranſiret familiam, per biennium & amplius, vna cum ipſo Archiepiſcopo, huic Epitomi digerendae, atque adornandae multum operae, ac laboris inſumpſerat. Verum cum & hic non multo poſt, & Cardinalis ipſe, ſed & prius Xiſtus quoque Pont. Max. vita defuncti eſſent, non ſolum hi libri parente ſuo, ſed ſuis quoque quaſi tutoribus orbati fuere; cura tamen, ac diligentia Illuſtriſsimi, ac Reuerendiſsimi Cardinalis Caeſaris Baronij, qui in eiuſdem Bibliothecae Vaticanae adminiſtrationem ſucceſſerat, Clementis VIII. Pont. Maximi auctoritate, in hodiernum vſque diem integri in eadem Bibliotheca repoſiti, atque aſſeruati ſunt. ex qua tandem Sanctiſsimi Patris Pauli V. Pont. Opt. Max. liberalitate in lucem prodeunt. Quoniam igitur cauſſas, rationesq. ſuſcepti operis expoſuimus; fruſtra mihi monendus, multoq. minus cohortandus videris, prudens Lector, vt tanti viri laboribus velis ipſe proficere. Fruſtra, vt aduectas longiſsimis e regionibus merces, ac margaritas pretioſiſsimas gratis tibi compares: fruſtra, vt vt ex horto Tarraconenſis Archiepiſcopi manu conſito, ſolertiaq. eius dimenſo, atque deſcripto non minus dulces, ac ſuaues, quam ſalubres quoque fructus deguſtes. Si enim animum ad hoſce libros euoluendos adieceris, non dubito fore quin dicturus ipſe ſis, illos poſt annos ſex, & viginti, poſt quos Auctor in caelum, vt ex eius eximijs virtutibus ſperare licet, euolauit, hos labores in tuam, ſtudioſorumq. omnium vtilitatem, & eccleſiae ſanctae commune bonum, haud fruſtra tandem aliquando emerſiſſe.

DE INSCRIPTIONE OPERIS,

deque canonum auctoribus, & collectoribus.

Ex Auctoris ſcriptis.

QVANDOQVIDEM quae de conſilio, ac mente auctoris in hoc opere ſuſcipiendo praemittenda videbantur, breuiter enarrauimus: non ingratum tibi fore ducimus, ſi nonnulla, quae huic operi lucem afferant, haud ſane multis dilucidemus: & primo loco huius operis inſcriptionẽ ab auctore quidẽ praefixã, & in quibuſdam eiuſad primã huius Epitomes partẽ notis explicatam. Titulus horũ librorum eſt: Iuris Pontificij veteris Epitome. Vt in iure, inquit, ciuili ſub titulo de veteri iure enucleando, Iuſtiniani conſtitutiones exſtant, quibus Triboniano, & iuriſconſultis ceteris mittitur Pandectarum, ſiue Digeſtorum ex veterum iuris ciuilis ſcriptorũ libris collectio: ſic noſtrũ opus, quod ex conciliorum veterũ, & Pontificiarum epiſtolarũ libris collegimus, quae generalis concilij Lateranenſis Innocentij Tertij temporibus circumſcribuntur; nihil enim poſterius inuenies: Vetus ius pontificium appellauimus. Quanta autem ſic veteris huius iuris prudentiae dignitas; noſtrum non eſt pluribus oſtendere; cum ſit omnium hominum iudicio perſpicuum. Epitomen autem appello, propterea quod non omnia verba refero, ſed quae praecipua mihi viſa ſunt; ac ſaepe ex magna concilij alicuius mole, praeter canones, pauca ſumpſi: item ex longis epiſtolis quorumdam Pontificum aliquot tantum ſententias: Graeca etiam non ſemper totidem verbis ſum interpretatus: ſed ſaepe ſententijs colligendis contentus, cetera reliqui, vt ea ex fontibus hauriantur. Nos vero, quod maxime ſecuti ſumus, hoc eſt, vt iuris artem traderemus, & ordine, & ratione, vti poſſemus, in his, quae temporis ſolum ordine collocata fuerant, locoſque quoſdam communes nobis parauimus, quibus, cum commodum eſſet, vteremur. In his quaedam repetita ſunt, vt facilius inueniantur; & vt veteres dixerunt, quae pulchra ſunt, ſaepe dici poſſunt. Haec noſter Antonius Auguſtinus. Qui etiam pactis explicuit, cur iuris Pontificij hanc Epitomen vocarit: nihil enim ſe ex iure ciuili accepit, ſed ex ſolis, vt dixit, concilijs, Romanorumque Pontificum epiſtolis canones collegit, & ex quorumdam ſanctorum Patrum dictis, quae velut regulas eccleſia ſemper venerata eſt.

veteris iuris — *Epitome* — *Pontificium*

Iam cur in tres partes de perſonis, de rebus, & de iudicijs hanc Epitomen diſtribuerit, illum audi, loco citato haec ſcribentem: Sic Caius, & Iuſtinianus initio inſtitutionum: Omne ius, quo vtimur, vel ad perſonas pertinet, vel ad res, vel ad actiones. Nos iudicia pro actionibus poſuimus; quia veteres actionũ formulae, etiam apud iuris ciuilis peritos, abſoluerunt: & vox iudicia melius ad ciuilia, & criminalia transfertur, quae iure Pontificio cõprehenduntur. &c. De his, quae in prima parte comprehenduntur, haec addit: Cum igitur hominũ cauſſa omne ius conſtitutũ ſit; primo de perſonarũ ſtatu, ac poſt de ceteris, vt res patitur, dicemus. His verbis vtitur Hermogenianus in libro iuris Epitomarũ, a quo ſumpſit etiam Iuſtinianus in inſtitutionibus. Ego hoc loco diuiſionẽ perſonarũ, qua vtor, vno in loco referam. Homines, aut Chriſtiani ſunt, aut no Chriſtiani, vt Iudaei, & Pagani. Chriſtiani, aut Catholici ſunt, aut haeretici, aut ſchiſmatici. Catholici, aut clerici, aut laici. Clerici, aut ſaeculares, vt vocant, aut regulares, canonici, ſiue monachi. Rurſus clericos in Pontifices, & non Pontifices diuido. Pontifices in Maximum, ſiue Romanum; Maiores, vt Patriarchas, Primates, & Archiepiſcopos, ſiue Metropolitanos; Minores, vt Epiſcopos. Clerici non Pontifices diuiduntur in Chorepiſcopos, Presbyteros, Diaconos, & Hypodiaconos, & alios clericos ſiue minorum ordinum, ſiue ſola tonſura initiatos. De concilijs agimus poſt Epiſcopos, de ſanctimonialibus virginibus poſt monachos: ſic etiam de alijs perſonis, quae his locis adnectuntur. Initium a Pontifice Maximo fecimus, vt a capite, quod potiſſimum eſt noſtri corporis membrum, ad inferiora deſcenderemus. Haec ille. Quae in alijs duabus partibus contineantur, ſuo loco dicemus. Atq. de inſcriptione, huius operis ſatis: de canonũ auctoribus pauca dicamus.

Diuiſio

Quorum primi haud dubie ſunt Romani Pontifices, conciliaq. generalia, & prouincialia, quos auctor in fine vniuſcuiuſq. refert, ſeruata temporũ ratione, vt antiquiora primo loco ponantur. Romanorũ Pontificũ, & conciliorum numerum, & ordinẽ ex eius operibus, maxime ex libro collectionũ antiquarũ decretalium, hunc accipe. Sed cum ipſe Auctor obierit Xiſto V. Romano Pontifice, ſolaque concilia edita in iſto catalogo propoſuerit, nos & poſteriores Rom. Pontifices, & non edita etiam concilia, quorum in hac Epitome ipſe meminit, addidimus.

Nomina omnium Pontificum Romanorum.

PEtrus Apoſtolus coepit anno Chriſti.	44	5. Anacletus	84
Linus viuo Petro anno	57	Euariſtus	96
Clemens anno	68	Alexander	109
Cletus	77	Xiſtus	117
		Teleſpho-	

	Teleſphorus	127
10	Hyginus	138
	Pius	142
	Anicetus	153
	Soter	163
	Eleutherus	171
15	Victor	186
	Zepherinus	198
	Calliſtus	218
	Vrbanus	223
	Pontianus	231
20	Anterus	236
	Fabianus eodem anno	
	Cornelius	250
	Lucius	253
	Stephanus	255
25	Xiſtus iunior	257
	Dionyſius	260
	Felix	271
	Eutychianus	275
	Caius	283
30	Marcellinus	296
	Marcellus	304
	Euſebius	310
	Miltiades	311
	Silueſter	314
35	Marcus	336
	Iulius eodem anno.	
	Liberius	351
*	Felix iunior viuo Liberio	*335
	Damaſus	366
	Syricius	385
40	Anaſtaſius	398
	Innocentius	402
	Zoſimus	419
	Bonifacius	419
	Caeleſtinus	423
45	Xiſtus tertius	432
	Leo	440
	Hilarius	461
	Simplicius	467
	Felix iunior, dictus tertius	483
50	Gelaſius	492
	Anaſtaſius iunior	496
	Symmachus	498
	Hormiſda	514
	Ioannes	523
55	Felix tertius, dictus iv.	526
	Bonifacius iunior	530
	Ioannes iunior	532
	Agapetus	534
	Silucrius	535
60	Vigilius	537
	Pelagius	555
	Ioannes tertius	561
	Benedictus	575
	Pelagius iunior	579
65	Gregorius	590
	Sabinianus	640
	Bonifacius tertius	607
	Bonifacius quartus	608
	Deus dedit	615
70	Bonifacius quintus	619
	Honorius	622
	Seuerinus	637
	Ioannes quartus	639
	Theodorus	640
75	Martinus	647
	Eugenius	654
	Vitallanus	657
	Adeodatus	672
	Domnio	676
80	Agatho	679
	Leo iunior	682
	Benedictus iunior	684
	Ioannes quintus	685
	Cono	686
85	Sergius	687
	Ioannes ſextus	701
	Ioannes ſeptimus	705
	Siſynnius	707
	Conſtantinus anno eodem.	
90	Gregorius iunior	716
	Gregorius tertius	731
	Zacharias	741
	Stephanus iunior	752
	Stephanus tertius, dictus iunior eodem menſe.	
95	Paulus	757
	Stephanus quartus, dictus tertius	768
	Hadrianus	772
	Leo tertius	796
	Stephanus quintus, dictus quartus	816
100	Paſchalis	817
	Eugenius iunior	824
	Valentinus	827
	Gregorius quartus	828
	Sergius iunior	844
105	Leo quartus	847
	Benedictus tertius	855
	Nicolaus	858
	Hadrianus iunior	867
	Ioannes octauus	872
110	Marinus, dictus Martinus iunior	882
	Hadrianus tertius	884
	Stephanus ſextus, dictus quintus	885
	Formoſus	891
	Bonifacius ſextus	895
115	Stephanus ſeptimus, dictus ſextus	896
	Romanus	897
	Theodorus iunior eodem anno.	
	Ioannes nonus eodem anno.	
	Benedictus quartus	898
120	Leo quintus	903
	Chriſtophorus eodem anno.	
	Sergius tertius	903
	Anaſtaſius tertius	910
	Lando	912
125	Ioannes decimus	913
	Leo ſextus	928
	Stephanus octauus, dictus ſeptimus eodem anno.	
	Ioannes vndecimus	930
	Leo ſeptimus	938
130	Stephanus nonus, dictus octauus	939
	Martinus iunior, dictus tertius.	942

Agape-

Agapetus Iunior 946
Ioannes duodecimus 956
Leo octauus 964
135 Ioannes tertius decimus 965
Benedictus quintus, dictus ſextus 972
Bonifacius ſeptimus 974
Benedictus ſextus, dictus ſeptimus 975
Ioannes quartus decimus 984
140 Ioannes quintus decimus 985
Ioannes ſextus decimus 995
Gregorius quintus eodem anno
Siluester ſecundus 998
Ioannes ſeptimus decimus 1003
145 Ioannes octauus decimus eod. anno
Sergius quartus 1012
Benedictus vij. dictus viij. 1009
Ioannes nonus decimus 1024
Benedictus octauus, dictus nonus 1032
150 Gregorius ſextus 1045
Clemens ſecundus 1047
Damaſus ſecundus 1048
Leo nonus 1049
Victor ſecundus 1055
155 Stephanus decimus, dictus nonus 1057
Nicolaus ſecundus 1059
Alexander ſecundus 1061
Gregorius ſeptimus 1073
* Clemens tertius viuo Gregorio* 1080
Victor tertius 1086
160 Vrbanus ſecundus 1088
Paſchalis ſecundus 1099
Gelaſius ſecundus 1118
Callistus ſecundus 1119
Honorius ſecundus 1124
165 Innocentius ſecundus 1130
Caeleſtinus ſecundus 1143
Lucius ſecundus 1144
Eugenius tertius 1145
Anaſtaſius quartus 1153
170 Hadrianus quartus 1154
Alexander tertius 1159
Lucius tertius 1181
Vrbanus tertius 1185
Gregorius octauus 1187
175 Clemens tertius 1188
Caeleſtinus tertius 1191
Innocentius tertius 1198
Honorius tertius 1216
Gregorius nonus 1227
180 Caeleſtinus quartus 1241
Innocentius quartus 1243
Alexander quartus 1254
Vrbanus quartus 1261
Clemens quartus 1265
185 Gregorius decimus 1271
Innocentius quintus 1276
Hadrianus quintus eod. anno

Ioannes vigeſimus, dictus vigeſimus primus eod. ann. 1276
Nicolaus tertius 1277
190 Martinus ſecundus, dictus quartus. 1281
Honorius quartus 1285
Nicolaus quartus 1288
Caeleſtinus quintus 1294
Bonifacius octauus eod. anno
195 Benedictus nonus, dictus vndecimus 1303
Clemens quintus 1305
Ioannes vigeſimus primus, dictus vigeſimus ſecundus 1316
Benedictus decimus, dictus duodecimus 1334
Clemens ſextus 1342
200 Innocentius ſextus 1352
Vrbanus quintus 1362
Gregorius vndecimus 1371
Vrbanus ſextus 1378
* Clemens ſeptimus viuo Vrbano eodem anno. *
Bonifacius nonus 1389
* Benedictus vndecimus, dictus tertius decimus viuo Bonifacio* 1394
205 Innocentius ſeptimus 1404
Gregorius duodecimus 1406
Alexander quintus 1409
Ioannes vigeſimus ſecundus, dictus vigeſimus tertius 1410
210 Martinus tertius, dictus quintus 1417
Eugenius quartus 1431
Nicolaus quintus 1447
Callistus tertius 1455
Pius ſecundus 1458
Paulus ſecundus 1464
215 Xiſtus quartus 1471
Innocentius octauus 1484
Alexander ſextus 1492
Pius tertius 1503
Iulius ſecundus eod. anno
220 Leo decimus 1513
Hadrianus ſextus 1522
Clemens ſeptimus 1523
Paulus tertius 1534
Iulius tertius 1549
225 Marcellus ſecundus 1555
Paulus quartus eod. anno
Pius quartus 1560
Pius quintus 1566
Gregorius tertius decimus 1572
Xiſtus quintus 1585
Vrbanus ſeptimus 1590
Gregorius decimus quartus eod. anno
Innocentius nonus 1591
Clemens octauus 1592
Leo vndecimus 1604
Paulus quintus eod. anno

Nomi-

Nomina Conciliorum.

Graecorum Generalium.

Nicaenum ſub Silueſtro Papa anno Chriſti 325
Conſtantinopolitanum ſub Damaſo Papa anno 381
Epheſinum ſub Caeleſtino Papa 430
Chalcedonenſe ſub Leone Papa. 451
Conſtantinopolitanum ſub Vigilio Papa. 553
Conſtantinopolitanũ ſub Agathone Papa. 681
Nicaenum ſecundum ſub Hadriano. 789
Conſtantinopolitanum ſub Hadriano Iuniore. 870

Latinorum Generalium.

Romanum ſub Gregorio ſeptimo Papa anno 1078
Lateranenſe ſub Caliſto iuniore. 1113
Lateranẽſe ſub Innocentio iuniore. 1139
Turonenſe ſub Alexandro tertio. 1163
Lateranenſe ſub Alexandro tertio. 1180
Lateranenſe generale dictum ſub Innocentio tertio. 1215
Lugdunenſe ſub Innocentio quarto. 1245
Lugdunenſe ſub Gregorio decimo. 1273
Viennenſe ſub Clemente quinto. 1311
Conſtantienſe ſub Martino quinto. 1417
Ferrarienſe, & Florentinum ſub eodem. 1438
Lateranenſe ſub Iulio II. & Leone X. 1511
Tridentinum ſub Paulo tertio, & Iulio tertio, & Pio quarto. 1545

Nomina Conciliorum Prouincialium.

Antiochenum ſub Dionyſio Papa.
Ancyranum ſub Marcellino.
Neocaeſarienſe ſub Euſebio.
Romanum ſub Silueſtro.
Romanum ſecundum ſub eodem.
Eliberinum ſub eodem.
Arelatenſe ſub eodem.
Gangrenſe ſub eodem.
Arelatenſe ſecundum ſub eodem.
Carthaginenſe ſub eodem.
Romanum tertium ſub Iulio.
Agrippinenſe ſub eodem.
Antiochenum ſecundum ſub eodem.
Sardicenſe ſub eodem.
Laodicenum ſub Liberio.
Aquileienſe ſub Damaſo.
Caeſarauguſtanum ſub eodem.
Valentinum Galliae ſub eodem.
Telenſe ſub Syricio.
Carthaginenſe ſecundum ſub eodem.
Carthaginenſe tertium ſub eodem.
Carthaginenſe quartum ſub eodem.
Taurinatenſe ſub eodem.
Carthaginenſe quintum ſub Anaſtaſio.
Toletanum ſub eodem.
Mileuitanum ſub Innocentio.
Carthaginenſe ſextum ſub Bonifacio.
Carthaginenſe ſeptimum ſub eodem.
Africanum ſub eodem.
Regienſe ſub Xyſto tertio.
Agathenſe ſub eodem.
Arauſicanum ſub Leone.
Vaſenſe ſub eodem.
Carpentoractenſe ſub eodem.
Arelatenſe tertium ſub eodem.
Venetum ſub eodem.
Turonenſe ſub eodem.
Romanum ſub Hilario.
Tarraconenſe ſub Felice tertio.
Epaunenſe ſub Gelaſio.
Romanum ſub Symmacho.
Item ſecundum, tertium, quartum, quintum, ſextum.
Ilerdenſe ſub eodem.
Valentinum Hiſpaniae ſub eodem.
Aurelianenſe ſub Hormiſda.
Gerundenſe ſub eodem.
Caeſarauguſtanum ſecundum ſub eodem.
Toletanum ſecundum ſub Ioanne ſecundo.
Aurelianenſe ſecundum ſub Vigilio.
Aurelianenſe tertium ſub eodem.
Aruernenſe ſub eodem.
Barcinonenſe ſub eodem.
Aurelianenſe quartum ſub Pelagio.
Turonenſe ſecundum ſub eodem.
Pariſienſe ſub eodem.
Aurelianenſe quintum ſub eodem.
Pariſienſe ſecundum ſub eodem.
Hiſpalenſe ſub eodem.
Lucenſe ſub Ioanne tertio.
Toletanum tertium ſub Pelagio ſecundo.
Lugdunenſe ſub eodem.
Caeſarauguſtanum tertium ſub eodem.
Matiſconenſe ſub eodem.
Barcinonenſe ſecundum ſub eodem.
Lugdunenſe ſecundum ſub eodem.
Oſcenſe ſub eodem.
Valentinum ſecundum Galliae ſub eodem.
Matiſconenſe ſecundum ſub eodem.
Romanum ſub Gregorio.
Lateranenſe ſub eodem.
Egarenſe, ſeu Tarraconenſe ſub Bonifacio quarto.
Antiſiodorenſe ſub Deuſdedit Papa.
Hiſpalenſe ſecundum ſub Honorio.
Toletanum quartum ſub eodem.
Toletanum quintum ſub eodem.
Toletanum ſextum ſub eodem.
Braccarenſe ſub eodem.

Brac-

Braccarenſe ſecundum ſub eodem.
Toletanum ſeptimum ſub Theodoro.
Lateranenſe ſub Martino.
Toletanum octauum ſub eodem.
Toletanum nonum ſub eodem.
Toletanum decimum ſub eodem.
Cabilonenſe ſub Eugenio.
Toletanum vndecimum ſub Vitaliano.
Braccarenſe tertium ſub eodem.
Anglicanum primum ſub eodem.
Emeritenſe ſub eodem.
Anglicanum ſecundum ſub eodem.
Toletanum duodecimum ſub Agathone.
Toletanum decimumtertium ſub eodem.
Toletanum decimumquartum ſub Benedicto Secundo.
Caeſaraugustanum tertium, vel quartum ſub Sergio.
Toletanum decimum quintum, decimum ſextum, decimum ſeptimum ſub eodem.
Romanum ſub Gregorio ſecundo.
Romanum ſub Zacharia.
Francicum ſub eodem.
Sueſſionenſe ſub eodem.
Toletanum decimum octauum ſub eodem.
Apud Palatium Vernis ſub eodem.
Francofordienſe ſub Hadriano.
Foroiulienſe ſub eodem.
Apud Theodonis villam ſub Leone tertio.
Arelatenſe quartum ſub eodem.
Turonenſe tertium ſub eodem.
Cabilonenſe ſecundum ſub eodem.
Maguntinum ſub eodem.
Remenſe ſub eodem.
Aquiſgranenſe ſub eodem.
Pariſienſe ſub Eugenio ſecundo.
Romanum ſub eodem.
Aquiſgranenſe ſecundum ſub eodem.
Maguntinum ſecundum ſub eodem.
Aquenſe, ſiue Aquiſgranenſe tertium ſub eodē.
Meldenſe ſub eodem.
Apud ſanctum Medardum, ſiue Sueſſionenſe ſecundum ſub eodem.
Valentinum Galliae tertium ſub Leone IV.
Romanum ſub eodem.
Ticinenſe ſub eodem.
Piſtenſe ſub Nicolao.
Confluentanum ſub eodem.
Tullenſe ſub eodem.
Vormatienſe ſub Hadriano ſecundo.
Colonienſe ſub Stephano ſexto.
Moguntiacenſe ſub eodem.
Metenſe ſub eodem.
Triburienſe ſub Bonifacio ſexto.
Nannetenſe ſub eodem.
CP. ſub Ioanne nono.
Troſleian. ſub Sergio tertio.
Legionenſe in Hiſpania ſub eodem.
Salegunſtadienſe ſub Benedicto octauo.
Lemouicen. ſub Ioanne decimonono.
Rauennenſe ſub eodem.
Pampilonenſe ſub eodem.
Romanum ſub Nicolao ſecundo.
Romana multa ſub Gregorio ſeptimo.
Rhemenſe ſub Eugenio tertio.
Alemanicum ſub Honorio tertio.
Oxonienſe ſub incerto.

Ex his Romanis Pontificibus, ex hiſq. concilijs, collegit Antonius Auguſtinus hos canones hac peculiari arte, ac methodo. Ex quo facile colliges, quanta ſit eorum auctoritas, & certitudo. Qui enim a Romanis Pontificibus, qui ex concilijs oecumenicis, vel prouincialibus ab eiſdem Summis Pontificibus receptis, & approbatis deſumuntur, omnino ſunt certi, ſtabiles, firmaeq. auctoritatis; minoris, qui ex reliquis concilijs colliguntur: & ſi hi, cum ab eccleſia non reprobantur, vt pote qui a pluribus doctoribus, & eccleſiae paſtoribus ſtabiliuntur, maioris ponderis ſint, quam qui a peculiari aliquo ſancto Patre, & ſi grauiſſimo, & doctiſſimo colliguntur, vt a Baſilio, Gregorio, Theophilo, & ſimilibus. Ideo ab Auctore in toto hoc opere primo loco ſtatuuntur conciliorum generalium canones, deinceps aliorum, in quibus Romani Pontifices interfuere: quos a Summis Pontificibus approbatos eſſe certiſſimum eſt: tertio loco qui Apoſtolorum dicuntur: cum hi, ſi non ab Apoſtolis, a B. Clemente ſaltē dimanaſſe credantur. Iam quarto ex Pontificum ſummorum decretalibus epiſtulis: deinceps Prouincialium conciliorum decreta. Sexto ſanctorum aliquorum patrum dicta, quae & ab alijs referuntur collectoribus, & magni ſemper in eccleſia habita ſunt. Vltimo in loco ſtatuuntur Damaſi, vel Pontificalis de Pontificibus teſtimonia, aut ſi quae ex Imperatoribus, alijſve hiſtoricis minoris auctoritatis adducuntur.

Excipe primum librum, in quo cum de Romani Pontificis dignitate, & priuilegijs diſſeratur, poſt concilia illa prima a ſummis Pontificibus approbata, Romanorum Pontificum teſtimonijs conciliorum prouincialium canones praeferuntur, vt exteriora teſtimonia minus ſuſpecta iudicentur.

De octo oecumenicis concilijs Graecis, vide Auctorem lib. v. a Tit. XI. ad XXIII. de alijs concilijs, in quibus interfuere Romani Pontifices, vide Tit. XXIV. IX. concilium CP. ſub Ioanne VIII. vel IX. reicio cum auctore lib. poſteriori de emendatione Gratiani dial. VI. Baſilienſe etiam omitto, vt numquam, neque ex parte, a Romano Pontifice approbatum: Conſtantienſe amplector, qua ex parte a Martino V. confirmatum fuit. reliqua oecumenica concilia Graeca, vel Latina amplectenda omnino ſunt. Excipio canones ſextae, ſeu quintae ſextae CP. ſynodi, qui Trullani vocantur: nec enim ex quinta, vel ſexta oecumenica ſynodo prodiere: ſed ex pſeudoſynodo haereticorum poſt illas, de qua noſter Auctor in lib. poſteriori de emendat. Gratiani dial. vij. & viij.

Prouincialia concilia, praeter ſupra dicta, a ſummis Pontificibus approbata inuenio, Mileuitanum, Carthaginenſe VI. & VII. Emeritenſe, & Nannetenſe, quin corpus canonum: in quo tamen aliquos pſeudoſynodorum canones, vt Antiochenos, inueniri non dubito: vſus tamen, & praxis eccleſiae eos videtur approbaſſe ob eorum vtilitatem: quod de multis Trullanis dicere poſſumus: vt potius doctrina, quam auctor eorum aeſtimetur.

Quid vero de canonibus Apoſtolorum ſentiendum eſt? Conſule Auctorem lib. priori de emendatione Gratiani dial. 6. qui eorum quinquaginta recipiendos docet. Sed inter MSS. codices ſecundae partis huius epitomes, haec de illis inueni.

De canonibus Apoſtolorum.

Liber canonum Apoſtolorum apocryphus. *Gelaſ. in ſynod. LXX. Epiſcopor. cap. 3. in medio.*

*ſexaginta Diſt. 16. cap. 2. *Septuaginta Apoſtoli ſententias praefixerunt cum alijs quamplurimis Epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt. *Zephyr. epiſt. 1. ante fin. Iuo lib. 2. tit. 11. cap. 17. & par. 4. cap. 109. decr.*

Diſt. 16. *placuit. cap. 4. & quoniam. cap. 7.* Huic ſanctae ſynodo placuit, vt ab hoc nunc tempore firmi, ſtabileſq. maneant, qui a ſanctis patribus, qui nos praeceſſerunt, ſuſcepti, ac confirmati ſunt, atque adeo nobis etiam traditi ſunt, ſanctorum, & glorioſorum Apoſtolorum nomine octoginta quinque canones. *Trull. cap. 2. in princ. Iuo par. 4. cap. 106. decr. lib. 2. tit. 11. cap. 39. panor. Caeſarauguſt. lib. 1. cap. 40.*

Clementis librum, id eſt Petri Apoſtoli itinerarium, & Apoſtolorum canones numerant patres inter apocrypha, exceptis quinquaginta capitulis, quae decreuerunt regulis orthodoxis fidei adiungenda. *Humbertus Cardinalis Leo. IX. legatus contra Nicetam Abbatem. Iuo lib. 2. tit. 11. cap. 37. panor. & par. 4. cap. 105. decr.* Diſt. 16. *cap. 3.*

De inſtitutis, vel conſtitutis, vel ſententijs Apoſtolorum meminere *Teleſph. epiſt. 1. in princ. Victor epiſt. 1. poſt princip. & in med. Zephyr. epiſt. 1. in med. & ante fin. & epiſt. 2. in princip. Calliſt. epiſt. 2. in princ. Fabian. epiſt. 1. ante fin. Eutychi. epiſt. 1. in fin. Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 72. Apoſt. cap. vlt.*

Haec de praecipuis canonum auctoribus dicta ſufficiant: plura dicunt, qui vel concilia, vel eorum hiſtorias colligunt. Sunt alij, qui ab Auctore in hac Epitome citantur, non tam vt auctores, quam vt collectores canonum: quia eos, vt a maioribus acceptos, ab Apoſtolis, inquam, eorumq. ſucceſſoribus, & ab ijs, qui ab initio naſcentis eccleſiae vſq. ad ſua tempora in ea floruere, nobis tradiderunt. De illis multa Auctor in praefatione ad Gregorium XIII. ad quatuor antiquas decretalium epiſtularum collectiones, & in praefatione libri de canonibus Paenitentialibus, nonnulla in dialogis de emendatione Gratiani: Sed hoc de eis opuſculum, quaſi ex vltimo teſtamento legatum accipito.

DE QVIBVSDAM VETERIBVS canonum eccleſiaſticorum collectoribus iudicium, ac cenſura

D. Antonii Auguſtini Archiepiſcopi Tarraconenſis.

De S. Clemente martyre. Cap. I.

MAtthaeus monachus initio Nomocanonis de concilijs, & ſacris ſcriptoribus, qui canones ediderunt: Clemens Papa Romanus edidit lxxv. canones, qui Apoſtolorum dicuntur. vide Apoſtolorum canones (*de quibus iam ſupra plura diximus*) ſub Traiano paſſus eſt. *libro priori de emend. Gratian. dial. vi. Clementis huius libros Apoſtolicarum inſtitutionum Auctor fontes dicit canonum Apoſtolorum.*

De S. Cypriano martyre. Cap. II.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Cyprianus edidit ſynodū Carthaginen. de baptizandis haereticis: ſub Decio paſſus eſt. (*Atq. certum eſt damnatam hāc ſynodū a Cornelio fuiſſe. De paenitentijs etiam multa Cyprian. in lib. de lapſis. vide Auctoris praefationes ad antiquas decretalium collectiones, & ad canones paenitentiales.*

De S. Dionyſio Alexandrino martyre. Cap. III.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Dionyſius martyr eodem tempore ad quēdam Baſilidem de diuerſis capitulis ſcripſit, & vt canones eccleſia eius vniuerſa obſeruat. Fuit Dionyſius Origenis diſcipulus anno quarto Philippi Imperatoris, qui Gordiano ſucceſſit, & ſucceſſit ipſe Heracliae xlij Epiſcopo Alexandriae, & ſedit
*annos f. * anno xvij. ex quibus tres Philippi, vnus Decij, vnus Galli, & Voluſiani Decii filij, xii. Valeriani & Gallieni filii eiuſdem Valeriani, qui fuerunt xv. annis Imperatores, & paſſus eſt martyrium pro Chriſto. Hic Baſilides Epiſcopus fuit cuiuſdam paroeciae Pentapoleos in Libyā, vt ſcribit Euſebius in vi. & vij. eccleſiaſt. hiſtoriae.

Ioannes Zonara: Interpraetatio epiſtulae B. Dionyſij Archiepiſcopi Alexandrini ad Baſilidem Epiſcopū, qui de diuerſis capitulis interrogauerat, & reſponſa canonum vim obtinent. canones. 4.

Theodorus Balſamon totidem verbis vſque ad verbum Epiſcopum, canones 4.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis. Alexandrinorum Epiſcopus aiij. Heracleas annis 46. XIV. Dionyſius expulſus ab Imp. Valeriano. ann. 17. XV. Maximianus annis 8.

Huius meminit Auctor in vtraque illa praefatione. Epiſtulam hic citatam inuenies tom. 3. biblioth. patrum col. 73. & D. Hieronymi de hoc ſancto viro encomium.

De S. Gregorio Admirabili. Cap. IV.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Beati Gregorij Thaumaturgi epiſtula extat, diuiſa in canones xij. hic interfuit in concilio Antiocheno aduerſus Paulum Samoſatenū tamquam Neocaeſarien. Epiſcopus, de eo multa Gregorius Epiſcopus Nyſſes.

Ioannes Zonara: Interpraetatio epiſtulae canonicae B. Gregorij Thaumaturgi de his, qui captiui idolothyta comederunt, & de alijs criminibus. canones aij.

Theod. Balſamon totidē verbis, ſed addit Neocaeſarien. & canones xi.

Alexius Ariſtenus appellat etiam Neocaeſarien. & canones xiij.

Inter eius opera nunc recens Moguntiae *edita extat epiſt. hic citata: & in 3. to. biblioth. patrum col. 283. vltimū eius caput excuſſit Auctor noſter in libro canonū paenitentialium; & meminit huius ſancti in vtraque praefatione citata. Sed quis tantum virum non laudet, non admiretur? vide in initio ſuorum editorum operum, ſanctos patres, qui eum ſummopere commendant.*

De S. Petro Alexandrino. Cap. V.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Poſt beatum Dionyſiū, qui fuit xiv. Alexandriae Epiſcopus, Theonas ſucceſſit, poſt quem Maximus, poſt Maximum. Petrus martyr. Huius feruntur canones xiv. ex ſermone de paenitentia. de his, qui tempore perſecutionis lapſi ſunt, quo pacto paenitentes ſuſcipi

debeant; itē ex ſermone de ſancto paſchate. Paſſus eſt pro Chriſto ſub Diocletiano, qui fuit quintus ab Aureliano, poſt annos 15.

Ioannes Zonaras: Interpretatio ſancti Petri Archiepiſcopi Alexandr. & martyris ex ſermone de paenitentia, de his, qui in perſecutione lapſi ſunt, paenitentibus canones xiv. Item ex ſermone de paſchate canon ſingularis.

Theod. Balſamon eadem; canones xv. omittit de paſchate titulum.

Aleſius Ariſtenus canon. xiv. & omittit titulos de paenitentia, & de paſchate.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus XIV. Dionyſius expulſus ab Imper. Valeriano ann. 17. XV. Maximianus ann. 8. XVI. Theonas ann. 19. XVII. Petrus martyr ann. 12. Hactenus ex diuerſis gentibus. Poſt Conſtantinum XVIII. Achillas ann. 1. *Huius, ſicut & caeterorum, de quibus hactenus diximus, meminit Auctor in vtraque praedicta praefatione, vt concilio Nicaeno antiquiorum.*

De Athanaſio Alexandrino. Cap. VI.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Sunt quoque ex Athanaſio Magno Alexandrino praeclarae voces in his libris. Interfuit is Nicaenae ſynodo: & non multo poſt ſucceſſit Alexandro Antiſtiti. Nam poſt B. Petrum martyrem Achillas ſuffectus eſt, huic Alexander ſucceſſit. Victorijs autem Athanaſij plena ſunt omnia terrarum, ac marium ſpatia, ita multis certaminibus cōtendit pro Chriſto.

Ioan. Zonara: Interpretatio epiſtulae B. Athanaſij Archiepiſcopi Alexandrini ad Amuh monachum, ſine vlla canonum diuiſione. Item ex eiuſdem 39. epiſtula feſtiua cap. 1. Item ex eiuſdem epiſtula ad Rufinianum Epiſcopum cap. 1.

Theod. Balſamon totidem verbis.

Socrates lib. 7. cap. 36. & lib. 4. cap. 20. hiſt. eccl.

Hiſtor. Tripar. lib. 7. cap. 36. & 37. Athanaſius, cōſulatu Gratiani. II. & Probi, mortuus eſt. Sedit annos 46. ſucceſſit Petrus, vide de eo lib. 4. & ſeq.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus. XVIII. Achillas ann. 1. XIX. Alexander, qui fuit in prima ſynodo ann. 23. XX. Athanaſius ſaepe expulſus ab Arrianis, cui primum eiecto ſuffecerūnt Gregorium. Hic XXI. fuit, expulſus eſt a Conſtantio, & reſtitutus Athanaſius. XXII. Gregorius Cappadox deiecto Athanaſio ann. ... Athanaſius tertio, itemq. quarto, omnes ſimul anni Athanaſij 46. XXIII. Petrus expulſus a Valente anno 1. *Vide in initio ſuorum operum multos patres grauiter eius laudes numerātes. Auctor meminit eius in vtraque praefatione.*

De Baſilio Magno. Cap. VII.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Multis verbis laudatur Baſilius, cuius canonicae epiſtulae tres ad ſanctum Amphilochium Epiſcopum Iconij, quae diuiduntur in canones lxxxiv. & alia varijs de rebus.

Ioan. Zonara: Interpretatio epiſtulae canonicae ſancti magni patris Baſilij Archiepiſcopi Caeſareae in Cappadocia ad S. Amphilochium Epiſcopum Iconij, quae Phrygiae metropolis eſt, canones xvj. altera ad eundem incipit a canone xvij. ad quinquageſimum: tertia a quinquageſimo primo ad octnageſimum quartum: quarta ad eundem. lxxxiv. capita continet de cibis varijs. Poſtea ex eiuſdem epiſtula ad Diodorum Tarſenſem Epiſcopum, vt ne quis duas ſorores ducat. Item alia epiſtula ad Gregorium presbyterum, vt non habitet cum vxore. Item ad Chorepiſcopos, ne ordinent miniſtros eccleſiae. Item ad ſuos Epiſcopos, ne pecunia accepta ordines faciant. Item ex cap. 27. de ſancto Spiritu ad B. Amphilochium. Item ex cap. 29. eiuſdem libri.

Theodorus Balſamon eadem dicit: tres epiſtulas coniungit in canones 85. quarta eſt cap. 86. quinta ad Diodorum, incipit a cap. 87. eius finis eſt cap. 88. ſexta ad Gregorium cap. 89. ſeptima ad Chorepiſcopos cap. 90. octaua ad Epiſcopos cap. 91. Alia ſumpta ex lib. de ſancto Spiritu ſunt cap. 92. & 93. *In omnium manibus eius admiranda opera feruntur: & in eis ſunt citatae epiſtulae; aliter tamen in capita diuiſae: cum in prima inueniātur quinquaginta capita: triginta quatuor in ſecunda; reliquae in capita non ſecantur. Eius meminit Auctor in vtraque praefatione; ſicut & eius fratris ſanctiſſimi, de quo nunc dicendum.*

De Gregorio Nyſſeno. Cap. VIII.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Baſilij frater fuit Gregorius Nyſſae Epiſcopus: ex eius canonica epiſtula ad Letoium Epiſcopum Melitenes, ſumpta ſunt quaedā.

Ioan. Zonara: Interpretatio canonicae epiſtulae S. Gregorij Epiſcopi Nyſſae ad B. Letoium Epiſcopum Melitenes canones 8.

Theod. Balſamon totidem verbis.

Haec ad Letoium epiſtula eſt in 2. tomo ſuorum operum. In bibliotheca patrum eſt in 3. tomo coll. 62. aliaq. eius opera ibi adduntur. Eandem edidit Auctor inter canones paenitentiales cum notis.

De Timotheo Alexandrino. Cap. IX.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Timothei Alexandrini canones xv. qui ex reſpõſis eius cõſtituti ſunt. Nam cùm magnus Athanaſius Alexãdrina ſede exturbatus eſt ab Arianis, Gregorius Cappadox Arianus ſedem occupauit, is iuſto iudicio damnatus, & iterum Athanaſius reuerſus eſt. Huic Petrus ſucceſſit orthodoxus, quo a Valente expulſo Lucius Arianus ſufficitur. Lucio eiecto (ſiue mortuo) Petrus redijt. Poſt Petrum Timotheus ſedere caepit anno 4. Theodoſij magni, & interfuit vniuerſali concilio CP. Huic poſt ſeptem annos ſucceſſit Theophilus.

Ioannes Zonaras: Interpretatio reſponſorum canonicorum Timothei ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandreae, qui vnus fuit ex CL. patribus ſynodi CP. ad varia Epiſcoporum, & clericorum interrogata. cap. 18.

Theod. Balſamon totidem verbis excepta mentione ſynodi CP.

Alexius Ariſtenus: Timothei Alexandrini vnius ex CL. patribus CP. aduerſus Macedonium congregatis, cui ſucceſſit Theophilus. canon. 15.

Socrates lib. 9. cap. 22. hiſt. triper. Conſulatu Arcadij Aug. primo, & Baudonis, defuncto Timotheo Alexandrinae eccleſiae Epiſcopo, Theophilus ſucceſſit.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus XXIII. Petrus, expulſus a Valente anno primo. XXIV. Lucius Arianus ann. 5. XXV. Petrus iterum ann. 1. XXVI. Timotheus, qui in ſecunda ſynodo fuit ann. 8. XXVII. Theophilus annis 28. *Eius xviij. reſponſa reperies in VI. Tomo Bibliothecae Patrum, & auctores, qui de eo agunt. Socium, & ſucceſſorem Athanaſii eum facit Ruffin. in lib. 1. hiſtor. eccl. cap. 17. vide eundem lib. 2. cap. 21. Socrat. lib. 4. cap. 37. lib. 5. cap. 8. & 12. Sozomen. lib. 6. cap. 29. & lib. 7. cap. 7. & 9. Eius meminit Auctor in praefationib. citatis.*

De Theophilo Alexandrino. Cap. X.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Timotheo Alexandriae Epiſcopo ſucceſſit Theophilus, cuius epiſtulae duae, canones duo extant. Ei Cyrillus ſucceſſit fratris filius.

Ioan. Zonaras: Interpretatio ſermonis Theophili Archiepiſcopi Alexand. in theophanijs de ſuggeſtione Ammonis, de geſtis in Lyco Aegypti regione. can. 10. Item ad Aphyrigium de catharis nuncopatis. Item ad Agathum Epiſcopum. Item ad Mennam Epiſcopum.

Theod. Balſamon breuius canones omnium. 13.

Alexius Ariſtenus can. 14.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus. XXVI. Timotheus, qui in ſecunda ſynodo fuit ann. 8. XXVII. Theophilus ann. 28. XXVIII. Cyrillus.

Socrates lib. 7. cap. 7. hiſt. eccleſ. Theophilus lethargico morbo mortuus eſt, Honorio IX. & Theodoſio V. Coſ. 15. Oct. tertio poſt mortem die Cyrillus fratris filius ſufficitur. *Eius epiſtulae referuntur 3. tom. biblioth. patrum col. 496. vbi ſunt auctores, qui de eodem agunt. vide etiam Niceph. Caliſt. lib. 11. cap. 34. in fin. lib. 12. c. 10. 12. 24. Tripar. lib. 9. cap. 44. in fin. 22. 26. lib. 10. c. 9. 10. 13. 14. Verba relata ab Auctore ſunt lib. 11. c. 9. paulo aliter: Defuncto Theophilo morbo lethargico conſulatu Honorij IX. & Theodoſii V. Coſ. 15. Octob. die tertio mortis Theophili Cyrillus ordinatur Epiſcopus. in marg. anno Domini CDIV.*

De Cyrillo Alexandrino. Cap. XI.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Theophilo ſucceſſit Cyrillus fratris filius, cuius extant epiſtulae duae in 7. canones diuiſae.

Io. Zonaras. Interpretatio epiſtulae canonicae ſancti patris Cyrilli Archiepiſcopi Alexandrini ad Domnum canones tres.

Theod. Balſamon totidem verbis. Additur canon quartus ex epiſtula eiuſdem ad Epiſcopos Libyae.

Alexius Ariſtenus: Sancti Cyrilli Alexandrini ad Domnum can. 3. Ad Epiſcopos Lybiae, & Pentapoleos duo. Ad Maximum diaconum vnus. Ad Gennadium Archimandritam vnus. ſimul omnes 7.

Theodorit. lib. 10. cap. 25. hiſt. triper. Cyrillus Theophili * conſobrinus Alexandrinum ſuſcepit poſt patruum Epiſcopatum. — * fratris filius. Th.
Idem lib. 5. cap. 35. hiſto. eccleſiaſticae.

Nicephorus monach. in hiſt. eccl. poſt triper. Septimo Theodoſij anno mortuo Theophilo Alexandrino Cyrillus conſobrinus eius ſufficitur. (Idem Anaſtaſ. Biblioth.)

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis. Alexandrinorum Epiſcopus XXVII. Theophilus ann. 28. XXVIII. Cyrillus, qui Epheſi in priori ſynodo fuit contra impium Neſtorium ann. 32. XXIX. Dioſcorus.

Socrates lib. 7. cap. 7. hiſt. eccl. & xi. Tripart. cap. 9. Theophilus lethargico morbo mortuus eſt. Honorio IX. & Theodoſio V. Coſ. 15. Octob. tertia die electus eſt Cyrillus fratris filius Theophili. *Eius epiſtulae ſunt inter opera eius euulgata, vbi & reliqui, qui de eo ſcripſerunt, & in 3. tomo bibliothecae Patrum. coll. 553.*

De Gennadio Conſtantinop. Cap. X I I.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Leonis Imp. qui poſt Marcianum fuit ann. 2. beatus Gennadius ſedem CP. aſcendit poſt Anatolium, ſedit annos 14. extat eius epiſtula ad ſynodum Rom. omne ſcelus ſuperare pecunia accepta ordines conferre.

Ioannes Zonara. Encyclicae epiſtulae Gennadij Patriarchae CP. & ſynodi ad omnes Metropolitanos, & ad Papam Romanum ſubſcripſerunt Epiſcopi lxxiij.

Alexius Ariſtenus: Gennadij CP. & ſynodi ab eo coactae.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Conſtantinop. Epiſcopus. xl. Flauianus presbyter CP. ann. 2. menſ. 10. Hoc deiecto a Dioſcoro in inſidioſa ſynodo Epheſi. xli. Sufficitur Anatolius presbyter, & a reſponſis Dioſcori ann. 8. menſ. 8. xlij. Gennadius presbyter CP. ann. 13. menſ. 2. xliij. Acacius presbyter, curator pupillorũ, haereticus ann. 17. menſ 9. *Eius meminit Auctor in praefatione ad Canones Paenitent. vt praedictis poſterioris.*

De Ioanne Chryſoſtomo Conſtantinop. Cap. XIII.

THeodoret. lib. 10. cap. 18. hiſtor. triper. Ioannes in deſertum Armeniae Cucuſon deſtinatus, inde ad Pityuntem, vbi fines ſunt Ponti, & Imperij Rom. Sozomen. Aiunt, Ioannem, cum in exilium duceretur, vidiſſe dicitur Baſyliſcum martyrẽ Comanis, eum mortis ſuae diem praedicentem illic mortuus eſt.

* Nouēb. Gr. Socrates 14. *Septemb. lib. 6. cap. 21. vel 19. hiſtor. eccl. in Cumanis Euxini Ponti.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Conſtantinop. Epiſcopus. XXXII. Nectarius axiomaticus (hoc eſt, ex optimatibus, ſiue purpuratis Imp.) a patribus CL. ſimul baptizatur, & ordinatur. Sedit ann. 16. menſes 3. XXXIII. Ioannes presbyter Antiochiae, cognomento Chryſoſtomus ann. 5. menſ. 6. XXXIV. Ioanne *expulſo Arſacius presbyter Nectarij frater ann. 2. * exterminato

Socrates lib. 6. cap. 2. hiſt. eccl. Nectarius CP. mortuus eſt, Caeſario & Attico Coſſ. 27. Septemb. Ioannes presbyter Antiochiae electus eſt, Arcadio Imp. conſentiente. Sed Theophilus Alexandrinus ſtudebat Iſidorum presbyterum fieri: metu accuſationis deſtitit. 26. Februarij conſecratur, Honorio Romae, Eutychiano CP. Coſſ. *Eadem fere Sozomen. lib. 8. cap. 2. hiſtor. eccleſ.*

Idem Socrat. cap. 3. Erat Ioannes Antiochenus ex Coële Syria ſecundi, & Anthuſae filius nobili genere, Libanij Sophiſtae diſcipulus, & Andragathij philoſophi. Euagrium condiſcipulum in quiete vitae imitatus, lectionibus ſacris operam dedit. Idem vt facerent, ſuaſit Theodoro, & Maximo cõdiſcipulis, quorum alter Mopſuaeſtiae in Cilicia, alter Seleuciae in Iſauria Epiſcopus fuit. Habuerunt monaſticae diſciplinae inſtitutores Diodorum, & Carterium. Fuit Diodorus poſtea Tarſi Epiſcopus, & ſcriptor multorum librorum piorum. Degebat Ioannes cum Baſilio Diacono a Meletio ordinato, qui poſtea fuit Caeſareae Cappadociae Epiſcopus: Zenon Epiſcopus reuerſus ex Hieroſolymis lectorem Antiochiae Ioannem fecit. Mox a Meletio Diaconus ordinatus eſt, multa ſcripſit. Ab Euagrio Paulini ſucceſſore presbyter ordinatus. *Socrates lib. 6. cap. 19. Ioannes pulſus in exilium Comanis ad Pontum Euxinum ſitis. Exiuit e vita xviij. Kalend. Decembris ad VII. conſulatũ Honorij, & Theodoſii II. eadem dixit cap. 2. & 3.*

Marcellinus Comes: Ioannes Antiochiae natus, ibiq. a Meletio Epiſcopo, & confeſſore lector eccleſiae ordinatus, per ſingulos officij gradus aſcendit. Diaconus per quinquennium diuinos edidit libros, presbyter 12. ann. plures confecit. Conſtantinopoli in locum Nectarij ſuffectus eſt indict. II. Honorio IV. & Eutychiano Coſſ. plura volumina ſuperioribus addidit: habuit inimicos Theophilum Alexandrinum, Epiphaniũ Cyprium, Acacium Beroẽnſem, Antiochum Ptolemaicenſem, *Eu erianum Gabalenſem, * Seuer. f. & Seuerianum Caldonenſem. (Chalcedonenſem ſcribo.) *Huius Comitis chronicon extat vii. lib. bibliothecae Patrum ad finem. poſt Caldonenſem addit: Ob ſtatuam Eudoxiae in exilium miſſum in Cuſſum oppidum; poſt annum in Comanam villam in regione Pontica, vbi mortuus, & ſepultus in atrio Baſilici Epiſcopi, & martyris. Honorio VI. Ariſtene Coſſ. Plura in initio ſuorum operum. In praefat. ad antiquas collectiones Auctor eum nominat.*

De Taraſio Conſtantinop. Cap. X I V.

MAtthaeus monachus, vt ſupra: Taraſius CP. ad Hadrianum Papam Romanum multis ſacrae ſcripturae teſtimonijs docet, maximum ſcelus eſſe, pecunias accipere ordinantem clericos.

Ioannes Zonaras: Interpretatio epiſtulae Taraſij ſanctiſſimi Patriarchae CP. nouae Romae ad Hadrianum Papam veteris Romae, vt nõ fiant ob pecuniam ordinationes.

Theodorus Balſamon totidem verbis.

Alexius Ariſtenus: Taraſij CP. Hadriano Romae.

Nice-

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronico. Conſtantinop. Epiſcopus lxxv. Paulus Cyprius diaconus orthodoxus, & confeſſor ann. 5. menſ. 6. lxxvi. Taraſius a ſecretis ann. 21. dies 2. lxxvii. Nicephorus a ſecretis monachus factus expulſus ab Imp. Leonte Armenio impio ann. ix. *De eo multa in actis conc. Nicaen. ij. vij. ſyno. gener. Meminit eius Auctor in praefat. ad Canones Paenitentiales.*

De Martino Bracaren. Archiepiſc. Cap. XV.

ISidorus Hiſpalenſis Archiepiſcopus in libro de viris illuſtribus cap. 22. Martinus Dumienſis monaſterij ſanctiſſimus Pontifex ex orientis partibus nauigans * Galatiam venit, ibiq. vniuerſis ab Ariana impietate ad fidem catholicam conuerſis, Sueuorum populis regulam fidei, & religionis conſtituit, eccleſias informauit; monaſteria condidit, copioſaq. praecepta piae inſtitutionis compoſuit. Cuius quidem ego legi librum de differentijs quatuor virtutum, & aliud volumen epiſtularum, in quibus hortatur vitae emendationem. &c. Floruit regnante Theudomiro Rege Sueuorum, temporibus illis, quibus Iuſtinianus in repub. & Athanagildus in Hiſpanijs imperium tenuere. *Eadem fere verba repetit in chronico Gothorum, Vuandalorum, & Sueuorum, agens de Theudomiro Rege, vbi commendatur vt clarus omni virtute, maxime orationis inſtantia, & eleemoſynarum largitione. Opus de differentijs quatuor virtutum eſt tom. 5. Biblioth. Patrum. vide eius lib. de viris illuſtribus c. 22. & 35.*

* in Galleciam

Gregorius Turonēſis Archiepiſcopus lib. 5. cap. 37. hiſt. Hoc tempore & B. Martinus Gallicienſis Epiſcopus obijt, magnum populo illi faciente planctum. Nam hic Pannoniae ortus fuit, & exinde ad viſitanda loca ſancta in orientem properans, in tantum ſe litteris imbuit, vt nulli ſecundus ſuis temporibus haberetur. Exinde Galliciam venit, vbi cum B. Martini reliquiae portarentur, Epiſcopus ordinatur. In quo ſacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migrauit ad Dominum. Verſiculos, qui ſuper oſtium ſunt a parte meridiana in baſilica S. Martini, ipſe compoſuit. *Vide eum etiam lib. 1. de miraculis S. Martini. cap. 11.*

Aimoinus de geſtis Francorum lib. 3. cap. 38. vel 39. Ea tempeſtate B. Martinus Gallicienſis migrauit ad Dominum. Hic Pannonia oriundus loca ſancta in oriente circumiens abunde ſe illis litteris imbuit, & Galliciam reuertens, in baſilica, quae prima apud Hiſpanos in honore S. Martini dedicata eſt, Pontifex ordinatus, triginta in hoc officio expleuit annos. Anno ſeptimo Childeberti Regis, qui fuit vigeſimus primus Chilperici, atque Guntramni ſtella cometes viſa eſt in die ſancto paſchae.

Ioan. Trittenhemius de ſcriptorib. eccl. Martinus Epiſcopus Dumienſis coenobij rector quondam, & Abbas, vir tam in diuinis ſcripturis, quam in ſaecularibus litteris eruditus, veniens a partibus orientis in Galliam Sueuorum populum doctrina, & miraculis ab Ariana impietate ad rectā fidem conuertit. Regulas orthodoxae fidei conſtituit, monaſteria condidit, eccleſias reformauit. Scripſit ad Mironem regē Galliciae. De quatuor virtutibus Cardinalibus. Formulam honeſtae vitae. Epiſtularum librum plenum cultura virtutum. Claruit ſub Theudomiro Rege Sueuorum, & Iuſtiniano Imp. CP. ann. DXL.

Idem lib. 2. cap. 13. de viris illuſtrib. ordin. S. Benedicti. Martinus ex Abbate Dumienſis Coenobij Epiſcopus Galliarum, &c. claruit ann. DCL.

Ex concilio Bracaren. II. in princip. Regnante D. N. Ieſu Chriſto currente aera DCX. anno 2. Regis Ariamiri, 18. Kal. Ianuar. &c. Martinus Bracarenſis eccleſiae Epiſcopus dixit. &c.

Et in fine: Martinus Bracaren. Metropolitanae eccleſiae Epiſcopus his geſtis ſubſcripſi.

De capitulis LXXXV. excerptis ex Orientis conciliis a Martino Bracarenſi.

PRaefatio ſancti Martini Bracarenſis Epiſcopi in librum capitulorum ex graecorum ſynodis collectorum. Nigeſio Epiſcopo, vel vniuerſo concilio Lucenſis eccleſiae Martinus Epiſcopus.

Canones ſancti, qui in partibus oriētis ab antiquis patribus conſtituti ſunt, Graeco prius ſermone conſcripti ſunt, poſtea autem ſuccedenti tēpore in latinam linguam tranſlati ſunt. Et quia difficile eſt, vt ſimplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliam; ſimulq. & illud accidit, vt in tantis temporibus ſcriptores, aut non intelligentes, aut dormitantes multa praetermittant; & propterea in ipſis canonibus aliqua ſimplicioribus videantur obſcura, ideo viſum eſt, vt cum omni diligentia, & ea, quae per translatores obſcurius dicta ſunt; & ea, quae per ſcriptores ſunt immutata, ſimplicius & emendatius reſtaurarem: id primum obſeruans, vt illa, quae ad Epiſcopos, vel vniuerſum clerum pertinent, vna in parte conſcripta ſint: ſimiliter, & quae ad laicos pertinent, ſimul ſint adunata: vt de quo capitulo ſcire aliquis voluerit, poſſit celerius inuenire.

Inno-

Innocentius tertius lib. 2. regiſtri epiſt. 121. Petro Compoſtellano : Ex epiſtula, quam Martinus Bracaren. Archiepiſcopus ex certa ſcientia dirigit ad Epiſcopos Lucenſis concilij, &c.

Cenſura Auctoris. Haec Martini Epiſcopi capitula pro Martini Papae in ſynodo, decretis olim habebantur, atq. ita mendoſe apud Gratianum, & alios legebantur ante Ant. Democharis editionem. Non ſunt autem omnia e Graecis concilijs ſumpta, ſed quaedam ſunt ex concilio Toletano primo, alia ex Bracarenſibus; maxima vero ex parte ſunt a Graecis ſumpta. Aliquando non ita latina facta, vt Graece habentur, ſed ex duobus, aut tribus capitibus diuerſorum conciliorum vno cap. conſcripta. Debuit quoque ſingulis addere, vnde ſumerentur. Id ex noſtra collectione elici poterit. *Addi his poteſt Sigebertus, qui multa de hoc ſancto viro, de illuſtribus ſcriptoribus eccleſiaſticis cap. 29. & 118. Tom. v. Bibliothecae Patrum extant libri de quatuor virtutibus cardinalibus. colum. 1322. & 1327. de moribus. Huius ſancti Archiepiſcopi teſtamenti meminit etiam concil. Toletanum x. in decreto. 3. Inter collectores latinos eũ numerat Auctor in praefat. ad antiquas collectio. multa de eius collectione 1. lib. de emendat. Gratia. dial. x. xi. xy.*

De Iſidoro Hiſpalenſi Epiſcopo. Cap. XVI.

BRaulio Epiſcopus Caeſarauguſtanus in vita Iſidori: Iſidorus vir egregius Hiſpalenſis eccleſiae Epiſcopus, Leandri Epiſcopi ſucceſſor, & germanus floruit a tempore Mauritij Imp. & Reccaredi Regis, in quo * quidquam ſibi antiquitas vindicauit, imo vero tẽpus antiquitatis, in eo ſcientiam imaginauit. &c. Edidit libros differentiarũ duos, &c. Proëmiorum librum vnum, &c. De ortu & obitu patrum lib. vnum. &c. Ad germanum ſuum Fulgentium Epiſcopum Aſtigitanum officiorum lib. duos, &c. Synonymorum lib. duos, &c. De natura rerum ad Siſebutum Regem lib. vnum. &c. De numeris lib. vnum, &c. De nominibus legis, & euangeliorum lib. vnum, &c. De haereſibus lib. vnum, &c. Sententiarum lib. tres, quos florib. ex libris Papae Gregorij moralibus decorauit. Chronicorum a principio mundi vſque ad tempus ſuum, &c. Contra Iudaeos poſtulante Florentia germana ſua lib. duos, &c. De viris illuſtribus librum vnum. Monaſticae regulae librum, &c. De origine Gothorum, & regno Sueuorum, & Vuandalorum hiſtoriae librum vnũ. Quaeſtionum lib. duos, &c. Etymologiarum codicem, &c. quem ego in XX. lib. diuiſi, &c. Quanto vero flumine eloquentiae, & quot iaculis diuinarum ſcripturarum, ſeu patrũ teſtimonijs Acephalitarum haereſim conluderit, ſynodalia geſta coram eo ſpeciali actu declarant, & quae contra Gregorium praefatae haereſis antiſtitem eam aſſerunt veritatem. Obijt temporibus Heraclij Imp. & chriſtianiſſimi * Zintillani Regis: ſana doctrina praeſtantior cunctis, & copioſior operibus charitatis. *Extat hoc opus initio operum D. Iſidori, & in fine liber Ildefonſi de viris illuſtribus, de quo ſtatim.*

* quidquid E.

* Chintilani

Ildefonſus Epiſcopus Toletanus in libro de viris illuſtr. c. 9. Iſidorus poſt Leandrum fratrem Hiſpalenſis ſedis prouinciae Baeticae cathedram tenuit, vir doctrina ſimul, & ingenio pollens, &c. ſcripſit opera eximia, & non parua. Librum de genere officiorũ. Librum proëmiorum. Librum de ortu, & obitu patrum. Librum lamentationis, quem ipſe ſynonima vocitauit: Libellos duos ad Florentiam ſororem contra nequitiam Iudaeorum. Librum de natura rerum ad Siſebutum principem. Diuerſarum ſententiarũ. Expoſitiones Sacramentorum, qui liber dicitur quaeſtionum. Ad petitionem Braulionis Caeſarauguſtani Epiſcopi librum Etymologiarum: in eius opere diem extremum conſumpſit. Floruit temporibus Reccaredi, * Leuuani, * Veterici, Gundemari, Siſebuti, * Suntilani, & Siſenandi Regum, annis ferme quadraginta tenens pontificatus honorem, inſignemq. doctrinae ſanctae gloriam pariter, & decorem.

* Liuuanis

* Vuetirici,

* Suinthilani,

Ioan. Trittenhemius de ſcriptorib. eccleſ. Iſidorus Iunior. Epiſcopus Hiſpalenſis poſt Leandrum, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, &c. Carmine excellens, & proſa, non minus ſanctitate, quam doctrina inſignis effulſit. Hic dicitur Iunior ad differentiam ſenioris Epiſcopi Cordubenſis, vel alterius etiam, qui eum praeceſſit, Hiſpalen. Epiſcopi. Scripſit ad Braulionem Epiſcopũ Etymologiarum lib. xx. In Geneſim allegoricae, &c. & in alios libros ſacros. Interpretationis veteris, & noui teſtamẽti libros duos, proëmiorum lib. vnum. Differentiarũ &c. Synonimorum, vel Soliloquiorum, &c. De ſummo bono ſententiarũ libros tres. De origine officiorum lib. duo. De ſancta Trinitate, de corpore, & ſanguine Domini, de officio miſſae. Decretum canonum. De cõputo, & natura rerum. De proprietate rerum. Sermonum eccleſiaſticorum dogmatum. Lamentum paenitentis. De aſtronomia. Hiſtoriam, ſeu Chronicam libros tres. de coſmographia. De Grammatica, & vocabulis. Allegoriarũ de haereſibus. Epiſtularum. Claruit ſub Heracleona Imp. Heraclij filio anno Domini DC. XXX. temporibus Siſebuti Regis Gothorum in Hiſpania, & catalogo Sanctorum inſertus eſt 18. Kalen. Febr.

In concilio Hiſpalen. II. in quo cap. 12. & 13.

& 13. damnatur Acephalus Epiſcopus duarum in Chriſto naturarum proprietatem abnegans, & Deitatem paſsibilem aſſerens, ſubſcriptio: Iſidorus in Chriſti nomine eccleſiae Spalenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

In concilio Toletano viij. cap. 2. Noſtri quoque ſaeculi doctor egregius, eccleſiae catholicae nouiſſimum decus, praecedentibus aetate poſtremus, doctrinae comparatione non infimus, & quod maius eſt, *iam ſaeculorum finitorum doctiſſimus, cum reuerentia nominandus Iſidorus in libro Sententiarum ſecundo. &c.

* in ſaeculorum fine

Regino in chronicis: Ann. DLXXII. Heraclionas filius Heraclij cum matre ſua Martina regnauit ann. 2. Circa haec tempora Sinenandus, & poſt eum Chilitilla in Hiſpania regnauerunt. Synodus bis facta eſt Toleti, &c. Sub his Regibus Iſidorus Hiſpalen. eccleſiae Epiſcopus floruit, nulli modernorũ Doctorum poſtponendus, qui multa de fidei regulis, eccleſiaſticisq. diſciplinis diſputauit.

De collectione conciliorum Iſidori Hiſpalen. cenſura.

Aperte Ioan. Trittenhem. ait decretum canonum hunc Iſidorum ſcripſiſſe, & de Burchardo ait magnum, & inſigne opus decretorum poſt Iſidorum ſcripſit. Idem ſcribit Innocentius in hiſtoria de Iuone Carnotenſi, vt ex Sebaſtiano Brantio cognouimus. Iuuat hanc ſententiam, quod legitur apud
„ Iſidorum lib. 6. cap. 16. etymolog. Sed & ſi
„ quae ſunt concilia, quam ſancti patres, ſpi-
„ ritu Dei pleni, ſanxerunt, poſt iſtorum qua-
„ tuor auctoritatem, omni manent ſtabilita
„ vigore: quorum geſta in hoc opere condita
„ continentur. Eadem refert Iuo Carnoten. lib. 2. tit. 11. cap. 22. panor. & Gratian. diſt. 15. cap. 1. & Raban. in etymolog. & Hugo ſancti Victoris didaſcali. lib. 4. cap. 12. Ac mirari nequeo ſatis eorum negligentiam: cum neque Iſidorus, neque Rabanus, neque Hugo geſta conciliorũ in ſuis libris poſuerint. Si quis dicat ſumpſiſſe haec Iſidorum ex praefatione conciliorum, & oblitum eſſe ea verba omittere; ego potius conuincam eum, qui praefationem ſcripſerit, a libro etymologiarum permulta accepiſſe. Sed de duplici praefatione conciliorum mox agemus. Interea cum videam duos Antiſtites Braulionem, & Ildefonſum libros Iſidori enumeraſſe, & nihil de cõcilijs dixiſſe; auget ſuſpicionem meam, vt putem, illa verba ſumpſiſſe Iſidorum ex aliquo veteri conciliorum libro. Sed fingamus, Iſidorum collegiſſe aliquando concilia; non ideo ſequitur, hanc eandem eſſe collectionem, quae eius nomine inſcripto edita eſt. in qua permulta ſunt poſt Iſidori mortem conſcripta, vt eſt ſexta ſynodus generalis, & concilia Toletana vi. vij. & cetera, ad xiij. in editis, xvij. in veteribus, & Emeritenſe, & Bracaren. iij. Nec mihi obiciatur Innocentiana hiſtoria, neve Trittenhemij, aut aliorum opinio, qui praefationem illam duplicem videre potuerunt Iſidori nomine conſcriptam, vt a Gratian. appellantur. diſt. 16. cap. 1. & 4. & ab Iuone Carnoten. lib. 2. tit. 11. cap. 30. panor. & par. 4. cap. 107. decr. Vide etiam Grat. 15. q. 2. cap. 14. ſane. Verba autem illa Iſidori, quae antea retulimus, Gelaſij Papae eſſe videtur in concilio LXX. Epiſcoporum: ita enim ſcribit: Sed & ſi quae ſunt cõcilia a ſanctis patribus hactenus inſtituta, poſt horum auctoritatem, & cuſtodienda & recipienda, & decernimus & mandamus. Quae verba ſunt non ſolum in omnibus editis conciliorum libris, ſed & apud Burchar. Vormat. lib. 3. c. 220. & Iuo. dicto tit. 11. cap. 3. panor. & par. 4. cap. 64. decr. & in lib. Caeſarang. lib. 1. cap. 33. & apud Gratian. diſt. 15. cap. 3. ſancta in principio.

In decreto de ſcripturis apocryphis

De altero Iſidoro, cuius collectio in Hiſpania eſt, & de corpore canonum Hiſpanienſi tempore Innocentii Tertii. Cap. XVII.

Innocentius III. lib. 2. regiſt. epiſt. 121. Petro Compoſtellano Epiſcopo: Emeritenſe vero concilium authenticum eſſe multis rationibus adſtruebas: tum quia cum alijs concilijs continetur in libro, qui corpus canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutionem authenticum approbauit; tum quia de ipſo concilio ſumptum eſt illud capitulum: Priſcis quidem canonibus. quod continetur in corpore decretorum: eſt autem apud Gratian. 10. q. 3. cap. 2. mendoſe Merech appellatum, *emendatum iam in Romana editione ex Emeritenſi*.

Praefatio Iſidori in Hiſpaniae bibliothecis: Canones conciliorum a temporibus Conſtantini caeperunt: in praecedentibus namque annis, perſecutione feruente, docendarum plebium minime dabatur facultas. &c.

Sumuntur haec ex Iſidoro Hiſpalen. lib. 6. cap. 16. etymolog. eadem refert Iuo lib. 2. tit. 11. cap. 16. & 20. & 21. & 22. panor. & Gratian. diſt. 15. cap. 1. & Hugo S. Victoris lib. 4. cap. 11. & 12. didaſcal.

Sequitur in dicta praefatione poſt illa verba: quorum & iam geſta in hoc opere condita continentur: In principio autem huius voluminis Nicaenam ſynodum conſtituimus propter auctoritatem eiuſdem magni concilij. Deinceps diuerſorum conciliorum Graecorum, & Latinorum, ſiue quae antea, ſiue quae poſtmodum facta ſunt ſub ordine

ne numerorum, ac temporum capitulis ſuis diſtincta, ſub huius voluminis aſpectu locauimus; ſubijcientes etiam decreta Praeſulum Romanorum, in quibus pro culmine Sedis Apoſtolicae non impar conciliorum extat auctoritas. Quatenus eccleſiaſtici ordinis diſciplina in vnum a nobis coacta, atque digeſta, & ſancti Praeſules paternis inſtruantur regulis, & obedientes eccleſiae miniſtri, vel populi ſpiritualibus imbuantur exemplis. Canones autem, qui dicuntur Apoſtolorum, ſeu quia eoſdem, nec ſedes Apoſtolica recipit. &c.

Quae ſequuntur inuenies apud Gratian. diſt. 16. cap. 1. Et poſt apocrypha deputata: Canon autem graece, latine regula nuncupatur. Regula autem dicta, &c. vt apud Gratian. diſt. 3. cap. 1. & 2. & Hugo didaſc. lib. 4. cap. 11. quae ſunt etiam Iſidori Hiſpalen. verba dicto cap. 16. libri ſexti etymolog.

Et poſt illa, prauumq. corrigat: Synodum autem ex Graeco interpretari, &c. vt apud Grat. diſt. 15. cap. 1. in fine, & Hugo cap. 12. vbi ſupra, quae etiam Iſidori Hiſpalen. verba ſunt. dicto cap. 16.

Finis praefationis. Concilium a ſocietate multorum in vnum. &c.

Index eorum, quae in hac collectione poſita ſunt.

Capitula Graeciae: Canones Nicaeni concilij, Ancyritani, Neocaeſarienſis, Gangrenſis, Sardicenſis, Antiocheni, Laodiciae Phrygiae, Conſtantinop. CL. Epiſcoporũ, Conſtantinop. CLXIII. Epiſcoporum, Epheſini primi, Chalcedonenſis. Epiſtula formata Attici CP. Epiſcopi. Concilia Africae et Synodus Carthaginis, Africae prima, ſic ſecunda, tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima. Synodus Africae in Mileuitana vrbe habita. Concilia Galliae, Arelatenſe primum, ſecundum, tertium. Valentinum, Tauritanũ, Regienſe, Arauſicum primum, ſecundum. Vaſenſe primum, ſecundum. Agathenſe, Aureliaenſe I. II. Epaunenſe, Carpentoractenſe, Aruernenſe primum, ſecundum. Concilia Spaniae: Concilium Eliberitanum, Tarraconenſe, Gerundenſe, Caeſarauguſtanum, Ilerdenſe, Valentinum, Toletanum primum, ſecundum, tertium, quartum, quintum, ſextum, ſeptimum, octauum, nonũ, decimum, vndecimum, duodecimum, decimumtertiũ, decimumquartũ, decimumquintum, decimumſextum, decimumſeptimum. Bracarenſe primum, ſecundum, tertium. Capitula ex Orientalium patrum ſynodis a Martino Epiſcopo. Hiſpalenſe primum, ſecundum. Emeritenſe.

Epiſtulae Pontificum Romanorum: Damaſi ad Paulinum. Syricij. Innocentij. Zoſimi. Bonifacij. Caeleſtini. Leonis. Hilarij. Simplicij. Felicis. Gelaſij. Anaſtaſij. Symmachi. Ormiſdae. Vigilij. Gregorij.

Cenſura, Si praefationem tantum, & Romanorum Pontificum decreta conſideremus; Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi eſſe haec collectio poteſt. Idem dicendum eſt de concilijs Graeciae, Africae, & Galliae. At ſi concilia Hiſpaniae reſpiciamus, dicere cogimur alium eſſe, & extremis Gothorum temporibus vixiſſe, quibus concilium Toletanum decimum ſeptimum habitum eſt, anno Chriſti DC. XCIV. Egicani Regis anno ſeptimo; Sed & ſuperiora concilia Toletana a ſexto, quod habitum eſt anno ſecundo Chintilani Regis. Chriſti DCXXXVIII. poſt mortem Iſidori Hiſpalen. habita ſunt. Eadem ratione Emeritenſe, & Bracarenſe tertium videre non potuit. Quiſquis tamen hic Pſeudiſidorus fuerit, nobis auxilio fuit tum in Graecis regulis, quas aliter latinas edidit, quam Dionyſius, atque Martinus Bracarenſis fecerant: tũ in permultis Carthaginenſibus conciliis, & aliis Galliae, & Hiſpaniae, quae hac ratione conſeruata ad nos peruenerunt. Quod vero aliqui putant poſt Iſidorum addita fuiſſe huic collectioni illa, quae diximus, concilia poſteriora; fieri id quidem potuiſſe non negamus: ſed illa, quae ex etymologiis ſumpta ſunt, poſteriorem eſſe demonſtrant; & index horum conciliorum in titulos aliquos diſcretus, in quibus omnium conciliorum habetur ratio, quem indicem vidi, qui eidem Iſidoro adſcriberent; ſed vehementer falluntur, nam ipſe ſe ſcriptor prodit his carminibus ineptis vſus, quae detegunt eũ adoleſcentem fuiſſe tum primum manum ferulae ſubtrahentem.

De tertio Iſidoro, cognomento Mercatore, ſiue Peccatore, cuius collectio edita eſt Pariſiis anno M. D. XX. Cap. XIX.

Initio huius collect. ante praefationem ſcriptum eſt: Origo conciliorum generalium. Quo tempore concilia celebrari caeperunt, & de quattuor conciliis. Canones generalium conciliorum, a temporibus Cõſtantini, &c. vt apud Iſidorum Hiſpalen. lib. 6. cap. 16. etymolog. & in praefatione alterius pſeudiſidori. Finis eorum verborum eſt. Quorum etiam geſta in hoc * corpore condita continentur. * opere

Poſtea additur hic titulus: Item de ſynodis principalibus, quibus in locis, quibus prò cauſſis, quibus temporibus, quibus auctoribus celebratae ſint. Prima ſynodus in Nicaea, &c. vt apud Gratian. diſt. 16. cap. 16. prima autem. Quae verba Iſidori Hiſpalen.

non

non ſunt, quia hic agitur de ſex generalibus ſynodis: & is ante ſextam ſynodũ moritur. Sed & idem ignoraſſe videtur quintam generalem ſynodum, in qua Theodorus Mopſueſtenus damnatus eſt, & Ibae epiſtula ad Marin. Perſan, & Theodoriti capitula contra B. Cyrillum ſcripta. Haec ſunt tria illa capitula, de quibus fuit olim magna contentio ante quintam ſynodum: cum in illa quinta generali ſynodo damnatus fuerit Theodorus, & illa alia duo capita epiſtulae Ibae, & ſcriptorum Theodoriti. Iſidorus nimis laudat hunc Theodorum, & ait ab Acephalis Epiſcopis fuiſſe damnatum. In lib. de viris illuſtribus, & in etymologijs, Acephalis obicit trium capitulorum damnationem. In Hiſpalenſi vero ſecundo concilio praeclare in Acephalum Epiſcopũ inuehitur, negantem duas Chriſti naturas, & deitatem paſſam eſſe aſſerentem.

Sequitur annotatio ſynodorum, quarum geſta in hoc codice continentur: Prima annotatio Ancyranae ſynodi (ſic enim ſcribo, non Aquitanae, vt in edito libro eſt, ſiue Anquiritanae, vt olim ſcripſerunt.) Cetera habet Gratian. diſt. 16. cap. 11. prima. Haec vnde ſumpta ſint, ignoramus.

Poſtea duae epiſtulae referũtur Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi, & Damaſi Papae: Has exiſtimo inuentas cum epiſtulis Clementis, & aliorum Pontificum, qui fuerunt ante Damaſum, quae neque in collectione Hiſpanienſi, neque in corpore canonum legebantur.

Sequitur praefatio Iſidori: Iſidorus ſeruus Chriſti Lectori conſeruo ſuo, & parenti in Domino fideli ſalutem. Poſt vocem Iſidorus, additur in veteri libro Mercator: ſic etiam eſt apud Iuonẽ par. 4. c. 107. decr. & in margine eſt peccator. at vox lectori, illic non eſt, neque vox fideli: ſed ita ſcriptum eſt: Ex praefatione Iſidori in opus canonum. Iſidorus Mercator ſeruus Chriſti conſeruo ſuo, & parenti fidei in Domino ſalutem. Et lib. 2. tit. 11. cap. 39. panor. Epiſtula Iſidori in cap. canonum. Iſidorus ſeruus Chriſti lectori cõſortio ſuo. ſic eſt in edito. At in veteri libro: Iſidorus Mercator ſeruus Chriſti lectori conſeruo ſuo. Apud Grat. diſt. 16. cap. 4 vel potius 5. eſt. Epiſtula Iſidori in capite canonum: Iſidorus ſeruus Chriſti lectori ſuo conſeruo.

Verba Iſidori Mercatoris: Compellor a multis tam Epiſcopis, quam reliquis ſeruis
* Dei
* Chriſti canonum ſententias colligere, & in vno volumine redigere, & de multis vnũ facere. Sed hoc me oppido conturbat, quod diuerſae interpretationes varias ſententias faciunt: & licet vnus ſit ſenſus, diuerſae tamen ſunt ſententiae, & aliae longiores, aliae breuiores. Ea vero cõcilia, quae Graeco ſunt edita ſtilo, amplius quam tripliciter, aut quadrupliciter interpractata, atq. conſcripta reperimus. Quod ſi veritas eſt quaerẽda, e pluribus Graecorum ſequamur ſtilum, eorumq. imitemur dictiones, atque exemplaria. Sin minus, ipſi dicant, atque exponant, quibus tot ſunt exemplaria, quot codices. Nobis tamen videtur, cum in noſtro diſcrepauerint ſermone, vt vnitas, & veritas ab ipſis quaerenda ſit, quorum lingua edita eſſe noſcuntur. Quod & nos fecimus: & ſicut a veris eorum reperimus magiſtris, in volumine, cui haec praeponitur praefatiuncula, inſerere curauimus.

Haec mihi videtur non Iſidori eſſe, ſed Hieronymi verba in prologo in Ioſue, & in quatuor euangelia. Quae ſequuntur Iſidori Hiſpalen. ſunt.

Canon autem graece, latine regula nuncupatur. Regula autem dicta, &c. vt apud Gratia. diſt. 3. cap. 1. & 2. & Hugo. S. Vict. didaſc. lib. 4. cap. 11. & Pſeudiſidorũ in praefatione Hiſpan. collectionis; qui ſumunt ex Iſid. Hiſpal. lib. 6. cap. 16. etymolog.

Poſt illa, prauumq. corrigat: Synodum autem ex Graeco, &c. vt apud Gratian. diſt. 15. cap. 1. in fine, & Hugo. dicto lib. 4. cap. 12. & Iſid. Hiſpal. dicto cap. 16. & alterum Iſidor. d. praefatione Hiſpan.

Et poſt illa, a ſocietate multorum in vnum: In principio vero voluminis huius, qualiter concilium apud nos celebratur, poſuimus: vt qui noſtrum ordinem ſequi voluerint, ſciant, qualiter hoc agere debeant. Qui autem hoc agere melius elegerint, faciant, quod iuſto, canonicoque, atque ſapientiſſimo concilio iudicauerint. Deniq. propter eorum auctoritatem, ceteris concilijs praepoſuimus canones, qui dicuntur Apoſtolorum, &c. vt apud Gratian. diſt. 16. cap. 4. vel 5. & Iuon. lib. 2. tit. 11. cap. 39. panor. & par. 4. c. 107. decr.

Poſt verba, canonicas poſuerunt conſtitutiones. Deinde quorumdam epiſtularum decreta* virorum* Apoſtolicorum interſeruimus: id eſt, Clementis, Anacleti, Euariſti, & ceterorum Apoſtolicorum, quos potuimus hactenus reperire epiſtulas vſque ad Silueſtrum Papam. Poſt modum vero Nicaenam ſynodum conſtituimus, &c. vt in praefatione Hiſpan.

Poſt illa, ſub huius voluminis aſpectu locamus (vel locauimus, vt eſt in veteri, & in Hiſpan.) Subicientes etiam reliqua decreta Praeſulum Romanorum vſque ad S. Gregorium, & quaſdam epiſtulas ipſius, in quibus, &c. vt in Hiſpan.

Poſt illa, imbuantur exemplis. Et non malorum hominum prauitatibus decipiantur. Multi enim prauitate, & cupiditate depreſſi, accuſantes ſacerdotes depreſſerunt, &c.

Et poſt alia: Scire autem vos volo octuaginta Epiſcopos, qui hoc opus me incipere, & perficere coegiſtis, & cunctos reliquos Domini ſacerdotes oportet, quod plura: quam

illa

illa viginti capitula, quae apud nos habētur, Nicaenae ſynodi reperimus, & in decretis Iulij Papae ſeptuaginta capitula eiuſdem ſynodi eſſe debere legimus,&c.

Et poſtea: Nobis antē quidam * e conſortio * fratrum noſtrorum orientales teſtati ſunt, ſe vidiſſe concilium Nicaenum, habens potiorem quatuor euangeliorum magnitudinem,continens in ſe ſeſſiones Epiſcoporum, & introductiones, iudiciaq. querimoniarū, atque definitiones,& conſtitutiones,necnon & ſubſcriptiones eorum. Ad cuius ſimilitudinem magnum Chalcedonen. concilium conſcriptum eſſe confirmauerunt. Et demū alia CP.condita. vnum videlicet ſub Iuſtiniano Imperatore cōtra Dei impugnatores, Originem,Didymum,& Euagrium: & aliud temporibus Agathonis Papae, & Conſtantini Imp. contra Macarium Epiſcopum, & Stephanum.&c.

Item: Noſſe etiam oportet,licet cetera non infirmentur,quatuor eſſe principalia cōcilia, ex quibus pleniſſimam fidei doctrinam tenent eccleſiae tā de Patris,& Filij, & Spiritus ſancti diuinitate, quam de praedicti Filij, & Saluatoris noſtri incarnatione. Prior harum Nicaena ſynodus,&c. vt Gratia.diſt.15.cap.1.& Hugo dicto lib.4. c.12. & Iuo lib.2.tit.11.c.16.20.21.& 22. panor. ex Iſidoro Hiſpalen.d.c.16.lib.6.etymol.

Poſt, ſtabilita vigore. Primo quidem ordo,vt praedictum eſt,de celebrando cōcilio inſertus habetur, & poſtmodum canonum Apoſtolorum,ac primorum Apoſtolicorū,id eſt, a S.Clemente vſque ad S. Silueſtrum ſequēs ordinem ſuum (in veteri libro eſt decretorum,atque diuerſorum conciliorum breuiarium interpolatur,ſequens ordinem ſuum.)

Eadem verba ſunt apud Iuon.dicto tit.11.cap. 39.in fine panor. & par.4.c.107. decr. & apud Gratian.diſt.16. cap.4.vel 5. in fine.

De ordine collectionis Iſidori Mercatoris.

ORdo de celebrando concilio. Canones Apoſtolorum 50. Decreta Clementis Papae,& martyris,Anacleti, Euariſti, Alexandri,Sixti (vel Xyſti) Teleſphori, Hyginij,Pij,Anitij(vel Aniceti) Soteris,Eleutherij,Victoris,Zepherini,Calixti(vel Calliſti) Vrbani,Pontiani,Anterij,Fabiani,Cornelij, Lucij, Stephani, Sixti (vel Xyſti) ſecundi, Dionyſij,Felicis, Eutychiani, Caij,Marcellini,Marcelli,Euſebij,Melchiadis(vel Milciadis.) De primitiua eccleſia, & edicto Conſtantini. Concilium Nicaenum. Fides Gregorij maioris. Concilium Ancyranū, Neocaeſarienſe,Gangrenſe,Sardicenſe, Antiochenum,Laodicenum, Cōſtantinopolitanum,Epheſinum, Chalcedonenſe. Edictum Marciani Imp. Sacra Valentiniani,& Martiani Augg. Edictum Marciani Imp. contra haereticos. Epiſtola formata qualiter debet fieri. Concilium Carthaginen. I. II. III.IV.V.VI.VII. Mileuitanum. Conciliū Arelaten.I.II.III. Valentinum. Taurinatē. Regienſe.Arauſicum. Valenſe. Agathenſe. Aurelianenſe. Concilium Elibertinum, Tarraconen. Gerunden. Caeſaraugustanū, Ilerdenſe,Valentinum,Toletanum I. II. &c. XII. XIII. Bracaren.I.II. Liber capitulorū ex diuerſis concilijs B.Martini Bracar.Epiſcopi.Concilium Bracar.III. Hiſpalen.I.II. Excerptiones ex decretis Silueſtri Papae. Decreta Marci Papae,Iulij,Liberij, Felicis ſecundi, Damaſi,Syricij,Anaſtaſij,Innocentij,Zoſimi, Bonifacij, Caeleſtini, Sixti (vel Xyſti)tertij,Leonis,Hilarij,Simplicij, Felicis(tertij)Gelaſij,Anaſtaſij,Symmachi. Liber Ennodij Papae(vel Epiſcopi Ticinen.) Decreta Hormiſdae,Ioannis,Felicis(quarti)Bonifacij(ſecundi)Ioannis(ſecundi)Agapiti,Silnerii,Vigilii,Pelagii,Ioannis(tertii) Benedicti,Pelagij(ſecundi) Gregorii I. II. Vitaliani,Martini,Gregorii tertii, Zachariae. His adduntur acta quintae, & ſextae ſynodi generalis,item Cōſtantienſis,& Baſilienſis ſynodi.Sed haec duo poſteriora cōcilia Iacobi Merlini ſunt, illa priora Mercatoris fortaſſe.

Cenſura. Cum ad Gregorium III.& Zachariam Papam haec collectio perducatur: ſatis oſtendit non eſſe Iſidori Hiſpalen. Fuit enim electus Zacharias mortuo Gregorio anno Chriſti DCCXXXI. Hiſpania capta a Mauris. Illi vero octuaginta Epiſcopi, ad quos mittitur haec collectio,numquam in Hiſpania fuerunt, in Africa fuiſſe aliquando ſcimus, & multo plures, non tamen Zacharia Pontifice. miſeram enim ſeruitutem ſeruiebant Chriſtiani in Africa, & in Hiſpania illis temporibus. At fingamus hanc collectionem Italicam eſſe: cum multi Epiſcopi in Italia ſemper fuerint. Repugnat, numerus annorum ita ſcriptus, vt fieri in Hiſpania tantum,& in Africa ſolebat. hoc eſt,aera Caeſaris: qui numerus annis Chriſti maior eſt triginta octo annis. Repugnat quod nulla concilia hic ponantur Italica. At Africana,Gallica,& Hiſpanica ſatis diligenter collecta ſunt. Magnaq. ex parte haec collectio ſumpta eſt ex Hiſpanienſi pſeudiſidori, de qua diximus, collectione. Ille tamen certiora refert, ab apocryphis manum abſtinet: hic nihil relinquit, quod diſpliceat. Sic videas hic Apoſtolorum canones ab illo reiectos,vt apocryphos: illic nihil ſupra Damaſum ex decretis Pontificū, vt in corpore canonū; hic etiam cōcilii Laryſſaei mentionem fecit, & canonū ſeptuaginta Nicaeni concilii,& Rufini interpretationem Clementis epiſtularum nō omittit. Sunt tamen non pauca,quae huic debeamus praeclara; tum quod illa ipſa, quae habet,

alter

alter collector, conſecuti citius ſumus; tum quod addidit alia poſt Gregorium edita, item aliam interpretationem 50. canonum Apoſtolorum. Et in epiſtulis Pontificum ante Damaſum, vel Syricium, multa conſecuti ſumus. Sed illud maximum eſt, quod fontes habuerimus multorum capitum, quae apud Burch. Iuon. & Gratianum legebamus. *De ſancto Iſidoro, & de altero Hiſpanico, quem Pſeudiſidorum auctor vocat, & de Mercatore meminit in libris de emendatione Gratiani: & in dial. 6. lib. prioris refert praefationem Pſeudiſidori, & Mercatoris duplicem, cõtraria de canonibus Apoſtolicis ſtatuentem: cum prima illos reÿciat, haec altera amplectatur. In praefatione ad collectiones antiquas, vtrumque Iſidorum Pontificum Romanorum epiſtulas, & omnium conciliorum decreta collegiſſe aſſerit.*

De Theodoro Archiepiſcopo Cantuarienſi. Cap. XIX.

EX Pontificali in vita Vitaliani Papae, Imperator Conſtantinus die xv. Iulij. xii. Indict. in balneo occiſus eſt. Eodem tempore, miſſi ſunt a Vitaliano Papa in Britanniã Theodorus Archiepiſcopus, & Hadrianus Abbas, vtrique doctiſſimi, qui * plures eccleſias Anglorum doctrinae eccleſiaſticae fruge fecundarunt. Ex quibus Theodorus Archiepiſcopus peccantium iudicia, * quot ſcilicet annis pro vno peccato quis paenitere debeat, mirabili, & diſcreta conſideratione deſcripſit.

[* pluri- mas] [* quantis]

Aimoinus de geſtis Francorum lib. 4. cap. 32. Conſtantini Imper. temporibus Vitalianus Papa Theodorum Archiepiſcopum, & Hadrianum Abbatem in Britanniam direxit ad corroborandam, quam B. Gregorius in Anglorum gente ſeuerat, fidei Chriſtianae ſegetem.

Ado in chronicis: Anno DCXLI. Conſtantinus filius Conſtantini Imper. ann. 28. Vitalianus Papa Theodorum Archiepiſcopum, & Hadrianum Abbatem virum ſanctum, atque doctiſſimum in Britanniam mittit, qui plurimas eccleſias Anglorum doctrina eccleſiaſtica fecundarunt. Conſtantinus Imper. indict. 12. & paulo poſt: Vitellianus Papa (*obyt*) ann. DCLXIX. Conſtantinus filius Conſtantini ſuperioris ann. 17.

Beda lib. 4. cap. 1. eccleſiaſt. hiſt. gẽtis Anglor. Sedi Apoſtolicae tempore illo Vitallianus praeerat. Erat in monaſterio Niridiano nõ longe a Neapoli Campaniae Abbas Hadrianus, vir natione Afer, ſacris litteris diligenter imbutus, & monaſterialibus ſimul, & eccleſiaſticis diſciplinis inſtitutus, Graecae pariter, & latinae Linguae peritiſſimus. Hunc ad ſe accitum Papa Epiſcopatu accepto Britanniam venire, &c.

Et poſtea. Erat ipſo tempore Romae monachus Hadriano notus nomine Theodorus, natus ex Tharſo Ciliciae, vir & ſaeculari, & diuina litteratura Graece & Latine inſtructus, probus moribus, & aetate venerandus, id eſt, annos habens aetatis 66. Hunc offerens Hadrianus Pontifici, vt Epiſcopus ordinaretur, obtinuit, &c.

Deinde poſt alia; Ordinatus eſt Theodorus a Vitaliano Papa anno Dominicae Incarnationis DCLXVIII. die 7. Kal. April. & cum Hadriano. 6. Kal. Iun. Britanniam miſſus eſt.

Et cap. 2. Peruenit Theodorus ad eccleſiam ſuam ſecundo poſt conſecrationem anno. 6. Kal. Iun. & fecit in ea annos 21. menſ. 3. dies 26.

Et cap. 5. Anno Dom. Incar. DCLXX. anno 2. aduentus Theodori, Oſuui Rex Nordam Humbrorum moritur 15. Kal. Mart. Egfridum filium regni heredem reliquit. Cuius ann. 3. Theodorus concilium cogit Epiſcoporũ. Eius verba ſunt. &c. Ann. DCLXXIII. 24. Sept. Indict. 1. quo anno Rex Cantuariorum obierat Egbertus menſe Iulio, ſuccedente fratre Lothere.

Et cap. 6. Altera ſynodus refertur eiuſdem Theodori Imperantibus Egfrido Rege Hũbronenſium anno 10. die 15. kal. Octob. Indict. 8. & Edilredo Rege Mercinen. ann. 7. & Aldulfo Rege Eſtranglorum ann. 17. & Lodthario Rege Cantuariorum ann. 7. Praeſidẽte Theodoro Archiepiſcopo Britanniae inſulae, & ciuitatis Dorouernis. Recipiunt quinque ſynodos generales, & ſynodum Martini Papae Indict. 8. Imper. Conſtantini anno 9.

Idem Beda in epilogo eiuſdem hiſtor. eccleſ. Ann. DCLXVIII. Theodorus ordinatur Epiſcopus. Ann. DCLXXIII. Egbertus Rex Cantuariorum obijt, & ſynodus facta eſt ad Herudforda praeſente Egfrido Rege, praeſidente vero Theodoro Archiepiſcopo, capitula 10. Ann. DCLXXX. ſynodus in Cãpo Hedfelda de fide catholica (praeſidente Archiep. Theodoro.) Ann. DCXC. Theodorus Archiepiſcopus obijt.

Idem Beda lib. de ſex mundi aetatibus anno CCCCIↃↃↃↃ. DC. XXII. *mundi. Martino in exilio defuncto Vitalianus ait ſucceſſit ei in Pontificatu, ab eoq. Theodorum Archiepiſcopum, & Hadrianum Abbatem in Anglia miſſos eſſe. Vide eundem lib. quaeſtionum quaeſt. 3. tom. 8.*

Rabanus in epiſt. ad Humbertum Epiſcopum, quota generatione licitum ſit connubium? Similiter & in Theodori Archiepiſcopi gẽtis Anglorum capitulis, quae de neceſſarijs rebus conſcripſit, inuenimus, quod in tertia propinquitate carnis ſecũdum Graecos liceat nubere; in quinta vero ſecundũ Romanos. Et poſtea: Hunc autẽ Theodorũ Tharſo Ciliciae natum Vitellianus Papa Romae Epiſcopum ordinans, Britanniam miſit vn-

de etiam orientalium eccleſiarum conſuetudinibus pleniter inſtitutus fuerat, nec eũ aliqua latere potuerunt, quae in obſeruationibus legitimis Graeci, vel Romani eo tẽpore habuerunt, maxime cum in vtraque lingua perfecte inſtructus eſſet.

Regino in chronicis: Anno Dom. incarnationis DLXXVI. Conſtantinus filius * Conſtantij, filij Heraclij, regnauit ann. 28.

*Conſtãtini f.

Et poſt alia: Per id tempus Theodorus Archiepiſcopus, & Hadrianus Abbas doctiſſimus a Vitelliano Papa miſſi ſunt in Britanniam, plurimasq. eccleſias Anglorum doctrinae Apoſtolicae fruge fecundauit. E quibus Theodorus Archiepiſcopus peccantium iudicia, quantis ſcilicet annis pro vno quoque peccato quis paenitere debeat, mirabili, & diſcreta conſideratione deſcribit.

Eſdẽ verbis vtitur Beda in lib. de tẽporib. apud Iuonem par. 4. c. 146. auct.

Sigebertus in chronicis: Ann. DCLXVIII. Theodorus Archiepiſcopus, & Hadrianus Abbas a Vitaliano Papa in Angliam diriguntur. Ann. DCLXXIV. Theodorus in Anglia ſynodo habita conſtituit multa eccleſiae vtilia. Hic Theodorus ſcripſit paenitentialem librũ mirabili, & cauta diſcretione diſtinguens modum ſingularum culparum. Ann. DCXC. Theodorus Archiepiſcopus Anglorum obijt.

Ioan. Trittenhemius de ſcriptor. eccleſ. Theodorus ſeptimus Archiepiſcopus Cãtuarien. a Vitelliano Papa conſecratus, natione Graecus ex Tarſo Ciliciae monachus ordinis noſtri in vrbe Romana: vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſaecularibus litteris nulli ſuo tempore ſecundus, Graeco, & Latino ſermone peritiſſimus. Carmine quoque excellens, & proſa; & non minus ſanctitate, quam ſcientia clarus: habita ſynodo in Anglia, multa ad Anglicanae eccleſiae vtilitatem conſtituit. Scripſit autem inter cetera ingenij ſui monimenta egregium opus de qualitate paenitentiae iniungendae de his, qui in multis criminibus deliquiſſent, cuius operis titulus eſt: Paenitẽtiale Theodori, & epiſtulas ad diuerſos. Moritur non ſine opinione ſanctitatis ſub Iuſtiniano minore Imper. ann. DCXC. Ind. 3. aetatis 78. Epiſcopatus 22.

Idem lib. 2. cap. 18. de viris illuſt. ordin. S. Bened. Theodorus monachus Romanus natione Graecus a Vitalliano Papa ſeptimus Archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia deſtinatus, vir in diuinis ſcripturis valde eruditus, & in obſeruantia catholicae traditionis ſtudioſiſſimus, habita ſynodo in Anglia multa ad vtilitatem eccleſiae conſtituit. De cuius laude, ſanctiſſimisq. laboribus Beda in 4. & 5. eccleſ. hiſtor. pluries fecit mentionem. Scripſit autem librum de paenitentiae qualitate notabilem, quem Gratianus Decreti compilator ſaepe allegat. Moritur ann. Dom. DCXC. Indict. 3. aetatis ſuae 88. Pontif. 22.

De eodem lib. 3. cap. 114. & 115. Addit ex Tarſo Ciliciae, & ſanctus appellatur, vt etiam ſanctus Hadrianus eius comes Abbas Heridanenſis caenobij non longe a Neapoli Campaniae, natione Afer.

Item lib. 4. cap. 60. Pro Cantuarienſi ait, Doruernenſis ſeptimus Archiepiſcopus a Vitalliano Papa ordinatus.

Ex paenitentiali Theodori multa ſumpta ſunt apud Burchardum Vormatienſem, & Iuonem Carnotenſem, & Anſelmum Lucenſem, & Gratianum. Item apud Bernar. Papien. in 1. collect. Decretal. & apud Gregor. IX.

Cenſura. Hic primus videtur apud Latinos de paenitentijs ſcripſiſſe: quem ſequutus eſt Beda eius fortaſſe diſcipulus. Sumpſit paenitentias Theodorus Graecus ex Baſilio, & alijs Graecis patribus, ita videtur eorum acerbitatem, ac ſeueritatem ſequi. Quae res effecit vt paulatim haec ratio puniendi delicta abolita ſit. Sed male in contraria lapſi ſumus: vt dum acerbitatem fugimus, fauemus morbis, vel fouemus potius haec crimina impunitate data.

Huius etiam meminit Auctor in praefatione ad canones paeniten.

De venerabili Beda presbytero. Cap. XX.

EX verbis eiuſdem Bedae in fine hiſtor. eccleſ. (in epitome): Beda Dei famulus, & presbyter monaſterij beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quod eſt ad Vuirimudam, & Ingiruum, qui natus in territorio eiuſdem monaſterij, cum eſſem annorum ſeptem, cura propinquorum datus ſum educandus reuerendiſſimo Abbati Benedicto, ac inde Ceolfrido, &c. xix. vitae anno diaconatum. xxx. gradum presbyteratus ab Epiſcopo Ioanne, iubente Ceolfrido Abbate, ſuſcipi. Vſque ann. lix. aetatis haec ſcripſi in vetus, & nouum teſtamentum, &c. Librũ epiſtularum. Item de hiſtorijs ſanctorum; de ſancto Felice confeſſore; de ſancto Anaſtaſio martyre. De vita S. Cudberti monachi, & Antiſtitis. Hiſtoriam Abbatum huius monaſterij Bened. Ceolfridi, Vuertberti, lib. 2. Hiſtoriam eccleſ. gentis noſtrae lib. 5. Martyrologium. Hymnorum librum. Item epigrammaton. De natura rerum, & de temporibus. De temporibus librum maiorem. De ortographia. De metrica arte lib. duos. De ſchematibus & tropis, hoc eſt, de figuris & modis elocutionum ſacrae Scripturae.

Epitaphium eiuſdem.

Beda Dei famulus, monachorũ nobile ſidus,
Finibus e terrae, profuit eccleſiae.
**Soles iſte patrũ ſcrutando per omnia ſenſũ,* *Solers f.
Eloquio vigens, plurima compoſuit.

Annos

Annos in hac vita ter duxit vite triginta,
Presbyter officio, vtilis ingenio.
Iunij ſeptenis viduatus carne Kalendis,
Angligena Angelicam commeruit patriam.

Obijt anno ab Incar. DCCXXXV. ab obitu B. Gregorij Papae CXXVII.

Ioan. Trittenhemius de ſcriptor. eccleſ. Beda monachus, & presbyter monaſterij ſanctorũ Petri, & Pauli in Anglia, ordinis S. Benedicti, vir in diuinis ſcripturis ſtudioſiſſimus, & valde eruditus, atque in ſaecularibus litteris peritiſſimus, philoſophus, aſtronomus, calculator, & poëta inſignis, Graeci ſermonis non ignarus, ingenio praeſtans, eloquio non curioſus, dulcis tamen, & compoſitus. Cum eſſet ſeptem annorum, vt ſupra Beda. Scripſit vltra ſupra ſcripta, Scintillarum ex ſententijs Patrum. Flores B. Gregorij in cantica. Geſta diuerſorum ſanctorum. De paſſione S. Felicis. Vitã S. Alberti Epiſcopi libris duobus: Chronicam ſui coenobij libris duobus. De locis ſanctis. &c. Moritur ſub Leone Imp. anno DCCXXXIII. Indict. 15. aetatis LXXII. prid. Kal. Iunij.

Eadem ſcribit lib. 2. cap. 21. de viris illuſtrib. ordin. S Bened. Moritur ann. DCCXXXIII. Indict. 1. aetatis ann. LXXII.

Et lib. 3. cap. 155. inter ſanctos. additur: Huius doctrina tanto pretio digna habita eſt, vt Sergius Papa ab vrbe Roma Ceolfrido Abbati eius ſcripſerit in Angliam, petens eum, & exhortans, vt ſine omni contradictione famulum Dei Bedam ad limina deſtinaret Apoſtolorum, eo quod eius praeſentia in arduis cauſſis fidei, eccleſiae Dei valde vtilis eſſet, & neceſſaria. &c. Nullus vnquam Nõnum Bedam vidit otioſum. &c.

Epitaphium.

Presbyter hic Beda requieſcit carne ſepultus.
Dona Chriſte animã in caelis gaudere p̃ aeuũ.
Daq. Sophiae illum debriari fonte, cui iam
Suſpirauit ouans intento ſemper amore.

Fuit primo ſepultus in coenobio ſuo, ac poſtea cum ſancto Cuthiberto in Dunelmum tranſlatus dicitur. Obijt, &c. cuius natale 7. Kal. Iunij colitur.

Marianus Scotus lib. 2. chronicorum. Anno DCLXXVIII. ſanctus Beda presbyter Anglicus computator his temporibus clarus habetur.

Lambertus Schafnaburgen. in hiſtoria Germanorum: Anno DCCXXXVI. Beda nobilis, & praeclarus doctor obijt.

Sigebertus in chronicis: Anno DCCXXXI. Beda venerabilis presbyter, & monachus, ſanctitate, & ſcientia clarus obijt.

Otho Friſingen. in chronicis lib. 5. cap. 18. Sub Leone Imp. Beda venerabilis Anglorum presbyter multa ſcripturarum ſuarum monumenta relinquens in pace quieuit. Leo moritur anno DCCXLII. caepit anno DCCXVIII.

In epiſtulis S. Bonifacij Archiepiſcopi Moguntini martyris mentio fit ſcriptorum Bedae.

De paenitentiali Bedae.

In extremo volumine librorum Bedae extat libellus ita inſcriptus, De remedijs peccatorum, cuius initium eſt: De remedijs peccatorum paucíſſima haec, quae ſequũtur, ex priorum monumentis excerpſimus. &c.

Poſt alia: Excerptum de canonibus catholicorum patrum, vel paenitentiae ad remediũ animarum domini Agberti Archiepiſcopi. Inſtitutio illa ſancta, quae fiebat, &c. vt apud Burch. lib. 19. cap. 8. qui in marg. adſcripſit, Ex dictis prophetae, & Gregorij, Hieronymi, & Auguſt. & de tribus paenitentialibus collectum.

Pro illis, Poſtea autem ſuum Paenitentialem, qui hoc ordine ſecundum auctoritatem canonum ordinatur, vt diſcretiones omnium cauſſarum inueſtiges. Burch. d. c. 8. ſic habet: Ad haec autem ſuum Paenitentialem, qui & ſecundum canonum auctoritatem, & iuxta ſententias trium Paenitentialium Theodori Epiſcopi, & Romanorum Pontificum, & Bedae ordinetur. Sed in paenitentiali Bedae plura inueniuntur vtilia, plura autem inueniũtur ab alijs inſerta, quae nec canonibus, nec alijs paenitentialibus conueniunt. Sapiens autem medicus excipiat meliora, vt diſcretiones &c.

Pro illis verbis Bedae: Conſtituerunt ſancti Apoſtoli, deinde ſancti Patres, & ſancti Pontifices, deinde canones ſanctorum Patrum, deinde alij, atq. alij, vt Hieronymus, & Auguſt. & Gregor. & Theodorus. Ex quorum omnium illa deſcripſimus dictis, & ſententijs veraciter, &c. Burch. ita ſcribit: Haec omnia de canonibus, & de ſanctorum patrum ſententijs, & de Hieronymo, de Auguſtino, Gregorio, Theodoro, Beda, & ex Paenitentiali Romano vera collegimus, & vt nulli neceſſe ſit perire, &c.

Ex Paenitentiali Bedae, & ex alijs libris ſunt plura capita apud Burchardũ Vormatien. Iuon. Carnoten. Anſelm. Lucen. & Gratian. Item apud Bernar. Papien. in 1. collect. decretal. & apud Gregor. IX. *Refert Auctor in praefatione ad canones paenitentiales: Bedam ex Romano Paenitentiali librum Theodori citatũ auxiſſe, addidiſq in eo opere librũ Bedae de remedijs peccatorum.*

Cenſura. Neque in Bedae, neque in Ioan. Trittenhemij enumeratione librorum eiuſdem Bedae inuenio huius libri mentionem, qui de remedijs peccatorum inſcribitur, neque etiam illud volumen Paenitentiale Bedae dictum ab eiſdem adgnoſcitur. Eundem vero librum eſſe, affirmare non audeo, praeſertim cum videam in verbis huius libri relatis a Burch. fieri Bedae mentionem; vt facile ſuſpicari liceat, hunc librum eſſe alicuius poſterioris ſcriptoris. Non eſt tamen inutilis, cum videatur referre veterum Patrum ſcripta de paenitentijs omnium criminum.

De corpore canonum, & de Dionyſio Abbate, cognomento Exiguo, interprete Graecorum canonum. Cap. XXI.

EX praefatione canonum eiuſdem Dionyſij Exigui ad Stephanum Epiſcopum (Salonitanum.) Quamuis chariſſimus frater noſter Laurentius aſſidua, & familiari cohortatione paruitatem noſtram regulas eccleſiaſticas de Graeco transferre *compulerit, confuſione, credo, priſcae tranſlationis offenſus, &c. *Hanc praefationem refert Beda de ratione temporum, & de ſex aetatibus mundi ad annũ* CCCCIↃↃↃↃ. D. XVIII. *& Baronius tom. vij. ad Chriſti annum* DXXVII.

* pepulerit, (impulerit,)

Ex Caſſiodoro de inſtitutione diuinarum ſcripturarum lib. 1. cap. 23. Generat etiam hodie catholica eccleſia viros illuſtres probabilium dogmatum decore fulgentes: fuit enim noſtris temporibus & Dionyſius monachus Scytha natione, ſed moribus omnino Romanus, in vtraque lingua valde doctiſsimus, reddens actionibus ſuis, quam in libris Domini legerat, aequitatem. &c. qui mecũ dialecticam legit, & in exemplo glorioſi magiſterij plurimos annos vitam ſuam Domino praeſtante tranſegit.

Et poſt alia: Qui petitus a Stephano Epiſcopo Salonitano ex Graecis exemplaribus canones eccleſiaſticos moribus ſuis, vt erat planus, atque diſertus * magnae eloquentiae luce cõpoſuit, quos hodie vſu celeberrimo eccleſia Romana complectitur. Hos etiam oportet vos aſſidue legere: ne videamini tam ſalutares eccleſiaſticas regulas culpabiliter ignorare. Alia quoque multa ex Graeco tranſtulit in Latinum, quae vtilitati poſſunt eccleſiae conuenire, &c. In eccleſiae pace ſepultus, inter Dei famulos credendus eſt habere conſortium.

* magnae.

Ex Ioan. Trittenhem. de ſcriptor. eccleſ. Dionyſius Abbas Romanus, cognomento Exiguus, vir certe ingenio, & ſcientia magnus, atque clariſsimus, in ſcripturis ſanctis eruditus, & in diſciplina ſaecularium litterarum nobiliter doctus, Graeco, & Latino eloquio clarus, computiſta, & calculator temporum egregius. Scripſit Latino ſermone nonnulla opuſcula, de quibus ego tantum reperi ſubiecta: Annorum 532. Cyclum paſchalem magnum, &c. Tranſtulit de Graeco in Latinum vitam ſancti *Bachomij Abbatis, librum quoque Gregorij * Emiſeni de conditione hominis, & ſcripta Proterij Alexandrini Epiſcopi ad Leonem Papam, & quaedam alia. Inchoauit autem Cyclum ſuum anno Domini DXXXI. &c. claruit ſub Iuſtiniano magno anno DXL.

*Pacomii f.
* Nyſaeni f.

Ex eodem lib. 2. cap. 4. de illuſtr. viris ordin. S. Benedicti. Dionyſius Abbas Romanus, cognomento Exiguus, vir in diuinis ſcripturis valde eruditus, & in ſaecularibus litteris peritiſſimus, calculator, & Geometer inſignis, Graeco, & Latino inſtructus eloquio; qui doctrinae ſuae magnam apud veteres auctoritatem conſecutus, edidit non ſpernenda opuſcula. De ratione paſchae librum. Cyclum quoque magnum 532. annorum. Epiſtulas etiam nonnullas compoſuit. De Graeco in Latinum tranſtulit ſcripta Proterij, &c. De paſcha celebrando, & librum Gregorij Emiſſeni, &c. Vitam quoque S. Pachomij. Claruit anno Domini DLXX.

Ex Adonis chronico. Dionyſius paſchales ſcribit circulos, incipiens ab anno Dominicae incarnationis DXXXII. qui eſt annus Diocletiani. CCXLVIII. poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis. Quo anno Codex Iuſtinianus orbi promulgatus eſt.

Otho Friſingenſis lib. 5. cap. 4. Per idem tempus floruere Caſſiodorus Senator, ac Dionyſius Abbas, qui cyclos paſchales ſubtiliter compoſuit.

Interpretationem Dionyſii multi collectores decretorum ſunt ſecuti. *Dionyſii epiſtula ad Felicianum Paſtorem, refertur tomo 3. bibliothecae Patrum coll. 613.*

Index canonum, quos Dionyſius Latinos fecit.

EX praefatione canonum Dionyſij Exigui citata: In principio * itaque canones, qui dicuntur Apoſtolorum, de Graeco trãſtulimus, quibus quia plurimi conſenſum nõ praebuere, facile hoc ipſum veſtram ignorare noluimus ſanctitatem: quamuis poſtea quaedam conſtituta Pontificum ex ipſis canonibus aſſumpta eſſe videantur. Deinde regulas Nicaenae ſynodi, & deinceps omnium conciliorum, ſiue quae ante eam, ſiue quae poſtmodum facta ſunt vſque ad ſynodum CL. Pontificum, qui apud Conſtantinopolim conuenerunt ſub ordine numerorum, id eſt a primo capitulo vſque ad 165. ſicut habetur in Graeca auctoritate, digeſſimus.

* ſiquidẽ

Tum ſancti Chalcedonenſis concilij decreta ſubdentes, in his Graecorum canonum finẽ eſſe declaramus.

Ne quid praeterea notitiae veſtrae credamur velle ſubtrahere; ſtatuta quoque Sardicenſis concilij, atque Africani, quae Latine ſunt edita, ſuis a nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta.

Vniuerſarum vero definitionum titulos poſt hanc praefationem ſtrictius ordinantes, &c.

Qui nam ſint 165. canones, explanatio ex corpore canonum, & Graecis libris.

Nicaenae ſynodi canones	20
Ancyranae	25
Neocaeſarienſis	15

Gangrenſis	20
Antiochenae	25
Laodicenae	60
Summa	165

Confirmatur hic ordo, & numerus ex verbis concilij Chalcedonenſis actione 12. Graecis, 11. Latinis, vbi canones 16. & 17. Antiochen. appellantur 96. & 97.

Index corporis canonum, & de eius auctoritate.

LEo IV. Epiſcopis Britanniae: De libellis, & commentarijs aliorum non conuenit aliquos iudicare, & ſanctorum conciliorum canones relinquere, vel decretalium regulas, quae habentur apud nos, ſimul cum canonibus: quibus in omnibus eccleſiaſticis vtimur iudicijs, id eſt, Apoſtolorum, Nicaenorum, Ancyranorum, Neocaeſarienſium, Gangrenſium, *Antiochenſium, Laodicenſiũ, Cõſtantinopolitanorũ, (Epheſiorum) Chalcedonenſium, *Sardicenſium, Africanorum, Carthaginenſium. Et cũ illis regulae praeſulum Romanorum Siluestri, Syricij, Innocẽtij, Zoſimi, Caeleſtini, Leonis, Hilarij, Gelaſij, (Symmachi) Hormiſdae, (Simplicij) & Gregorij iunioris. Iſti omnino ſunt & per quos iudicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi, ſimul & clerici iudicantur.

Et poſtea: Qui illa, quae praediximus, ſanctorum Patrum ſtatuta, quae apud nos canonum nomine praetitulantur, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue clericus, ſiue laicus, non indifferenter recipere cõuincitur: nec catholicam, & Apoſtolicam fidem, nec ſancta quatuor euangelia vtiliter, & efficaciter ad effectum ſuum retinere, vel credere probatur.

Haec omnia refert Iuo Carnot. lib. 2. tit. 11. c. 31. aliis eſt cap. 118. panor. & par. 4. cap. 72. decr. & in epiſt. 217. ad clericos Educenſes. & Deuſdedit cap. 2. & Anſel. Lucen. lib. 3. c. 115. & Caeſaraug. lib. 2. cap. 11. & Gratia. diſt. 20. cap. 1. *Vide hanc epiſtulã in Baron. tom. x. ad Chriſti annum DCCCLV.*

Nicolaus Papa Archiepiſcopis, & Epiſcopis Galliae: Quamquam quidam veſtrum ſcripſerint, haud illa decretalia priſcorum Põtificum in toto canonum codicis corpore eſſe deſcripta, & ideo inter canones non eſſe aſſumenda. &c.

Et poſtea: Si ideo non eſſe decretales epiſtulas priſcorum Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur adſcriptae: ergo nec S. Gregorii, nec vllius alterius, qui ante ipſum fuit, vel poſt ipſum eſt, ad aliquod inſtitutum, vel reſcriptum recipiendũ eſt; eo quod in codice canonum nõ habeatur adſcriptũ.

Item poſt alia: Oſtendimus nullam eſſe differentiam inter illa decreta, quae in corpore canonum habentur Sedis Apoſtolicae Praeſulum, & ea, quae prae multitudine vix per ſingula corporũ volumina reperiuntur. &c.

Haec Nicolai epiſtula exſtat integra, incipit: Quamuis ſingularis. *Eſt in appendice ad bibliothecã Patrũ to. 3. & epiſt. 54. in 3. tom. epiſt. decretal. Romae aeditarum. & in Baron. tom. x. cit. vide etiam dial. 14. libri poſter. de emendat.* Grat. n. 2. *& dial. 11.* refert multa Iuo Carnot. par. 5. c. 33. decr. & Caeſaraug. lib. 2. cap. 18. & Grat. diſt. 19. cap. 1.

Liber editus Magũtiae anno M.D.XXV. hos habet canones.

Conciliorum.

APoſtolorum per Clementem canones	50
Nicaeni concilii	20
Ancyrani	24
Neocaeſarienſis	14
Gangrenſis	20
Antiocheni	25
Laodicenſis	59
Conſtantinopolitani	3
Epheſini	12
Chalcedonenſis	27
Sardicenſis	21
Carthaginenſis	33
Africanorum	105
Summa omnium	413

Pontificum Romanorum.

SYricii capita	15
Innocentii	57
Zoſimi	4
Bonifacii	4
Caeleſtini	22
Leonis	149
Hilarii	6
Simplicii	8
Felicis III.	13. ſiue 16
Gelaſii	18
(Anaſtaſii)	(8)
Simmachi	5. ſiue 8
Hormiſdae	4
Gregorii iunioris	17
Summa 233. ſiue 247. vel 250.	

In libro, quem vidi etiam Moguntiae editũ anno MDXXV. non ſunt canones Felicis III. adduntur vero Anaſtaſii iunioris 8. Symmachi quinque.

Confirmatur idem ordo ex lib. Creſconii de concordia canonum, qui liber in Vaticana bibliotheca eſt. Is in praefatione ad Liberinum Pontificem mentionem facit Breuiarii canonũ a Ferrando Carthagin. eccleſiae diacono fuiſſe digeſtũ. Idem ordo cap. 59. confirmatur ex capitularibus Caroli lib. 1. Item in Triburienſi cõcilio, & aliis, vbi decreta Pontificum Romanorum referuntur, ſemper

ſemper ordo, & numerus capitum ſeruatur, qui in corpore canonum eſt. Eodem pacto Rabanus Maguntinus in lib. de paenitentijs eadem vtitur ratione, cum refert Innocentij, & Leonis & aliorum Pontificum decreta. Sic etiam Burchardus Vormacien. Iuo Carnoten. Anſelm. Lucenſis, Deuſdedit Cardinalis, liber Caeſaraugustanus, & Gratianus, & collectores decretalium.

Ex corpore canonum Bernardus Papien. in 1. collect. poſuit c. 2. de Praeben. quod etiam habet Gregorius IX. ſub eodem titulo cap. 2. cum eadem inſcriptione. Vere tamen eſt ex Iuliani Nouellae iii. interpretatione.

De corpore canonum in Hiſpania, vide Innocen. III. lib. 2. epiſt. 121. regiſtri. pag. 352. *Vide Auctore libro priori de emendat. Gratia. dial. 3. nu. 5. & 9. & dial. 11. nu. 3. & poſt vtrumque Iſidor. hoc opus editum eſſe docet Auctor in vtraque praefatione ad antiquas collectiones, & ad canones paenitentiae. Dionyſius Exiguus hiſtoriam conciliorum edidiſſe videtur vſque ad vij. ſynodum, ſeu ix. ſub Ioanne VIII. (quam pſeudoſynodum dixit) Graecorum maxime, & Africanorum Stephano iuniori dicatam, vt eſt in M.S. Vaticano codice. Creſconius locos edidit communes ad decreta Conciliorum, & Romanorum Pontificum collocanda, & ſequens corpus canonum ſola refert Graeca, & Africana concilia, quae Graece ſcripta fuere, & nullum Romanum Pontificem ante Syricium ponit.*

Cenſura. Et ſi veteres libros legi, & varia fragmenta, quibus haec eadem, aut bona eorum pars contineretur, quae in corpore canonum diximus eſſe; nunquam tamen is titulus eſt a me repertus. Sic etiam in Maguntina editione neque is titulus, neq. Dionyſij praefatio poſita ſunt. In ea tamen ſententia ſum, vt ea addi debeant. Dionyſij interpretationem corpus canonum continet, aliam edidit vterq. Iſidorus in collectione conciliorum, exceptis Apoſtolorum regulis, quas alter contemnit, alter quinquaginta refert. Ambo Iſidori poſteriores ſunt Dionyſio; item Iſidoro Hiſpalen. cuius exſtant etymologiae. Ipſae interpretationes, vt illis temporibus ſcriptae, valde placent. Miror tamen cur in corpore canonum, neque Pontificum Rom. decreta ante Syricium, neque poſt Hormiſdam, aut Gregorium minorem poſita ſint. Conciliorum vero multorum canones, quos ambo Iſidori ediderunt, hi omiſerunt. Sed Colonienſes omnia coniunxerunt, exceptis cap. 33. concilij Carthaginienſis, atq. alijs quibuſdam. Quae de primatu Romanae eccleſiae in Maguntino libro ſunt, ea non ſunt ex corpore canonum; quod ex nominibus Pontificū cognoſci poteſt. Et hoc argumentū nimis ieiune tractatur, vt ex his, quae a nobis collecta ſunt, apparet.

De Capitularibus Caroli Magni, & Ludouici Pii eius filii Imperatorum; & de eius collectore Anſegiſo Abbate. Cap. XXII.

Ex praefatione eiuſdem Anſegiſi: Anno Incarnationis Domini DCCCXXVII. Indict. 5. anno 13. Imperij Ludouici Auguſti & Lotharij Caeſaris filij ipſius, Anſegiſus Abbas pro amore bonae memoriae Domni Caroli Magni Imp. & dicti Ludouici Aug. filij ipſius, & Lotharij Caeſaris Ludouici filij haec ſubter deſcripta adunaui capitula.

Et poſtea: Haec in quatuor diſtinxi libellis. Illa ſcilicet, quae domnus Carolus Imp. fecit ad ordinem pertinentia eccleſiaſticum, in primo adunaui libello. Ea vero eccleſiaſtica, quae domnus, ac pijſſimus Ludouicus Imp. & Lotharius Caeſar filius ipſius ediderunt, in ſecundo deſcripſi. Illa autem, quae domnus Carolus in diuerſis fecit temporibus ad legem mundanam pertinentia, in tertio adunaui. Ipſa vero, quae Ludouicus, & Lotharius fecerunt ad augmentum mundanae pertinentia legis, in quarto congeſſi.

Ex praefatione Benedicti Leuitae in lib. 5. Capitularium: Praecedentes quatuor libelli nonnulla glorioſiſſimi Caroli, atque Ludouici Imperatorum continent capitula, quae eorum tempore ab Anſegiſo Abbate ſunt collecta, ſicut in eorumdem proëmio continentur.

Partem horum verborum refert Iuo Carnot. lib. 2. tit. 12. cap. 11. panor. & par. 4. c. 174. decreti.

Ex Sigeberti chronico: Anno Dñi DCCCII. Carolus Imp. per omne imperium ſuum legatos ad faciendum iudicium, & iuſtitiam cunctis dirigit, & legis capitula 23. inſtituit. Et poſtea: Anno Domini DCCCIII. Carolus per omne imperium ſuum iuſtitias facit, & legis capitula 29. inſtituit. Anno Domini DCCCXXVII. Anſegiſus Abbas Lobienſis edicta Imperatoris Caroli Magni, & Ludouici filij eius ad eccleſiaſticam legē pertinentia in duobus aeque libellis digeſſit. *Idem eorundem edicta ad mundanam legem pertinentia in duobus aeque libellis congeſſit.*

De eodem Anſegiſo ex Ioan. Trittenhem. in lib. de ſcriptor. eccleſ. Anſegiſus Abbas Lobienſis coenobij ordinis ſancti Benedicti, & poſtea Senonenſis Archiepiſcopus, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſaecularibus litteris nobiliter doctus, ſermone & ingenio clarus, diſtinxit, & comportauit ad vtilitatem eccleſiae catholicae Imperatorū Caroli Magni, & Ludouici leges, quas vidi. Statuta eccleſiaſtica Caroli lib. 1. Regnante Dño, &c. Alia nonnulla edidit. Claruit ſub Lothario Imp. Ludouici filio ann. 840.

Ex eiuſdem lib.2.cap.45.de viris illuſt.ordin. S.Bened. Anſegiſus Abbas Lobienſis,poſtea Senonenſis Archiepiſcopus,vir vndecumque peritus, & Regum ſui temporis neceſſarius amicus, ingenio ſubtilis, & cautus eloquio ſcripſit &c. Edicta Caroli Magni Imp. ad eccleſiaſticam legem pertinentia &c. claruit anno DCCCXL.

Item lib.4. cap. 86. Anſegiſus &c. vir vndecumque doctiſſimus verbo, & exemplo Epiſcopatu dignus, multa ingenij ſui monumenta dedit &c.

Aimoinus de geſtis Francorum lib.5. cap.27. Carolus duos miſit * oratores Anſegiſum presbyterum monaſterij S.Michaelis Abbatem, & Etharium laicum Romam cum epiſtulis ad domnum Apoſtolicum (Hadrianum.) * Miſſos al.

Et cap.32. Carolus Romam inuitante Papa Ioanne perrexit. Anno DCCCLXXVI. in die Natiuitatis Domini in Imperatorem eſt vnctus,& coronatus.

Et poſtea: Accerſiens legatos Apoſtolici Ioānem Tuſcanenſem, & Ioannem Aretinum, atque Anſegiſum Senenſem, illorum conſilio medio futuro menſe Iulio, generalem ſynodum auctoritate Apoſtolica,& ſanctione ſua apud Pontigonem indixit.

Et cap.33. Legit Ioannes Tuſcanenſis (Epiſcopus) in ſynodo epiſtulam (a domino Apoſtolico miſſam) de primatu Anſegiſi Senenſis Epiſcopi, vt quotiens vtilitas eccleſiaſtica dictauerit,ſiue in euocanda ſynodo, ſiue in aliis negotiis exercēdis per Gallias, & Germanias Apoſtolica vice fruatur. &c. Multi contradicunt. Litterae exſtant datae 4.Non.Ian.Indict.9.

In extremo capite: Poſtea Imperator Legatos numeratos Apoſtolicos Leonē, & Petrū remiſit Romam, & cum eis Anſegiſum Senenſem Epiſcopum, & Adalganum Auguſtidunenſem Epiſcopum.

Martinus Polonus: Anno DCCCLXXIII. Ioannes Papa VIII. ſedit annos 10. diebus 12. Hic vnxit oleo Carolum filium Ludouici Regis &c. Hic tradidit venerabili viro Anſegiſo Senonenſi Archiepiſcopo caput ſanctiſſimi Gregorij, & brachium Leonis Papae, quas venerandas reliquias Senonis in eccleſia S. Petri cum magna veneratione (deportauit, & etiam) collocauit.

De confirmatione Apoſtolica, & auctoritate Capitularium.

Benedictus Leuita lib.7. cap.478. Capitular. Maxime trium vltimorum capitula iſtorum librorum Apoſtolica ſunt cuncta auctoritate roborata; quia his cudēdis maxime Apoſtolica interfuit legatio. Nam eorum nomina praeter trium,id eſt,Leonis, Sergii,& Gregorii, hic nō interuimus; licet ea per ſingulos conuentus inſerta inueniſſemus, vitantes legentium, atque ſcribentium faſtidia. Si quis autem plenius ea noſſe voluerit, iſtorum legat autentica,quibus illa inſerta reperiet.

Idem in praefatione lib.5. Haec vero capitula,quae in ſubſequētibus tribus libellis coadunare ſtuduimus,in diuerſis locis. & in diuerſis ſchedulis,ſicut in diuerſis ſynodis, ac placitis generalibus edita erant, ſparſim inuenimus, maxime in ſanctae Magontiacenſis Metropolis eccleſiae ſcrinio ab * Hariculfo eiuſdem ſanctae ſedis Metropolitano recondita, & demum ab Autcario ſecundo eius ſucceſſore, atque conſanguineo inuenta reperimus, quae in hoc opuſculo tenore ſupraſcripto inſerere maluimus. * a Riculfo

Et poſtea: Quoniam valde ſunt vtilia haec capitula, & ſcire volentibus oppido profutura,quae pro lege tam eccleſiaſtica, quam & ſaeculari iure firmiſſimo ſunt tenenda.

Ex concilio Melden. cap.78. Vt capitula eccleſiaſtica a domino Carolo Magno Imp. nec non & a domino Ludouico Pio Auguſto promulgata obnixe obſeruari praecipiantur,ſicut & legalia obſeruanda eſſe noſcuntur.

Ex concilio Troſleiano cap.3. Concilia, & conciliorum pediſſequa capitularia obſeruentur.

Ex Leonis IV. epiſtula ad Lothar. Aug. De capitulis veſtris,veſtrorumq. praedeceſſorū irrefragabiliter cuſtodiendis,& conſeruandis, quanto valuimus,& valemus, Chriſto propitio,& nunc,& in aeuum conſeruaturos modis omnibus profitemur, & ſi fortaſſe quilibet aliter vobis dixit,vel dicturus fuerit, ſciatis eum pro certo mendacem.

Haec refert Iuo Carnoten. lib.2. tit.12. cap. 12.panorm.& par.4.cap.176. decr. & Caeſarang.lib.1.cap.61.& Gratian.diſt.10.c.9. Haec capitularium collectio ſaepe refertur in concilio Troſleiano,& in Ticinenſi, & in Colonien. ſub Carolo III. Burch. Vormat. lib.1.cap.218. & c.219. refert caput Caroli Imp.de Epiſcopis Aquiſgrani conlaudatum. id extat lib.5.cap.2. Capitular. verba ſunt Carlomani Ducis(& Principis Francorum) anno DCCXLII. in ſynodo Francica. Vide etiam lib.7. cap. 141. Capit. & Iuon. par.5.cap.332.& 333. decr. Refertur ſaepe ab Iuone Carnot. tum in panor. tum in decretis praeſertim parte 16. tum etiam in epiſtulis,& ab Anſelmo Lucenſi, & a Deuſdedit, & a Caeſaraug. Refertur a Gratia. diſt.63.cap.34. ſactorum, & 11.q.1.cap.38. volumus. & de conſ.diſt.4. cap.104. monachi. & cap.126. in ſabbato, & alibi.

Huius libri aliquot capita inuenies in legibus Longobardorum ſub titulis aptis collocata,cum inſcriptione nominis Caroli, Ludouici,& aliorum Impp. Vſi autem ſunt illis legibus,qui beneficia iure Longobardorum

acce-

acceperant in Italia, & in Sicilia, multiq. hodie illic eiſdem legibus vtuntur, paucis exceptis.

Ex Melden. c. 80. ad Carolū Caluum Ludouici Pij filiū: Capitula, quae Domino mediatore communiter decreuiſtis, & manu propria confirmaſtis, & nunc obſeruatores vos verbis promiſiſtis, vt opere pleniter conſeruetis, & adimpleatis, nunc etiam admonemus. &c. Capitula patris veſtri ſine refragatione de cetero conſeruentur, ac capitulis veſtrae religioni ab exiguitatis noſtrae miniſterio oblatis hoc diploma, ſi complacet, adnectatur.

Cenſura. Ad manus meas peruenit haec collectio mutila: namque ſex libri Pariſienſis editionis anni MDXLVIII. erant imperfecti: ſexti enim finis erat initium capitis 389. cum tituli eſſent capitum 390. ſexti libri. Septimi vero libri exemplum, quod ab vrbe Roma habui, multis capitibus erat deminutum. Vltimum eius libri caput ſupra ſcripſimus 478. cum tituli capitum eſſent 558. ſequebatur duplex collectio adiectorum capitularium. Iam vero in ſingulis capitibus deſideratur inſcriptio eius, qui primus eius capitis auctor eſt. Sunt enim multa capitula ſumpta ex ſacris libris, vt initio lib. 6. capita 53. Alia ex concilijs Graecis, & ex corpore canonum, vt initio libri primi capita 59. Multa ſunt ex concilijs Maguntino, Pariſienſi, Vormacienſi, & alijs eiſdem temporibus, quibus ipſa Capitularia ſunt edita, habitis. Multa ſunt repetita, multa confuſe collecta; multa etiam barbare ſcripta ſunt, multa mores barbaros oſtendentia. Magna tamen ex parte vincunt meliora, quae cum his conciliorū, & Pontificum decretis conſonant, atque conueniunt. *Haec fere eadem docet Auctor dial. 10. & 11. poſterioris libri de emendatione Gratiani. Vide etiam dial. 19. libri prioris num. 12. & in notis; & vbique docet concilia maxime in Gallia, & Germania celebrata fontes fuiſſe Capitularium canonum. Editio noua Pariſien. MDCIV. anni valde diuerſa eſt, & multo copioſior eis collectionibus, quas refert Auctor. In illius principio multa adduntur Capitularium encomia: ſed quae Auctor dicit, non exiguam ei operi lucem afferunt.*

De alijs Capitularibus Caroli, Ludouici, & aliorum Imperatorū, & de collectore Benedicto Leuita. Cap. XXIII.

EX praefatione eiuſdem Benedicti ad lib. 5. Capitularium. Quae Anſegiſus, aut inuenire nequiuit, aut inſerere fortaſſe noluit, & alia, quae poſtmodum a fidelibus ſanctae Dei eccleſias, & Pipini, ac Karoli, atq. Ludouici didicimus in dictis libellis non eſſe inſerta, in tribus ſubſequentibus libellis diſtincte cum titulis ſuis coadunare curauimus: ac Ludouico, Lotharioque, atque Karolo nobiliſſimis Regibus, filijs videlicet Ludouici piiſſimi Imperatoris habenda, ſcribere non diſtulimus.

Horum verborum partem refert Iuo Carnot. lib. 2. tit. 12, cap. 11. panorm. & par. 4. cap. 174. decr. Alia verba eiuſdem praefationis refert Caeſaraug. lib. 2. cap. 33.

De adiectis Capitularibus incertis collectoribus. Cap. XXIV.

POſt libros 7. Capitularium adiecta ſunt capitula 28. & in poſteriori collectione capitula 296.

In noua Pariſien. editione multo plura adduntur capitula, poſt ſeptem libros: fiunt enim quinque additiones: prima octuaginta capita cōtinet ad monachos maxime pertinentia. Leo Epiſcopus Hoſtien. lib. 1. hiſtor. Caſsinen. cap. 18. ex monachorum, & Abbatum capitulo Aquiſgrani celebrato tempore Ludouici Imperatoris Caroli filio, ea prodijſſe docet, & refertur in principio additionis conuentus praefatio, quae idem dicit. Secunda additio vigintiquinque capita continet varia, & a varijs collecta. In tertia ſeptuagintaocto ſūt capita, ad Epiſcopos maxime pertinentia, & ad ſacris ordinibus initiandos. In quarta ſunt CIV. capita de varijs rebus ex ſanctiorum Patrum decretis, & Imperatorum edictis, vt dicitur in principio. nomine Regis Caroli Craſſi, credo, cui etiam tribuuntur in praefatione capita quintae additionis xx. ſed ex ſynodis ab Epiſcopis, & Abbatibus habitis in ſuo regno; quae potius comitia Regia dicenda videntur. Vitus Amerpachius opuſculum edidit de conſtitutionibus Caroli Magni a Hlothario Imperatore eius nepte in epitomem redactis: quod iterum cudit Ioannes Buſaeus noſtrae Societatis Ieſu poſt Hincmari epiſtulas.

De Theodulpho Epiſcopo Aurelianen. Cap. XXV.

AImoinus de geſtis Francorum lib. 5. cap. 10. Carolus Magnus Imp. obijt 5. Kal. Febr. anno Incarnat. Domini DCCCXIV. miſſus eſt Rampo ad Ludouicum filium, qui cum Aurelianam deueniſſet ad vrbē, Theodulphus eiuſdem vrbis Epiſcopus, vir vndecumque doctiſsimus, eius aduentus cauſſam perſcenſit, & velociſſime miſſo tabellario Imperatori innoteſcere ſtuduit.

Item lib. 4. cap. 105. extremo. Inter coniuratos contra Ludouicum Pium Imperatorem

aliqui

aliqui Epiſcopi fuerunt, Anſelmus Mediolanenſis, Vuolfoldus Cremonenſis, & Theodulphus Aurelianenſis.

Sigebert. in chron. Anno Chriſti DCCCXLIII. Lotharij Imp. anno 3. His temporibus floruit Theodulphus Abbas Floriacenſis, poſtmodum Epiſcopus Aurelianenſis, de quo refertur, quod illos verſus: Gloria, laus, & honor, in die Palmarum cantari in Gallijs ſolitos compoſuerit. Quos cum ipſe coram Ludouico Imp. Andegaui exul decantaſſet, miſertus Imperator iuſſit eum abſolui.

Ioan. Trittenhem. de ſcriptor. eccleſ. Theodulphus Epiſcopus Aurelianen. ex Abbate Floriacenſis coenobij ordinis S. Benedicti, vir in diuinis ſcripturis doctus, & in ſaecularibus litteris a iuuentute inſtructus, carmine excellens, & proſa. Fertur nonnulla vtroque ſtilo compoſuiſſe opuſcula: ſed in manus noſtras adhuc minime venerunt. Hic a Ludouico Imp. neſcio ob quam ſuſpicionem, innocenter miſſus in carcerē, hymnum, Gloria, laus, compoſuiſſe, &c. quem cum in die Palmarum, tranſeunte Imperatore iuxta carcerem, alta voce cecinisſet, adeo Imperatori complacuit, vt ſtatim eum abire liberum permiſerit. Scripſit diuerſo metro hymnorum lib. 1. epiſtolarum lib. 1. claruit ſub eodem Ludouico anno Domini DCCCXL.

Eadem fere dicit lib. 2. cap. 40. & lib. 4. cap. 197. de viris illuſtr. ordin. S. Benedicti.

Cenſura. Theodulphus ad presbyteros Aurelianenſes capita xlvi. edidit, quae in veteri conciliorum Gallicanorum libro vidimus. Is tamen priuata auctoritate, aut fortaſſe in ſynodo dioeceſana, ea capita conſtituit. Falſo aliquot ſunt ex his in editis conciliorum libris pro ſextae ſynodi verbis ſcripta; aliquot etiam pro varijs Romanorum Pontificum decretis referuntur tum in eiſdem concilijs, tum a Burchardo Vormatienſi, Iuone Carnotenſe, Anſelmo Lucenſi, & Gratiano. Hac de cauſa his vſi ſumus, vt certa pro incertis poneremus. Pietatem vero, & religionem eius nō minus probamus, quam eruditionem, atque prudentiam. Ex qua re vtilitas lectorum erit, vt ſibi quiſque dictū putet, quod is ſuis ſacerdotibus ſcripſerat. *Hanc epiſtulam inuenies tom. 11. Bibliothecae Patrum col. 994. vbi referuntur alij de hoc Theodulpho loquentes. Baronius eandem edidit tom. ix annal. ad ann. DCCCXXXV. & ex illo noſter Ioan. Buſaeus poſt Hincmari epiſtolas, cum aliquibus auctoribus, qui de illo dixerunt. Henricus Caniſius tom. v. par. 2. & tom. vi. illius carmina quaedam refert. Vide Auctoris praefationem ad canones paenitentiales.*

De Rabano Mauro Archiepiſcopo Maguntino. Cap. XXVI.

Sigibertus in chronicis: Rabbanus Sophiſta, & ſui temporis poëtarum nulli ſecundus, fit Abbas Fuldenſis, qui multa de ſcripturis ſanctis diſſeruit; qui etiam librum de laude S. Crucis figurarum varietate diſtinctum, difficili, & mirando poëmate compoſuit, Sergio Papae ſancto Petro offerendum miſit anno Chriſti DCCCXXIV.

Ann. Chriſti DCCCXXVII. Rabbanus Abbas tractatus in libro Sapiētiae, & Eccleſiaſtico ad Otgarium Archiepiſcopum edidit ſub Leone IV. Papa. Anno DCCCXLVIII. Rabbanus Abbas Fuldenſis ordinatus Moguntiae Archiepiſcopus, celebrata ſynodo Moguntiae iuſſu Ludouici Regis multa eccleſiae vtilia decreuit. Anno DCCCLVI. Rabbanus egregiae vitae, & ſcientiae Archiepiſcopus obijt. *Vide etiam Sigibertum de viris illuſtribus cap. 90.*

Ioan. Trittenhem. de ſcriptor. eccleſ. Rabanus Maurus ſextus Archiepiſcopus Moguntinus ex Abbate Fuldenſis monaſterij ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus ex ciuitate Fulden. in Buchonia, * Albini Anglici quondam auditor, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſaecularibus litteris nobiliter doctus, philoſophus, rhetor, aſtronomus, & poëta ſubtiliſſimus; cui, vt abſque inuidiā loquar, nec Italia ſimilem, nec Germania peperit aequalem. In monaſterio Fuldenſi iuuenis monachum induit, & tam moribus, quam ſcientia mirabiliter profecit. Vnde & quartus eiuſdem coenobij Abbas fuit, viginti quatuor annis praefuit. & paene infinita opuſcula ſcripturarum compoſuit. &c. Tandem offenſus improbitate monachorum ad Ludouicum Imp. Caroli filium migrauit. cum quo manſit vſque ad mortem Otgarij Moguntinen. Archiepiſcopi, in cuius locum ſuffectus praefuit annis nouem. Habita quoque ſynodo multa ad vtilitatem fidelium conſtituit. Scripſit autem in monaſterio Fuldenſi tam carmine, quam ſoluta oratione multa volumina, maxime in ſcripturis ſanctis, quas a principio vſque ad finem omnes explanauit. Scripſit de laudibus S. Crucis libros duos, ad Haymonem Epiſcopū de vniuerſo lib. xxij. de vniuerſali natura lib. 1. de inſtitutione clericorum lib. iij. de diuinis officijs lib. 1. de computo dialogum lib. 1. ad Ludouicum Regem lib. 1. de quaeſtionibus canonum lib. 1. ad Regimbaldum Epiſcopum lib. 1. de benedictionibus Patriarcharum lib. 1. Epiſtularum ad diuerſos lib. 1. Sermonum innumerabilium lib. 1. Moritur ſub Ludouico, & Lothario Principibus anno Domini DCCCLV. indict. iij. Epiſcopatus ann. ix. Sepultus in monaſterio S. Albani prope Moguntiam, non ſine opinione ſanctitatis.

* Alcuini f.

Idem lib. 2. cap. 39. de viris illuſtr. ord. S. Bened. Rabanus Maurus Magnetius ea Abbate &c. ex finibus Francorum in ſilua, quae

Buchonia nuncupatur, diſtans a Moguntia, millibus ferme xv. verſus Thuringiam, Albini auditor &c. cum adhuc monachus eſſet annos natus 30. ſcripſit de laude S. Crucis lib. ij. metro primum, proſa ſecundum, quos poſtea S. Petro per manus Sergij Papae obtulit. Scripſit ad Haymonem Epiſcopum Halberſtatenſem etymologiarum, ſeu de vniuerſo lib. xxij. de vniuerſali natura lib. I. ad Haiſtulfum quartum Moguntinum Archiepiſcopum de inſtitutione clericorũ libros iij. ad Heribertum Epiſcopum de quaeſtionibus canonum lib. I. ad Regebaldum de eadem re lib. I. &c. Rexit Epiſcopatum annis octo. &c. Moritur anno DCCCLV. indict. iij.

Eadem fere lib. 3. cap. 129. & lib. 4. cap. 81. Annis nouem praefuit eccleſiae Moguntiae. *In vtroque opere ait Tritthemius plura opera a Rabano edita fuiſſe, quae ad eius manus non peruenere. & in poſteriori libro ait in bibliotheca Fuldenſi plures eius libros vidiſſe, quorum titulorum oblitus erat, vtrobique eius doctrinam, & ſanctitatem valde commendat. Carmina de eius vita a Rabano compoſita, extant in 1. tom. bibliothecae patrum, & in eius expoſitione Ecclesiaſtes, & Hieremiae edita Baſileae.*

Liber editus Coloniae MDXXXII. Rabani Mauri Moguntinen. Archiepiſcopus de clericorum inſtitutione, & caerimoniis eccleſiae ex veteri, & nouo teſtamento ad Heiſtulfum Archiepiſcopũ libros tres. Eiuſdem ad Otgarium Epiſcopum Paenitentium lib. I. Quota generatione licitum ſit matrimonium, epiſtula ad Humbertum Epiſcopum. De conſanguineorum nuptijs, & de magorum praeſtigijs, ad Bonoſum liber de anima, ad Lotharium Regem lib. I. De ſeptem ſignis natiuitatis Domini. De ortu, vita, & moribus Antichriſti.

Marianus Scotus lib. 3. Chronicorum: Anno DCCCXXII. Eigildus Fuldenſis Abbas obijt: Rabanus ſibi ſucceſſit. Anno DCCC. XLVII. Otgarius Moguntinus Archiepiſcopus obijt. Rabanus Abbas Fundenſis ſibi ſucceſſit. Anno DCCCLVI. Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus obtit: Carolus ei ſucceſſit.

Martinus Polonus: Anno DCCCXVI. Ludouicus cum Lothario filio ſuo imperauit ann. 25. Eo tempore floruit Rabanus monachus Fuldenſis, Poëta Magnus, & in ſcientia theologiae praeclarus.

Cenſura, Solet Rabanus tacito Iſidori nomine eius verba referre tum in lib. etymologiarum, tum in lib. de inſtitutione clericorum. Librum Paenitentiae ex corpore canonum, & ex variis concilijs, quae Iſidorus peccator etiam retulit, ſumpſit. Eumq. Rabanus Abbas Otgario Archiepiſcopo Maguntino, cui poſtea ſucceſſit, inſcripſit. Huius libelli gratia, & quia concilium prouinciale Maguntiae habuit, haec de eo ſcripſimus. *Paenitentiale eius, ſeu lib. de remedijs peccatorum edidit Auctor in lib. de canonib. paenitentialib. in cuius operis praefatione multa de eo. Henricus Caniſ. tom. 1. edidit Rabani martyrologium ex bibliotheca S. Galli apud Heluetios.*

De Burchardo Epiſcopo Vormacien. Cap. XXVII.

IOan. Trittenhe. de ſcriptor. eccleſiaſt. Burchardus ex monacho Lobienſis coenobij ordinis S. Benedicti, Epiſcopus Vormacienſis in Germania, Alberti Gemblacen. Abbatis apud Lobias quondam auditor, atque diſcipulus.* Huius in canone fit mentio 73. * cuius
diſt. c. 1. In nomine Dñi. Vir in diuinis ſcripturis ſtudioſiſſimus, & valde eruditus. Scripſit ex ſententijs ſanctorum patrum, & generalium conciliorum, atque ſummorum Pontificum magnum, & inſigne opus poſt Iſidorum, videlicet Decretorum, quod diuiſit in libros xx. In nouo teſtamento. Epiſtularum ad diuerſos lib. I. claruit ſub ſancto Henrico Imp. anno Dom. M.XX.

Idem lib. 2. cap. 73. de viris illuſt. ord. S. Bened. Burchardus monachus Lobienſis, deinde Vormacienſis Epiſcopus, diſcipulus quondam Alberti Abbatis Gemblacenſis, cum adhuc ambo morarentur apud Lobias magnum diuinis litteris impendit ſtudium, vnde & doctor magnus euaſit. Scripſit decretum poſt Iſidorum ex ſententijs patrum lib. xx. Epiſtulas etiam plures ad diuerſos, & quaedam alia, quae non vidi. Huius viri mentionem facit Gratia. 73. diſt. cap. 1. in nomine. &c. Claruit anno Domini MX.

Et lib. 4. cap. 253. Burchardus, &c. vir doctrina, & moribus inſignis, ingenij clara monumenta reliquit. Decreta ſanctorum patrum, & conciliorum poſt Iſidorum in xx. lib. magno ſtudio comportauit, quo veteres ante Gratia, vſi ſunt. Claruit anno Domini MX.

Burchard. lib. 2. cap. 227. Decretorũ. In nomine Patris Π, & Filij Y, & Spiritus ſancti A. Vualterio Spirenſi Epiſcopo. Ego Burchardus ſanctae Vuormacien. eccleſiae deuotus gregis Chriſti famulus, in Deo vero ſummae felicitatis beatitudinẽ. * Quum ſancta * cum
catholica eccleſia, &c. Data Vuormatiae Idib. Martij anno Dominicae Incarnationis M. XII. Indict. x.

Eadem verba refert Iuo Carnot. par. 6. c. 434. & 435. decreti, & Gratia. diſt. 73. c. 1. ſed Iuo mutat nomina perſonarum, & loci, & temporis: Gratia, retinet Burchardi nomen, & alia.

In calce lib. 20. Burchardi concilij Selegunſtatenſis initium: Ego Aribo Moguntinae ſedis Archiepiſcopus, quamuis indignus, cũ

ceteris

ceteris confratribus noſtris, & coëpiſcopis, Burchardo Vuormacienſi, Vuerenhario Argentino, &c. ſynodum in Salegunſtat. condiximus anno Dominicae Incarn. MXXIII. Indict. v. pridie Id. Auguſt. Anno autem D. Henrici ſecundi regnantis xxi. Imperij vero ſexto, &c.

Einſdem concilij canones habes apud Iuonem Carnoten. par. 15. cap. 168. & ſequentib. decreti. Bernardus Papienſis in 1. collectione decretal. refert Burchardi verba cap. 2. de ſponſa duorum. Item Greg. IX. cap. 2. eiuſd. tit. Item cap. 1. de frigid. Bernard. & Greg. Et cap. 9. de accuſat. Bern. cap. 8. eodem tit. Greg. Et cap. 2. de ſortileg. Bern. tantum. Burchardi librum decretorum Iuo Carnotenſis Epiſcopus ſequitur, paucis additis, & mutatis; quod poterit lector facile vtriuſque libri collatione cognoſcere.

Idem Iuo in epiſt.* 74. ad Vuillelm. Abbatem Fiſcanen. monaſter. In collectionibus Burchardi Epiſcopi Vuarmacien. ex concilio Meldenſi cap. 5. ita ſcriptum reperitur: Altare ſi motum fuerit, &c. Viden. Burch. lib. 3. cap. 11. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 11. panor. & par. 3. c. 13. decreti. Anſel. lib. 5. cap. 13. Caeſaraug. lib. 7. cap. 27. Grat. de conſ. diſt. 1. cap. 18. ſi motum.

Sigebertus in chronicis: Anno Chriſti MVIII. Burchardus fit Vuarmacien. Epiſcopus, qui in ſcripturis ſtudioſus magnum illud canonum volumen edidit, ſcripturarum ſententijs vndique compilatis defloratum, collaborante ſibi in hoc magiſtro ſuo Olberto Abbate viro vndecumque doctiſſimo. *Vide Sigebert. etiam in lib. de viris illuſtribus cap. 144. multis laudibus eum extollentem. & in editionis decretorum Colonien. principio extant eius geſta.*

Cenſura. Laudanda eſt Burchardi maxima diligentia in colligendis varijs ſententijs ex concilijs, & decretis Pontificum Romanor. & alijs ſcriptis ſanctorum virorum, item ex Imperatorum, & Regum ſanctionibus, alijsq. libris. Laudo etiam eius prudentiam in diſcernendis, & ſeparandis rebus, de quibus agitur: quamuis alius fortaſſe ordo aptior inueniri potuiſſet: tamen hic ipſe ab eo excogitatus non eſt inutilis. In librorum delectu, & in inſcriptione ſingulorum capitum minus certa notari poteſt. Eſt enim Burchardus, vt ceteri, qui poſtea ſcripſerunt, reprehendendus, quod non ex fontibus ipſis hauſit ſingula, ſed ex riuulis, & ſtagnis aliorum. Vetus liber inſcriptione caret, editi habent hanc: D. Burchardi Vuormacien. eccleſiae Epiſcopi decretorum lib. xx. Tritenhemius decretum, aut decreta inſcripſit. Iuo collectiones, Sigebertus canonum volumen appellat. Ioan. Molinaeus in praefatione Iuonis decreti auctor eſt, multa in editis Burchardi libris deſiderari, quae ipſe viderit in veteribus

pleniora; ſed ea duodecim libris tantum diuiſa, quorum ſexta pars eſt editus liber. *De eo ſaepe Auctor in libris de emendatione Gratiani, & in vtraque praefatione ad antiquas collect. & ad canones paenitentiales.*

De Deuſdedit Cardinali presbytero tituli Apoſtolorum in Eudoxia. Cap. XXVIII.

Hic ad Victorem tertium, Gregorij ſeptimi ſucceſſorem praefationem ſcribit, in quo haec verba ſunt: Ex varijs ſanctorum patrum, & chriſtianorum Principum auctoritatibus potioribus quibuſq. in vnum cõgeſtis praeſens defloraui opuſculum, quadrifaria diſpertitum partitione. Primus liber continet priuilegium auctoritatis Romanae eccleſiae. Et quoniam eccleſia ſine clero ſuo eſſe non poteſt, nec clerus abſque rebus, quibus temporalibus ſubſiſtat; huic ſubiunxi ſecundũ, & tertium de clero, & de rebus einſdem eccleſiae. Quia vero saeculi poteſtas Dei eccleſiam ſibi ſubiugare nititur, libertas ipſius eccleſiae, & cleri, & rerum eius tertio, & maxime quarto libro euidenter oſtenditur. Singulas autem deflorationes huic operi inſertas, iuxta ordinem capitulorum minime locaui; quia paene omnes aliae bina, aliae plura negotia continent. &c.

Idem in lib. contra inuaſores, & ſimoniacos, & reliquos ſchiſmaticos tempore Vrbani iunioris: Quatuor itaque ſunt, de quibus, Deo auctore, ſcribere proponimus. Primum, quod Regi non liceat ſacroſanctis eccleſijs Epiſcopos conſtituere. Secundum de ſimoniacis, ſchiſmaticis, & eorum ſacerdotio, & ſacrificio &c. Tertium, quod clerus a saecularibus paſci debet, atque honorari, non infamari, vel iudicari, ac perſequi. Quartum, quod ſaeculari poteſtati non liceat in eccleſiam clericos introducere, vel expellere, nec res eccleſiaſticas regere, vel in ſua iura transferre. *Vtriuſque operis, & praefationis meminit Baronius tom. xi. annal. ad annum MLXXXVII.*

Ex Pontificali in Victore: Victor, qui & Deſiderius, Caſſinenſis B. Benedicti Abbas, ſedit menſ. 4. dies 7. Ad hunc Deuſdedit presbyter tituli Apoſtolum in Eudoxia, compoſuit, & ordinauit librum canonum.

Cenſura. Duorum librorum, quos Deuſdedit ſcripſit, alterius tantum praefationem legi ad Victorem tertium: alterius duo habeo exempla ex libro veteri Romae in ſacrario eccleſiae B. Petri reperto ſumpta. Vtriuſque indicem ſupra ſcripſi. Hic non eadem ratione vtitur, qua Burchardus, Iuo, Anſel. & Grat. vt colligat tantum dicta patrum, vel conciliorum, ſed ipſe pluribus vtitur argumentis, & ſua auctoritate patrum confirmat, aliena cõfutat, & acrius in cauſſa ver-

ſitur, quae illis temporibus eccleſiam Dei perturbabat, Henrico Imperatore ſua priuilegia concedendi eccleſias, & monaſteria, & Epiſcopos, & Abbates per virgam, aut baculum inſtituendi, ſiue inueſtiendi armis defendente aduerſus Gregorium VII, & ſucceſſores. Multa colligit, ſed non omnia ex fontibus haurit, neque in cauſſa iuſta omnibus certis vtitur auctoritatibus. *Vide Auctorem de eo in vtraq. praefatione ad antiquas collectiones, & ad canones paenitentiales, & in libris de emendat. Gratiani maxime lib. priori dial. v.*

De Anſelmo Lucenſi Epiſcopo. Cap. XXIX.

Sigebertus in chronicis: Anno MLXXXVI. Caſſinenſium Abbas Deſiderius, qui & Victor. *162.* contra Clementem fit Papa; ſed dyſſenteria diſſolutus, non multo poſt moritur. Anſelmus Lucenſis Epiſcopus Hildebrãdi Papae cooperator indefeſſus apud Mantuam exulans moritur, qui in Hieremiam, & in Pſalmos tractatus edidit, & doctrinam Hildebrandi libro luculento confirmauit, cuius ſanctitas miraculis declarata eſt. *Eadem ſcribit in lib. de viris illuſtrib. cap. 162.*

Ioan. Trittenhem. de ſcript. eccleſ. Anſelmus Epiſcopus Lucenſis, vir in diuinis ſcripturis erudititiſſimus, & in ſaecularibus litteris nõ infime doctus, Gregorij VII. Papae cooperator indefeſſus, & contra Guibertum ei ſubordinatũ ab Henrico defenſor egregius, adeo vt omnia eius facta, dicta, vel ſcripta contra Henricum Imp. auctoritate iuris, & ſcripturarum defenderet. Reliquit ingenij magni monumenta clariſſima: In Hieremiam, in Pſalterium, Contra Guibertum Antipapam, & plures epiſtulas ad diuerſos. Claruit ſub Henrico quarto anno Domini M. LXXX.

De collectione Anſelmi credita, quae appellatur Authentica canonum, ſiue regularum.

Cenſura.

HVius collectionis, tres vidi libros: in duobus veteribus titulus libri nullus erat: in exẽplo Romano haec inſcriptio eſt; Incipit autem ca, & cõpendioſa collectio regularum, & ſententiarum ſanctorum patrum, & auctorabilium concilioruin. In libro veteri meo deſideratur lib. XI. de paenitentijs, in alijs duobus extat. ſed & in illo liber vndecimus eſt, qui alijs duodecimus; liber duodecimus eſt, qui alijs decimuſtertius. In eodem veteri eſt initio ordo Romanorum Pontificum vſque ad Paſchalem iuniorem: in exemplo Romano adduntur Paſchalis, Gelaſius, & Calliſtus plene notatis annis, menſibus, & diebus: Honorius, & Innocentius imperfecte ſine diebus. In hac collectione ſunt Vrbani poſterioris, & Paſchalis aliquot conſtitutiones, quas Anſelmus Lucen. videre non potuit, ſi credimus Sigeberto tempus mortis eius notanti ante Vrbani minoris electionem. Sed potuerunt addi ea capita poſt Anſelmi mortem ab aliquo viro ſtudioſo. Et plane magna eſt varietas in numeris capitum ſingulorum librorum: vt ex his tribus libris, quos legi, cognoui. Idemq. accidiſſe alijs certus ſum. Et in exemplo Romano multa capita legi, ſumpta ex Panormia Iuonis, alia ex concilio Romano Calliſti poſterioris, item ex alijs libris. Hic mihi collector viſus eſt Burchardi collectionem legiſſe, idq. adſcriptũ aliquot capitibus legi. Gratianus alicubi videtur huius libri ordinem ſequi. Inſcriptionum incertitudo eſt, quae in alijs libris Burchardi, Iuonis, & Gratiani; & vt in illis ſine delectu omnes placent cuiuſcumque ſcriptoris ſententiae. Multa vero ſunt non male allata, quae in alijs libris non leguntur: vt in noſtra collectione notamus. Initium libri primi idem eſt cum initio libri primi Burchardi, & cum initio partis quintae Iuonis decretorum. In nouo teſtamento poſt Chriſtum Dominum, &c. ex Anacleto: quibus etiam vtitur Iſidorus, & Rabanus, vt alibi diximus. *Eiuſdem meminit Auctor in vtraque praefatione ſaepe citata, & in lib. priori de emendatione Gratiani dial. v. in principio ait: Anſelmus Lucenſis, ſiue illius collectionem habemus, Vrbani II. tempore ſcripſit, &c.* Henric. Caniſius tom. 6. *variae lectionis edidit huius Anſelmi libellos contra* [a] *Vuitbertum Antipapam Clementem nomine, & breuem quandam canonum collectionem, quae potius tractatus quidam peculiaris eſt de facultatibus eccleſiae a ſaecularibus non vſurpandis ex ſcripturarum teſtimonijs, concilijs, Romaniſq. Pontificibus. In principio refert teſtimonium Trittehemij, Xyſti Senen. lib. 4. bibliothecae, & Abbatis Vrſpergenſis eum collaudantium.*

[a] *Vuiber.*

De Iuone Epiſcopo Carnotenſi. Cap. XXX.

AImoinus lib. 5. cap. 49. de geſtis Francorum: Rex Philippus ſexagenarius praeſente Ludouico filio anno MCVI. diem clauſit extremum &c. Conſulti proceres, & potiſſimum dictante venerabili, & ſapientiſſimo Iuone Carnoten. Epiſcopo, vt Aurelianos Rex Ludouicus conueniat, ſuaſerunt.

Sigebertus in chronicis: Anno MLXXVIII. Ab hoc tempore caepit reſflorere in eccleſia

B. Qui-

B. Quirini Beluacenſi canonicus ordo primum ab Apoſtolis, poſtea a B. Auguſtino Epiſcopo regulariter inſtitutus ſub magiſtro Iuone, venerabili eiuſdem eccleſiae Praepoſito, poſtea Carnotenſium Epiſcopo. Anno Chriſti M.XCII. Dominus Iuo ſancti Quintini Beluacenſis Praepoſitus a Papa Vrbano conſecratus fit Carnotenſis Epiſcopus. *In lib. de viris illuſtrib. cap. 168. ait; Iuo Carnotenſis Epiſcopus ſcripſit ad Hugonem Lugdunen. Archiepiſcopum, & Apoſtolicae eccleſiae legatum, epiſtulam non multum prolixam, ſed multum canonicis & catholicis teſtimonijs auctorizatam pro deſidio regni, & ſacerdotij; & pro inuſitatis eccleſiae Romanae decretis. Scripſit & ad diuerſos amicos vtiles valde epiſtulas.* Compoſuit etiam inſigne volumen canonum.

Ioan. Trittenhem. de ſcript. eccleſ. Iuo Epiſcopus Carnoten. ex Praepoſito S. Quintini Beluacen. ordinis Canonicorum regulariũ Diui Patris Auguſtini, vir in diuinis ſcripturis exercitatus, & canonum ſanctorum patrum, ac generalium conciliorum cautiſſimus interpres, nec minus ſanctitate, quam ſcientia reuerendus, ordinem ſuum diu collapſum magnifice reformauit. Scripſit poſt Burchardum Vuormacien. Epiſcopum ex canonibus ſanctorum compendioſum decretum, quo ante Gratiani tempora vtebantur Iuriſtae, quod praenotauit Panormiam lib. I. Excerptiones eccleſi. Epiſtularum ad diuerſos lib. I. Iuo Carnoten. eccleſiae Epiſcopus claruit ſub Henrico IV. anno Domini M. XC.

Ex epiſtulis eiuſdem Iuonis conſtat fuiſſe ab Vrbano II. factum Epiſcopum Carnotenſem; Vrbano ſucceſsit Paſchalis II. ſub quo ſcripſit Excerptiones.

Poſt Sigeberti chron. incertus. Anno MCXIV. poſt Iuonem, qui vita atque doctrina ſua Carnotenſem eccleſiam illuſtrauit: quiq. inter cetera opera ſua, illud volumen, quod decreta Iuonis dicunt, vtiliter compilauit; Gaufridus vitae merito, ac prudentia venerabilis Carnotenſem eccleſiam rexit.

De Panormia, ſiue Pannormia Iuonis cenſura.

HOc nomen Panormia, in veteri libro nõ eſt, in quo etiam tota illa Iuonis praefatio Excerptiones, &c. nulla eſt: ſed hic titulus incipit liber ſacrorum, & mox prima pars continet de fide, &c. Nomen collectionis nuſquam in eo libro eſt. Deſiderantur etiam numeri ſingulorum capitum cuiuſque partis, tituli in ſingulis partibus ſimul ponuntur. Non male in edito libro diſtinguuntur. Sebaſtianus Brant Baſileae anno MCCCCXCIX. librum Decretorum, ſiue Panormiam Iuonis Carnotenſis edidit mendoſe: haec ex Innocentio in Hiſtoriarũ libro addens: Iuo qui Epiſcopus Carnotenſis fuit inter alia laudabilia ingenij ſui opera decreta Apoſtolica abbreuiando compilauit, ordinando ſub titulis ea; quae prius Iſidorus in vnum magnum volumen redegerat, nullum alium habentia ordinem, niſi ſecundum Pontificum Romanorum tempora. Quae quidem decreta Iuo abbreuiauit, quia ſcribi non poterant ſine magno ſumptu: Ipſa quoque capita diſtinxit, & multas ſanctorum patrum ſententias interſeruit. Hunc autem ſuum librum Pannormiam appellauit, quaſi totius iuſtitiae, ſiue legis materiam continentem: a pan, quod eſt totum, & nomos lex, ſiue Iuſtitia; ſiue a norma, quae eſt regula, ſiue fabrorum directorium: Sed quia Iuonis non paruae quantitatis erat opus; Hugo Cathalanus ex eodem abbreuiato libellum portatilem legitur compoſuiſſe, quae Summa Decretorum Iuonis intitulatur; & forte praeſens eſt libellus. Haec Sebaſt. Brant.

At Ioan. Molinaeus in praefatione de Panormia, ſiue ſumma decretorum Iuonis, ita ait: Qui liber ipſi, alijſq. omnibus creditus eſt hactenus Decretum eſſe Iuonis Carnotenſis; cum interim nihil ſit, quam mendis, ac erroribus ſcatens epitome, eaq. meo quidem iudicio incerti auctoris; quamuis non deſint, qui Hugonem Catalanum fuiſſe compendiarium ſuſpicentur. Haec Ioan. Molin. qui numeros capitum ita refert, vt nullam habeat titulorum rationem: quod video etiam Romae fieri a Gratiani emendatoribus. Ego numeros titulis, & ſingulis capitibus addidi ad decretalium, & digeſtorũ, & Conſtitutionum exemplar. Ioan. Trittenhem. non ſolum hunc librum Panormiam Iuonis appellat, ſed & addit initium Excerptiones, &c. quod initium eſt decretorum Iuonis non ſolum in edito libro, ſed etiam in Iuonis epiſtulis. Idem initium eſt Panor. in libro edito a Sebaſtiano Brant: ſed vt dixi, in veteri libro ea non ſunt. Gratianũ ſuſpicor ex hoc libro plura ſumpſiſſe, quam ex Burchardi, aut Iuonis decretis, quae decreta vix eum vidiſſe conſtat. at ex hoc libro pleraque eodem ordine ſumpſiſſe apparebit, ſi quis conferat vtrumque diligenter. Illud etiam non facile credo, Panormiam eſſe epitomem decretorum Iuonis, cũ pauca ſint, in quibus inter ſe conueniant, excepta praefatione, quam alienam eſſe ex veteri libro manifeſtum eſt. In Panormiae ſine edita eſt ſynodus Innocentij iunioris imperfecta, quae in veteri libro non eſt. De ea dicemus alio loco. *Haec eadem dicit Auctor dial. vi. libri poſter. de emendat. in princip.*

De Iuonis decreto cenſura.

TItulus huius libri verus eſt, qui vtitur initio illis tribus verbis: Excerptiones eccleſia-

cleſiaſticārum regularum, partim ex epiſtulis Romanorum Pontificum, partim ex geſtis conciliorum catholicorum Epiſcoporū, partim ex tractatibus patrum orthodoxorum, partim ex inſtitutionibus catholicorum Regum nonnullo labore in vnum corpus adunare curaui. Sic eſt in editis libris, & in veteri libro epiſtularum Iuonis, & in exemplo alio poſt epiſt. 97. ad Paſchalem * Iuonem, & in Panormia Baſilienſi, excepta prima voce Excerptiones, quam agnoſcit Trittenhem. ſolus, pro qua ceteri habent Exceptiones. Apparet Iuonem magna ex parte ſumpſiſſe a Burchar. fere omnia, excepta ſecunda parte, in qua plenius de errore Berengarij tractat, & ſextadecima parte, in qua multa ſunt ex iure ciuili Romanorum, & ex Capitularibus Caroli, & aliorum Imp. ſumpta. Ioan. Molinaeus hunc librum edidit Louanij anno MDLXI. cui multorum capitum certiores inſcriptiones debemus, quae apud Burchar. ſcriptae fuerant mendoſe: item Gratiani loca margini adſcripta, & ſacrorum librorum numerus. *Vtriuſque operis Panormiae, & Decreti, vt Iuonis, meminit Auctor in lib. de emendat. Gratiani, & in praefationibus citatis ad antiquas collectiones, & ad canones paenitentiales. Epiſtularum liber cum notis, & chronico de Regibus Francorum editus eſt Pariſiis anno MDLXXXV.*

* iuniorē L.

De Hildeberto Cenomanenſi, & poſtea Turonenſi Archiepiſcopo. Cap. XXXI.

HIc Nannetenſi ſynodo praefuit, ab Honorio II. confirmatae, qui fuit Calliſti iunioris ſucceſſor, Honorio ſucceſſit Innocentius minor.

Henricus Gandauen. poſt Sigiberti chronicon cap. 8. his verbis eum laudat: Hildebertus ex Cenomanenſi Epiſcopo Archiepiſcopus Turonenſis, qui claruit tam proſa, quam metro. Scripſit eleganti metro vitam Mariae Aegyptiacae. Expoſuit etiam metrice totum miſſae ordinem. Scripſit etiam diuerſas ad diuerſos epiſtulas verborum venuſtate egregias, ſententias vtiles, & ſententiarum coloribus adornatas.

De eo Trittenhemius ita ait: Hildebertus Epiſcopus Cenomanen. & Turonen. poſtmodū Archiepiſcopus, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſaecularibus doctrinis nulli ſuo tempore ſecundus, ingenio acutus, & multum diſertus eloquio. Berengarij Turonen. quondam diſcipulus, ſed perſecutor erroris: qui multas pro eccleſiaſtica libertate perſecutiones, & tribulationes vſque ad carceres ſuſtinuit. Scripſit vtroque ſtylo, metrico videlicet, & proſaico quaedam praeclara opuſcula, de quibus ad lectionis noſtrae notitiā, adhuc pauca peruenerunt. Scripſit eleganti metro valde pulchram, & vtilem expoſitionem ſuper toto miſſae officio; de ſuo exilio, de miſeria huius vitae, de ſacramento altaris, epiſtularum ad diuerſos, hymnorum, & orationum diuerſo metro lib. 1. Epitaphium Berengarij verſibus quinquaginta duobus. Claruit ſub Henrico IV. anno MXC. In Ordine Romano eſt opuſculū de ſacrificio miſſae, & appellatur ibi Hildebertus Honorij ſecūdi familiaris. *Extant eius epiſtulae, & verſus tom. 3. biblioth. patrum. vide de eo Antoninum 3. par. Speculi hiſtorialis tit. 16. cap. 9. §. 1.*

Ex epiſt. 49. al. 48. cuius initium: Plerumque fit, in appendice bibliothecae, & in veteri libro: Excerptiones autem decretorum, quas in vnum volumen ordinare diſpoſuimus, ad ſuum finem nōdum perductae ſunt, &c. bonam tamen expleuimus partem, &c.

Ex epiſtula 81. al. 83. quae in veteri libro non eſt: Excerptiones eccleſiaſticarum regularum &c. vt apud Iuon. ante Panor. & Decretum, & in epiſt. Sed mihi ex Iuone ſumi viſa ſunt haec. Suſpicari poſſumus huius eſſe Panorm. aut Anſelmi librum, aut Caeſaraug. aut Tarraconen. librum eiſdem temporibus ſcriptos. *Haec epiſtula eadem fere eſt ſaltem per tria prima folia cum Iuonis ad decretum praefatione. Vide de hac re Auctorem priori libro de emendat. Gratiani dial. 1. de Caeſaraug. Tarraconenſiq. libro dicam ſtatim poſt cap. ſequens.*

De Gregorio presbytero. Cap. XXXII.

GRegorius presbyter ſub Calliſto minore dicitur collectionem feciſſe, Polycarpū inſcriptam. Ea vſi fuerunt Romae Gratiani emendatores. Breuem librum eſſe indicat, quod raro eius mentionem faciunt, & quod non capitulorum numerus ab eis, ſed titulorum refertur. *Eiuſdem libri meminit Auctor in praefatione ad collectiones antiquas & in lib. posteriori de emendat. Gratiani dial. xv. Qui eſt in Vaticana bibliotheca xxvij. libros continet, vſque ad Romanum Pontificem praedictum. Hactenus opuſcula D. Antonij Auguſtini, cui pauca diuerſo caractere addidimus.*

De Caeſarauguſtana, & Tarraconenſi canonum collectione. Cap. XXXIII.

CItantur hae collectiones ſaepiſſime in hac Epitome, explicantur vero in libris de emendat. Grat. Auctor namque dial. v. poſt 3 nom. ait primam ad illū miſſam fuiſſe ex monaſterio Carthuſianorum Caeſarauguſtano,

ſtano,

ſtano, quo peruenerat poſt obitum Hieronymi Zuritae Regij Hiſtorici, litteris, doctrina, ac ſanguinis claritate inſignis: in xv. libros diuiſa eſt, & cum poſt Vrbanum II. reliquorum Pontificum non meminerit, pro eo tempore ſcripta creditur: & praeter conciliorum, Romanorumq. Pontificum decreta, ſanctorum Patrum teſtimonia continet.

Tarraconenſis, quam alias Populeti nominat Archiepiſcopus, ex inſigni monaſterio Ciſtercienſium monachorum Regio, xxx. millibus Tarracone diſtanti, quod vulgo Populeti, ſiue Poblete dicitur, dono data ei fuit, & quia auctoris nomine carebat, haec ex dioeceſi Tarraconenſis, ſicut & illa Caeſaraugustana ab eo nominatur: quod etiam in Anſelmo, alijsq. auctoribus ab eo viſitatum inuenimus. Hic liber decreta Gregorij VII. continet, non poſteriorum Pontificum: indicium non mediocre pro ea aetate conſcriptum eum eſſe paulo ante Caeſaraugustanum: vt eodem fere tempore hae duae collectiones prodierint, & Anſelmi, & Deuſdedit, & ſimilium. Cum enim eo tempore Henricus IV. Imp. cum Gregorio VII. Victore III. & Vrbano II. & cum Paſchali II. Henricus V. alijq. Imperatores cum Pontificibus Romanis grauiſſime contẽderent de inueſtituris Epiſcoporum, Abbatum, reliquorumq. clericorum, varijſq. modis eccleſiam vexarent; viri pij, & eruditi, qui in eo ſaeculo vixere, ad ſuis eccleſiae defendendũ, ad debitum honorem, & reuerentiam Romanis Pontificibus debitam cõſeruandam, in antiquis decretis colligendis maxime elaborarunt, ex eorumq. laboribus hae collectiones emanarunt.

De alijs collectoribus. Cap. XXXIV.

His addere poſſumus Hadrianum Romanum Pontificem, cuius epiſtula ad Ingelranum Mediomatric. Epiſcopum in hac Epitome ſaepe refertur: quia in ea multorum conciliorum, etiam Graecorum, Romanorumq. Pontificum decreta reperiuntur. Quis vero, quantusq. vir hic Pontifex fuerit, ſatis conſtat ex eius geſtis, & epiſtulis, maxime ex vij. generali ſynodo Nicaen. ij. pro veneratione imaginum.

Alios, & antiquiores, & recẽtiores in ſaepe citatis duabus praefationibus refert Auctor, maxime in illa ad antiquas collectiones: in ea enim inuenies, qui fuerunt Matthaeus Blaſtares monachus, Ioannes Zonaras, Alexius Ariſtenus, Theodorus Balſamon, Photius, & ſimiles in hoc tractatu ſaepe relati, quos vt ſatis notos, & parum noſtro inſtituto vtiles, cum in hoc opere numquam ab Auctore citentur, libenter praetermitto.

Solum de Damaſo, Põtificali, Profeſſione fidei Summor. Pontificũ, quj ad finem titulorũ ab eo adduci ſolent, breuiter dicam, illos duos Romanor. Pontificum hiſtorias conſcripſiſſe. Sed an Damaſus ille fuerit ſanctiſſimus Pontifex, qui anno CCCLXVI. eccleſiam gubernauit, ſatis dubiũ eſt. Hoc certũ multa ſcitu digna in eo libro inueniri, etſi alia minus certa ſint, fortaſſe temporũ iniurijs, haereticorũ maliciae, aut ſcribarum incuriae, & imperitiae tribuenda. Pontificalis auctor eſt Anaſtaſius Bibliothecarius inſignis. Eius opus editũ fuit Moguntiae ante annos x. & hiſtoriam cõtexuit vſque ad Nicolaum. Hadriani enim II. & caeterorum ad Alexand. II. vitas ſcripſit Guilelmus, alter S. R. E. Bibliothecarius. Illius verba refert ſaepe Auctor ſub Pontificalis titulo, ſicut & alij collectores; vt Iuo lib. 3. tit. 5. cap 11. panor. par. 14. cap. 40. decreti. Caeſaraug. collectio lib. 14. cap. 43. Tarracon. lib. 1. cap. 70. Gratian. diſt. 19. Anaſtaſius cap. 9. & alij.

De Profeſſione fidei Roman. Pontificum, haec ſcribit Auctor lib. priori de emendat. Gratiani dial. xx. ad num. 14. Is liber diurnus Profeſſionis Rom. Pontificum non extat, quod ſciam, hoc titulo: Profeſſionis tamen vidi aliquot exempla, eiuſdem etiam meminit dial. vj. lib. poſter. in princip.

Nihil vero de Gratiano dicemus? Nihil ſane, vt de viro omnibus noto; & de quo tum expoſitores, tum Romani emendatores, tum alij eius temporis hiſtorici multa ſcripſerent & quanti illum Auctor noſter fecerit, quantopere eum excuſare, defendere, ac omnibus cõmendare curauerit, ex duobus libris de eius emendatione clariſſime cõſtat. Quo autem tempore floruerit, ſub quibusq. Pontificibus, explicuit dial. 1x. poſterio. libri, & in initio operis in additione ad dial. primum. Eius canones, & decretalium epiſtularum ex quattuor antiquis collectionibus, & vltima Gregorij IX. in margine deſignantur, cum ceteros collectores poſt canonum auctores poſuerit.

Habes igitur, ſtudioſe Lector, in hoc opere nõ modo canones Romanorum Pontificum, vſque ad Innocentium III. & conciliorum, aliquorumq. ſanctorum, ſub ſuis titulis recte diſpoſitos, verum etiam loca, in quibus alij collectores eos conſtituerint. Cur tamen Auctor poſt Innocentij III. tempora canones non collegerit, cauſſa fortaſſe eſt; quod viderit poſteriores eo Pontifices in ſuis, & aliorum Pontificum canonibus concinnandis, & euulgandis elaboraſſe: vt Honorium III. Gregorium IX. Bonifacium VIII. Clementem V. Ioannem XXII. & ſimiles, quibus libenter ceſſit. Nec difficile eſt, hac arte, & methodo inuenta, hanc collectionem ad noſtra vſq. tempora deducere. Sed de his omnibus, quaſi prolegomenis, ſatis.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

IN animo erat perfectam, & integram clariſſimi viri D. Antonij Auguſtini Tarraconen. Archiepiſcopi Iuris Pontificij Epitomen. in lucem dare: verum cum ſint multi in hac alma Vrbe, qui primam partem ab alio editam iam diu praelegerint, has ſecundam, & tertiam deſiderantes, vt eas primum ederem, & ſtatim editas diuulgarem, aſſidue, & inſtanter poſtularint, nec defuére aliae grauiſſimae cauſſae, quae me ad id quaſi inuitum coëgerunt. Aequi ergo, boniq. conſule hunc a me ordinem tantiſper mutatum fuiſſe; eiſq. libenter ſeruire, dum primam partem typis mando. Et quamuis non mediocri diligentia adhibita, factum ſit, vt typographiae errores vitarentur, diuerſi tamen M. S. codicum characteres, & editionis celeritas effecerunt, vt nonnulli irrepſerint. Leuioribus vero omiſſis tuae prudentiae, & ſagacitati corrigendis, aliquos notabiliores notare tibi vtile fore iudicaui. Vale.

Partis Secundae errores ſic corrige.

Pag. 39 col. 1. cap. 14. lege, 18 poſt crebrius, adde, panem p. 61. tit. 22. c. 4. lin. 4. reſtituerint, l. tenuerint p. 69. tit. 33. c. 5. lin. vlt. immobilium adde, quam mobilium p. 83. cap. 12. lin. 2. dele, non p. 155. c. 30. lin. 7. praedicationis, l. boni praedicatoris p. 162. col. 2. c. 6. lin. 1. congrcat, l. imporat p. 192. col. 2. cap 3. in fi. Iug par. 4 adde c 4. p. 159. tit 26 c. 5 lin. vlt. c. 3 l. 18. p. 209. col. 1. cap. 8 lin. vlt. cap. 24. l. 29. p. 214. in margin. Ioan 2. l. 16. p. 216. tit 26. cap. 1. Gen. cap. 16. l. 11. p. 223. c. 10. lin. vlt cap. 14. l. 41. cap. 14. lin. 7. lege, le ſemore p. 236. col. 1. lin. pen. quemodo, l. quo malo col. 2. lin. 7. ſuſcipio, l. ſuſpicio p. 238. cap. 26. lin. 16. lege, ita vt niſi p. 240 col. 1. cap. 23. in fi. cap. 8. l. 48 p. 249. tit. 3 cap. 3. lin. vlt epiſt adde 2. p. 250 tit. 4. cap. 4. lin. vlt. c. 41. l. 51 p. 252 cap 5 lin. vlt adde, 2. Corint. p. 262. tit. 8 cap 1. lin. vlt. lib. 6. l 5. p. 263. cap. 4. lin 17 lib 6. l. lib. 3. p. 264. col. 1. cap 8. in fi. cap. 5. l. 1. p. 266. col. 2 lin 2. poſt vitae ſuae, adde, corpus p. 271. tit. 14. cap. 3. in marg. credere, l. cedere p. 274. col. 2. cap 8 lin. 11. praetermittimus, l. praemittimus p. 282. tit. 19. cap. 2. lin. 3. in vna, adde, die p 285. tit. 2. cap. 1. in marg. Ioan. 3. l. Ionas 3. p. 287. tit. 18. cap. 23. lin. 3 derelinquere, l. delinquere lin. 5. 58. l. 55 tit. 3 cap. 2. lin. vlt. cap 19 l. 10. p. 297. c. 1. lin. 6. cura, l. culpa p 303. col. 2 c. 2. lin. vlt. epiſt. 99. l 89. p. 309. tit. 23. c. 5. lin. pen. c. 8. l 80. p 321. c. 2. lin. vlt. lib. 5. l 15. p. 322. c. 9 lin 4 palinodica, l. polyandria p. 327 tit. 3. ſcientia, l. licentia p. 331. tit. 8. c. 2. lin pen & par. 1. l. 5. p 333. c. 16. lin 10 diſpenſationis, l. diſpoſitionis p. 344. col. 2 lin 4. Tolet. 4 c 8. l. 18. p. 345. tit. 23. c. 6. de orationibus, l. ordinationibus. p. 346. c. 6. lin. 3 malitia, l. militia tit. 29. c. 6. lin. 12. prodere, l. prouidere p. 347. c. 8. lin. vlt. 61. l. 73. c. 11. lin. 14. in ſeq. adde, Rom. c. 5 d c 6. p. 353. in tit. 33. ſuſceperunt, l. commiſerunt p. 335. tit. 42. ordinandis, l. ordinib. p 356. col. 1. c. 7. lin. 3. delectationem, l. dilectionem Ibid. in fi. Carthag. 1 2 c. 3. ad 10 & prius pone lib. 4. tit. 3. p 360. tit 8 c. 1. lin. 1. ſub quae, l quae ſub p. 364. lin. 3. viuentes, l. vouentes p. 397 tit. 29. c. 2. lin. 3 retrahentem, l. retinentem p 381 tit. 33. c. 1 lin. 30. poſt eccleſiae, adde, contrahere p. 382. tit. 36. lin. 7. commutando, l. computando p. 383. cap. 6. lin. 4 fide, l. fiſte p. 384. cap. 10. lin. 2. crudelitatem, l. credulitatem

Partis Tertiae errores ſic corrige.

Pag. 6. tit. 6. cap. 2. lin. 3. audiat, l. adeat p. 7. col. 2. c. 4. lin. 2. poſt, accuſatur, adde, & is qui accuſat pag. 16 tit. 12. c. 2. lin. 6. perſuadenda, l. perſcrutanda. p. 19. tit. 19. c. 13. lin. 1. lex, l. ſi ex p. 28. c. 32. lin. 2. criminatores, l. criminationes p. 35. col. 1. c 9. lin. 21. occulti, l. auuiſi p. 36. col. 2. lin. 5. 159. l. 169. p. 47. col. 2. c. 25. in fin. c. 48. l. 84. p. 48. tit. 13. c. 1 lin. 1. poſt non eſt, adde, Romanis p. 30. col. 2. c 3. 355. l. 335. p. 55. tit. 19. c. 2. lin. 1. poſt Epiſcopus, adde, legitime. accuſationis, l. accuſatus. col. 2. c. 4 lin. 11. affectionem, l. afflictionem p. 56. tit. 22. c. 1. lin. 12. qui non, l. quia p. 63. col. 2. lin. per vlt. iudicijs, l. indicijs p. 71. c 3. lin. vlt. c. 5. l. 15. p. 82. col. 1. lin. vlt. famam, l. firmam p 116. c. 38. lin. 2. diſtinguat, l. diſtringat c. ſeq. lin. 25. poſt, addita, adde, componat p. 119. col. 2. lin. vlt. vindicatas, l. vindictas p. 140. c. 4. lin. 1. opera, l. operum cap. 9. lin. 7. Deum, l. Deus p. 141. c. 22. in fin. c. 24. l. 34. p. 195. tit. 33. c. 1. in fin. c. 3. l. 8. p. 196. c. 6. in fin. c. 2. l 11. p. 200. tit. 36. c. 3. in fin. c. 3. l. 31. p 204. tit. 63. lin. 9. Folerius l. Folerina p 213. c. 19. Carth viij. l. iij. cap. 27. in fin. c. 213. l. 133. cap. 26 in fin. c. 5. l. 3. p. 230. tit. 24. c. 1. in fin. Rom. adde, 2. p. 238. tit. 8. c. 5. in fin. 246. l 346. p. 238. c. 11. in fin. 81. l. 18. p. 248. tit. 55. c. 3. in fin. 255 l. 203. cap. 4. in fin. 196. l. 199.

INDEX XVI. LIBRORVM, & Titulorum, qui in hac Secunda Parte De Rebus continentur.

Liber primus, ſeu XIII. de eccleſiis ſacris aedibus, templis, & baſilicis, & de oratoriis, atque altaribus.
XIV. De Monaſterijs, & Xendochiis, ſiue Hoſpitalibus, & aliis locis piis.
XV. De beneficiis, & de rebus eccleſiarũ, miniſtrorum, & de contractibus.
XVI. De reliquiis ſanctorum, de cruce, de ſacris imaginibus, & de veneratione illis debita.
XVII. De veſtibus, vaſis ſacris, & de aliis caeremoniis eccleſiaſticis.
XVIII. De verbi diuini praedicatione.
XIX. De oratione, diuinis officiis, & lectione.
XX. De Paſchate, & diebus feſtis.
XXI. De ieiuniis, vigiliis, & litaniis.
XXII. De baptiſmo.
XXIII. De confirmationis ſacramento.
XXIV. De Euchariſtiae ſacramento, & de miſſae ſacrificio.
XXV. De Paenitentiae ſacramento.
XXVI. De Extrema vnctione, funeribus, & ſepulturis.
XXVII. De Sacramento ordinis.
XXVIII. De Matrimonio.

Libri XIII. De eccleſiis, ſacris aedibus, templis, & baſilicis, & de oratorijs, atque altaribus. Tit. XXX.

1 DE eccleſia catholica. pag. 1. col. 1
2 De eccleſijs, & alijs locis pijs aedificandis, & reſtieuendis. 2. 2
3 Eccleſiae ad illum Epiſcopum pertinent, in cuius dioeceſi aedificantur. 4. 1
4 Ne ſacerdos ſacrum faciat in loco non ſacro, & de caeremonijs conſecrationis eccleſiae. 5. 1
5 Nõ conſecrabantur aliquando eccleſiae iniuſſu Pont. Max. 7. 1
6 De conſecratione altaris. ibid.
7 Solius Epiſcopi eſt, conſecrare eccleſias, & altariá. ibid.
8 Ne Epiſcopus conſecret eccleſias in aliena dioeceſi. ibid.
9 Eccleſia conſecrata non conſecretur iterum: ſi autem illius conſecratio ſit dubia, conſecretur. ibid. 2
10 Ne precium vllum accipiatur conſecrationis cauſſa. 8. 1
11 Communia de conſecratione eccleſiae, vel altaris. ibid.
12 Reuereantur fideles eccleſiam ſuam. 9. 2
13 Solis clericis pateat aditus ad altare; non autem laicis, neque feminis. 12. 1
14 Quibus diebus debeant fideles ad ſuas eccleſias confluere. 13. 1
15 Laici non ingrediantur cum armis in eccleſiam: mulieres vero poſt partum, vel pollutae menſtruo ingredi poſſunt; item viri, qui cum vxoribus concubuerunt. ibid.
16 Ne in eccleſiis ius dicatur. ibid. 2
17 De his, qui ad eccleſias confugiunt. 14. 1
18 De immunitate eccleſiarum. 16. 2
19 Epiſcopus viſitet eccleſias ſuae dioeceſis. 18. 2
20 De manumiſſis in eccleſia. ibid.
21 De tertia, vel quarta eccleſiarum fabricae conſtituta. 18. 2
22 De eccleſiis, quas Conſtantinus Imperator aedificauit. 19. 2
23 De eccleſiis, & titulis, quos varij Pontifices Romani aedificarunt. 20. 2
24 De Matrice eccleſia, & de Epiſcopio. 22. 2
25 De ſecretario, ſiue diaconico. 23. 1
26 De ſacrario, ſiue ſanctuario, presbyterio, & gazophilacio. ibid.
27 De coemeteriis. ibid. 2
28 Clerici, qui ſunt in oratorijs, obediãt Epiſcopo, & nõ admittãtur ſine cõſenſu ipſius. 24. 2
29 Communia de eccleſiis, & altaribus. ibid.
30 De baſilicis haereticorum. 25. 2

Libri XIV. De monaſterijs Xendochijs, ſiue hoſpitalibus, & alijs locis pijs. Tit. XXIII.

1 DE reuerẽtia, quae debetur monaſteriis. 26
2 Ne monaſteria ſine iuſſu Epiſcopi aedificentur. ibid.
3 Ne quiſquam monaſteria ſpoliare, aut eorum immunitatem violare audeat. ibid.
4 De bonis monaſterij, & ne quiſquam ea auferat, aut retineat. 27. 1
5 Monaſterio aliqua de bonis eccleſiae tribui poſſunt, dummodo ipſa eccleſia detrimentum non capiat. 28. 1
6 De bonorum operum neceſſitate. 29. 1
7 De eleemoſyna. ibid.
8 De Xendochiis, ſiue hoſpitalibus, & ptochiis, ſiue ptochotrophiis, & noſocomiis, & orphanotrophiis, & alijs pijs locis. 32. 2
9 Conſtituantur litterarum gymnaſia. 34. 2
10 De quarta pauperum. 35. 1
11 Epiſcopi, & presbyteri, & alij clerici pauperes alant. ibid. 2
12 Eccleſia pauperes alat. ibid.

¶ Epiſco-

13 Epiſcopi, & alij clerici defendant pauperes. 36. 2
14 Ciues alant pauperes, & praeter ceteros Rex. 37. 2
15 Nemo pauperes opprimat. ibid.
16 Nemo res pauperibus relictas ſurripere audeat. 39. 2
17 Res eccleſiae in vſus pauperum alienari poſſunt. 40. 1
18 De redemptione captiuorum. ibid.
19 De expoſitis. ibid. 2
20 De hoſpitibus excipiendis. 41. 1
21 De collegijs, ſiue ſeminarijs. ibid. 2
22 De ſtatrijs, ſiue confratrijs. 42. 1
23 Communia de pauperibus. ibid. 2

Libri XV. De beneficijs, & de rebus eccleſiarum, & miniſtrorum, & de contractibus. Tit. IL.

1 Soluantur ſtipendia his, qui eccleſijs inſeruiunt. 43. 1
2 Conſtituatur congrua portio presbyteris, quibus eccleſiae parochiales curae ſunt. ibid. 2
3 Beneficia conferantur dignis. 44. 1
4 Ne clerici plura habeant beneficia. 45. 1
5 Clerici reſideant in eccleſijs ſuis. ibid. 2
6 De iure patronatus: & ne laici, quantumuis patroni, iniuſſu Epi beneficia conferant. 48. 2
7 Ne laici beneficia conferant, aut ea clerici ab ipſis accipiant. 50. 1
8 Pater & filius non poſſunt eſſe canonici, aut clerici eiuſdem eccleſiae. ibid. 2
9 De ſimonia in beneficijs. ibid.
10 Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficijs, neq. ea dentur, antequam vacent. 51. 1
11 Ne eccleſijs presbyteri conducticij praeficiantur. ibid. 2
12 Vt beneficia integra ſine diuiſione conferantur. ibid.
13 Cōferantur beneficia intra breue tēpus. 52. 1
14 Communia de beneficijs. 53. 1
15 De dote Eccleſiae, & de cenſibus. 54. 1
16 De decimis, & primitijs. 55. 2
17 Decimae immunes ſunt, & liberae ab omni vectigali. 58. 2
18 Decimae ex eo, quod quiſque ſua arte quaerebat, olim ſoluebantur. 59. 1
19 Ne laici decimas, aut primitias ſuas, aut alienas ſibi retineant. ibid. 2
20 Monachi decimas praediorum dent eccleſijs. ibidem.
21 De oblationibus. ibid. 2
22 De his, q defunctorū oblationes retinent. 61. 2
23 De oblationibus haereticorum, & quorundam aliorum, quae recipi non debent. 62. 1
24 Quo nam pacto diuidantur, quae offeruntur a laicis. ibid. 2
25 De ſeruis, & libertis eccleſiae. ibid.
26 Res eccleſiae ſint in poteſtate Epiſcopi, & presbyterorum, illaſq. ſecundum canonum ſtatuta diſpenſent. 63. 1
27 De diuiſione rerum eccleſiaſticarum in tres, vel quatuor partes. ibid. 2
28 De conſeruandis rebus eccleſiae. ibid.
29 Conſtituantur Oeconomi ex clero, qui res eccleſiarum adminiſtrent. 65. 1
30 Laici res eccleſiaſticas non adminiſtrent, neq. eas vſurpent. ibid.
31 De alienatione rerum eccleſiaſticarum. ibid.
32 Ne reges res eccleſiaſticas auferant; aut priuati homines ab ipſis eas impetrare audeant. 68. 2
33 De his, qui res eccleſiae ſurripiunt, aut occultant, aut quouis modo ſibi vindicāt. 69. 1
34 Nemo ſurripiat bona Epiſcopi defuncti: & bona eccleſiae viduatae ſeruetur ſucceſſori. 76. 1
35 De pactis. ibid. 2
36 De donationibus. 77. 1
37 De inducijs. 77. 2
38 De praeſcriptionibus. 79. 1
39 De praecariis. 81. 1
40 De locato, & conducto. 82. 1
41 De iure emphytheutico. ibid.
42 De emptione, & venditione. ibid. 2
43 De rerum permutatione. 83. 1
44 Communia de rebus eccleſiae. ibid. 2
45 De teſtamentis. Epiſcopi, presbyteri, & alij clerici res eccleſiae relinquant eccleſiae: ſuū autē patrimoniū relinquant, cuivelint. 86. 1
46 Qui non poſſunt condere teſtamenta. 89. 1
47 Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficijs. ibid. 2
48 Teſtatoris voluntas ab heredibus illico adimplenda.
49 Communia de teſtamentis. 90. 2

Libri XVI. De reliquijs ſanctorum; de cruce, de ſacris imaginibus, & de veneratione illis debita. Tit. XXIII.

1 Sancti Deo preces adhibent pro nobis. 91. 1
2 De reliquiis ſanctorum, & de earum veneratione. 93. 1
3 Ne templa aedificentur, neue altaria erigantur ſine reliquijs ſanctorum. 99. 2
4 De ſepulchris, & coemeterijs ſanctorum, & de honore habito eiſdem. 100. 1
5 De miraculis quorumdam ſanctorum. 101. 2
6 De Sanctorum ſollemnitatibus. 102. 1
7 De luminibus, quae in ſepulchris ſanctorum collocari ſolent. 103. 2
8 De peregrinis, qui ad reliquias venerandas ſanctorum proficiſcuntur. ibid.
9 De hiſtorijs martyrum, & de diligentia, quae in illorum rebus geſtis ſcribendis olim fuit adhibita. 104. 2
10 De quibuſdam martyribus. 105. 1
11 De baſilicis martyrum, & aliorum ſanctorum. 106. 1
12 Nemo haereticorum martyres veneretur. 108
13 Cōmunia de martyribus, & aliis ſanctis. ibid.
14 De cruce, & de veneratione, quae ipſi debetur. 108. 2
15 De vtilitate, quae percipitur ex vſu imaginum. 111. 2

16 De

16 De miraculis ex vſu imaginum. 116. 1
17 De veneratione imaginum. 120. 1
18 Qualie veneratio ſit imaginibus adhibenda. 128. 2
19 Ex his, qui haereſis Iconoclaſtarum auctores fuerunt, aut illi in primis fauerunt. 136. 1.
20 Anathemata cōtra Iconomachos. 116. & 137. 2
21 Decreta contra Iconomachos. 138. 2
22 Argumenta Iconomachorum, & confutatio ipſorum. ibid. 2
23 Communia de imaginibus. 141. 2

Libri XVII. *de veſtibus, vaſis ſacris, & de alijs caeremonijs eccleſiaſticis.* *Tit.* XIII.

1 NE quiſquam, praeter eos, qui ſacris initiati ſunt, vaſa, aut pallas ſacras tangere audeat. 143. 1
2 De mundite, quae debetur vaſis, & pallis ſacris, & de modo quo abluēdae ſunt. 144. 1
3 Corpora mortuorum olim pallis, aut ſacris veſtibus non tegebantur. ibid. 2
4 Epiſcopis vaſa eccleſiae conſeruent, & ne illa alienare audeant. 145. 2
5 Nemo vaſa, aut veſtes ſacras ad ſuum vſum domeſticum transferat, aut vendat. 145. 2
6 Corporale ſit lineum. 146. 2
7 De veſtibus, & inſignibus proprijs ſacerdotū, & aliorum miniſtrorum, & de vaſis, quae illis in ordinatione conferunt. ibid. 2
8 De pallio. 148. 2
9 De luminibus. 150. 1
10 De campanis, & cymbalis. 151. 1
11 De aqua benedicta. ibid.
12 Dyptichis ſacris. 151, 2
11 Communia de vaſis, & alijs ornamentis eccleſiae. 152, 2

Libri XVIII. *De verbi Dei praedicatione.* *Tit.* XX.

1 DE doctrina, & vita miniſtrorum verbi Dei. 153. 1
2 Quas res auditoribus in concionibus proponi oporteat, & de modo quem tenere debet, qui concionatur. 156. 2
3 Concionatores ex ſcriptis ſanctorum patrum depromant conciones. 159. 1
4 Quo modo ſint explicandae diuinae litterae. ibidem. 2
5 Quibus diebus ſint habeudae conciones. 160
6 De effectu praedicationis verbi Dei. ibid. 2
7 Epiſcopi, cum dioeceſes viſitant, doceant ſubditos, & reuocent eos a vitijs ibid.
8 Munus Epiſcopi eſt docere clericos, & reliquū populum 161
9 Praedicantem Epiſcopum cuſtodiant diaconi. ibid.
10 Presbyteri, vel diaconi doceant populū. ibid.
11 Presbyter non doceat populum praeſente Epiſcopo. ibid. 2
12 Nemo praedicet ſine licentia Epiſcopi dioeceſani. ibid.
13 Conſtituantur in eccleſijs cathedralibus, & in conuentualibus viri docti, & graues, qui concionentur. ibid.
14 Conſtituantur magiſtri ſumptibus eccleſiarum, qui gratis doceant. 162. 2
15 Laici non concionentur. ibid.
16 Haeretici non permittantur habere conciones 163. 1
17 Presbyteri, & diaconi lapſi non concionentur. ibidem. 2
18 Omnes poſſunt intereſſe concionibus, etiam infideles. 164. 1
19 Populus amet ſuum doctorem, & obtemperet illius praeceptis. ibid.
20 Cōmunia de verbi Dei praedicatione. 165. 2

Libri XIX. *De oratione, de diuinis officijs, & lectione.* *Tit.* XXV.

1 DE neceſſitate orationis. 166. 1
2 De maxima orationis virtute, & in primis de ea, quae a ſacerdotibus adhibetur. 167. 1
3 Oratio multorum, & in primis totius eccleſiae plurimum valet apud Deum. 168. 1
4 De aſſiduitate orationis. ibid. 2
5 De attentione, & reuerentia, quam poſtulat oratio. 170. 1
6 De loco, & tempore, aliiſque caeremonijs ad preces fundendas. ibid. 2
7 Oratio coniungatur cum eleemoſyna, & cum alijs optimis exercitationibus 171. 1
8 De precibus pro Regibus adhibendis, & pro populo ibid. 2
9 De ijs, qui non communicant in oratione cum populo. 172. 2
10 Non licet orare cum haereticis, neque cum excommunicatis. ibid.
11 De genuflexione. 173. 1
12 Ne chriſtiani cum orant tempore paſchali, & diebus dominicis, genua flectant. ibid. 2
13 De diuinis officijs, & in primis de horis canonicis. 174. 1
14 Seruetur idem ordo ab omnibus in celebratione diuinorum officiorum. 178. 1
15 Presbyteri, & alij clerici accedant ad preces matutinas, & veſpertinas. 179. 1
16 De officio Romano. ibid.
17 De pſalmis, & cantu eccleſiaſtico. ibid. 2
18 De ſymbolo Apoſtolorum, & de oratione dominica. 180. 2
19 De hymnis. 182. 1
20 De hymno Triſagio. 183. 1
21 De verſu, cuius initium eſt Gloria Patri. &c. ibidem. 2
22 De lectione. 184. 2
23 De libris ſacris, & de vtilitate ipſorū. ibid. 2
24 De libris, quos recipit, vel reijcit eccleſia. 187. 1
25 De traditionibus. 189. 2

Libri XX. de Paſchate, & diebus feſtis. Tit. XX.

1 PAſchae celebretur eodem die ab omnibus. pag. 191. col. 1
2 Paſcha celebretur die dominico. 192. 2
3 De modo, quem tenebant antiqui in diuulgando Paſchate. ibid.
4 Diuerſi dies, in quibus incidit paſcha. 193. 2
5 Ne quiſquam paſcha celebret cum Iudaeis, neque alias ferias agat; aut illorum, aut Gentilium. 144. 1
6 De perceptione Euchariſtiae in paſchate. 195. 1
7 De cereo paſcali. ibid.
8 Ne chriſtiani, cum orant tempore paſchali, & diebus dominicis, ſe proſternant. ibid.
9 Baptiſmus tantum in paſchate, & pentecoſte conferatur. ibid.
10 Virgines conſecrentur in Epiphania, in albis paſchalibus, & in Apoſtolorum natalitijs. ibid.
11 Communia de paſchate. ibid.
12 De dignitate diei dominici; & de reuerentia quae ipſi debetur. 196. 2
13 Ne quiſquam die dominico ieiunet. 197. 2
14 Saeculares die dominico, & alijs feſtis diebus interſint ſacro 198. 2
15 Varia de die dominico. ibid. 2
16 De varijs ſollemnitatibus. 199
17 Quibus feſtis diebus debeant chriſtiani ad ſuas eccleſias confluere. 200. 1
18 Ne chriſtiani diebus feſtis ad ludos cōfluant, aut rebus turpibus operam dent. ibid.
19 Ne chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent, aut in iudicijs verſentur. 201. 2
20 Communia de diebus feſtis. 204. 2

Libri XXI. De ieiunijs, vigilijs, & litanijs. Tit. XXIX.

1 DE laudibus ieiunij. 205. 1
2 De obſeruandis ieiunijs. ibid. 2
3 De effectu ieiunij. ibid.
4 De hora, qua olim chriſtiani capiebant cibum maxime tempore ieiunij. 206
5 Ieiunium coniungant chriſtiani cum eleemoſyna, & cum exercitatione omnium virtutum. 207. 1
6 Aegroti non obſtringantur lege ieiunij. ibid.
7 De numero dierum, quibus conſtat quadrageſima. 208. 1
8 Quadrageſima eſt veluti decima anni, quam chriſtiani offerunt Deo. ibid.
9 Quadrageſima ieiunetur integra. ibid. 2
10 Tempore quadrageſimae ciues non degant in villis, ſed in vrbibus, & oppidis. 209. 1
11 De perceptione Euchariſtiae tempore quadrageſimae. ibid. 2
12 Tempore quadrageſimae non fiebat olim quotidie ſacrum apud Graecos, more noſtro. 209. 2
13 Tempore quadrageſimae ſanctorum ſollemnitates olim non celebrabantur. 210. 1
14 Tempore quadrageſimae ceſſent iudicia, & negotia; quantum fieri poſſit. ibid.
15 De chriſmate, & ablutione pedū, & reconciliatione paenitentum in caena Domini. ibid. 2
16 De cibis, alijſque rebus prohibitis in quadrageſima. 211. 1
17 Ne Iudaei die caenae Domini, neque alijs tribus, qui proxime ſequuntur, in publicum prodeant. ibid. 2
18 Communia de quadrageſima. ibid.
19 De ieiunio quatuor temporum, & aliorum dierum. 212. 1
20 De ieiunijs monachorum. 213. 1
21 Ne quiſquam die dominico ieiunet. ibid. 2
22 Contrariae ſententiae Graecorum, & Latinorum de ieiunio ſabbati. ibid.
23 Quibus diebus oporteat chriſtianos a carnibus abſtinere. 214. 1
24 De cibis olim prohibitis. 215. 1
25 Ne quiſquam carnium cibos, aut vinum haereticorum more deteſtetur. 216. 1
26 De Agape, & de ijs, qui faciunt Agapas. ibid.
27 Communia de ieiunio. ibid.
28 De vigilijs. 217. 1
29 De litanijs. 218

Libri XXII. De baptiſmo. Tit. XXXII.

1 DE catechizandis catechumenis. 220. 1
2 De ijs, qui catechumenos docent. 221. 1
3 De catechumenis, qui in peccata inciderunt ibid. 2
4 De praeparatione, quam poſtulat baptiſmus. 222. 1
5 Varia de catechumenis. ibid. 2
6 Sacerdotes habeant cognita ea, quae pertinent ad baptiſmi ſuſceptionem. 223. 2
7 Diſcant chriſtiani myſterium baptiſmatis. ibid.
8 Nemo baptizetur inuitus. 224. 1
9 De abrenuntiatione, quę fit in baptiſmo. ibid.
10 De materia baptiſmi. 225. 1
11 De forma baptiſmi. ibid. 2
12 De miniſtro baptiſmi. 226. 2
13 De effectu baptiſmi. 128. 2
14 Baptiſmus non tollit digamiam. 231. 1
15 De baptiſmo infantium, & de eius neceſſitate. 232. 1
16 De immerſione, & de immerſionum numero 233. 1
17 De varijs caeremonijs, quae in baptiſmo obſeruari ſolent. ibid. 2
18 De loco, in quo baptiſmus eſt ſuſcipiendus. 235. 1
19 De diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum

con-

conſtitutis. 236.1
20 Non denegetur baptiſmus his, qui ſunt in periculo mortis, etiam extra tempora ſtatuta. 238.2
21 De voluntate ad ſuſcipiendum baptiſmum. 240.2
22 De ſuſceptoribus. 241.1
23 De cognatione, quae oritur ex baptiſmo. ibid.2
24 Baptizentur hi, qui ignorant ſe baptizatos eſſe. 243.1
25 De pecunia accipiatur baptizandi cauſſa. ibid.2
26 Nemo audeat eos, qui baptizati ſunt rebaptizare; neque quiſquam ſe rebaptizare permittat. 244.1
27 De poena illorum, qui bis ſuſcipiunt baptiſmum. 24. 1
28 De poenis, quibus afficiuntur ij, qui apud haereticos baptiſmum ſuſcipiunt, aut filios haereticis deferunt baptizandos. ibidem.
29 Haeretici ſine forma eccleſiae baptizati, ſi ad eccleſiam veniunt, iterum baptizentur. ibidem.
30 Haeretici rite baptizati per manus impoſitionem, aut per fidei profeſſionem ſuſcipiuntur ab eccleſia. ibid.
31 Baptizatos apud haereticos, qui formam eccleſiae ſeruant, non rebaptizentur. ibid.
32 Communia de baptiſmo. 147.1.

Libri XXIII. de Confirmationis ſacramento. Tit. XIV.

1 DE chriſmate ex oleo, & balſamo. 248.1
2 Epiſcopi eſt conficere chriſma, non autem presbyteri. 249.1
3 Per ſingulos annos benedicendum chriſma. 249.2
4 Petant presbyteri ab Epiſcopis chriſma. 250
5 Cuſtodiatur chriſma diligenter. ibid.2
6 De miniſtro confirmationis. ibid.2
7 De effectu confirmationis. 251.2
8 Ab haereticis baptizati per confirmationē recipiuntur ab eccleſia. 252.2
9 De diebus ad ſuſcipiendum hoc ſacramentum conſtitutis. 253.1
10 Non eſt ſuſcipiendum bis hoc ſacramentum. ibidem.
11 De patribus ſpiritualibus. ibid.
12 De cognatione, quae oritur ex hoc ſacramento. ibid.2
13 Ne pecunia accipiatur chriſmatis, aut confirmationis cauſſa. 253.2
14 Communia de confirmatione. 254.2

Libri XXIV. Partis prioris de Euchariſtia ut ſacramento. Tit. XVI.

1 DE materia, & forma euchariſtiae. 255.1
2 Corpus Chriſti reuera eſt in euchariſtia, & de effectu, quem in ſumente producit. 257.2.
3 De miniſtris, qui conficiunt, vel tribuunt euchariſtiam. 258.1
4 Ab haereticis non ſumatur euchariſtia. ibidem.
5 Energumini poſſunt ſumere euchariſtiam, ſed non miniſtrare. 259.1
6 De cultu, & veneratione maxima, quae debetur euchariſtiae, & miſſae ſacrificio. ibidem.2
7 De frequēti perceptione euchariſtiae. 260.2
8 De percipienda euchariſtia in caena Domini, vel in paſchate. 262.1
9 Quonam pacto ſe debeant comparare chriſtiani ad perceptionem euchariſtiae. ibidem.
10 Non denegetur euchariſtia leproſis, & alijs infirmis. 265.1
11 Euchariſtia non denegetur illis, quibus mors impendet. ibid.
12 Quibus de cauſſis prohibeantur clerici, aut laici a perceptione euchariſtiae. 268.1
13 De communione laica. 269.2
14 De peregrina communione. 270.2
15 De ijs, qui acceptam euchariſtiam non conſumunt. 171.2
16 Communia de euchariſtia. 271.2

Libri XXIV. Partis poſterioris de ſacrificio miſſae. Tit. XXII.

1 DE miniſtris, qui offerunt ſacrificium, & de his, qui non poſſunt offerre. 272.1
2 Quem ordinem ſeruare debeant ſacerdotes in miſſae celebratione. 273.1
3 Miſſae ſacrificium celebretur a ieiunijs. ibidem.
4 De precibus, & caeremonijs, quas in miſſae ſacrificio variae ſynodi, & Pontificēs maximi ſeruare iuſſerunt. 774.1
5 De rebus, quas licet, aut non licet in altari offerri. 277
6 De oblationibus. 277.2
7 Nullus ſacerdos ſacrificium faciat in loco non conſecrato. 777.2
8 Miſſae ſacrificium olim non fiebat ante horam tertiam. 278
9 Quibus diebus olim ſacerdotes non faciebant ſacrum 278
10 Sacerdos non faciat ſacrum ſolus. 278.2
11 De cultu, & veneratione maxima, quae debetur miſſae ſacrificio. 279
12 De veſtibus ſacris, vaſis, corporali, pallis, pallio, & inſignibus proprijs ſacerdotum, aliorumque miniſtrorum reuerentiandis mundandis, & conſeruandis. 279
13 De miſſis priuatis. ibid. 2
14 Mulieres non accedant ad altare, neque ſacerdotum ſint adminiſtrae. ibid. 2

15 Die-

15 Diebus dominicis omnes interſint miſſae a principio ad finem vſque. 280. 2
16 De loco laicorum in miſſis. ibid. 2
17 Ne quis audiat miſſam presbyteri concubinarij. ibid.
18 De miſſa Catechumenorum. 281. 1
19 De miſſis defunctorum, & pro quibus poſſit ſacrificium offerri, & pro quibus non. ibid.
20 De ſacerdote, qui ſe abſtinet a perceptione eucharistiae, cum facit ſacrum: item de miniſtris, & alijs, qui interſunt ſacrificio, & non communicant. 282. 2
21 Num ſacerdos, qui paenitentiam accepit, poſſit poſt actam paenitentiam facere ſacrum. 283. 1
22 Presbyteri, qui faciunt ſacrum apud ſanctimoniales, ſtatim diſcedant. ibid.
23 Communia de ſacrificio miſſae. ibid.

Libri XXV. De paenitentiae ſacramento. Tit. XXVI.

1 Laus paenitentiae. 285. 1
2 De contritione. ibid.
3 De confeſſione. 287. 1
4 De ſatisfactione. 291. 1
5 De effectu paenitentiae. ibid. 2
6 De poteſtate ſacerdotis, & abſolutione. 292. 1
7 De indulgentijs. 293. 1
8 De recipiendis peccatoribus, qui paenitentiam agere volunt. 294. 2
9 Non admittitur paenitentia illius, qui in peccato perſeuerat. 297. 1
10 Tempus, & modus paenitentiae plerumque conſtituitur arbitrio ſacerdotis. 299. 1
11 De modo imponendi paenitentiam. 300. 2
12 Paenitentia non ſuſcipiatur ab haeretico ſacerdote. 303. 2
13 De paenitentia publica. ibid.
14 Presbyter non poteſt reconciliare paenitentem, iniuſſu Epiſcopi. 304. 1
15 Non ordinentur, qui publicam paenitentiam egerunt. ibid.
16 Ne paenitentes matrimonium contrahant. ibid. 2.
17 De paenitentibus, qui e viuis excedunt. 305. 1
18 Qui morbo oppreſſus obmutuit, paenitentiam accipere poteſt, ſi ſignificationem dedit ſuae voluntatis. 306. 2
19 Variae paenitentibus aegrotis. ibid.
20 De his, qui poſt paenitentiam, ad priſtinos mores redeunt. 307. 2
21 De ſacerdote, qui paenitentiam accepit. 308. 2
22 Presbyteris, & diaconis, qui peccarunt, non imponatur manus. 310. 2
23 De templis, & presbyteris olim ad ſuſcipiendos paenitentes conſtitutis. 311
24 Paenitentiae quaedam clericis, & monachis propriae conſtitutae. ibid.
25 Variae paenitentiae. 313
26 Communia de paenitentia. 314. 2

Libri XXVI. De extrema vnctione, Funeribus, & Sepulturis. Tit. XV.

1 De extrema vnctione. 318
2 De lugendis mortuis moderate. 319
3 De precibus pro mortuis adhibendis. ibid. 2
4 Pro quibus mortuis poſſit miſſae ſacrificium offerri, & pro quibus non poſſit. 320. 2
5 Non oblationes defunctorum detineantur a laicis. ibid.
6 De paenitentibus, qui ex hac vita migrarunt. ibidem
7 Cum moritur Epiſcopus, veniat Epiſcopus vicinus ad mandandum tumulo illius corpus. ibid.
8 Ne quiſquam bona Epiſcopi defuncti ſurripere audeat. 321
9 De ijs, qui cibos offerunt mortuis. ibid.
10 Non ſepeliebantur olim corpora defunctorum in eccleſia. ibid.
11 Ne corpora mortuorum pallis, aut veſtibus ſacris tegantur. 322
12 Quibus de cauſſis priuetur quis ſepultura eccleſiaſtica. 323
13 De poena illius, qui ſepulchrum violat. 323
14 Ne pecunia accipiatur ſepulturae cauſſa tamquam pretium. 324
15 Communia de funeribus, & ſepulturis. 325. 2

Libri XXVII. De Sacramento Ordinis. Tit. XLII.

1 De miniſtro ſacramenti Ordinis. 32. 1
2 Epiſcopus non ordinet in aliena diocceſi. 327. 1
3 Ne Epiſcopus ordinet alienum clericum, ſine licentia Epiſcopi, ad quem pertinet. ibid.
4 Epiſcopus ſeruet canonum ſtatuta in conferendis ordinibus. ibid. 2
5 Ne laicus ſtatim Epiſcopus, aut presbyter ordinetur, ſed prius ordines inferiores ſuſcipiat. ibid. 2
6 De temporibus ordinationum. 328. 2
7 De caeremonijs, quae in ordinatione presbyteri, & reliquorum clericorum obſeruari ſolent. 330. 2
8 Ordinentur clerici multis praeſentibus, non tamen interſint catechumeni. ibid. 2
9 Qua aetate clerici poſſint ſacris initiari. 331. 1
10 De illicitis ordinationibus. ibid. 2
11 Quales debeant eſſe, qui ordinantur, & nequiſquam ſine examine ordinetur. 332. 1
12 De neophytis non ordinandis. 336. 2
13 De digamis non ordinandis. 337. 1
14 Ne digamus clericus ordinetur, licet poſt digamiam fuerit baptizatus. 339. 2
15 De publice paenitentibus non ordinandis. ibid.
16 De haereticis ad fidem conuerſis non ordinandis

dis, exceptis Nonatianis,& alijs quibnſdam. 342. 1
18 De homicidis non ordinandis. ibid.
18 De incontinentibus non ordinandis. ibid. 2
19 De filiis presbyterorum,& de aliis ex illicito concubitu natis non ordinandis. 343. 1
20 De non ordinandis hominibus imperitis. 344
21 De his,quibns aliquod membrum deeſt, non ordinandis. ibid. 2
22 De his,qui rebaptizati ſunt, ant ab haereticis baptizati, non ordinandis, exceptis infantibus. 345. 1
23 De militibus,& curialibns nō ordinandis.ibid.
24 De energumenis non ordinandis. 346. 2
25 De iis, qui morbo oppreſſi baptizantur, non ordinandis. ibid.
26 De ſeruis non ordinandis. ibid.
27 De libertis non ordinandis ſine conſenſu patroni. 348. 1
28 De quibuſdam non ordinandis propter varia crimina,aut propter alias cauſſas. ibid. 2
29 Qui baptizati, aut nati ſunt in prouinciis remotis non facile ordinentur. 349. 1
30 Non ordinentur, qui vxores habent,niſi caſtitatem ſe ſeruare promiſerint. ibid. 2
31 Ne quiſquam per ſimoniam conferat, aut ſuſcipiat ordines, & de ordinatis a ſimoniacis. ibidem.
32 De his, qni magnis ſceleribus obſtricti ordines ſuſceperunt. 352.1
33 Prohibeantur a miniſterio ſacrornm ordinum, qui poſt ipſos ordines ſuſceptos grauia crimina commiſſerunt. 353. 1
34 Nemo ſuſcipiat bis enmdem ordinem. ibid. 2
35 De ordinatis ab excommunicatis, vel depoſitis. 54. 1
36 De ordinatis ab haereticis, & ſchiſmaticis. ibid. 2
37 De quibnſdam, qui ordines ſuſcipere non prohibentur. ibid.
37 Monachi aſcendere poſſunt ad ſacros ordines, ſi Epiſcopus,& Abbas conſenſum praebeant. 355.1
39 De rebus, quae promittere debent, qui ordinantur. ibid.
40 De tonſura. ibid.
41 Ne quiſquam,qui vxorem habet,ſacris initietur,niſi ipſe,& vxor,promiſerint caſtitatem. ibidem. 2
42 Communia de ordinandis. ibidem

Libri XXVIII. *De matrimonio.* *Tit.* XXXVII.

1 NE qniſquam matrimonium damnare audeat. 357. 1
2 De ſponſalibus. ibid. 2
3 Mulieres non nnbant ſine conſenſu parentnm, vel aliorum,in quorum ſunt poteſtate. ibid.
4 Non ſufficit conſenſus parentis in matrimonio filii,ſed neceſſarius eſt contrahentis conſenſus. 358. 1
5 De caeremoniis,qnae in matrimonio obſeruari ſolent,& in primis de benedictione.ibid. 2
6 Ne pecunia accipiatur benedictionis nuptialis cauſſa. 360. 1
7 Quibus temporibus nnptias celebrari non liceat. ibid.
8 De fide,& amore mntuo viri,& vxoris. ibid.2
9 Quibns temporibus viris conſulitur ab vxoribus abſtinere. ibid. 2
10 Ne fidelis matrimonium contrahat cum infideli. 361. 2
11 Non poſſunt contrahere matrimonium, qui voto caſtitatis ſe adſtinxerunt. ibid.
12 Ne paenitentes matrimoniū contrahant.164.2
13 Ne matrimonium contrahatur inter conſanguineos,& affines. ibid.
14 Ne quiſqam commatrem ducat vxorem.371.1
15 Ne clerici, qui ſacri ſunt initiati, vxores ducant. ibid.
16 Ne qni vxorem habet, ſacris initietur,niſi ipſe,& vxor promiſerint caſtitatem. ibid.
17 Ne presbyteri, aut diaconi, aut ſubdiaconi vxor mortuo viro nubat. ibid. 2
18 Presbyteri,& alii,qui ſacris ſnnt initiati, abſtineant ab vxoribus:ſi non abſtinent, puniantur. 372. 1
19 Ne vxor Epiſcopi, vel presbyteri dormiat in lecto,aut in cubiculo viri. ibid. 2
20 Ne presbyter,diaconns,ant ſubdiaconus interſint ludis,qui fiunt in nuptijs. ibid.
21 Adulter non poteſt ducere vxorem eam, cum qua,viuente viro,concubuit. 373.1
22 Ob quae crimina priuetur quis ſpe coniugii. ibid. 2
23 Clerici,qui non ſunt ſacris ordinibns initiati, vxorem ducere poſſunt. 374. 2
24 Ne clericus viduam, ant meretricem ducat vxorem. ibid.
25 De coniugio ſeruorum,& libertorum. 375. 1
26 Ne vir vxorem dimittere audeat, excepta fornicationis cauſſa. ibid.
27 Vir dum vxor viuit, non poteſt alteram ducere,neque vxor alteri viro nubere. 377. 1
28 Nemini licet duas vxores eodem tempore habere. 379. 1
29 De coniugibus, qui ad religionem ſe conferunt. ibid.
20 De ſecundis nuptiis,& ne quiſquam eas damnet. 380. 1
31 Ne digami ordinentur clerici, licet poſt digamiam fuerint baptizati. ibid. 2
32 Clericus digamus tantum poteſt aſcendere ad ordinem ſubdiaconatus. ibid.
33 De matrimonio Clandeſtino. 381. 1
34 De concubinis, & de his, qui concubinas habent. 382. 1
35 De adulteris,& raptoribus feminarum.ibid.2
36 De teſtibus, & alijs probationibus in cauſſa matrimoniali. ibid.
37 Communia de matrimonio. 383. 1

ANTONII AVGVSTINI ARCHIEP. TARRACONEN.

Iuris Pontificij veteris Epitomes

PARS SECVNDA DE REBVS.

I. *IN hac Parte agitur de Eccleſiis, & Monaſterijs, & Xenodochijs, & alijs locis pijs.*

II. *Item de rebus eorum, qualia ſunt beneficia, praedia, & domus, ac fructus, & prouentus tam ipſorum locorum, quam miniſtrorum.*

III. *Sed & de reliquijs, & ſacris imaginibus, ac vaſis, & de omni cultu diuino: de verbi Dei praedicatione, de diuinis officijs, de Paſchate, & de diebus feſtis, & diebus ieiuniorum, & de alijs huiuſmodi rebus.*

IV. *Poſtremo agitur de ſeptem Sacramentis.*

LIBER XIII.

De Eccleſiis, ſacris Aedibus, Templis, & Baſilicis, & de Oratorijs, atque Altaribus.

De Eccleſia Catholica. Tit. I.

CAP. I.

CREDIMVS in vnum Deum, &c. Et vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. *Symb. CP. refert Chalced. ſyn. ante canones, & actio. 2. & actio. 5. & ſynodus V. CP, actio 6. & VI ſyno. CP. actio. 17. & Martin. in conc. Later. ſecret. 4.*

CAP. II.

De ſúma Trin c. 1. Greg. ix. & in 4. collect. Vna eſt fidelium vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur. In qua idem ipſe ſacerdos, & ſacrificium Ieſus Chriſtus, &c. *Innocen. iij. in concil. gener. Lateranen. cap 1. prope finem.*

CAP. III.

De ſúma Trin. c. 2. Greg. ix. & in 4. collect. Vnitatem huiuſmodi non veram, & propriam, ſed quaſi collectiuam, & ſimilitudinariam (*Abbas Ioachim*) eſſe fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna Eccleſia, iuxta illud,
Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum, &
1. Cor. 12 anima vna, &c. Omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, &c. & quod Ieſus Chriſtus de fide-
Ioan. 17. libus dixit in Euangelio. Volo Pater, vt ſint vnum in nobis, ſicut & nos vnum ſumus, vt ſint conſummati in vnum. Non enim ait, vt fideles Chriſti ſint vnum, id eſt, vna quaedam res, quae communis ſit omnibus; ſed tantum ſunt vnum, id eſt, vna Eccleſia propter Catholicae Fidei vnitatem, & tandem vnum regnum propter vnionem indiſſolubilis caritatis, &c. Cum ergo Veritas pro fidelibus
ſuis ad Patrem orat: Volo, inquiens, vt ipſi ſint *Ioan. 17.*
vnum in nobis, ſicut & nos vnum ſumus: hoc nomen vnum pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio caritatis in gratia; pro perſonis vero diuinis, vt attendatur identitatis in natura vnitas. quemadmodum Veritas
alibi ait: Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter *Matth. 5.*
cæleſtis perfectus eſt, &c. *Innoc. iij. in concil. Later. cap. 2.*

CAP. IV.

Similis eſt ſtatus omnis Eccleſiae magnae naui, quae per vndoſum pelagus diuerſis locis, & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes, &c. *Clemens epiſt. 1. ad Iacob. fratrem Domini, poſt princ. Anaclet. in epiſt. 1. in princ. Iuo par. 3. cap. 1. decret.*

CAP. V.

Scimus, ſicut & a Patribus accepimus, Chri-
ſtum eſſe caput, cuius & membra ſumus: Ip- *Epheſ. 4.*
ſe namque eſt ſponſus, & Eccleſia ſponſa: cuius filij nos ſumus, &c. & ſicut ei (*Chriſto*) ſua coniuncta eſt ſponſa, id eſt, Eccleſia, ſic Epiſcopis iungûtur Eccléſiae, vnicuique pro portione ſua, &c. *Euariſt epiſt. 2. in princ. Caeleſtin. epiſt. ad Neſtor. in fi. in conc. Epheſ. to. 1. c. 17. Burch. lib. 1. c. 76. Iuo p. 5. c. 182. decr.*

CAP. VI.

Eccleſia Dei ſine macula, & ruga debet
exiſtere: & ideo nõ oportet eam a quibuſdam
Cant. 6. conculcari; quia ſcriptum eſt: Vna eſt colum-
ba mea, perfecta mea. Hinc iterum Domi-
Exo. 33. nus ad Moſem: Eſt locus penes me, & ſtabis
ſuper petram. Quis eſt locus, qui non ſit Do-
mini, cum cuncta in ipſo, per quẽ creata ſunt,
continentur? Eſt tamen locus apud Deum,
videlicet ſanctae Eccleſiae vnitas, in qua ſu-
pra petram ſtatur, dum confeſſionis ſoliditas
humiliter tenetur, &c. *Fabian. epiſt. 3. ad Hi-
larium epiſcop. ad med.*

CAP. VII.

Quaſi in arcae modum, quattuor mundi
conſtructa lateribus, atque imputribilium li-
gnorum compage, & bitumine caritatis ad-
ſtricta eſt Eccleſia; vt nullius aduerſitate ſpi-
ritus, nullius venientis extrinſecus tumore flu-
ctus perturbetur. *Felix epiſt. 1. in princ.*

CAP. VIII.

Omnes Eccleſiae, vbicumque tandem fue-
rint ad vnum Chriſti thalamum referuntur.
*Caeleſtin. in epiſt. ad cler. & popul. CP. princ.
to. 1. conc. Epheſ. c. 18.*

CAP. IX.

Vt pax & concordia ſit, atque vnanimitas
in populo Chriſtiano; quia vnum Deum Pa-
trem habemus in caelis, & vnam matrem Ec-
cleſiam, vnam fidem, vnum baptiſma, &c.
*Magunt. ſub Carolo. c. 5. Magunt. ſub Raba.
cap. 4.*

CAP. X.

Quia vnus eſt pater noſter, & magiſter, &
Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vna ma-
ter ſancta Eccleſia; inſtanter, & vigilanter
ab omnibus certandum eſt, quamquam diuer-
ſorum donorum modis curratur; qualiter vna
ad ſanctam, & ſupernam Hieruſalem matrem
noſtram tendamus; quo ſine fine cum Domi-
no viuere mereamur. *Aquiſgranen. cap. 114.
in fine.*

CAP. XI.

Vniuerſalis ſancta Dei Eccleſia vnum cor-
pus manifeſte eſſe credatur, eiusq. caput Chri
ſtus, Apoſtolicis oraculis approbamus. Vnde
1. Cor. 12. Paulus: Vos autem eſtis corpus Chriſti, &
d membra de membro. Itemque: Sicut enim
Rom. 12. b in vno corpore multa membra habemus, om-
nia autem membra non eundem actum habẽt,
ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto. Itẽ:
Coloſ. 2. d Cuius caput Chriſtus, ex quo totum corpus
per nexus, & coniunctiones ſubminiſtratum
creſcit in templum ſanctum in Domino. *Pa-
riſ. ſub Ludouico, & Lothar. lib. 1. c. 2. Capitul.
lib. 5. c. 166.*

CAP. XII.

Eccleſia Graecum nomen eſt, quod in Lati-
num vertitur conuocatio: propter quod om-
nes ad ſe vocat. Catholica, id eſt, vniuerſa-
lis, ideo dicitur, quia per vniuerſum mundum
eſt conſtituta: vel quoniam Catholica, hoc
eſt generalis in eadem doctrina eſt ad inſtru-
ctionem. *Iſidor. in 8. lib. Etymolog. c. 1. de of-
ficijs Eccleſiaſt. c. 1. Iuo par. 3. c. 3. decr.*

De eccleſijs, & alijs locis pijs aedificandis, & reſtituendis. Tit. II.

CAP. I.

Nemo aedificet, aut conſtituat monaſte- 18. q. 2.
rium, vel oratoriam domum ſine volũ- quidã. 10.
tate Epiſcopi vrbis. *Chalced. c. 4. Iuo lib. 3.
tit. 16. cap. 1. panorm. & par. 7. cap. 1. decr. An-
ſel. lib. 5. c. 54.*

CAP. II.

Nemo monachus, clericus, laicus oratorias
domos aedificet, quae non habeant neceſſaria.
Nicaen. ij. cap. 17.

CAP. III.

Sunt quaedam pia loca, vt fertur, in diuer-
ſis regionibus inuenta, quae ita impia ſolitu-
dine, & ſacerdotibus deſtituta, nulloq. debi-
to ibidem * renouante exiſtunt officio; vt cum * reſonã-
ſint pro ſola Dei laude conſtituta, diuino at- te ſ.
teſtante oraculo: Domus mea domus oratio- Matt. 21.
nis eſt; nunc autem, vt aliae domus vtilitate
ſaecularium hominum ſordere inueniuntur.
Itaque ſi proprio iure eccleſiae ſunt ſubiecta,
Epiſcopus ibidem ſine intermiſſione presby-
teros cum ſufficiente ſuae vtilitatis ope con-
ſtituat. Et ſi ſaecularium hominum iure ſunt
conſtituta, ab Epiſcopo illius dioeceſeos ad-
moneantur; & ſi admoniti presbyteros infra
trium menſium ſpatium ibidem neglexerint
conſtituere, & curam exinde habens Epiſco-
pus, abſque neglectu Principi ſuggerat, quate-
nus eius emendetur ſententia. *Eugen. ij. &
Leo iv. in ſynodo Rom. cap. 24.*

CAP. IV.

Eccleſia, & quaelibet pia loca deſtructa ia-
centia, &c. proprio diſpendio reſtaurentur;
non ſufficiente vero neceſſario, a populo ple-
bis auxilientur; qualiter Dei domus honori-
ficae videantur exiſtere, *(Leo)* & ne ruinis ob-
ruta, in Dei laudibus perſeueret. *Eugen. ij.
& Leo iv. in ead. ſyn. c. 25.*

CAP. V.

Eccleſias per congrua, & vtilia facite loca, 16. q. 7. c.
quas diuinis precibus ſacrare oportet, & in 28. & de
ſingulis ſacerdotes, diuinis orationibus Deo conſ. d. 1.
dicatos poni. *Clem. epiſt. 2. ante fin. Caeſar.* c. 12.
lib. 4. c. 46.

CAP. VI.

Boni Principis, ac Regis eſt, eccleſias con- Diſt 96. c.
tritas, atque ſciſſas reſtaurare, nouas aedifica- vlt.
re, & Dei ſacerdotes honorare, atque tueri.
Marcell. epiſt. 2. poſt princ. Anſel. lib. 6. c. 187.

CAP. VII.

Scripſiſti, quod feruore fidei, quo polles,
& amore ſanctae plebis, vel reparaueris eccle-
ſias Dei, vel nouas quaſque conſtruxeris; ſed
in his clericos, quos conſtituas, nõ habere, &c.
Innoc. epiſt. 4. in princip. ad Felicem Epiſcop.

CAP.

CAP. VIII.

Facite ergo & domum, vbi & ipſe pater veſter (*Bonifacius*) debeat habitare; & eccleſias, vbi debeatis orare; vt Deus vobis indulgeat peccata veſtra, & donet vobis vitam perpetuam. *Greg. ij. epiſt. 5. in fin. populo Thuring.*

CAP. IX.

Thuringis, & Germaniae populo ea, quae ad animae reſpiciunt vtilitatem, & ſalutem, ſcribere non omiſimus; inter alia, vt conſtruant epiſcopia, & eccleſias condant, iniungentes. *Greg. ij. epiſt. 7. ad Bonif. Epiſcopum, in fine.*

CAP. X.

De cenſu eccleſiarum, id eſt, ſolidum de caſata ſuſcipe, &c. dum ex eo poteris eleemoſynam tribuere, &c. & opus perficere ſacrarũ eccleſiarũ, iuxta canonum inſtituta. *Zachar. epiſt. 5. ad Bonif. ante finem.*

CAP. XI.

Hoc nobis iuſtum, & rationabile viſum eſt; vt ſi Eccleſia ciuitatis eius, cui praeeſt Epiſcopus, ita eſt idonea, vt ipſa nullius indigeat; quidquid parochiis fuerit derelictum, clericis, qui in ipſis parochiis deſeruiunt, vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si vero Epiſcopum multas expenſas, & minorem ſubſtantiam habere conſtiterit; parochiis, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum, quod clericis, vel architectis rationabiliter ſufficiat, reſeruetur, &c. *Concil. Carpent.*

CAP. XII.

De * obligationibus, vel agris, quos dominus noſter Rex eccleſiae ſuo munere conferre dignatus eſt, &c. definimus, vt in reparationibus eccleſiarum, alimonijs ſacerdotum, &c. quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur. & clerici ad adiutorium eccleſiaſtici operis conſtringantur, &c. *Aurel. x. 5. al. 7.*

* oblationibus. f.

CAP. XIII.

In Epiſcopi eſt arbitrio, quid de oblationibus baſilicis ciuitatum collatis in reparatione baſilicae, aut obſeruantium ibi ſubſtantiae deputetur, &c. *Aurel. iy. c. 5.*

CAP. XIV.

Si qui ex ſeruis fiſcalibus fortaſſe eccleſias conſtruxerint, easq. de ſua paupertate dotauerint, has procuret Epiſcopus prece ſua auctoritate Regia confirmari. *Toletan. iy. c. 15.*

CAP. XV.

Multi fidelium in honorem Chriſti, & Martyrum in parochijs Epiſcoporum baſilicas cõſtruunt, oblationes ſanctas tribuunt, &c. inde labentium baſilicarum ruinae non reparantur, quia auaritia ſacerdotali omnia auferuntur. [Conſtitutum eſt a praeſenti concilio, Epiſcopos ita dioeceſes ſuas regere, vt nihil ex earum iure praeſumant auferre, ſed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam de decimis, &c. tertiam conſequantur. Quod ſi amplius quippiam ab eis praeſumptum exſtiterit, per concilium reſtauretur appellantibus ipſis conditoribus, aut propinquis eorum, &c. *Tolet. iv. c. 32. Raban. c. 32. de paenit. Burch. lib. 3. c. 203. Iuo par. 3. c. 255. decr.*

16. q. 1. c. 60.

CAP. XVI.

Omnes presbyteres, qui virtutem habuerint, Epiſcopo ſuo placitum * fiant, vt reparare eccleſias ſibi commiſſas intendant. Quod ſi facere diſtulerint, ab Epiſcopo ſuo diſtricti, eccleſias ſibi creditas, vt ratio permittit, digne reparent. Eccleſiae tamen, quae mundiales res nullas habent, ſollicitudine, intentione, & diſpoſitione Epiſcopali, vt ratio permiſerit, habeant reparationem. *Emeriten. c. 16. in fine.*

*faciãt f.

CAP. XVII.

Si quis beneficium de rebus eccleſiae habet, ad tecta eiuſdem eccleſiae reſtauranda, vel ad ipſas eccleſias aedificandas omnino adiuuet. *Arelat. ſub Carolo c. 25.*

CAP. XVIII.

De reſtauratione tectorum nobis neceſſitas incumbit indicare, quia non tantum domos monaſteriorum, ſed & ipſae eccleſiae propter tectorum inopiam ruinas minantur. *Turon. ſub Carolo c. 46.*

CAP. XIX.

Quicumque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiae reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas omnino adiuuent, & nonam, & * decimam reddant. *Magunt c. 42. Capit. lib. 5. c. 92. & lib. 7. c. 32. in addit. Burch. lib. 3. c. 30. Iuo par. 3. c. 35. decr.*

De eccleſ. aedif. c. 1. Greg. ix. c. 4. e ti; in 1. collect.

* nonam

CAP. XX.

Per beatum Petrum Apoſtolorum Principẽ in occidentis; per beatum vero Ioannem Apoſtolum, & Euangeliſtam in orientis, id eſt, in Aſiae partibus; per beatum etiam Paulum in tota generaliter mundi latitudine fundata, & ex oblationibus fidelium conſtat ditata, atque honorata (*Eccleſia.*) Qualiter autem ceteri coapoſtoli illorum in regionibus ſibi a Chriſto Domino ad praedicandum commiſsis eccleſiam Chriſti fundauerint, & fidelium donis conſtare fecerint; geſta illorum euidenter teſtantur, &c. *Aquen. ſiue Aquiſgr. ſub Pipino lib. 1. c. 12.*

CAP. XXI.

Chriſtiana religio exemplum ſumens ex antiqua Patrum traditione, domos in honorem Dei aedificat, ac dedicat, & altaria erigit, eiſq. oleum ſuperfundit, ac ſacroſancto chriſmate perungit ea, & de factis, dictisq. Iacob melodiam Chriſto canit & a fidelibus * oblationibus & vota, & pretioſarum, diuerſarũq. rerum, ad decorem, & honorem diuini cultus ſacerdotum, ceterorumque miniſtrorum Chriſti vſus, pauperumq. receptionem, ac recreationem ſuſcipit donaria, &c. Sicut verbis eiuſdem Patriarchae Iacob aperte demonſtratur, cuncta Deo dicata templa, & terribilia ſunt, & Dei habitacula, & vere domus Dei ſunt, & por-

* oblationes f.

Gen. 28.

& portae caeli, &c. *Ibid.cap.24.*

CAP. XXII.

Qui ſartatecta eccleſiae reſtaurare debent, & hoc negligunt,&c. ab eccleſiaſtica communione ſeparentur. *Melden.c.62.*

CAP. XXIII.

Vt Eccleſiae ſarciantur, vel reſtaurentur in aedificijs, ab ijs, qui earum rebus vtuntur, aut ab vnoquoque tale ex earum familia praebeatur adiutorium, per quod, ſi fieri poteſt, reaedificentur. Indignum eſt enim, iuxta hiſto- *Agg.1.* riam Domino per Prophetam reprobante, nos in domibus laqueatis habitare, & domos Dei eſſe deſertas. *Tullen.p.2.c.13.*

CAP. XXIV.

Statutum eſt, vt aedificia laicorum, quae *12.q.1.c.4.* eccleſijs adiuncta ſunt, auferantur: & [nulla in atrio eccleſiae ponantur, niſi tantum presbyterorum. *Salegunſt.c.12.poſt Burch.decr. Iuo par.1.ſ.c.178. decr.*

CAP. XXV.

Loca, quae Deo dicata ſunt, aut monaſteria ſunt, maneāt perpetuo monaſteria, nec poſſint vltra ſaecularium fieri habitacula. *Troſleia. cap.3.ex Capitula.lib.1.c.31.Chalced.c.24.*

CAP. XXVI.

12.q.1.c.15. futurum. Ab illo etenim tempore (*Conſtantini Imp.*) & deinceps viri religioſiſſimi non ſolum poſſeſſiones, & praedia, quae poſſederant, ſed etiā ſemetipſos Domino conſecrarunt, aedificātes baſilicas in ſuis fundis, in honore ſanctorum martyrum per ciuitates, ac monaſteria innumera, in quibus coetus Domino ſeruientium conueniret, &c. *N. de primitiua Eccleſ. ante Nicaen.conc. Burch.lib.3.c.4. Iuo par.3.c.6. decr. Caeſar.lib.9.c.58.*

Eccleſiae ad illum Epiſcopum pertinent, in cuius dioeceſi aedificantur. Tit. III.

CAP. I.

NEC etiam conſtituat (*Epiſcopus*) presbyteros, aut quemlibet alium clericum in Eccleſijs, quae ſibi ſubiectae non ſunt, praeter voluntatem Epiſcopi, cui illa eccleſia commiſſa eſt. Sed neque quiſquam presbyterorū, vel diaconorum, qui ſacris officijs dediti ſunt, vltro, ac per ſe eccleſias ingrediens ſacrum aliquod operetur, in quibus ab initio ſortem minime conſecutus eſt. Illicitum enim eſt hoc, & omnimodis a canonicis praeceptionibus alienum. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram viſus fuerit faciens aliquid horum, quae nunc interdicta ſunt, ſeparetur aliquo tempore, &c. Similiter & presbyter ille, vel diaconus ſegregatus ſit, donec ab aliena recedat eccleſia. Quod ſi & ſegregationem contempſerit, omnimodis deponatur, & ab omni honore ſacrato deiiciatur. *Syn. viij. C.P. ſub Hadr. ij. c.23. vel 21.*

CAP. II.

16.q.5.c.3. Indicauit. Indicauit nobis (*Ioannes Epiſcopus*) quod quidam Exuperantius Epiſcopus auſu temerario in dioeceſi ipſius oratorium conſtruxerit, idq; ſine praecepti auctoritate contra morem praeſumpſerit dedicare, miſſaſq; illic publicas celebrare non metuit. quam rem cum ſumma te celeritate, ac diſtrictione conuenit emendare, nec vlterius tale aliquid attemptare permittas. *Gregor.lib.9. regiſtr. ep. 19. Ioan.Subdiac. Anſel.lib.5.c.9. vel 27.*

CAP. III.

Si oratorium aedificare volueritis, abſque licentia Epiſcopi non faciatis; iuſtitia ſua in omnibus ſeruata, &c. *Alex.iij. in epiſt. ad G. Prior. & fratres.poſt Lateran.conc.p.27.c.5.*

CAP. IV.

Si quis Epiſcoporum in alienae ciuitatis *16.q.5.c.1.* territorio Eccleſiam aedificare diſponit, vel pro fundi ſui negotio, aut eccleſiaſtica vtilitate, vel pro quacumque ſua opportunitate, permiſſa licentia aedificandi, quia prohibere hoc nō fas eſt; non praeſumat dedicationem, quae illi omnimode reſeruatur, in cuius territorio eccleſia aſſurgit. reſeruata vero aedificatori Epiſcopo hac gratia, vt quos deſiderat clericos in re ſua videre, ipſos ordinet is, in cuius ciuitatis territorio eſt: vel ſi ordinati iam ſunt, ipſos habere acquieſcat, & omnia eccleſiae ipſius gubernatio ad eum, in cuius ciuitatis territorio eccleſia ſurrexerit, pertinebit. Quod ſi etiam ſaecularium quicumque aedificauerit eccleſiam, & alium magis quam eū, in cuius territorio aedificat, inuitandum putauerit; tam ipſe, qui contra conſtitutionem, ac diſciplinam gratificare vult, quam omnes Epiſcopi, qui ad huiuſmodi dedicationem inuitantur, a conuentu abſtinebunt. ſi quis exceſſerit, in reatum deuocabitur, ordinemq; recognoſcat canonicum. *Arauſ.c.10. Anſel. lib.5.c.9.*

CAP. V.

Ne presbyter territorij alicuius ſine conſcientia ſui Epiſcopi in alterius ciuitatis territorio praeſumat baſilicis, aut oratorijs inſeruire, niſi forte Epiſcopus ſuus illum concedat Epiſcopo illi, in cuius territorio habitare diſpoſuit, in quo ſi exceſſum fuerit, Epiſcopus, cuius presbyter non fuerit, fratri ſuo nouerit culpabilem ſe factum, qui clericum iuri ſuo illicita facientem, ſciens ab ſcandali admiſſione non reuocauit. *Epaun.c.5.*

CAP. VI.

Omnes baſilicae, quae per diuerſa loca *16.q.7.c.10.* conſtructae ſunt, vel cotidie conſtruuntur, ſecundum priorum canonum regulam, in eius Epiſcopi territorio, in cuius poſitae ſunt poteſtate conſiſtant. *Aurel.c.19. vel 17. Colon. c. 4. Burch.lib.3.c.8. Iuo par.3.c.10.decr. Anſel. lib.5.c.20. in Rom.*

CAP. VII.

Eccleſiae, quae fuerunt in haereſi Ariana, nunc autem ſunt catholicae, ad eos Epiſcopos cum ſuis rebus pertineant, ad quos parochiae ipſae, in quibus eccleſiae ipſae fundatae

tae ſunt, pertinere videntur. *Tolet. iij. c.9.*

CAP. VIII.

16.q.3.c.3. 16 q.5. poſſeſſio.c.2. Sicut dioeceſim alienam tricennalis poſſeſſio tollit, ita territorij conuentum nō adimit: ideoq. baſilicae, quae nouae conditae fuerint, ad eum Epiſcopum pertinebunt, cuius conuētus eſſe conſtiterit. *Tolet. iv. c.34. Burch. lib. 3. c.147. Iuo lib.2. tit.6. c.5. panor. & par.3. c.212. decr. Anſel. lib.5. c.27.*

Nullus Sacerdos ſacra faciat in loco non conſecrato, & de caerimonijs conſecrationis eccleſiae. Tit. IV.

CAP. I.

VT ſuper memorias martyrum miſſae celebrentur. *Felix, & lxx. Epiſcopi in ſyn. ep.2. ante fi.*

CAP. II.

De conſ. d.1. c.24. Nullus presbyter miſſas celebrare praeſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis, qui ſui particeps de cetero voluerit eſſe ſacerdotij. *Synod. Rom. cclxxviij. Epiſcoporum ſub Silueſtro in epilogo, in fi.* Capit. *lib.6. c.198. Anſel. lib.7. c.125. Tarrac. lib.3. cap.85.*

CAP. III.

16. q.7. c.28. & de conſe. d.1. c.12. Eccleſias per congrua, & vtilia facite loca, quas diuinis precibus ſacrare oportet; & in ſingulis ſacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni: quos ab omnibus venerari oportet, & non a quoquam granari. *Clem. ep.2. ante fi. Caeſar. lib.4. c.46.*

CAP. IV.

De conſ. d.1. hic ergo. c.13. In aliis locis ſacrificare, & miſſas celebrare non licet, niſi in his, in quibus Epiſcopus proprius iuſſerit, aut ab Epiſcopo regulariter ordinato, tenente videlicet ciuitatem, conſecratus fuerit: aliter enim non ſunt haec agenda, nec rite celebranda, docente nos nouo, & veteri Teſtamento. Haec Apoſtoli a Domino acceperunt, & nobis tradiderunt, &c. *Clem. ep.3. ante fi. Burch. lib.3. c.59. Iuo par.3. cap. 62. decr.*

CAP. V.

Deo ſacrificantes perfecte non debent vexari, ſed portari, conſolari, atque ab hominibus venerari. Ipſi autem quando Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino perfecte in ſacratis Deo locis ſacrificare probentur. Ait namque auctoritas legis diuinae: Deut.12. b Vide, ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in loco, quem elegit Dominus Deus tuus, &c. *Anacl. ep.1. in med. Burch. lib.3. c.71. Iuo par. 2. c.67. decr.*

CAP. VI.

De cōſec. d.1. c.1. De Eccleſiarum conſecratione, & de miſſarum celebrationibus non alicubi, quam in ſacratis Domino locis, abſque magna neceſſitate, fieri debere, liquet omnibus, quibus ſunt nota noui, ac veteris teſtamenti praecepta, &c. *Felix. iv. ep.1. c.1. Burch. lib.3. c.57. Iuo lib.2. tit.4. c.6. panor. & par.3. cap.60. decr.*

CAP. VII.

Iudaei ergo loca, in quibus Domino ſacrificabant, diuinis habebant ſupplicationibus conſecrata: nec in alijs, quam in Deo dicatis locis, munera Domino offerebant. ead. c.1. Si enim Iudaei, qui vmbrae legis deſeruiebant, haec faciebant; multo magis, quibus veritas patefacta eſt, &c. tēpla Domino aedificare, & prout melius poſſumus, ornare, eaq. diuinis precibus, & ſanctis vnctionibus ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque, & reliquis ad diuinū cultum explendum vtenſilibus, deuote, & ſollemniter ſacrare; De cōſec. d.1. ſicut. c.10. & non in alijs locis, quam in Domino ſacratis ab Epiſcopis, & non a Chorepiſcopis, qui ſaepe prohibiti ſunt, niſi ſumma exigente neceſſitate, miſſas celebrare, nec ſacrificia offerre Domino debemus: & hoc ſi ſumma neceſſitas agere compulerit, non in domibus, quia in ſacris canonibus ſacrificia in domibus offerri prohibita ſunt; ſed in tabernaculis diuinis precibus a Pontificibus dicatis, & in menſis Domino ſacratis, & ſacra vnctione a Pontificibus delibutis, pro ſumma neceſſitate, & non pro libitu cuiuſquam, & pigritia agatur. Satius ergo eſt, miſſam non cantare, aut non audire; quam in illis locis, vbi fieri non oportet, niſi pro ſumma contingat neceſſitate; quoniam neceſſitas non habet legem. Vnde ſcriptum eſt: Vide ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, &c. Deut.12. b Exo.20. d Et [ſicut non alij, quam ſacrati Domino ſacerdotes debent miſſas cantare, nec ſacrificia ſuper altare offerre; De cōſec. d.1. c.10. ſic nec in alijs, quam in praefatis Domino ſacratis locis miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licebit. [Si autem, vt legitur in cōcilio Laodicenſi c.xxvj. Ead. d. c.1. §. vlt. quod hi, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in Eccleſijs, quam in domibus exorcizare non poſſunt: multo magis maioris gradus miniſteria, niſi ab Epiſcopis, qui ad eos gradus ſunt ſacrati, quibus fungi debent, officia agi, vel ſacrificia offerri licet. Quod autem oblationes in domibus offerri non debent: in eodem concilio c.lviij. prohibitum habetur. Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, & presbyteris. [Sollemnitates vero dedicationum eccleſiarum, & ſacerdotum Ead. d. c.15. & 16. per ſingulos annos ſunt celebrandae: ipſo Domino exempla dante, qui ad feſtum dedicationis templi, omnibus id faciendo dans formam, cum reliquis populis eandem feſtiuitatem celebraturus venit. Sicut ſcriptum eſt: Facta ſunt encaenia in Hieroſolymis, & hiems erat, & ambulabat Ieſus in templo in porticu Salomonis. Ioan.10.e Quod autem octo dierum ſint encaenia celebranda, peracta dedicatione templi, in libro Regum reperies. 3.Reg.8.g *Felix. iv. epiſt. 1. cap.1. Capit. lib.7. cap.431. Burch. lib.3. cap. 58. Iuo par.2. cap.76. & par.3. cap.24. & 61. decr. & lib.2. tit.2. cap.1. & 2. panor. An-*

ſel lib. 5. cap. 22. & lib. 7. cap. 127. Tarrac. lib. 3. cap. 86. & 93.

CAP. VIII.

De conſ. d. 1. c. 23.

De fabrica vero cuiuſlibet eccleſiae, ſi diruta fuerit, inſtauranda, & ſi in eo loco conſecrationis ſollemnitas debeat iterari, in quo ſanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, ſi per eam minime aqua * benedicta iactetur: quia conſecrationem cuiuſlibet eccleſiae, in qua Spiritus ſancti ara non ponitur, celebritatem tantum ſcimus eſſe miſſarum, & ideo ſi qua ſanctorum baſilica a fundamentis etiam fuerit innouata; ſine aliqua dubitatione cum in ea miſſarum fuerit celebrata ſollemnitas, totius ſanctificatio conſecrationis implebitur. Si vero ſanctuaria, quae habebat, ablata ſunt, rurſus eorum depoſitione, & miſſarum ſollemnitate reuerentiam ſanctificationis accipiet. *Vigil. epiſt. vn. c. 4. Burch. lib. 3. c. 62. Iuo lib. 2. tit. 2. c. 5. panor. & par. 3. c. 25. decr. Anſel. lib. 5. c. 91. in addit.*

* exorcizata

CAP. IX.

De conſ. eccl. vel alt. c. 6. apud Greg. ix et in 4. col. c. vn.

Cum parietes eccleſiae in ſua integritate permanſerint, & tabula altaris mota, vel enormiter laeſa non fuerit, ob * caſum praedictum nec Eccleſia, nec altare debet denuo conſecrari. *Innocent. iij. Archiep. Biſunt.*

* cauſas praedictas

CAP. X.

De cōſecr. eccl. c. 2. ap. Greg. ix. & in 3. col. c. 2. de dedic. eccl.

In diœceſi tua tam Dominicis diebus, quam priuatis tibi eccleſijs dedicationes impendere licet. *Innoc. iij. Epiſc.* * *Tornacen.*

* Compoſtellano.

CAP. XI.

Vt in domibus non fiant oblationes ab Epiſcopis, vel presbyteris. *Laod. c. 57. & 58. L. Aquiſgr. c. 84. Felix iv. ep. 1. c. 1.*

CAP. XII.

Quiſquis presbyter inconſulto Epiſcopo agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo contrarius exſiſtit. *Carth. ij. c. 9.*

CAP. XIII.

De conſ. d. 1. c. 33. clericos.

Deponatur clericus, qui ſine licentia Epiſcopi intra domum in oratoria domo ſacrificat, vel baptizat. *Trull. c. 31.*

CAP. XIV.

In quibus locis, & quo apparatu miſſarum ſollemnia exceptis baſilicis celebrari debeant, & vtrum celebrari debeant, quia in concilio Laodiceno ita ſcribitur, quod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, vel a presbyteris. *Cabilon. ſub Carolo c. 49. vid. Laodic. c. 58. Capitul. lib. 7. c. 71. in addit.*

CAP. XV.

Si quis presbyterorū ab hinc, excepto quando in itinere pergitur, & locus baſilicae procul eſt, & id in altaribus ab Epiſcopo cōſecratis fieri neceſſitas compellit, ne populus Dei ſine miſſarum celebratione, & corporis, & ſanguinis Domini perceptione maneat, miſſarum celebrationes in huiuſcemodi locis illicitis, *(domibus & hortis)* poſt tot, tantasq. prohibitiones facere attemptauerit; dignum eſt, vt gradus ſui periculum incurrat, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 47.*

CAP. XVI.

Non ſicut ſe habet quorundam reprehendēda, & emendanda conſuetudo, propter aediculas, quas ſibi ad votum ſuum conſtruunt, ibiq. Deo ſacrificium offerri poſſe, & debere contendunt, templa per ſacerdotum miniſterium nomini diuino dicata, penitus ſunt negligenda, ac relinquenda: praeſertim cum Dominus dicat in lege: Ad locum, quem elegerit Dominus Deus de cunctis tribubus veſtris, vt ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venietis, &c. Et in ſacris canonibus, in concilio ſcilicet Laodicenſi, eſt inſtitutum, quod non oporteat in domibus oblationes ab Epiſcopis, & presbyteris fieri. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 2. c. 11. in fine. Laod. c. 58.*

Deut. 12. 6

CAP. XVII.

In conuentibus Serenitatis veſtrae iam admonitum eſt, quod conſecratio corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, per domos, & aediculas quaſdam *(ſiue capellas)* ad quorundam libitum praeparatas, & per alia quaelibet incongrua loca, fieri nō debeat, excepto quando in itinere pergitur, & id in alijs locis, quam in baſilicis Deo dicatis, vel etiam in altaribus ab Epiſcopo conſecratis, ne populus Dei ſine miſſarum celebratione, & corporis & ſanguinis Dominici perceptione maneat, neceſſitas fieri compellit, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. c. 6.*

CAP. XVIII.

De conſec. d. 1. c. 11. & 29. concedimus.

Miſſarum ſollemnia non vbique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus. Concedimus etiam, vt ſicubi, quod noſtris exigentibus culpis per plurimum eſt factum, a Nortmannis, ſeu alio qualicumq. modo eccleſiae fuerint incenſae; in capellis miſſas interim liceat celebrare, donec ipſae eccleſiae reſtaurari queant. In itinere vero poſitis, ſi eccleſia defuerit, ſub diuo, ſeu in tentorijs, ſi tabula altaris conſecrata, ceteraq. miniſteria ſacra ad id officium pertinentia adſunt, miſſarum ſollemnia celebrari permittimus. *Magunt. ſub Arnul. c. 9. Burch. lib. 3. c. 56. Iuo lib. 2. tit. 4. c. 3. & 4. panor. & par. 3. c. 59. decr.*

CAP. XIX.

In locis non conſecratis, id eſt, in ſolarijs, ſiue in cubiculis propter infirmos, vel longius iter, á quibuſdam presbyteris ſacrificium offerebatur, quod omnimodis interdictum eſt. *Metenſe cap. 5.*

CAP. XX.

De conſ. d. 1. c. 28.

Non oportet clericos ignaros, & praeſumptores ſuper monumenta in campum myſteria portare, aut diſtribuere ſacramenta: ſed aut in eccleſia, aut in baſilica, vbi martyrum reliquiae ſunt poſitae, ibi pro defunctis oblationem offerri. *Mar. Brac. c. 69.*

CAP. XXI.

Miſſarum ſollemnia, nequaquam alibi, niſi in eccleſia celebranda ſunt; non in quibuſlibet domibus, & in vilibus locis, ſed in loco,

quem

quem elegerit Dominus, iuxta illud, quod Deut. 12. ſcriptum eſt: Vide, ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in loco, quem elegerit Dominus, vt ponat nomen ſuum ibi. *Theodul, ad presbyteros Aurelian. c. 11.*

CAP. XXII.

Felix conſtituit ſupra ſepulchra, aut memorias martyrum miſſas celebrari. *Damaſ. in Felic.*

Non conſecrabantur aliquãdo eccleſiæ iniuſſu Pont. Max. Tit. V.

CAP. I.

De conſ. d. 1. c. 5. & BAſilicas nouiter inſtitutas, non petitis ex more praeceptionibus, dedicare nemo audeat: nec ambiant ſibimet Epiſcopi vindicare clericos poteſtatis alienae. *Gelaſ. epiſt. 1. c. 6. Vorm. cap. 48. Anſel. lib. 5. cap. 4. Tarrac. lib. 3. cap. 91.*

CAP. II.

De conſ. d. 1. c. 3. De locorum conſecratione ſanctorum, &c. nobis patefactum eſt, quod abſque praecepto Sedis Apoſtolicae nonnulli factas eccleſias, vel oratoria ſacrare praeſumant, &c. & quod in quocumque nomine defunctorum. & quantum dicitur, non omnino fidelium cõſtructiones aedificatas, ſacris * profeſſionibus (* proceſſionibus) audacter inſtituere memorantur. Quae quoniam tam acerba ſunt, vt eadem vix noſter poſſit ferre auditus; ſi reuera Chriſtianitatis affectus in illis regionibus certus, & fixus eſt, & diſtrictius iſta quaerantur, & à quibus fuerint geſta, prodantur, &c. *Gelaſ. ep. 1. c. 27. Burch. lib. 3. cap. 21. Iuo par. 3. c. 26. decr. Anſel. lib. 5. cap. 80.*

De conſecratione altaris. Tit. VI.

CAP. I.

De conſ. d. 1. c. 31. ALtaria placuit non ſolum vnctione chriſmatis, ſed etiam ſacerdotali benedictione ſacrari. *Agath. c. 14.*

CAP. II.

26. q. 6. miniſtrare. c. 3. Conſecrare altare presbyter non praeſumat. *Agath. c. 43.*

CAP. III.

De conſ. d. 1. c. 30. Altaria niſi lapidea, infuſione Chriſmatis non ſacrentur. *Epau. c. 26. Burch. lib. 3. c. 25. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 5. panor. & par. 3. c. 30. decreti.*

Solius Epiſcopi eſt conſecrare eccleſias, & altaria. Tit. VII.

Vide libro quarto titulo quadrageſimo ſexto poſita: quibus adde.

CAP. I.

SEd & eccleſiae, quas, vt putatur, tam Photius, quam ij, qui ab ipſo conſecrati ſunt, dedicauerunt, vel ſi commotas menſas ſtabilierunt, rurſus dedicari, & inthronizari, atque ſtabiliri decernimus. *Syn. viij. gener. CP. ſub Hadr. y. c. 4.*

CAP. II.

Si quis presbyter auſus fuerit chriſma benedicere, aut eccleſiam, aut altarium conſecrare; a ſuo officio deponatur. Nam & antiqui canones hoc vetuerunt. *Brach. j. c. 37.*

CAP. III.

Statuit ſancta Synodus, vt Epiſcopi de Ariana haereſi venientes, ſi quas eccleſias, ſub nomine catholicae fidei, needum benedictione a catholico ſacerdote percepta, *(conſecrarunt,)* conſecrentur denuo. *Caeſaraugust. ij. cap. 3.*

CAP. IV.

Altaria erigere, & baſilicas conſecrare, presbyteris, & Chorepiſcopis prohibitum eſt: quia ſicut eis illicita conſecratio eſt altaris, ita & conſtructio, &c. Erexit altare ſolus Aaron in tabernaculo, ipſe vnxit, quia ſummus ſacerdos Dei vtique erat. Sicut ſcriptum eſt: Moyſes, & Aaron in ſacerdotibus eius. Id, Pſal. 98. quod tantum facere Principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moyſes, & Aaron tenuerunt; presbyteri, qui filiorum Aaron geſtant figuram, arripere non praeſumant, &c. conſtitutio altaris, benedictio, vel vnctio prohibita eſt. Nec benedicere eccleſiam, vel altaria conſecrare, niſi tantum Epiſcopi poſſunt, &c. *Hiſpalen. ij. c. 7.*

CAP. V.

Conſecratio virginum, & benedictio, vel vnctio altaris a presbyteris minime fiat. Similiter non liceat eis eccleſias conſecrare, nec per impoſitionem manus Paracletum Spiritum tradere, &c. *Vormac. c. 8.*

Ne Epiſcopus conſecret eccleſias in aliena dioeceſi. Tit. VIII.

Vide libro quarto titulo quadrageſimo octauo.

Eccleſia conſecrata non conſecretur iterum; ſi autem illius conſecratio eſt dubia, conſecretur. Tit. IX.

CAP. I.

DE eccleſiarum conſecratione quotiens De conſ. d. 1. c. 31. dubitatur, & nec certa ſcriptura, nec certi teſtes exſiſtunt, a quibus conſecratio ſciatur (ſollemnitates.), abſque vlla dubitatione ſcitote eas eſſe conſecrandas, &c. Quoniam non monſtratur eſſe iteratum, quod neſcitur factum. *Felix iv. ep. 1. c. 2. Burch. lib. 3. c. 58. Iuo p. 3. c. 24. decr. & lib. 2. tit. 2. c. 2. panor. Anſel. lib. 5. c. 22. Tarrac. lib. 3. c. 93.*

CAP. II.

Cum dubitatur de conſecratione eccleſiae,

cano-

canonice dedicetur. *Greg.epiſt.7.ad Felicem Epiſcopum c.3.in concil.& in reg.lib.12. c.31. ind.7. Anſel.lib.5.c.23.*

CAP. III.

Si Eccleſias in nomine Trinitatis conſecrauit (*Epiſcopus*) dum ſacerdotio fungebatur, conſecratio ſit confirmata. *Zacha.ep.4.ad Boniſ.Epiſcopum in med.*

CAP. IV.

De conſ. d.4. placuit. III.

Quotiens ſuper Eccleſiarum conſecratione haeſitatur, ſine vlla trepidatione cōſecrentur. *Carth. v. c.6. Afr.39. Capit. lib.7.c.391. Iuo par.1.c.147.decr. & lib 1.tit.2. cap.86.panor. Caeſaraug.lib.12.c.53.*

Ne pretium vllum accipiatur conſecrationis cauſſa. Tit. X.

Vide libro quarto titulo quadrageſimo ſeptimo: quibus adde haec.

CAP. I.

Polychronius ſicubi ad dedicandam quamlibet parochiarum in ſua regione eccleſiam rogaretur, non dabat auctoritatis ſuae facultatem, niſi decem librarum auri accepiſſet remunerationem, &c. quod canones calcauit, vt Chriſtus teſtatur: Gratis accepiſtis, gratis date. *Xyſt.iij. in ſyno.Rom.c.6.*

Mat.10.a

CAP. II.

1. q. 1. c. 106.

Statuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt, ita pro balſamo, ſiue luminaribus emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dent, &c. *Cabilon.ſub Carolo c.16. Burch.lib.4.c.93.Iuo lib. 1.tit.2.c.91.panor.& par.1.c.287.decr.*

Communia de conſecratione eccleſiae, vel altaris. Tit. XI.

CAP. I.

De paeni. c.14 Gregor.ix. c. 5.co.12. in 4.collect.

Decernimus, vt cum dedicatur baſilica, non extendatur indulgentia vltra annū, ſiue ab vno ſolo, ſiue a pluribus Epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniuerſario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis paenitentijs indulta remiſſio non excedat, &c. *Innoc.iij.in conc.gener.Lateran.c.62.in fine.*

CAP. II.

14.q.6.c. 8.

Comperimus nullam extitiſſe cauſſam, pro qua potuiſſent rationabiliter occupari (*Iudaeorum ſynagogae*) atque eas eſſe inconſultè, ac temerè conſecratas. Idcirco experientiae tuae praecipimus, vt quia quod ſemel conſecratum eſt, Iudaeis vltra non valet reſtitui, &c. ſtudij tui ſit, vt praefatus frater, & coepiſcopus noſter (*Victor*) dare preciū debeat: quatenus quod occupari fecit in ius eccleſiae ipſius valeat permanere, & illi opprimi, aut aliquam pati iniuſtitiam nullo modo videantur. *Gregor. lib. 7.regiſt. Indict.2. epiſt.38. Fantino defenſori.*

CAP. III.

De adulteriis c.5. ap. Greg. ix. & in 1. col. eo. tit.c.6.

Significaſti nobis quemdam presbyterum cum alterius coniuge, inſtinctu diabolico, in eccleſia frequenter dormiſſe, quae * vtique ſe, & illum cuidam ſacerdoti huiuſmodi delictū confeſſos fuiſſe, tibi publice detexit: & hoc ipſum idem ſacerdos nomen adulteri caelans, dicitur propoſuiſſe in praeſentia tua, &c. Nos igitur iuxta ſanctorum Patrum decreta volumus, vt dignam paenitētiam praefatae adulterae imponens, eccleſiam praelibatam per aſperſionem aquae ſanctificando reconcilies, &c. *Alex.iij. Carnoten.epiſc. poſt conc.Later. par.50.51.*

** vtrique*

CAP. IV.

De conſ. eccl. vel alt c.4. ap Greg. ix. in 3. col. de dedic. c.3.

Propoſuiſti, quod venientibus ad eccleſiam S. Iacobi ex diuerſis regionibus peregrinis, &c. homicidia contingunt fieri interdum, & aliquando vulnera inferuntur, &c. fraternitati tuae taliter reſpondemus, quod manente eccleſia, & altari, reconciliari poterat per aquam cum vino, & cinere benedictam. *Innoc. iij. epiſt.ad Archiep. Compoſtellan.*

CAP. V.

De conſ. eccl. c. 7. Greg.ix. & in 4. col.de celebrat.diuini offic.

Coemeteria, in quibus excommunicatorū corpora ſepeliuntur, per ſuorum violentiam propinquorum reconcilianda erunt aſperſione aquae ſolemniter benedictae, ſicut in dedicationibus eccleſiarum fieri conſueuit. *Innoc.iij.in epiſl. ad * Seuicen.epiſc.*

** al.Senonem.*

CAP. VI.

De conſ. eccl. c. 3. ap. Greg. ix. & in 3. col. de dedic. eccl.c.2.

Altare, in quo tabula, cui conſecrationis benedictio Pontificali miniſterio adhibetur, mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito conſecrari. *Innocen.iij.in epiſt.ad Nidroſien.epiſc.*

CAP. VII.

Cum ad dedicationem baſilicae, quam illuſtriſſimus Praefectus, & Patricius filius noſter Liberius in Arauſica ciuitate fideliſſima deuotione conſtruxit, Deo propitiante, & ipſo inuitante conueniſſemus, &c. peruenit ad nos, eſſe aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio minus caute, & non ſecundū fidei regulam ſentire velint, &c. *Arauſ.ij.in prin.*

CAP. VIII.

Quae in iure monaſterij de facultatibus offeruntur, in nullo diocceſana lege ab Epiſcopis contingantur. [Si autem ex laicis quiſquam a ſe factam baſilicam conſecrari deſiderat, nequaquam eam ſub monaſterij ſpecie, vbi congregatio non colligitur, vel regula ab Epiſcopo non conſtituitur, a diocceſana lege audeat ſegregare. *Iler.c.3.*

16.q.1.c. Pro. c.34. 10.q.1.c.1

CAP. IX.

1.q.2.c.1. placuit.

Vnuſquiſque Epiſcopus meminerit, vt non prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem baſilicae, & obſequium ipſius per donationem chartulae confirmatum accipiat. Nam non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminarijs, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tamquam domus priuata, conſecretur eccleſia. *Bracar.ij.c.5.*

Ver-

Euerm.c.3. Burch. lib.3.c.37. Iuo par.3. cap. 32. decr.

CAP. V.

De conſ. d.1.c.9. Si quis baſilicam non pro deuotione fidei, ſed pro quaeſtu cupiditatis aedificat; vt quidquid ibi de oblatione populi colligitur; medium cum clericis diuidat: eo quod baſilicam in terra ſua quaeſtus cauſſa cōdiderit, &c. nullus Epiſcoporum tam abominabili voto conſentiat, nec baſilicam, quae non pro ſanctorum patrocinio, ſed magis ſub tributaria conditione eſt condita, audeat conſecrare. *Brac. ij. cap.6.*

CAP. VI.

10.q.1.ſic quidā.c.2. Multi contra canonum conſtituta, ſic eccleſias, quas aedificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eidem eccleſiae contulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere; &c. omnia ad Epiſcopi ordinationem pertineant. *Tolet.iij.c.19. Magunt. ſub Arnul.c.4. Vormac.6. & 53. Troſle.c.6. Burch. lib.3.c.20. Iuo lib.2. tit.2.c.3. panor. & lib.3. c.23. decr.*

CAP. VII.

Per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum ad ipſa ſollemnia confluentes, choris femineis turpia, & obſcoena cantant, dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire. Conuenit, vt ſacerdotes loci talia a ſeptis baſilicarum, vel porticibus ipſarum, ac etiam ab ipſis atrijs vetare debeant, & arcere. Et ſi voluntarie noluerint emendare; aut excommunicari debeant, aut diſciplinae aculeum ſuſtinere. *Cabilo.19.*

CAP. VIII.

In ſanctum, & ſatis venerabile concilium reſidentibus nunciatum eſt nobis, eo quod aliqui Pontifices regulam veritatis praetermittentes, eccleſias, quae a fidelibus pia deuotione conſtruuntur, extra dies Dominicos conſecrent, &c. Propria deliberatione cenſemus, vt nulli penitus Pontificum, in quibuſcunque prouincijs conſtituto amodo liceat, praeter certos dies dominicos eccleſias ſanctas conſecrare. *Caeſaraugust.iij.c.1.*

CAP. IX.

Rogabant enixius ſanctum virum, vt ſynagogam ſuam eccleſiam conſecraret in honore ſancti Saluatoris mundi. quorum petitionem minime aſpernatus, ſynagogam illorum, quae maior eſſe videbatur, in nomine vnigeniti filij Dei redemptoris mundi conſecrauit. Ex tunc itaque per diuerſas orbis terrae nationes, & prouincias mos inoleuit; vt baſilicas plurimas, vel oratoria Pontifices Chriſtianae legis in honorem ſancti Saluatoris mundi condere, & dedicare non deſinant. Nam antea antiquiores noſtri, vel maiores hoc peragere minime praeſumpſerunt, &c. Rogauerunt autem Metropolitanum praefati viri, vt caeteras ſynagogas eorum in honore quorundam beatorum martyrum conſecrando reconciliaret, &c. *Athanaſius in ſermone de imagine Chriſti Berytenſi. vij. ſynod. act.4. ante finem.*

CAP. X.

Lucina vidua matrona, quae vixerat cum viro Marco annis xv. & in viduitate ſua habebat annos xix. ſuſcepit beatum virum, quae & domum ſuam nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die, noctuque, hymnis, & orationibus domino Ieſu Chriſto confitebantur. *Damaſ. in Marcello.*

Reuereantur Chriſtiani eccleſiam ſuam. Tit. XII.

CAP. I.

CVm propter damnum, quod propter peccata noſtra paſſi ſumus in eccleſijs, ſurripuerunt quidam pia loca, & Epiſcoporum domos, & monaſteria, & facta ſunt communia diuerſoria: ſi quidem hi malint reddere, vt in priſtinam formam reſtituantur: recte eſt, ſin minus, ſi clerici fuerint, eos deponi iubemus; ſi monachi, vel laici, excommunicari: vti condemnatos a Patre, Filio, & Spiritu ſancto: & conſtituentur, vbi vermis non moritur, & ignis non extinguitur, quod Domini voci contradicunt, dicenti: Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. *Nicaen. ij. c.13. Trull.49. Anſelm.lib.7.c.172.* *19. q.3. quoniam. c.3.* *Mar.9.g* *Ioan.2.c*

CAP. II.

Relinqui nolumus incorrectum; quod quidam clerici ſic exponunt eccleſias ſuppellectilibus proprijs, & etiam alienis, vt potius domus laicae, quam Dei baſilicae videantur, non conſiderantes, quod Dominus non ſinebat, vt vas transferretur per templum, &c. Prohibemus, ne huiuſmodi ſupellectilia in eccleſijs admittantur, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, ſeu alias neceſſitates vrgentes, ad eas oporteat haberi refugium. Sic tamen, vt neceſſitate ceſſante res in loca priſtina reportentur, &c. *Innocen.iij.in conc. gen.Later.c.19.* *De cuſtod. euch. c.2. Grego.ix. c.1.de immun.eccl. in 4.colle. Mar.11.*

CAP. III.

Praelati de cetero non permittant illos, qui ad eorum eccleſias cauſſa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falſis decipi documentis, ſicut & in pleriſque locis occaſione quaeſtus fieri conſueuit. *Innoc.iij. in concil. gen.Later.c.62.* *c. vlt. de reliq.Gregor.ix.& c. vlt de immu.eccleſ in 4. collect.*

CAP. IV.

Condecet pergentes ad eccleſiam Diuinas ſcripturas attendere, & locis Dei, quae ſeruis ſunt, agere, ſecundum quod ſcriptum eſt; Domus mea domus orationis vocabitur: non alios ſecum ad immane peccatum ſua culpa ſuadere. *Leo iv. in ſynod.Rom.c.35.* *Mat.21.a*

CAP. V.

Areae ab eccleſia expellantur, niſi vna ad veſtimentum, & libros. Sed ſi forte difficilis guerra fuerit; illae, quae in eccleſia fuerint, nullum debitum laicis reddant, ſed eccleſiae. *Greg.vij. in conc.Rom.ann.incer.c.38.*

CAP.

CAP. VI.

Inſames ſunt impugnatores Epiſcoporum, &c. & conculcatores eccleſiarum. *Euſeb. ep. 1. ante med.*

CAP. VII.

Diſt. 30. c. 10. Si quis docet domum Dei, & in ea conuentus, ſiue ſynaxes eſſe contemnendas; anathema ſit. *Gang. c. 5. Burch. lib. 3. c. 94. Iuo par. 3. c. 84. decr.*

CAP. VIII.

Diſt. 30. c. 11. Si quis extra eccleſiam ſeparatim congreget eccleſiam, contemnens eccleſiam, quae eccleſiae ſunt, facere velit ſine voluntate preſbyteri, & Epiſcopi, anathema ſit. *Gang. c. 6. Burch. lib. 3. c. 95.*

CAP. IX.

Diſt. 42. c. 5. parſimoniam. Domos Dei veneramur; & conuentus in eis, vt ſanctos, & vtiles ſuſcipimus, non concludentes pietatem domibus, ſed omnem locum in Dei nomine aedificatum honorantes: atque in ipſa eccleſia Dei conuentum communem in communem vtilitatem recipimus. *Gan. in fine. Iuo par. 8. c. 321. decr.*

CAP. X.

Diſt. 42. c. 4. Non oportet in domibus Dominicis, vel eccleſijs agapas facere, & in Dei domo comedere, & accubita ſternere. *Laod. c. 28. Trull. c. 74. Aquiſgr. 80. Burch. lib. 3. c. 82. Iuo par. 3. c. 73. decr.*

CAP. XI.

Diſt. 42. nulli. c. 5. Epiſcopi, vel clerici in eccleſia non conuiuentur, niſi forte neceſſitas hoſpitij id cogat: & populi ab huiuſmodi conuiuijs, quoad fieri poteſt, arceantur. *Carth. c. 42. G. Carth. iij. c. 30. L. Afr. 9. L. Aquiſg. c. 59. Burch. lib. 3. c. 83. Iuo par. 3. c. 74. decr.*

CAP. XII.

Ne quis in eccleſia votum ſuum cantando, bibendo, vel laſciuiendo diſſoluat. quia Deus talibus votis irritatur potius, quam placetur. *Aurel. ij. c. 12.*

CAP. XIII.

Sacrificia matutina, miſſarum, ſiue veſpertinarum nequis cum armis pertinentibus ad bellorum vſum expetat. Quod qui fecerit, in ſacerdotis poteſtate conſiſtat, qualiter eius diſtrictione debeat caſtigari. *Aurel. iij. cap. 28. Capitul. lib. 7. c. 277.*

CAP. XIV.

Non licet in eccleſia choros ſaecularium, vel puellarum cantica exercere; nec conuiuia *Mat. 21. b* in eccleſia praeparare. quia ſcriptum eſt: Domus mea, domus orationis vocabitur. *Antiſiod. c. 9.*

CAP. XV.

Multa quidem eueniunt, quae dum leuiter corriguntur, ſaepius ad maiora conſcendunt. Valde enim omnibus noſcitur eſſe indecorum; quod per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum, ad ipſa ſollemnia confluentes chorus femineus turpia quidem, & obſcena cantica decantare videntur; dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire. Vnde conuenit, vt ſacerdotes loci talia a ſeptis baſilicarum, vel porticibus ipſarum, ne etiam ab ipſis atrijs vetare debeant, & arcere. & ſi voluntarie noluerint emendare; aut excommunicari debeant, aut diſciplinae aculeum ſuſtinere. *Cabilo. c. 19.*

CAP. XVI.

Non oportet intra ſacra ſepta tabernam eſſe, vel ciborum, aliarumve rerum venditiones fieri: vt debitus honor eccleſijs conſeruetur. Nam Saluator noſter Deus, dum nos in carne docuit, non facere domum patris ſui, domum negotiationis iuſſit, &c. Si quis fecerit, excommunicetur. *Trul. c. 77.* *Luc. 19. g*

CAP. XVII.

Nemo intra ſanctum templum iumentum introducat, niſi iter faciens cum maxima neceſſitate, domo, & diuerſorio indigeat. nam ſi iumentum non introducat, id peribit, & quae affert, & is, qui ducit, in periculum mortis incidet. vt enim ſabbatum propter hominem factum eſſe didicimus, ita hoc caſu ſalutem hominis conſeruabimus. Si quis ſine neceſſitate id fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trul. c. 89.* *Mar. 2. d*

CAP. XVIII.

Qui cum vxore, vel alias indiſcrete ſacra loca polluunt, & contemnunt illic exiſtentes, extra ea ſacra loca * etiam catechumenorum *exire iubemus: ſi non fecerint, clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trul. c. 98.*

CAP. XIX.

Vt de ſepeliendis in baſilicis mortuis illa conſtitutio ſeruetur, quae ab antiquis patribus conſtituta eſt. *Arelat. ſub Carolo c. 21.*

CAP. XX.

Sacerdotes debent fideles admonere, vt quando ad eccleſiam conueniunt, ſine ſtrepitu, ac tumultu eam ingrediantur: in qua etiam, quamdiu orationis cauſſa morantur, nequaquam inanes inter ſe proferant confabulationes. Sed & tempore, quo miſſarum ſollemnia celebrantur, non ſolum ab otioſis, & inutilibus verbis, verum etiam & a pernicioſis cogitationibus funditus abſtinendum eſt. *Turon. ſub Carolo c. 38.*

CAP. XXI.

Canticum turpe, atque luxurioſum circa eccleſias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum eſt. *Magun. c. 48. Capitul. lib. 5. c. 97. Burch. lib. 3. c. 87. Iuo par. 3. cap. 77. decr.*

CAP. XXII.

Nullus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur, niſi Epiſcopi, aut Abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici. *Magun. c. 52.*

CAP. XXIII.

Multi eccleſiam ingreſſi, non ad Deum puram, ſimplicemq. orationem dirigunt; quoniam quod ore precantur, hoc etiam mente non meditantur. De talibus Beda in homilia Euangelij ſeptima decima, &c. Sunt itaque plerique quibus potius cordi eſt, vanis, & obſcenis

ſcenis confabulationibus vacare, quam lectionibus diuinis aurem accommodare: quibus etiam nuſquam tam delectabile videtur eſſe ſuſurrationes aliorum auribus ingerere, cachinis ora diſſoluere, quam in eccleſia Dei, vbi cum humiliter, deuoteq. debuerant inuocare, & peccata ſua deflere. Sed & hoc eiuſdem hoſtis antiqui inſtinctu fieri dubium non eſt. Quod autem domus Dei non ſit huiuſcemodi illicitarum actionum, ſed potius orationum locus, Dominus docet in Euangelio, dicens: *Matt. 21.* Domus mea domus orationis eſt, &c. Origenes quoque vbi de velamine Moſis ſcribit. &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. c. 12. in prin.*

CAP. XXIV.

Quando conueniris ad eccleſiam, pro peccatis veſtris orate; nolite ſcandala concitare, aut otioſas fabulas dicere. In eccleſia ſtantes, nolite verboſare, ſed ſacras ſcripturas patienter audire. Qui enim in eccleſia verba vana locutus fuerit, & pro ſe, & pro aliis rationem *Matt. 12.* redditurus eſt in die iudicii; quia verbum Dei nec ipſe audit, nec alios audire permittit, &c. Plures ſunt, de quorum perditione nimium contriſtor: illos dico, qui venientes ad eccleſiam, magis litigare cupiunt, quam orare; & quando debent lectiones diuinas in eccleſia intentis auribus tota pietate ſuſcipere, tunc foris cauſſas dicere, & diuerſis ſe ſtudent calumniis impugnare: aliquando etiam quod peius eſt, aliqui nimium iracundia ſuccenduntur, amariſſime rixantur, &c. & calcibus, & pugnis inuicem colliduntur. Melius fuerat talibus ad eccleſiam non venire, quam tot malis contra ſe Diuinam iram prouocare. Iſti enim & ſi cum minoribus peccatis ad eccleſiam veniunt, cum multis criminibus de eccleſia reuertuntur, &c. Quando ad eccleſiam conuenitis, nolite vos talibus fabulis occupare, vnde poſſitis peccata acquirere. Nolite vos occupare ad litigandum, ſed potius ad orandum, non vt rixando Deum offendere, ſed ſupplicando gratiam illius poſſitis aequirere. *Auguſtinus in Homiliis ad populum apud Pariſ. d. c. 12. in med.*

CAP. XXV.

Ioan. 2. Cum feciſſet Dominus quaſi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo. Quid ergo fratres mei, quid putatis faceret Dominus, ſi rixis diſſidentes, ſi fabulis vacantes, ſi riſu diſſolutos, vel alio quolibet ſcelere reperiret irretitos; qui hoſtias, quae ſibi immolarentur, ementes in templo inuenit, & eliminare feſtinauit? Haec propter illos diximus, qui eccleſiam ingreſſi, non ſolum intentionem orandi negligunt; verum etiam ea, pro quibus orare debuerant, augent. Inſuper & arguentes ſe pro huiuſmodi ſtultitia, conuiciis, odiiſq. vel detractionibus inſequuntur, addentes videlicet peccata peccatis, & quaſi funem ſibi longiſſimum incauta eorum augmentatione texentes; & nec timentes ex eo diſtricti iudicis examinatione damnari, &c. Multum tremenda ſunt haec dilectiſſimi, &c. ne veniens improuiſus, peruerſum quid in nobis, vnde merito flagellari, ac de eccleſia eiici debeamus, inniat: & maxime in illa, quae ſpecialiter domus orationis vocatur, obſeruandum; ne quid ineptum geramus; ne cum Corinthiis ab Apoſtolo audiamus: Numquid domos non habetis *1. Cor. 11.* ad agenda, vel loquenda temporalia? aut eccleſiam Dei contemnitis? *Beda homil. 22. in Io. apud Pariſ. d. c. 12. ante fin.*

CAP. XXVI.

Summopere omnibus fidelibus procurandum eſt; vt nihil in eccleſia inhoneſtum aut cogitatione, aut dicto, aut facto gerant; ne forte peccatis, pro quibus abſoluendis confluxerant, peccata accumulantes non abſolutionem peccatorum acquirant; ſed magis funes, quibus quodammodo ligentur, ſibi accumulent. *Pariſien. d. c. 12. in fine.*

CAP. XXVII.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nonnulla capitalia ad veſtram, fideliumq. veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, quorum hic omiſſa prolixitate mentionem tantum facimus: ſcilicet, quod loca Deo dicata frequentius, deuotiusq. a fidelibus ad Deum exorandum, ſibiq. propitium faciendum ſint adeunda: & quod in baſilicis Deo dicatis; non ſit fabulis otioſis, turpibusque, & obſcoenis ſermocinationibus vacandum, & negotia ſaecularia, publicaq. placita habenda: & quod qui haec in eccleſia Dei faciunt, maiora ſibi peccata accumulent, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 3. cap. 2.*

CAP. XXVIII.

De reuerentia eccleſiarum Dominus ait: Domus mea domus orationis vocabitur cunctis gentibus. *Eſai. 56.* Vnde etiam legitur in Euangelio, *Matt. 21.* quod ipſe Dominus cum veniſſet ad Hieruſalem, *Ioan. 2.* & introiſſet in templum, eos, qui negotia terrena, & emptiones, ac venditiones illicitas in eodem exercebant, quaſi flagellum de funiculis faciens omnes inde eiecerit. His temporibus, nec loca ſancta venerantur, neque miniſtri Dei condigne honorantur, &c. Vnde neceſſitas magna nos coëgit pro hac re ad vos reclamare, & petere; vt ſicut apud anteceſſores veſtros Reges, atque Imperatores, qui ante vos fuerunt, honorem ſancta Dei eccleſia habuit, & per immunitatem eorum poſſeſſiones eccleſiaſticae inconuulſae perſtiterunt, manenteſq. in eis ſemper inlaeſi perſeuerauerunt. ita apud vos modernis temporibus incontaminatae permaneant, &c. *Magunt. ſub Rabano, in Prologo poſt med.*

CAP. XXIX.

Quod eccleſia cum magna reuerentia adeunda ſit, ſicut in Capitulari Dominico continetur: & in Moguntiacenſi, & Turonenſi, ac Arelatenſi tempore glorioſi Imperatoris Caroli conuentibus decretum eſt. *Magunt. ſub Arnul. c. 21.*

CAP. XXX.

Statuit ſancta ſynodus, vt mala conſuetudo, quae apud omnes paene iam inoleuit, omnino prohibeatur: hoc eſt, quod colloquia ſua in atrio alicuius eccleſiae conſtituunt habenda, & tunc ea in ipſa maxima exercent eccleſia, vbi orationes, & diuina tantum fieri aequum eſt officia. *Salenguuſtadien. cap. 9. Ivo par. 15. cap. 375. decret.*

CAP. XXXI.

Videmus crebro in eccleſiis meſſes, & foenum congeri; vnde volumus, & hoc penitus obſeruetur; vt nihil in eccleſia, praeter veſtimenta eccleſiaſtica, & vaſa ſancta, & libros recondatur: ne forte ſi alia ibi, quam oportet, negotia exerceantur, a Domino audiamus: Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. *Theodulph. ad presbyteros Aurel. c. 8.* Mat. 21. a

CAP. XXXII.

Non debere ad eccleſiam ob aliam cauſſam conuenire, niſi ad laudem Domini, & eius ſeruitium faciendum: diſceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & ceterae actiones ab eodem ſancto loco penitus prohibendae ſunt. Vbi enim Dei nomen inuocatur, Deo ſacrificium offertur, Angelorum frequentia ineſſe non dubitatur; periculoſum eſt tale aliquid dicere, vel agere, quod loco non conuenit. Si enim Dominus illos de templo eiecit, qui victimas, quae ſibi offerrentur, emebant, vel vendebant: quanto magis illos iratus inde abijciat, qui mendaciis, vaniloquiis, riſibus, & huiuſmodi nugis locum diuino cultui mancipatum foedant? *Theodulph. ad presbyteros Aurel. c. 10.* Mat. 21. a

CAP. XXXIII.

Linus ex praecepto beati Petri conſtituit, vt mulier velato capite in eccleſiam introiret. *Dam. in Lini.*

Solis clericis patet aditus ad altare, non autem laicis, neque feminis. Tit. XIII.

CAP. I.

Impatienter audiuimus, tantum diuinarum rerum ſubiiſſe deſpectum, vt feminae ſacris altaribus miniſtrare ferantur, & cuncta, quae non niſi virorum famulatui deputata ſunt, ſexum, cui non competit exhibere: viſo quod omnium delictorum, quae ſigillatim perſtrinximus, noxa omnis, & crimen, eos reſpicit ſacerdotes, qui vel iſta committunt, vel committentes minime publicando prauis exceſſibus ſe fauere ſignificant, &c. Quo more teneant iura Pontificum, qui Pontificalibus excubiis eatenus iniuncta diſſimulant, vt contraria domui Dei, cui praeſident, potius operentur? Qui quantum apud Dominum poſſent, ſi ei non niſi conuenientia procurarent, tantum quid mereantur, adſpiciant, cum execrabili ſtudio ſectentur aduerſa. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 28. Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 45.*

CAP. II.

Solis miniſterio ſacro dedicatis ad altare ingredi, & communicare (ibidem) liceat. *Laod. c. 19. in fine.*

CAP. III.

Non oportet mulieres ingredi ad altare. *Laod. cap. 44. & 45. In ſecretarium. Mart. Brac. 42. Aquiſgr. 81. Vid. Capit. lib. 1. c. 17.*

CAP. IV.

Laici ſecus altare, quo ſancta myſteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias, quam ad miſſas ſtare penitus non praeſumant. Sed pars illa, quae a cancellis verſus altare diuiditur, choris tantum pſallentium pateat clericorum. Ad orandum, & communicandum laicis & feminis, ſicut mos eſt, pateant ſancta ſanctorum. *Turon. ij. c. 4. Capitul. lib. 7. c. 278. Burch. lib. 3. c. 102. Ivo par. 2. c. 137. decret.* c. 1. de vit. & hon. cler. Gregor ix. & in 1. coll.

CAP. V.

Placuit, vt ingredi ſacrarium ad communicandum non liceat laicis viris, vel mulieribus, niſi tantum clericis, ſicut & antiquis canonibus inſtitutum eſt. *Brac. 1. c. 31.*

CAP. VI.

Sacerdotes, & Leuitae ante altare communicent, in choro clerus, extra chorum populus. *Tolet. iv. c. 17.*

CAP. VII.

Nemini laico licet intra ſacrum altare ingredi, imperiali poteſtate, vel auctoritate nihil ad hoc faciente, niſi cum vult dona offerre, iuxta veterem traditionem. *Trul. c. 69.*

CAP. VIII.

Quidam noſtrorum verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis contra legem diuinam, canonicamq. inſtitutionem feminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere, ſacrataq. vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, &c. Quod autem mulieres ingredi ad altare non debeant, & in concilio Laodiceno capitulo xliv. & in decretis Gelaſii Papae titulo xxvi. copioſe inuenitur. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto a religione Chriſtiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt, &c. *Pariſ. ſub Lud. & Lothar. lib. 1. c. 45.*

CAP. IX.

Hoc ſecundum auctoritatem canonum modis omnibus prohibendum; vt nulla femina ad altare praeſumat accedere, aut presbytero miniſtrare, aut infra cancellos ſtare, aut ſedere. *Nannet. c. 3.*

CAP. X.

Non liceat mulieri in ſecretarium ingredi. *Mart. Brac. c. 42. Laod. c. 44.*

CAP. XI.

Feminae miſſam ſacerdote celebrante nequaquam ad altare accedant; ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo obla-

oblaturus accipiat. Memores enim debent eſſe feminae infirmitatis ſuae, & ſexus imbecillitatis; & idcirco ſancta quaelibet in miniſterio eccleſiae contingere pertimeſcant: quae etiam laici viri pertimeſcere debent; ne Ozae poenam ſubeant, qui dum arcam Domini extraordinarie contingere voluit, Domino percutiente interijt. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. c. 6.*

2. Reg. 6.

Quibus diebus debeant Chriſtiani ad ſuas eccleſias confluere. Tit. XIV.

Vide libro nono cap. xiv. quibus adde.

CAP. I.

7. q. 1. c. 19 SI quis in clero conſtitutus ab eccleſia ſua diebus ſollemnibus defuerit, id eſt Natiuitate Domini, Epiphania, Paſcha, vel Pentecoſte, dum potius *ſingulari lucro ſtudeat, quam ſeruitio ſuo parere; conuenit, vt triennio a communione ſuſpendatur. ſimiliter diaconus, vel presbyter, ſi per tres hebdomadas ab eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat. *Agath. c. 64.*

*ſaeculari.

CAP. II.

De conſ. d. 3. c. 4. Epiſcopus, ſi infirmitate non fuerit impeditus, eccleſiae, cui proximus fuerit, die dominico deeſſe non debet. *Aurelian. cap. vlt. Caeſar. lic. 4. c. 62.*

CAP. III.

Concedit ſynod. Re gi Epiſcopum, ad conſilium detenere. Vt nullus Epiſcoporum natalem Domini, aut Paſcha alibi, niſi ad eccleſiam ſuam, praeter infirmitatis incurſum, aut ordinem Regium celebrare praeſumat. *Lugdun. ij. c. 5.*

Laici non ingrediantur cum armis in eccleſiam: mulieres vero poſt partum, vel pollutae menſtruo, ingredi poſſunt: item viri, qui cum vxoribus concubuerunt. Tit. XV.

CAP. I.

Diſt. 5. c. 2 ſ mulier. MVlier poteſt ingredi in eccleſiam eadem hora, qua peperit. *Greg. ad Aug. interr. 8. vel 10. Nicol. ad conſul. Bulg. c. 68. Capit. lib. 6. c. 204. Anſel. lib. 10. c. 59. in addit. Tarrac. lib. 6. c. 225.*

CAP. II.

c. vlt. e. d. Item, quae ex conſuetudine menſtrua patitur. *Ibid. Iuo par. 8. c. 88. dec. Anſel. vbi ſup. Tarrac. ibid. Caeſar. lib. 10. c. 56.*

CAP. III.

33. q. 4. vir. c. 7. Si quis ſua coniuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratia vtitur, iſte profecto de ingreſſu eccleſiae, ſeu de ſumendo corporis dominici, ſanguiniſq. myſterio, ſuo eſt iudicio relinquendus, &c. *Ibid. Iuo d. cap. 88. Anſelm. vbi ſupra. Tarrac. ibid.*

CAP. IV.

Nullus ſaecularium nec in eccleſia, nec infra atrium ipſius eccleſiae qualecumque ſcandalum, aut ſimultates penitus excitare praeſumat, nec arma trahere, aut quemcumque ad vulnerandum, vel interficiendum penitus appetere. Quod ſi quis fortaſſe praeſumpſerit, ab Epiſcopo loci illius, vbi factum fuerit, ipſe iuxta ſtatuta canonum communione priuetur. *Cabilon. c. 17.*

CAP. V.

Si quis temerarius atrium eccleſiae euaginato gladio praeſumptuoſe intrauerit, ſacrilegium facit. Et idcirco ſacrilegium in atrio Domini factum, ſacrilegii more altari, & Domino perſoluatur, &c. *Tribur. cap. 6.*

CAP. VI.

Decretum eſt, vt nemo gladium in eccleſiam portet, Regali tantum excepto. *Salegunſtad. c. 8. poſt Burch. decr. Iuo par. 15. cap. 174. decr.*

Ne in eccleſiis ius dicatur. Tit. XVI.

CAP. I.

NVllus iudex laicus, vel Vicarius in eccleſia, vel coemeterio aliquam poteſtatem exerceat, vel aliquem diſtringat, aut capiat, aut furtum ibi requirat. *Gregor. vij. in ſyn. Rom. ann. incer. c. 12.*

CAP. II.

Vt placita publica, & ſaecularia neque in atriis baſilicarum, neque in ipſis baſilicis fiant dicente Domino: Domus mea domus orationis vocabitur. *Arel. ſub Carolo c. 22.* Mat. 21. b

CAP. III.

Placita quidem ſaecularia in eccleſijs, vel in atriis eccleſiarum a Comitibus, Vicariiſq. vſque modo multis in locis habita, ne vltra fiant, interdicendum eſt; cum auctoritate Domini, qui expulſis de templo negotiatoribus aſſeruit debere domum Dei, domum eſſe orationis. *Turon. ſub Carolo c. 39.* Ioan. 2. c Mat. 21. b

CAP. IV.

Praecipimus, vt in eccleſiis, aut in domibus eccleſiarum, vel atriis placita ſaecularia minime fiant. *Magun. c. 40. Capitul. lib. 5. c. 91. & lib. 7. c. 31. in additis.*

CAP. V.

Vt in locis ſacratis, diebus dominicis, vel aliis ſollemnitatibus iudicia publica non exerceantur, &c. *Syn. apud S. Medar. c. 6.*

CAP. VI.

Praecipimus, vt in eccleſiis, ſiue atriis eccleſiarum, vel domibus placita ſaecularia minime fiant, quanto minus rixae, & contentiones. *Magunt. ſub Arnul. c. 21. ex concilio Turon. ſub Carolo c. 39. & 40.*

CAP. VII.

Non debere ad eccleſiam ob aliam cauſſam conuenire, niſi ad laudem Domini, & eius ſeruitium

uitium faciendum; diſceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & ceterae actiones ab eodem ſancto loco penitus prohibendae ſunt, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelianen. c. 10.*

De his, qui ad eccleſias confugiunt. Tit. XVII.

CAP. I.

SI quis ad aliquam crucem in via, perſequentibus inimicis confugerit; liber, ac ſi in ipſa eccleſia permaneat. Quod ſi quis pro ſecuritate eccleſiae, vel praedictae crucis, aliquod crimen peregerit, & ad eccleſiam, vel ad crucem confugerit; accepta ſecuritate vitae, & membrorum reddatur iuſtitiae. *Vrbanus ij. in Claram. ſyn. c. 29. & 30.*

CAP. II.

Praecipimus, vt in eos, qui ad eccleſiam, vel coemeterium fugiunt, nullus omnino manum mittere audeat. Quod ſi fecerit, excommunicetur. *Innocen. ij. in ſynodo Rom. c. 12. poſt panor. Iuonis.*

CAP. III.

Sancimus, vt in eos, qui ad eccleſiam, vel coemeterium confugerint, nullus manus mittere audeat: quod ſi fecerit, anathema ſit. *Eugen. iij. in conc. Remen. c. 14.*

CAP. IV.

25. q. 1. c. 1. Priuilegia eccleſiarum, & ſacerdotum ſancti Apoſtoli iuſſu Saluatoris intemerata, & inuiolata omnibus decreuerunt manere temporibus. [Leges eccleſiae Apoſtolica firmamus

3. q. 6. c. 13. auctoritate. *Anacl. ep. 1. ante fin. Anſel. lib. 4. cap. 1. Tarrac. lib. 1. c. 297.*

CAP. V.

Si quiſquam ad eccleſiam fugerit, non illum, niſi ſua voluerit ſponte, ab ea dicimus educendum. Denique ſi quondam latrones, & diuerſorum criminum rei ad aſylum templi Romuli fugientes, indemnitatem conſequebantur; quanto potius ii, qui ad templum Chriſti confugium faciunt, delictorum remiſſionem ſuorum adepti, debent etiam ſibi a ſuſpecto, iuramento praeſtito, omni priſtinae ſecuritati reſtitui? *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap. 95.*

CAP. VI.

De immunit. eccl. c. 6. ap. Gregor. ix. & in 3. col. eo. tit. c. vn.

Confugiens ad eccleſiam, vel liber, vel ſeruus exiſtit: ſi liber, quantumcumque grauia maleficia perpetrarit, non eſt violenter ab eccleſia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad poenam: ſed rectores eccleſiae ſibi obtinere debent membra, & vitam. Super eo tamen, quod inique fecit, eſt legitime puniendus. & hoc verum eſt, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus populator agrorum; qui dum itinera frequentat, vel publicas ſtratas obſidet, ob tranſgreſſionis inſidias, ab eccleſia extrahi poteſt, impunitate non praeſtita, ſecundum canonicas ſanctiones. Si vero ſeruus fuerit, qui confugerit ad eccleſiam, poſtquam de impunitate ſua dominus eius clericis iuramentum praeſtiterit, ad ſeruitium domini ſui redire compellatur, & inuitus; alioqui a domino poterit occupari, &c. *Innocen. iij. illuſtri Regi * Cenatiae, v. l. praeſenti 2. C. de ijs, qui ad eccleſias confugiunt p. ſanc. Inſtit. de ijs qui ſunt ſui iuris, vel alieni.* * Croatiae, ſ. Scotiae al.

CAP. VII.

Quoniam ſaepe contingit, vt ad eccleſiam confugiant, qui propter crimina in exilium, 23. q. 8. c. 28. ſ. vobis.

vel inſulas damnantur, aut certe quamcumque ſententiam excipiunt; ſubueniendum eſt his, & ſine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, ſi vobis placet. Vniuerſi dixerunt: Placet, & conſtituatur. *Sardic. c. 7. G. 8. L.*

CAP. VIII.

Eos, qui ad eccleſiam confugerint, tradi non oportere, ſed loci ſancti reuerentia, & interceſſione defendi. *Arauſ. c. 5. Raban. c. 22. de paenit. Burch. lib. 3. c. 195. Iuo par. 3. c. 112. decret.* Diſt. 87. c. 6.

CAP. IX.

Si quis mancipia clericorum pro ſuis mancipiis ad eccleſiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes eccleſias diſtrictiſſima damnatione feriatur. *Arauſ. cap. 6. Burch. & Iuo vbi ſup. & par. 3. c. 118. & par. 16. c. 70.* d. c. 6.

CAP. X.

Seruus reatu atrociore culpabilis, ſi ad eccleſiam confugerit, a corporalibus tantum ſuppliciis excuſetur. De peccatis vero, vel quocumque opere, placuit a dominis iuramenta non exigi. *Epaun. c. 39.*

CAP. XI.

Nullus clericorum ſeruum, aut diſcipulum ſuum ad eccleſiam confugientem, extrahere audeat, vel flagellare praeſumat. quod ſi fecerit, donec digne paeniteat, a loco, cui honorem non dedit, ſegregetur. *Iler. c. 8. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 5. panor. & par. 3. c. 117. & par. 6. c. 370. decr. Caeſar. lib. 7. c. 5.* 17. q. 4. c. 33.

CAP. XII.

Eccleſiaſtici canones, & lex Romana conſtituerunt, vt ab eccleſiae atrijs, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat, ſed nec alteri conſignari, niſi ad Euangelia datis ſacramentis de morte, & debilitate, & omnium poenarum genere ſint ſecuri. ita vt ei, cui reus fuerit criminoſus, de ſatisfactione conueniat. Quod ſi quis ſua ſacramenta conuictus fuerit violaſſe, reus periurii, non ſolum a communione eccleſiae, vel omnium clericorum, verum etiam & a catholicorum conuiuio ſeparetur. Quod ſi is, cuius reus eſt, noluerit intentione faciente componi, & ipſe reus de eccleſia actus timore diſceſſerit; ab eccleſiae clericis non quaeratur. *Aurel. cap. 2. vel 3. Raban. c. 22. de paenit. Burch. lib. 3. c. 190. Iuo par. 3. c. 107. decr.* 17. q. 4. c. 36. id conſtituimus.

CAP. XIII.

De raptoribus id conſtituendum eſſe cenſuimus, vt ſi ad eccleſiam raptor cum rapta confugerit, & feminam ipſam violentiam pertuliſſe conſtiterit; ſtatim liberetur de poteſtate 36. q. 1. c. 3.

ſtate

teſtate raptoris; & raptor mortis, vel poenarum impunitate conceſſa, aut ſeruiendi conditioni ſubiectus ſit, aut redimendi ſe liberam habeat facultatem, &c. *Aurel.c.2. vel 4. Raban.c.22.de paenit. Burch.lib.3.c.191. Iuo lib. 2.tit.7.c.1. panor.& par.3.c.108. decr. Anſel. lib.10. cap.57. Caeſar. lib.10.cap. 89. & lib. 15.cap.68.*

CAP. XIV.

17.q.4 c. 36. ad conſtituimus. p.1. Seruus, qui ad eccleſiam confugerit pro qualibet culpa, ſi a domino pro admiſſa culpa ſacramentum ſuſceperit, ſtatim ad ſeruitium domini ſui redire cogatur; & poſteaquam dato ſacramento, domino ſuo fuerit conſignatus, ſi aliquid poenae pro eadem culpa, qua excuſatur, probatus fuerit pertuliſſe: pro contemptu eccleſiae, & praeuaricatione fidei, a communione, & conuiuio catholicorum extraneus habeatur. Si vero ſeruus pro culpa ſua ab eccleſia defenſatus, ſacramenta domini, clericis exigentibus, de impunitate perceperit; exire nolentem a domino liceat occupari. *Aurel.c.3.vel 5. Raba. vbi ſupra. Burch.lib.3.c.192. Iuo lib.2.tit.7. c.2. panor. & par.3.c.109.decr.*

CAP. XV.

De mancipiis Chriſtianis, quae in Iudaeorum ſeruitio detinentur, ſi eis, quod Chriſtiana religio vetat, a dominis imponitur: aut ſi eos de eccleſia excuſatos tollant pro culpa, quae remiſſa eſt, & affligere, aut caedere fortaſſe praeſumpſerint, & ad eccleſiam iterato confugerint: nullatenus a ſacerdote reddantur, niſi pretium offeratur, ac detur, quod mancipia ipſa valere pronuntiauerit, iuxta taxationem. *Aurelianen.iij.c.13.*

CAP. XVI.

Si quis neceſſitatis impulſu ad eccleſiae ſepta confugerit, & ſacerdote, vel praepoſito eccleſiae praetermiſſo, atque contempto, eum quiſque de locis ſacris, vel altari ſeu vi, ſeu dolo abſtrahere, aut ſollicitare forte praeſumpſerit: vt inimicus eccleſiae ab eius liminibus arceatur, quouſque iuxta Pontificis diſtrictionem digna pro indicta paenitentia emendatio ſubſequatur; eo tamen, qui abſtractus eſt, prius eccleſiae reſtituto. *Aurelianenſi iv. c.21.*

CAP. XVII.

Quaecumque mancipia ſub ſpecie coniugii ad eccleſiae confugerint ſepta, vt per hoc credant poſſe fieri coniugia; minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio a clericis defenſetur, &c. ne in ſanctis locis talis coitus miſceatur. De qua re decernimus; vt parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poſcit, perſonarum accepta fide, reſtituti, ſub ſeparationis promiſſione reddantur. Poſtmodum tamen a parentibus, atque dominis libertate conceſſa, ſi voluerint, eos propria voluntate coniungant. *Aurel.iv. c.23.*

CAP. XVIII.

Cum prioribus canonibus iam fuerit definitum, vt de mancipiis Chriſtianis, quae apud Iudaeos ſunt, ſi ad eccleſiam confugerint, & redimi ſe poſtulauerint; etiam ſi ad quoſcumque Chriſtianos refugerint, & ſeruire Iudaeis noluerint, taxato, & oblato a fidelibus iuſto pretio, ab eorum dominio liberentur: itidem ſtatuimus, vt tam iuſta conſtitutio ab omnibus catholicis obſeruetur. *Aurel. iv. c. 29. Vid. Aurel.iij. c.3.*

CAP. XIX.

Quaecumque timet violentiam, & vult habere maritum, refugiat ad eccleſiam, donec propinqui poſſint eam Principis imperio, aut ſacerdotis, vel eccleſiae beneficio liberare, & defenſare, ac condigno ſociare marito. *Turon.ij. c. 21. in fin.*

CAP. XX.

De ſeruis, qui pro qualibet cauſſa, ad eccleſiae ſepta confugerint, ſi quid in antiquis conſtitutionibus tenetur ſcriptum, pro conceſſa culpa datis a domino ſacramentis, quiſquis ille fuerit, egrediatur de venia iam ſecurus. Enimuero ſi immemor fidei dominus tranſcendiſſe conuincitur, quod iurauit: vt is, qui veniam acceperat, probetur poſtmodum pro ea culpa qualicumque ſupplicio cruciatus; dominus ille, qui immemor fuit datae fidei, ſuſpenſus ſit ab omnium communione. Item ſi ſeruus, pro venia datis ſacramentis a domino, iam ſecurus exire noluerit; ne ſub tali contumacia requirens locum fugae domino fortaſſe depereat; egredi nolentem a domino eum liceat occupare; vt nullam quaſi propter *tentationem ſerui quibuſlibet modis moleſtiam, aut calumniam patiatur eccleſiae. *retentionem f. fidem tamen dominus, quam pro conceſſa venia dedit, nulla temeritate tranſcendat. Quod ſi Gentilis dominus fuerit, aut alterius ſectae, quia conuentu eccleſiae probatur extraneus; is, qui ſeruum repetit, perſonam requirat bonae fidei Chriſtianum, vt ipſe in perſona domini pro ſeruo praeſtet ſacramentum: quia ipſi poſſunt ſeruare, quod ſacrum eſt, qui poſt tranſgreſsionem, eccleſiae metuunt diſciplinam. *Aurel.v. c.23.*

CAP. XXI.

Comperimus quoſdam pſeudochriſtianos de ſacroſanctis eccleſiis ſuae religionis oblitos fugitiuos ſubtrahere; ideo cenſemus, vt quicumque culpa compellente, aut potentum importuna non ſuſtinens, ſuae gremium matris eccleſiae petierit; vſque ad praeſentiam ſacerdotis in eodem loco inconcuſſe permaneat. nulli permittentes quolibet dignitatis gradu functo fugitiuo etiam in locis ſacris violentiam inferre. Sic enim mundani Principes ſuis legibus cenſuerunt; vt quicumque ad eorum ſtatuas fugerit, illaeſus habeatur: quanto magis hi permanere debent indemnati, qui patrocinia immortalis regni, & caeleſtis adepti ſunt? Si tamen aliquo facto tenentur obnoxii, qui ad eccleſiam ſunt a fuga verſi, quo iam ſacerdoti culpae eorum innoteſcant,

ſcant, etiam ipſi conſultum ferant, qualiter Dei habitaculum per ſubtractionem non violetur illorum. *Matiſco.ij. c.8.*

CAP. XXII.

Licet reuerentiſſimi canones, atque ſacratiſſimae leges de Epiſcopali audientia in ipſo paene Chriſtianitatis principio ſententiam protulerint: tamen quoniam eadem poſtpoſita humana in ſacerdotes Dei graſſatur temeritas, ita vt de atrijs venerabilium eccleſiarum violenter abſtractos, ergaſtulis publicis adducant: cenſemus, vt Epiſcopum nullus ſaecularium faſcibus praeditus, iure ſuo contumaciter, ac perpetuam agens, de ſancta eccleſia, cui praeeſt, trahere audeat. Nefas eſt enim, vt illius manibus Epiſcopus, aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animaeque, euchariſtiam ſaepe porrexit. Hoc enim decretum a nobis praefixum, qui fuerit audacter tranſgreſſus; tam ipſe, quam omnes, qui ei conſenſerint, vſque ad generale concilium anathemate de eccleſia ſeparentur. *Matiſconenſe ij. cap.9.*

CAP. XXIII.

Neque presbyter, neque diaconus, neque ſubdiaconus de eccleſiis trahantur, aut iniuriam aliquam inſcio Epiſcopo eorum patiantur. Sed quidquid quis aduerſus eos habuerit; in notitiam Epiſcopi proprii perducat, & ipſe cauſſam iuſtitia praeeunte diſcutiens animo clericos accuſantis ſatisfaciat. *c.10. eiuſdem concilij.*

CAP. XXIV.

Quiſquis virtutem petens defendere aduerſariorum, & patriae, vel genti ſuae detrimenta intulerit rerum, in poteſtatem Regis, ac gentis ſuae reductus, excommunicatus, & retruſus longinquioris paenitētiae legibus ſubdatur. Quod ſi ipſe mali ſui prius reminiſcens, ad eccleſiam fecerit confugium; interceſſu ſacerdotum, & reuerentia loci Regia in eos pietas reſeruetur, comitante iuſtitia. *Toletanum vi. cap.12.*

CAP. XXV.

17.q 4.c. 35. *diffinimus.*

* Eruigio

Pro his, qui quolibet metu, vel terrore eccleſiam appetunt, conſentiente domino noſtro *Ervingio Rege, definimus; vt nullus audeat confugientes ad eccleſiam, vel reſidentes abſtrahere, aut quodcumque nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpolii reſidentibus in loco ſancto inferre. Sed eſſe potius his ipſis, qui eccleſiam petunt, per omnia licitum in triginta paſſus ab eccleſiae ianuis progredi. in quibus xxx. paſſibus vniuſcuiuſque eccleſiae in toto circuitu reuerentia defendatur. Sic tamen, vt hi, qui ad eam confugiunt, in extraneis, vel longe ſeparatis ab eccleſia domibus nullo modo abſcedant. Sed in hoc xxx. paſſuum numero, abſque domorum extranearum receptaculo, progredientes, aditum obtinebunt, vt ad requiſitae naturae vſum debitis exeant locis: & nullo teneantur euentu neceſſitudinis, qui dominicis ſe defendendos commiſerint clauſtris. Si quis autem hoc decretum temptauerit violare; & eccleſiaſticae excommunicationi ſubiaceat, & ſeueritatis Regiae feriatur ſententia. Ipſos tamen, qui ad eccleſiam confugium fecerint; ſi iuxta priſcorum canonum inſtituta, hi, qui eos repetunt, ſacramenta reddiderint, & ſacerdos eccleſiae ipſius ab eccleſiae non abſtraxerit foribus, aut fuga talium, ſi euenerit, ſacerdoti quaerenda eſt, aut damnorum ſententia ſecundum electionem Principis, huiuſmodi ſacerdotibus irroganda. *Tolet.xij.c.10. Iuo lib.2. tit.7. c.7. panor. & par 3.c.121. decr.*

CAP. XXVI.

Reum confugientem ad eccleſiam nemo abſtrahere audeat, nec inde donare ad poenam, vel ad mortem; vt honor Dei, & ſanctorum eius conſeruetur. Sed rectores eccleſiarum pacem, & vitam, ac membra eius obtinere ſtudeant; tamen legitime componat, quod inique fecit. *Magunt.c.39. Capitul. lib.5. c.90. & lib.7.c.29. in addit. Burch.lib.3.c.194. Iuo lib.2.tit.7.c.4. panor. & par.3. c.111, & 123. decr. Tarr.lib.6.c.156.* 17.q.4.c. 9.

De immunitate eccleſiarum. Tit. XVIII.

CAP. I.

IN tantum quorundam laicorum proceſſit audacia, &c. vt tam eccleſias ipſas, quam earum homines, talliis, & exactionibus grauare praeſumant: eos, qui amodo iſta commiſerint, anathemate decernimus feriendos. *Alex.iij. in conc. Lateranen. c.14.* *De iure patron. c. 4. Greg. ix. & c. 5. eo. tit. in 1. coll.*

CAP. II.

Non minus pro peccato eorum, qui faciunt, quam pro illorum detrimento, qui ſuſtinent, graue nimis eſſe dinoſcitur, quod in diuerſis partibus mundi, rectores, & Conſules ciuitatum, necnon & alii, qui poteſtatem habere videntur, tot eccleſiis frequenter onera imponunt, & ita grauibus eas, crebriſq. exactionibus premunt, vt deterioris condicionis factum ſub eis ſacerdotium videatur, quam ſub Pharaone, &c. Ille quidem omnibus aliis ſeruituti ſubiectis, ſacerdotes ſuos, & eorum poſſeſſiones in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniam miniſtrauit. Iſti vero vniuerſa fere onera ſua imponunt eccleſiis, & tot angarijs eas affligunt; vt quod Hieremias ait, competat: Princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo. Sine quidem foſſata, ſiue expeditiones, ſiue quaelibet alia ſibi arbitrentur agenda, de bonis eccleſiarum, clericorum, & pauperum Chriſti vſibus deputatis cuncta volunt fere * compilari. Iuriſdictionem etiam, & auctoritatem Epiſcoporum, & aliorum Praelatorum ita euacuant; vt nihil poteſtatis eis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe, &c.

De imm. eccl. c. 4. Greg. ix. & in 1. collect.

Gen.47.

Thre.1.a

* cōpleri

Quo

Quocirca ſub anathematis diſtrictione ſeuerius prohibemus; ne de cetero talia praeſumant attemptare, niſi Epiſcopus, & clerus tantam neceſſitatem, vel vtilitatem aſpexerint; vt abſq; coactione ad releuandas communes neceſſitates, vbi laicor. non ſuppetunt facultates, ſubſidia per eccleſias exiſtiment conferenda. Si autem conſules, aut alij de cetero* id praeſumpſerint, & commoniti deſiſtere forte noluerint; tam ipſi, quam eorum fautores excommunicationi ſe nouerint ſubiacere, nec communioni fidelium reddantur, niſi ſatisfactionem fecerint competentem, paenitentes. *Alex. iij. in conc. Later. c. 19.*

* iſta cõmiſerint

C A P. I I I.

De iureiur. 30. Greg. ix. c. 3. eod. tit. in 4. collect. Rom. 14.

Nimis de iure diuino quidam laici vſurpare conantur, cum viros eccleſiaſticos nihil temporale continentes, ab eis ad praeſtandum ſibi fidelitatis iuramenta compellunt. Quia vero ſecundum Apoſtolum, ſeruus domino ſuo ſtat, aut cadit; ſacri auctoritate concilii prohibemus; ne tales clerici perſonis ſaecularibus praeſtare cogantur huiuſmodi iuramentum. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. c. 43.*

C A P. I V.

De immunit. eccl. 7. Greg. ix. c. 3. de conſ. in 4. collect.

Aduerſus Conſules, ac rectores ciuitatum, & alios, qui eccleſias, & viros eccleſiaſticos tallijs, ſeu collectis, & exactionibus aliis aggrauare nituntur, volens immunitati eccleſiaſticae Lateranenſe concilium prouidere, praeſumptores huiuſmodi ſub anathematis diſtrictione prohibuit; tranſgreſſores, & fautores eorum excommunicationi praecipiens ſubiacere, donec ſatisfactionem impendant competenter, &c. Quoniam vero nec ſic quorundam malitia contra Dei eccleſiam conquieuit; adiicimus, vt conſtitutiones, & ſententiae, quae ab excommunicatis huiuſmodi, vel de ipſorum mandato fuerint promulgatae, inanes, & irritae habeantur, nullo vmquam tempore valiturae, &c. nullus vano decipiatur errore, vt infra tempus regiminis ſuſtineat anathema, quaſi poſt illud non ſit ad ſatisfactionem debitam compellendus. Nam & ipſum, qui ſatisfacere recuſauerit, & ſucceſſorem ipſius, ſi non ſatisfecerit infra menſem, manere decernimus eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfecerit competenter; cum ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 46.*

C A P. V.

Vt paſtus Imperatoris ab Epiſcopis, & Comitibus ſecundum antiquam conſuetudinem ſoluatur. Quod ſi nouo tempore fiſcus Comitalis in ius eccleſiaſticum conceſſus eſt; augeatur ſtipendium Imperiale ab eccleſia, iuxta quod reſpublicae fuerint minoratae. *Ioannes ix. in ſyn. Rauen. par. 2. c. 8.*

C A P. V I.

Vt plebes eccleſiae nullatenus aut Comitibus, aut Epiſcoporum vaſallis, aut vllis laicis in beneficia tribuantur. *Ioan. ix. in ſyn. Rauen. par. 2. c. 10.*

C A P. V I I.

De immunit. eccl. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

Vt in domibus eccleſiarum neque miſſus, neque Comes, vel iudex quaſi pro conſuetudine neque placitum, neque hoſpitium vindicent: ſed in publicis* locis domos conſtituãt, in quibus placitum teneant, & ſecundum antiquam conſuetudinem hoſpitentur. *Ibid. c. 1.*

* rebus

C A P. V I I I.

Nullus iudex laicus, vel Vicarius in eccleſia, vel coemeterio aliquam poteſtatem exerceat, vel aliquem diſtringat, aut capiat, aut furtum ibi requirat. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incer. c. 12.*

C A P. I X.

24. q. 3. c. 24.

Paternarum traditionum exemplis commoniti, paſtoralis officii debitum perſoluentes, eccleſias, cum bonis ſuis, tam perſonis, quam poſſeſſionibus, clericos videlicet, ac monachos, eorumq. conuerſos; oratores quoque cum ſuis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & ſine moleſtia eſſe ſtatuimus, &c. *Calliſt. ij. c. 19. in conc. Rom.*

C A P. X.

12. q. 2. c. 69.

Eccleſiarum ſeruos, & Epiſcoporum, vel omnium clericorum a iudicibus, vel actoribus publicis in diuerſis angarijs fatigari dolemus, propterea petit concilium a glorioſiſſimo domino noſtro, vt tales auſus inhibeat; ſed ſerui ſupraſcriptorum officiorum in eorum vſibus, vel eccleſiae laborent. Si qui vero iudicum, aut actorum clericum, aut ſeruum clerici, vel eccleſiae in publicis, ac priuatis negotiis occupare voluerit; a communione eccleſiaſtica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus. *Tolet. iij. c. 21. Capit. lib. 7. c. 290. Ivo par. 3. c. 138. decr.*

C A P. X I.

Omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo ſeruiant, nullaq. praepediti neceſſitate, ab eccleſiaſticis officiis retrahantur. *Tolet. iv. c. 46.*

C A P. X I I.

Vt omnes immunitates in vniuerſis eccleſiis conſeruatae ſint. *Vernen. c. 19.*

C A P. X I I I.

Vt ab eccleſiis veſtrae ditioni ſubiectis, indebitas conſuetudines, & iniuſtas exactiones de cetero non exactetis; ſed ita eas conſeruetis, ſicut ordo docet canonicus, & tempore aui, & patris veſtri conſeruatae fuerunt. *Melden. c. 19. ex Beluacen.*

C A P. X I V.

Praecepta regalia ſuper precariis eccleſiaſticis fieri, nec ratio ſinit, nec auctoritas quolibet modo permittit. Quoniam praecepta in iure eccleſiaſtico firmare, indignum iudicet, neceſſe eſt, maieſtas regia, niſi ab eccleſiaſtico rectore petantur. Idem autem cuſtos eccleſiae ſollertiſſime caueat; ne ſui ordinis, & eccleſiaſticae communionis forte immemor, contra auctoritatem, praeceptum regium pro quacumque aſſentatione fieri petat; qui & ſi

feceerit, non audiatur,&c. *Beluacen. apud ſyn. Melden. c. 22.*

CAP. XV.

Nemo viuente Epiſcopo eccleſiam illius, aut res ad eam pertinentes inuadere, aut dominari praeſumat, neque ſub voluntariae cleri, ac populi electionis obtentu, praeter voluntatem Epiſcopi quiſquam quacumque ſaeculari poteſtate praeditus, quaſi oeconomum conſtituat,&c. *Melden. c. 47.*

CAP. XVI.

Vt ab eccleſia indebitas conſuetudines, ſeu iniuſtas exactiones de cetero non exacteris, ſed ſic eas conſeruetis, ſicut tempore aui, & patris veſtri conſeruatae fuerunt. *Syn. Meldin. ad Carolum Caluum c. 85.*

CAP. XVII.

Decreuerunt ſancti Pontifices; vt eccleſiae, quae olim indulgentia religioſorum Principum, vel aliorum fidelium deuotione immunitatem meruiſſent, ea in perpetuum perfrui ſinerentur. *Synod. apud S. Medard. c. 5.*

CAP. XVIII.

Decernimus, vt cultus, & honor eccleſiarum Dei in omnibus, & ab omnibus religioſe cuſtodiatur; & digna reuerentia immunitatibus earum, ac miniſtris exhibeatur: ſed & Regem, ac Principes condecet; vt priuilegia ex antiquo eccleſiis Dei conceſſa roborentur, & ſtabiliter obſeruari iubeant: & quemadmodum ab antecedentibus Regibus honoratae, vel rebus ampliatae, ſeu ditatae fuerunt; ita de cetero ſub omni integritate ſalua aequitatis ratione permaneant. *Synod. Troſleiana c. 1.*

CAP. XIX.

Ab antiquo tempore conſtitutum eſt; vt ſicut habent Epiſcopi in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſſident: ita & vnuſquiſque presbyter in ſuae ordinationis, ac diſpenſationis cura habeat parochiam ſuam cum dote, & decimis eccleſiae, videlicet, cum ſui Epiſcopi conſilio, ac diſpenſatione, ſecundum regulas antiquitus, & diuinitus conſtitutas, &c. Decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea, quae parochiis, terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, ſeu quibuſlibet rebus quicumque fideles obtulerint; omnia ſub immunitate a tributis fiſcalibus, & omni dominorum exactione libera ſub poteſtate, & diſpoſitione, vt diximus, Epiſcoporum, & regimine, ac diſpenſatione presbyterorum manere debent inconcuſſa. Hoc & dominus Imperator Lodouicus de manſo ad eccleſiam dato, & ceteris ad eam pertinentibus in ſuo capitulari ita conſtituit.

23. q. 8. c. 25. de cenſib. cap. 1. Greg. ix. & in 1. collect. Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiae vnus manſus integer abſque aliquo ſeruitio attribuatur, &c. *Troſleia. cap. 6. Vid. Vormatien. c. 50. Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 55. & par. 16. c. 262. decr.*

CAP. XX.

Statuimus, vt eccleſiae Dei per totius regni noſtri fundatae terminos, ſub noſtrae emunitatis tuitione ſecurae cum rebus, & familiis permaneant, ceu praedeceſſorum noſtrorum, piiſſimorum videlicet Auguſtorum temporibus fuiſſe probantur; earumq. rectores propriis vtantur priuilegiis, &c. *Ludou. Imp. in edicto apud ſyn. Ticin. poſt prin.*

Epiſcopus viſitet eccleſias ſuae dioeceſis. Tit. XIX.

Vide ſupra libro quarto titulo ſexageſimo tertio.

De manumiſſis in eccleſia. Tit. XX.

Vide ſupra libro decimo titulo viceſimo ſexto.

De tertia, vel quarta eccleſiarum fabricae conſtituta. Tit. XXI.

CAP. I.

DE redditibus eccleſiae quattuor partes fiant, quarum vna cedat Pontifici ad ſui ſuſtentationem; alia presbyteris, & diaconis, & omni clero; tertia templorum & eccleſiarum reparationi; quarta pauperibus & infirmis, & peregrinis, &c. Si quis de clero, vel presbyteris obierit, ſi neminem de ſuo genere, habuerit conſortem; quidquid paupertas eius haberet, conferat eccleſiae; & exinde quattuor partes fiant, ſicut ſupra dictum eſt. *Silueſter in ſynodo Rom. cclxxxiv. Epiſcopor. c. 4.*

CAP. II.

Sola (*Gaudentio Epiſcopo*) ex redditibus eccleſiae, & oblationibus quarta portio remittatur: duae eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturae ab Onagro presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur: vltima inter ſe clericis pro ſingulorum meritis diuidatur. *Simplic. epiſt. 3. Anſel. lib. 5. c. 56. Caeſar. lib. 7. c. 101.* 12. q. 2. c. 28. de redditibus.

CAP. III.

Quattuor tam de reditu, quam de oblatione fidelium, &c. conuenit fieri portiones, quarum ſit vna Pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda, &c. Ea vero, quae eccleſiaſticis aedificijs attributa ſunt, huic operi veraciter praerogata, locorum doceat inſtauratio manifeſta ſanctorum, &c. *Gelaſ. epiſt. 1. c. 29. Pariſ. ſub Lud. & Lothar. lib. 1. c. 15. Vorm. c. 47. Triburien. c. 13. Burch. lib. 3. c. 137. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 7. panor. & par. 3. c. 203. decr. Anſel. lib. 5. c. 68. Caeſar. lib. 7. c. 100.* 12. q. 2. c. 27.

CAP. IV.

Mos Apoſtolicae ſedis eſt, ordinatis Epiſcopis praeceptum tradere, vt ex omni ſtipendio, quod accedit, quattuor fieri debeant portiones: vna videlicet Epiſcopo, & familiae propter 12. q. 2. c. 30.

pter hoſpitalitatem,& ſuſceptionem: alia clero: tertia pauperibus; quarta eccleſiis reparandis. *Greg.ad Auguſt.interrog.1.quibuſd.2. Iuo lib.2.tit.1.c.8.panor. Anſel.lib.5.c.64. Caeſar.lib.7.c.106. Tarrac.lib.1.c.180.*

CAP. V.

Fratrem, ac coëpiſcopum noſtrum Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem: cui de-
12.q.2.c.26 p. Redditus. dimus in mandatis,&c. vt de reddito eccleſiae, vel oblatione fidelium quattuor faciat portiones; quarum vnam ſibi ipſe retineat,alteram clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate diſtribuat, tertiam pauperibus, & peregrinis; quartam eccleſiaſticis fabricis nouerit reſeruandam,de quibus Diuino erit redditurus iudicio rationem, *Greg.ij.epiſt.3.in princ.*

CAP. VI.

Si eccleſia ciuitatis eius, cui praeeſt Epiſcopus,ita eſt idonea,vt ipſa nullius indigeat; quidquid parochijs fuerit derelictum, clericis,qui in ipſis parochiis deſeruiunt,vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si vero Epiſcopum multas expenſas,& minorem ſubſtantiam habere conſtiterit; parochils, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum,quod clericis, vel architectis rationabiliter ſufficiat,reſeruetur. Quod autem amplius fuerit, propter maiores expenſas Epiſcopus ad ſe debeat reuocare,&c. *Carpen.c.vni.*

CAP. VII.

10.q.1.c.10.decreuimus. Si qua baſilica reperta fuerit deſtituta, ordinatione Epiſcopi reparari praecipiatur: quia tertia pars ex omnibus antiqua traditione,vt accipiatur ab Epiſcopis,nouimus ſtatutum. *Tarrac.c.8. Burch.lib.3.c.33.Iuo par.3.c.38. decr.*

CAP. VIII.

Placuit, vt de rebus eccleſiaſticis, tres aequae fiant portiones; id eſt,vna Epiſcopi,alia clericorum, tertia in reparatione, vel in luminariis eccleſiae: de qua parte, ſiue Archipresbyter, ſiue Archidiaconus illam adminiſtrans Epiſcopo faciat rationem. *Brac.c.25.*

CAP. IX.

10.q.3.c.1. Nullus Epiſcoporum per ſuas dioeceſes ambulans, praeter honorem cathedrae ſuae; id eſt,ſolidos duos,aliquid aliud per eccleſias tollat; neque tertiam partem ex quacumque oblatione populi in eccleſiis parochialibus requirat. Sed illa tertia pars pro luminaribus
*recuperatione eccleſiae,vel * reparatione ſeruetur,& per ſingulos annos Epiſcopo inde ratio fiat. Nam ſi tertiam partem illam Epiſcopus tollat; lumen, & ſartatecta abſtulit eccleſiae. Neque parochiales clerici ſeruilis more in aliquibus operibus Epiſcopis ſeruire cogantur; quia
1.Pet.5.a ſcriptum eſt; Neque vt dominantes in clero. *Brac.ij.c.2.*

CAP. X.

10.q.3.c.2. priſcu. Placuit huic ſancto concilio,vt nullus prouinciae Luſitaniae Epiſcopus a qualibet parochitana eccleſia tertiam auferre praeſumat; ſed quaecumque exinde conſequi poterat,totum in reparatione ipſarum baſilicarum proficiat. *Emeriten.c.16. Innocen.iij.lib.2.epiſt.131.regiſtri.*

CAP. XI.

Vnio noſtrae adunationis decernit, & conſtituit; vt tertias,quas antiqui canones de parochiis ſuis habendas Epiſcopis cenſuerunt,ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis Epiſcopis dirutae eccleſiae reparentur: ſin vero illis maluerint cedere, ab earundem eccleſiarum cultoribus, ſub cura, & ſollicitudine ſui Pontificis, reparatio eiſdem eſt adhibenda baſilicis. Quod ſi omnes eccleſiae, aut incolumes fuerint,aut quae dirutae erant,reparatae extiterint; ſecundum antiquorum canonum inſtituta,tertias ſibi debitas vnuſquiſque Epiſcopus aſſequi ſi voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, vt citra ipſas tertias nullus Epiſcoporum quippiam pro Regiis inquiſitionibus a parochitanis eccleſiis exigat, nihilq. de praediis ipſarum eccleſiarum cuiquam alicuius cauſſa ſtipendii dare praeſumat. *Tolet.xvi.cap.5.* 10.q.3.c.3.

CAP. XII.

Quattuor tam de redditibus, quam de oblatione fidelium, prout cuiuſlibet eccleſiae facultas admittit, ſicut dudum rationabiliter eſt decretum, conuenit fieri portiones; quarum ſit vna Pontificis,altera clericorum,pauperum tertia, quarta eccleſiae fabricis applicanda iuxta conſtitutionem Epiſcopalem. *Magunt.ſub Raba.c.10.* 12.q.2.c.27.

CAP. XIII.

De reddito eccleſiae, & de oblatione fidelium quattuor fiant portiones; quarum vnam ſibi retineat Epiſcopus; alteram clericis, &c. diſtribuat: tertiam pauperibus & peregrinis; quartam eccleſiaſticis fabricis nouerit reſeruandam. *Vormic.7.*

CAP. XIV.

Quattuor fieri partes iuxta canones iudicamus de decimis, & oblationibus fidelium vt vna ſit Epiſcopi, altera clericorum, tertia pauperum,quarta reſtaurationi eccleſiarum ſeruetur, ſicut in epiſtola Gelaſii cap. xxvii. legitur. *Tribur.c.53.Burch.lib.3.c.233. Iuo lib.2.tit.5.c.4.panor.& par.3.c.199.decr.* 12.q.2.c.27.

CAP. XV.

Qualiter (*decimae, & oblationes*) diſpenſari debeant,canones ſancti inſtituunt; ſcilicet, vt quattuor partes inde fiant,vna ad fabricam eccleſiae releuandam, altera pauperibus diſtribuenda,tertia presbytero cum ſuis clericis habenda,quarta Epiſcopo reſeruanda,vt quidquid exinde iuſſerit, prudenti conſilio fiat. *Nannet.c.10.Burch.lib.3.c.138.Iuo par.3.c.204.decr.*

De eccleſiis,quas Conſtantinus Imper. aedificauit. Tit. XXII.

CAP. I.

Silueſtri temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicas iſtas,quas & ornauit. Baſilicam

ſilicam Conſtantinianam, vbi poſuit dona iſta, faſtigium argenteum &c. *Damaſ. in Siluest. poſt princ.*

C A P. I I.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam beato Petro Apoſtolo in templo Apollinis. cuius locum cum corpus ſancti Petri recondidit, vndique ex aere Cyprio conclufit, &c. *Ibid. ante med.*

C A P. I I I.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam beato Paulo Apoſtolo ex ſuggeſtione ſancti Siluestri Epiſcopi, cuius corpus ſanctum ita recondidit in aere; & concluſit ſicut beati Petri, & dona obtulit, &c. *Ibid. ante med.*

C A P. I V.

Eodem tempore fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in Palatio Seſſoriano, vbi de ligno ſanctae crucis poſuit, & in auro, & gemmis concluſit: vbi & nomen eccleſiae dedicauit, quo nominatur vſque in hodiernum diem. Hieruſalem. In quo loco conſtituit dona iſta, &c. *Ibid. in med.*

C A P. V.

Eodem tempore fecit baſilicã ſanctae martyris Agnetis, ex rogatu filiae ſuae, & baptiſterium in eodem loco, vbi baptizata eſt ſoror eius Conſtantia vna cum filia Auguſti. & ibidem conſtituit haec, &c. *Ibid. poſt med.*

C A P. V I.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam beato Laurentio martyri via Tiburtina in agro Verano ſupra arenarium cryptae. & vſque ad corpus ſancti Laurentii martyris fecit gradus aſcenſionis, & deſcenſionis, &c. *Ibid. poſt med.*

C A P. V I I.

Eiſdem temporibus Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam via Lauicana inter duas lauros beato Petro, & Marcellino martyribus, & mauſoleum vbi beatiſſimam Auguſtam matrem ſuam poſuit in ſarcophago porphyretico, &c. *Ibid. ante fin.*

C A P. V I I I.

Eodem tempore fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in ciuitate Oſtia iuxta portum vrbis Romae, beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Ioannis Baptiſtae, vbi obtulit haec, &c. Item quae obtulit Gallicanus baſilicae ſupra ſcriptae, ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Ioannis Baptiſtae, &c. *Ibid. ante fi.*

C A P. I X.

Eiſdem temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in ciuitate Albanen. S. Ioannis Baptiſtae, vbi poſuit haec, &c. *Ibid. ante fi.*

C A P. X.

Eiſdem temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus intra vrbem Capuanam baſilicam Apoſtolorum, quam cognominauit Conſtantinianam, vbi & obtulit dona haec, &c. *Ibid. ante fi.*

C A P. X I.

Eiſdem temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in vrbe Neapoli, vbi obtulit haec, &c. *Ibid. ante fin.*

C A P. X I I.

Eiſdem temporibus conſtituit B. Sylueſter in vrbe Roma titulum ſuum in regionem tertiam, iuxta thermas Domitianas, quae cognominantur Traianae, titulum ſcilicet Syluestri, vbi donauit Conſtantinus Auguſtus patenam, &c. Obtulit & omnia neceſſaria titulo Equitii. *Ibid. in fine.*

C A P. X I I I.

Conſtantinus ſepulchrum Domini in eccleſiam erexit deſtructo templo Veneris. *Theodorit. triper. lib. 2. c. 16.*

C A P. X I V.

Idem CP. duas eccleſias aedificauit, Irenem, & Apoſtolorum. *Socr. trip. lib. 2. c. 18.*

C A P. X V.

Conſtantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuerſum orbem, ſub ſuo degentes imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricandi eccleſias, & praedia tribuenda conſtituit. Deniq; idem Princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primae ſedis beati Petri Principis Apoſtolorum inſtituit, &c. *N. de primitiua eccleſia. Burch. lib. 3. c. 3. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 3. panor. & par. 3. c. 7. decr.* 12. q. 1. c. 15. ſuturam.

De eccleſiis, & titulis, quae varii Pontifices Romani aedificarunt. Tit. XXIIII.

Vide libro primo, titulo vltimo, quibus adde

C A P. I.

Syluester fecit in vrbe Roma eccleſiam in praedio cuiuſdam presbyteri ſui Equitii, iuxta thermas * Traianas, quem titulum Romanum conſtituit, & vſque in hodiernum diem appellatur titulus Equitii, vbi & haec dona contulit, &c. His fecit conſtitutum etiam de omni eccleſia, &c. *Dam. in Silueſt. in princ.* * Domitianas

C A P. I I.

Marcus fecit duas baſilicas, vnam via Ardeatina, vbi requieſcit, & aliam in vrbe Roma iuxta Palatinas, ex huius ſuggeſtione obtulit Conſtantinus Auguſtus baſilicae, quam conſtituit via Ardeatina, fundum, &c. in baſilica in vrbe obtulit, &c. *Damaſ. in Marci.*

C A P. I I I.

Iulius fecit baſilicas duas, vnam iuxta forum, & aliam via Flaminia. & coemeteria tria, vnum via Flaminia, aliud via Aurelia, & aliud via Portuenſi. *Damaſ. in Iulij.*

C A P. I V.

Liberius tenuit baſilicas beati Petri, & B. Pauli, & baſilicam Conſtantianam annis vii. &c. ornauit de platoniis marmoreis ſepulchrum ſanctae Agnetis martyris. Fecit baſilicam nomini ſuo iuxta macellum * Libyae. * Liuiae

De-

Damaſ. in Liberii in fin.

CAP. V.

Felix ſecundus fecit baſilicam via Aurelia miliario ab vrbe ſecundo, cum presbyterii honore fungeretur. & ad eandem baſilicam emit agrum circa locum, quem obtulit eccleſiae, quam fecit. *Damaſ. in Felic. ij.*

CAP. VI.

Damaſus fecit baſilicas duas, vnam iuxta theatrum ſancti Laurentii, & aliam via Ardeatina, vbi requieſcit intra catacumbas, vbi iacuerunt corpora ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli; in quo loco dedicauit platoniam ipſam, vbi iacuerunt corpora ſancta, & verſibus exornauit, &c. Hic conſtitutum fecit de eccleſia, &c. Hic conſtituit titulum in vrbe Roma baſilicam, quam ipſe conſtruxerat, vbi donauit patenam, &c. *Ex Pontific.*

CAP. VII.

Anaſtaſius fecit conſtitutum de eccleſia. & baſilicam, quae dicitur Creſcentiana in regione ſecunda in via Mamurtina in vrbe Roma. *Ex Pontific.*

CAP. VIII.

Innocentius dedicauit baſilicam ſanctorum Geruaſii, & Protaſii ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris feminae Veſtinae laborantibus presbyteris Vrſicino, & Leopardo, ac diacono Libyano. Quae femina teſtamenti paginam ſic ordinauit; vt baſilica ſanctorum martyrum ex ornamentis, & margaritis venditis iuſtis aeſtimationibus, conſtrueretur. & conſtructa eſt vſque ad perfectum. In quo loco beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminae Veſtinae titulum Romanum conſtituit. & in eadem domo obtulit, &c. Hic conſtituit baſilicam ſanctae Agnetis martyris a presbyteris Leopardo, & Paulino ſollicite, ac digne gubernari, & tegi, & ornari. & ex diſpoſitione Veſtinae tituli ſupradicti presbyteris eſt conceſſa poteſtas. *Ex Pontific.*

CAP. IX.

Caeleſtinus dedicauit baſilicam Iulii, in qua obtulit, &c. *Ex Pontif.*

CAP. X.

Xyſtus tertius fecit baſilicam ſanctae Mariae matris Domini, quae ab antiquis Liberi cognominabatur, iuxta macellum * Libyae, vbi & obtulit haec, &c. *Ex Pontific.*

* Liuiae f.

CAP. XI.

Leonis temporibus fecit Demetria ancilla Dei baſilicam ſancto Stephano via Latina miliario tertio in praedio ſuo, &c. Leo beati Petri Apoſtoli baſilicam renouauit, & fecit ibi cameram, quam & ornauit. & beati Pauli baſilicam poſt ignem diuinum renouauit. fecit & cameram in eadem. Similiter & in baſilica Conſtantiniana. Fecit quoque baſilicam ſancto Cornelio Epiſcopo, & martyri iuxta coemeterium Calliſti via Appia. Hic conſtituit monaſterium apud Petrum Apoſtolum. Hic etiam conſtituit, & addidit ſuper ſepulchra Apoſtolorum ex clero Romano cuſtodes, qui dicuntur Cubicularii. *Ex Pontif.*

CAP. XII.

Hilarius fecit conſtitutum de eccleſia in baſilica ad ſanctam Mariam, &c. Hic fecit oratoria tria in baſilicae Conſtantinianae baptiſterio, ſancti Ioannis Baptiſtae, & ſancti Ioannis Euangeliſtae, & ſanctae Crucis. omnia ex argento, &c. In vrbe Roma conſtituit miniſteriales, qui circuirent conſtitutas ſtationes. Scyphos per titulos xxv. &c. Hic fecit monaſteria ad ſanctum Laurentium, & balneum, & praetorium ſancto Laurentio. fecit autem oratorium ſancti Stephani in baptiſterio Lateranenſi, & bibliothecas duas in eodem loco. Ad lunam vero monaſterium in vrbe conſtruxit. Sepultus eſt ad ſanctum Laurentium in crypta iuxta corpus beati Xyſti. *Ex Pontific.*

CAP. XIII.

Simplicius dedicauit baſilicam ſancti Stephani in Coelio monte in vrbe Roma, & baſilicam beati Apoſtoli Andreae iuxta baſilicam ſanctae Mariae, & aliam baſilicam ſancti Stephani iuxta baſilicam ſancti Laurentii, & aliam baſilicam intra vrbem Romam iuxta Palatium Licinianum beatae martyris Vibianae, vbi corpus eius requieſcit. Hic conſtituit ad ſanctum Petrum Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum Apoſtolum, & ad ſanctum Laurentium martyrem hebdomadas; vt presbyteri manerent ibi propter paenitentes, & baptiſmum; regionem tertiam ad ſanctum Laurentium, regionem primam ad ſanctum Paulum, regionem ſextam, vel ſeptimam ad ſanctum Petrum. Sepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli. *Ex Pontific.*

CAP. XIV.

Felix tertius natione Romanus ex patre Felice presbytero de titulo Faſciolae, &c. Fecit baſilicam ſancti Agapeti iuxta baſilicam ſancti Laurentii martyris. *Ex Pontif.*

CAP. XV.

Gelaſius dedicauit baſilicam ſanctae Euphemiae martyris in ciuitate Tiburtina miliario xx. ab vrbe; & baſilicas ſanctorum Nicandri, & Eleutherii, & Andreae via Lauicana in fundo in villa Pertuſa: & fecit baſilicam ſanctae Mariae via Laurentina in fundo Criſpini miliario ab vrbe xx. *Ex Pontif.*

CAP. XVI.

Symmachus fecit baſilicam ſancti Andreae Apoſtoli apud beatum Petrum. vbi fecit ciborium ex argento, & confeſſionem, &c. oratorium ſancti Thomae Apoſtoli ex argento, & confeſſionem, &c. confeſſionem ſancti Caſſiani, & SS. Proti, & Hiacynthi, &c. oratorium S. Apollinaris ex argento, & confeſſionem cum arcu, &c. oratorium S. Soſſii ex argento, & confeſſionem, &c. Item ad fontem in baſilica beati Petri Apoſtoli oratorium ſanctae Crucis ex argento, confeſſionem, & crucem ex auro cum gemmis, vbi incluſit lignum dominicum. ipſa crux aurea penſat libras x. Fecit autem oratoria duo, ſancti Ioannis Euangeliſtae, & ſancti

ſancti Ioannis Baptiſtae, infra quorum confeſſiones fecit arcus argenteos penſantes libras xxx. Quae cubicula omnia a fundamento perfecta conſtruxit. baſilicam beati Petri marmoribus ornauit. & cantharum beati Petri, cum quadriporticu, &c. & gradus, &c. Hic fecit baſilicam ſanctae martyris Agathae via Aurelia in fundo Lardario, & a fundamento eam cum fonte conſtruxit, &c. fecit baſilicam ſancti Pancratii, &c. Intra ciuitatem Romanam baſilicam ſancti Silueſtri, & Martini a fundamento conſtruxit iuxta thermas Traianas, &c. Ad beatum Ioannem, & Paulum fecit gradus poſt abſidam. Item archangeli Michaelis baſilicam ampliauit, & gradus fecit, & introduxit aquam. Item ad ſanctam Mariam oratorium ſanctorum Coſmae, & Damiani a fundamento conſtruxit. Item via Tiburtinà miliario xxvii. ab vrbe Roma rogatus ab Albino, & Glaphyra Praepoſitis illuſtribus de proprio facientibus a fundamento baſilicam ſancto Petro in fundo Paciniano dedicauit, &c. Hic reparauit baſilicam ſanctae Felicitatis, quae in ruinam imminebat. Hic abſidam B. Agnetis, quae in ruinam imminebat, & omnem baſilicam renouarat. *Ex Pontific.*

CAP. XVII.

Hormiſda fecit baſilicam in territorio Albanenſi in poſſeſſione Meſontis. *Ex Pontific.*

CAP. XVIII.

Felix quartus fecit baſilicam ſanctorum Coſmae, & Damiani in vrbe Roma in loco, qui appellatur via ſacra iuxta templum vrbis Romae. Huius temporibus conſumpta eſt incendio baſilica ſancti martyris Saturnini via Salaria, quam à ſolo refecit. *Ex Pontific.*

CAP. XIX.

Pelagii tempore initiata eſt ab eo baſilica Apoſtolorum Philippi, & Iacobi: quae dum initiaretur fabricari, mortuus eſt, & ſepultus in baſilica beati Petri Apoſtoli. *Ex Pontific.*

CAP. XX.

Ioannes tertius perfecit eccleſiam ſanctorum Philippi, & Iacobi, & dedicauit eam. *Ex Pontific.*

CAP. XXI.

Honorius fecit a ſolo eccleſiam beatae Agnetis martyris via Numentana miliario ab vrbe Roma tertio, vbi requieſcit, quam vndique exornauit, vbi poſuit dona multa. ornauit autem ſepulchrum eius ex argento, &c. Item a ſolo fecit baſilicam beati Apollinaris martyris in vrbe Roma in porticu beati Petri Apoſtoli, qui appellatur ad Palmara, vbi dona multa largitus eſt, &c. Fecit & eccleſiam beato Cyriaco martyri a ſolo via Oſtien. miliario vii. vbi & donum obtulit. Eodem tempore fecit eccleſiam beatorum martyrum quattuor coronatorum, quam & dedicauit, & donum obtulit. Fecit eccleſiam beato Seuerino a ſolo iuxta ciuitatem Tiburtinam miliario ab vrbe Romana xx. quam ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Renouauit & coemeterium beatorum martyrum Marcellini, & Petri via Lauicana. Eodem tempore a ſolo fecit baſilicam beato Pancratio via Aurelia miliario ii. & ornauit ſepulchrum eius, &c. Fecit eccleſiam beatae Luciae in vrbe Roma iuxta ſanctum Silueſtrum, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit eccleſiam beati Hadriani in tribus *fatis, quam & dedicauit, vbi & multa dona obtulit. *Ex Pontif.* * foris

CAP. XXII.

Theodorus fecit eccleſiam a ſolo beato Valentino via Flaminia iuxta pontem Miluium, quam & ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit & oratorium beato Sebaſtiano intra epiſcopium Lateranen. vbi & dona largitus eſt. Fecit & oratorium beato Euplo martyri foras portam beati Pauli Apoſtoli, quod etiam ornauit. *Ex Pontific.*

CAP. XXIII.

Domnio eccleſiam Apoſtolorum ſitam via Oſtienſi, vt decuit, reſtaurauit, atque dedicauit. Itemq. eccleſiam ſanctae Euphemiae poſitam via Appia ſimiliter dedicauit. *Ex Pontif.*

CAP. XXIV.

Leo Iunior fecit eccleſiam in vrbe Roma iuxta ſanctam Vibianam, vbi & corpora ſanctorum Simplicii, Fauſtini, Beatricis, atque aliorum martyrum recondidit, & ad nomen beati Pauli Apoſtoli dedicauit ſub die xx. Februar. vbi & dona obtulit. *Ex Pontific.*

De Matrice eccleſia, & de Epiſcopio. Tit. XXIV.

CAP. I.

SCripta contra imagines ſacras tradantur in Epiſcopio CP. vt cum aliis haereticorum libris conſeruentur. Qui occultauerit, Epiſcopus, presbyter, diaconus deponatur; laicus, vel monachus excommunicetur. *Nicaen. ij. cap. 9.*

CAP. II.

Oportet oeconomos eſſe in Epiſcopiis, & monaſteriis. Omnes canones ſeruandi ſunt, ille praeſertim, qui iubet oeconomos eſſe in ſingulis eccleſiis, &c. *Nicaen. ij. cap. 11. Vide Chalced. c. 26. Iuo par. 5. c. 374. decr.* *9. q. 3. cū ſimus. c. 3*

CAP. III.

Contra Epiſcopos, & monachos, qui alienant praedia Epiſcopii, vel monaſterii: & vt eiciantur Epiſcopus alienans ab Epiſcopio, & monachus a monaſterio. *Nicaen. ij. c. 12. Iuo par. 5. cap. 375. decr. Anſel. lib. 6. c. 184. Caeſar. lib. 7. c. 72.* *12. q. 2. c. 19 quiſquis.*

CAP. IV.

Contra eos, qui Epiſcopia, & monaſteria in profanos vſus conuerterunt. *Nicaen. ij. c. 13. Anſel. lib. 7. c. 172.* *19. q. 3. quoniam. c. 5.*

CAP. V.

Ne mulieres habitent in Epiſcopiis, aut in monaſteriis. *Nicae. ij. cap. 18.*

CAP. VI.

De offic. Archipreſb. c. vlt. Greg. ix. & in 1. collect.

Sicut (*Epiſcopus*) Matrici praeeſt, ita preſbyteri praeſint plebibus: vt in nullo titubet eccleſiaſtica ſollicitudo. *Ioan.ix.in conc.Rauen.par.2.c.12. Anſel.lib.3.c.40.in Rom.*

CAP. VII.

12.q.1.c.16.

Videntes ſacerdotes ſummi & alij, atque leuitae, & reliqui fideles plus vtilitatis poſſe afferre, &c. coeperunt praedia, & agros, quos vendere ſolebant, Matricibus eccleſiis tradere, & ex ſumptibus eorum viuere, &c. *Vrban. epiſt.ſing.in prin.Burch.lib.3.c.3. Iuo par. 3. c.5. & 138.decr. Anſel.lib.7.c.4. Caeſar. lib. 7.cap.57.*

CAP. VIII.

12.q.2.c.50.

Non habenti neceſſitatem nec Epiſcopo liceat vſurpare rem aliquam tituli Matricis eccleſiaſticae. *Carthag. c.33. in fine .G. Capit, lib.5. cap.29. Burch. lib.3.c.178. Iuo lib.3. c. 239. decr.*

CAP. IX.

Contra negligentes Epiſcopos, qui in ſuis Matricibus, ſiue cathedris haereticos non reiecerint. *Carthag.124.G. Mileu.25.L.*

CAP. X.

Presbyteri non vendant rem eccleſiae, &c. non habentes neceſſitatem. Nec Epiſcopo liceat Matricis eccleſiae rem tituli ſui nomine vſurpare. *Magun. ſub Raba.c.8.*

De ſecretario, ſiue diaconico. Tit. XXV.

CAP. I.

IN ſecretario diacono inter presbyteros ſedere non liceat. *Arelat.ij. cap.15. vide Nicae. 18.*

CAP. II.

Diſt. 23. c.26. ** ſacra*

Quod non oporteat, miniſtros habere locum in diaconico, & * dominica vaſa contingere. *Laod c.21. Mart. Brac. c.41. Iuo par. 3.c.105. decr.*

CAP. III.

Diſt. 23. c.30.

Non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſecretarium, quod Graeci diaconicon appellant, ingredi, & contingere vaſa dominica. *Agath.c.66.*

CAP. IV.

27.q.1.c.35. ** épiſcopo*

Viduitatis ſeruandae profeſſionem, coram Epiſcopo in ſecretario habitam, impoſita a *presbytero veſte viduali non eſſe violandam. *Arauſ.c.27. Burch lib.8.c.43. Iuo lib.3.tit.17. c.14. panor. & par. 7.c.61.decr.*

CAP. V.

Non liceat mulieribus in ſecretarium ingredi. *Mar.Brac.c.42.Vide Laod.44.Aquiſgr. 82. Capit.lib.1.c.17.*

De ſacrario, ſiue ſanctuario, preſbyterio, & gazophylacio. Tit. XXVI.

CAP. I.

De conſ. d.2 c.30. ſacerdotū

NVlli laicorum liceat in eo loco, vbi ſacerdotes, reliquive clerici conſiſtunt, quod presbyterium nuncupatur, quando miſſa celebratur, conſiſtere; vt libere, ac honorifice poſſint ſacra officia * exercere. Et ſicuti in eccleſia ſingula videntur expoſita, ita virorum pars, & mulierum partibus ſuis contenta ſit, &c. *Eugen.ij. & Leo iv.in ſyn.Rom.c.33.*

** celebrari*

CAP. II.

De conſ. d 2 c.23. tribus.

Miniſtri cum timore, & tremore Dei reliquias fragmentorum corporis Dominici cuſtodire debent, ne qua putredo in ſacrario inueniatur, &c. Qui autem reſidua corporis Domini, quae in ſacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad communes accipiendos cibos conueniant, &c. Pallas vero, & vela, quae in ſanctuarii ſordidata fuerint miniſterio, diaconi cum humilibus miniſtris * iuxta ſacrarium * lauent, non eiicientes foras a ſacrario velamina Dominicae menſae; ne forte puluis Dominici corporis male decidat a ſindone foris abluto; & erit haec operanti peccatum: idcirco intra ſacrarium miniſtris praecipimus haec ſancta cum diligentia cuſtodire. *Clem.epiſt.2.in prin. Burch.lib.5.11. Iuo par. 2.c.21.decr.Anſel.lib.8.c.38.in addit.*

CAP. III.

Diſt.81. miniſtri. 19.

Si poſt ordinationem miniſtro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, ſacrarii non intret limina, nec ſacrificii portitor fiat, nec altare contingat, &c. [Si forte quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſindonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudae Iſcariotis ſimilis aeſtimabitur. *Clem.epiſt.2. poſt princ. Iuo par.2.c.65. & par. 6.c. 87. & 88.decr.Anſel.lib.8.c.12. Caeſar.lib.8. c.59.*

17.q.4.c.15.

CAP. IV.

Diſ 95.c.4 de conſ. d 4. cap. 123.

Presbyteri per ſe ipſos, aut per illum, qui ſacrarium tenet, ante Paſchae ſollemnitatem chriſma petant. *Carthag.iv. c.36. Vide Vaſon.cap.3. Burch.lib.4.c.76. Iuo lib.1. tit.2. c. 94. panorm. & par. 1. cap.270. decr. Caeſar. lib.4.cap.111.*

CAP. V.

Diſt.90. c.50.

Oblationes diſſidentium fratrum neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur. *Carthagin.iv.c.93. Tolet.xi.cap.4. Troſlc.12. Burch.lib.5.c.38. Iuo par.2.c.47.decr.*

De coemeteriis. Tit. XXVII.

CAP. I.

Ethnicus ritus aliquis hic phibetur, vel vt locus eſſet ethnicis occultus hoc ſtatuitur.

CEreos per diem placuit in coemeterio non incendi, &c. Qui haec non obſeruauerint, arceantur ab eccleſiae communione. *Eliber. cap. 34.*

CAP. II.

Placuit prohiberi, ne feminae in coemeterio peruigilent, eo quod ſaepe ſub obtentu orationis, ſcelera latenter committant. *Elib. cap. 35.*

CAP.

CAP. III.

Calliſtus ſepultus eſt in coemeterio Calepodii via Aurelia miliario tertio pridie Idus Octobris. Hic ſecit eccleſiam ſanctae Mariae trans Tiberim, & ſecit aliud coemeterium via Appia, vbi multi ſacerdotes, & martyres requieſcunt, quod appellatur coemeterium Calliſti. *Damaſ. in Calliſt.*

CAP. IV.

Fabianus multas fabricas per coemeteria fieri praecepit. *Damaſ. in Fabiani.*

CAP. V.

Cornelii corpus noctu collegit beata Lucina cum clericis, & ſepeliuit in crypta iuxta coemeterium Calliſti in praedio ſuo via Appia. *Damaſ. in Cornel.*

CAP. VI.

Xyſtus Iunior ſepultus eſt in coemeterio Calliſti via Appia, & ſex diaconi eius in coemeterio Praetextati, via Appia. Beatus Laurentius ſepultus eſt via Tiburtina in crypta, in agro Verano iv. Id. Auguſt. * in coemeterio Cyriacelis cum multis aliis martyribus. * *Damaſ. in Xyſt. ij.*

CAP. VII.

Dionyſius presbyteris eccleſias diuiſit, & coemeteria, parochiasque, & dioeceſes conſtituit. *Damaſ. in Dionyſ.*

CAP. VIII.

Felix conſtituit ſupra ſepulchra, aut memorias martyrum miſſas celebrari, &c. Sepultus eſt in coemeterio ſuo, vbi & baſilicam fecit via Aurelia milliario ab vrbe Roma ſecundo. iij. Kal. Iun. *Damaſ. in Felicis.*

CAP. IX.

Marcellus presbyter noctu collegit corpora ſanctorum (*Marcellini, & aliorum*) cum presbyteris, & diaconibus cum hymnis, & ſepeliuit ea vi. Kal. Maii in via Salaria in coemeterio Priſcillae, in cubiculo claro, quod patet vſque in hodiernum diem, &c. *Damaſ. in Marcellini.*

CAP. X.

Marcellus * rogauit Priſcillam, & * fecit coemeterium in via Salaria, &c. Marcelli corpus collegit beata Lucina, & ſepeliuit in coemeterio Priſcillae via Salaria. *Dama. in Marcelli.*

CAP. XI.

Liberius rediens de exilio habitauit in coemeterio ſanctae Agnetis apud germanam Conſtantii Auguſti. *Damaſ. in Liber.*

CAP. XII.

Bonifacius exul habitauit in coemeterio ſanctae Felicitatis martyris via Salaria, &c. Hic fecit oratorium in coemeterio ſanctae Felicitatis iuxta corpus eius. & ornauit ſepulchrum ſanctae martyris Felicitatis, & ſancti Siluani, vbi & poſuit haec, &c. Sepultus eſt via Salaria in coemeterio ſanctae Felicitatis martyris iuxta corpus illius. *Ex Pontific.*

CAP. XIII.

Ioannes iii. ampliauit, & reſtaurauit coemeteria ſanctorum martyrum; & conſtituit, vt oblationes, & aemulae vel luminaria in eadem coemeteria per omnes dominicas de Lateranis miniſtrarentur. *Ex Pontific.*

Clerici, qui ſunt in oratoriis, obediant Epiſcopo, & non admittantur ſine conſenſu ipſius. Tit. XXVIII.

CAP. I.

IN oratoriis, domini clericorum nemo contra votum Epiſcopi, ad quem territorii ipſius priuilegium noſcitur pertinere, peregrinos clericos intromittat: niſi forſitan, quos probatos ibidem diſtrictio Pontificis obſeruare praecepit. *Aurelia. iv. c. 7.*

CAP. II.

De oratoriis, quae per villas fiunt, nonnulli ex fratribus, & coëpiſcopis noſtris reſidentes in ſancta ſynodo querimonias detulerunt, quod oratorior. per villas potentum iam longo conſtructorum tempore, & facultatum ibidem collatarum, ipſi quorum villae ſunt, Epiſcopi adminiſtrationi contradicant: ita vt nec ipſos clericos, qui ad ipſa oratoria deſeruiunt, ab Archidiacono coërceri permittunt. Quod conuenit emendari: ita dumtaxat, vt in poteſtate ſit Epiſcopi, & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidem collata, qualiter ad ipſa oratoria, & officium diuinum poſſit impleri, & ſacra libamina conſecrari. Quod ſi quis contradixerit, iuxta priſcos canones communione priuetur. *Cabilo. c. 14.*

Communia de eccleſiis, & altaribus. Tit. XXIX.

CAP. I.

NEmo abſolute ordinetur presbyter, diaconus, clericus, niſi in eccleſia vrbis, vel vici, vel in martyrio, vel monaſterio ordinatus publicetur, ordinatio alia irrita ſit: *Chalc. c. 6. Capitul. lib. 1. c. 25. Burch. lib. 2. c. 6. Iuo lib. 3. tit. 2. c. 20. panor. & par. 6. c. 26. decr. Anſel. lib. 7. c. 93.* *Diſt. 70. c. 1.*

CAP. II.

Conſtituimus, vt vbicumq. tot ſimul (*leproſi*) ſub communi vita fuerint congregati, qui eccleſiam ſibi cum coemeterio conſtituere, & proprio gaudere valeant presbytero; ſine contradictione aliqua permittantur habere, &c. *Alex. iij. in concil. Later. c. 23.* *c. 2. de eccle. aedif. Greg. ix. et c. 2. eo. tit. in 1. collect.*

CAP. III.

Vt altaria congregationibus Canonicorum, vel monachorum per perſonas data, mortuis perſonis libera redeant in manus Epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta, vel priuilegia confirmata. *Vrban. ij. in ſynod.*

ſynod. Claromon. c. 7.

CAP. IV.

Eccleſiarum omnium (*Epiſcopi*) curam habetote, ſeruisq. earum adiutorium praebete; viduarum religioſam curam gerite, &c. *Clem. epiſt. 3. poſt prin.*

CAP. V.

Diſt. 41. c. 9. Epiſcopus non longe ab eccleſia hoſpitiolum habeat. *Carth. iv. c. 14. Caeſ. lib. 4. cap. 60.*

CAP. VI.

7. q. 1. c. 38. Epiſcopi, vel presbyteri, ſi cauſſa viſitandae eccleſiae alterius Epiſcopi ad eccleſiam venerint; & in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem conſecrandam inuitentur. *Carth. iv. c. 33.*

CAP. VII.

De conſ. d. 5. c. 11. omni. Pauimenta domorum Dei energumeni verrant. *Carthag. iv. c. 91.*

CAP. VIII.

Vt corpus Domini in altari, non in armario, ſed ſub crucis titulo componatur. *Turon. ij. c. 3.*

CAP. IX.

Quicumque Pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, iuret ſe pretium conſequendae conſecrationis cauſſa non dediſſe, &c. *Tolet. xi. cap. 9.*

CAP. X.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem ſuum, aut aliquem conſanguineum ad ſcholas mittere, in eccleſiis ſanctorum, aut coenobiis, quae nobis ad regendum commiſſa ſunt, licentiam id faciendi concedimus. *Theodul. ad ſacerdotes Aurelian. cap. 19.*

CAP. XI.

Decernimus, vt ſicut tempore beatae recordationis Domini, ac genitoris noſtri excultae, & honoratae, atq. rebus ampliatae (*eccleſiae*) fuerunt, ita permaneant: & quae a noſtra liberalitate honorantur, atq. ditantur, de cetero ſub integritate ſui ſeruentur. &c. *Carol. Lud. Pii F. in concil. Holon. apud Melden. c. 1.*

De baſilicis haereticorum: Tit. X X X.

Vide libro vndecimo titulo viceſimo tertio.

LIBER XIV.

De Monaſteriis, & Xenodochiis, ſiue Hoſpitalibus, & aliis locis piis.

De reuerentia, quae debetur monaſteriis. Tit. I.

CAP. I.

19.q.3.c.4. QVAE ſemel conſecrata ſunt monaſteria cum voluntate Epiſcopi, maneant perpetuo, & quae ad ea pertinent bona, conſeruentur eis, neque fieri poſſint ſaecularia diuerſoria. Qui id fieri permiſerint, ſubiaceant canonicis poenis. *Chalc. c. 24. Trul. 49. Trosle. c. 3. Capitul. lib. 1. c. 31. Burch. lib. 3. c. 15. & 19. Iuo lib. 2. tit. 2. c. 6. panor. & par. 3. c. 12. & 22. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 55.*

CAP. II.

19.q.3.c.5. Quoniam per eam, quae fuit propter peccata noſtra in eccleſiis, calamitatem, ſanctae quaedam aedes a quibuſdam viris ademptae ſunt, & Epiſcopia, & monaſteria, & facta ſunt communia diuerſoria: ſi, qui ea quidem tenent, volunt reddere, vt in priſtinum ſtatum reſtituantur; bene, & pulchre habet, ſin minus; ſi ſunt quidem ſacerdotalis catalogi, eos deponi iubemus; ſi autem monachi, vel laici, excommunicari, &c. *Nicaen. ij. cap. 13. Vide Trul. 49. Anſelm. lib. 7. cap. 122.*

CAP. III.

Qui vtitur tamquam communibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis venerendis, ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici, deponantur; ſi monachi, aut laici, communione priuentur. *Eadem vii. ſyn. act. 7. in defini.*

CAP. IV.

Monaſteria diuinis ſolummodo cultibus dicata, non debere ſaecularibus dari, & canonica prodit auctoritas, & ipſorum deſtructio locorum: ſed quia id exigit reipub. neceſſitas, ſaltem collapſa loca erigi debent, & clerici locis, in quibus fuerant, reſtitui; quouſque opportunitas id permittat emendari plenius. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. vlt. c. 18.*

Ne monaſteria ſine iuſſu Epiſcopi aedificentur. Tit. II.

Vide libro nono titulo primo.

Ne quiſquam monaſteria ſpoliare, aut eorum immunitatem violare audeat. Tit. III.

CAP. I.

Dioeceſani Epiſcopi monaſteria ſibi ſubiecta ita ſtudeant reformare; vt cum ad ea viſitatores acceſſerint, plus in illis inueniant commendandum, quam corrigendum, &c. cauentes, ne per eos monaſteria indebitis oneribus aggrauentur, &c. Praecipimus tam dioeceſanis Epiſcopis, quam perſonis, quae praeerunt capitulis celebrandis; vt per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant aduocatos, patronos, vicedominos, rectores, & Conſules, magnates, & milites, ſeu quoſlibet alios, ne monaſteria praeſumant offendere in perſonis, ac rebus: & ſi forſitan offenderint, eos ad ſatiſfactionem compellere non omittant vt liberius, & quietius omnipotenti Deo valeant famulari. *Innocent. iij. in conc. gen. Lateran. c. 12. in fine.* De ſtat. monach. c.7. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. coll.

CAP. II.

Deſcriptiones rerum, aut curtar. ſeu computor. monaſterii ab Epiſcopo fieri negamus. Sed ſi res exigit, aliquando Abbas loci illius cum aliis Abbatibus rerum inuentarium deſcriptiones faciat, & eorum conſilio ſine iudicio finiantur. Solus autem Abbas, aut viſitator loci illius ſuorum officialium recipiat cõputum, aut rationem. Abſente quoq. Abbate Epiſcopus in deſcribendis, prouidendisq. rebus monaſterii acquiſitis, vel datis nulla occaſione ſe permiſceat. Miſſas etiam publicas ab eo in coenobio fieri omnino prohibemus, ne in ſeruorum Dei receſſibus, & in eorum receptaculis, nulla popularis occaſio praebeatur conuentibus, vel mulierum fiat illis introitus: quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi cathedram collocare Epiſcopus, ſeu quacumque alia dignitate praeditus, aut poteſtate, vel quamlibet poteſtatem imperandi, nec aliquam ordinationem quamuis leuiſſimam faciendi, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus: quatenus monachi ſemper maneant in Abbatum ſuorũ poteſtate, &c. 18.q.2.c.6. Lumenoſo v. c.3. Abbati.
Monaſteria eccleſiaſticis condicionibus ſeu angariis, aut etiam procurationibus vel quibuſlibet ſubſidiis, obſequiiſq. ſaecularibus nullo modo ſubiaceant, & praedicta auctoritate noſtra, ne in huiuſmodi Epiſcopis, aut aliis precariis, ſeu exactionibus ab eis, ſeu eorum ſubditis quouis modo exigendis, & extorquẽdis obtemperando obediant, diſtrictiſſime prohibemus, &c. *Greg. in ſyn. Lateran. de monachis nigris, poſt med. vide lib. 4. reg. ep. 41. ad Luminoſ. Abb. & epiſt. 43. ad Caſtor. Ariminen. Epiſc. & lib. vij, Ind. 1. ep. 18. ad Marian. Epiſc. Rauen. Iuo p. 7. c. 13. decr.* Ead. q. c. 5. Quam ſit. inf.

CAP.

CAP. III.

Coenobia nuper condita in prouincia Baethica, ſicut & illa, quae ſunt antiqua, immobili ſtabilitate permaneant ſolidata. Si quis ſacerdotum quodlibet monaſterium aut vi cupiditatis ſpoliandum, aut ſimulatione aliqua fraudis conuellendum, aut diſſoluendum temptauerit; anathema effectus maneat, & a regno Dei extraneus; nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad ſalutem, qui tantae, & tam ſalutaris vitae deſtruxerit tramitem. Vniuerſi Baethice prouinciae Epiſcopi congregati eundem ſacrilegum coetus ſui euerſorem, a communione ſuſpendant, & conulſum monaſterium cum rebus ſuis reſtaurent, & quod impie vnus ſubuerterit, omnes reforment. *Hiſpalen. ij. c. 10.*

CAP. IV.

Nuntiatum eſt praeſenti concilio, quod monachi Epiſcopali imperio ſeruili operi mancipentur, & iura monaſteriorum contra inſtituta canonum, illicita praeſumptione vſurpentur; ita vt pene ex coenobio poſſeſſio fiat, atque illuſtris portio Chriſti ad ignominiam, ſeruitutemq. perueniat. Quapropter monemus eos, qui in eccleſiis praeſunt, vt vltra talia non praeſumant. *Tolet. iv. c. 50.*

CAP. V.

Peruenit ad ſanctam Synodum, quod iudices publici contra veterem conſuetudinem per omnes parochias vel monaſteria, quas * mos eſt Epiſcopos circumire, ipſi illicita praeſumptione videantur diſcurrere, & clericos, vel Abbates, vt coram eis compareant, inuitos, atque diſtrictos ante ſe faciant exhiberi, &c. Si praeſumptione, vel poteſtate, qua pollent, excepta inuitatione Abbatis, aut Archipresbyteri in ipſa monaſteria, vel parochias aliquid fortaſſe praeſumpſerint; a communione omnium ſacerdotum eos conuenit ſequeſtrari. *Cabilon. c. 11.*

* Moſes Epiſcop' circuire conſueuit.

CAP. VI.

Prouidendum eſt Regiae maieſtati, vt monaſteria, quae ab hominibus Deum timentibus in ſua proprietate conſtructa, praedeceſſores illius cauſſa defenſionis, & Mundeburdi ſuſceperunt; vt libera libertate remota ſpe hereditaria, de illorum propinquitate, ibidem religio obſeruaretur, & nunc in allodium ſunt data; quapropter omnis exinde religio funditus eſt euerſa: qualiter vota fidelium inconulſa permaneant; ne voces eorum contra ſe ante Deum clamantes adiuncto periculo de eorum perditione, qui in eiſdem locis neceſſitate naufragantur, condemnabiles ſentiat. *Melden. c. 41.*

De bonis monaſterii, & ne quiſquam ea auferat, aut retineat. Tit. IV.

CAP. I.

DE his, quae dantur liberis a parentibus inſtar dotis, vel rerum propriarum profitentibus his, qui ea offerunt, eſſe Deo conſecrata; ſtatuimus, vt ſiue maneant, ſiue exeant, ea in monaſterio maneant, vt fuerat ipſorum profeſſio, niſi is, qui praeeſt, in culpa fuerit. *Nicaen. ij. c. 19. in fine.*

CAP. II.

Nullus Epiſcoporum, aut ſaecularium vltra praeſumat de redditibus, vel rebus, vel curtis monaſteriorum, vel de caellulis, vel de villulis, quae ad ea pertinent, quocumque modo, vel qualibet occaſione minuere, vel dolos, vel immiſſiones, aut violentias aliquas facere. Sed ſi qua cauſſa forte inter terram venientem ad partem ſuarum eccleſiarum & monaſteriorum euenerit, & pacifice non potuerit ordinari, apud electos Abbates, & alios patres timentes Deum, ſiue voluntaria dilatione, mediis ſacroſanctis euangeliis finiatur. *Greg. in ſyn. Later. de monachis nigris.*

CAP. III.

Vt altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per perſonas data, mortuis perſonis libera redeant in manus Epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta, vel priuilegia confirmata. *Vrban. ij. in conc. Claram. c. 7.*

CAP. IV.

De cenſu expetendo, eo quod impetrare a Francis ad reddendum eccleſiis, vel monaſteriis non potuiſti (aliud) quam vt vertente anno ab vnoquoque coniugio ſeruorum XII. denarii reddantur: & hoc gratias Deo, quia potuiſti impetrare, &c. *Zachar. ep. 4. poſt med.*

CAP. V.

Clerici, vel ſaeculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut teſtamento relictas 13.q.2.c. 11.
retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donauerunt eccleſiis, vel monaſteriis, crediderint auferendum, ſicut ſynodus ſancta conſtituit, velut necatores pauperum, quouſque reddant, ab eccleſiis excludantur. *Agath. c. 4. Burch. lib. 3. c. 140. Iuo lib. 2. ti. 1. c. 5. panor. & par. 3. c. 206. decr.*

CAP. VI.

Ea, quae in iure monaſterii de facultatibus offeruntur, in nullo dioeceſana lege ab Epiſcopis contingantur. *Ilerd. c. 3.* 16.q.1.c. 34. cum pro vtilitate.

CAP. VII.

Quicumque res Abbatum, aut monaſteriorum peruadere, competere, vel confiſcare praeſumpſerit, poſt tres admonitiones anathematizetur. *Turon ij. c. 25.*

CAP. VIII.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiae, aut monaſterijs, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas, retentare, alienare, atque ſubtrahere, &c. Quod ſi quis fecerit, ab eccleſiae liminibus excludatur, &c. *Aurel. v. c. 13.*

CAP. IX.

Si aliquid in monachos canonibus interdictum (*Epiſcopi*) praeſumpſerint, aut vſurpare 18.q.2.c. 1. Hoc tãtum.
quippiam de monaſterii rebus temptauerint;

non decrit ab illis ſententia excommunicationis, qui ſe deinceps nequaquam ſuſtulerint ab illicitis. *Tolet.iv.cap.50. Anſelm.lib.vlt. c.55.in Rom.*

CAP. X.

Defuncto presbytero, vel Abbate, nihil ab Epiſcopo auferatur, vel ab Archidiacono, vel a quocumque de rebus parochiae, vel xenodochii, vel monaſterii aliquid debeat minui. Quod qui fecerit, iuxta ſtatuta canonum debet coërceri. *Cabilon.c.7.*

CAP. XI.

Vt quaeque monaſteria Deo conſecrata, nulli Epiſcoporum liceat ea, in aliquo inquietare, nec quidquam de eorum rebus violenter abſtrahere. *Angl.c.3.*

CAP. XII.

Dignum ac neceſſarium eſt, vt Miſſi per quaeq. loca directi ſimul cũ Epiſcopis vniuſcuiuſque diocceſis, perſpiciant loca monaſteriorum canonicorum pariter, & monachorum, ſimiliterq. puellarum: ſi in apto & congruo loco ſint poſita, vbi commodum, ac neceſſarium poſſit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monaſterii, ſicut in ſancta regula dicitur. Monaſterium autem ita debet conſtitui, vt omnia neceſſaria infra monaſterium exerceantur, vt non ſit neceſſitas monachis, vel clericis vagandi foras: quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque aedificia monaſteriorum ſupradicti Miſsi, & cum eis Epiſcopi per diuerſa loca praeuideant, ſi apta ſint, & congruenter ſanctae profeſsioni compoſita. Vel ſi clauſtrum firmum habeant, in quo ſaluari poſsint animae in eis commorantium ſub diſciplina canonica, vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnibus modis Epiſcopus loci ipſius faciat emendari: ita vt condignam profeſsioni eorum cuſtodiam habeant canonici, vel monachi, atque nonanes: ne detur eis occaſio malefaciendi; quod abſit. *Magun. ſub Carolo c.20. Capitul.lib.5.c.78.*

Monaſterio aliqua de bonis eccleſiae tribui poſſunt, dummodo ipſa eccleſia detrimentum non capiat. Tit. V.

CAP. I.

12. q. 2. *Apoſtolicos.c. 13. in fine.* SI Epiſcopus conuictus fuerit conſtruxiſſe monaſterium de eccleſiaſticis redditibus, tradat eidem eccleſiae ipſum monaſterium. Si vero de proprijs rebus, aut de alijs quibuſdam conuentionibus; habeat id ſecundum propriam poteſtatem, & voluntatem omni vita ſua, & poſt finem vitae ſuae dimittat, & conferat hoc quibuſcumque voluerit, non tamen ſaeculare diuerſorium fiat. *Syn.viij.gen. CP. ſub Hadr.ij.cap.15. Anſel.lib.6.cap.169. Caeſar.lib.7.c.74.*

CAP. II.

Nullus laicus decimas ſuas, aut eccleſiam, aut quidquid eccleſiaſtici iuris eſt, ſine conſenſu Epiſcopi, vel Romani conceſsione Pontificis, monaſteriis, aut canonicis offerre praeſumat. *Vrban.ij.in Syn.apud Melfiam c.5.*

CAP. III.

Monaſterijs religionis intuitu licet poſſeſſiones eccleſiae alienari ad tempus. *Symma. ep.1.c.1. Anſel.lib.5.c.47. & in Rom. lib.vlt. c.43. Caeſar.lib.7.c.67. Tarrac.lib.6.c.47.* 16. q. 1. *poſſeſsiones.61.*

CAP. IV.

Religioſam vitam eligentibus congrua nos oportet conſideratione proſpicere, ne cuiuſdam neceſsitatis occaſio, aut deſides faciat, aut robur, quod abſit, conuerſationis infringat. Idcirco praeſenti tibi auctoritate praecipimus, quatenus domum poſitam in hac vrbe, regione quarta, iuxta locum, qui appellatur, ad gallinas albas, vel hortum iuris ſanctae Romanae eccleſiae, cui auctore Deo praeſidemus, in qua Campana quondam patricia manſiſſe dinoſcitur, ſimul & hortum atque hoſpitia, quae intra eamdem domum ianua concludit, Florae Abbatiſſae debeas tradere proprietatis iure proculdubio poſsidenda: in qua domo monaſterium virginum, vbi cum congregatione ſua habitare poſsit, Chriſto queat adiuuante conſtruere; vt tam ipſa, quam quae in eius loco, honoreq. ſucceſſerit, praedictam domum, & hortum cum omnibus ad ſe pertinentibus, ſicut diximus, quieto, inconcuſſoq. iure a nobis pietatis conſideratione conceſſa valeat poſsidere. *Greg. lib. 2 indict.11.ep.17. Gratioſo ſubdiacono. Anſel. lib.5.c.32.* 12.q.2.c. 75.

CAP. V.

Ad audientiam noſtram iam pridem peruenit, quod cum eccleſia de Cologia, de qua in Epiſcopum vocatus, & electus fuiſti, regulares canonicos ordinare, & eorum *inſtitutioni de bonis tibi collatis congrue velis prouidere. inde ſiquidem eſt, quod tuum nos deſiderium, atque propoſitum multimodis laudibus commendantes, deuotioni tuae auctoritate Apoſtolica indulgemus, vt iuxta votum tuum canonicos regulares in eccleſia praeſcripta, ſi tibi in hoc Epiſcopus diocceſanus conſentit, ad honorem Dei, & eccleſiae tuae ſecundum beati Auguſtini regulam valeas ordinare; & eos ibidem * nullius contradictione, & appellatione inſtituere, &c. *Vrban.iij. in epiſt. ad Archiep. *Tunden. & G.delegatum.* *De eccleſ. aedif. vel reparan. c.5. apud Grego.ix. & in 2. coll. eo.ti. c.4.* *inſtructioni * nulla *Trudon.

CAP. VI.

Si Epiſcopus humanitatis intuitu, mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis, vel monachis praeſtiterit excolendas, vel pro tempore tenendas, etiamſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur, nullum eccleſia praeiudicium patiatur, nec ſaecularis legis praeſcriptio, quae eccleſiae aliquid impediat, opponatur. *Aurel.19.al.23. al.25. Anſel.lib.5.c.87. in Rom.* 16.q.3.c. 13.

CAP.

CAP. VII.

Nulli Epiſcoporum liceat res alienare eccleſiae,&c. Si quid vero,quod vtilitatem non grauet eccleſiae, pro ſuffragio monachorum, vel eccleſiis ad ſuam parochiam * pertinentium, dederint; firmum maneat,&c. *Tolet.iij. cap.3. Iuo lib.2.tit.10.cap.1. panor.p.3.decret. cap.167.*

* pertinentibus f.

CAP. VIII.

12.q.2.c. 73. Si Epiſcopus vnam de parochianis eccleſiis ſuis monaſterium dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat; hoc de conſenſu concilii ſui habeat licentiam faciendi. Qui etiam ſi de rebus eccleſiae pro eorum ſubſtantia aliquid, quo detrimentum eccleſiae non exhibeat, eidem loco donauerit, ſit ſtabile. Rei enim bonae ſtatuendae ſanctum concilium dat conſenſum. *Tolet.iij.c.4. Iuo par.3.c.168.decr.*

CAP. IX.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu in vſum res eccleſiaſticae largiuntur; quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Tolet.iv. cap.31.*

CAP. X.

12. q. 2. hunc. 74 Quis quis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiae ſuae ditauerit: non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit,&c. Ad eccleſiã vero, quae monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare noluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiae, cui praeſidet, ibidem conferre licebit. ita tamen, vt vnam tantum, quae placuerit, ex his duabus remunerationem aſſumat. *Tolet. ix. c.5. Iuo par.3.c.170.decr.*

De bonorum operum neceſſitate. Tit. VI.

Vide libro vndecimo titulo ſecundo, quibus adde.

Diſt. 40. c.4. NOn loca, vel ordines creatori noſtro nos proximos faciunt; ſed ei nos merita bona iungunt, aut mala diſiungunt. *Greg.lib. 6.reg.ep.29. vel cap.193.*

De eleemoſyna. Tit. VII.

CAP. I.

QVod ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. *Lucae cap.11. num.41.*

CAP. II.

Vendite, quae poſſidetis, & date eleemoſynam. Facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem, in caelis: quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit. *Lucae c.12.nu.33. v.Luc.16.nu.9.*

CAP. III.

Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. ita enim fiet, vt nec a te auertatur facies Domini, &c. Quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam. *Tobias c.4.nu.7.& poſtea.*

CAP. IV.

Bona eſt oratio cum ieiunio, & eleemoſyna magis, quam theſauros auri recondere. quoniam eleemoſyna a morte liberat; & ipſa eſt, quae purgat peccata, & facit inuenire miſericordiam, & vitam aeternam. *Tobias cap.12. num.8.& 9.*

CAP. V.

Ignem ardentem extinguit aqua; & eleemoſyna reſiſtit peccatis: & Deus proſpector eſt eius, qui reddit gratiam. *Eccleſiaſtic. c.3. num.33. & 34.*

CAP. VI.

Fili eleemoſynam pauperis ne defraudes: & oculos tuos ne tranſuertas a paupere. Animam eſurientem ne deſpexeris: & non exaſperes pauperem in inopia ſua. Cor inopis ne afflixeris: & non protrahas datum anguſtianti, &c. *Eccleſiaſtic.c.4.in princ.*

CAP. VII.

Conclude eleemoſynam in * corde pauperis, & haec pro te exorabit ab omni malo. Eleemoſyna viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit, &c. *Ibid.cap.29.num.15.& 16. Vide cap.17. num.18. ibid.* * ſinu

CAP. VIII.

Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs pauperum: forſitan ignoſcet (*Deus*) delictis tuis. *Daniel Nabuchodonoſori cap.4.nu.24.*

CAP. IX.

De eleemoſynis, quas ſynodus praeſcripſit quibuſdam paenitentibus, qui contra Ignatium Patriarcham CP. falſum teſtimonium protulerant. *Vid. ſyn. ix. CP. ſub* Hadr.*ij. act.9. ante fi.*

CAP. X.

Eleemoſynarum quaeſtores, quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua praedicatione proponunt, admitti, niſi Apoſtolici, vel diœceſani Epiſcopi litteras veras exhibeant, prohibemus. Et tunc praeter id, quod in ipſis continebitur litteris, nihil populo proponere permittantur. Formam vero, quam communiter talibus Apoſtolica ſedes indulget, duximus exprimendam; vt ſecundum eam diœceſani Epiſcopi ſuas litteras moderentur. Quoniam, vt ait Apoſtolus, omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti,&c. oportet nos diem meſſionis extremae miſericordiae operibus praeuenire, ac aeternorum intuitu ſeminare in terris, &c. quoniam qui parce ſeminat, parce & metet, &c. *De paenit. 14. Greg. ix. c.5. co.ti. in 4. coll.* *2. Cor.5.* *2. Cor.9.*

&c. Cum igitur ad ſuſtentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hoſpitale, propriae non ſuppetant facultates, vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum; quatenus de bonis a Deo vobis collatis, pias eleemoſynas, & grata eis caritatis ſubſidia erogetis; vt per ſubuentionem veſtram ipſorum inopiae conſulatur, & vos per haec, & per alia bona, quae Domino inſpirante feceritis, ad aeterna poſſitis felicitatis gaudia peruenire. Qui autem ad quaerendas eleemoſynas deſtinantur, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis aut locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, cauentes omnino, ne falſum religionis habitum geſtent, &c. *Innoc. iij. in conc. Lat. gener. c. 62.*

CAP. XI.

Diſt. 93. c. 2. in ſi- ſta. Diacones ad praedicationis officium, & eleemoſynarum ſtudium vacare congruebat. *Greg. in ſyn. Rom. c. 1. lib. 4. ep. 44. vel c. 88. regiſtr. Iuo par. 2 c. 79. decr. Anſel. lib. 7. c. 65. Tarrac. lib. 4. c. 22.*

CAP. XII.

Quando aliquis infirmabitur, eleemoſynam mittat cum conſilio presbyteri in manibus ipſius, & duorum, vel trium vicinorum. Praeterea ſi vxorem, & filios habuerit, duas partes de ſuis facultatibus illis relinquat, & tertiam partem eccleſiae in manu preſbyteri. *Greg. vij. in conc. Rom. an. incer. c. 16.*

CAP XIII.

Conſilium damus (*peccatoribus*) vt ieiunent, & eleemoſynas dent, vt ad veritatis viam poſſint reuerti. *Vrban. ij. in conc. Claramon. c. 22.*

CAP. XIV.

1 Cor. 13. d Sicut adulterii venenum cunctis malis perniciosius eſt, ita amor fraternus, & caritas totius boni faſtigium tenet. & ideo diligite (*presbyteri*) omnes fratres veſtros; & cum religione, ac miſericordia reſpicite ad omnes. Orphanis exhibere vos metipſos parentes. Viduis virorum curam impendite, cum omni caſtitate, quae neceſſaria ſunt, praebentes: iuniores tamen viduas nuptiis copulate. His, qui ignorant artificia, exquirite honeſtas aliquas occaſiones, quibus victum neceſſarium quaerant. Artificibus vero operam praeuidete: debilibus miſericordiam facite, &c. Caritatis recipiendae, & habendae maximum erit fomentum; ſi frequenter inter vos metipſos communem cibum veſtrû, menſamque faciatis, & quantum vnuſquiſque praeualet, crebrius, ac ſales ſuos cum fratribus ſuis ſumat, &c. Per haec temporalia officia pacis, & caritatis fructibus gaudia aeterna merebimini. Multo autem ſollicitius eſurientes reficite, & ſitientibus potum date; nudis veſtimentum, aegros viſitate, & eos, qui in carcere ſunt, prout poſſibile eſt, iuuate. Peregrinos ſatis prompte in domibus veſtris ſuſcipite. Omne bonum ipſa per ſe, ſi in vobis fuerit caritas, facere vos docebit; ſicut e contrario eos, qui a ſalute alieni ſunt, omne malum facere odium docet. *Petrus Apoſt. apud Clem. ep. 1. poſt princ.*

CAP. XV.

Inſtruebat (*B. Petrus*) verba diuina libenter audire, & ſacerdotibus ſuis libenter obtemperare, &c. & eleemoſynas veras perficere, &c. pauperes recreare, nudos veſtire, infirmos viſitare, ſitientes potare, mortuos ſepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisq. orare, & eleemoſynas dare, &c. *Clem. epiſt. 1. in fi. Theodul. ad presb. Aurelian. c. 21.*

CAP. XVI.

Per miſericordias pauperum iuuare paenitentiam. Per haec enim facilior venia dabitur, & indulgenti citius indulgebitur, &c. *Clem. epiſt. 2. in med.*

CAP. XVII.

Pupillos enixius iuuate, pauperibus miſericordiam facite, iuuenes pudicitiam docete. *Clem. epiſt. 3. poſt prin.*

CAP. XVIII.

Hoſpitalitatis curam impendite. in oratione, & lacrymis inſtantiſſime laborate. eleemoſynis, quas ſemper amaſtis, iam nunc largius, atque vberius date operam; vt tanto poſt creſcat vobis in retributione fructus muneris, quanto hic excreuerit ſtudium laboris. *Pontia. epiſt. 1. in fi.*

CAP. XIX.

Numquid ſi quis catechumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos quâlibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit; quaero, ſi haec cum fuerit factus fidelis, amittat; quia per baptiſmum totum, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque eleemoſynis vacantem, per reuelationem angelum, Petrumque ipſum vidiſſe: numquid per baptiſmum haec illi * ablata ſunt, propter quae ei baptiſmus videtur conceſſus? *Inno. epiſt. 22. c. 2.* Act. 10. a * ablata

CAP. XX.

Neque eleemoſyna reputanda eſt, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione male accipit, vt quaſi bene diſpenſet, grauatur potius, quam iuuatur. [Eleemoſyna Redemptoris noſtri oculis illa placet, quae non de illicitis, & iniquitate congeritur; ſed quae de rebus conceſſis, & bene acquiſitis impenditur. Vnde etiam illud certum eſt; quia etſi monaſteria, aut xenodochia, vel aliquid de his conſtruatur; mercedi non proficit, &c. Ne ergo ſub obtentu eleemoſynae cum peccato aliquid ſtudeamus accipere, aperte nos ſacra ſcriptura prohibet dicens: Hoſtiae impiorum abominabiles, quae offeruntur 1. q. 1. c. 27. non eſt putanda. 14. q. 5. c. 7. Prou. 21. d

tuntur ex ſcelere, &c. Hinc quoq. per Salomonem dicitur: Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperis, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris, &c. Nimis ergo declinandum eſt, ſub obtentu eleemoſynae peccata ſimoniacae haereſeos perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere; aliud propter eleemoſynas peccata committere. *Greg. ep. ad Syag. & Aether. Epiſcop. lib. 7. regiſt. ep. 110. vel 108. Iuo lib. 2. tit. 15. c. 2. & 5. pan. & par. 5. c. 112. decr. Anſel. lib. 5. c. 31.*

Eccli. 34. e

CAP. XXI.

De his, qui regio morbo vexantur, hominibus, & equis. ſi homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi ſunt, extra ciuitatem comitari debebunt; ad eleemoſynam vero accipiendam a populo non deuitari. Si autem non natiuitate, ſed ſuperueniente aegritudine vexatur; non eſt proiiciendus, ſed ſi poſſibile eſt, curandus. Attamen in eccleſia, dum ad communionem venerit, poſt omnium ſuppletionem erit ingreſſurus ad participandum munus. *Zach. epiſt. 5. ad Bonif. Epiſcopum ante med.*

CAP. XXII.

Cum in proelium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoraſtis, agere in Dei nomine non omittite, id eſt ad eccleſias ire, orationes peragere, &c. carceres aperire, vincla diſſoluere, & ſeruos, & praecipue confractos, & debiles, atq. captiuos libertate donare, ac indigentibus eleemoſynas erogare; quatenus impleatur, quod Apoſtolus admonet, dicens: Omne, quodcumq. facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Ieſu. *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 35.*

ad Coloſ. 3. 4.

CAP. XXIII.

Sciendum eſt; quoniam aliae ſunt virtutes, ſine quibus ad vitam ingredi non poſſumus; aliae vero ſunt, quae non niſi a ſponſore requiruntur. Sine humilitate quippe, caſtitate, ac eleemoſynis, & orationibus nullus ad vitam ingredi valet. & iſta ſunt, & his ſimilia, quae requiruntur ab homine. Monachicum autem habitum induere, ac vitam remotam ducere, non niſi a ſpondente diuinitus exiguntur. *Nicola. ad conſulta Bulgarorum c. 87.*

CAP. XXIV.

Eſt in eleemoſyna facienda, quidam ordo diſcretionis obſeruandus, &c. Sed quidnam hoc nomen ſignet, primitus indicemus. Eleemoſyna quippe Graece, Latine miſericordia dicitur; & certe ſcriptum eſt: Miſerere animae tuae placens Deo. ergo primum ſibi debet homo prae ceteris eleemoſynam facere. ſi quidem omnem regulam bene agendi a ſe debet homo incipere, placens ſcilicet Deo per munditiam mentis, & corporis, ac per hoc ſibi tribuens illum panem viuum, qui de caelo deſcendit. Deinde vero eleemoſyna exhibenda eſt propinquis egeſtatem patientibus, ſicut ſcriptum eſt: Carnem tuam ne deſpexeris. nam & ipſa natura docet nos de hoc; & quod ipſe propinquo meo non exhibuero; quando extraneus exhibebit? Deinde autem his maxime miſericordia praeſtanda eſt, qui petere confunduntur. Sane notandum eſt, quia ſunt nonnulli, quibus nihil conferri debet. Sicut ſcriptum eſt: Da bono, & ne receperis peccatorem. & rurſum: Ne dederis impio. & iterum: Panem tuum, & vinum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus: Panem enim, & vinum ſuum peccatoribus praebet, qui iniquis ſubſidia, pro eo quod iniqui ſunt, impendit. Vnde & nonnulli huius mundi diuites, cum fame crucientur Chriſti pauperes, effuſis largitatibus nutriunt hiſtriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panem ſuum, non quia peccator, ſed quia homo eſt, tribuit: nimirum non peccatorem, ſed iuſtum nutrit? quia in illo non culpam, ſed naturam diligit. *Nicola. ad conſulta Bulgarorum cap. 101.*

Eccli. 30. d — *Eſa. 58. e* — *Eccli. 12. a* — *Tob. 4. e*

CAP. XXV.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium, & litanias, & multorum orationem eleemoſynis conditam, diuino fulti auxilio ſtatueremus, quod melius de electione Rom. Pont. videretur. *Greg. vii. lib. 1. reg. epiſt. 1.*

CAP. XXVI.

Te oramus, & te, vt optimum decet filium (*patri*) ſuccurrere largis eleemoſynarum ſubſidiis, & eccleſiarum orationibus, hortamur. *Greg. vii. lib. 5. reg. ep. 10. Regi Daniae.*

CAP. XXVII.

Quidam ex induſtria peccantes, propter eleemoſynarum largitionem, quandam ſibi promittunt impunitatem. Eleemoſyna enim extinguit peccata, iuxta illud: Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna extinguit peccata. Sed ea, quae aut neceſſitate, aut caſu, aut qualibet fiunt fragilitate. Ea vero, quae ex induſtria, aut cuiuſlibet libidinis explendae cauſſa, ideirco fiunt, vt eleemoſynis redimantur; nequaquam eis redimi poſſunt; quia qui hoc perpetrarunt, videntur Deum mercede conducere, vt eis impune peccare liceat. Non ergo quis ideirco peccare debet, vt eleemoſynam faciat; ſed ideo eleemoſynam facere debet, quia peccauit. Mentem enim, & corpus, quae libido traxit ad culpam, afflictio, & contritio debet reducere ad veniam. *Cabilon. ſub Carolo c. 36. Capit. lib. 7. c. 62. in addit. Iuo par. 16. cap. 336. decr.*

Eccli. 3. d

CAP. XXVIII.

Peccata, quae poſt baptiſmum fiunt, non iteratione baptiſmi, ſed paenitentiae lamentis, & eleemoſynarum largitionibus & ceteris bonorum operum executionibus delentur. *Aquiſg. c. 114. in fine.*

CAP.

CAP. XXIX.

Statuimus, vt ſi quis poſt haec Euangelica, & Apoſtolica, atq. prophetica verba, & definitionem pacatiſſimae ſynodi inuentus fuerit furtum, aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem meretur incurrere: nullus pro eo praeſumat orare, aut eleemoſynam dare. Et eleemoſyna pro eo data, in memoriam clericorum, nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat, &c. *Tribur. c. 31. Alex. iij. parte 34. c. 2. poſt conc. Lateran. Burch. lib. 11. c. 59. & 75. Iuo part 13. c. 45. & par. 14. c. 123. decr.*

13. q. 2. c. 31. fures. cap. 2. de furt. Gre. ex. c. 4. eo. tit. in 3. collect.

CAP. XXX.

Diebus quadrageſimae, & ieiuniorum ſumma deuotione ieiunandum eſt, &c. atq. vnicuique pro facultatibus ſuis eleemoſynae tribuendae. *Tribur. c. 35.*

CAP. XXXI.

Eleemoſynae plurimum valent ad impetrandam miſericordiam a Deo. *Troſleia. c. 15. in fine.*

CAP. XXXII.

Cum omnium ſcripturarum ſanctarum paginae inſtrumentis bonorum operum refertae ſint; & per ſanctarum ſcripturarum campos poſſint inueniri arma, quibus vitia comprimãtur, & virtutes nutriãtur: libuit nobis huic noſtro capitulari inſerere ſententiam cuiuſdam patris de inſtrumentis bonorum operum; in qua magna breuitate, quid agi, quidve vitari debeat, continetur. In primis dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute, denique proximum tamquam ſeipſum, &c. honorare omnes homines; & quod ſibi quis fieri non vult, aliis ne faciat, &c. pauperes recreare, nudum veſtire, infirmum viſitare, mortuum ſepelire; in tribulatione ſubuenire, dolentem conſolari, &c. pacem falſam non dare, caritatem non derelinquere, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. c. 21. Clemens ep. 1. ante fin.*

CAP. XXXIII.

Die dominico tantummodo Deo vacandum eſt in celebratione ſacrorum officiorum, & exhibitioni eleemoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis, proximis, & peregrinis ſpiritualiter epplandum. *Theodulphus ad preſbyteros Aurelianenſes c. 24.*

CAP. XXXIIII.

Eſurientes ſatiandi ſunt, ſitientes potandi, nudi operiendi, infirmi, & qui in carcere ſunt, viſitandi, & hoſpites colligendi, dicen-
Mat. 25. te Domino: Eſuriui etenim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere. *Theodulph. ibid. c. 32.*

CAP. XXXV.

Paene nihil valet ieiunium, quod orationes, vigiliae, & eleemoſynae non commendant. *Theodul. c. 43. Burch. lib. 13. c. 14. Iuo par. 4. c. 47. decr.*

CAP. XXXVI.

Admonendus eſt populus; vt ad ſacroſanctum ſacramentum corporis; & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat, &c. Sed vitiis ſe purget, virtutibus exornet, eleemoſynis, & orationibus inſiſtat; & ſic ad tantum ſacramentum accedat. *Theodulph. ibid. cap. 44.*

CAP. XXXVII.

Theodorus fuit amator pauperum, largus, benignus ſuper omnes, & multum miſericors. *Ex Pontif.*

CAP. XXXVIII.

Eugenius benignus, mitis, manſuetus, omnibus affabilis, & ſanctitate praeclarior. rogam clero ſolitam tribuit, & indigentibus eleemoſynam ſubminiſtrauit: vt etiam die tranſitus ſui pauperibus, vel clero, ſeu familiae presbyteria in integro erogari praeciperet. *Ex Pontif.*

De xenodochiis, ſiue hoſpitalibus & ptochiis, ſiue ptochotrophiis, & noſocomiis, & orphanotrophiis, & aliis piis locis. Tit. VIII.

CAP. I.

Clerici ptochiorum, monaſteriorum, & martyriorum ſub poteſtate Epiſcopi vrbis ſint iuxta ſanctorum Patrum traditionem. Si qui conantur eos ab Epiſcopo auferre, clerici canonum poenis ſubiaceant, monachi, vel laici excommunicati ſint. *Chal. c. 8. Iuo par. 6. c. 158. & 159. decr.*

18. q. 2. c. 10. quidā. & item.

CAP. II.

Qui mutatur ab vna in aliam eccleſiam, nihil percipiat ex priore eccleſia, neque ex martyriis, ptochiis, & xenodochiis ei ſubiectis. *Chalc. cap. 10. Vide Aquiſgr. 50. Caeſar. lib. 8. c. 14.*

21. q. 2. ſi quis. c. 3.

CAP. III.

Per ſollicitudinem Epiſcoporum, quorum dioeceſeos exiſtunt, xenodochia, ptochotrophia, noſocomia, orphanotrophia, gerontocomia, & monaſteria, tam monachorum, quam ſanctimonialium, ad eaſdem vtilitates, quibus conſtituta ſunt, ordinentur, &c. qualiter Deo vacantes inopia, vel neceſſitatibus nullatenus occupentur; ſed omni expulſa cura, * purius in Dei ſeruitio valeant mentibus permanere. *Euge. ij. & Leo iv. in ſynod. Rom. cap. 23.*

De relig. dom. c. 2. in 1. collec. & c. 3. eo. tit. apud Greg. ix.

* puris f.

CAP. IV.

Si locus ad hoſpitalitatis vſum, & pauperum prouiſum fuerit, ſicut moris eſt, auctoritate Pontificis deſtinatus, cum ſit religioſus, non debet mundanis vſibus deputari. *Vrban. iii. Ariminen. Epiſc.*

vt ſupra c. 4.

CAP. V.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiae, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare,

tare, alienare, atque ſubtrahere. quod ſi quis fecerit; tamquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiae liminibus excludatur, quamdiu ab ipſo ea, quae ſunt ablata, vel retenta, reddantur. *Aurel. v. c. 13. ſynod. Beluacen. apud ſone. Melden. c. 7.*

C A P. V I.

De xenodochio, quod rex Childebertus, & Vltrotho Regina in Lugdunenſi vrbe cōdiderunt, cuius inſtitutionis ordinem ſubſcripſimus, &c. quidquid praefato xenodochio, aut per ipſorum Regum oblationem, aut per quorumcumque fidelium eleemoſynam collatum, aut conferendum eſt, in quibuſcumque rebus, atque corporibus, nihil exinde ad ſe quolibet tempore Antiſtes eccleſiae Lugdunen. reuocet, aut ad ius eccleſiae transferat; vt ſuccedentes ſibi per temporum ordinem ſacerdotes, non ſolum de facultate xenodochii ipſius, aut de conſuetudine, vel inſtitutione nihil minuant; ſed dent operam, qualiter res, & ipſius ſtabilitas detrimentum, aut deminutionem aliquam patiatur. Prouidentes, vt praepoſiti ſemper ſtrenui, ac Deum timentes decedentibus ſubſtituantur. & cura aegrotantium, ac numerus, vel exceptio peregrinorum, ſecundum indictam inſtitutionem, inuiolabili ſemper ſtabilitate permaneat. Quod ſi quis quolibet tempore contra conſtitutionem noſtram venire temptauerit, aut aliquid de conſuetudine, vel facultate xenodochii ipſius abſtulerit, vt xenodochium, quod auertat Deus, eſſe deſinat; vt necator pauperum irreuocabili anathemate feriatur. *Aurel. v. c. 15. Melden. c. 40.*

C A P. V I I.

Defuncto presbytero, vel Abbate nihil ab Epiſcopo auferatur, vel Archidiacono, vel a quocumque de rebus parochiae, vel xenodochii, vel monaſterij, &c. *Cabilo. c. 7.*

C A P. V I I I.

Oportet, vt Praelati Eccleſiae, praecedentium patrum exempla ſectantes, aliquod preparent receptaculum, vbi pauperes colligantur, & de rebus Eccleſiae tantum ibidem deputent, vnde ſumptus neceſſarios, iuxta poſſibilitatem rerum, habere valeant, exceptis decimis, quae de eccleſiae villis ibidem conferuntur. ſed & canonici tam de frugibus, quam etiam de omnibus eleemoſynarum oblationibus, in vſus pauperum decimas libentiſſime ad ipſum conferant hoſpitale. Et boni teſtimonii frater conſtituatur, qui hoſpites, & peregrinos aduentantes, vtpote Chriſtum in membris ſuis ſuſcipiat, eiſq. neceſſaria libenter pro viribus adminiſtret. Qui etiā ea, quae in vſus pauperum cedere debent, nequaquam in ſuos vſus reflectat, ne cum Iuda
Ioan. 12. & 13. loculos Domini furante, ſententiam damnationis excipiat. Sed & Praelatorum debet vigilare induſtria, ne eum, cui hoſpitale committitur, pauperum res pauperibus deputatas, in aliquo minuitare, aut his quaſi beneficiario munere conceſſis ſinant vti: quod a Praelatis quibuſdam curam pauperum paruipendentibus fieri comperimus, &c. Quod ſi is, cui hoſpitale commiſſum eſt, curam pauperum neglexerit, eorumq. res in ſuos vſus retorſerit; quamquam diuina vltione dignus ſit, ſeuerius tamen, quam ceteri delinquentes, a Praepoſitis iudicandus, & a miniſterio remouendus eſt. Quippe qui & pretia peccatorum, & alimenta pauperum, & theſaurum caelo recondendum ſuis aptauit vſibus. *Aquiſgr. c. 141.*

C A P. I X.

Admonenda eſt regia magnitudo de hoſpitalibus, quae tempore praedeceſſorum ſuorum, & ordinata, & exculta fuerunt, & modo ad nihilum ſunt reducta. ſed & hoſpitalia Scotorum, quae ſancti homines gentis illius in hoc regno conſtruxerunt, & rebus pro ſanctitate ſua acquiſitis ampliauerunt, ab eodem hoſpitalitatis officio funditus ſunt alienata: & non ſolum superuenientes in eadem hoſpitalia non recipiuntur, verum etiam ipſi, qui ab infantia in eiſdem locis ſub religione Domino militauerunt, & exinde eiciuntur, & oſtiatim mendicare coguntur. Vnde pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maxime decretalis Symmachi Papae definitio; quia vt necator pauperum, & Chriſti traditor Iudas, idem, qui huius ſceleris auctor, & perpetrator eſſe dignoſcitur, praeſenti, & perpetuo eſt anathemate feriendus. Qui reulam, inquit Symmachus Papa, vel quidquid fuerit Eccleſiae, petunt a Regibus, & corrumpendae pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt; irrita habeantur, quae obtinent, & a communione eccleſiae, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. Item in canone Aurelianenſi. Si quis quolibet tempore, &c. *Melden. c. 40. Aurelianen. v. c. 15.*

C A P. X.

Vt hoſpitalia peregrinorum videlicet, & aliorum pro remedio animarum receptacula, &c. ab omni vſu, & libitu humanae temeritatis abſoluta, in eos vſus, quibus ſunt conſtituta, pietatem praedeceſſorum veſtrorum ſequentes, ſub patrocinio veſtro dignum eſt veſtro tempore, & veſtra ſollicitudine reſtaurentur: Qui enim agapem pauperum, & ſuſtentationem peregrinorum, & eleemoſynam defunctorum defraudant; apud ſanctos patres eorum necatores vocantur. *Tullen. par. 2. cap. 14.*

C A P. X I.

Periſteria pro ſuae animae ſalute teſtamentum condens, iuſſit multam quantitatem pecuniarum praeſtari monaſteriis, nec non etiam Xenodochiis, & Parochiis, & aliis pauperibus Aegyptiacae prouinciae. *Chalced. act. 3. in libello Iſchyrionis diaconi.*

C A P. X I I.

Ego a iuuenili aetate mea vixi cum pauperibus,

ribus, & ptochium feci, & in eo poſui lxx. lectos, & omnes languentes, & vlceratos hoſpitio ſuſcipiebam, &c. *Baſſianus Epiſcopus poſt litteras ad Valentinian. apud Chalcedo. ſynod. actio. xi.*

CAP. XIII.

Symmachus ad B. Petrum, & B. Paulum Apoſtolos, & ad ſanctum Laurentium pauperibus habitacula conſtruxit, &c. Hic omni anno per Africam, & Sardiniam Epiſcopis, qui in exilio erant retruſi, pecunias, & veſtes miniſtrabat. *Ex Pontific.*

CAP. XIV.

Tempore Vigilii Beliſarius Patricius multa dona, & eleemoſynas pauperibus largitus eſt. fecitq. xenodochium in via Lata, & in via Flaminia iuxta ciuitatem Oſtiam monaſterium ſancti Iuuenalis, vbi poſſeſſiones, & dona multa largitus eſt. *Ex Pontif.*

CAP. XV.

Pelagius *(ſecundus)* domum ſuam xenodochium fecit pauperum ſenum. *Ex Pontif.*

Conſtituantur litterarum gymnaſia. Tit. IX.

CAP. I.

De magiſtr. cap. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

QVoniam eccleſia Dei & in iis, quae ſpectant ad ſubſidium corporis, & in iis, quae ad profectum veniunt animarum, indigentibus, ſicut pia mater, prouidere tenetur; ne pauperibus, qui parentum opibus iuuari non poſſunt, legendi, & proficiendi oportunitas ſubtrahatur: per vnamquamque eccleſiam cathedralem magiſtro, qui clericos eiuſdem eccleſiae, & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium aſſignetur, quo docentis neceſſitas ſubleuetur, & diſcentibus via pateat ad doctrinam. In aliis quoque reſtituatur eccleſiis, ſiue monaſteriis, ſi retroactis temporibus aliquid in eis ad hoc fuerit deputatum. Pro licentia vero docendi nullus omnino pretium exigat, &c. *Alex. iii. in conc. Later. c. 18.*

CAP. II.

De magiſtr cap 4. Greg. ix. & c. vni. in 4. coll.

Quia nonnullis propter inopiam, & legendi ſtudium, & oportunitas proficiendi ſubtrahitur; in Lateranenſi concilio pia fuit inſtitutione prouiſum; vt per vnamquamque cathedralem eccleſiam magiſtro, qui clericos eiuſdem eccleſiae, alioſq. ſcholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium praeberetur, &c. Verum quoniam in multis eccleſiis id minime obſeruatur; nos praedictum roborantes ſtatutum adiicimus; vt non ſolum in qualibet cathedrali eccleſia, ſed etiam in aliis, quarum ſufficere poterunt facultates, cōſtituatur magiſter idoneus a Praelato cum capitulo, ſeu maiori, ac ſaniori parte capituli eligendus, qui clericos eccleſiarum ipſarum, & aliarum gratis in grammaticae facultate, ac aliis inſtruat iuxta poſſe. Sane Metropolitana eccleſia theologum nihilominus habeat, qui ſacerdotes, & alios in ſacra pagina doceat, & in his praeſertim informet, quae ad curam animarum ſpectare noſcuntur, &c. Quod ſi forte de duobus Metropolitana eccleſia grauetur; theologo iuxta modum praedictum ipſa prouideat: grammatico vero in alia eccleſia ſuae ciuitatis, ſiue dioeceſis, quod ſufficere valeat, faciat prouidere. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 11.*

CAP. III.

Vniuerſis Epiſcopis, ſubiectiſq. plebibus, & aliis locis, in quibus neceſſitas occurrerit, omnino cura, & diligentia habeatur, vt magiſtri, & doctores conſtituantur, qui ſtudia litterarum, liberaliumq. artium, ac ſancta habentes dogmata aſſidue doceant; quia in his maxime Diuina manifeſtantur, atque declarantur mandata. Et ſi liberalium artium praeceptores in plebibus, vt aſſolet, raro inueniuntur, tamen Diuinae ſcripturae magiſtri, & inſtitutores eccleſiaſtici officii nullatenus deſint; qui & annualiter proprio Epiſcopo de eiuſdem actionis opere ſollicite inquiſitus debeat reſpondere, &c. *Eugen. ij. & Leo iv. in ſyn. Rom. c. 34. v. Greg. vij. ſynod. Rom. incerti anni de eadem re. Iuo par. 4. c. 214. decr. Anſel. lib. 7. cap. 2.* *Diſt. 37. c. 12. de quibus dam.*

CAP. IV.

Scholas *(Epiſcopi)* conſtituant, in quibus & litteraria ſollertia diſciplinae, & ſacrae ſcripturae documenta diſcantur; & tales ibi erudiantur, quibus merito dicatur a Domino: Vos eſtis ſal terrae; & qui condimentum plebibus eſſe valeant; & quorum doctrina non ſolum diuerſis haereſibus, verum etiam Antichriſti monitis, & ipſi Antichriſto reſiſtatur, &c. *Cabilon. ſub Carolo c. 3.* *Matt. 5. b*

CAP. V.

Omnibus nobis viſum eſt; vt ab hinc poſtpoſita totius corporis negligentia, ab omnibus diligentior in educandis, & erudiendis militibus Chriſti, vigilantior adhibeatur diligentia; & quando ad prouinciale Epiſcoporum concilium ventum fuerit, vnuſquiſque rectorum, ſicut iam in praecedentibus memoratum eſt, ſcholaſticos ſuos eidem concilio adeſſe faciat; vt ſuum ſollers ſtudium circa diuinum cultum omnibus manifeſtum fiat. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 30.*

CAP. VI.

Nos Chriſti miniſtri non tantum in cupiditatibus mundanis, & curis, & ſollicitudinibus, ſed potius in diuinis officiis implicaremus, & in ſcholis habendis, & educandis militibus ſanctae Dei eccleſiae operam daremus, &c. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. c. 1.*

CAP. VII.

Obnixe, ac ſuppliciter veſtrae celſitudini ſuggerimus; vt morem paternum ſequentes, ſaltem in tribus congruentiſſimis imperii veſtri locis, ſcholae publicae ex veſtra auctoritate fiant; vt labor patris veſtri, & veſter, per incuriam, quod abſit, labefactando non deper-

rcat. Quoniam ex hoc facto, & magna vtilitas, & honor ſanctae Dei eccleſiae, & vobis magnum mercedis emolumentum, & memoria ſempiterna accreſcet. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 12.*

CAP. VIII.

Vt de ſcholis tam diuinae, quam humanae litteraturae, nec non & eccleſiaſticae cantilenae, iuxta exemplum praedeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri ſtatuatur, atque ordinetur. Quia ex huius ſtudii longa intermiſſione pleraque eccleſiarum Dei loca, & ignorantia fidei, & totius ſcientiae inopia inuaſit. *Valent. ſub Lothar. cap. 18.*

CAP. IX.

Deprecandi ſunt pii Principes noſtri, & omnes fratres, & coëpiſcopi noſtri inſtantiſſime commonendi, vt vbicumque omnipotens Deus idoneos ad docendum, id eſt, fideliter, & veraciter intellegentes donare dignetur; conſtituantur vndique ſcholae publicae: vt vtriuſq. eruditionis & diuinae videlicet, & humanae in Eccleſia Dei fructus valeat accreſcere. Quia quod nimis dolendum eſt, & pernicioſum maxime, diuinae ſcripturae verax, & fidelis intellegentia iam ita dilabitur, vt vix eius extrema veſtigia reperiantur. Et idcirco ingenti cura, & ſummo ſtudio remedium procurandum eſt. *Tullen. par. 1. cap. 10.*

CAP. X.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem ſuum, aut aliquem conſanguineum ad ſcholas mittere; in eccleſiis ſanctorum, aut in coenobiis, quae nobis ad regendum conceſſa ſunt, ei licentiam id faciendi concedimus. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. cap. 19.*

CAP. XI.

Presbyteri per villas, & vicos ſcholas habeant: & ſi quilibet fidelium ſuos paruulos ad diſcendas litteras eis commendare vult, eos ſuſcipere, & docere non renuant: ſed cum ſumma caritate eos doceant, attendentes
Dan. 12. b illud, quod ſcriptum eſt: Qui autem docti fuerint, fulgebunt, quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellae in perpetuas aeternitates. Cum ergo eos docent, nihil ab eis pretii exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod eis parentes caritatis ſtudio ſua voluntate obtulerint. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 20.*

De quarta pauperum. Tit. X.

Vide libro tertiodecimo titulo viceſimo primo: quibus adde haec.

CAP. I.

12. q. 2. c. 27. QVattuor tam de redditu, quàm de oblatione fidelium &c. conuenit fieri portiones. Quarum ſit vna Pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda, &c. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quamuis diuiſis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur: tamen iuxta quod ſcriptum eſt: Vt Mat. 5. b
videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in caelis eſt; oportet etiam praeſenti teſtificatione praedicari, & bonae famae praeconiis non taceri. *Gelaſ. epiſt. 1. c. 29. Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 15. Vide Tribur. cap. 13. Burch. lib. 3. c. 137. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 7. panor. & par. 3. c. 103. decr. Anſel. lib. 5. c. 68. Caeſar. lib. 7. cap. 100.*

CAP. II.

Mos ſedis Apoſtolicae eſt, ordinatis Epi- 12. q. 2. c.
ſcopis praeceptum tradere; vt ex omni ſti- 30.
pendio, quod accedit, quattuor fieri debeant portiones; vna videlicet Epiſcopo, & fami- 12. q. 1. c.
liae propter hoſpitalitatem, & ſuſceptionem; quia. 8.
alia clero; tertia pauperibus; quarta eccleſiis reparandis, &c. Communi autem vita viuentibus iam de faciendis portionibus, vel exhibenda hoſpitalitate, & adimplenda miſericordia, nobis quid erit loquendum? cum omne, quod ſupereſt, in cauſſis piis, ac religioſis erogandum eſt, Domino dicente: Quod Luc. 11.
ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. *Gregor. ad Auguſt. interr. 1. Iuo lib. 2. tit. 1. cap. 8. panorm. Anſelmus lib. 5. cap. 64. & libro 7. cap. 3. Caeſaraugustan. lib. 7. cap. 106. Tarracon. lib. 1. cap. 180. & 261.*

Epiſcopi, & presbyteri, & alii clerici pauperes alant. Tit. XI.

Vide libro quarto titulo trigeſimo primo, & libro ſexto titulo quartodecimo; quibus adde.

CAP. VNIC.

MEnſulam tuam pauperes, & peregrini, & cum illis Chriſtus conuiua nouerit. *Hierony. ad Nepotian. apud Aquiſgr. cap. 94. poſt princip.*

Eccleſia pauperes alat. Tit. XII.

CAP. I.

VIduae adoleſcentes, quae corpore debiles ſunt, ſumptu eccleſiae, cuius viduae ſunt, ſuſtententur. *Carth. iv. c. 105. Iuo par. 8. c. 326. decr.*

CAP. II.

Viduae, quae ſtipendio eccleſiae ſuſtentan- Diſt. 81.
tur, tam aſſiduae in Dei opere eſſe debent, c. vlt.
vt & meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent. *Carth. iv. c. 103. Iuo par. 8. cap. 327. decr.*

CAP. III.

De * obligationibus vel agris, quos do- * obla-
minus tionib. ſ.

minus noſter Rex eccleſiae ſuo munere conferre dignatus eſt, &c. id eſſe iuſtiſſimum definimus, vt in reparationibus eccleſiarum, alimoniis ſacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum, quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, &c. *Aurel. c. 5. alias 7.*

CAP. IV.

Praebendum eſt a ſacerdotibus vitae ſolatium indigentibus, &c. Si clericis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus pro ſolo religionis intuitu in vſum res eccleſiaſticae largiuntur; quanto magis conſulendum eſt quibus retributio iuſta debetur? *Tolet. iv. c. 37.*

CAP. V.

Decimae, quae ſingulis dabuntur eccleſiis, per conſulta Epiſcoporum a presbyteris ad vſum eccleſiae, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur. *Turon. ſub Carolo cap. 16.*

CAP. VI.

Eccleſia ſancta non ſolum fideles ſpoliare non debet; quin potius inopibus opem ferre; vt debiles, pauperes, viduae, orphani, & ceteri neceſſitatem patientes, a ſancta eccleſia, vt puta a pia matre, & omnium gubernatrice ſubſidium accipiant. Quia res eccleſiae, quibus Epiſcopi non vt propriis, ſed vt commendatitiis vti debent, pretia ſunt peccatorum, patrimonia pauperum, ſtipendia fratrum in communi viuentium. *Cabilon. ſub Carolo cap. 6.*

CAP. VII.

Ipſi quoq. pauperes, ſi ſe poſſint ſuis artificiis, aut laboribus expedire, non praeſumant, quod debet debilis, & infirmus accipere: ne forte eccleſia, quae poteſt omni ſolatio deſtitutis neceſſaria miniſtrare; ſi omnes etiam (*nihil*) indigentes accipiant, grauata illis, quibus debet ſubuenire, non valeat. *Proſper. lib. 2. de vita contemplatiua c. 10. apud Aquiſg. c. 107.*

CAP. VIII.

Res eccleſiae, ſicut a ſanctis Patribus traditur, &c. vota ſunt fidelium, pretia peccatorum, & patrocinia pauperum. Fideles namq. &c. ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam; vt his & milites Chriſti exornarētur; pauperes recrearentur, & captiui pro temporum oportunitate redimerentur, &c. Ergo res eccleſiae pauperibus, & militibus Chriſti ſtipendiariae debent intelligi. Vnde totis niſibus Praelatis ſatagendum eſt; vt ſanctorum Patrum dictis, & exemplis obſequentes, de rebus cōmiſſis & ſubditos gubernent, & pauperes foueant, cunctisq. vtilitatibus, ac neceſſitatibus eccleſiae fideliter adminiſtrando conſulant, &c. *Aquiſg. c. 116.*

CAP. IX.

Ea, quae a domino Imperatore, conſenſu Epiſcoporum, ob honorem, & amorem Dei eccleſiis conceſſa ſunt, non in auaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem Epiſcopalium miniſtrorum cedant; ſed in vtilitatem eccleſiae, & in vſus clericorum, & pauperum deueniant. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. 3. cap. 6.*

CAP. X.

Inſtruendi ſunt presbyteri, pariterq. admonendi, quatenus nouerint decimas, & oblationes, quas a fidelibus accipiunt, pauperum & hoſpitum, & peregrinorum eſſe ſtipendia; & non quaſi ſuis, ſed quaſi commendatis vti, de quibus omnibus ſciant ſe rationem poſituros in conſpectu Dei; & niſi eas fideliter pauperibus, & his, qui praemiſſi ſunt, adminiſtrauerint, damna paſſuros, &c. *Nannneten. cap. 10.*

Epiſcopi, & alii clerici defendant pauperes. Tit. XIII.

CAP. I.

Epiſcopus, clericus, monachus, non aliena praedia conducat, neq. tractet adminiſtrationem rerum ſaecularium, niſi ex legibus ad tutelam impuberum inexcuſabilem vocetur, aut ſi Epiſcopus vrbis ei commiſerit curam rerum eccleſiaſticarum, aut pupillorum, vel viduarum, vel earum perſonarum quae eccleſiaſtico iure indigent. Contraueniens eccleſiaſticis poenis ſubiaceat. *Chalced. c. 3. Vern. c. 16. Pariſ. ſub* Lud. *& Loth. lib. 1. c. 28. Vid. Ap. c. 6. G. Burch. lib. 2. c. 145. Iuo par. 6. c. 218. decr. Anſel. lib. 6. c. 181. in Rom.* *Diſt. 86. peruenit. c. vlt. 21. q. 3. c. 1.*

CAP. II.

Petantur ab Imperatoribus defenſores eligendi ab Epiſcopis, ne pauperes a diuitibus vexentur: ob quos eccleſiam moleſtant. *Carth. c. 76. G. Carth. v. c. 9.* L. *Afric. c. 42. L. Capitul. lib. 5. c. 131.* 23. q. 3. c. 10.

CAP. III.

Eccleſiarum omnium curam habetote, ſeruisq. earum adiutorium praebete; viduarum religioſam curam gerite, pupillos enixius iuuate; pauperibus miſericordiam facite; iuuenes pudicitiam docete. *Clem. epiſt. 5. poſt prin.*

CAP. IV.

Iudices, ac potentes, qui pauperes opprimunt, ſi admoniti a Pontifice ſuo ſe non emendauerint; excommunicentur. *Turon. ij. c. 27. Troſleia. c. 7.*

CAP. V.

Decernimus, vt iudices non prius viduas, & pupillos conueniant; niſi Epiſcopo nunciarint, cuius ſub velamine degunt. Quod ſi Epiſcopus praeſens non fuerit, Archidiaconus & presbyter pariter ſedentes, communi deliberatione cauſſis eorum terminos figant, ita iuſte, ac recte, vt deinceps de talibus antedictae perſonae non conquaſſentur. Quod ſi is, qui iudex eſt, aut impetitor, eis, aut iniuriam aliquam ingeſſerit, aut definitionem

tanti concilii tranſgreſſus fuerit; a communione ſuſpendatur. *Matiſc.ij.c.12.*

CAP. VI.

Epiſcopi in protegendis populis, ac defendendis impoſitam a Deo ſibi curam non ambigant. Ideoque dum conſpiciunt iudices, ac potentes pauperum oppreſſores exiſtere; & prius eos ſacerdotali admonitione redarguant; & ſi contempſerint emendari, eorum inſolentiam Regis auribus intiment; vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam, Regalis poteſtas ab improbitate coërceat. Si quis autem Epiſcoporum id neglexerit, concilio erit reus. *Tolet.iv.c.31.Arel.ſub Caro.c.17. Bruch.lib.15.c.1.Iuo p.16.dec.c.2.*

CAP. VII.

Libat domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. Vnde Iob, Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduae conſolatus ſum. & paulo poſt: Flebam quondam ſuper eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. *Tolet.viii.c.2.poſt med.*

Iob.29.e *Iob.30.d*

CAP. VIII.

Vnuſquiſque Epiſcopus ſemel in anno circumeat parochiam ſuam: nouerit ſibi curam populorum, & pauperum in protegendis, ac defendendis impoſitam, &c. *Arel.ſub Carolo cap.17.*

CAP. IX.

Epiſcopi maximam curam, & ſollicitudinem circa pauperes habeant, &c. *Turon. ſub Carolo cap.* 10.

CAP. X.

Epiſcopus ad forum, neque vbi publice negotia iudiciaria exercentur, nō pergat ſuae cauſſae ſuffragaturus, niſi forte vt aut pauperibus oppreſsis ſuccurrat, aut viduis, & orphanis tuitionem conferat &c. *Cabilon.ſub Carolo cap.11.*

CAP. XI.

De orphanis, & pauperibus, qui debite, vel indebite dicuntur amiſiſſe hereditatem paterni, vel materni iuris ad ſe legibus pertinentem, ſi alicubi inuenti fuerint, quos patres, vel matres propter traditiones illorum exheredes fecerunt, aliorum ſcilicet ſuaſionibus, aut petitionibus, vel aliquo ingenio, omnino volumus, atque decreuimus emendari, quantum ad nos, vel ad noſtram pertinet poteſtatem iuxta voluntatem Dei, & veſtram ſanctam admonitionem, & conſiderationem. *Magun.c.6.*

CAP. XII.

Laici in eorum miniſterio obediant Epiſcopis ad regendas eccleſias Dei, viduas, & orphanos defenſandos &c. *Magun.c.8.Burchar.lib.15.c.4. Iuo par.16,c.5.decr.*

CAP. XIII.

Miniſtri altaris, vel monachi non debent in placitis ſaecularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum, aut viduarum &c. *Magunt.c.14.Magun.ſub Raba.c.13. Capit. lib.7. cap.172.in addit. Burch.lib.8. c.90. Iuo par.7.c.108.decr.*

c.1.ne cle ric. vel monac. Greg. ix. & in 1. collect.

CAP. XIV.

Volumus, vt laici in eorum miniſterio obediant Epiſcopis ad regendas eccleſias, viduas, & orphanos defendendos, & vt obedientes ſint eis ad eorum Chriſtianitatem ſeruandam. *Magunt.ſub Rabano cap.7.*

CAP. XV.

Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religioſum expoliauerit, & mandauerit ad ipſum Epiſcopus, vt eum audiat, & eos contempſerit inuicem, mox ſcripta percurrant per omnes prouinciae Epiſcopos, quoſcumq. adire potuerint, vt excommunicatus habeatur, donec audiat, & reddat aliena. *Piſten.cap.4.poſt principium.*

Ciues alant pauperes, & praeter ceteros Rex. Tit. XIV.

CAP. I.

Vnaquaeque ciuitas pauperes, & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires; vt tam vicini presbyteri, quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant, quo fiet, vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur. *Turon.ij.c.5.*

CAP. II.

Vnuſquiſque tempore famis, aut cuiuſlibet neceſſitatis ad ſe pertinentes pro viribus ſuis gubernare ſtudeat: quia ſcriptum eſt: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. & iterum: Date, & dabitur vobis; dimittite, & dimittetur vobis. *Arela. ſub Carolo c.14.*

Mat.5.a *Luc.6.f*

CAP. III.

Omnibus communiter intimetur, vt vnuſquiſque omni tempore ſuam familiam, & ad ſe pertinentes inopes alere, ac vegetare ſtudeat. quoniam impium eſt, & Deo odibile, eos, qui diuitiis affluunt, nimiiſque opibus abundant, non adiuuare miſeros, & indigentes. *Turon.ſub Carolo cap.36.*

CAP. IV.

Iuſtitia Regis eſt, neminem iniuſte per potentiam opprimere, &c. aduenis, & pupillis, & viduis defenſorem eſſe, &c. eccleſias defendere, pauperes eleemoſynis alere. *Pariſ.ſub Ludou. & Loth.lib.2.c.1.ante med.*

Nemo pauperes opprimat. Tit. XV.

CAP. I.

Vbicumque presbyter, vel monachus, vel peregrinus, vel res eorum captae fuerint; ſtatim excommunicetur receptum, vnde factum, vel ad quod ductum fuerit. *Greg. vii. in conc. Rom. ann. incert. c.15.*

CAP. II.

Si quis Romipetas, & peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum ſanctorum oratoria *24.q.3.c 23.*

toria viſitantes, capere; ſeu rebus, quas ferunt, ſpoliare temptauerit; donec ſatisfecerit, communione careat chriſtiana. *Calliſt. ij. in conc. Rom. c. 16.*

CAP. III.

Diſt. 90. c. 2. & 8. Eorum, qui pauperes opprimunt dona a ſacerdotibus refutanda. *Carth. iv. c. 94. Vide Troſle. 12. Burch. lib. 5. c. 39. Iuo par. 2. cap. 48. decr.*

CAP. IV.

24. q. 3. c. 21. Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem aut religioſum exſpoliauerit; & mandauerit eum ad ſe venire Epiſcopus, vt audiatur, & is contempſerit; inuicem mox ſcripta percurrant per omnes prouinciae Epiſcopos, & quoſcumque adire potuerint; vt excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. *Tolet. I. c. 11. Colon. ſub Carolo iij. c. 3. Anſel. lib. 7. c. 164.*

CAP. V.

Iudices, aut potentes, qui pauperes opprimunt, ſi commoniti a Pontifice ſuo ſe non emendauerint, excommunicentur. *Turon. ij. c. 27. Troſlei. c. 7.*

CAP. VI.

Ex interpellatione quorundam cognouimus, quod hi, qui lateri Regis adhaerent, vel aliqui, qui potentia ſaeculari inſtantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut conuictionibus praerogatis miſeros non ſolum de agris, ſed etiam de domibus propriis exulare (*cogunt*). Idcirco decernimus, vt deinceps nullus miſerorum rebus ſuis per vim, aut aſſentationem quamlibet defraudetur. Illi autem, qui contra diſpoſitum non ſolum noſtrum, ſed etiam antiquorum patrum, & Regum venire temptauerit, proceloſi anathematis vltione plectantur. *Matiſcon ij. c. 14.*

CAP. VII.

De peregrinis ſimiliter conſtituimus, qui propter Deū ad Romam, vel alicubi vadunt, vt * ipſius per nullam occaſionem ad pontes, vel ad excluſas, aut nauigio non detineatis, &c. * Nullum peregrinum calumniam faciatis, nec nullum teloneum eos tollatis, &c. *Syn. ſub Pipino cap. 4.*

* ipſos f.

* Nulli peregrino f.

CAP. VIII.

De peregrinis, qui propter Deum vadunt, vt de eis teloniũ non tollant; & de illis aliis teloniis, quod dominus Rex antea perdonauit, ſic fiat, vt vbi legitime non debent eſſe donati, non ſint. *Vern. c. 22.*

CAP. IX.

Comites, vel iudices ad eorum placita primo viduarum, orphanorum, vel eccleſiarum cauſſas audiant, & definiant in eleemoſyna domini Regis, & poſtea alias cauſſas cum iuſtitia rationabiliter iudicent. *Vern. c. 23.*

CAP. X.

Vnuſquiſque Epiſcopus ſemel in anno circumeat parochiam ſuam. nouerit ſibi curam populorum, & pauperum in protegendis, ac defendendis impoſitam. Ideoq. dum conſpiciunt iudices, ac potentes pauperum oppreſſores exiſtere; prius eos ſacerdotali admonitione redarguant: & ſi contempſerint emendare errorem, inſolentia Regis auribus intimetur: vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam, regalis poteſtas ab improbitate coërceat. *Arelat. ſub Carolo c. 17.*

CAP. XI.

Nec comites, vel vicarii, ſeu iudices, vel centenarii ſub mala occaſione, vel ingenio res pauperum emant, vel per vim tollant, aut quolibet argumento ſurripiant. ſed ſi cui aliquid poſſeſſionum emendum, aut vendendum ſit, id in publico coram Comite, & iudicibus, & nobilibus ciuitatis facere debebit. *Arelaten. ſub Carolo c. 23.*

CAP. XII.

Propter diuerſas occaſiones res pauperum multis in locis valde attenuatae ſunt, eorum ſcilicet dicimus, qui liberi eſſe noſcuntur, & ſub poteſtate potentiorum ſunt conſtituti; quorum ſi negotia, & cauſſas Princeps inueſtigari iuſſerit, reperientur quamplurimi diuerſis occaſionibus ad vltimam paupertatem iam redigi. *Turon. ſub Carolo c. 44.*

CAP XIII.

Propter prouiſiones pauperum, pro quibus curam habere debemus, placuit nobis; vt nec Epiſcopi, nec Abbates, nec Comites, nec Vicarii, nec iudices, nulluſq. omnino ſub mala occaſione, vel malo ingenio res pauperum, vel minus potentum nec emere, nec vi tollere audeat. Sed ſi quis ex eis aliquid comparare voluerit; in publico placito coram idoneis teſtibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicumque autem aliter inuentum fuerit factum; hoc omnino emendetur per iuſſionem veſtram. *Magun. cap. 7.*

CAP. XIV.

Comperimus, quod in quibuſdam occidentalibus prouinciis, ſuadente auaritia, Epiſcopi, & Comites, & ceteri Praelati pauperibus ſibi ſubiectis ſoleant edictum imponere; vt nullus eorum tempore meſſis, modium frumenti, nec tempore vindemiae modium vini maiori pretio, niſi quod ab eis conſtituitur, vendere praeſumat. Quod ſi quiſpiam illorum facere praeſumpſerit; & paupertati ſuae magnam iacturam patitur, inſuper etiam acribus verberibus flagellatur. Vnde fit, vt cum aliis modius frumenti duodecim denariis, & modius vini viginti denariis venumdari poſſit; huiuſcemodi ſeniores modium frumenti ad quattuor, & modium vini ad ſex ſibi extorqueant denarios. Quae res quia impietatis, iniuſtitiaeq. plena eſt; neceſſe eſt, vt piiſſimi Principis auctoritate inhibeatur. Quoniam verendum eſt; ne, dum his, & his ſimilibus grauaminibus pauperes atteruntur; ira aeterni iudicis non ſolum facientibus, ſed etiam conſentientibus, & corrigere nolentibus accumuletur, &c. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 52.*

CAP.

CAP. XV.

Quidam clericorum, & laicorum obliti praeceptionis dominicae, qua dicitur: Pecuniam tuam non dabis ad vſuram, & frugum ſuperabundantiam non exiges; Ego dominus Deus veſter. In tantam turpiſſimi lucri rabiem exarſerunt; vt multiplicibus, atque innumeris vſurarum generibus ſua adinuentione, & cupiditate repertis, adeo pauperes Chriſti affligant, vt exceptis aliis oppreſſionibus, quibus ad iniuriam Dei atrociter cruciantur; hoc ſpeciali malo multi eorum, fame, & egeſtate confecti pereant: multi etiam hac oppreſſione compulſi propriis derelictis, alienas incolatus gratia terras expetant, &c. Sunt etiam alii crudeliſsimi feneratores, qui tempore neceſſitatis nihil commodare pauperibus volunt, niſi meſſellas ſuas, & vineolas, & prateola ea ratione in pignus dederint; vt quidquid frugum in hiſce colligi poterat, pro paruo, quod mutuum acceperint, ex aſſe amittant. Quae res non minimam pauperibus generat afflictionem & penuriam, &c. Ioannes Apoſtolus conuiua caenae dominicae ſtrenuus, ac fideliſsimus: Qui habuerit, inquit, facultates mundi, & viderit fratrem ſuum eſurientem, & clauſerit viſcera ſua ab eo; quo modo caritas Dei manet in eo? Auguſtinus, Ecce, inquit, vnde incipit caritas. Si nondum es idoneus mori pro fratre, iam idoneus eſto dare de tuis facultatibus fratri. Iam percutiat viſcera tua caritas; vt non delectantia facias, ſed de intimo adipe miſericordiae, vt conſideres illum in egeſtate poſitum. Si enim ſuperflua non potes dare fratri tuo, animam tuam potes ponere pro fratre? &c. Miſerabilis plane & valde deflenda res eſt, quando quis pro facultatibus mundi, quarum momentaneus poſſeſſor exiſtit; quia eas fratribus indigentibus caritate dictante non impertit; & gloriam Chriſtiani nominis ſibi adimit, & Deum, qui caritas eſt, amittit. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. c. 53.*

Leuit. 25. — 1. Ioan. 3. — 1. Ioan. 4.

CAP. XVI.

Regale miniſterium ſpecialiter eſt, populum Dei gubernare, &c. ipſe *(Rex)* debet primo defenſor eſſe eccleſiarum, & ſeruorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumq. pauperum, nec non & omnium indigentium, &c. Vnde oportet; vt ipſe, qui iudex eſt iudicum, cauſſam pauperum ad ſe ingredi faciat, & diligenter inquirat; ne forte illi, qui ab eo conſtituti ſunt, & vicem eius agere debent in populo, iniuſte, aut negligenter pauperes oppreſsiones pati permittant. *Pariſien. ſub Lud. & Loth. lib. 2. cap. 2. Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. 4. c. 3. Magun. ſub Arnul. c. 3.*

CAP. XVII.

Quod Rex cauſſam pauperum ad ſe ingredi facere, & diligenter debeat inquirere, dat intelligi illud, quod legimus antiquitus iudices idcirco in porta ad iudicandum ſediſſe; vt nullus accedendi difficultatem, aut quiſpiam ciuium vim, aut calumniam neceſſe haberet ſuſtinere, &c. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 3.*

CAP. XVIII.

Monemus Regiam pietatem de oppreſsione pauperum liberorum; vt non a potentioribus per aliquod malum ingenium contra iuſtitiam opprimantur, vel cogantur; vt res ſuas vendant, ſiue tradant; ne forte parentes eorum contra iuſtitiam fiant exheredati, & regale obſequium minuatur, & ipſi propter indigentiam mendici, vel latrones, ſeu malefactores efficiantur, &c. *Magunt. ſub Rabano cap. 17.*

CAP. XIX.

Placuit nobis, vt nec Epiſcopi, nec Abbates, nec Comites, nec Vicarii, nec Iudices, nullusq. omnino ſub mala occaſione, vel malo ingenio, res pauperum, vel minus potentium emere, aut tollere audeat. Sed quiſquis ex eis aliquid comparare voluerit; in publico placito, coram idoneis teſtibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicumque autem aliter inuentum fuerit factum, hoc omnino emendari per regiam conuenit iuſſionem. *Magun. ſub Raban. cap. 18.*

CAP. XX.

Quidam facultates eccleſiae in diuerſa collaboratione, & redditibus eas exſpoliant: ſed & pauperes, atque vicinos, & circummanentes immiſericorditer exſpoliant, deuaſtant, & opprimunt, &c. ex criminali, & publico peccato publica paenitentia ſatisfaciant, &c. *Melden. cap. 61. Burch. lib. 11. cap. 16. Iuo par. 14. cap. 86. decr.*

CAP. XXI.

Viduae, & pauperes, & peregrinantes hoſpites omni quiete fruantur. *Theophil. Epiſc. Alexandr. in commonit. c. 10.*

Nemo res pauperibus relictas ſurripere audeat. Tit. XVI.

CAP. I.

NE aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, qui a religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta, contra fas ſine aliqua pietatis conſideratione diſpergit. *Symma. in ſyn. Rom. iii. cap. 8. Iuo par. 3. cap. 182. decr.*

12. q. 2. c. 21. indigne. in fi.

CAP. II.

Et ſi illis, qui nulla ex rebus ſuis pauperibus Chriſti diſtribuunt, aeterni iudicis voce in futuro condemnabuntur; quanto magis hi, qui auferunt pauperibus, quae non dederunt? Quapropter Epiſcopi, qui nihil ex proprio ſuo eccleſiae Chriſti compenſauerunt, hanc diuinam ſententiam metuant, &c. *Tolet. iv. cap. 66. Burch. lib. 3. c. 189. Iuo par. 3. c. 249. decr.*

12 q. 2. c. 39. — c. 4. de rebus eccl. Greg. ix. c. 5. eo. ti. in 1. coll.

CAP. III.

Qui agapem pauperum, & ſuſtentationem peregrinorum, & eleemoſynam defunctorum defraudant, apud ſanctos patres eorum neca-

tores vocantur. *Tullen.par.vlt.c.14.*

Res eccleſiae in vſus pauperum alienari poſſunt. Tit. XVII.

CAP. I.

PRaeter in clericos, & captiuos, & peregrinos alienare non licet res vrbanarum eccleſiarum. *Symma.in ſyn.Rom.iij.c.4.*

CAP. II.

16. q. 1. poſſeſſiones. 61. Peregrinis, ſi neceſſitas largiri ſuaſerit, ad tempus alienari poſſeſſiones eccleſiae poſſunt. *Symm.ep.1.cap.1.Anſel.lib.5.c.47.Caeſar.lib.7.c.67.Tarrac.lib.6.c.47.*

CAP. III.

Nulli Epiſcoporum liceat res alienare eccleſiae, &c. Peregrinorum, vel clericorum, & egenorũ neceſſitati, ſaluo iure eccleſiae, praeſtare permittuntur pro tempore, quae potuerint. *Tolel.iij.c.3.Iuo lib.2.tit.10.cap.1.panor.& par.3.c.167.decr.*

CAP. IV.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſsitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticae largiuntur: quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Tolet.iv.cap.37.*

De redemptione captiuorum. Tit. XVIII.

CAP. I.

12. q. 2. c. 13. APoſtolicos, & paternos canones renouans haec ſancta, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet, quae accipiuntur in redemptionem captiuorum, &c. ac per hoc eccleſiaſticos reditus laedere, quos ad propriam vtilitatem, & ob eſcam pauperum, & peregrinorum ſuſtentationem eſſe decernimus. *Syn.vrj.gen. ſub Hadr.ij.c.15. Anſelm.lib.6. cap.169. Caeſar.lib.7.c.74.*

CAP. II.

12. q. 2. c. 14. Et ſacrorum canonum, & legalia ſtatuta permittunt miniſteria eccleſiae pro captiuorum eſſe redemptione vendenda, &c. [Sicut
12. q. 2. c. 10. omnino graue eſt fruſtra eccleſiaſtica miniſteria venundare; ſic iterum culpa eſt, imminente huiuſmodi neceſſitate res maxime deſolatae eccleſiae captiuis ſuis praeponere, & in eorum redemptione ceſſare. *Greg.lib.6.epiſt.35. vel c.199. ad Domitum Epiſcopum Meſſanen. Anſel.lib.5.c.48. Iuo par.3.c.176.*

CAP. III.

12. q. 2. c. 15. ſacrorum. Et ſacrorum canonum ſtatuta, & legalis permittit auctoritas licite res eccleſiaſticas in redemptionem captiuorum impendi. Et ideo quia edocti a vobis ſumus ante annos fere XVIII. virum reuerentiſsimum quemdam Fabium Epiſcopum eccleſiae Firmanae pro redemptione veſtra, ac patris veſtri Paſsiui, fratris, & coëpiſcopi noſtri, tunc vero clerici, nec non matris veſtrae libras XL. argenti de eadem eccleſia hoſtibus impendiſſe, atque ex hoc quamdam formidinem vos habere, ne hoc, quod datum eſt, a vobis quolibet tempore repetatur; huius praecepti auctoritate ſuſpicionem veſtram praeuidimus auferendam; conſtituentes nullam vos ex inde, heredesq. veſtros quolibet tempore repetitionis moleſtiam ſuſtinere: nec a quoquam vobis aliquam obiici quaeſtionem, quia ratio aequitatis expoſcit, & quod ſtudio pietatis impenſum eſt, ad redemptorum onus, vel afflictionem non debeat pertinere. *Greg. lib.7. indict.2. epiſt.14. Demetriano & Valeriano clericis Firmanis. Iuo par.3.c.145. Caeſar.lib.7.c.27.*

CAP. IV.

De obligationibus vel agris, quos dominus Rex eccleſiae contulerit in reparationibus eccleſiarum, alimoniis ſacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptione captiuorum, quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, &c. *Aurelianen.c.7.*

CAP. V.

Fideles ſuis facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam, vt his captiui pro tempor. opportunitate redimerentur. *Aquiſgr. ſub Ludou.c.116.in prin.*

CAP. VI.

De pecunia, quam ad redimendos captiuos ciues Edeſſeni contulerunt. *Chalced. act.10. in libell.Samuelis, & aliorum.*

CAP. VII.

Symmachus captiuos per Liguriam, & Mediolanum, & per diuerſas prouincias pecuniis redemit, & dona multiplicauit, & dimiſit. *Ex Pontific.*

CAP. VIII.

Gregorius tertius paupertatis amator, & erga inopum prouiſionem non ſolum mentis prouiſione, ſed ſtudii ſui labore ſollicitus, captiuorum etiam redemptor, orphanis quoque & viduis largiter neceſſaria tribuens, amator religioſitatis. *Ex Pontific.*

De expoſitis. Tit. XIX.

CAP. I.

SI expoſitus ante eccleſiam, cuiuſcumque fuerit miſeratione collectus, conteſtationis ponat epiſtolam. Et ſi is, qui collectus eſt, Diſt. 87. c. 9.
intra decem dies quaeſitus, agnitusque non fuerit, ſecurus habeat, qui collegit. Sane qui poſt praedictum tempus calumniator extiterit, vt homicida, eccleſiaſtica diſtrictione damnabitur; ſicut patrum ſanxit auctoritas. *Arel.ij.c.32. Capitul.lib.6.c.142. Burch.lib.3.c.201. Iuo par.3.c.253.*

CAP. II.

De expoſitis id obſeruandum, quod iamdudum ſynodus ſancta conſtituit. *Agath.c.24.*

CAP. III.

De expoſitis; quia ab omnibus querella proceſsit, eos nō miſericordiae iā, ſed canibus exponi, quos colligere calumniarum metu, quamuis inflexa praeceptis miſericordiae, mens humana detractet; id ſeruandum eſt, vt ſecundum ſtatuta Principum, quiſquis expoſitum colligit, eccleſiam conteſtetur; conteſtationem nihilominus de altario dominico die miniſter annunciet, vt eccleſia ſciat expoſitum eſſe collectum; vt intra dies decem ab expoſitionis die expoſitum recipiat. Si quis probauerit ſe agnouiſſe, collectori, pro ipſorum decem dierum miſericordia, prout maluerit, aut praeſens retribuat, aut in perpetuum cum Dei gratia, ſi voluerit, poſsideat. *Vaſenſ.c.9. Burch.lib.3.c.202. Iuo p.3.c.254.*

CAP. IV.

Si quis expoſitorum hoc ordine collectorum repetitor, vel calumniator extiterit; homicida habendus eſt, &c. *Vaſenſ.cap.10.Burch.& Iuo ſup.*

De hoſpitibus excipiendis. Tit. XX.

CAP. I.

DOmine quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere; & non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpondebit illis dicens: Amen dico vobis; quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis. Et ibunt hi in ſupplicium aeternum, iuſti autem in vitam aeternam. *Matt.c.25.in fine.*

CAP. II.

Caritas operit multitudinem peccatorum. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiae Dei. *Petrus ep.1.c.4. nu.8.9. & 10.*

CAP. III.

Neceſsitatibus ſanctorum communicantes: hoſpitalitatem ſectantes. *Paul. in epiſt. ad Rom.c.12.nu.13.*

CAP. IV.

Caritas fraternitatis maneat in vobis. Et hoſpitalitatem nolite obliuiſci. per hanc enim * placuerunt quidam angelis hoſpitio receptis. Mementote vinctorum tamquam ſimul vincti: & laborantium, tamquam & ipſi in corpore morantes. *Paul. in epiſt.ad Hebr.c. 13.in princ.*

* latuerunt

CAP. V.

Sectatores nos hoſpitalitatis eſſe non ſolum dominus Ieſus admonet, cum ſe dicit in hoſpitem receptum fuiſſe; ſed etiam eius Apoſtolus omnibus poene ſuis praeceptis. Propterea, beatiſſimi fratres, vnumquemque noſtrum oportet, non ſolum ſemetipſum ad hoc opus hortari, ſed etiam omnium fidelium mentes, vt poſſint apud Deum miſericordiae operibus pro noſtris peccatis intercedere, & nos ei per puram hoſpitalitatem reconciliare. Si quis ergo noſtrum non admonuerit aut exemplo exhortationis ſuae, ipſe prius non comprobauerit opere, indignationem proculdubio incurret domini maieſtatis. Praedicetur hoc noſtrae mediocritatis ſtatutum in auribus omnium Chriſtianorum. *Matiſcon.y.c.11.*

Matt 25

CAP. VI.

Vt in ſua eleemoſyna firmiter ſtatuat (*Imperator*) ne quilibet in ſuum peragentibus ſeruitium, vllatenus prohibere audeat manſionem, neque alijs, quibus neceſſitas incumbit. *Remen.c.42.*

CAP. VII.

Presbyteri eccleſiarum (*decimas*) accipiant, & inde reſtaurationem eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitum, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac ſtatu regni veſtri Domini miſericordiam ſtudioſe implorent. *Melden.c.75. in fin. Burchar.lib.3.c.239.Iuo par.3.c.281.decr.*

De iure patr. c.3. in 1. coll.

CAP. VIII.

Euangelicis, atque Apoſtolicis inſtruimur documentis, in colligendis hoſpitibus ante omnia dari debere operam: vt merito de nobis a Domino dicatur: Hoſpes fui, & collegiſtis me. Proinde oportet, vt Praelati eccleſiae praecedentium patrum praecepta ſectantes, aliquod praeparent receptaculum, vbi pauperes colligantur, &c. *Aquiſgran.c.141. in princ.*

Mat.25.c

CAP. IX.

Admonendi ſunt, vt hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium praebere detractent: & ſi cui forte hoſpitium praeſtiterint, nullam ab eo mercedem accipiant, niſi forte ille, qui recipitur, ſponte ſua aliquid det. Dicendumq. eſt illis, qualiter multi per hoſpitalitatis officium Deo placuerunt, dicente Apoſtolo: Per hanc enim placuerunt quidam Deo, angelis hoſpitio ſuſceptis. & iterum: Hoſpitales ſine murmuratione. & ipſe Dominus ad iudicium veniens, dicturus eſt: Hoſpes eram, & non collegiſtis me. Sciant ſane quicumque hoſpitalitatem amant, Chriſtum ſe in hoſpitibus recipere. Nam ille modus hoſpitalitatis non ſolum inhumanus, ſed etiam crudelis eſt; quo numquam hoſpes in domum ante recipitur, niſi prius dandi hoſpitii merces compenſetur; & quod Dominus agere iuſſit pro perceptione regni caeleſtis, pro adquiſitione terrenarum rerum agatur. *Theodulphus ad presbyt. Aurelianen.c.25.*

Heb.13.a

1.Pet.4.c

Mat.25.d

De Collegiis, ſeu ſeminariis. Tit. XXI.

Vide libro octauo titulo decimo octauo,

De fratriis, ſiue confratrijs. Tit. XXII.

CAP. I.

Caritatis recipiendae, & habendae maximum erit fomentum; ſi frequenter inter voſmetipſos communem cibum veſtrum, menſamq. faciatis; & in quantum vnuſquiſque praeualet, crebrius panes ac ſales ſuos cum fratribus ſuis ſumat. Per haec enim praecipue caritas comparatur, & cauſſa totius boni in huiuſmodi communione conſiſtit. Vbi autem pax, & bonitas, ibi & ſalus: propter quod communes facite cibos veſtros cum his, qui ſecundum Deum fratres ſunt, quia per haec temporalia officia pacis, & caritatis fructibus gaudia aeterna merebimini, &c. *Clem. ep. 1. ante med.*

CAP. II.

De collectis, vel confratriis, quas conſortia vocant, ſicut verbis monuimus, & nunc ſcriptis expreſſe praecipimus; vt tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem, & vtilitatem, atque ad ſalutem animae pertinet. Vltra autem nemo, nec ſacerdos, neque fidelis quiſquam in parochia noſtra progredi audeat; id eſt, vt in omni obſequio religionis, videlicet, in oblatione, in luminaribus, in orationibus mutuis, in exequiis defunctorum, in eleemoſynariis, & ceteris pietatis officiis. Paſtos autem, & comeſſationes, quas diuina auctoritas vetat, vbi & grauedines, & indebitae exactiones, & turpes, ac inanes laetitiae, & rixae, ſaepe etiam ſicut experti ſumus, vſque ad homicidia, & odia, & diſſenſiones accidere ſolent, adeo penitus interdicimus; vt qui contra hoc decretum agere praeſumpſerit; ſi preſbyter fuerit, vel qualibet clericus, gradu priuetur: ſi laicus eſt, aut femina, ab eccleſia vſque ad ſatisfactionem ſeparetur. Conuentus autem talium confratrum, neceſſe ſi fuerit, vt ſimul conueniant, aut forte aliquis contra parem ſuum diſcordiam habuerit, quem reconciliari neceſſe ſit, & ſine conuentu preſbyterorum, & ceterorum eſſe non poſſit; poſt peracta illa, quae Dei ſunt, & Chriſtianae religioni conueniunt, & poſt debitas admonitiones, ſi contigerit, vt verae caritatis, & fraternae inuicem conſolationis omnes ad refectionem conueniant: ſic talia fieri permittimus, vt ſeruata modeſtia, & temperantia, & ſobrietate, paciſq. concordia, ſicut decet fratres, omnia in aedificationem fraternitatis, & laudem, & gloriam Dei, & gratiarum actiones fiant. Et hoc omnino caueatur, quod Saluator ait, Videte, ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate. *Luc. 21* Qui voluerint, eulogias a preſbytero accipiant, & panem tantum frangentes, ſingulos accipiant biberes, & nil amplius contingere praeſumant; & ſic vnuſquiſque ad ſua cum benedictione Domini redeat. *Nannetcn. c. 15.*

Communia de pauperibus. Tit. XXIII.

CAP. I.

Omnes pauperes, & egentes auxilio iter agere oportet cum probatione, & epiſtolis pacificis eccleſiaſticis tantum, non cum * commendatitijs, quae tantum perſonis * ſuſpectis praebentur. *Chalc. c. 11.* **ευστατικοῖς* **acceptis*

CAP. II.

Cum dicat Apoſtolus, Abundantiorem honorem membris infirmioribus deferendum; eccleſiaſtici quidam, quae ſua ſunt, non quae Ieſu Chriſti quaerentes, leproſis, qui cum ſanis habitare non poſſunt, & ad eccleſiam cum aliis conuenire; eccleſias, & coemeteria non permittunt habere, nec proprii iuuari miniſterio ſacerdotis. Quod quia procul a pietate Chriſtiana eſſe dinoſcitur; de benignitate Apoſtolica conſtituimus; vt vbicumque tot ſimul ſub communi vita fuerint congregati, qui eccleſiam ſibi cum coemeterio conſtituere, & proprio gaudere valeant preſbytero; ſine contradictione aliqua permittantur habere. Caueant tamen, vt iniurioſi veteribus eccleſiis de iure parochiali nequaquam exiſtant. Quod namque eis pro pietate conceditur, ad aliorum iniuriam nolumus redundare. ſtatuimus etiam, vt de hortis, & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non cogantur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 23.* *De eccl. aed. c. 2. Greg. ix. & c. 1. eo. tit. in 1. collect. 1. Cor. 12. c*

CAP. III.

Quia Praelati plerique, vt procurationem, vel ſeruitium aliquod impendant legato, vel alii, plus extorquent a ſubditis, quam ſoluant, &c. id de cetero fieri prohibemus. Quod ſi quis forte praeſumpſerit; & ſic extortam reſtituat, & tantundem cogatur pauperibus elargiri, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. cap. 34.* *De imm. eccl. c. 8. Greg. ix. & c. 4. de conſ. in 4. collect.*

CAP. IV.

Si quis deſpicit eos, qui fideliter agapas exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres, paruipendens quod geritur; anathema ſit. *Gangr. c. 11. Burchar. lib. 19. c. 124. Iuo par. 15. c. 136. decr.* *Diſt. 42. c. 1.*

CAP. V.

Pauperes, & ſenes eccleſiae plus ceteris honorandos. *Carth. iv. c. 83.*

LIBER XV.

De beneficijs, & de rebus Eccleſiarum, & miniſtrorum, & de contractibus.

Soluantur ſtipendia his, qui Eccleſijs inſeruiunt. Tit. I.

CAP. I.

cap. 1. de poſtulat. Greg. ix. & in 1. collect.

CLerici in ſubdiaconatu, & ſupra, & in minoribus quoq. ordinibus, ſi ſtipendiis eccleſiaſticis ſuſtentantur, coram iudice ſaeculari aduocati in negotiis fieri non praeſumant. *Alex. III. in conc. Lateran. cap.* 12.

CAP. II.

12. q. 2. c. 37.

Eccleſiaſticis vtilitatibus deſudantes, eccleſiaſtica dignum eſt remuneratione gaudere; vt qui ſe voluntariis obſequiorũ neceſsitatibus ſponte ſubiiciunt, digne noſtris prouiſionibus conſolentur. Quia igitur te Theodorum virum eloqnentiſſimum conſiliarium noſtrum mancipiorum cognouimus miniſterio deſtitutum; ideo puerum nomine Acoſimum natione Siculum iuri dominioque tuo dari, tradique praecipimus, quem quoniam traditum ex noſtra volnntate iam poſſides; hnius te neceſſe fuit ſcripti pro futuri temporis teſtimonio, ac robore largitatis, auctoritati fulciri: quatenus Domino protegente, ſecure eum ſemper, & ſine vllius retractationis ſuſpicione, quippe vt dominus, valeas poſſidere, &c. *Greg. lib. 2 indict. ii. ep.* 18. *Theodoro conſiliario*.

CAP. III.

de preb. & dignit. cap. 16. ap. Greg. ix. & in 3. collect. eod. tit. c. 1. 1. Cor. 9.

Cum ſecundum Apoſtolum, qui altario ſeruit, de altari viuere debeat; & qui ad onus eligitur, repelli non debeat a mercede: patet a ſimili, vt clerici viuere debeant de patrimonio Ieſu Chriſti, cuius obſequio deputantur, vt ipſa nominis ratio perſuadet. cum igitur a cleros, quod eſt ſors, vel haereditas, clerici appellentur; quia in ſui ordinatione, vel aſſumuntur in haereditatem domini, vel aſſequuntur haereditatem jn ipſo: vt vere poſſint pſallere cum Propheta: Dominus pars haereditatis meae, &c. (Pſ. 15.) dignum eſt, vt eccleſiae ſtipendijs ſuſtententur, in qua, & per quam diuinis obſequiis aſcribuntur. *Innocen. iy. Epiſc. Zamoren*.

CAP. IV.

1. q. 2. c. 10.

Clerici omnes, qui eccleſiae fideliter, vigilanterque deſeruiunt, ſtipendia ſanctis laboribus debita ſecundum ſeruitij ſui meritum, vel ordinationem canonum, a ſacerdotibus conſequantur. *Agath. c.* 36. *Capit. lib.* 7. *c.* 306.

CAP. V.

Quemcumque (*clericum*) Epiſcopus ad bonum profectum viderit creſcere per bonam intentionem; venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus eccleſiae, quod voluerit, illi largiendi habeat poteſtatem, &c. Quidquid ergo bonis largitur per gratiam, ita in ius habeant; vt & remedium ex hoc ſentiant, & rem Deo dicatam ad augmentum perducãt. Quod ſi id, quod acceperint, per ſuam tepiditatem ad profectum minime perdnxerint, aut detrimentum patuerit, Epiſcopus habeat licentiam, ſine vllo praeiudicio, in ius eccleſiae reuocare rem propriam. *Emerit. c.* 13.

CAP. VI.

12. q. 2. c. 66.

Quicumque Epiſcopi, ſuffragio cuiuslibet, aliquid eccleſiaſticae vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcumque commodum in remunerationem promiſerint; promiſſi ſolutionem eos exſoluere oportebit; ita vt id ad concilium prouinciale deferatur, vt eorum conniuentia confirmetur. Quia ſicut Panlus ait, dignus eſt operarius mercede ſua (1. Tim. 5). *Tolet.* IIII. *cap.* 36.

CAP. VII.

Solet in pleriſque canonicorum congregationibus irrationabiliter, atque indiſcretę fieri, vt nonnulli clerici, qui in diuitijs affluunt, & aut parum, aut nihil vtilitatis eccleſiae conferunt, maiorem caeteris diuinum ſtrenue peragentibns officium annonam accipiunt. Cum hoc ita fieri debere nuſquam, nec in auctoritate ſcripturarum, nec in traditionibus ſanctorum patrum poſſit quoquo modo ſancitum reperiri; ſed quia huiuſmodi factum nulla auctoritate fulcitur, ſed magis gulae, immo auaritiae cauſſa conſtat eſſe inolitum, reſtat, vt falce iuſtitiae reſecetur; & aequitatis cenſura ab eiſdem locis, in quibus fit, prorſus abdicetur. &c. *Aquiſgranen. ſub* Ludou. *c.* 121.

Conſtituatur congrua portio preſbyteris, quibus eccleſiae parochiales curae ſunt. Tit. II.

CAP. I.

de preb. c. 30. ap. Greg. ix. c. 6. eod. tit. in 4. col.

EXtirpandae conſuetudinis vitium, in quibuſdam partibus inoleuit; quod ſcilicet patroni eccleſiarum parochialium, & aliae quaedam perſonae prouentvs ipſarum ſibi penitus vindicantes, presbyteris earumdem ſeruitio deputatis relinquunt adeo exiguam portionem, vt ex ea congrue nequeant ſuſtentari. Nam vt pro certo didicimus in quibuſdam regionibus parochiales presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinent, niſi quartam

quar-

quartae, ideſt, ſextam decimam decimarum. Vnde fit, vt in his regionibus poene nullus inueniatur ſacerdos parochialis, qui vel modicam habeat notitiam litterarum. Cum igitur os bouis alligari non debeat triturantis: ſed qui altari ſeruit, viuere debeat de altari; ſtatuimus, vt conſuetudine qualibet Epiſcopi, vel patroni, ſeu cuiuſcumque alterius non obſtante, portio presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur,&c. Perpetuus Vicarius, vt praedictum eſt congruentē habeat de ipſius eccleſiae prouentibus portionem: alioquin illa (praebenda, vel dignitate, cui eſt annexa parochialis eccleſia, ſe ſciat huius decreti auctoritate priuatum libere alii conferenda, qui velit,& poſſit, quod praedictum eſt, adimplere. Illud autem penitus interdicimus; ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiae, quae curam proprii ſacerdotis debet habere, penſionem alii, quaſi pro beneficio conferre praeſumat. *Innoc.* III. *in conc.gen. Later.c.32.*

Deut.25.
1.Cor.9.

CAP. II.

Praecipimus, ne conducticiis presbyteris eccleſiae committantur; ſed vnaquaeque eccleſia, cui facultas ſuppetit, proprium habeat ſacerdotem: nec ab eius regimine alicuius, niſi Epiſcopi, vel Archidiaconi, in cuius parochia fuerit, canonico iudicio depellatur; cui de bonis eccleſiae tantum beneficii praebeatur, vnde conuenienter valeat ſuſtentari. *Eug. iii. in conc. Remen. c.10.*

Beneficia conferantur dignis.
Tit. III.

CAP. I.

De offic. iud. ord. c.15. ap. Greg. ix. c.3. eod. tit. in 4. collect.

PRaecipimus tam in cathedralibus, quam in aliis conuentualibus eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadiutores, & cooperatores habere, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c.10.*

CAP. II.

De elect. cap.41. Greg. ix. c.31. eod. tit. in 4. collect.

Nihil eſt, quod eccleſiae Dei magis officiat, quam quod indigni aſſumantur praelati ad regimen animarum, &c. Epiſcopi tales ad ſacros ordines,& eccleſiaſticas dignitates promouere procurent, qui commiſſum ſibi officium digne valeant adimplere, ſi & ipſi canonicam cupiunt effugere vltionem. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. c.26.*

CAP. III.

De praeb. cap.29. Greg. ix. c. . eod. tit. in 4. collect.

Graue nimis eſt,& abſurdum, quod quidam Praelati eccleſiarum cum poſſint viros idoneos ad eccleſiaſtica beneficia promouere, aſſumere non verentur indignos, quibus nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur carnalitatis ſequentes affectum, non iudicium rationis. Vnde quanta eccleſiis damna proueniant, nemo ſanae mentis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi praecipimus; vt praetermiſſis indignis aſſumant idoneos, qui Deo,& eccleſiis velint, & valeant gratum impendere famulatum. Fiatque de hoc in prouinciali concilio diligens inquiſitio annuatim; ita quod qui poſt primam,& ſecundam* receptionem fuerit repertus culpabilis, a conferendis beneficiis per ipſum concilium ſuſpendatur: inſtituta in eodem concilio perſona prouida,& honeſta, quae ſuppleat ſuſpenſi delectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipſum circa capitula, quae in his deliquerint, obſeruetur. Metropolitani vero delictum ſuperioris iudicio relinquatur, ex parte concilii nunciandum. Vt autem haec ſalubris prouiſio pleniorem conſequatur effectum, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia praeter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii Patriarchae minime relaxetur. Vt in hoc quoque quatuor patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c.30.*

* correptionem

CAP. IV.

De instit. c.5. apud Greg. ix. & in 3. col. eod. tit. 8.1.

Ad decorem,& commodum tam eccleſiae S. Sophiae, quam aliarum eccleſiarum, quae ſunt in vrbe CP. cōſtructae noſcitur pertinere, vt litterati viri, & morum honeſtate conſpicui de quibuſlibet mundi partibus venientes inſtitui debeant in eiſdem. Verū, ſicut noſtris auribus eſt ſuggeſtum venerabilis frater noſter CP. Patriarcha, &c. aliarum nationum clericos ſpernens, Venetos tantum in ipſis eccleſiis,& praecipue in eccleſia S. Sophiae ſatagit collocare, non attendens, quod in omni gente; qui facit iuſtitiam acceptus eſt Deo; nec ſanctuarium Dei iure conuenit haereditario poſſideri. Quocirca diſcretioni veſtrae per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eundem Patriarcham monere, ac inducere ſtudeatis, vt viros religioſos, honeſtos,& litteratos, vndecumque originem duxerint in praedictis eccleſiis inſtituere non poſtponat, & maxime in maiori: proponentes eidem, quod ſi monitis nōſtris acquieſcere forte non curauerit, indignum ſe reddet, vt vos aliarum nationum clericos ad eius obedientiam compellatis, &c. ſi qui vero clerici per vos, vel per alterum veſtrum ſunt in praedictis eccleſiis inſtituti, appellatione poſtpoſita, faciatis eos pacifica poſſeſſione gaudere: amotos, ſicut iuſtum fuerit, per cenſuras eccleſiaſticas, appellatione remota, facientes reſtitui ad eandem. *Innoc. iij. P. tit. S. Marcelli, & B. tit. S. Suſannae presbyteris Cardinalibus Apoſt. ſedis leg.*

Act.10.

CAP. V.

1. Pet. 5.

Agnouimus quoſdam Pontifices praecepti Principis Apoſtolorum, qui ait: Paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei, non coacte, ſed ſpontanee; neque vt dominantes in cleris, ſed forma facti gregis; ita eſſe immemores, vt quibuſdam monaſteriis, parochialibuſque eccleſiis, aut ſuae conſanguinitatis perſonas, aut ſui fauoris participes, iniquum ſaepe ſtatuant in Praelatum: ita illis prouidentes commoda inhoneſta, vt aut eiſdem deferantur, quae proprio Epiſcopo dari iuſtus ordo depoſcerit, aut quae rapere deputati exactoris violentia poterit,

Diſt. 89. c.6. donetur. terit, &c. Quiſquis Pontificum deinceps, aut ſanguine proxinquis, aut fauore perſonis quibuſcumque ſibi deuinctis, talia commodare lucra temptauerit, ad ſuum nefandae praeſumptionis excidium; & quod iuſſum fuerit, deuocetur in irritum, & qui ordinauit, annuae excommunicationi ſubiaceat, quae vero ablata fortaſſe fuerint; ab eo, qui tulit, reddantur in duplum. *Tolet. x. cap. 3.*

Ne clerici plura habeant beneficia. Tit. IV.

Vide libro ſexto titulo xliij. & libro octauo titulo xxxiij. quibus adde.

CAP. I.

COgnouimus, quod quidam diaconus nomine Ioannes, poſtquam conſecratus eſt miniſter, accepiſſe vxorem; & non ſolum hoc, ſed in duabus eccleſiis militet. Ideoq. ſi ita eſt, hoc tua dilectiſſima fraternitas pro Dei amore corrigat; ne denuo huiuſmodi nefas proueniat ad inſtar male viuentium. *Vitalian. ad Paul. Cretenſem Epiſc. epiſt. 3.*

CAP. II.

De praeb. in 3. col. c.4. 1. Cor. 11 Cum ſecundum doctrinam Apoſtoli non conueniens ſit, vt vnus ſit ebrius, & alter debeat eſurire; ne iuxta inſtituta canonica tantum vni perſonae de reditibus eccleſiaſticis debeat aſſignari, vnde ſcrupuloſo corde alijs moueantur, qui ad diſpenſationem Pontificis ſunt pro perſonarum meritis diuidendi: non ſufficimus admirari, quod ſicut auribus noſtris eſt relatum, in eccleſiae tibi commiſſae ſtipendiis, quod iniquum eſt, & abſurdum imperiti magiſtris; *non antiquis; rudes e meritis praeferuntur. Vnde I. quondam filius Auernen. Comitiſſae eccleſiae tuae clericus, plus potentia patris ſui, quam praedeceſſoris tui ſpontanea voluntate vltra xx. eccleſias in ciuitate Neapolitana, & in maiori eccleſia beneficium maximum proponitur obtinere, &c. Indulgemus, vt ſuperfluitatem ad moderamen reducas; non plus de rebus eccleſiaſticis clerico praefato dimittens, quam apud vnum de plus habentibus noſcitur reſidere: aliis omnibus beneficiis perſonis idoneis conferendis, &c. *Innoc. iij. Archiep. & Capit. Lundonen.*

** noui f.*

CAP. III.

De inſtit. in 3. col. c.2. Tua nuper deuotio requiſiuit, verum fundatoribus eccleſiarum tibi clericos praeſentantibus, qui duas, tres, quatuor, aut etiam plures habent paroecias, qui etiam in conuentualibus eccleſiis dignitates, vel canonicatus ſunt ſortiti, annuere debeas: cum conſcientiam laedas huiuſmodi concedendo: cum ſponſa Chriſti, cuius vni vna ſufficeret, quartam, quintam, aut etiam ſextam indigne nimis, atque impudenter auarus vſurpet, &c. Sane circa quaeſtiones praemiſſas ambiguitatis veſtigium non relinquitur: ſi & ſtatuta canonica tam noua, quã vetera diligentius attendantur. In Lateranenſi namq. concilio ſic inter alia nouimus inſtitutum: Quod nonnulli, &c. Volentes igitur felicis recordationis Alexandri Papae praedeceſſoris noſtri veſtigiis inhaerere, ſuper quaeſtione praemiſſa nihil aliud, quam ipſe ſtatuerit, tibi duximus reſpondendum. *Innocen. iij. Archidiac. Exonen. v. Alex. iij. in conc. gener. Later. c. 13.*

Clerici reſideant in eccleſiis ſuis. Tit. V.

Vide libro quarto tit. lxxviij. & lib. ſexto tit. xviij.

CAP. I.

QVicumque temere, & periculoſe, neque timorem Dei prae oculis habentes, nec eccleſiaſticam regulam agnoſcentes, diſcedunt ab eccleſia presbyteri, diaconi, vel quicumque ſub regula prorſus exſiſtunt; hi nequaquam debent in aliam eccleſiam recipi; ſed omnem neceſſitatem conuenit illis imponi, vt ad ſuas paroecias reuertantur. Quod ſi non fecerint; oportet eos communione priuari. *Nicaen. c. 16. G. & 16. & 17. L. Aquiſgran. c. 45. M. Brac. c. 33. Burch. lib. 2. c. 97. & 98. Iuo par. 6. cap. 174. & 175. decr. Anſel. lib. 7. cap. 95.* *7. q. 1. c. 23. ſi qui.*

CAP. II.

Clericus, qui ad alienam eccleſiam ſe tranſtulerit, reuocari debet ad ſuam eccleſiam, in qua primitus ordinatus eſt, & ibi tantummodo miniſtret. *Chalced. c. 10. Aquiſgr. cap. 50. Burch. lib. 2. cap. 96. Iuo lib. 3. tit. 6. c. 5. panor. & par. 6. c. 173. decr. Anſel. lib. 7. c. 96.*

CAP. III.

Clericos in eccleſia miniſtrantes, ſicut iam conſtituimus, in alterius ciuitatis eccleſia, ſtatutos fieri non oportet; ſed contentos eſſe, in quibus ab initio miniſtrare meruerunt; exceptis illis, qui proprias amittentes patrias, ex neceſſitate ad aliam eccleſiam tranſierunt. Si quis autem Epiſcopus poſt hanc definitionem ſuſceperit clericum ad alium Epiſcopum pertinentem; placuit, & ſuſceptum, & ſuſcipientem communione priuari, donec is qui migrauerat clericus, ad propriam fuerit regreſſus eccleſiam. *Chalced. c. 20, ſynod. apud palatium. Vern. c. 12. Aquiſgr. c. 87. Tribur. c. 28. Iuo par. 6. c. 361. decr. Anſel. lib. 7. cap. 97. Caeſar. lib. 4. c. 100.* *Diſt. 71. c. 4.*

CAP. IV.

Quoniam nonnulli clerici canonicam conſtitutionem circumſcribentes, ſua relicta parochia, in aliam excurrunt; vt plurimum autem in hac a Deo cuſtodita, & Imperiali vrbe, etiam inter magiſtratus aſſident, & in eorum oratoriis diuina miniſteria facientes; eos ſine proprio Epiſcopo, & Conſtantinopolitano, non liceat in quauis aede, vel eccleſia recipi. Si quis autem hoc fecerit, ſi perſeuerer, deponatur. *Nicaen. ij. c. 10.*

CAP.

CAP. V.

c.3.de cleric.non reſid. Greg. ix. & in 1. collect.

Cum eccleſia, vel eccleſiaſticum miniſterium committi debuerit, talis ad hoc perſona quaeratur, quae reſidere in loco, & curam eius per ſe ipſum valeat exercere. Quod ſi aliter fuerit actum; & qui receperit, quod contra ſacros canones accipit, amittat; & qui dederit, largiendi poteſtate priuetur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 13.*

CAP. VI.

de praeb. c.30. extirpandae. Greg. ix. & c.6.eo. tit. in 4. collect.

Qui parochialem habet eccleſiam. non per Vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſeruiat in ordine quem ipſius eccleſiae cura requirit; niſi forte prebendae, vel dignitati parochialis eccleſia ſit annexa; in quo caſu concedimus, vt is, qui talem habet praebendam, vel dignitatem; cum oporteat eum in maiori eccleſia deſeruire, in ipſa parochiali eccleſia idoneum, & perpetuum ſtudeat habere vicarium canonice inſtitutum, qui congruentem habeat de ipſius eccleſiae prouentibus portionem, alioquin illa ſe ſciat huius decreti auctoritate priuatum, libere alii conferenda, qui velit & poſſit, quod praedictum eſt, adimplere. Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiae, quae curam proprii ſacerdotis debet habere, penſionem alii, quaſi pro beneficio, conferre praeſumat. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 32.*

CAP. VII.

Ipſis clericis (qui fuerint in exercitu Chriſtiano) indulgemus, vt beneficia ſua integra percipiant per triennium; ac ſi eſſent in eccleſiis reſidentes; & ſi neceſſe fuerit ea per idem tempus pignori valeant obligare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. vlti. poſt princ. de expedit. in terram ſanctam.*

CAP. VIII.

De cleri. non reſid. c.2. Greg. ix. & in 1. collect.

Anaſtaſium iam nuper excommunicatum presbyterum tituli ſancti Marcelli, qui propriam parochiam relinquens in aliena per multa tempora nititur immorari, a ſacerdotali miniſterio modis omnibus remouemus, ita vt locum reſtitutionis nequaquam inueniat, &c. *Syn. Roman. ſub Leone iv. in cauſa Anaſtaſii.*

CAP. IX.

Si quis presbyter, vel diaconus, vel omnino ex clericorum catalogo, relicta ſua parochia, in aliam abſceſſerit, & cum penitus tranſierit, praeter ſui Epiſcopi ſententiam, in alia parochia maneat, cum non amplius celebrare iubemus; maxime, ſi eum adhortante Epiſcopo vt rediret, non paruerit, in contumacia & inſolentia perſeuerans. Is tamen, vt laicus communicet. *Apo. c. 15.*

CAP. X.

Sin autem Epiſcopus, apud quem ſunt; nihili faciens aduerſus eos decretam a munere ceſſationem eos, vt clericos receperit, communione priuetur, vt perturbationis magiſter. *Apo. c. 16.*

CAP. XI.

Sicut vir non debet adulterare vxorem ſuam, ita nec Epiſcopus eccleſiam ſuam, id eſt, vt illam dimittat, ad quam ſacratus eſt, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, nec alteri ſe ambitus cauſſa coniungat. *Euariſt. epiſt. 2. in princ. Burch. lib. 1. c. 76. Iuo par. 5. c. 182. decr. Anſelm. lib. 6. c. 102. Tarraco. lib. 3. c. 67.* *74. 1. q. 11.*

CAP. XII.

Quidam Epiſcoporum propter ſuam quietem (*Chorepiſcopis*) plebes ſuas committere non formidant; & vt illicita, atque prohibita agant, iidem ea, quae ſolis Pontificibus debentur, ſibi vſurpant, & ipſi in ſua quiete torpent, & curam ſibi a Deo commiſſam negligunt. Cum Dominus dicat. Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, &c. *Ioan. 10.* Illi namque Epiſcopi, qui talia ſibi praeſumunt, videntur mihi eſſe meretricibus ſimiles; quae ſtatim, vt pariunt, infantes ſuos aliis nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant: Sic & iſti infantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos, aliis educandos tradunt; vt ſuas libidines expleant, id eſt, vt pro ſuo libito ſaecularibus curis inhient, & quod vnicuique viſum fuerit, liberius agant. Pro talibus enim animae negliguntur, oues pereunt, morbi creſcunt, haereſes, & ſchiſmata prodeunt, eccleſiae deſtruuntur, ſacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt, &c. *Damaſ. epiſt. 4. ad Epiſcopos Numidiae. poſt princip.*

CAP. XIII.

Illam partem eccleſiaſticae diſciplinae, quae olim a ſanctis Patribus, & a nobis ſaepe decretum eſt; vt nec in presbyteratus gradu, neque in diaconatus ordine, nec in ſubſequenti officio clericorum ab eccleſia cuiquam tranſire ſit liberum; vt in integrum reuoces, admonemus. Et vnuſquiſque non ambitione illectus, non cupiditate ſeductus, non perſuaſione hominum deprauatus, ibi, vbi ordinatus eſt, perſeueret: ita vt ſi quis ſua quaerens, non quae Ieſu Chriſti, ad plebem, & eccleſiam ſuam redire neglexerit; & ab honoris priuilegio, & a communionis vinculo habeatur extraneus. *Leo epiſt. 84. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. in fin.*

CAP. XIV.

Quiſquis propriae deſertor eccleſiae nullis exſtantibus cauſſis, ad aliam putauerit tranſeundum, temereq. ſuſceptus fuerit, & promotus; reuerendorum canonum vel ipſe, vel receptor eius, atque prouector, conſtituta non effugiet, quae de huiuſmodi praeſumptoribus praefixere ſeruanda. *Gelaſ. ep. 1. c. 25.*

CAP. XV.

Adieciſti etiam, quod ſi peſtifer morbus, aut mortalitas in eccleſia, vel monaſteriis irrepſerit, quos nedum tetigit, a loco fugiunt euitantes periculum. * vnde fatuum hoc videtur: non enim valet quiſquam Dei effu- *valde *Tob. 13.*

gere

gere manus. *Gregor. iij. epiſt. 4. ad Boniſac. antr fin.*

CAP. XVI.

de cler. nõ reſiden. c. 4. apud Greg. ix. & in 1. collect.

Relatum eſt nobis ex parte tua, quod cum in Lateranenſi concilio ſit ſtatutum; vt perſonae tali eccleſia, vel beneficium conferatur, quae reſidere in loco, & curam eius per ſe valeat exercere; nonnulli autem ad eccleſias praeſentati ſe poſſe reſidere affirmant, & curam habere eccleſiae, & eccleſiaſtici beneficii profitentur, id tamen efficere contradicunt: ideo conſulere nos voluiſti, an propter hoc tales poſſis praeſentatos repellere, vel inſtitutos remouere. Tuae itaque prudentiae innoteſcat, quod cum verba accipienda ſint cum effectu, tales, ſi praeſentati fuerint, non admitti; & admiſsi, ſi inſtituti fuerint, licite poterunt amoueri; niſi forte de licentia praelatorum, vel ſtudio litterarum, vel pro aliis honeſtis cauſſis contigerit eos abeſſe. *Alex. iij. Eboracen. Archiep. R. poſt Lateran. p. 15. c. 1. v. conc. gen. Later. c. 13.*

CAP. XVII.

de cler. nõ reſiden c. 10 apud Greg. ix. & in 3. coll. eo. ti. c. 2. inter quatuor.

De clericis, qui eccleſias, vel praebendas ſibi conceſſas ſine iuſta & neceſſaria cauſſa, tuo praeſertim non accedente conſenſu, in hac deſerunt nouitate; hoc tibi duximus reſpondendum; quod poſtquam congruo tempore fuerint expectati, niſi redierint ad illos, poſſunt eis iuſte priuari, dummodo non ſint iuſto impedimento detenti. *Innocen. iij. CP. Patriarchae.*

CAP. XVIII.

de cler. nõ reſiden. c. 11. apud Greg. ix. & in 3. coll. eo. ti. cap. 3. ex tunc.

In eccleſiis eorum, qui ſe fraudulenter abſentant, nec ad ipſos valet citatio peruenire, trinae citationis edictum facias publicari; & ſi non ſic curauerint obedire, ſi vltra ſex menſes ſuas deſeruerint eccleſias, vt iuxta canonicas ſanctiones eis debeant merito ſpoliari: cõtra eos quoque, ſicut ſupra dictum eſt, etiam procedatur; ſcilicet vt ipſos poſt ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententias, ad tuam obedientiam venire compellas. quod ſi nec ſic illorum malitia poterit erudiri, eos dilectus filius B. tituli S. Suſannae presbyter Cardinalis, Apoſtolicae Sedis legatus ab ſpiritualium adminiſtratione remoueat, & quibus poſsit eccleſiis de perſonis idoneis faciat prouideri. *Innocen. iij. Archiep. Patracen.*

CAP. XIX.

de cler nõ reſiden. c. 12. apud Greg. ix. & in 3. coll. eo. ti. c. 4. tunc fraternitati.

Quaeſiuiſti, vt cum interdum canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, vt in abſentia ſua fructus percipiant praebendarum ſuarum, accepta licentia, ſe ad villas transferant, vel caſtella, in quibus nullum eſt, vel minus competens exercitium ſtudiorum; vtrum praebendarum ſuarum fructus ſint talibus cõferendi. Ad quod breuiter reſpondemus; eis, qui huiuſmodi fraudem committunt, cum fraus, & dolus nemini debeat *patrocinium impertiri, praefatam indulgentiam competere non debere. *Innocent. iij. Altiſiodorenſi Epiſcopo.*

** patrocinari. impartiri.*

CAP. XX.

Si quis in ciuitate poſitus (*per*) tres dominicas ad eccleſiam non acceſſerit, *pauco tempore abſtineat, vt correptus eſſe videatur. *Elibrr. c. 21.*

** Idio al.*

CAP. XXI.

Qui in quibuſcumque locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent. *Arelaten. cap. 2.*

CAP. XXII.

7. q. 1. c. 24.

Si quis presbyter, aut diaconus, & omnino quilibet ex clero parochiam propriam deſerens, ad aliam properauerit; deinde omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari; vlterius ibidem non miniſtret, maxime ſi vocanti ſuo Epiſcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti obedire contempſerit. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, a miniſterio modis omnibus remoueatur, ita vt nequaquam locum reſtitutionis inueniat, &c. *Antioch. cap. 3. Aquiſgran. cap. 71. M. Brac. c. 34. Anſel. lib. 7. cap. 195.*

CAP. XXIII.

Epiſcopi trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primae ſedis Epiſcopo ſuae cuiuſque prouinciae; vt ab eo praecipue poſsint ſumere formatam, vel commendationem. *Carth. iij. cap. 28.*

CAP. XXIV.

De conſ. d. 1. c. 34.

Si quis etiam extra parochias, in quibus legitimus eſt, ordinariuſque conuentus, oratorium in agro habere voluerit, reliquis feſtiuitatibus, vt ibi miſſas teneat propter fatigationem familiae, iuſta ordinatione permittimus. Paſcha vero, Natali Domini, Epiphania, Aſcẽſione Domini, Pentecoſte, & Natali ſancti Ioãnis Baptiſtae, & ſi qui maximi dies in feſtiuitatibus habeutur, non niſi in ciuitatibus, aut parochiis teneant. Clerici vero, ſi qui in feſtiuitatibus, quas ſupra diximus, in oratoriis, niſi iubente, aut permittente Epiſcopo, miſſas facere, aut tenere voluerint, a communione pellantur. *Agathen. cap. 21. Iuo par. 4. cap. 9. decret.*

CAP. XXV.

21. q. 5. ſi forte. c. 4.

Si quis clericus regulam diſciplinae eccleſiaſticae ſubterfugiens fuerit euagatus; quicumq. eum ſuſceperit, & Pontifici ſuo non reconciliauerit, ſed magis defenſare praeſumpſerit, eccleſiae communione priuetur. *Arel. iij. cap. 4.*

CAP. XXVI.

Si quis clericus abſque Epiſcopi ſui permiſſu, derelicta eccleſia ſua, ad alium ſe transferre voluerit locum, alienus a communione habeatur. *Turon. cap. ij.*

CAP. XXVII.

Hoc etiam placuit, vt vagus, atque inſtabilis clericus, ſiue etiam in diaconi miniſterio, vel presbyteri officio conſtitutus, ſi Epiſcopi, a quo ordinatus eſt, praeceptis non obedierit, vt in delegata ſibi eccleſia officium dependeat atti-

aſſiduum, quouſque in vitio permanſerit, & communione, & honore priuetur. *Valentin. Hiſp.cap.5.*

CAP. XXVIII.

Clerici, qui officium ſuum implere deſpiciunt, aut vice ſua ad eccleſiam venire detrectant, loci ſui dignitate priuentur. *Aurel.ij. cap.13.*

CAP. XXIX.

Scribitur in lege mundiali de colonis agrorum, vt vbi quiſque eſſe iam caepit, ibi perduret. Non aliter, & de clericis, qui in agro eccleſiae operantur, canonum decreto praecipitur, niſi vt ibi permaneant, vbi eſſe coeperunt,
[21.q.2 c. 2.placuit] Ideoq. ſplacuit, vt ſi quis clericus, miniſteriis eccleſiae propriae deſtitutis, ad aliam tranſitũ fecerit; compellente, ad quem fugerit ſacerdote, ad eccleſiam, quam prius incoluerat, remittatur. Qui vero eum ſuſceperit, nec ſtatim ſine vllo, niſu exceptionis, ad propriam eccleſiam remittendum elegerit, quamdiu eum reſtituat, communione ſe priuatum agnoſcat. Deſertorem autem clericum cingulo honoris, atque ordinationis ſuae exſutum, aliquo tempore monaſterio religari conuenit, ſicque poſtea in monaſterio eccleſiaſtici ordinis reuocari. *Hiſpal ij. cap.3. v.Cod.de agris,& cenſ. & colon. lib. 11. l. cum ſatis, & in alijs pluribus.*

CAP. XXX.

De Epiſcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec ſcimus de ordinatione eorum, qualiter fuerit; placuit iuxta inſtituta ſanctorum Patrum, vt in alterius parochia miniſtrare, nec vllam ordinationem facere debeant ſine iuſſione Epiſcopi, cuius parochia eſt; & ſi hoc facere praeſumpſerint, ab officio ſuſpendantur, interim quod ad ſynodum exinde venerint, & ibidem ſecundum canonicam inſtitutionem accipiant ſententiam, niſi tantum pro itineris cauſa. Et ſi vllus clericus, aut laicus talem Epiſcopum, aut presbyterum defenſauerit ſine commeatu Epiſcopi, cuius parochia eſt; excommunicetur vſque ad emendationem. *Concil. apud* Palati. *Vern. cap. 13. Vormat. cap.62.*

CAP. XXXI.

De clericis vagis, ſeu de acephalis, ideſt de his, qui ſunt ſine capite, neque in ſeruitio Domini noſtri, neque ſub Epiſcopo, neque ſub Abbate, ſed ſine canonica, vel regulari vitã degentes, vt in libro officiorum ſecundo, capitulo tertio *(:Iſidori)* de his dicitur; hos neque inter laicos ſaecularium officiorũ ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina; ſed ſolutos, atque oberrantes ſola turpis vitã complectitur, & vaga, &c. Tales omnino vbicumque inuenti fuerint, praecipimus, vt Epiſcopi ſine vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos, & vagos, ſecundum deſideriã voluptatum ſuarum, viuere permittant. Sinẽ autem Epiſcopis ſuis canonice obedire noluerint, excommunicentur, vſque ad iudicium Archiepiſcopi regionis illius. Si autem nec ille eos corrigere valuerit; tunc omnino ſub vinculis conſtringantur, vſque ad ſynodumẽ: vt ibi eis indicetur, verum ad iudicium Domini noſtri, aut ad iſtam magnam ſynodumẽ afferantur ſub cuſtodia publica. *Magunt.c.22. Iſidor.2.lib.de offic.eccleſ.c.3.*

CAP. XXXII.

Vt presbyteri nullatenus vbicumque hoſpitari ſinantur, aut aliquo modo ipſi praeſumant, ſed aſſidue apud ſuas eccleſias eſſe ſtudeãt, propter ſacra myſteria, vel miniſteria fidelibus exhibenda. *Melden.c.36.Burch.lib.2.c.107.Iuo par.6.c.184.decret.*

CAP. XXXIII.

Statuimus, vt clericus eccleſiaſtice nutritus, in eccleſiam coram populo, vel legens, vel cantans, ſi poſt modum relicto clericatus habitu, a caſtris dominicis, quibus adſcriptus eſt, profugus, & apoſtata elabitur, & ad ſaeculum egreditur: ab Epiſcopo canonice coërceatur, vt ad ſinum matris eccleſiae reuertatur. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, vt comam nutriat, conſtringatur, vt iterum detondeatur, & poſtea nec vxorem accipiat, nec ſacrum ordinem attingat, &c. *Tribur.cap.27.v.Chalcedonen.cap.7. & Iſidor.lib.2.de offic.eccleſiaſt.c.3.*

CAP. XXXIIII.

Si quis presbyter, aut diaconus, aut aliquis [7.q.1.c.]
de clero, propriam eccleſiam derelinquens ad [24.]
alteram eccleſiam vadit, & multo tempore ibi demoratur; omnino numquã miniſtret in clero. Et ſi admonuerit eum Epiſcopus ſuus, vt ad ſuam redeat parochiam, & redire noluerit; vbi eſt, ibi de officio ſuo deponatur, ita vt numquam in ſuum reuertatur gradum, propter diſſolutionis peccatum, &c. *Mart. Brach.cap.34.Antio.c.3.*

CAP. XXXV.

Non liceat quemlibet clericum die dominico ab eccleſia abſentem eſſe, ſed miſſarum ſollemniis intereſſe, & * ieiunio. *Mart. Brac.* [*ieiunum f.]
cap.65.

De iure patronatus, & ne laici quantumuis patroni iniuſſu Epiſcopi beneficia conferant. Tit.VI.

CAP. I.

PRoponunt *(Epiſcopi)* quod eccleſias recipiant *(Templarij)* de manibus laicorumẽ, &c. In eccleſiis ſuis praeter Epiſcoporum conſcientiam, & inſtituant, & amoueant ſacerdotes, &c. Eccleſias ſane, & decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum tam illos, quam quoſcumque alios religioſos recipere prohibemus, dimiſſis etiam, quas contra tenorem iuſtum moderno tempore receperunt, &c. In eccleſiis ſuis, quae ad eos pleno iure non pertinent, inſtituendos presbyteros Epi-

[De priuil. c.3.Greg. ix. & in 1. collect.]

[cap. 1. de capel.monach.in 1 collect.]

Epiſcopis praeſentent, vt eis quidem de plebis cura reſpondeant, ipſis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Inſtitutos autem Epiſcopis in conſultis non autem remouere. *Alex. iij. in conc. Later. c. 9. vide Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 61.*

CAP. II.

De iurepatr. cap. 3. Greg. ix. cap. 4. eod. tit. in 1. collect.

Quoniam in quibuſdam locis Eccleſiarum fundatores, aut heredes eorum poteſtate, in qua eos Eccleſia hucuſque ſuſtinuit, abutuntur. Et cum in eccleſia Dei vnus debeat eſſe, qui praeſit, ipſi plures ſine reſpectu ſubiectionis eligere moliuntur. Et cum vna eccleſia vnius debeat eſſe rectoris; pro ſua * defenſione plurimos repreſentant. Quo circa praeſenti decreto ſtatuimus; vt ſi forte in plures partes fundatorum ſe vota diffuderint; ille praeficiatur eccleſiae, qui maioribus iuuatur meritis; & plurium eligitur, & probatur aſſenſu. Si autem hoc ſine ſcandalo fieri nequiuerit, ordinet Antiſtes eccleſiam, ſicut melius ſecundum Deum viderit ordinandam. Id ipſum etiam faciat, ſi de iurepatronatus quaeſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, infra * tres menſes non fuerit definitum. *Alex. iii. in conc. Later. c. 17.*

** diſpenſatione alias diſſentione.*

** al. quatuor*

CAP. III.

De paenit. cap. 12. Greg. ix. c. 2. eod. tit. in 4. collect.

In quibuſdam prouinciis eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati ſe in tantam inſolentiam erexerunt; quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias; verum etiam de poſſeſsionibus, & aliis bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate (*ordinare*) praeſumunt, &c. Prohibemus expreſſe, ne patroni, vel aduocati, aut feudatarii, ſeu vicedomini ſuper praemiſſis de cetero plus vſurpent, quam reperiatur in iure permiſſum; & ſi contra praeſumpſerint, per ſeueritatem canonicam diſtrictiſsime compeſcantur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 45.*

CAP. IV.

16. q. 7. c. 33.

Monaſterium, vel oratorium canonice conſtructum a dominio conſtructoris inuite non auferatur: liceatque illi id presbytero cui voluerit, pro ſacro officio illius dioeceſeos, & * bonae auctoritatis dimiſſoria, cum conſenſu Epiſcopi, ne malus exiſtat, commendare; ita, vt ad placita, & ad iuſtam reuerentiam ipſius Epiſcopi obedienter ſacerdos recurrat, &c. *Eugen. ij. & Leo iiij. in Syn. Rom. c. 21. Anſel. lib. 5. c. 72. Caeſar. lib. 8. c. 43.*

** & idoneos auctoritate.*

CAP. V.

16. q. 7. c. 34.

Rationis ordo non patitur, vt monaſterium ipſum, & maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum diſpoſitione ad arbitrium ſuum, praeſertim laica perſona ſubducat, vt ſibi in id ius debeat vendicare. *Greg. lib. 7. indict. 1. ep. 31. Secundino Epiſcopo in fine, vel cap. 30. Caeſar lib. 7. cap. 16. Tarracon. lib. 1. c. 303. Anſel. lib. 5. c. 8.*

CAP. VI.

Abbatibus, presbyteris, omniq. clero, vel in religionis profeſſione viuentibus, ſine diſcuſſione, vel commendatione Epiſcoporum pro petendis beneficiis ad dominos venire non liceat. Quod ſi quiſquam praeſumpſerit, tamdiu loci ſui honore, & communione priuetur, donec per paenitentiam plenam eius ſatisfactionem ſacerdos accipiat. *Aurel. c. 7. al. 9.*

CAP. VII.

Vt in oratoriis domini praediorum minime contra votum Epiſcopi, ad quem territorii ipſius priuilegium noſcitur pertinere, peregrinos clericos intromittant; niſi forſitan quos probatos ibidem diſtrictio Pontificis obſeruare praecepit. *Aurel iiij. c. 7.*

CAP. VIII

10. q. 1. c. 2.

Sic quidam contra canonum auctoritatem eccleſias, quas aedificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eidem eccleſiae contulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere. id prohibeatur, & omnia ſecundum conſtitutionem antiquam ad Epiſcopi ordinationem, & poteſtatem pertineant. *Tolet. iiij. cap. 19. Vormat. cap. 6. & 55. Magun. ſub Arnul. cap. 4. Troſleia cap. 6. Burch. lib. 3. cap. 20. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 3. panor. & par. 3. cap. 23. decret.*

CAP. IX.

16. q. 7. c. 32.

Quia plerumque fit, vt eccleſiae parochiales, vel ſacra monaſteria ita quorumdam Epiſcoporum inſolentia, vel incuria horrendam decidant in ruinam, vt grauior, ex hoc oriatur aedificantibus moeror, quam in ſtruendo gaudii extiterat labor: ideo pia compaſſione decernimus, vt quamdiu earumdem fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint; pro eiſdem locis curam permittantur habere ſollicitam, & ſollicitudinem ferre praecipuã; atque rectores idoneos in eiſdẽ baſilicis iidem ipſi offerant Epiſcopis ordinandos. Quod ſi tales forſitan non inueniantur ab eis; tunc quos Epiſcopus loci probauerit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat cum eorum conniuentia ſeruituros. Quod ſi * ſuperſtitibus eiſdẽ fundatoribus, rectores ibidem praeſumpſerit Epiſcopus ordinare; & ordinationem ſuam irritam nouerit eſſe, & ad verecundiam ſuam alios in eorum loco, quos iidem ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari. *Tolet. ix. cap. 2.*

** ſpretis*

CAP. X.

cap. 1. de iurepatr. Greg. ix. & in 1. collect.

Per latum ad nos eſt, quod inter heredes, eccleſiae in rebus propriis conſtitutae diuidantur: & tanta per eandem diuiſionem ſimultas oriatur, vt vnius altaris quattuor partes fiant, & ſingulae partes ſingulos habeant presbyteros. Quod ſine diſcordia, & ſimultate nullo modo geri poteſt. Vnde nobis viſum eſt, quod huiuſcemodi eccleſiae inter heredes diuidi nõ debeant; & ſi in contentionem venerint, & ſimultates inter eos ſurrexerint, per quas ſacerdos ſuo ibi officio canonice fungi non poſſit; praecipiatur ab Epiſcopo ciuitatis, vt nullõ modo ibi miſſarum ſollemnia celebrentur.

tur, donec illi ad concordiam redeant, & pari voto, atque conſilio eccleſia illa ſacerdotem canonice habeat, qui libere ibi ſuum miniſterium peragere poſſit. *Cabilo. ſub Carolo, cap. 26. Capit. lib. 7. cap. 52. in addit. Burch. lib. 3. c. 42. Iuo par. 3. c. 46. decret.*

CAP. XI.

Statutum eſt, vt ſine auctoritate, vel cõſenſu Epiſcoporum presbyteri in quibuslibet eccleſiis, nec cõſtituantur, nec expellantur. Et ſi laici clericos probabilis vitae, & doctrinae Epiſcopis conſectandos, ſuiſque eccleſiis conſtituendos obtulerint, nulla qualibet occaſione reiiciant. *Vormat. cap. 49. Capit. lib. 1. cap. 90.*

CAP. XII.

Epiſcopi praeuideant, quem honorem presbyteri pro eccleſiis ſenioribus tribuant. *Vor. cap. 38.*

CAP. XIII.

De iure-patr. c. 2. Greg. ix. & in 1. collect. Quaecumque eccleſia a compluribus coheredibus ſit obſeſſa, concordi vnanimitate vndiq. procuretur; ne propter aliquas diſceptationes ſeruitium Dei minuatur, & cura populi irreligioſe agatur. Si vero contingit pro ea comparticipes diſſidere, & ſub vno presbytero nolle eam procurare, & propterea iurgia, & contentiones tam inter ipſos, quam inter clericos incipiant frequentare; quia iuxta Apoſtolum, *2. Tim. 2.* ſeruos Dei non oportet litigare, Epiſcopus tollat inde reliquias, & ſub magna cura honorifice collocet eas; atque eiuſdem eccleſiae claudat oſtia, & ſub ſigillo conſignet ea; vt ſacrum miniſterium nullus celebret in ea; antequam concordi vnanimitate vnum omnes eligant presbyterum, qui idoneus ſit ſacroſanctum locum procurare, & populo Dei vtiliter praeeſſe, &c. *Tribur. c. 32. Burchard. lib. 3. c. 224. Iuo p. 3. c. 183. decr.*

Ne laici beneficia conferant, aut ea clerici ab ipſis accipiant. Tit. VII.

Vide libro decimo, titulo decimo.

CAP. I.

LAici qui, alterius dioeceſis presbyterum eccleſiae cuiuſcumque ſua poteſtate inſtituerint, non praebente conſenſum Epiſcopo, cuius parochia videtur exiſtere, a fidelium communione ſeparentur. Presbyteri vero, qui talium ſurreptione recipiuntur, & admoniti ab Epiſcopo, tertio, vel miſſo eius recedere de alterius eccleſia noluerint, proprii officii gradum ammittant. *Leo iv. in ſyn. Rom. cap. 41.*

CAP. II.

Nullus presbyter miniſterium eccleſiae, vel ipſam eccleſiam ab aliquo accipiat, niſi ab Epiſcopo; qui iniungat ſibi obedientiam, & curam animarum. *Greg. vij. in conc. Rom. anno incerto, cap. 2.*

CAP. III.

Nullus Abbas, nullus eccleſiarum Praepoſitus, quae iuris ſunt eccleſiaſtici, accipere ſine Epiſcopi conceſſione praeſumat. *Vrban. ij. in conc. apud Melfiam. c. 6.*

CAP. IV.

Si quis clericus, Abbas, vel monachus per laicos eccleſias obtinuerit; ſecundum ſanctorum Apoſtolorum canones, & Antiocheni Cõcilii capitulum, excommunicationi ſubiaceat. *Paſchal. ij. in ſyn. incer. cap. 3. vel 6. vid. Ap. c. 30. Antioch. c. 23.* *16. q. 7. c. 16.*

CAP. V.

De quibuſdam presbyteris, qui eccleſias a laicis accipiebant. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 1. cap. 49.*

CAP. VI.

Abbates, monachi, canonici, eccleſias, quas numquam habuerunt, non emant, nec alio modo ſibi vindicent, niſi conſentiente Epiſcopo, in cuius fuerint dioeceſi. *Pictau. c. 6.*

CAP. VII.

Nullus laicus, quamuis religioſus, praeſumat aliquid de rebus Deo dicatis, vel eccleſiae facultatibus, id eſt, nec dandi baſilicas, nec auferendi ſine conſenſu Epiſcopi habeat poteſtatem, &c. Sed iuxta Concilium Aurelianen. cap. 19. omnes baſilicae, quae per diuerſa loca conſtructae ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit, ſecundum priorum canonum regulam, vt in eius ordinatione, & poteſtate perſiſtant, in cuius territorio poſitae ſunt, ſi quis vero contra haec venire praeſumpſerit; anathemate feriatur. *Colonien. ſub Carolo Craſſo c. 4.*

Pater, & filius non poſſunt eſſe canonici, aut clerici eiuſdem eccleſiae. Tit. VIII.

Vide libro ſexto, titulo ſexageſimo, & lib. nono, titulo quinquageſimoſeptimo, quibus adde.

CAP. I.

PRohibemus, ne canonicorum filii, maxime ſpurii, canonici fiant in ſaecularibus eccleſiis, in quibus inſtituti ſunt patres. Et ſi fuerit contra praeſumptum, decernimus non valere. Qui vero tales, vt dictum eſt, canonicare praeſumpſerint, a ſuis beneficiis ſuſpendantur. *Innoc. iij. in conc. Later. c. 31.*

CAP. II.

Filii presbyterorum non ſint haeredes eccleſiarum patrum ſuorum. *Anſelm. in concil. Leondinen. in Anglia.*

De ſimonia in beneficiis. Tit. IX.

Vide par. tertia, lib. triceſimoquarto, vbi de ſimonia copioſe tractatur.

Ne

Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficiis, neque ea dentur antequam vacent. Tit. X.

Vide libro quarto tit, viceſimoquarto, & ſeptuageſimoquinto, quibus adde,

CAP. I.

De conceſ. praeben. c. 2. Greg. ix. & in 3. collect,

NVlla eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam beneficia, vel eccleſiae alicui tribuantur, ſeu promittantur, antequam vacent; ne deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium ſe credit ſucceſſurum: Cum enim id etiam in ipſis gentilium legibus inueniatur prohibitum, turpe eſt, ſi locum in Dei eccleſia futurae ſucceſſionis expectatio habeat, quam etiam damnare ipſi gentiles homines curauerunt. *Alexan. iij. in concil. Later. cap. 8.*

CAP. II.

8. q. 1. c. 7

Anctoritate prohibemus Apoſtolica ne quis eccleſias, praebendas, praepoſituras, capellas, aut aliqua eccleſiaſtica officia haereditario iure vendicare, aut expoſtulare praeſumat. Quod ſi quis improbus, aut ambitionis reus attemptare praeſumpſerit, debita poena multabitur, & poſtulatis carebit. *Innoc. ij. in ſyn. Rom. cap. 12. poſt Iuo. panor.*

CAP. III.

De conceſ praeb. c. 14 apud Greg. ix. & in 4. collect c. 3. eod. tit.

Accedens ad ſedem Apoſtolicam dilectus filius R. clericus ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quod cum promiſeritis vos prouiſuros eidem in eccleſiaſtico beneficio, cum poſſetis, &c. Vos id hactenus efficere non curaſtis, allegantes coram iudicibus a ſede Apoſtolica delegatis, quod talis promiſſio vos nullatenus obligarat; cum videretur eſſe facta contra ſtatuta Later. concilij, quod promiſſionem inhibet beneficij non vacantis. Nos antem conſiderantes, quod aliud eſt Praelatum promittere beneficij collationem, cum poterit, aliud cum vacabit; cum in multis caſibus ſe facultas offerre poſſet, in quibus non eſſet collatio in expectatione vacaturi beneficij diferenda: per Apoſtolica ſcripta vobis mandamus, quatenus memorato R. competens eccleſiaſticum beneficium aſſignetis, &c. *Innoc. iij. Abbati, & conuentui monaſterij S. Michaelis de Crato. v. Later. ſub Alex. iij. cap. 8.*

CAP. IV.

De acceſſatio. c 23 ap Greg. ix. & in 4. col de conceſſio. praeb. c. 3

Accedens ad praeſentiam noſtram G. nepos quondam H. ſubdiaconi noſtri ſua nobis quaeſtione monſtrauit, quod cum dilectus filius noſter H. ſubdiaconus apud ſedem Apoſtolicam viam vniuerſae carnis ingreſſus fuiſſet, praebendam, quam decedens habuerat in eccleſia Cremon. ei duximus conferendam: venerabili fratri noſtro H. Epiſcopo, & dilectis filijs Capitulo eccleſiae Cremon iniungentes, vt eum in fratrem reciperent, &c. Cumque tu, & alij delegati iudices monuiſſetis Epiſcopum, & canonicos Cremon. ad mandatum Apoſtolicum exequendum, ipſi aſſeruerunt noſtras litteras per veri ſuppreſſionem obtentas: cum viuente adhuc ſubdiacono praedicto filio cuiuſdam nobilis ciuis Cremon in canonicum recepiſſent, & promiſiſſent proximam vacaturam, &c. Nos igitur attendentes, quod ſi filius nobilis memorati fuit contra Later. concilium ad proximam vacaturam admiſſus, vt poſt modum acceperunt, non vacantem; cum priuſquam de morte ſubdiaconi ad Cremon. certus nuntius peruenire potuiſſet, praedictam praebendam conceſſerimus memorato G. diſcretioni veſtrae per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus quod de praemiſſo iuuene factum eſt, denuntietis irritum, & inane, &c. *Innoc. iij. in regeſtro. v. Later. ſub Alex. iij. cap. 8.*

Ne eccleſijs presbyteri conductitij praeficiantur. Tit. XI.

Vide libro ſexto, titulo decimonono, quibus adde,

CAP. I.

Ne praelat. vices ſuas cap. 2. apud Greg. ix. & in 1. collect.

QVoniam enormis quaedam conſuetudo in quibusdam locis contra ſanctorum Patrum inſtitutiones inualuit; vt ſub annuo pretio ſacerdotes ad eccleſiarum regimen ſtatuantur; ne id fiat, modis omnibus prohibemus: quia dum ſacerdotium huiuſmodi mercede venale diſponitur ad aeternae retributionis praemium conſideratio non habetur. *Alex. iij. in conc. Turonen. cap. 3. poſt Lateran. conc. par. 2. c. 2.*

Vt beneficia integra ſine diuiſione conferantur. Tit. XII.

CAP. I.

De praeben. c 8. ap. Greg. ix. c. 10 eod. tit. in 1. col.

MAioribus eccleſiae beneficijs in ſua integritate manentibus in decorum nimis eſſe videtur, vt minorum clericorum praebendae recipiant ſectionem. Idcirco vt ſicut in magnis, ita quoque in minimis membris ſuis firmam habeant eccleſiae vnitatem: diuiſionem praebendarum, aut dignitatum permutationem fieri prohibemus. *Alex. iij. in conc. Turonen. c. 1. poſt conc. Later. par. 30. c. 4.*

CAP. II.

De praeben. c. 30. in Greg. ix. & eo. tit. c. 6. in 4. col.

Penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiae, quae curam proprijs ſacerdotis debet habere, penſionem alij, quaſi pro beneficio, conferre praeſumat. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 32.*

CAP. III.

Vt eccleſ. benef ſine diminut. conferentur cap. vnic. ap. Greg. ix. & in 3. col. & c. 36 de appellatio.

Non licuit ex pactione, vel ex conuentione quacumque ſub modo, vel tenore praeſcripto concedere nudum officium, & tibi retinere prouentus: cum & in Later. concilio ſit prohibitum, ne quis conferendo eccleſiaſticum beneficium, partem prouentuum ſuis vſibus retinere praeſumat, & alibi cautum reperiatur

in canone; quod eccleſiaſtica beneficia debent ſine diminutione conferri. *Innocen. iij. Mediolanen. Archiep.*

C A P. I V.

de praeb. & dignit. c. 20 ap. Greg. ix. & in 3. coll. eo. ti. c. 6.

Conſuluiſti, cum ſaepe contingat, quod ad vnam praebendam duo clerici propter nimiã importunitatem petentium eliguntur, vtrum confirmanda ſit talis electio. Nos attendentes, qnod ſi duo clerici vnam praebendam tenerent, illud eſſet contra concilium Turonen. quod praebendarum inhibet ſectionem; & ſi vnus illorum ipſam obtineret praebendam, ſub expectatione alins, contra Lateranen. ſtatuta concilii remaneret. inquiſitioni tuae taliter reſpondemus, qnod talis electio de rigore iuris penitus eſt caſſanda, &c. *Innocent. iij. Epiſc. Brixien.*

C A P. V.

de praeb. & dignit. c. 26. ap. Greg. ix. & in 4. coll. eo. ti. c. 3.

Vacante quadam praebenda in eccleſia tua duas ex ea conſtituens, ad illas de aſſenſu Capituli tui duos canonicos aſſumpſiſti; quorum altero apud Sedem Apoſtolicam viam vniuerſae carnis ingreſso, quam defunctus *habuerat, quidam clericus nomine Hippolytus fuit auctoritate Sedis Apoſtolicae aſſecutus, &c. quid facere debeas poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri. Super qno fraternitati tuae ſic duximus reſpondendum, quod cum Turon. ſtatuta concilii ſectionem inhibeant praebendarum; teneris vbique de his, quae vacare contigerit, integrare praebendam: niſi forte rationabili cauſſa de vacante praebẽda ſupradicta duae fuerint conſtitutae, * ac tot ſint vtriuſque prouentus, quod per vtramque ſit vtrique prouiſum in beneficio competenti. *Innoc. iij. V. Epiſcopo.*

*habebat al.

* aut

Conferantur beneficia intra breue tempus. Tit. XIII.

C A P. I.

de conceſ. praeb. c. 2. ap. Gregor. ix. & in 1. coll.

CVm praebendas eccleſiaſticas, ſeu quaelibet officia in aliqua eccleſia vacare contigerit, vel etiam ſi modo vacant, non diu maneant in ſuſpenſo; ſed infra ſex menſes perſonis, quae digne adminiſtrare valeant, conferantur. Si autem Epiſcopus, vbi ad eum ſpectauerit, conferre diſtnlerit, per Capitulum ordinetur. Quod ſi ad Capitulum electio pertinuerit, & infra praedictum terminum hoc non fecerit; Epiſcopus hoc ſecundum Deum, cum virorum religioſorum conſilio, exequatur. Aut ſi omnes forte neglexerint; Metropolitanus de ipſis ſecundum Deum abſque illorum contradictione diſponat. *Alex. iij. in conc. Lateran. c. 8.*

C A P. I I.

de elect. c. 41. apud Greg. ix. & c. 8. eo. tit. in 4. coll.

Statuimus, vt vltra tres menſes Cathedralis, vel regularis eccleſia Praelato non vacet, infra quos iuſto impedimento ceſſante, ſi electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate careant ea vice, ac ipſa eligendi poteſtas ad eum, qui proxime praeeſſe dinoſcitur, deuoluatur. Is vero ad quem deuoluta fuerit poteſtas, Deum prae oculis habens, non differat vltra tres menſes viduatam eccleſiam de perſona idonea ipſius quidem eccleſiae, vel alterius, ſi digna non reperiatur in illa, canonice ordinare, ſi canonicam voluerit effugere vltionem. *Innocent. iij. in conc. gen. Later. c. 23. vide c. 17.*

C A P. I I I.

diſt. 63. c. 35. obeuntibus.

Vltra tres menſes vacare eccleſias prohibent ſancti canones, &c. *Innocen. ij. in conc. Rom. c. 22.*

C A P. I V.

de praeb. & dignit. in 4. coll. cap. 2. de ſupplend. negl. gen. prael. ap. Greg. ix. c. 5.

Quia nobis conſtitit a Decano (*Salmaticenſi*) & eius ſequacibus, poſt elapſum ſex mẽſium ſpatium, intra quod Epiſcopus & Capitulnm, prout communiter ſpectabat ad eos, procedere ad electionem Cantoris neglexerant, electionem P. minus canonice celebratam, eandem decreuimus irritam, & inanem: & appellationem ab eodem Decano, & ſuis fautoribus interpoſitam factum Archiepiſcopi (*Compoſtellani*) ad quem iam erat eligendi auctoritas deuoluta, nequiuiſſe aliquatenus impedire, &c. *Innocen. iij. Epiſc. & Cantori Zamoren. & Abbati de Morerola eiuſd. dioec.*

C A P. V.

de cõceſſ. praeb. c. 5. ap. Gregor. ix. & in 3. col. eo. tit. c. 2.

Mandamus quatenus eos, qui praebendas vel dignitates Eboracenſis eccleſiae, vel aliarum eccleſiarum ad donationem Archiepiſcopi Eboracenſis ſpectantes, praeter auctoritatem acceperint ipſius, ad eas reſignandas diligentius moneas, & inducas: cum eas non poſſint ſana conſcientia detinere, &c. niſi forſan aliqui praebendas ipſas, vel ex ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicae, vel auctoritate Lateranenſis concilii ab Eboracen. Capitulo ſunt adepti. Sic tamen vt tempus ſuſpenſionis eius (*Archiepiſcopi*) in ſex mẽſibus nullatenus computetur: cum in Lateranen. concilio conſtitutio contra negligentes tantum, & deſides fuerit promulgata. & tunc ſi noluerit, non tamen valnerit Archiepiſcopus ipſe in conferendis praebendis vti poteſtate propria. a qua & ſi fuerit ſua culpa ſuſpenſus, non tamen ad ipſum Capitulnm ex illa culpa praebendarum erat donatio deuoluta, ſed ad illum tempore ſuſpenſionis ipſins praebendarum donatio pertinebat, qui propter eius deſidiam, & negligentiam poterat praebendas donare. Tempus etiam, quo ad Apoſtolicam Sedem acceſſit, apnd illam permanſit, vel receſſit ab illa, infra ſex menſes nullatenus computentur. Semeſtre qnoqne tempus non a tempore vacationis praebendarum, ſed notitiae potins ipſins Archiepiſcopi, & commonitionis ad praeſentiam eius, &c. volumus computari. *Innoc. iij. P. tit. S. Mariae in via lata Diac. Card. Apoſtolicae Sedis Legato.*

C A P. V I.

de praeb. c. 16. ap. Greg. ix. & in 4. coll. eo. ti. c. 2.

Poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri, vt cum ad vos ſimul & Archiepiſcopum veſtrum donatio praebendarum eccleſiae veſtrae perti-

pertineat; vtrum praebendae vacantis donatio penes Archiepiſcopum ipſum remaneat, ſi eam intra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare. Ad quod vobis breuiter reſpondemus, quod ſi vos, & idem Archiepiſcopus intra tempus praeſcriptum negligentes extitiſtis circa collationes vacantium praebendarum, ſicut nec ab illo ad * vos, ita nec a vobis ad illum poteſtas deuoluitur conferendi: ſed ſecundum ſtatuta Lateranenſis concilii, ad ſuperiorem tranſit donatio earundem: niſi forte Archiepiſcopus, non vt Praelatus, ſed vt canonicus vobiſcum habeat ius conferendi: & in hoc caſu, ſi * doloſe forſitan impedierit, dolus ei ſuffragari non debet. *Innoc.iij.P.ſubdiacono praepoſito, & capitulo Ebrudun.*

* nos al.

* cum al.

Communia de beneficijs.
Tit. XIV.

CAP. I.

De vſuris c.1.Greg. ix. & in 1. collect.

Clericus vſurarius eccleſiaſtici officij periculū patiatur, niſi forte beneficiū eccleſiae fuerit, quod redimendum ei de manu laica hoc modo videatur. *Alex.iij.in conc.Turon. c.ij.poſt conc.Later.p.16.c.9.*

CAP. II.

De dec.c. 17. quāmus, c.2. eod.tit.in 2.coll.

Si quis alicui laico in ſaeculo remanenti vel eccleſiam, decimâve, vt conceſſerit, a ſtatu ſuo tamquam arbor, quae inutiliter terram occupat, ſuccidatur, &c. *Alex.iij. in d. conc. Turon.c.3.poſt conc.Later.p.26.c.8.*

CAP. III.

De ſchiſ. c.1.Greg. ix.c.2.eod. tit. in 1. collect.

Si quis dignitates eccleſiaſticas, ſeu beneficia per ſchiſmaticos receperunt, careant impetratis. *Alex.iij.in conc.Later.c.2.*

CAP. IV.

De elect. c.7. cum in cunctis Greg. ix. c.16 eod. tit. in 2. collect.

Cum electus fuerit Epiſcopus, & confirmationem acceperit, & eccleſiaſticorum honorum adminiſtrationem habuerit, decurſo tempore de conſecrandis Epiſcopis a canonibus definito; is, ad quem ſpectant beneficia, quae habuerat, diſponendi de illis liberam habeat facultatem. Inferiora miniſteria, vt puta Decanatus, Archidiaconatus, & alia, quae animarum curam habent annexam, nullus omnino ſuſcipiat; ſed nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam xxv. aetatis annum attingerit, & qui ſcientia, & moribus exiſtat commendandus. Cum autem aſſumptus fuerit, ſi Archidiaconus in diaconem, & Decanus, & reliqui admoniti, non fuerint, praefixo a canonibus tempore, in presbyteros ordinati; & ab illo, remoueantur officio, & alii conferatur, qui & velit, & poſſit conuenienter illud implere, &c. Clerici ſane ſi contra formam iſtam quemquam elegerint; & eligendi poteſtate tunc priuatos, & ab eccleſiaſticis beneficiis triennio ſe nouerint eſſe ſuſpenſos, &c. Epiſcopus autem, ſi aut fecerit, aut fieri conſenſerit contra hoc, in conferendis praedictis poteſtatem ſuam amittat; & per Capitulum, aut per Metropolitanum, ſi Capitulum concordare nequiuerit, ordinentur. *Alex.iij. in conc Later.c.3.*

CAP. V.

De praebend. cap. 4. apud Greg. ix. c.5. eod. tit. in 1. collect.

Epiſcopus, ſi aliquem, ſine certo titulo, de quo neceſſaria vitae percipiat, in diaconem, vel presbyterum ordinauerit: tamdiu neceſſaria ei ſubminiſtret, donec in aliqua ei eccleſia conuenientia ſtipendia militiae clericali aſſignet: niſi forte talis, qui ordinatur extiterit, qui de ſua, vel paterna haereditate ſubſidium vitae poſſit habere. *Alex.iij.in conc. Later. cap.5.*

CAP. VI.

De ſtatu monach.cap.2. Greg ix. & in 1. collect.

Monachi non ſinguli per villas, & oppida, ſeu ad quaſcumque parochiales ponantur eccleſias. *Alexand. iij. in concil.Lateranen. cap.10.*

CAP. VII.

De renu. cap. 12. Greg ix. c. 5. eod. tit. in 4. collect.

Quidam licentiam cedendi cum inſtantia poſtulantes, ea obtenta, cedere praetermittunt; ſed cum in poſtulatione ceſſionis huiuſmodi, aut eccleſiarum commoda, quibus praeſunt, aut ſalutem videantur propriam attendiſſe, quorum neutrum ſuaſionibus aliquorum quaerentium, quae ſunt ſua, ſeu etiam leuitate qualibet, nolumus impediri, ad cedendum eos decernimus compellendos. *Innoc.iij.in concil. Later.c.28.*

CAP. VIII.

Ne liceat laicis exactionem aliquam pro eccleſiae beneficiis quaerere, &c. *Vrban.ij.in ſynod.apud Melf.c.11.*

CAP. IX.

Sicut Domini veſtimentum ſciſſum non eſt, ſed de eo ſortiti ſunt; ita nec eccleſia ſcindi debet: quia in vnitate tota conſiſtit. In poteſtatem ergo proprii Epiſcopi eccleſiae reducantur, & ab ipſo, ſicut in ſacris canonibus cautum eſt, ordinentur. Alioquin, & eccleſiae ipſae, & clerici earumdem diuinis deſtituantur officiis. *Paſchalis ij. in concil. in certo cap.vlt.* 16 q.7.c. 19.

CAP. X.

In parochialibus eccleſiis presbyteri per Epiſcopos conſtituantur, qui eis reſpondeant de animarum cura, & de his, quae ad Epiſcopum pertinent. decimas, & eccleſias a laicis non ſuſcipiant abſque conſenſu, & voluntate Epiſcoporum, & ſi aliter praeſumptum fuerit, canonicae vltioni ſubiaceant. *Calliſt.ij.in ſyn. Rom. c.18.*

CAP. XI.

Si monachus ad clericatum promoueatur, beneficia paroeciae praeſtentur ei pleniter, & annonae, & decimae donentur abſque vlla dilatione, & minoratione, vt quanto melius poſſit iuxta poſſibilitatem ſuam, quando neceſſitas extiterit, ad opera eccleſiaſtica, & ipſam reſtaurandam eccleſiam adiutorium faciat. *Innocen.epiſt.2.c.10.* 16 q.1.c. 22.

CAP. XII.

De eccleſiis * parochianis, vnde Apoſtoli-

* parochialib.

eam Sedem conſulere voluiſti, qualiter ſint cuſtodiendae per Corduben. prouinciam, ac ſacerdotibus diuidendae: nihil tuae caritati potui melius intimare, quam, vt ſequaris, quod nos in Romana eccleſia nuper egiſſe cognoſcitur. [Eccleſias vero ſingulas ſingulis presbyteris dedimus; paroecias, & coemeteria eis diuiſimus; & vnicuique ius proprium habere ſtatuimus: ita videlicet, vt nullus alterius paroeciae, terras, termines, aut ius inuadat, ſed vnuſquiſque ſuis terminis ſit contentus; & taliter eccleſiam, & plebem ſibi cōmiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal aeterni iudicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat, & non iudicium, ſed gloriam pro ſuis actibus accipiat, &c. *Dionyſ. epiſt. 2. ad Seuer. Epiſc. Burch. lib. 3. c. 43. Iuo lib. 2. tit. 4. c. 13. panor. par. 3. c. 47. decr. Anſel. lib. 5. c. 73.*

c. 1. q. 1. c. eccleſias

CAP. XIII.

Communi conſenſu cenſuimus, vbicumq. poſſibile fuerit, vnicuique eccleſiae ſuus prouideatur ab Epiſcopis presbyter; vt per ſe eam tenere poſſit, aut etiam priori presbytero ſubiugatus, miniſterium ſacerdotale perficere poſſit. Quia in multis locis pericula presbyterorum imminentia perſpeximus; videlicet in officiis diuinis, &c. ideoq. congruentius omnibus videtur, ſeuiq. congeuere eccleſiae, proprium habere presbyterum. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. 3. c. 16.*

CAP. XIV.

Statutum eſt, vt vnaquaeq. Eccleſia ſuum presbyterum habeat, vbi id fieri facultas prouidente Epiſcopo permiſerit. *Vorm. c. 51.*

CAP. XV.

Vt ſi quilibet presbyterorum defunctus fuerit, vicinus presbyter apud ſaecularem ſeniorem nulla precatione, vel aliquo xenio eccleſiam illam obtineat; quia titulus per ſe conſtans antea extitit; ſed neque capellam ſine conſultu Epiſcopi. Quod ſi fecerit, definitam ſententiam ſibi prolatam ſuſcipiat, ſicuti de Epiſcopo canonica decreuit auctoritas; vt ſi per ambitionem maiorem ciuitatem appetierit, & illam perdat, quam tenuit, & illam nequaquam obtineat, quam vſurpare tēptauit. *Nannet. c. 16. Burch. lib. 3. c. 229. Iuo par. 3. c. 269. decret.*

De dote Eccleſiae, & de cenſibus.

Tit. XV.

CAP. I.

De cenſib. c. 7. Greg. ix & in 1. collect.

PRohibemus, ne noui cenſus ab Epiſcopis, vel Abbatibus, aliiſve Praelaris imponantur Eccleſiis, nec veteres augeantur, nec partem redituum ſuis vſibus appropriare praeſumant; ſed libertates, quas ſibi maiores deſiderant conſeruari, minoribus quoque ſuis bona voluntate conſeruent. Si quis autem aliter egerit, irritum, quod fecerit, habeatur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 7.*

CAP. II.

De labore corporis victus (*nobis*) eſt, eo quod priſtina eccleſiarum ſuſtentatio paulatim per diuerſas calamitates deficiendo ſuccubuit. Et ſola eſt noſtra ſubſtantia fides noſtra, &c. *Agatho, & alij apud vi. ſyno. epiſt. 2. act. 4. poſt prin.*

CAP. III.

Significaſti vos a quibuſdam non rectam fidem tenentibus infaniari, atque veſtras eccleſias ſuis dotibus, & fidelium oblationibus ſpoliari, veſtroſq. miniſtros nimium vexari, &c. *Lucius ep. vni. in prin.*

CAP. IV.

De cenſu expetendo, eo quod impetrare a Francis ad reddendum eccleſiis, vel monaſteriis non potuiſtis aliud, quam vt vertente anno ab vnoquoque coniugio ſeruorum xii. denarii reddantur: & hoc, gratias Deo, quia potuiſti impetrare; & dum Dominus donauerit quietem, augebuntur & luminaria Sanctorum, pro eo quod nunc tribulatio accidit Sarracenorum, Saxonum, vel Friſonum, ſicut tu ipſe nobis innotuiſti. *Zachar. ep. 4. in med.*

CAP. V.

De cenſu eccleſiarum, id eſt, ſolidum de caſata ſuſcipe, & nullam habeas haeſitationem, dum ex eo poteris eleemoſynam tribuere, ac in Chriſti pauperes partiri, & opus perficere ſacrarum eccleſiarum, iuxta canonum inſtituta, &c. De ſclauis Chriſtianorum terram inhabitantibus ſi oporteat cenſum accipere, interrogaſti frater. Hoc quidem conſilio non indiget, dum res cauſſa, & manifeſta. Si enim ſine tributo ſederint, ipſam quandoq. propriā ſibi vindicabunt terram. Si vero tributum dederint, norunt dominatorem ipſam terram habere. *Zachar. ep. 5. in fine.*

CAP. VI.

Vnaquaeq. domus (*Galliae*) ſaltem vnum denarium annuatim ſoluant beato Petro; ſi eum recognoſcunt Patrem, & paſtorem ſuum, more antiquo. *Greg. vij. lib. 8. regiſt. ep. 23. ad Epiſcop. Albanen.*

CAP. VII.

Si quis in agro ſuo, aut habet, aut poſtulat habere dioeceſim; primum & terras ei diſponat ſufficienter, & clericos, qui ibidem ſua officia impleant, vt ſacratis locis reuerentia condigna tribuatur. *Aurel. iv. c. 32.*

CAP. VIII.

Vnuſquiſque Epiſcoporum meminerit, vt non prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem baſilicae, & obſequium ipſius per donationem chartulae confirmatum accipiat. Nam non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tanquam domus priuata conſecretur eccleſia. *Brac. ii. cap. 5. Vorm. c. 3. Burch. lib. 3. c. 37. Iuo par. 3. c. 42. decr.* 1. q. 2. c. 1. placuit.

CAP. IX.

Quidam contra canonum auctoritatem, eccleſias, quas aedificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eidem Eccleſiae contulerunt, 10. q. 1. c. 2.

lerunt, cenſeant, ad Epiſcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & in praeteritum diſplicet, & in futuro prohibetur: ſed omnia ſecundam conſtitutionem antiquam, ad Epiſcopi ordinationem, & poteſtatem pertineant. *Tolet. iii. cap. 19. Vormat. c. 6. & 55. Magun. ſub Arnulph. c. 4. Troſleia. c. 6. Capitul. lib. 7. c. 213. Burch. lib. 3. c. 20. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 3. panor. & par. 3. c. 23. decr.*

CAP. X.

Eccleſia ex dote, quam largitus eſt, qui illam aedificauit, presbyterum habeat: & ſi presbyterum ea facultas habere non permittit, vel diaconus inſtituatur. *Tolet. ſub Reccared. Rege. xvi. Epiſcop. c. 2.*

CAP. XI.

10. q. 1. c. 6. Nouerint conditores baſilicarum in rebus, quas eiſdem eccleſiis conferunt, nullam ſe poteſtatem habere, ſed iuxta canonum inſtituta, ſicut eccleſia, ita & dos eius ad ordinationem Epiſcopi pertineat. *Tolet. iv. c. 32. Raban. c. 32. de paenit. Burch. lib. 3. c. 203. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 4. panor. & par. 3. c. 255. decr.*

CAP. XII.

Dotes a fidelibus deſignatae baſilicis, ad hoc, quod ſtatutum eſt, *(a ſaecularibus)* vindicentur: nullaq. redhibitio cenſua inde a quolibet ſaeculari exigatur; ſed quod canonice tantum ordinatum eſt, ſuppleatur. Si quis autem ſaecularium noſtram hanc ordinationem confundere praeſumpſerit; ab eccleſia nouerit ſe canonice feriendum, cuius inſtitutionem temere contempſit. Sed & ipſi ſaeculares, & fideles laici, ſi condere voluerint baſilicas in praediis ſuis; ſicut edictum piiſſimorum Auguſtorum continet, vnam * colonicam veſtitã cum tribus mancipiis dotationis gratia eis conferant; moxq. Epiſcoporum iuri, & ſanctae matri eccleſiae eandem baſilicam ſubmittant: aliter vero nos earum conſecrationem ſciãnt non impleturos. Illi autem, qui dotes eccleſiarum auferre, dure ſeruitium ab eis exigere, inſuper non metuunt periculum ſacerdotibus intentare; ſi actiones non meliorauerint, eorum excommunicationi nos addere nouerint deſtructionem penitus talium baſilicarum, locumq. alium ſub pace meliori ſitum quaeſituros, ibiq. pacificam baſilicam conſecraturos. *Valentinum ſub Lotha. c. 9.*

*coloniã ſ.

CAP. XIII.

23. q. 8. c. 25 de cenſib. cap. 1. Greg. ix. & in 1. collect. Sancitum eſt, vt vnicuique Eccleſiae vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis iuxta eccleſiam poſitis, neque de praeſcripto manſo aliquod ſeruitium faciant, praeter eccleſiaſticum, &c. *Vormat. c. 50. Troſlei. c. 6. Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 55. & par. 16. c. 262. decr.*

CAP. XIV.

Ne ex dote eccleſiae, id eſt, ex vno manſo, & quattuor mancipiis cenſus exigatur. *Colon. ſub Carolo iii. cognomento Craſſo c. 4.*

CAP. XV.

De vno manſo, & de terris pro ſepultura datis, & pro quattuor mancipiis, vel eorum procreatione nullus cenſus deinceps exigatur. *Meten. c. 2. in fine.*

CAP. XVI.

Dos eccleſiae libera omnino ab omni cenſu, & tributo pertinet ad presbyterum, cuius curae commiſſa eſt. *Troſleia. c. 6.*

CAP. XVII.

De ordinatione eccleſiarum, & de terris, vel cenſu, quae Conſtantinus Imperator, vel Carolus ſancto Petro dederunt, & de omnibus eccleſiia, vel praediis, quae Apoſtolicae Sedi ab aliquibus viris, vel mulieribus aliquo tempore ſunt oblata, vel conceſſa, & in mea ſunt, vel fuerint poteſtate, ita conueniam cum Papa; vt periculum ſacrilegii, & perditionem animae meae non incurram. *Iuramentum quo Imperator electus ſe obligare debet Pontifici Maximo, apud Greg. vii. lib. 9. regiſt. poſt epiſt. 3.*

De decimis, & primitiis. Tit. XVI.

Vide libro decimo titulo nono, quibus adde infraſcripta.

CAP. I.

Eccleſias, & decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum, tam *(fratres Templi, & Hoſpitalis,)* quam alios religioſos recipere prohibemus: dimiſſis etiam, quas contra tenorem iſtum moderno tempore receperunt, &c. *Alexan. iii. in conc. Lateranen. c. 9.* *de priuil. c. 3. Gregor. ix. & in 1. coll.*

CAP. II.

Caueant *(leproſi)*, ne iniurioſi veteribus eccleſiis de iure parochiali exiſtant, &c. ſtatuimus etiam, vt de hortis, & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non cogantur. *Alexan. iii. in dicto conc. Lateranen. cap. 23. ad finem.* *de eccleſ. aedif. c. 2. Greg. ix. & c. 1. eo. tit. in 1. collect.*

CAP. III.

Illae decimae neceſſario ſunt ſoluendae, quae debentur, ex lege diuina, vel loci conſuetudine approbata. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. c. 53.* *de decim. c. 32. ap. Greg. ix. & c. 5. in 4. coll.*

CAP. IV.

Nuper Abbates Ciſtercienſis ordinis in generali capitulo congregati, ad commonitionem noſtram prouide ſtatuerunt, vt de cetero fratres ipſius ordinis non emant poſſeſſiones, de quibus decimae debentur eccleſiis, niſi forte pro monaſterio de nouo fundando. Si tales poſſeſſiones eis fuerint pia fidelium deuotione collatae, aut emptae pro monaſteriis de nouo fundandis; committant excolendas, a quibus eccleſiis decimae perſoluantur; ne occaſione priuilegiorum ſuorum eccleſiae vlte- *de decim. c. 34. ap. Greg. ix. c. vlt. eod. tit. in 4. collect.*

vlterius praegrauentur. Decernimus ergo, vt de alienis terris, & amodo acquirendis, ſi eas propriis manibus, aut ſumptibus deinceps excoluerint, decimas perſoluant eccleſiis, quibus ratione praediorum antea ſoluebantur, niſi cum ipſis eccleſiis aliter duxerint componendum. Nos ergo ſtatutum huiuſmodi gratum, & ratum habentes, hoc ipſum ad alios regulares, qui gaudent ſimilibus priuilegiis extendi volumus, & mandamus, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 55.*

CAP. V.

De pactis c. 7. Greg. ix. c. 1. eo. tit. in 4. collect. Plerique, ſicut accepimus, regulares, & clerici ſaeculares, interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt, in praeiudicium parochialium eccleſiarum pactum adiiciunt; vt conductores, & feudatarii decimas eis ſoluant, & apud eoſdem eligant ſepulturam. Cum autem id de auaritiae radice procedat; pactum huiuſmodi penitus reprobamus, ſtatuentes; vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiae parochiali reddatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 56.*

CAP. VI.

De praeben. cap. 31. Greg. ix. c. vlt. eod. tit. in 4. col. In Lateranenſi concilio noſcitur fuiſſe prohibitum; ne quilibet regulares, eccleſias, ſeu decimas ſine conſenſu Epiſcoporum de manu praeſumant recipere laicali, &c. Nos autem id fortius inhibentes, tranſgreſſores condigna curabimus animaduerſione punire, &c. *Innoc. iij. in concil. gen. Later. c. 61. v. Alex. iij. in conc. Later. c. 9.*

CAP. VII.

Vt omnis decimatio Epiſcopis, vel his, qui ab eis ſubſtituti ſunt, praebeatur; nulluſque eam ad ſuam capellam, niſi forte conceſſione Epiſcopi conferat. Quod ſi feciſſe contigerit; primum legibus ſubiaceat humanis, poſtea excommunicatione Epiſcopali constrictus, ad vltimum ipſa capella, quae magis contentionem, quam vtilitatem aliquam praeſtat, deſtruatur. *Ioan. ix. in ſynod. Rauen. par. 2. cap. 9.*

CAP. VIII.

Si quis ſanctorum Patrum regulas de eccleſiarum decimis contempſerit, &c. Et eas alibi, niſi in baptiſmalibus eccleſiis, abſque conſenſu Epiſcopi dare temptauerit; & qui dat, & qui recipit, &c. excommunicationi ſubiaceat. *Ioan. ix. in d. ſyn. Rauen. p. 3. c. 1.*

CAP. IX.

Nullus laicus decimas ſuas, aut eccleſiam, aut quidquid eccleſiaſtici iuris eſt, ſine cõſenſu Epiſcopi, vel Romani conceſſione Pontificis, monaſteriis, aut canonicis offerre praeſumat. Quod ſi quis Epiſcopus, improbitatis, & auaritiae cauſſa conſentire noluerit, Romano Pontifici nuntietur, & cum eius licentia, quod offerendum eſt, offerat. *Vrban. ij. in ſyn. apud Melfiam. cap. 5.*

CAP. X.

Omnis alius fructus domum mittatur, non ad altare, primitiae Epiſcopo, & presbyteris; clerum autem eſt, quod Epiſcopus, & presbyteri diaconis, & reliquis clericis partes diſtribuent. *Apo. c. 4. G. 5. L.*

CAP. XI.

Non minuas primitias frugum tuarum. In omni dato fac hilarem vultum tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas. *Pelag. ij. in ep. 2. in fin.* *Eccl. 35.*

CAP. XII.

Decimae ſecundum quoſdam ſingulis annis tertia pars, aut in tertio tota Epiſcopis deferatur. Sed tamen nos ſequentes Romanos, ſingulis annis quartam partem, aut in quarto anno totam Epiſcopi recipiant. *Aurel. cap. 19. vel. 15. Capit. lib. 7. cap. 182. in addit. Burch. lib. 3. cap. 136. Iuo lib. 2. tit. 5. cap. 5. panor. & par. 3. c. 202. decret.*

CAP. XIII.

Leges diuinae conſulentes ſacerdotibus, ac miniſtris eccleſiarum pro hereditaria portione, omni populo praeceperunt, decimas fructuum ſuorum locis ſacris praeſtare: vt nullo labore impediti, legitime ſpiritualibus poſſint vacare miniſteriis. Quas leges Chriſtianorum congeries longis temporibus cuſtodiuit intemeratas, &c. Vnde ſtatuimus, atque decernimus, vt mos antiquus a fidelibus reparetur; & decimas eccleſiaſticis famulantibus caerimoniis, populus omnis inferat, quibus ſacerdotes, aut in pauperum vſum, aut in captiuorum redemptionem prorogatis, ſuis orationibus pacem populo, ac ſalutem impetrent. Si quis autem contumax noſtris ſtatutis ſaluberrimis fuerit, a membris eccleſiae omni tempore ſeparetur. *Matiſc. ij. c. 5.*

CAP. XIV.

Conſtitutum eſt a praeſenti concilio, Epiſcopos ita dioeceſes ſuas regere, vt nihil ex earum iure praeſumant auferre; ſed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam de decimis, tributis, ac frugibus tertiam conſequantur, &c. *Tolet. iv. c. 32. Raban. c. 32. de poenit. Burch. lib. 3. cap. 203. Iuo p. 3. c. 156. decret.* *16 q. 1. c. 60.*

CAP. XV.

De decimis, vel primitiis, ſaluis ſcilicet allegoricarum rerum myſticis ſacramentis, nihil melius puto docere, quam quod ſcriptum eſt in Malachia propheta, dicente Domino; Inferte omnem decimam in horreum meum; & ſit cibus in domo mea; & probate me ſuper hoc, dicit Dominus; ſi non aperuero vobis cataractas caeli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam; & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpit fructum terrae veſtrae; nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum; & beatos vos dicent omnes gentes. Sed quia indignatio, & via Dei manet ſuper gentem, vel populum, qui hoc Domini praeceptum toto corde, & bona voluntate non adimplet, ſupra praemiſerat dicens: Si affiget, inquit, homo Deum, quia vos configitis me? Et dixiſtis; In quo configimus *Malachia 3. c* *Ibid. b.*

mus

mus te? In decimis, & primitiis. In penuria vos maledicti eſtis, & me vos configitis gens tota. Qua de re, quis non alacri, & laeto pectore offerat Deo, vt poſſit illam promereri *Ibid. b* benedictionem, de qua dicit: Effundam ſuper vos benedictionem meam vſque ad abundantiam? vel quis non timeat, vel contremiſcat illam maledictionem, quam minatur nolentibus offerre: Vos maledicti eſtis, & me vos configitis gens tota? Et ſi forte nobis non creditis, vel nos deſpicitis, quia homines ſu- *Act. 17.* mus: credite ergo ipſi Domino dicenti, qui mentiri non poteſt, qui vtrumque promiſit, & maledictionem in hoc ſaeculo, & in futuro nolentibus obedire eius mandatis; & benedictionem, & abundantiam, & ſalutem animae, & corporum bona voluntate obtemperantibus eius imperiis, & in praeſenti ſaeculo ſe daturum & in futuro. Non enim exigit Deus a te, quae non habes, nec penſat, quantum tribuas: ſed in quantum habes, ſimplici corde de ſuis, non de tuis donis da Domino, &c. *Foroiul. c. 14.*

CAP. XVI.

De decimis, vt vnuſquiſque de propriis laboribus decimas, & primitias Deo offerat, ſi- *Exo. 22. d* cut ſcriptum eſt: Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre Domino Deo tuo. *Arelat. ſub Carolo cap. 9. Magunt. ſub Arnulſo cap. 21.*

CAP. XVII.

Eccleſiae antiquitus conſtitutae nec decimis, nec alia vlla poſſeſſione priuentur. *Arelaten. ſub Carolo cap. 20. Mogunt. ſub Arnulſo cap. 22.*

CAP. XVIII.

Decimae, quae ſingulis dantur eccleſiis, per conſulta Epiſcoporum a presbyteris ad vſum eccleſiae, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur. *Turon. ſub Carolo cap. 16. Magunt. ſub Raban. c. 10.*

CAP. XIX.

Nonas, ac decimas, quas qui res eccleſiaſticas tenent, ſoluere rectoribus eccleſiarum ordinati ſunt, ad luminaria, & ſtipendia clericorum multis in locis abſtractas eſſe videmus. *Turon. ſub Carolo c. 46.*

CAP. XX.

Dictum eſt nobis, quod in quibuſdam locis Epiſcopi, & Comites ab inceſtuoſis, & ab his, ** vades* qui decimas non dant, * vadios accipiant, & a presbyteris pro quibuſdam negligentiis, & inter ſe pecuniam diuidant; quod penitus abolendum decreuimus, ne forte auaritiae locus detur. Et conſtituimus, vt inceſtuoſi iuxta canonicam ſententiam paenitentia mulctentur. Qui vero decimas poſt crebras admonitiones, & praedicationes ſacerdotum dare neglexerint; excommunicentur. Iuramento vero eos conſtringi nolumus propter periculum periurii. *Cabilo. ſub Carolo c. 18. Capit. lib. 2. c. 38. Longobard. de decimis c. 10.*

CAP. XXI.

Queſti ſunt praeterea quidam fratres, quod *16. q. 1. c. 46.* eſſent aliqui Epiſcopi, & Abbates, qui decimas non ſinerent dari eccleſiis, vbi illi coloni miſſas audiunt. Proinde decreuit ſacer iſte conuentus, vt Epiſcopi, & Abbates de agris, & vineis, quae ad ſuum, vel fratrum ſtipendium habent, decimas ad eccleſias dari faciant. Familia vero ibi det decimas ſuas, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni circulum miſſas audiunt. *Cabilon. ſub Carolo cap. 19. Burch. lib. 3. cap. 132. Iuo lib. 2. tit. 5. c. 3. panor. & par. 3. c. 198. decr. Anſelm. lib. vlt. c. 48. in Rom.*

CAP. XXII.

Eccleſiae antiquitus conſtitutae nec deci- *16 q. 1. c. 43.* mis, nec aliis poſſeſſionibus priuentur, ita vt nouis oratoriis tribuantur. *Magunt. ſub Carolo cap. 41. Magun. ſub Raban. c. 11. Magun. ſub Arnul. c. 13. Troſlei. c. 6. Capitul. lib. 2. c. 36. Burch. lib. 3. c. 9. Iuo par. 3. c. 12. decr. Deusded. c. 3. Anſel. lib. 5. c. 38. in* Roma. *Caeſar. lib. 7. c. 45.*

CAP. XXIII.

Quicunque beneficium eccleſiaſticum ha- *de eccleſ. aedif. c. 1. Greg. ix. c. 4 eo. ti. in 1. coll.* bent, ad tecta eccleſiae reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas omnino adiuuent, & * nouam, & decimam reddant. *Magunt. ſub Carolo c. 42. Capitul. lib. 5. c. 92. & lib. 9. c. 32. in addit. & 101. Burch. lib. 3. cap. 30. Iuo par. 3. cap. 35.* ** nonam*

CAP. XXIV.

Vt decimae pleniter dentur. *Remen. c. 38.*

CAP. XXV.

Quamquam auctoritas canonica doceat, vt quarta pars decimarum, & reddituum ex oblationibus fidelium in vſus Epiſcoporum cedat; vbicumque tamen Epiſcopus ſua habet, ſuis contentus ſit, &c. *Pariſ. ſub Ludo. & Loth. lib. 1. cap. 31. ad finem.*

CAP. XXVI.

Volumus, vt decimae, quae ſingulis dantur eccleſiis per conſulta Epiſcoporum a presbyteris ad vſus eccleſiae, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur, &c. Admonendum *16. q. 2. c. 2.* eſt, vt decima Deo omnino dari non negligatur, quam Deus ipſe dari ſibi conſtituit; quia timendum eſt, ſi quis Deo ſuum debitum abſtrahit, ne forte Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua. *Magun. ſub Rabano cap. 10. Magun. ſub Carolo c. 38. Magun. ſub Arnul. c. 17. Capit. lib. 5. c. 89. & in addit. lib. 7. c. 28. Burch. lib. 3. c. 131. Iuo lib. 2. tit. 5. c. 1. panor. par. 3. c. 197. decr.*

CAP. XXVII.

De decimis, primitiis, & reliquis bonis eccleſiaſticis, & de iure, quo huiuſmodi res eccleſiae debentur. *Synod. Aquenſis, ſiue Aquiſgranenſis ſub Rege* Pipino.

CAP. XXVIII.

Dignum erat, vt capellas villarum veſtrarum laicis non committeretis, &c. Si capellas veſtras presbyteris, aut viris eccleſiaſticis de-

betur,

deritis, & dominicas decimas acceperint; ſartatecta eccleſiae, & luminaria exinde competenter prouideant; & presbyteri parochianas decimas accipiant, & populi neceſſitatibus debite innigilent. [Si autem laici capellas habuerint; a ratione, & auctoritate alienum habetur, vt ipſi decimas accipiant, & inde canes, aut gynaeceirias ſuas paſcant: ſed potius presbyteri eccleſiarum eas accipiant, & inde reſtaurationem eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitium, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac ſtatu regni veſtri Domini miſericordiam ſtudioſe implorent. *Melden. cap. 75. Burch. lib, 3, cap. 239. Iuo part. 3. cap. 281, decret.*

De iure patr. c. 3. in 1. col.

CAP. XXIX.

Vt ex poſſeſſionibus, quae eccleſiaſticae certis indiciis comprobantur, nec plene propter varias neceſſitates poſſunt reſtitui, ſaltem nonae, ac decimae tribuantur. *Syn. apud ſanctum Medardum, c. 6.*

CAP. XXX.

De fiſcis, & villis, quas conſtat dominio eccleſiae a fidelibus olim fuiſſe contraditas, & nunc poteſtate ſaecularium ſubditas, voluntate eorum ordinari placuit, vt edictis Principum iuſſum eſt, nonae, & decimae ipſis eccleſiis, vnde ſubtractae ſunt, fideliter perſoluantur. Hi, qui eas retinuerint, vt ſacrilegos nouerint ſe ab eccleſiae liminibus pellẽdos. Sed & decimas ſuas omnes fideles promptiſſime Deo offerant de omnibus, quae poſſident; nec vllis oppoſitionibus, quod ſtatutum eſt, permutare audeant; ne forte cogamur eos diſtrictione eccleſiaſtica ferire. *Valent. ſub Loth. cap. 10.*

CAP. XXXI.

16. q. 1. c. 56.

In ſacris canonibus praefixum eſt; vt decimae iuxta Epiſcopi diſpoſitionem diſtribuantur. Quidam autem laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis ſuas habent baſilicas, contempta Epiſcopi diſpoſitione, non ad eccleſias, vbi baptiſmum, & praedicationem, & manus impoſitionem, & alia Chriſti ſacramenta percipiunt, decimas ſuas dant; ſed vel propriis baſilicis, vel ſuis clericis pro ſuo libito tribuunt. Quod omni modis diuinae legi, & ſacris canonibus conſtat eſſe contrarium, &c. *Ticinen. c. 11. Anſel. lib. 7. c. 46.*

CAP. XXXII.

Sancitum eſt de villis, nouis eccleſiis in eis nouiter conſtitutis, vt decimae de illis villis, ad eaſdem eccleſias conferantur. *Vormatien. cap. 52. Capit. lib. 1. cap. 93. Iuo par. 16. cap. 263. decret.*

CAP. XXXIII.

Vt decimae in poteſtate Epiſcopi fiant, qualiter a presbyteris diſpenſentur. *Vormat. cap. 59.*

CAP. XXXIIII.

Placuit huic ſancto concilio, vt ſecundum ſanctiones canonum, decimae, ſicut, & aliae poſſeſſiones, antiquis conſeruentur eccleſiis, ſicut in Chalcedonenſi concilio ſtatutum eſt, cap. 17. Si quis autem in affinitate antiquae eccleſiae noualia rura excoluerit, decima exinde debita antiquae reddatur eccleſiae. Si vero in qualibet ſilua, vel deſerto loco vltra milliaria quattuor, aut quinq. vel eo amplius aliquod dirutũ conlaborauerit, & illic conſentiente Epiſcopo eccleſiam conſtruxerit, & conſecratam perpetrauerit; proſpiciat presbyterum ad ſeruitium Dei idoneum, & ſtudioſum; & tunc demum nouam decimam nouae reddat eccleſiae, ſalua tamen poteſtate Epiſcopi. *Tribur. cap. 14.*

CAP. XXXV.

Ab antiquo tempore conſtitutum eſt, vt ſicut habet Epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſsidet: ita vnuſquiſque presbyter in ſuae ordinationis, ac diſpenſationis cura habeat parochiam ſuam cum dote, & decimis eccleſiae, videlicet cum ſui Epiſcopi conſilio, ac diſpenſatione ſecundum regulas antiquas, & diuinitus conſtitutas, &c. Decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea, quae parochiis, terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, ſeu quibuſlibet rebus quicumque fideles obtulerint, omnia ſub immunitate a tributis fiſcalibus, & omni dominorum exactione libera ſub poteſtate, & diſpoſitione, vt diximus Epiſcoporum, & regimine, ac diſpenſatione presbyterorum manere debent inconcuſſa. *Troſlcia cap. 6. vid. Vormat. cap. 50. Capitul. lib. 1. cap. 91. Burch. lib. 3. cap. 52. Iuo p. 3. cap. 55. & p. 16. cap. 262. decret.*

CAP. XXXVI.

Nullus presbyter fidelibus ſanctae Dei eccleſiae, de alterius presbyteri parochia perſuadeat, vt ad ſuam eccleſiam concurrant, relicta propria eccleſia, & ſuas decimas ſibi dent. Sed vnuſquiſque ſua eccleſia, & populo contentus, quod ſibi non vult fieri, alteri nequaquã faciat, iuxta illud euangelicũ: Quaecumque vultis, vt faciant vobis homines, haec eadem facite illis, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. cap. 14.* Matth. 7.

Decimae immunes ſunt, & liberae ab omni vectigali. Tit. XVII.

CAP. I.

VT ſecundum canonicam auctoritatem, & conſtitutionem domini Imperatoris Ludouici de agro eccleſiaſtico, & manſo, ac mancipiis, quae ipſe ſuis capitulis conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulturae aliquid largitus eccleſiae fuerit, neque de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam presbytero aliquem cenſum perſoluere cogat; nec quiſquam cuiuſlibet ordinis, vel dignitatis exinde quidquam ſubtrahat, aut redhibitionẽ quamcumque exhibeant temporalẽ. Quod ſi fecerit, communione vſque ad ſatisfactionem priuetur,

tur,& regia poteſtate hoc emendare legaliter cogatur. *Melden. cap. 63. Burc. lib. 3. cap. 53. Iuo. p. 3. c. 56. decr.*

CAP. II.

c. 1. de con ſti. Greg. ix. & in 1. coll. 23. q. 8. c. 25. Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiae vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis iuxta eccleſiam poſitis, neque de praeſcripto manſo aliquod ſeruitium faciant, praeter eccleſiaſticum, &c. *Vormat. c. 50. Troſleia. c. 6. Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 53. & par. 16. c. 262. decr.*

CAP. III.

Ex decimis, primitiis, & aliis facultatibus eccleſiarum nullus ſoluitur cenſus, ſed ſunt liberae ab omni vectigali. *Troſleia. c. 6.*

Decimae ex eo, quod quiſque ſua arte quaerebat, olim ſoluebantur. Tit. XVIII.

CAP. I.

SVnt nonnulli, qui auſu ſacrilego ſurripiunt, atque defraudant Deo debitam decimarum partem ad ſuam ipſorũ perniciem, dicentes non ſe debere decimas dare de militia, de negotio, de artificio, de lanarum tonſione, & de ceteris quibuſcumque a Deo largitis commerciis. Audiant non noſtra, ſed per ſacras ſcripturas Dei, de talibus mandata, & ſancta ſanctorum Patrum exempla, &c. Et primo omnium attendant, quia ſolius Dei cauſſa oblationes, & decimas ſuas ſacerdotibus, immo in ſacerdotibus ipſi Deo dare debeant: & quia eas dando fideliter, nihil Deo, qui bonorum noſtrorum a ſe nobis collatorum non indiget, conferunt; ſed dum ei ſua reddunt, pro paruis in praeſenti maxima, & ſibi in futurum profutura acquirunt. Scribitur in Leuitico: *cap. 27.* Omnes decimae terrae ſiue de frugibus ſiue de pomis arborum Domini ſunt, &c. Item in eodem: Omnes decimae boum, & ouium, & omne quod tranſit ſub virga, in numerum decimum, quodcumque venerit, ſanctificatum erit Domino: non mutabis illud bonum malo, neque malum bono, &c. *Troſleia. c. 6.*

CAP. II.

Sicut ab his, qui labore agrorum, & ceteris laboribus victum, atque veſtitum, & neceſſaria vſibus humanis adquirere inhiantes ſtãt, decimae, & eleemoſynae dandae ſunt: ita his quoque qui pro neceſſitatibus ſuis, negotiis inſiſtunt, faciendum eſt. Vnicuique enim homini Deus dedit artem, qua paſcatur; & vnuſquiſque de arte ſua, de qua corporis neceſſaria ſubſidia habet, animae quoque quod magis neceſſarium eſt, ſubſidium adminiſtrare debet. *Theodulphus ad presbyteros Aurelianen. cap. 35.*

Ne laici decimas, aut primitias ſuas, aut alienas ſibi retineant. Tit. XIX.

Vide libro decimo, titulo nono.

Monachi decimas praediorum dent eccleſiis. Tit. XX.

Vide libro nono, titulo ſexageſimoquarto.

De oblationibus. Tit. XXI.

CAP. I.

OBlationes fidelium a nemine praeſumantur abſque conſenſu, & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcuntur eſſe parochia, & poteſtate; nec poſſideri, vel dominari temptentur, &c. *Symma. in ſyno. Roma, vi. poſt prin.*

CAP. II.

Presbyteri nullius blandiantur, aut ſuadeantur ſermonibus, vt non omnium ad ſe concurrentium in quibuſlibet ſacris locis oblationes ad Miſſarum ſollemnitatem recipiant. quia cum mediatores Dei, hominumq. exſiſtant; in exercendis votis, relaxandiſq. peccatis, largiſsimam debent orationem peragere. *Eugen. ij. & Leo iv. in ſyn. Rom. c. 17. Burch. lib. 5. c. 37. Iuo par. 2. c. 46. decr.*

CAP. III.

Vt omnis Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſollemnia aliquid Deo offerre, & duci ad memoriam, quod Deus per Moſem dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus. Etenim in collectis ſanctorum Patrum liquido apparet, quod omnes Chriſtiani offerre aliquid Deo ex vſu ſanctorum Patrum debent. *Greg. vij. in ſyno. Roma. anno 6. c. 13. Tarrac. lib. 5. c. 57. Anſelm. lib. 5. c. 40.* *de conſec. d. 1. c. 68. Deut. 16. & Exo. 23.*

CAP. IV.

Sanctorum Patrum canonibus conſona ſentientes, oblationes de ſacratiſsimo, & reuerentiſsimo altari Beati Petri, & Saluatoris, & ſanctae Mariae rotundae, aut de aliis eccleſiarum altaribus, ſiue crucibus a laicis auferri penitus interdicimus, & ſub diſtrictione anathematis prohibemus, &c. *Calliſt. ij. in conc. Roma. cap. 14.* *10. q. 1. c. 14.*

CAP. V.

Res *(eccleſiae)* fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & praedictorum Chriſtianorum fratrum, vel indigentium conuerti: quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. *Vrba. epiſt. vnic. c. 2. Troſle. c. 4. Capit. lib. 1. c. 83. & lib. 7. addit. 2. in princ. Burch. lib. 3. c. 143. Iuo par. 3. c. 239. decr. Anſel. lib. 5. c. 37. Caeſaraug. lib. 7. c. 37.* *12. q. 1. c. 16. ipſae.*

CAP. VI.

Res eccleſiarum veſtrarum, & oblationes fidelium, quas ſignificaſtis a quibuſdam irruentibus

tibus vexari, vobiſq. & eccleſiis veſtris auferri, indubitanter maximum eſt peccatum, &c. *Lucius ep. ſing. c. 6.*

CAP. VII.

Piſt. 12. c. 8. De eulogiis ad ſacra deferendis concilia, nihil inuenimus a maioribus terminatum; ſed ſicut vnicuique presbytero placuit. Nam ſi conſtitutum fuerit illo in tempore benedictiones adferri, forſan minus libentius ad ſynodos *occurrent, & magis venire *detrectent: quae vt arbitror non ſunt rationabiliter quaerendae, nec vltro delatae ſunt reſpuendae. *Leo iv. in ep. ad Epiſcopos Britanniae c. 3.*

*occurrerent *detrectarent

CAP. VIII.

Sane ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad eccleſiam ire, pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, &c. valeat Chriſtianus. *Nicol. ad conſul. Bulg. c. 71.*

CAP. IX.

Cum in praelium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoratis, agere in Dei nomine non omittite: id eſt, ad eccleſias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, Miſſarum ſollemniis intereſſe, oblationes offerre, confeſſiones delictorum ſacerdotibus facere, &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 35.*

CAP. X.

16. q. 1. c. in canonibus. 57. Si quis oblationes eccleſiae, extra eccleſiam accipere, vel dare voluerit, praeter conſcientiam Epiſcopi, vel eius, cui huiuſmodi officia commiſſa ſunt, nec cum eius agere voluerit conſilio, anathema ſit. *Gang. c. 7. Symma. in ſyno. Rom. vi. Aquen. ſub Pipino lib. 3. c. 26. Piſten. c. 4. Capit. lib. vi. c. 07. & lib. 6. c. 285. ad med. & lib. . c. 5. vel 7. Burch. lib. 3. c. 144. Iuo par. 3. c. 209. decr. Anſel. lib. 5. c. 44. Caeſar. lib. 7. c. 93. Deuſdedit par. 4.*

CAP. XI.

vbi ſupr. d. c. 57. Si quis dederit, vel acceperit oblata praeter Epiſcopum, vel eum, qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus: & qui dat, & qui accipit, anathema ſit. *Gang. c. 8. Symma. vbi ſupra. Aquiſgran. c. 66. Aquen. vbi ſupra. Capit. lib. 1. c. 47. Burch. lib. 3. c. 145. Iuo par. 3. c. 210. decr.*

CAP. XII.

Si quae oblationes in quibuſlibet rebus, atq. corporibus collatae fuerint baſilieis in ciuitatibus conſtitutis, ad poteſtatem Epiſcopi redigantur, &c. *Aurel. iij. c. 5.*

CAP. XIII.

A communione eccleſiaſtica ſuſpendatur quiſquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione ſua eccleſiis dedit, reuocare praeſumpſerit. *Aurel. iij. c. 22. in fine.*

CAP. XIV.

Quaecumque eccleſiis, aut Pontificibus ſub competenti ac iuſto documento fuerint derelicta ab haeredibus legitimis, dignum eſt, vt Dei contemplatione ſeruentur. *Aurel. iv. c. 14. v. Agath. c. 4.*

CAP. XV.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio aliquid in campellis, vel in vincolis, etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiae contuliſſe: ſi poſtmodum vel ipſe, vel haeredes eius quacumque occaſione auferre a iure hoc eccleſiae, vel alienare voluerint, quoad vſque a tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, a communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurelianen. iv. c. 19.*

CAP. XVI.

Quia nonnulli memores ſui per quaslibet ſcripturas pro captu animi, de facultatibus ſuis eccleſiis aliquid contuliſſe probantur, quod a diuerſis Deum minus timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam, &c. Quicumque ergo immemor interitus ſui, res eccleſiis delegatas iniuſte poſſidens praeſumpſerit retinere, & veritate comperta; res Dei ſeruis eius diſſimulauerit reformare, ab omnibus eccleſiis ſegregatus a ſancta communione habeatur extraneus: nec aliud mereatur habere remedium, niſi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit, &c. *Turon. ij. c. 26. Pariſien. c. 1.*

CAP. XVII.

Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini, &c. *Matiſco. ij. c. 4. Burch. lib. 5. c. 74. Iuo par. 2. c. 34. decr.*

CAP. XVIII.

Quicumque fidelium de facultatibus ſuis eccleſiae aliquid, deuotione propria, contulerint; ſi forte ipſi, aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem eccleſia ſuffragium vitae pro temporis vſu percipiant, &c. *Tolet. iv. c. 37.* *16. q. 7. c. 30.*

CAP. XIX.

Imputatur quibuſdam fratribus, eo quod auaritiae cauſſa hominibus perſuadeant, vt abrenuntiantes ſaeculo, res ſuas eccleſiae conferant; quod penitus ab omnium mentibus eradicandum eſt. animarum etenim ſalutem inquirere ſacerdos, non lucra terrena debet: quoniam fideles ad res ſuas dandas non ſunt cogendi, neque circumueniendi: oblatio namque ſpontanea eſſe debet, iuxta illud, quod ait Scriptura: Voluntarie ſacrificabo tibi. Et illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino, &c. *Cabilonen. ſub Carolo cap. 6.* *Pſal. 53.* *Exo. 35. d*

CAP. XX.

Oblationem, & pacem in eccleſia facere iugiter admoneatur populus Chriſtianus: quia ipſa oblatio ſibi, & ſuis magnum remedium eſt animarum. *Magun. ſub Carolo c. 44. Burch. lib. 5. c. 25. Iuo par. 2. c. 35. decr.*

CAP. XXI.

Profiteor me ſuſcipere oblationes bonas, oblationes ſanctas, [Si quis autem iraſcitur filio ſuo, & moriens exheredat eum; ſi viueret, non eum placarem? non ei filium ſuum recon- *13. q. 2. c. 8.*

reconciliare deberem? quo modo ergo cum filio ſuo volo, vt habeat pacem; cuius appeto hereditatem? ſed plane, ſi faciat, quod ſaepe hortatus ſum: vnum filium habet, alterum putet Chriſtum. Duos habet? putet Chriſtum tertium. Decem habet? vndecimum ſa- 17.q.4.c. vlt. ciat, & ſuſcipio, &c. [Quicumque vult exheredato filio, heredem facere eccleſiam; quaerat alterum, qui ſuſcipiat, non Auguſtinum; immo, Deo propitio, neminem inueniat. *Aug. in ſer. 2. de vita, & moribus clerico. ap. Aquiſg. c. 112. prope fin. Iuo par. 3. c. 177. & 178. decr. Tarrac. lib. 1. c. 165.*

C A P. X X I I.

Res eccleſiae, ſicut a ſanctis Patribus traditur, & in ſuperioribus capitulis continetur, vota ſunt fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fideles namque fidei ardore, & Chriſti amore ſucceſi, ob animarum ſuarum remedium, & caeleſtis patriae deſiderium ſuis propriis facultatibus ſanctam locupletem ſecerunt eccleſiam; vt his, & milites Chriſti alerentur, eccleſiae exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum oportunitate, redimerentur, &c. *Aquiſgran. cap. 116.*

C A P. X X I I I.

Diebus dominicis, & ſanctorum feſtis, vigiliis, & orationibus inſiſtendum, & ad Miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, &c. *Tribur. c. 35.*

C A P. X X I V.

12.q.2.c. 3. nulli. Omnia, quae Domino offeruntur, proculdubio conſecrantur; & non ſolum ſacrificia, quae a ſacerdotibus ſuper altare Domini conſecrantur, oblationes fidelium dicuntur; ſed Leuit. 27. d quidquid ei a fidelibus offertur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, vel quodlibet artificium, aedificium, veſtimentum, quodcumque mobile, vel immobile de his rebus, quae ſupplementum ſanctae Dei eccleſiae, eiuſq. miniſtris, atque ornatum praeſtare poſſunt, indubitanter Domino conſecrantur. *Troſcia. cap. 4. Burch. lib. 11. cap. 17. Iuo lib. 5. tit. 3. c. 32. panor. & par. 14 cap. 87. decr. Tarracon. lib. 5. cap. 4.*

C A P. X X V.

Presbyteri oblationes, vel luminaria, quae eis ad manus offeruntur, tanquam propria ſua habeant. *Syno. Bituricen. c. 12. apud concil. Lemonicen. act. 2.*

C A P. X X V I.

Feminae, Miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. *Theodulph. ad presbyter. Aurelianen. cap. 6.*

C A P. X X V I I.

Die dominico praeter orationes, & Miſſarũ ſollemnia, & ea, quae ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat, &c. concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad Miſſarum ſollemnia, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 24.*

C A P. X X V I I I.

Futuram eccleſiã in gentibus Apoſtoli prae- 12.q.1.c. 15. uidebant, maximeq. quia Dominus illis praedixerat: Euntes in mundum vniuerſum, prae- *Mar. 16.* dicate Euangelium. Vel quia expellendi erant a Iudaea, nouerant ſe in gentibus diſpergendos, &c. idcirco praedia in Iudaea minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad ſouendos egentes. At vero, cum inter turbines, & aduerſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, eo vſque peruenit, vt non ſolum gentes, ſed etiam Romani Principes, qui paene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Chriſti, & baptiſmi ſacramenta concurrerent. e quibus vir religioſiſſimus Conſtantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuerſum orbem ſub ſuo degentes imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare eccleſias, & praedia tribuere poſſe conſtituit. Denique idem praefatus Princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primae ſedis beati Petri Principis Apoſtolorum inſtituit; adeo vt ſedem Imperialem, quam Romani Principes poſſederant, relinqueret, & beato Petro, ſuiſq. * Praeſulibus * ſucceſſoribus profuturam concederet, &c. Ab illo tempore, & deinceps viri religioſiſſimi non ſolum poſſeſſiones, & praedia, quae poſſederant; ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, aedificantes baſilicas in ſuis fundis in honore ſanctorum martyrum per ciuitates, ac monaſteria innumera, in quibus caetus Domino ſeruientium conueniret. Denique Reges, & Praeſides, ac Magiſtratus, non ſolum hanc licentiam tribuere; ſed etiam ipſi propria largiti ſunt per vniuerſa regna terrarum, vnde alerentur egentes, qui nihil in mundo poſſidebant, eccleſiaeq. Dei fabricarentur, atque reſtaurarentur, Deoq. & eccleſiae eius rite ſamulantibus, ſeruiſq. illius ſupplementa, vt abſque neceſſitate eſſent, tribuerentur, &c. *N. de primitiua eccleſia, &c. ante edictum Conſtant. Imp. Burch. lib. 3. c. 2. 4. & 5. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 3. panor. & par. 3. c. 4. 6. & 7. decr. Caeſar. lib. 7. c. 58.*

De his, qui defunctorum oblationes retinent. Tit. XXII.

C A P. I.

Decimae, & primitiae, ſeu oblationes viuorum, & mortuorum eccleſiis Dei fide- 16.q.1.c. 3. praecipimus. liter reddantur a laicis; & in diſpoſitione Epiſcoporum ſint, quas qui reſtituerint, a ſanctae eccleſiae communione ſeparentur. *Nicol. ij. in ſyno. Roma. c. 5.*

C A P. I I.

Secundum conſtitutionem ſynodi Vaſenſis, qui oblationem fidelium ſuppreſſerit, aut negauerit; ab eccleſia, cui fraudem fecit, excludatur. *Arelat. ij c. 28. vide Vaſen. c. 4.*

C A P. I I I.

Qui oblationes defunctorum, aut negant 13.q.2.c. 9.

 eccle-

eccleſiis, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentinm necatores excommunicentur. *Carthag.iv.c.95. Burch.lib.3.c.142. Iuo.par.3.c.208.decr.*

CAP. IV.

13.q.2.c.11. Clerici, vel ſaeculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut teſtamento relictas retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donauerunt eccleſiis, vel monaſteriis crediderint, auferendum; ſicut ſynodus ſancta conſtituit, velur necatores pauperum, quo vſqne reddant, ab eccleſiis excludantur. *Agath.c.4. Burch.lib.3.c.140. Iuo lib.2.tit.1.c.5. panor. & par.3.c.106.decr.*

CAP. V.

13.q.2.c.10. Qui oblationes defunctorum retinent, & eccleſiis tradere demorantur; vt infideles, ſunt ab eccleſiis abiiciendi: quia vſque ad inanitionem fidei peruenire certum eſt hanc diuinae pietatis exacerbationem. quia & fideles de corpore recedentes, votorum ſuorum plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniae, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur. Hi enim quaſi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi ſunt. Vnde & quidam patrum ait: Amico quippiam rapere, furtum eſt; Eccleſiam fraudare, ſacrilegium. *Vaſen. vel Vaſion.c.4. vid. Arelat.ij.c.28. Hieron.ad Nepotianum de vita clericor.epiſt.2.Iuo par.3.c.155.decr. Deusded.c.4.Caeſar.lib.7.c.2.* (12.q.2.c.71.gloſſa ꝑ. amico.)

CAP. VI.

Qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas, quolibet ordine aſſignare tardauerint, vel detinere praeſumpſerint, &c. a communione eccleſiaſtica ſuſpendantur, &c. *Aurel.iij.cap.22.*

CAP. VII.

Quiſquis aut maiorum, aut mediocrium perſonarum qnodcumque muneris, vel facultatis ſacerdotibus, ant eccleſiis, aut quibuſdā locis ſanctorum, ſtudio mercedis cum iuſtitia pro Dei contemplatione contulerit, & haec ipſa, qnae a parentibus donata noſcuntur, poſtmodum quis auferre praeſumpſerit, vt necator panperum, commnnione priuetur. *Aurel.v.cap.16.*

CAP. VIII.

Qui oblationes fidelium defunctorum, quae eccleſiis conferuntur, retinent, veluti retentores eccleſiae, & necatores egentium, ab eccleſiae liminibus arceantur. *Matiſc.c.4.*

CAP. IX.

Qui agapen panperum, & ſuſtentationem peregrinorum, & eleemoſynam defunctorum defraudant, apud ſanctos patres eorum necatores vocantur. *Tullen.par.vlt.c.14.*

De oblationibus haereticorum, & quorundam aliorum, quae recipi non debent. Tit. XXIII.

CAP. I.

De vſur.c.3. Greg.ix.c.2.eo.tit.in 1.collect. VSurariorum manifeſtorum oblationem ne quiſquam. accipiat qui autem acceperit, & quae acceperit, reddere compellatur, & donec ad arbitrium ſui Epiſcopi ſatisfaciat, ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus. *Alex.iij.in conc.Later.c.25.*

CAP. II.

Sane clerici, nec eleemoſynas, nec oblationes (*haereticorum*) accipiant. *Innoc.iij.in conc.gen.Later.c.3. p.ſi qui autem.* (de haere.c.13.Greg.ix.c.2.eo.tit.in 4.coll.)

CAP. III.

Munera tua ideo recipienda non eſſe arbitrati ſumus, quia diuinis oculis oblatio tua non acceptabilis eſſe probatur, quamdiu a peccato illo immunem te non reddideris, & ad gratiam omnipotentis Dei, ſicut catholicum Principem decet, non redieris. Licet munera tua propter illud peccatum non recepe-rimus, tamen Dei miſericordiam pro te exorare non deſiſtemus. *Greg.vij.lib.9.regiſt.ep.22. E. comiti in fine.*

CAP. IV.

Oblationes diſſidentium fratrum, neque in ſacrario, neque in gazophilacio recipiantur. *Carthag.iv.c.93. Troſleia.c.12.Burch.lib.5.c.38. Iuo par.2.c.47.decr.* (Diſ.90.c.2.)

CAP. V.

Eorum, qni pauperes opprimunt, dona a ſacerdotibus reſutanda. *Carth.iv.c.94. v.Troſl.c.7.Burch.lib.5.c.39.Iuo par.2.c.48.decr.* (d.c.2. & c.8.ead.diſ.)

CAP. VI.

Statuta eccleſiae antiquae praecipiunt, eorum, qui pauperes opprimunt, dona a ſacerdotibus eſſe reſutanda: & merito, cum ſint apud Dominum abhominabilia, teſtante ſuper hoc ſcriptura: Qui offert, inquit, ſacrificium de ſubſtantia panperis, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris. *Troſleia.c.7.* (Eccleſ.34)

Quonam pacto diuidantur, quae offeruntur a laicis. Tit. XXIV.

Vide libro quarto, tit.lxxxi. & lib. xiij. tit.xxi. lib.xiv.tit.x. quibus adde.

CAP. I.

OMnis alins fructus domum mittatur, primitiae Epiſcopo, & presbyteris. Clarum autem eſt, Epiſcopum, & prrsbyteros diaconis, & reliquis clericis partes diſtributuros. *Apo.c.4.G. 5.L.*

CAP. II.

De his, quae parochiis in terris, vineis, mancipiis, atque peculiis, quicumq. fideles obtulerint, antiquorum canonum ſtatuta ſeruētur, vt omnia in Epiſcopi poteſtate conſiſtant. De his tamen, quae in altario acceſſerint, tertia fideliter Epiſcopis deferatur, duae clericis. *Aurelian.c.17.vel c.15. Capit.lib.7.c.182. in addit. Burch.lib.3.c.136. Iuo lib.2.tit.5.c.5, panor. & par.3.c.202. decr.* (10.q.1.c.7.)

De ſeruis, & libertis eccleſiae. Tit. XXV.

Vide lib.x. a tit.xxii.ad xxvii. vbi etiam de eorum obligationibus, manumiſſionibus, & matrimonio.

Res

Res eccleſiae ſint in poteſtate Epiſcopi, & presbyterorum: illaſq. ſecundum canonum ſtatuta diſpenſent. Tit. XXVI.

Vide ſupra libro quarto, titulo octuageſimo, quibus adde infraſcripta.

CAP. I.

12.q.1.c. 16. videntur ꝑ ꝓfus. IPſae res eccleſiarum in ditione ſingulorum parochiarum Epiſcoporum, qui locum tenent Apoſtolorum, erant,& ſunt vſque adhuc, & futuris debent eſſe temporibus. E quibus Epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum omnibus communem vitam degere volentibus miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint; vt nemo in eis egens inueniatur,&c. 12.q.1.c. 26. [Res eccleſiae non quaſi propriae, ſed vt communes, & Domino oblatae, cum ſummo timore non in alios, quam in praefatos vſus ſunt fideliter diſpenſandae; ne ſacrilegii reatum incurrant, qui eas inde abſtrahunt, vbi traditae ſunt: ne poenam, & Act.5.a mortem Ananiae, & Saphirae incurrant, & quod peius eſt, anathema maranatha fiant,&c. *Vrban.ep.vni.poſt princ.Iuo par.3.c.139.decr. Anſel.lib.5.c.37.& lib.7.c.4.* Caeſar.*lib.7.c.40.& 57.*

CAP. II.

Non decet rectores eccleſiae in ſuis ſtrennos, & in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos, 12.q.4.c. 2. &c. [Quicumque ſub neglectu res diuinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt. Quidquid in rebus eccleſiae minuit, illi reſtituat, ex cuius rebus, atque ſuffragiis ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiae, aut ſubſtantiae expendit, aut diſpendii, vel perditionis quippiam pertulit; ſi hoc comprobari potuerit, totum illi a rebus eccleſiae eiuſdem reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendiſſe probatur. *Brac.iij.c.8.*

CAP. III.

Clerici, quos pauperes, aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis vitae neceſſaria ſiue in domibus, ſiue in congregatione viuentes accipiunt: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit viuendi neceſſitas. Illi autem qui tam infirmi ſunt, vt poſſeſſionibus ſuis renuntiare non poſſint; ſi ea, quae accepturi erant, diſpenſatori relinquant, nihil habentibus conferenda; ſine peccato poſſident ſua. quia & ipſi quodam modo ſua relinquunt, quando propriis contenti rebus, nihil eorum, quae labori, vel ordini ſuo deberi arbitrantur, accipiunt. Quod ſi putant, ideo accipi debere eorum, quae conferuntur eccleſiae, portionem; ne eam videantur abiicere; ſe vero non poſſe ſua relinquere, quod eis deforme ſit, inter ſuos pauperes reddi; nouerint eſſe deformius, poſſeſſores de eleemoſynis pauperum paſci. *Proſper lib.2.c.12.& 13.de vita actiua & contempl. apud Aquiſgran.c.108.& 109.*

CAP. IV.

Fideles ſuis propriis facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam; vt his, & milites Chriſti alerentur, eccleſiae exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum oportunitate redimerentur. Quapropter vigilanti, ac ſollerti cura prouidendum eſt his, qui eius facultates adminiſtrant; ne eas in ſuos ſolum modo vſus conuertant, &c. Ergo res eccleſiae pauperibus & militibus Chriſti ſtipendiariae debent intelligi. Vnde totis niſibus Praelatis ſatagendum eſt; vt ſanctorum Patrum dictis, & exemplis obſequentes, de rebus commiſſis & ſubditos gubernent, & pauperes foueant, cunctiſq. vtilitatibus, ac neceſſitatibus eccleſiae fideliter adminiſtrando conſulant: quatenus de fideli adminiſtratione ab ipſo, cuius miniſtri eſſe noſcuntur, ineffabiliter remunerari mereantur. *Aquiſgr.c.116.*

CAP. V.

Ea, quae a Domino Imperatore, conſenſu Epiſcoporum, ob honorem, & amorem Dei eccleſiis conceſſa ſunt, non in auaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem Epiſcopalium miniſtrorum cedant; ſed in vtilitatem eccleſiae, & in vſus clericorum, & pauperum deueniant. *Aquiſgranen. ij. ſub* Ludou. *par. 3. cap. 6.*

De diuiſione rerum eccleſiaſticarum in tres, vel quattuor partes. Tit. XXVII.

Vide libro quarto, titulo octuageſimoprimo, & libro decimotertio, tit. vigeſimoprimo.

De conſeruandis rebus eccleſiae. Tit. XXVIII.

CAP. I.

SI Epiſcopus talem culpam admiſiſſe conſtiterit, quod abſit, vt conſtet eum non irrationabiliter fuiſſe depoſitum; eadem eius depoſitio confirmetur, & eccleſiae res ſuae omnes reſtituantur, quae ablatae claruerint; quia delictum perſonae in damnum eccleſiae non eſt conuertendum. Si enim, vt dicunt Comiciolus defunctus eſt, ab herede eius, quae iniuſte ab illo oblatae ſunt, ſine excuſatione reddātur. *Greg.lib.ij.ep.30.Ioanni defenſori.in fi. Anſelm.lib.3.cap.90.* 16.q.6.c.3.

CAP. II.

Si qui ex familia eccleſiaſtica ſacerdotes, vel leuitae, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alii lapſi fuerint, dari eos in poenitentiam volumus; ſed res eorum eccleſiaſtico iuri non ſubtrahi. Ad vſum tamen ſuum accipiant, vnde ad paenitendum ſubſiſtant; ne, ſi nudentur, lo- 16.q.6.c.5. de lapſis. ꝑ. ſi qui vero.

eis,in quibns dati fuerint,oneroſi ſint. *Gregor. lib. 1. ep. 42. Iuo par. 6. cap. 380. & par. 15. c. 20. decr. Anſelm. lib. 8. cap. 1. Caeſar. lib. 8. cap. 67. Tarrac. lib. 1. c. 262.*

CAP. III.

Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem,cui dedimus in mandatis, &c. vt miniſteria,atque ornatum eccleſiae, vel quidquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat,ſed augere. *Greg. ij. ep. iij. ad clerum, & plebem Turingiae poſt prin.*

CAP. IV.

10.q.1.c. 5. Quae ſunt eccleſiae, ſub omni ſollicitudine, & conſcientia bona, & fide, quae in Deum eſt, qui cuncta conſiderat, iudicatque ſeruentur: quae etiam diſpenſanda ſunt iudicio, & poteſtate Pontificis, cui commiſſus eſt populus; & animae,quae in eccleſia congregantur. *Antioch. c. 24. Mart. Brac. c. 15.*

CAP. V.

12.q.2.c. 33.& 40. Si quis de clericis documenta, quibus eccleſiae poſſeſſio firmatur,aut ſupprimere, aut negare,aut aduerſariis fortaſſe tradere,damnabili, & punienda obſtinatione praeſumpſerit: quidquid per abſentiam documentorum damni eccleſiae illatum eſt,de propriis facultatibus reddat, & communione priuetur; hi etiam,qui in damno eccleſiae impie ſollicitati a traditoribus acceperint ſuperiori ſententia teneantur. *Agath. cap. 26. Raban. cap. 18. de paenit. Burch. lib. 3. cap. 183. Iuo par. 3. cap. 156. decret. Anſelm. lib. 5. cap. 76. Caeſar. lib. 7. cap. 99.*

CAP. VI.

Quaecumque eccleſiis a Pontificibus ſub competenti, ac iuſto documento fuerint derelicta, ab heredibus legitimis dignum eſt, vt pro Dei contemplatione ſeruentur. *Aurel. iv. cap. 14.*

CAP. VII.

Teſtamenta,quae Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici,vel donationes, aut quaecumque inſtrumenta propria voluntate confecerint,quibus aliquid eccleſiae, aut quibuſcumque conferre videantur; omni ſtabilitate ſubſiſtant, &c. De quibus rebus, ſi quis animae ſuae contemptor aliquid alienare praeſumpſerit,vſque ad emendationis ſuae,vel reſtitutionis rei ablatae tempus a conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdun. c. 2.*

CAP. VIII.

Quia his,qui Principibus digne deſeruiunt, atq. deferentibus fidele illis obſequiũ, conſtat nos optimum miniſtraſſe ſuffagiuũ: dum iuſte a Principibus acquiſita, in eorum iure perſiſtere ſancimus indiuulſa: aequũ eſt maxime, vt rebus eccleſiarum Dei adhibeatur a nobis prouidentia oportuna: adeo vt quaecumque res eccleſiis Dei a Principibus iuſte conceſſae ſunt,vel fuerint,vel cuiuſcumque alterius perſonae quolibet titulo illis non iniuſte collatae ſunt, vel extiterint; ita in earum iure perſiſtere firma ſtabilitate iubemus,vt euelli quoquo caſu,vel tẽpore nullatenus poſſint. Oportunum eſt enim, vt ſicut fidelia hominum ſeruitia non exiſtere cenſuimus ingrata, ita eccleſiis collata, quae propriè ſunt pauperum alimenta, earum in iure pro mercede offerentium maneant inconuulſa. *Tolet. vi. c. 15.*

CAP. IX.

Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit,& hoc ex rebus eccleſiae, cui praeſidet,ditare decreuerit: non amplius ibidem,quam quinquageſimam partem dare debebit, vt hac temperamenti aequitate ſeruata,& cui tribuit,competens ſubſidium conferat; & cui tollit, damna grauia non infligat. Ad eccleſiam vero, quae monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis,non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiae, cui praeſidet,ibidem conferre licebit: ea tamen cautela ſeruata,vt vnam tantummodo, quae placuerit, ex his duabus remunerationem aſſumat. *Tolet. ix. cap. 5. Iuo par. 3. c. 170. decret.* 12.q.2.c. bonae 14.

CAP. X.

Non decet rectores eccleſiae in ſuis ſtrenuos, & in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos. Nam quorumdam fertur opinio, quod quidam ſacerdotum familias eccleſiae in ſuis laboribus, quaſſint, rei propriae profectum augentes, Dominicis vero diſpendium nutrientes. Vnde [quicumque ſub hoc neglectu res diuinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt, qualiter ſi de rebus, ſeu augmẽtis eccleſiae quaeſtum laboribus ſuis propriae auxit, & ex hoc eccleſiaſticis rebus, aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit; quidquid in rebus eccleſiae minuit, illi reſtituat, ex cuius rebus, atque ſuffragiis ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiae,aut ſubſtantiae expendit, aut diſpendii, vel perditionis quippiam pertulerit, ſi hoc comprobari potuerit, totum illi a rebus eccleſiae eiuſdem reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendiſſe probatur. *Brac. iij cap. 8.* 12.q.4.c. 2.

CAP. XI.

Theſaurus, ſiue miniſterium, vel ornamentum eccleſiarum fideliter deuotioni eorum, qui haec vel ad honorem domus Dei, vel ad ſuſtentationem familiae eccleſiaſticae, ſi neceſſitas exegerit,obtulerunt,cuſtodiatur: nec quidquam ex eis, niſi iuxta inſtitutionem canonicam fieri praeſumatur. Placet firmatum. *Valent. ſub Lotha cap. 20.*

CAP. XII.

Quae ſunt eccleſiae, conſeruari cum omni diligentia,& bona conſcientia,& fide Dei,qui omnia videt, & iudicat,& gubernari oportet, cum iudicio, & poteſtate Epiſcopi,cui & omnis populus, & congregatio commiſſa eſt animarum. *Mart. Brac. c. 15. v. Antioc. c. 24.* 10.q.1.c. 5.

Con-

Conſtituantur Oeconomi ex clero, qui res eccleſiarum adminiſtrent. Tit. XXIX.

Vide ſupra libro octauo, titulo nono.

Laici res eccleſiaſticas non adminiſtrent, neque eas vſurpent. Tit. XXX.

Vide ſupra libro decimo, titulo vndecimo. quibus adde infra ſcripta.

CAP. I.

De iure patr. c. 4. Greg. ix. c. 5. eod. tit. in 1. collect.

IN tantum quorumdam laicorum proceſſit audacia; vt Epiſcoporum auctoritate neglecta, clericos inſtituant in eccleſiis, & remoueant, cum voluerint; poſſeſſiones quoque, atque alia bona eccleſiaſtica pro ſua plerumque voluntate diſtribuant, &c. Eos, qui amodo iſta commiſerint, anathemate decernimus feriendos, &c. *Alexan. iij. in concil. Lateranen. cap. 14.*

CAP. II.

Nullus laicus eccleſiam, vel beneficium eccleſiae teneat; oblationes ſcilicet altaris, ſepulturam, baptiſterium, ſed neque ea, quae pertinent ad * fedum presbyterale, & tertiam partem decimae, &c. *Greg. vij. in ſyn. Rom. ann. incer. c. 1.*

*feudum f.

CAP. III.

Nullus clericus, vel monachus, vel laicus donum eccleſiaſticae rei, vel ipſam eccleſiam a laico recipiat, ſed ab Epiſcopo. *Greg. vij. in d. ſyn. Rom. cap. 10.*

CAP. IV.

16. q. 7. c. 24. & diſtin 96. c. 1. §. Eulalius. *reſpondendi.

Laicis, quamuis religioſi ſint, nulli tamen de eccleſiaſticis facultatibus aliquid * diſponendi legitur vmquam attributa facultas. *Stephan. epiſt. 2. cap. 9. Paſchal. ij. in conc. incer. cap. 4. Calliſt. y. in conc. Rom. cap. 4. Eulali. Syracus. Epiſcop. apud ſyn. Rom. iij. ſub Symma. Troſleia, cap. 3. Capitul. lib. 5. cap. 249. & lib. 6. cap. 294. Burch. lib. 15. cap. 35. Iuo par. 16. cap. 36. decret. Deuſded. cap. 4. Anſelm. lib. 5. c. 10. Caeſar. lib. 7. c. 112. Tarraconen. lib. 1. cap. 59.*

De alienatione rerum eccleſiaſticarum. Tit. XXXI.

CAP. I.

12. q. 2. c. quiſquis 39.

SI Epiſcopus, vel Praepoſitus monaſterio inuentus fuerit alienare praedium Epiſcopatus, vel monaſterii alicui potenti, vel alii dans, irrita ſit traditio iuxta hunc canonem Apoſtolorum. Omnium eccleſiaſticarum rerum curam habeat Epiſcopus, eaſque diſpenſet, vt coram Dei oculis oportet. Non alienet quicquam, neque propinquis ſuis Dei bona largiatur. Sed ſi pauperes ſint, eis, vt pauperibus ſubueniat. Hoc tamen praetextu eccleſiae bona non depraedetur. Si vero cauſſetur damnoſum eſſe, tunc non potentibus, ſed clericis, vel agricolis tradatur. Neque colludant potens, & clericus, vel agricola. Nam venditio erit nulla. Et Epiſcopio, vel monaſterio ager reſtituetur. & Epiſcopus, vel Praepoſitus eiicientur Epiſcopio, vel monaſterio, vt male diſperdentes, quae non congregarunt. *Matt. 25. 6.* *Nicaen. ij. cap. 12. v. Apo. c. 38. G. 39. L. Iuo par. 5. cap. 375. decret. Anſelm. lib. 6. c. 184. Caeſar. lib. 7. cap. 72.*

CAP. II.

11. q. 2. c. 33.

Apoſtolicos, & paternos canones renouans ſancta haec, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata; videlicet, quae accipiuntur in redemptionem captiuorum. Sed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſſiones venumdare, &c. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc definitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctae, & vniuerſali ſynodo agere, deponatur, vt praenaricator diuinarum legum, & praeceptorum; caſſata videlicet omnino, quae facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo venditione, vel emphyteutica traditione, vel alia quauis alienatione cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum locorum. Qui viro emerit, aut perceperit aliquid ex praedictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiae iterum, quae eccleſiae ſunt, vel non reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuſeos; ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syn. vij. gen. ſub Hadrian. ij. c. 15. Anſelm. lib. 6. cap. 169. Caeſar. lib. 7. c. 74.*

* ſolaria f. — *ſolariorum f. — ſolariis f.

CAP. III.

12. q. 2. non liceat c. 20.

Sancimus, vt nulli Apoſtolicae ſedis Praeſuli a praeſenti die, donec diſponente Domino catholicae fidei manſerit doctrina ſalutaris, liceat praedium ruſticum, quantaecumque fuerit, vel magnitudinis, vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione, vel commutatione ad cuiuſlibet iura transferre. Nec cuiuſquam excuſentur neceſſitatis obtentu: quippe cum non ſit perſonale, quod loquimur; nec aliquis clericorum, vel laicorum ſub hac occaſione accepta tueatur. Sed nec in vſum fructum rura aliquibus dare liceat, nec data retinere, praeter clericos, & captiuos, & peregrinos, ne malae tractationis miniſtretur occaſio, cum liberalitati illi alia itinera reſeruentur. Sane tantum domus in quibuſlibet vrbibus conſtitutae, quarum ſtatum neceſſe eſt expenſa non modica ſuſtentari; acceptis, ſi * auferri contigerit, ſub iuſta aeſtimatione redditibus, & diuini timore iudicii, commutentur. Pari etiam eccleſiarum per omnes Romanae ciuitatis titulos, qui ſunt presbyteri, vel quicumque fuerint, adſtringi-

* offerri f.

17.q.4.c.1. volumus lege cuſtodes,&c.[Quicumque tamen oblitus Dei,&c. quidquam de iure titulorum, vel eccleſiae ſuperius praeſatae quolibet modo praeter aurum,argentum,vel gemmas, veſtes quoque ſi ſunt , vel ſi acceſſerint aliqua mobilia ad ornamenta diuina minime pertinentia, perpetuo iure, exceptis dumtaxat ſub praeſata conditione domibus , alienare temptauerit; donator , alienator,ac venditor honoris ſui amiſſione multetur . Praeterea qui

De rebus eccleſ.c 6. Greg. ix. & in 1. collect. petierit , aut acceperit,aut [qui praesbyterorum , aut diaconorum , ſeu defenſorum danti ſubſcripſerit ; quo iratus Deus animas pereuntit,anathemate feriatur.Sitque accipienti, vel ſubſcribenti de perſonis ſuperius comprehenſis , ideſt , quas anathemate feriri cenſuimus, inſtituta poena contubernalium ſeruata,quam praemiſimus,in alienatore vindicta, niſi forte, & alienator ſibi, dum repetit,& qui acceperit, celeri reſtitutione proſpexerit,&c. Sed etiam liceat quibuſcumque eccleſiaſticis perſonis vocem contradictionis afferre,& eccleſiaſtica auctoritate fulciri , ita vt cum fructibus poſſit alienata repoſcere ; nec aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, qui a religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta,contra fas diſpergit. Huius autem conſtitutionis legem in Apoſtolica tantũ ſede volumus ſeruari . Vniuerſis eccleſiis per prouincias ſecundum animarum conſiderationem , quem propoſito religionis conuenire rectores earum viderint , more ſeruato . *Symma. in ſyn. Rom. iij.cap.4. 5. 6. 7. & 8. Pariſ.ſub Ludou.& Lothar.lib.1.c.17.Tarrac.lib.6.cap. 100.Anſel.lib.4.c.28.& 29.*

CAP. IV.

Si quis in quamlibet partem noſtra praecepta ante emiſſa Apoſtolicae eccleſiae de oliuetis , & locis diuerſis temerauerit , & non in omnibus obſeruauerit,anathema ſit. *Greg.ij. in ſyno.Roma.c.13.*

CAP. V.

Vt plebes eccleſiaſticae nullatenus aut Comitibus,aut Epiſcoporum vaſſallis , aut vllis laicis in beneficia tribuantur . *Ioan.ix. in ſyno.Rauen.par.2.c.10.*

CAP. VI.

Ne aliquis clericus res Epiſcoporum , vel clericorum vel in vita , vel poſt mortem eorum diripiat, vel in vſus proprios conferat. Si quis fecerit, anathema ſit. *Vrba.ij.in ſyno. Claram.c.31.*

CAP. VII.

12.q.2.c.37. quiſquis. Omnium per intruſionem , ſeu canonice electorum , ſub Epiſcopi nomine , aut Abbatis, qui ſecundum vſum eccleſiae ſuae conſecrandus eſt , alienationes quocumque modo factas,&c. irritas iudicamus,&c. Nullus clericus praebendam ſuam, ſeu aliquod eccleſiaſticum beneficiũ aliquo modo alienare praeſumat ; quod ſi praeſumptum olim fuit,vel aliquando fuerit, irritum erit , & canonicae vltioni ſubiacebit. *Calliſt.ij. in conc. Roma. cap. vlt.*

CAP. VIII.

Omnium rerum eccleſiaſticarum curam habeat Epiſcopus, eaſq. diſpenſet, vt coram Dei oculis oportet . Non alienet quicquam , nec propinquis ex Dei bonis gratificetur . Sed ſi pauperes ſunt, vt pauperibus ſubueniat ; hoc tamen praetextu eccleſiae bona non deprede tur . *Apoc.c.38.G. 39.L.Nicaen.ij.c.12. Vormat.c.45. Iuo par.5.c.375.decr. Anſel.lib.6.c. 184. Caeſar.lib. 7.c.72.* 12.q.2.c.19. quiſquis.

CAP. IX.

Qui facultates eccleſiae abſtrahunt iniuſte, infames ſunt. *Steph. epiſt. 1. in medio. Buro. lib.1. cap 173. Iuo lib. 4.tit.7.cap.14.panor. & par.5.cap.291.decret. Anſelm.lib.3.cap. 5. Deuſded.cap.3.Caeſar.lib.5.cap. 28.Tarracon. lib.2.cap.8.* 6.q.1.c. infames. 17.

CAP. X.

Miniſteria eccleſiae, quae alienata comperimus reparare praeſumptor compellatur. Cui etiam hoc ſpecialiter praecipimus imminere , vt tres illas portiones, quas per triennium dicitur ſibi tantummodo vindicaſſe, reſtituat. *Simplic.epiſt.3.in fin. Anſelm.lib.5.c. 66.Caeſar.lib.7.cap.101.* 12.q.1.c.28 de red. debitur.

CAP. XI.

Poſſeſſiones,quas vnuſquiſque eccleſiae proprio dedit,aut reliquit arbitrio,alienare quibuſlibet titulis,atque diſtractionibus , vel ſub quocumque argumento non patimur: niſi forſitan aut clericis honorum meritis,aut monaſteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis, ſi neceſſitas largiri ſuaſerit:ſic tamen, vt haec ipſa non perpetuo,ſed temporaliter perfruantur. *Symm.epiſt.1.cap.1.Anſelm.lib.5.cap.47. & in Romano lib.vlt. cap. 43. Caeſar.lib.7.c. 67.Tarracon. lib.6.cap.47.* 16.q.1.c.92.

CAP. XII.

Sicut eccleſia proprias res amittere non debet; ita eam rapacitatis ardore alienas inuadere non oportet. *Greg.lib.2.epiſt.43.Bonifacio Epiſcop.Indict.xi.vel cap.82.* 12.q.2.c.49.

CAP. XIII.

Sacerdotibus res in Epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienandi licentia.*Greg.lib.10.epiſt. 42.Deo dato.* 12.q.2.c.12.Reſ.

CAP. XIV.

De his,qui Scripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur,vel vaſa dominica, vel nomina fratrũ ſuorum,placuit nobis, vt quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus, * non verbis nudis ab ordine cleri admoueatur . *Arelat. cap.13.* * vel

CAP. XV.

Caſellas,vel mancipiola eccleſiae Epiſcopi, ſicut priſca canonum praecipit auctoritas,vel vaſa miniſterii,quaſi commendata fideli praepoſito , in integro eccleſiae iure poſſideant ; ideſt,vt neque vendere,neque per quoſcumque contractus,res,vnde pauperes viuunt,alienare praeſumant.Quod ſi neceſſitas certa compule- 10.q.2.c.1. ead. q. c. 4. Huiuſmodi §. Quod ſi.

rit,

rit, &c. apud duos, vel tres vicinos Epiſcopos cauſſa primitus comprobetur, &c. vt venditio roboretur, &c. Aliter facta venditio, vel tranſactio non valebit, &c. Minuſculas vero res, aut eccleſiae minus vtiles peregrinis, vel clericis, ſaluo iure eccleſiae, in vſum praeſtari permittimus. *Agathen. cap. 7. Anſel. lib. 5. cap. 86. in Rom.*

CAP. XVI.

12. q. 2. c. 35. Diacones, vel presbyteri in parochia conſtituti, de rebus eccleſiae ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res ſacratae Deo eſſe noſcuntur. Similiter & ſacerdotes nihil de rebus eccleſiae ſibi commiſſae, &c. alienare praeſumant. Quod ſi fecerint, conuicti in concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo aliud tantum reſtituant, quantum viſi ſunt praeſumpſiſſe. Sane ſi quis pro qualibet conditione de rebus eccleſiae aliquid alienare praeſumpſerit, ſi de ſuo proprio tantum eccleſiae contulerit, quantum viſus eſt abſtuliſſe, tunc demum iſtud ſtare licebit. *Agath. c. 49. Iuo par. 3. c. 161. decr.*

CAP. XVII.

De agellis, ceteriſq; facultatibus eccleſiaſticis a ſacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonum ſtatuta ſeruentur: vt nobis per nullos contractus res eccleſiaſticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam, quae de rebus eccleſiaſticis ab anteceſſoribus alienata, vel quibuſcumque inſtrumentis inutiliter in diſpendium eccleſiae obligata noſcuntur, & intra tricennaria tempora repetitio ſuppetit; quae acta ſunt, ſuffragante iuſtitia, per publicum, aut * clericorum iudicium reuocentur. Quod ſi is, qui rem eccleſiaſticam tenet, admonitus iudicium declinarit; quouſque aut ad diſcuſſionem veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communione priuetur. *Aurelian. iij. cap. 12.*

*electorũ al.

CAP. XVIII.

12. q. 2. c. 41. Abbatibus, presbyteris, ceteriſq; miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio alienare, vel obligare abſque permiſſu, & ſubſcriptione Epiſcopi ſui nil liceat. quod qui praeſumpſerit, degradetur, communione conceſſa: & quod praeſumptum, vel alienatum, vel temere ordinatum eſt, ordinatione Epiſcopi reuocetur. *Aurel. iij. c. 23. Capitul. lib. 7. c. 275. Anſel. lib. 5. c. 85. in addit. & in Roman. lib. vlt. c. 44. Tarraco. lib. 6. c. 15.*

CAP. XIX.

Vt Epiſcopus, qui de facultate propria eccleſiae nihil relinquit, de eccleſiae facultate, ſi quid aliter, quam canones eloquuntur, obligauerit, vendiderit, aut diſtraxerit; ad eccleſiam reuocetur. Sane ſi de ſeruis eccleſiae libertos fecerit, numero competenti in ingenuitate permaneant, ita vt ab officio eccleſiae non recedant. *Aurel. iv. c. 9.*

CAP. XX.

Si quid Abbatibus, aut ſacris monaſteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit; in ſua proprietate hoc Abbates, vel presbyteri minime reuocabunt; nec alienari a cunctis fratribus debet, quacumque occaſione; quibus ſi fuerit neceſſarium, vt ſtatuta conuellant; non aliter valeat, niſi fuerit ſui Epiſcopi ſubſcriptione firmatum. *Aurel. iv. cap. 11.*

CAP. XXI.

Quicumque clericus aliquid de iure eccleſiaſtico, ſeu verbo, ſeu per ſcripturam acceperit ad vtendum, & poſt modum alienare quacumque occaſione voluerit; non valebit. quia ſecundum canonum inſtituta, proprietatem eccleſiae non violat in alios quamlibet longa poſſeſſio. ſed in Pontificis poteſtate conſiſtat, qualiter pro conſeruando iure eccleſiaſtico, rem poſſeſſam inter clericos debeat communicare. *Aurel. iv. c. 18.*

CAP. XXII.

Quiſquis agellum eccleſiae in die vitae ſuae a quocumque ſacerdote, cui poteſtas eſt, acceperit poſſidendum, quaecumque ibi profecerit, alienandi nullam habeat poteſtatem, nec ibi parentes ſui ex ea re aliquid exiſtiment vindicandum. *Aurel. iv. c. 34.*

CAP. XXIII.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiae, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare, atque ſubtrahere. Quod quiſquis fecerit; tanquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiae liminibus excludatur, quamdiu ab ipſo ea, quae ſunt ablata, vel retentata, reddantur. *Aurel. v. cap. 13. Beluacen. apud Melden. c. 17.*

CAP. XXIV.

Haec ſancta ſynodus nulli Epiſcoporum licentiam tribuit res alienare eccleſiae; quoniam & antiquioribus canonibus haec prohibetur. Si quid vero, quod vtilitatem non grauet eccleſiae, pro ſuffragio monachorum, vel eccleſiarum ad ſuam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat. Peregrinorum, vel clericorum, & egenorum neceſſitati, ſaluo iure eccleſiae, praeſtare permittuntur, pro tempore, quae potuerint. *Tolet. iij. c. 3. Iuo lib. 2. tit. 10. cap. 1. panor. & par. 3. cap. 167. decr.*

CAP. XXV.

Teſtamenta, qua Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quaecumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiae, aut quibuſcumque conferre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant, &c. De quibus rebus ſi quis animae ſuae contemptor, aliquid alienare praeſumpſerit; vſque ad emendationis ſuae, vel reſtitutionis rei ablatae tempus, a conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdunen. cap. 2.*

CAP.

CAP. XXVI.

Quicumque clericus, ſubdiaconus, diaconus, presbyter ſine conſcientia Epiſcopi aliquid de poſſeſſionibus, vel domo eccleſiae tulerint, aut fraudem fecerint; non ſolum cum omni dedecore conſtricti reſtituant, quod fecerunt; ſed etiam non debere ibi in eccleſia eſſe, vbi fraudem viſus eſt operaſſe. *Narbon. cap. 8.*

CAP. XXVII.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticae largiuntur; quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Toletan. iv. cap. 37.*

CAP. XXVIII.

Si ſacerdos, vel miniſter de rebus eccleſiae quidpiam alicui ſub praeſtationis obtentu concedat, inſtrumento cauſſam praeſtiti cuidenter exponat: vt hoc, aut iuſte confecta tranſactio innoteſcat, aut fraus incompetens, quae latet, appareat; aliter vero pro huius negotii cauſſa deinceps ſcriptura non valeat. *Tolet. ix. c. 3.*

CAP. XXIX.

12. q. 2. c. 74. Bonae

Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiae cui praeſidet, ditare decreuerit; non amplius ibidem, quam quinquageſſimam partem dare debebit, &c. Ad eccleſiam vero, quae monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiae, cui praeſidet, ibidem conferre licebit. ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantum modo, quae placuerit, ex his duabus remunerandam aſſumat. *Tolet. ix. c. 5. Iuo par. 3. c. 170. decr.*

CAP. XXX.

26. q. 3. c. 10.

Si ſacerdos, vel miniſter, dum gubernacula eccleſiarum adminiſtrare videtur; contra Patrum ſanctiſsimas ſanctiones de rebus eccleſiae definiſſe aliquid dinoſcitur; non ex die, qua talia ſcribendo decreuit; ſed ex quo talia moriendo definita reliquit; ſupputationis ordo ſubſtabit. Numquam enim ad trientnium temporis pertinebit poteſtas irrite hoc iudicantis: quia ſtatus contractuum initia non ſumpſit ab origine aequitatis. *Tolet. ix. cap. 8.*

CAP. XXXI.

Canonica cenſura decernit; vt res eccleſiae, niſi ob nimias neceſſitates, quas deſcribit, nemo diſtrahat. Quod ſi quiſpiam imminente nimia neceſſitate, inconſulto Primate prouinciae, aut certe maiore vrgente neceſſitate, non adhibitis teſtibus vicinis Epiſcopis, id facere attemptauerit; ita canonico iudicio percellitur; ſcilicet vt, amiſſo honore, reus Deo, & concilio teneatur. &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 17.*

CAP. XXXII.

Monenda eſt ſollertia Regia; vt ſtrenuos, & fideles miſſos per regnum ſibi commiſſum dirigat; & inueſtigent, ac diligenter imbreuient res eccleſiaſticas, quas per ſurreptionem, atque ignorantiam quorumcumque in allodium ipſe, aut pater ſuus donauit; & conſulens periculo animarum, ſuae videlicet, ac patris ſui, hoc ad tempus corrigere ſtudeat; ne forte cum voluerit, minime poſſit. *Melden. c. 42.*

CAP. XXXIII.

Tollenda eſt praua omnino cõſuetudo, quae in quibuſdam locis oriri caepit; quia nonnulli Archipresbyteri, vel aliorum titulorum cuſtodes, fruges, vel aliarum eccleſiarum redditus ad proprias domos abducunt. Quidam vero aliorum poſſeſſiones conducunt; vt in eis, quae ab eccleſiis ſuis male ſubtraxerunt, recondant. Nonnulli autem laicorum, in tantum eorum nequitiae ſe complices faciunt; vt quae huiuſmodi tranſgreſſores ab eccleſia ſurripuerunt, ipſi in ſuis domibus abſcondant. Tales ergo primum a ſuis Epiſcopis corripiantur. Quod ſi ſe citius corrigere noluerint; tanquam qui eccleſiaſticas res ſacrilega temeritate tractauerunt, ſynodali ſententia feriantur. Laicos vero, qui poſt hanc denuntiationem ſocios ſe huius expilationis praebuerint, tanquam furti reos iudiciaria coarctabit auctoritas. *Ticinen. cap. 5.*

CAP. XXXIIII.

Zacharias maſſas, quae vocantur *Antius, & Formias ſuo ſtudio iuri B. Petri acquiſiuit. quas & domos cultas ſtatuit, & de omnibus ſuperius annexis domibus cultis Apoſtolicae rationis conſtituta faciens, atque ſacerdotale collegium aggregans ſub interdictionibus ſtatuit. Nulli quoque ſucceſſorum eius Pontificum, vel aliae cuilibet perſonae licere ipſas domos cultas ab vſu eccleſiae quoquo modo alienare. *Ex Pontific. ante finem.* *Anthrus

Ne Reges res eccleſiaſticas auferant; aut priuati homines ab ipſis eas impetrare audeant. Tit. XXXII.

CAP. I.

Qvicumque militum, vel cuiuſcumque ordinis, vel profeſſionis perſona, praedia eccleſiaſtica a quocumque Rege, ſeu ſaeculari Principe, vel ab Epiſcopis inuitis, ſeu Abbatibus, aut aliquibus eccleſiarum rectoribus ſuſceperit, vel inuaſerit, vel etiam de rectorum priuato, ſeu vitioſo conſenſu tenuerit; niſi eadem praedia eccleſiis reſtituerit, excommunicationi ſubiaceat. *Grego. vij. in ſynod. Roma. anno 1078. kal. Decemb. c. 1. ex lib. 6. Regiſt. Tarraco. lib. 5. c. 46.* 12. q. 2. c. 4.

CAP. II.

Si quis Principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem, ſiue donationem, ſiue domina- 16. q. 7. c. 25.

tionem

tionem rerum, ſiue poſſeſſionum eccleſiaſticarum ſibi vindicauerit; vt ſacrilegus iudicetur. *Paſchal. ij. in concil. 1. incert. cap. 5. Calliſt. ij. in conc. Roma. c. 4. Anſelm. lib. 4. cap. 4.*

CAP. III.

Irrationabile eſt, vt eccleſiaſtica poſſeſſio, vnde luminaria, & concinnationes eccleſiae Dei fieri debent, terrena quauis poteſtate ſubtrahantur: ſed domui Dei reſtituta meritum redditoris multiplicent, & ſuſcipientis votum ſpiritualis deſiderii lucris exerceatur, &c. *Nicol. ad Michae. Imperat. epiſt. 1. in fine.*

CAP. IV.

de reb. eccleſiae nō alien. c. 2. Greg. ix. & in 1. collect. * al. res

Qui * reculam eccleſiae petunt a Regibus, & horrendae cupiditatis impulſu egentium ſubſtantiam rapiunt; irrita habeantur, quae obtinent, & a communione eccleſiae, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Aruer. c. 4. v. Melden. c. 40. Burch. lib. 15. c. 36. Iuo par. 16. c. 37. decr.*

CAP. V.

Innumera ſcripturarum exempla, vt lacte eccleſiae nutriti, & ſcientiae ipſius vberibus ſufficienter repleti ante oculos reducentes, tunicam Chriſti, qui vos elegit, & exaltauit, quam nec milites auſi fuerunt ſcindere, tempore veſtro quantocyus reconſuite, & reſarcite; & nec violenta oblatione, nec illicitorum praeceptorum confirmatione, res ab eccleſiis vobis ad tuendum, & defenſandum, ac propagandum commiſſis, auferre temptate. Sed vt ſanctae memoriae auus, & pater veſter eas gubernandas vobis, fautore Deo, dimiſerunt, redintegrate; & praecepta regalia earundem eccleſiarum conſeruate, & confirmate, &c. *Syno. Holonien. apud conc. Melden. c. 11. in fin. ad Carolum Regem.*

CAP. VI.

Vt res eccleſiaſticae tempore Principatus veſtri ablatae, ex integro praeſentialiter reſtituantur, & reſtitutae conſeruentur, ſicut tēpore aui, & patris veſtri fuerunt; & excepto ſuperpoſito, quod ad vſus poſſidentium abſumptum eſt, quomodo tunc erant, quando vos illas inde tuliſtis, ſine refragatione reddantur, &c. *Synod. Beluacen. apud conc. Melden. cap. 17.*

CAP. VII.

Vt praecepta illicita iure beneficiario de rebus eccleſiaſticis facta, a vobis ſine dilatione reſcindantur; & vt de cetero ne fiant, a dignitate veſtri nominis Regii caueatur. *Beluacen. apud Melden. c. 18.*

CAP. VIII.

Pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maxime decretalis Symmachi Papae definitio, &c. Qui reculam, inquit, vel quidquid fuerit eccleſiae, petunt a Regibus, & corrumpendae pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quae obtinent, & a communione eccleſiae, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Melden. c. 49. v. Aruernen. c. 4.*

CAP. IX.

Quod res ad eccleſiam pertinentes, & tempore principatus veſtri ablatas, ita praeſentialiter reſtituatis, & reſtitutas conſeruetis, ſicut tempore aui, & patris veſtri fuerant, &c. *Melden. ad Carolum Caluum c. 83.*

CAP. X.

Placuit vniuerſali concilio, vt Salomoni, qui Britanniorum tenet regionem, ſuggeratis, &c. vt facultates eccleſiaſticas nec ipſe Deo auferat, nec aliis auferre permittat. *Tullenſ. in epiſt. ad quoſdam Epiſcopos Britanniae.*

De his, qui res eccleſiae ſurripiunt, aut occultant, aut quouis modo ſibi vindicant. Tit. XXXIII.

CAP. I.

19. q. 3. quoniam. c. 5.

Qui poſſident loca pia, & non reſtituunt, ſi ſacerdotalis catalogi, eos deponi iubemus: ſi autem monachi, vel laici, excommunicari. *Nicaen. ij. cap. 13. Anſelm. lib. 7 cap. 172.*

CAP. II.

12. q. 2. c. 13. Apoſtolicos. * ſolariis ſ.

Qui emerit, aut perceperit aliquid ex praedictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiae iterum, quae eccleſiae ſunt, vel non reddiderit ad incidendum, chartam venditionis, vel emphyteuſeos; ſit anathema, vſque dū fecerit: quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syno. viij. gen. CP. ſub Hadrian. ij. cap. 15. Anſelm. lib. 6. cap. 169. Caeſar. lib. 7. cap. 74.*

CAP. III.

de ſchiſm. c. 1. apud Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 1. coll.

Alienationes, ſeu inuaſiones, quae per ſchiſmaticos, ſiue per laicos factae ſunt de rebus eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad eccleſiam, ſine omni eius onere reuertantur. Si quis autem contraire praeſumpſerit, excommunicationi ſe nouerit ſubiacere. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 2.*

CAP. IV.

de paenit. c. 12. ap. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. collect.

In quibuſdam prouinciis eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati, ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias; verumetiam de poſſeſſionibus, & aliis bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate ordinare praeſumunt, &c. Prohibemus, ne ſuper praemiſsis de cetero plus vſurpent, quam reperitur in iure permiſſum. Et ſi contra praeſumpſerint; canonica diſtrictione compeſcantur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 45.*

CAP. V.

Oblationes fidelium a nemine praeſumantur, abſque conſenſu, & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcuntur eſſe parochia, & poteſtate poſsideri, vel dominari temptentur; quoniam nonnulli memores ſui promiſsione peccaminum ſuorum, & pro aeternae vitae mercatione, de facultatibus ſuis, tam rerum immobilium,

lium, quaedam vero per ſcripturas eccleſiis tradiderunt, & Deo creatori ſuo perpetualiter babenda dederunt,&c. Vnde precamur, vt antiquorum patrum regulas,quae modo propter incuriam quorumdam quaſi oblita habentur, renoueris; & tale iudicium ſuper eis fiat.vt aut manifeſte heretici, qui eccleſiam Dei ſcindunt,& anathematizati, atque ab eccleſia Dei extorres habeantur; aut per ſatiſfactionem eccleſiae ad paenitentiam, & demum iuxta regulas eccleſiaſticas,ad reconciliationem, & communionem recipiantur, &c. Sancimus, vt quicumque immemor, aut memor interitur ſui res eccleſiae delegatas, & Domino oblatas abſque proprii Epiſcopi iuſſu poſsidens, praeſumpſerit deinceps tenere quocumque in loco, & veritate comperta,res Dei ſeruis ſuis diſsimulauerit,aut renuerit reformare;liminibus eccleſiae ab Epiſcopo eiuſ-

12.q.2.c. 21. dem loci prius arceatur. Indigne enim ad altare Dei properare permittitur, qui res eccleſiaſticas audet inuadere, aut iniuſte,ideſt, ſine licentia Epiſcopi poſsidere, aut iniqua, vel iniuſta defenſione in eis perdurat. Necatores etiam pauperum iudicandi ſunt, & ſi non emendauerit vitium,extirpandi. vindictam admonitio maniſeſta praecedat, &c. Demum praedonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat, &c. Competitoribus etiam huiuſcemodi fraena diſtrictionis imponimus, qui facultates eccleſiae ſub ſpecie largitatis regiae,vel cuiuſcumque poteſtatis improba ſubreptione peruaſerint,&c.Quod ſi is,cui res Dei competit, in aliis, quam vbi res agitur, maxime ſolet territoriis,commorari;ſacerdotem loci ipſius, vbi habitat, &c. Litteris inſtructum Epiſcopus reddat.tunc Antiſtes, ipſius fratris anxietates comperta, aut peruaſorem rerum dominicarum admonitione corrigat, aut praetaxata canonica diſtrictione condemnet,&c.Valde iniquum ergo,& ingens ſacrilegium eſt,vt quaecumque vel pro remedio peccatorum, vel ſalute, vel requie animarum ſuarum vnuſquiſque venerabili eccleſiae contulerit,aut certe reliquerit; ab his, quibus haec maxime ſeruari conuenit, ideſt, Chriſtianis, & Deum timentibus hominibus, & ſuper omnia a Principibus, & primis regionum in aliud trasferri, vel conuerti. Propterea, qui haec non praeuiderit,& aliter quam ſcriptum eſt,praedia eccleſiis tradita petierit,vel acceperit,aut poſſiderit,vel iniuſte defenderit, aut retinuerit; niſi cito ſe correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: ſitque accipienti,& danti,& poſſidenti anathema, & inſtitutae paenae contberniuin aſſiduum,&c. *Symm.in ſyn.Rom. vi. vid.in Syno. iij.cap.6.7.& 8.Gangren cap.7.& 8.Aquiſgr. cap. 66. Pariſ.cap. 16. Capit.lib. 1. cap.47.& lib.6. cap.28.vel 36.& lib.7.cap.5.vel.7.Burch.lib. 3. cap. 144. & 145.Iuo par. 3.cap.182. & 209. & 210.decret.& epiſt. 106. ad Daimbertum Senonen. Archiep.Deuſded.par.4. Anſelm.lib.5.cap.44.Caeſar.lib.7.cap.43.*

CAP. VI.

Quia Epiſcoporum res eccleſiae non dubitantur eſſe;ſi in eorum facultatibus ſimili fuerit crudelitate graſſatum,peruaſores rerum memoratarum praedictae canonũ diſtrictionis feriantur vindicta, vt qui moribus propriis,ac nulla conſcientiae caſtigatione corriguntur,ſaltem eccleſiaſticae,& canonicae vindictae perſodiantur aculeis.Generaliter vero quicumq.res eccleſiae confiſcare,aut competere,aut peruadere, periculoſa ſua infeſtatione praeſumpſerit, niſi ſe citiſſime per eccleſiae, de qua agitur,ſatisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur.Similiter,& hi, qui res eccleſiae iuſſu, vel largitione Principum,vel quorundam potentum,aut quadam inuaſione, aut tyrannica poteſtate retinuerint,& filiis, vel heredibus ſuis, vt a quibuſdã iam factum audiuimus, quaſi hereditarias reliquerint;niſi cito res Dei admoniti a Pontifice agnita veritate reddiderint; perpetuo anathemate feriantur. Iniquum enim eſſe cenſemus,vt potius cuſtodes chartarum, quam defenſores rerum creditarum,vt praeceptum eſt, iudicemur, &c. Similiter, & illi extorres debent fieri ab eccleſia,qui ſacerdotali admonitione non corriguntur,dicente Domino: Auferte malum a vobis.&c. *Symma.in ſyn.Rom. vi.poſt.med. Pariſ.cap.1.& 2. Deuſded.par.4.*

16.q.1.c. 58.ſimiliter. *16.q.1.in canonibus c.57.§.1.* *Deut.13. & 1.Cor. 5.*

CAP. VII.

Celebrauit dominus Gregorius Papa ſynodum Romae,in qua inter cetera Robertum ducem Apuliae iam anathematizatum,& Robertum de Loritello inuaſores bonorum ſancti Petri excommunicauit. *Greg.vij.in ſyn. Rom. anno 2.ſui Pontificatus.*

CAP. VIII.

Si quis praedia B.Petri Apoſtolorum Principis vbicumque poſita in proprietatem ſuam vſurpauerit, vel ſciens occultata non propalauerit,vel debitum ſeruitium B. Petro exinde non exhibuerit; recognoſcat ſe iram Dei, & ſanctorum Apoſtolorum velut ſacrilegum incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehenſus fuerit; eandem hereditatem. B. Petro legitime reſtituat, & paenam quadrupli de propriis bonis perſoluat. *Greg. vij. in ſyn. Rom. ix. Epiſcop. anno 1078. Pontif. anno.6. Anſelm.lib.4.cap.38.*

CAP. IX.

Si quis Normannorum terras ſancti Petri, videlicet illam partem Firmanae Marchiae, quae nondũ peruaſa eſt, & ducatum Spoletanum,& Campaniam,nec non maritimas: atque Sabinum, & Comitatum Tiburtinum,nec non monaſterium ſancti Benedicti montis Caſsini, & terras ſibi pertinentes, inſuper etiam Beneuentum Inuadere,vel depraedari praeſumpſerit; gratiam ſancti Petri, & introitum eccleſiae ei vſque ad ſatisſactionem interdicimus. *Greg.vij.in Rom. ſyn.habita anno 1080. Pontific.anno.7.cap.4.*

CAP.

CAP. X.

Interdictum eſt omnibus laicis, ne amplius altaria, vel eccleſias ſibi retineant. *Vrban. ij. in ſyn. Claramon cap. 20.*

CAP. XI.

16.q.7.c.18. Nullus laicorum eccleſias, vel eccleſiarum bona occupet, vel diſponat. Qui vero ſecus egerit, iuxta B. Alexandri capitulum ab eccleſiae liminibus arceatur. *Paſchal ij. in conc. incer. cap. 4.*

CAP. XII.

Si quis Principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem, ſiue donationem, ſiue dominationem rerum, ſeu poſſeſsionum eccleſiaſticarum ſibi vindicauerit; vt ſacrilegus iudicetur *Paſchal. in conc. incer. cap. 5. Calliſt. ij. in conc. Rom. cap. 4.*

CAP. XIII.

Nullus aduocatus, praeter ius, & beneficium antiquitus conſtitutum, aliquid ſacri arripere, vel vſurpare praeſumat, &c. *Eug. iij. in ſyn. Rom. cap. 6.*

CAP. XIV.

Si clericus, vel laicus ab eccleſia auferat ceram, vel oleum excommunicetur. *Apoſt. cap. 72.*

CAP. XV.

17.q.4.c.15. § ſorte. Si quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſindonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudae Iſcariotes ſimilis aeſtimabitur. *Clem. epiſt. 2. ante med. Iuo par. 2. cap. 65. & par. 6. cap. 88. decret. Anſelm. lib. 8. cap. 2. Caeſaraug. lib. 8. cap. 59.*

CAP. XVI.

12.q.2.c.6. Qui abſtulerit aliquid patri, vel matri, dicitque hoc peccatum non eſſe, homicidae particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit; mater vero noſtra eccleſia, quae nos in baptiſmo ſpiritualiter regenerauit. Ergo qui Chriſti pecunias, & eccleſiae rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt, atque homicida ante conſpectũ iuſti iudicis deputabitur. 17.q.4.c.18. Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur; qui autem pecuniam, vel res eccleſiae abſtulerit, ſacrilegium facit, &c. *Ancl. ep. 1. c. 6. Tribur. cap. 7.* Troſleia *cap. 4. Burch. lib. 11. 18. Iuo par. 14. cap. 88. decret.*

CAP. XVII.

Eſt ſtatutum olim, vt qui ſtatum conturbat eccleſiae, ab eius liminibus arceatur: nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit. *Alex. in prin. ep. 2.*

CAP. XVIII.

Ad ſedem Apoſtolicam perlatum eſt, quod ſint inter vos contentiones, & aemulationes, & 12.q.2.c.5. praedia diuinis vſibus tradita, quidam humanis applicant vſibus, & Domino Deo, cui tradita ſunt, ea ſubtrahunt, vt ſuis vſibus inſeruiant. Quapropter ab omnibus illius vſurpationis contumelia depellenda eſt, ne praedia vſibus ſecretorum caeleſtiũ dicata, a quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quiſquam praeſumpſerit, ſacrilegus habeatur; & ſicut ſacrilegus iudicetur. Ipſos autem, qui hoc agunt, clericos, & Domini ſacerdotes perſequi, eoſque infamare audiuimus: vt malum ſuper malum addant, & deteriores fiant: * non inde colligentes, quod eccleſia Domini in ſacerdotibus conſiſtit, & creſcit in templum Dei. Et ſicut qui eccleſiam Dei vaſtat, & eius praedia, & donaria ſpoliat, & inuadit, fit ſacrilegius, ſic ille, qui eius ſacerdotes inſequitur, ſacrilegii reus exiſtit, & ſacrilegus iudicatur. Aemulamini fratres chariſmata meliora; & nolite talia agere, nec eis commiſceri, aut conſentire, qui talia agunt. Quoniam non ſolum qui talia agunt, ſunt huius criminis rei, ſed qui facientibus conſentiunt. Non grauius peccatum eſt fornicatio, quam ſacrilegium; ſed ſicut maius peccatum eſt, quod in Deum committitur, quam quod in hominem; ſic grauius eſt ſacrilegium agere, quam fornicari. *Pius epiſt. ij. in princ. Burch. lib. 11. cap. 29. Iuo par. 5. cap. 243. & par. 13. cap. 39. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 30. & 36. Caeſar. lib. 7. cap. 3. & 39. Tarrac. lib. 4. cap. 34.*

* non intelligentes al. — 17.q.4.c.12. — 1 Cor. 10. — Rom. 1.

CAP. XIX.

Ipſae res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & praedictorum Chriſtianorum fratrum, vel indigentium conuerti; quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum, atque ad praedictum opus explendum, Domino traditae. Si quis autem, quod abſit, ſecus egerit; videat ne damnationem Ananiae & Saphirae percipiat, & reus ſacrilegii efficiatur, ſicut illi effecti ſunt, qui pretia praedictarum rerum fraudauerunt, &c. Haec fratres, valde cauenda ſunt, & timenda; quia [res eccleſiae, non quaſi propriae, ſed vt communes, & Domino oblatae, cum ſummo timore, non in alios, quam in praelatos vſus ſunt fideliter diſpenſandae; ne ſacrilegii reatum incurrant, qui eas inde abſtrahunt, vbi traditae ſunt, ne paenam, & mortem Ananiae, & Saphirae incurrant; & quod peius eſt, anathema maranatha fiant: & ſi non corpore, vt Ananias, & Saphira mortui ceciderint; anima tamen, quae potior eſt corpore, mortua, & alienata a conſortio fidelium cadat; & in profundum barathri labatur. Vnde [attendendum eſt omnibus, & fideliter cuſtodiendũ, & illius vſurpationis contumelia depellenda; ne praedia vſibus * ſecretorum caeleſtium dedicata, a quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quis fecerit, poſt debitae vltionis acrimoniam, quae erga ſacrilegos iure promenda eſt, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuae deportationis vratur, &c. *Vrban. I. ep. vnic. cap. 2. Troſleia. cap. 4. Magun. ſub Arnul. cap. 11. Capitula. lib. 6. cap. 115. Anſelm. lib. 5. cap. 37. Caeſar. lib. 7. cap. 40.*

Act. c. 5. — 12.q.1.c.26. — 17.q.4.c.13. — * ſacrorũ

CAP. XX.

Res eccleſiarum veſtrarum, & oblationem fideliũ, quas ſignificaſtis, a quibuſdam irruentibus

tibus

tibus vexari, vobiſq. & eccleſiis veſtris auferri; indubitanter maximum eſt peccatum; te-
11.q.2.c.6. Prou. 28.
ſtante ipſa ſcriptura, quae ait: ſ Qui abſtulerit aliquid patri, vel matri, & dicit hoc non eſſe peccatum; homicidae particeps eſt. Pater ergo noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit: & mater noſtra eccleſia, quae nos in baptiſmo ſpiritualiter generauit. Et ideo qui Chriſti pecunias, & eccleſiae aufert, fraudat, & rapit, homicida in conſpectu iudicis eſſe deputabitur.
d.17 q.4. c.18.
Vnde ſcriptū eſt. ſ Qui rapit pecuniā proximi ſui, iniquitatem facit: qui autem pecunias, vel res eccleſiae abſtulerit, ſacrilegium facit. Vnde & Iudas, qui pecuniam fraudauit, quae vſibus eccleſiae, id eſt, pauperibus, quos eccleſia paſcere debet, diſtribuebat iuſſu Saluatoris, cuius vicem Epiſcopi tenent, non ſolum fur, ſed fur, & ſacrilegus factus eſt, &c. Haec fieri prophetae, haec Apoſtoli, haec ſucceſſores eorum, & omnium Catholicorum patrum vetant decreta, & tales praeſumptiones ſacri-
17. q. 4. omnes. c. 5.
legium eſſe diiudicant. Quorum nos ſequentes exempla, omnes tales praeſumptores, & eccleſiae raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, vna nobiſcum a liminibus ſanctae matris eccleſiae anathematizatos, Apoſtolica auctoritate pellimus, & damnamus, atque ſacrilegos eſſe iudicamus. Et non ſolum eos, ſed
Rom. 1.
omnes conſentientes eis. Quia non ſolum, qui faciunt, rei iudicantur, ſed etiam qui conſentiunt facientibus. par enim paena, & agentes, & conſentientes comprachendit. *Lucius epiſt. vnic. cap. 5. & 6. Anaclet. epiſt. 1. ante fin. Tribur. cap. 7. Troſleia. cap. 4. Bonif. Epiſcop. in epiſt. ad Regem Anglorum. Burch. cap. 19. Iuo par. 3. cap. 140. & par. 14. cap. 88. & 89. decret. Anſelm. lib. 12. cap. 4. Tarracon. lib. 6. cap. 98.*

CAP. XXI.

6. q. 1. c. 17.
Infames eſſe dicimus, &c. fures, ſacrilegos, periuros, raptores, &c. & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates eccleſiae abſtrahunt iniuſte, &c. *Steph. epiſt. 1. in med. Burch. lib. 1. cap. 173. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 14. panor. & par. 5. cap. 291. decret. Anſelm. lib. 3. cap. 5. Deuſded. cap. 3. Caeſar. lib. 5. cap. 28. Tarrac. lib. 2. cap. 8.*

CAP. XXII.

De regu. iur. c. 7. quae mul tiens & c. 8 eod. tit. in 2. collect.
Quidquid in ſacratis Deo rebus, & Epiſcopis iniuſte agitur, pro ſacrilegio reputabitur; quia ſacra ſunt, & violari a quoquam non debent. *Steph. ep. 2. in prin.*

CAP. XXIII.

17. q. 4. c. 4.
Sacrilegium, & contra leges eſt, ſi quis, quod venerabilibus locis relinquitur, prauae voluntatis ſtudiis, ſuis temptauerit compendiis retinere. *Greg. lib. 8. epiſt. 6. Sabino ſubdiacono. Anſelm. lib. 4. cap. 39. Tarraconen. lib. 6. cap. 103.*

CAP. XXIV.

Quid pati debeat, ſi quis aliquid de eccleſia
12. q. 2. fraternitas. c. 11.
furto abſtulerit. Hoc tua fraternitas ex perſona furis penſare poteſt, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes ſubſidia, furtum perpetrant; & ſunt alii, qui hac in re ex inopia delinquunt. Vnde neceſſe eſt, vt quidam damnis, quidam verberibus, quidam diſtrictius, quidam leuius corrigantur, ex caritate, non ex furore, &c. Abſit, quod eccleſia cum augmento recipiat, quod de rebus terrenis videtur amittere; & lucra de damnis quaerat. *Gregor. ad Auguſt. interrogat. 4. Iuo par. 13. cap. 5. decr.*

CAP. XXV.

Nolite, quae eccleſiae commiſſa ſunt, velle ſurripere, ſcientes, quia tanto nimirū a ſacris debet omnis mundanarum rerum adminiſtrator eſſe remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum, & militantium Deo nullis conuenit negotiis ſaecularibus implicari. *Nicolaus ad Michael. Imp. prope fin.*

CAP. XXVI.

De his, qui Scripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrū ſuorum; placuit nobis, vt quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus * vel verbis * non al.
nudis ab ordine cleri amoueatur, &c. *Arelat. 1. cap. 13.*

CAP. XXVII.

Si quis de potentibus clericum, aut quem- 24. q. 3. c. 21.
libet * pauperem, aut religioſum expoliauerit; & mandauerit eum ad ſe venire Epiſco- * pauperiore al.
pus, vt audiatur, & is contempſerit; inuicem mox ſcripta percurrant per omnes prouinciae Epiſcopos, & quoſcumque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. *Tolet. cap. 11. Anſelm. lib. 7. cap. 164.*

CAP. XXVIII.

Si quis clericus furtum eccleſiae fecerit, pe- 13. q. 2. 11. clerici in fin.
regrina ei communio tribuatur. *Agathen. c. 5. Raban. cap. 18. de paenit.*

CAP. XXIX.

Si is, qui rem eccleſiaſticam tenet, admonitus iudicium declinauit; quouſque aut ad diſcuſſionem veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communione priuetur. *Aurel. v. cap. 12. Troſleia cap. 4. in fin.*

CAP. XXX.

Si quis ſacerdos res eccleſiae debitas, vel proprias horrenda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut a poteſtate ex cōpetitione perceperit; ſi eas non reſtituerit, nullis rebus excuſetur. Sed & ſi agnito iure eccleſiaſtico non ſtatim eccleſiae, vel ſacerdoti reformauerit, aut, vt ipſum ius agnoſcere poſſit, & in iudiciū electorum venire diſtulerit; tamdiu a communione eccleſiaſtica ſuſpendatur, quamdiu reſtitutis rebus tam eccleſiam, quam ſacerdotem reddat indemnem. Similis etiam de his, qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas quolibet ordine aſſignare tardauerint, vel detinere praeſumpſerint, diſtinctionis eccleſiaſticae iuxta priores canones forma ſeruetur. Cui etiam ſententiae ſubiacebit, quiſquis quod pro deuotione ſua eccleſiis dedit, reuocare praeſumpſerit. *Aurel. iij. cap. 22.*

CAP. XXXI.

Si quis cuiuſcumque eccleſiae munuſcula

quae-

quaelibet ſub ſacramenti ſcriptura collata, nefaria calliditate fraudauerit, inuaſerit, retinere temptauerit, atque ſuppreſſerit; & non ſtatim a ſacerdote commonitus collata reddiderit; ab eccleſiae catholicae communione pellatur. *Aruer. c. 13.*

C A P. X X X I I.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio, aliquid in campellis, vel in vineolis, etiam abſque ſcriptura probatur eccleſias cõtuliſſe; ſi poſtmodum vel ipſe, vel heredes eius quacumque occaſione auferre a iure hoc eccleſiae, vel alienare voluerint; quo adviſque a tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, a communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurel. iv. c. 19.*

C A P. X X X I I I.

Si quis clericus, aut laicus ſub potentum nomine, atque patrocinio res ad ius eccleſiae pertinentes, contempto Pontifice petere, ſeu poſſidere praeſumpſerit; primum admoneatur, quae abſtulit, ciuiliter reformare, aut certe iudicium ſacerdotis, ſeu iudicis operiri, vt poſcit ſacra religio. Quod ſi in *peruerſionis pertinacia ſubſiſtit; tamdiu ab eccleſiae liminibus arceatur, donec cum ſatisfactione iuſtiſſima peruaſa, aut occupata reſtituat. *Aurel. iv. c. 25.*

*peruaſit f.

C A P. X X X I V.

Quicumque tam eccleſiae, quam Epiſcopi res proprias, quae & ipſae eccleſiae noſcuntur eſſe, quas Pontifex actoribus eccleſiae dinoſcitur aſſignaſſe, vel Abbatum, aut monaſteriorum, ſiue presbyterorum quaqua temeritate peruadere, competere, vel confiſcare praeſumpſerit; tunc reſeruato correctionis hoc loco, adhuc presbyter eiuſdem eccleſiae, cuius intereſt, peruaſorem conuenit admonere; & ſi reſtitutionem diſtulerit, adhuc quaſi filius ab omnibus fratribus ad reddendum miſſis epiſtulis compellatur. Qui ſi pertinaciter in peruaſione perſtiterit, & ſe tollere poſt tertiam commonitionem de re illa, aut eccleſiae, aut propria noluerit; conuenit vt omnes omnino vna conniuentia, ſimul cum noſtris Abbatibus, ac presbyteris, vel clero, qui ſtipendiis ex ipſo alimento paſcuntur; quia arma nobis non ſunt alia; auxiliante Chriſto, circumſepto clericali choro, necatori pauperum, qui res peruadit eccleſiae, pſalmus centeſimus octauus dicatur, vt veniat ſuper eum illa maledictio, quae ſuper Iudam venit, qui dum loculos faceret, ſubtrahebat pauperum alimenta; vt non ſolum excommunicatus, ſed etiam anathema moriatur; & caeleſti gladio feriatur, qui in deſpectu Dei, & eccleſiae, & Pontificum in hac peruaſione praeſumit aſſurgere, &c. Qui de fratribus ad dandum ſolatium venire pro certa infirmitatis neceſſitate non potuerit; Abbates, & presbyteros in vice ſua tranſmittat. Qui ſi praeter certam infirmitatis excuſationem commonitus, aut venire, aut tranſmittere noluerit, remotum ſe a fratrum caritate eſſe cognoſcat. *Turon. y. c. 25.*

Ioan. 13.

C A P. X X X V.

Quia nonnulli immemores ſui per quaſlibet ſcripturas pro captu animi de facultatibus ſuis eccleſiis aliquid contuliſſe probantur, &c. Quicumque res eccleſiis delegatas iniuſte poſſidens praeſumpſerit retinere, & veritate comperta res Dei ſeruis ſuis diſſimulauerit reformare; ab omnibus eccleſiis ſegregatus, a ſancta communione habeatur extraneus; nec aliud mereatur habere remedium, niſi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indigne enim ad altare Domini *properare permittitur, qui res eccleſiaſticas & audet rapere, & iniuſte poſſidere, ac in iniqua defenſione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi ſunt, qui eorum taliter alimenta ſubtraxerint. Sacerdotalis tamen debet eſſe prouiſio, vt vindictam admonitio manifeſta praecedat, vt res vſurpatas, ſi iniuſte quis tulerit, adhibita aequitate reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit, poſtea praedonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat. Neque quiſquam per inter regna res Dei defenſare nitatur; quia Dei potentia cunctorum regnorum terminum ſingulari dominatione concludit. Quod ſi praeſumpſerit, & ipſius offenſam, & praedictae damnationis periculum ſuſtinebit. Competitoribus etiam huiuſmodi fraenum diſtrictionis imponimus, qui facultates eccleſiae ſub ſpecie largitatis regiae improba ſurreptione peruaſerint, &c. Quod ſi is, qui res Dei competit, in aliis, quam vbi res agitur, maximè ſolet territoriis commorari; ſacerdotem loci illius, vbi habitat, Epiſcopus, de huiuſmodi prauitate cõtemptus, illi huiuſmodi praua neglecta perſona, literis mox reddat inſtructum; tunc Antiſtes ipſius fratris anxietate comperta, aut peruaſorem admonitione corrigat, aut canonica diſtrictione condemnet. Accidit etiam, vt temporibus diſcordiae ſupra promiſsionẽ bonae memoriae Clodouaei Regis res eccleſiarũ aliqui competiſſent, ipſasq. res inuaſas, improuiſa morte collapſi, propriis heredibus reliquiſſent; placet & hos quoque niſi res Dei admoniti a Põtifice, agnita veritate, reddiderint, ſimiliter a ſanctae communionis participatione ſuſpendi, &c. Iniquum eſſe cenſemus, vt potius cuſtodes chartarum, per quas aliquid eccleſiis a fidelibus perſonis legitur derelictum; quam defenſores rerum creditarum, vt praeceptum eſt, iudicemur. *Pariſ. c. 1. Turon. y. c. 26. Symma. in ſyno. Roma. 6. Deuſd. c. 4.*

*propinquare al.

us*

16. q. 1. c. 57. *in canonibus. prope fin.*

C A P. X X X V I.

Quia Epiſcoporum res propriae eccleſiarum res eſſe noſcuntur; ſi in eorum facultatibus ſimili fuerit *facultate graſſatum; peruaſores rerum memoratarum canonũ diſtrictione feriantur, vt dum vindicta corrigit, qui moribus propriis, ac nulla conſcientiae caſtigatione

*crudelitate al.

tione corripitur, ſaltem regulae obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res eccleſiae confiſcare, aut competere, aut peruadere periculoſa infeſtatione praeſumpſerit. *Pariſ.cap.2. Symmac. Papa in ſyn. Roma. vi.*

CAP. XXXVII.

Ne cui liceat res, vel facultates Eccleſiae, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare, atque ſubtrahere. Si quis fecerit, tamquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiae liminibus excludatur, quamdiu ab ipſo ea, quae ſunt ablata, vel retentata reddantur. *Aurelian.v.c.13. Syno: Beluac. apud conc. Melden.c.17. Magun. ſub Arnul.c.6.*

CAP. XXXVIII.

Nullus Epiſcopus, clericus, vel alia perſona alterius eccleſiae res, aut petat, aut praeſumat accipere. quod ſi fecerit; tamdiu habeatur a communione altaris, vel omnium fratrum, ac filiorum caritate ſuſpenſus, donec ipſi eccleſiae, cuius directo ordine res eſt ablata, reſtituatur. *Aurel.q.c.14.*

CAP. XXXIX.

Quiſquis quodcumque muneris, vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuſlibet locis ſanctorum contulerit, aut ea, quae a parentibus donata noſcuntur, poſt modum auferre praeſumpſerit, vt necator pauperum communione priuetur. *Aurel.v.c.16.*

CAP. XL.

Quicumque clericus, ſubdiaconus, diaconus, presbyter ſine conſcientia Epiſcopi aliquid de poſſeſſionibus, vel de domo eccleſiae tulerint, aut fraudem fecerint; non ſolum omni dedecore conſtricti reſtituant, quod fecerunt; ſed etiam non debere ibi in eccleſia eſſe, vbi fraudem viſus eſt operaſſe. duobus iaceat ſub paenitentia annis, & * dum defleuerit factum, reuertatur ad officium. *Narbon. cap.8.*

* cum ſ.

CAP. XLI.

Synodus ſancta decreuit, vt ſi quid baſilicae ſancti Marcelli, vel ſancti Symphoriani, vel quibuſcumque locis, vel ſeruientibus Deo, per quaſcumque auctoritates, aut ſcripturarum epiſtulas dominus Rex Guntramnus, vel iugalis ſua, filiaeq. eorum, &c. contuliſſe, vel adhuc conferre voluerint, neque ab Epiſcopis locorum, neque poteſtas Regia quocumque tempore ſucceſſura de eorum voluntate quidquam minorare, aut auferre praeſumat. Quod ſi quis hoc quocumque tempore temerare, aut auferre praeſumpſerit; veluti necator pauperum anathemate perpetuo iudicii diuini plectatur, &c. *Valent. Gal.ij. in fin.*

CAP. XLII.

Nullus ſacerdotum, vel miniſtrorum ex rebus eccleſiae, quae in quibuſcumque locis a fidelibus largiuntur, aliquid auferre, vel iuri ſuo, aut cathedrae propriae * ciuitatis connectat, &c. Verum vt huius rei potior ſoliditas habeatur, condignis filiis, vel nepotibus, honeſtioribuſq. propinquis eius, qui conſtruxit, vel ditauit eccleſiam, licitum ſit hanc bonae intentionis habere ſolertiam; vt ſi ſacerdotem, ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus praeuiderint defraudare; aut commonitionis honeſtae conuentione compeſcant; aut Epiſcopo, vel iudici corrigenda denuntient. Quod ſi talia Epiſcopus agere temptet, Metropolitano eius haec inſinuare procurent. *Tolet.ix. c.1. Burchar.lib.3.cap. 182. Ivo par.3.c.243. decr.*

* vultati al.

16 q.7.c. 31.

CAP. XLIII.

Illi (*ſacerdotes*) qui rei propriae facultate ſuffulti ſunt, aut qui rem ſuam iam antea in nomine eccleſiae, cui praeſunt, transfudiſſe noſcuntur, ſi aut per ſe, aut per ſubditos, ſeu per quoſlibet aliena diripiunt, &c. peruaſa, vel praeſumpta de rebus propriis ſarciant, &c. & duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi ſunt, &c. Qui nihil proprietatis habere videntur, magna diſcretionis arte medendi ſunt; quo nec auſus illicitos eccleſiarum facultatibus redimant, nec illi penitus extorres a paena perſiſtant. Neque enim iuſtum eſt, vt pro prauis actibus ſacerdotum, eccleſiae, quibus praeeminent, ſuſtineant damnum: & pro exceſſibus talibus ſatisfactio ab eccleſiis exigatur: cum eccleſia cultores ſuos non ad litem, ſed honeſtatem informet, &c. *Tolet.xi.cap.5.*

CAP. XLIV.

Amico quippiam rapere furtum eſt, eccleſiam fraudare ſacrilegium eſt; accepiſſe pauperibus erogandum, &c. & aliquid inde ſubtrahere omnium praedonum crudelitatem ſuperat. *Hieronym. ad Nepotian. apud Aquiſgr.c.94. Vaſen.c.4.*

12.q.2.c. 71.gloria. ante fin. & 13.q. 2.cap 10. qui oblationes. in fin.

CAP. XLV.

Multa contra eos, qui eccleſias compilant. *Conc. Aquenſe, ſiue Aquiſgran. ſub Pipino lib. 1. & 2.*

CAP. XLVI.

Vt contra depraedatores, & oppreſſores eccleſiarum, & rerum ad eaſdem pertinentium, defenſores, ſecundum miniſterium veſtrum, quantum Deus poſſe dederit, exiſtatis; ac praecepta, quae auus, ac pater veſter eccleſiis ditioni veſtrae ſubiecti fecerunt, ac firmauerunt, &c. de cetero rata in omnibus conſeruetis. *Beluacen. apud ſynod. Melden.c.24. ead. ſyno. Melden.cap.86.*

CAP. XLVII.

Hi, qui monaſteria, atque ſacra loca, vel eccleſias infringunt; & depoſita, vel alia quaelibet exinde abſtrahunt, &c. velut ſacrilegi canonicae ſententiae, quae ex his decreta eſſe dignoſcitur, ſubigantur. *Melden.c.60.*

CAP. XLVIII.

Peruaſores rerum eccleſiaſticarum, qui eaſdem res, vel contra auctoritatem, non ſolum retinere, verum & crudeliter depo-

pulari

pulari noſcuntur; quidam etiam & facultates eccleſiae in diuerſa collaboratione & redditibus eas exſpoliant, vt rapaces, &c. ex criminali, & publico peccato publica paenitentia ſatisfaciant. *Melden.c.61. Burchar.lib.11.c.16. Iuo par.14.c.86. decr.*

CAP. XLIX.

Si quis non metuens iudicium Dei, & damnationem aeternam, & poſſeſſiones eccleſiarum, ſiue exſpoliare, quae pertinent ad ius earum praeſumpſerit; excommunicationis ſententiam, quo vſque praeſumptionis factum corrigat, ſecundum eccleſiaſticam cenſuram ferat. *Valent ſub Lothario c.8.*

CAP. L.

Plurimi veſtrum abiecto timore Dei, templa violant, vaſa Dei, & in diuerſis ſpeciebus theſaurum auferunt, & depoſita, id eſt, commendata propter paganorum incurſionem ab aliis eccleſiis in ſuos vſus transferunt; & ſacrilegium iam publice ſine timore committunt, poſſeſſiones eccleſiae, id eſt, villas, quae datae ſunt Deo, &c. vos Deo aufertis, &c. Tam nefarium ſcelus, quo praeſentibus, & futuris nocetis, iam vindicaret, quia iuſtus eſt, niſi eſſet & patiens, &c. Dei vox eſt: Tacui, numquam ſemper tacebo: id eſt, in hac vita quieſco, in altera vindicabo. Vindictam illaturus quid eſt dicturus? Audiſtis me praecepiſſe,
Exod.10. Non concupiſces rem proximi tui; rem pro-
Deut.5. ximi veſtri ſi concupiſcitis, quia non auſi eſtis, aliquando non abſtuliſtis: meam non ſolum concupiſcitis, ſed ad meum contemptum, audaciſſime vobis vindicaſtis; & plus timuiſtis ſeruum, quam me Dominum: ergo meus
1.Tim.6. contemptus, & veſtra, quae radix fuit omnium malorum, cupiditas vos mergit in tartarum, &c. *Tullen. in epiſt. ad Rotbert. & alios.*

CAP. LI.

Tollenda eſt praua omnino conſuetudo, quae in quibuſdam locis oriri caepit; quia nonnulli Archipresbyteri, vel aliorum titulorum cuſtodes fruges, vel aliarum eccleſiarum redditus, ad proprias domos abducunt, &c. *Ticin. ſub Ludou. ij. c.5.*

CAP. LII.

Quidam Epiſcopi, & rectores monaſteriorum, res eccleſiarum ſuarum ſubtractas, & aliis perſonis largitas eſſe quaeruntur; & ideo eccleſiaſticas vtilitates nequaquam ſe implere poſſe dicunt: Quae vt reſtituantur, veſtram regiam maieſtatem imploramus. Quia ſi hi, qui eas pro animarum ſuarum remedio eccleſiis contulerunt, praemium merentur: ſine dubio damnatione digni ſunt, qui eas ſubtrahere moliuntur. *Ticinen.c.10.*

CAP. LIII.

Qui de rebus eccleſiarum aliquid abſtulerint, grauius inde iudicentur; quia ſacrarum rerum ablatio ſacrilegium eſt, & ſacrilegus vocatur, qui ex eis aliquid abſtulerit, aut arripuerit, &c. *Piſten.c.4.*

CAP. LIV.

Quicumque timorem Domini poſtponentes, & eccleſiaſtica iudicia non verentes, res eccleſiae rapiunt, vel auferunt, vt in epiſtola Anacleti Papae legitur, ſacrilegium faciunt. Papa dixit: Ergo qui Chriſti pecunias, & eccleſiae rapit, aufert, vel fraudat; homicida eſt, atque homicida ante conſpectum iudicis deputabitur. [Qui rapit pecu- 17.q.4.c.
niam proximi ſui, iniquitatem operatur: qui 18.
autem pecuniam, vel res eccleſiae abſtulerit, ſacrilegium facit. Vnde tanta auctoritate Apoſtolicae ſententiae ſuffulti ſancimus, & vnanimes iudicamus; vt res eccleſiae tripliciter componantur, inſuper vero bannus Epiſcopalis exquiratur. Qui vero exteriores eccleſiae res rapiunt, vel fraudant; Comite agente coërceantur, vt res ablatae legitime reſtituantur, & componantur. Si vero non procurauerint, vel non emendauerint; ab Epiſcopo canonice conſtringantur, vt res reſtituantur. *Triburienſ.cap.7. Anaclet.epiſt.1. ante fin. Lucius epiſt. vni. cap.6. Troſleia. cap.4.*

CAP. LV.

Sacrilegium eſt res eccleſiae ſacratas auferre, poſſeſſiones ad ius eccleſiae pertinentes, vel aliquid eccleſiae conſecratum, vel donarum tollere, inuadere, fraudare, vel rapere, &c. *Troſleia.c.4.in princ.*

CAP. LVI.

Omnes contra legem facientes, res eccleſiae quaſcumque diripientes, vel eccleſias, ſacerdoteſq. contra diuinas ſanctiones vexantes ſacrilegi, atque indubitanter infames ſacrilegi vocantur. Et heu, quanti ſcientes, quanti, quia ſcire nolunt, vel quid ſit ſacrilegium, ſcire ſe diſſimulant, ideo neſcientes in hoc peſſimum facinus proruerunt; & quia hoc anathema in medio eſt populi Chriſtiani, non eſt Deus cum eis, &c. Omnia, quae 12.q.2.c.
Domino offeruntur, proculdubio conſecran- 3.nulli.
tur, & non ſolum ſacrificia, quae a ſacerdotibus ſuper altare Domini conſecrantur, oblationes fidelium dicuntur; ſed quidquid ei a fidelibus offertur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, vel quodlibet artificium, aedificium, veſtimentum, quodcumque mobile, vel immobile, &c. & quicumque ab eccleſia aliquod ex his quocumque modo alienauerit, abſtulerit, inuaſerit, vaſtauerit, ſiue diripuerit; quia quaecumque eccleſiae ſunt, Chriſti ſunt, proculdubio ſacrilegium committit. Quapropter in libro Capitularium ſecundo cap. 427. &c. ſancitur, vt nullus laicus homo, vel Imperator, vel Rex, vel Epiſcopus, aut aliquis praefectorum ſaeculari poteſtate fultus ſibi per violentiam rapiat, aut a nobis competere, vel quocumque modo inuadere praeſumat, monaſterium, aut praedia, vel quaſcumque res,

vel aliquid de monaſterio, &c. Si autem in tantum horribilis eſt Deo ille, qui impie agit; certe ſeparatus eſt a Deo, & anathemati iuſto ſubicitur. Anathema enim nihil aliud ſignificat, niſi a Deo ſeparationem, ſicut in veteri, & nouo teſtamento indicium de anathemate ſignificae. Et nullus ſacrilegus regnum Dei poſſidebit, niſi per puram, probatamque, & publicam paenitentiam, & ſanctae eccleſiae, eius praecipuae, quam laeſit, ſatisfactionem, &c. Et a ſocietate fidelium eius ideo alienatur; vt quiſquis ille eſt, pro certo hoc ſciat, quia tali, niſi per ſatisfactionem condignam, nec viuo, nec mortuo eccleſia communicat, &c. Sicut Hieremias peccatorem populum quadruplici planxit alphabeto; ſic nos ſacrilegos Dei, & eccleſiae contemptores percutiamus quadruplici anathematis maledictos. Sit eis clauſa porta caeli, aperta ianua inferni; cũ nullo Chriſtiano partem habeant omnino, vel ſocietatem, ſed & de reliquiis ciborum illorum nihil detur pauperibus, quin potius proiiciantur canibus, donec per humilem, & dignam paenitentiam, & congruam emendationem laetificent eccleſiam, quam per ſacrilegia, & nefandã ſcelera exacerbauerant. Sed quia ſunt quidam, qui temporalẽ potius mortem; quam aeternam timeant, recenſeamus, quid ſaeculi leges de talibus praecipiant. In libro ſupraſcripto cap. 451. iubetur, vt capitali paena multentur, qui ſacrilegia, adulteria, praedationes, & deuaſtationes exercuerunt, & omnes res eorum fiſco Regis ſocientur, vel eccleſiae, cuius res vaſtauerint, alienauerint, aut abſtulerint, dentur. De illis, qui res eccleſiae tenent, ex Capitulari Caroli Imperatoris. Si quis eccleſiaſticam rem tenet, & admonitus iudicium declinauerit, quo vſque ad diſcuſſionem veniat, aut rem reſtituat, communione priuetur. *Troſleia cap. 4. Burch. lib. 11. cap. 17. Iuo lib. 5. tit. 3. cap. 32. panor. & par. 14. c. 87. decr. Tarrac. lib. 5. cap. 4.*

CAP. LVII.

cap. 1. de praeben. Greg. ix. & in 1. collect.

Nullus de clero, ſiue de populo eccleſiaſtica bona iure conſanguinitatis requirat ſibi habenda. *Pictau. cap. 3.*

CAP. LVIII.

Nemo ea, quae ſunt eccleſiae, vt ſua vſurpet. *Theophil. Epiſcop. Alex. in commonitorio, cap. 10.*

Nemo ſurripiat bona Epiſcopi defuncti; & bona eccleſiae viduatae ſeruentur ſucceſſori. Tit. XXXIV.

Vide ſupra lib. quarto, titulo octuageſimo tertio, quibus haec adde.

CAP. I.

Diſt. 79. c. 2 quoniam.

PRouentus eccleſiae viduatae apud oeconomum ipſius eccleſiae ſeruentur. *Chalced. cap. 25. in fin. Vernen. cap. 17. Vormat. cap. 76. Capitul. lib. 3. cap. 28. Burch. lib. 1. cap. 24. Iuo par. 5. cap. 135. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 35. Caeſar. lib. 31. c. 28.*

CAP. II.

Vt moriente Romano Pontifice, vel cuiuſcumque ciuitatis, nullus praeſumat facultates eorum inuadere, ſed ſucceſſoribus eorum reſeruentur integrae. *Nicol. ij. in ſynod. Rom. cap. 2.*

CAP. III.

Ne aliquis clericus res Epiſcoporum, vel clericorum, vel in vita, vel poſt mortem eorũ diripiat, vel in vſus proprios conferat. Quod ſi quis fecerit, anathema ſit. *Vrban. ij. in ſyn. Claramon. cap. 31. al. 29.*

De pactis. Tit. XXXV.

CAP. I.

De pact. c. 7. Greg. ix. & c. 1 eod. tit. in 4. col.

PLerique ſicut accepimus, regulares, & clerici ſaeculares, interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt, in praeiudicium parochialium eccleſiarum pactum adiiciunt, vt conductores, & feudatarii, decimas eis ſoluant, & apud eoſdem eligant ſepulturam, &c. Pactum huiuſmodi penitus reprobamus; ſtatuentes; vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti praeceptum, eccleſiae parochiali reddatur. *Innocent. iij. in conc. gen. Lateranen. cap. 56.*

CAP. II.

Vt pactum, quod a beatae memoriae veſtro genitore domino Vdone, & a vobis piiſsimis Imperatoribus iuxta praecedentem conſuetudinem factum eſt, nunc in ſynodo redintegretur, & inuiolatum ſeruetur. *Ioan. ix. in ſynod. Rauen. par. 3. cap. 5.*

CAP. III.

20. q. 1. c. 8 puellae

Si humana pacta non poſſunt impune calcari, quid de eis manebit, qui corrupuerint foedera diuini ſacramenti. *Leo epiſt. 90. ad Ruſtic. cap. 13. & 14. Burchar. lib. 8. cap. 2. Iuo par. 7. cap. 20. decret. Anſelm. lib. 11. cap. 87. Caeſar. lib. 10. cap. 113. Tarrac. lib. 1. c. 221.*

CAP. IV.

De pact. cap. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

Studioſe agendum eſt, vt ea, quae promittuntur opere compleantur. *Greg. lib. 8. reg. ep. 38. Ianu. Epiſc. Calarit.*

CAP. V.

Heb. 12. Rom. 12.

Cum generatione, quae pacem vobiſcum habere quaerit, quomodo ad alterutrum pacem firmare, & cuſtodire debeatis, inquiritis. Quaecumque gens vobis pacem offerre voluerit, vos nolite renuere, ſcriptum quippe eſt: Pacem ſequimini cum omnibus. Et rurſus: cum omnibus hominibus pacem habentes, &c. Prouidendum eſt, vt in omni pacto Chriſtus praeponatur, ita vt lege ipſius, & praecipue fide

illius

* illaeſa

*illius ſuperſiſtente foedus,quod in inuicē pangitur permaneat incorruptū. Quam autē pacē ſectari debeatis, dominus manifeſtat,cum dicit: Pacem meam do vobis; Cum eo igitur, qui pacem Chriſti non habet, nec nos communionis habere pacem debemus. Sed nec cum illo, qui pacem ideirco poſtulat, vt liberius nociua committat. *Nicolaus ad conſul. Bulgar. cap. 80.*

Ioan. 14.

CAP. VI.

Percunctati eſtis; cum generatione, quae Chriſtiana eſt, foedus, interpoſito ex vtraque parte iureiurando feceritis; & poſt haec illi pactum diſrumpere, & ſuper vos inſurgere voluerint; verū & vos adire contra eos audeatis, an aliud quid agere debeatis. Verum omnis eſt neceſſitas toleranda, magis quam a vobis quaelibet iniquitas perpetranda. Proinde foedus, quod pangitis, nulla eſt occaſione violandum, niſi forte in confirmandi foederis ipſius articulo interpoſitum eſt; quatenus ſic vna pars id foret obſeruatura pactum, ſi para hoc altera, nulla tergiuerſatione violaſſet; ſi quidem a Chriſtiano omne genus mendacii ſummopore declinandum eſt, &c. Iam vero ſi illi poſtpoſito iuramento, diruptoque foedere contra vos inſurrexerint; quid vos oporteat agere, Epiſcopus veſter a vobis inquiſitus reſpondeat, &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 81.*

CAP. VII.

2. Cor. 6.

Cum paganis quod ſit Chriſtiano pactum faciendum Apoſtolus indicat; qui nullā communionem luci ad tenebras, Chriſto ad Belial, fideli cum infideli, dat intelligi, debere prorſus exiſtere. Verum ſi eo fidelis animo pactum cum infideli conſtituit, vt eum ad cultum veri Dei poſſit attrahere; non eſt prohibendum, &c. Inueniuntur autem nonnulli ſanctorū, & fidelium cum alienigenis, & infidelibus pacta, & amicitiae foedera contraxiſſe diuerſa; ſed eos non tamquam infidelitatem eorum, & ſuperſtitionem approbantes coluiſſe; ſed tamquam in angarias diuerſis vſibus implicaſſe, & praecipue in terrenis eos quaeſtibus, & ſeruilibus occupaſſe. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 82.*

CAP. VIII.

De pact. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect. Antiq. c.

Gratus Epiſcopus dixit, &c. Aut inita pacta ſuam obtineat firmitatem, aut conuentus, ſi ſe non cohibuerit, eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam. Vniuerſi dixerunt; Pax ſeruetur, pacta cuſtodiantur. *Carth. i. cap. 12.*

CAP. IX.

Pacta, quae iuxta canonicam regulam inter Epiſcopos per pacificam deliberationem iuſtiſſime fuerint facta, in omnibus placet eſſe ſeruanda. *Emerit. cap. 8. ante fin.*

De donationibus. Tit. XXXVI.

CAP. I.

17. q. 4. c. 41.

QVeſti nobis ſunt Caſtelien. monaſterii monachi Abbatem ſuū terram intra ſyllacaenum* caſtrum, quae in DC. pedes extenditur, ſub praetextu fabricandae eccleſiae fraternitati tuae donationis titulo conceſſiſſe. Et ideo volumus, quantum parietes poſſunt aedificatae eccleſiae circumdare, iuri eccleſiae vendicari. Quidquid vero extra parietes eiuſdem eccleſiae eſſe potuerit, ad iura monaſterii ſine difficultate aliqua reuertatur: quia nec mundanarum legum, nec ſacrorum canonum ſtatuta permittunt, res monaſterii de iure eius, quolibet titulo ſegregari. Ea propter donationem eius terrae, quae contra rationem facta eſt; ſine aliqua dilatione reſtitue. *Greg. lib. 7. indict. 1. ep. 33. Caeſar. lib. 9. cap. 35.*

* ſchilli tan. al.

CAP. II.

De iis quae fiūt a praelatib. apud Greg. ix. c. 7. & 8. & in 3. collect de iis quae conced. ab Epiſc. c. 1. & 2.

Ne quis Epiſcopus de rebus eccleſiae quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, niſi forte aliquod horū faciat, vt vel meliora proſpiciat, & cum totius cleri conſenſu, atque tractatu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiae profuturum, &c. Si laicus decimam diocoeſani conſenſu alteri eccleſiae aſſignauerit, praeſertim religioſo conuentui, conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa, &c. *Innoc. iij. Arcipresbytero, magiſtro ſcholar. & P. de vico ſancti Aue. Regis Ali. Bituricen.*

CAP. III.

De haeret. c. 6. Greg. ix. & c. 9. in 1. col.

Epiſcopi, vel clerici res ſuas ne donent non orthodoxis Chriſtianis, & ſi propinqui ſint. *Carthaginen. cap. 22. Carthaginen. iij. cap. 13.*

CAP. IV.

12. q. 2. c. 51. ſine p. 2. & cap. 1. & 8 de his, quae ſunt a praelat. Greg. ix. & in 1. collect. de iis, quae conced. c. 1. & in 3. col. c. 2.

Irrita erit donatio, Epiſcoporum, vel venditio, vel commutatio rei eccleſiaſticae abſque conniuentia, & ſubſcriptione clericorum. *Carth. iv. cap. 32. Innoc. iij. Meten. Archidiacono. Burchar. lib. 3. cap. 170. Iuo par. 3. cap. 291. decret. & lib. 2. tit. 10. cap. 2. panor. Anſel. lib. 7. cap. 192. in addit.*

CAP. V.

22. q. 2. c. 34.

Epiſcopus, qui filios, aut nepotes non habens, alium, quam eccleſiam, reliquit haeredē; ſi quid de eccleſia, non in eccleſiae cauſſa, aut neceſſitate inſumpſerit; quod diſtraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui vero filios habet, de bonis, quae reliquit, ab haeredibus eius indemnitatibus eccleſiae conſulatur. *Agathen. cap. 33. v. cap. 22. Hiſpal. cap. 1.*

CAP. VI.

Quiſquis clericus aliquid de munificentia eccleſiae, cui ſeruierit, adeptus, & ad ſacerdotium alterius ciuitatis eſt, aut fuerit ordinatus; quod dono accipit, vel acceperit, reddat; & quod ſuum eſt ex proprietate, vel ſecundum inſtrumenti ſeriem probatur emiſſe, poſſideat. *Epan. cap. 14.*

CAP. VII.

14. q. 2. c. vni.

Ne quis ſacerdotum, vel clericorum more ſaecularium iudicum audeat accipere pro impenſis patrociniis munera, niſi forte in eccleſiis oblata gratuito, quae non fauore muneris videantur accepta, ſed collatione deuotionis

illata,&c. *Tarraconen. cap. 10. Caeſar. lib. 5, cap. 76.*

CAP. VIII.

De munificentiis ſacerdotum id obſeruandum; quod ſicut, ſi quid praeſenti tempore a clericis decedentibus munificentiae habetur, vel poſſidetur; deinceps a ſucceſſoribus nullatenus auferatur: ita vt qui deceſſorum largitatibus gaudent, officia, & eccleſiae obediētiam, & affectum ſacerdotibus praebeant. De quibus tamen munificentiis, quae praeſenti tempore ab his poſſidentur, ſi pro oportunitate Epiſcopo placuerit, quod voluerit commutare; ſine accedente diſpendio in locis aliis commutetur. De munificentiis vero praeſentibus, quas vnuſquiſque clericus pro ſua gratia eorum obſequiis exiſtimat conferenda, ſicut in arbitrio dantis eſt, vt tribuere, quibus voluerit, debeat; ita ſi inobedientia, vel contumacia in aliquo accipientis extiterit; culpa agnita, in arbitrio ſit praeſidentis, vtrum, vel qualiter debeat reuocare. *Aurel. iij. cap. 17.*

CAP. IX.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio aliquid in campellis, vel in vineolis etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiae contuliſſe; ſi poſtmodum ipſe, vel heredes eius quacumque occaſione auferre a iure hoc eccleſiae alienare voluerint; quouſque a tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, aut certè a communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurel. iv. cap. 19.*

CAP. X.

Si quis Epiſcopus alterius eccleſiae clerico de facultatibus ſuae eccleſiae aliquid ſub titulo quocumque donauerit; poſt eius obitum, qui acceperit ad eccleſiae ius, de cuius facultate diſceſſerat, reuertatur: quia iniquum eſt, vt ſub hac ſpecie damnum eccleſia, quae multis ſubuenit, patiatur. *Aurel. iv. cap. 36.*

CAP. XI.

Quiſquis maiorum, aut mediocrium perſonarum quodcumque muneris, vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuſlibet locis ſanctorum ſtudio mercedis cum iuſtitia pro Dei contemplatione contulerit; & haec ipſa, quae a parentibus donata noſcuntur, poſt modum quis auferre praeſumpſerit; vt necator pauperum communione priuetur. *Aurel. v. cap. 16.*

CAP. XII.

Illud cenſuimus ſtatuendum, vt quaſcumque munificentias clericis, aut ſeruientibus, ſiue de rebus eccleſiis in vſum, aut de propriis in proprietatem praecedentes dederint ſacerdotes ſubſequentes Pontifices nullatenus auferre praeſumant. Si quid tamen culpae extiterit, pro qualitate perſonarum, vel regula canonum praecedentium in perſona habeatur, non in facultate diſtrictio. *Lugdun. cap. 5.*

CAP. XIII.

Praebendum eſt a ſacerdotibus vitae ſolatium indigentibus, & maxime his, quibus reſtituenda vicisſitudo eſt. [Quicumque ergo fidelium de facultatibus ſuis eccleſiae aliquid deuotione propria contulerint; ſi forte ipſi, aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam; ab eadem eccleſia ſuffragium vitae pro temporis vſu percipiant. Si enim clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticae largiuntur; quanto magis his conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Tolet. iv. cap. 37.*

16. q. 7. c. 30.

CAP. XIV.

Quaecumque Epiſcopus ad bonos profectus viderit creſcere per bonam intentionem; venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus eccleſiae, quod voluerit, illi largiendi habeat poteſtatem, &c. *Emerit. cap. 13.*

CAP. XV.

Placuit huic ſancto concilio; vt ſi Epiſcopus eccleſiae ſuae, in qua praeſidet, de rebus ſuis inuentus fuerit plurima contuliſſe; quidquid amicis ſuis, ſeruis, aut libertis, vel quibuſlibet perſonis, de eccleſiae ſuae rebus compertus fuerit aliquid donaſſe; ſi triplum, aut multo plus patuerit eſſe, quod conſcripſit in nomine eccleſiae ſuae; firmum teneat, quod diſtribuit in perſonis, quae praenotatae ſunt ſuperiori ordine: nec licebit ſuccedenti Epiſcopo prioris ſui irrumpere voluntatem. *Emerit. cap. 21.*

CAP. XVI.

Res, quae ab illectis, & negligentibus datae ab auaris, & cupidis non ſolum acceptae, ſed raptae noſcuntur, haeredibus reddantur, qui dementia parentum, & auaritia inceptorum exhereditati eſſe noſcuntur. Si vero neſcientibus Epiſcopis, aut Abbatibus miniſtri eorum, quilibet videlicet in clero, hoc feciſſe conuincuntur; Epiſcopi, & Abbates deſidia; illi vero rapacitate, & auaritia iudicentur. Hoc vero quod quiſque Deo iuſte, & rationabiliter de rebus ſuis offert, eccleſia tenere debet. *Cabilo. ſub Carolo cap. 7. Burch. lib. 8. cap. 93. Iuo par. 7. cap. 211. decret.*

16. q. 7. c. 41. conſtitut & 20 q. 3. c. vlt.

De induciis. Tit. XXXVII.

CAP. I.

TReugas a quarta feria poſt occaſum ſolis vſque ad ſecundam feriam, & ab aduentū Domini vſq. ad octauas Epiphaniae, & a ſeptuageſima vſque ad octauas Paſchae, ab omnibus inuiolabiliter obſeruari praecipimus. Si quis autem treugas frangere temptauerit, poſt tertiam commonitionem, ſi non ſatisfecerit. Epiſcopus ſuus excommunicationis ſententiam dictet, & ſcriptam vicinis Epiſcopis repreſentet, &c. Epiſcopi ad ſolum Deum, & ad ſalutem populi habentes reſpectum, omni tepiditate ſepoſita, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi conſilium, & auxilium praebeant, &c. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 21. Innoc. iij. in conc. Rom. cap. 9. poſt Iuo. panor.*

cap. 1. de treug. & pace. Gregor. ix. & in 1. col.

CAP.

CAP. II.

De treug. & pac. c. 1. Gregor. ix. & in 3. collect.

Innouamus, vt presbyteri, monachi, clerici, conuerſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes, & redeuntes, & in agricultura exſiſtentes, & animalia, quae ſemina portant ad agrum, congrua ſecuritate laetentur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 22. Innocent. ij. in conc. Rom. c. 9. poſt Iuo. panor.*

CAP. III.

Si quis treugam diſfregerit, vſque tertio ad ſatisfactionem ab Epiſcopo admoneatur. Quod ſi nec tertio ſatisfacere contempſerit; Epiſcopus, vel cum Metropolitani conſilio, aut cum duobus, aut vno vicinorum Epiſcoporum in rebellem anathematis ſententiam dictet, & per ſcripturam Epiſcopis circumquaque denunciet. *Calliſt. ij, in conc. Roma. cap. 13.*

CAP. IV.

Praecipimus, vt presbyteri, clerici, monachi, conuerſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes, & redeuntes, & in agricultura exſiſtentes, & animalia, cum quibus arant, & oues omni tempore ſint ſecurae. Si quis autem hoc noſtrum ſtatutum violare praeſumpſerit; Epiſcopus, in cuius parochia fuerit, omni tepiditate ſepoſita, canonicam de ipſo iuſtitiam faciat. *Eugen. iij. in conc. Rom. c. 11.*

De praeſcriptionibus. Tit. XXXVIII.

CAP. I.

16. q. 3. c. 1 per ſingulas.

VNiuſcuiuſque eccleſiae ruſticae paraeciae, vel praedia maneant inconcuſſa apud Epiſcopos, qui ea poſſident, praeſertim ſi triginta annis ſine vi ea poſſidentes adminiſtrant. Intra id tempus, ſi quaeſtio de eis moueatur, liceat ei, qui ſe laedi putat, mouere litem apud ſynodum prouinciae, vel ſi contra ſuum Epiſcopum, vel Metropolitanum lis ſit, apud Primatem, vel CP. ſedem, &c. *Chalced. c. 17. Trul. c. 25. Burc. lib. 3. c. 148. Iuo lib. 2. tit. 6. c. 1. panor. & par. 3. c. 106. decr. Anſel. lib. 5. c. 26.*

CAP. II.

16. q. 3. c. 8.

** piae*

Placuit huic ſanctae, & magnae ſynodo; vt res, vel priuilegia, quae Dei eccleſiis ex longa conſuetudine pertinent, & ſiue a *dinae recordationis Imperatoribus, ſiue ab aliis Dei cultoribus in ſcripeis donata, & ab eis per annos triginta poſſeſſa ſunt, nequaquam a poteſtate Praeſulum earum, quaecumque perſona ſaecularis per poteſtatem ſubtrahat, aut per argumenta quaelibet auferat: ſed ſint omnia in poteſtate, ac vſu Praeſulis eccleſiae, quaecumque intra triginta ſpatium annorum ab eccleſiis poſſeſſa fuiſſe noſcuntur. Quiſquis ergo ſaecularium contra praeſentem definitionem egerit; tanquam ſacrilegus iudicetur, & donec ſe correxerit, & eccleſiae propria priuilegia, ſeu res reſtituerit, & reſeruauerit, anathema ſit. *Synod. vij. CP. ſub Hadr. ij. c. 18. Anſelm. lib. 4. c. 30. Iuo epiſt. 71. vel 30. ad Decan. Beluacen.*

CAP. III.

De praeſcrip. cap. vlt. Greg. ix. & in 4. coll. eo. tit. c. 3. Rom. 14.

Quoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: ſynodali iudicio definimus; vt nulla valeat abſque bona fide praeſcriptio tam canonica, quam ciuilis. cum ſit generaliter omni conſtitutioni, atque conſuetudini derogandum, quae abſque mortali non poteſt obſeruari peccato. Vnde oportet, vt qui praeſcribit, in nulla temporis parte rei habeat conſcientiam alienae. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 41.*

CAP. IV.

13. q. 2. c. 1. 16. q. 3. c. 2. §. 1

Facultates eccleſiae, nec non & dioeceſes, quae ab aliquibus poſſidentur Epiſcopis, iure ſibi vindicent, quod triceunalis lex concluſit; quia & filiorum noſtrorum Principum, ita emanauit auctoritas, vt vltra triginta annos nulli liceat pro eo appellare, quod legum tempus excluſit. *Gelaſ. epiſt. 2. c. 2. Burch. lib. 3. c. 149. Iuo lib. 2. tit. 6. c. 2. panor. & par. 3. c. 144. & 147. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 19. Caeſar. lib. 7. c. 31.*

CAP. V.

16. q. 4. c. 2.

Volumus accedentem te ad Panormitanam ciuitatem, quaeſtionem ipſam tali ratione diſcutere, dominio rei apud poſſeſſorem, ſicut hactenus poſſeſſum eſt, videlicet permanente; vt ſi monaſterium praefatum ſancti Theodori fines, de quibus cauſatio mota eſt, inconcuſſos quadraginta annis poſſediſſe repereris; nullam deinceps, etiam ſi quid ſanctae Romanae eccleſiae competere potuit, patiaris ſuſtinere calumniam: ſed quietem eorum inconcuſſam omnibus modis procurare. Sin vero actores eccleſiae, non eos poſſediſſe quadraginta annos inconcuſſo iure monſtrauerint, ſed aliquam intra tempora haec motam fuiſſe aliquando quaeſtionem eorundem finium; electis arbitris tranquille, & legaliter ſopiatur. *Gregor. lib. 1. epiſt. 9. Petro Subdiacono. Iuo par. 3. cap. 146. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 75. in Roman.*

CAP. VI.

De praeſcrip. c. 5. in 1. coll.

Hortamur, vt ad loca, de quibus contentio eſt, debeatis accedere, & conſtituta loca, quae in lite ſunt praeſentia, iure terminare faciatis; quadraginta tantum annorum ab vtraque parte praeſcriptione ſeruata. *Gregor. Syracuſa. Epiſc. lib. 6. regiſt. ep. 36. vel c. 200.*

CAP. VII.

cap. 1. de praeſcrip. Greg. ix. & in 1. coll.

Placuit, vt etiam ſi quiſquam poſt leges aliquem locum ad catholicam vnitatem conuerterit, ſi eum per triennium nemine repetente retinuit; vlterius ab eo non repetatur. Si tamen per ipſum triennium fuit Epiſcopus, qui potuit repetere, & tacuit; praeiudicium patietur. Si autem non fuit, non praeiudicetur matrici; ſed liceat, cum locus acceperit Epiſcopum, quem non habebat, ex ipſo die intra triennium repetere. Itemq. ſi fuerit Epiſcopus ad catholicam ex Donati parte conuer-

uer-

uerſus ; non ei praciuditet praefinitum tempus : ſed ex quo die conuerſus eſt , habeat per triennium poteſtatem repetendi loca, quae ad ipſam pertinebant cathedram. *Carth.c.120. G. Afri.c.86.L.*

CAP. VIII.

16.q.3.c. 11. Clerici quilibet quantacumque diuturnitate temporis de eccleſiae remuneratione aliqua poſſederint , in ius proprium praeſcriptione temporis non vocentur; dum modo pateat eccleſiae rem fuiſſe ; ne videantur etiam Epiſcopi adminiſtrationes prolixas, aut *precatorias, cum ordinati ſunt , facere debuiſſe , aut diu retentas facultates in ius proprietatis ſuae poſſe tranſcribere . *Agathen.cap.59. Epau.c.18.Iuo par.3.c.166.decr.*

*precarias

CAP. IX.

16.q.3.c. 12. Si Epiſcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis, vel monachis praeſtiterit excolendas , vel pro tempore tenendas , etiam ſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur , nullum eccleſiae praeiudicium patiatur : nec ſaecularis legis praeſcriptio opponatur . *Aurel. c.25. vel 23. Anſel.lib.5.c.87.in Rom.*

CAP. X.

Quicumque clericus aliquid de iure eccleſiaſtico alienare quacumque ratione praeſumpſerit , non valebit : quia ſecundum canonum ſtatuta,proprietatem eccleſiae non violat in alios quamlibet longa poſſeſſio,&c. *Aurelian. iv. cap.18.*

CAP. XI.

16.q.3.c. 13.prima Omnis parochia , quae ab antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe eccleſiam ſuam comprobaret , eius priuilegio reſtituatur . Sicut enim per legem mundalem his, quos barbarica * ſeueritas captiua neceſſitate tranſuexit, poſt liminio reuertentibus redditur antiqua poſſeſſio ; non aliter eſt eccleſia receptura parochiam , quam ante tenuit, cum rebus ſuis, ſiue ab aliis eccleſiis poſſideatur , ſiue in cuiuſlibet poſſeſſionem tranſfuſa ſit . Non enim erit obijcienda praeſcriptio temporis , vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis . *Hiſpalen.ij.cap.1. C.de captiu.& poſtlimi.l.1. ſi quos l.fin.ff. diuerſar. hor. ff. quos barbarica fer.*

*feritas al.

CAP. XII.

16.q.3.c. 6.Inter. Prolatis canonibus ſynodalia decreta perlecta ſunt , quae monent ita oportere inhiberi cupiditatem , vt ne quis terminos alienos vſurpet . Ob hoc placuit inſpectionis viros mittendos , ita vt ſi in dioeceſi poſſidentis ſitam baſilicam veteribus ſignis lineis praeuiſus monſtrauerit ; eccleſia, cuius eſt ius retentionis , ſit aeternum dominium . Quod ſi & limes legitimus eandem baſilicam non recludit, & tamen longi temporis probatur obiecta praeſcriptio, appellatio repetentis Epiſcopi non valebit : quia illi tricennalis obiectio ſilentium imponit . Hoc enim & ſaecularium Principum edicta praecipiunt , & Praeſulum Romanorum decreuit auctoritas . Si vero intra triginta annos extra alienos terminos baſilicae iniuſta retentio reperitur ; repetentis Epiſcopi iuri ſine mora reſtituetur. *Hiſpalen. ij. cap.2. Burch. lib.1.cap.69. Iuo par.3. cap. 99. decre.*

CAP. XIII.

Quicumque Epiſcopus alterius Epiſcopi dioeceſim per triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit, quia ſecundum ius legis, eius videtur eſſe dioeceſis ; admittenda non eſt contra eum actio repoſcendi . Sed hoc intra vnam * parochiam , extra vero nullo modo : ne dum dioeceſis defenditur , prouinciarum termini confundantur. *Tolet.iv.c.33. Burchar.lib.1.c.67. Iuo lib.2. tit.6. cap.4. panor.& par.3.c.131. & par.5.c.175.decr. Anſelm.lib.5.c.28.* 16.q.3.c. 4.

*prouinciam

CAP. XIV.

Sicut dioeceſim alienam tricennalis poſſeſſio tollit, ita territorii conuentum non adimit. Ideoq; baſilicae, quae nouae conditae fuerint, ad eum Epiſcopum pertinebunt, cuius conuentus eſſe conſtiterit . *Tolet.iv.c.34. Burch. lib. 3.c.147. Iuo lib.2.tit.6.c.5.panor. & par.3.c. 212.decr. Anſel.lib.5.c.27.* 16 q.3.c. 3. 16 q.5.c. 2.poſſeſſio

CAP. XV.

Dum, miſerante Domino, Principis iuſſu in vnum ad ſanctum veniſſemus Concilium, vnus Belua nomine ſanctae Egeditanae eccleſiae Epiſcopus interpellauit ſanctam ſynodum, eo quod Iuſtus Salmanticenſis eccleſiae Epiſcopus, debitam illi teneret dioeceſim: hoc etiam adijciens , vt vnde a Gallaeciae metropoli dioeceſis ſuae fuerat poſſeſſum, ille reciperet, quamuis longa poſt tempora , quae parochiae ſuae fuerant debita . Sed quia antiquorum canonum ſunt inſtituta, vt ſi in vna prouincia, quiſque Epiſcopus de alterius dioeceſi partem aliquam per triginta annos poſſederit , quietus teneat : iuſtum perſpeximus , vt quia nec ille triginta annos adhuc habet , quod ad huius prouinciae Metropolim reductus eſt ; & ille, quod per longa tempora non poſſedit, recepit, & triginta adhuc non ſunt in hoc illi impleti anni ; ſicut ille ad debitam dioeceſim rediit , ita & hic pulſat ad dioeceſim ſibi debitam ordine Metropolitani cum ſuis fratribus per ſuum Saionem recipiat . Ita tamen, vt de praeſentia Metropolitani inſpectores dirigantur, qui euidentia ſigna dioeceſes ipſas conſpiciant, & vnuſquiſque quod illi debitum eſt, accipiat & habeat, &c. Omnibus vero Epiſcopis id conſtituitur eſſe ſeruandum , vt parochiam ſuam bene cuſtodiant, nec a quolibet fratre ea vſurpari permittant . Quibus ſi tricennalis numerus per voluntatem , aut negligentiam occurrerit , nullo modo reddenda erit. *Emerit.c.8.*

CAP. XVI.

Renouamus canonem, qui dicit, ruſticas, & quae ſunt in regione parochias inconcuſſas, & illabefactatas manere apud Epiſcopos , qui

cas

eas poſſident, & maxime ſi triginta annorum ſpatio eas ſine vi poſſidentes adminiſtrauerint. Si autem intra triginta annos fuit, vel fuerit aliqua de his controuerſia; licere his, qui ſe iniuria affectos dicunt, de eo actionem mouere apud ſynodum prouinciae. *Trull.c. 25. vide Chalced. cap. 17.*

CAP. XXVII.

Ab antiquo tempore a ſanctis patribus, & a noſtris ſenioribus conſtitutum eſt, vt ſicut habet Epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſſidet: ita & vnuſquiſque presbyter habeat parochiam ſuam, &c. *Troſleia. cap. 6. in prenc.*

De praecariis. Tit. XXXIX.

CAP. I.

16.q.3.c. 11. Clerici quilibet, quantacumque diuturnitate temporis eccleſiae remunerationе aliqua poſsiderint, in ius proprium, praeſcriptione temporis, non vocentur; dummodo pateat eccleſiae rem fuiſſe; ne videantur etiam

* precarias Epiſcopi adminiſtrationes prolixas, aut* precatorias, eum ordinati ſunt, facere debuiſſe, aut diu retentas facultates, in ius proprietatis ſuae poſſe tranſcribere. *Agath. cap. 59. Epan. c. 18. Iuo par. 3. c. 166. decr.*

CAP. II.

16.q.3.c. 12. Si Epiſcopus humanitatis intuitu mancipiola vineolas, vel terrulas clericis, vel monachis praeſtiterit excolendas, vel pro tempore tenendas; etiam ſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur; nullum eccleſia praeiudicium patiatur, nec ſaecularis legis praeſcriptio opponatur. *Aurel. cap. 15. vel 23. Anſel. lib. 5. cap. 87. in Rom.*

CAP. III.

12 q. 2. c 73. Saepe fit, vt proprietati originis obſiſtat longinquitas temporis, &c. Decernimus, vt ſi quis clericorum ſtipendium de rebus eccleſiae cuiuſquam Epiſcopi percipit largitate, ſub precariae nomine debeat profeſsionē ſcribere; nec per retentionem diuturnam praeiudicium afferat eccleſiae, & quaecumque in vſu perceperit, debeat vtiliter laborare; vt nec res diuini iuris videantur aliqua occaſione neglegi, & ſubſidium ab eccleſia, cui deſeruiunt, percipere poſſint clerici. Quod ſi quis eorum contempſerit facere, ipſe ſe ſtipendio ſuo videbitur priuare. *Tolet. vi. c. 5. Iuo par. 6. cap. 372. decret.*

CAP. IV.

De illis hominibus, qui exhereditati eſſe dicuntur, ſi aliquis eſſet, qui vellet dicere ſe a quolibet noſtrū illis priuari rebus, quas pater eius, aut mater, aut frater, aut aliquis propinquorum ad eccleſias Dei dediſſet, & in eius nomine iterum precaria a Rectoribus eccleſiarum acciperetur, &c. Paene nullus eſt, qui res ſuas ad eccleſias donet, niſi de rebus eccleſiaſticis, aut tantum, quantum donauit, aut duplum, aut triplum vſufructuario accipiat; & quibus ille tunc, vel quantis filiis, aut propinquis a rectoribus impetrauerit, poſt diſceſſum eius eadem conditione, qua ille tenebat, poſteri eius ſibi vindicent, &c. Nobis viſum eſt, praedictis heredibus hanc dare optionem; vt ſi voluiſſent traditiones patentum ſuorum conſequi, de qua illi iam erant per legem excluſi, rectoribus eccleſiarum ſe commendarent, & hereditatem illam in beneficium, vnde ſi adiuuare, ac ſuſtentare poſſent, acciperent. *Turon. ſub Carolo cap. 51.*

CAP. V.

Quicumque per cupiditatem, & malum ingenium aliorum res ſibi acquiſierint, & pro ipſis rebus eccleſiae illis in precaria reddiderint, & poſt modum datoribus diſplicuerit; pars eccleſiae, quod ſuum eſt, habeat; & illi, quae ſua ſunt, abſque vllius cōtradictione, recipiant. Qui hoc perpetrauerint, ſecundum modum culpae paenitentiam agant, & deinceps res aliorum cupide, & procaciter recipere non praeſumant, niſi tantum quantum pro ſola eleemoſyna eas Deo dare voluerint, vel etiam ipſas, quas donant in nomine ſuo, & filiorum ſuorum in precariam recipere voluerint. *Remen. cap. 36.*

CAP. VI.

Si quilibet hominum res eccleſiae per mēdacia, vel alias mala ingenia, in precariam ſibi acquirere, & habere voluerit; & poſt factas precarias eadē mendacia ad aures eiuſdem rectoris eccleſiae delata fuerunt ipſa eccleſia res ſuas, quae ei mendaciter abſtractae fuerint, pleniter abſque vllius contradictione omnino recipiat. Ille vero, qui res ſuas per eadem mendacia propter cupiditatem ipſius precariae eidem eccleſiae tradidit, ſimili modo in ſuam recipiat dominationem. *Remen. c. 37. Magun. ſub Arnul. cap. 20.*

CAP. VII.

Precariae, & commutationes tempore viduatarum eccleſiarum factae ab his, qui loca Epiſcoporum occupauerant, reſcindantur; & cum auctoritate eccleſiaſtica, vel ciuili, ſi* fiendae ſunt, fiant. *Beluacen. apud Melden. c. 21. Burch. lib. 3. cap. 166. Iuo par. 3. cap. 227. decret.* 12.q.2.c 44. * faciendae al.

CAP. VIII.

Precariae a nemine de rebus eccleſiaſticis fieri praeſumantur, niſi quantum dē qualitate conuenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus eccleſiae, in ſuo tantum qui dederit nomine, ſi res proprias, & eccleſiaſticas vſufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad praeſens dimiſerit; ex rebus eccleſiaſticis triplum fructuario vſu in ſuo tantum quis nomine ſumat. Quia ſic eas quemque tractare oportet, vt alienatum diſpenſatorem, non propriarum largitorem. Et a nulla poteſtate quis cogatur facere precariam de rebus proprie Deo, & ſanctis illius dicatis, cum ratio, & vſus obtineat, neminem, cui non vult, 10.q.2.c. 4.

vult,contra vtilitatem,& rationem,praeſtitum de proprio facere beneficium. Praecepta autem regalia ſuper precariis eccleſiaſticis fieri, nec ratio ſinit, nec auctoritas quolibet modo permittit. Quoniam praecepta in iure eccleſiaſtico firmare, indignum iudicet, neceſſe eſt maieſtas regia,niſi ab eccleſiaſtico rectore petantur, &c. Precariae ſecundum antiquam conſuetudinem,& auctoritatem de quinquennio in quinquennium renouentur. *Syn. Beluacen.apud Melden cap.22.Burch. lib.3. cap. 167.& 168.& 169. Iuo par.3.cap.228.229. 230.decret.*

10.q.2.c. 5. c.1 *de precar. Greg. ix. & in 1. collect.*

De locato, & conducto.

Tit. X L.

C A P. I.

VEnit nunc ad aures noſtras quod quidam Epiſcoporum a quibuſdam rogati, poſſeſſiones,quae ad alias eccleſias pertinent,irrationabiliter conleraut, & per hoc quantum poſſunt ad propriam * vtilitatem, aliorum poteſtatem Epiſcoporum vſurpent, &c. Huius rei gratia placuit magnae huic, & vniuerſali ſynodo,quod nullus fratrum, & coepiſcoporum noſtrorum, vel quiſquam talem ſibi facere nequiſſimam locationem roget, vel ab alio aliquo ipſe rogatus quamlibet alienarum, & extranearum conferat eccleſiarum poſſeſsionem, &c. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram viſus fuerit faciens aliquid horum,quae nunc interdicta ſunt; ſeparatur aliquo indicto tempore,diſciſſo videlicet, & dirupto modis omnibus locatorio pacto, quod ſiue ſcripto, ſiue ſine ſcripto praeter canonem factum eſt, &c. *Syn.viij.*CP.*ſub Hadr.ij.c.23.*

* voluntatem.

C A P. I I.

Nullus Abbas, Archipresbyter,Praepoſitus eccleſiae audeat poſſeſsiones eccleſiae ſuae vendere, commutare, locare,vel in feudum dare ſine communi fratrum conſenſu,vel Epiſcopi propriae ciuitatis: alioquin ordinis ſui periculum patiatur. *Paſchal.ij.in ſynod. apud Guardaſtallum.cap.4.*

De iure emphyteutico.

Tit. X L I.

C A P. I.

12.q.2.c. 13.*Apoſtolicos.*

* ſolaria f.

HAec ſancta, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcoporum vendere,&c.nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta,nec alias ruſticas poſſeſsiones venumdare, ac per hoc eccleſiaſticos redditus laedere,&c. *Synod.viij.CP. ſub Hadriano ij.cap.15.Anſel.lib. 6.cap.169. Caeſar. lib.7.cap.74.*

C A P. I I.

Et hoc ſancta nunc ſynodus didicit; quod in quibuſdam locis, quidam propria vſi auctoritate,ac ſine voluntate illorum,quibus huiuſmodi deſpoſitiones cõmiſſae ſunt,audacter, & tyrannice pellunt eos, qui per emphyteuſim perceperunt aliquid ex his locis, quae poſſederunt,occaſione quaſi ruptae fidei circa penſionis pactum. Non autem licet omnimodis haec fieri,niſi prius excipiat proteſtationem per quoſdam idoneos, & fideles homines is, qui emphyteuſim contraxit; quod niſi dederit vſque ad tres annos deſtinatum tributum,propellatur a locis a ſe detentis. Oportet enim poſt triũ annorum cenſus retentionẽ accedere ad Praepoſitos vrbis, vel regionis illius, & arguere in conſpectu eorum eum, qui emphyteuſim conſecutus eſt,& exhibere contemptum eius:& tunc ſententia, & iudicio * Praetorum recipiat eccleſia propriam poſſeſsionem. Sed nequaquam quiſquam apud ſe, vel per ſe faciat praedictorum oblationem locorum. Suſpectum quidem tale quid, & multi turpis lucri,& auariciae conſiſtit indicium. Si quis ergo Epiſcopus, aut Metropolitanus praeter hanc definitionem noſtram abſtulerit aliquem locum a quoquam, putans quod eccleſiam propriam defendat,ſequeſtretur a proprio Patriarcha per aliquod tempus, dans primo, quod per poteſtatem ſuam abſtulit, vel ſurripuit. Si vero contentioſus quis perſtiterit non obediens his,quae ſancta,ac vniuerſali ſynodo viſa ſunt deponatur omnimodis. *Syn.viij. gen.CP.ſub Hadr.ij.cap. 20.vid. eiuſd. ſynodi viij.general.cap.15. inf. tit.de empt.& vendit. cap.1.*

* praedictorum ſ.

C A P. I I I.

Multi huc veniunt, qui terras aliquas, vel inſulas in iure eccleſiae noſtrae, in emphyteuſim ſibi poſtulant dari; & aliquibus quidẽ negamus,aliquibus vero iam conceſsimus. Sed tua experientia ſanctae eccleſiae vtilitatem conſpiciat,memor, quod ante ſacratiſsimum B. Petri Apoſtoli corpus poteſtatẽ patrimonii eius acceperit, &c. *Greg.Pet.ſubdiac. lib.1. regiſt.epiſt.70.*

De emptione, & venditione.

Tit. X L I I.

C A P. I.

APoſtolicos,& paternos canones renouans ſancta haec,& vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare * cimelia, & vaſa ſacrata,excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, quae accipiuntur in redemptionem captiuorum; ſed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſsiones venumdare, ac per hoc eccleſiaſticos redditus laedere, quos ad propriam vtilitatem, & * ob eſcam pauperum,& peregrinorum ſuſtentationem eſſe decernimus. Omnes vero eccleſiaſticarum rerum poteſtatem habentes, & has meliorare, ac dilatare, pro vt oportuerit, eccleſiaſtica loca, per * quae redditus fiant,& inſuper propriarum rerum diſpoſitionem diſtribuere, ac emittere,

12.q.2.c. 13.

κειμήλια

* ſolaria f.

* ad ſ.

* quae per al.

ſeu

ſeu conferre quibuſcumque voluerit, & iudicauerit iuxta propriam poteſtatem, & dominatum. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc definitionem noſtram contrarium quid huic ſanctae, & vniuerſali ſynodo agere; deponatur vt praeuaricator diuinarum legum, & praeceptorum: caſſata videlicet omnino, quae facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo venditione, vel emphyteutica traditione, aut alia quauis alienatione cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex praedictis cimeliis, vel *ſalariis, & non reſtituerit eccleſiae iterum, quae eccleſiae ſunt, vel non reddiderit, ad incidendam chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. Si autem Epiſcopus conuictus fuerit conſtruxiſſe monaſterium de reditibus eccleſiaſticis, tradat eidem eccleſiae ipſum monaſterium. Si vero de propriis rebus, aut de aliis quibuſdam conuentionibus; habeat id ſecundum propriam poteſtatem, & voluntatem omni vita ſua: & poſt finem vitae ſuae dimittat, & conferat hoc quibuſcumque voluerit, non tamen ſaeculare diuerſorium fiat. *Syno.vij.CP.ſub Hadria.ij.c.15. Anſel. lib.6.c.169. Caeſar.lib.7.c.74.*

Volariorum ſ.
* ſolariis ſ.

CAP. II.

De rebus eccleſ. non alienan. ſ. vlt Greg. ix. in 4. coll. eo. tit. c. vni.

Venditiones feudorum, ſeu aliorum bonorum eccleſiae, ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu praeſumi occaſione conſtitutionis laicae poteſtatis, cum non conſtitutio, ſed deſtitutio, vel deſtructio dici poſſit, nec non vſurpatio iuriſdictionis, ſacri approbatione concilii decreuimus non tenere: praeſumptoribus per cenſuras eccleſiaſticas compeſcendis. *Innocent.iij. in conc. gener. Later. cap. 44.*

CAP. III.

Polychronius fame exiſtente vendidit praedia eccleſiae, quae relicta ei damnato fuerāt, vt aleret clerum, & pauperes. & abſolutus eſt a Xyſto iij. *in ſynod. Roman. cap. 9. 10. 11. & 12.*

CAP. IV.

Nullus eccleſiam, vel res eccleſiae vendat, vel emat. *Gregor.vij. in concil. Roman. anno incert. c.9.*

CAP. V.

Nullus Abbas, nullus Archipreſbyter, nullus Praepoſitus eccleſiae, audeat poſſeſſiones eccleſiae ſuae vendere, commutare, locare, vel in feudum dare, ſine communi fratrum conſenſu, vel Epiſcopi propriae ciuitatis; alioqui ordinis ſui periculum patiatur. *Paſchal. ij. in ſynod. apud Guardaſtal. c.4.*

CAP. VI.

17. q. 4. c. 15.

Si forte quiſpiam preſbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſyndonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudae Iſcariotis ſimilis aeſtimabitur, qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit ſe ſupradicti Iudae ſuſcepturū paenam, *Clem. epiſt. 2. poſt prin. Iuo par. 2. c. 65. & par. 6. c. 88. decr.*

CAP. VII.

De paen. diſt. 5. c. 2. qualitas.

Difficile eſt inter ementis, vendentiſq. commercium non interuenire peccatum. *Leo ep. 90. ad Ruſtic. Narbon. cap. 9. Raban. cap. 39. paenit. Burch. lib. 2. cap. 128. & lib. 19. c. 95. Iuo par. 6. c. 202. & par. 13. c. 25. & par. 15. cap. 107. decr. Anſel. lib. 11. cap. 131. Caeſar. lib. 8. c. 80.*

CAP. VIII.

12. q. 3. c. 42 ſi qua.

Epiſcopus rem eccleſiae venditam a preſbyteris, cum Epiſcopus non erat, poteſt repetere, niſi malit rei pretium. *Ancyr. cap. 15. vid. Mart. Brac. c. 17. Anſel. lib. 6. c. 162. Caeſar. lib. 7. c. 71.*

CAP. IX.

17. q. 4. c. 39. nullus

Rem eccleſiae nemo vendat. Sed ſi redditus non habet, & cogat neceſſitas, Primas prouinciae certior fiat, qui cum Epiſcoporum numero conſulat, quid fieri oporteat. Si vero adeo vrgeat neceſſitas, vt non poſſit conſulere antea, vicinos in teſtimonium vocet Epiſcopus, & curam ſuſcipiat oſtendendi in ſynodo eccleſiae neceſſitates. Quod niſi fecerit, Deo, & ſynodo obnoxius erit, & a ſuo honore alienus. *Carthag. cap. 26. G. Carthag. v. cap. 4. L. Mar. Brac. c. 14. Iuo par. 3. c. 153. decr. Anſel. lib. 5. c. 45.*

CAP. X.

12. q. 2. c. 51. placuit.

Presbyteri ſine voluntate ſuorum Epiſcoporum rem eccleſiae non vendant, in qua conſecrati ſunt. Epiſcopis quoque non licet praedia eccleſiae ſine voluntate Synodi, vel ſuorum presbyterorum vendere ſine neceſsitate. Neque Epiſcopo licet vti re matricis eccleſiaſticae, *Carthag. cap. 33. G. Magunt. ſub Raban. cap. 8. Capitul. lib. 5. cap. 29. & lib. 7. cap. 27. Burch. lib. 3. cap. 178. Iuo par. 3. cap. 239. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 148. Caeſar. lib. 7. cap. 70.*

Ead. q. c. 50. nō habentes.

CAP. XI.

12 q. 2. c. 52 ſine, in mod. debet, quae ſiunt a praelatis. Greg. ix. & in 3. ibi.

Irrita erit donatio Epiſcoporum vel venditio, vel commutatio rei eccleſiaſticae abſque conniuentia, & ſubſcriptione clericorum, *Carth. iv. c. 32. Burch. lib. 3. cap. 170. Iuo lib. 2. tit. 10. c. 2. panor. & par. 3. c. 231. decr. Anſelm. lib. 7. c. 192. in addit.*

CAP. XII.

10. q. 2. c. 8.

Caſellas, vel mancipiola eccleſiae, Epiſcopi, ſicut priſca canonum praecepit auctoritas, vel vaſa miniſterii, quaſi non commendata fideli Praepoſito, in integro eccleſiae iure poſſideant: id eſt, vt neque vendere, neque per quoſcumque contractus res, vnde pauperes viuunt, alienare praeſumant, [Quod ſi neceſsitas certa compulerit, vt pro eccleſiae augmento, aut neceſsitate, aut vtilitate, vel vſufructu, vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur; apud duos, vel tres comprouinciales, vel vicinos Epiſcopos cauſſa, qua neceſſe ſit vendi, primitus comprobetur; vt habita diſcuſsione ſacerdotali, eorum ſubſcriptione,

10. q. 2. huius modi. c. 4. in fin.

quae

quae facta fuerit venditio, roboretur. aliter facta venditio, vel tranſactio non valebit. 12.q.2.c.57. Sane [ſi quos de ſeruis eccleſiae bene meritos ſibi Epiſcopus libertate donauerit, collatam a ſucceſſoribus libertatem placuit cuſtodiri, cum hoc, quod eis manumiſſor in libertate contulerit, quod tamen iubemus.xx. ſolidorum numerum, & modum in terrula, & vineola, vel hoſpitiolo tenere. Quod amplius datum fuerit, poſt manumiſſoris mortem eccleſiae reuocetur. 12.q.c.4. in fin. Minuſculas res, aut eccleſiae minus vtiles peregrinis, vel clericis, ſaluo iure eccleſiae, in vſum praeſtari permittimus. *Agathen.c.7.Iuo par.16.c.50.decr.Anſel.lib.5.c.86.in Roma.*

CAP XIII.

12.q.2.c.32. Statuimus, quod omnes canones iubent, vt ciuitatenſes, ſiue dioeceſani presbyteri, vel clerici, ſaluo iure eccleſiae, rem eccleſiae, *(quam)* ſicut permiſerunt Epiſcopi, tenent, vendere, aut donare non praeſumant. Facta venditio nõ valebit. & de facultatibus, ſi quas habent proprias, indemnem eccleſiam reddãt, & communione priuentur. *Agathen.c.22.*

CAP. XIV.

12.q.2.c.53. Terrulas, aut vineolas exiguas, & eccleſiae minus vtiles, aut longe poſitas, paruas, Epiſcopus ſine conſilio fratrum, ſi neceſſitas fuerit, diſtrahendi habeat poteſtatem. *Agathen.cap.45. Iuo par.3.cap.160.decr.* Caeſar.*lib.7.cap.78.*

CAP. XV.

12.q.2.c.36. Quidquid parochiarum presbyter de eccleſiaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit, inane habeatur, & vacuum vendicatione comparantis, & actione vendentis. *Agath.c.53. Epaun.c.7.Iuo par.3.c.162.decr. Anſel.lib.5.cap.187. in addit.*

CAP. XVI.

12.q.4 c. vlt. de pecul. cler. c.2 Greg. ix. & in Decret. Presbyter, dum dioeceſim tenet, de his, quae emerit, ad eccleſiae nomen ſcripturam faciat, aut ab eius, quem tenet, eccleſiae ordinatione diſcedat. *Agath c.54. Epaun.c 8.Burch.lib.3.cap.110. Iuo lib.2.tit.4.c.24.panor. & par.3.c.95.decr.*

CAP. XVII.

12.q.2.c.36. Quidquid parochiarum presbyter de eccleſiaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit, inane habeatur, & vacuum; & *in venditorem, vel heredes ſuos comparantis actione. *Epaun.cap.7. Agath.c.53.Iuo par.3.c.162.decr.*

*al. in venditorem cõparantis actione vertenda.

CAP. XVIII.

Archipresbyter, cum dioeceſim tenet, de his, quae emerit, aut eccleſiae nomine ſcripturam faciat, aut ab eius, quam tenet, eccleſiae ordinatione diſcedat. Similis quoque de venditionibus, quas Abbates facere praeſumunt, forma ſeruetur: vt quidquid ſine Epiſcoporum notitia venditum fuerit, ad poteſtatem Epiſcopi reuocetur. *Epaun.cap.8. Agathen.cap.54.*

CAP. XIX.

Nullus Epiſcopus de rebus eccleſiae ſuae ſine conſcientia Metropolitani ſui vendendi aliquid habeat poteſtatem, vtili tamen omnibus commutatione permiſſa. *Epaun.c.12.*

CAP. XX.

Sacerdotes, vel quicumque illi ſunt, quibus eccleſiaſticarum rerum cura commiſſa eſt, quaecumque adminiſtrationis ſuae tempore emerint, ſi de rebus propriis, vel vile, vel earum habuerint, ad eccleſiae nomen, cui praeſunt chartarum inſtrumenta conficere procurent. Non enim conuenit, vt eccleſia, * quem ſuſcepit externum, efficiat in alieno diuitem, & in ſuo retineat fraudatorem. Qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium, ex omni re, quam poſt ordinationis ſuae diem, viſi ſunt acquiſiſſe, ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumenta confecta, compenſata tam iuris ſui, quam eccleſiaſticarum rerum *habitudine, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exaequauerit, inter eccleſiam, & decedentis heredes equo iure conquiſitio pertinebit. Si autem quaelibet pars maiori cumulo ſui iuris excreuerit, maiorem portionem etiam in diuiſione percipiet, &c. *Tolet.ix.c.4.Iuo par.3.c.169.decr.* 12.q.4.c.1.

*quae al.

*compenſatione al.

CAP. XXI.

Perſona, quae ſciendo diuina vaſa, vel miniſteria, aut in vſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumendum elegerit; gradus ſui, vel officii periculum ſuſtinebit: ita tamen, vt ſi de ſaecularibus fuerit; perpetua excommunicatione damnetur; ſi vero religioſus, ab officio deponatur. Sub hac damnationis ſententia & illi obnoxii tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornamenta, vela, vel alia quaelibet indumenta, atque etiam vtenſilia ſciendo in ſuos vſus tranſtulerint, vel aliis donanda, vel vendenda crediderint. *Brac.iij.cap.2.*

CAP. XXII.

Oportet, vt ſi quando ſacerdotes fruges, vel quoſdam reditus terrae congregant, & protelant: non ideo hoc faciant, vt carius vendant, & theſauros congregent, ſed vt pauperibus tempore neceſſitatis ſubueniant. *Cabilon. ſub Carolo Magno.*

CAP. XXIII.

Licet antiquorum patrum ſententia, de talibus perſonis, quae vaſa ſacra diſperdunt voluntate ſacrilega, fuerit iam in praeteritis promulgata: tamen in commune ſtatuit coadunatio noſtra; vt non tantum de ſacris miniſteriis, ſed etiam de vniuerſis eccleſiae ornamentis nihil vnuſquiſque ſacerdotum pro ſuis vſibus, vel voluptatibus confringere, vendere, aut naufragare pertemptet. Si quis ſacerdotum hoc decretum violauerit, deponatur, &c. Atque inſuper ſi eiuſdem temeratoris exſtiterit propriae rei * habitatio, quidquid de eiſdem ſacris miniſteriis, vel ornamentis eccleſiae, viſus eſt naufragaſſe, aut ipſe, aut pars eius, compellatur parti eiuſdem eccleſiae ex integro reformare. *Tolet.xvj.c.3.vel 4.*

*ambitio al.

CAP.

CAP. XXIV.

Presbyteri non vendant rem eccleſiae, vbi ſunt conſtituti, neſcientibus Epiſcopis ſuis, non habentibus neceſſitatem. Nec Epiſcopo liceat matricis eccleſiae rem tituli ſui nominis vſurpare. *Magunt ſub Rabano c.8. vide Carthag. cap.33. Capitul. lib.5. cap.29. lib.7. cap.27.*

CAP. XXV.

10.q.2.c. vlt. * in ſuo clero

Si quis Epiſcopus nulla eccleſiaſticae rationis neceſſitate compulſus, [*in ſuo clero, aut vbi forte non eſt presbyter, de rebus eccleſiaſticis aliquid praeſumpſerit vendere; res ipſas eccleſiae propriae reſtaurare cogatur, & in iudicio Epiſcoporum deiiciatur auditus; & tamquam furti, aut latrocinii reus, ſuo priuetur honore. *Mar. Brac. cap.14. vide Carthag. cap.26. G. Burch. lib. . cap.215. & lib.3. cap.181. Iuo par 3. cap. 72. & 242. & par.5. cap.329. decr. Caeſar. lib.7. cap. 73. Tarrac. lib.6. c.135.*

CAP. XXVI.

Diſt. 50. c.12.

Si quis presbyter, aut diaconus inuentus fuerit aliquid de miniſteriis eccleſiae venum dediſſe; quia ſacrilegium commiſit, placuit eum in ordinatione eccleſiaſtica non haberi. In iudicio tamen Epiſcopi dimittendum eſſe, ſiue dignus ſit, ſiue indignus, in ſuo recipi debeat gradu. quia multotiens hoc ipſum quod de ſacroſancto altario contaminatum eſt, in Epiſcopi poteſtate dimiſſum eſt. *Mar. Brac. cap.17. vide Ancyr. c.15. Burch. lib.3. cap.179. Iuo par.3. cap.173. & 240. decr. Caeſar. lib.7. cap. 79.*

De rerum permutatione. Tit. XLIII.

CAP. I.

Quando quiſquam Praelatorum, aut muneris, aut amoris, aut amicitiae, aut certe timoris, vel cuiuſlibet alterius rei gratia res eccleſiae in commutationem dat, commoda ſcilicet, & vtilia dans, & incommoda, & inutilia eccleſiae ſuae accipiens, venditorem temerarium eccleſiaſticarum rerum ſe eſſe nouerit, reumq. Deo & concilio contremiſcat. Quod quia in commutandis rebus id perſaepe eueniſſe dubium non eſt; cauendum ſummopere ab hinc Praelatis eſt, ne in cōmutandis eccleſiaſticis rebus incauti exiſtant. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib.1. c.17.*

CAP. II.

De rerum permut. c. 2. Gregor. ix & in 3. collect.

Commutationes rerum eccleſiaſticarum valde caueantur, & ſubtiliſſime, ſi aliquo modo fieri debent, inſpiciantur. Quae autem inconſultae ſunt factae, iuxta decretum canonicum Papae Hilarii, quae illicite deceſſor Epiſcopus admiſerit, vel ab aliis illicite commiſſa ſunt, ab eo, qui ſucceſſor eſt, emendentur. *Syno Beluac. apud conc. Melden. c.23. Burch. lib.3 c.171. Iuo lib.2. tit.10. c.3. panor. & par. 3. c.232. decr.*

CAP. III.

De commutationibus rerum eccleſiaſticarū diligentiſſima adhibeatur cura; vt vel iuxta interdictum, & obteſtationem ſacrorum canonum nullatenus fiant, vel certe fraudulentia, & nequitia quorumdam in hac re ita coërceatur, & amputetur; vt eccleſia Dei ſuis praediis, & facultatibus tam impudenter, & dolenter minime ſpolietur. Quia cum ipſae res eccleſiarum a piis, & fidelibus Deo oblatae iuxta antiquorum Patrum ſententiam nihil ſint aliud, niſi vota fidelium, patrimonium pauperum, redemptio peccatorum, ſi eas fideliter, & integre eccleſiaſticis vſibus non defendimus; & in eos, qui obtulerunt; & in Deum, cui oblatae ſunt, grauiſſimo nos reatu implicamus. *Valent. ſub Lothar. c.21.*

Communia de rebus eccleſiae. Tit. XLIV.

CAP. I.

De conſ. c. 6. Greg. ix. & in 1. collect.

De procuratione debita in viſitatione, & numero ſubiectiorum archiepiſcopi, Cardinalis, Epiſcopi, Archidiaconi, & Decani, & de caritatiuo ſubſidio. *Alex. iij. in conc. Lateran. c.4.*

CAP. II.

Omnes omnino clerici tam ſubditi, quam Praelati viceſimam partem eccleſiaſticorum prouentuum vſque ad triennium conferant in ſubſidium terrae ſanctae, &c. quibuſdam dumtaxat religioſis exceptis ab hac praetaxatione merito eximendis: illis ſimiliter, qui aſſumpto, vel aſſumendo crucis ſignaculo ſunt perſonaliter profecturi. Nos autem, & fratres noſtri S. R. E. Cardinales plenarie decimam perſoluemus. Sciantq. ſe omnes ad hoc fideliter obſeruandum per excommunicationis ſententiam obligatos, &c. *Innocen. iij. in conc. gen. Later. c. vlt.*

CAP. III.

25 q.2.c. 8.

De eccleſiaſticis priuilegiis, quod veſtra fraternitas ſcribit; hoc, poſtpoſita dubitatione teneat: qui ſicut noſtra defendimus; ita ſingulis quibuſq. eccleſiis ſua iura ſeruamus: nec cuilibet fauente gratia, vltra quam meretur, impertior: nec vlli hoc, quod ſui iuris eſt, ambitu ſtimulante derogo: ſed fratres meos per omnia honorare cupio, ſicq. ſtudeo honore ſingulos ſubuehi; dummodo non ſit, quod alteri iure ab altero poſſit opponi. *Gregor. lib.2. indict. 10. epiſt.39. Dominico Carthaginenſi Epiſcopo. Anſel. lib.4. cap.6. Caeſar. lib.7. cap.15.*

CAP. IV.

1.q 1. c. 14.

Nullus Epiſcopus grauamen, ſeu ſeruile ſeruitium ex vſu contra eccleſiaſticam normam Abbatibus ſeu clericis ſuis imponat, vel interdictum ſacerdotale officium precio interueniente reſtituat. Quod ſi fecerit, officii ſui

periculum ſubeat. *Gregor. vij. in conc. Rom. ann. 1078. an. 6. ſui Pontificatus, cap. 10. Taraconen. lib. 5. cap. 54.*

CAP. V.

Poſſeſſiones eccleſiarum, & Epiſcoporum triennales, Abbates, vel monachos habere omnimodis prohibemus. *Calliſt. ij. in conc. Rom. cap. 18.*

CAP. VI.

Duo in vna ciuitate vno tempore, nec ordinentur, nec habeantur Epiſcopi: ne res eccleſiae ſaeua diuiſione debeant partiri. *Cabilo. cap. 4.*

CAP. VII.

Statuimus, ne Epiſcopi quando pro confirmando populum parochias circumeunt, Archiepresbyteros ſuos grauent, & huiuſmodi impenſa contenti ſint. Panes centum, &c. mel, oleum, ceram, quod ſufficit. *Ticin. ſub Ludou. ij. cap. 15.*

DE TESTAMENTIS.

Epiſcopi, presbyteri, & alii clerici res eccleſiae relinquant eccleſiae, ſuum autem patrimonium relinquant, cui velint. Tit. XLV.

CAP. I.

EPiſcopus res proprias diſtribuere poteſt, ac emittere, ſeu conferre quibuſcumque voluerit, & iudicauerit iuxta propriam poteſtatem, ac dominatum. *Syn. xiij. CP. ſub Hadria. ij. cap. 15.*

CAP. II.

De teſt. c. 7 Gregor. ix. cap. 4. eod. tit. in 3. col. Cum in officiis caritatis illis primo teneamur obnoxii, a quibus nos beneficium cognoſcimus accepiſſe: Eccleſiaſtici quidem clerici, cum ab eccleſiis ſuis multa bona perceperint, bona per eccleſias acquiſita in alios vſus praeſumunt transferre. Hoc igitur quia & antiquis canonibus conſtat inhibitum, nos etiam nihilominus inhibemus. Indemnitati itaque eccleſiarum prouidere volentes, ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue aliis conferre voluerint, penes eccleſiam eadem bona praecipimus remanere. *Alex. iij. in conc. gen. Later. cap. 15.*

CAP. III.

12 q. 1. c. 21. & c. 20. Sint manifeſtae res Epiſcopi, ſi quas habet, & res Domini, vt poſſit de ſuis moriens, quibus voluerit, & vt voluerit relinquere, neq. intercidant propter res eccleſiae. Vt ſi vxorem habeat, vel filios, vel propinquos, vel ſeruos. Aequum enim eſt, neque eccleſiam, neque propinquos Epiſcopi damnum pati. *Apoſt. cap. 40. Mart. Brac. cap. 15. Anſel. lib. 6. cap. 161.*

CAP. IV.

De ſucceſſionib. ab inteſtato. c. 3. in 1. collect. Euplus praeſentium portitor Euſanium Agrigentinae ciuitatis Epiſcopum ſuum fuiſſe genitorem, matriſque ſuae res apud eum plurimas indicat manſiſſe. Quem quoniam inteſtatum aſſerit eſſe defunctum, ideo, & res maternas ſibi petit debere reſtitui, & antedicti Epiſcopi patris ſui ſe permitti ſubſtantiam adipiſci. Qua de re fraternitati tuae huius praecepti, ſerie deputamus, quatenus diligēter curet addiſcere: & ſi quid apud praedictam eccleſiam de rebus matris ipſius inueniri potuerit, ſi quidem nihil eſt, quod antedicto Euplo rationabiliter poſſit obſiſtere, ei ſecundum ſuam faciat portionem reſtitui. Proinde & de rebus paternis, quas ante Epiſcopatum dinoſcitur habuiſſe, ſi eas in ius eccleſiae ſuae quolibet modo non tranſtulit, et quantum portione eius legaliter ſcit competere, vt ſatisfieri poſſit, immineat, &c. *Greg. Maximiano Syracus. Epiſcop. lib. 3. regiſt. ep. 36.*

CAP. V.

Obitum Theodori Epiſcopi dilectionem tuam iam credimus cognouiſſe. Sed quia ipſe teſtamentum dicitur condidiſſe, ſubtiliter te, ne quid de rebus eccleſiae conſumpſiſſet, oportet inquirere. Et ſi quidem eum exinde aliquid incongrue minuiſſe didiceris; ita age, vt res ipſae ab eo cuius intereſt, modis omnibus reparentur. *Greg. lib. 4. ep. 22. Cypriano Diacono.* *12 q. 5. c. 2.*

CAP. VI.

Presbyteri, ac diaconi, atque clerus fraternitatis veſtrae oblata nobis petitione, conqueſti ſunt, Ioannem quondam deceſſorem tuum condito teſtamento, diuerſa in eccleſiae ſuae grauamine conſcripſiſſe: & petiuerunt vt haec in damnum eccleſiae ſuae, prohibente quippe lege, nulla deberent occaſione perſolui, &c. Ea, quae de eccleſia ſua, vel de acquiſitis in Epiſcopatu rebus, contra legum fieri ſtatuta diſpoſuit; fraternitas veſtra, nec auctoritatem praebeat, nec aliqua in iis ratione conſentiat. Si quid autem de propriis rebus, quas ante Epiſcopatum habuit, quod quidem prius eccleſiae ſuae non contulit, fieri voluit, vel decreuit, firmum per omnia robur obtinere neceſſe eſt: nec quiſquam eccleſiaſticorum id cōtra rationem temptet qualibet excuſatione conuellere. Quia vero dum viueret, ſaepius a nobis expetiit, vt ea, quae in monaſterio illo contulerat, quod iuxta eccleſiam ſancti Apolinaris ipſe conſtruxerat, noſtra debuiſſemus auctoritate firmare; & nos facturos hoc eſſe promiſimus: fraternitatem veſtram neceſſario duximus adhortandam, vt nihil de his, quae illic contulit, atque conſtituit, aliquo modo patiatur imminui, ſed omnia firma ſtudeat ſtabilitate ſeruari. Huius igitur monaſterii, & collatarum illic rerum, quia in teſtamento, quod condidit, feciſſe noſcitur mentionem; ſciendum vobis eſt, non ea nos ideo confirmaſſe, quoniam ſupremā eius ſequimur voluntatem; ſed quia ei hoc, ſicut diximus, viuenti promiſimus. Haec itaque ſic ſollicite fraternitas veſtra implere feſtinet, quatenus, & quae in ſupraſcripto monaſterio conſtituit, & a nobis ſunt firmata, ſeruentur; & illa, quae in damnum dari, vel fieri per teſtamentum ſuae *12. q. 5. c. 3.*

de-

decreuit eccleſiae, nullam, prohibente nempe lege, obtineant firmitatem. *Greg. lib. 5. epiſt. 1. Mariniano Epiſcopo Rauennat.*

CAP. VII.

De teſt. c. 7 apud Greg. ix. c. 2. in 1. collect.

Hortamur experientiam tuam, vt quidquid eccleſiae (*Epiſcopi*) eſſe potuerit, a qualibet perſona detineri nullatenus patiaris, niſi hoc ſolum, quod ad eum ante Epiſcopatus ordinem proprium habuiſſe conſtiterit. Quidquid vero vel ante eccleſiae ipſius eſſe cognoueris, vel in Epiſcopatus ordine Epiſcopū acquiſiſſe, in eiuſdem eccleſiae conſeruetur dominio, nec quiſquam exinde aliquid vſurpare qualibet occaſione praeſumat, &c. *Greg. Athemio ſubdiac. lib. 7. reg. ep. 52. indict. 2.*

CAP. VIII.

Quidquid praedictus pater tuus Epiſcopatus ſui tempore de proprio eccleſiae conſtiterit conquiſiſſe, ne tollas, quia & ſacris canonum legibus eſſe noſcitur definitum, vt in his, quae Antiſtes Epiſcopatus tempore acquiſiuerit, non alius, niſi ſola ſuccedat eccleſia. *Greg. Scholaſtico defenſori lib. 9. reg. epiſt. 1.*

CAP. IX.

12. q. 1. c. 1.

Nulli dubiū eſt, quia ſicut ſacerdotibus res in Epiſcopatu acquiſitas, nulla eſt alienandi licentia; ita de his, quas antea habuerint, quidquid iudicare voluerint, non vetantur. Itaque fraternitatem tuam, tempore, quo ad nos fuit, queſtam eſſe recolimus, quod quaedam immobilia, qua Conſtantius deceſſor veſter Luminoſae ancillae Dei filiae fratris ſui, teſtamenti ſerie legati titulo reliquit, iam Epiſcopus acquiſiſſet, decreuiſſeque nos, vt ſi hoc conſtaret, nullum ex his eccleſia veſtra praeiudicium pateretur. Quod & vos oportet recolere, & moleſtiam aliquam praedictae ancillae Dei non facere, nec ei ſine cognitione de his, quae poſſidet, quidquam auferre. *Greg. lib. 10. epiſt. 42. Deodato Epiſcopo. Anſelm. lib. 6. cap. 168. Caeſar. lib. 7. cap. 60.*

CAP. X.

De teſta. c. 8 apud Greg. ix. & in 1. col eo. tit. c. 5.

Clerici de mobilibus, quae per eccleſias ſunt adepti de iure teſtari non poſſunt: Viuentes tamen, & ſui compotes moderate valent aliqua de bonis ipſis non ratione teſtamenti, ſed eleemoſynae intuitu erogare in aegritudine etiam conſtituti. *Alex. iij. Cenomanen. poſt Later. conc. p. 29. cap. 8.*

CAP. XI.

De teſta. c. 9 apud Greg ix. & in. eod. tit. c. 6 in 1. col.

* ſcholares al.

Clerici * ſaeculares de his, quae paternae ſucceſſionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorū, aut amicorum ſuorum non habito reſpectu ad eccleſiam, peruenerit ad ipſos, libere diſponere valeant. de iis tamen, quae conſideratione eccleſiae ſuae perceperunt, nullum de iure poſſunt facere teſtamentum. *Alex. iij. Vigilien. Epiſcop. poſt Later p. 29. cap. 5.*

CAP. XII.

De renunciat c. 14 ap. Greg. ix & in 1. col. de poſt c. 8.

Mandamus quatenus auctoritate noſtra, & tua ſtatuas, & ordines, vt eccleſiaſticae tui Epiſcopatus de iis, quae ſibi de (*eccleſiarum*) bonis praeueniunt, aut ratione ipſarum acceſſerint, nullum audeant condere teſtamentum: ſed bona ipſis eccleſiis, prout iuſtum eſt, & canonicum cedant: ſi enim aliquae de perſonis ipſis inteſtatae deceſſerint, bona, quae ipſis pro eccleſiis, aut ratione ipſarum acceſſerūt, nihilominus eccleſiis eiſdem cedere decernas, ſane de bonis illis, quae iure patrimonii, aut aliunde fauore perſonae acquiſita ſunt, teſtandi liberam habeant facultatem. *Alexand. iij. Carnoten. Epiſcop.*

CAP. XIII.

De teſt c. 12. apud Greg. ix. & c. 2 eo. tit in. 2. collect.

* deeſt ſit ſolum.

Generaliter bona quaelibet per eccleſiam acquiſita ei debent poſt acquirentis obitum remanere. Nomine autem eccleſiae * non ſolum Epiſcopus intelligitur, vel ſucceſſor clerici morientis, vbi eſt collegium clericorum, ſed communis congregatio, quae rerū illarū * debet canonicam diſtributionem habere. Vbi autem in loco decedentis tantum vnus eſt ordinandus; is ea bona, ſicut & alia ipſius eccleſiae in timore Domini diſpenſet. Licet autem mobilia per eccleſiam acquiſita de iure in alios, pro decedentis arbitrio, transferri non * poſſint; conſuetudinis eſt tamen non improbandae, vt de his pauperibus, religioſis locis, & illis, qui viuenti * ſeruierunt, ſiue conſanguinei fuerint, ſiue alii, iuxta ſeruitii meritum conferatur. Ceterorum quae haereditate, vel artificio, aut doctrina proueniunt, pro decedentis arbitrio diuidantur. Quia vero nonnulli in diuerſis eccleſiis beneficia poſſident, ita diſtinguimus, vt quae habuerint, per aeſtimationem congruam diuidantur. *Alex. iij. electo, & Capitulo Caſſanen.*

* deberet

* poſſunt.

* ſeruierant.

CAP. XIV.

12 q 1. c. manifeſta 20.

Notae ſint res eccleſiae, etiam presbyteris, diaconis, vt ſi contingat Epiſcopū obire, nō depereant. neque res Epiſcopi praetextu earum occupentur. Iuſtum enim, & aequum eſt apud Deum, & homines, vt quae ſunt Epiſcopi, quibus ipſe voluerit, relinquantur: Eccleſiae vero ſua ſeruentur. *Antioc. cap. 24. M. Brac. cap. 15. Anſelm. lib. 7. cap. 155.*

CAP. XV.

De haer. c. 6. apud Greg. ix. c. 9 eod. tit. in 1. collect.

Vt Epiſcopi, vel clerici in eos, qui catholici chriſtiani non ſunt, etiam ſi conſanguinei fuerint, nec per donationes, nec per teſtamentum rerum ſuarum aliquid conferant. *Carth. cap. 21. G. Carth. iij. cap. 13. L.*

CAP. XVI.

12. q. 3. c. 1.

Placuit, vt Epiſcopi, presbyteri, diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Epiſcopatus, vel clericatus ſui agros, vel quaecumque praedia nomine ſuo comparant, tamquam rerum * dominicarum inuaſionis crimine teneantur obnoxii, niſi admoniti eccleſiae eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel ſucceſſione cognationis obuenerit, faciant inde, quod eorum propoſito congruit. Quod ſi a ſuo propoſito exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni, tamquam

* diuinarum.

H 2 repro-

reprobi iudicentur. *Carth. cap. 32. G. Carth. 19. cap. 49. Magunt. ſub Raban. cap. 8. Burch. lib. 3. cap. 120. Iuo lib. 2. tit 4 cap. 25. panor. & par. 3. cap 96. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 147. Caeſar. lib. 7. cap. 69. Tarrac. lib. 1. cap 240.*

CAP. XVII.

De haeret. c. 5. Greg. ix. c. 8. eod. tit in 1. collect.

Si quis Epiſcopus heredes propinquos, vel non propinquos praehonoret eccleſiae haereticos, vel gentiles: etiam poſt obitum eius, anathema ei dicantur, & nomen eius a ſacerdotibus non ſuſcipiatur, neque defendi poſsit, quod inteſtatur deceſſerit, quia debuit factus Epiſcopus diſponere de rebus ſuis. *Carth. cap. 82. G. Afr. cap. 48. L. refertur a Iuſtiniano ad Ioan.*

CAP. XVIII.

12. q. 3. c. 3.

Pontifices, quibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis, ab extraneis dumtaxat aliquid, aut in eccleſia, aut ſequeſtratim, aut dimittitur, aut donatur; quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animae ſuae, non pro commodo ſacerdotis, offerre probatur, nō quaſi ſuum propriū, ſed quaſi dimiſſum eccleſiae inter facultates eccleſiae computabunt: quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet, quod eccleſiae dimiſſum eſt, ita & eccleſia habeat, quod relinquitur ſacerdoti. Sane quidquid per fidei comiſſum aut ſacerdoti, aut eccleſiae fortaſſe dimittitur, cuicumque alii poſt modum profuturum, id inter facultates ſuas eccleſia computare, aut retinere non poterit. *Agath. cap. 6. Burch. lib. 1. cap. 217. Iuo par. 5. cap. 331. Caeſar. lib. 4. cap. 85.*

CAP. XIX.

12. q. 2. c. 34.

Epiſcopus, qui filios, aut nepotes non habens alium, quam eccleſiam reliquit heredem, ſi quid de eccleſia, nō in eccleſiae cauſſa, aut neceſsitate inſumpſerit, quod diſtraxit, aut donauit irritum habeatur, &c. *Agathen. cap. 33. vid. Hiſpal. 1. cap. 1.*

CAP. XX.

12. q. 1. Epiſcop. c. 19.

De rebus Epiſcopi propriis, vel acquiſitis, quidquid Epiſcopus de ſuo proprio habet heredibus ſuis, ſi voluerit derelinquat. Quidquid vero de prouiſione eccleſiae ſuae fuerit, ſiue de agris, ſiue de frugibus, ſiue de oblationibus omnia iure eccleſiae reſeruare cenſuimus. *Agath. cap. 48.*

CAP. XXI.

12. q. 5. c. 5.

Si Epiſcopus condito teſtamento aliquid de eccleſiaſtici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, niſi tantum de iuris proprii facultate ſuppleuerit. *Agath. cap. 51. Epaon. cap. 17. Burch. lib. 1. cap. 212. Iuo par. 5. cap. 326. decret.*

CAP. XXII.

Parentibus, & propinquis decedentis Epiſcopi, ſi inteſtatus obierit, denuntietur, & ſine Metropolitani, vel conprouincialium ſacerdotum conſcientia, nihil de rebus defuncti occupare pertemptet; ne forte cum hereditariis rebus etiam aliqua ad eccleſiam pertinentia, vel permiſta vſurpent, &c. Si quis contra haec improba mente temptauerit, & communione, & conſortio priuetur eccleſiae. *Valent. Hiſp. cap. 3.*

CAP. XXIII.

Si quis clericorū agellos, vel vineolas, ſeu alia aedificia in terris eccleſiae ſibi feciſſe probatur, ſuſtentandae vitae cauſſa, vſque ad diē obitus ſui poſſideat: poſtea vero iuxta priorum canonum conſtitutiones, ius ſuum eccleſiae ſanctae reſtituat; nec teſtamentario, ac ſucceſſorio iure cuiquam heredum, aut pro heredum relinquat, niſi forſitan cui Epiſcopus pro ſeruitio, ac praeſtatione eccleſiae largiri voluerit. *Tolet. 9. cap. 4.*

CAP. XXIV.

Comperimus in canone, vt Epiſcopus, qui res proprias excepto filiis, & nepotibus, alteris, & non eccleſiae ſuae dimiſerit, quidquid de eccleſiae rebus, aut donauit, aut vendidit, aut quoquomodo ab eccleſia tranſtulit, irritum haberetur. *Hiſpalen. cap. 1. v. Agathen. cap. 33.*

CAP. XXV.

Quae ſacerdos, vel clericus emit, ſi nihil habet ſuū, eccleſiae erit: Si habet propria aequalia rebus eccleſiaſticis, inter heredes, & eccleſiam res empta diuidatur: inaequalia pro quantitate diuidentur. Donata ſibi, niſi aliter diſponat, eccleſiae vendicentur. *Tolet. ix. cap. 4. Iuo par. 3 cap. 169. decr.*

12. q. 4. c. 1. ſacerd. 12. q. 3. quicumq. c. 2.

CAP. XXVI.

Propinqui morientis Epiſcopi, nihil de rebus eius abſque Metropolitani cognitione vſurpent. Si vero decedens Metropolitanus fuerit, ſucceſſoris eius ſententiā, aut concilii ſuſtinebunt. Ne paſſim hereditatis adeūdae danda licentia de rebus eccleſiae, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Si presbyteri, aut diaconi fuerint, quos obiiſſe conſtiterit; non ſine agnitione ſui Epiſcopi, rem eius heredibus adire licebit. Quiſquis tranſgreſſor extiterit, pro his, quae non expectato ordine adierit, inuaſionis damno legis ſententia ſubiacebit. *Tolet. ix. cap. 7.*

CAP. XXVII.

Filii Epiſcoporum, presbyterorum, diaconorum, ſubdiaconorum ex ancillae, vel ingenuae connubio in honore conſtitutorum, non ſolum hereditatem paternam numquam accipient, ſed etiam in ſeruitutem eius eccleſiae, de cuius ſacerdotis, vel miniſtri ignominia nati ſunt, iure perenni manebunt. *Tolet. ix. c. 10. Iuo par. 6. cap. 425. decret.*

12. q. 2. cum multae c. 3.

CAP. XXVIII.

De teſtamento glorioſae memoriae ſancti Martini eccleſiae Bracaren. Epiſcopi, & Ricimiri eccleſiae Dumilen. Epiſcopi etiam. *Vid. Tolet. x. in fin.*

CAP. XXIX.

Epiſcopus res ſui iuris, quas ante Epiſcopatum, aut certe in Epiſcopatu hereditaria ſucceſſione acquiſiuit; ſecundum auctoritatem canonicam, quidquid vult, faciat, & cui vult,

conſe-

conferar. Poſtquam autẽ Epiſcopus factus eſt, quaſcumque res de facultatibus eccleſiae, aut ſuo, aut alterius nomine qualibet condicione comparauerit, decreuimus, vt non in propinquorum ſuorum, ſed in eccleſiae, cui praeeſt, iura deueniant. Similiter & de presbyteris, qui de eccleſiarum rebus, quibus praeſunt, praedia eo modo emunt, faciendum ſtatuimus. Quoniam multos presbyterorum, occaſione taliter emptarum rerum, eccleſias, quibus praeſunt, ſpoliaſſe, & a ſuo miniſterio multis modis exorbitaſſe, & ſe diabolo mancipaſſe, multoſque laicorum ex hoc facto in ſcandalum damnationis, & perditionis protraxiſſe cognouimus. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. cap. 16. Burch. lib. 3. cap. 214. Iuo par. 3. cap. 328. decret.*

CAP. XXX.

Clerici de rebus eccleſiae nullum poſſunt condere teſtamentum. *Conc. habitum in Germania ſub Conrad. Cord. cap. 5.*

CAP. XXXI.

12. q. 1. c. 20. Manifeſta debent eſſe, quae ad eccleſiam pertinent in conſcientia eorum, qui circa Epiſcopos ſunt, & presbyteri, & diaconi, vt hi omnes ſciant, quae ſunt eccleſiae propria; vt ſi Epiſcopi contigerit tranſitus, eos nihil latere poſſit ex his, quae ad eccleſiam pertinent, vt nullo modo poſſit minui, & perire. Neque res propriae Epiſcopi debent importunitatem pro rebus eccleſiae pati. Dignum vero, & iuſtũ eſt apud Deum, & homines, vt ea, quae Epiſcopi propria ſunt, cui voluerit, derelinquat; & quae eccleſiae ſunt, eidem conſeruentur eccleſiae: vt nec eccleſia patiatur damnum, neque Epiſcopus pro rebus eccleſiae in ſuis proſcribatur. *M. Brac. cap. 15.*

Qui non poſſunt condere teſtamenta. Tit. XLVI.

CAP. I.

De haeret. c. 13. ap. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. collect.

POſtquam quilibet talium (*qui haereticis fauent*) fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit intra annum, ex tunc ipſo iure ſit factus infamis, &c. Sit etiam inteſtabilis, vt nec teſtamenti liberã habeat factionem, nec ad hereditatis ſucceſſionem accedat, &c. *Innoc. iij. in conc. Later. gen. cap. 3.*

CAP. II.

De teſt. c. 2. apud Greg. ix. & c. 3. eo. tit. in 1. coll. 19. q. 3. c. 7.

Quia ingredientibus monaſterium conuertendi gratia, nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum eiuſdem monaſterii iuris fiant, aperta legionis definitione decretum eſt. Quod cum paene omnis notum ſit, in magna nos Gauinae Abatiſſae monaſterii ſanctorum Grauini, atq. Luxorii inſinuatio admirationem perduxit; quae Siricam monaſterii ſui Abbatiſſam, poſtquam regendi ſuſcepit officium, condito teſtamento legata quibuſdã aſſeruit reliquiſſe, &c. Et ideo quia ex dimiſſis illicite reus xenodochiũ poſſeſſionem aſſerit indebitae retinere; his vos hortamur affatibus, vt omni cura, ac ſtudio prouidere debeatis, quatenus ſi poſſeſſio ipſa ex nullo praecedenti contractu, ſed memoratae Siricae legato deſcendit, ante dicto monaſterio, poſtpoſito ſtrepitu, vel excuſatione reddatur, &c. Alia igitur omnia, quae ex teſtamento praenominatae Siricae detinẽtur; quippe quod nullum eſſe legali ſanctione permittitur; neceſſe eſt, vt iuri monaſterii, fraternitatis veſtrae ſolicitudine ſacerdotali; per omnia ſtudio reparentur; quia imperiali conſtitutione aperte ſancitum eſt, vt ea, quae contra leges fiunt, non ſolum inutilia, ſed etiam pro infectis habenda ſint. *Gregor. Ianuario Epiſcop. Calarita. lib. 7. reg. ind. 2. epiſt. 7. Anſel. lib. 7. cap. 182.*

CAP. III.

Teſtamentum fecit presbyter ſocius noſter Ianuarius, nobiſcum manens, de eccleſia viuens, communem vitam profitens: teſtamentum fecit, heredem inſtituit. O dolor illius ſocietatis, o fructus natus, non de arbore, quã plantauit Dominus? Sed eccleſiam ſcripſit heredẽ. Nolo munera iſta, &c. Nihil habebat? teſtamentum non faceret. Habebat aliquid? non ſe noſtrum ſocium fingeret. Magnus mihi inde dolor eſt, fratres. Dico caritati vaſtrae, propter hunc dolorem, ſtatui hereditatem ipſam in eccleſia non ſuſcipere. Filiorum ipſius ſit, quod reliquit, ipſi inde faciant, quod voluerint, &c. [Quicumque vult, exheredítato filio, heredem facere eccleſiam quaerat alterũ, qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: immo Deo propitio, neminem inueniat. *Ex Auguſt. ſermo 2. de vita, & moribus clericorum, & 53. ad fratr. in eremo. in Aquiſgran. ſub Ludou. c. 112. Iuo par. 3. cap. 177.* *17. q. 4. c. 43.*

De teſtamentis.

Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficiis. Tit. XLVII.

Vide libro viij. titulo lxxv. & libro xv. titulo x.

Teſtatoris voluntas ab haeredibus illico adimplenda. Tit. XLIIX.

CAP. I.

TEſtamentum Bacandae quondam xenodochii in ea, qua conditum eſt, volumus firmitate perſiſtere. *Greg. Pet. ſubdiac. lib. 1. reg. epiſt. 9.* *De teſt. c. 3. in 1. col.*

CAP. II.

Admonere te volumus, ne piae defunctorum voluntates tua, quod abſit, remiſſione caſſentur. *Gregor. Ianuario Epiſc. Calarita. lib. 3. reg. epiſt. 9.* *16. q. 1. c. 13.*

CAP. III.

De teſt. c. 3. apud Greg. ix. & in 1. coll. eod. tit. c. 12.

Peruenit ad nos Stephanum veſtrum de hac luce migrantem, ſupremae voluntatis elogio,

 mona-

monaſterium praecepiſſe fundari. cuius deſiderium a Theodoſia honeſta femina herede eius, fertur, quod hactenus dilatione protrahitur. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, vt maximum de praedicta cauſſa ſtudium geras, atque ante nominatam feminam commoneas, quatenus intra annale ſpatium monaſterium, quod iuſſum eſt, debeat ordinare, & cuncta ſecundum defuncti voluntatem ſine altercatione conſtruere. Quod ſi intra praedicti temporis metam aliqua perficere negligentia, vel calliditate diſtulerit, &c. tunc volumus, vt fraternitatis tuae aedificetur ſtudio; ordinatiſq. omnibus res, atque redditus, qui relicti ſunt, per te loco ipſi venerabili, ſine imminutione aliqua, ſocientur. Sic enim & ante tremendum iudicem tuum ſententiam remiſſionis effugies, & ſecundum piiſſimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali ſupplebis ſtudio. *Gregor. Januar. Epiſc. Calarit. lib. 3. regiſt. ep.* 10.

CAP. IV.

Aſſerit Calumnioſus Epiſcopus, Ferocinatum quendam condito teſtamento heredem noſtram inſtituiſſe eccleſiam; atque eccleſiae S. Ioannis, quae ante portas Hortonenſis ciuitatis ſita eſt, duos caſales fundi campos per Auſinianum legati titulo reliquiſſe, & a noſtra eos nunc eccleſia detineri. Quos quia ſecundum voluntatem defuncti ſibi petit debere contradi, experientia tua, lecta ſerie teſtamenti, ſi ita eſſe repererit, nec eſt, quod rationabiliter a parte noſtrae poſſit opponi eccleſiae, praedictos caſales tradere ſupraſcripto fratri non differat, &c. Gregor. *Scholaſtico Defenſori lib. 9. regiſt. ep.* 14.

CAP. V.

13. q. 2. c. ✠ Neceſſe eſt vt defuncti diſpoſitio modis omnibus conſeruetur. *Gregor. lib. 9. regiſt. ep.* 20. *Ianuario Epiſc. Caralit.*

CAP. VI.

Scripſiſſe memini, vt legata, quae ex tenore Antonini defenſoris a nobis debentur, monaſteriis, vel aliis, prout ſtatutum fuit, ſoluerentur: & quare, neſcio, tua experientia hoc implere tardauerit. Proinde volumus, vt pro portione noſtra ex pecuniis eccleſiae eadem legata impleas; vt cum ad me veneris, illic contra te gemitum pauperum non relinquas, &c. [Cognoui autem, Romano referente, quia moriens vxor Redempti vnam concham argenteam nudis verbis dixerit venumdari, & libertis ſuis tradi; ſcutellam quoque argenteam monaſterio cuidam reliquerit: in quibus vtriſque voluntatem eius per omnia volumus impleri, ne ex rebus minimis peccata maiora capiamus. *Gregor. Pet. Subdiacono Siciliae lib. 12. regiſt. ep.* 30.

de teſtam. c. 4. apud Greg. ix. & c. 13. eo tit. in 3. collect.

Communia de teſtamentis. Tit. XLIX.

CAP. I.

SI quis de clero, vel presbyteris vniuerſi loci tranſierit, quod commune eſt, de hoc mundo, ſi neminem de ſuo genere habuerit conſortem, quidquid paupertas eius haberet, conferat eccleſiae, & exinde quatuor partes fiant, &c. *Silu. in ſynod. Rom. 284. Epiſcopor. cap.* 4.

CAP. II.

Propoſuiſti talem in tuo Epiſcopatu conſuetudinem inoleuiſſe, quod teſtamenta, quae fiunt in vltima voluntate, ab iis, qui poteſtatem habent ſuper alios, penitus reſcindantur, niſi cum ſubſcriptione ſeptem, aut quinque teſtium fiant, ſecundum quod humanae leges decernunt. Quia vero a diuina lege, & ſanctorum Patrum ſtatutis, & a generali eccleſiae conſuetudine id eſſe noſcitur alienum, cum ſcriptum ſit: in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum; praeſcriptam conſuetudinem penitus improbamus; & teſtamenta, quae parochiani veſtri coram presbytero ſuo, & tribus vel duobus aliis idoneis perſonis in extrema voluntate de caetero fecerint, firma decernimus permanere, & robur obtinere perpetuae firmitatis: ſub interminatione anathematis prohibentes, nequis praeſumptione qualibet, huiuſmodi audeat reſcindere teſtamenta. *Alex. iij. Vbaldo Oſtien. epiſc. & Archipresbyt. & canonicis Velletr. poſt Lateran. conc. p. 50. c. 20. & lib. 13. regiſt.*

de teſtam. c. 10. apud Greg. ix. & in 1. coll. eo. tit. cap. 9.

Deut. 19. b

CAP. III.

Mandamus, quatenus cum aliqua cauſſa ſuper teſtamentis eccleſiae relictis ad veſtrum fuerit examen deducta, ea non ſecundum leges (*humanas*) ſed ſecundum decretorum ſtatuta tractetis; & tribus aut duobus legitimis teſtibus, quoniam ſcriptum eſt: in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. *Alexan. iij. *Velletren. poſt Lateran. conc. p. 50. c. 8. ex 1. lib. regiſt.*

de teſtam. c. 11. apud Greg. ix. & c. 10. eo. tit. in 1. coll.

Deut. 17. b

** Velen.*

CAP. IV.

Qui extremam voluntatem in alterius diſpenſatione committit, non videtur decedere inteſtatus. *Innocen. iij. Altiſiodorenſi Epiſcopo.*

de teſtam. c. 13. apud Greg. ix. & c. 1. in 3. coll.

CAP. V.

Epiſcopus tuitionem teſtamentorum non ſuſcipiat. *Carthag. iv. cap. 18. Caeſar. lib. 4. cap. 61.*

CAP. VI.

De munificentiis ſacerdotum id obſeruandum, quod ſicut, ſi quid praeſenti tempore a clericis decedentibus munificentiae habetur, vel poſſidetur, deinceps a ſucceſſoribus nullatenus auferatur: ita qui deceſſorum largitatibus gaudent, officia eccleſiae, & obedientiam, & affectum ſacerdotibus praebeant.

De

De quibus tamen munificentiis, quae praeſenti tempore ab his, ſicut dictum eſt, poſſidentur, ſi pro oportunitate Epiſcopo placuerit, quod voluerit commutare, ſine accedente diſpendio, in locis aliis commutetur. De munificentiis vero praeſentibus, quas vnuſquiſque clericus pro ſua gratia eorum obſequiis exiſtimat conferendas, ſicut in arbitrio dantis eſt, vt tribuere, quibus voluerit, debeat; ita ſi inobedientia, vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio ſit praeſidentis vtrum, vel qualiter debeat reuocari. *Aureli.iij.c.17.*

C A P. V I I.

Quaecumque eccleſiis, aut pontificibus ſub competenti, ac iuſto documento fuerint derelicta, ab heredibus legitimis dignum eſt, vt pro Dei contemplatione ſeruentur. *Aurelian.iv.cap.14.*

C A P. V I I I.

Teſtamenta, quae Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quaecumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiae; aut quibuſcumque conferre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant; id ſpecialiter ſtatuentes, vt etiam ſi quorumcumque religioſorum voluntas aut neceſsitate, ant ſimplicitate aliquid a legum ſaecularium ordine viſa fuerit diſcrepare, voluntas tamen defunctorum debeat inconcuſſa manere, & in omnibus Deo propitio cuſtodiri. De quibus rebus ſi quis animae ſuae contemptor aliqnid alienare praeſumpſerit, vſque ad emendationis ſuae, vel reſtitutionis rei ablatae tempus a conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdun.I.c.2.*

C A P. I X.

Piſteria pro ſuae animae ſalute teſtamentum condens, inſſit multam quantitatem pecuniarum praeſtari monaſteriis, nec non etiam xenodochiis, & ptochiis, & aliis pauperibus Aegyptiacae prouinciae. *In libello Iſchirio. ad Leo. Papam, & conc. Chalced. in actio. iij.*

C A P. X.

Sanctae & beatae memoriae Cyrillus moriturus teſtamentum condens honorauit eum, quicumque ille poſt eum fuiſſet Archiepiſcopus, plurimis, & magnis legatis de propria ſua ſubſtantia, &c. *In libello Athanaſii ad Leonem Papam, & concilium Chalcedon. actio. 3.*

L I B E R X V I.

De reliquiis Sanctorum, de cruce, de ſacris imaginibus, & de veneratione illis debita.

Sancti Deo preces adhibent pro nobis. Tit. I.

C A P. I.

SI quis has *(imagines)* non ſalutauerit, in nomine Domini, & ſanctorum eius, anathema. Si quis traditionem eccleſiae, ſine ſcripto, ſiue conſuetudine valentem, non curauerit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Ioannis, & Georgii perpetua memoria. Praeconum veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbauit. Horum diſputationibus inhaerentes digni reddamur miſericordiis, & gratia primi, & magni ſupremi ſacerdotis Ieſu Chriſti Dei noſtri, intercedente ſimul inuiolata Domina noſtra ſancta Deipara, & omnibus ſanctis. Fiat, fiat, Amen. *vij.ſyno.act.7. poſt ſubſcriptiones.*

C A P. I I.

Oramus ſuper omnia ſanctum Deum omnes melioratos, & ſecundum placentem ſibi voluntatem clareſcentes, non ſolum a diuina ira intentatos manſuros, ſed aeterna bona conſecuturos orationibus, & interceſſionibus ſanctiſſimae Dominae noſtrae Dei genetricis, & cum ſanctorum precibus & obſecrationibus ſanctae huius, & vniuerſalis ſynodi. Amen. *Imp. Baſilius, cuius verba approbat ſyno.gen. viij. act.10.*

C A P. I I I.

Cum ſacrae ſcripturae dicat auctoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre; idem eſt ratione conſimili de ſanctis aliis ſciendum: quia orationibus noſtris non indigent. pro eo quod cum ſint perfecte beati, omnia eis ad vota ſuccedunt: ſed nos potius eorum orationibus indigemus, quas, cum miſeri ſimus, vndique mala noſtra perturbant. Vnde quod in pleriſque orationibus continetur: proſit, videlicet, vel proficiat huic ſancto, vel

de celebr. Miſſar c. cū Marthae.6.apud Gregor.ix. & in 3. coll. eo.tit.c.5.

vel illi talis oblatio ad gloriam, vel honorem; ita ſane debet intelligi, vt ad hoc proſit, quod magis, ac magis a fidelibus glorificetur in terris, aut etiam honoretur, &c. *Innoc. iij. I. Archiep. Lugdunen. Auguſtin: ſer. 17. de verbis Domini.*

CAP. IV.

Nec ego pro ſalute omnium ab obſecrando ceſſabo *(inquit Petrus.) Clem. ep. 1. in prin.*

CAP. V.

Beati Apoſtolorum Principis Petri accepimus corpus, &c. orantes Deum, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt intercedentibus ſuis ſanctis Apoſtolis, maculas veſtrorum purget peccatorum, & in ſua vos conſeruet voluntate, &c. *Cornel. ep. 1. in princ.*

CAP. VI.

Cum Dei adiutorio, & orationibus Apoſtolorum venientes, &c. Praeſentati Imperatori litteras porrigite cum tali allocutione: ſalutat Pater veſter vos, Deum quotidie rogans, & interceſſionibus ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli veſtrum regnum commendans, &c. *Hormiſda in Indiculo dato legatis Epiſcopis, & alijs ad Imperatorem Anaſtaſium.*

CAP. VII.

Intercedentibus & adiuuantibus ſanctis, quid agendum ſit de cauſa Nicopolitanae eccleſiae, *Hormiſda Ennodio & Peregrino Epiſcopis.*

CAP. VIII.

Beatiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanctuaria, ſicut religioſiſſimo quaeſiſtis affectu, per harum portitorem ſub omni veneratione tranſmiſimus. optantes orationibus eorum mentis veſtrae oblatio, & deſideria gratiae ſint diuinitatis accepta, &c. *Hormiſda ad Iuſtinianum virum illuſtrem.*

CAP. IX.

Vnde optamus, vt vos beatus Petrus Apoſtolorum Princeps ad ſua limina feliciter perducat; quatenus in omnipotentis gratia perfrui veſtra praeſentia mereamur. *Felix iv. epiſt. 2. in fine.*

CAP. X.

Rogo omnipotentem Deum, vt ſua te gratia protegat, & beati Petri Apoſtolorum Principis interceſſione a malis omnibus illaeſum ſeruet; quatenus feruor caeleſtis deſiderii in tua mente cotidie ardentius exereſcat, &c. *Grego. ad Secundinum incluſ. lib. 7. regiſt. Indict. 2. ep. 53. ante fin.*

CAP. XI.

Sane ipſius *(Dei matris)* interceſſionibus, omniumq. ſanctorum precibus potens in bello Deus noſter fortis, & longanimis duxit te ſuper Ioſeph, &c. *Greg. ij. ad Germanum CP. Epiſcopum. vij. ſynod. act. 4. ante fin.*

CAP. XII.

Ex his liquido conſtat ob recordationem Sanctorum imagines tantum pingi, venerari, & coli; quos clare conſtat ſeruos eſſe Dei, & pro nobis apud Deitatē obſecrantes, & intercedentes. Dignum namque eſt, vt ducum noſtrorum memores ſimus, & Deo gratias agamus. *Hadrian. ep. ad Conſtantin. & Iren. ante fin. apud vij. ſyno. act. 2.*

CAP. XIII.

Quanto debemus puro corde, & animo ſculptum Chriſtum Deum noſtrum, ſanctamque ſemper virginem eius genetricem Mariam, Apoſtolos quoque vel omnes ſanctos Dei, per eorum ſacras effigies, atque imagines colere, vel adorare, & ad propitiandum nobis petere, & relaxari delicta. *Greg. ij. in ſynod. Roma. apud Hadr. de imagin. cap. 70.*

CAP. XIV.

Inter cetera, quae tibi contra principem mundi arma, Deo fauente, contuli, hoc potiſſimum eſt; vt corpus Dominicum frequenter acciperes, indicaui: & vt certae fiduciae matris Domini te omnino committeres praecepi, &c. De matre vero Domini, cui te principaliter commiſi, & committo, & numquam committere, quouſque illam videamus, vt cupimus, omittam; quid tibi dicam? quam caelum, & terra laudare, licet vt meretur, nequeant, non ceſſant? Hoc tamen procul dubio teneas; quia quanto altior, & melior, ac ſanctior eſt omni matre; tanto clementior, & dulcior circa conuerſos peccatores, & peccatrices. Pone itaque finem in voluntate peccandi, & proſtrata coram illa ex corde contrito, & humiliato lacrymas effunde; inuenies illam, indubitanter promitto, promptiorem carnali matre, ac mitiorem in tui dilectione. *Greg. vij. lib. 1. regiſt. epiſt. 50. in fin. alias 47. ad Mathildem.*

CAP. XV.

Vt humilitatis noſtrae conſtitutio adiuuante Domini miſericordia valeat cuſtodiri, ſancti, ac beatiſſimi ſacerdotis Domini Martini, quae Deo accepta eſt, obtinebit interceſſio. *Turon. cap. 13.*

CAP. XVI.

Seruis Dei in exercitum, & in hoſtem pergere omnino prohibemus, niſi illi tantum, qui propter diuinum miniſterium, miſſarum, ſcilicet ſollemnia adimplenda, & ſanctorum patrocinia portanda ad hoc electi ſunt. *Fran. ſynod. ſub Carolomanno. Capit. lib. 5. cap. 2. Burch. lib. 1. cap. 218. Iuo par. 5. cap. 332. decret.*

CAP. XVII.

Et ſiquis hinc noſtrum prior diuinae dignationis celeritate praeceſſerit, perſeueret apud Deum noſtra dilectio pro fratribus, & ſororibus noſtris, apud miſericordiam patris non ceſſet oratio. *Cypran. epiſt. 1. ad Cornel. in fin.*

CAP. XVIII.

Nobiſcum eadem orate; communia enim ſacerdotum ſunt; & ſanctam, ac glorificatam Virginem Dei genetricem Mariam vna nobiſcum ſupplicate intercedere pro pace ſanctiſſimarum eccleſiarum, & victoria, ac perpetuitate piiſſimi, & sereniſſimi Imperatoris noſtri. *Ioan. Hieroſ. ad Ioan. CP. apud v. ſynod. CP.*

Actio,

Actio.1.in fine.

CAP. XIX.

Implendo quae Agapeto iuſte iudicata fuere, illius beatam animam coletis, quae cum Deo proximior ſit, eo quod vinculo terrae, & carnis huius ſoluta ſit, & fiduciam, ex propriis bonis operibus adepta pro pace, & ſalute veſtrae pietatis intercedit. *Acta CP. lecta v. ſynod. act. 1. in libello Mariani monachi, & aliorum ad Imperat. in fin. cuius initium. Deus magnus.*

CAP. XX.

Quidquid libri de paſsionibus martyrum narrant, hoc ipſum etiam imagines ſignant; has enim recipimus tanquam effigurationem prototyporum. Nihilominus credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, eidemque ſoli latriam exhibentes, poſcimus interceſsionem intemeratae Dominae noſtrae ſanctae Deiparae, ſanctorum item Angelorum, omniumque diuorum, & patrum noſtrorum. *Taraſ. ante vij. ſyn. in epiſt. ad Ioan. presbyter. in prin.*

CAP. XXI.

Deus pacis vitam noſtram in pace conſeruet, & omnes illos, qui eum colunt, & admirantur, nomenque illius inuocant, ſaluos faciat, interceſsione, & precibus Dominae noſtrae ſanctae Deiparae, & omnium ſanctorum. Amen. *Taraſ. ante vij. ſynod. d. epiſt. ad Ioan. presbyt. in fin.*

CAP. XXII.

Interpellans intimeratae Virginis noſtrae Deiparae, ſanctarum caeleſtium poteſtatum, omniumque ſanctorum interceſsionem, horum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens, & amplectens, honorifice veneror, &c. *vij. ſynod. act. 1. Confeſsio Baſilij Epiſcopi Ancyrae reſipiſcentis.*

CAP. XXIII.

Sanctae matris Virginis etiam auxilium, protectionem, & interceſsionem nocte, dieq. vt peccatori mihi ſubueniat, inuoco. Vt quae eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro. Quin etiam ſanctorum Apoſtolorum, Prophetarum, martyrum, patrum, & eremitarum imagines ſuſcipio, & veneror, non vt Deos, abſit: verum mentis mea affectum, & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans; ex toto animo omnes obteſtor, vt ad Deum pro me intercedant, quo in oculis eius miſericordiam in die iudicii conſequar. &c. *Theodoſius Epiſcopus Amorii reſipiſcens vij. ſynod. act. 1. poſt princ.*

CAP. XXIV.

Chriſtus Deus noſter per ſanctiſsimam illius genetricem, & omnes eius ſanctos, voſque ipſius ſacros ſacerdotes, qui idem ſentitis, & dolum in cordibus veſtris non habetis, ſed perpetuo incumbitis in haec ſtudia, vt omnia, quae ſcripta ſunt, impleatis, promiſsiones ſuas veras demonſtret. &c. *Ioannes presbyter legatus orientis. vij. ſynod. act. 2. ante fin.*

CAP. XXV.

Obſecrans interceſsionem ſanctiſsimae, intemeratae Dominae noſtrae Deiparae, & ſemper Virginis Mariae, ſanctorumque Angelorum, & ſanctorum glorioſorum Apoſtolorum Prophetarum, martyrum, confeſſorum, & doctorum. amplector etiam horum venerandas imagines, &c. Pax Dei, quae imminent ſcandala, intercedente immaculata Deipara Virgine Maria, omnibuſque ſanctis, auertat. *Taraſ. in epiſt. ad Orientis Epiſcopos poſt prin. & in fin. relata in vij. ſyn. act. 3.*

CAP. XXVI.

Vir Galata ſenex in monte Sina degens, cum filium ei barbari abſtuliſſent, Dominum noſtrum Chriſtum per interceſsionem Platonis patrii martyris ad commiſerationem ſollicitabat. Idem quoque filius in vinculis per eiuſdem martyris patrocinium temptabat, vt ſui miſertus Dominus miraculum aliquod exhiberet. Vtorumque autem preces cum eſſent exauditae, &c. Ecce confeſtim martyr noſter Plato, ipſe eques, equumque alium trahens filio vigilanti, cognoſcentique ex pictura ſaepe viſa effigiem martyris apparuit; iuſſitque, vt ex media turba exurgens equum aſcenderet, &c. Vt non dubitandum ſit, quin omnibus in locis Deum per ipſos martyres inuocantibus mirifica, & admiranda praeclari illi athletae per Dominum Chriſtum dare poſſint, &c. *Nilus in epiſt. ad Heliodor. Silentiarium. vij. ſyno. act. 4. poſt princ.*

CAP. XXVII.

Mulier ſubito dolores in ſe ruere ſenſit, caepitq. clamare, & gemere, &c. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus ſubſtitit: quinto autem die ſub crepuſculum vidit ſanctum (*Anaſtaſium*) aſtantem, atque ad eam dicentem: Deſcende ad Tetrapylum, ſanctiq. Anaſtaſii interceſſionem apud Deum poſce, quo ſana fias. Ipſa igitur cum ſurrexiſſet ex grabbato, conuocatis liberis ſuis, ad eos dixit: Tollite me, inq. templum B. Anaſtaſii concedamus, &c. impoſitam itaque eam ferculo baiularunt, &c. Deinde ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumq. orationibus flebilibus martyrem placans ſana, firmaq. ſurrexit. *Ex miraculis S. Anaſtaſii ſyno. vij. actio. 4. poſt princip.*

CAP. XXVIII.

Suſpicio ſanctos Apoſtolos, Prophetas, & Martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum mediationem propitius ſit mihi Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur, &c. *Baſil. in epiſt. ad Iulianum Apoſtatam. vij. ſyno. act. 4. poſt medium. refertur etiam in epiſt. Hadria. ad Conſtan. & Iren. in med. act. 2.*

CAP. XXIX.

At ſi Domini, & Seruatoris noſtri, item intemeratae eius matris vere Deiparae, necnon Sanctorum imagines ſalutamus, confeſtim

etiam

etiam fidem, & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſine principio, &c. pro genere humano hominem factum agnoſcimus. Ancillam autem, & matrem illius exiſtentem, vere pro genere noſtro intercedentem, praeſentiſſime, ita vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa vero materno affectu pro nobis poſcat agnoſcimus, &c. Sanctos denique omnes, tamquam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturae participes gratiſſimos Dei miniſtros, & hac gratia a Deo donatos, vt beneficia adeo data nobis miniſtrent: curationes, inquam morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriā eorum innocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſsibile eſt, agnoſcimus, &c. *Epiſt. Germani Episcop. CP. ad Ioan. Episcop. Synnadon. in fin. vij. ſyn. act. 4. ante fin.*

CAP. XXX.

Neque ipſi imagines *(Sanctorum)* vt tu dicebas, adoramus; ſed eum, qui per picturam indicatur, glorificamus; neque hos etiam, vt Deos abſit; ſed vt veros Dei ſeruos, & amicos, & poteſtatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. *Ioan. Episcopus Theſſalonicens. in ſermone, ſiue dialogo Gentilis, & Chriſtiani. vij. ſyn. act. 5. poſt prin.*

CAP. XXXI.

Nouerunt *(Chriſtiani)* & verbis, & encomiis ter inculpatam, & inuiolatam vere, & propriae Deiparam eſſe: norunt etiam ſanctos venerari, earum denique virtutes per hiſtorica exempla in memoria habere, &c. cognoſceres illoſq. ſecundum diuinum Apoſtolum cum Chriſto vinctos eſſe, & pro nobis intercedere, &c. *Epiph. in Gregor. & alios tom. 4. ad med. in ij. Nicaen. act. 6.*

CAP. XXXII.

Igitur cum timore Dei omnia agamus, poſtulantes interceſſiones incontaminatae Deiparae, & ſemper Virginis Dominae noſtrae Mariae, item ſanctorum Angelorum, omniumque Sanctorum. Salutantes, & venerandas illorum reliquias, vt nos ſanctitudinis eorum fiamus participes. *Epiphan. contra Gregor. & alios apud vij. ſynod. act. 6. in fin.*

CAP. XXXIII.

Libellum dedimus non in labiis doloſis, neque in dolo mentis, ipſe Deus teſtis eſt, qui etiam * vades eſt noſter; ſed ex ſinceritate, & munditia, ſperantes in miſeratione Dei noſtri, qui hominem, amat, & interceſſione ſanctae, & intemeratae Dei genetricis Mariae, & ſanctorum Apoſtolorum, & beatiſſimi, & ſanctiſsimi Papae Nicolai, atque ſancti patris noſtri, & ſummi ſacerdotis Ignatii, veſtraeque beatitudinis oratione, &c. vſque ad ſanguinem decertare in eccleſiaſticis cauſſis; vt & culparum, quas fecimus, ex hac correctione, & ſatisfactione cordis indulgentiam percipiamus. *Libell. quorumdam Episcop. paenitentium apud ſyn. gen. viij. act. 2.*

* vas f.

CAP. XXXIV.

Auxiliante nobis ſanctae & conſubſtantialis Trinitatis gratia, interceſsione glorioſae & verae Dei genetricis Mariae, per quae praecipue nobis Domine, atque ſanctiſsime immobilem permanere oramus noſtrarum, veſtrarumque ſanctarum eccleſiarum ſtatum nihilominus, & inſeparabilem cuſtodire fidei vnitionem, &c. *Ex relatione Ioan.* CP. *Patriarchae ad Hormiſdam Papam.*

CAP. XXXV.

Rogo Deum ſemper eam *(eccleſiam nouae, & veteris Romae)* inſeparabilem permanere orationibus ſanctorum Apoſtolorum, & tuae precibus ſanctitatis, &c. *Ioannes* CP. *Patriarcha Hormiſdae Papae.*

CAP. XXXVI.

Hoc opto, atque feſtino, vt veniat in hoc ſtudio terminus vtilis humanitate quidem Domini, & Dei noſtri Ieſu Chriſti, interceſsionibus autem in cunctis beatiſsimi Apoſtoli Petri, & in omnibus ſapientiſsimi Pauli, & venerandae eorum fidei, & tuae beatitudini iuſte debitus honor cuſtodiatur, &c. *Dorotheus Episcop. Hormiſdae Papae.*

CAP. XXXVII.

Nullo modo iam licebit ſanctam Dei dilacerari eccleſiam per gratiam ſancti Spiritus, & interceſsiones ſanctae, & religioſae Dei genetricis Virginis Mariae. *Ex relatione Epiphany* CP. *Epiſc. ad* Hormiſdam Papam.

CAP. XXXVIII.

Oret igitur veſtra ſanctitas, tam pro piiſſimis, & Chriſtianiſsimis Principibus, quam pro noſtra paruitate, & vniuerſali vnione, & gratiae ſanctae, & vnius eſſentiae Trinitatis, & interceſsionibus Dominae noſtrae ſanctae glorioſae Virginis, & Dei genetricis Mariae, omnia ad vnitatē indiniſam conueniant, &c. *Ex relatione 2. Epiph.* CP. *Episcop. ad* Hormiſdam.

CAP. XXXIX.

Sanctiſsimum Proterium *(Alexandrinorum Episcopum)* in ordine, & choro ſanctorum martyrum ponimus, & eius interceſsionibus miſericordem, & propitium Deum nobis fieri poſtulamus, &c. Incolumem veſtram pietatem Deus omnium nobis donet longaeuis temporibus ſanctor. orationibus. *Episcop. Europae ad Leon Imperat. poſt. conc.* Calcedon. *in epiſt. quae incipit* Pietatis *veſtrae.*

CAP. XL.

Qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, &c. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, inuocet ſanctos, vt per ſe intercedere apud maieſtatem diuinam dignentur. *Theodulph. cap. 23. ad Aurelian. presbyt.*

CAP. XLI.

Deprecetur *(Chriſtianus)* ſanctos Apoſtolos, martyres, vt pro eo intercedant. *Theodul. ad presbyt. Aurelian. cap. 29.*

CAP. XLII.

In communi omnes benedicamus pariter Domino gloriae noſtrae, & Principi pacis, & aucto-

auctori, diſperſa congreganti, & bene coaptanti intercessionibus ſanctae Dominae noſtrae Dei genetricis, Deum videntium Angelorum, & omnium ſanctorum. Amen. *Baſilius Imperator apud ſyn. vij. gen. act. 6. in fin.*

De reliquiis Sanctorum, & de earum veneratione. Tit. II.

CAP. I.

QVi auſi ſunt aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum haereticorum eccleſiaſticas traditiones contaminare, &c. aut quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere, &c. aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas ſciuerint eſſe germanas, & veras; aut contra iſta vafre, & improbe aliquid excogitare, quod ſit contra conſtitutionem eccleſiaſticam, &c. Si fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur; ſi monachi, aut laici, communione priuentur. *Syn. vij. act. 7. in defin. in fin.*

CAP. II.

De reliquiis cap. vlt. Gregor. ix. c. 2. de immunitat. eccleſ. in 4. col.

Cum ex eo, quod quidam Sanctorum reliquias exponunt venales, vt eas paſsim oſtendant, chriſtianae religioni ſit detractum ſaepius; in poſterum praeſenti decreto ſtatuimus, vt antiquae reliquiae amodo extra capſam non oſtendantur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo nemo publice venerari praeſumat, niſi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbatae. Praelati vero de caetero non permittant illos, qui ad eorum eccleſias cauſſa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falſis decipi documentis, ſicut, & in plериſque locis occaſione quaeſtus fieri conſueuit. *Innoc. iij. in concil. Lateranen. gener. cap. 62.*

CAP. III.

Martyres paſsi ſunt, non tamen animae eorum occiſae ſunt in corporis paſsione, ore veritatis atteſtante: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere, &c. Perturbatores eccleſiae non ſolum praedicta agunt mala, ſed, & memorias martyrum execrantur. Quapropter in praefata conſtituimus ſynodo, vobiſque & omnibus eccleſiis tenendum, & agendum mandamus; vt ſuper memorias martyrum miſſae celebrentur; ne memoriae eorum a talibus extinguitur, aut veneratio poſsit prohiberi. *Felix in ſyn. lxx. Epiſcop. epiſt. 2. in med.*

Matt. 10.

CAP. IV.

Ante corpora Apoſtolorum pro vobis preces fiunt quotidie. *Steph. ep. 2. in fin.*

CAP. V.

Beatiſsimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſanctuaria, ſicut religioſiſsimo quaeſiſtis affectu, per horũ portitorem ſub omni veneratione tranſmiſimus. Optantes orationibus eorum mentis veſtrae oblatio, & deſideria gratiae ſint diuinitatis accepta, &c. *Hormiſda ad Iuſtinianum illuſtrem.*

CAP. VI.

Significatur etiam beatorum Apoſtolorum, vel martyrum, ſicut ſperamus, ſancto nos affectui tuo direxiſſe reliquias, praeſumentes fidẽ veſtram eorum deinceps plenius eſſe meritis adiuuandam. *Vigilius in epiſt. 1. Eutherio in fin.*

CAP. VII.

Sauinus Abbas monaſterii ſancti Stephani inſulae Capris ſuggeſsit nobis, ſe Agathae martyris reliquias iamolim apud ſe habere conceſſas, & in monaſterio ſuo vult ipſa ſanctuaria collocari: ideoque ad praedictum monaſterium te iubemus accedere, & ſi ibidem nullum corpus conſtat humatum, praedicta ſanctuaria ſolemniter collocabis, &c. *Gregor. Ioanni Epiſcop. Surrentino epiſt. 52. indict. 9. lib. 1.*

CAP. VIII.

Tranſmiſimus beati Petri Apoſtoli benedictionem crucem paruulam; cui de catenis eius beneficia ſunt inſerta. Quae illius quidẽ ad tempus ligauerunt, ſed veſtra colla in perpetuum a peccatis ſoluant. Per quatuor vero in circuitu partes de B. Laurentii craticula, in qua peruſtus eſt, beneficia continentur: vt hoc, vbi corpus illius pro veritate crematum eſt, veſtram mentem ad amorem Domini accendat. *Gregor. lib. 2. regiſt. indict. xi. ep. 34. ad Dinamium Galliarum Patricium.*

CAP. IX.

Clauim paruulam a ſacratiſsimo beati Petri Apoſtoli corpore, pro eius benedictione tranſmiſimus, in qua ineſt ferrum de cathenis eius incluſum; vt quod collũ illius ad martyrium ligauerat, veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat. Crucem quoque dedi latori praeſentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicae crucis ineſt, & capilli Ioannis Baptiſtae, ex qua ſemper ſolatium noſtri Saluatoris per interceſsionem praecurſoris eius habeatis, &c. Praeterea tranſmiſimus clauim aliam a ſacratiſſimi beati Petri Apoſtoli corpore, quae cum digno honore repoſita, quaeque apud vos inuenerit, benedicendo multiplicet. *Gregor. lib. 7. indict. 2. epiſt. vel cap. 126. ad Reccaredum Regem.*

CAP. X.

Serenitas veſtrae pietatis, religionis ſtudio, & ſanctitatis amore conſpicua, propter eam, quae in honorem ſancti Pauli Apoſtoli aedificatur, eccleſiam, caput eiuſdem S. Pauli Apoſtoli, aut aliud quid de corpore ipſius, ſuis ad ſe iuſsionibus a me praecepit debere tranſmitti, &c. Praecipiſſis, quae facere nec poſſum, nec audeo. Nam corpora ſanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum tantis in eccleſiis ſuis coruſcant miraculis, atque terroribus, vt neque ad orandum ſine magno illuc timore poſsit accedi. Denique dum beatae recordationis deceſſor meus, quia argentum, quod ſupra ſacratiſsimum corpus beati Petri Apoſtoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quin-

quindecim pedum ſpatio, mutare voluit, ſignum ei non parui terroris apparuit. Sed & ego aliquid ſimiliter ad ſacratiſſimum corpus S Pauli Apoſtoli meliorare volui: & quia neceſſe erat, vt iuxta ſepulchrum huiuſmodi effodi altius debuiſſet, Praepoſitus loci ipſius oſſa aliqua non quidem eidem ſepulchro coniuncta reperit; quae quoniam leuare praeſumpſit, atque in alium locum tranſponere, apparentibus quibuſdam triſtibus ſignis, ſubita morte defunctus eſt. Praeter haec autem ſanctae memoriae deceſſor meus ſimiliter ad corpus ſancti Laurentii martyris quaedam meliorare deſiderans, dum neſcitur, vbi venerabile corpus ipſius eſſet collocatum, & effoditur exquirendo; ſubito ſepulchrum ipſius ignoranter apertum eſt: & ii, qui praeſentes erant, atque laborabant, monachi, & manſionarii, quia corpus eiuſdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere praeſumpſerunt, omnes intra decem dies defuncti ſunt, ita vt nullus vitae ſupereſſe potuiſſet, qui ſanctum iuſti corpus illius viderat. Cognoſcat autem, tranquilliſſima domina, quia Romanis conſuetudo non eſt, quando ſanctorum reliquias dant, vt quidquam tangere praeſumant de corpore: ſed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad ſacratiſſima corpora ſanctorum ponitur. quod leuatum in eccleſia, quae eſt dedicanda, debita cum veneratione reconditur: & tantae per hoc ibidem virtutes fiunt, ac ſi illuc ſpecialiter eorum corpora deferantur. Vnde contigit, vt beatae recordationis Leonis Papae temporibus, ſicut a maioribus traditur, dum quidam Graeci de talibus reliquiis dubitarent, praedictus Pontifex hoc ipſum brandeum allatis forficibus inciderit, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit. In Romanis namque, vel totius occidentis partibus omnino intolerabile eſt, atque ſacrilegum, ſi ſacrorum corpora tangere quiſquam fortaſſe voluerit. Quod ſi praeſumpſerit, certum eſt, quia haec temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Graecorum conſuetudine, qui oſſa leuare ſanctorum ſe aſſerunt, vehementer miramur; & vix credimus, &c. De corporibus vero beatorum Apoſtolorum quid ego dicturus ſum? dum conſtet, quia eo tempore, quo paſſi ſunt, ex oriente fideles venerunt, qui eorum corpora ſicut ciuium ſuorum repeterent. Quae ducta vſque ad ſecundum vrbis miliarium, in loco, qui dicitur ad Catacumbas, collocata ſunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attemptare praeſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis, quibus nunc ſunt condita, poſuerunt. Quis ergo nūc, sereniſsima domina, tam temerarius poſſit exiſtere, vt haec ſciens eorum corpora non dico tangere, ſed vel aliquatenus praeſumat inſpicere? &c. Sed quia sereniſſimae dominae tam religioſum deſiderium eſſe vacuum non debet, de catenis, quas ipſe S Paulus Apoſtolus in collo, & in manibus geſtauit, ex quibus multa miracula in populo demonſtrantur, partem aliquam vobis tranſmittere feſtinabo; ſi tamen hanc tollere limando praeualuero: quia dum frequenter ex catenis eiſdem multi venientes benedictionem petunt, vt parum quid ex limatura accipiant, aſſiſtit ſacerdos cum lima: & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis ipſis excutitur, vt mora nulla ſit. quibuſdam vero petentibus diu per catenas ipſas ducitur lima, & tamen vt aliquid exinde exeat, non obtinetur. *Gregor. ad *Conſtantinam August. lib. 3. regiſt. indict. xij. ep. 3. vel c. 30.* * Conſtantiam

CAP. XI.

Tranſmiſimus crucem paruulam, in qua de catenis amatorum veſtrorum ſanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum inſerta eſt benedictio; quae oculis veſtris aſſidue ſupponatur: quia multa per eandem benedictionem miracula fieri conſueuerunt, &c. Eulogias ſancti Marci a beatiſſima fraternitate veſtra tranſmiſſas, cum ea caritate, qua ſunt directae, ſecundum notitiam earum ſuſcepimus, & gratias affectui veſtro referimus, &c. *Gregor Eulogio Alexand. Patriarchae in fin. lib. 11. regiſt. epiſt. 47.*

CAP. XII.

Reliquias ſanctorum, de quibus praeſentium lator nos admonuit, dari praecepimus. *Marti. epiſt. 2. in fine.*

CAP. XIII.

Flebiles, & infelices haeretici, cum ipſis ſacris imaginibus, ipſa lipſana ſanctorum eiicientes, atque abnegantes contem pſerunt, &c. Si enim explanare voluerimus de lipſanorum ſanctorum veneratione, per diuinam ſcripturam, & ſanctorum Patrum opuſcula, quis valebit ſcribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breuiter memoramus. Sancti Baſilii Epiſcopi Caeſareae Cappadociae in interpretatione pſalmi CXV. inter cetera. Ante hoc dicebatur Sacerdotibus & Nazaraeis: quoniam omnis, qui tetigerit mortuum, immundus erit, & vt lauet veſtimenta ſua. Num. 19. Nunc autem, qui tetigerit oſſa martyrum, accipiet aliquam participationem ſanctificationis de corpore aſſiſtente gratia. Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius, &c. Pſal. 15. Item ſancti Ioannis Chryſoſtomi Epiſcopi Cōſtantinopolitani in ſermone in epiſtolam beati Pauli Apoſtoli ad Romanos, inter cetera: Serm. 32. Ego autem & propter hoc Romam diligo, &c. Pro hoc eam beatifico, quia & viuens (*Paulus*) eis ſcribebat, & ſic eos diligebat, & praeſentialiter eis locutus eſt, & vitam ibi temporalem finiuit, & ſanctum corpus eius ibi habetur, pro quo & honorabilior ciuitas magis, quam pro aliis. Et ſicut corpus magnum, & forte

oculos

oculos habet duos ſplendentes. ſacrorum horum corpora, id eſt, Petri & Pauli: ita non eſt caelum ſplendidius, quando Sol emittit radios, ſicut Romanae vrbis hae duae lampades vbique in mundo illuxerunt. Exinde ergo rapietur Paulus, exinde Petrus. Conſiderate, & tremite: qualia videbit inſignia Roma, Paulum ſubito ſurgentem a loco requietionis ſuae ſimul cum Petro, & proficiſcentem obuiam Chriſto? Quale mandat Chriſto donum Roma? Quales coronas ciuitas continet duas? quales cathenas aureas circumnectit? quales habet fontes? &c. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhaerere ſacrae ſepulturae, & puluerem ſanctum videre corporis illius, in quo imitatus eſt Chriſtum; in quo Chriſti ſtigmata portauit, in quo vbique praedicationem diſſeminauit? Puluerem illum corporis eius, per quod vbique occurrit? Puluerem oris illius, per quod Chriſtus annunciabatur, & lux lucebat, &c. Item ex ſermone S. Auguſtini in natali ſanctorum Apoſtolorum inter cetera: Nam iſte beatiſſimus Petrus piſcator, &c. modo genibus prouolutus eum adorat Imperator, &c. *Hadria. ad Carolum de imaginib. c. 62. poſt princ.*

CAP. XIV.

Filiae regum delectauerunt te in honore tuo: quia non quaeſierunt honorem patrum ſuorum, ſed quaeſierunt honorem tuum. Oſtendatur mihi Romae in tanto honore templum Romuli, in quanto oſtendam ibi memoriam Petri. In Petro quis honoratur, niſi ille defunctus pro nobis, &c. *Auguſt. pſal. 44. apud Hadria. de imaginib. c. 62. in fin.*

CAP. XV.

Ex epiſtula ſancti Gregorii Papae Leontio Exconſuli miſſa. Praeterea benedictionem vobis ſancti Petri Apoſtolorum Principis, clauim ſacratiſſimi ſepulchri eius, in qua benedictio de cathenis illius eſt inſerta, tranſmiſimus: vt quod eius collum ligauit ad martyrium, hoc veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat. *Hadria. de imaginib. c. 91. Gregor. lib. 7. cap. 34. regiſt.*

CAP. XVI.

Si ſanctorum effigies execrabiles eſſe crederentur; profecto & ipſorum reliquiae, quorum caro corruptionem ſenſit in tumulo, pro *neutro, quod abſit, haberi deberentur. Verumtamen ſi ad eorum conſortium venire optamus; profecto hic omnia in honore ſanctorum, id eſt, tam reliquias, non ſolum corporum, ſed & veſtimentorum, ſeu etiam, imagines vultus illorum in quolibet loco depictas celeberrimo honore venerari debemus, &c. *Nicol. in epiſt. ad Michaelem Imperator. incip. Principatum. relata in viij. ſynod.* CP. *actio. 4.*

*nihilo f.

CAP. XVII.

Sciſcitamini, ſi liceat crucem Domini cum reliquiis mundo, ſiue immundo hanc habenti oſculari, vel portare, &c. Portate eam, ſed cum ſumma reuerentia, & corpore, & corde mundiſſimo, &c. De reliquiis vero ſanctorum eadem dicimus, quorum corpora, templa; & vaſa fuere, ſuntq. Dei, quibusq. ad omnia bona opera, tamquam organa, ſanctus vſus eſt, quando voluit, Spiritus. *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 7.*

CAP. XVIII.

Sequimur ſanctam ſynodum, & amplectimur, quae beatae recordationis Papa Nicolaus, cui & ipſe, domine coangelice ſumme Pōtifex Hadriane, ſubſcripſiſti, ante ſacratiſſimum Petri, * & Pauli * Apoſtolorum eximii corpus celebraui. *Formula libelli dati Legatis ab Hadri. ij. relata in ſyno. viij.* CP. *act. 1.*

CAP. XIX.

Vt noſtra exhortatio cordi veſtro altius imprimatur, ex more ſanctorum miſimus vobis clauiculam auream, in qua de cathenis beati Petri benedictio continetur; quatenus per eius praeſentia patrocinia, vberiora eius erga vos patrocinia ſentiatis, & in amore ipſius de die in diem feruentes accendamini; promerentes, vt omnipotens Deus, qui illum admirabili potentia a nexibus ferreis liberauit, eius meritis, & interceſſionibus vos ab omnium peccatorum vinculis abſoluat, & ad gaudia aeterna perducat. *Gregor. vij. lib. 7. regiſt. ep. 6. ad Alfonſum Regem Hiſpaniarum. ad fin.*

CAP. XX.

Sanctorum reliquiae in oratoriis villaribus non ponantur, niſi forſan clericus cuiuſcumq. parochiae vicinus eſſe contingat, qui ſacris cineribus pſallendi frequentia famuletur. *Epau. cap. 25. Burch. lib. 3. cap. 88. Iuo par. 3. cap. 78.*

CAP. XXI.

Vt a media quadrageſima presbyteri chriſma petant, &c. chriſmario, & linteo ſicut reliquiae ſanctorum deportari ſolent. *Antiſiod. cap. 6.*

CAP. XXII.

Agnouimus quoſdam Epiſcopos in ſollemnitatibus martyrum ad eccleſiam progreſſuros, reliquias collo ſuo imponere, &c. & Leuitas albis indutos in ſellulis eos deportare, &c. Antiqua, & ſollemnis conſuetudo ſeruetur; vt in feſtis diebus arcam Domini cum reliquiis non Epiſcopi, ſed Leuitae in humeris geſtent, quibus in veteri lege onus id impoſitum fuit. Si Epiſcopus reliquias portet, non ipſe a diaconibus in ſellula vehatur: ſed potius pediſſequa eo vna cum populi progreſſione procedente, ad conuenticula ſanctarum eccleſiarum ſanctae Dei reliquiae per eundem Epiſcopum portabuntur. Qui hoc non adimplet, quamdiu in hoc vitio erit, a ſacrificando ceſſabit. *Braca. iij. c. 5.*

1. Parali. 5.

CAP. XXIII.

Deinceps [corpora Sanctorum de loco ad locum nullus praeſumat transferre ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum, & ſanctae ſynodi licentia. *Magunt. cap. 51. Burch. lib.*

De conſe. diſt. 1. c. 37.

3. cap. 232. Iuo par. 3. cap. 273.

CAP. XXIV.

De Sanctorum reliquiis venerandis. *Baſil. Epiſcop. Ancyrae in confeſsione a vij. ſyn. laudata act. 1. poſt prin.*

CAP. XXV.

Filius veſter magnificus vir Iuſtinianus baſilicā ſanctorum Apoſtolorum, in qua deſiderat, & beati Laurentii martyris reliquias eſſe, conſtituit. ſperat per paruitatem noſtram, vt praedictorum ſanctorum reliquias celeriter concedatis, &c. Si beatitudini veſtrae videtur, ſanctuaria beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſecundum morem ei largiri, praecipite: & ſi fieri poteſt, ad ſecundam cataractam ipſa ſanctuaria deponere veſtrum eſt deliberare. Petit & de catenis ſanctorum Apoſtolorum, ſi poſsibile eſt, & de craticula beati Laurentii martyris, &c. Propter hoc in vrbem veſtram Eulogium Magiſtrianum direxit, hoc ſibi ſatisfacere iudicans, ſi de ipſo fonte, de quo per omnem terram ſanctuaria Apoſtolorum ſunt data, inde, & ipſe reliquias ſuſcipere mereatur, &c. Singulas capſellas per ſingulorum Apoſtolorum reliquias fieri debere ſuggerimus, &c. Ex *ſuggeſtio. legatorum eccleſiae CP. ad Hormiſdam Papam.*

CAP. XXVI.

Reliquias Sanctorum veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum, & certatorum pro Chriſto, quique gratiam a Deo conſecuti ſunt, & remedia praeſtare, morbos curare, daemones eiicere, quemadmodum Chriſtiana eccleſia, veluti per manus accepit a ſanctis Apoſtolis, & Patribus vſque in praeſens ſaeculum. *Theodoſ. Epiſc. Amorij reſipiſcens. vij. ſyn. act. 1. poſt prin.*

CAP. XXVII.

Apoſtolicas eccleſiae traditiones, quibus veneratio, culturaque Sanctorum docetur, recipimus, & veneramur. Eos autem, vt miniſtros, amicos, & filios Dei exiſtentes honoramus. honor enim, qui a conſeruis idem ſentientibus inuicem exhibetur, indiciū eſt beneuolentiae erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei, & pura Chriſti habitacula, Spirituſque ſancti immaculata ſpecula; quin etiam
Sapien. 3. animae eorum in manu Dei exiſtunt, vt ſcriptum eſt: Deus enim vita exiſtens, cum ſancti in manu Dei ſint, in vita, & lumine, neceſſum
Pſal. 115. eſt, vt exiſtant; & ob id, pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Hi viuentes in libertate, Deo aſtiterunt. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, Sanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, vnguentum redolentis ſuauitatis ſcaturientes, & vt inquit magnus doctor immortalis *(Athanaſius)* martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, caecis viſum impertiunt, lepras emundant, temptationes, & moerores tolunt, atque id per Chri-
Pſal. 67. ſtum, qui in ipſis habitat. Bene etiam pſalmographus cecinit; Mirabilis Deus in ſanctis ſuis.
Et iterum: Sanctis in terra illius, mirificas fecit omnes voluntates eius in ipſis. Pſal. 15.
Synodica Theodori Hieroſol. Patriarch. ante fin. apud vij. ſynod. act. 3.

CAP. XXVIII.

In Caeſarea Paleſtinae regionis, mirifica a ſancto viro (*Anaſtaſio*) deſignata recenſeamus. Cum ſanctae ciuitati reliquiae ſacrae appropinquaſſent: omnibus ea res fuit declarata, & ſignificata. Itaque laetitia magna perfuſi omnes ſurgentes ſubito, lignaque ſacra pulſantes, inuicem obuiam facti ſunt; in veneranda Virginis Deiparae aede, quae appellatur Noua. Illinc cum cruce, & ſupplicatione egreſsi, laeti, & gaudentes cum gratiarum actione ſacris reliquiis occurrerunt, &c. Accedentibus illis, & ſalutantibus ſepulchrum martyris, illicque ſacris reliquiis munus in memoriam ſancti offerentibus, mulier quaedam ex primariis ciuitatis dixit: Reliquias e Perſide venientes numquam venerabor, &c. Sanctus martyr in habitu monachi per ſomnum coram miſera aſtitit, illique ait: e lumbis aegrotas. Ipſa autem reſpondens: non inquit, domine, neque enim quidquam mali ſentio. Poſtquam hoc dixiſſet, expergefacta ſubito dolores in ſe ruere ſenſit, caepitque clamare, & gemere, &c. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus ſubſtitit. quinto autem die ſub crepuſculum vidit ſibi ſanctum illum aſtantem, atque ad eam dicentem: Deſcende ad Tetrapylum, ſanctique Anaſtaſii interceſſionem apud Deum poſce, quo ſana fias. Ipſa igitur cum ſurrexiſſet ex grabbato, in memoriamque blaſphema illa, & impia verba, quae contra caput ſuum dixerat, redirent; conuocatis liberis ſuis ad eos dixit: Tollite me, tollite me, inque templum beati Anaſtaſii conſcendamus; ſiquidem iam docta ſum meo cum periculo, reliquias ex Perſide venientes adorandas, venerandasque; & quae Deus ſacrauit, ea non eſſe communia appellanda. impoſitam itaque eam ferculo (*ſily*) baiularunt. Cum autem appropinquarent ipſi loco, ipſa eminus conſpicata ſancti imaginem, cum lacrymis caepit exclamare: Hic eſt, qui in ſomnis vere a me viſus inſtruxit me de malis, quae me habent. Deinde ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumque orationibus flebilibus martyrem placans, ſana, firmaque ſurrexit, &c. *Synod. vij. act. 4. poſt prin. ex miraculis S. Anaſtaſii martyris.*

CAP. XXIX.

Quemadmodum genuini filij, peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affecti, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue chlamydem, haec, inquam, omnia cum lacrymis atteſtantes, amplexantur; non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes: ſic & nos fideles omnes crucem Chriſti, tanquam virgam adoramus: vt ſedem vero, & cubile illius, ter ſanctum ſepulchrum: praeſepe autem, &

Beth-

Bethelecm, reliquaque illius habitacula, vt domum: ſic Apoſtolos illius, beatoſque martyres: & reliquos ſanctos, veluti amicos illius colimus. Ita Sion tamquam illius ciuitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur: non aliter etiam Iordanem, quam diuinum illius lauacrum reueremur. Magno enim, & inexplicabili erga eum amore, quo aſcendit, vbi reſedit, vbi apparuit, aut quod tetigit, aut omnino obumbrauit, tamquam Dei locum colimus, & adoramus; non ipſam regionem, aut lapides venerantes, ſed eum, qui in illis conuerſatus eſt, apparuit, & in carne cognitus eſt, quique nos ab errore liberauit, Chriſtum Dominum Deum noſtrum, &c. A ſanctorum martyrum reliquiis, & imaginibus ſaepe daemones fugantur, &c. Quot in vmbrationes, quot ſcaturigines, ſaepe etiam ſanguinis fluores ex imaginibus, & reliquiis martyrum extiterunt, &c. Qua ratione tibi idololatrae ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra denique martyrum adorantes, illis tamen non ſacrificamus, &c. Ego per caelum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, Angelos, homines, per omnem denique creaturam viſibilem, & non viſibilem omnium auctori Domino, & factori ſoli adorationem, & cultum exhibeam, &c. Qui tanta miracula per ligna fecit Deus, dic rogo, numquid per ſanctae crucis pretioſum lignũ miranda efficere poteſt? Quod ſi autem eſt impium oſſa venerari, quam ob rem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Aegypto vecta ſunt? Quo modo homo mortuus oſſa Heliſaei attingens reſurrexit? Iam ſi per oſſa, mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines, lapides, pluraque alia, idem poſſit, &c. *Leontius Epiſcopus Neapoleos Cypri ex lib. 5. Apologiae contra Iudaeos apud vy. ſynod. act. 4. ante medium.*

CAP. XXX.

Sanctorum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens. & amplectens honorifice veneror. &c. *Baſil. Epiſcop. Ancyrae reſipiſcentis confeſſio. act. 4. vy. ſynodi.*

CAP. XXXI.

Quae Deo oblata ſunt, eius participatione, & contractatione ſancta fiunt. Quemadmodum idem. & tota ſcriptura teſtatur, & ob hoc ſancto honor ſanctitatis illius non aliter conſeruatur, quam per noſtram deuotam adorationem. *Epip. contra Gregor. tom. 5. ad med. ex aſſertione Aſterij Epiſcopi de S. Eupbemia martyre in fine in vy. ſynod. act. 6.*

CAP. XXXII.

Sacrorum corpora, & praecipuae beatorum reliquias, ac ſi Chriſti membra, ſinceriſſime honoranda, & baſilicas eorum nomine appellatas, velut loca diuino cultui mancipata, affectu piiſſimo, & deuotione fideliſſima adeundas. Si quis contra hanc ſententiam venit, non Chriſtianus credatur, ſed Ennomianus. *Gennadius Maſsilienſis Epiſcop. qualiter veneranda ſint corpora, vel reliquiae ſanctorum cap. 40. apud Hadrianum de imaginibus, cap. 59.*

CAP. XXXIII.

Praeſumentes de beatitudinis veſtrae beneuolentia, paternam dilectionem nimium petimus, quatenus reliquiis ſanctorum Apoſtolorum, tam nos, quam baſilicam eorum, hic in domo noſtra ſub nomine praedictorum venerabilium conſtructam, illuſtrare, & illuminare large dignemini, &c. *Iuſtinian. in epiſt. ad Hormiſdam Pap. ad finem.*

CAP. XXXIV.

Felix conſtituit ſupra ſepulcra, aut memorias martyrum Miſſas celebrari. *Damaſ. in Felicis.*

CAP. XXXV.

Zachariae temporibus magnum theſaurum Dominus Deus noſter in hac Romana vrbe per eundem Pontificem propalare dignatus eſt. In venerabili Patriarchio ſacratiſſimum beati Georgij martyris caput in capſa reconditum reperit, &c. Ipſe cum hymnis, & canticis in venerabili diaconia eius nomine ſita in hac Romana ciuitate regione ſecunda ad velũ aureum illud deduci fecit, vbi immenſa miracula, & beneficia omnipotens Deus ad laudem nominis ſui per eumdem ſacratiſſimum martyrẽ operari dignatus eſt. *Ex Pontif. ad finem.*

Ne templa aedificentur, neue altaria erigantur ſine reliquiis Sanctorum. Tit. III.

CAP. I.

Templa, quae conſecrata ſunt, ſi carent reliquiis martyrum, reliquias accipiant. Qui ſine reliquiis conſecrat templum, deponatur, vt eccleſiaſticas traditiones tranſgreſſus. *Nicaen. ij. cap. 7.*

CAP. II.

In ſynodo conſtituimus, & omnibus eccleſiis tenendum, & agendum mandamus; vt ſuper memorias martyrum miſſae celebrentur; ne memoria eorum extingui, aut veneratio poſſit prohiberi. *Felix in ſynod. lxx. Epiſcop. ep. 2. in med.*

CAP. III.

De locorum conſecratione Sanctorum, &c. hoc ſumus indicio deteſtabiliore permoti; quod in quocumque nomine defunctorum, & quantum dicitur, nec omnino fidelium con ſtructiones aedificatas, ſacris *proceſſionibus audacter inſtituere nonnulli memorantur. Quae quoniam tam acerba, tamdura ſunt, vt eadem vix noſter ferre poſſit auditus, &c. diſtrictius iſta quaerantur, & a quibus fuerint geſta, prodantur, &c. *Gelaſ ep. 1. cap. 27.*

De conſe dist. 1. c. 3.

* profeſſionibus.

CAP. IV.

Eccleſia Arianorum, cuius ipſe ſanctus Gregorius in dialogis ſuis, meminit, placuit eidem ſancto Gregorio, vt in fide catholica, introductis illic beati Sebaſtiani, & ſanctae

De conſe. diſt. 1. c. 21.

Agathae martyrum reliquiis, dedicari debuiſſet, quod, & factum eſt. *Hadrian. de imaginibus cap. 90. ante med. Greg. lib. 3. cap. 30. dialog. & lib. 3. regiſt. epiſt. 19. Anſelm. lib. 5. cap. 26. Caeſar. lib. 7. cap. 34.*

CAP. V.

Martyrum dignitatem nemo profanus infamet, neque ad paſsiua corpora, quae ſepulturae tantum propter miſericordiam eccleſiaſticam commendantur, redigat: vt aut inſania praecipitatos, aut alia ratione peccati disiunctos, non ratione, vel tempore competenti, quo martyria celebrentur, martyrum nomine appellet. At ſi quis ad iniuriam martyrum, claritati eorum adiungat infamiam, placet eos, ſi laici ſint, ad paenitentiam redigi; ſi clerici, poſt commonitionem, & cognitionem, honore priuari. Hoc & ſingulis conciliis ſtatutum eſt. *Carthag. 1. cap. 2. Burch. lib. 3. c. 55. Iuo lib. 3. cap. 58.*

CAP. VI.

De conſec. diſt. 1. placuit. c. 25. Euertantur altaria, quae per agros, & vineas ſunt in memoriam martyrum, in quibus neque corpus, neque reliquiae martyrum ſunt, ab Epiſcopis illorum locorum, ſi fieri poteſt. Si vero propter tumultum id fieri non liceat, tamen admoneatur plebs, ne illa loca frequẽtent, & qui recte ſentiãt, nulla religione illius loci teneantur; & omnino memoria martyrum nõ celebretur, niſi vbi corpus, & reliquiae ſunt, vel antiquitus traditae fuerũt. Quae vero per ſomnia, vel vanas reuelationes aliquorum altaria aedificantur, omnino improbentur. *Carthag. c. 84. G. Carthag. v. cap. 14. L. Afric. cap. 50. L. vid. Mar. Brac. cap. 68. Capit lib. 1. cap. 42. Burch. lib. 3. cap. 54. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 1. panor. & par. 3. cap. 57. decret. Anſelm. lib. 5. c. 14. Caeſar. lib. 4. cap. 125.*

CAP. VII.

De conſe. diſt. 1. c. 28. Non oportet clericos ignaros, & praeſumptores ſuper monumenta in campum myſteria portare, aut diſtribuere ſacramenta; ſed aut in eccleſia, aut in baſilica, vbi martyrum reliquiae ſunt depoſitae, ibi pro defunctis oblationem offerri. *Martin. Braccaren. cap. 68.*

De ſepulchris, & coemiteriis Sanctorum, & de honore habito eiſdem. Tit. IV.

Vide libro xiij. tit. xxvij. quibus adde.

CAP. I.

IN praefata conſtituimus ſynodo, vobiſque, & omnibus eccleſiis tenendum, & agendum mandamus; vt ſuper memorias martyrum miſſae celebrentur, ne memoriae eorũ extingui, aut veneratio poſſit prohiberi. *Felix cum lxx. Epiſcopis epiſt. 2. poſt. med.*

CAP. II.

Rogo vos nobis congratulari; quia rogatu cuiuſdam deuotae feminae, atque nobiliſſimae matronae Lucinae, leuata ſunt corpora Apoſtolorum Petri, & Pauli de catacumbis. Et primo quidem beati Pauli corpus leuatum ſilentio, poſitum eſt in praedio praedictae matronae via Oſtienſi ad latus, vbi decollatus eſt. Poſtea vero beati Apoſtolorum Principis Petri accepimus corpus, & condecenter poſuimus illud iuxta locum, vbi crucifixus eſt, inter corpora Sanctorum Epiſcoporum, in templo Apollinis, in monte aureo, in Vaticano Palatii Neroniani, tertio Kal. Iulii; orantes Deum, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt intercedentibus ſuis ſanctis Apoſtolis, maculas veſtrum purget peccatorum, & in ſua vos conſeruet voluntate, &c. Sancti Apoſtoli de veſtro congratulantur gaudio, &c. *Cornel. ep. 1. in princip.*

CAP. III.

De corporibus ſanctorum Apoſtolorum, quid ego dicturus ſum, dum conſtat, quia eo tempore, quo paſſi ſunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora ſicut ciuium ſuorum repeterent: quae ducta ad ſecundum vrbis milliariũ, in loco, qui dicitur ad catacumbas, collocata ſunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attemptare praeſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis, in quibus nunc ſunt, condita poſuerunt, &c. *Gregor. lib. 3. regiſt. epiſt. 30. ad Conſtantinam Aug.*

CAP. IV.

Anacletus memoriam beati Petri conſtruxit, &c. & alia loca, vbi * Epiſcopi reconderentur ſepulturae. *Dama. in Anacleti.* * Epiſcoporũ corpora.

CAP. V.

Cornelius rogatus a quadam matrona Lucina corpora Apoſtolorum beatorum. Petri, & Pauli e Catacumbis leuauit noctu: primum quidem corpus beati Pauli beata Lucina poſuit in praedio ſuo via Oſtienſi ad latus, vbi decollatus eſt. Beati vero Petri corpus accepit beatus Cornelius Epiſcopus, & poſuit iuxta locum, vbi crucifixus eſt, inter corpora Sanctorum Epiſcoporum in templo Apollinis, in Vaticano Palatii Neroniani, in monte aureo iij. Kal. Iulij, &c. Cornelii corpus noctu collegit beata Lucina cum clericis, & ſepeliuit in crypta iuxta coemiterium Calliſti in praedio ſuo via Appia * in arenario * xviij. Kal. Octob. *Damaſ. in Cornelij.*

CAP. VI.

Truncati ſunt capite cum beato Xyſto ſex diacones; Feliciſſimus, Agapetus, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus. viij. Idus Aug. &c. Fuit magna perſecutio ſub Decio, & poſt paſſionem beati Xyſti die tertio paſſi ſunt

Lau-

Laurentius eius Archidiaconus, & ſubdiaconus Claudius, Seuerus Presbyter, & Romanus Oſtiarius, & Creſcentius Lector, &c. Sepultus eſt *(Xyſtus)* in caemeterio Calliſti via Appia, & ſex diaconi eius in caemeterio Praetextati via Appia. viij. Idus Aug. beatus vero Laurentius ſepultus eſt via Tiburtina in crypta in agro Verano. iv. Idus Aug.* in caemeterio Cyriacelis cum multis aliis martyribus* *Damaſ. in Xyſti ij.*

CAP. VII.

Eutychianus temporibus ſuis per loca diuerſa cccxlij. martyres manibus ſuis ſepeliuit: & conſtituit; vt quicumque fidelium martyrẽ ſepeliret, ſine dalmatica, aut collobio purpurato nullatenus ſepeliret; dum tamen huius conſtitutionis ad illum perueniſſet notitia. *Damaſ. in Eutychia.*

CAP. VIII.

Marcellini tempore fuit perſecutio magna, ita vt intra. xxx. dies. xvij. millia hominũ promiſcui ſexus per diuerſas prouincias martyrio coronarentur. De qua re, & ipſe Marcellinus ad ſacrificium ductus eſt, vt thurificaret, quod & fecit, & poſt paucos dies paenitentia ductus, ab eodem Diocletiano pro fide Chriſti cum Claudio, & Cyrino, & Antonino capite truncatus eſt, & martyrio coronatus. Qui dum pergeret ad paſſionem ſuam, adiurauit Marcellum presbyterum, vt praecepta Diocletani nõ impleret. Iacuerunt autem corpora Sanctorum in platea dies xxxvi. ex iuſſu Diocletiani. Exinde Marcellus presbyter noctu collegit corpora Sanctorum cum presbyteris, & diaconibus cum hymnis; & ſepeliuit ea. vi. Kal. Maij in via Salaria in caemeterio Priſcillae, in cubiculo claro, quod patet vſque in hodiernum diem, ſecundum quod ipſe ſanctus Petrus praeceperat, in crypta iuxta corpus ſancti Creſcentionis. *Damaſ. in Marcellini.*

CAP. IX.

Marcellus* rogauit matronam Priſcillam, quae* fecit caemeterium via Salaria, & xxv. titulos in vrbe Roma conſtituit, quaſi dioeceſes propter baptiſmum, & paenitentiam multorum, &c. & propter ſepulturas martyrum, &c. Qui tandem in ſeruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus eſt, cuius corpus collegit beata Lucina, & ſepeliuit in caemeterio Priſcillae in via Salaria xvij. Kal. Feb. &c. Lucina proſcriptione damnata eſt. *Damaſ. in Marcel.*

CAP. X.

Liberius rediens de exilio habitauit in caemeterio ſanctae Agnetis apud germanam Cõſtantii Auguſti, vt quaſi per eius interuentionem, aut rogatum rediret Liberius in ciuitatem, &c. Ab eodem die fuit perſecutio maxima in clero, ita vt intra eccleſiam presbyteri, & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur, &c. Liberius ornauit de platoniis marmoreis ſepulchrum ſanctae Agnetis martyris. *Damaſ. in Liberij.*

CAP. XI.

Damaſus fecit baſilicas duas, vnam iuxta theatrum ſancti Laurentii, & aliam via Ardeatina, vbi requieſcit inter catacumbas, vbi iacuerunt corpora ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. In quo loco dedicauit Platoniam ipſam, vbi iacuerunt corpora ſancta, & verſibus exornauit. Hic multa corpora ſanctorum martyrum requiſiuit, & inuenit, quorum etiam conchilia, atque ſepulchra verſibus declarauit, & adornauit. *Ex Pontif.*

CAP. XII.

Theodori tempore leuata ſunt corpora ſanctorum martyrum Primi, & Feliciani, quae erant in arenario ſepulta, via Numentana, & adducta ſunt in vrbem Romam; quae & recondita ſunt in baſilica beati Stephani protomartyris. *Ex Pontif.*

CAP. XIII.

Xyſtum in coemiterio animaduerſum ſciatis iix. Iduum Auguſt. die, & cum eo quartum, &c. *Cyprian. ad Succeſſum Epiſc. epiſt.* 82.

De miraculis quorumdam Sanctorum. Tit. V.

CAP. I.

Obſecro, vt reliquiae ſancti Xyſti martyris nobis tranſmittantur. Fecimus, quod petiſti: quatenus populus, qui in loco quondam ſancti Xyſti martyris corpus dixerunt venerari; quod tibi nec verum, nec veraciter ſanctum videtur: certa ſanctiſſimi, & probatiſſimi martyris beneficia ſuſcipiens, colere incerte non debeat. Mihi tamen videtur, quia ſi corpus, quod a populo cuiuſdam martyris eſſe creditur, nullis illic miraculis coruſcat, & neque aliqui de antiquioribus exiſtunt, qui ſe a parentibus paſſionem eius audiſſe fateantur; ita reliquiae, quas petiſtis, ſeorſum condendae ſunt; vt locus, in quo praefatum iacet, modis omnibus obſtruatur; nec permittatur populus certum deſerere, & incertum venerari. *Gregor. ad Auguſtin. interrogat. 7. vel poſt. 9. obſecrat.*

CAP. II.

Beatiſſimum quoque Ambroſium ſplendidiſſimam lucernam eccleſiae, qui ex catechumeno, diuino praeſagio, ad Epiſcopalem per continuos gradus promotus eſt dignitatem, cur nobis pro veſtro tutamine opponitis? Qui non inſtinctu hominum, ſed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus eſt. *Nicol. in epiſt. ad Photium incip. Poſtquam beato Petro. lecta act. 4. ſyn. viij. CP.*

CAP. III.

Cum grauiter fidelis quaedam mulier terminibus cruciaretur, ad locum repere caepit, in cuius parietibus Sanctorum Coſmae, & Damiani effigies depinxerat, fide vſa pro ſcipione. Chriſma autem accipiens, in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati Sanctorum interceſſione reſtituta eſt, &c. *Ex*

lib. paſsionis Sanctorum Coſmae, & Damiani apud vij. ſyno. actio. 4. poſt med. vbi alia miracula ſunt.

CAP. IV.

Sanctos omnes (*veneramur*) tanquam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturae participes, gratiſsimos Dei miniſtros, vt dictum eſt; & hac gratia a Deo donatos, vt beneficia a Deo data nobis miniſtrent; curationes, inquam, morborum, & periculorum liberationes; quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit: quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſsibile eſt, agnoſcimus. *Epiſt. Germani* CP. *Epiſcopi ad Ioan. Epiſcop. in fin. vij. Syno. act. 4.*

CAP. V.

Martinus Papa ſanctiſſimus vir in exilio in loco, qui dicitur Cherſona, vitam finiuit in pace Chriſti confeſſor: qui & multa mirabilia operatur vſque in hodiernum diem. *Ex Pontific.*

De Sanctorum ſollemnitatibus. Tit. VI.

CAP. I.

IMprobabilis, & emendanda confuſio, quae a noſtris conſacerdotibus [non ratione auctoritatis alicuius, ſed ſola temeritate praeſumitur, vt paſſim, ac libere nataliciis Chriſti, ſeu apparitionis, necnon & Apoſtolorum, ſeu martyrum feſtiuitatibus innumerae plebes baptiſmi myſterium conſequantur. *Syric. epiſt. 1. c. 2. vid. Leonem ep. 78. ad Epiſcopos per* Campaniam. *Triburien. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 9. panor. & par. 1. c. 58. & 200. decr.* Caeſar. *lib. 12. c. 10. Anſelm. lib. 9. cap. 13.*

De conſ. d. 4. c. 11.

CAP. II.

Magna indignatione cómoneor, quod quoſdã ex vobis ita comperi eſſe Apoſtolicae traditionis oblitos, vt praeter Paſchae feſtum, cui ſola Pentecoſtes ſollemnitas comparatur, audeant ſibimet, non aliqua humanae infirmitatis neceſſitate cogente, ius baptiſmatis vendicare, & in natalibus martyrum, quorum finis aliter honorandus eſt, &c. *Leo epiſt. ad Epiſcopos per Campaniam in principio 78. vel 86.*

CAP. III.

Quotiens Sanctorum Dei fuerit agenda feſtiuitas, ſingula capitula diebus apta ſubiungimus, quibus commemorationem ſanctae ſollemnitatis, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus. Cetera vero ordine conſueto perſequimur, &c. Significatur etiam beatorum Apoſtolorum, vel martyrum, ſicut ſperamus, ſancto nos affectui tuo direxiſſe reliquias; praeſumentes fidem veſtram eorum deinceps plenius eſſe meritis adiuuandam. *Vigil. ep. 1. c. 5.*

CAP. IV.

Nos paene omnium martyrum diſtinctis per dies ſingulos paſſionibus collecta in vno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Miſſarum ſollemnia agimus. *Greg. lib. 7. regiſt. indict. 1. epiſt. 29. Eulogio Epiſcopo Alexand. in med.*

CAP. V.

In quorum Apoſtolorum, vel Martyrum, ſiue Confeſſorum, atque Virginum diebus feſtis a labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In ſollemnitatibus vtique beatae Mariae Virginis, & ſanctorum duodecim Apoſtolorum, ac Euangeliſtarum, atque Praecurſoris Domini Ioannis, & ſancti Stephani primi martyris, nec non & in eorum ſanctorum nataliciis, quorum apud vos, Deo fauente, memoria celebris, & dies feſtiuus habebitur. *Nicol. Ad conſul. Bulgar. c. 11.*

CAP. VI.

Non oportet in Quadrageſima Martyrum natales celebrare; ſed ſanctorum Martyrum memoriam ſabbatis, & dominicis facere. *Laodi. c. 51. Mart. Brac. c. 48. Burch. lib. 13. c. 10. Iuo par. 4. c. 43. decr.*

33. q. 4. c. 9. non licet.

CAP. VII.

Paſsiones Martyrum legere licet, cum anniuerſarii eorum dies celebrantur. *Carthag. cap. 47. G. Carthag. iij. cap. 47. L. African. cap. 13. L.*

CAP. VIII.

Illud etiam petendum, vt quae contra praecepta diuina conuiuia multis in locis exercentur vetari talia iubeant, & prohiberi; maxime cum in natalibus beatiſsimorum Martyrum per nonnullas ciuitates, & in ipſis locis ſacris talia committere non reformident. Quibus diebus, quod pudoris eſt dicere, ſaltationes ſceleratiſsimas per vicos, atque plateas exercent, &c. *African. cap. 27.*

CAP. IX.

In Auguſto quia quotidie Miſſae ſanctorum ſunt, prandium habeant monachi, &c. & quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die feſtiuitates ſunt, itemq. prandebunt. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP. X.

Si quid ex collatione fidelium, aut per feſtiuitates martyrum, aut per commemorationem defunctorum offertur, apud vnum clericorum fideliter colligatur. *Brac. j. c. 39.*

CAP. XI.

Vt in ſanctorum nataliciis ballimathiae prohibeantur. Exterminanda omnino eſt [irreligioſa conſuetudo, quam vulgus per ſanctorum ſollemnitates agere conſueuit. Populi, qui debent officia diuina attendere, ſaltationibus & turpibus inuigilant canticis, non ſolum ſibi nocentes, ſed & religioſorum officiis perſtrepentes. Hoc etenim, vt ab omni Hiſpania depellatur, ſacerdotum, & iudicum a concilio ſancto curae committitur. *Tolet. iij. c. 23. Iuo par. 4. c. 12. decr.*

De conſ. diſt. 3. c. 2.

CAP.

CAP. XII.

Multa quidem eueniunt, quae dum leuiter corriguntur, ſaepius ad maiora conſcendunt. Valde enim omnibus noſcitur eſſe indecorum; quod per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum, ad ipſa ſollemnia confluentes, chorus, femineus turpia, quidem & obſcena cantica decantare videntur; dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire, &c. *Cabilon.c.19.*

CAP. XIII.

Gregorius tertius fecit oratorium intra baſilicam (*B. Petri*) iuxta arcum principalem in parte virorum, in quo recondidit in honorem Saluatoris, ſanctaeq. eius genetricis, reliquias ſanctorum Apoſtolorum, vel omniũ ſanctorum Martyrum, ac Confeſſorum, iuſtorumq. perfectorum in toto orbe terrarum quieſcentium, quorum feſta vigiliarum a monachis trium monaſteriorum illic ſeruientium cotidie per ordinem exiſtentia, atque nataliciorum miſſas in eodem loco celebrare iuſsit; inſtituens in canone ita a ſacerdote dicendum: Quorum ſollemnitas hodie in conſpectu tuae maieſtatis celebratur, Domine Deus noſter; toto in orbe terrarum, &c. *Ex Pontifi. in Gregor. iij. in medio.*

CAP. XIV.

Non ſanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, ſed quo virtutum illorum ſimus memores; & in libris quoque vitas illorum deſcribimus, in tabuliſq. illos depingimus, non quod hoc a nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſſa, & propter vtilitatem noſtram facimus. non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus, & ſcriptura de illorum paſsionibus, picturaq. idem indicans. Simili modo & annua illorum memoria, &c. *Epiphan. in Greg. in vij. ſyno. actio. 6. to. 5. poſt princ.*

CAP. XV.

Conſtituit (*Gregorius tertius*) vt fere ſine interuallo, & a presbyteris hebdomadariis Miſſarum ſollemnia, & a monachis diuina officia, ſecundum conſtitutum, quod a collegio ſacerdotum coram ſacro corpore B. Petri Apoſtoli factum eſt, in ſollemniis Chriſti Domini Dei noſtri, ſanctaeq. eius genetricis, ſanctorum Apoſtolorum, vel omnium ſanctorum Martyrum, Confeſſorum, atque Virginum, in oratorio nomini eorum dedicato, intra eccleſiam B. Petri ſub arcu principali, ſimiliter & vigiliae celebrarentur. Eiſdemq. inſtitutis diſpoſuit; vt in caemeteriis circumquaque poſitis Romae in diebus nataliciorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportentur ad celebrandas miſſas per eũ, quem praeuiderit Pontifex pro tempore ſacerdotem. *Ex Pontifica. in fin.*

CAP. XVI.

Quod ballimathiae, & turpia cantica prohibenda ſunt a ſanctorum ſollemniis. *Reccared. Rex in conc. Tolet. iij. in fin.*

De luminibus, quae in ſepulchris Sanctorum collocari ſolent. Tit. VII.

CAP. I.

Dum Dominus donauerit quietem, augebuntur, & luminaria Sanctorum. *Zachar. epiſt. 4. ad Bonif. poſt med.*

CAP. II.

Id etiam placuit ſacerdotibus, &c. qui ſanctam Dei aedificauerit eccleſiam presbyter deſeruientem habeat. Et ſi presbyterum eà facultas habere non permittit, vel diaconus inſtituatur. Certe ſi minor eſt cenſus, Oſtiarius a ſacerdote ſit electus, qui nitorem intra ſinus eccleſiae faciat; qui eo ſanctarum reliquiarum luminaria omni ſubſequenti nocte accendat. *Tolet. ſub Reccaredo. cap. 2.*

CAP. III.

Nec quempiam offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina, & ſuaueolentia thymiamata accenduntur; Symbolice enim iſta fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies; quorum honor ad ipſum recurrit. hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſeruos bonus honor, erga ipſum Dominum commune beneuolentiae ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina, ſymbolum ſunt immaterialis illius, & a Deo dati luminis aromatum autem incenſio, ſincerum, & totum ſancti Spiritus afflatum, & repletionem ſignificat. *German. Epiſcop. CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos. vij. ſyn. act. 4. in fin.*

CAP. IV.

Ioannes (*tertius*) conſtituit; vt oblationes, & amulae, vel luminaria in caemeteria per omnes dominicas de Lateranis miniſtrarentur. *Ex Pontif.*

CAP. V.

Diſpoſuit (*Gregorius tertius*) vt in caemeteriis circumquaque poſitis Romae in diebus nataliciorum (*Sanctorum*) luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportarentur, &c. *Ex Pontif.*

De peregrinis, qui ad reliquias venerandas Sanctorum proficiſcuntur. Tit. VIII.

CAP. I.

Eos, qui ardore fidei ad expugnandum haereticos laborem * inſtum aſſumpſerint, ſicut eos, qui ſepulchrum dominicum viſitant ſub eccleſiae defenſione recipimus, & ab vniuerſis inquietationibus tam in rebus, quam in perſonis ſtatuimus manere ſecuros. *Alexan. iij. in* *De haeret c 7. in 1. col.* * iſtum

iy. in conc. Later. cap. vlt. in fin.

CAP. II.

24.q.3.c.23. Si quis Romipetas, & peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum ſanctorum oratoria viſitantes capere, ſeu rebus, quas ferunt, ſpoliare temptauerit, &c. donec ſatisfecerit, communione careat chriſtiana. *Calliſt. ij. in conc. Rom. cap. 16.*

CAP. III.

Sanctus Gregorius Papa in epiſtola Euſebio Epiſcopo, Theſſalonicenſi directa inter cetera; Si autem Theodorus lector ad orationem hue ad ſanctos Apoſtolos venire voluerit, eum fraternitas veſtra ſine aliqua mora tranſmittat. *Hadrian. de imaginibus cap. 62. in fin. Gregor. lib. 10. epiſt. 69. in fin. in reg.*

CAP. IV.

Tanta millia hominum protectioni, ac interceſsioni beati Apoſtolorum principis Petri ex omnibus finibus terrae properantium ſeſe quotidie conferunt, &c. vt praeter illud, Act. 10. b. quod vas ipſi Petro oſtenſum, catholicam ſignat Eccleſiam, etiam ipſa ſola Romana vrbs, apud quam eiuſdē Apoſtoli corporalis praeſentia ſedule veneratur, ipſius vaſis cūctas dinoſcatur in ſe continere vniuerſorum animalium, quae homines intelliguntur ſpiritualiter, nationes, &c. *Nicol. in epiſt. ad Michael. Imp. poſt med.*

CAP. V.

Presbyteros Romam, ſiue Turonum abſque licentia Epiſcopi ſui adire, penitus decreuimus inhibendum. *Cabilo. ſub Carolo cap. 44.*

CAP. VI.

Nam & a quibuſdam, qui Romam, Turonumue, & alia quaedam loca ſub praetextu orationis inconſulte peragrant, plurimum erratur. Sunt presbyteri, & diacones, & ceteri in clero conſtituti, qui negligenter viuentes, in eo purgari ſe a peccatis putant, & miniſterio ſuo fungi debere, ſi praefata loca attingant. Sunt nihilominus laici, qui putant ſe impune aut peccare, aut peccaſſe, quia haec loca oraturi frequentant. Sunt quidam potentum, qui adquirendi cenſus gratia, ſub praetextu Romani, ſiue Turonici itineris, multa adquirunt, multos pauperes opprimunt; & quod ſola cupiditate faciunt, orationum, ſiue ſanctorum locorū viſitationis cauſſa, ſe facere videri affectant. Sunt pauperes, qui vel ideo id faciunt, vt maiorem habeant materiam mendicandi: de quorum numero ſunt illi, qui circumquaque vagantes illo ſe pergere mentiuntur; vel quia tantum ſunt vecordes, vt putent, ſe ſanctorum locorum ſola viſione a peccatis purgari; 12.q.2.c.71. gloria in fin. non attendentes, quod ait B. Hieronymus: non Hieroſolymam vidiſſe, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt. *Cabilo. ſub Carolo, cap. 45. Burch. lib. 19. cap. 51. Iuo par. 15. cap. 65. decret. Hieronym. ad Nepotianum de inſtitutione monachorū c. 13. Incipit, Bonus homo.*

CAP. VII.

De beati Apoſtoli liminibus, & frequentatione eorum ex omnibus Orbis cardinibus, & de curationum multitudine. *Enno. pro Symm. poſt med.*

De hiſtoriis martyrum, & de diligentia, quae in illorum rebus geſtis ſcribendis olim fuit adhibita. Tit. IX.

CAP. I.

Item geſta ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiāt. Diſt. 15. ſancta c. 3 p. item geſta. Quis iſta catholicorum dubitet? & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa toleraſſe? Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem, ſingulari cautela, in ſancta Romana eccleſia non leguntur; quia & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur, * & a fidelibus idiotis ſuperflua, aut minus * apte, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur: ſicut cuiuſdam *Cyrici, & Iulitae; ſicut Georgii, aliorumque huiuſmodi paſſiones, quae ab haereticis perhibentur compoſitae. propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſanandi oriretur occaſio, in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum praedicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti ſunt, omni deuotione veneramur. Item vitas patrū, Pauli, Antonii, Hilarionis, & omnium haeremitarum, quas tamen vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. *Gelaſ. in ſyn. lxx. Epiſcoporum poſt prin. Burchar lib. 3. cap. 220. Iuo lib. 2. tit. y. c. 3. panor. & par. 4. cap. 64. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 193.*

* ab infidelibus, aut idiotis.
* apta al.
* Quirici

CAP. II.

Scriptura de inuentione crucis Dominicae, & alia ſcriptura de inuentione capitis Ioannis Baptiſtae, nouellae quaedam relationes ſunt, & nonnulli eas catholici legunt, &c. omnia probate, &c. *Gelaſ. in Synod. lxx. Epiſcoporum ante med.*

CAP. III.

Septem ſubdiacones ordinauimus, qui ſeptem notariis imminerent, vt geſta martyrum veraciter in integro colligerent, nobiſque rimanda manifeſtarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in poſterum aliqua ex his dubitatio fiat, quaeſtioque oriatur: quoniam omnia, quae ſcripta ſunt, ad noſtram Rom. 15. a. doctrinā ſcripta ſunt; & quae noſtris temporibus veraciter ſcribuntur, ad futurorum doctrinam diriguntur. *Fabian. epiſt. 1. in prin.*

CAP. IV.

Vitae Patrum ſine probabilibus auctoribus minime in eccleſia leguntur: nam ab orthodoxis titulatae & ſuſcipiuntur, & leguntur. Magis

gis enim paſſiones ſanctorum Martyrum ſacri canones cenſuerunt; vt liceat eas etiam in eccleſia legi, cum anniuerſarii dies eorum celebrantur. *Hadrianus de imaginibus c.88. Iuo par.4.c.141.decr.*

C A P. V.

Falſo a veritatis hoſtibus compoſita martyrologia, vti Chriſti martyres inhoneſtantes, & ad incredulitatem inducentes auditores, non publice legi in eccleſiis iubemus, ſed igne comburi. Qui ſuſceperint, vti vera, anathematizamus. *Trul.c.63.*

C A P. V I.

Clemens fecit ſeptem regiones diuidi notariis fidelibus eccleſiae, qui geſta martyrum ſollicite, & curioſe vnuſquiſque per regionem ſuam perquirerent. *Damaſ.in Clemen.*

C A P. V I I.

Anteros geſta martyrum diligenter a notariis exquiſiuit, & in eccleſia recondidit. Propter quod a quodam Maximo Praefecto martyr effectus eſt. *Damaſ.in Anter.*

C A P. V I I I.

Fabianus fecit ſeptem ſubdiacones, qui ſeptem notariis imminerent, vt geſta ſanctorum martyrum in integrum colligerent, & multas fabricas per coemeteria fieri praecepit. *Damaſ.in Fabian.*

De quibuſdam Martyribus. Tit. X.

C A P. I.

diſt 21. c. 3. Quamuis diſt 22 c. 2. ſacroſancta. Paulus Apoſtolus non diuerſo, ſicut haeretici garriunt, ſed vno tempore, vno, eodemq. die glorioſa morte cum Petro, in vrbe Roma, ſub Caeſare Nerone agonizans coronatus eſt: & pariter ſanctam Romanam eccleſiam Chriſto Domino conſecrauerunt, &c. *Gelaſ. & lxx. in ſyno. Roma. in princ. Burch. lib. 3. cap. 220. Iuo lib. 4 tit. 1. c. 3. panor. Anſelm. lib. 1. c. 69. decr. Tarracon. lib. 1. c. 295.*

C A P. I I.

Ioannes Baptiſta non pro confeſſione Chriſti, ſed pro veritate, id eſt Chriſto, capite truncatus eſt, & ſancto martyrio coronatus. *Gregor. ad Aug. interr. 6.*

C A P. I I I.

Quantae virtutis Praecurſor noſtri redemptoris fuerit, nouimus, qui per ſacrum eloquium non ſolum plus quam Propheta, ſed etiam Angelus vocatur: & tamen, ſicut mortis eius hiſtoria teſtatur, poſt mortem a perſecutoribus corpus eius incenſum eſt. *Greg. epiſt. 5. ad Theotiſtam lib. 9. epiſt. 39. regiſtr. ante med.*

C A P. I V.

Romanam eccleſiam ſanctorum Principes Apoſtolorum Petrus, ac Paulus & praedicatione ſua inſtituerunt, & pro Chriſti amore fuſo proprio ſanguine ſacrauerunt. *Nicol. ad conſul. Bulgaror. c. 92.*

C A P. V.

Beatus Petrus Apoſtolus martyrio cum Paulo coronatur, poſt paſſionem Domini anno xxxvij. Qui ſepultus eſt via Aurelia, in templo Apollinis, iuxta locum, vbi crucifixus eſt, iuxta palatium Neronianum in Vaticano, iuxta territorium triumphale tertio Kalen. Iulii. *Damaſ. in Petri Apoſt.*

C A P. V I.

Clemens natione Romanus de regione Caelio monte ex patre Fauſtino, &c. obiit martyr anno Traiani tertio. *Damaſ. in Clement.*

C A P. V I I.

Linus natione Italus de regione Tuſciae, patre Herculano, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Lini.*

C A P. V I I I.

Euariſtus natione Graecus, ex patre Iudaeo, nomine Iuda, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Euariſti.*

C A P. I X.

Alexander martyrio coronatur, & cum eo Euentius presbyter, & Theodulus Diaconus. *Damaſ. in Alexand.*

C A P. X.

Xiſtus natione Romanus, &c. fuit temporibus Hadriani vſque ad Verum, & Anniculum, martyrio coronatur. *Damaſ. in Xiſti.*

C A P. X I.

Teleſphorus natione Graecus, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Teleſphori.*

C A P. X I I.

Anicetus natione Syrus ex patre Ioanne, &c. etiam obiit martyr, & ſepultus eſt in coemeterio Calixti. *Damaſ. in Aniceti.*

C A P X I I I.

Victor natione Afer ex patre Felice, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Victor.*

C A P. X I V.

Caliſtus natione Romanus ex patre Domitio, &c. martyrio coronatur. *Damaſus in Calliſti.*

C A P. X V.

Vrbanus ſua traditione multos conuertit ad baptiſmum, & credulitatem: Tiburtium, etiam, & Valerianum nobiliſſimum virum, ſponſum S. Caeciliae, quos etiam vſque ad martyrii palmam perduxit, & per eius monita, & doctrinam multi martyrio coronati ſunt. *Damaſ. in Vrban.*

C A P. X V I.

Pontianus Epiſcopus, & *Philippus presbyter in exilio ab Alexandro ſunt deportati in Sardiniam, in inſulam *Buccinam, Seuero, & Quintiano Coſſ. illic afflictus, defunctus eſt xiij. Cal. Decemb. Quem B. Fabianus adduxit cum clero, nauigio, & ſepeliuit in coemeterio Caliſti via Appia. *Damaſ. in Pontia.*

*Hippolytus f. *Buccinaram

C A P. X V I I.

Anterus natione Graecus ex patre Romulo, &c. martyrio coronatur temporibus Maximini, & Aphricani conſulum. *Damaſus in Anteri.*

CAP.

CAP. XVIII.

Fabianus natione Romanus ex patre Fabio, &c martyrio coronatur xiv. Kalend. Februarias. *Damaſ. in Fabiani*.

CAP. XIX.

Cornelius natione Romanus ex patre Caſtino, &c. Hic ſub Caeſare Decio martyrio coronatur, &c. *Damaſ. in Cornelij*.

CAP. XX.

Lucius natione Romanus ex patre Porphyrio, &c. martyrio coronatur, Hic in exilio fuit relegatus, poſtea nutu Dei, incolumis ad eccleſiam reuerſus eſt, &c. Qui etiam a Valeriano capite truncatus eſt iv. Nonas Martii. Hic omnem poteſtatem eccleſiae dedit Archidiacono ſuo Stephano, dum ad paſſionem pergeret. *Damaſ. in Lucij*.

CAP. XXI.

Stephanus natione Romanus ex patre Iulio, &c. martyrio coronatur. *Damaſus in Stephani*.

CAP. XXII.

Xiſtus *(iunior)* natione Graecus ex Philoſopho de Athenis, ſedit annum vnum, menſes x. dies xxiv. martyrio coronatur. Fuit temporibus Valeriani & Decij. eodem tempore hic comprehenſus eſt a Valeriano, & ductus vt ſacrificaret daemoniis. Qui quia contempſit praecepta Valeriani capite truncatus eſt, & cum eo ſex diacones Feliciſſimus, Agapetus, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus viij. Idus Auguſti, &c Quo tempore fuit magna perſecutio ſub Decio. Et poſt paſſionem beati Xiſti die tertio paſſi ſunt Laurentius eius Archidiaconus, & Subdiaconus Claudius, Seuerus Presbyter, & Romanus Oſtiarius, & Creſcentius Lector. *Damaſ. in Xiſti ij*.

CAP. XXIII.

Felix natione Romanus ex patre Conſtantio martyrio coronatur, &c. *Damaſus in Felicis*.

CAP. XXIV.

Eutychianus natione Tuſcus ex patre Marino, &c. Hic temporibus ſuis per loca diuerſa cccxlij. martyres manibus ſuis ſepeliuit, &c. Et martyrio coronatur. *Damaſus in Eutychiani*.

CAP. XXV.

Caius natione Dalmata ex genere Diocletiani Imperatoris ex patre Caio, &c. Hic fugiens perſecutionem Diocletiani in cryptis habitans confeſſor quieuit, martyrio coronatus poſt annos octo, &c. Qui poſt annos vndecim cum Gabino fratre ſuo propter filiam Gabini presbyteri, nomine Suſannam martyrio coronatur. *Damaſ. in Cay*.

CAP. XXVI.

Marcellinus natione Romanus ex patre Proiecto martyrio coronatur. *Damaſus in Marcellini*.

CAP. XXVII.

Marcellus natione Romanus ex patre Benedicto, &c. Hic coarctatus, & tentus eſt, eo quod eccleſiam ordinaret, & compraehenſus a Maxentio, vt negaret ſe eſſe Epiſcopum, & ſacrificiis ſe humiliaret daemoniorum. Qui ſemper contemnens, & deridens dicta, & praecepta Maxentii, damnatus eſt in catabulum. Qui dum multis diebus ſeruiret in catabulo, orationibus & ieiuniis Domino deſeruire non ceſſabat, Menſe autem nono venerunt clerici eius omnes, & eruerunt eum noctu de catabulo. Matrona vero quaedam, nomine Lucina, vidua ſuſcepit beatum virum: quae & domum ſuam nomine tituli beati Marcelli dedicauit; vbi die, noctuq. hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto confitebantur. His auditis a Maxentio, miſit, & tenuit iterum beatum Marcellum, & iuſſit in eadem eccleſia iterum plancas externi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis B. Marcellus deſeruiret. Qui tandem in ſeruitio animalium nudus, amictus cilicio, defunctus eſt: cuius corpus collegit B. Lucina, & ſepeliuit in coemeterio Priſcillae via Salaria xvij. Kal. Febr. *Damaſ. in Marcelli*.

CAP. XXVIII.

Conſtantius Auguſtus *(iunior)* fecit concilium cum haereticis, ſimul etiam cum Vrſacio, & Valente, & eiecit Felicem de Epiſcopatu, qui erat Catholicus, & reuocauit Liberium. Ab eodem die fuit perſecutio maxima in clero, ita vt intra eccleſiam presbyteri, & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur. Qui Felix depoſitus de Epiſcopatu habitauit in praediolo ſuo via Portuenſi, vbi & requieuit in pace. iv. Kal. Auguſt. *Damaſus in Liberij*.

CAP. XXIX.

Felix *(iunior)* natione Romanus ex patre Anaſtaſio, &c. Hic declarauit Conſtantium filium Conſtantini haereticum; & ſecundo rebaptizatum, & pro hoc declaratu ab eodem Conſtantio martyrio coronatur, & capite truncatur. Qui etiam paſſus eſt in ciuitate * Corona cum multis clericis, & fidelibus occulte iuxta muros vrbis ad lacus Traiani iij. Id. Nouemb. *Damaſ in Felicis ij*.

* Cortona al.

CAP. XXX.

Ioannes natione Tuſcus ex patre Conſtantio, &c. reuertens Papa Ioannes venerabilis, & Senatores cum gloria, dum omnia obtinuiſſent a Iuſtino Auguſto. Rex Theodoricus haereticus cum grandi dolo, & odio ſuſcepit eos, quos etiam gladio voluit occidere, ſed metuebat indignationē Iuſtini Auguſti. Tamen in cuſtodia omnes afflictos * macerauit, ita vt beatiſſimus Ioānes Epiſcopus primae Sedis in cuſtodia afflictus, deficiens moreretur Rauennae * xii. Kal. Iunii. *Ex Pontificali Ioannis*.

* cruciauit.

* xv.

CAP. XXXI.

Auguſta miſit epiſtolam Romam ad Syluerium Papam, rogans, & obſecrans, ne pigriteris ad nos venire, aut certe reuoca Anthimum in locum ſuum *(ſedem CP.)* ſed beatiſ-

ſimus

ſimus Sylucrius fiduciam habens in Domino, & B. Petro reſcripſit, dicens: Domina Auguſta, ego rem iſtam numquam ero facturus, vt reuocem hominem haereticum in ſua nequitia damnatum. Tunc indignata Auguſta miſit iuſſiones ſuas ad Beliſſarium Patricium per Vigilium diaconem, ita continentes: Vide aliquas occaſiones in Sylucrium Papam, & depone illum de Epiſcopatu, aut feſtinus certe tranſmitte eum ad nos, &c. Tunc fecit Beliſſarius Patricius B. Sylucrium Papam venire ad ſe in palacium *Pincis, & ad primum, & ſecundum velum retinuit omnem clerum, &c. eum ſuſcepit Vigilius Archidiaconus in ſua quaſi fide, & miſit eum in exilium ad* Pontianas, & ſuſtentauit eum pane tribulationis, & aqua anguſtiae. Qui deficiens mortuus eſt, confeſſor factus. Qui etiam ſepultus eſt in eodem loco xij. kal.* Iun. ibiq. occurrit multitudo male habentium, & ſaluantur. *Ex Pontificali Siluerij*.

*Pincii

*Pontias al.

*Iul. al.

C A P. XXXII.

Martinus de ciuitate Tudertina prouinciae Tuſciae, &c. in ſynodo condemnauit Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Patriarchas Conſtantinopolitanos: quia nouitates contra immaculatam fidem praeſumpſerunt innectere, &c. Imperator direxit in Italiam Olympium cubicularium ad regendam Italiam, praecipiens ei tenere Martinum, &c. Qui Olympius armans ſe cum exercitu, voluit ſchiſma ſanctae eccleſiae intromittere, & non illum permiſit omnipotens Deus, quae nitebatur, perficere, &c. In eccleſia S. Dei genetricis, ſemperq. Virginis Mariae ad Praeſepe, dum ei communionem porrigeret ſanctiſſimus Papa, voluit interimere eum, vt demandauerat ſuo Spatario. Sed Deus omnipotens ipſe excaecauit Spatarium, ne ſanguis eius effunderetur, & catholica Dei eccleſia haereſi ſubiugaretur, &c. Deinde directus eſt ab Imperatore Theodorus Exarchus, cui cognomentum Caliopa, cum Theodoro imperiali cubiculario, qui & * Pellurius dicebatur, cum iuſsione, & tollentes ſanctiſsimum Martinum Papam de eccleſia Saluatoris, quae & Conſtantiniana appellatur, perduxerunt Conſtantinopolim, & nec ſic eis acquieuit. Deinde directus eſt ſanctiſsimus vir in exiliũ, in locũ, qui dicitur, * Cerſona; & ibidem, vt Deo placuit, vitam finiuit in pace Chriſti confeſſor. Qui & multa mirabilia operatur vſque in hodiernum diem, &c. *Ex Pontificali*.

*Puluillarius

*Cherſona

De baſilicis martyrum, & aliorum Sanctorum. Tit. XI.

Vide libro i. tit. vlt. lib. xiij. tit. xxij. & ſequenti. quibus adde.

C A P. I.

De eccleſia ſanctae martyris Euphemiae. *Chalced. act. 1. in prin. & act. 2. & alijs actionibus*.

C A P. II.

In eccleſia, vel martyrio, vel monaſterio ordinatio publicetur. *Chalced. cap. 6. Capit. lib. 1. cap. 25. Burch. lib. 2. cap. 6. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 20. panor. & par. 6. cap. 26. decret. Anſel. lib. 7. cap. 93.*

Diſt. 70. c. 1. neminem.

C A P. III.

Clerici martyriorum ſub poteſtate Epiſcopi ſint, contra auſi canonum paenis mulctentur; laici, vel monachi excommunicentur. *Chalced. cap. 8. Iuo par. 6. cap. 358. & 359. decr. Anſel. lib. 5. cap. 84. in addit.*

18 q. 2. c. 10 qu. dã p. 1 & 2.

C A P. IV.

Qui mutatur ab vna in aliam eccleſiam, nihil percipiat ex bonis prioris eccleſiae, vel martyriorum, ptochiorum, & xendochiorum ei ſubiectorum. *Chalced. cap. 10. Aquiſgr. cap. 50. Caeſar. lib. 8. cap. 14.*

21. q. 2. ſi quis c. 3.

C A P. V.

Corpora defunctorum nullo modo intra baſilicam Sanctorum ſepeliantur. ſed ſi neceſſe eſt, de foris circa murum baſilicae. Nam ſi firmiſſimum hoc priuilegium vſque nunc retinent ciuitates, vt nullo modo intra ambitum murorum, cuiuſlibet defuncti corpus ſit humatum: quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reuerentia obtinere. *Brac. 1. cap. 36. Burch. lib. 3. cap. 157. Iuo par. 3. cap. 220. decret.*

C A P. VI.

Nullus Epiſcopus baſilicam, quae non pro ſanctorum patrocinio, ſed magis ſub tributaria condicione eſt condita, audeat conſecrare. *Brac. ij. cap. 6.*

De conſe. d. 1 ſi quis cap. 9.

C A P. VII.

Adueniente natalis Domini die, conuenientes in vnum vicinae eccleſiae, per triduum, cum pſalmis per ſanctorum baſilicas ambulantes celebrent litanias. *Brac. y. cap. 9.*

C A P. VIII.

Dum in baſilica beatiſſimae, & ſanctae martyris Leocadiae omnium coetus adeſſet, Rex (*Siſenandus*) pro ſe interueniendum Domino poſtulauit. *Toletan. iv. in prolog. canonum.*

C A P. IX.

Multi fidelium in honorem Chriſti, & martyrum in parochiis Epiſcoporum baſilicas conſtruunt, oblationes ſanctas tribuunt, &c. *Tolet. iv. cap. 32. Burch. lib. 3. cap. 203. Iuo par. 3. cap. 255. decret.*

C A P. X.

Apud vrbem Toletanam in baſilica ſanctae martyris Leocadiae conſedimus, &c. *Tolet. v. in prol.*

C A P. XI.

In praetorio Toletano, in eccleſia ſanctae Leocadiae martyris, ſtatuimus ſubterinſerta capitula. *Tolet. vi. in prol.*

C A P. XII.

Stephanus Emeritenſis ſedis dixit: violentia principali ſe impulſum, vt in monaſterio

Vil-

Villulae, in qua venerabile corpus ſanctiſſimi *Pimenii confeſſoris debito quieſcit honore, nouam Epiſcopalis honoris ordinationem feciſſe, &c. In ſuburbio Toletano in eccleſia Praetorienſi ſanctorum Petri, & Pauli Epiſcopum ordinauit, &c. *Tolet. xij. cap. 4. Burch. lib. 1. cap. 32. Iuo par. 5. cap. 144. decret.*

* Piseuii

CAP. XIII.

In eccleſia ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli vnuſquiſque noſtrum debitis fuit locatus in ſedibus, &c. *Tolet. xiij. in prol.*

Nemo haereticorum martyres veneretur. Tit. XII.

CAP. I.

VT non liceat in haereticorum coemeteria, & martyria, vt appellantur, abire, orationis, & ſanitatis petendae cauſſa; ſed ſi fideles ſint, excommunicentur ad tempus, quoad paenitentes, & confeſſi ſuſcipiantur. *Laod. cap. 9.*

CAP. II.

Non oportet Chriſtianum relinquere martyres Chriſti, & abire ad pſeudomartyres haereticorum, vel quos ipſi finxerunt; nam alieni ſunt a Deo, & anathema ſint, qui ad eos accedunt. *Laodicen. cap. 34.*

Communia de martyribus, & aliis ſanctis. Tit. XIII.

CAP. I.

EPiſcopus prius hoſtiarius, lector, exorciſta ſit, deinde acolythus. annis v. ſubdiaconus annis v. cuſtos martyrum annis v. diaconus annis v. presbyter annis tribus, &c. *Synod. Rom. cclxxiij. Epiſcoporum ſub Silueſtro in epilog.*

CAP. II.

Cum adſint multa a ſacris corporibus Apoſtolorum, martyrumque velamina: a peccatorum (*Roman. Pontificum*) corpore ſumitur, quod pro magna reuerentia reſeruatur, &c. *Greg. in ſyn. Rom. cap. 4. lib. 4. epiſt. 44. vel cap. 88. regiſtri.*

CAP. III.

Si quis ſuperbia vſus contemnat ſynaxes (*conuentus l.*) martyrum, & quae in eis fiunt *miniſteria, & memorias eorum, anathema ſit. *Gangr. cap. 20.*

Diſt. 30. ſi quis c. 9. * ſacrificia.

CAP. IV.

A nonnullis humano ſtudio hymni in laudem Dei, atque Apoſtolorum, & martyrum triumphos compoſiti eſſe noſcuntur; ſicut hi, quos beatiſſimi doctores Hilarius, atque Ambroſius ediderunt: quos tamen quidam ſpecialiter reprobant; quod de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt, &c. Excommunicatione plectendi, qui hymnos reiicere fuerint auſi. *Toletan. iiij. cap. 12.*

De conſe. d. 1. de hymnis c. 13.

CAP. V.

Hymnum trium puerorum, &c. quidam ſacerdotes in miſſa dominicorum dierum, & in ſollemnitatibus martyrum canere negligunt. Proinde ſanctum concilium inſtituit, vt in omnium miſſarum ſollemnitate idem in publico decantetur, communionem amiſſuri omittentes. *Tolet. iiij. cap. 13.*

CAP. VI.

Quicumque Regem nece attrectauerit, &c. anathema ſit in conſpectu Dei Patris, & Angelorum, &c. anathema in conſpectu Chriſti, & Apoſtolorum eius ſit, &c. anathema ſit in conſpectu Spiritus ſancti, & martyrum Chriſti, &c. *Tolet. iv. cap. 74.*

CAP. VII.

Teſtamur coram Deo, & omni ordine Angelorum, coram prophetarum, atque Apoſtolorũ, vel omni martyrum choro, coram omni eccleſia catholica, & Chriſtianorum coetu, vt nemo intendat in interitum Regis, &c. *Tolet. vi. cap. 18. Burchar. lib. 15. cap. 26. Iuo par. 16. cap. 27. decret.*

De cruce, & de veneratione, quae ipſi debetur. Tit. XIV.

CAP. I.

DEfinimus cum omni diligentia, & cura venerandas et ſanctas imagines ad modũ, & formam venerandae, & viuificantis crucis e coloribus, & teſſellis, aut alia quauis materia commode paratas dedicandas, & in templis ſanctis Dei collocandas, &c. Illiſque ſalutationem, & honorariam adorationem exhibeant; non ſecundum fidem noſtram, veram latriam, quae ſolum diuinae naturae competit; ſed quemadmodum typo venerandae, & viuificantis crucis, & ſanctis euangeliis, &c. reuerenter accedimus, &c. Qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, &c. aut quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere, euangelii, inquam, depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, &c. Si fuerint Epiſcopi, aut clerici, deponuntor; ſi monachi, aut laici communione priuantor. *vij. ſyn. Nicaen. ij. act. 7. in definit. Hadrian. de imaginib. cap. 67. & 68.*

CAP. II.

Beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone ſcripta reliquit: Etenim ſicut permiſit Deus omnibus gentibus adorare, quae manufacta ſunt; Iudaeis quidem cruſtas illas, quas fabricauit Moyſes praetera duo Cherubim aurea: ita nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere, & venerari, &c. *Hadrian. ad Conſtantin. & Irenem vij. ſynod. act. 2. quae epiſtula approbata fuit ad finẽ.*

CAP. III.

Cum crucẽ viuificam ſalutamus, conuenienter canimus: Crucem tuam adoramus Domine; lanceam, quae viuificans latus ſanctitatis

tuae

tuae aperuit, adoramus. Quae ſane adoratio nihil aliud eſt, quam ſalutatio, ſiue amplexum malis dicere. quod indicat hoc, quod labiis quoque noſtris propriis ea contingimus; &c. *Taraſ. & vij. ſyn. in epiſt. ad Imperat. in fine eiuſdem ſynod.*

CAP. IV.

Dignum eſt, vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem, propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiue icones honorentur, & adorentur aeque, vt ſanctorum ſacer liber Euangeliorum, atque typus pretioſae crucis, &c. *Synod. viij. CP. ſub* Hadrian. *ij. cap. 3.*

CAP. V.

De priui. cap. 23. Greg. ix. c. 6. eod. tit. in 4. collect. Patriarchae Dominicae crucis vexillum ante ſe faciant vbique deferri, niſi in vrbe Romana, &c. *Innoc. iij. in conc. gener.* Later. *c. 5.*

CAP. VI.

Particulam Dominicae crucis cum eulogiis dilectionis veſtrae, veneranter accepi. *Leo ep. 76. ad Iuuenalem* Hieroſo. *Epiſcop.*

CAP. VII.

Petrus ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt, Dominico, in feſtiuitate paſchali, imaginem Genetricis Dei, & venerandam crucem in ſynagoga Iudaeorum poſuit, &c. His hortamur affatibus, vt ſublata exinde cum ea, qua dignũ eſt, veneratione, imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt, reformare. *Gregor. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 5. ad Ianuar. Caral. in regiſt.*

CAP. VIII.

Direximus vnam crucem, & clauem pro benedictione a ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum principis, vt per ipſum a maligno ſis defenſus, per cuius * lignum munitum te eſſe credis, & ex eo te protegat, qui iuuenilia tibi ſuggerit recordari. *Greg. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 53. regiſt. ad Secundin. inclus.*

* ſignum

CAP. IX.

Bellum erat cum impiis, in quo licet non aperte, inſignem tamen belli ſocium habuiſti Deum noſtrum Chriſtum, cuius quidem labarum inſigne geſtaſti, ipſam dico viuificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophaeum; in quo mundi fines quadripartito deſcripſit, partes etiam eius litteris indicauit. *Greg. ij. epiſt. ad Germanum Epiſcop.* CP. *apud vij. ſyn. act. 4. poſt prin.*

CAP. X.

Ipſam virgam *(Ioſeph)* videlicet ſceptrum, fideliter, atque pulchre in typo crucis explanauit, B. Auguſtinus in Pſalmo lxxiij. inter cetera dicens: Immo iam in nomine Chriſti euenire gaudeamus: iam tenentes ſceptrum ſubduntur ligno crucis: iam fit, quod praedictum eſt; adorabunt eum omnes Reges terrae, omnes gentes ſeruient illi. Iam in frontibus Regum pretioſius eſt ſignum crucis, quam gemma diadematis. *Hadr. in lib. de imaginib. c. 24.* *Pſal. 71.*

CAP. XI.

Sancti Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi, ex libro de incarnatione inter cetera: Numquid *cap. 7.* cum & diuinitatem eius adoramus; & carnem Chriſtum diuidimus? Numquid cum in eo imaginem Dei, crucemque veneramur, diuidimus eum? Apoſtolus certe, qui de eo dixit: Quoniam & ſi crucifixus eſt ex infirmitate, viuit tamen ex virtute Dei: ipſe dixit; *2. Cor. 13* Quia non diuiſus eſt Chriſtus, &c. Item ex *1. Cor. 1.* epiſtola ſancti Gregorii Papae Leontio exconſuli miſſa, inter cetera: Oleum quippe ſanctae Crucis, & aloës lignum ſuſcepimus: vnum, quod tactum benedicat: aliud, quod per incenſum bene redoleat. *Hadrian. de imaginib. cap. 91. Greg. lib. 7. epiſt. 34. regiſt.*

CAP. XII.

Sciſcitamini, ſi liceat crucem Domini cum reliquiis mundo, ſiue immundo hanc habenti oſculari, vel portare: Quod ei, qui mundus eſt, omnino licet. nam in oſculo, quid niſi amor, quo quiſque circa ea flagrat, innuitur? In deportatione vero eius, quid niſi mortificatio carnis, vel compaſſio proximorum exprimitur? Si quidem hanc, & Dominus baiulare *Luc. 14. f.* praecepit; ſed in mente: verum, & cum corpore geſtatur, vt & mente geſtari debeat, facilius admonetur, &c. Igitur crucem Domini, paſſionem eius venerantes, oſculamini; & pro eius amore, ſi neceſſitas exigit, eadem cogitatione armamini: portate eam, ſed cum ſumma reuerentia, et corpore, et corde mundiſſimo: ita vt a mente veſtra numquam decidat; ideſt, vt per abſtinentiam, carnem ſemper afficiatis, et per compaſſionem neceſſitatem proximorum veſtram putetis, etc. Praemiſſa digna reuerentia, ſi munditia mentis, et corporis committatur, etiam quadrageſimali tẽpore, de quo ſpeciali conſultatione percunctati eſtis, crucem Domini, et portare, et ſuperiori regula cuſtodita, licet, cum libuerit, oſculari: ſed, et tunc maxime, atque ibi, quando, et vbi antiqui hoſtis, vel pugnae, vel inſidiae praecipue formidantur. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 7. & 8.*

CAP. XIII.

Quando praelio inire ſoliti eratis, indicatis vos hactenus in ſigno militari caudam equi portaſſe; et ſciſcitamini, quid nunc vice illius portare debeatis? Quid aliud vtique niſi ſignũ ſanctae crucis. Ipſum eſt enim, quo Moyſes mare diuiſit, et Amalech interfecit; quo Gedeon Madianitas ſuperauit; et Chriſtus Dominus noſter diabolum, qui habebat mortis imperium, non ſolum ſuperauit, ſed et proſtrauit. Ipſum eſt ſignum, quod portamus in frontibus noſtris; ipſo a cunctis defendimur hoſtibus, et ab omnibus munimur incurſionibus: hoc eſt ſignum fidei, et ingens horror diaboli, quo Chriſtiani Principes in neceſſitatibus ſuis ſemper vtuntur, & Reges veram religionem ſectantes, ſaepe celebres, Chriſto propitio, triumphos de hoſtibus operantur. Sed vt manifeſtius ſciatis, quid pro illa equina cauda in ſignum debeatis militare conuenien- *Exod. 4. Exod. 17. Iudic. 7. Heb. 2.*

tius, cum in apparatum belli proceditis, portare; pauca de Conſtantini actibus memoranda ducimus, &c. Ille quippe cum aduerſus Maxentium vrbis Romae tyrannum exercitum duceret, &c. vidit per ſoporem ad Orientis partem in caelo ſignum crucis igneo fulgore rutilare, cumq. tanto viſu fuiſſet exterritus, aſtare ſibi vidit angelos dicentes: Conſtantine in hoc vince. Tum vero laetus redditus, & de victoria iam ſecurus, ſignum crucis, quod in caelo viderat, in ſua fronte deſignat, hoc in militaria vexilla transformat, ac labarum, quem dicunt, in ſpeciem Dominicae crucis exaptat; & ita armis, & vexillis religionis inſtructus, aduerſus impiorum arma proficiſcitur, & ſine cruore Romani populi, vt ipſe Deum precabatur, Maxentio in flumen demerſo, de tyranno mirifice triumphauit. *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 33.*

CAP. XIV.

Conſulitis, ſi licet ſuper menſam, in qua ſacerdos, aut diaconus deeſt, vexillum ſanctae crucis imprimere, & comedere? quod procul dubio licet. nam omnibus datum eſt, vt & omnia noſtra hoc ſigno debeamus ab inſidiis munire diaboli, & ab eius omnibus impugnationibus in Chriſti nomine triumphare, &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 53.*

CAP. XV.

Ipſa crucis imago, antequam ſuſcipiat eius formae figuram, lignum omnibus commune eſt. Suſcipiens autem omnimodo venerandam ſimilitudinem, ſacra eſt, & daemonibus terribilis, propter quod in ea * figuratus eſt Chriſtus. *Nicol. in epiſt. ad Michael. Imp. incipit, Principatum, ante fin. relata. vij. ſyno. ſub Hadria. ij. act. 4.*

* fixus f.

CAP. XVI.

Saluiferae crucis ſignum omni cura, & honore venerandum eſt, per quod ſaluati ſumus ab antiquo peccato. Vnde adorationem ei tribuentes, quae in ſolo crucis ſigna fiunt, aboleantur, ne trophaeum victoriae noſtrae pedibus conculcetur. Qui in ſolo poni curant crucem, excommunicentur. *Trul. c. 73.*

CAP. XVII.

Venerabilis crux lapidata eſt ab his, qui cum ipſo (*Seuero haeretico*) nidificant. *Epiphanius Epiſcop. Tyri in ep. ad ſyno. CP. poſt med. v ſyno. actio. 1.*

CAP. XVIII.

Ego quatenus duo ligna crucis colligata ſunt, typum quidem adoro propter Chriſtum, qui in eo crucifixus eſt: cum vero fuerint diſſoluta a ſe, abiicio ea, & exuro quoque. Et quemadmodum qui mandatum Imperatoris ſuſcepit, illius ſigillum oſculando, non ipſam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur; verum Imperatori ipſi adorationem, & cultum exhibuit, ita quoque chriſtianorum filii typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus; ſed ſigillum, & anulum, & characterem, Chriſtum ipſum aſpicientes, per hoc eum, qui in illo crucifixus eſt, ſalutamus, & adoramus. Et quemadmodum genuini filii peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affectu, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue chlamydem; haec inquam omnia cum lacrymis attrectantes amplexantur; non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes: ſic & nos fideles omnes crucem Chriſti tanquam virgam adoramus; vt ſedem vero, & cubile illius ter ſanctum ſepulchrum, &c. Hinc etiam propter Chriſtum, Chriſtiq. paſſiones, paſſim in eccleſiis, in domibus, & foro, in picturis, in ſindonibus, in promptuariis, veſtibus, omnibus denique in locis hanc (*crucis*) figuram ponimus; quo continuo contemplantibus nobis haec in mentem veniant, &c. Quotidie per orbem terrarum omnes homines plane impios, exleges, idololatras, ſcortatores, & latrones confeſtim per Chriſtum, & crucem illius compunctas in agnitionem meliorem venire, mundoq. renunciantes omnem virtutem colere videtis, etc. Chriſtianorum populus quaſcumque crucis, et imaginum eius figuras amplectuntur, non ipſis lignis, aut lapidibus, vel auro, aut corruptibili imagini, aut capſulae, aut reliquijs cultum preaſtant: verum per haec Deo omnium factori gloriam, venerationem, et cultum exhibent. Siquidem qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum recurrit, etc. Alioquin et multa Deus per crucem auditu mira fecit, etc. Is qui tanta miracula per ligna fecit Deus, numquid per ſanctae crucis pretioſum lignum miranda efficere poteſt? etc. Cum igitur Chriſtianos crucē adoraſſe conſpexeris, ſcito, quia crucifixo Chriſto honos impenditur: tantum abeſt, vt lignum colant, etc. Rurſus nos crucem non ita affamur, neque etiam ſanctorum imagines: Dii noſtri eſtis, etc. *Leontius Epiſcop. Neapoleos Cypri ex lib. 5. apologiae contra Iudaeos. vij. ſyno. act. 4. ante med.*

CAP. XIX.

Alios nemine impediente templum recepit, me ſolum autem miſeram non admiſit, &c. Stabam autem in angulo quodam aulae ipſius templi, atque ita adhuc vix a populi tumultu me defendere potui. Cumq. ſurſum adſpicerem, intuita ſum viuificum illud lignum, ſtatimq. ratio ſalutaris oculos mentis meae tetigit; cum indicaretur mihi caenoſitatem, & impuritatem operum meorum in cauſſa eſſe, quam ob rem a templo ſecluderer. caepi ob id flere, & lamentari, &c. ecce in ſuperiore loci, in quo ſtabam, parte imaginem ſanctiſſimae Deiparae ſtantem conſpexi: loquor autem ad eam, &c. Iube, vt mihi contingat in templum ingreſſus: fac, ne priuer adſpectu ligni, in quo iuxta carnem adfixus fuit, quem tu genuiſti, proprium ſuum ſanguinem in redemptionem mei effundens. Iube, vt & mihi quoque fores pateant, vt, & diuinam illam crucem adorem. do enim fideiuſſorem tibi Deum, qui ex te ortus eſt, me non amplius corpus

hoc

hoc meum turpi commiſtione conſpurcaturam. Verum vt tantummodo crucem filii tui inſpiciam, confeſtim mundo, omnibuſq. rebus mundi vale dico, & renuncio, &c. dein procedens, ingreſſaq. ſancta ſanctorum, ſancta crux viuifica, me, vt eam adſpicerem, dignata eſt, diuinaq. illic myſteria inſpexi, &c. *Ex vita S. Mariae Aegyptiacae in vij. ſyno. act. 4.*

CAP. XX.

Quid dicere oportet, cum videamus reges noſtros, & Imperatores ex propria erga Deum affectione pro ſua ſtatua ſalutiferam crucem, gloriationem ſaeculi erexiſſe. *German. Epiſc. CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos. vij. ſyno. act. 4.*

CAP. XXI.

Ioannes Abbas Anachoreta ibat Hieroſolymam adorandae crucis gratia, &c. *Ex Dioniſ. presbyt. eccleſiae Aſcalon. vij. ſyno. actio. 5. ad finem.*

CAP. XXII.

Euphemia precante, apparet a capite ſignum illud, quod conſuetudo eſt Chriſtianis adorare, & depingere. Symbolum autem arbitror paſſionis, quam illa ſuſcepit, &c. *Aſterius Amaſiae Epiſcopus de S. Euphemia martyre relat. in vij. ſyno. actio. 6. to. 5. in med.*

CAP. XXIII.

Multa, quae inter nos ſacrata ſunt, ſacram precationem non accipiunt, cum a ſe ipſo, & a nomine ſuo plena ſint ſanctificatione, & gratia: quapropter & veneranda, & ſancta honoramus, & amplectimur. Ipſe itaque typus ſalutiferae crucis ſine ſacrata precatione, ſiue dedicatione apud nos honorabilis exiſtit. Satisfacit enim nobis figura, quae tum ſanctificationem accipit, cum a nobis fuerit adorata. Nam ſiue in fronte eam tanquam ſigillum imprimimus, ſiue per vacuum aërem crucis ſignum facimus; ſperamus, & confidimus daemones crucem poſſe fugare. Eodem modo per imaginem, & per nominis ſignificantiam, quam ad primum exemplar fecerimus, fieri poſſe credendum eſt. Quin etiam ſalutantes eam, & honorifice adorantes, ſperamus nos ſanctificationem conſecuturos, &c. *Epiphan. contra Gregor. & alios. vij. ſyno. actio. 6. to. 4. poſt princip.*

CAP. XXIV.

Glorioſus Maximus, cuius laus in omnibus eccleſiis, quando cum quibuſdam de eccleſiaſticis negotiis agebat, diuinam figuram venerabilis crucis, item ſacrum euangelium, & venerandam imaginem iuſſit in medium adduci, voluitq. vt in confirmationem actorum, oſcularentur ab omnibus, &c. *Epiphan. vij. ſynod. act. vi. in fin.*

CAP. XXV.

Facta precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, venerandamq. crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, nec non dominae noſtrae Deiparae ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorum, quae locuti erant, &c. Taraſius dixit: Animaduertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum, ἠσπάσαντο, id eſt, ſalutarunt, quod & nos facere debemus: nam latria ad vnum Deum refertur. *Taraſ. CP. vij. ſyno. actio. 4. ante med.*

De vtilitate, quae percipitur ex vſu imaginum. Tit. XV.

CAP. I.

Salutamus etiam ſanctas Dominicas, Apoſtolicas, & Propheticas, item Sanctorum, praecipue autem dominae noſtrae Deiparae imagines, quae nobis veluti exemplaria ſunt, & inſtructiones bonorum operum imitationis, & fidei erga Chriſtum, omnem idololatriam execrantes, &c. *vij. ſynod. actio. 4. in fine.*

CAP. II.

Sacram imaginem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnium Liberatoris, & Saluatoris aequo honore, cum libro ſanctorum Euangeliorum, adorari decernimus: Sicut enim per ſyllabarum eloquia, quae in libro feruntur, ſalutem conſequuntur omnes; ita per colorum imaginariam operationē, & ſapientes & indocti cuncti ſex eo, quod in promptu eſt, perfruuntur vtilitate. Quae enim in ſyllabis ſermo; haec & ſcriptura, quae in coloribus eſt, praedicat, & commendat; & dignum eſt, vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem, propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiuae icones honorentur, & adorentur, aeque vt ſanctorum ſacer euangeliorum liber, atque typus pretioſae crucis. Si quis ergo non adorat iconā Saluatoris Chriſti, nō videat formam eius, quando venerit in gloria paterna glorificari, & glorificare ſanctos ſuos; ſed alienus ſit a communione ipſius, & * claritate. Similiter autem & imaginem intemeratae matris eius, & Dei genitricis Mariae, inſuper & iconas ſanctorum Angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis diuina ſcriptura. ſed & laudabiliſſimorum Apoſtolorum, Prophetarum, Martyrum, & ſanctorum virorum, ſimul, & omnium ſanctorum et honoramus, et adoramus; et qui ſic ſe non habent, anathema ſint a Patre, et Filio, et Spiritu ſancto. *Syno. viij. gen. CP. ſub Hadrian. ij. c. 3.*

* al caritate

CAP. III.

Bonum profecto, et valde proficuum eſt, venerabiles iconas pingere. *CP. viij. c. 7.*

CAP. IV.

Idcirco pictura in eccleſiis adhibetur, vt hi, qui litteras neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quae legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas, et illas ſeruare, et ab earum adoratu populum prohibere debuit: quatenus et litterarum neſcii haberent, vnde ſcientiam hiſtoriae colligerent, et

populus in picturae adoratione minime peccaret. *Grego. lib. 7. ep. 109. regiſt. ad Seren. Maſsilien.*

CAP. V.

De conſe. d. 3. c. 27. Perlatum ad nos fuerat, quod inconſiderato zelo, ſuccenſus ſanctorum imagines, ſub hac quaſi excuſatione, ne adorari debuiſſent, confregeris. Et quidem quod eas adorari vetuiſſes, omnino laudauimus: fregiſſe vero reprehendimus. Dic frater, a quo factum ſacerdote aliquando auditum eſt, quod feciſti? ſi non aliud, vel illud te debuit reuocare, ne deſpectis aliis fratribus, ſolum te ſanctum eſſe crederes, & ſapientem. Aliud eſt picturam adorare, aliud per picturae hiſtoriam, quid ſit adorandum addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis praeſtat pictura cernentibus: quia in ipſa etiam ignorantes vidēt, quod ſequi debeant: in ipſa legunt, qui litteras neſciunt. Vnde & praecipue gentibus pro lectione pictura eſt. Frangi vero nō debuit, quod nō ad adorandum in eccleſiis, ſed ad inſtruendas ſolūmodo mentes fuit neſciētium collocatas, & quia in locis venerabilibus ſanctorū depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit, &c. cōuocandi ſunt diſperſi eccleſiae filii, eiſq. ſcripturae ſacrae eſt teſtimoniis oſtendendum, quia omne manu factum adorari non licet: *Luc. 4.* quoniam ſcriptum eſt, Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Ac deinde ſubiungendum eſt, quia picturas imaginum, quae ad aedificationem imperiti populi fuerant factae, vt neſcientes litteras, ipſam hiſtoriam intendentes; quid actum ſit, diſcerent; quia tranſiſſe in adorationem videras, idcirco commotus es, vt eas imagines frangi praeciperes. Atque eis dicendum: Si ad hanc inſtructionem, ad quam imagines antiquitus factae ſunt, habere vultis in eccleſia, eas modis omnibus & fieri, & haberi permitto. Atque indica, quod non tibi ipſa viſio hiſtoriae, quae pictura teſte pandebatur, diſplicuit; ſed illa adoratio, quae picturis fuerat incompetenter exhibita, &c. & ſi quis imagines facere voluerit, minime prohibe, adorare vero imagines modis omnibus deuita. Sed hoc ſollicite fraternitas tua admoneat, vt ex viſione rei geſtae ardorem compunctionis percipiant, & in adoratione ſolius omnipotentis ſanctae Trinitatis humiliter proſternantur. *Gregor. ad Seren. Maſsilien. Epiſcop. lib. 9. epiſt. 9. regiſt. apud Hadr. de imaginib. cap. 61. 81. 96. & vlt. Burch. lib. 3. c. 36. Iuo lib. 2. tit. 4. c. 29. panor. & par. 3. c. 41. decr. Anſel. lib. 13. c. 45. Tarrac. lib. 4. c. 66.*

CAP. VI.

Ipſa ſancta ſexta ſynodus fideliter per canones orthodoxe ſtatuens ita conſtituit dicens: In quibuſdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito praecurſoris *monſtratur deſignatus, qui in ſignum relictus eſt gratiae, & poſt pauca ſecundum humanam figuram & in imaginibus a nunc pro veteri agno retitulari decernimus, &c. *Hadrian. ad Carol. cap. 35. Trull. 83.*

* mōſtratus deſignatur al.

CAP. VII.

Diuus pater Gregorius Apoſtolorum ſucceſſor praedicauit, ob id depingi in templis euangelicas hiſtorias, vt homines illiterati, & qui ſacros libros legere nequeunt, quorum ſane maxima pars eſt, conſpectis illis, redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quae in carne conuerſatio Domini noſtri Ieſu Chriſti fuiſſet; vt taceam alios Imperatores, &c. qui omnes iuxta antiquam traditionem, venerandas imagines, & receperunt, & tenent, & in memoriam & compunctionem cordis conſeruant, & venerantur, &c. Nam qui imaginem aſpicit, inquit Gregorius Epiſcop. Nyſſae, quae ex arte per diuerſos colores in tabula eſt expreſſa; non ex pictura, & colorum tinctura ſimilitudinem accipit; ſed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit, &c. *Hadria. epiſt. ad Conſtantinum VI. & Irenem. poſt princ. & poſt med. apud vij. ſyno. actio. 2.*

CAP. VIII.

Praedicta incorporea agmina (*angelorum*) diuerſis coloribus effigurantur, & compoſitionibus varios per colores; quatenus tacite noſmet ipſos per ſacratiſſimas effigies ad ſimplices, & incorporales pia mente tranſeamus. Etenim impoſſibile eſt, noſtra mente ad incorpoream illam pertingere caeleſtis militiae imitationem, viſionemq. niſi per elementorum poterimus per viſibilem ad inuiſibilem, pulcherrimamq. attingere effigiem, &c. *Ex Dionyſ. de caeleſt. hierar. cap. 1. Hadria. de imaginib. cap. 36.*

CAP. IX.

Picturas non in alium vſum admittimus, niſi vt perfectius omniū conſpectui, oculiſq. exhibeantur, quemadmodum agnus, qui peccata mundi ſuſtulit, iuxta humanam effigiem configuratus a nobis erigitur; vt ex hac eius humiliatione altitudinem verbi Dei conſiderantes, ad memoriam diſpenſationis in carne eius omnia trahantur. *Taraſ. in ep. ad Epiſcop. orient. in med. ex vi. ſynod. apud vij. ſyno. actio. 3.*

CAP. X.

De Polemonis imagine, quae ſcortum a turpitudine deterruit. *Gregor. Theol. carmine in ſermone de virtute. vij. ſyno. act. 4. poſt prin. vide Hadria. de imaginib. c. 69.*

CAP. XI.

Paſſim in triuiis, in foro, in agris incompitis nominis proprietate (*Meletius*) ſatisfacere incumbebat, &c. quod autem in nomine faciebat, hoc & in illius imagine effectum eſt: ſiquidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, & vbique ſanctam illam

Meleti exercitationem ſignificat.

illam imaginem multi pinxerunt; vt non tantum ſanctam illam appellationem audirent: ſed & vbique corporis formam inſpicientes, duplicem haberent peregrinationis conſolationem. *Ioannes Chryſoſtom. in enconico in Meletium. vij. ſynod. actio.4. in princip.*

CAP. XII.

Vidi ſaepius inſcriptionis imaginem, & ſine lachrymis tranſire non potui; cum tam efficaciter pictura ob oculos poneret hiſtoriam. Procumbit enim ante aram Iſaac genibus innixus circumductas ferens in tergo manus. Ille vero (*Abraham*) a tergo pueri innixus pedum curuamini, ſiniſtra comam pueri apprehendit ad ſe trahens: declinat autem faciem ad puerum, miſerabiliter intuens, dexteram autem gladio obarmatam geſtat, quam etiam ad ſedem dirigit: iamq. gladii acies ipſum corpus propemodum attingit, cum illum diuina vox a facto deterret. *Gregor. Niſſen. in orat. de* Deitate *Filij & Spiritus ſancti*. Ioannes venerabilis monachus dixit: Si tanto doctori hiſtoria inſpecta peperit vtilitatem, & lachrymas; quanto magis rudibus & idiotis vtilitatem, & commoditatem afferet. Theodorus ſanctiſſimus Epiſcopus Catanes dixit: Si beatus Gregorius vigilantiſſimus ad diuina oracula, inſpecta Abrahae hiſtoria, fleuit; quanto magis oeconomia Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, a nobis inſpecta, ad lachrymas, & vtilitatem contemplantes nos adhortabitur? &c. *in vij. ſyno. actio.4. poſt princ. vide Cyril. Alexan. in epiſt. ad Acacium* Epiſc. *Scythopoleos in eadem actio.*

CAP XIII.

Multa de pictura martyrii Euphemiae virginis Aſterius Epiſcopus Amaſeae in Ecphraſi. de eadem. Aſterius ſacram tabulam vocat (*picturam martyrij Euphemiae*) Gregorius Theologus imaginem venerandam, Chryſoſtomus ſanctam. *Conſtantius Epiſcopus Conſtantiae Cypri. vij. ſyno. act.4. poſt princ.* Maior eſt imago, quam ſermo: atque hoc prouidentia Dei contingit propter idiotas homines. *Ioannes praesb. ibid.*

CAP. XIV.

Rom. 15. Quaecumque praeſcripta ſunt, in noſtram doctrinam ſunt praeſcripta. Ipſae igitur ſacrae imagines, & picturae tum Moſaicis operibus, tum colorum materia delineatae, in noſtram doctrinam, zelum, & typum eriguntur, & pictae ſunt: vt & nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibeamus; quo & nos eo ſtatu, & parte conſtituat, quo illi fuerunt, & coheredes regni ſui caeleſtis faciat. *Theodoſius Amorij Epiſcop. vij. ſyno. actio. 4. poſt princip.*

CAP. XV.

Adiit ſimul cum eo eccleſias precum fundendarum gratia, cum vero iſthic ſanctorum martyrum hiſtorias depictas conſpiceretur interrogauit; ecquid iſta ſibi vellent? Audiens autem ab eo, quaenam eſſent a ſanctis miracula deſignata, quotque intolerabiles cruciatus a tyrannis pertuliſſent; miratus eſt plurimum etiam ad ſtuporem vſque: poſtquam autem aliquandiu apud religioſum illum virum haeſiſſet, ſubiit illi in mentem, quo Hieroſolymā peteret, atque illic ſacri baptiſmatis rore lauaretur. *Ex Anaſtaſii Perſae martyris vita. apud vij. ſyn. act.4. poſt prin.*

CAP. XVI.

Non oportere in baſilicis martyrum venationes pingere, aut piſcationes, ſed in ſacro loco ab Oriente ſanctiſſimi templi vnicam, & ſolam effigiari crucem. Per ſolam enim ſalutiferam crucem genus humanum liberatum eſt. Per hanc deſperabundis vndique ſpes annuntiatur. Verum noui, & veteris teſtamenti hiſtoriis hinc inde parietes templi replere, doctiſſimi pictoris opera velim: quo ſcilicet ii, qui litteras non norunt, neque ſacram Scripturam legere queunt, contemplatione picturae in memoriam reducant; quinam germane, vero illi Deo per fortia facta ſeruierunt; atque in certamen excitentur glorioſorum, & laudatorum facinorum, per quae cum caelo terram commutarunt; venerantes ſcilicet per contemplationem ea, quae non viderunt. In communi vero domo, in qua multa fuerint habitacula, ſufficiat ſingulis veneranda crucis imago. *Nilus ad Olympiadorum Proconſulem. vij. ſyn act.4. ante med.*

CAP. XVII.

Quae de imaginibus nobis cognita ſunt dicemus. Illud prius ſubiicientes, oportere nos omnem rerum vanam nouitatem obſeruare; & maxime cum in fide, in Chriſti populo diſcordiae, tumultus, & ſcandali argumentum ſuboritur. Deinde in eccleſiis conſuetudinem longi temporis tenendam, &c. Apud chriſtianos ſanctorum virorum imagines, qui vſque ad ſanguinem peccato obſtiterunt, vt cum Apoſtolo loquar, quique verbo veritatis mini- *Hebr. 12. a*
ſtrauerunt: dico autem Apoſtolos, & Prophetas, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quique vere Dei ſerui reperti ſunt; nihil aliud ſunt, quam fortitudinis eorum delineatio, ſanctaeque diſpenſationis, & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in praeſenti hac vita ſeruierunt, admonitio, & inſtructio. Sermo enim, qui bonorum virorum actiones recenſet, iuuat audientes, & ad imitationem ſaepius adhortatur. Hoc etiam per frequentem imaginum inſpectionem fieri, veriſimile eſt. Nam quae hiſtorica narratio per auditum, docet, ea tacens pictura per imitationem oſtendit. Magnus enim Baſilius inquit, ex vtroque ad fortitudinem incitari. Breuis, & vt ita dicam, per ſumma facta narratio, & factorum in imagine per picturam expreſſorum imitatrix demonſtratio nobis contemplantibus vtilis eſt. Nam & per idola falſorum illorum Deorum geſta impura de-

monſtrantur. Nam & qui ſaepe audiuerunt, eiuſcemodi de ſanctis viris narrari, ſi iterum in imagine iſta repreſentari viderint; in memoriam ea, quae audierunt, & legerunt, reducunt. Quin etiam ignorantes eiuſcemodi, cum obiecta fuerit eorum oculis talis contẽplatio, cauſſam inquirendi, & peruestigandi acquirunt. Praeterea ab his vehementius in amorem, & laudem Dei concitamur; ita vt per haec vtraque illi, qui egregia ſanctorum facta vident, aut audiunt, Patrem noſtrum, qui (Matt. 5.) eſt in caelis, glorificare iuxta euangelii vocẽ cogantur. Legiſlatio autem Moſaica popu- (Num. 15.) lum iubet filamenta hyacinthina ad veſtium fimbrias aſſuere, vt memores ſint iuſſorum, & ea cuſtodiant. Multo ſane magis per ſimilitudinariam vim apparentem in pictura ſanctorum virorum egreſſum glorioſae Cataſtrophes rite videre licet, horumque fidem iuxta Apoſtolicam doctrinam imitari. Domini au- (Heb. 13.) tem iuxta carnem formae characterem figurari, in redargutionem haereticorum, qui cum in phantaſtico, & non vero corpore veniſſe delirantes dicunt, quid obeſt? &c. Non enim colorum, & lignorum miſtura adoratur, ſed inuiſibilis Deus, qui in ſinu Patris exiſtit, &c. Ita etiam ſanctitatis Chriſti, & ſuperglorioſae Matris imagines a populo Chriſtiano inſpiciuntur, & conſiderantur, & honore afficiuntur. Quare a longis temporibus ſanctiſsimis eccleſiis eas ſuſcipere viſum fuit, neque quidquam adhuc accidit, vt prohiberentur. Quin etiam poſt omnium perſecutionum turbulentias, & poſt fidei confirmatae vbique libertatem, omnibus ſynodis vniuerſalibus vſque ad noſtram generationem celebratis, cum multi quoque canones de imaginibus ederentur; numquam tamen quidquam de earum abrogatione, ſtatutum eſt; quod certe, ſi illicitae fuiſſent, fieri debebat. Multa autem de idolis, & idolorum ſtatuis, & execrationibus earum in ſcriptura dicta ſunt, &c. Neque hanc conſuetudinem non paucae, aut ignobiles vrbes, verum omnium regionum nobiliſsimae, & principales eccleſiae ſeruant. Quod autem res peruetuſta ſit, hiſtoricas ſcripturarum narrationes in imagine effigiare, adſtruit beati Gregorii Nyſſeni Epiſcopi ſermo in Abraham, inſcriptione prae ſe ferens, in quo de oblatione Iſaac in tabula expreſſa recenſet. Quod ſi autem illorum res ita expreſſae ſunt, quanto magis miracula Dominicae diſpenſationis, & paſſionis talem demonſtrationem habere debent. Sic etiam athleticae ſanctorum martyrum fortitudines, quae ad zelum, & bonam imitationem aſpicientes inducunt, exprimi debent, in quibus habetur etiam generoſi, & admirandi martyris Anaſtaſii veri pugilatus certamen, &c. Non ẽm illa ſcripta idolorum damnatione, vituperationeque verus, & germanus Trinitatis adorator populus Chriſti ſe notari putabit; quod ſanctorum virorum imagines, in recordationem virtutis eorum habeat, &c. Illud vero neceſſarium eſt, vt dicatur, nequaquam Chriſtianos ſuorum iuxta carnem, aut cognatorum, aut amicorũ, aut familiarium figuram pingentes, illam aut colere, aut honore aliquo dignam ducere; immo ne Imperatorum quidam iuſſibus obediẽtes poteſtati talia tribuunt: in quibus ſane culpabiles inueniuntur, qui dicentes ſe ſapien- (Rom. 1.) tes, infatuati ſunt, &c. Nam ſi quiſpiam cum ſcientia, ſanctorum alicuius imaginem aſpexerit, recte Deum laudans dicet: Gloria tibi Deus, nomenque Sancti apponet; vt per hunc modum id, quod in deprecatione a nobis dicitur, impleatur, vt per viſibilia, & inuiſibilia ter ſanctum nomen Chriſti glorificetur. Verum neque ſanctorum virorum aliquem, Deum appellari ſuſtinuerimus. proprie enim, & vere eiuſcemodi appellatio Deo conuenit; & iis, qui faciunt, quod Deo placeat, Deus id nomen tradidit, vt in pſalmorum ſacro codice ſcriptum (Pſal. 81.) eſt. Neque rurſus vt ſufficientem exiſtimantes cognitionis Dei aſſertionem eiuſcemodi imagines habentes, deſpicimus in eccleſiis Dei populi congregationes, &c. Nec quempiã offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina, & ſuaue olentia thymiamata accenduntur. Symbolice enim iſta fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum recurrit. hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſeruos bonos honor, erga ipſum Dominum commune beneuolentiae ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina ſymbolum ſunt immaterialis illius, & a Deo dati luminis. aromatum autem incenſio ſincerum, & totum ſancti Spiritus afflatum, & repletionem ſignificat, &c. Ante omnia vero prouidendum eſt, ne a ſententia permuteris, ne ex hoc inimici noſtri, & hoſtes crucis Chriſti ſupercilium eleuent contra fidem noſtram, dicantque: Huc vſque Chriſtiani errarunt, niſi enim inſtitutum ſuum idololatriam cognouiſſent, non ſane nunc manu facta abiicerent, &c. Quid autem dicere oportet, cum videamus Reges noſtros, & Imperatores ex propria erga Deum affectione, pro ſua ſtatua ſalutiferam crucem gloriationem ſaeculi erexiſſe? *Germanus Epiſcopus CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos vij. ſynod. in act. 4.*

CAP. XVIII.

Offendor in hoc, quod coram imaginibus proциditis. Scriptura autem vbique praedicat, ne faciamus nobis ſculptile, aut aliquam ſimilitudinem. Chriſtianus dixit: Deo, vt talis eſt, ſcriptura iubet, non eſſe faciendam ſimilitudinem, neque aliquam imaginem adorandam eſſe, vt Deum. Imagines enim, quas vides, ad memoriã Ieſu Chriſti ſalutaris nobis incarnationis pinguntur, perſonam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines eodem modo vniuſcuiuſque praelia, certamina, & pugnas, item contentiones contra diabolum, & mundum, victoriaſque ſignificant,

ſicant,

ficant, &c. Chriſtiani zelo, & fide flagrantes, ſanctorum imagines inſpiciunt, recordantes in typo, quanta fuerit corum erga Deum pietas. Quinimmo adorantes, ſanctorum Deum inuocant dicentes: benedictus Deus huius, vel illius ſancti, omniumque ſanctorum, qui dediſti illis patientiam, & tolerantiam, quique eos dignatus es tuo regno; fac nos cum illis participes, & interceſſionibus eorum ſerua nos. Saluatoris autem imagines contemplantes, & adorantes ſpiritualibus oculis, & luminibus mentis omnium Deo gratias agimus, qui formam ſerui accipiens, hominem, mundumque liberauit, nobiſque ſine vllo peccato exiſtens, ſimilis factus eſt. Non igitur ligneae imagini, aut picturae cultum exhibemus, adoramuſque, ſed omnium Dominum Chriſtum glorificamus, &c. *Ex libro diſputationum Iudaei, & Chriſtiani. vij. ſynodus act. 5. poſt prin. (forte Leonty.)*

CAP. XIX.

De conſe. d.3.c.28. Venerandas imagines Chriſtiani neque Deos appellant, neque vt Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab his iudicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem, & memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutauerint, & honorifice adorauerint imagines; non tamen ob id illis latriam exſhiburrunt, aut diuinam venerationem adſcripſerunt, &c. Vt illi, qui audiunt auribus, gloriam Dro acclamant; ita qui oculis vident, eundem glorificant: quia in recordationem conuerſationis illius inter homines, hoc modo prruenimus. Nam ſi narratio ſcripta nobis res declarat, quid ni et pictura idem demonſtret? *Epiphan. contra Gregor. & alios. vij. ſynod. act. 6. tom. 2. poſt prin.*

CAP. XX.

Omnes artes illiberales, quae a ſcopo mādatorum Dei declinant, interdictae ſunt, quae vero ſecus agunt, ſed in vſum vitae aliquem proficiunt, & non ſunt indecorae, ita a ſanctis patribus noſtris non ſunt damnatae, nec excluſae. Picturae autem arte, ſi in aſpectum turpitudinis quiſpiam vſus fuerit, execrabilis eſt, & damnoſa, &c. Si autem honeſtorum virorum viras, & hiſtorias certaminum martyrum, eorumdemque paſſiones, item magni Dei, & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti diſpenſationis myſterium pictura repraeſentare voluerimus; tunc quidem pictorum arte vtentes valde recte feciſſe dicemur; nam & pictor crucem depingit, nec tamen aliquis, cui ſanum cerebrum eſt, ob eam cauſſam pictorem auerſatur; neque a Diuina gratia illum excludit, quod coloribus eam ornauerit. Rurſus, & de libris ſimiliter iudicandum rſt, nam ſi quiſpiam turpes hiſtorias, aut geſta referat; turpis quoque eſt abiiciendus, & Chriſtianis auribus indignus cenſebitur; ſi vero diuinitus inſpirata verba ſcribat, cōmemorandus eſt, &c. Idem de imagine Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſanctorumque eius exiſtimandum, &c. *Epiph. contra Gregor. & alios tom. 2. ante fin. in vij. ſynod. act. 6.*

CAP. XXI.

Veri adoratores, qui in ſpiritu, & veritate Deum colunt, non ceſſabunt imaginum picturas, quas in hiſtoriam, & recordationem tantum habent, erigere; & has venerantes, amplectenteſque iuxta Deo gratam ſrntentiam, & drcretum, ſuum thoracrm veritatis induent, &c. Etenim, & B. Baſilius in encomio quadraginta martyrum ſic ait: Age dum in medium eos adducentes, communem ab illis vtilitatem praeſrntibus conſtituamus, &c. Nam quae ſermo hiſtoricus per auditum exhibet, haec pictura tacens per imitationem oſtendit. *Epiphanius contra Gregorium, & alios apud vij. ſyn. act. 6. tom. 4. poſt prin.*

CAP. XXII.

Imaginum pictarum iugis contemplatio continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, caſti Ioſeph imaginem proponit, qui adulterium execratus, & temperantia * illud vicit; atque hoc ipſum factum in imagine repraeſentatum amatores huius virtutis multum confirmat. Rurſus alibi beatam Suſannam continentia exornatam exhibet, extenſis manibus auxilium ex alto inuocantem; Danielemque praeſidentē iudicem cruentem eam e manibus impiorum ſacerdotum. Ipſa autem pictura ad recordationem temperantis, & continentis vitae facit. Rapere vult aliquem luxurioſum, mollibuſque veſtimentis indutum, & non erogantem in pauperes, quae poſſet ab illis praetioſis veſtibus ſumere, & a ſua delicata vita Ioannem huic pilis camelorum indutum, edētem ſilueſtre mel, & digito Chriſtum, qui ſuffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adiungit Baſilium magnum, & cum eo ſolitariorum, ieiunantiumque, corporibus in terram ſtratis, multitudinem, &c. ſemper per eam Dei recordari poſſumus. Nam eſt cum lectio in ſacratis templis non pronuntietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & veſpere in his fixus, actorum veritatem narrat, & annuntiat, &c. *Epiph. tom. 6. in fin. act. 6. de vtilitate imaginum in vij. ſynod.*

Gen 39 b

* illam vincens al.

Dan. 13. e

CAP. XXIII.

In Nicaena ſynodo Taraſio C.P. & Vicariis Papae veteris Romae, & aliis Orientis ſacerdotibus interuenientibus iudicatum eſt; quod iuxta antiquam conſtitutionem ſanctorum patrum noſtrorum imaginum picturam ad inſtructionem, & memoriam mentis noſtrae, & paticipationem ſanctificationis eccleſia recipit. Quidquid enim ſanctum Euangelium per lectionem nobis demonſtrat, hoc idem imagines per inſpectionem. Quidqud idem libri de paſſionibus martyrum narrant, hoc ipſum etiam imagines ſignant. has enim recipimus tamquam effigurationem prototyporum; nihilo-

hilominus credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, eidemque ſoli latriam exhibentes, poſcimus interceſſionem intemeratae Dominae noſtrae ſanctae Deiparae, Sanctorũ item Angelorum,omniumque diuorũ patrum noſtrorum. *Taraſ.ante vij.ſynod.in epiſt.ad Ioannem presb.in prin.*

De miraculis,& vſu imaginum. Tit. XVI.

CAP. I.

IMagines operantur multa miracula. *Greg. ij.in ſyn. Rom.apud* Hadrianum *de imaginib.cap.70.*

CAP. II.

In Caeſarea Paleſtinae regionis mirifica a S.viro (*Anaſtaſio*)deſignata recenſemus. Cum ſãctae ciuitati reliquiae ſacrae appropinquaſſent,omnibus res ea fuit declarata, & ſignificata. Itaque laetitia magna profuſi omnes, ſurgentes ſubito,lignaque ſacra pulſantes,inuicem obuiam facti ſunt, in veneranda Virginis Deiparae aede,quae appellatur Noua. Illinc cum cruce, & ſupplicatione egreſſi,laeti, & gaudentes cum grattarum actione ſacris reliquiis occurrerunt,&c. Accedentibus illis, & ſalutantibus ſepulchrum martyris, illicque ſacris reliquiis munus in memoriam ſancti offerentibus: mulier quaedam,(*Arete*)&c.Ego inquit reliquias e Perſide veniẽtes numquã venerabor,&c.Cum ſacrae reliquiae in vrbẽ allatae fuiſſent, communi ſententia ciues martyri oratorium prope Tetrapylum,locus eſt is in medio ciuitatis, conſtituere decreuerunt. quin etiam illius imaginem illic conſtituerunt. Iam cum eſſet extructum oratorium, ſanctus martyr in habitu monachi per ſomnum coram miſera aſtitit, illique ait, e lumbis aegrotas? ipſa autem reſpondens: Non,inquit, Domine, neque enim quidquam mali ſentio. Poſtquam hoc dixiſſet, expergefacta ſubito dolores in ſe ruere ſenſit,coepitque clamare,& gemere,&c. Iam docta ſum meo cum periculo,reliquias ex Perſide adorandas, venerandaſque, & quae Deus ſacrauit,non eſſe communia appellanda. Impoſitam itaque eam ferculo, (*filij*) baiularunt. Cum autem appropinquaſſet ipſi loco ipſa eminus conſpicata ſancti imaginem, cum lacrymis caepit exclamare: Hic eſt,qui in ſomnis a me viſus,inſtruxit me de malis,quae me habent. deinde ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumque orationibus flebilibus martyrem placans,ſana firmaque ſurrexit. *Ex miraculis ſancti Anaſtaſii martiris.*

Petrus,& Petrus vicarii Hadriani Pap.veteris Romae dixerunt. Ipſa illa imágo in praeſẽtem diem Romae eſt in monaſterio cum pretioſo capite. Ioannes Epiſcopus Tauromeniae dixit:Recte dixerunt venerabiles vicarii. Nam,& in Sicilia muliercula, cum daemonio vexaretur, Romam profecta ad imaginem ſanctiſſimam ſupradictam ſanata eſt. *vij.ſyno.actio.iv.*

CAP. III.

Cum Chriſtianus in domo conducta imaginem Chriſti ex aduerſo lectuli fixiſſet: erat haec ſane veneranda, quod integram Chriſti Domini proportionem exprimeret, &c. Iudaeus domo conducta cum alios inuitaſſet, illam viderunt,& conuocatis alijs,multis malis afficere temptarunt; & dum ſingula paſſionis perſequuntur,cum lancea latus imaginis aperuiſſent, exiuit ſanguis & aqua,&c. ex eo ſanguine, & aqua hydria repleta, in ſynagoga vnctus paralyticus,& caeci ſanantur, & multitudo magna aegrotantium; atque hi omnes Iudaei conuerſi ſunt,&c. Sanctam Iconam Domini Saluatoris Metropolitano demonſtrarunt; is a Chriſtiano didicit, vnde imaginem habuiſſet. Qui dixit, Nicodemum eam feciſſe,& Gamalieli Pauli magiſtro reliquiſſe,eum vero Iacobo,Iacobum Simoni, & Zachaeo, & ſic Hieroſolymis conſeruatam. Sed ante excidium,xliij. anno poſt aſcenſionem Domini, biennio ante aduentum Titi,& Veſpaſiani,eam imaginem Chriſtiani cum reliquis tranſtulerunt: eaq. in Syria permanſit. Is vero eam a parentibus accepit, & pro herede poſſidebat, &c. Epiſcopus ampullas praecepit fieri vitreas, in quibus portiones miſit ſingulas de ſanguine, & aqua, quae de imagine Domini Saluatoris noſtri decurrerunt, quas etiam per Aſiam, Africam, Europam per ſuos nuncios dirigens, cuncta,quae euenerant, vniuerſis declarauit: efflagitans, vt nona die Nouemb. qui apud Hebraeos nonus eſt menſis, non minori reuerentia, quam Natalis Domini, vel Paſchalis iſta dies praecipua obſeruatione colatur, &c. Hic eſt ſanguis ille Dominicus, qui apud pleroſque repertus eſſe dicitur; nec poteſt ex carne, & ſanguine Chriſti aliquid in mundo reperiri, niſi illud, quod in ara altaris per manus ſacerdotum quotidie ſpiritualiter efficitur, &c. *Athanaſius in ſermone de imagine Chriſti Beryten. lectio in vij. ſyno.actio.4.*

CAP. IV.

Taraſius Patriarcha dixit: Sed quiſpiam dixerit, quamobrem miracula a noſtris imaginibus non eduntur? Cui ſane ita ſit cum Apoſtolo reſponſum: Miracula non credentibus data ſunt, ſed illis, qui in incredulitate verſantur, &c. Generatio enim improba, & adulterina ſignum quaerit, &c. *Taraſ. vij. ſyno.actio.4.*

1.Cor.14.

Matt.12.

CAP. V.

Vir Galata ſenex in monte Sina degens, cum filium ei barbari abſtuliſſent; Dominum noſtrum Chriſtum per interceſſionem Platonis patrii martyris ad commiſerationem ſollicitabat. Idem quoque filius in vinculis per eiuſdem martyris patrocinium temptabat, vt ſic miſertus Dominus miraculum aliquod exhiberet. Vtrorumque autem preces cum eſſent

exaudiretae, patris videlicet in ſpem mortis latentis, filiiq. in captiuitate detenti. Ecce confeſtim martyr noſter Plato ipſe eques, equûq. alium trahens filio vigilanti, cognoſcentiq. ex pictura ſaepe viſa effigiem martyris apparuit, iuſſitq. vt ex media turba exurgens equum aſcenderet. Vix dixerat haec, cum vincula aranearũ telis fragiliora viſa ſunt, ipſeq. ſolus per diuinum nutum admonitus, liberatusq. equum aſcendens, gaudens, confidensq. diuinum martyrem ſuum ſecutus eſt. Compendio autem, & admodum velociter vterq. tum ſanctus ipſe, tum adoleſcens monachus, veluti alati, ſenis manſionem perueniunt, aſſequunturq. iacentis adhuc in terra, & filij cladem deflentis. Sanum autem patri ex animo dolenti praeclarus victor, martyrq. filium dilectum poſtquam obtuliſſet, nuſquam amplius viſus eſt. Vt non dubitandum ſit, quin omnibus in locis Deum per ipſos martyres inuocantibus, mirifica, & admiranda praeclari illi athletae per Dominum Chriſtum dare poſſint, &c. *Nilus in epiſtola ad Heliodorum Silentiarium. vij. ſyno. act. 4. poſt princip.*

CAP. VI.

Cum aliquando ab aulicis quibuſdam iniuria eſſem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius, & timens Deum, retuliтq. inſomnis ſibi viſum Metropolitanum noſtrum, pollicentem negotijs meis expectatum finem, & ſucceſſum. Ibi mihi inquirenti, qua effigie viſus ſibi eſſet Patriareha, reſpondit: Facie rubicunda, & capite cano. Inquam ego, non eſſe eam Patriarchae ſimilitudinem, ſed Diui Nicolai imaginem, quemadmodum fertur. Reſpondit tum is mihi, me recte dixiſſe, ſic enim circumfertur illius imago paſſim expreſſa, quemadmodum mihi in ſomnis adſtitit. Mox itaque confiſus ſermonibus, in ſacram, & Regiam vrbem profectus, res, quae ad Epiſcopatum meum pertinebant, ex animi ſententia compoſui. *Theodor. Myrorum. Epiſc. vij. ſyno. act. 2. poſt prin.*

CAP. VII.

A ſanctorum martyrum reliquijs, & imaginibus ſaepe daemones fugantur, &c. Quot inumbrationes, quot ſcaturigines, ſaepe etiam ſanguinis fluores ex imaginibus & reliquijs
Gen. 50. martyrum extiterunt, &c. Quod ſi eſt impium oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum
4. Reg. 13 omni honore ex Aegypto vecta ſunt? Quomodo homo mortuus oſſa Heliſaei attingens reſurrexit, Iam ſi per oſſa, mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines, lapides, pluraq. alia idem poſſit. *Leontius Epiſc. Neapoleos Cypri ex lib. 5. apolog. contra Iudae. vij. ſyno. act. 4. in med.*

CAP. VIII.

Imaginem maximam, & mirificam vidimus, repraeſentantem in medio quidem picturam Domini noſtri Ieſu Chriſti; Chriſti autem matrem & dominam noſtram Deiparam ſemper Virginem Mariam a ſiniſtris, a dextris vero Baptiſtam, &c. praeterea Apoſtolorum, & Prophetarum choros aliquot, & Martyrum coetus, qui ante imaginem collocati genibus flexis, & capitibus in ſolum inclinatis, ante Dominum procidebant, &c. Tertio ad eandem imaginem venientes, praedictis verbis, modisq. vſi ſunt, horamq. longam obſecrarunt, & declinati, hoc ſolum, quod iubes Domine, clamabant. Chriſtus vero commiſeratus annuit, &c. De terra itaque ſurgentes martyres, primo quidem gratias agebant Deo noſtro, qui eorum preces exaudiuiſſet, deinde gaudentes, & exultantes: Ecce, aiunt ad me, gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo ieiunus dormi, parumq. olei ex lampade, quae ſupra Saluatoris imaginem accenſa dependet, in ampulla ſumpto, rurſus ieiunus ea, quae hic ſunt auferes, & hoc pedes vngens, donum ſanitatis conſequeris, &c. Ipſe vero ſurgens poſt ſomnum, lampadis oleum ſumpſit, & ad Sanctorum fanum veniens, manus & pedes inunxit, & confeſtim a morbo liberatus, valetudinem bonam recuperauit. *Sophron. Epiſcop. Hieroſolymit. in encomio in ſanctos Cyrum & Ioannem.*

Thomas presbyter, & monachus, Vicarius Orientis dixit. Haec ipſa imago Alexandriae in templo dicto Tetrapylo etiam hodie exiſtit, omneſq. morbos curat. *vij. ſyno. actio. 4. in medio.*

CAP. IX.

Incluſo dixit daemon; imaginem iſtam, ſi nolis me tecum luctari, caue amplius adores. Habuit autẽ imago figuram dominae noſtrae Deiparae Virginis Mariae geſtantem Ieſum Chriſtum, &c. Theodorus dixit, non egredieris, quin adores Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum cum matre ſua in imagine, &c. *Sophronius Hieroſolymitanus Epiſcopus in Limonario, vbi multorum ſanctorum vitas ſcripſit. in med. Syno. vij. actio. 5. ante fin. act. 4. poſt med.*

CAP. X.

Vir quiſpiam admodum manſuetus fiſtula in iunctura coxae laborabat, &c. Multis conſulentibus, vt Coſmae & Damiani famulorum Dei templum ſacratum adiret, ſtatuit ſecum conſiliis amicorum, res enim multi conſilii neceſſitas, acquieſcendum. Videt igitur per ſomnium viros Dei ſibi aſtantes, dicẽtes: adesdum ad nos, & ſanaberis, &c. egreſſus aedem ſacram videt in porticus limine a dextro latere imaginem Seruatoris noſtri poſitam; appicta autem erat, & ſancta Deipara domina noſtra, beatiq. viri Coſmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam ſuſpenderat, Leontius nomine. Obſecrationibus igitur rurſum factis, amareq. illacrymans multis horis rogat ſanctos, vt voti fiat compos. digreſſus autem ad cubiculum domus ſuae videt noctu ſanctos viros Dei ad ſe venien-

nientes, in medio autem Virginem matrem dicentem ad illos, en hic eſt, ſuppetias illi quamprimum ferte: *Ex libro miraculorum ſanctorum Coſmae, & Damiani. vij. ſynod, act. 4. poſt med.*

CAP. XII.

Conſtantinus quidam etiam peregre profectus imaginem ſanctorum Coſmae, & Damiani ferre ſolebat, &c. is vxorem duxit, quae cum paulo poſt ex maxilla dolere caepiſſet, faſſa eſt, ſe eos dolores amplius ferre non poſſe: Is vero illi reſpondens, ait: ſi quidem in noſtra ciuitate viueremus, poſſem ego certe ſanctorum meorum Coſmae, & Damiani imagine omnes dolores tuos ſedare, & auferre. &c. Rogauit illa vt in ſancta beatorum ſede, poſtquam reuerſi fuiſſent, preces fundere ibi liceret, &c. Videt in ſomnis tremendos hos, & magnos medicos, & famulos Chriſti Coſmam, & Damianum ea, qua pinguntur, figura, lecto ſuo aſſiſtentes, &c. Maritus recordatus, quod in manicis ſub axilla figuram ſanctorum ferret, manicam excuſſit, vxorique imaginem oſtendit. Haec autem cum vidiſſet, adorauit, & cognouit vere omnia, quae cum ſanctis, & ſecum eſſent acta: *vij. ſynod. act. 4. poſt med. ex eod. libro miraculorum ſanctorum Coſmae, & Damiani.*

CAP. XIII.

Manzon Epiſcopus Praconorum dixit. Poſtquam ego e regia vrbe profectus, in ciuitatem meam perueniſſem, ſubito morbo adeo correptus fui, vt amicorum iuſſu teſtamentum condere cogerer: ſed iuſſi, vt inferrent ad me ſanctam Seruatoris noſtri Chriſti imaginem, quam cum vidiſſem, dixiſſemque: Domine, qui das ſanctis gratiam, reſpice me; impoſuiſſem que loco dolenti, morbus ab ea repulſus eſt, & ſanitatem recuperaui. Theodorus Epiſcopus Seleuciae dixit: & nobis hoc praeceptum eſt; factum enim eſt non longe a nobis. *vij. ſyn. act. 4. poſt med. poſt dicti libri lectionem.*

CAP. XIV.

Fidelis quaedam mulier ſanctos Dei Coſmam & Damianum precibus ſollicitabat; nec ſatis fuit, quod in ſingulos dies eorum templa frequentabat; quin etiam omnibus aedium ſuarum parietibus imagines eorum appinxit, &c. Cum grauiter torminibus cruciaretur, ad locum tepere coepit, in cuius parietibus ſanctorum effigies depinxerat, fide vſa pro ſcipione. Chriſma autem accipiens, in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati, ſanctorum interceſſione, reſtituta eſt, &c. *Ex libro paſſionis ſanctorum Coſmae, & Damiani, vij. ſyn. act. 4 poſt med.*

CAP. XV.

Aiunt Symeonem Romae tam fuiſſe fama nobilem, vt in omnibus etiam officinarum veſtibulis exiguas eius imagines collocarint, cuſtodiam quandam, & ſecuritatem rebus ſuis illinc promittentes. *Theodoritus Epiſcopus Cyri in vita Simeonis. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XVI.

Illa imago Simeonis plura miracula fecit. *Ex vita Simeonis in admirando monte. c. 118. vij. ſyn. ibid.*

CAP. XVII.

Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiae Cypri retulit, vidiſſe hominem, qui oculum ſibi effodit eodem ſimulo, quo oculum pictae Virginis Deiparae effodit. Alius, quod clauum in fronte imaginis B. Petri infixit, dolore capitis torquebatur, donec clauum abſtulit, admonitus ab Epiſcopo Cypri, qui id teſtatus eſt in ſynodo. Agarenus quoque oculum amiſit, quod oculum effodit imagini. *vij. ſyn. act. 4.*

CAP. XVIII.

Stabam in angulo quodam aulae ipſius templi, atque ita adhuc vix a populi tumultu me defendere potui; cumque ſurſum aſpicerem, nimiſſa ſum viuificum illud lignum, ſtatimque ratio ſalutaris oculos mentis meae tetigit, &c. imaginem ſanctiſſimae Deiparae ſtantem conſpexi. Loquor autem ad eam, non conniuentibus oculis, eandem inſpiciens, &c. Iube, vt & mihi quoque fores pateant, vt & diuinam illam crucem adorem, &c. procul audiui vocem clamantem: Siquidem Iordanem tranſieris, requiem inuenies bonam, &c. *Ex vita ſanctae Mariae Aegyptiacae. vij. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XIX.

Ioannes vicarius Orientis dixit: talem imaginem nos vidimus in ſancta Chriſti Dei noſtri ciuitate, eamque ſie plus ſalutauimus: *vij. ſynod. ibid.*

CAP. XX.

Supra illum locum in trabe crucis imago Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſtabat. Theodoro autem ex bubone ejulante, inſtillarunt in illa guttae roris ex imagine; confeſtim lenius a dolore ſe habuit, ſanitatiq. priſtinae reſtitutus eſt, &c. meditabundus in oratorium ſancti martyris Chriſtophori, quod prope oppidum erat, concidens in faciem ſe proiecit, &c. Cum autem iam a pauimento ſe leuaſſet, inque Dei imaginem intentius ſpectaret, dulcedinem ſenſit melle ſuauiorem ori illius inſertam, &c. & ab illa hora facili negotio, & dociliter pſalterium didicit. *Ex vita Theodori Archimandritae monaſterij Sicanon. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXI.

Neanias venit in Scythopolim, & omne ſodalitium aurifabrorum, & argentorum conuocans interrogauit eos dicens: Poteſtis ne mihi facere vas ſiquod, quod ego tradam vobis? Illi vero communi conſilio ſtatuerunt apud illum vnum ex omnibus, quem optimum artificem exiſtimabant, nomen illi Marcus erat, &c. Perſuaſus itaque Marcus in abdito ex auro, & argento noctu crucem fabricauit. Cum autem opus conſummatum erigeretur, tres in eo imagines apparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in ſuperiore parte Emmanuel, & vtrinque in ſummitate alarum;

Mi-

Michaël & Gabriel. Voluit autem Marcus ſibi timens expungere imagines, verum non potuit. confeſtim enim manus illius ſicca permanſit. Sub gallicinium autem dux, qui dicebatur Neanias, ad aedes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam, protinus adorauit. Ait autem ad Marcum: Quae ſunt hae perſonae? quaeq. haec inſcriptio? (Rrſpondit Marcus) Domine, in qua hora crux a me erigebatur, imagines iſtae per ſe enatae ſunt: neque ego cognoſco, quaenam, aut cuius ſit inſcriptio. Neanias vero cognoſcens virtutem quandam in his eſſe, adorata cruce, Marco artifici copioſam mercedem ſoluit, &c. *Ex martyrio B. Procopij lectio in vii. ſyno. actio. 4. poſt med.*

CAP. XXII.

Summa rerum in hoc concludi poteſt, quod extra omnem controuerſiam eſt, ſanctorum imagines mirifica deſignare miracula, vt & debilibus valetudo bona per *eos concilietur; ſaepeq. in ſomnis apparrntes optima quaeque nobis conſulant. Extra omnem controuerſiam eſt, in *Zoſopoli Piſidiae ciuitate imago Virginis matris intemeratae, quae ex picta etiam manu ſua vnguentorum ſcaturiginem effudit: cuius ſane miraculi plures teſtes ſunt. Haec omnia ſancti per fidem operati ſunt in mundo, vt in Actis Apoſtolicis legimus. cuius rei etiam euidens teſtimonium eſt vmbra veſtimentorum, & ſudaria ſanitates largientia. Quod igitur non omnis corporis vmbra, neque quaelibet ſudaria id poſſint, facile videt is, qui, quae fides fuerit vtriuſque erga Deum, animaduerterit; vt qui eiuſcemodi gratiam per inanimata illa indicauerit. Quamobrem credendum eſt, & per imagines quoque talia a Deo deſignare: non per quaſlibet tamen picturas, aut imaginum ſpecies eiuſmodi fiunt, ſed ſanctorum effigies repraeſentantium tantum, aut Ieſu Chriſti. neque enim huiuſmodi curationes ſpontaneas eſſe credendum eſt, ſed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autem eſt, vt arbitror, & id recenſere, quod apud Pamphili Euſebium ſcriptum eſt in hiſtoria Eccleſiaſtica. In Paneade enim ciuitate, quam & Caeſaream Philippi Euangelium vocat, dicitur fuiſſe domus Haemorrhoiſſae, &c. pro foribus autem domus, aiunt, ex aere fuſam imaginem ſtare, quae Domini noſtri effigiem repraeſentat; ex aduerſo vero ſtatua eiuſdem materiae mulieris genibus prouolutae, palmaſq. ſuppliciter tendentis, expreſſa eſt, &c. Sub pedibus autem ſtatuae Dominicae herba quaedam excreſcit peregrina ſpecie, neque ſatis cognoſcibilis, quae omnium morborum remedia, & curationes exhibet. Quod & ipſe Euſebius ſe vidiſſe tradit. Manifeſtum autem eſt, quod ex inſigni miſericordia eiuſcemodi dona contingunt. Idem in eodem libro ſcripſit ſe Apoſtolorum Petri & Pauli, item ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti ex coloribus depictas imagines vidiſſe, aſſerit autem ea ſpecie, qua putantur fuiſſe, &c. *Germanus Epiſcopus CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos. vii. ſynod. actio, 4. ante fin.*

*eas f.

*Zoropili

Heb. 11.

Act. 5. & 19.

Lib. 7. c. 14.

Matt. 16. b

CAP. XXIII.

Coſroes poſtquam impreſſionem in ciuitatem (*Edeſſenam*) feciſſet, mille inſidias tetendit, &c. Re igitur ad ſummam deſperationem deducta, imaginem a Deo factam, quam hominum manus non attigit, portant; Augaro, vel Abagaro autem Chriſtus Deus, quod eam videre deſiderabat, miſit. Hanc igitur ſacram imaginem ad opus a ſe factum afferentes, ignem quidem ſuccenderunt, ligneaeq. Coſroae machinae immiſerunt; confeſtim autem diuina voluntate, & potentia fideq. inſpicientium res ſucceſſit, & quod antea non poterant, tunc perfecerunt, &c. *Euagr. lib. 4. hiſt. Eccleſiaſt.*

Leo Lector magnae eccleſiae CP. dixit: Cum ego deſcendiſſem cum regiis apocriſariis in Syriam, Edeſſam petiui, & venerandam imaginem non factam hominum manu adorari, & honorari a populo vidi. *vii ſynod. actio. 5. ante fin.*

CAP. XXIV.

In ſomnis foemina quaedam deuota, vidit quendam ad ſe venientem, & dicentem; Age, mitte, vt ſimulachrum Abbae Theodoſii eius, qui in ſcopulo viuit, huc adferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier itaque duos homines miſit, qui imaginem afferrent. quae cum eſſet allata, dimittentes eam in puteum confeſtim aqua ſcaturiit, vt bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de iſta aqua, bibimusq. & Deum noſtrum glorificauimus, &c. Habebat ſenex (*Ioannes Abbas*) in ſpelunca imaginem intemeratae noſtrae Deiparae, & ſemper Virginis Mariae, habentem in vlnis Chriſtum Deum noſtrum. Cum autem eſſet abiturus in deſertum vaſtum, aut Hieroſolymam adorandae crucis gratia, & ſancta loca, vel in montem Sinai orandi cauſſa, vel ad martyres longe ab Hirruſalem diſtantes, erat enim ſtudioſus martyrum; nunc enim in Epheſum ad B. Ioannem, nunc vero ad Eucharta ad ſanctum Theodorum, vel ad ſanctam Teclam in Selruciam, vel Araphas ad B. Sergium ibat. Candelam parabat, eamq. incendebat pro ſuo more, & cum accinctus ad iter preces fundrret, dicebat ad Dominā, totus in imaginem eius intentus: Sancta Domina Deipara, quandoquidem reſtat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamq. inextinctam iuxta meum propoſitum ſerua. Nam ego tuo frrtus ſubſidio longum iter ingredior. Haec autem cum ad imaginem dixiſſet, abijt, deſtinatumq. iter poſtquam confecit, redijt, nunc quidem intra menſem, nunc intra duos, aut tres; eſt, & quando quinque, aut ſex menſibus abfuit, candelam tamen ſemper accenſam deprehendit,

dit.&c. *Ex interto. vij. ſynod. actio. 5. ante finem.*

De veneratione imaginum. Tit. XVII.

CAP. I.

TAraſius ſanctiſſimus Patriarcha reſpondit,&c. Vim litterarum lectarum (*Hadriani Papae Romani*) confirmamus, & imaginum picturas ſecundũ priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus,& has deſiderio noſtro adoramus; & in nomine Chriſti Dei noſtri, & intemeratae Dominae noſtrae Deiparae Virginis,ſanctorumque Angelorum, & omnium ſanctorum factas: ſed apertis verbis teſtamur; nos dumtaxat in vnum Deum verum latriam, hoc eſt cultum, & fidem noſtram referre, & reponere. Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit,& ſic docet. *vij. ſynod. act. 2. in fin.*

CAP. II.

De imaginum vſu, & veneratione Taraſius in epiſtula ad Epiſcopos Orientis, & Theodorus Epiſcop. Hieroſolymitanus, quorũ ſententiã omnes patres amplectuntur. *vij. ſyn. act. 3.*

CAP. III.

Sancta ſynodus dixit diuiniloquorum patrũ doctrinae nos corroxerũt,&c. ab his eruditi venerandas imagines amplectimur, illis adorationem tribuimus,&c. venerandas imagines ſalutamus,&c. gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicae eccleſiae, &c. Venerandas imagines ſalutamus. Qui ſic non credunt, anathema. Qui aliter ſentiunt, longe ab eccleſia abiiciantur,&c. Chriſtianorum accuſatoribus,& Iconoclaſtis anathema. Qui ex ſcriptura ſententias contra idola dictas, in ſanctas imagines torquent, anathema. Qui ſacras imagines idola vocant, anathema. Qui dicunt Chriſtianos tamquam Deos imagines amplecti, anathema. Qui ſcienter communionem habent cum iis, qui ſanctas imagines reiiciunt, aut contemnunt, anathema. Qui dicunt praeter Chriſtum, aliquem nos a cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui dicere audent ſanctam catholicam eccleſiam idola vmquã admiſiſſe, anathema. *vij. ſyn. act. 5. in fin.*

CAP. IV.

Sancta ſynodus exclamauit,&c. Venerandas imagines amplexamur: Qui ſecus agunt, anathematizentur. Qui ſic non ſentiunt, ab eccleſia depellantur, &c. Quicumq. ſententias ſacrae ſcripturae de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt, quod imagines Chriſtiani, vt Deos adorent anathema. Qui ſcientes cõmunicant cum illis, qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtant, anathema. Qui praeter Chriſtũ Dominum Deum noſtrũ dixerit, aliũ nos a cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui audent eccleſiam catholicam dicere aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema,&c. Cunctis haereticis anathema. Rugienti conciliabulo contra venerandas imagines, anathema. Impia haereſeon verbula aeſtimantibus anathema, Theodoſio pſeudoepiſcopo Epheſi, anathema: Siſinnio Paſtillae, anathema. Baſilio maledico Tricacabo anathema. Trinitas trium horum dogma ſuſtulit, Anaſtaſio, Conſtantino, & Victori, qui ſucceſſiue thronum Conſtantinopolitanae eccleſiae aſcenderunt, non aliter, ac nouo Ario, Neſtorio, Dioſcoro anathema. Sancta Trinitas horum trium dogma ſuſtulit. Ioanni Nicomediae, & Conſtantino Natoliae haereſiarchis anathema. In nihilum redegerunt imaginem Domini,& ſanctorum eius. Dominus eos in nihilum deduxit. Si quis ex Iconoclaſtarum haereſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema. Si quis Deum ſecundum humanitatem non circumſcriptibilem confeſſus fuerit, anathema. Si quis euangelicas narrationes per picturam repreſentatas non acceptauerit, anathema. Si quis has non ſalutauerit in nomine Domini, & ſanctorum eius, anathema. Si quis traditionem eccleſiae, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine valentem non curauerit, anathema. *vij. ſyn. act. 7. in fin.*

CAP. V.

Audemus anathematizare Arii inſaniam, Macedonii rabiem,&c. Deinde, & qui poſt hos vana,& noua excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem ſuffragio,& conuenienter accepto à ſancto Spiritu verbo, & pura fontis illius aqua, ſpongia diuinorum dogmatum abſterſimus,& expunximus, inuentoreſque nuperae vaniloquentiae longe extra eccleſiaſticos muros eiecimus, &c. His ita ſe habentibus in confeſſo, & ſine vlla dubitatione credimus acceptam, & placitam coram Deo eſſe venerandarum imaginum depictionem, &c. Qui vero ita non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat,& dubitat, eum anathematizat ſancta, & veneranda noſtra ſynodus, quae efficacia diuini ſpiritus, & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt,& cinta. *Syn. vij. in ep. ad Conſtant. & Irenen. Imp. poſt act. vy.*

CAP. VI.

Apoſtolice inſtructi, traditiones, quas accepimus, ſeruamus: omnia ſcilicet ſuſcipientes, quae ſancta catholica eccleſia, & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. *Nicaen. ÿ. in epiſt. ad cleric. CP ad med.*

CAP. VII.

Theodorum Iconomachum, qui nominatur Crithinus anathematizat ſancta haec,& vniuerſalis ſynodus, & omnes conſentaneos eius, tam qui nunc adhuc ſuperſunt, quam qui in eodem ſenſu,& opinione vita exceſſerunt. *Synod. viij. gen. ſub Hadrian. y. act. 8. in fin.*

CAP. VIII.

Aſcendens Stephanus Deo amiciſſimus diaconus

conus, & notarius anathematizauit ita: Omnibus haereticis anathema. Concilio, quod adhuc fremit contra venerabiles imagines, anathema. His, qui ſumunt diuinae ſcripturae dicta, quae ſunt aduerſus idola contra venerandas imagines, anathema. His, qui vocant ſacras iconas idola, anathema. His, qui dicunt, quia vt ad Deos Chriſtiani ad imagines acceſſerunt, anathema. His, qui coinquinant, & inhonorant venerabiles iconas, anathema. Anaſtaſio, Conſtantino, &c. anathema. *ſyn.vij, gen, act. 8. in fin.*

CAP. IX.

Sacram imaginē Domini noſtri Ieſu Chriſti aequo honore cum libro ſanctorum euangeliorū adorari decernimus, &c. propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, iconae honorentur, aeque vt ſacer euangeliorum liber, atque typus pretioſae crucis. Si quis ergo non adorat iconam Saluatoris Chriſti, non videat formā eius, &c. Sed alienus ſit a cōmunione ipſius, & * caritate. Similiter autem, & imaginem intemeratae matris eius, Dei genetricis Mariae, inſuper, & iconas ſanctorum Angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis diuina ſcriptura. Sed & laudabiliſſimorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & ſanctorum virorum, & omnium ſanctorum honoramus, & adoramus: & qui ſic ſe non habent, anathema ſint. *ſynod. vij. CP. ſub Hadrin. ij. cap. 3.*

*charita. te.

CAP. X.

Cupimus ad compeſcendam erroris inſaniā, adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere; forſan reſipiſcent inquieti. In libro enim Exodi ſic legimus: Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: loquere filiis Iſrael, vt tollant mihi primitias, &c. haec ſunt autem quae accipere debetis; & cetera per ordinem vſque ad duos Cherubim, qui erant ſuper arcam teſtimonii, &c. Aliud teſtimonium ex libro tertio Regum, vt ſileant garrientes mandato Dei. A ſalomone conſtructo templo, inter alia fecit in oraculo duos Cherubim de lignis oliuarum, & infra: Et ſculpſit in eis picturam Cherubim, & palmarum ſpecies, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro, & operuit tam Cherubim, quam palmas, & cetera auro. Ecce chariſſimi fratres, conſideremus, quid Deo mandante Moſes fecerit, quidue Salomon ſapientiſſimus iuſſu conſtruxerit diuino, &c. Quanto debemus puro corde, & animo ſculptum Chriſtum Deum noſtrum, ſanctamque ſemper Virginem eius genetricem Mariam, Apoſtolos quoque, vel omnes ſanctos Dei, per eorum ſacras effigies, atque imagines colere, vel adorare; & ad propitiandum nobis petere, & relaxari delicta. Nos non ob aliud nomen imagines facimus, & adoramus; ſed pro nobis incarnato verbo Dei. Si autem manufacta omnia obiicienda ſunt, neque arca foederis, neque aurei, & caelati Cherubim eius debuerunt recipi, &c. Si vero illa ſuſcepta ſunt,

Exod. 25.

3. Reg. 7

& hae imagines oportune recipiuntur, quoniam ſecundum Deum fiunt. Vnde & operantur, ſicuti, & arca, multa miracula. *Greg. ij. in ſyn. Rom. apud Hadrian. de imaginib. cap. 70.*

CAP. XI.

Quoniam oportet nos maiorum noſtrorum inſtituta immoto mentis intuitu conſeruare, & in omnibus ſanctorum patrum ſemper dogmata venerari: definimus de ſacris, & venerandis imaginibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſq. ſemper Virginis genetricis Mariae, omniumq. ſanctorum, qui Deo ab Abel iuſto placuiſſe creduntur; quae eccleſia ſancta in vniuerſo orbe diffuſa antiquitus accepit, quaeque ſedis Apoſtolicae Praeſules pro eis decreuerunt, ac ſtatuerunt, illibata perſiſtere, atque intemerata permanere. *Nicol. in ſyn. Rom. cap. 6. apud ſyn. vij. gen. CP act. 8. ſub Hadr. ij.*

CAP. XII.

Petrus ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt, Paſchali, imaginem Genetricis Dei, & venerandam crucem in ſynagoga Iudaeorum poſuit, &c. His hortamur affatibus, vt ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt reformare. *Greg. lib. 7. epiſt. 5. reg. ad Ianua. Caralit.*

CAP XIII.

Bellum erat cum impiis, in quo, licet non aperte, inſignem tamen belli ſocium habuiſti Deum noſtrum Chriſtum; cuius quidem labarum inſigne geſtaſti: ipſam dico viuificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophaeū, in quo mundi fines quadripartito deſcripſit, &c. Deinde etiam ſanctam omnium Dominae caſtae Dei matris, imaginem, cuius faciem diuites populi ſupplicant. Sanctum enim eſt, vt patribus videtur; nam quicumque eam ita venerantur, his ſine dubio magna retribuit; quandoquidem imaginis veneratio, in prototypum iuxta magnum Baſilium, redit. Pietate enim plenum eſt venerandarum picturarum argumentum, vt auctor eſt Chryſoſtomus. Si quis alius, ego certe, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim Angelū turmas barbarorum in imagine perſequentem; & Dauid vere dicentem, Domine in ciuitate tua imaginem eorum adnihilabis. neque vmquam eccleſia errauit in hoc, quod dixerit; Deum nobis imagines conceſſiſſe: neque etiam hoc ethnicam traditionem ſapit. Nam & in Paneadem ciuitatem Haemorrhoiſſae imago tranſmiſſa, in memoriam miraculi, quo herbae excreſcentes omnibus aegretudinis auxiliares erant, celebrabatur; idque ſumma erga nos Dei bonitate. Ergo eccleſiae capita, & columnae talia fieri permiſerunt, & tradiderunt, vt in omnium oculis eiuſcemodi picturae exhiberentur. *Greg. ij. ad Germanum CP. Epiſcop. vij. ſynod. act. 4. ante ſin.*

Lib. de Spiritu S. cap. 18.

Pſal. 72.

CAP. XIV.

Beatus Silueſter per diaconos adferri, quas

habebat Apoſtolorum imagines, iuſſit; quas cum Imperator aſpexiſſet, clara voce proclamauit: hi ſunt, quos per viſum conſpexeram, &c. Eccleſias Dei exaedificare caepit, columnas earum paſſim ſacris imaginibus in memoriã incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti, omniumq. Sanctorum reuerentiam exornauit, &c. Quemadmodum etiam beatus pater Gregorius Apoſtolorum ſucceſſor praedicauit, ob id depingi in templis euangelicas hiſtorias; vt homines illiterati, & qui ſacros libros legere nequeunt, quorum ſane maxima pars eſt, conſpectis illis redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quae in carne conuerſatio Domini noſtri Ieſu Chriſti fuiſſet, vt taceam alios Imperatores cum ſacerdotibus, & vniuerſo chriſtiano populo, qui omnes iuxta antiquam ſanctorum patrum traditionem venerandas imagines & receperunt, & tenent, & in memoriam, & compunctionem cordis conſeruant, & in hunc vſque diem venerantur. Nec aliter fiebat in regionibus iſtis, donec proauus veſter ex impiorum quorumdam inſtructione venerandas imagines abſtulit, &c. Qua de cauſa in magnam
q. & iq. tribulationem vterque Gregorius Romani Pontifices per ea tempora ſanctiſſimi, coniecti ſunt, &c. Poſt id & Zacharias, Stephanus,
* nos f. Paulus, & alter Stephanus, qui * nobis in Epiſcopatu huius almae vrbis praeceſſerunt, auũ, patremq. veſtrae Serenitatis pro reſtitutione ſanctarum imaginum ſaepe interpellarunt. Eadem ratione & noſtra exiguitas Imperatoriam veſtram maieſtatem cum omni humilitate obſecrat, ſinat aliquando recordationis cauſſa erigi in eccleſiis ſacram Ieſu Chriſti iuxta incarnationem humanitatis imaginem. Ponatur in aula Dei ſimilitudo eius ſanctae Matris, ſanctorum quoque & beatorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & confeſſorum, & ex animi deſiderio eas veneremur; quemadmodum a ſanctiſſimis patribus maioribus noſtris, probatiſſimiſq. Pontificibus nobis a multis ſaeculis traditum eſt, &c. Nimirum vt per viſibilem figuram ad inuiſibilem magnitudinis eius diuinitatem ſpirituali diſpoſitione mentes noſtrae rapiantur, &c. Nequaquam autem ſic ſtatuamus, quemadmodũ quidam nugantur; vt imagines tamquam deos conficiamus. labor enim, & fatigatio noſtra, quam exhibemus, in deſiderium Dei, ſanctorumq. eius perficitur. Et quemadmodum ſacra Scriptura imagines in memoriam venerationis habet, ſic & nos eas habeamus, ſeruantes tamen perpetuo fidei noſtrae puritatem, &c. Quaecumque in admonitionem hominum ad gloriam Dei ſpectantia ſunt, Deo
Geneſ.49. diſplicere nequeunt. Iacob in ſummitate vir-
Heb. 11. gae ſuae adorauit, &c. non virgam, ſed tenentem eam in ſignum dilectionis adorauit: & nos iuxta deſiderium, & amorem, quo erga Deum, ſanctoſq. illius affecti ſumus, figuras in imaginibus repraeſentemus; non inquam in coloribus, & tabulis honorem conſtituentes, ſed eorum praedicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt, &c. Animaduertendum eſt, Dominum de medio Che- Exo.25.
rubim manu hominum factorum pro ſalute populi non dedignatum loqui. Quamobrem non eſt dubitandum, omnia, quae in eccleſiis Dei ad laudem, & decorem domus illius conſtituuntur, ſancta, & colenda eſſe, &c. In libro
Numerorum legitur: Fac ſerpentem, & pone Num.21.
illum in ſignum, & qui tactus fuerit, illumq. inſpexerit, viuet, &c. Chriſti vero Dei, & Seruatoris noſtri, omniumq. ſanctorum figuras contemplantes, & venerantes, dubitamus nos ſeruari? abſit, vt amplius dubitemus: abſit, vt a patrum ſanctorum traditione diuerſa ſentiamus: haereamus in doctrina illorum, nec ab illa declinemus, &c. B. Auguſtinus ait in ſermonibus adhortatoriis: Quid eſt imago Dei aliud, niſi vultus Dei, in quo ſignatus eſt populus Dei? Et B. Gregorius Nyſſae Epiſcopus de Patriarcha Abraham: Vidi non infrequenter paſſionis figuram, neque ſine lachrymis eiuſcemodi picturam tranſii: cum ſcilicet opus artificii in perſonam ſignificatam demõſtratum eſſe viderem, & reliqua, quae ex interpretatione in Cantica Canticorum adfert. Et deinceps: Numquid materia diuerſorum colorum animae imitationem non repraeſentat? nam qui imaginem aſpicit, quae ex arte per diuerſos colores in tabula eſt expreſſa, non ex pictura, & colorum tinctura ſimilitudinem accipit, ſed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit. Et Baſilius epiſtula in Iulianum Apoſtatam, &c. Confiteor etiam Filii incarnatam οἰκονομίαν, deinde ſanctam Mariam, quae ſecundum carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans. Suſcipio etiam ſanctos Apoſtolos, prophetas, & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum mediationem propitius mihi ſit Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratias largiatur. Quam ob cauſſam & hiſtorias imaginum illorum honoro; & palam adoro. hoc enim nobis traditum a ſanctis Apoſtolis, non eſt prohibendum. ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus. Idem in ſermone in XL. martyres. Quin etiam bellorum trophaea, & victorias, & hiſtorici ſcriptores, & pictores demonſtrant: hi quidem oratione rem exornantes, hi vero in tabulis depingentes, multos ad virtutem, & virilitatem excitarunt. ſiquidem quae hiſtoria oratione exprimit, haec tacens pictura per imitationem oſtendit. Et Ioannes Chryſoſtomus CP. Epiſcopus in ſermone in parabolam de ſemente: Nonne iniuria afficit Regem, qui regiam veſtem violat? Non nouiſti, quod is, qui iniuria afficit Imperatoriam imaginem, in Imperatorem ipſum, veluti exemplar imaginis, eiuſq. dignitatem iniurius eſt? Neſcis, quod quicumque ex ligno, & coloribus imagini conuicia dicit, il-

lum

lum non damnari, veluti in rem inanimatam, ſed contra Regem ipſum dixerit? Iudicatur enim occulte Regi iniuriam intuliſſe. Et in ſermone in quintam diem Paſchae,&c. Nam cum regiae figurae, & imagines in ciuitates inferuntur, populus non ipſam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore proſequitur; cumq. magiſtratu illis obuiam procedit; ſed potius regiam hiſtoriam, & veluti praeſentiam ſuſcipiunt: eodem ſane modo & ipſa creatio non terrenam ipſam ſpeciem, ſed caeleſtem hiſtoriam admiratur. Cyrillus in Matthaeum &c. Imaginum vſum nobis ſupplent parabolae, quae ſignorum virtutem nobis ſubijciunt, nimirum per oculorum appoſitionem, manuũ tactum, & quae in nudo intellectu contemplationem obſcure habent. Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus de Incarnatione Domini; Ea, quae in tabulis picta ſunt, cum figura per ſordes, & ſitum deleta fuerit: neceſſarium eſt, vt denuo pingatur, &c. Ambroſius ad Gratianum Imperatorem lib. iij. cap. ix. Quid ergo, Numquid cum diuinitatem, & carnem adoramus, Chriſtum diuidimus? Num, quando in eo & diuinam imaginem, & crucem adoramus, ipſum partimur? abſit. Et Stephanus Boſtrorum Epiſcopus: Quicumque imagines diuorum conſitentur, non errant; ſiquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum, & ſanctum eſt. Aliud enim imago, aliud ἄγαλμα, hoc eſt, animalis abiecti ſtatua, &c. Quod imago Dei ſit homo, honore proſequẽdus eſt, & admitti dignus. omnis enim imago, ſiue Angelorum, ſiue Prophetarum, aut Apoſtolorum, aut Martyrum, aut alioqui iuſtorum virorum in nomine Dei facta, ſancta eſt. Non enim ipſum lignum honoratur; ſed ipſum illud, quod in ligno datur contemplandum, atque ita per recordationem veneratio exhibetur. Omnes enim Principes, etiam ſi peſſimi ſint peccatores, adoramus, & reuerenter ſalutamus; quid vetat igitur, quominus non liceat, & ſanctos Dei miniſtros venerari, & in memoriam eorum imagines ſtatuere, & erigere; ne in obliuionẽ perpetuam veniant? Verum, inquis, Deus ipſe manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi, o Iudaee, quid eſt, quod ſuper terram extet, quod non ſit manu hominum factũ? &c. Nos vero in memoriam ſanctorum imagines facimus, Abrahae, Moſis, Eliae, Eſaiae, Zachariae, reliquorumque Prophetarum, Apoſtolorum, & ſanctorũ Martyrum, qui propter Chriſtum tribulati ſunt; quo omnis, qui eos in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deum, qui illos quoque magnifecit. Decet ſiquidem eos honor, & veneratio propter iuſtitiam eorum, vt omnis qui viderit eos, in imitationem ſuorum operum ducatur. Qualis vero iſte eſt adorationis honor? Profecto non alius, quam is, quo nos peccatores quoque inuicem proſequimur, ſalutantes nos inter nos per honorationem, & dilectionem. Quid aliud apud Dominum Deum noſtrum temptamus, quam adorantes, glorificantes, & trementes eum? Imago enim nihil aliud eſt, quam figura illius, *in qua pictura expreſſus eſt. Impii vero, qui ipſi nihil boni faciunt, neque ſanctorum recordantur, caueant bona operantes impedire, neque ſcandalo ſint iis, qui ſanctos Dei ſeruos honore afficiunt, &c. Ex his liquido conſtat, ob recordationes Sanctorum, imagines tantum pingi, venerari, & coli, quos clare conſtat ſeruos eſſe Dei, & pro nobis apud Deitatem obſecrantes, & intercedentes. Dignum namque eſt, vt ducum noſtrorum memores ſimus, & Deo gratias agamus. Et beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone. Etenim, vt conceſſit omnibus gentibus adorare, quae manu facta ſunt, Iudaeis quidem cruſtas illas, quas fabricauit Moſes, praeterea duo Cherubim aurea; ita nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere, & venerari, atque ita noſtrum opus apud eum probare, &c. Ideo ſupplico, obteſtor, adiuro, vt ſacras imagines in ipſa Deum colente, & regia vrbe, & in vtriſque Graeciae partibus in priſtinum ſtatum reſtitui, & firmari iubeatis, cuſtodientes traditionem huius ſanctiſſimae veſtrae eccleſiae, abiiciendo etiam & execrando impiorum haereticorum improbam vehementiam, quo ſacram hanc veſtram catholicam, & Apoſtolicam Romanam eccleſiam indiſſolutam complecti poſſitis. Amen. *Hadrianus ad Conſtantinum & Irenem act. 2. ſynod. vij. Nicae. ij. vide Hadrianum cap. vlt. de imaginib. Haec epiſtula comprobata fuit in ead. ſyno. vij.*

* qui in pictura

C A P. X V.

In epiſtula tua eſt expreſſum, quod in ſextae ſynodi diuine, & legaliter praedicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua agnus digito Praecurſoris demonſtratus, graphice eſt inſculptus, qui in typum gratiae aſſumptus, verum nobis per legem agnum, nempe Chriſtum Deum indicat. Veteres igitur typos, figuras, & vmbras tamquam veritatis ſigna, & notas eccleſiae traditas ſuſcipientes, gratiam & veritatem agnoſcimus, tamquam legis plenitudinem hanc arbitrantes. Vt igitur & in colorum effectibus omnium oculis ſubiiciatur figura illa, quae agnum illum, qui abſtulit peccata mundi, nimirum Deum noſtrum, iuxta humanam effigiem delineat, cenſemus ab hoc tempore pro vetere illo agno, & nouum in eccleſia Dei erigendum, &c. Deinceps etiam venerandas imagines, primum iuxta humanam figurationem Chriſti Dei noſtri ſecundum nos, & pro nobis incarnati; deinde inuiolatae, & vere Deiparae, poſtremo omnium ſanctorum ſuorum beatitas veſtra dilecta colere, & adorare pergat, &c. *Hadrian. ad Taraſ. CP. vij. ſyno. actio. 2. Trull. c. 83. Iuo par. 4. c. 122. decr. haec item epiſtula in eadem ſynod. cõprobata fuit. v. Tharaſii epiſt. ad Epiſcopos Orientis act. 3. poſt med.*

De conſe. d. 3. c. ſex tam. 29.

CAP. XVI.

O inſania frementium contra fidem, & re-
ligionem chriſtianam, vt aſſerant non colere,
aut venerari imagines, in quibus figurae ſunt
Saluatoris, eius genetricis, vel ſanctorum,
quorum virtute ſubſiſtit orbis, atque potitur
Num. 21. humanum genus ſalutem. Aenei ſerpentis in-
ſpectione credimus Iſraeliticum populum a
calamitate iniecta liberari; Chriſti Dei no-
ſtri, & ſanctorum effigies aſpicientes, atque
venerantes dubitamus ſaluari? Abſit talium
nefariae temeritatis cedere amentiae: patrũ
priſcas ſequamur traditiones, & ab eorum
doctrina nulla declinemus ratione. *Hadria.
de imaginib. c. 26.*

CAP. XVII.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, & ſanctus
Gregorius Nyſſenus vno tenore in hiſtoria
Abrahae pro ſacrarum imaginum veneratio-
ne dixerunt, &c. *Hadria. de imaginib. c. 37. in
vij. ſyno. act. 4. in princ. vide epiſt. Cyril. ad
Acacium Epiſc. Scythopolaos, & Greg. Nyſſen.
in orat. de Deitate Filij & Spiritus ſancti.*

CAP. XVIII.

Obiectio. Quod contra B. Gregorii inſtituta ſit ima-
gines adorare, ſeu frangere, &c. Nequaquam
Reſponſio. ſacras contempſit imagines aliquando, ſed
magis conſtantiſſime obſeruauit, & eorum
veneratus eſt figuras. *Hadrian. de imaginib.
cap. 50.*

CAP. XIX.

Obiectio. De eo, quod Theodoſius Amorii Epiſcopus
incaute, & extraordinarie dixerit; Confiteor,
& promitto, & ſuſcipio, & oſculor, & adoro
imagines. & poſt pauca: Qui non inſtruunt
diligenter omnem Chriſto dilectum populum
adorare, & venerari ſacras, & venerandas
imagines omnium Sanctorum, qui a ſaeculo
Reſponſio. Deo placuerunt, anathema. Putamus, quia
zelo fidei feruens praedictus Theodoſius ta-
lem orationem confeſſus eſt, qualem in eorum
definitione explanauerunt. Nam & praede-
ceſſores noſtros, videlicet beatiſſimos Pontifi-
ces Gregorium, & Gregorium, Zachariam,
& Stephanum, Paulum, & iterum Stephanum
reperimus pro ſacrarum imaginum erectione,
in Spiritu ſancto feruentes, rectae fidei zelum
habere. Pro quo Dominus Gregorius Papa
ſecundus iunior, vna cum lxxix. ſanctiſſimis
Epiſcopis, ante confeſſionem beati Petri Apo-
ſtolorum Principis praeſidens, multorum ſan-
ctorum Patrum teſtimonia roborantes, vene-
rari, & adorari ſacras imagines in eorum
concilio cenſuerunt. Porro & praedeceſſor
noſter ſanctae recordationis quondam Domi-
nus Stephanus Papa ſimiliter cum Epiſcopis
partium Franciae, atque Italiae, &c. ſancto-
rum Patrum teſtimoniis adhaerentes adorare,
atque venerari ſacras imagines ſtatuerunt.
2. Theſſal. c. 2. Vnde & beatus Paulus Apoſtolus docens, in-
quit: Tenete traditiones, quas accepiſtis, &c.
Hadria. de imaginib. c. 63.

CAP. XX.

Ex praua reuertentes haereſi totis niſibus
eorum temptauerunt ſanctae catholicae, & A-
poſtolicae in ipſorum confeſſione ſatisfacere
eccleſiae; & ideo talem adorationem ſe con-
feſſi ſunt pro ſacris imaginibus credere, qua-
lis in definitione ſynodi conſtituta eſt, inter
cetera. Reordinari venerandas, & ſanctas
imagines, quae ex coloribus, & metallo, & ce-
tera materia oportune habētur in ſanctis Dei
eccleſiis, in ſacris vaſis, & in veſtibus, parieti-
bus, & tabulis, domibusq. & viis: quaſq. Domi-
ni, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti imagines,
intemeratae dominae noſtrae ſanctae Dei ge-
netricis, pretioſorum Angelorum, & omnium
Sanctorum, & iuſtorum virorum. *Hadrianus
de imaginib. cap. 67. vij. ſyno. actio. 7. in de-
finition.*

CAP. XXI.

Praedeceſſores noſtri ſanctiſſimi Pontifices
in ſanctis conciliis talem dedere ſententiam:
Si quis ſanctas imagines Domini noſtri Ieſu
Chriſti, & eius genetricis, atque omnium
Sanctorum, ſecundum ſanctorum Patrum *do- * ſenten-
ctrinam venerari noluerit, anathema ſit. Ha- tiam
dria. de imaginib. c. 76.

CAP. XXII.

Illi nobis dicere debebant in quali de ipſis
ſex ſynodalibus conciliis reprehenſae ſint ſa-
crae imagines. Enimuero in primo ſancto
concilio ſaepius oſtenſum eſt, quia ſanctus Sil-
ueſter Papa, & Conſtantinus Chriſtianiſſimus
Imperator venerati ſunt ſacras imagines, &
cum nomine chriſtianitatis palam coram om-
nibus fideliter, atque mirabiliter eas oſten-
derunt: & a tunc vſque hactenus ſanctorum
Pontificum videlicet Silueſtri, Marci, & Iulii
mirae magnitudinis ſanctae eorum eccleſiae
apud nos ſunt depictae, tam in muſiuo, quãq.
in ceteris hiſtoriis cum ſacris imaginibus *or- * ornatae
natis. Item in ſancto ſecundo concilio ſanctus f.
Damaſus elegantiſſimus Papa propriam ſuam
fecit eccleſiam, cuius ſanctus Gregorius Pa-
pa meminit in dialogis: quae ex nomine con-
ditoris Damaſi vocatur: ſimiliter a tunc vſque
hactenus hiſtoriis ſacris, & imaginibus pictam
habemus. Item & de ſancto tertio concilio
ſanctus Caeleſtinus Papa proprium ſuum cae-
meterium picturis decorauit, magis autem
Beatus Xyſtus Papa fecit baſilicam ſanctae
Dei genetricis Mariae, cognomento Maiorem,
quae & ad Praeſepe dicitur, quam in diuerſis
hiſtoriis ſacris decorauit imaginibus, &c. Item
de ſancto quarto concilio, ſanctus Leo Papa
fecit eccleſias, quas in muſiuo diuerſis hiſto-
riis, ſeu imaginibus pingens decorauit, &c.
Et de ſancto quinto concilio ſanctiſsimus Vi-
gilius Papa in Lateranenſi Patriarchio baſili-
cam faciens, pulcherrime eam decorauit pi-
cturis, tam in hiſtoriis, quamq. in ſacris ima-
ginibus. Multo amplius vero eius ſanctiſſimi
ſucceſſores dominus Pelagius, atque domi-
nus Ioannes mirae magnitudinis eccleſiam

Apo-

Apoſtolorum a ſolo aedificantes, hiſtorias diuerſas tam in muſiuo, quam in variis coloribus cum ſacris pingentes imaginibus, & a tunc vſque hactenus a nobis venerantur. Sed & ſanctus Gregorius Papa in monaſterio ſuo pulchrum fecit oratorium, & ipſum diuerſis hiſtoriis pingi fecit, atque ſacras ibidem erexit imagines: vbi & cum B. Eleutherio pro aegritudine ſtomachi ſui ingreſſus, in oratione pariter exauditi ſunt. Et ille vir ſanctus Eleutherius, quem dicunt & mortuum ſuſcitaſſe, ante ipſas ſacras imagines ſe proſternẽs, diuinam exorare clementiam, cũ ſancto Gregorio non dubitauit: ſed fidem ferentes perfectam, pariter exauditi ſunt, & vſque hactenus apud nos venerantur, &c. In ſexto vero ſancto concilio non ſolum contemnere non ſunt auſi, ſed etiam eaſdem ſacras imagines venerantes ſtatuerunt, agnum Chriſtum Deum noſtrum ſecundum humanam figuram, & in imaginibus a nunc pro veteri agno reſtitulari, &c. Praedeceſſor noſter ſanctiſſimus Gregorius iunior Papa, pro ſacris imaginibus inquit, omnia, & ipſa noſtra tradimus, ſi contigerit corpora, &c. Ideo nequaquam nos quiſpiam terminos patrum noſtrorum tranſgredi facere valebit, neque nouitates vocum imponere; ſed in ea orthodoxa fide, quam ſuſcepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes praedeceſſorum noſtrorum ſanctiſſimorum Pontificum proculdubio veneramur, & tenemus pro ſacris imaginibus concilia, nullum quemlibet iam ex inde contrarium ſermonem ſuſcipientes, neque rationem reddentes. *Hadrian. de imaginib. c. 90. Ex Greg. 3. lib. dial. c. 33. Trull. c. 33.*

CAP. XXIII.

Saepius exarauimus, qualiter praedeceſſores noſtri ſanctiſſimi Pontifices in eorum ſacris referentes conciliis, pro venerandis imaginibus conſtituerunt, & nimirum conſtat eorum Apoſtolicam cenſuram apud nos obſeruandam, ac venerandam exiſtere. *Hadrian. de imaginib. c. 95.*

CAP. XXIV.

Nuſquam frigidus, nuſquam tepidus labor ſanctorum Apoſtolicae Sedis Praeſulum circa ſacrarum imaginum debitam reuerentiam, & competentem venerationem apparuit. Nec defuerunt harum impugnatoribus deceſſorum noſtrorum certamina, qui hoc egerunt ſcriptis, hoc diuerſis laboribus, hoc etiam ſuis increpationibus apud mundi huius Principes, vt talis error eminus pelleretur. Quamuis dixeritis, non noſtri eguiſſe vos ad expugnandos haereticos, pro eo, quod iam fuerit huiuſmodi haereſis in Nicaeae ſecundo connocata ſynodo, & a magno Methodio deinde ſubuerſa. Quaſi non & ipſi ſecundo in Nicaea collectae ſynodo Apoſtolica noſtra ſedes praeſederit, & prima contra male ſentientes ſpiritalem ſagittam emiſerit, &c. Nam & in cauſſa ſacrarum imaginum ante ſanctiſſimum Methodium, quinimo & ante ſynodum in Nicaea ſub Irene congregatam, cum adhuc hoc ſchiſma nouiter eſſet exortum, & Conſtantinopolitanos paene cunctos more peſtilentiae inuaſiſſet, Romani Praeſules, Gregorius inter caeteros, & Stephanus conuocatis Epiſcopis occidentalium regionum inueniuntur fortiter dimicaſſe, & hoc funditus condemnaſſe. *Nicol. epiſt. ad Mich. Imper. cuius initium eſt: Propoſueramus, poſt med.*

CAP. XXV.

Priſtinam ſanctorum Patrum traditionem, quam a praedeceſſoribus noſtris beatiſſimis, & orthodoxis Pontificibus, qui poſt B. Petrum in eius Apoſtolica Sede reſederunt, nobis obſeruandam ſuſcepimus, &c. Oportet ergo tota mentis intentione, ſummiq. deſiderii conamine venerandas tam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quam ſuae ſanctiſſimae genetricis, & beatorum Apoſtolorum, atque omnium ſanctorum imagines venerari, & colere; & eo, quo valemus adniſu contra haereticorũ veſaniam, qui ab earum veneratione populum cohibent, reſiſtere ſtudeamus, &c. Cur eorum execramur effigies, per quos agnouimus fidei veritatem? &c. Haec breui ſtilo tranſeuntes, &c. ſcripſimus, quia Hadrianus ſanctiſſimus Praeſul anteceſſor noſter multa de his in epiſtolis, quae CP. habentur, tradidit, &c. *Nicol. in ep. ad Mich. Imp. incip. Principatum, ante fin. lecta vij. ſynod. ſub Hadria. y. act. 4.*

CAP. XXVI.

Dicit Hadrianus, quod niſi in erigendis imaginibus feruentius contra illorum depoſitores, atque conculcatores, vt verus miles Chriſti reſiſterẽs; nequaquam veſtrae conſecrationi aſſenſum praeberemus, &c. *Nicol. in epiſt. ad Photium. incip. Poſtquam B. Petro. ex Hadrian. in epiſt. ad Taraſium in vij. ſynod. actio. 2. lecta in dicta actio. iv. ſynod. vij. ſub Hadrian. y.*

CAP. XXVII.

In aliquibus picturis ſanctarum imaginum agnus digito Praecurſoris oſtenditur, quo indicatur Chriſtum fuiſſe verum legis agnum. Has igitur formas, & vmbras, vti veritatis ſymbola, & characteres eccleſiae traditas veneramur cum caritate, & veritatem, vt implementum legis ſuſcipimus, ſed ipſum hominem pingi iubemus. *Trull. cap. 83. refert. vij. ſyno. act. 3. 4. & 6. & act. 2. in epiſt. Hadria. ad Taraſium. & epiſt. ad Carol. Magn. cap. 35. & 90. & in epiſt. Taraſii ad Epiſcopos Orientis. Iuo par. 4. cap. 122. & 126. decr. Caeſaraug. lib. 1. c. 39.* *De conſe. diſt. 3. c. ſextam. c. 29.*

CAP. XXVIII.

Vniuerſam haereticorum linguae incontinentiam abiiciens execror. Interpellans etiam intemeratae Virginis noſtrae Deiparae, ſanctarum caeleſtium poteſtatem, omniumque ſanctorum interceſſionem, horum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens, & amplectens, honorifice veneror; firmiter credens, me illorum ſanctitatis fieri poſſe participem

cipem: Eodem modo venerandas imagines quae oeconomiam Ieſu Chriſti, &c. & Dominae noſtrae, & Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & omnium ſanctorum, (oſtendunt) ſuſcipio, & amplector, eiſque honorem debitum exhibeo, execrans ſeptimam pſeudoſynodum contra imagines, &c. Chriſtianorum accuſatores Iconoclaſtas execror. Qui ſacrae ſcripturae verba de idolis, & gentilium ſtatuis ad venerandas Chriſtianorum imagines exponentes trahunt, execratio, &c. Qui aſſerunt Chriſtianos, vt Deos imagines adorare, execratio. Qui doctrinam ſanctorum patrum, & traditionem catholicae eccleſiae contemnunt, execratio. *Baſilij Epiſcopi Antyr. reſipiſcentis confeſsio, a vij. ſynodo laudata act. 1. poſt prin.*

C A P. X X I X.

In primis approbo, ſuſcipio, ſaluto, & veneror ante omnia intemeratam Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri imaginem, & eius, quae ipſum ſine ſemine peperit, ſanctae matris Virginis, cuius etiam auxilium, protectionem, & interceſſionem nocte, diuque, vt peccatori mihi ſubueniat, inuoco. Vt quae eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro. Quin etiam ſanctorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, patrũ, & eremum colentium imagines ſuſcipio, & veneror; non vt Deos; abſit: verum mentis meae affectum, & deſiderium, quo in illos affectus ſum; hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, vt ad Deũ pro me intercedant, quo in oculis eius miſericordiam in die iudicii conſequar. Eadem ratione, & reliquias ſanctorũ veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum, & certatorum pro Chriſto: quique gratiam a Deo conſecuti ſunt, & remedia praeſtare, morbos curare, daemones eiicere, quemadmodum Chriſtiana eccleſia veluti per manus accepit a ſanctis Apoſtolis, & patribus, vſque in praeſens ſaeculum. Probo ſimiliter, quae a primordio receptae traduntur imagines Ieſu Chriſti, &c. Nam ſi Imperatorum vexillis ſanctioribus, & imaginibus in ciuitates, & prouincias miſſis; omnis populus cum cereis, & ſuffimentis odoratis occurrunt; &c. Quemadmodum B. Baſilius ait: Verum etiam in bello fortia virorum facinora, & hiſtorici ſcriptores, & pictores ſaepe denotant; hi quidem oratione exornantes, hi vero in tabulis depingentes, vtrique etiam multos ad virtutem excitarunt, &c. Et Chryſoſtomus ait, Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtunditur: ſed & poſt mortẽ viuentibus ſunt potẽtiores. &c. Qui venerãdas imagines non veneratur, anathema; Chriſtianorum accuſatoribus, aut Iconclaſtis anathema. *Theodoſius Epiſcopus Amorij reſipiſcens. vij. ſyn. act. 1. poſt prin.*

In oratione in xl. martyres

C A P. X X X.

Leo Rhodi Epiſcopus ait: ex legali, prophetica, Apoſtolica, patrumque traditione inſtructi ſumus, hanc eſſe veritatem, pietatemque, vt in ſanctis eccleſiis venerandae imagines collocentur, docente idem multorum annorum conſuetudine ab Apoſtolorum temporibus huc vſque probata; atque ex his perſuaſi ſumus. *vij. ſynod. act. 1. ante med.*

C A P. X X X I.

Poſtquam haereticorum caligines diſcuſſae ſunt, lux orthodoxae fidei omnes illuminauit: Quam & ego ſecutus ſuſcipio, & amplector ſanctas, & venerandas imagines. Qui vero ſecus ſentiunt, anathemate deuoueo. *Agapius Epiſcopus Caeſareae Cappadociae. vij. ſynodi act. 1. in fin.*

C A P. X X X I I.

Euthymius ſanctiſſimus Epiſcopus Sardenſium dixit: Et ego antelectis beatiſſimi Papae veteris Romae litteris ſincere, & irrepugnabiliter inhaereo, conſentio, & confiteor de orthodoxa fide, deque ſanctis videlicet, & venerandis imaginibus, non veluti hoc ſit nouum aliquod dogma, aut nuperum inuentum recipiens, ſed clare cognoſcens ex Apoſtolica traditione, ſanctorumque doctorum in eccleſia ſeſſa per manus nobis traditum, ob eam cauſſam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore, & ſalutatoria adoratione ſuſcipio. Eos vero, qui ſecus ſentiunt, aut reclamant, contrariaue docent, alienos a catholica eccleſia arbitror, * renuntio, & haereticos proclamo. *vij. ſyn. act. 1. in fin.* *enuntio

C A P. X X X I I I.

Sanctas, & venerabiles imagines recipio, amplector, & honoro, veluti arrabonem exiſtentes meae ſalutis: ſecus autem ſentientes anathematizo. *Stauratius Epiſcopus Chalcedonis. vij. ſynod. act. 1. in fin.*

C A P. X X X I V.

Sextae ſynodi decretum, in quo aſſignatur quibuſdam in picturis agnum digito Praecurſoris indicatum feliciter effigiari, veluti in typum gratiae, verum illum agnum Chriſtum Deũ noſtrũ per legis praeceſſionẽ praefiguratũ, recipio. Propterea antiquas illas picturas, & vmbras figurarum tamquam ſymbola, & notas eccleſiae traditas, amplectimur; ipſam tamen gratiam, & veritatem prius ſuo honore conuenientes: legis enim ſatisfactio haec ſunt. Picturas autem non in alium vſum admittimus, niſi vt perfectius omnium cõſpectui, oculiſque exhibeantur, quemadmodum agnus, qui peccata mundi ſuſtulit, iuxta humanam effigiem configuratus a nobis erigitur; vt ex hac eius humiliatione altitudinem verbi Dei conſideremus. *Taraſius in epiſt. ad Epiſcopos Orientis. vij. ſyn. act. 3. in prin. Trul. cap. 33. Haec epiſt. comprobatur a ſynodo.*

De conſecr. d. 3. c. 29. ſextam.

C A P. X X X V.

Sanctas imagines reueremur, principio adorantes Dei verbi propter nos incarnati Domini noſtri, & Seruatoris Ieſu Chriſti, qui formã ſerui aſſumpſit, imaginem. Quamquam ſciamus ipſam imaginem, & typum deitatis, quae Philip. 2.

cum

cum carne illius immaculata, inconuulſim viſta eſt, minime poſſe figuram praeſtare. Inuiſibilis enim eſt diuina natura, nec depingi, nec
1. Ioan. 4 figurari ſe permittit. Deum enim, vt ipſe inquit, nemo vidit vmquam, ſed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes, adoramus.
Baruch. 3 viſus enim eſt Deus, & cum hominibus conuerſatus eſt, noſtroque more, & natura laborauit, eſuriit, ſitiit. Adoramus quidem Chriſti imaginem, quemadmodum facies eius viſa eſt, non tamen a deitate ſeparata, &c. Veneramur etiam, & adoramus imaginem Deiparae, & Dominae noſtrae irreprehenſibilis, immaculatae, & in explicitae caſtitatis matris; quae illum peperit; quinetiam ſanctorum Apoſtolorum, prophetarum, & victorum martyrum, ſanctorumque, & beatorum veluti amicorum Dei imagines colimus: non in materia, aut coloribus honorem conſtituentes, ſed per hoc officium noſtrum, quod ipſis adeo, quorum typum imagines geſtant, debemus, impartientes. Cum ſciamus, iuxta Baſilii magni ſententiam, quod imagini honor exhibitus, ad ipſum prototypum referatur. Qui negant fas eſſe imagines ſanctorum adorare, cum ſint manufactae, ob id etiam idola impii illi eas vocant; ſciāt hi, quod & Cherubim, & propitiatoriū, & arca, & menſa, &c. manu hominum facta ſunt,
*adorata al. *& adorata &c. Cum igitur ſcriptura venerandas imagines recipit, adorare eas licitum eſt, ſed prototypi cauſſa. *Theodorus Epiſcop. Hieroſolimit. in ep. ſynod. in fin. apud vij. ſyn. act. 3. in fin. vbi comprobatur a patrib.*

CAP. XXXVI.

Recipio, veneror que iuxta veterem traditionem ſanctas imagines. Et conuenticulum illud apoſtaticum, quam ſeptimam ſynodum delirantes quidam auſi ſunt appellare, omneſque, qui cum hac ſentiunt, horrendis diris deuoueo. *Epiphan. Diaco. Catanenſ. vij. ſyn. act. 3. ante fin.*

CAP. XXXVII.

Vetus ſcriptura habuit Cherubim obumbrantia propitiatorium; & nos quoque imagines Ieſu Chriſti, & ſanctae Deiparae, ſanctorumque habebimus obumbrantes altaria. *Taraſ. vij. ſyn. act. 4. in prin.*

CAP. XXXVIII.

Ego ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulſantem: vidi barbarorum cohortes conculcatas, & Dauidem vere
Pſal. 72. dicentem: Domine in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum redige. *Ioan. Chryſoſt. in oratione, quod veteris, & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator. vij. ſynod. act. 4. poſt prin. Hadria. de imaginibus, cap. 42. Greg. Piſsinun. Epiſcop. apud eandem ſynodum, act. 1. ante med.*

CAP. XXXIX.

Mulier, quae ſanguinis fluxum patiebatur, poſtquam gratiam nacta fuiſſet, ſtatuam Chriſto erexit, &c. *Antipater Epiſcopus Boſtrorum in ſermone de eodem miraculo. vij. ſynod. act. 4.*

CAP. XL.

Surgentes omnes cum gaudio, & lacrymis ſurrexerunt, paenitentiamque egerunt, ſactaque precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, venerandámq. crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, nec non Dominae noſtrae Deiparae ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorum, quae locuti erant, &c. Nouiſti, quae ſancita ſunt per ſancta euangelia, viuificamque crucem, nec non imagine Dei Saluatoris noſtri, ipſiuſq. ſanctam ſemper Virginem matrem. *Sanctus Maximus confeſſor in dogmatib. inter ipſum & Theodoſium Epiſcopum Caeſareae in Bithinia.* Animaduertamus quo pacto dixerint hoc verbum ἠσπάσαντο idest ſalutarunt, quod & nos facere debemus: nam λατρεία ad vnum Deum refertur. *Taraſ.* Petrus Epiſcopus Nicomediae dixit: Neque etiam vulgaris vir, qui hoc fecit, ſed Maximus Dei philoſophus, & cum patribus certans. Quin etiam confeſſor, & veritatis propugnator. Sufficiat igitur nobis, vt in ſalutando venerandas imagines illum ſequamur. *Apud vij. ſyn. act. 4. ante med.*

CAP. XLI.

Venerentur alii aliter ſanctos, hos diuerſimode eorum dona magnificantes, benefactaque multifariam praedicantes: hi quidem excelſorum templorum erectionibus; illi vero variarum vnionum ornatibus, alii gemmarū, & auri contextibus; alii praeclarorum pictorum artificio, &c. *Sophronius Archiepiſcopus Hieroſolymit. in enconico in ſanctos Cyrum. & Ioan. vij. ſyn. act. 4. in med.*

CAP. XLII.

Indicant verba patris noſtri Sophronii, quod ſcilicet, praeſtat iurantem peierare, quam plane iuramentum in deſtructionem venerandarū imaginum ſeruare. Hoc autem dico, quia hodie quidam iuramento idem ſtatuerunt. *Ioannes monachus Vicarius Sacerdotii Orientis. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XLIII.

Confiteor etiam filii incarnatam [illegible] deinde ſanctam Mariam, quae ſecundum carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans; ſuſcipio ſanctos Apoſtolos, prophetas, & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant; quo per illorum meditationem propitius ſit mihi Deus noſter benigniſsimus, & remiſsionē peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob cauſſam, & hiſtorias imaginum illorum honoro, & palam adoro. Hoc enim nobis a ſanctis Apoſtolis non eſt prohibitum, ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus. *Baſilius in epiſt. ad Iulia. Imp. apoſtatam. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XLIV.

O clari athleticorum recte factorum pictores, exurgite veſtris artibus militis mutilatam imaginem magnificate, &c. Inſcribatur etiam tabulae, qui certaminibus praeſidet

Chri-

Chriſtus. *Baſilius in beatum martyrem Barlaam. vij. ſyno. act. 4. poſt med.*

CAP. XLV.

Quae tibi ſententia eſt de Nabuchodonoſor? Non meminiſti ſcripturae, vbi impiiſſimus appellatur? &c. Non audiuiſti, quod Cherubim rapuerit? non, inquam, intellectilia illa, & caeleſtia, verum ea, quae in templo erant collocata obumbrantia propitiatorium, e quorum medio Deus loquebatur. *Cyrill. Hieroſol. catbec. 2.* Sanctiſſimus Patriarcha (*Tharaſius*) dixit: Animaduertamus quomodo accuſetur Nabuchodonoſor, quod Cherubim ſubuerterit: quantumq. ob eam rem increpatus ſit, & paſſus fuerit. Sancta Synodus dixit: Magnum ſane caſum, & condemnationem. Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Igitur quicumque ſacrum aliquid e templo eijcit, & ſubuertit, eidem ſententiae ſubiacebit. Petronas glorioſiſsimus Patricius dixit: Poſt iſtam increpationem, & regno eiectus eſt, & ſeptem (Dan. 4.) annis in deſertis herbas vorauit inſtar bouis. *In vij. ſyno. actio. 5. in princ.*

CAP. XLVI.

Sacrae ſynodi cum diuinis placitis, & venerandas imagines admiſerunt, & honore & cultu quodam certo eas Patres noſtri dignati ſunt. Quin etiam in templis ſanctis ab ſe aedificatis eas collocauerunt; nec illic ſolum, verum etiam in omni loco conuenienti eas pinxerunt, ſalutaruntq. &c. *vij. ſyno. actio. 6. Epiphan. contra Gregorium, & alios tomo 2. poſt med.*

CAP. XLVII.

Germani filii, non nothi, & adulterini, ſponſae exornatae Chriſti, quae neque maculas, neque rugas habet, Catholicae eccleſiae, ſoli Deo cum obſecratione ſacrificia, & cultum praeſentantes, venerandam Chriſti imaginem, veraeq. & indubitatae Virginis noſtrae Deiparae, ſanctorum Angelorum, & omnium denique Sanctorum ſenſu viſus intuentes ſanctificant, & in memoriam eorum animo, & corde perpendunt, vt in vnum Deum per iuſtitiam credant, & ore confiteantur ad ſalutem, &c. Non eſt imaginum ſtructura, pictorum inuentio, ſed eccleſiae catholicae probata legiſlatio, & traditio, &c. *vij. ſynod. actio. 6. Epipha. contra Greg. & alios to. 3. poſt princ.*

CAP. XLVIII.

Quis ignorat imagine contumelia, aut ignominia affecta, illum laedi, cuius eſt imago? Hoc & ipſa veritas, hoc rerum natura docet; hoc & beati Patres tradiderunt. Baſilius enim Magnus inquit; Honos imaginis in ipſum prototypum redit. Athanaſius: Qui imaginem adorat, in ipſa Imperatorem adorat. Similiter & Chryſoſtomus: Non nouiſti, quod is, qui imaginem Imperatoris violat, in prototypum dignitatis iniuſtus eſt? Atque ita Patres rerum naturam ſecuti ſunt, &c. *vij. ſynod. act. 6. Epiphan. contra Greg. & alios tomo 3. in fin.*

CAP. XLIX.

Vſque adeo venerandarum imaginum demonſtratio in Eccleſia obtinuit; vt ab eo tempore quo Euangelium praedicari caeptum eſt, ad haec vſque tempora recepta fuerint. Iam autem cognoſcimus omne, quod antiquitate excellit, venerandum eſſe, &c. Seruate traditiones, quas accepiſtis. (2. Theſ. 2.) Profanas vaniloquentias auerſemini, &c. (1. Tim. 6.) Quaecumque Patribus (2. Tim. 2.) pro tempore ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum aedificare placuit, (Tit. 3.) recipimus: quae vero ſecus ſe habent, vt hoſtilia reſpuimus. *vij. ſyno. act. 6. Epiphan. tomo 6. in princip.*

CAP. L.

Paulus ad Theſſalonicenſes ſcribens admo- (2. Theſ. 2.) net: Igitur fratres ſtate, & ſeruate traditiones, quas edocti eſtis, ſiue per verbum, ſiue per epiſtolas noſtras, &c. Ipſi Imperatores omnibus in locis venerandas imagines reſtituerunt cum in ſacris templis, tum etiam in portis regiarum. *Taraſ. in epiſt. ad Hadria. in fine vij. ſynodi.*

CAP. LI.

Veſtem Imperialem ſi iniuriaueris, numquid qui eam induit, iniuria afficis? Neſcis quoniam ſi quis imaginem Imperatoris iniuriauerit, primae formae dignitati adfert iniuriam? Neſcis quoniam ſi quis imaginem, quae a ligno detrahit, non ſicut in inanimatam materiam audens, ſic iudicatur; ſed ſicut qui aduerſus Imperatorem manus extendens foedat materiam ſine anima Imperatoris, ſegregatam ab Imperatore! Imago enim omnino ſi feriatur, eius iniuria Imperatorem attingit. S. *Seuerianus Epiſcop.* * *Gabalanenſis apud Hadria. de imagin. c. 66.* (* Gaualenſis)

CAP. LII.

Gregorius tertius fuit temporibus Leonis, & Conſtantini Imperatorum ea perſecutione graſſante, quae per ipſos mota eſt ad deſtructionem, & depoſitionem ſacrarum imaginum Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctae Dei genetricis, ſanctorum Apoſtolorum, omniumq. Sanctorum, & Confeſſorum. Pro quibus idem ſanctiſſimus vir, vt ab hoc reſipiſcerent, ac ſe remouerent errore, commonitoria ſcripta vigore Apoſtolicae Sedis, & inſtitutionis, quemadmodum & ſanctae memoriae deceſſor ipſius Gregorius ſecundus direxerat, miſit, &c. *Ex Pontific.*

Qualis veneratio ſit imaginibus adhibenda. Tit. XVIII.

CAP. I.

SAlutamus ſanctas Dominicas, Apoſtolicas, & Propheticas, item Sanctorum; praecipue autem Dominae noſtrae Deiparae imagines; quae nobis veluti exemplaria ſunt, & inſtructiones bonorum operum imitationis, & fidei erga Chriſtum, omnem idololatriam execran-

erantes, & latriam ſolā Chriſto tribuentes, & Deo Patri, & Spiritui ſancto tamquam vni Deo, cui honor, & laus in ſaecula. *vy. ſynod. Nicaen. y. act. 4. in fin.*

CAP. II.

Fatemur eccleſiaſticas traditiones, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine valentes, & decretas retinere velle: quarum de numero eſt imaginum effiguratio, vt quae hiſtoriae euangelicae promiſſionis concinat ad credulitatem veræ, & non phantaſticae incarnationis Dei, & ad vtilitatem ſimilitudinis, quam nobis exhibet, vtiliter inuentam. His ſic ſe habentibus regiam viam incedentes, & ſanctorum noſtrorum, & diuinorum Patrum doctrinae inſiſtentes, & catholicae eccleſiae, in qua ſanctus Spiritus inhabitat, traditionem obſeruantes: definimus; cum omni diligentia, & cura venerandas, & ſanctas imagines ad modum, & formā venerandae, & viuificantis crucis, e coloribus, & teſſellis, aut alia quauis materia commode paratas, dedicandas, & in templis ſanctis Dei collocandas; habendaſque, tum in ſacris vaſis, & veſtibus, tum in parietibus, & tabulis, in aedibus priuatis, in viis publicis; maxime autem imaginem Domini, & Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, deinde intemeratae Dominae noſtrae Deiparae, venerandorum Angelorum, & omnium deinde ſanctorum virorum, quo ſcilicet per hanc imaginum pictarum inſpectionē omnes, qui contēplantur, ad prototyporum memoriam, & recordationem, & deſiderium veniant, illiſque ſalutationem, & honorariam adorationem exhibeant; non ſecundum fidem noſtram, veram latriam, quae ſolum diuinae naturae competit; ſed quemadmodum typo venerandae, & viuificantis crucis, & ſanctis euangeliis, & reliquis ſacris oblationibus ſuffituum, & luminarium reuerenter accedimus; quemadmodum veteribus pie in conſuetudinem hoc adductum eſt. Imaginis enim honor in prototypum reſultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque deſcriptum argumentum. Sic enim ſanctorum noſtrorum patrum obtinet diſciplina, vel traditio catholicae eccleſiae, quae a finibus vſque ad fines euangelium ſuſcepit. Paulo ergo ſic in Chriſto loquenti, omnique Apoſtolico coetui, & patribus ſanctis idem ſentientibus inhaerentes, ſeruamus traditiones, quas ſuſcepimus, &c. Igitur qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum haereticorum eccleſiaſticas traditiones contaminare, aut nouam quandam vaniloquentiam inducere, aut quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere: euangelii, inquam, depictum codicem, aut figuram crucis, aut imagines alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas ſciuerint eſſe germanas, & veras; aut contra iſta vafre, & improbe aliquid excogitare, quod ſit contra conſtitutionem eccleſiaſticam; aut vti tamquā cōmunibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis reuerendis: ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur; ſi monachi, aut laici, communione priuentur. *vy. ſyn. Nicaen. y. act. 7. in definitione. Hadrian. de imaginib. cap. 67.*

CAP. III.

Arbitrantes (*Iconoclaſtae*) ſe poſſe obſcurare venerandarum imaginum picturam partim exterminarunt, partim quae ex cera fuſae erant, in ſingularem ornatum in turpes vſus conuerterunt; quae vero ex tabulis, & vaſculis depictae erant, tum Chriſti, tum etiam ſanctorum illius, igni tradiderunt, &c. Quam ob rem omnibus modis recipiendae ſunt venerandae imagines Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus ſcilicet perfectus homo fuit; & hae quoque omnes, quae hiſtorice, e ſacra euangeliorum narratione depinguntur, nempe intemeratae Dominae noſtrae Deiparae, ſanctorumque Angelorum. nam hominibus ipſi quoque in forma hominis viſi ſunt. Item ſanctorum omnium, quorum praelia, & certamina, tabulis, et parietibus, ſacris item veſtibus, et vaſis inſculpta amari debent: quemadmodum catholica eccleſia multis retro ſaeculis, in hiſce eſt inſtructa. ſic enim ea accepit, ſic a ſanctis noſtrae diſciplinae ducibus, et eorū ſucceſſoribus patribus noſtris ſtatutum eſt. Sunt autem hae adorandae quoque, hoc eſt, et oſculandae, et amandae. Idē enim ſignificant haec iuxta antiquam Graeciae dialecton. Nā προσκυνεῖν ἀσπάζεσθαι φιλεῖν ſignificat, hoc eſt, adorare, amplecti, et amare (*vel ſalutare, & oſculari*) Praepoſitio autem πρὸς intentionem ſignificat deſiderii, quemadmodum in προσφέρω, a φέρω, κυρῶ et προσκυρῶ κυνῶ, et προσκυνῶ quod ſignificat, et amplexum, et vehementem amorem. Nam quod quis φιλεῖ, hoc eſt amat, id etiam προσκυνεῖ; hoc eſt amplectitur; et quod adorat, ſiue amplectitur, nempe προσκυνεῖ, hoc etiam omnino φιλεῖ, ideſt amat, etc. Cum his conuenit Gregorius Theologus dicens: Bethlehem venerare, praeſepe adora. Quis autem modo recte, et ſincere ſcripturas intelligat, ea, quae ita in ſcripturis occurrunt, non viderit, inde latriam, quae ſit per ſpiritum, non dici, etc. Neque enim in ſummo virgae Iacob latriam fecit. Neque etiam Gregorius praeſepi latriae vocabulum addit; nequaquam. Rurſus cum crucem viuificam ſalutamus, conuenienter canimus: crucem tuam adoramus Domine; lanceam, quae viuificans latus ſanctitatis tuae aperuit, adoramus. Quae ſane adoratio nihil aliud eſt, quam ſalutatio, ſiue amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quod labiis quoque noſtris propriis ea contingimus. Si vero ſaepius in ſcriptura, et elegantibus noſtris patribus adorationem quis dixerit, pro cultu, ſiue latria, quae in ſpiritu ſit, ſumi non negamus. Nam cum vox ſit multae ſignificationis non poteſt non aliquando pro cultu adorationis in ſpiritu ſumi: Adoratio enim eſt, cum venerationem, deſiderium, et timorem ſignificet: ita nos veſtrum victorio-ſum, Gene. 48.

ſum, et placidiſſimum Imperium adoramus. Eſt adoratio, quae tantum timorem ſignificat, quemadmodum Iacob adorauit Eſau. *Gene.33.*
Eſt, quae gratiam notat, quo modo Abraham pro agro, quem accepit a filiis Heth in ſepulchrũ Sarrae vxoris ſuae, adorauit illos. Rurſus qui ſperant beneficium ſe accepturos a potentioribus, eos adorant, quemadmodum Iacob adorauit Pharaonem. Hinc diuina Scriptura dicens: Deum tuum adorabis, & illi ſoli cultum exhibebis: adorabis, abſolute ponit, neque adijcit ſoli, vt ſignificetur vox diuerſae notionis, & aequiuoca. Cultum autem exhibebis, ſiue ſeruies, ſoli dixit. Quam ob cauſſam latriam vni Deo tribuimus, adq. illum referimus, &c. has quoque *(imagines)* adorandas, & ſalutandas putamus. Qui vero ita non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat, & dubitat; eum anathematizat ſancta, & veneranda noſtra ſynodus; quae efficacia diuini ſpiritus, & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt & cincta. Anathema autem iſtud nihil aliud eſt, quam ſeparatio a Chriſto, &c. *Taraſ. & vij. ſynod. in epiſtula ad Imperatores in fin. poſt actio. 7.*

Gen.23. *Gen.47.* *Luc.4.* *Deut.6. & 10.*

CAP. IV.

Apoſtolice inſtructi traditiones, quas accepimus, ſeruamus. Omnia ſcilicet ſuſcipientes, quae ſancta Catholica eccleſia & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus, &c. Quare eas *(imagines)* honorabiliter adoramus, & ſalutamus: idem enim ſignificant haec duo verba. quiq. eadem confitetur, hic catholicae eccleſiae verus, & germanus filius, & particeps illius exiſtit. *vij. ſyno. epiſt. ad omnes ſacerdotes CP. poſt act. 7.*

CAP. V.

Taraſius Patriarcha reſpondit: Nos imaginum picturas ſecundum priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus, & has deſiderio noſtro adoramus; vt in nomine Chriſti Dei noſtri, & intemeratae dominae noſtrae Deiparae Virginis, ſanctorumq. Angelorum, & omnium Sanctorum factas: ſed apertis verbis teſtamur, nos duntaxat in vnum Deum verum latriam, hoc eſt, cultum, & fidem noſtram referre, & reponere. Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet. *vij. ſyno. actio. 1. in fine.*

CAP. VI.

Dignum eſt, vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem, propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiue, iconae honorentur, & adorentur, aeque vt ſanctorum ſacer euangeliorum liber, atque typus pretioſae crucis, &c. *Synod. vij. generalis CP. ſub Hadria. 7. cap. 3.*

CAP. VII.

Fraternitas veſtra quoſdam imaginum adoratores aſpiciens, eaſdem eccleſiae imagines confregit, atque proiecit. Et quidem zelum vos, ne quid manu factum adorari poſſit, habuiſſe laudamus: ſed frangere eaſdem imagines, non debuiſſe iudicamus, &c. Tua ergo fraternitas & illa ſeruare, & ab eorum adoratu populum prohibere debuit: quatenus & literarum neſcii haberent, vnde ſcientiam hiſtoriae colligerent, & populus in picturae adoratione minime peccaret. *Greg. lib. 7. epiſt. 109. reg. ad Seren. Maſſilien.*

CAP. VIII.

Imaginẽ, quam tibi dirigendam per *Dulcerium diaconem rogaſti, miſimus. Valde nobis tua poſtulatio placuit: quia illum in corde tota intentione diligis, cuius imaginem prae oculis habere deſideras. Ab re non facimus, ſi per viſibilia inuiſibilia demonſtramus, &c. Scio quidem, quod imaginem Saluatoris noſtri non ideo petis, vt quaſi Deum colas; ſed ob recordationem filii Dei, vt in eius amore recaleſcas, cuius imaginem videre conſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante illam proſternimur: ſed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, ſed & in throno ſedentem recordamur. Et dum nobis ipſa pictura, quaſi ſcriptura, ad memoriam filium Dei reducit, animum noſtrum aut de reſurrectione laetificat, aut de paſſione mulcet. Ideoq. direximus tibi *ſurtarias duas, imaginem Saluatoris, & ſanctae Dei genetricis Mariae, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli continentes; per ſupradictum filium noſtrum diaconum: & vnam crucem, & clauem pro benedictione a ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum Principis, vt per ipſum a malignoſis defenſus, per cuius *lignũ munitum te eſſe credis, & ex eo te protegat, qui iuuenilia tibi ſuggerit recordari. *Greg. epiſt. ad Secundinũ incluſum lib. 7. regiſt. c. 53. in fin. vide Hadria. de imaginib. c. 70. 75. 76. 82. 96.*

*Dulcidium *furrarias *ſignum

CAP. IX.

Nequaquam ſic ſtatuamus, quemadmodum quidam nugantur; vt imagines tamquam Deos conficiamus. Labor enim, & fatigatio noſtra, quam exhibemus, in deſiderium Dei, ſanctorumq. eius perficitur. Et quemadmodum ſacra ſcriptura imagines in memoriam venerationis habet; ſic & nos eas habeamus. Seruantes tamen perpetuo fidei noſtrae puritatem, &c. *Hadrian. in epiſt. ad Imperatores. in med. approbata a vij. ſyno. actio. 2.*

CAP. X.

Superius exarauimus pro adorandis imaginibus, &c. demonſtrantes eis oſculum, & honorabilem ſalutationem reddere, nequaquam ſecundum fidem noſtram veram culturam, quae decet ſolam diuinam naturam. *Hadria. de imaginib. c. 54.*

CAP. XI.

Quantum frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantum & qui eas aſpiciant,

*prototyporum ciunt, aſſurgunt ad * primae formae memoriam, & dilectionem; & vt his oſculum & honorabilem ſalutationem reddant, nequaquam autem ſecundum fidem noſtram, veram culturam, quae decet ſolam diuinam naturam; ſed quemadmodum ſigno praetioſae, & viuificae crucis, & ſanctis Euangeliis, & ceteris ſacris ornatis, &c. *Hadria. de imaginib. c. 67. Ex definit. vij. ſynod. act. 7.*

CAP. XII.

Ex toto corde *(Euthymius)* dicit, ſe ſuſcipere venerandas imagines, & cum decenti honore; & adoratione amplecti: vt in definitione ſynodi dictum eſt: nequaquam ſecundum fidem noſtram veram culturam, quae decet ſolam diuinam naturam, ſed quemadmodum ſigno pretioſae, & viuificae crucis, & ſanctis Euangeliis, & ceteris ſacris ornatis. *Hadria. de imaginib. cap. 68. ex definitione vij. ſyno. actio. 7.*

CAP. XIII.

Sed hoc ſollicite fraternitas tua admoneat; vt ex viſione rei geſtae, ardorem compunctionis percipiant, & in adorationem ſolius omnipotentis ſanctae Trinitatis humiliter proſternantur, &c. *(Gregorius ad Serenum Maſſilienſem Epiſcopum)* Et quoniam in his veſtrum a Deo inſpiratum regalem, orthodoxum ſenſum memorandum eſt, non docendum, qualiter ſanctus Gregorius Papa Sereno Epiſcopo docuit de ſacris imaginibus, ex viſione rei geſtae ardorem compunctionis percipiant; hoc eſt; eaſdem ſacras imagines aſpicientes in adoratione ſolius omnipotentis ſanctae Trinitatis humiliter proſternantur. Eo ipſo tenore Secundino ſeruo Dei incluſo, inquit: Non ideo petis, vt quaſi Deum colas; ſed ad recordationem filii Dei in eius amore recaleſcas, cuius te imaginem videre conſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante ipſas proſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem, aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur. Sicut vero innuit Sereno Epiſcopo; aſpicientem ſacras imagines in adorationem humiliter ſe proſterni ſolius omnipotentis ſanctae Trinitatis; ſic & Secundino incluſo ſeruo Dei docuit, non quaſi Deum colere; ſed ante eaſdem ſacras imagines ſe proſternentem, non quaſi diuinitatem, ante ipſas proſterni, ſed proſternentem ſe, illum adorare, quem per imaginē, aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordatur. Ita & nos eundem ipſum irreprehenſibilem, & orthodoxum ſenſum ſancti Gregorii Papae ſequentes, & amplectentes dudum Irene, & Conſtantino Imperatori pro * ſacris imaginibus erectione praedicandum emiſimus, dicentes: Quia in vniuerſo mundo vbi chriſtianitas eſt, ipſae ſacrae imagines permanentes ab omnibus fidelibus honorantur; vt per viſibilem vultum, ad inuiſibilem diuinitatis maieſtatem mens noſtra rapiatur ſpiritali affectu, per contemplationem figuratae imaginis ſecundum carnem, quam filius Dei pro noſtra ſalute ſuſcipere dignatus eſt; eumdem Redemptorem noſtrum, qui in caelis eſt, adoramus, & in ſpiritu glorificantes collaudamus; quoniam iuxta, * vt ſcriptum eſt: Deus ſpiritus eſt, & ob hoc ſpiritaliter diuinitatem eius adoramus. Nam abſit a nobis, vt ipſas imagines, ſicut quidam garriunt, deificemus; ſed affectum, & dilectionem noſtram, quam in Dei amore, & ſanctorum eius habemus, omnimodo proferimus: & ſicut diuinae ſcripturae libros, ipſas imagines ob memoriam venerationis habemus noſtrae fidei puritatem obſeruantes, &c. *Hadria. de imaginib. cap. vlt. poſt princ Greg lib. 9. epiſt. 9. reg. ad Seren. Maſſilien. lib. 7. epiſt. 53. ad Secundin. incluſum.*

* ſacrarū imaginū f.

* quod f. *Ioan. 4. c*

CAP. XIV.

Miſſi noſtri ſynodum iſtam *(ſeptimam)* ſecundum noſtram adhortationem fecerunt, & in priſtino ſtatu ſacras, & venerandas imagines erexerunt; & ſicut pro eiſdem imaginibus ſancti Gregorii ſenſum, & noſtrum continebatur; ita & ipſi in eadem ſynodo, definitione confeſſi ſunt: his oſculum, & honorabilem ſalutationem reddidere, nequaquam ſecundum fidem noſtram, veram culturam, quae decet ſoli diuinae naturae. Inſuper & pſeudoſyllogum illud, quod ab haereticis factum eſt, ſub Conſtantino haeretico Imperatore, anathematizantes cum eorum ſequacibus, atque complicibus damnauerunt, & ad fidem orthodoxam ſanctae catholicae, & Apoſtolicae reuerſi eccleſiae, per libellos eorum fecerunt rectae fidei confeſſionem, & ideo ipſam ſuſcepimus ſynodum. *Hadria. de imaginib. c. vlt. ante fin. Iuo par. 4. c. 128. decr.*

CAP. XV.

Haec, & his ſimilia praecedentes Patres ſciendo, iconas Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, eiusq. ſanctiſſimae genetricis, ſemperq. Virginis, omniumq. ſanctorum in parietibus eccleſiarum, ſecundum quod tempus hodie probat, depinxerunt, & pingere pro congruis locis omni dilectione vſque in praeſens non prohibuerunt. Quid Chriſtiano veriſſimo nocet, ſi quod amat, & diligit, non ad adorandum deificet, ſed ad tremendum terribiliter in pariete, vel ligno depingit? &c. Quid fidei noſtrae contradicit, quod in centro camerae ſuper altare eius figuram, quod Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, animae noſtrae affectando deſiderant, cuius imago nominis titulum retentat: & quia per naturam Filium adoramus; quare nomen nouum ſcriptum in calculo, vel gemmis non adoremus? &c. *Nicol. in epiſt. ad Michaelem Imp. incipit: Principatum. ante fin. lecta in vij. ſynod. ſub Hadria. ij. act. 4.*

CAP. XVI.

Suſcipio, & amplector venerandas imagines. adorationem autem, quae fit ſecundum latriam, hoc eſt Dei culturam, tantum ſuper-

ſub-

ſubſtantiali, & viuificae Trinitati conſeruo. Qui vero aliter ſentiunt, & glorioſos ſanctos non approbant, a Catholica, & Apoſtolica eccleſia ſeparo, & anathemati ſubiicio, &c. *Conſtantin. Epiſcop. Conſtantiae Cypri. in vij. ſyn. act. 3. ante fin.*

CAP. XVII.

Neque apud nos, vt Dii adorantur ſanctorum imagines, typi, characteres, &c. Ego vero quatenus duo ligna crucis colligata ſunt; typum quidem adoro propter Chriſtum, qui in eo crucifixus eſt: cum vero fuerint diſſoluta a ſe, abiicio ea, & exuro quoque, & quemadmodum qui mandatum Imperatoris ſuſcepit, illius ſigillum oſculando, non ipſam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur; verum Imperatori ipſi adorationem, & cultum exhibuit: Ita quoque Chriſtiani typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ſigillũ, & annulum, & characterem, Chriſtum ipsũ aſpicientes, per hoc eum, qui in illo crucifixus eſt, ſalutamus, & adoramus. Et quemadmodum genuini filii peregrinante longo tempore patre, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue clamydem; haec, inquam, omnia cum lacrymis attrectantes amplexantur, non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes. Sic & nos fideles omnes crucem Chriſti tamquam virgam adoramus; vt ſedem vero, & cubile illius ter ſanctum ſepulchrum: praeſepe autẽ, & Bethlehem reliquaque illius habitacula, vt domum: ſic Apoſtolos illius, beatoſque martyres, & reliquos ſanctos, veluti amicos illius colimus; ita Sion tamquam illius ciuitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur. Non aliter etiam Iordanem, quam diuinum illius lauacrum, reueremur, &c. Hinc etiam propter Chriſtum, Chriſtique paſſiones paſſim in eccleſiis in domibus, & foro, in picturis, ſindonibus, prõptuariis, veſtibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus; quo continuo contemplantibus nobis haec in mentem veniant, & non obliuiſcamur, quemadmodum tu oblitus es Domini Dei tui. Sicut autem tu adoras, librum legis, non naturam membranarum, aut atramenti, ſed verba Dei: ſic & ego imaginem Chriſti adorans, non lignorum, aut colorum naturam adoro, abſit: ſed inanimatum characterem Chriſti. Hunc enim cum habeam, per ipſum Chriſtum me tenere, & adorare mihi videor, &c. Vt Iacob veſtem filii oſculatus eſt, &c. [Gen. 27.] ſic & Chriſtiani omnes imaginem Chriſti, aut Apoſtoli, aut martyris tenentes, noſtraq. carne oſculantes, animo videmur nobis ipſum Chriſtum, aut martyrem amplecti, &c. Non tu veſtem filii mortui, aut vxoris oſculatus es? ipſoſque liberos, aut patres non oſculamur? &c. Si ligna vt Deos glorifico, &c. quomodo honore afficio, laudo, templa erigo, feſta celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? &c. Qua ratione tibi idololatrae ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra denique martyrum adorantes, illis tamen non ſacrificamus, &c. Ego per caelum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem denique creaturam, viſibilem, & non viſibilem, omnium auctori Domino, & factori ſoli adorationem, & cultum exhibeo. Non enim per ſe creatura auctorem adorat, ſed per me, &c. Qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum (*Deum*) recurrit, &c. Alioquin, & multa Deus per * crucem auditu mira fecit: ſi quidem lignum vitae, & lignum ſcientiae appellauit, &c. [* ligna f.] Deinde virga Pharaonem obtexit, mare diuiſit, aquam dulcem fecit, &c. Is igitur, qui tanta miracula per ligna fecit Deus, dic, rogo, numquid per ſanctae crucis pretioſum lignum miranda efficere poteſt? Quod ſi autem eſt impium oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Aegypto vecta ſunt? [Gen. 50.] quo modò homo mortuus oſſa Heliſei attingens reſurrexit? [4. Reg. 13. d.] Iam ſi per oſſa mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines, lapides, pluraque alia idem poſſit, &c. Cum igitur Chriſtianos crucem adorare conſpexeris, ſcito, quia crucifixo Chriſto honos impenditur, tantum abeſt, vt lignum colant, &c. Rurſus nos crucem non ita affamur, neque etiam ſanctorum imagines, Dii noſtri eſtis: non enim Dii noſtri ſunt, ſed tantum ſimilitudines, & imagines Chriſti, & ſanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem eccleſiarum venerandae. Nam qui martyrem colit, Deum ipſum colit: qui Matrem Dei adorat, ipſi honorem aſſignat: qui Apoſtolum honore proſequitur, ipſum, qui Apoſtolũ miſit, honorat. Vtinam, & tu quoque Moſaicas, & propheticas imagines feciſſes, illaſque cotidie adorares: ſic enim eorum Domino, & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas ſtatuas Nabuchodonoſoris. Qua vero fronte contra me imaginum, & crucis cauſſa inſurgis, cum noris Abrahamum idololatras adoraſſe, [Gen. 23.] Moſen vero Iethro idololatrae idem feciſſe; [Exo. 18.] Iacob autem Pharaonem, [Gen. 47.] Daniel Nabuchodonoſorẽ. [Dan. 2.] Hi prophetae, & iuſti cum ſint, ob beneficia quaedam illis praeſtita in terra exiſtentes, illos idololatras adorarunt: me ſanctam crucẽ, ſanctorumque effigies, à quibus infinita beneficia Deo procurante nobis obtigerunt, adorantem deſpicies? &c. *Leontius Epiſcop. Neapoleos Cypri ex lib. v. Apologiae cõtra Iudaeos. vij. ſynod. act. 4. in med.*

CAP. XVIII.

Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiae Cypri dixit: Pater hic (*Leontius*) qui lectus eſt, in vna ex ciuitatibus Cypri, decenter, & ſancte conuerſatus eſt, multaque encomia, & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas extat oratio in Transfigurationem Domini. Scripſit, & ſancti Ioannis, Miſericordis appellati, Epiſcopi Alexandrini vitã, & beati Simeonis, turbationeſque propter Chriſtum

circa

circa ea tempora in eccleſia factas. Scripſit,& alia quaedam, in quibus omnibus orthodoxus cognoſcitur. Floruit circa tempora Mauricii Imperatoris. *vij. ſyn. act. 4. in med.*

CAP. XIX.

Nemo offendatur in adorationis vocabulo. Si quidem, & homines, & ſanctos Angelos adoramus. Non autem, quod λατρείαν, hoc eſt,
Deut. 6. cultum diuinum exhibeamus. Moſes enim inquit, Deum tuum adorabis, & illi ſoli latriam praeſtabis. Quo loco diligenter obſeruabis,
λατρείαν qua ratione poſteriori dicto, nimirũ * latriae, adiecerit ſoli, adorabis vero non. Quamobrẽ adorare licet. Quid enim aliud eſt, quam honoris alicui exhibiti veluti emphaſis, adoratio? Latria vero nequaquam. Neque etiam licebit προσκυνεῖσθαι, quod eſt proprie Deum adorare, &c. *Anaſtaſius Epiſcopus Thiopoleos in epiſt. ſyn. vij. act 4. in med.*

CAP. XX.

Quemadmodum abſente Rege, pro eo illius imago adoratur, praeſente vero eo, veluti ſuperuacaneũ hoc omittitur; cũ ſatius ſit ipſum, quam imaginem coli: neque tamen ob id ipſe, qui non adeſt, per id, quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur, &c. Quemadmodum cum quiſpiam temulentus in imaginem Imperatoris impetum faciens, iuſte corrigitur, veluti ipſum Regem ignominia affeciſſet; cum tamen ipſa imago, nihil ſit praeterquam lignum, aut colores cum cera miſti; eodem modo, qui in alicuius typum, aut effigiem ignominioſus eſt, in illum, cuius eſt typus, iniuriam factam arbitramur. *Idem Anaſtaſius ad Simeonem Epiſcop. Boſtror. ſerm. de ſabbato, vij. ſynod. act. 4. in med.*

CAP. XXI.

Omia tibi ſeruiunt Deo, immo imagini Domini: non enim cum Regiae imagines, & figurae in ciuitatem afferuntur, magiſtratus, & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fuſilem imaginem; ſed Regiam figuram. *Ioan. Chryſoſto. oratione in pelusm. vij. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XXII.

Hoc aliquis ex imagine Imperatorum clarius, & attentius cognoſcere poſſit. Nam in imagine Regis forma, & ſpecies eſt, in Rege vero ea, quae eſt in imagine, forma exiſtit. Impermutabilis autẽ eſt in imagine Regis ſimilitudo; ita vt qui imaginem inſpexerit, ipſum quoque Regem ſimul inſpiciat. Rurſus qui Regem conſpicit, nouit eum eſſe, quẽ in imagine conſpexerat. Quandoquidem autem, ex eo quod ſimilitudo non differt, volenti poſt imaginis inſpectionem Regem videre, recte dixerit imago; ego in illo ſum, & ille in me, & quod in me vides, vides in illo. Qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipſum Regẽ: illius enim forma, & figura eſt imago. *Athan. lib. 4. contra Arianos. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXIII.

Taraſius dixit. Haec ſunt rerum natura, docet, quod honor imagini exhibitus, ad ipſum fontem primum referatur; quo modo etiam contumelia, &c. *Taraſ. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXIV.

Quia Rex dicitur etiam Regis imago, neque tamen ob id duo Reges, non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur. Nam quemadmodum principium nos conſeruans, poteſtaſque vna, ita & noſtra glorificatio, ſiue laudatio vna, & non plures, quam ob cauſſam etiam imaginis honor ad primum veluti fontem dirigitur. *Baſil. Magnus ad Amphilochium de Spiritu ſancto. ex 30. capitib. cap. 17. vij. ſynod. act. 4. poſt med. Hadrian. de imagin. cap. 66.*

CAP. XXV.

Non qui in foro Regiam imaginem diligentius intuens, Regemque illam dicens eum, qui in tabula pictus eſt, duos Reges fatetur, nimirum ipſam imaginem, & eum, cuius eſt imago. Neque ſi quis in tabula pictum indicauerit, dixeritque: ecce Regem, ob id primum, & verum exemplar, ipſum ſcilicet Regem appellatione priuauit. profecto videtur magis honorem Regis per eiuſcemodi confeſſionem ſtabiliuiſſe. *Baſili. contra Sabellianos, & Arium. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXVI.

Ioannes presbyter locum tenens Epiſcoporum Orientalium dixit. Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma: Quicumque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum diuidit. Et quicumque imaginem aſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit. Stultum id ſane eſt. nam Baſilius, &c. honorem imaginum ad ipſum exemplar primum rediré teſtatus eſt, &c. Clare enim dixit, quod, & Rex dicatur Regis imago, neque tamen duo Reges. Adeo vt tam clarum ſit, quod is, qui adorauerit imaginem, & dixerit, hic eſt Chriſtus, non peccauerit: indicat enim, quod Chriſtus verus eſt Dei Filius, & Patri conſidens in celis, idque in proprio ſuo corpore. Verum per imaginem, quae per colores exprimitur, potentia eius adoratur, & glorificatur; & per ſenſum in cognitionem eius poteſtatis peruenimus. Vnde & beatus pater indicauit, non eſſe duas adorationes, ſed vnam ipſius imaginis, & primi exemplaris, cuius eſt imago. *Ioan. presbyt. vij. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XXVII.

Theophilus Epiſcopus Nacoliae dicebat, ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente: Nullam Exod. 20.
facies ſimilitudinem, & adorandam illam, ne- Deut. 5.
que in celo deſuper, neque ſuper terram. Non oportet manufacta adorare, hoc eſt, quae manu hominum elaborata ſunt. Cum vero ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus; non potuit illi non reſpondere. Chriſtianorum itaque fidem, cultum, & adorationem in vnum, & ſolum Deum

exiſtere, dixi, &c. creaturas non adoramus, abſit: neque cultum diuinae dominationi debitum in conſeruos deducimus; abſit: neque Principes, aut Reges ſuper terram adorantes, aequalem illis cum Deo adorationem praeſtare videmur, &c. Neque imaginum ex cera, & colore effigiationem in errorem perfectionis diuini cultus ſuſcipimus. Non enim inuiſibilis Deitatis imaginē, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quin etiam ipſorum ſanctorum angelorum praeſtantes ordines, neque intelligere, neque inueſtigare omnino poſſumus, &c. Sanctae illius carnis (*Chriſti*) characterem in imaginibus delineantes ſalutamus; & cultu, & honore omni, quo decet, dignamur. nec ob aliud, niſi in recordationē Diuinitatis illius viuificae, & inexpreſſae humanitatis. Eadem ratione, & intemeratae eius iuxta carnem matris, ſanctae Deiparae Virginis ſimilitudinem referimus. Hoc modo oſtendentes, quod mulier iuxta naturam exiſtens, & a noſtra maſſa haud quaquam aliena, Deum inuiſibilem, & omnia manu ſua continentem, vltra omnem, & hominum, & angelorum exiſtimationem in ventre ſuo conceperit, & ex ſe incarnatum genuerit. Etenim ob id eam, vt vere, & proprie veri Dei matrem veneramur, & magnifacimus, & quauis viſibili, & inuiſibili creatura ſuperiorem reputamus. Ad haec ſanctos martyres Chriſti, Apoſtolos, prophetas, tamquam conſeruos noſtros, & veros Dei miniſtros, bonis operibus, & diuina praedicatione veritatis, item perpeſſione pro ipſo Deo afflictionum glorioſos, amicos Dei veros, quibus ipſe etiam magnam loquendi cōfidentiam dedit, admiramur, & beatos praedicamus; nec non ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Chriſto ſeruitutē, ſimilitudines eorum depingimus: non quod de diuina natura participent, per hoc demonſtrare volentes, neque debitum tantummodo diuinae poteſtati, & gloriae honorem illis tribuentes. Verum deſiderium noſtrum, & amorē, quo erga eos affecti ſumus, ita declaramus. Nam quae per auditionem tamquam vera credidimus; haec etiam per pingibilem imitationem ad ſtabiliorem noſtram inſtructionem collocamus, quando & ipſi ſancti Dei in vnum, & ſolum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conſeruantes, pro Chriſto ſanguinem ſuum effuderunt, & verae confeſſionis coronam acceperunt. Haec imaginum apparatus ratio eſt, non quod nos adorationem in ſpiritu, & veritate incomprehenſibili, & inueſtigabili Deitate decentem in manu factas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut ſane in ea, quae ſubſunt Deo, ſiue viſibilia ſint, ſiue inuiſibilia, trāſferre ſtudeamus: verum vt dilectionem noſtram, quā iuſte in ſanctos Dei ſeruos habemus, per iuſtū modum exhibeamus. & per honorationem illorum in eum, qui per illos glorificatus eſt, quique illos glorificauit, in confeſſionem potentiae ſuae, Chriſtum, glorificationem, & cultum referimus. ita vt & nos imitatores fortitudinis eorum, & dilectionis erga Deum, per bonorum operum contra paſſiones reſiſtentiam fiamus. Hunc autem eſſe imaginum in eccleſia Dei vſum vnuſquiſque per hanc inſtructionem cognoſcat; neque aliunde nos ſalutis ſpem ſiue in hoc mundo, ſiue in futuro ſaeculo expectare, niſi ab vnigenito filio Dei. At ſi Domini, & Seruatoris noſtri, itemque intemeratae eius matris vere Deiparae, nec non ſanctorum imagines ſalutamus, confeſtim etiā fidem, & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſine principio, ſine fine, qui omnia in manu ſua habet, factorem noſtrum, & omnis creaturae; & vere Seruatorē, habentem poteſtatem in celo, & in terra, pro genere humano hominem factum agnoſcimus; ancillam autem, & matrem illius exiſtentem vere pro genere noſtro intercedentem praeſentiſſime, ita vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa vero materno affectu pro nobis poſcat, agnoſcimus. Sanctos denique omnes tam quam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturae participes, gratiſſimos Dei miniſtros, vt dictum eſt; & hac gratia a Deo donatos, vt beneficia a Deo data nobis miniſtrent: Curationes, inquam, morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſſibile eſt, memoria autē eorum cum encomio celebratur, vt ait ſcriptura, agnoſcimus, &c. *Germanus CP. Epiſcopus ad Ioan. Epiſcop. ſynnad. vij. ſyn. act. 4.* Prouerb. 10.

CAP. XXVIII.

Facta precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, venerandamque crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, nec non Dominae noſtrae Deiparae ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorū, quae locuti erant, &c. Maximus confeſſor in dogmatibus * ſalutarunt, dixerunt, quod & nos facere debemus: nam latria ad vnum Deū refertur. *Taraſ. CP. vij. ſynod. act. 4. ante med.* * ἠσπάσαντο

CAP. XXIX.

Nos imagines ſanctorum, qui reuera in carne fuerunt ſerui Chriſti, fingimus, idque in memoriam eorum: neque quidquam indecorum efficimus, pingentes eos, vt re ipſa fuerunt. neque enim e nobis fingimus, neque rerum incorporearum corporeas formas cudimus: neque ipſi imagines, vt tu dicebas, adoramus; ſed eum, qui per picturam indicatur, glorificamus; neque hos etiam vt Deos, abſit; ſed vt veros Dei ſeruos, & amicos, & poteſtatem habentes pro bonis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem Ieſu Chriſti Seruatoris noſtri, quemadmodum ipſe ſuper terram cum hominibus conuerſatus eſt, pingimus, non vt ipſa natura Deus eſt: quae enim poſſet eſſe Dei ſimilitudo? aut quae figura incorporei nō effigiabiliſq. Verbi Patris? Deus enim vt ſcriptum Ioan. 4.

ptum eſt, ſpiritus eſt,&c. Nos eius humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream Deitatem, &c. de Angelis, & Archangelis,& eorum poteſtatibus, quibus & noſtras animas adiungo, ipſa catholica eccleſia ſic ſentit; eſſe quidem intelligibiles, ſed non omnino corporis expertes, & inuiſibiles,&c. Sic autem multos ſanctorum Patrum ſenſiſſe cognouimus. Baſilius magnus, & beatus Athanaſius, & Methodius, & qui ſtant ab illis,&c. imitabiles pictura exiſtunt,& in loco exiſtunt, & circumferentiam habent, nõ tamen ex quatuor elementis, & craſſa illa materia,vt nos, &c. Multoties viſi ſunt, ſed ab illis, quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos,non vt Deum, ſed vt creaturas intelligibiles, & miniſtros Dei pingimus, & colimus. Quod autem hominis forma pingantur, in cauſſa eſt,quod in ea viſi ſunt, ſi quando miniſterium Dei apud homines abierunt. *Ioannes Epiſc. Theſſalonicen. in ſerm. ſiue dialogo gentilis & chriſtiani. vij. ſyn. act. 5. poſt princ.*

CAP. XXX.

Sancti martyres dicunt. Non diuinum, ſimplex exiſtens, & incomprehenſibile, formis, & figuris aſſimilamus; neque cera, & lignis ſuperſubſtantialem, & ante principia exiſtentem ſubſtantiam honorare nos decreuimus, &c. in qua viſus eſt ab hominibus figura, & in qua conuerſatus eſt inter homines, in tabulis pingitur,qua ratione per diuinum typum eius ſalutaris potentia recordamur. *Conſtantinus diaconus Conſtantinop. in omnes ſanctos martyres. vij. ſynod. actio. 5. ante fin.*

CAP. XXXI.

Exod 20. Deut. 5. Non erunt tibi Dii alii praeter me. Non facies tibi idolum,&c. & ſi facimus hominum piorum ſimilitudines, non tamen ea fiunt, vt adorentur, vt dii: ſed vt eas videntes,ad imitationem facinorum illorum *iritemur. Si vero ſimilitudines Chriſti facimus, ſane non propter ſimilitudinem adoramus, ſed quo mens per ea,quae conſpexit,ſurſum volet. non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus; ſed quia Deus homo incommutate dignatus eſt fieri, facimus illius imaginem, velut hominis; quamuis ſciamus eum natura Deum exiſtentem. Non idem igitur Deum, & imaginem dicimus; ſed Deum cognoſcentes, ſimilitudinem in imagine diſpenſationis illius humanae figuramus. Gentiles autem errantes ſimilitudines Deos eſſe arbitrantur. *Scholion Incerti. vij. ſynod. act. 5. ante fin.*

*incitemur f.

CAP. XXXII.

De conſe. diſt. 3. c. 28. Venerandas imagines Chriſtiani neque Deos appellant, neque vt Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab his iudicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem,& memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutauerint,et honorifice adorauerint imagines: non tamen ob id illis latriam exhibuerunt,aut diuinam venerationem adſcripſerunt, etc. *vij. ſyno. actio. 6. Epiph. tom. 2. in princ. contra Gregor. & alios.*

CAP. XXXIII.

Chriſtiani vnum Emmanuel Chriſtum Deum noſcentes, ipſum pingunt ſecundum hoc, quo Verbum caro factum eſt, etc. Picturas inſpicientes, nihil aliud animo cogitant, quam quod in his ſignificatur. nam eum in pictura Virginem peperiſſe conſpiciunt, Angelosq. cum paſtoribus adſtantes: Deum hominem factum eſſe reputant, natum ob noſtram ſalutem, etc. *Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt principium.*

CAP. XXXIV.

Aliud eſt imago, aliud prototypum; neque aliquis, modo quid ſapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit: nam vera ratio in imagine nihil aliud, quam nominis communionem,cuius eſt imago,neque ſubſtantiam prototypi cognoſcit,etc. *Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt princ.*

CAP. XXXV.

In praecedentibus ex ſanctorum patrum riuis haurientes imaginis honorem in primum exemplar reuerti ſignificauimus. Et qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipſum Imperatorem contemplatur: et qui imaginem eiuſdem adorat,ipſum quoque Imperatorem adorat: huius enim forma, & figura illius eſt imago. Et quemadmodum qui deſipiens imaginem Imperatoris violat, non aliter caſtigatur, quam ſi ipſum Imperatorem contumelia affeciſſet: cum tamen illa ipſa imago,praeter lignum, & colores nihil ſit; colores,inquam, cum cera mixtos, & contemperatos: eodem modo, qui typum alicuius, ſiue figuram ignominia afficit; in illum ipſum, quem typus repreſentat,iniurius eſt. Quin etiam ipſa rerum natura id ipſum docet. Hoc etiam vniuerſi mortales agnoſcunt, patresq. ſanctos ita tradidiſſe norunt; & eos, qui aliter docent, eccleſiae catholicae, immo naturae rerum contradicere, &c. *Epiphanius ibid. tomo 4. poſt princip.*

CAP. XXXVI.

Imaginum pictarum iugis contemplatio continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, caſti Ioſeph imaginem proponit,&c. Traditionem itaque eccleſiae recipiamus, legiſlationem eiuſdem veneremur, &c. An non ſentimus probam, & laudabilem eſſe imaginum erectionem? an non ſentimus ſpiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem? Sane ſentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, ſalutatione, & veneratione, debitamque adorationem illis dare debemus. Sic igitur placebit ſalu- Gen. 39.

M 2 tatio-

ratioнem, ſiue adorationem appellare, idem profecto erit; modo ſciamus excludi latriam: haec enim eſt alia a ſimplici adoratione, &c. Qui autem eſt adoraturus venerandam imaginis picturam, ſi dignus eſt, accedat; ſi indignus ſit, purgetur, deinde accedat, &c. Hi mentes muliebres decipiunt dicentes; quod ſi quis adorauerit imaginem Domini, aut intemeratae Deiparae Dominae noſtrae, aut ſanctorũ Angelorum, aut alicuius e ſanctis, is in ſpiritu latriam illis exhibet, &c. Gregorius Theologus eiuſcemodi cogitata ſubuertit, adhortatus nos omnes ad Bethleem venerationem, & ad praeſepis adorationem. Cum illo glorioſus Maximus, cuius laus in omnibus eccleſiis, &c. diuinam figuram venerabilis crucis, item ſacrum euangelium, & venerandam imaginem iuſſit in medium adduci; voluitq. vt in confirmationem actorũ oſcularentur ab omnibus. Athanaſius in epiſt. ad Marcellinum, quam praepoſuit interpretationi pſalmorum, dicit: Librum pſalmorum aliquis aſſumens, prophetias de Saluatore continuo, vt in alijs ſcripturis admiratus, & adorans enarrat, &c. Qui vero dicunt, ſufficere vſum imaginum ad memoriam ſolum, non vero ad ſalutationem eas habendas, ſemiprobi, & falſo veri, vt ita dicam, deprehenduntur, altera quidem parte veritatem confitentes, ex altera vero peruerſe agentes, &c. Igitur cum timore Dei omnia agamus, poſtulantes interceſſiones incontaminatae Deiparae, & ſemper Virginis dominae noſtrae Mariae, item ſanctorum angelorum, omniumq. ſanctorum ſalutantes, & venerandas illorum reliquias, vt nos ſanctitudinis eorum fiamus participes, &c. *vij. ſynod. actio.6. Epiphan. contra Gregor. & alios in fin.*

CAP. XXXVII.

Interrogatio Antiochi ad ſanctum Athanaſium pro imaginibus. Cum lex, & prophetae dicant, ſtatuas, & ſimilitudines non adorabitis, quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Reſpondit: Non ſicut Deos imagines adoramus nos fideles: abſit, pagani; ſed tantummodo affectu, & caritate noſtrae animae ad vultum faciei imaginis apparentis. Vnde multotiens, vultu deleto, ſicut lignum purum, atque commune eam, quae dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Iacob appropin-
Gen. 47. quans morti, ſummitatem virgae Ioſeph adorauit, non virgam honorificans, ſed qui eam tenebat: ſic & fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, niſi pro deſiderio effigie declarati. *Hadria. de imaginib. c. 34. ex D. Athanaſio.*

De iis, qui haereſis Iconoclaſtarum auctores fuerunt, aut illi in primis fauerunt. Tit. XIX.

Vide lib. xi. tit. xlvii. & adde:

CAP. I.

PRincipium huius haereſeos ex Conſtantino Epiſcopo Nacoliae ortum eſt. *Tharaſ. vij. ſynod. act. 4. ante fin.*

CAP. II.

Promittebas te correcturum ea, & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius contumeliae aduerſus Dominum, aut ſanctorum eius imagines dicturum, aut facturum: ſed tantum e ſcriptura probaturum, nihil diuini honoris in creaturis conſiſtere: ſed licere tamen venerationem illis exhibere, &c. *Germa. CP. Epiſc. ad Conſtantinum Epiſc. Nacoliae. vij. ſynod. actio. 4. ante fin.*

CAP. III.

Inductio peregrinae iſtius nouitatis a praedicto Epiſcopo Nacoliae initium caepit. *Taraſ. vij. ſynod. ibid.*

CAP. IV.

Non eſſe decens dicebat Xenaeus angelos exiſtentes incorporeos, corporea, & humana effigie incorporeos repraeſentari: quin etiam haec fuit opinio eius: Chriſto non dandum eſſe honorem, aut laudem eſſe dicendam in pictura hominum arte elaborata; eſſe autem illi ſolum acceptam adorationem in ſpiritu, & ve- Ioan. 4.
ritate. Inter cetera autem dicebat, & hoc eſſe puerilis animi factũ fingere in columbae idolo ter adorabilem Spiritum ſanctum, nuſquam enim euangelicis ſcriptis traditum eſſe Spiritum ſanctum columbam eſſe, ſed quod in Matt. 3. d
ſpecie columbae aliquando viſus eſt, id autem Mar. 1. a
diſpenſatiue, & non ſubſtantialiter factum eſ- Luc. 3. d
ſe. Ita putabat inconueniens pios homines Spi- Ioan. 1. e
ritum ſanctum, vt corpus habentem, delineare. Haec Philoxenus docens ſimul cum ipſa doctrina opere rem demonſtrabat; ſaepe angelorum imagines adferens eiecit: Chriſtum autem imagines repreſentantes omnes in vnum locum collocauit. *Ioannes Diacrinomius in hiſtoria Eccleſiaſtica. vij. ſynod. act. 5. in med.*

CAP. V.

Neque etiam ſanctorum Angelorum honorem (*Seuerus*) illaeſum eſſe ſiuit: frequenter autem ſermonem in gradibus ſtans hac de re habebat, populumq. ſaepe perſuadere conabatur, etiam in ipſo templo ſanctiſſimi Michaelis, non decere purpureas angelos veſtes, ſed albas: non ignorans ſanctis non eſſe curae poteſtatibus, quo veſtitu vtantur: ſtudebat autem, & haec diſcerpere, & commouere, nequomodo res ſe haberet, cognoſci poſſet. *Ioannes Epiſcopus Gabalon in vitam, & politiam Seueri haereſiarchae, actio. 5. poſt med.*

CAP. VI.

Anaſtaſius, Conſtantinus, & Victor Patriarchae CP. haeretici, libros de imaginibus bene loquentes deleuerunt. *vij. ſynod. actio. 5. poſt med.*

CAP.

CAP. VII.

Origo Iconoclaſtarum ex Arabis, & Hebraeis orta eſt: Nam Ezidaus rex Arabum perſuaſus a Sarantapechy Hebraeorum duce in Tiberiade, iuſſit aboleri omnes imagines. Hos imitatus eſt pſeudoepiſcopus Nacoliae, ſed illi male perierunt, &c. *Ioan. Vicarius Epiſcop. Orientis.* Epiſcopus Meſenae dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum Princeps imagines ſubuertit. *vij. ſynod. actio. 5. in fin.*

CAP. VIII.

Vtinam erubeſcant, cum in priſcos Chriſtianorum mores inſpiciunt, qui nunc dici volunt hoc nomine. ſane non damnarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo praedicatum eſt euangelium; nam ab eo tempore quo celebrata eſt ſacroſancta ſynodus (*ſexta*) vſque ad conciliabulum, quo hi conuenere, qui contra ſanctas imagines ſteterunt, nō plus quam lxx. anni lapſi ſunt, &c. In primo enim & quinquies milleſimo Chriſtus natus eſt, & *xxx. annis, menſibus v. fere nobiſcum fuit, &c. qui Apoſtolis mandauit, vt ea, quae a ſe erant docta, alios deinceps docerent: ab eo tempore ad tempora Conſtantini primi ex Imperatoribus Chriſtiani anni propemodum ccc. ante illum gentiles tyrannice regnarunt: quorum tempore martyres idola oppugnantes occubuerunt. At vero Chriſtianorum coetus diuina aemulatione ducti templa conſtruxerunt, partim Chriſti nominis gratia, partim ſanctorum martyrum cauſſa, atque illi quidem hiſtoriam humanae Chriſti diſpenſationis in iis pinxerunt, hi vero martyrum geſtis effigiandis operam collocarunt: alii id tabellis expreſſere, quo martyrum memoriam in oculis perpetuo ferrent, aut ipſius etiam Chriſti facta: alii autem in veſtibus ſacratis, in pretioſis repoſitoriis, in quibus incruenta ſacrificia peragunt, imagines pinxere, &c. Sacra autem ſexta, & vniuerſalis ſynodus, &c. ſub Iuſtiniano, &c. cii. canones edidere, in quorum lxxxii. de imaginibus ſic tradiderunt: In quibuſdam venerandarum imaginum picturis, &c. Videmus igitur omnes, & intelligimus, quod & ante ſacras ſex ſynodos, & poſt has etiam ſanctorum picturae in eccleſia traditae fuerint, non aliter atque ſacra euangelii lectio. Nam quae leguntur vbi ad aures venerint, ad animum deinde legamus, & tranſmittimus, & quae oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo iſta inuicem conſequentia, lectionem, inquam, & picturam, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum geſtarum peruenitur, &c. *Epiph. to. 1. in fin. contra Gregor. vij. ſynod. act. 6.*

*xxxiii. ſ.

CAP. IX.

Tempore Gregorii ſecundi decreuit Imperator Leo, vt in nulla eccleſia imago cuiuſlibet ſancti, aut martyris, aut angeli haberetur, maledicta enim omnia aſſerebat, &c. *Ex Pontiſic.*

Anathemata contra Iconomachos. Tit. XX.

Vide lib. xi. tit. xlvii. & in hoc libro tit. xvi. quibus adde.

CAP. I.

Anathematizamus omnes haereſes ſimul cum Iconomachis. *Libellus Rom. Eccl. in vij. ſyno. ſub Hadr. ij. act. 1.*

CAP. II.

Tantum amorem erga imagines ſanctorum habere videbatur (*Simeon Stilita*) vt impios illos (*Iconomachos*) anathematis iacularet ictibus. *Hadria. in lib. de imaginib. ad Carolum Magnum. c. 16. in med.*

CAP. III.

Miſſi noſtri ſynodum iſtam vii. ſecundum noſtram adhortationem fecerunt, &c. Inſuper & pſeudoſyllogum illud, quod ab haereticis factum eſt ſub Conſtantino haeretico Imperatore anathematizantes cum eorum ſequacibus, atque complicibus damnauerunt. *Hadr. de imaginib. cap. vlt.*

CAP. IV.

Qui venerandas imagines non veneratur, anathema ſit. Qui in ſanctas, & venerabiles imagines blaſphemias congerunt, anathema. Qui traducere, & maledicis verbis inceſſere audent venerandas imagines, aut eaſdem reiicere, anathema. Qui ex animo Chriſtianum populum non docent venerationem ſanctarū, & honorabilium imaginum omnium ſanctorū, qui ab initio Deo placuerunt, anathema. Chriſtianorum accuſatoribus, aut iconoclaſtis, hoc eſt imaginum demolitoribus, anathema. *Theodoſii Epiſcopi Amorij reſipiſcentis confeſſio vij. ſyno. act. 1. poſt princ.*

CAP. V.

Habebitis trium Apoſtolicorum thronorū concordem ſententiam, & concinentem concordiam, qui ſane ſex generales ſynodos ante habitas, vna voce praedicant, aliam autem illam, quam ſeptimam dicunt, ſynodum, (*loquuntur de pſeudoſynodo haereticorum*) non modo non recipiunt, ſed vno animo, & voce deteſtantur: vt pote quae ex haereſi ſit contra Apoſtolicam, & patrum traditionem ſit congregata, non aliam ob cauſſam, quam vt ſacroſanctas, & venerandas imagines ſubuertat. *Orientalium epiſt. ad Taraſium. vij. ſynod. actio. 3.*

CAP. VI.

Anathematizamus omnem, qui non adorat ſanctas & venerabiles imagines. *Niceta, & Theophilus conuerſi ex Iconomachis apud ſyno. vij. gen. actio. 8.*

CAP. VII.

Gregorius tertius decreuit cum ſynodo, non-

 nagin-

naginta trium Epiſcoporũ, vt ſi quis deinceps antiquae conſuetudinis, & Apoſtolicae eccleſiae fidelem vſum contemnens, aduerſus eadem venerationem ſacrarum imaginum, videlicet Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti, & genetricis eius ſemper Virginis immaculatae, atque glorioſae Mariae, beatorum Apoſtolorum, & omnium ſanctorum depoſitor, atque deſtructor, & profanator, vel blaſphemus extiterit; ſit extorris a corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel totius eccleſiae vnitate, atque compage. *Ex Pontif.*

Decreta contra Iconomachos. Tit. XXI.

CAP. I.

Deut. 1. 6 QVod iuſtum eſt, iuſte exequendum. Deiloquus Moyſes euidenter lege promulgat, cum bonum non ſit bonum, niſi ſecundum rationem efficiatur. Bonum ergo profectò, & valde proficuum eſt, ſanctas, & venerabiles iconas pingere, ſed & proximos diſciplinas diuinae, ac humanae ſapientiae docere; non autem bonum eſt, nec omnino proficuum ab indignis horum aliquid fieri. Huius rei gratia, nequaquam iconas operari in ſacris templis, ſed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo definimus, & promulgamus, vſque quo a propria * ſeductione, ac malitia conuertantur: (* ſeditione) Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtrã ad picturae ſanctarum imaginum in eccleſiis, aut doctrinae actionem quoquo modo eos admiſerit; ſi quidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur, ſi vero laicus, ſeparetur, & diuinorum myſteriorum communione priuetur. *Synod. vij. generalis* CP. *ſub Hadria. ij. cap. 7.*

CAP. II.

Inimici ſanctae catholicae, & Apoſtolicae eccleſiae malignantes aduerſus olitanam, orthodoxamq. traditionem pro * ſacris imaginibus depoſitione ad nihilum redacti ſunt. (* ſacrarũ imaginũ) *Hadrian. in lib. de imaginib. ad Carolum* Ma*gnum cap. 15.*

CAP. III.

Beatus Auguſtinus in pſalm. xix. explanauit hunc verſum: Inimici defecerunt frameae in finem, dicens: Non pluraliter inimici, ſed ſingulariter huius inimici. Cuius autem inimici, niſi Diaboli frameae defecerunt? Haec autem intelliguntur diuerſae opiniones erroris. & poſt pauca: Et ciuitates deſtruxiſti: ciuitates autem iſtae ſunt, in quibus diabolus regnat, vbi doloſa, & fraudulenta concilia, tanquam curiae locum obtinent, &c. & ideo adimpletum eſt in ipſis haereticis, quando ſacras imagines temerantes procaciter depoſuerunt. *Hadria. de imaginib. c. 41.* (Pſal 9.)

CAP. IV.

Debueras Paulum diuinum Apoſtolum audiuiſſe dicentem: Traditiones, quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolas noſtras ſeruate. & iterum Tito, & Timotheo ſcribentem: Impuras verborum vanitates reſpuite. Quid autem impurius, & vaniloquentius, quam chriſtianos idololatriae ſtudioſos dicere? *Taraſ. vij. ſyno. act. 2. in prin.* (1. Theſ. 2 · 1. Tim. 6 · 2. Tim. 2 · Tit. 3.)

CAP. V.

Omnem blaſphemiam excedit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, eiusq. glorioſam Matrem, & inuenerandam, ſanctamq. crucem Samaritae deſignarunt: nam cum videamus pias veſtras leges, eos, qui imaginem, aut ſtatuam Imperatoris ignominia afficiunt, extremo, & iuſto mortis ſupplicio plectere: qua tandem paena puniendi ſunt, qui in imaginem Domini noſtri, eiuſq. Matris nefando facinore graſſati ſunt? tantum enim ſceleris eſt commiſſum, vt nec vlla humanitatis mica amplius ſupereſſe credatur, &c. *Simeon Stilita epiſt. 5. ad Iuſtinum Iuniorem. vij. ſyno. actio. 5. in princ.*

CAP. VI.

Quid eſt, quod alios dicunt excitatos, qui de imaginibus traditionem, quae per octingentos annos valuit, quamq. beati patres veluti anchora ſtabiliuerunt, & confirmarunt, ſubuerterunt? *vij. ſyno. actio. 6. Epiph. contra Greg. & alios tom. 2. poſt princ.*

CAP. VII.

Si quidem ſacras imagines ſuſceperint Iconoclaſtae, eccleſiae catholicae adhaerebunt: vt pote quas ſacrae ſex vniuerſales ſynodi admiſerunt. Si vero non ſequentur catholicam eccleſiam, nemo eos audiet, vt pote qui huius ſacram traditionem non ſequantur. *vij. ſynod. actio. 6. Epiphan. contra Gregor. & alios tom. 2. poſt med.*

Argumenta Iconomachorum, & confutatio ipſorum. Tit. XXII.

CAP. I.

APpellant illos (*Iconomachi*) vmbratiles pictores, qui Chriſtum coloribus delineant, depinguntque. Quid ergo, num & fabrum crucem praeparantem, aedificantemq. σχαιοτέκτονα: hoc eſt ineptum fabrum, & rudem vocabunt? &c. *vij. ſyno. act. 6. Epiph. contra Greg. & alios tom. 3 poſt princ.*

CAP. II.

Obiectio. Arbitratus eſt ipſam imaginem Chriſtum vocando: eſt autem Chriſtus hoc nomine Deus, & homo; ſequitur, vt & imago Dei ſit, & hominis: vt deitatem circumſcripſerit, aut inconfuſam vnitionem naturae humanae, & diuinae confuderit, &c. *Pſeudoſynod. vij. in ſynodo act. 6.*

Solutio. Non eſt imaginum ſtructura pictorum inuentio, ſed eccleſiae catholicae probata legiſ-

latio,

latio, & traditio. Nam quod vetuſtate excellit venerandum eſt, vt inqnit diuinus Baſilius. Teſtatur hoc ipſa rerum antiqnitas, & patrum noſtrorum, qui Spiritu ſancto feruntur doctrins; etenlm cnm has in ſacris templis conſpicerent, ipſi quoque animo propenſo veneranda templa extruentes, in eis quidem gratss orationes ſuas, & incruenta ſacrificia Deo omnium terum Domino offerunt. At qui conſilium, & traditio iſta non eſt pictoris: verum ordinatio, & diſpoſitio patrum ſanctorũ, qui aedificanerunt. Hoc antem nomen Chriſtus, ſignificatiuum eſt & deitatis, & humanitatis ſecundum illam naturam, qua viſus eſt. Homines Chriſtiani illius imaginem depingere didicerunt, non ſecundum eam, qua inuiſibilis erat; haec enim deſcribi non potuit: audiuimns enim ex Euangelio, Deum neminem vnquam vidiſſe. Itaque natura humana, Chriſto depicto, vt rei veritas id indicat, ſecundũ nomen tantum Chriſtiani conſitentur ſe adaptare viſam imaginem archetypo, & non ſecundum eſſentiam. Ipſi autem ſtolide leues imaginem, & prototypũ nihil differre dicunt, & in diuerſis ſubſtantiis identitatem ſubſtantiae indicant, &c. Si in praeſepio iacens faſciis * inuolutus per naturam humanitatis illius diuinitatis natura fuit? circunſcribetur & in colorata imagine humanitatis eius incircunſcriptibilis eius diuinitas: ſi vero illud factnm non eſt, neque hoc etiam, &c. *vij. ſynod. actio. 6. Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt princip.*

[Margin: Ioan. 1. Ioan. 4. — * inuoluta l.]

CAP. III.

[Margin: Obiectio.] Imaginum appellatio neque Apoſtolorum, neque patrum traditione coepit, neque precationem ſacram vllam, qua ſanctificari poſſet, habet, ſed manet communis, & inhonorata, quemadmodum ab artifice pictore abſoluta eſt. *Pſeudoſyn. vbi ſupra tom.4.*

[Margin: Reſponſio.] Quod cum multis alijs, quæ in Eccleſia obſeruantur, ſine ſcriptura nobis imaginum veneratio tradita ſit, ab Apoſtolorum temporibus, late per hiſtorias traditũ eſt. De imagine maxime Hemorrhoiſſæ, quam multis ſcriptoribus confirmare poſſumus, &c. Qnin etiam Baſilius Magnus, cuius ſcripta per omnes terræ fines reſonant, in diuerſis opuſculis ſuis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam, illius & carne, & ſpiritu frater, Nyſſenſium praeſul in ſermone in Abraham idem ſentit. Item alter Gregorius Theologus in verſibns de virtute. Et Ioan. Chryſoſtomus in oratione funebri in Meletium Epiſcopum Antiochiae; & in ſermone, qnod veteris, & noui teſtamenti vnus ſit legislator. Cyrillus item expiator Neſtorianae haereſis in epiſt. ad Acacium Epiſcopum Scytopoleos. Anaſtaſius Epiſcopus Theopoleos. Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? omnes enim ſancti patres noſtri imagines acceperunt. Quam ob cauſam mendaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt, non eſſe patrum traditionem, etc. Plane enim pictura conuenit cum euangelica narratione, etc. Nam ſi conſpexerimus in imagine Angelum annunciantẽ Virgini, plane in recordationem Euangelicae hiſtoriae venimus, etc. *vij. ſynod. act.6. Epiph. vbi ſup. tom.4.* [Margin: Luc. 1.]

CAP. IV.

[Margin: Obiectio.] Quomodo autem, et valde laudatam Dei Matrem, quam obumbrauit plenitudo Deitatis, per quam nobis elnxit lumen, quod adiri neqnit; matrem, inquam, ipſis celis altiorem, ſanctiorem Cherubim, vulgaris ars gentilium pingere audet? Rurſus, quomodo eos, qui cum Chriſto regnaturi ſunt, et in ſedibus cũ eo ſedebant indicaturi orbem terrarum, conformes eius gloriae, quibns nõ erat dignns mundus, vt diuina miracula aſſerunt; quomodo, inquam, eos non timent per artem gentium exhibere? *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

[Margin: Reſponſio.] Norunt (*Chriſtiani*) pet ſpecificam effigiationem certamina, & virilia eornm facta animo perſpicere, & ſupernis honoribus magnificare, cognoſcereq. illos, ſecundnm diuinum Apoſtolum, cum Chriſto vinctos eſſe, & pro nobis intercedere, ſinceramq. & inuiolatam fidem, & cultum in ſpiritu, & veritate ſoli Deo offerre, minime vero creaturis illis, quae ſunt ſub celo, &c. *vij. ſyno. act.6. Epiphan. vbi ſupra tom.4. in med.*

CAP. V.

[Margin: Obiectio. Ioan. 4. Io. 1. & 9. Ioan. 20.] Deus eſt ſpiritus, & quicumque Deum adorauerint, in ſpiritu, & veritate adorent. Deum nemo vidit vnquam, neque vocem eius audiuiſtis, neque formam eius vidiſtis beati ſunt, qui non viderunt, & crediderunt. *Pſeudoſyn. act.6. tom.4.*

[Margin: Reſponſio.] Non Chriſtiani adorationem in ſpiritu, & veritate imaginibus exhibuerunt, neque etiam diuinae crucis effigiei, neque etiam vmquam inuiſibilis, & incomprehenſibilis naturae imaginem appararunt, &c. Nam eum diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore, & deſiderio amplectimur, ad ipſum prototypnm reſpicimns. *vij ſyno. act.6. Epiph. vbi ſupra tom.4. poſt med.*

CAP. VI.

[Margin: Obiectio. Deut. 5. Deut. 4.] Et in veteri teſtamento ait ad Moſem, & populum: Non facies tibi idolum, neque omnem ſimilitudinem, &c. Quam ob cauſam in monte in medio ignis vocem verborum audiuiſtis, ſimilitudinem nõ vidiſtis, &c. *Pſeudoſyn. vbi ſupra. ſyn. vij. act. 6. tom. 4.*

[Margin: Reſponſio.] Quae in veteri lege contra eos, qui inter filios Iſrael vitulum adorabant, & Aegypti abhominationibus inſiſtebant, dicuntur, in chriſtianos quoque iactare non deſinunt. Capiuntur autem labiis proprii oris: vtinam autem cogitaſſent, quia Dominus eam gentem ducturus in terram promiſſionis, in qua habitabant gentes, quae adorabant, & colebant idola, daemones, ſolem, lunam, & aſtra, reliquaſque creaturas, quin etiam volueres, quadrupedes, & ſerpentes; Deum autem verum ignorabant; quare tam diligenter eis praece-

pit,

pit, ne facerent vllam ſimilitudinem eorum; quae aut in celo, aut in terra ſunt. Poſtquam autem eos ab idololatria abduxiſſet, iuſſiſſet que tabernaculum teſtimonii fabricari, Moſes ſeruus illius, fidelis, cui omnia ſignificauerat, ſenſibilia Cherubim habentia hominum formam, reſpondentia figura intelligibilibus ex auro apparuit inumbrantia propitiatorium, quod ſcilicet Chriſtum praefigurauit. *Syn. vy. act. 6. Epiph. tom. 4. contra Greg. & alios.*

CAP. VII.

Obiect. Rom. 1. Et mutauerunt gloriam immortalis Dei per imaginem, non ſolum ad mortalis hominis ſimilitudinem effectam, & venerati ſunt, & coluerunt ea, quae condita ſunt, ſuper eum qui condidit. *2. Cor. 5.* Et rurſum; Si enim cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, iam non cognoſcimus, per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem: & hoc quod ab Apoſtolo aperte dictum eſt. *Rom. 10.* Igitur fides ex auditu, auditus autē per verbum Dei. *Pſeudoſynodus vy. act. 6. vbi ſupra.*

Reſpon. Aperte dicere licet eos ſimiles factos gentibus, qui gloriam Dei mutauerunt relicto creatore, dum Apoſtolicas ſententias ſecundū proprias cupiditates ſubuertunt. *Rom. 1.* Clarum enim omnibus eſt Apoſtolum gentes reprehendiſſe in eo, quod ait: Commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis; infert etiam volucrum, quadrupedum, & ſerpentium. Doloſe tamen iſti totam phraſim contaminauerunt, vt per eam immutatam ſimpliciores inneſcarent, quaſi ſcilicet Apoſtolos de imaginum in eccleſia pictura verba faceret. Nā quae ab Apoſtolo inferuntur, apertam habent manifeſtationē: volatilium enim, quadrupedum, & ſerpentium mentionem facit. Item ea, & venerati ſunt, & coluerunt, creaturas ſcilicet ſupra creatorem. *vy. ſyn. act. 6. Epiphan. contra Greg. & alios, tom. 4. ante fin.*

CAP. VIII.

Obiectio. Epiphanius Cyprius ſic ait: Ne in eccleſiam imagines inferatis, neque in ſanctorū coemeteriis eas ſtatuatis, ſed perpetuo circum ferte Deum in cordibus veſtris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur: non enim fas eſt Chriſtianum per oculos ſuſpenſum teneri, ſed per occupationem mentis. Idem in aliis quoque ſermonibus ſuis de imaginum ſubuerſione multa dixit, quae ſtudioſe quaerentes, facile inuenient. *Pſeudoſyn. vbi ſupra tom. 5.*

Reſpon. Quod nunc e beato Patre Epiphanio dictum eſt, illius nequaquam exiſtit. Diuinus enim hic pater lxxx. capitum librum edidit, in quo omnes haereſes gentiles, & Iudaicas, item quotquot poſt Chriſtianiſmū ſuſceptum inuectae ſunt, damnauit. In quo proculdubio, & eā poſuiſſet, quae de imaginibus ab iſtis fertur, ſi alienam a Chriſti religione hanc exiſtimaſſet. Quod ſi autem eccleſia has contra venerandas imagines expoſitiones ſuſcepiſſet, profecto non fuiſſet illis vſa in ornatum templorum ad noſtram memoriam iuuandam, &c. Beatus pater Epiphanius temporibus Arcadij, & Theodoſii floruit: ab eo igitur tempore ad hanc haereſim vſque anni ſunt cccc. & tamen libros illos contra imagines nemo Chriſtianorum, praeter ipſos nouitatis magiſtros, recipit. Quod ſi tāto tēpore in eccleſia nō ſunt recepti, quamobrem nunc a nobis recipi debent? Nam quam adferunt, quidam iſtorum epiſtulam veluti ſcriptam a beato Epiphanio Cypriorum Praeſule ad Theodoſium Imperatorem, &c. inuenimus circa finem epiſtulae huiuſcemodi emphaſim: Saepe cum * miniſtris meis de imaginum ablatione egi; ſed ab his non receptus ſum, neque vel in paucis vocem meam audire ſuſtinuerunt. *comminiſtris ſ. Attendamus autē, qui floruerunt per tempora Epiphanii, quos tamquam glorioſos Doctores, & tuta munimenta eccleſiae dicere poſſumus Baſilius Magnus, Gregorius Theologus, Gregorius Niſſenus, quem omnes patrem patrum vocant. Ioan. Chryſoſtomus, Ambroſius, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus. Quod ſi is, qui hanc expoſitionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait ſe a ſanctis patribus, qui per ea tempora floruerunt, non fuiſſe receptum; quomodo ea, quae ſancti patres non probauerunt, nos qui circa fines temporum, & ſeculorum occurrimus, quique verbi, & cognitionis vſu * deficimus, & indigni ſumus, vt diſcipuli illorum vocemur, recipiemus? * deficimur al. praeſertim cum falſo contra eccleſiam edita ſint, &c. Nos autem Chriſticolae dictum illud Apoſtoli cogitemus; *2. Th. ſal. 2.* Traditiones, quas accepimus eas ſeruemus, & profanas vaniloquentias recuſemus, eaque omnia falſa, & efficta cognoſcamus. *1. Thim. 3. Ad Tit. 3.* Libri enim B. Epiphanii, praecipue is, qui dicitur Aucyroſus, & reliqui per vniuerſum terrarum orbem ſunt famigerati, &c. hi vero pauci, & forte nuper editi, quare, vt nouicii, & alieni, falſique ab eccleſia exiſtimati ſunt, nec vmquam fuere recepti, &c. Epiphanii diſcipuli templum in Cypro, quod eiuſdem patris nomine appellauerunt, aedificarunt, & cum multis aliis picturis illius quoque imaginem ibidem collocarunt, &c. *vy. ſyno. act. 6. Epiph. tom. 5. in princ.*

CAP. IX.

Obiectio. Gregorius Theologus in verſibus dicit: Flagitium eſt fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim, quae in coloribus exiſtit, facile eluitur; quae vero in profundo mentis illa mihi amica. *Pſeudoſynodus. vbi ſupra tom. 5.*

Reſpon. Beatus Gregorius, &c. voluit, vt operemur, quae ſunt regni celorum, non vero mundi huius, quae tamquam fluxa, & celeriter ſe mutantia fidem non habent. *vy. ſynod. Epiph. vbi ſupra tom. 5. poſt princip.*

CAP. X.

Obiect. Amphilochius Iconii Epiſcopus ita ait: Non enim nobis ſanctorum corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curae eſt: quoniam his opus non habemus, ſed politiae il-

lorum

lorum virtutum memores eſſe debemus. *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Haereticis proprium eſt, mutilatas exquirere ſententias, &c. haec dicit beatus pater, maxime quo nos ad imitationem perducat, non enim ſanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, ſed quo virtutum illorum ſimus memores; & in libris vitas illorum deſcribimus, in tabuliſq. illos depingimus: non quod hoc a nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſſa, & propter vtilitatem noſtram facimus: non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus, & ſcriptum de illorum paſſionibus, pictuaq. idem indicans, ſimili modo & annua illorum memoria, &c. Nemo enim laudauerit virum, quem viderit virtutes ſanctorum auerſantem, & quotidie illorum imagines circumferentem, aut templa illis aedificantem, aut vaſa comparantem illis; ſui ipſius autem templum diuinis virtutibus non ornantem, &c. Hoc ſane martyrum eſt encomium, electorum ad virtutem conuocatio, quemadmodum Magnus ait Baſilius in moralibus ſermonibus, &c. Multas cruces in aedicula figurare, & praecepta Dei contemnere, imitationiſq. paſſionis illius obliuiſci, extrema dementia eſt, &c. Aſterius Amaſiae Epiſcopus in ſermone de Lazaro, & diuite emphaſi vtens ait: Ne pingas Chriſtum in veſtibus, ſed magis ſumptu illo, & impenſis pauperibus ſubueni, &c. Idem tamen in encomio de Euphemia martyre imaginem laudat, &c. Gregorius Theologus in ſermone Natalium Domini, ſic ait: Bethleem honore affice, & praeſepe adora: Nam quae Deo oblata ſunt, eius participatione, & contrectatione ſancta fiunt, quemadmodum idem & tota Scriptura teſtatur. & ob hoc ſancto, honor ſanctitatis illius non aliter conſeruatur, quam per noſtram deuotam adorationem, &c. *vij. ſyno. act. 6. Epipha. vbi ſup. tom. 5. in med.*

CAP. XI.

Obiectio. Theodotus Ancyrae Epiſcopus ſic docet: Sanctorum formas, & ſpecies ex materialibus coloribus formari minime decorum putamus; horum autem virtutes, quae per ſcripta traditae ſunt veluti viuas quaſdam imagines reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem, & zelum peruenire poſſumus. *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Nos cum congregaſſemus libros Theodoti ſex ad Lauſum tomos contra Neſtorium ſcriptos, interpretationem in ſymbolum Nicaenum, ſermonem in natalem Domini, in luminaria, in Heliam & viduam, in ſanctum Petrum & Ioannem, & in claudum ſedentem ad Speciosam portam, in eos, qui talenta acceperant, in duos caecos, nuſquam ſane dictã ſententiam inuenire potuimus, &c. *vij. ſyn. act. 6. Epiph. vbi ſupra tom. 5.*

CAP. XII.

Obiectio. Similiter & Euſebius Pamphili ad Conſtantiam Auguſtam petentem Chriſti imaginem ad ſe ab illo mitti, &c. velim mihi ſignifices, quamnam putes Chriſti imaginem? *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Quis fidelium in Eccleſia, quique verorum dogmatum ſcientiam habeat, ignorat Euſebium Pamphili in reprobum ſenſum conſenſiſſe Arij placitis? &c. Opinantur Ariani Chriſtum Dominum noſtrum carnem ſine anima aſſumpſiſſe diuinitatem, impleuiſſe animae conſilia, &c. nimirum quo paſſionem, vt ait Gregorius diuinitate circumſcribant, & ob id vere Theopaſchitae ſunt. Qui autem huius ſententiae ſunt, imaginem non habendam cenſent, quemadmodum impius Seuerus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapoleos Epiſcopus, & omnis denique illa multi capitis, & ſine capite hydra contendit. Huius igitur ſocietatis exiſtens & Euſebius, quemadmodum ex illius epiſtulis, & hiſtoricis commentariis demonſtratum eſt, imaginem Chriſti Theopaſchitarum more reijcit; qua de cauſſa & Conſtantiae Licinij vxori ſcribit apud ſe imaginem non reperiri. Nam & in eadem epiſtula dicit, quod illius incarnata forma in Deitatis naturam mutata ſit. Nemo tamen ſanctorum patrum noſtrorum ſic ſenſit, aut docuit; neque etiam veritas ſic ſe habet. *vij. ſynod. act. 6. Epiph. tom. 5. ante fin. vid. ibi multa contra Euſeb. Pamphili.*

Communia de Imaginibus. Tit. XXIII.

CAP. I.

APoſtolice instructi traditiones, quas accepimus, ſeruamus, omnia ſuſcipientes, quae ſancta catholica Eccleſia & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. *Nicae. ij. in epiſt. ad cleric. CP.*

CAP. II.

Imagines Petri, & Pauli oſtenduntur a Silueſtro Conſtantino. *Hadr. in epiſt. ad Conſtan. & Iren. Imperatores, apud ſyn. vij. act. 1.*

CAP. III.

Obiectio. Quod nulla Euangelii lectio tradat Ieſum ad Abagarum imaginem miſiſſe.

Reſponſio. Praedeceſſor noſter ſanctae recordationis D. Stephanus, quondam ſanctiſſimus Papa, in concilio praeſidens, inter plurima veridica teſtimonia per ſemetipſum aſſerẽs docuit ita, &c. Quod Redemptor humani generis, appropinquante die paſſionis, cuidam Regi Edeſſae ciuitatis deſideranti corporaliter illum cernere, & vt perſecutiones Iudaeorum fugeret, ad illum conuocare, vt auditas miraculorum opiniones, & ſanitatum curationes, illi, & populo ſuo impertiret, reſpondiſſet: Quod ſi faciem meam corporaliter cernere cupis, en tibi vultus mei ſpeciem transformatam in linteo, dirigo,

dirigo, per quam & deſiderii tui feruorem refrigeres, & quod de me audiſti, impoſſibile nequaquam fieri exiſtimes, &c. Item ex ſynodica trium Patriarcharum Coſmae Alexandriae, Theodori Antiochiae, & Theodori Hieroſolymae, &c. Theodorus Patriarcha Hieroſolymorũ inquit: Reſtat mihi tempus enarrandi de Abagaro Edeſſeno, & alia, aut ſimilia ſanctorum Patrum, quae & vos melius cognoſcitis. *Hadrianus in lib. de Imaginibus cap. 18.*

CAP. IV.

Viſio ſacrarum imaginum ad ſpecioſam formam Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem, ſanctaeq. eius Genetricis, & ſanctorum pertinet. *Hadr. in lib. de Imaginib. ad Carol. cap. 20.*

CAP. V.

Obiectio. Quod non ad adorationem imaginum pertineat teſtimonium, quod de ſexta ſynodo protulerunt Patres in ſeptima ſynodo.

Reſponſio. Idcirco teſtimonium de ſancta ſexta ſynodo protulerunt, vt clariſſime oſtenderent, quod iam quando ſancta ſexta ſynodus acta eſt, a priſcis temporibus ſacras imagines, & hiſtorias pictas venerabantur. Vnde ipſa ſancta ſexta ſynodus fideliter per canones orthodoxe

Can. 83. ſtatuens ita conſtituit, dicens: In quibuſdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito Praecurſoris monſtratus deſignatur, qui in ſignum relictus eſt gratiae. & poſt pauca: Secundum humanam figuram & in imaginibus a nunc pro veteri agno reſtitulari decernimus, &c. Vnde & beatus Auguſtinus in xcii. pſalmo explanauit: Si autem non adoras in Chriſto iſta terrena, quamuis de illa ſimilitudo quaedam data eſt ad ſignificandos ſanctos, de quacumque creatura ducta fuerit ſimilitudo, tu intellige ſimilitudinem creaturae, & adora artificem creaturae. *Hadria. de Imaginib. cap. 55.*

CAP. VI.

Vſus ſanctae noſtrae catholicae, & Apoſtolicae Romanae eccleſiae fuit, & eſt, quando ſacrae imagines, vel hiſtoriae pinguntur, prius ſacro chriſmate vnguntur, & tunc a fidelibus venerantur: inſtar facientes, vt locutus eſt Do-

Exod. 30. minus ad Moſem, dicens: Facieſq. vnctionis oleum ſanctum, vnguentum compoſitum opere vnguentarii, & vnges ex eo tabernaculum teſtimonii, & arcam teſtamenti, &c. *Hadria. de imaginib. c. 39.*

CAP. VII.

Petrus, qui ex Iudaeorum ſuperſtitione ad Chriſtianae fidei cultum, Deo volente, perductus eſt, adhibitis ſibi quibuſdam indiſciplinatis, ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt dominico, in ipſa feſtiuitate paſchali cum graui ſcandalo, imaginem *(in ſynagoga)* Genetricis Dei, Dominiq. noſtri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte ſurgens indutus fuerat, poſuit, &c. Hortamur vt ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione, imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt, reformare, &c. Ne ergo ſupra ſcriptus Petrus, vel alii, qui ei in hac indiſciplinationis prauitate praebuere ſolatium, ſiue conſenſum, hoc zelo fidei ſe feciſſe reſpondeant, vt per hoc quaſi eis neceſſitas fieret conuertendi; admonendi ſunt, atque ſcire debent, quia hac circa eos temperantia magis vtendum eſt, vt trahatur ab eis velle, nõ reniti; non vt adducantur inuiti, quia ſcriptum eſt: Voluntarie ſacrificabo tibi, &c. *Pſal. 53.* Ecce S. Gregorius non eſt auſus contradicere tali fidei pro ſacris imaginibus, ſed magis eam confirmauit, vbi dixit: Non adducantur inuiti. *Hadria. de imaginib. cap. 30. ex D. Greg. ad Ianuarium Epiſcop. Caralit. lib. 7. epiſt. 5. Indict. 2.*

CAP. VIII.

Vt de pluribus optimum vnum memoremus, S. Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi teſtimonium proferimus; qui in expoſitione ſanctorum martyrum Geruaſii, & Protaſii, inter reliqua ait: Tertia vero nocte confecto ieiuniis corpore non dormienti, ſed ſtupenti quaedam mihi apparuit tertia perſona, quae ſimilis erat Beato Paulo Apoſtolo, cuius vultum me pictura docuerat. Hoc teſtimonium in concilio Domini Stephani praedeceſſoris mei oblatum eſt, &c. Sanctus Gregorius Papa in dialogis ſuis meminit de quibuſdam beatiſſimis viris, atque religioſis feminis, ſimul q. puellis, quod ſanctam Dei genetricem Mariam, atque Principes Apoſtolorum Petrum, & Paulum, & ſanctos Martyres viderint in tranſitu ſuo: vnde eos cognouerunt, niſi per picturam? ſicut & Beatus Ambroſius, vt ſuperius exarauimus, dixit. *Hadrian. de imaginib. cap. 71.*

CAP. IX.

Credimus, quia incognitum non habetis illud, quod S. Gregorius Papa, vt ſuperius exarauimus, in epiſtula ſua dixit: Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias nõ ſine ratione vetuſtas admiſit. *Hadr. de imag. c. 81. Greg. lib. 9. epiſt. 9. regiſt.*

CAP. X.

Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiſcentes, viſibiles corporum depingunt imagines, &c. Et Imperatorem ſedentem, & barbarum ſubditum, & gladium acutum, & fluuios decurrentes; & campos variis coloribus adornatos, & omnia, quae videntur, per artem imitantes, mirabilem hiſtoriam videntibus praeſtant. *Ioannes Chryſoſtomus in pſal. 50. apud Hadria. de imaginib. cap. 86.*

CAP. XI.

Hadrianus Papa ignouit Taraſio Patriarchae ex laicis ſumpto propter zelum de imaginibus ſacris. *Ioan. viii. in epiſt. ad ſyn. CP. actio. 2.*

CAP. XII.

Placuit picturas *(paganorũ)* in eccleſia eſſe

non

non debere, ne quod colitur (*a paganis*) aut adoratur, in parietibus depingatur. *Elib. cap. 36. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 28. panorm. & par. 3. cap. 40. decret. Burch. lib. 3. cap. 35.*

CAP XIII.

Conſtantinus, dum templum Romae Saluatoris extrueret, in vtroque pariete templi hiſtoriam veteris, & noui teſtamenti ſcripſit: hinc quidam Adam exeuntem paradiſum; illhinc vero latronem paradiſum ingredientem. *Petrus, & Petrus vicarij Hadriani Papae vij. ſyn. act. 3. ante med.*

CAP. XIV.

Cur Angeli, & Cherubini facie hominis pingantur: quia in ea viſi ſunt ab hominibus. *Taraſ. vij. ſyn. act. 4. in prin.*

LIBER XVII.

De veſtibus, vaſis ſacris, & de aliis caeremoniis eccleſiaſticis.

Ne quiſquam, praeter eos, qui ſacris initiati ſunt, vaſa, aut pallas ſacras tangere audeat. Tit. I.

CAP. I.

NVllus lector, vel oſtiarius vaſa ſacrata audeat contingere. *Silueſt. in ſyn. Rom. 284. Epiſcop. cap. 9.*

CAP. II.

De conſe. d. 2. c. 40. In hac ſancta ſede Apoſtolica a nobis, & reliquis Epiſcopis, ceteriſq. Domini ſacerdotibus ſtatutum eſt, vt ſacra vaſa non ab aliis, quam a ſacratis, Dominoq. dicatis contrectentur hominibus: Indignum enim valde eſt, vt ſacra Domini vaſa, quaecũq. ſint, humanis vſibus ſeruiant, aut ab aliis, quam a Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris. ne pro talibus praeſũptionibus iratus Dominus plagam imponat populo ſuo; & hi etiã, qui non peccauerunt, mala patiantur, aut pereant: quia perit iuſtus ſaepiſſime pro impio, &c. *Xyſt. epiſt. 2. in princ. Burchar. lib. 3. cap. 214. Iuo par. 3. cap. 264 & par. 2. cap. 70. decret. Anſel lib. 6. cap. 161. in addit.*

CAP. III.

Diſt. 23. c. 25. Sacratas Deo feminas, vel monachas ſacra vaſa, vel ſacratas pallas penes vos contingere, & incenſum circa altaria deferre perlatum eſt ad Apoſtolicam ſedem: quae omnia reprehenſione, & vituperatione plena eſſe, nulli recte ſapientium dubium eſt. Quapropter huius ſanctae ſedis auctoritate, haec omnia vobis reſecare funditus, quanto citius poteritis, cenſemus; & ne peſtis haec latius diuulgetur per omnes prouincias, abſtergi citiſſime mandamus, &c. *Soter. epiſt. 2. in prin. Burch. lib. 3. cap. 215. Iuo par. 2. cap. 72. & par. 3. cap. 265. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 204. Tarrac. lib. 4. cap. 43.*

CAP. IV.

Non oportet * miniſtros locum habere in diaconico: & dominica vaſa tangere. *Laodic. cap. 21. Mart. Brach. cap. 41. Iuo par. 3. cap. 105. decret.* * ſubdiaconos Diſt. 23. c. 26.

CAP. V.

Non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſecretarium, quod Graeci Diãconicon appellant, ingredi, & contingere vaſa dominica. *Agath. cap. 66.* Diſt. 23. c. 31. & 32.

CAP. VI.

Non liceat cuilibet ex lectoribus ſacra altaris vaſa portare, nec aliis, niſi his, qui ab Epiſcopo ſubdiaconi fuerint ordinati. *Brac. 1. cap. 28. vide Mart. Brac. cap. 41. Iuo par. 6. cap. 377. decret.* Diſt. 23. c. 31. & 32.

CAP. VII.

Non liceat mulieri manum ſuam ad pallas dominicas mittere. *Antiſiod. cap. 37.*

CAP. VIII.

Quidam noſtrorum, verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis contra legem diuinam, canonicamque inſtitutionem feminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare; & quod his maius, indecentius, ineptiuſque eſt, corpus, & ſanguinem Domini populis porrigere, & alia quaeq. quae ipſo dictu turpia ſunt, exercere. Miranda ſane res eſt, vnde is illicitus in Chriſtiana religione irrepſerit vſus, vt quod viris ſaecularibus illicitum eſt, feminae, quarum ſexui nullatenus competit, aliquando contra fas ſibi licitum facere potuerint: quod quorundam Epiſcoporum incuria, & negligentia proueniſſe nulli dubium eſt. Vnde, vae nobis ſacerdotibus, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto a religione Chriſtiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt. Proinde vnuſquiſque Epiſcoporum ſollicite, ſagaciterque prouideat, ne in ſua parochia tale quid fieri

dein-

deinceps ſinat. *Pariſ. ſub Ludouic. & Loth. lib. 3. cap. 45.*

CAP. IX.

d. 23. c. 32 Non liceat cuilibet miniſteria tangere, niſi ſubdiacono, aut acolytho in ſecretario vaſa dominica. *Mart. Brac. cap. 41. Iuo par. 6. cap. 377. decret.*

CAP. X.

* miniſteria al. Xyſtus conſtituit, vt * vaſa ſacrata non tangerentur, niſi a miniſtris ſacratis. *Dam. in Xyſti.*

CAP. XI.

Soter conſtituit, vt nulla monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in ſancta eccleſia. *Damaſ. in Soter.*

CAP. XII.

Bonifacius conſtituit, vt nulla mulier, aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret in eccleſia, niſi miniſter. *Ex Pontif.*

De munditie, quae debetur vaſis, & pallis ſacris, & de modo, quo abluendae ſunt. Tit II.

CAP. I.

cap. 2. de cuſto. Euch. Greg. ix. & cap. 1. de immu. eccleſ. in 4. col. SVnt alii clerici, qui non ſolum eccleſias dimittunt incultas, verum etiam vaſa miniſterii, & veſtimenta miniſtrorum, ac pallas altaris, nec non et ipſa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus ſunt horrori. Quia vero zelus nos comedit domus Dei, &c. praecipimus, vt oratoria, vaſa corporalia, & veſtimenta praedicta munda, & nitida conſeruentur. Nimis enim videtur abſurdum, in ſacris ſordes negligere, quae dedecerent in profanis. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 19.*

CAP. II.

Vaſa altaris, & panni, vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſtate, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & proprio loco abſcondantur, vel igne crementur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incerti. cap. 27.*

CAP. III.

De conſe. d. 1. c. 38. * cathara De vaſis ſacris ita gerendum eſt. Altaris palla, * cathedra, candelabrum, & velum, ſi fuerint vetuſtate conſumpta, incendio dentur. quoniam non licet ea, quae in ſanctuario fuerint, male tractari, ſed incendio vniuerſa tradantur; cineres eorum in baptiſterio inferantur, vbi nullus tranſitus habeatur, aut in pariete, aut in foſſis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur. *Clem. ep. 2. in princ. Burch. lib. 3. cap. 216. Iuo par. 2. cap. 66. & par. 3. cap. 266. decret. Tarraconen. lib. 4. cap. 42.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 39. nemo. § 1. * intra Pallas, & vela, quae in ſanctuarii ſordidata fuerint miniſterio, diaconi cum humilibus miniſtris * iuxta ſacrarium lauent, non eiicientes foras a ſacrario velamina dominicae menſae, ne forte puluis dominici corporis male decidat a ſindone foris abluto; & erit haec operanti peccatum. Idcirco intra ſacrarium miniſtris praecipimus haec ſancta cum diligentia cuſtodire. Sane peluis noua comparetur, & praeter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi quae ad dominici altaris cultum pertinent; pallae altaris ſolae in ea lauentur, & in alia vela ianuarum. De velis autem ianuarum cura ſit oſtiariis ex admonitione maiorum, ne quis negligens, aut ignarus ad velum ianuae domus Domini manus incondite tergat: ſed ſtatim coërcitus diſcat omnis homo, quia velū atrii domus Domini ſanctum eſt, &c. *Clem. ep. 2. poſt princ. Burch. lib. 3. cap. 216. Iuo par. 3. c. 266. decret.*

CAP. V.

Non licet diacono velo, vel palla ſcapulas ſuas induere. *Antiſiod. cap. 13.*

CAP. VI.

Conqueſtum eſt in ſancto concilio de quibuſdam ſtultiſſimis presbyteris, vt quando incendium videant, corporale dominico corpore conſecratum ad extinguendum incendium temeraria praeſumptione in ignem proiiciāt. Ideoque decretum eſt, ſub anathematis interdictione, ne vlterius fiat. *Salegunſt. cap. 6. poſt Burch. decret. Iuo par. 15. cap. 172. decret.*

Corpora mortuorum olim pallis, aut ſacris veſtibus non tegebantur. Tit. III.

CAP. I.

EX amore fidelium huius ſedis Rectoribus, mos vltra meritum erupit, vt cum eorū corpora humanda deferuntur, haec dalmaticis contegant, eaſdemq. dalmaticas pro ſanctitatis reuerentia, ſibimet partiendas populus ſcindat; & cum adſint multa a ſacris corporibus Apoſtolorum, martyrumq. velamina, a peccatorum corpore ſumitur, quod pro magna reuerentia reſeruetur. De qua re praeſenti decreto conſtituo, vt feretrum, quo Romani Pontificis corpus ad ſepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur, &c. *Gregor. in ſynod. Roman. cap. 4. lib. 4. cap. 88. vel epist. 44. regiſtri.*

CAP. II.

Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum obuoluat; aut diaconus ſcapulas operiat, quae fuit in altari, aut quae data eſt in menſam Domini. Qui haec fecerit, vel leuiter, & quaſi nihil, & negligenter habuerit diuina myſteria, diaconus triennio, ſexq. menſibus a dominico alienus ſit altari, graui percuſſus anathemate. Quod ſi clericum preſbyter non commonuerit, decem annis, & quinque menſibus excommunicatus ſit; propterea quod de dominicis ſacramentis, ſubiecta ſibi De conſe. d. 1. c. 39.

non

non commonuerit myſteria, & poſtea cum grandi humilitate matri reconcilietur eccleſiae. *Clemen. epiſt. 2. in princ. vid. Antiſiod. cap. 12. & 13.*

CAP. III.

Obſeruandum, ne pallis, vel miniſteriis diuinis defunctorum corpuſcula obuoluantur. *Aruer. cap 3.*

CAP. IV.

De opertorio dominici corporis, ſeu palla altaris numquam ſacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur, obtegatur; quia ſacro velamine vſibus ſuis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluuntur. *Aruern. cap. 5. Burchar. lib. 3. cap. 107. Iuo par. 2. cap. 142. decre.*

CAP. V.

Non licet velo, vel pallis corpora mortuorum inuolui. *Antiſiod. c. 12.*

CAP. VI.

Pallia, quae ſuper corpora mortuorum poſita ſunt, non ponantur ſuper altare. *Synod. Bituricen. cap. 13. apud concil. Lemouicen. actio. 2.*

Epiſcopi vaſa eccleſiae conſeruent, & ne illa alienare audeant. Tit. IV.

CAP. I.

12. q. 2. c. 13. APoſtolicos & paternos canones renouans ſancta haec, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet, quae accipiuntur in redemptionem captiuorum: ſed nec tradere
* ſolaria f. * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, &c. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc diffinitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctae, & vniuerſali ſynodo agere, deponatur, ve praeuaricator diuinarum legum, & praeceptorum; caſſata videlicet omnino, quae facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo venditione, vel emphyteutica traditione, aut alia quauis alienatione, cimeliorum ſci-
*ſolariorum f. licet, & * ſalariorum, & locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex praedictis
* ſolariis f. cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiae iterum, quae eccleſiae ſunt, vel non reddiderit ad incidendam chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſquedum fecerit, quod ab hac ſancta & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syn. vij. gener. ſub Hadr. ij. cap. 13. Anſel. lib. 6. cap. 169. Caeſar. lib. 7. cap. 74.*

CAP. II.

Sicut reprehenſibile, & vltione dignum eſt, ſacrata quaepiam vaſa, praeterquam in ijs, quae lex, & ſacri canones praecipiunt, venundare: ita nulla eſt obiurgatione, vel vindicta plectendum, ſi pietatis cauſſa, pro captiuorũ fuerint redemptione diſtracta, &c. *Gregor. ad Fortunat. Epiſc. Fanenſem lib. 6. epiſt. 13. regiſt. indict. xv.*

CAP. III.

Quia peruenit ad nos, quod quidam ex Italiae eccleſijs clerici vaſa ſacra in Sicilia venũdarunt: idcirco Panthaleonem notarium noſtrum direximus, vt eadem vaſa ſollicita inueſtigatione requireret, &c. *Greg. Ioan. Epiſc. Syracuſ. lib. 7. regiſt. Indict. 1. epiſt. 27.*

CAP. IV.

Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotẽ, cui dedimus in mandatis, &c. vt miniſteria, atque ornatum eccleſiae, vel quidquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat, ſed augere. *Greg. ij. epiſt. 3. ad clerum & plebem Turingiae, poſt princ.*

CAP. V.

De his, qui ſcripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis, vt quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus * vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. *Arelat. 1. cap. 13.* * non

CAP. VI.

Caſellas, vel mancipiola eccleſiae, Epiſcopi, ſicut priſca canonum praecepit auctoritas, vel vaſa miniſterij, quaſi commendata fideli praepoſito, in integro eccleſiae iure poſſideant, &c. *Agath. cap. 7. Anſel. lib. 5. c. 86. in Rom.* 10. q. 2. c. 1.

Nemo vaſa, aut veſtes ſacras ad ſuũ vſum domeſticum transferat, aut vendat. Tit. V.

CAP. I.

SI quis auſus fuerit, quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere, euangelii inquam depictum codicem, aut figuram crucis, &c. aut vti tamquam communibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis: ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur; ſi monachi, aut laici, communione priuentur. *vij. ſyno. act. 7. in defin. in fin.*

CAP. II.

Vas aureum, vel argenteum ſacrum, &c. nemo in ſuos vſus conuertat, iniuſtum enim eſt. Si deprehenſus ſit, excommunicatione puniatur. *Apoſt. cap. 73.*

CAP. III.

Si forte quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſindonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudae Iſchariotis ſimilis aeſtimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit ſe ſupradicti Iudae ſuſcepturum poenam. *Clem. epiſt. 2. poſt princ. Iuo par. 2. cap. 65. & par. 6. cap. 88. decret.* 17. q. 4. c. 15.

CAP. IV.

Veſtimenta eccleſiaſtica, quibus Domino miniſtratur, cultuſque diuinus, omni cum honorificentia, & honeſtate a ſacerdotibus, reli- De conſe. d. 1. c. 41.

quiſque eccleſiae miniſtris celebratur, ſacrata debent eſſe, & honeſta. quibus aliis in vſibus, cum Deo eiuſque ſeruitio conſecrata, ac dedicata ſint, nemo debet frui, quam eccleſiaſticis, & Deo dignis officiis: quae nec ab aliis debent contingi, aut ferri, niſi a ſacratis hominibus, ne vltio, quae Balthaſar Regem percuſſit, ſuper haec transgredientes, & talia praeſumentes veniat diuina, & corruere eos faciat diuinae vltionis iuſtum flagellum ad ima. *Stephan. epiſt. 1. in fin. Iuo par. 2. cap. 74. decret. Anſelm. lib. 5. c. 26. Caeſar. lib. 8. c. 42. Tarrac. lib. 4. cap. 44.*

Dan. 5.

C A P. V.

Peruenit ad nos diaconos eccleſiae Catanenſis calciatos compagis procedere praeſumpſiſſe; quod quia nulli hactenus per totam Siciliam licuit, niſi ſolis tantummodo diaconis eccleſiae Meſſanenſis, quibus olim a praedeceſſoribus noſtris non dubitatur eſſe conceſſum, bene recolitis. Quia ergo tantae temeritatis auſus non eſt leuiter attendendus, cum omni hoc fraternitas veſtra ſubtilitate perquirat, &c. vt cognita veritate, quid fieri debeat, diſponamus, &c. *Gregor. ad Ioan. Syracuſan. Epiſcop. lib. 7. regiſt. Indict. 1. epiſt. 28.*

C A P. V I.

De conſe. d. 1. c. 42.

Ne ad nuptiarum ornatum miniſteria diuina praeſtentur; ne dum improborum contactu, pompaque ſecularis luxuriae polluuntur, ad officium ſacri myſterii videantur indigna. *Aruer. cap. 7. Burch. lib. 3. cap. 108. Iuo par. 2. cap. 143. decret. & lib. 1. tit. 4. cap. vlt. panor. Caeſar. lib. 8. cap. 42. & Tarraconen. lib. 4. cap. 44.*

C A P. V I I.

Omni cura, omnique ſtudio prouidendum eſt, ne hi, qui locum videntur obtinere regiminis, contumeliam videantur inferre caeleſtibus ſacramentis. Etenim, quod & auditui *terribile, & viſui execrabile iudicatur, quidam ſacerdotes vaſa Domini in proprios vſus aſſumunt, epulaſque ſibi in eis comedendas apponunt, &c. Perſona, quae ſciendo diuina vaſa, ad miniſteria, aut in vſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumendum elegerit; gradus ſui, vel officii periculum ſuſtinebit, ita tamen, vt ſi de ſaecularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur, ſi vero religioſus, ab officio deponatur. Sub hac damnationis ſententia, & illi obnoxii tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornamenta, vela, vel alia quaelibet indumenta, atque etiam vtenſilia ſciendo in ſuos vſus tranſtulerint, vel aliis donanda, vel vendenda crediderint, *Brac. iij. cap. 2.*

*horribile al.

C A P. V I I I.

In commune ſtatuit coadunatio noſtra; vt non tantum de ſacris miniſteriis, ſed etiam de vniuerſis eccleſiae ornamentis, nihil vnuſquiſque ſacerdotum pro ſuis vſibus, vel voluptatibus confringere, vendere, aut naufragare pertemptet. Si quis ſacerdotum hoc decretum violauerit, deponatur, &c. Atque inſuper ſi eiuſdem temeratoris extiterit propriae rei *habitatio, quidquid de eiſdem ſacris miniſteriis, vel ornamentis eccleſiae viſus eſt naufragaſſe, aut ipſe, aut pars eius, compellatur parti eiuſdem eccleſiae ex integro reformare. *Tolet. xvj. cap. 5.*

*ambitio al.

C A P. I X.

Nullus ſacerdos, aut clericus, ſiue laicus praeſumat calicem, aut patenam, aut quaelibet vaſa ſacra, & diuino cultui mancipata ad alios vſus retorquere. Si quis de calice ſacrato, quo ſanguis Chriſti accipitur, aliud bibit, praeter Chriſti ſanguinem; & patenam ad aliud officium habet, quam ad altaris miniſterium; deterrendus eſt exemplo Balthaſſar; qui dum vaſa Domini in vſus communes aſſumpſit, vitam pariter cũ regno amiſit. *Theodulphus ad presbyteros Aurel. cap. 18.*

Dan. 5.

C A P. X.

Stephanus conſtituit ſacerdotes, & leuitas veſtibus ſacratis in vſu quotidiano non vti, & niſi in eccleſia tantum. *Damaſ. in Steph.*

Corporale ſit lineum.

Tit. V I.

C A P. I.

Sacrificium altaris non in ſerico panno, aut tincto quiſquam celebrare praeſumat, ſed in puro lineo ab Epiſcopo conſecrato, terreno ſcilicet lino procreato, atque contexto: ſicut corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone munda ſepultũ fuit. *Syn. Rom. 267. Epiſcopo. ſub Silu. in epilogo. Burch. lib. 3. cap. 99. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 39. panor. & lib. 2. cap. 134. decret. Anſel. lib. 9. cap. 2.*

De conſe. d. 1. c. Conſulto. 45.

Matt. 27 & .

C A P. I I.

Silueſter conſtituit, vt ſacrificium altaris non in ſerico, neque in panno tincto conſecraretur, niſi tantum in lineo ex terra procreato, ſicut Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone linea, & munda ſepultum fuit. *Damaſ. in Silueſt.*

Ioan. 19.

De veſtibus, & inſignibus propriis ſacerdotum, & aliorum miniſtrorum, & de vaſis, quae illis in ordinatione conferuntur.

Tit V I I.

C A P. I.

De ſuperhumerali, quod proprium eſt Epiſcoporum. *Syn. viij. gen. Act. ij. poſt medium.*

C A P. I I.

Presbyteris, & diaconis depoſitis, cum reconciliabantur, olim reddebat Pontifex oraria. *Syn. gen. viij. Act. 2. poſt med.*

CAP.

CAP. III.

Introductus eſt Photius baculo innixus, & cum eo Gregorius dudum Syracuſanus. Marinus Deo amiciſſimus diaconus ſanctae Romanorum eccleſiae, & Vicarius dixit: Tollite baculum de manu eius, ſignum eſt enim dignitatis paſtoralis, quod hic habere nullatenus debet: quia lupus eſt, & non paſtor. *ſynod. viij. gener. act. 7. in princip.*

CAP. IV.

De vita, & honeſ. cler. c. 15. clerici. Greg. ix. c. 4. co. ti. in 4. coll. Cappas manicatas ad diuinum officium intra eccleſiam nulli gerant, ſed nec alibi, &c. Pontifices autem in publico, & in eccleſia ſuper indumentis lineis omnes vtantur, niſi monachi fuerint, &c. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 15. in med.*

CAP. V.

Vt diaconi non eſſent plures per parochias, niſi duo, & Cardinales vrbis Romae ſeptem, & dalmaticis vterentur, & pallalinoſtima laeua eorum tegeretur. *Silueſt. in ſyno. Roman. cclxxxiv. Epiſcopor. c. 6.*

CAP. VI.

d. 13. c. 10 Communis filius Petrus diaconus nobis innotuit, quod fraternitas veſtra tempore, quo hic fuit, popoſcerit, vt ſibi, & archidiacono ſuo vtendi dalmaticis licẽtiam praeberemus. Sed quia ita hominum ſuorum infirmitate cõpulſus feſtinanter abſceſſit, vt nec ipſe moeror incumbens diu, vt dignum erat, & res deſiderata poſcebat, ſineret permanere; & nos in multis implicitos eccleſiaſticae rationis conſideratio nouum hoc inconſulte, & ſubito non permitteret indulgere; idcirco poſtulatae rei prolongatus effectus eſt. Nunc vero caritatis tuae bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis noſtrae ſerie, petita concedimus, atque te, vel archidiaconum tuum dalmaticarum vſu decorandos eſſe conceſſimus, eaſdẽq. dalmaticas, Ciriaco Abbate deferente, tranſmiſſimus. *Greg. Aregio Epiſcopo Francorum lib. 7. regiſt. epiſt. 111. Anſel. lib. 6. c. 88.*

CAP. VII.

*diſt. 23. c. 27 miniſtrum. * ſubdiaconum* Non oportet *miniſtrum orarium ferre, neque ianuas derelinquere. *Laod. cap. 22. Anſel. lib. 7. cap. 82.*

CAP. VIII.

diſt. 23. c. 28. Non oportet lectores, vel cantores orarium ferre, & ita legere, vel canere. *Laod. cap. 23. Anſel. lib. 7. c. 83.*

CAP. IX.

diſt. 23. c. 15. Subdiaconus cum ordinatur, &c. patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum; de manu vero archidiaconi vrceolum cum aqua, * & mantile, & manutergium. *Carthag. iv. cap. 5. Vide Iſidor. lib. 2. de eccleſ. officiis. cap. 10. apud Aquiſgran. cap. 6.* Raban. *de inſtitutis clericor. lib. 1. cap. 8. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 8. panor. & par. 6. cap. 9. in fin. & c. 14. decr. Anſel. lib. 7. c. 51.*

*aquamanile

CAP. X.

diſt. 23. c. 16. Acolythus cum ordinatur, &c. ab archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda eccleſiae lumina mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti. *Carthag. iv. cap. 6. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 15. decr. Anſel. lib. 7. cap. 50.*

CAP. XI.

Exorciſta cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi; dicente ſibi Epiſcopo, &c. *Carthag. iv. cap. 7. Anſel. lib. 7. cap. 57. Iuo lib. 3. tit. 3. c. 10. panor. & par. 6. c. 16. decr.* *d. 23. c. 17*

CAP. XII.

Lector cum ordinatur, &c. Epiſcopus ſpectãte plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens: Accipe, & eſto relator verbi Dei, &c. *Carthag. iv. cap. 8. Anſel lib. 7. cap. 55. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 11. & par. 6. c. 17. decr.* *d. 23. c. 18.*

CAP. XIII.

Oſtiarius cum ordinatur, &c. tradat ei Epiſcopus claues eccleſiae de altario, dicens: Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quae his clauibus recluduntur. *Carth. iv. cap. 9. Anſel. lib. 7. cap. 54. Iuo lib. 3. tit. 3. c. 12. panor. & par. 6. c. 18. decr.* *d. 23. c. 19*

CAP. XIV.

Diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis alba induatur. *Carthag. iv. c. 41. Anſel. lib. 7. c. 61. Caeſar. lib. 8. c. 20.* *d. 93. c. 29*

CAP. XV.

Qui altario miniſtrant, vel vaſa ſacro officio deputata contrectant, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili, ſe abſtineant. *Ilerd. cap. 1.* *diſt. 50. c. 36. de his clericis.*

CAP. XVI.

Quia aliquanti huius prouinciae eccleſiae diacones abſconſis infra tunicam vtuntur orarijs, ita vt nihil differre a ſubdiacono videantur, vt de cetero ſuperpoſito ſcapulae, ſicut decet, vtantur orario, placuit. *Bracaren. I. cap. 27.*

CAP. XVII.

Lectores in eccleſia in habitu ſeculari non pſallant, neque * gradus gentili ritu dimittant. *Brac. I. cap. 29.* * granos al.

CAP. XVIII.

Epiſcopus depoſitus reſtitutus a ſynodo recipit orarium, annulum, & baculum; presbyter orarium, & planetam: diaconus orarium, & albam: ſubdiaconus patenam, & calicem: ſic & reliqui gradus ea in reparationem ſui recipiant, quae cum ordinarentur, perceperant. *Tolet. iv. cap. 27. Burch. lib. 2. c. 192. Iuo lib. 3. tit. 7. c. 5. panor. & par. 5. c. 367. & par. 6. c. 237. decr. Anſel. lib. 8. c. 27.* *11. q. 3. c. 65.*

CAP. XIX.

Oraria duo nec Epiſcopo induere liceat, nec presbytero, nec diacono. Sed diaconus vnum orarium geſtet in ſiniſtro humero, quando orat, id eſt, praedicat: dexteram habeat liberam ad miniſterium, &c. Purum vero ſit eius orarium, nec vllis coloribus, aut auro ornatum. *Tolet. iv. cap. 39. Anſel. lib. 7. cap. 80.* *Diſt. 25. vnũ. c. 3.*

Caeſar. lib. 4. cap. 103.

CAP. XX.

dist. 23. c. 9. eccleſiaſtica. Cum antiqua, & eccleſiaſtica nouerimus inſtitutione praefixum, vt omnis ſacerdos, cum ordinatur, orario vtroque humero ambiatur, ſcilicet, vt qui imperturbatus praecipitur cōſiſtere inter proſpera & aduerſa, virtutum ſemper ornamento vtrobique circumſeptus appareat: qua ratione in tempore ſacrificii non aſſumit, quod ſe in ſacramento recepiſſe non dubitat? Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quiſque percepit in conſecratione honoris, hac *retineat & in oblatione, vel perceptione ſuae ſalutis, ſcilicet vt cum Sacerdos ad ſollemnia miſſarum accedit, aut pro ſe Deo ſacrificium oblaturus, aut ſacramentum corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circumſeptus, ſicut & tēpore ordinationis ſuae dignoſcitur conſecratus; ita vt de vno, eodemq. orario ceruicem pariter, & vtrumque humerum premens, ſignum in ſuo pectore * praeparet crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitae ſubiaceat. *Brac. iij. c. 3.*

* retētet al.

* praeſerat al.

CAP. XXI.

Presbyteri ſine intermiſſione vtantur orariis propter differentiam ſacerdotii dignitatis. *Magun. c. 28. Capitul. lib. 5. c. 81. Burch. lib. 2. c. 101. Iuo par. 6. c. 178. decr.*

CAP. XXII.

Subdiaconi vaſa corporis, & ſanguinis Chriſti diaconibus ad altaria Domini offerunt, &c. Hi cum ordinantur, &c. patenam tantum, & calicem de manu Epiſcopi; & ab Archidiacono ſcyphum aquae cum aquamanili, & manutergium accipiunt. *Iſidor. lib. 2. cap. 10. de eccleſ. offic. apud Aquiſgr. cap. 6. vide Carthag. iv. cap. 5.*

CAP. XXIII.

Cuncti presbyteri, vt libros, & ſacerdotalia veſtimenta ſuo Epiſcopo in proxima ſynodo oſtendant, expreſſe commendatum eſt. *Meten. cap. 3.*

CAP. XXIV.

Qui ſcienter excommunicatum ſuſceperit, &c. ab ordine presbyter ceſſet, nec gradum recipiat, niſi ſatisfactus ab Epiſcopo ſuo ſacris veſtimentis reinduatur, &c. Quando autem Epiſcopus presbyterum depoſuerit, ſic agat: Iubeat eum prius indui omnibus ſacerdotalibus indumentis, deinde manu ſua auferat manipulum, deinde caſulam, deinde mediam ſtolam de collo reflectat inter ſcapulas ſub latere dextro, & depoſitus eſt a presbyteratu, & diaconatu. *Concil. Lemouicen. actio. 2. poſt med.*

CAP. XXV.

Quando more ſolito ad ſynodum conuenitis, veſtimenta, & libros, & vaſa ſancta, cum quibus veſtrum miniſterium, & iniunctum officium peragitis, vobiſcum deferte: nec non duos, aut tres clericos, cum quibus Miſſarum ſollemnia celebratis, vobiſcum adducite, vt probetur, quam diligenter, quam ſtudioſe Dei ſeruitium peragitis. *Theodulph. ad presb. Aurelian. cap. 4.*

CAP. XXVI.

Vrbanus fecit miniſteria ſacrata omnia argentea, & patenas argenteas xxv. appoſuit. *Damaſ. in Vrban. Tribur. c. 18.*

CAP. XXVII.

Stephanus conſtituit ſacerdotes, & leuitas veſtibus ſacratis in vſu quotidiano non vti, & niſi in eccleſia tantum. *Damaſ. in Steph.*

CAP. XXVIII.

Eutychianus conſtituit, vt quicumque fidelium martyrem ſepeliret, ſine dalmatica, aut collobio purpurato nullatenus ſepeliret. *Damaſ. in Eutych.*

CAP. XXIX.

Silueſter conſtituit, vt diaconi dalmaticis in eccleſia vterentur, & palla linoſtima laeua eorum tegeretur. *Damaſ. in Silueſt.*

CAP. XXX.

Zoſimus conſtituit, vt diacones laeuas tectas de pallis linoſtimis haberent. *Ex Pontif.*

De pallio. Tit. VIII.

Vide lib. iij. tit. iv. quib. adde.

CAP. I.

MAcarius Epiſcopus Antiochenus haereſis damnatus deponitur, in ipſaq. depoſitione pallio exuitur. *vi. ſyno. gener. CP. act. 8. in med.*

CAP. II.

Honoratus Archidiaconus eccleſiae Salonitanae a ſanctae memoriae deceſſore meo miſſa ſupplicatione popoſcerat, vt ab Antiſtite ſuo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinem nullo modo cogeretur, &c. Proinde experientiam tuam praeſentis praecepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus coniungens in Salonem Natalem fratrem coēpiſcopumq. noſtrum ſaltem tot ſcriptis admonitum ſtudeat adhortari, vt ſupra memoratum Archidiaconum in ſuo ſtatim loco ſuſcipiat. Quod ſi facere hoc contumaciter, vt conſueuit, forte diſtulerit; vſum ei pallij, qui ab hac Sede conceſſus eſt, ex auctoritate Sedis Apoſtolicae contradicito. Quem ſi etiam amiſſo pallio, adhuc in eadem pertinacia perſeuerare perſpexeris, Dominici quoque corporis, ac ſanguinis eumdem antiſtitem participatione priuabis. *Greg. lib. 2. regiſt. epiſt. 16. Antonino Subdiacono.*

CAP. III.

Illud, frater chariſſime, tibi non putamus ignotū, quod paene de nullo Metropolitano, in quibuſlibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus, vſum ſibi pallii vendicaſſe. Et quod bene hanc conſuetudinem generalis eccleſiae noueritis, veſtris nobis mani- diſt. 100. cap. 8.

manifeſtiſſime ſignificaſtis epiſtulis : quibus praeceptum beatae memoriae deceſſoris noſtri Ioannis Papae nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexum, continens omnes conſuetudines ex priuilegio praedeceſſorum noſtrorum conceſſas vobis, eccleſiaeq. veſtrae debere ſeruari. Confitemini igitur aliam eſſe generalis eccleſiae conſuetudinem; poſtquam ea, quae vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium Metropolitanorum etiam a tua eſt fraternitate ſeruandus, aut ſi tuae eccleſiae aliquid ſpecialiter dicis eſſe conceſſum, praeceptumve a prioribus Romanae vrbis Pontificibus; quod haec Rauennati eccleſiae ſunt conceſſa, a vobis oportet oſtendi. Quod ſi hoc non oſtenditur, reſtat, poſtquam talia agere, neque conſuetudine generali, neque priuilegio vendicas, vt vſurpare te comprobes, quod feciſti, &c. Decorari pallio volumus forſan moribus indecori; dum nihil in Epiſcopali ceruice ſplendidius fulget, quam humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, ſi honores ſuos ſibi quibuſlibet argumentis ſtabili propoſuit mēte defendere, aut generalitatis vſum ex non ſcripto ſequi, aut ex ſcriptis priuilegiis ſe tueri. Quod ſi poſtremo nihil horum eſt, alijs Metropolitanis huius te praebere nolumus praeſumptionis exemplum, &c. Admoneo quatenus niſi deceſſorum meorum munificentia tibi haec per priuilegium attributa docueris, vt in plateis pallium vlterius non praeſumas: ne non habere & ad miſſas incipias, quod audacter & in plateis vſurpas. De ſecretario autem, quod fraternitas tua reſediſſe cum pallio, & filios eccleſiae ſuſcepiſſe, & fecit, & excuſauit; nunc interim nihil quaerimus, quia ſynodorum ſententiam ſequentes minores culpas, quae negantur, vlciſci recuſamus. Hoc tamen quia ſemel, & iterum ſit factum cognouimus, ſed fieri prohibemus. *Gregor. lib. 2. epiſt. 54. ſiue cap. 93. indict. 1. Ioanni Epiſcopo Rauennati. Anſelm. lib. 6. cap. 87.*

CAP. IV.

Diſt. 100. cap. 10. Pallium vobis ex more tranſmiſimus, & vices vos Apoſtolicae Sedis agere iterata innouatione decernimus. *Greg. lib. 4. epiſt. 15. ſeu cap. 59. Ioanni Epiſcopo primae Iuſtinianae Illyricae. Anſel. lib. 6. c. 95. vel c. 99.*

CAP. V.

Diſt. 100. cap. 6. Pallium tibi tranſmittimus, quo fraternitas tua intra eccleſiam ad ſola miſſarum ſolemnia vtatur. *Gregor. lib 4. epiſt. 51. ſeu cap. 95. Virgilio Epiſcopo Arelat. Anſel. lib. 6. cap. 90. vel cap. 98.*

CAP. VI.

Diſt. 100. cap. 3. Nouit fraternitas veſtra, quia prius pallium, niſi dato commodo, non dabatur. Quod quia incongruum erat, facto concilio ante corpus beati Petri Apoſtolorum Principis, tam de hoc, quam de ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetuimus. *Greg. lib. 4. epiſt. 55. ſeu cap. 99. Ioanni Corinthi Epiſcopo. Anſel. lib. 6. c. 82. vel 90.*

CAP. VII.

Scriptorum veſtrorum inſinuatio, patefecit Andream fratrem noſtrum Nicomedianae ciuitatis Epiſcopum, Deo propitiō, ſolemniter ordinatum, &c. Supraſcripto igitur Andreae fratri, & coepiſcopo noſtro pallium nos direxiſſe agnoſcite, atque priuilegia cuncta conceſſiſſe, quae praedeceſſores noſtri eius praedeceſſoribus contulerunt. *Greg. lib. 5. epiſt. 7. ſeu cap. 107. indict. 14. Epiſcopis Epiri. Anſel. lib. 6. c. 91. vel cap. 100.* Diſt. 100. cap. 11.

CAP. VIII.

Priſca conſuetudō obtinuit, vt honor pallii, niſi exigentibus cauſſarum meritis, & fortiter poſtulanti dari non debeat. *Greg. lib. 7. epiſt. 5. Brunichild. Reginae. Anſelm. lib. 6. cap. 85. vel 93. Caeſar. lib. 3. c. 52.* Diſt. 100. cap. 2.

CAP. IX.

In ea ſynodo, quam contra Simoniacam haereſim per fratrem & coepiſcopum noſtrum Syagrium decreuimus congregari, ſanctitatem veſtram volumus intereſſe, atque eidem fratri ita pallium, quod tranſmiſimus, tribui, ſi prius ſe promiſerit illicita, quae prohibuimus, per definitionem ſynodicam a ſancta eccleſia remouere. De qua ſynodo omnem nobis ſubtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus ſcriptis diſcurrentibus nuntiare, vt ipſe, cuius nobis ſanctitas valde experta eſt, nos reddas de omnibus certiores. *Greg. lib. 7. epiſt. 111. Aregio Epiſcopo. Anſel. lib. 6. cap. 88. vel 90.* Diſt. 100. c. 5.

CAP. X.

Rationis ordo omnino nos admonet, vt cum vſu pallij aliqua ſimul, ſicut diximus, largiri priuilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento, cura quoque ſollicitudinis debet accreſcere, vt cultui veſtrum, actionis quoque ornamenta conueniant; oportet, vt enixius in cunctis ſe ſtudiis veſtra fraternitas exerceat, & circa ſubiectorum actus ſit cura vigilans, vt veſtrum illis exemplum inſtructio, & vita magiſtra ſit. *Greg. lib. 7. epiſt. 112. Syagrio Epiſcopo Auguſtudunenſi. Anſelm. lib. 6. cap. 86.* Diſt. 100. cap. 9.

CAP. XI.

Fratri, coëpiſcopoq. noſtro, Syagrio pro eo, quod in ea praedicatione, quae in Anglorum gente, auctore Domino facta eſt, deuotum ſe vehementer exhibuit, pallium ad miſſarum ſollemnia vtendum tranſmiſimus, vt quia iuuare ſpiritualia ſtuduit, Apoſtolorum Principis ſolatio, in ipſo quoque inueniatur ſpiritali ordine profeciſſe. *Greg. ad Brunichild. Reginam lib. 7. regiſt. epiſt. 113.*

CAP. XII.

Cum a Sede Apoſtolica veſtrae inſignia dignitatis *(loquitur de pallio)* exigitis, quae a beati Petri tantum corpore aſſumuntur, iuſtum eſt, vt vos quoque Sedi Apoſtolicae ſub-

ictionis debita ſigna ſalutis exhibeatis, quae vos cum beato Petro, tamquam membra de membro habere, & catholici capitis vnitatem ſeruare declaret. *Paſchalis ij. in epiſt. ad Archiepiſcop. Polon.*

CAP. XIII.

Significamus Deo placitae paternitati veſtrae, die xvij. Kal. Auguſt. indictionis quartae, noſtram humilitatem, diuina gratia, ſuo, vt praecepit, munere praeueniente, veſtris ſanctis ad Deo dignis precibus, in ſancta Romana eccleſia Pontificalis honoris accepiſſe conſecrationem, & ſtolam. *Athanaſius, & alij ad Felic. ij. poſt. med.*

CAP. XIV.

Marcus conſtituit, vt Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopos vrbis, tunc pallio vteretur, & ab eodem Epiſcopus vrbis Romae conſecraretur. *Damaſ. in Marci.*

De luminibus. Tit. IX.

CAP. I.

SI clericus, vel laicus ab eccleſia auferat ceram, vel oleum, excõmunicetur; & quinquies amplius, quod abſtulit, reſtituat. *Apoſt. cap. 72.*

CAP. II.

Dum Dominus donauerit quietem, augebuntur & luminaria ſanctorum. *Zachar. epiſt. 4. ad Bonifacium poſt med.*

CAP. III.

Prohibendum, ne lucernas hi, qui ab immundis ſpiritibus vexantur, publice accendant. ſi facere contra interdictum voluerint, abſtineãt a communione. *Eliberit. cap. 37.*

CAP. IV.

Diſt. 23. c. 6. Acolytus ab Archidiacono accipiat ceroſcrarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda luminaria mancipari. *Carthag. iv. can. 6. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 15. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 50.*

CAP. V.

Omnibus diebus veſperas, & matutinas clerici celebrent: quia deſiſtente clero, quod eſt peſſimum, comperimus in baſilicis nec luminaria miniſtrari. *Tarr. c. 7. ad finem.*

CAP. VI.

Placuit, vt de rebus eccleſiaſticis tres aeque fiant portiones, ideſt vna Epiſcopi, alia clericorum, tertia in reparatione, vel in luminariis eccleſiae, * de qua parte, ſiue archipresbyter, ſiue archidiaconus illam adminiſtrans Epiſcopo faciat rationem. *Brac. cap. 25.*

* quarta

CAP. VII.

10. q. 3. c. 1. Placuit, vt nullus Epiſcoporum tertiam partem, ex quacumque oblatione populi in eccleſiis parochialibus requirat, ſed illa tertia pars pro luminaribus eccleſiae, vel * reparatione ſeruetur, & ſingulis annis Epiſcopo inde ratio fiat, &c. *Brac. ij. cap. 2.*

* recuperatione.

CAP. VIII.

1 q. 2. c. 1. Non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tamquam domus priuata, conſecretur eccleſia. *Brac. ij. c. 5. Vorma. cap. 3. Burch. lib. 3. cap. 37. Iuo par. 3. cap. 42. decret.*

CAP. IX.

Placuit Dei ſacerdotibus, vt quiſquis Antiſtes infra ſuam parochiam Dei aulam inquirat; & munificus ille, qui ſanctam Dei aedificauerit eccleſiam, quo ibidem pro ſua mercede largitus eſt, eodem loco * presbyter ſecundum priorum canonum inſtituta * deſeruiens habeat: & ſi presbyterum ea facultas habere non permittit; vel diaconus inſtituatur. Certe ſi minor eſt cenſus, oſtiarius a ſacerdote ſit electus, qui nitorem infra ſinus ſanctae eccleſiae faciat, qui & ſanctatum reliquiarum luminaria omni ſubſequenti nocte accendat. *Tolet. ſub Reccar.* Rege *cap. 2.*

* presbyterum ſ. * ſeruientem.

CAP. X.

De lucerna, & cereo, intra vigilias ante paſcha; *vide Tolet. iv. cap. 8.*

CAP. XI.

Sicut in aliis eccleſiis veſpertino tempore, poſt lumen oblatum, prius dicitur veſpertinũ. *Emerit. cap. 2.*

CAP. XII.

Quicumque ſacerdotum, vel miniſtrorum deinceps cauſſa cuiuſlibet doloris, vel amaritudinis permotus, altare diuinum veſtibus ſacratis exuere praeſumpſerit; ſeu etiã ſi conſueta luminariorum ſacrorum obſequia de templo Domini ſubtraxerit, vel extingui praeceperit. &c. ſi eum ante verae paenitudinis coram Metropolitano ſatisfactio non purgauerit, ignobilitati perpetuae mancipatus, & loci ſuae dignitatis ſe nouerit, & honore priuandum. Illis perſonis ab hac vltionum ſententia ſeparatis, quas aut contaminationem ſacrorũ ordinum, vel ſubuerſionem ſanctae fidei metuentes, aut hoſtilitatem, vel obſidionem perferentes, &c. talia feciſſe contingerit. *Toleta. xiij. cap. 7.* 26. q. 5. c. 23.

CAP. XIII.

Quidam fratres dixerũt conſuetudinis antiquae fuiſſe in eorũ eccleſiis, vt pro balſamo emendo ad chriſma faciendum, ſiue pro luminaribus eccleſiae concinnandis binos, vel quaternos denarios presbyteri darent. [Statuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt, ita etiam pro balſamo, ſiue luminaribus emendis nihil presbyteri chriſma accepturi dent, &c. Epiſcopi de facultatibus eccleſiae balſamum emant: luminaria ſinguli in eccleſiis ſuis concinnanda prouideant. *Cabilo. ſub Carolo cap. 16. Burch. lib. 4. cap. 93. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 91. panor. & par. 1. cap. 287. decr.* 1 q. 1. c. 106.

CAP. XIV.

Cuſtodes eccleſiae luminaria cum omni diligentia *(ad horas canonicas)* concinnanda prouideant. *Aquiſgranen. ſub Ludouic. c. 131.*

CAP. XV.

Nec quempiam offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina, & ſuaue olentia thymiamata accenduntur. ſymbolicos enim iſta fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum recurrit]; hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſeruos bonos honor, erga ipſum Dominum commune beneuolentiae ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina ſymbola ſunt immaterialis illius, & a Deo dati luminis: aromatum autem incenſio, ſinceram, & totum ſancti Spiritus aflatum, & repletionem ſignificat. *German. Epiſcop. CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos apud vij. ſynod. act. 4. in fin.*

CAP. XVI.

Ioannes tertius ampliauit, & reſtaurauit coemeteria ſanctorum martyrum, & conſtituit, vt oblationes, & * amulae, vel luminaria in eadem coemeteria per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur. *Ex Pontif.*

* ampullae al.

CAP. XVII.

Diſpoſuit *(Gregorius tertius)* vt in coemeteriis circumquaque poſitis Romae in diebus natalitiorum *(Sanctorum)* luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportarentur, &c. *Ex Pontif.*

CAP. XVIII.

Zacharias xx. libras auri pro emendo oleo annue, vt de lucro eorum in luminaribus apoſtolicis proficiat, inſtituit; & conſtitutum ſub anathematis vinculo obligauit. *Ex Pontif.*

De campanis, & cymbalis. Tit. X.

CAP. I.

c. 25. de priuileg. Greg. ix. c. 8. eo tit. in 4. col.

Concedimus Epiſcopis, vt cum commune terrae fuerit interdictum, excommunicatis, & interdictis excluſis, poſſint quandoq. ianuis clauſis, ſuppreſſa voce, non pulſatis campanis celebrare officia diuina, &c. *Innoc iij. in conc. gen. Later. cap. 58.*

CAP. II.

Cum ſanctae ciuitati reliquiae ſacrae appropinquaſſent, omnibus res ea fuit declarata, & ſignificata. Itaq. laetitia magna perfuſi omnes, ſurgentes ſubito, lignaque ſacra pulſantes inuicem obuiam facti ſunt, &c. *Ex miraculis ſancti Anaſtaſii martyris. vij. ſyn. act. 4. ante med.*

CAP. III.

Tempore Vitaliani Imperator Conſtantinus, *(& eius milites)* Syracuſis vaſa ſacrata, vel cymbala ſanctarum Dei eccleſiarum auferentes nihil dimiſerunt. *Ex Pontif.*

De aqua benedicta. Tit. XI.

CAP. I.

Manente eccleſia, & altari, fraternitati tuae inſinuatione praeſentium innoteſcat, quod ipſa reconciliari poterit *(poſt humani ſanguinis effuſionem)* per aquam cum vino, & cinere benedictam. *Innocentius iij. Compoſtella. Epiſcopo.*

De conſe. eccleſ. vel alta. c. 4. ap. Greg. ix. de dedic. in 3. col. c. 3.

CAP. II.

Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, ac purificentur, quod & omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulae aſperſus ſanguine populum ſanctificabat, atq. mundabat: multo magis aqua ſale aſperſa, diuiniſque precibus ſacrata populum ſanctificat, atque mundat. Et ſi ſale aſperſo per Heliſaeum prophetam ſterilitas aquae ſanata eſt: quanto magis diuinis precibus ſacratus, ſterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos ſanctificat, atque mundat, & expurgat, & cetera bona multiplicat, & inſidias diaboli auertit, & a phantaſmatis verſutijs homines defendit? Nam ſi tactu fimbriae veſtimenti Saluatoris ſaluatos infirmos eſſe non dubitamus: quanto magis virtute ſacrorum eius verborum diuinitus ſacrantur elementa, quibus ſanitatem corporis, & animae humana percipit fragilitas? His ergo, & alijs inſtructi documentis vota ſingulorum Domini ſacerdotes reſpicite, & in virtute Spiritus ſancti diuinis precibus per miniſterium vobis diuinitus collatum perficere certate. *Alexand. epiſt. 1. poſt med. Burchar. lib. 2. cap. 53. Iuo par. 2. cap. 68. decr. Tarrac. lib. 4. cap. 1.*

De conſe. d. 3. c. 20. *Heb. 9.* *4. Reg. 2. d* *Matt. 14. d.*

CAP. III.

De aqua * benedicta ad conſecrationem eccleſiae. *Vigil. epiſt. 1. ad med.*

* exorcizata.

CAP. IV.

Fana idolorũ deſtrui minime debeant, ſed ipſa, quae in eis ſunt, idola deſtruãtur. Aqua benedicta fiat, in eiſdẽ fanis aſpergatur, altaria conſtruantur, reliquiae ponantur, &c. *Gregor. ad Mellit. Abbat. in Francijs lib. 9. regiſt. epiſt. 71.*

CAP. V.

Cum ſacerdos audierit aliquem infirmari in ſua plebe, quamcitius ad eum pergat, & ingreſſus cubiculum, aquam benedictam ſuper eum, & per omne cubiculum adſpergat cum antiphona; Aſperges me Domine, & verſu, Exurgat Deus. *Nannet. cap. 4.*

Pſal. 50. *Pſal. 67.*

CAP. VI.

Alexander conſtituit aquam aſperſionis cũ ſale benedici in habitaculis hominum. *Dam. in Alex.*

De Dyptichis ſacris. Tit. XII.

CAP. I.

Numquid omnes *(Epiſcopi ab Acacio electi)* Imperatoris nomen ex dyptichis abſtulerunt. *Gelaſ. epiſt. 6. ad Epiſc. Dardaniae. poſt med.*

CAP.

CAP. II.

Anathematizato ſpecialiter per libellum Acacio, de praedeceſſorum eius nominibus taceatur; abraſis eorum de diptycorum inſcriptione, vocabulis, &c. *Hormiſda in Indiculo legatis ad Iuſtinum Aug. dato.*

CAP. III.

Catholicorum numero adiungi deſiderans S. Papae Leonis in dypticis nomen aſſeueras ſcriptum. *Hormiſda Ioan. Epiſc. CP.*

CAP. IV.

In venerabili diptycho, in quo piae memoriae tranſitum ad caelos habentium Epiſcoporum vocabula continentur, quae tempore ſanctorum myſteriorum ſecundum ſanctas regulas releguntur, &c. *In epiſt. Epiſcoporum Aegypti ad Anatolium CP. Archiep. poſt med. pro conc. Chalcedon. in 3. par.*

CAP. V.

De atrio dypticho, *eſt in conc. CP. ſub Mena contra Anthymum, relecto in concilio v. gener. act. 1. in principio.*

CAP. VI.

Sanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: Reuerentiſſimus ſacrorum cuſtos vaſorum iſtius ſanctiſſimae eccleſiae adferat ad conſiderationem nobis, & recitationem huius ſacra dypticha, in quibus ſanctae memoriae ſacerdotum iſtius optimae ciuitatis ſcripta continentur vocabula. Ioannes presbyter, & cimiliarcha dixit: Secundum iuſſionem veſtrae ſanctitatis inter ſacra vaſa, quae a me ſeruantur, habentes dypticha iſta protuli, & ad recitationem porrigo, &c. Sanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: Ad auditum noſtrae mediocritatis, ſed etiam illorum qui ad teſtimonium producti ſunt reuerentiſſimi, & clariſſimi, & honeſtiſſimi viri, recitentur ſacra dypticha, quae declarant ſanctae memoriae connumerationem ſacerdotum iſtius Mopſueſtanae ciuitatis; ex quo immaculata, & orthodoxa fides praedicatur, vſque ad hunc ſacerdotem, qui in praeſenti xiii. indictione defunctus eſt, & lecta ſunt nomina ex tribus dyptichis, &c. Sanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: Porrigantur & nobis ad recitationem, & conſiderationem, quae manifeſta facta ſunt ſacra dypticha, vt vnuſquiſque noſtrum perlegat, & inſpiciat. & oblata ſunt ſanctiſſimis Epiſcopis (*& quaeſitum de Theodoro ablato, & de Cyrillo poſito*) in dyptichis, &c. *In conc. Mopſueſtan. contra Theodor. relato in v. ſyno. gen. collat. 5. in med.*

CAP. VII.

Ad ſatisfaciendum ſcripſimus, vt & venerabile nomen ſanctae recordationis Leonis quondam vrbis Romae Archiepiſcopi, in ſacris dyptichis tempore conſecrationis propter concordiam affigeretur, & veſtrum benedictum nomen ſimiliter in dyptichis praediceretur. *Ioannes CP. Epiſc. Hormiſdae Papae.*

CAP. VIII.

Poſt factum libellum ab Epiſcopo CP. nomen Acacij de dyptichis eſt deletum, &c. ſimiliter deleta ſunt de dyptichis Zenonis, & Anaſtaſii nomina, &c. *ex ſuggeſtione Dioſcori diaconi ad Hormiſdam Papam.*

CAP. IX.

Quos veſtra Apoſtolica Sedes condemnans in ſacris dyptichis recitare non iuſſit, eos nec ego inter ſacra facio nominari myſteria. &c. *Epiphan. CP. Epiſcop. in relatione ad Hormiſdam.*

CAP. X.

Omni intentione ordinauimus, vt venerabilis eccleſia CP. nec non complures aliae vota ſuſcipiant veſtra, non ſolum in ceteris, ſed in auferendis etiam nominibus ex ſacris dyptichis, quae remouenda maxime poſtulaſtis, &c. *Iuſtinus Imp. Hormiſdae Papae in epiſt. quae incipit Quo fuimus ſemper, poſt princ.*

Communia de vaſis, & aliis ornamentis eccleſiae. Tit. XIII.

CAP. I.

Didicimus quoſdam Domini ſacerdotes ſuperſtitioſo potius cultui inſeruire, quam mentis, vel fidei puritati, &c. amicti pallio, & lumbos praecincti, credunt ſe ſanctae ſcripturae fidem non per ſpiritum, ſed per litteram completuros, &c. in lumborum praecinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur, &c. Vnde hic habitus in eccleſiis Gallicanis, vt tot annorum, tantorumq. Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendi a plebe, vel ceteris ſumus doctrina, non veſte; conuerſatione, non habitu, mentis puritate, non cultu, &c. *Caeleſt. epiſt. 2. cap. 1.* Luc. 12.

CAP. II.

Multa de vaſis, & ornamentis templi Iudaeorum, &c. Iudaei loca, in quibus Domino ſacrificabant, diuinis habebant ſupplicationibus conſecrata, &c. Si Iudaei, qui vmbrae legis deſeruiebant, haec faciebant: multo magis, quibus veritas patefacta eſt, &c. & templa Domino aedificare (debemus) & prout melius poſſumus, ornare, eaq. diuinis precibus, & ſanctis vnctionibus ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque, & reliquis ad diuinum cultum explendum vtenſilibus deuote, & ſolemniter ſacrare, &c. *Felix iv. epiſt. 1. cap. 1. in fin. Burchar. lib. 3. cap. 57. & 58. Iuo par. 3. cap. 60. & 61.* de conſec. diſt. 1. c. 1 p. ſec. ergo.

CAP. III.

Vaſa, quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria, calices ſunt, & patenae. De quibus Bonifacius martyr & Epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit: Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur, nunc e contra lignei ſacerdotes aureis vtuntur calicibus. Zephirinus decimusſextus Romanus Epiſcopus patenis vitreis miſſas celebrari conſtituit, de conſec. d. 1. c. 43

tum

Tum deinde Vrbanus decimusoctauus Papa omnia miniſteria ſacrata fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus ſuccreuit eccleſiarum. noſtris enim diebus, qui ſerui patrisfamilias ſumus, ne decus matris eccleſiae imminuatur, ſed magis cumuletur, & amplificetur; ſtatuimus, vt deinceps, nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti Domini noſtri in ligneis vaſculis vllo modo conficere praeſumat, ne vnde placari debet, inde iraſcatur Deus. *Triburien. c. 18. Burch. lib. 3. c. 223. Iuo par. 3. cap. 282. decr.*

CAP. IV.

Zephyrinus fecit conſtitutum de eccleſia, vt patenas vitreas miniſtri ante ſacerdotes portarent, dum Epiſcopus miſſam celebraret. *Damaſ. in Zeph.*

LIBER XVIII.

De verbi Dei praedicatione.

De doctrina, & vita miniſtrorum verbi Dei. Tit. I.

CAP. I.

PResbyteros oportet ſcire canones, alioquin quomodo iudicabunt eccleſiam? Quis fieri poterit medicus, ſi ignoret medicinam? *Gregor. vij. in conc. Roman. anno incerto, cap. 28.*

CAP. II.

Presbyteri ſint litterati: aliter enim, quomodo erunt magiſtri, qui non fuerunt diſcipuli? aut qualiter ſcient docere gregem ſibi commiſſum, & exhortari? Iſti ſunt canes non valentes latrare. *Gregor. vij. in conc. Rom. ann. incert. cap. 30.*

CAP. III.

Ex his omnibus colligitur, quod origo totius mali ab ignorantia deſcendat, & ipſa ſit omnium malorum mater; quae incuria, & ignauia gignitur; negligentia vero alitur, & augetur, atque in ſenſibus hominum radicatur, dum amatur: quam ſi quis forte doceat effugandam, velut antiquis, & haereditariis ſedibus, moleſte & indignanter auellitur. Et ideo paululum laborandum nobis eſt, vt indignantes, ignorantiae praeſumptionem ſcientiae ratione reſecemus, in his praecipue, qui in aliquibus minus rectis opinionibus praeuenti ſunt, per quas, quaſi ſub ſpecie alicuius ſcientiae, ignorantia in his vehementius radicata eſt. Nihil enim eſt grauius, quam ſi id, quod ignorat quis, ſcire ſe credat, & defendat verum eſſe, quod falſum eſt: quod tale eſt, quale ſi quis ebrius ſobrium ſe putet, & agat quidem cuncta vt ebrius; ſobrium ſe tamen & ipſe putet, & dici a ceteris velit. Ita ſunt ergo & hi, qui ignorantes quod verum eſt, ſpeciem tamen alicuius ſcientiae tenent, & mala quaſi bona gerunt, atque ad perniciem, quaſi ad ſalutem feſtinant. Propter quod ante omnia properandum eſt ad agnitionem veritatis, vt poſſimus, quaſi lumine nobis inde accenſo, errorum tenebras depellere. Grande enim malum eſt, vt diximus, ignorantia: ſed quia ſubſtantiam non habet, facile ab his, qui ſtudioſi ſunt, effugatur; non enim aliud eſt ignorantia, niſi non cognouiſſe, quod expedit: vbi autem cognoueris, perit ignorantia. Quaeri ergo magnopere debet veritatis agnitio, quam nemo alius aſſignare poteſt, niſi verus propheta: haec enim via eſt, vitam volentibus ingredi, & ſummum iter bonorum operum pergentibus ad ciuitatem ſalutis. *Clem. epiſt. 3. ante med.*

CAP. IV.

Iuſtum eſt omnes in vniuerſo Romanorum orbe doctores legis ea, quae legis ſunt, recta ſapere, & operari; & non regulas naſcentis eccleſiae confundere, aut fidem, aut doctrinã Apoſtolorum varijs maculare doctrinis, nec fratres infeſtare, &c. Doceri omnes oportet, qui Domini ſacerdotio fungũtur, vt & ceteros inſtruant, & ſibi proficiant. Scriptum eſt autem: Qui docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellae in perpetuas aeternitates. (*Dan. 12. a*) & alibi: Populus autem ſciens Deum ſuum obtinebit, & faciet, & docti in populo docebunt plurimos. (*Dan. 11 f*) Ipſa enim Veritas per ſe infert, & dicit: Beatus eſt, qui non fuerit ſcandalizatus in me. (*Mat. 11. a* / *Luc. 7. d*) [Ille proculdubio ſcandalizatur in Deum, qui recte non docet, & qui eius ſcandalizat Epiſcopum, vel ſacerdotem. (*Diſt. 93. cap. 10.*) Impie namque agentes ſunt impij, neque intelligentes omnes impij: porro docti intelligent, &c. *Anaclet. epiſt. 1. in med. Iuo par. 6. cap. 245. decr.*

CAP. V.

Percuſſor ille doctor dicitur, qui ſermone inuti- (*diſt. 45. c. vlt. ſane.*)

Tim. 1. b. inutili conſcientiam percutit infirmorũ. Ideo tenere vos,& omnes fideles oportet eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem; vt potens ſit conſolari in doctrina ſana,& contradicentes redarguere,& recte viuentes,atq. rectam fidem tenentes conſolidare, &c. *Anaclet. epiſt. 2. ante fin. ad Epiſcopos Italiae.*

CAP. VI.

Si vix in laicis tolerabilis videtur inſcitia;
Diſt. 38. c. 3 quanto magis in eis, qui praeſunt; nec excuſatione eſt digna, nec venia? &c. *Leo. epiſt. 22. in princip. ad Conſtantinopolitanos. Anſel lib. 7. cap. 107.*

CAP. VII.

Imperatorem Perſarum, & ſi non fuiſſe conuerſum doleo, vel tamen ei Chriſtianam fidem praedicaſſe omni modo exulto: quia etſi ille ad lucem venire non meruit, veſtra autem ſanctitas praedicationis ſuae praemium habebit; Nam & Aethiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, ſed tamen balneator nummos accipit. *Greg. Domit. Metropolit. lib. 1. regiſtr. epiſt. 63 Indict. xi.*

CAP. VIII.

Multos per praedicationem veſtram venire ad eccleſiam ſuſpicor: quod totum veſtrae laudi proficit: quia ſcriptum eſt: Vbi
Prou. 14. plurimae ſegetes, ibi maxima fortitudo boũ: manifeſtatur enim virtus praedicantium, vbi ſurgit ſeges animarum, &c. *Greg. Steph. Epiſc. lib. 6. epiſt. 8. regiſt.*

CAP. IX.

Diſt. 38. c. 1. Ignorantia mater cunctorum errorum, maxime in ſacerdotibus Dei vitanda eſt; qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas frequenter
1. Tim. 4. admonet Paulus Apoſtolus dicens ad Timotheum; intende lectioni, & exhortationi, doctrinae quoque, & ſemper permane in his. Sciant igitur ſcripturas ſanctas, & canones meditentur, vt omne opus eorum in praedicatione diuina, & doctrina conſiſtat, atque aedificent cunctos tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina. *Tolet. iv. cap. 24. Arelat. ſub Carolo. cap. 3. Burch. lib. 1. cap. 106. Iuo par. 5. cap. 202. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 105. Caeſaranguſt. lib. 4. cap. 54.*

CAP. X.

De baptiſmo, & myſterio ſanctae fidei vnuſquiſque Archiepiſcopus ſuos ſuffraganeos diligenter, ſtudioſeque admoneat; quatenus per ſtudium ſacrae lectionis imbuti, & de myſterio ſanctae fidei, & de ſacramento baptiſmatis vnuſquiſque illorum in propria parochia perfecte, ſtudioſeque presbyteros, & vniuerſum populum docere, & inſtruere non negligat.
Diſt. 38. c. 1. Quia [ignorantia mater cunctorũ eſt errorũ; & maxime in ſacerdotibus Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas ad-
1. Tim. 4. d. monet Paulus Apoſtolus dicens ad Timotheũ. Attende lectioni, & exhortationi, & doctrinae. Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones, vt omne opus eorum in praedicatione, & doctrina conſiſtat; atque aedificent cunctos tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina. *Arelat. ſub Carolo cap. 3. Tolet. iv. cap. 24.*

CAP. XI.

Sobrietatem ſacerdotes teneant, & hanc habendam fidelibus praedicent: quia non poteſt libere ſobrietatem praedicare, qui ſe mero; vſque ad alienationem mentis ingurgitat. *Cabil. ſub Carolo, cap. 10. Burchar. lib. 14. cap. 4. Iuo par. 13. cap. 72. decret.*

CAP. XII.

Clerici in doctrina, & lectionibus, pſalmis, & hymnis, & canticis exercitio iugi incumbant; Tales enim debent eſſe, qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere; ſcilicet vt dum ſcientiae operam dant, doctrinae gratiam populis adminiſtrent. *Magun. cap. 10. in fin.*

CAP. XIII.

Qui erudiendis, atq. inſtituendis de virtute populis praeeſt, neceſſe eſt, vt in omnibus ſanctus ſit, & in nullo reprehenſibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipſe a peccato debet eſſe alienus: nam qua fronte ſubiectos arguere poteſt, cum illi ſtatim poſſit correptus ingerere: Ante doce te, quae recta ſunt, Epiſcope? Qua propter qui negligit recta facere, deſinat & recta docere. Prius quippe ſemetipſum corrigere debet, qui alios ad bene viuendum admonere ſtudet; ita vt in omnibus ſemetipſum formam viuendi praebeat, cunctoſque ad bonum opus, & doctrina, & opere prouocet. Cui etiam ſcripturarum ſcientia neceſſaria eſt: quia ſi Epiſcopi tantum ſit ſancta vita, ſibi ſoli poteſt prodeſſe ſic viuens. porro ſi & doctrina fuerit eruditus, poteſt caeteros quoſq. inſtruere, & docere ſuos, & aduerſarios repercutere, &c. cuius prae caeteris ſpecie officium eſt, ſcripturas legere, percurrere canones, exempla ſanctorum imitari, vigilijs, ieiunijs, orationibus incumbere, cum fratribus habere pacem, nec quemquam ex membris ſuis diſcerpere, &c. *Aquiſgranen. cap. 9. ex Iſidoro 2. lib. de eccleſiaſt. officijs cap. 6.*

CAP. XIV.

Ad hoc, niſi me fallit opinio, ſancte viuendum eſt ſacerdoti, ne dicta ſua repugnantibus factis euacuet, ſi quod praedicat fieri debere, non faciat: aut ſi quod non facit, praedicare praeſumpſerit, nihil apud eos, qui eius vitam nouere, proficiat. Quia ad hoc eſt eccleſiae Dei praepoſitus, vt non ſolum bene viuendo alios exemplo ſuae conuerſationis inſtituat: ſed etiam fiducialiter praedicando, ſingulis ante oculos peccata ſua conſtituat, quae paena maneat duris, quae gloria obedientibus, oſtendat. *Proſper. lib. de vita contemplatiua 1. cap. 20. apud Aquiſgranen. cap. 26.*

CAP. XV.

Cum ſacerdos non agit bona, quae loquitur, ei etiam ſermo ſubtrahitur, ne loqui audeat

deat,quod non operatur, ſicut per Prophetam Pſal. 49. dicitur: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitiam meam, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Plerumque doctor,qui docere audet, quod negligit agere, cum deſierit bona loqui, quae operari contempſit,docere ſubiectos incipit praua, quae agit:vt iuſto omnipotentis Dei iudicio,in bono iam nec linguam habeat, qui habere bonã vitam recuſat. quatenus dum mens eius terrenarum rerum amore incenditur, de terrenis rebus ſemper loquatur. *Greg.lib.11. moral.c. 9.& 10.apud Aquiſgran.cap.27.*

CAP. XVI.

Recolite quanta,& qualia,me audiente,atque probante, dicere ſolebatis de adminiſtratione Pontificis,qui populi ſibi commiſſi cura poſthabita, ardentius bona praeſentia deſiderat,quam futura, &c. Qui non praedicat perſeuerantiam iuſtis,paenitentiam prauis, contemptũ mundi conuerſis,futuras paenas auerſis. Qui non poteſt dicere contemptoribus admonitionis ſuae; futurum cogitate iudicium; quod ipſe ſorte non cogitat:amatoribus mun- 1. Ioan. 2. di: nolite diligere mundum; ſi eum mundi amor oblectat:ambitioſis;ambitioni iam finem imponite;ſi eum ambitio ruinoſa praecipitat: ebrioſis, ebrietatem cauete; ſi ſe mero vſque ad alienationem mentis ingurgitat.Sumptuo- * crudus ſis dapibus* grauidus non poteſt ſuis abſtinentiam laudare,quam calcat:Vitio cupiditatis addictus,cupidis amorem non poteſt diſſuadere pecuniae: Inimicitiarum tenax,non valebit animos diſſidentium ſacerdotali tranquillitate componere: Iuſtitiam praedicare iudicibus erubeſcit,quam ipſe perſonae potentis fauore corrumpit: Nec defendit oppreſſos, ſi perſonas, aut honorat, aut deſpicit. Et quidquid boni non facit,aut mali committit, nec iubebit fieri,nec vetabit:quia neceſſariam docendi auctoritatem contrarietate ſuae actionis, aut amittit,aut minuit. *Proſper. de vita contemplatiua lib.1.cap.15.apud Aquiſg.cap.28.*

CAP. XVII.

Interdum doctoris vitio etiam ipſa verax doctrina vileſcit: & qui non viuit,ſicut docet, ipſam,quam praedicat veritatem, contemptibilem facit. Arcus peruerſus eſt lingua magiſtrorum docentium bene, & viuentium male; & ideo quaſi ex peruerſo arcu ſagittam emittunt,dum ſuam prauam vitam propriae linguae ictu confodiunt. Qui bene docet,& male viuit, tamquam aes,aut cymbalum ſonitum facit aliis, ipſe tamen ſibi manet inſenſualis. Qui bene docet, & male viuit,quod docet,bene viuentibus proficit; quod vero male viuit, ſe ipſum occidit. Sicut ſacerdos, qui ſi digne ſe agit,vt ſacerdotem decet,miniſterium eius, & ipſi,& alijs vtile eſt: indigne autem viuens, aliis quidem vtilis eſt loquendo, ſe autem interficit praue viuendo. Ac per hoc, quod in illo mortuum eſt,proprium eius eſt;quod vero viuit in eo,ideſt ſacrum miniſterium,alicnum eſt. Qui bene docet,& male viuit: videtur vt cereus,qui alijs bonam nouit lucem praeſtare, ſe vero in malis ſuis conſumere, atque extinguere. Qui bene docet, & male viuit,videtur, bonum malo coniungere, lucem tenebris permiſcere,veritatem mendacio mutare. *Iſidorus lib.3.de ſummo bono,cap.37.apud Aquiſgran. cap.29.*

CAP. XVIII.

Iracundi doctores per rabiem furoris diſciplinae modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt, & vnde emendare ſubditos poterant,inde potius vulnerant. Ideo ſine menſura vlciſcitur culpas praepoſitus iracundus, quia cor eius diſperſum in rerum curis, non colligitur in amorem vnius Deitatis. Mens enim ſoluta in diuerſis, catena caritatis non aſtringitur: ſed male laxata, male ad omnem occaſionem mouetur. *Iſid.de ſummo bono cap. 40.apud Aquiſgranen.cap.33.*

CAP. XIX.

Tu quidem diuinas ſaepius ſcripturas lege, immo numquam de manibus tuis ſacra lectio deponatur. Diſce,quod doceas. Obtine eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonẽ, vt poſſis exhortari in doctrina ſana,& contradicentes reuincere. Permane in his,quae didiciſti, & credita ſunt tibi,ſciens a quo didiceris, paratus ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti te rationem de ea,quae in te eſt,ſpe, & fide. Non confundant opera tua ſermonem tuum,ne cum in eccleſia loqueris,tacitus quilibet reſpondeat; cur ergo haec, quae dicis, ipſe non facis? Delicatus magiſter eſt,qui pleno ventre de ieiuniis diſputat,accuſare auaritiam & latro poteſt. Sacerdotis Chriſti os, mens,manuſque concordent. *Hier.ad Nepotia. apud Aquiſgran.cap.94.poſt princ.*

CAP. XX.

Praedicatio ſacerdotalis contemnitur,quando, quod verbis praedicat, operibus non adimplet: Proinde qui ceteris forma,& exemplum debẽt eſſe,primo facere debent,quod docent,& euitare,quae fieri prohibent. Vnde B. Gregorius in libro paſtorali, cum per gallum praedicationis ſpeciem tractando exponeret, inter cetera ſic ait: Gallus cum iam edere cantus parat, prius alas excutit, & ſemetipſum feriens vigilantiorem reddit. Quia nimirum neceſſe eſt, vt ij, qui verba ſanctae praedicationis monent, prius ſtudio bonae actionis euigilent, ne in ſemetipſis torpentes opere, alios excitent voce. Prius ſe per ſublimia facta excutiant,& tunc ad bene viuendum alios ſollicitos reddant: prius cogitationum alis ſemetipſos feriant, & quidquid in ſe inutiliter torpere ſollicita inueſtigatione deprehenderint, diſtricta animaduerſione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo componant. Prius punire propria fletibus curent, & tunc, quae aliorum punienda ſunt, denuntient, & antequam verba exhortationis inſonent,omne,quod locuturi ſunt, operibus clament.

ment, &c. Quando vita ſacerdotum cum doctrina non concordat, & auditoribus infirmis ſcandalum, & animarum prouenire periculū, non eſt dubium. Proinde ſummopere cauendum eſt ſacerdotibus, ne offendiculum fiant iis, quibus praeſunt. Tunc enim offendiculum fiunt illis, quando quod verbis praedicant, moribus impugnant, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 4. ex Gregor. lib. 3. Paſtoral, cap. vlt.*

CAP. XXI.

Cauendum ſummopere eſt ſacerdotibus, vt
Ephef. 5. ab auaritiae peſte, quae eſt idolorum ſerui-
Coloſ. 3. tus, & cupiditate, quae radix omnium malo-
1. Tim. 6. rum eſt, ſuosq. ſectatores a regno Christi excludunt, ſe compeſcant. Quoniam digne non poſſunt ſubditis praedicare, vt ab his ſe abſtineant, cum ipſi his, quod valde dedecus; immo periculoſum eſt ſe mancipauerint, &c. Scribit & Proſper: Non poteſt dicere ſacerdos contemptoribus admonitionis ſuae futurum cogitate iudicium, quod ipſe forte non cogi-
1. Ioa. 2. tat. Amatoribus mundi; nolite diligere mundum, ſi eum mundi amor oblectat. ambitioſis; ambitioni finem imponite, ſi eum ambitio ruinoſa praecipitat. ebrioſis, ebrietatem cauete, ſi ſe mero vſque ad alienationem mentis ingurgitat, &c. & quidquid boni non facit, aut mali committit, nec iubet fieri, nec vetabit; quia neceſſariam docendi auctoritatem contrarietate ſuae actionis, aut amittit, aut minuit, &c. *Pariſien. ſub Ludou. lib. 1. cap. 13. Ex D. Proſpero de vita contemplat. lib. 1. cap. 15.*

CAP. XXII.

In ipſa vita ſacerdotum penſandum eſt, qualiter quiſque doceat, ſicut ait egregius doctor B. Gregorius, vt recte docens infirmitatem ſuam quotidie omni conſideratione cognoſcat; ne aut humilitas acceſſum fugiat, aut peruentioni vita contradicat; aut vitam doctrina deſtituat, aut doctrinam praeſumptio extollat. Prius ergo appetitum timor temperet, poſt autem magiſterium, quod ſuſcipitur, vitam commendet: ac deinde neceſſe eſt, vt paſtoralis vitae bonum, quod viuendo oſtenditur, etiam loquendo propagetur. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. 1. cap. 7. ex Greg. lib. 1. paſtor. in princ.*

CAP. XXIII.

Nec minus exemplum boni operis doctrinae conueniens in ſacerdotibus eſſe debet, vt quod ore doctrina profert, vitae meritum iuſtae operationis verba ſacerdotis omnibus delectabilia faciat exequenda, vitamq. probabilem commendet. *Aquiſgranen. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 8.*

CAP. XXIV.

dist. 81. c. 2. Nemo recte monitoris perſonam accipit, niſi qui actibus ſuis errata condemnat, & amorem innocentiae, conuerſatione demonſtrat. *Ennod. pro Simmacho. ante fin.*

Quas res auditoribus in concionibus proponi oporteat, & de modo, quem tenere debet, qui concionatur. Tit. II.

CAP. I.

SAcerdotes, & alii clerici, qui fuerint in exercitu Christiano, tam ſubditi, quam praelati orationi, & exhortationi diligenter inſiſtant, docentes eos verbo pariter & exemplo; vt timorem, & amorem ſemper habeant diuinum ante oculos; ne quid dicant, aut faciant, quod diuinam maieſtatem offendat. Et ſi aliquando lapſi fuerint in peccatum, per veram paenitentiam mox reſurgant, gerentes humilitatem cordis, & corporis, & tam in victu, quam in veſtitu mediocritatem ſeruantes, diſſenſiones & aemulationes omnino vitando, rancore, ac liuore a ſe penitus relegatis, vt ſic ſpiritalibus, & materialibus armis muniti aduerſus hoſtes fidei ſecurius praelientur, non de ſua praeſumentes potentia, ſed de diuina virtute ſperantes. *Innocen. iij. in conc. Lateran. c. vlt.*

CAP. II.

Epiſcopus, vel presbyter, qui cleri, vel populi curam non gerit, & eos pietatem non docet, ſegregetur: & ſi in ſocordia perſeuerit, deponatur. *Apo. 57. vel 58.*

CAP. III.

Oportet eum, qui docet, & inſtruit animas 8. q. 1. c.
rudes, eſſe talem, vt pro ingenio diſcentium 12.
ſemetipſum poſſit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe praecipue apprime eſſe eruditus & doctus, irreprehenſibilis, maturus, impauidus, ſicut ipſi probabitis fore Clementem hunc poſt me. *Petrus apud Clem. epiſt. 1. poſt princ.*

CAP. IV.

Quae maior caritas, aut quod efficacius pietatis patrocinium poteſt a quoquam alicui impendi, quam ſi ignorantiae tenebras, & imperitiae caliginem ab eo repellat, ac demum verae fidei doctrinae pabulo nō ad quaeſtum, non ad ambitionem, ſed ad eruditionem, & aedificationem reficiat? tamquam enim mutili fit manus, claudo pes, oculus caeco, qui ignorantiae tenebris ſapientiae & ſcientiae theſaurum reſerat, & candorem lucis, viaſq. Domini benigniter aperit, &c. *Anter. ad Epiſcopos Hiſpaniae, poſt princ.*

CAP. V.

Obiurgando, hortando, ſuadendo, laudando, conſolando prodeſſe, quibus poſſumus, feſtinemus. Lingua noſtra bonis fomentum ſit, prauis aculeus, timidos retundat, iratos mitiget, pigros exacuat; deſides hortando ſuccendat, refugientibus ſuadeat, aſperis blandiatur, deſperatos conſoletur; vt quia doctores dicimur, viam ſalutis gradientibus oſtendamus. *Dionyſius Seuero Epiſc. epiſt. 2. ad fi.*

CAP.

Diſt. 8. cap. 4.

CAP. VI.

Nulli ſacerdotum liceat canones ignorare, nec quidquam facere, quod patrum poſſit regulis obuiare. quae enim a nobis res * digna ſeruabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangantur? &c. *Caeleſtin. epiſt. 3. ad Epiſcopos Apuliae, & Calabriae.*

*digne obſeruabitur

CAP. VII.

Ignorare numquam licuit ſacerdotem, quid canonum regulis fuerit definitum. *Leo epiſt. 1. ad Epiſcopos Italiae, in med.*

CAP. VIII.

Nos, qui ſacerdotes vocamur, debemus populum nobis ſubiectum, & praedicando verbis in omni bono, & faciendo, quae docemus, exemplis inſtruere, in caritate, in caſtitate, in humilitate, in continentia, in modeſtia, in vigilijs, in ieiunijs, & oratione, in religione, in eleemoſynis, in hoſpitalitate, in quantum vires permittunt; in verbo ſapientiae ſale condito, in temperantia manducandi, vel bibendi, in conuerſatione ſancta, in ſimplicitate cordis, in omni opere bono, pie, & iuſte viuendo, &c. *Foroiul cap. 13. ad finem.*

CAP. IX.

Doctoris populorum ſermo debet eſſe purus, ſimplex, & apertus, plenus grauitate & honeſtate, plenus ſuauitate, & gratia, tractans de myſterio legis, de doctrina fidei, de virtute continentiae, de diſciplina iuſtitiae: Vnumquemq. diuerſa admonens exhortatione iuxta profeſſionis, morumq. qualitatem: videlicet vt praenoſcat quid, cui, quando, vel quomodo profeeat, &c. *Aquiſgran. c. 9. ex Iſid. 2. lib. de offic. eccleſiaſt. c. 6.*

CAP. X.

Praedicator quiſque ſtudeat, vt minas potentium ratione mitiget, & oppreſſorum anguſtias, quantum praeualet, ope leuet: vt foris reſiſtentibus opponat patientiam, & intus ſuperbientibus exhibeat cum patientia diſciplinam: vt erga errata ſubditorum ſic manſuetudo zelum temperet, quatenus a iuſtitiae ſtudio non eneruet: ſic ad vltionem zelus ſerueat, ne tamen pietatis limite feruendo tranſcendat. Rectoris officium eſſe debet, vt ingratos beneficijs ad amorem prouocet: vt gratos quoque miniſterijs in amore ſeruet: vt proximorum mala, cum corrigere nõ valet, taceat: & quaecumque corrigi loquendo poſſunt, ſilentium, conſenſum eſſe pertimeſcat. *Greg. in Paſtor. lib. 2. cap. 6. apud Aquiſgran. cap. 21. ad finem.*

CAP. XI.

Non omnibus vna, eademq. doctrina eſt adhibenda: ſed pro qualitate morum, diuerſa exhortatio erit doctorum. Nam quoſdam increpatio dura, quoſdam vero exhortatio corrigit blanda. Sicut periti medici ad varios corporis morbos diuerſo medicamine ſeruiunt, ita vt iuxta vulnerum varietatem medicina diuerſa ſit: ſic & doctor eccleſiae, ſingulis quibuſque hominibus congruum doctrinae remedium adhibebit: & quod cuique oporteat, pro aetate, pro ſexu, ac profeſſione annunciabit. Non omnibus ea, quae ſunt clauſa, aperienda ſunt: multi enim ſunt, qui capere non poſſunt: quibus ſi indiſcrete manifeſtentur, ſtatim aut detrahunt, aut negligunt: prima quippe prudentiae virtus eſt, eam, quam docere oporteat, exiſtimare perſonam. Rudibus populis, ſeu carnalibus plana, atque communia, non ſumma, atque ardua praedicanda ſunt: ne immenſitate doctrinae opprimantur potius, quam erudiantur. Vnde & Paulus Apoſtolus ait: Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus: tamquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam. carnalibus quippe animis, nec alta nimis de celeſtibus, nec terrena conuenit praedicare, ſed mediocriter, vt initia eorum, moreſq. deſiderant, edoceri, &c. Aliter eſt agendum circa eos, qui noſtro committuntur regimini, ſed offendunt: atque aliter cum his, qui nobis commiſſi non ſunt; qui ſi iuſti ſunt, venerandi ſunt, ſi vero delinquunt, pro ſola caritate, vt locus eſt, corripiẽdi ſunt: non tamen cum ſeueritate, ſicut hi, qui nobis regendi ſunt commiſſi; &c. Ingenium boni doctoris eſt incipere a laudibus eorum, quos ſalubriter obiurgatos corrigere cupit, ſicut Apoſtolus ad Corinthios facit, quos a laudibus inchoat, & increpationibus probat: ſed erant apud Corinthios, qui & laude, & increpatione digni eſſent. Ille vero ſic diſcrete, ſic vtraque omnibus loquitur, vt omnibus vtraque conuenire videantur. *Iſidor. lib. 3. de ſummo bono. c. 43. apud Aquiſgr. c. 23.*

1. Cor. 3. a.

1. Cor. 1. b.

CAP. XII.

Non vna eademq. cunctis exhortatio congruit: quia nec cunctos par morum qualitas aſtringit. Saepe namque alijs officiunt, quae alijs proſunt: quia plerumque herbae, quae haec animalia nutriunt, alia occidunt: & lenis ſibilus equos mitigat, catulos inſtigat: et medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis, qui vitam fortium roborat, paruulorum necat. Pro qualitate ergo audientium, formari debet ſermo doctorum, vt & ad ſua ſingulis congruat, & tamen a communis aedificationis arte numquam recedat. Quid enim ſunt intentae mentes auditorum, niſi, vt ita dixerim, quaedam in cithara tenſiones tractae chordarum? quas tangendo artifex, vt non ſibimet ipſi diſſimile canticum faciat, diſſimiliter pulſat: & idcirco chordae cõſonam modulationem reddunt; quia vno quidem plectro, ſed non vno impulſu, feriuntur. Doctor quiſque, vt vna cunctos virtute caritatis aedificet, ex vna doctrina, non vna, eademq. exhortatione tangere corda audientium debet. Doctor etenim, qui loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare. Illa namque vox, libentius auditorum

cor penetrat, quam dicentis vita commendat; quia quod loquendo imperat, oſtendendo adiuuat, vt fiat. Hinc enim per prophetam Dominus dicit: *Eſa. 40. b* Super montem excelſum aſcende tu, qui euangelizas Sion, vt videlicet, qui caeleſti praedicatione vtitur, ima iam terrenorum operum deſerens, in rerum culmine ſtare videatur: tantoq. facilius ſubditos ad meliora pertrahat, quanto per vitae meritum de ſupernis clamat. *Gregor. in Paſtorali lib. 2. c. 3. & 3. lib. in prolog. apud Aquiſgr. c. 24.*

CAP. XIII.

Vt longe ante nos reuerendae memoriae Gregorius Nazianzenus edocuit: non omnia tempora congruunt doctrinae, ſecundum Salomonis ſententiam dicentis: *Eccleſiaſt. 3. b* Tempus tacendi, tempus loquendi. Non quidem per timorem, ſed per diſcretionem, propter malorum incorrigibilem iniquitatem, nonnunquam electos oportet a doctrina ceſſare. Interdum doctores eccleſiae, calore charitatis ardentes conticeſcunt a docendo; quia non eſt, qui audiat, teſtante propheta: *Ierem. 13* Ciuitates Auſtri clauſae ſunt, & non eſt qui aperiat. Qui docendi accipit officium, interdum ad tempus facta proximi taceat, quae ſtatim corrigere nequaquam exiſtimat. Nam ſi corrigere poteſt, & diſſimulat, verum eſt, quod conſenſum erroris alieni habeat. Plerique ſancti doctores pro mali pertinacia, quia iniquos emendare nequeunt, his tacere diſponunt; ſed calorem ſpiritus, quo aguntur, ferre non ſuſtinentes, iterum in increpatione proſiliunt impiorum. *Iſidor. lib. 3. de ſum. bono cap. 44. apud Aquiſgran. cap. 25.*

CAP. XIV.

Ezec. 4. a Sumamus ſartaginem ferream, & ponamus eam murum ferreum inter nos & ciuitatem, id eſt, aſſumamus zelum fortem, vt inter nos & auditoris noſtri animum, inueniamus hanc poſtmodum fortem munitionem. Tunc enim hunc murum ferreum inuenturi ſumus, ſi nunc eum fortiter tenemus: videlicet docendo, cuſtodiendo, ſuadendo, increpando, mulcendo, terrendo aliquando leniter, aliquando vero & ſeuerius agendo, &c. Infirmae quippe animae, atque appetitui mundi deditae, aliquando melius ex ſeueritate ſeruantur, vt obfirmata facies, id eſt, per ſeueritatis cuſtodiam ab omni ſpe friuolae remiſſionis obducta, inconſtantem animam terreat, atque a delectatione vitiorum, diſtrictionis vigore conſtringat. Quod cum a doctore agitur, ſemper neceſſe eſt, vt dulcedo & humilitas in corde teneatur; quatenus & multum amet, & nunquam contra eum per elationem ſuperbiat, cui tamen amorem ſuum, & humilitatem pro vtilitate eius, prodere recuſat. *Gregor. lib. 1. ſuper Ezech. homil. 12. circa finem. apud Aquiſgranen. cap. 34.*

CAP. XV.

Statuimus, vt vnuſquiſque noſtrum dictis, & exemplis plebes parochiae ſuae attentius ad meliora incitare ſtudeat, eaſque, vt ſe a malis cohibeant, & ad Dominum ex toto corde conuertant, ſollicite admoneat; Deumque, quem peccando ſibi iratum fecerant, digna paenitentiae ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagant, &c. ſimulq. eis oſtendendum, quoniam quandiu quis malis operibus deditus eſt, nec ſibi, nec alijs Deum propitiari meretur. Et quod vnuſquiſque eleemoſynam, & cetera bona opera a ſemetipſo incipere debeat. Cum itaque praedicatores ſine ceſſatione populo Dei praedicare neceſſe ſit, iuxta illud Eſaiae: Clama, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem *Eſai. 58.* tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum: tum maxime id eis facere neceſſe eſt, quando iram Domini contra populum Dei, meritis exigentibus graſſari perſpexerint, iuxta illud, quod Dominus per Ezechielem prophetam loquitur: Terra, cum induxero ſuper eam gladium, & tule- *Ezech. 3. & 33.* rit populus terrae virum vnum de nouiſſimis ſuis, & conſtituerit eum ſupra ſe ſpeculatorem, & ille viderit venientem gladium ſuper terram, & cecinerit bucina, & annunciauerit populo: audiens autem quiſquis ille eſt, ſonum buccinae, non obſeruauerit, veneritq. gladius, & tulerit eum, ſanguis ipſius ſuper caput eius erit, &c. Quod ſi ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit tuba, & populus ſe non cuſtodierit, veneritq. gladius, & tulerit de his animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem eius de manu ſpeculatoris requiram, &c. Formidoloſa valde, & tremenda haec ſententia ſacerdotibus eſt, qua dicitur, Sanguinem autem eius de manu tua requiram. Vnde Proſper ſcribit: Ille, inquit, cui diſpenſatio verbi commiſſa eſt, etiam ſi ſancte viuat, & tamen perdite viuentes arguere, aut erubeſcat, aut metuat; cum omnibus, qui eo tacente perierint, perit: & quid ei proderit, non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? &c. Ecce quale periculum praedicatoribus, niſi ſtrenue, vtiliterq. praedicauerint; & auditoribus, niſi id, quod ſibi praedicatum fuerit, obedienter impleuerint, inſtat. Quod autem per negligentiam, & deſidiam praedicatorum, & per contemptum quorundam auditorum tranſgreſſio fit diuinorum praeceptorum, periculumq. animarum, manifeſtum eſt. Quapropter neceſſe eſt, vt haec prophetica, immo caeleſtis tuba, qua praecipitur: Clama, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo *Eſai. 58.* meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum: & praedicatores, & auditores a ſomno torporis, & negligentiae tandem excitet; vt hi de vtili ſua praedicatione, & illi de obedienti impletione, aeterna a Domino donentur remuneratione. *Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 5. ex D. Proſpero lib. 1. de vita contemplat. cap. 20.*

CAP.

CAP. XVI.

Doctrina ſacerdotalis ſecundum cuiuſque qualitatem omnibus ſufficiens eſſe debet, modeſta, prudens, diſcreta, honeſta, atque vtilis. *Aquiſg. ſub Ludou. par. 1. cap. 8.*

CAP. XVII.

Ignorari non licet, quanta debet eſſe diuerſitas, atque diſcretio in arte praedicationis, prout in libro paſtorali digeſtum habetur, ita inquiente S. Gregorio: Vt enim ante nos longe reuerendae memoriae Gregorius Nazianzenus edocuit, non vna, eademque cunctis exhortatio congruit; quia nec cunctos par morũ qualitas aſtringit: ſaepe namque alijs officiunt, quae alijs proſunt. Ideoque rector ſcire debet diſcretiones perſonarum, quae in eodem libro a plenius ſcire volentibus inueniri poſſunt. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 6. ex Greg. in prolo. lib. 3. Paſtoral.*

CAP. XVIII.

Doctrina, & praedicatio in populum partim Epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, partim vero populi negligentia, non, ſicut neceſſarium eſt, procuratur: & ſacerdotum quidem incuria nullatenus eſt excuſanda. vidam vero laici, & maxime potentes, ac nobiles, quos ſtudioſius ad praedicationẽ venire oportebat, iuxta domos ſuas baſilicas habent, in quibus diuinũ audientes officium, ad maiores eccleſias rarius venire conſueuerunt. Et dum ſoli afflicti, & pauperes veniunt, quid aliud, quam vt mala patienter ferant, illis praedicandum eſt? Si autem diuites, qui pauperibus iniuriam facere ſoliti ſunt, venire non renuerent: admoneri vtique poſſent, vt eleemoſynis peccata ſua redimerent, vt a fluxu rerum temporalium ſe abſtinerent. Admonendi ſunt igitur potentes, vt ad maiores eccleſias, vbi praedicationẽ audire poſsint, conueniant, &c. *Ticin. cap. 4.*

Concionatores ex ſcriptis ſanctorũ patrum depromant conciones Tit. III.

CAP. I.

Qvi officium praedicationis ſuſcepimus, nullis curis a diuina lectione priuemur. *Tolet. xi. cap. 2.*

CAP. II.

Oportet eccleſiis praepoſitos cotidie, ſed praeſertim dominicis diebus clerum, & populum docere pietatis ſermones ex ſacra ſcriptura diſſerentes ſenſus, & iudicia veritatis, non tranſgrediendo traditos fines, aut ſanctorum patrum traditiones, &c. non aliter interpretetur (*ſacram ſcripturam*) quam eccleſiae lumina, & doctores ſuis ſcriptis fecerunt, &c. Nam per dictorum patrum doctrinam populi ſciunt, quae eligere, & capere debeant, quid damnoſum, & abijciendum eſt: & vitam in melius commutant, & ignorantiae affectu non tenentur, & vitae ſalutem quaerunt. *Trull. cap. 19.*

CAP. III.

Quilibet Epiſcopus habeat homilias continentes neceſſarias admonitiones, quibus ſubiecti erudiantur, id eſt, de fide catholica, prout capere poſſint: de perpetua retributione bonorum, & aeterna damnatione malorum: de reſurrectione quoque futura, & vltimo iudicio, & quibus operibus poſſit promereri beata vita, quibuſue excludi. Et vt eaſdẽ homilias quiſque aperte transferre ſtudeat in ruſticam Romanam linguam, aut Theotiſcam, quo facilius cuncti poſſint intelligere, quae dicuntur. *Turon. ſub Carolo cap. 17. Magunt. ſub Raban. cap. 2.*

CAP. IV.

Cum omnia concilia canonum, qui recipiuntur, ſint a ſacerdotibus legenda, & intelligenda, & per ea ſit eis viuendum, & praedicandum: neceſſarium duximus, vt ea, quae ad fidem pertinent, & vbi de extirpandis vitijs, & plantandis virtutibus ſcribitur, hoc ab eis crebro legatur, & bene intelligatur, & in populo praedicetur. *Cabil. ſub Carolo c. 37. Magunt. ſub Rab. c. 2. Burch. lib. 19. c. 147. Iuo par. 15. cap. 157. decret.*

CAP. V.

Epiſcopi ſermones, & homilias ſanctorum patrum, prout omnes intelligere poſſint, ſecundum proprietatem linguae praedicare ſtudeant. *Remen. cap. 15. Burch. lib. 1. c. 96. Iuo par. 5. cap. 198. decret.*

CAP. VI.

In exponendis, vel praedicandis diuinis ſcripturis ſanctorum catholicorum, & probatiſſimorum patrum ſenſum quiſque ſequatur; in quorum ſcriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet. *Melden. c. 34.*

Quo modo ſint explicandae diuinae litterae. Tit. IV.

CAP. I.

Relatum eſt nobis, quod quidam in veſtris partibus commorantes aduerſantur ſanis doctrinis, & prout eis videtur, non ſecundum traditionem patrum, ſed iuxta ſenſum ſuum docere videntur. Multas enim quidam, vt audiuimus, veſtrarum partium, ſecundum ingenium hominum, ex his, quae legunt, veriſimilitudines capiunt; & ideo diligenter obſeruandum eſt, vt lex Dei, cum legitur, non ſecundum propriam ingenij intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in ſcripturis diuinis, quae poſſunt trahi ad eum ſenſum, quem ſibi vnuſquiſq. ſponte praeſumpſit; ſed fieri non oportet. Non enim ſenſum, quem extrinſecus adulteretis, alienum, & extraneum debetis quaerere; aut quoquo modo ipſum ex ſcripturarum auctoritate confirmare; ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere ſcripturarum, qui eam a maioribus Diſt. 37. c. 14.

O 2 ſecun

ſecundum veritatem ſibi traditam, ſeruauit, vt ipſe poſſit ea, quae recte ſuſcepit, competenter aſſerere. Cum enim ex diuinis ſcripturis integram quis, & firmam regulam veritatis ſuſceperit, abſurdum non erit, ſi aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus ſtudijs, quae forte in pueritia attigit, ad aſſertionem veri dogmatis conferat; ita tamen, vt vbi vera didicit, falſa, & ſimulata declinet. *Clem. epiſt. 5. in fin.*

CAP. II.

Neminem liceat interpretari aliter diuinas ſcripturas, niſi quod recta ratio permittat, &c. Ea tenenda ſunt, quae diuinarum ſcripturarum ſeries continet, & a ſacerdotibus vtili ratione ſunt conſtituta. *Innoc. epiſt. 23. cap. 6. ad ſynod. Tolet.*

CAP. III.

Oportet, eos, qui praeſunt eccleſijs in omnibus quidem diebus, & praecipue dominicis, omnem clerum, & populum docere pietatis, & rectae religionis eloquia, ex diuina ſcriptura colligentes intelligentias, & iudicia veritatis, &c. Sed etſi ad ſcripturam pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, quam quo modo eccleſiae luminaria, & doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt: & maiorem ex his laudem aſſequantur, quam ſi quae a ſe dicantur, componant; ne dum quandoque ad id haeſitant, ab eo, quod conuenit, excidant. per praedictorum enim patrum doctrinam populi ad eorum, quae ſunt bona, & expetenda, & inutilia, ac reijcienda, cognitionem venientes, vitam in melius componunt, nec ignorantiae vitio conuincuntur, ſed doctrinae mentem adhibentes, ſeipſos ad id, ne mali quid eis accidat, excitant: & imminentium ſuppliciorum metu ſibi ſalutem procurant. *Trul. cap. 19.*

CAP. IV.

In exponendis, vel explicandis diuinis ſcripturis, ſanctorum catholicorum, & probatiſſimorum patrum ſenſum quiſque ſequatur, in quorum ſcriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet. *Malden. cap. 34.*

Quibus diebus ſint habendae conciones. Tit. V.

CAP. I.

COmperimus, quod per nonnullas eccleſias die ſextae feriae paſſionis Domini clauſis baſilicarum foribus non celebratur officium, nec paſſio Domini populis praedicatur; dum idem ſaluator noſter Apoſtolis dicat, paſſionem, & mortem, & reſurrectionem meā omnibus praedicate. Ideoque oportet eodem die myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annunciandum voluit, praedicari, atq. indulgentiam criminum, clara voce omnem populum * praeſtolari. *Tolet. xv. cap. 6.*

* poſtulare

CAP. II.

Vt in diebus dominicis habeantur conciones. *Trul. cap. 19.*

CAP. III.

De officio praedicationis, ſi forte Epiſcopus non fuerit in domo ſua, aut infirmus eſt, aut aliqua cauſſa exigente non valuerit, nunquam tamen deſit diebus dominicis, aut feſtiuitatibus, qui verbum Dei praedicet, iuxta quod intelligere vulgus poteſt. *Magunt. c. 25.*

CAP. IV.

Omnes ſacerdotes, quibus parochia commiſſa eſt, omnibus dominicis, & feſtis diebus admonere praedicando populum debeat; ſecundum illud: Argue, obſecra, increpa; quia ſacerdos ſi ſine praedicationis ſonitu incedit, interminatione Diuina mortis reus eſt. Epiſcopus autem, quos doctos viderit ad hoc officium, & idoneos, non tantum iuſſu, ſed etiam rogatu ad tam ſublime opus incitare debet. Quod officium, ſiue monachus, ſiue clericus ſuſcipere nequaquam poteſt, niſi in gradum lectoris fuerit ordinatus. *Conc. Lemouic. Actio. 2. ante fin.* 2. Tim. 4.

De effectu praedicationis verbi Dei. Tit. VI.

CAP. I.

SI aſſidui ſint (*Chriſtiani*) ad audiendum, non ſolum vitae aeternae ex ſalubri commonitione capiunt lucra; verum, & quaecumque illae ſunt triſtitiae, vel moerores, quae ex praeſentis vitae neceſſitatibus, & cladibus temporum veniunt, quaeque malorum ſermonibus in corde ſuo, velut iacula defixa circumferunt, abijciuntur omnia praedicatione veritatis, & vitae aeternae doctrina, & eruditione purgata. Alioquin ſi multo tempore auditum ſubtrahant a verbo Dei, & remaneāt in cultu vitiorum, ſine dubio ſpinis erunt, & ſentibus occupati. Et quid aliud niſi ad ignem talis haec terra praeparabitur? *Clem. epiſt. 1. ante med.*

Epiſcopi, cum dioeceſes viſitant, doceant ſubditos, & reuocent eos a vitiis. Tit. VII.

CAP. I.

VIſitationis officium exercentes, nō quaerant quae ſua ſunt, ſed quae Ieſu Chriſti: praedicationi, & exhortationi, & correctioni, & reformationi vacando, vt fructum referant, qui non periit, &c. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 33. in fin.* De conſ. c 23. Gregor. ix. c. 2. eod tit. in 4. col.

CAP. II.

Quoniam Velina, Buxentina, & Blandana eccleſiae, quae tibi in vicino ſunt conſtitutae, ſacerdotis noſcuntur vacare regimine; propterea fraternitati tuae earum ſollemniter 12. q. 1. c. 14.

ope-

operam viſitationis iniunximus; illud prae omnibus commonentes, vt vbi praefatarum eccleſiarum, ſiue dioeceſeos earum, vel diaconi, vel religioſae perſonae inuentae fuerint; diſtricte, canoniceq. vt viuant, modis omnibus admonere ſtudebis. *Greg. lib. 2. epiſt. 29. Felici Epiſcopo. Anſel. lib. 7. cap. 7.*

CAP. III.

10 q. 1. placuit. c. 12. Epiſcopi viſitantes, poſtquam ſuos clericos diſcuſſerint, vel docuerint, alia die conuocata plebe ipſius eccleſiae, doceant illos, ut errores fugiant idolorum, uel diuerſa crimina, id eſt, homicidium, adulterium, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera. Et quod nolunt ſibi fieri, alteri non faciant. Et ut credant reſurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo unuſquiſque ſecundum opera ſua recepturus ſit. *Bracar. ij. cap. 1. Burchar. lib. 1. cap. 85. Iuo par. 1. cap. 75. & par. 5. cap. 191. decr.*

CAP. IV.

De ſeruitio presbyterorum erga Epiſcopos ſuos, conſuetudo, ut nobis uidetur, ualde reprehenſibilis amputetur; ut ſcilicet quotiens Epiſcopus ſtatuto tempore uiſitationem, & praedicationem per eoſdem ſacerdotes, & populos * non * exercet, nequaquam ab eis pro ſolito ſeruitio pecunias exigat. *Valent. ſub Lothar. cap. 82.*

Munus Epiſcopi eſt docere clericos, & reliquum populum. Tit. VIII.

Vide lib. iv. tit. lix.

Praedicantem Epiſcopum cuſtodiant diaconi. Tit. IX.

CAP. I.

Diſt. 93. cap. 11. Diaconi cuſtodiant Epiſcopum praedicantem. *Euariſt. epiſt. 1. in prin.*

CAP. II.

Euariſtus ſeptem diaconos ordinauit, qui cuſtodirent Epiſcopum praedicantem propter ſtilum ueritatis. *Damaſ. in Euariſt.*

Presbyteri, vel diaconi doceant populum. Tit. X.

Vide lib. vi. tit. x. lib. vij. tit. 1. quibus adde.

CAP. VNIC.

SI quis ſaecularium, amore religionis, ſe ad quemcumque ſacerdotum crediderit conferendum, ipſe ſibi eum, quem erudiendi gratia ſuſcepit, uindicabit. *Arelat. ij. c. 36.*

Presbyter non doceat populum praeſente Epiſcopo. Tit. XI.

CAP. I.

NEc Epiſcopo coram poſito populum docere, aut ſalutare, nec plebem exhortari chorepiſcopo liceat. *Damaſ. epiſt. 4. in med. Leo epiſt. 86. ad Epiſcopos Germaniae, in fin.*

CAP. II.

Nec presbyteris, uel chorepiſcopis licet, Epiſcopo coram poſito, populum docere, aut benedicere, nec plebem exhortari; quae omnia eis a Sede Apoſtolica prohibita eſſe noſcuntur. *Hiſpalen. ij. cap. 7. in fine.*

Nemo praedicet ſine licentia Epiſcopi dioeceſani. Tit. XII.

CAP. I.

QVia nonnulli ſub ſpecie pietatis virtutẽ eius, iuxta quod ait Apoſtolus, abnegantes, auctoritatem ſibi vendicant praedicandi, cum ipſe Apoſtolus dicat: Quomodo praedicabunt, niſi mittantur; omnes, qui prohibiti vel non miſſi, praeter auctoritatem ab Apoſtolica Sede, vel catholico Epiſcopo loci ſuſceptam, publice, vel priuatim praedicationis officium vſurpare praeſumpſerint, excommunicationis vinculo innodentur. Et niſi quantocius reſipuerint, alia competenti paena plectantur. *Innocent. iij. in conc. gen. Lateran. cap. 3.* *De haer. c. 13. Gregor. ix. & c. 2. eo. ti. in 4. collo. 2. Tim. 3. Tit. 1. Rom. 10.*

CAP. II.

Eleemoſynarum quaeſtores, quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua praedicatione proponunt, admitti, niſi Apoſtolici, vel dioeceſani Epiſcopi litteras veras exhibeant, prohibemus. & tunc praeter id, quod in ipſis continebitur litteris, nihil populo proponere permittantur, &c. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 62.* *De poeni. c. 14. Gregor. ix. & c. 5. in 4. collect.*

CAP. III.

Non licet Epiſcopo in alia vrbe ei nõ competenti publice docere. Si quis fecerit Epiſcopatu ceſſet, in presbyteratu manens. *Trullan. cap. 20.*

Conſtituantur in eccleſiis cathedralibus, & in conuentualibus viri docti, & graues, qui concionentur. Tit. XIII.

CAP. I.

QVoniam in plerisque partibus intra eandem ciuitatem, atque dioeceſim permiſſi ſunt populi diuerſarum linguarum, habentes ſub vna fide varios ritus, & mores; diſtricte praecipimus, vt Pontifices huiuſmodi ci- *De off. iudic. ord. c. 14. Greg. ix. c. 2. eo. tit. in 4. collect.*

di ciuitatum, ſiue dioeceſum, prouideant viros idoneos, qui ſecundum diuerſitates rituũ, & linguarum, diuina officia illis celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos verbo pariter, & exemplo. *Innoc.iij.in conc. Later.cap.9.*

CAP. II.

De off.iudic. ord.c.15.Greg. ix.c.3.eo. tit. in 4. collect. Deut.8. Matt.4. Inter cetera, quae ad ſalutem ſpectant populi Chriſtiani, pabulum verbi Dei maxime noſcitur eſſe neceſſarium; quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpiritali cibo nutritur; eo quod non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Vnde cum ſaepe contingat, quod Epiſcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias, ne dicamus defectum ſcientiae, quod in eis eſt reprobandum omnino, nec de cetero tolerandum, per ſe ipſos non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maxime per amplas dioeceſes, & diffuſas; generali conſtitutione ſancimus, vt Epiſcopi viros idoneos ad ſanctae praedicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere, & ſermone; qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorum, cum per ſe idem nequeunt, ſollicite viſitantes, eas verbo aedificent, & exemplo, quibus ipſi cum indiguerint, congrue neceſſaria miniſtrent: ne pro neceſſariorum defectu compellantur deſiſtere ab incepto. Vnde praecipimus, tam in cathedralibus, quam in alijs conuentualibus eccleſijs, viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadiutores, & cooperatores habere, non ſolum in praedicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus, & paenitentijs iniungendis, ac ceteris, quae ad ſalutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, diſtrictae ſubiaceat vltioni. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap.10.*

CAP. III.

Dignum duximus, vt vnuſquiſque Epiſcoporum ſtudeat miniſtros ſuos, pro modulo poſſibilitatis, bene inſtruere, vt ſi forte contigerit aliquem Epiſcoporum tardiloquentem eſſe, aut infirmitate aliqua impeditum, habeat tamen miniſtrum doctum, qui eius vice pabula verbi diuini populo adminiſtrare poſſit: vel etiam ſi Epiſcopus de hac mortalitatis luce tranſierit, vt eccleſia, ſi a Domino factum fuerit, doctore futuro non indigeat. *Aquiſgr. ij. ſub Ludo. par.2.cap.11.*

CAP. IV.

Vnuſquiſque noſtrum, ſiue per ſe, ſiue per aliquem, vel aliquos ex miniſtris eccleſiae fideliter doctos, ita verbum praedicationis, tam in vrbe, quam foris in plebibus exhibeat, vt omnino eis admonitio, & exhortatio ſalutaris deeſſe non poſſit: quia vbi verbum Dei fidelibus non miniſtratur, quid aliud, quam vita animae ſubtrahitur? *Valent. ſub Lotha. cap.16.*

Conſtituantur magiſtri ſumptibus eccleſiarum, qui gratis doceant. Tit. XIV.

Vide lib.xiv. tit. ix.

Laici non concionentur. Tit. XV.

CAP. I.

PRaeter eos, qui ſunt Domini ſacerdotes, nullus ſibi ius docendi, & praedicandi audeat vendicare, ſiue ſit ille monachus, ſiue laicus, qui alicuius ſcientiae nomine glorietur: quia etſi optandum eſt, vt omnes eccleſiae filii, quae recta, & ſana ſunt, ſapiant; non tamen permittendum eſt, vt quiſquam extra ſacerdotalem ordinem conſtitutus, gradum ſibi praedicatoris aſſumat, &c. *Leo epiſt. 60. vel 91. ad Maxim. Antiochen. Epiſc. Burchar. lib.2. cap.158. Iuo par.6. cap.249. decr. Anſelm. lib.7. cap.130. in Rom. poſt lib. vlt. cap. 68.*

CAP. II.

Praeter Domini ſacerdotes, nullus audeat *docere*, & praedicare, ſeu monachus, ſiue ille ſit laicus, qui cuiuſlibet *ſciẽtiae nomine glorietur. *Leo epiſt.61. vel 42. in fin. ad Theodoritum Epiſcopum Cyri. Burch. lib.2. cap.158. Iuo par.6. cap.249 decr. Anſel. lib.7. cap.130. & in Rom. poſt lib. vlt. cap.68.* *16.q.1.c.19. * adiicimus. * ſententiae*

CAP. III.

Conſulentibus, & inſtrui poſcentibus vobis, quid de eo faciendum ſit, qui ſuper praecepta Apoſtolica ſe efferens, praedicare temptauerit. Vnus ex eis, id eſt Paulus, reſpondet, & inſtruit dicens: Sed licet nos, aut angelus de celo euangelizet vobis, praeter quod euangelizamus vobis, anathema ſit. *Gal.1.8* Verumtamen, cum hoc ſit, non eſt paſſim, nec a vobis, qui laici eſtis, temere iudicandum: in multis enim offendimus omnes. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap.105.* *Iacob.3.2*

CAP. IV.

Laicus, praeſentibus clericis, niſi ipſis *rogantibus, docere non audeat. *Carthag. iv. cap. 98. Iuo par.8. cap.323. decr.* *diſt.23.c.29. mulier. inf. * iubentibus al.*

CAP. V.

Mulier, quamuis docta, & ſancta, viros in conuentu docere non praeſumat. *Carthag. iv. cap.99. Burch. lib.8. cap.83. Iuo par.7. cap.101. & par.8. cap.324. decr.* *Diſt 23.c.29. & de conſec. d.4.c.20.*

CAP. VI.

Ne quis doctoris nomen ſibi cõponat, praeter has perſonas, quibus conceſſum eſt, ſecundum quod ſcriptum eſt. *Caeſar. cap.7.* *Heb.5.4*

CAP. VII.

Non oportet publice laicum mouere ſermonem, vel docere, docendi dignitatem inde comparantem: ſed permaneat in tradito a Deo ordine, & quibuſcum gratia data eſt docendi,

diſſe-

differat,& ſacras ab eis diſcat. In vna enim eccleſia fecit Deus diuerſa membra iuxta Rom.12.b Apoſtoli vocem, quod recte Gregorius Theologus interpretatur, &c. qui contra fecerit, dies quadraginta communione priuetur. *Trullan.cap.64.*

Haeretici non permittantur habere conciones. Tit. XVI.

CAP. I.

BOnum profecto, & valde proficuum eſt ſanctas,& venerabiles iconas pingere,ſed & proximos diſciplinas,diuinae, ac humanae ſapientiae docere: Non autem bonum eſt,nec omnino proficuum,ab indignis horum aliquid fieri. Huius rei gratia nequaquam iconas operari in ſacris templis,ſed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo definimus,& promulgamus, vſquequo a propria * ſeductione, ac malitia conuertantur. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram ad picturae ſanctarũ imaginum in eccleſijs, aut doctrinae actionem quoquomodo eos admiſerit; ſiquidem clericus fuerit,proprio gradu periclitetur, ſi vero laicus, ſeparetur, & diuinorum myſteriorum communione priuetur. *ſynod.viij.CP.ſub Hadrian.ij.cap.6.vel.7.*

*ſeditione

CAP. II.

Photius propriae manus ſubſcriptionibus muniebat ſibi adhaerentes clientes ad diſcendam ſapientiam, quae adeo ſtulta facta eſt,cũ manifeſte noua eſt inuentio, & ſanctis patribus noſtris penitus aliena,&c. Definiuit ſancta,& vniuerſalis ſynodus, neminem ex his omnibus a nunc tale tenere,vel ſeruare chirographum: ſed abſque quolibet offendiculo indubitanter,& intrepide tam docere,quam diſcere omnes, qui ad vtrumque conſiſtunt idonei; praeter hos, qui erroris inueniuntur, & haereticae impietatis ſeruituti redacti: huiuſmodi enim certiſsime & docere, & diſcere interdicimus,&c. *Synod.viij.CP.ſub Hadr.ij.cap.8.vel.9.*

CAP. III.

Pſeudoprophetae, & qui falſas faciunt pro lucro praedicationes,non accipiantur. *Greg.vij.in conc.Rom.ann.incert.cap.22.*

CAP. IV.

Filij noſtri Proſper,&Hilarius,tantũ,neſcio, quibus presbyteris,illic licere,qui diſsenſioni * Chriſtianae ſtudeãt,sũt apud nos proſecuti, vt indiſciplinatas quaeſtiones vocãtes in medium,pertinaciter, eos dicant, praedicari aduerſantia veritati. Sed veſtrae dilectioni iuſtius imputamus,quando illi ſupra vos habent copiam diſputandi. Legimus ſuper magiſtrum Matt.10. non eſſe diſcipulum; hoc eſt, non ſibi debere quemquam ad iniuriam doctorum vendicare doctrinam, &c. Quid illic ſpei eſt, vbi magiſtris tacentibus hi loquuntur,qui ſi ita eſt,eorum diſcipuli non fuerunt? Timeo ne conniuere ſit, hoc tacere. timeo ne magis ipſi loquantur,qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſsis non caret ſuſpicione taciturnitas: quia occurreret veritas,ſi falſitas diſpliceret. Merito namque cauſſa nos reſpicit, ſi ſilentio faueamus errori: ergo corripiantur huiuſmodi. Non ſit his liberum, habere pro voluntate ſermonem. Deſinat,ſi ita res ſunt, inceſſere nouitas vetuſtatem, deſinat eccleſiarum quietem inquietudo turbare. &c. Sciant omnes,qui male docent, quod ſibi diſcere magis, ac magis competat,quam docere. Nam quid in eccleſijs vos agitis, ſi illi ſummam teneant praedicandi? &c. Nunc tamen repetentes ſaepius admonemus; * vetentur huiuſmodi, qui laborant per terras aliud: quam ille noſter iuſſit agricola ſeminare. Nec tamen mirari poſſumus, ſi haec erga viuentes hi nunc temptare audent, qui nituntur etiam quieſcentium fratrum memoriam diſsipare. *Caeleſt. epiſtul.1. cap.1.*

*eccleſiarum al.

CAP. V.

Vt Imperialis eſt poteſtatis tumultus publicos, ac ſeditiones ſacrilegas ſeuerius coërcere: ita auctoritatis eſt ſacerdotalis monachis praedicandi aliquam contra fidem licentiam non praebere, & omni virtute reſiſtere, ne ea, quae ad ſacerdotes pertinent, ſibi audeant vendicare. *Leo ep. 80.ad Iulian.Coën. Epiſcop in med.*

Presbyteri,& diaconi lapſi non concionentur. Tit. XVII.

CAP. I.

PResbyteri, qui immolarunt,& poſtea certamina ſuſtinuerunt, non offerant,neque concionentur,neque miniſtrent in ſacris miniſteriis. *Ancyr.cap.1.Burch.lib.5.c.40.Iuo par.2.cap.49.decret.* *diſt.50.c.32. preſbyteros.*

CAP. II.

Diaconi,qui immolarunt,& poſtea tormenta vicerunt, vacent ab omni miniſterio ſacro, etiam praedicandi. *Ancy.cap.2. Burch.lib.5. cap.41.Iuo par.2.cap.50.decr.* *diſt.50.c.32. preſbyteros.*

CAP. III.

Quicumque ſubordinatione vel diaconatus, vel praesbyterij, vel Epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, a ſupradictis ordinationibus ſubmouendos; reos ſcilicet, vel veri confeſsione, vel mendacio falſitatis, &c. *Valent.Galliae.cap.4.*

CAP. IV.

Hi qui indiſcrimine conſtituti paenitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes;ſed tantum peccatores ſe praedicantes, huiuſmodi ſi reualuerint, poſſunt etiam pro morum grauitate, ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui vero ita paenitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetraſſe publice fateantur, ad clerum,vel ad ho-

nores

nores eccleſiaſticos peruenire nullatenus poterunt: quia ſe confeſſione propria notauerunt. *Tolet.iv.c.54.& Tolet.xiv.cap.*10.

Omnes poſſunt intereſſe concionibus, etiam infideles. Tit. XVIII.

CAP. I.

De conſ. d.1.c.66. EPiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue haereticum, ſiue Iudaeum vſque ad miſſam catechumenorum. *Carth.iv. cap.84. Burch. lib.3.cap.28. Iuo lib.2.tit.4.c.14.panor. & par.3.c.33.decr. Caeſar.lib.4.cap.91.*

CAP. II.

Antiquos canones relegentes cenſuimus obſeruandum, vt ſacroſancta euangelia ante munerum illationem *in miſſa catechumenorum in ordine lectionum poſt Apoſtolum legantur: quatenus ſalutaria praecepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis non ſolum fideles, ſed etiam catechumeni, ac paenitentes; & omnes, qui e diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum praedicatione audita nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent.Hiſp.c.1.*

*vel miſſam al.

Populus amet ſuum doctorem, & obtemperet illius praeceptis. Tit. XIX.

CAP. I.

12.q.3.c. 12. QVicunque contriſtauerit doctorem veritatis, peccat in Chriſtum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit. *Petrus apud Clem.epiſt.1. in princ. & Alex.epiſt.1.ante med.*

CAP. II.

2.q.7.c.8 Inſtruebat *(B. Petrus)* verba diuina libenter audire, & ſacerdotibus ſuis libenter obtemperare, atque obedientes eſſe docebat, & ea omnes & eorū Epiſcopos tota animi virtute diligere, vt oculos ſuos: quia oculi ſunt illorum. Eorum praeceptis in omnibus obedire, etiam ſi ipſi aliter, quod abſit, agant, memores ſcilicet illius Domini praecepti: Quae dicunt, facite, quae autem faciunt, facere nolite. *Matt.23. 4.* *Clemen. epiſt. 1. in fin. Theodulph. ad presb. Aurel.cap.21.*

CAP. III.

Conſilium do vnicuique veſtrum *(Sacerdotes)* conſtanter docere verba diuina: & diſcentibus libenter accōmodare aurem verbo Dei. Veſtrum enim, quia legatione Domini fungimini, eſt docere populos: eorum vero eſt, vobis obedire vt Deo, &c. Veſtrum eſt eos inſtruere, eorum eſt vobis obedire vt Deo, cuius legatione fungimini, dicente Domino: Qui *Matt.10. Luc.10.* uos audit, me audit; & qui uos ſpernit, me ſpernit: & qui uos recipit, me recipit; & qui me recipi, recipit eum, qui me miſit. Nihil enim iniuſtius, uel inhoneſtius eſt, quam filios patribus rebelles, aut clericos, uel laicos doctoribus, ſeu diſcipulos magiſtris inobedientes, vel proteruos exiſtere, &c. Dominus noſter mittens vos vice ſua in loco Apoſtolorum ad praedicandum, praecepit vobis docere omnes, omneſq. vobis fideliter obedientes, vt ipſi, exiſtere: quoniam nec aliter terra pariet fructus ſuos, niſi culta receperit ſemen, & irrigata germinauerit, & pariat, quae eſt paritura. Sic & omnis homo, qui libenter non receperit verbum Dei, illudq. in corde ſuo germinare non ſiuerit, ac minime crediderit doctoribus, & Epiſcopis ſuis non beneuolus, ſed rebellis, atque inobediens extiterit, fructum non germinabit, nec pariet; ſed ſimilis eſt arbori illi, de qua Dominus ait: Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. *Matt.7.* *Clem.epiſt.3.in princip.*

CAP. IV.

Deſiderium habere omnes erga doctorem veritatis, eumq. vt oculos ſuos amare oportet; quia & ipſum populum ſibi commiſſum, ceu proprios filios amare, & docere condecet, &c. *Clem.epiſt.3.poſt prin.*

CAP. V.

Conſilium do vnicuique diſcenti, libenter praebere aurem verbo Dei, & cum amore veritatis audire, quae dicimus; vt mens optimo ſemine ſuſcepto, per bonos actus laetos afferat fructus. Nam ſi me docente ea, quae ad ſalutem pertinent, recipere quis abnuit, & animo prauis opinionibus occupato, obſiſtere nititur, non ex nobis, ſed ex ſemetipſo habebit pereundi cauſſam. Debet enim iuſto iudicio examinare, quae dicimus, & intelligere, quia verba loquimur veritatis; vt cognitis ijs, quae ſunt, vt ſunt, in bonis actibus dirigens viam ſuam, regni caeleſtis poſſit particeps inueniri. *Clem.epiſt.3.in med.*

CAP. VI.

Sacerdotes vice Chriſti legatione funguntur in eccleſia. *Euariſt. epiſt.2.ad fideles in Aegypto.prin. vbi multa de obedientia Epiſcopis. Anaclet.epiſt.1.ad omnes fideles, cum Clemente epiſt.1.ad Iacob.frat. Domini. Pontian. Felici Epiſcopo Suceribono epiſt.1.*

CAP. VII.

Vtilis ſemper eſt docti viri allocutio: quia aut diſcit audiens, quod neſcire ſe nouerat; aut cognoſcit, quod eſt amplius, id quod ſe & neſcire neſciebat, &c. *Gregor. Eulogio Epiſcopo Alexand.lib.7.regiſt.epiſt.29.indict.1.*

CAP. VIII.

Si Dauid regum iuſtiſſimus in Saul, quem conſtabat iam a Domino reprobatum, & abiectum eſſe, manum mittere non praeſumpſit; quanto magis cauendum eſt, ne manum detractionis, aut vituperationis ſiue indiſcretionis, aut dehonorationis quidam mittant in vnctum Domi-

Domini, vel in praedicatores ſanctae eccleſiae? quia eorum vexatio, ſiue detractio ad Chriſtum pertinet, cuius vice in eccleſia legatione funguntur. *Gregor. Felici Epiſc. Meſſanae lib. 12. epiſt. 32. regiſt.*

CAP. IX.

Vereor, ne ſitis matri veſtrae eccleſiae adhuc in triſtitia, & gemitu, cum non conuenitis ad audiendum Dei verbum, & vix feſtis diebus ad eccleſiam proceditis; & hoc non tam deſiderio verbi, quam ſtudio ſollemnitatis, & publicae quodammodo remiſsionis obtentu. Quid igitur ego faciam, cui diſpenſatio verbi credita eſt? vbi, vel quando veſtrum tempus inueniam? Plurimum ex hoc, immo pene totum mundanis occupationibus teritis: in foro aliud, aliud in negociatione conſumitis: alius litibus vacat, & ad audiendum Dei verbum nemo, aut pauci admodum vacant, &c. Praeſentes etiam in eccleſia poſiti non eſtis intenti, ſed communes, & ex vſu fabulas teritis, & verbo Dei, vel lectionibus diuinis terga conuertitis, &c. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 2. cap. 11. in med.*

CAP. X.

Qui eccleſiae in vna, atque indiſcrete Chriſti fide, ac dilectione concorditer ad caeleſtia tendens populus dicitur, neceſſe eſt, vt praedicatorum bene viuendi, ac docendi inſtantia, & auditorum obediendi, atque exſiſtendi inſiſtentia peroruetur. *Aquiſgr. 3. ſub Ludou. par. 4. cap. 25.*

CAP. XI.

Admonendi ſunt potentes, vt ad maiores eccleſias, ubi praedicationem audire poſſunt, conueniant: & quantum dono omnipotentis Dei diuitijs, & honoribus caeteros antecedunt, tanto ad audiendum praecepta conditoris ſui alacrius feſtinent. *Ticinen. cap. 4.*

Communia de verbi Dei praedicatione. Tit. XX.

CAP. I.

Egregius praedicator dicit: Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Noua vero, atque inaudita eſt iſta praedicatio, quae uerberibus exigit fidem, &c. *Greg. Ioan. Epiſcop. CP. lib. 2. regiſt. epiſt. 52. ad fin. Indict. 11.* 2. Tim. 4.

CAP. II.

Sacerdote uerbum faciente in eccleſia, qui egreſſus de auditorio fuerit, excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 24. Capitul. lib. 7. cap. 186. in fin. in addit. Burch. lib. 2. cap. 66. Ivo par. 6. cap. 162. decr.* De conſe. diſt. 1. c. 62.

CAP. III.

Neceſſe eſt, ut praedicatores in admonendo, & auditores in diſcendo, & opere complendo, ab inuicem ſuum cauere periculum poſſint, maius adhibeant ſtudium. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 10.*

CAP. IV.

Comperimus quoſdam ſocios ordinis noſtri, non cauſſa neceſſitatis, aut utilitatis, ſed potius auaritiae, & propriae delectationis ſaepiſſime propriâ ciuitatis ſuae ſede relicta, cleroq; neglecto, remotiora loca frequentare, de qua re & deſtitutio diuini cultus, & praedicatio in plebibus, & cura ſubiectorum poſtponitur, & hoſpitalitas negligitur. Quod ne ulterius a quoquam ſine ineuitabili neceſſitate, & certa utilitate fiat, pari conſenſu inhibuimus. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 28. Aquiſgr. 3. ſub Ludou. par. 1. cap. 11.*

CAP. V.

Quiſquis ſui quaeſtus, non Dei cauſſa, euangelicam praedicationem implet, longe ſe a diſcipulatu Chriſti ſeiungit. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 31.*

LIBER XIX.

De oratione, diuinis officijs, & lectione.

De neceſſitate orationis. Tit. I.

CAP. I.

VIGILATE, & orate, ne intretis in tentationem. *Chriſtus apud Luc. cap. 22.*

CAP. II.

Quod tempus interuenit, quo (Dei) non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, cauſſis, cogitationibus, motibus adiutor, & protector orandus eſt, &c. *Zoſimus apud Caeleſt. epiſt. 1. cap. 9.*

CAP. III.

Praeter eas beatiſſimae, & Apoſtolicae ſedis inuiolabiles ſanctiones, quibus nos piiſſimi patres peſtiferae nouitatis elatione deiecta (*loquitur de haereſi Pelagij*) & bonae voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis vſque in finem perſeuerantiam ad Chriſti gratiam referre docuerunt: obſecrationum quoque ſacerdotalium ſacramenta reſpiciamus, quae ab Apoſtolis tradita in toto mundo, atque in omni eccleſia catholica, vniformiter celebrantur; vt legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. *Caeleſt. epiſt. 1. cap. 11.*

CAP. IV.

Sine humilitate, caſtitate, ac eleemoſynis, & orationibus nullus ad vitam ingredi valet. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 87.*

CAP. V.

Placuit, vt quicumque dixerit, in oratione
Matt. 6. dominica ideo dicere ſanctos: Dimitte nobis debita noſtra; vt nõ pro ſeipſis hoc dicant, quia non eſt eis iam neceſſaria iſta petitio: ſed pro alijs, qui ſunt in ſuo populo, peccatores: & ideo non dicere vnumquemque ſanctorum: Dimitte mihi debita mea, ſed dimitte nobis debita noſtra; vt hoc pro alijs potius, quam pro ſe iuſtus petere intelligatur, anathema ſit. Sanctus enim, & iuſtus erat Apoſtolus Iacobus, cum dicebat: In multis enim offendimus om-
Iacob. 3. nes. *Mileuit. cap. 7. Carthag. cap. 116. G. Africa. cap. 82. L.*

CAP. VI.

Placuit, vt quicumque verba ipſa domini-
Matt. 6. b cae orationis, vbi dicimus: Dimitte nobis debita noſtra, ita volunt a ſanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema ſit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, ſed ipſi Domino mentientem, qui labiis dicit ſibi dimitti velle, & corde dicit, quae ſibi dimittantur debita non habere. *Mileuit. cap. 8. Carthag. cap. 117. G. Africa. cap. 83. L.*

CAP. VII.

Iſtorum (*Pelagianorum*) ſacrilegas diſputationes neceſſario ſequitur, vt nec orare debea-
mus, ne intremus in tentationem, quod Domi- Matt. 6.
nus diſcipulos monuit, & poſuit in oratione, quam docuit: vt non deficiat fides noſtra, quod pro Apoſtolo Petro ſe rogaſſe ipſe teſtatus eſt. &c. & fallaciter orari, cum orando poſcuntur; quae naturae iam ita conditae ſufficientibus viribus obtinentur. Nec debuiſſe dicere Do- Luc. 22.
minũ Ieſum Chriſtũ, vigilate, & orate, ſed tantummodo vigilate, vt non intretis in tentatio-
nem. Nec beatiſſimo Petro primo Apoſtolo- Mar. 14.
rum: Rogaui pro te, ſed moneo te, vel impero, Luc. 22.
ac praecipio, ne deficiat fides tua. Contradicitur enim, iſtorum contentione, benedictionibus noſtris: vt in caſſum ſupra populum dicere videamur, quidquid eis a Domino precamur, vt
recte, ac pie viuendo illi placeant: vel illa, Epheſ. 3.
quae pro fidelibus precatur Apoſtolus: Flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, &c. vt det vobis ſecundũ diuitias gloriae ſuae, virtute corroborari per ſpiritum eius. Si ergo voluerimus benedicendo ſuper populum dicere; da illi virtutem Domine, corroborari per ſpiritum tuum; iſtorum nobis diſputatio contradicit, &c. Quicumque dogmatizat, & affirmat humanam ſibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda, ſufficere poſſe naturam: & eo modo gratiae Dei, quae ſanctorum euidentius orationibus declaratur, aduerſarius inuenitur; & c. anathema ſit. *Carth. conc. ad Innoc. ante epiſt. 25.*

CAP. VIII.

Haeretici nobis dominicam etiam oratio-
nem impijs diſputationibus conantur auferre. Matt. 6.
Cum enim Dominus docuerit, Dimitte nobis
debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debito- Luc. 11.
ribus noſtris. Iſti dicunt, poſſe hominem in hac vita praeceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iuſtitiae, ſine adiutorio gratiae Saluatoris, per ſolum liberae voluntatis arbitrium peruenire; vt etiam non ſit neceſſarium
dicere, Dimitte nobis debita noſtra. Illud ve- Matt. 6.
ro, quod ſequitur, Ne nos inferas in tentatio- Luc. 9.
nem, non ita intelligendum, tamquam diuinũ adiutorium poſcere debeamus, ne in peccatum tentati decidamus, ſed hoc in noſtra poſitum eſſe poteſtate, &c. Tanquam fruſtra Apoſtolus
dixerit, Non volentis, neque currentis, ſed mi- Rom. c. 9.
ſerentis eſt Dei, &c. Fruſtra etiam Dominus Luc. 22.
dixerit Apoſtolo Petro: Rogaui pro te, ne de- Mat. c. 26
ficiat fides tua. Et omnibus ſuis: Vigilate, Luc. 22.
& ora-

& orate, ne intretis in tentationem,&c. Haec interim duo, quibus omnino tocti, quod Chriſtiani ſumus, conantur (*Pelagiani*) euertere, quae fidelia corda ſuſtineant? non eſſe rogandum Deum, vt contra peccati malum, atque ad operandam iuſtitiam ſit noſter adiutor: & non opitulari paruulis ad conſequendam vitam aeternam Chriſtianae gratiae ſacramentum? *Mileuit. concil. ad Innoc. in med. ante epiſt. 26.*

CAP. IX.

Oramus, vt peccatorum tentationem ſuperare poſſimus, vt ſpiritus Dei, vnde pignus accepimus, adiuuet infirmitatem noſtram.
Matt.6. Qui autem orat, & dicit: Ne nos inferas in tentationem; non vtique id orat, vt homo ſit, quod eſt natura; neque orat id, quod habeat liberum arbitrium, quod iam accepit, cum crearetur ipſa natura: neque orat remiſſionem peccatorum, quia hoc ſuperius dicitur, Dimitte nobis debita noſtra: neque orat, vt accipiat mandatum: ſed plane orat, vt faciat mandatum, &c. Pro Corinthiis orat Apo-
2.Cor.13 poſtolus: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali, &c. Sicut nunc per orationis ſacrificium conuincimur non eſſe ſine
Matt.6. peccato, quoniam iuſſi ſumus dicere: Dimitte nobis debita noſtra; ita & tunc per ſacrificia victimarum animalium conuincebantur ſacerdotes ſine peccato non eſſe, qui pro ſuis peccatis iubebantur offerre, &c. Nobis ſufficit, quod nullus in eccleſia Dei reperitur in quolibet profectu excellenti, atque iuſtitia, qui audeat dicere ſibi non neceſſariam
Ibidem. precationem orationis Dominicae, Dimitte
1.Ioa.1. nobis debita noſtra; & dicat ſe non habere peccatum, &c. *Aurelius, & alij ad Innocentium ante epiſt. 27. poſt princip. & ante finem.*

CAP. X.

Paene nihil valet ieiunium, quod orationes, vigiliae, & eleemoſynae non commendant. *Theodulphus ad presbyteros Aurelianenſes. cap. 43. Burchard. lib. 13. cap. 14. & Iuo par. 4. cap. 47. decret.*

De maxima orationis virtute, & in primis de ea, quae a ſacerdotibus adhibetur. Tit. II.

CAP. I.

AMen, amen dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo. Petite, & accipietis, vt gaudium veſtrum ſit plenum. *Chriſtus apud Ioannem cap. 16. vide eundem Ioannem cap. 14. Matthaeum cap. 7. & 21. Marc. cap. 11. Luc. cap. 11.*

CAP. II.

Orate pro inuicem, vt ſaluemini: multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua. Helias homo erat ſimilis nobis paſſibilis: & oratione orauit, vt non plueret ſuper terram, & non pluit annos tres, & menſes ſex. Et rurſum orauit, & caelum dedit pluuiam, & terra dedit fructum ſuum. *Iacob. epiſt. cath. cap. 5.*

CAP. III.

Ipſi (*ſacerdotes*) pro populo interpellant, *1. q. 1. c.*
& populi peccata comedunt, quia precibus *91.*
ſuis, & oblationibus ea delent, atque conſumunt. Qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro neceſſitatibus, pro quibus cla-
mant, exaudiuntur. Multum enim, vt ait *Iacob.5.d*
Beatus Iacobus Apoſtolus, valet deprecatio iuſti aſſidua. *Alexand. epiſt. 2. in princip. Iuo par. 2. cap. 69. & par. 6. cap. 45. decr.*

CAP. IV.

Haec vobis ſcienda mandamus, vt ab his vos caueatis, & ceſſetis perſequi eos, qui Deo miniſtrant, quorum orationibus, & terrena bella ſedantur, & Deus peccatoribus conciliatur. *Marcellus epiſt. 2. in med.*

CAP. V.

Quieſcite, & nolite perſequi eos, qui per- *c.6 q.1.c.*
fecte Deo miniſtrant, quorum orationibus, & *12.*
terrena bella ſedantur, & recedentium a Deo angelorum pelluntur incurſus, quique omnes daemones, qui corrupti ſunt, precum aſſiduitate confundunt. *Felix ſecundus epiſtola 1. cap. 20.*

CAP. VI.

Dicitis, quod quando in caſtris eſtis, orationem perfectam & congruam facere nequeatis, ac per hoc exponi cupitis, quid agere debeatis. Vnde nos e contra ſuademus, vt quanto plus hoſtes faciunt, & neceſſitas, vel tribulatio incumbit, tanto inſtantius orationi operam detis. Nam patres noſtri plus orando, quam pugnando victores fuerunt; & voti compotes plus precibus, quam prae-
liis extiterunt. Denique Moyſes orabat, & *Exod.17.*
Ioſue pugnabat, ſed plus ille vincebat orando, quam iſte pugnando: aptius ergo ab armis, quam ab oratione vacandum eſt. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 38.*

CAP. VII.

Noſſe vos velle aſſeueratis, ſi liceat omnibus veſtris praecipere tempore ſiccitatis ad pluuiam poſtulandam ieiunium, & orationem facere. Vobis quidem hoc agere licet, quoniam ieiunium, & oratio magnae virtutis ſunt; & ad has iugiter faciendas, veſtra multum valet hortatio: ſed congruentius eſt, ſi haec per Epiſcoporum diſpoſitionem fiant. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 56.*

CAP. VIII.

Dignum eſt, vt Pontifices Chriſti primum ieiunando, & orando in cordibus ſuis domum praeparent Spiritui ſancto, & ſic per impoſitionem manuum ceteris fidelibus eum tradant orando. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 33.*

CAP.

CAP. IX.

Scire conuenit, quantum lector ſacrae legis meditationibus debeat eſſe intẽtus, iuxta quod in libro Paſtorali habetur; id eſt, quod omne bonum rite a rectore agitur, ſi ſupernae formidinis, & dilectionis ſpiritu afflatus, ſtudioſe cotidie ſacri eloquij praecepta meditetur, vt in eo vim ſollicitudinis, & erga celeſtem vitam prouidae circumſpectionis, quam humanae conuerſationis vſus indeſinenter deſtruit; diuinae admonitionis verba reſtaurent; & qui ad vetuſtatem vita per ſocietatem ſaecularium ducitur, ad amorem ſemper ſpiritalis patriae, compunctionis aſpiratione renouetur. *Aquiſgranen. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 5. ex Greg. in Paſtorali lib. 2. cap. 11.*

CAP. X.

Si ex toto corde conuerſi ad Dominum, veram paonitentiam, fructuſque paenitentiae dignos fecerimus, crebris, & ſanctis inſtantes ieiunijs, vigilijs caſtis, illique bene complacitis, & orationibus ſalſo lacrymarum imbre perfuſis, cum eleemoſynis iuſtis, ceteriſque miſericordiae, & caritatis operibus, &c. cito eius,
Pſal. 50. qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit, & cui proprium eſt miſereri, & parcere, miſericordiam conſequemur. *Troſleia. cap. 15.*

CAP. XI.

Oportet vos aſſiduitatem habere legendi, & inſtantiam orandi; quia vita viri iuſti lectione inſtruitur, ornatur; & aſſiduitate lectionis munitur homo a peccato, iuxta illum, qui dicebat. In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non
Ps. 118. A. peccem tibi. Haec ſunt enim arma; lectio videlicet, & oratio, quibus diabolus expugnatur; haec ſunt inſtrumenta, quibus aeterna beatitudo adquiritur; his armis vitia comprimuntur; his alimentis virtutes nutriuntur. *Theodulph. ad presbyter. Aurel. cap. 2. vide tit. de Lectione, cap. Si quando.*

Oratio multorum, & in primis totius eccleſiae plurimum valet apud Deum. Tit. III.

CAP. I.

Alterutrum fulti precibus, & orationibus voluntatem Dei facere contendite. *Fabian. epiſt. 1. poſt med.*

CAP. II.

Communibus, & alternis plus agimus orationibus, quam ſingularibus, aut priuatis. *Innoc. epiſt. 10. ad Aurel. Carthag. & Auguſt. Hipponen. Epiſc. in fin.*

CAP. III.

Obſecrationum ſacerdotalium ſacramenta reſpiciamus; quae ab Apoſtolis tradita, in toto mundo, atque in omni eccleſia catholica vniformiter celebrantur, vt legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. Cum enim ſanctarum plebium praeſules mandata ſibimet legatione, fungantur, apud diuinam clementiam humani generis agunt cauſſam; & tota ſecum congemiſcente eccleſia poſtulant, & precantur; vt infidelibus donetur fides; vt idololatrae ab impietatis ſuae liberentur erroribus; vt Iudaeis ablato cordis velamine lux veritatis appareat; vt haeretici catholicae fidei perceptione reſipiſcãt; vt ſchiſmatici ſpiritũ rediuiuae caritatis accipiant; vt lapſis paenitentiae remedium conferatur; vt denique cathecumenis ad regenerationis ſacramenta perductis, caeleſtis aula miſericordiae reſeretur. Haec autem non perfunctorie, neque inaniter a Domino peti, rerum ipſarum monſtrat effectus, &c. *Caeleſt. epiſt. 1. cap. 11.*

CAP. IV.

Multas Deo ſupplicationes fecimus, & faciemus cõmonitis, & exhoratis multis fratribus, & religioſis congregationibus ad ſtudiũ earundem ſupplicationum, vt miſereretur gentis illius Teutonicae. *Greg. vij. Vdoni Treueren. Archiep. 5. lib. reg. epiſt. 7.*

De aſſiduitate orationis. Tit. IV.

CAP. I.

Oportet ſemper orare, & non deficere. *Luc. 18. nu. 1.*

CAP. II.

Implemini Spiritu ſancto loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino: gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Deo, & Patri: ſubiecti inuicem in timore Chriſti. *Paul. ad Epheſ. cap. 5. nu. 19.*

CAP. III.

Sine intermiſſione orate. *Paul. 1. ad Theſſalon. cap. 5. num. 17.*

CAP. IV.

Inſtruebat (*D. Petrus*) praedicationi, & orationi, ac lectioni frequenter incumbere, &c. *Clemen. epiſt. 1. ante finem.*

CAP. V.

Ornent tam clerici, quam ſaeculares animas ſuas ornamentis digniſſimis, &c. orare ſemper Deum ex toto corde, & ab ipſo petere, quae decet, ipſi gratias agere, &c. *Clem. epiſt. 2. ante med.*

CAP. VI.

His duntaxat * electis (*baptiſmum tradi conuenit*) qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederunt, & exorciſmis, cotidianiſque orationibus, atque ieiuniis fuerint expiati; quatenus Apoſtolica illa impleatur praeceptio, vt expurgato fermento veteri, noua incipiat eſſe conſperſio. *Syric. epiſtol. 1. c. 2.*

* exceptis al.

1. Cor. 5. b.

CAP. VII.

In omnibus actibus, cauſſis, cogitationibus, motibus adiutor, & protector orandus eſt. Superbum eſt enim, vt quidquam ſibi humana natura praeſumat, clamante Apoſtolo;

Non

Ephef. 6. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem, ſed contra principes, & poteſtates aëris huius, contra ſpiritualia nequitiae in celeſtibus. *Zoſimus apud Caeleſtin. epiſt. 1. cap. 9.*

CAP. VIII.

Cum in praelium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoraſtis, agere in Dei nomine, non omittite, id eſt, ad eccleſias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, &c. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 35.*

CAP. IX.

Scire vos conuenit, neminem exceptum
eſſe ab eo, quod Dominus in Euangelio dicit:
Luc. 18. d Oportet ſemper orare, & non deficere. Et
1. ad Theſ Apoſtolus: Sine intermiſſione orate. quod ſa-
ſal. c. 5. niſſime, ſancto Auguſtino docente, ſic accipitur, vt nullo die intermittantur certa tempora orandi. *Nicolaus ad conſult. Bulgar. cap. 61.*

CAP. X.

Diſt. 81. Viduae, quae ſtipendio eccleſiae ſuſten-
cap. vlt. tantur, tam aſſiduae in Dei opere eſſe debent, vt & meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent. *Carthag. iv. cap. 103. Iuo par. 8. cap. 327. decret.*

CAP. XI.

Nonnulli ſacerdotum in Hiſpanijs repe-
riuntur, qui Dominicam orationem, quam
Matt. 6. Saluator docuit, & praecepit, non cotidie,
ſed tantum die dominica dicunt. Et quia ſi-
1. Theſ 5. ne intermiſſione, vt oremus, Apoſtolus docuit, qualiter autem oremus Chriſtus praecepit, dicens: Cum autem oratis, dicite: Pater noſter, qui es in caelis; quomodo ergo cotidie non dicitur, quod ſine intermiſſione dici iubetur? &c. Delet ergo haec cotidiana oratio minima, & cotidiana peccata, &c. Quiſquis ſacerdotum, vel ſubiacentium clericorum hanc orationem Dominicam cotidie, aut in publico, aut in priuato officio praeterierit, propter ſuperbiam iudicatus, ordinis ſui honore priuetur. *Toletan. iv. cap. 9.*

CAP. XII.

Sicut ſunt plerique qui pio, religioſoq. ſtudio, orandi gratia, eccleſiam ſaepiſſime frequentant; ita e contrario exiſtunt quidam, qui licet e vicino habeant baſilicam, id tamen perraro, quod emendatione dignum eſt, faciunt. Vt ergo templa diuinis cultibus mancipata, frequenter adiri, ibiq. Deum conſtanter, & deuote oporteat inuocari, diuinae ſcripturae teſtimonia teſtantur. Legi-
Paralip. tur itaque in libro Paralipomenon: Appa-
lib. 2. c. 7. ruit Dominus Salomoni nocte, & ait: Audiui orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij, &c. Et in Euangelio Lucae:
Luc. 24. Et factum eſt, dum benediceret illis, receſſit ab eis, & ferebatur in caelum: & ipſi adorantes, regreſſi ſunt Hieruſalem cum gaudio magno, & erant ſemper in templo laudantes, & benedicentes Deum. Et in Actibus Apoſtolo-
rum: Erant autem, inquit, perſeuerantes in *Act. c. 2.*
doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Et paulo poſt: Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione, & ſimplicitate cordis. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 11.*

CAP. XIII.

Egredientes hoſpitium armet oratio: regredientibus de platea oratio occurrat, antequam ſeſſio; nec prius corpuſculum requieſcat, quam anima verbo Dei paſcatur. Ad omnem actum, & ad omnem inceſſum, manus pingat crucem. *Hieronym. ad Euſtochium apud Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. c. 13.*

CAP. XIV.

Lectiones ſanctas libenter audire (oportet) orationi frequenter incumbere. *Theodulph. ad presbyt. Aurelianen. cap. 21. ex Clem. epiſt. 1. ante fin.*

CAP. XV.

Singulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet & veſpere, &c. haec faciant, quibus baſilicae locus prope eſt, in baſilica; qui vero in itinere, aut in agris eſt, vbicumque eum hora matutina, vel veſpertina inuenerit, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 23.*

CAP. XVI.

Admonere debetis fideles, vt aſſiduitatem & ſtudium habeant orandi. Ipſe autem orandi modus talis eſſe debet, vt primum dicto ſymbolo, quaſi fidei ſuae recenſito fundamento, dicat, quiſquis eſt, tribus vicibus: Qui plaſmaſti me, miſerere mei. & tribus vicibus: Deus propitius eſto mihi peccatori: & compleat orationem Dominicam. Si ergo locus, aut tempus exegerit, deprecetur ſanctos Apoſtolos, Martyres, vt pro eo intercedant: & armata fronte ſigno crucis, eleuatis cum corde, & manibus, & oculis, Deo gratias agat. Si vero tempus ad haec omnia peragenda minus ſufficiens fuerit, ſufficiat tantum: Qui plaſmaſti me, miſerere mei: Et, Deus propitius eſto mihi peccatori: Et oratio Dominica tantum cum gemitu, & contritione cordis. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap 29.*

CAP. XVII.

Omni die Deo in oratione noſtra, aut ſemel, aut bis, aut quanto amplius poſſumus, confiteri debemus peccata noſtra, dicente Prophe-
ta: Delictum meum cognitum tibi feci, & in- *Pſal. 31.*
iuſtitias meas non abſcondi: Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Facta etenim confeſſione cum gemitu, & lachrymis Domino in oratione, recitandus eſt pſalmus quinquageſimus, ſiue vigeſimus quartus, ſiue trigeſimus primus, atque alij ad rem pertinentes, & ſic complenda eſt oratio. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 30.*

CAP. XVIII.

Petrus orationi, & praedicationi tantum vacabat, &c. idem docet facere Clementem. *Damaſ. in Petri.*

De attentione, & reuerentia, quam poſtulat oratio. Tit. V.

CAP. I.

Apud Gregor. ix. c. 9. de celebr miſſ. c. 3. eod. tit. in 4. col.

DOlentes referimus, quod non ſolum quidam minores clerici, verum etiam aliqui eccleſiarum Praelati, circa comeſſationes ſuperfluas, & confabulationes illicitas, vt de alijs taceamus, fere medietatem noctis expendunt; & ſomno reſiduum relinquentes, vix ad diurnum concentum auium excitantur, tranſcurrendo vndique continuata ſyncopa matutinum. Sunt & alij, qui Miſſarum celebrant ſolemnia vix quater in anno; & quod deterius eſt, intereſſe contemnunt: & ſi quando dum haec celebrantur interſunt, chori ſilentium fugientes, intendunt * exterius collocutionibus laicorum: dumq. auditum ad indebitos ſermones claudunt, aures intentas non porrigunt ad diuina. Haec igitur, & ſimilia ſub paena ſuſpenſionis penitus inhibemus, diſtricte praecipientes, in virtute obedientiae, vt diuinum officium diurnum, pariter & nocturnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent pariter, & deuote. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 17.*

*externis

CAP. II.

Sunt qui intrantes eccleſiam, multis pſalmodiae, vel orationum ſermonibus prolongant, ſed alibi corde intendendo, nec ipſi quid dicant, recolunt, ore quidem orantes, ſed mentem foris vagantem, omni orationis fructu priuantes, putantes a Deo precem exaudiri, quam nec ipſi, qui fundunt, audiunt. Quod antiqui hoſtis inſtinctu fieri, nemo eſt, qui animaduertere nequeat. Sciens enim vtilitatem orandi, & inuidens hominibus gratiam impetrandi, immittit orantibus multimoda cogitationum leuium, & aliquando turpium, nocentiumq. phantaſmata, quibus orationem impediat, adeo vt non numquam tales, tantosq. diſcurrentium cogitationum fluctus, proſtrati in oratione toleremus. Sunt itaque plerique, quibus potius cordi eſt, vanis, & obſcenis confabulationibus vacare, quam lectionibus diuinis aurem accommodare, quibus etiam nuſquam tam delectabile videtur eſſe, ſuſurrationes aliorum auribus ingerere, cachinnis ora diſſoluere, quam in eccleſia Dei, vbi eum humiliter, deuoteq. debuerant inuocare, & peccata ſua deflere: ſed & hoc eiuſdem hoſtis antiqui inſtinctu fieri, dubium non eſt. Quod autem domus Dei non ſit huiuſcemodi illicitarum actionum, ſed potius orationis locus, Dominus docet in Euangelio, dicens: Domus mea, domus orationis eſt, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. *Beda in Euangel. homil. 17. Apud Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 12.*

Matt. 21.

CAP. III.

Si quis ante principem mortalem veniens, cum omni reuerentia, & timore ſtat, loquitur, & incedit; quanto potius eum, qui ante Deum, qui eſt aeternus, terribilis, & excelſus acceſſerit, cum omni pauore, ac tremore non ſolum ſtare conuenit, ſed & quaſi ſeruum ſemetipſum in conſpectu eius humiliter praeſentare. Et quia quorumdam in Euangelio reproborum ligari manus, & pedes praecipiuntur: quid aliud iſti agunt, qui manus ſuas coram Domino ligant, niſi Deo quodammodo dicunt, Domine ne manus meas ligari praecipias, vt mittar in tenebras exteriores, quoniam iam ego eas ligaui, & ecce ad flagella paratus ſum? Hinc etiam pectus percutimus, ſignantes videlicet, quod nequiter egimus, diſplicere nobis; ac ideo antequam Deus feriat, id nos in nobis ipſis ferire, & antequam vltio extrema veniat, commiſſum paenitentia digna punire. *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap. 54.*

Matt. 22.

De loco, & tempore, aliisq. caeremoniis ad preces fundendas. Tit. VI.

CAP. I.

SCiſcitamini, ſi caepta oratione nuntius venerit de hoſtibus, ac ideo ipſam orationem conſummare nequiueritis, quid vobis agendũ ſit? Quid aliud vtique niſi, vt bonum, quod caepiſtis, quocumque vos perrexiſſe contigerit, perficiatis. Nam non eſt Chriſtianis vnus locus orationis, ſicut Iudaeis erat Hieroſolymis, & veluti Samaritanis in monte Gazarin: ſed in omni loco, quemadmodum & Apoſtolus ait: Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes puras manus. praeterea qui in bono opere perſeuerauerit in finem hic ſaluus erit: praecipue eo tempore, quando contra inimicorum itur incurſus; & oratione, ſicut iam ſupra diximus, magis quam armis expectari debet ab hoſte triumphus. *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 74.*

1. Tim. 2. *Matt. 10.*

CAP. II.

Verum velato, an nudato capite mulier in eccleſia ſtare debeat Apoſtolus docet: Mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput ſuum, &c. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 58.*

1. Cor. 11

CAP. III.

Sicut ſunt nonnulli, qui orandi gratia eccleſiae limina frequentare negligunt; ita e cõtrario exiſtũt plerique, qui pro eo, quod baſilicas adire nequeunt, & reliquias Sanctorũ praeſto nõ habent: idcirco vota precum ſuarũ ad Deũ, vt oportet, ſupplici deuotione non fundunt: nõ animaduertentes, quod Deus non ſit minus in parte, quã in toto; ſed vbique totus, vbiq. praeſens, vbiq. mirabilis. Vnde ait Pſalmiſta: Quo ibo a ſpiritu tuo? & a facie tua quo fugiam? ſi aſcendero in caelum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades. & idem alibi:

Pſal. 138. *Pſal. 102.*

In

In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino,&c. Apoſtolus quoque ait: 1.Tim.2. Volo igitur viros orare in omni loco, puras leuantes manus ſine ira,& diſceptatione. *Pariſien ſub Ludouic. & Lothar.lib.2.cap.13.*

CAP. IV.

Orare quomodocumque ſe habeat aliquis, & vt cumque ſit affectus Domini meminiſſe, & auxilium implorare non eſt reprehendendum;ad ſancta autem ſanctorum,qui non anima, & corpore purus eſt, accedere prohibebitur. *Dionyſ.Alexandr.in epiſtul.ad Baſilidem. cap.2.*

CAP. V.

Dicendum eſt fidelibus, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt,ſaltem duabus vicibus oret,mane ſcilicet,& veſperi,dicens ſymbolum, ſiue orationē dominicam,&c.His actis,& ſolo Deo creatore ſuo adorato,inuocet ſanctos, vt pro ſe intercedere apud maieſtatē diuinā dignentur. Haec faciant,quibus baſilicae locus prope eſt, in baſilica; qui vero in itinere, aut pro qualibet occaſione in ſiluis, aut agris eſt;vbicumq. eum ipſa hora matutina, vel veſpertina inuenerit, ſic faciat, ſciens Deū vbiq. Pſal.102. praeſentem eſſe,dicente pſalmiſta:In omni lo- Pſal.138. co dominationis eius benedic anima mea Domino: Et, ſi aſcendero in celum, tu illic es. *Theodulph.ad presbyt Aurel.cap.23.*

CAP. VI.

Ad orientem uerti inter orandum,quae nos ſcriptura docuit?&c. ex non ſcripta doctrina id accipientes,&c. Omnes quidem inter orandum orientem aſpicimus. Pauci autem ſcimus, quod antiquam patriam inquirimus, paradyſum,quem Deus plantauit in Eden in oriente. Et preces quidem ſtantes peragunt in vna ſabbati, &c. *Baſil.de Spiritu ſancto ad Amphilochium,cap.27.*

Oratio coniungatur cum eleemoſyna, & cū alijs optimis exercitationibus. Tit. VII.

CAP. I.

ITa Deo precem fundere conuenit nauigantes(*in eccleſiae naui,*)vt mereantur audiri. Audiri autem a Deo ita demum merebitur quis, ſi orationes ipſae bonis moribus, & bonis operibus adiuuentur. *Clemens epiſt.1. ante medium.*

CAP. II.

De paenitent.d 3.c.21.de conſecr. d.5. cap.23. Nihil prodeſt homini ieiunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. *Pius epiſt.1.in fin. Anſel.lib, 11.cap.6.*

CAP. III.

Act.10. Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque eleemoſynis vacantem per reuelationem Angelum, Petrumque ipſum vidiſſe. Numquid per baptiſmum haec illi *abluta ſunt,propter quae ei baptiſmus videtur eſſe conceſſus? *Innocen. epiſtul.22.cap.2. in fine.*

* ablura

CAP. IV.

Hortor,fratres chariſſimi, vt omni hebdomada quarta, & ſexta feria litaniam inexcuſabiliter indicatis; & contra barbaricae crudelitatis incurſus ſupernae protectionis auxilium imploretis. Sed vt ad aures Dei viam precibus faciatis, vigilantius ſtudendum eſt, vt voces actibus adiuuentur. nam inanis fit oratio,vbi praua eſt actio.*Greg. Epiſcop. Siciliae epiſt.45.lib.9.regiſt.*

CAP. V.

Accepto conſilio,hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium, poſt litanias, & multorum orationem eleemoſynis conditam,diuino fulti auxilio ſtatueremus,quod melius de electione Rom.Pontificis videretur.*Greg.vij.lib.1.regiſt. epiſt.1.*

CAP. VI.

Non eſt pretioſa laus, neque ſancta oratio cito impetrans in ore peccatoris, cuius eſt vita laudabilis,& actio ſaecularis, precor, exoro,& rogo,vt eos,qui merentur audiri pro vitae meritis,vigilanti cura rogites, vt pro me exorent. *Greg.vij.Hugon.Cluniacen.Abb.lib. 2.reg.epiſt.49.*

De precibus pro Regibus adhibendis,& pro populo. Tit. VIII.

CAP. I.

REprehenduntur Metropolitani, qui negotijs ſaecularibus dant operam, & preces pro ſuis delictis,& populi ignorantijs Deo non adhibent. *CP.viij.cap.24. vel 22. ſub Hadrian.ij.*

CAP. II.

Adhibeantur preces pro Imperatore. *Syn. Rauennen.ſub Ioann.ix.par.vlt.cap.vlt.*

CAP. III.

Eccleſia inter ipſa myſteria, inter preces ſuas,quas pro veſtri felicitate dependit imperii, teſte ſancto Petro,ſollicitis pro religionis obſeruantia vocibus clamat,&c.*Boniſ.epiſt.1. ad Honor.* Diſt. 97. cap.1.

CAP. IV.

Inſtituit ſanctum concilium,vt quandocumque eum cauſſa Regē progredi fecerit contra ſuos hoſtes,vnuſquiſq.noſtrum in eccleſia hunc teneat ordinem: ita, vt omnibus diebus per bonam diſpoſitionem, ſacrificium omnipotenti Deo,pro eius,ſuorumque fidelium,atque exercitus ſui ſalute offeratur, & diuinae virtutis auxilium impetretur;vt ſalus cunctis a Domino tribuatur, & victoria illi ab omnipotenti Deo concedatur. Tamdiu hic ordo tenendus eſt,quamdiu cum diuino iuuamine ad ſuam redeat ſedem. *Emeriten.cap.3.*

CAP. V.

Excepto paſſionis Dominicae die, quando altaria denudata perſiſtunt, nec cuipiam

P 2 in

in eo die miſſarum licet ſollemnia celebrare; cunctis alijs diebus, quibus idem Dominus noſter *(Rex)* in hac vita ſuperſtes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filijs, vel filiabus, aut pro ijs, qui iam matrimoniali ſunt iure coniuncti, adhucque ſunt coniungendi, ſeu pro nepotibus, vel ſuis omnibus ſacrificiorum Domino libamina dedicentur, pie orationis vota ſoluantur, ac cum gratiarum actione ſuperno Numini commendentur. Quo deſideria in eis bona cotidie multiplicentur, aduerſantium eorum conamina virtute ſuae dexterae confringantur, indulgentia, & gratia eis a ſua miſericordia conferatur; vt ſuae potentiae defenſione protecti, antiqui hoſtis decipulam euadant, & caritate, & vitae longaeuitate pollentes, adire mereantur poſt tranſitum ſidereas manſiones. *Toletan. xvi. cap. 8. in fine.*

CAP. VI.

Pro Carolo Rege, & pro liberis eius omnes Epiſcopi, presbyteri, ſeu Abbates, & monachi pſalmodiam, miſſarum ſolemnia, atque litaniarum officia omnipotenti Deo deuotiſſime exſoluant. *Arelat. ſub Carolo, cap. 2.*

CAP. VII.

Orationes aſſiduas intente fundere pro Imperatoris ſtabilitate, ac incolumitate omnes ſe velle ſecundum noſtram admonitionem vnanimiter profeſſi ſunt, vt miſericordia diuina longiori aeuo illius manſuetudinem conſeruare dignetur. *Turon. ſub Carolo, cap. 1.*

CAP. VIII.

Ab omnibus indiſinenter orationes fiant pro vita, & incolumitate, pro ſalute animae, & corporis domini Imperatoris, prolisque eius, pro ſtatu regni, pro remiſſione peccatorum, & celeſtis regni collatione: ita dumtaxat, vt ſemper magis, ac magis per incrementa temporum talis creſcat obſeruatio, &c. *Cabil. ſub Carolo, cap. 66.*

CAP. IX.

Pro Domino Imperatore, ſuaque nobiliſſima prole orationes, & oblationes augeantur. &c. *Remen. cap. 40.*

CAP. X.

1. Tim. 2. Debent iuxta Apoſtolum, primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones ab omnibus hominibus pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt conſtituti, vt quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate. Hoc
1. Tim. 2. enim inquit Apoſtolus, bonum eſt, & acceptum coram Saluatore noſtro Deo. *Aquiſgranen. cap. 131.*

CAP. XI.

Baruc. 1. Si Hieremia propheta Dei pro vita idololatrae Regis Nabuchodonoſor orare admonet, quanto magis pro ſalute Chriſtianorum Regum ab omnibus ordinibus Deo eſt humiliter ſupplicandum? *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 8.*

CAP. XII.

Statuimus, vt oratio ab omnibus nobis pro glorioſo Rege Arnulpho, ſeu etiam & pro glorioſa coniuge ſua, nec non & pro ſtatu totius Chriſtianitatis, pro vt nos debitores eſſe cognoſcimus, in eccleſijs noſtris aſſidue celebretur. *Magunt. ſub Arnulpho cap. 1.*

CAP XIII.

Rogauerunt praedicti Epiſcopi orare pro Domino Rege Arnulpho. *Meten. cap. vlt.*

CAP. XIV.

Monachi, vel ſanctimoniales iuxta ſuam profeſſionem ſobrie, ac pie, & ſimpliciter viuant, & pro Regum ſalute, & regni pace, & eccleſiae tranquillitate ſupplicent. *Troſleia. cap. 3.*

De ijs, qui non communicant in oratione cum populo. Tit. IX.

CAP. I.

Omnes fideles, qui ingrediuntur, & audiunt ſcripturas, nec perſeuerant in oratione, & ſancta ſumptione, vt diſcordiam facientes ab eccleſia excommunicentur. *Apoſt. cap. 9. G. 10. L. Burch. lib. 2. cap. 67. & 68. Iuo par. 8. cap. 163. & 164. decret.* *De conſe. d. 1. c. 6.*

CAP. II.

Omnes, qui ingrediuntur eccleſiam, Dei, & ſacras ſcripturas audiunt, non vero communicant orationi cum populo, aut auerſantur ſuſceptionem Euchariſtiae propter aliquam inſolentiam eijciantur ab eccleſia, donec confiteantur, & oſtendant fructus paenitentiae, & deprecentur, vt poſſint veniam ſortiri. *Antiochen. cap. 2. Triburien. cap. 2. Mart. Brac. cap. 83.* *De conſec. d. 2. cap ſi quis 18.*

Non licet orare cum haereticis, neque cum excommunicatis. Tit. X.

CAP. I.

Qui cum excommunicato etiam domi orat excommunicetur. *Apoſt. cap. 10. G. 11. L. vide Carthag. iv. cap. 73. Fabian. epiſt. 1. Tribur. cap. 2. Burch. lib. 11. cap. 35. Iuo lib. 5. tit. 3. cap. 15. panor. & par. 14. cap. 24. & 40. Anſel. lib. 12. cap. 17. & 19.* *11. q. 3. c. ſi quis. 16.*

CAP. II.

Qui clericus cum depoſito, vt cum clerico, orat, deponatur. *Apoſt. cap. 11. G. 12. L.*

CAP. III.

Epiſcopus, presbyter, diaconus cum haereticis orans excommunicetur; ſi vti clericus agere quidquam permittat, deponatur. *Apoſt. cap. 44. G. 45. L.*

CAP. IV.

Si clericus, vel laicus ingrediatur Synagogam Iudaeorum, vel haereticorum, vt illic oret, deponatur, & excõmunicetur. *Apoſt. c. 63.*

CAP.

CAP. V.

Qui daemonium habet, neque clericus ſtat, neque cum fidelibus oret, donec mundetur. *Apoſt. cap. 78.*

CAP. VI.

Non licet communicare cum excommunicatis, neque cum ijs per domos ingredi, & cum eis orare, qui eccleſiae non participant in oratione, &c. *Antioch. cap. 2. Triburien. c. 2. Mart. Brac. cap. 83.*

CAP. VII.

Non licere in haereticorum caemeteria, vel martyria, vt appellantur, abire clericos orationis, aut ſalutis cauſſa. Sed hos omnes, & ſi fideles ſint, excommunicatos fieri ad certum tempus, paenitentes vero, & confeſſos ſe peccaſſe ſuſcipi. *Laodic. cap. 9.*

CAP. VIII.

1. q. 1. c. nō liceat. 67. Non oportet cum haereticis, vel ſchiſmaticis orare. *Laodicen. cap. 33. Mar. Bracaren. cap. 70.*

CAP. IX.

24. q. 3. c. clericus. 35. in fin. Cum haereticis nec orandum, nec pſallendum. *Carthag. cap. 72. L.*

CAP. X.

11. q. 3. c. 19. Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, ſiue clericus, ſiue laicus excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 73. L. Burchar. lib. 11. cap. 44. Iuo lib. 5. tit. 3. cap. 19. panor. & par. 14. cap. 28. & 108. decret. Anſelm. lib. 12. cap. 18.*

CAP. XI.

* oratio- nibus al. Non oportet facile * orationem cum (*fornicarijs*) communicare. *Greg. Thaumaturg. cap. 1. epiſt. de comedentib. idolothyta.*

CAP. XII.

An debet clericus praeſentibus Arianis, vel aliis haereticis orare: & an eum laedit, quando fecit orationem, ſeu oblationem? Reſpondeo: In diuina oblatione diaconus ante ſalutationem loquitur: Qui non communicatis, ambulate. Non debent ergo intereſſe, niſi profiteantur ſe paenitentiam acturos, & haereſim vitaturos. *Timoth. Epiſc. Alexan. in quibuſdam reſponſis. cap. 9.*

CAP. XIII.

11. q. 3. c. 18. Cum excommunicato, neque orare, neque loqui cuilibet licebit. *Iſidor. in reg. monachor. cap. 17. in D. Benedicti regula cap. 26. Burch. lib. 11. cap. 32. Iuo par. 14. cap. 34. & 95. decr. Anſel. lib. 12. cap. 16. Caeſaraug. lib. 14. cap. 39.*

De genuflexione. Tit. XI.

CAP. I.

Catechumenus ingrediens in eccleſiam, & in ordine catechumenorum ſtat, ſi peccet, genu inclinato audiat; ſi audiens peccat, eijciatur. *Neocaeſ. cap. 5. Burch. lib. 4. cap. 20. Iuo par. 1. cap. 215. decret.*

CAP. II.

26. q. 7. ſacerdos. c. 6. Paenitentes etiam diebus remiſſionis, genua flectant. *Carthagin. iv. cap. 82. Iuo par. 15. cap. 13.*

CAP. III.

Sciendum eſt, quod exceptis diebus dominicis, & illis ſolemnitatibus, quibus & vniuerſalis eccleſia ob recordationem dominicae reſurrectionis ſolet ſtando orare, fixis in terram genibus ſuppliciter Dei clementiam nobis profuturam, noſtrorumq. criminum indulgentiam depoſcendum eſt. Cuius rei in euangelio ipſe Dominus dedit exemplum. Sed & Stephanum martyrem, & Apoſtolum Paulum eadem feciſſe liber Actuum Apoſtolorum teſtis eſt. Ex quibus intelligi datur, oportere Chriſtianum humiliter ad terram proſterni, ne forte illi dicatur: Quid ſuperbis terra, & cinis? *Turon. ſub Carolo cap. 37.* Mat. 26. Act. 7. & 20. Eccl. 10. b

CAP. IV.

In vnaquaque genuflexione, & aſſurrectione re ipſa oſtendimus, quod etiam propter peccatum in terram delapſi ſumus, & per eius, qui nos creauit, clementiam, in caelum reuocati ſumus. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

Ne Chriſtiani cum orant tempore paſchali & diebus dominicis, genua flectant. Tit. XII.

CAP. I.

Svnt qui dominica die, & in diebus Pentecoſtes genua flectunt, ſed obſeruandum eſt, vt ſtantes oremus. *Nicaen. cap. 20. Aquiſgran. cap. 46. Mar. Brac. cap. 58. Burch. lib. 2. c. 88. Iuo par. 4. cap. 18. decr.* De conſ. d. 3. quoniā. c. 10. diſt. 30. ſi quis presbyter. c. vlt.

CAP. II.

Dominicis diebus genu non flectere a ſanctis patribus Chriſti reſurrectionem honorantibus, canonice accepimus. Conſtituimus, vt poſt veſpertinum ſacerdotum ad altare ſabbato ingreſſum, ex conſuetudine, quae ſeruatur, nemo genu flectat vſque ad ſequentem veſperam in die Dominico, in qua poſt ingreſſum lucernarium, genua rurſus flectentes, Domino preces ſic offerimus. Seruatoris enim noſtri reſurrectionis, velut praecurſorem noctem, quae fuit ante ſabbatum accipientes, hymnos ab ea ſpiritaliter incipimus, feſtum ex tenebris in lucem finientes, vt in perfecto & integro die ac nocte nos reſurrectionem celebremus. *Trull. cap. 90.*

CAP. III.

Sciendum eſt, quod exceptis diebus dominicis, & illis ſolemnitatibus, quibus & vniuerſalis eccleſia, ob recordationem dominicae reſurrectionis ſolet ſtando orare, fixis in terram genibus ſuppliciter Dei clementiam nobis profuturam, noſtrorumq. criminum indulgentiam depoſcendum eſt, &c. *Turon. ſub Carolo cap. 37.*

CAP. IV.

Quoniam ſunt quidam in die dominico genufle-

nuſſectentes, & in diebus Pentecoſtes; vt omnia in vniuerſis locis conſonanter obſeruentur, placuit ſancto concilio, ſtantes Domino vota digniſſima perſoluere. *Aquiſgran. ſub Ludouico cap.46.*

CAP. V.

Diſt. 30. c. vlt. Quod ab Apoſtolis traditum, canon tenet antiquus, placuit, vt per omnes dominicas, & per omnes dies Paſchae, vſque ad Quinquageſimam non proſternant ſe in oratione humilitatis, ſed recto vultu ad Dominum fungantur orationis officio: quia in his diebus gaudium reſurrectionis Domini celebramus. *Mar. Bracaren. cap. 57. vide Nicaen. cap. 20.*

CAP. VI.

Diem dominicum laetitiae diem agimus, quod in eo Dominus reſurrexerit, in quo nec genua quidem flectere accepimus. *Petrus Alexand. Epiſc. in ſerm. de paenit. cap. 15.*

CAP. VII.

Preces ſtantes *(Chriſtiani)* peragunt in vna ſabbati, rationem autem non omnes ſcimus. Non ſolum enim, vt qui cum Chriſto conſurrexerimus, & quae ſupra ſunt, quaerere debeamus in die reſurrectionis, gratiae nobis datae, per ſtatum in oratione, nos ipſos commonefacimus; ſed quod videatur eſſe etiam quodammodo ſaeculi, quod expectatur, imago. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

De diuinis officiis, & in primis de horis canonicis.

Tit. XIII.

CAP. I.

NE quiſquam presbyterorum, vel diaconorum, qui ſacris officijs dediti ſunt, vltro, ac per ſe eccleſias ingrediens ſacrum aliquid operetur, in quibus ab initio ſortem minime conſecutus eſt, &c. *Synod. vij. gener. CP. ſub Hadrian. ij. cap. 23. vel 21.*

CAP. II.

Metropolitani committunt Epiſcopis ſubiectis eccleſiae propriae diuina officia, & litanias, & cuncta omnino ſacra, quae ad ſe pertinent * miniſteria, ita vt per illos celebrent omnia, quae per ſemet ipſos alacriter agere debuerunt, &c. dimittentes perſeuerare in orationibus, & obſecrationibus pro ſuis delictis, ac populi ignorantijs, &c. Quiſquis ergo Metropolitanor. &c. non per ſe cum timore Dei, & alacritate, ſeu conſcientia bona, debita miniſteria in propria ciuitate, ſed per ſuffraganeos Epiſcopos ſuos efficere temptauerit, paenas exſoluat coram proprio Patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur. *Synodo vij. generali CP. ſub Hadrian. ij, cap. 24. vel 27.*

* myſteria

CAP. III.

Quoniam in plerisque partibus intra eandem ciuitatem, atque dioeceſim permiſti ſunt populi diuerſarum linguarum habentes ſub vna fide varios ritus, & mores; diſtricte praecipimus, vt Pontifices huiuſmodi ciuitatum, ſiue dioeceſum prouideant viros idoneos, qui ſecundum diuerſitates rituum, & linguarum diuina officia illis celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos verbo pariter, & exemplo. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 9.* De offic. iud. ord. c. 14. Gregor. ix & c. 2. eo tit. in 4. colle.

CAP. IV.

Clerici ſe in diuinis officijs, & alijs bonis exerceant ſtudijs diligenter, &c. cappas manicatas ad diuinum officium intra eccleſiam nulli gerant. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 16.* De vita & honeſt. cler c. 15. Greg. ix. c 4. eo. ti. in 4. coll.

CAP. V.

Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter inſtruant, & informent vel per ſe ipſos, vel per alios viros idoneos ſuper diuinis officijs, & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. *Innoc. iij. in conc. gener. Lateran. cap. 27.* De aeta. & quali. c. 14. Grego. ix c 4. eo. tit. in 4. collect.

CAP. VI.

Praeſenti decreto conſtituo, vt in ſede hac ſacri altaris miniſtri *(Diaconi)* cantare non debeant, ſolumq. euangelicae lectionis officium inter Miſſarum ſollemnia exſoluant. Pſalmos, ac reliquas lectiones cenſeo per ſubdiaconos, vel ſi neceſſitas fuerit, per minores ordines exhiberi, &c. *Greg. in ſyno. Roman. cap. 1. & in regiſt. lib. 4. cap. 88. vel epiſt. 44. Iuo par. 2. cap. 79. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 6. Tarrac. lib. 4. cap. 23.* Diſt. 92. cap. 2. in ſancta.

CAP. VII.

Illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in eccleſijs conſuetudinem tradiderunt, hodieq. in eccleſia Romana, quae magiſtra eſt omnium eccleſiarum, impraetermiſſe ſeruatur, ita vt nullus ſacerdos maiore ſuo non innuente conſacerdote, cuilibet rei benedicere nitatur: ſed & anterior ſtans ad pronuntiandam aliquam lectionem, benedictionem quidem poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere. *Nicol. ad Michael. Imperat. ante medium.*

CAP. VIII.

Quia nobilitas tua poſtulauit, quo ſecundum Sclauonicam linguam apud vos diuinum celebrari annueremus officium: ſcias nos huic petitioni tuae nequaquam poſſe fauere. *Greg. vij. lib. 7. regiſt. epiſt. 11. ad VVratiſlaum Boemiorum ducem.*

CAP. IX.

Vt ſabbato euangelia cum alijs ſcripturis legantur. *Laodic. cap. 16.*

CAP. X.

Non oportere coniungere in ſynaxi *(in proceſſionibus. L.)* pſalmos, ſed lectio cuiuſque pſalmi fiat per partes *(ordinabiliter L.)* *Laodicen. cap. 17.*

CAP.

CAP. XI.

Eaſdem preces orationum omnino in nonis & veſperis eſſe ſeruandas. *Laodic.cap.18.Vide cap.19. de triplici oratione cathecumenorũ, paenitentium, & fidelium.*

CAP. XII.

Paſſiones martyrum legere licet, cum anniuerſarij dies eorum celebrantur. *Carthag.c.47.G. Africa.cap.13.L.*

CAP. XIII.

Confirmatas in ſynodo preces, vel praefationes, vel commendationes, ſiue manus impoſitiones, ab omnibus celebrari oportet, neque alias dici. *Carthag. cap.106.G. Mileuit. cap.12.L. Afric.cap.70.L.*

CAP. XIV.

Nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet: & cum ad altare aſſiſtitur, ſemper ad Patrem dirigatur oratio. Et quaſcumque ſibi preces aliquis deſcribit, non eis vtatur, niſi prius eas cum inſtructioribus fratribus contulerit. *Carthag.iij.cap.23.L. Capit.lib.6.cap.66.*

CAP. XV.

Diſt. 50. c.67. placuit. Euangelia, aut Apoſtolum paenitentes inter lectores non legant, &c. *Tolet.1.cap.2.& cap.4. Mar.Braca.cap.23. Burchar. lib.2.cap.37. Iuo lib.3.tit.5.cap.20.panor.& par.6. cap.138.decr. Anſel.lib.7.cap.26.*

CAP. XVI.

Nulla profeſſa, vel vidua abſente Epiſcopo, vel presbytero in domo ſua antiphonas cum confeſſore, vel ſeruo ſuo faciat. Lucernarium vero, niſi in eccleſia, non legatur; aut ſi legatur in villa, praeſente Epiſcopo, vel presbytero, vel diacono legatur. *Tolet.I. cap.9.*

CAP. XVII.

De conſ. d.5.c.13. conuenit. Quia conuenit ordinem eccleſiae ab omnibus aequaliter cuſtodiri, ſtudendum eſt, ſicut fit, vt poſt antiphonas collectiones per ordinem ab Epiſcopis, vel presbyteris dicantur, & hymni matutini, vel veſpertini decantentur diebus omnibus, & in concluſione matutinarum, vel veſpertinarum, & miſſarum poſt hymnos capitella de pſalmis dicantur, & plebs collecta oratione ad veſperam ab Epiſcopo cum benedictione mittatur. *Agathen.cap.30. Rodulph.de eccleſ.officijs prop.14.*

CAP. XVIII.

Quia tam in Sede Apoſtolica, quam etiam per totas orientales, atque Italiae prouincias dulcis, & nimium ſalubris conſuetudo intromiſſa eſt, vt Kyrie eleiſon frequentius cum grandi affectu, ac compunctione dicatur: placuit etiam nobis, vt in omnibus eccleſijs noſtris iſta conſuetudo ſancta, & ad matutinum, & ad miſſas, & ad veſperam Deo propitiante intromittatur. *Vaſen.ij.cap.3.*

CAP. XIX.

Omnis clerus die ſabbati ad veſperam ſit paratus, quo facilius die dominico ſolemnitas cum omniũ praeſentia celebretur: ita tamen vt omnibus diebus veſperas, & matutinas celebrent. *Tarrac.cap.7.*

CAP. XX.

Omnibus diebus poſt matutinas, & veſperas oratio dominica a ſacerdote proferatur. *Gerũ.cap.10.* *De conſe. diſt. 5. c. 14. ad ſemper.*

CAP. XXI.

Vt pſalmus quinquageſimus ante canticum dicatur. *Barcinon.cap.1.*

CAP. XXII.

Vt benedictio in matutinis fidelibus, ſicut in veſpera, tribuatur. *Barcinon.cap.2.*

CAP. XXIII.

In praecipuis ſolemnitatibus hora tertia miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes ipſo officio expedito, ſacerdotes poſſint ad veſpertina officia in veſpertino tempore conuenire. Quia ſacerdotem veſpertinis officijs ad eccleſiam talibus praecipue diebus, nec decet deeſſe, nec conuenit. *Aurel.3.cap.14.*

CAP. XXIV.

Placuit, vt veteris * teſtamenti nihil poëtice compoſitum in eccleſia pſallatur, ſicut & ſancti praecipiunt canones. *Brac.i.cap.30.*

* Extra pſalmos canonicarum ſcripturarũ noui, & vet.

CAP. XXV.

Vt alleluia in Quadrageſima, & Kal. Ianuarij non dicatur, ſed in Paſchate, qui contra fecerit communione eiuſdem Paſchae priuetur, &c. *Tolet.iv.cap.10.*

CAP. XXVI.

In quibuſdam Hiſpaniarum eccleſijs laudes poſt Apoſtolum decantantur, priuſquam euangelium praedicetur; dum canones praecipiant, poſt Apoſtolum non laudes, ſed euangelium annuntiari. Praeſumptio eſt enim, vt anteponantur ea, quae ſequi debeant. Nam laudes poſt euangelium ſequuntur, propter gloriam Chriſti, quae per idem euangelium praedicatur. Circa omnes igitur ſacerdotes hic ordo deinceps retineatur, excommunicationis ſententiam ſuſcepturi, qui hunc ordinem perturbauerint. *Tolet.iv.cap.11.*

CAP. XXVII.

Quando presbyteri in parochijs ordinantur, &c. ad litanias, vel ad concilium venerint, rationem Epiſcopo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent. *Tolet.iv.cap.25.Arel.ſub Carolo. cap. 4. Iuo lib.3.tit.2.cap.16.panor.& par.3.cap.129. decret. Anſel.lib.7.cap.104.* *Diſt. 38. c. 2.*

CAP. XXVIII.

Nulli cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticae deinceps percipiant gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerint ſupplementum, &c. *Tolet.viij.cap.8.*

CAP. XXIX.

Sunt nonnulli (*parochitani presbyteri*) qui eccleſiarum ſuarum res ad plenitudinem habent, & ſollicitudo illis nulla eſt habendi clericos, cum quibus omnipotenti Deo laudum debita perſoluant officia. Proinde inſtituit hoc ſanctum * ſynodum, vt omnes parochitani presby-

* concilium f.

* vt ſ. presbyteri,iuxta,*& in rebus ſibi a Deo credi-
tis ſentiunt habere virtutem,de eccleſiae ſuae
familia clericos ſibi faciant: quos per bonam
voluntatem ita nutriant, vt & officium ſan-
ctum digne peragant, & ad ſeruitium ſuum
aptos eos habeant. *Emeriten.cap.*18.

CAP. XXX.

26.q.5.c. 13. Quicumque ſacerdotum, vel miniſtrorum,
deinceps cauſſa cuiuſlibet doloris, vel amari-
tudinis permotus, altare diuinum veſtibus ſa-
cris exuere praeſumpſerit,&c. atque quod pe-
ius,eſt,occaſionem nutrierit, vnde templis Do
mini, aut officia conſueta deſint, aut oblatio
ſingularis ſacrificij videatur in aliquo de-
fraudari;ſi eum antea verae paenitudinis corã
Metropolitano ſatisſactio non purganerit,
&c. loci ſui,& dignitate ſe nouerit, & honore
priuandum. Illis proculdubio perſonis ab hac
vltionum ſententia ſeparatis,quae aut conta-
minationẽ ſacrorum ordinũ,vel ſubuerſionem
ſanctae fidei metuentes,aut,aut hoſtilitaẽ,vel
* obſidionem al. *ſubuerſionem perferentes, ſeu etiam diuino-
rum iudiciorũ ſententiam metuentes talia fe-
ciſſe contingerit.In quo facto plus humilitas,
qua;Deus placetur, quam interni liuoris do-
loſitas declaratur. *Tolet.xiij.cap.*7.

CAP. XXXI.

Sanctimoniales in monaſterio conſtitutae
habeant ſtudium in legendo,& in cantando,in
pſalmorum celebratione,ſiue oratione, & ho-
ras canonicas matutinam videlicet, primam,
tertiam,ſextam,nonam,veſpertinam, comple-
torium pariter,celebrent. *Cabilon.ſub Carolo.
c.*59. *Burch.lib.*8.*c.*77. *Magun.ſub Raba.c.*16.

CAP. XXX.

Dan.6.c. Horam tertiam, & ſextam, & nonam Da-
niel, & tres pueri ſupplicationibus deuoue-
runt, ſcilicet, vt ab ortu diei in tempus ſup-
plicationis tres horae porrectae Trinitatis
nobis reuerentiam declatarent; pariliter a
tertia ad ſextam, atque inde ad nonam, per
paria lucis interualla ratis dimenſionibus ter-
minata, Trinitas ter in die rogata coleretur.
Illud etiam occurrit ad probationem venera-
Act.2.c. bilis Trinitatis, quod Spiritus ſanctus hora
tertia,hoc eſt ſuo loco,& numero, & tempore
Mat. 29. deſcendit ad terras,impleturus gratiam,quam
Ioan.19.c Chriſtus promiſit, Nam & ſexta hora Chri-
ſtus paſſus in nonam patibuli cruciamenta
porrexit. Tali enim ſacramento legitimis ad
precum temporibus, per ternas horas Trini-
tatis perfectio, aut laudatur celebritatibus,
aut precibus impetratur: & ſi computetur di-
uina celebritas, per quaternarium vſque in
veſpertinum officium, hoc eſt, quater ternis
ſignificatur: quia mundus quadritario diuiſus
in Trinitate ſaluatur. Si quidem & in no-
cte ſtationes,& vigiliae militares, in quatuor
partes diuiſae,ternis horarũ ſpatijs ſecernun-
tur,vt & in ipſis nocturnis mundialibuſq. offi-
cijs, Trinitatis myſterium veneretur. *Iſidor.
lib.*1 *de offic.c.*15.*apud Aquiſg.cap.*126.

CAP. XXXIII.

Veſpertinum diurni finis officium diurnae,
& alternae lucis occaſus eſt, cuius ex veteri Exod.29.
teſtamento ſollemnis celebratio eſt. Denique
hoc tempore veterum ſacrificia offerri, adole-
rique altario aromata, & thura mos erat. Te-
ſtis eſt hymnidicus ille, regio, ac ſacerdotali Pſal.140.
perfunctus officio, dicens: Dirigatur oratio
mea,ſicut incenſum in conſpectu tuo, eleuatio
manuum mearum ſacrificium veſpertinum. In
nouo quoque teſtamento eo tempore Domi- Mat. 26.
nus, & Saluator noſter, coenantibus Apoſtolis
myſterium ſui corporis, & ſanguinis initio
tradidit, vt tempus ipſum ſacrificij veſperum
oſtenderet ſaeculi. Proinde in honore, ac me-
moria tantorum ſacramentorum his tempori-
bus adeſſe nos decet Dei conſpectibus,& per-
ſonare in eius cultibus orationum noſtrarum
illi ſacrificium offerentes, atque in eius lau-
dibus pariter exultantes. Veſperum autem
nominatur a ſydere, quod veſper vocatur, &
decidente ſole exoritur, de quo propheta di- Iob.38.
cit: Et veſperum ſuper filios hominum conſur-
gere facis. *Iſidor.lib.* 1. *de offic. cap.*20. *apud
Aquiſg.c.*127. CAP. XXXIV.

De completis autem celebrandis, id etiã in
patrum inuenitur exẽplis, Dauid propheta di Pſal.131.
cente: ſi aſcendero in lectũ ſtrati mei,ſi dedero
ſomnũ oculis meis, & palpebris meis dormi-
tationẽ,& requiẽ temporibus meis, donec in-
ueniã locum Domino,tabernaculũ Deo Iacob.
Quis non ſtupeat,tantam in Dei amore animi
deuotionem,vt ſomnum ſibi, ſine quo vtique
corpora humana deficiunt, penitus interdixe-
rit,donec locum, ac templum Domino fabri-
candum in pectore ſuo Rex, & Propheta repe-
riret? Quae res nos debet fortiter admonere;
vt ſi ipſi locus Domini eſſe volumus, & taber-
naculum eius,aut templum cupimus haberi,in
quantum poſſumus,exempla ſanctorum imite-
mur;ne de nobis dicatur,quod legitur: Dor-
mierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt
omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. *Iſidor.* Pſal.75.
*lib.*1.*de offic.cap.*21.*apud Aquiſg.cap.*128.

CAP. XXXV.

De Matutinorum antiquitate, & auctoritate
teſtis eſt idem Dauid Propheta,dicens: In ma- Pſal.62.
tutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor
meus. Et alibi. Preuenerunt oculi mei ad te Pſal.118.
diluculo,vt meditater eloquia tua. Caſſianus
autem dicit: Matutinae ſollemnitatis officio
nouo adhuc tempore inſtituto, primitias in
Bethleem monaſterio,vbi Dominus noſter Ie-
ſus Chriſtus pro redemptione ſalutis ex Virgi-
ne naſci dignatus eſt,ſicque ex illa per vniuer-
ſum mundum eiuſdem celebrationis inualuit
conſuetudo. Diluculo autem proinde oratur,
quod reſurrectio Chriſti celebretur. Matuti-
na autem luce radiante, Dominus, & Salua-
tor noſter ab inferis reſurrexit; quando cae-
pit oriri fidelibus lux, quae moriente Chriſto
occiderat peccatoribus. Si quidem,& eo tem-
pore cunctis ſpes futurae reſurrectionis cre-
ditur,cum iuſti, & omnes ab hac temporaria
mor-

morte, quaſi a ſopore mortis reſurgentes, euigilabunt. *Aquiſgr. cap. 129. ex Iſidoro lib. 1. de offic. eccleſiaſt. cap. 23. & Caſſiano de Inſtitutis coenobio. lib. 3. cap. 4.*

C A P. X X X V I.

Act. 16. Paulus, & Silas in cuſtodia publica circa medium noctis orantes, hymnum, audientibus cunctis, vincti dixiſſe memorantur: vbi repente terrae motu facto, & concuſſis carceris fundamentis, & ianuae ſponte apertae, & omnium vincula ſunt ſoluta. Vnde oportet his horis, pſallendi, orandique frequentiam nos in ſanctis habere officijs, finemque noſtrum, vel ſi aduenerit ſub tali actu, expectare ſecuri. *Iſido. lib. 1. de offic. cap. 22. apud Aquiſgranen. cap. 130.*

C A P. X X X V I I.

Studeant ſummopere canonici praedictas horas vigilantiſſima cura cuſtodire, & in his diuinum officium humiliter, ac deuote perſoluere. Mox enim, vt datum fuerit ſignum feſtinato omnes ad eccleſiam conueniant. Quam non pompatice, vel inhoneſte, vel incompoſite, ſed cum reuerentia, & Dei timore ingrediantur. Nec cum baculis in choro, exceptis debilibus: ſed religioſiſſime illis ſtandum, & pſallendum eſt. Sunt etenim quidam clericorum, qui in ſecularibus negotijs, & diſceptationibus paene totum infatigabiliter deducunt diem, & mox in eccleſiam ad diuinum officium peragendum, vt intrauerint, ita fatigari videntur, vt nec orationi vacare, nec ad pſallendum ſtare queant: ſed potius ſedentes, non diuinis, ſed vanis ſolêt inſtare loquelis, &c. Qui ſegniter, aut tarde ad matutinũ, aut ad aliud quodlibet diuinum obſequiũ peragendum occurrerit, dignũ eſt, vt nõ cum alijs in choro, ſed omnium vltimus, vt certe erubeſcere diſcat, in loco huiuſcemodi negligentibus a Praelatis conſtituto ſtet, &c. *Aquiſg. ſub Ludou. lib. 1. cap. 131.*

C A P. X X X V I I I.

Pſallentium in eccleſia Domino mens concordare debet cum voce, vt impleatur illud Apoſtoli: Pſallam ſpiritu, pſallam, & mente: *1. Cor. 14* quoniam quamuis vbique Dominum per potentiam diuinitatis nouerimus eſſe, praecipue tamen eum, cum diuino aſſiſtimus officio, per gratiam nobis credimus adeſſe. De qua re venerabilis Beda presbyter in expoſitione euangelij Lucae, ita dicit: Non latet Angelos crebro electis inuiſibili adeſſe praeſentia, vt eos, vel ab hoſtis callidi defendant inſidijs, vel maioris celeſtis deſiderij gratia ſuſtollant, *Heb. 1.* Apoſtolo atteſtante, qui ait: Nõ ne omnes ſunt administratorij ſpiritus, in miniſteriũ miſſi propter eos, qui haereditatem capient ſalutis? Maxime tamen Angelici nobis ſpiritus adeſſe credendi ſunt, cum diuinis ſpecialiter mancipamur obſequiis, id eſt cũ eccleſiam ingreſſi, vel lectionibus ſacris aurem accommodamus: vel pſalmodiae operam damus, vel orationi incumbimus, vel etiam miſſarum ſollemnia celebramus. Vnde ait Propheta: In conſpectu Angelorum pſallam tibi. *Pſal. 137.* Nec dubitare licet, vbi corporis, & ſanguinis dominici geruntur, myſteria ſupernorum ciuium adeſſe conuentus. Vnde ſtudendum ſollerter eſt, vt cũ eccleſiam, vel ad diuinae laudis debita ſoluenda, vel ad agenda miſſarum ſollemnia intramus, ſemper Angelicae praeſentiae memores cum timore, & veneratione competenti celeſte compleamus officium; ne ſi, quod abſit, id negligenter, aut inhoneſte, vel tepide expleuerimus, & ad perficiendum pigri aduenerimus, in ſententiam, qua dicitur; Maledictus homo, *Ierem. 48* qui opus Dei fecerit negligenter, miſerabiliter labamur. Ergo ſollerti induſtria nobis obſeruandum eſt, ne quid in eccleſia Dei ineptum, ne quid peruerſum, ne quid indecens, aut cogitatione, aut actibus, aut verbis perpetremus; quatenus, & conſpectu Angelorum Domini digni efficiamur, & Dominus ad nos veniens non quod condemnet in nobis, ſed potius, quod remuneret inueniat. *Aquiſgranen. cap. 132.*

C A P. X X X I X.

Tales ad legendum, cantandum, & pſallendum in eccleſia conſtituantur; qui non ſuperbe, ſed humiliter debitas Domino laudes perſoluant, & ſuauitate lectionis, ac melodiae, & doctos demulceant, & minus doctos erudiat: pluſque velint in lectione, vel cantu populi aedificationem, quam popularem vaniſsimam adulationem. Qui vero haec docte peragere nequeunt, erudiantur prius a magiſtris, & instructi haec adimplere ſtudeant, vt audientes aedificent. *Aquiſgran. cap. 133.*

C A P. X L.

Pſalmi in eccleſia nõ curſim, & excelſis, atque inordinatis, ſeu intemperatis vocibus, ſed plane, ac dilucide, & cum compunctione cordis recitentur: vt & recitantium mens, illorum dulcedine paſcatur; & audientium aures illorũ pronuntiatione demulceantur: quoniam quamuis cantilenae ſonus in alijs officijs excelſa ſoleat edi voce, in recitandis tamen pſalmis huiuſcemodi vitanda eſt vox. *Aquiſgran. cap. 137.*

C A P. X L I.

Veſpertinales quoque in vigilia Paſchae melius celebrandae viſae ſunt propter laetitiam reſurrectionis Domini, quam dimittendae. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 9.*

C A P. X L I I.

Hoc ſciendum eſt, quod ſi quando ieiunium *Diſt. 76 cap. 3.* menſis Iunij in vigilia Pentecoſtes euenerit, non ibi celebrandum erit, ſed in ipſa hebdomada ſolemni Pentecoſtes. & tunc propter ſolemnitatem Spiritus ſancti diacones dalmaticis induantur, & alleluia cantetur, & Flectamus genua non dicatur. *Saleguſtadien. cap. 2. poſt Burchardi decret. Iuo par. 4. cap. 33. decr.*

C A P. X L I I I.

In eccleſijs diu, noctuque, & vt cum pſalmographo melius dixerim, veſpere, & mane, & meri- *Pſal. 53.*

Pſal. 54.

meridie benedicere Deum oportebit, maxime autem in diuinis myſterijs, & ſacris officijs; dum hac, inquam, peraguntur. *Germanus CP. ad Thomam Epiſcop Claudiopoleos. vij. ſyn. act. 4. ante fin.*

CAP. XLIV.

In veſpertinis officijs primo lucernarium, deinde pſalmi duo, reſponſorius vnus, & laudes, & hymnus, atque oratio dicenda eſt. Poſt veſpertinum autem congregatis fratribus oportet, vel aliquid meditari, vel de aliquibus lectionis quaeſtionibus diſputare, conferendo pie, & ſalubriter, tantumque meditando, diſputandoque immorari, quoad vſque completorij tempus poſſit occurrere. *Iſidor. in regula monachorum, cap. 6.*

De ijs, quae pertinent ad Miſſam. *Vide libro de ſacrificio Miſſae.*

Seruetur idem ordo ab omnibus in celebratione diuinorum officiorum. Tit. XIV.

CAP. I.

De conſe. d. 5. c. 13. conuenit.

ORdo eccleſiae ab omnibus aequaliter cuſtodiatur vbique, ſicut fit, &c. *Agathen. cap. 39.*

CAP. II.

Intra prouinciam noſtram ſacrorum ordo, & pſallendi vna ſit conſuetudo, vt ſicut vnam cum Trinitatis confeſſione fidem tenemus, vnam, & officiorum regulam teneamus, &c. *Venet. cap. 15.*

CAP. III.

De conſe. d. 1. c. 30. altaria.

Ad celebrandum diuina officia, ordinem, quem Metropolitani tenent prouinciales obſeruare debebunt. *Epaun. cap. 27. Burch. lib. 3. cap. 25. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 5. panor. & par. 3. c. 30. decret.*

CAP. IV.

De conſec. d. 2. c. 31.

Inſtitutio Miſſarum, ſicut in Metropolitana eccleſia agitur, ita in Dei nomine in omni Tarraconenſi prouincia, tam ipſius miſſae ordo, quam pſallendi, vel miniſtrandi conſuetudo ſeruetur. *Gerun. cap. 1. Burch. lib. 3. cap. 66. Iuo par. 3. cap. 68. decret.*

CAP. V.

Pro reuerentia domini Martini, vel cultu, ac virtute id ſtatuimus obſeruandum; vt tam in ipſa baſilica ſancta, quam in eccleſijs noſtris iſte pſallendi ordo ſeruetur, vt in diebus aeſtiuis ad matutinum ſex antiphonae binis pſalmis explicentur. Toto Auguſto* manicationes, fiant, quia feſtiuitates ſunt, & miſſae. A Septembri ſeptem Antiphonae explicentur binis pſalmis. Octobri octo ternis pſalmis. Nouembri nouem ternis pſalmis. Decembri decem ternis pſalmis. Ianuario, & Februario itidem vſque ad Paſcha: ſed vt poſſibilitas habet, qui facit amplius pro ſe, & qui minus, vt potuerit. Supereſt, vt vel duodecim pſalmi expediantur ad matutinum, quia patrum ſtatuta praeceperunt, vt ad Sextam, ſex pſalmi dicantur; cum Alleluia, & ad duodecimã duodecim, itidemq. cum alleluia, quod etiam, Angelo oſtendente, didicerunt. Si ad duodecimam duodecim pſalmi, cur ad matutinum non itemq. vel duodecim explicentur? Quicumque minus, quam duodecim pſalmos ad matutinum dixerit, ieiunet vſque ad veſperam, panem cum aqua manducet, & non illi ſit altera in illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempſerit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vſque ad veſperam. *Turon. ij. cap. 19.*

* id eſt, manducationes, nõ in ferijs, quibus ieiunatur, vel matutinae conuetiones

CAP. VI.

Diſt. 12. c. vlt.

Placuit omnibus communi cõſenſu, vt vnus, atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officijs teneatur; & non diuerſae, ac priuatae monaſteriorum conſuetudines cũ eccleſiaſtica regula ſint permiſtae. *Bracar. cap. 19.*

CAP. VII.

Vt per ſollemnium dierum vigilias, vel miſſas omnes eaſdem, & non diuerſas lectiones in eccleſia legant. *Brac. cap. 20.*

CAP. VIII.

Vt eodem ordine miſſae celebrẽtur ab omnibus, quo profuturus quondam huius Metropolitanae eccleſiae Epiſcopus ab ipſa Apoſtolicae Sedis auctoritate ſuſcepit ſcriptum. *Bracar. cap. 22.*

CAP. IX.

Vnus ordo orandi, atque pſallendi a nobis per omnem Hiſpaniam, atque Galliciam conſeruetur; vnus modus in Miſſarum ſollemnitatibus, vnus in veſpertinis officijs, &c. quia in vna fide continemur, & regno. Hoc enim & antiqui canones decreuerunt, vt vnaquaeque prouincia & pſallendi, & miniſtrandi parem conſuetudinem teneat. *Toletan. iv. cap. 2.*

CAP. X.

Oportet, vt ſicut in alijs eccleſijs, veſpertino tempore, poſt lumen oblatum, prius dicitur veſpertinum, quam * ſonum in diebus feſtis; ita & a nobis cuſtodiatur in eccleſijs noſtris. *Emeriten. cap. 2.*

* Aue Maria f.

CAP. XI.

Diſt. 1. c. 13.

Epheſ. 4.

De his, qui contra Apoſtoli voluntatem circumferuntur omni vento doctrinae, placuit, vt Metropolitanae ſedis auctoritate coacti, vniuſcuiuſque prouinciae * cines, rectoresq. eccleſiarum vnum, eundemq. in pſallendo teneant modũ, quẽ in Metropolitana ſede cognouerint Inſtitutum, nec aliqua diuerſitate cuiuſcumq. ordinis, vel officij a Metropolitana ſe patiantur ſede diſiungi, &c. Abbatibus ſane indultis officijs, quae iuxta voluntatem ſui Epiſcopi regulariter illis implenda ſunt, caetera officia publica, id eſt, veſperas, matutinum, ſiue miſſam aliter, quam in principali eccleſia celebrare non liceat. Quiſquis violator extiterit ſex menſibus communione priuatus apud Metropolitanum ſub paenitentia

* Pontifices al.

cen-

cenſura permaneat corrigendus,&c. Sub iſta regula non ſolum Metropolitanus totius prouinciae Pontifices, vel Sacerdotes aſtringat; ſed etiam ceteri Epiſcopi ſubiectos ſibi ecclefiarum rectores obtemperare his inſtitutionibus cogant. *Tolet.xi.cap.3.*

Presbyteri, & alii clerici accedant ad preces matutinas, & veſpertinas. Tit. XV.

CAP. I.

diſt.91 c. eli. Presbyter, vel diaconus, vel ſubdiaconus, vel quilibet eccleſiae deputatus clericus, ſi intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo eccleſia eſt, aut caſtella, aut vici ſunt, aut villae, ſi ad eccleſiam, aut ad * ſacrificium cotidianum non venerit, clericus non habeatur, ſi caſtigatus, per ſatisfactionem veniam ab Epiſcopo noluit promereri. *Toletan. i. cap. 5. Mar. Bracar. cap.63. Burchar. lib.2. cap.152. Iuo par.6. cap. 243. decr. Capitular. lib. 7. cap. 161.* * officiū

CAP. II.

Clericus, quem intra muros ciuitatis ſuae manere conſtiterit, & matutinis hymnis ſine probabili excuſatione aegritudinis inuentus fuerit defuiſſe, ſeptem diebus a communione habeatur extraneus; quia miniſtrum ſacrorum eo tempore, quo non poteſt ab officio ſuo vlla honeſta neceſſitas occupare, fas non eſt a ſalubri opere ceſſare. *Venet. cap.14.*

CAP. III.

Expletis religioſiſſimo obſequio horis competentibus, diuinis officiis, ab omnibus canonicis dato ſigno, deuotiſſime ad completorium celebrandum veniendum eſt. *Aquiſgranen. cap.136.*

De officio Romano. Tit. XVI.

CAP. I.

In hoc, quod ſub ditione tua, Romani ordinis officium fieri ſtudio, & iuſſionibus tuis aſſeris, Romanae eccleſiae te filium, ac eam concordiam, & eandem amicitiam te nobiſcum habere, quam olim Reges Hiſpaniae cum Romanis Pontificibus habuerunt, cognoſceris. Eſto itaque conſtans, & fiduciam firmam habeas, & quod caepiſti, perficias. *Greg. vij. lib.1. regiſt. epiſt. 66. Sancio Regi Aragonum.*

CAP. II.

Cum beatus Apoſtolus Paulus Hiſpaniam ſe adiiſſe ſignificet; ac poſtea ſeptem Epiſcopos ab vrbe Roma ad inſtruendos Hiſpaniae populos a Petro & Paulo Apoſtolis directos fuiſſe, qui deſtructa idololatria, chriſtianitatem fundauerunt, religionem plantauerunt, ordinem, & officium in diuinis cultibus agendis oſtenderunt, & ſanguine ſuo eccleſias dedicauere, veſtra diligentia non ignoret, quantam concordiam cum Romana vrbe Hiſpania religione, & ordine diuini officij habuiſſe ſatis patet, &c. Vos, fratres Epiſcopi *(adhortor)* vt Romanae eccleſiae ordinem, & officium recipiatis, non Toletanae, vel cuiuſlibet alius, ſed iſtius, quae a Petro, & Paulo ſupra firmam petram, per Chriſtum fundata eſt, & ſanguine conſecrata, &c. Vnde non dubitatis, vos ſuſcepiſſe religionis exordium; reſtat etiam vt inde recipiatis in eccleſiaſtico ordine diuinum officium, quod Innocentij Papae ad Eugubinum directa Epiſcopum vos docet epiſtola; quod Hormiſdae ad Hiſpalenſem miſſa decreta inſinuant, quod Toletanū & Bracarēnſe demonſtrant concilia, quod etiam Epiſcopi veſtri ad nos nuper venientes, iuxta conſtitutionem concilij per ſcripta ſua facere promiſerunt, & in manu noſtra firmauerunt. *Greg. vij. lib.1. regiſt. epiſt.64. Regib. & Epiſcopis Hiſpaniae.* *Mat. 16.*

CAP. III.

Non erit excellentia tua, dilectiſſime, illud vnum admodum nobis, immo clementiae diuinae placere, quod in eccleſijs regni tui, matris omnium ſanctae Romanae eccleſiae ordinem recipi, & ex antiquo more celebrari effeceris. Denique in illo, quem hactenus tenuiſſe videmini, ſicut ſuggerentibus religioſis viris didicimus, quaedam contra catholicam fidem inſerta eſſe patulo conuincuntur. Quae cum relinquere, & ad priſcam conſuetudinem, ſcilicet huius eccleſiae reuerti deliberaſti, non dubie te beatum Petrum patronum optare, & ſubditorum tuorum ſalutem, celeſti gratia inſpirante, ſicut Regem decet, curare monſtraſti. *Gregor. vij. lib. 9. regiſtr. epiſt.2. ad Alphonſum Regem Hiſpaniae.*

De pſalmis, & cantu eccleſiaſtico. Tit. XVII.

CAP. I.

Librum Pſalmorum ſecundum Septuaginta interpretes, & presbyteros, &c. Et ſicut a rectore tuo Alexandro coëpiſcopo didiciſti Graecorum pſallentium ad nos dirigas. quia apud nos tantū die dominica Apoſtoli epiſtula vna recitatur, & euangelij capitulum vnū, nec pſallentium mos tenetur, nec * hymni decus in ore noſtro cognoſcitur. *Damaſ. ad Hieronym. epiſt.2.* * hymnidicus al.

CAP. II.

Non oportet plures canere in eccleſia, quā qui cantores conſtituuntur, vt in ambone, & ex libro canant. *Laodic. cap.15. Mart. Bracar. cap.45. Aquiſgran. cap.76.* *diſt.92. c. licet. c.3.*

CAP. III.

Non oportet ab idiotis pſalmos compoſitos, & vulgares in eccleſia dici. *Laodic. cap. 59. Burch. lib.3. cap.211. Iuo par.3. cap.162.*

CAP. IV.

Clericis fetuum occiſoribus officium miniſtran-

niſtrandi recuperare non liceat; attamen in choro pſallentium, a tempore receptae communionis, interſint. *Ilerd. cap. 2.*

CAP. V.

Diſt. 12. placuit. c. vlt. — Vt vnus, atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officijs teneatur, & non diuerſae, ac priuatae monaſteriorum conſuetudines contra eccleſiaſticas regulas ſint permiſtae. *Bracar. i. cap. 19. vide Tolet. iv. c. 2.*

CAP. VI.

* ornati al. * gradus — Lectores in eccleſia in habitu ſaeculari *ordinati non pſallant, neque * granos gentili ritu dimittant. *Brac. i. cap. 29.*

CAP. VII.

Eccleſ. 4. c. 7. q. 1. illud. c. 15 de conſec. d. 1. vt illud c. 57. * inualetudo ſ. — Vae ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem. Cauendum eſt, ne horis illis, atq. temporibus, quibus Domino pſallitur, vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officijs inſiſtenti pernicioſa paſſio, vel corporis quaelibet *valetudo occurrat, quae aut corpus ſubito ſubrui faciat, aut mentẽ alienatione, vel terrore confundat. Pro huiuſmodi ergo caſibus praecanentes neceſſarium duximus, inſtituere, vt vbi temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſque ille canens Deo, atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem, vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, a tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Tolet. xi. cap. 14. Burch. lib. 3. cap. 73. Iuo par. 2. cap. 126. decr.*

CAP. VIII.

Canentes in eccleſijs non vocibus inordinatis vtantur, vt naturam ad clamorem impellant; neque quid eligant, quod eccleſiae non conueniat. ſed cum omni diligentia pſalmorũ cantus proferant Deo in occulto videnti: pios enim eſſe filios Iſrael, ſacra ſcriptura docuit. *Trul. cap. 75.*

CAP. IX.

Vt de ſcholis tam diuinae, quàm humanae litteraturae, nec non & eccleſiaſticae cantilenae iuxta exemplum praedeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri, ſtatuatur, atque ordinetur. *Valent. ſub Lothar. cap. 18.*

CAP. X.

Legi litteras Apoſtolatus veſtri poſcentes, vt ſecundum ſimplicitatem lxx. interpretum canendum pſalmographum interpretari ſeptuaginta propter faſtidium Romanorum, vt vbi obſcuritas impedit, apertius, & latine trahatur ſenſus. Cliens precatus tuus, vt vox iſta pſallentium in ſede tua Romana die, noctuque canatur, & in fine pſalmi cuiuſlibet ſiue matutinis, vel veſpertinis horis coniungi praecipiat Apoſtolatus tui ordo; Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, ſicut erat, &c. Iſtud carmẽ laudis omni pſalmo coniungi praecipias, vt fides cccxiix. Epiſcoporũ Nicaeni cõcilij in veſtro ore pari conſortio declaretur. Vbi autem Deus, & homo honorabili voce cantatur, Alleluia, ſemper cum omnibus pſalmis affigatur; vt in omni loco communiter reſpondeatur nocturnis temporibus. In eccleſia autem a ſancta reſurrectione vſque ad ſanctam pentecoſtem finiatur: inter dierum vero ſpatia quinquageſimae propter nouitatẽ ſancti Paſchae, vt vox iſta laudis canatur in Aleph: quod prologus graece, latine praefatio dicitur. *Hiero. ad Damaſ.*

CAP. XI.

Non liceat in pulpito pſallere, aut legere, niſi, qui ab Epiſcopo lectores ſunt ordinati. *Mart. Brac. cap. 45. vide Laod. cap. 15. Aquiſgranen. 76.* — Diſt. 92. cap. 3.

CAP. XII.

Damaſus conſtituit, vt pſalmi die, noctuq. canerentur per omnes eccleſias, qui hoc praecepit presbyteris, Epiſcopis, ac monaſterijs. *Ex Pontif.*

CAP. XIII.

Hormiſda compoſuit clerum, & * pſalmis erudiuit. *Ex Pontif.* — * pſalmos al.

De ſymbolo Apoſtolorum, & de oratione dominica. Tit. XVIII.

CAP. I.

Act. 1. & 2. — CHriſto reſurgente, & aſcendente in celũ, miſſo ſancto Spiritu, collata Apoſtolis ſciẽtia linguarũ, adhuc in vno poſiti (*Apoſtoli*) ſymbolũ quod fidelis nũc tenet eccleſia, vnuſquiſque quod ſenſit dicendo, condiderunt, vt diſcedentes ab inuicem, hãc regulam per omnes gentes praedicarent. Summam ergo totius fidei Catholicae recẽſentes, in qua, & integritas credulitatis oſtenditur, & vnius Dei omnipotẽtis, id eſt ſanctae Trinitatis, aequalitas declaratur, & myſterium incarnationis filij Dei, qui pro ſalute humani generis a Patre de celo deſcendens; de Virgine naſci dignatus eſt, quoque ordine, vel quando mortem pertulerit, quomodo ſepultus ſurrexerit, & in carne ipſa celos aſcenderit, ad dexteramq. Patris conſederit, iudex venturus ſit, ac qualiter remiſſionem peccatorum ſacro baptiſmate renatis contulerit, & reſurrectionem humani generis in eadem carne in vitam aeternam futuram, ſic docuerunt. ſymbolum enim graece, latine collatio dicitur. Et hoc praedicti ſancti Apoſtoli inter ſe, per Spiritum ſanctum ſalubriter, vt dictum eſt, condiderunt. *Clem. epiſt. 1. ante med.*

CAP. II.

Ipſius catholici ſymboli breuis, & perfecta confeſſio; qua duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata ſentẽtijs, tam inſtructa eſt munitione celeſti, vt omnes haereticorum opiniones ſolo ipſius poſſint gladio detruncari. *Leo epiſt. 13. ad Pulcheriam. in fin.*

CAP. III.

Credatur ſymbolo Apoſtolorum, quod eccleſia Romana intemerata ſemper cuſtodit, & ſeruat, &c. *Ambroſ. & alij ad Syric. ante med.*

CAP.

CAP. IV.

Orationem Dominicam idcirco mox poſt precem dicimus; quia mos Apoſtolorum fuit, vt ad ipſam ſolummodo orationem, oblatiónis hoſtiam conſecrarent, &c. Dominica oratio apud Graecos ab omni populo dicitur, apud nos vero a ſolo ſacerdote *(in Miſſa.) Gregor. Ioan. Epiſcopo Syracuſ. epiſt. 63. lib. 7. regiſt. Indict. 2.*

CAP. V.

de conſec. diſt. 4. c. 58.

Symbolum placuit ab omnibus eccleſijs vna die, id eſt, ante octo dies Dominicae reſurrectionis publice in eccleſia competentibus praedicari. *Agath. cap. 13. Burch. lib. 4. cap. 29. Iuo par. 1. cap. 223. decr.*

CAP. VI.

De conſec. d. 5. cap. ad ſemper. 14.

Omnibus diebus poſt matutinas, & veſperas oratio Dominica a ſacerdote proferatur. *Gerunden. cap. 10.*

CAP. VII.

1. Theſ. 5. d

Matt. 6. b

** vetitur*

** quippe*

Nonnulli ſacerdotum in Hiſpanijs reperiuntur, qui Dominicam orationem, quam Saluator noſter docuit, & praecepit, non quotidie, ſed tantũmodo die Dominica dicunt. Et quia vt ſine intermiſſione oremus, Apoſtolus docuit, qualiter autem oremus, Chriſtus praecepit, dicens: Cum oratis, dicite: Pater noſter, qui es in celis; quomodo ergo quotidie non dicitur, quod ſine intermiſſione dici iubetur? Nam in tantum quotidie haec oratio dicenda eſt, quantum & ipſo titulo * vtatur nam vocatur oratio quotidiana: ſic enim ſancti patres nuncupauerunt: quod etiam apud Doctores, quorum illuſtris doctrina eſt, inuenitur. Sanctus * quoque Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem noſtrum, id eſt, Chriſtum dari nobis quotidie petimus; vt qui in Chriſto manemus, & viuimus, a ſanctificatione, & corpore eius non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus, quam vt quotidie Chriſtus habitet in nobis, qui eſt panis vitae, & panis e celo; & quia quotidiana oratio eſt, quotidie quoque vt detur, oratur. Sanctus Auguſtinus dicit: De quotidianis autem breuibus, leuibuſq. peccatis, ſine quibus vita haec non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit. eorum eſt enim dicere: Pater noſter, qui es in celis, qui iam patri tali regenerati ſunt ex aqua, & Spiritu ſancto. Delet ergo haec quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, a quibus vita fidelium etiam ſcelerate geſta, paenitẽdo in melius redacta diſcedit mutata. Ergo ſicut Chriſtus praecepit, ſicut Apoſtolus monuit, & quemadmodum doctores eccleſiaſtici inſtituerunt, quia quotidie vel cogitatione, vel verbo, vel opere delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in conſpectu Dei debemus. Quiſquis ergo ſacerdotum, vel ſubiacentium clericorum hanc orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio praeterierit, propter ſuperbiam iudicatus ordinis ſui honore * priuetur. *Tolet. iv. cap. 9. ex Cypria. ſer. de oratio. Dominic. Auguſtino ex Hilario in Enchirid. ad Laurent. cap. 71.*

** mulctetur.*

CAP. VIII.

10. q. 1. c. 12. placuit. de conſec. d. 4. c. 54.

Ante dies viginti baptiſmi ad purgationẽ exorciſmi concurrant catechumeni. In quibus viginti diebus omnes catechumeni ſymbolum, quod eſt, Credo in Deum Patrem omnipotentem, ſpecialiter doceantur. *Brac. ij. cap. 1. Burchar. lib. 4. cap. 8. Iuo par. 1. cap. 75. & 203.*

CAP. IX.

Eſai. c. 10

Verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram: quod per ſanctos Apoſtolos vidimus impletum. Quid enim breuius, quam ſimplex fidei ſymbolum ab Apoſtolis inſtitutum, in quo myſticum ſacramenti continetur arcanum? *Synod. Mediolanen. epiſt. ad Conſtant. vi. Imper.*

CAP. X.

Symbolum, & orationem Dominicam omnis Chriſtianus memoriter ſciat; omnis aetas, omnis ſexus, omniſq. condicio, maſculi, feminae, iuuenes, ſenes, ſerui, liberi, pueri, coniugati, innuptaeq. puellae: quia ſine hac benedictione, nullus poterit in celorum regno percipere portionem. Qui autem obſeruauerit haec, & a malis operibus ſe cuſtodierit; & in praeſenti ſaeculo ſaluus erit, & in futuro cum angelis congaudebit. *Foroiul. poſt confeſſ. fides.*

CAP. XI.

Symbolum, quod eſt ſignaculum fidei, & orationem Dominicam diſcere ſemper admoneãt ſacerdotes populum Chriſtianum. Volumuſq. vt diſciplinam condignam habeant, qui haec diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendentur. Propterea dignũ eſt, vt filios ſuos donent ad ſcholam, ſiue ad monaſteria, ſiue foras presbyteris, vt fidem catholicam recte diſcant, & orationem Dominicam, vt domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in ſua lingua hoc diſcat. *Magunt. cap. 45. Capit. lib. 5. cap. 95. Burch. lib. 2. cap. 156. Iuo par. 6. cap. 247. decr.*

CAP. XII.

Matt. 6.

Vt orationem, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus diſcipulos ſuos orare docuit, verbis diſcerent, & ſenſu bene intelligerent: quia illã ignorare nulli Chriſtiano licet. *Remen. cap. 2.*

CAP. XIII.

Presbyter ab ortu natiuitatis cuiuſq. ad ſe pertinentis curam habeat, ne aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. Poſt acceptum autem ſacrum baptiſma, ſine manus impoſitione Epiſcopi non remaneat: ac deinde imbuatur ſcire orationem Dominicam atque ſymbolum. *Aquiſgr. ij. par. 3. cap. 5.*

CAP. XIV.

Prouideant viri potentes, & maxime potentes feminae, vt in ſuis domibus adulteria, &c. non vigeant, ac orationẽ Dominicam, & ſymbolum cunctos tenere, & frequentare compellant. quia parochiani presbyteri, & Epiſcopo-

rum miniſtri, de minoribus & vilioribus perſonis hoc prouidere ſtudebunt. *Meld. cap. 74.*

CAP. XV.

Paene innumerabiles inueniuntur in plebe eccleſiaſtica cuiuſcumque ſexus, & aetatis, pariter & condicionis, qui ad vſque ſuae tempora ſenectutis, nec vt debuerant per opera fidei notitiam (*impleuerunt*) vſque adeo, vt neque ipſius ſymboli verba ſalutaris, nec ſaltem ſalutationem dominicae nouerint orationis. Hi vero tales, & ſi aliquid videantur habere bonae conuerſationis, quo modo ſine fidei fundamento aedificium conſtruunt boni operis? Et ad haec, quid excuſationis praetendere poſſumus, dū tales a corpore exeuntes, nō ad vitam, quam non nouerunt, ſed ad mortem rapiuntur aeternam, quam euadere ſine fide, ex qua iuſtus viuere creditur, minime potuerunt. *Troſleia. cap. 15.*

Hebr. 11.

CAP. XVI.

Commonendi ſunt fideles omnes a minimo vſque ad maximū, vt orationem Dominicam, & ſymbolum dicant, & dicendum eſt eis, quod his duabus ſententijs omne fidei chriſtianae fundamentum incumbit, &c. Nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque a lauacro fontis alium ſuſcipiat, neque coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 22.*

CAP. XVII.

Dicendum eſt fidelibus, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus ores, mane ſcilicet, & veſpere dicens Symbolum, vel orationem Dominicam, &c. *Theodulphus ad presbyt. Aurelianen. cap. 23.*

Alia de Symbolo Apoſtolorum vide lib. xxij. de Baptiſmo, &c. De Symbolo Nicaeno, & CP. vide lib. v. tit. xv.

De Hymnis. Tit. XIX.

CAP. I.

De conſ. d. 1. c. 47.

NOcte ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris clerici miſſas celebrent, & hymnū Angelicum in eis ſollemniter decantent, quoniam & eadē nocte ab Angelo paſtoribus nunciatus eſt, &c. Ab Epiſcopis autem idem Angelicus hymnus pro tempore, & loco in Miſſarū ſollemnijs celebrandus eſt, atque ſollemniter recitandus. *Teleſph. epiſt. vni. poſt princ. Iuo par. 2. cap. 71. decr. Caeſar. lib. 11. c. 9. Tarrac. lib. 4. cap. 61.*

Luc. 2.

CAP. II.

Licet Ambroſianos hymnos habeamus in canone, tamen quoniam reliquorum ſunt aliqui, qui digni ſunt forma; cantare volumus libenter, & amplecti eos: praeter ea, quorum auctorum nomina non fuerint in limine praenotata: quoniam quae fidem conſtituerunt, dicendi rationi non obſtant. *Turon. ij. cap. 24.*

CAP. III.

Sex diebus paſchae nullus ſeruile opus audeat facere, ſed omnes ſimul coadunati hymnis paſchalibus indulgentes, perſeuerationis noſtrae praeſentiam cotidianis ſacrificijs oſtendamus, laudantes creatorem, ac regeneratorem noſtrum veſpere, & mane, & meridie. *Matiſcon. ij. cap. 2.*

CAP. IV.

De conſ. d. 1. c. 13.

De hymnis canendis Saluatoris, & Apoſtolorum habemus exemplum: Et hymno dicto (*inquit Matthæus*) exierunt in montem oliueti. & Paulus ad Epheſios: Implemini Spiritu ſancto, loquentes vobis met ipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus. Et quia nōnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei, atque Apoſtolorum, & Martyrum triumphos compoſiti ſunt, ſicut hi, quos beatiſſimi doctores Hilarius, atque Ambroſius ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, quod de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt: reſpuant ergo & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quem cotidie, publico, priuatoq. officio in fine omnium pſalmorum dicimus: Gloria, & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, in ſaecula ſaeculorum, amen. Nam & ille hymnus, quem nato Chriſto Angeli cecinerunt, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis; reliqua quae ibi ſequuntur, eccleſiaſtici doctores compoſuerunt, ergo nec ipſi in eccleſijs canendi ſunt, quia in ſanctarum ſcripturarum libris non inueniuntur. Componuntur Miſſae, ſiue preces, vel orationes, ſiue commendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decantetur in eccleſia, vacant officia omnia eccleſiaſtica. Apoſtolus ad Timoth. Obſecro ergo primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt. Sicut ergo orationes, ita & hymnos in laudem Dei compoſitos, nullus noſtrum vlterius improbet, ſed pari modo in Gallicia, Hiſpaniaq. celebrent; excommunicatione plectendi, qui hymnos reijcere fuerint auſi. *Tolet. iv. cap. 12.*

Matt. 26. Epheſ. 5. Luc. 2. 1. Tim. 2.

CAP. V.

Hymnum trium puerorum, &c. quem eccleſia catholica per totum orbem diffuſa celebrat, quidam ſacerdotes in miſſa Dominicorū dierum, & in ſollemnitatibus Martyrum canere negligunt. Per omnes Hiſpaniae eccleſias, vel Galliciae, in omnium miſſarum ſollemnitate idem in *publico decantetur, communionem amiſſuri, qui antiquam huius hymni conſuetudinem excesſerint. *Tolet. iv. cap. 13.*

*pulpito al.

CAP. VI.

Non oportet clericos, niſi hymno dicto edere panem, & poſt cibos gratias auctori ſuo deferre. *Mart. Bracaren. cap. 62. vel 65. Burch. lib. 2. cap. 165. Iuo par. 6. cap. 256.*

Diſt. 45. cap. nō licebat. 12.

CAP. VII.

Gelaſius fecit hymnos in modum B. Ambroſii Epiſcopi, & Sacramentorum praefationes, & orationes cauto ſermone, & epiſtulas fidei climato ſermone. *Ex Pontif.*

De

De hymno Triſagio: Tit. X X.

Vide libro xi. titulo xlv. quibus adde.

CAP. I.

Eſai 6.

AB Angelis nobis laus iſta profluxit, qui ante crucem dicebant; Sanctus, Sanctus, Sanctus; ſicut reſpicere Eſaias meruit: poſt crucem vero cum laude clamabant; Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. Denique cũ terrae motu Conſtantinopolis quateretur, populuſque in cãpo oraret, infantulus toto populo ſpectante, cũ Proclo ciuitatis Epiſcopo, in celum per vnam horam raptus eſt; ibiq. huiuſmodi didicit hymnum; rurſumque deſcendens nuntiauit, quae in aethere audierat: dicens, de celo, quaſi de multitudine pſallentiũ huiuſmodi laudes inſonuiſſe auribus ſuis, dictumque ſibi, vt eam laudationem populo indicaret. quam vbi populi inceperant, ciuitatẽ receperunt, Deoque per huiuſmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati ſunt, &c. *Felix. iij. in ſynod. Rom. epiſt. 2. ad Petr. Fullon. ante v. ſynod.*

CAP. II.

Petrus nuper damnatus eſt, eo quod praue, & neſarie in hymno Triſagion nouiter introduxit, qui crucifixus eſt propter nos: ſcientes quia non Trinitatem crucifixam ab Apoſtolis accepiſtis, neque Patrem, neque Spiritum ſanctum, niſi carnem Chriſti, filium Dei vnigeniti ſolum, &c. *Felix. iij. epiſt. 1. Petro Cnaphaeo Antioch. Epiſcop. Vide etiam aliam epiſtulam eius ad Zenonem, in quibus acerbe inuehitur in ipſum, quia Triſagio addebat. Qui crucifixus eſt, &c.*

CAP. III.

Poſt hos ſanctos Patres cum graues terrae motus ciuitatem Conſtantinopolitanam occupaſſet; magnus, & paruus, diues, & pauper, ſeruus, & liber extra ciuitatem in campo ſecedentes, ſimul concurrerunt, frigoribus, & hyeme ibidem perdi malentes, quam ciuitati ipſi coniungi. Quibus vbi Deus parcere clementer dignatus eſt, reuelauit beato Proclo Triſagium acclamare; cum ipſi ad propulſandam iram litanias facerent. Et hoc clare non vni, vel duobus notum fuit, ſed toti mundo, &c. Dixit enim ſanctus Deus: Sanctus fortis: Sanctus immortalis: miſerere noſtri. Quomodo ergo tu auſus fuiſti apponere crucem? &c. *Aſclepiades Epiſcopus Tralliarum ad Petrum Antiochen. ad fin. ante v. ſynod.*

CAP. IV.

Secutus beatum Proclum, & ipſius reuelationem in campo, timoribus exiſtentibus deprecatiue dicas triſagium ad pauſationem irae. *Iuſtinian. Epiſcop. Siciliae ad Petrum Antiochenum in fin. ante v. ſyn.*

CAP. V.

Oportet ſequi reuelationem ſanctiſſimi Procli Conſtantinopolitanae ſedis Epiſcopi, quando in campum cum toto populo cucurrit, fluctuante ipſa ciuitate ſub terrae motu, & omnibus fletum emittentibus, repente puerum in aëra leuari a quadam virtute: et huic imponi triſagium litaniae, & dicere Sanctus Deus: Sanctus fortis: Sanctus immortalis: miſerere nobis: & haec annũtiare Epiſcopo iuſſus eſt. Sicque per tres horas in tribunali ſtans ſecus pedes ipſius Epiſcopi haec narrauit. Et ſic poſtquam litanias fecerunt, ſtetit terrae motus. **Cincianus, Epiſcopus* Acculinorum, ante v. ſyn.* **Quintianus al.* **Camulianorum al.*

CAP. VI.

Cherubicum hymnum corrupiſti; per quem & noſtra ciuitas firmata eſt, cum olim moueretur ab interioribus terrae motibus, puero infante ad aëra rapto, in conſpectu totius ciuitatis vſque ad tertium celum, quemadmodum diuinus Paulus ibidem hanc ineffabilem *2. Cor. 2.* hymnologiam, in qua hora in campo multitudo cum lachrymis exclamabat; Domine miſerere, ad Deum ſimul cum ſancto patre noſtro Archiepiſcopo huius regalis. & a Deo amatae ciuitatis. *Acacius CP. Epiſcop. poſt princ. ante v. ſynod.*

CAP. VII.

Vt in Triſagio poſt verba illa: Sanctus Deus, Sanctus fortis, &c. non dicatur, qui crucifixus es pro nobis. *Antheon Epiſcopus Arſinoes in epiſt. ad* Petrum Fullonem. *Fauſtus Epiſcopus Appollonidae in epiſt. ad eumdem. Pamphilius Epiſcop. Abydar. in epiſt. ad eumdem. Aſcleptades Epiſcop. Trallian. in epiſt. ad eumdem Petrum ante v. ſynod.*

De verſu, cuius initium eſt Gloria Patri, &c. Tit XXI.

CAP. I.

CVm in fine pſalmorum ab omnibus catholicis ex more dicatur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto; aliqui dicunt: Gloria Patri, & Filio Spiritui ſancto, &c. Conſtat illos omnino a doctrina dominica deuiare, qui aliquid huic voluerunt confeſſioni derogare: qui ſi in errore permanſerint, ſocij nobis eſſe non poſſunt. *Vigil epiſt. ſingul. cap. 2.*

CAP. II.

Quia non ſolum in ſede Apoſtolica, ſed etiã per totum Orientem, & totam Africam, vel Italiam propter haereticorum aſtutiam, quia Dei Filium non ſemper cum Patre fuiſſe, ſed a tempore caepiſſe blaſphemant; in omnibus clauſulis poſt Gloria Patri, &c. Sicut erat in principio &c. dicitur: etiam & nos in vniuerſis eccleſijs noſtris hoc ita dicendum eſſe decreuimus. *Vaſen. ij. cap. 5.*

CAP. III.

Acclamatum eſt in laudibus Dei, & in fauorem Principis ab vniuerſo * concilio: Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cui

* cura eſt pacem, & vnitatem eccleſiae ſuae ſanctae Catholicae prouidere. *Tolet. iij. poſt confeſſionem fidei a Reccaredo factam.*

CAP. IV.

Quicumque non dixerit* Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, anathema ſit. Quicumque libellum habuerit, in quo Gloria Patri per Filium, in Spiritu ſancto continetur, anathema ſit. *Tolet. ante canones.*

CAP. V.

Hoc definitum, vt in pſallendis ordinibus per quemcumque pſalmum, Gloria dicatur Omnipotenti Deo; per maiores vero pſalmos, pro vt fuerint prolixius, pauſationes fiant, & pro quacumque pauſatione, Gloria Trinitatis Domino decantetur. *Narbo. cap. 2.*

CAP. VI.

De conſe. d. 1. cap. de hymnis 53. Nonnulli hymnos humano ſtudio compoſitos reprobant; quod de Scripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt. Reſpuant ergo, & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quem cotidie publico, priuatoque officio in fine omnium pſalmorum dicimus: Gloria, & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto in ſaecula ſaeculorum. Amen. *Tolet. iv. cap. 12.*

CAP. VII.

In fine pſalmorum, non Gloria Patri; ſed Gloria, & honor Patri dicatur; Dauid propheta dicente: Afferte Domino gloriam, & honorē: & Ioannes Euangeliſta in Apocalipſi audiuit vocē caeleſtis exercitus: honor, & gloria Deo noſtro ſedenti in throno. Ac per hoc haec duo ſic oportet in terris dici, ſicut & in caelis reſonant. Vniuerſis ergo eccleſiaſticis hanc obſeruantiam damus. Quam quiſquis praeterierit, communionis iacturā habebit. *Tolet. iv. c. 14.* (Pſal. 28. Apoc. 5.)

CAP. VIII.

Sunt, qui in fine reſponſoriorū Gloriā nō dicunt, quod interdū inconuenienter reſonat. Sed haec eſt diſcretio, vt in laetis ſequatur gloria, in triſtioribus repetatur principium. *Tolet. iv. c. 15. Vide Hierony. in ep. ad Damaſ. tit. de pſalmis, & cantu eccleſiaſtico. cap. Legi litteras.*

De lectione. Tit. XXII.

CAP. I.

INſtruebat *(Petrus Apoſtolus)* actus ſuae vitae omni hora cuſtodire, &c. Praedicationi, & orationi, ac lectioni frequenter incumbere. *Clem. epiſt. ad Iacob. ante fin.*

CAP. II.

Nobis prouidendum eſt, cooperante gratia Dei, fructum Domino plurimum reportemus. Quod aliter fieri non poteſt, niſi ſapientiam * ſectando, eiuſque praecepta lectionibus, & hymnis meditando, atque eo adminiculante, implendo, orando, vigilando, & voluntatem eius, in quantum ipſe largitus fuerit, perficere ſtudeamus. *Alex. epiſt. 3. in princ.* (* ſeruando al.)

CAP. III.

Diſt. 44. c. 12. Pro reuerentia Dei, & ſacerdotum, quia ſolent crebro menſis otioſae fabulae interponi, in omni ſacerdotali conuiuio lectio ſcripturarum diuinarum miſceatur: Per hoc enim & animae aedificantur ad bonum, & fabulae non neceſſariae prohibentur. *Tolet. iij. cap. 7. Raban. cap. 28. de paenit. Burch. lib. 2. cap. 169. Iuo par. 7. cap. 260. decret.*

CAP. IV.

Quandiu Epiſcopus conuiuatur, potius ſacra lectio ante menſam eius recitetur, quam otioſa a ſuſurronibus reſonent verba. *Turon. ſub Carolo cap. 5.*

CAP. V.

Epiſcopi, & Abbates pauperes ſecum ad menſam habeant, & lectio diuina ibi perſonet, & ſumant cibum cum benedictione, & laude Domini. *Remen. cap. 17.*

CAP. VI.

Si quando a lectione ceſſatur, debet manuū operatio ſubſequi; quia ocioſitas inimica eſt animae, & antiquus hoſtis, quem a lectione, ſiue ab oratione, ſiue ab operatione vacantem inuenerit, facile ad vitia rapit. Per vſum namque lectionis diſcetis, qualiter, & vos viuatis, & alios doceatis. Per vſum orationis, & vobis, & ijs, quibus in caritate coniuncti eſtis, prodeſſe valebitis. Per manuum operationem, & corporis maecerationem, & vitijs alimenta negabitis, & veſtris neceſſitatibus ſubuenietis, & habentibus, quid neceſſitatem patientibus porrigatis. *Theodulphus ad presbyt. Aurelian. cap. 5.*

CAP. VII.

Lectiones ſanctas audire *(oportet)* orationi frequenter incumbere. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 21 ad med.*

Vide *Theodulp. ad presbyt. Aurelian. cap. 2. tit. de Orationis virtute. cap. oportet.*

De libris ſacris, & de vtilitate ipſorum. Tit. XXIII.

CAP. I.

ORdo librorum veteris teſtamenti, quem ſancta, & catholica Romana ſuſcipit, & veneratur eccleſia, &c. Geneſis liber vnus, Exodi liber vnus, Leuitici liber vnus. Numeri liber vnus, Deuteronomij liber vnus, Ieſu Naue liber vnus, Iudicum liber vnus, Ruth liber vnus, Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Pſalmorum. cl. liber vnus, Salomonis libri tres, Prouerbia, Eccleſiaſtes, & Cantica canticorum. Item ſapientiae liber vnus, Eccleſiaſticus liber vnus. Item ordo Prophetarum, Eſaiae liber vnus, Ieremiae liber vnus, Cinoth, id eſt de lamentationibus ſuis. Ezechielis liber vnus, Danielis liber vnus, Oſeae liber vnus, Amos liber vnus, Micheae liber vnus, Iohel liber vnus, Abdiae liber vnus, Ionae liber vnus, Naum liber vnus, Abacuc liber vnus, Sophoniae liber vnus, Aggaei liber vnus, Zachariae liber vnus, Malachiae liber

vnus

vnus. Item ordo hiſtoriarum Iob liber vnus, Tobiae liber vnus, Eſdrae liber vnus, Heſter liber vnus, Iudith liber vnus, Machabaeorum liber vnus. Item ordo ſcripturarum noui, & aeterni teſtamenti. Euangeliorum libri quatuor: ſecundum Mattheum liber vnus, ſecundum Marcum liber vnus, ſecundum Lucam liber vnus, ſecundum Ioannem liber vnus. Actuum Apoſtolorum liber vnus. Epiſtulae Pauli Apoſtoli numero quatuordecim: ad Romanos epiſtula vna, ad Corinthios epiſtulae duae, ad Galatas epiſtula vna, ad Theſſalonicenſes epiſtulae duae, ad Epheſios epiſtula vna, ad Philippenſes epiſtula vna, ad Coloſſenſes epiſtula vna, ad Timotheum epiſtulae duae, ad Titum epiſtula vna, ad Philemonem epiſtula vna, ad Hebraeos epiſtula vna. Item Apocalypſis Ioannis liber vnus. Item canonicae epiſtulae numero ſeptem; Iacobi epiſtula vna, Petri Apoſtoli epiſtulae duae, Ioannis Apoſtoli epiſtulae tres, Iudae Zelotis Apoſtoli epiſtula vna. *Gelaſ. in ſynod. ſeptuaginta Epiſcoporum. Burch. lib. 3. cap. 217. 218. 219. 220. Iuo par. 4. cap. 61. decr.*

CAP. II.

Sint omnibus vobis clericis, & laicis libri venerandi, & ſancti, veteris quidem Teſtamenti, Moſis quinque, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium. Ieſu Naue vnus: Iudicum vnus; Ruth vnus; Regnorum quatuor; Paralipomenon, id eſt, derelictorum libri dierum, duo; Eſdrae duo; Heſter vnus; Machabaeorum* tria; Iob vnus; Pſalterium vnus; Salomonis tres: Prouerbia, Eccleſiaſtes, Cantica canticorum; Prophetarum duodecim vnus: Eſaiae vnus; Ieremiae vnus; Ezechiel vnus; Daniel vnus. Extrinſecus autem a vobis intelligatur, debere veſtros adoleſcentes diſcere ſapientiam eruditiſſimi Syrach. Noſtra autem, id eſt, noui Teſtamenti Euangelia quatuor, Matthaei, Marci, Lucae, Ioannis. Pauli epiſtulae quatuordecim. Petri epiſtulae duae. Ioannis tres, Iacobi vna, Iudae vna,
Eccleſia non recipit hos libros tanquam autenticos. Clementis epiſtulae duae, & ordinationes vobis Epiſcopis per me Clementem in octo libris editae, quae non ſunt omnibus diuulgandae, propter ea, quae ſunt in eis myſtica: & Actus noſtri Apoſtolorum. *cap. 84. Apoſt.*

CAP. III.

Diſt. 38. c. 8. Sicut ſtellas celi non extinguit nox, ſic mentes fidelium firmamento inhaerentes ſanctae ſcripturae, non obſcurat mundana iniquitas, &c. *Zepher. epiſt. 1. in princ.*

CAP. IV.

Qui libri recipiantur in canone ſanctarum ſcripturarum, breuis annexus oſtendit, &c. Moſis libri quinque, id eſt, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, nec non & Ieſu Naue vnus, & Iudicum vnus, & Regnorum libri quatuor, ſimul & Ruth, Prophetarum libri ſexdecim Salomonis libri quinque. Pſalterium. Item hiſtoriarum Iob liber vnus, Tobiae vnus, Heſter vnus, Iudith vnus, Machabaeorum duo, Eſdrae duo, Paralipomenon duo. Item noui teſtamenti, euangeliorum libri quatuor, Pauli Apoſtoli epiſtulae quatuordecim, epiſtulae Ioannis tres, epiſtulae Petri duae, epiſtula Iudae, epiſtulae Iacobi, Actus Apoſtolorum, Apocalypſis Ioannis. Cetera autem, quae ſub nomine Matthiae, ſiue Iacobi minoris, & ſub nomine Petri, & Ioannis, quae a quodam Leutio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreae, quae a Nexocharide, & Leonide philoſophis, vel ſub nomine Thomae, & ſi qua ſunt alia, non ſolum repudianda, verum etiam noueris eſſe damnanda. *Innocen. epiſt. 3. cap. 7.*

CAP. V.

Valde gaudeo, quod dulciſſima beatitudo veſtra, etiam cauſſis ſaecularibus occupata, ad intellectum ſacri eloquij vigilanter ingenium reducit. Sic quippe neceſſe eſt, vt ſi illa omnimodo caueri non poſſint, iſta non omnimodo poſtponantur. *Gregor. Domitiano Metropolit. epiſt. 63. lib. 2. regiſt. indict. 11.*

CAP. VI.

Quid eſt ſcriptura ſacra, niſi quaedam epiſtula omnipotentis Dei ad creaturam ſuam? & certe ſicubi eſſet gloria veſtra alicubi conſtituta, & ſcripta terreni Imperatoris acciperet, non ceſſaret, non quieſceret, ſomnum oculis non daret, niſi prius, quid ſibi Imperator terrenus ſcripſiſſet, agnouiſſet. Imperator celi, Dominus hominum & angelorum, pro vita tua tibi ſuas epiſtulas tranſmiſit: & tamen, glorioſe fili, eaſdem epiſtulas ardenter legere negligis. Stude ergo, quaeſo, & quotidie creatoris tui verba meditare. Diſce cor Dei in verbis Dei, vt ardentius ad aeterna ſuſpires, & mens veſtra ad celeſtia gaudia maioribus deſiderijs accendatur. Tanto enim tunc maior ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris ſui requies nulla fuerit. *Greg. lib. 4. regiſt. epiſt. 40. ad Theodorum Medicum.*

CAP. VII.

Opto vt ſanctam ſcripturam legere ametis, vt quamdiu vos omnipotens Deus viris coniunxerit, ſciatis qualiter viuere, & domum veſtram quomodo diſponere debeatis. *Greg. Barbarae, & Antoniae lib. 9. regiſt. epiſt. 75. in fin.*

CAP. VIII.

Hos condemnamus, qui ſe extollunt aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones, & noua includunt praecepta, &c. omnia, quae conueniunt traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum ſcripturarum praeceptis in eccleſia fieri exoptamus. *Gangren. in fine. Iuo par. 8. cap. 321.* *Diſt 30. c. 16. haec autem. 41. c. 5. parſimoniam.*

CAP. IX.

Non oportet libros, qui ſunt extra canonem legere, niſi ſolos canonicos noui & veteris teſtamenti. Quae autem oporteat legi, & in auctoritatem recipi, haec ſunt: Geneſis mundi, Exodus Aegypti, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſu Naue, Iudicum, Ruth,

Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Eſdrae primus, & ſecundus. Liber Pſalmorum CL. Prouerbia Salomonis, Eccleſiaſtes, Cantica canticorum, Iob, Heſter, duodecim Prophetae, id eſt, Oſee, Amos, Ioel, Abdias, Ionas, Michaeas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias; item Eſaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel. Noui autem teſtamenti euangelia quatuor, ſecundum Matthaeum, ſecundum Marcum, ſecundum Lucam, ſecundum Ioannem, Actus Apoſtolorum, epiſtulae catholicae ſeptem, Iacobi vna, Petri duae, prima, & ſecunda; Ioannis tres, prima, ſecunda, & tertia; Iudae vna, epiſtulae Pauli Apoſtoli numero quatuordecim, ad Romanos, ad Corinthios prima & ſecunda, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, ad Theſſalonicenſes prima & ſecunda, ad Timotheum prima, & ſecunda, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebraeos. *Laodic.cap.59.*

CAP. X.

Praeter canonicas ſcripturas nihil in eccleſia legatur ſub nomine diuinarum ſcripturarum, ſunt autem hae. Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſus Naue, Iudicum, Ruth, Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Iob, Pſalterium Dauidicum, Salomonis libri quinque, libri duodecim Prophetarum, Eſaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Iudith, Eſther, Eſdrae libri duo, Machabeorum libri duo. Noui autem Teſtamenti Euangeliorum libri quatuor, Actuum Apoſtolorum liber vnus, Pauli Apoſtoli epiſtulae tredecim, eiuſdem ad Hebreos vna, Petri Apoſtoli duae, Ioannis Apoſtoli tres, Iudae Apoſtoli vna, Iacobi vna, Apocalypſis Ioannis liber vnus. Quae ad notitiam Bonifacij fratris, & conſacerdotis noſtri, & Epiſcoporum illarum partium deducimus, vt haec confirment, quae nos a Patribus percepimus. *Carthag.cap.24.G. Carthag.iij. cap.47.L. Capit.lib.1.cap.20.*

CAP. XI.

Si quis dixerit, vel crediderit alias ſcripturas, praeter quas eccleſia catholica recipit, in auctoritate habendas, vel eſſe venerandas, anathema ſit. *Tolet.I.in fin. forte conc. Aquis Celenis habiti.*

CAP. XII.

Apocalypſim librum multorum conciliorũ auctoritas, & ſynodica ſanctorum praeſulum Romanorum decreta Ioannis euangeliſtae eſſe praeſcribunt, & inter diuinos libros recipiendum conſtituerunt: & quia plurimi ſunt, qui eius auctoritatem non recipiunt, eumq. in eccleſia Dei praedicare contemnunt. Si quis eum non receperit, aut a paſcha ad pentecoſtem miſſarum tempore in eccleſia non praedicauerit, excommunicationis ſententiam habebit. *Tolet.iv.cap.16.*

CAP. XIII.

Diſt.38.c. ignorātia Sacerdotes legere ſanctas ſcripturas admonentur, Paulo Apoſtolo dicente ad Timotheũ: Intende lectioni, exhortationi, doctrinae; ſemper permane in his. Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones meditentur, &c. *1.Tim.4.* *Tolet.iv.cap.24. Burch. lib.1. cap.100. Anſel. lib.7. cap.114.*

CAP. XIV.

Omnis iſte conuentus dixit, ſe ſcripturarum ſanctarum monita, & canonum inſtituta diligenti indagatione perquirere, & indefeſſa atque infatigabili obſeruatione, auxiliante Domino, velle perficere. *Cabilonen. ſub Carolo cap. 66.*

CAP. XV.

Quoniam nonnulli auſi ſunt ea, quae dicuntur apocrypha ſibi componere, & ea diuinae ſcripturae permiſcere, de qua certiores facti ſumus, quemadmodum tradita ſunt patribus, qui ab initio ipſi verbi aſpectores, & miniſtri fuimus: mihi quoque viſum eſt a germanis fratribus admonito, & edocto, ab alto per ſeriem exponere, qui in canonem recepti, & traditi, & creduntur eſſe diuini libri, &c. Sunt itaque veteris quidem Teſtamenti libri omnes numero vigintiduo. Tot enim, vt audiui, etiam elementa ab Hebraeis eſſe traditum eſt. Ordine autem, & nomine ſic eſt vnuſquiſque. Primum Geneſis, deinde Exodus, deinde Leuiticum, & poſt eum Numeri, & exinde Deuteronomium. Eum conſequitur Ieſus Naue, & Iudices, & poſtea Ruth. Et rurſus deinceps Regnorum libri quatuor, & eorum primus quidem, & ſecundus in vnum librum connumerati. Tertius autem, & quartus ſimiliter in vnum. Poſtea Paralipomena, ſeu derelicta, primus, & ſecundus ſimiliter in vnum librum connumerati. Deinde Eſdrae primus, & ſecundus ſimiliter in vnum. Poſtea autem liber Pſalmorum, & deinceps Prouerbia. Deinde Eccleſiaſtes, & Cantica Canticorum. His accedunt Iob, & reliqui prophetae, duodecim quidem in vnum locum connumerati. Deinde Eſaias, Ieremias, & cum ipſo Threni, ſeu Lamentationes. Baruch epiſtulae, & poſt ipſum Ezechiel, & Daniel. Ad hos vſque conſiſtit vetus Teſtamentum. Noui quoque Teſtamenti libros dicere non eſt differendum. Sunt autem hi, quatuor Euangelia, ſecundum Mattheum, ſecundum Marcum, ſecundum Lucam, ſecundum Ioannem. Deinde poſtea Actus Apoſtolorum, & epiſtulae, quae dicuntur canonicae, ſeptem Apoſtolorum ſic, Iacobi vna, Petri duae, deinde Ioannis tres, & poſt eas Iudae vna. Praeterea ſunt Pauli quatuordecim epiſtulae, quae ſic ordine ſcriptae ſunt. Prima ad Romanos, deinde ad Corinthios prima & ſecunda, & poſt eas ad Galatas, & deinceps ad Epheſios. Deinde ad Philippenſes, & Coloſſenſes, & poſt eas ad Theſſalonicenſes duae, & quae eſt ad Hebraeos, & ſtatim ad Timotheum duae, ad Titum autem vna, & vltima ad Philemonem vna. Et rurſus Apocalypſis Ioannis. Hi ſunt fontes ſalutis, vt qui ſitit, impleatur

elo-

eloquiis, quae ſunt in eis. In his ſolis pietatis doctrina annunciatur. Nemo his addat, nec ab his aliquid detrahat. De his autem Dominus Saducaeos quidem reprehendebat, dicens: Erratis non intelligentes ſcripturas: Iudaeos autem hortatur, ſcrutamini ſcripturas; quia hae ſunt, quae de me teſtimonium perhibent. Sed vt res ſit accuratior, & exactior, hoc quoque adiicio, ſcribens neceſſario, quod extra hos ſunt alii quoque libri, non in canonem quidẽ redacti, ſed quos legi a patribus decretum eſt, iis, qui nunc accedunt, & volunt in pietatis, veriq. cultus ratione initiari: Sapientia Salomonis, Sapientia Sirach, & Heſter, & Iudith, & Tobias; & doctrina, quae dicitur Apoſtolorum, & Paſtor, qui ſunt tamen non aſpernandi. *Athanaſius epiſt. feſtiua.*

CAP. XVI.

Non oportet pſalmos compoſitos, & vulgares in eccleſia dicere, neque libros, qui ſunt extra canonem, legere, niſi ſolos canonicos noui, & veteris Teſtamenti. *Mart. Bracar. cap. 67.*

Vide Gregorium Nazianzenum in carminibus, & Amphilochium Iconij Epiſcopum ad Seleucum.

De aliis libris, quos recipit, vel reijcit eccleſia. Tit. XXIV.

Vide lib. xi. tit. xiv.

CAP. I.

Diſt. 15. cap. 3. SAncta Romana eccleſia poſt illas veteris, vel noui Teſtamenti, quas regulariter ſuſcepimus, etiam has ſuſcipi non prohibet ſcripturas, id eſt, ſanctam ſynodum Nicaenam trecentorum decem & octo patrum, mediante maximo Conſtantino Auguſto, in qua Arius haereticus condemnatus eſt: ſanctam ſynodum Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio Seniore Auguſto, in qua Macedonius haereticus debitam damnationem excepit: ſanctam ſynodum Epheſinam, in qua Neſtorius condẽnatus eſt, conſenſu beatiſſimi Caeleſtini Papae, mediante Cyrillo Alexandrinae ſedis Antiſtite, & Archadio Epiſcopo ab Italia deſtinato: ſanctam ſynodum Chalcedonenſem mediante Marciano Auguſto, & Anatalio Conſtantinopolitano Epiſcopo: in qua Neſtoriana, & Eutychiana haereſes ſimul cum Dioſcoro, eiuſq. complicibus damnatae ſunt. Sed & ſi qua ſunt concilia a ſanctis Patribus
** praeter* hactenus inſtituta * poſt horum auctoritatem & cuſtodienda, & recipienda, & decernimus, & mandamus. Item opuſcula Beati Cypriani martyris, & Carthaginenſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Gregorij Nazianzeni Epiſcopi. Item opuſcula B. Baſilij Cappadociae Epiſcopi. Item opuſcula beati Athanaſii Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Cyrilli Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi. Item opuſcula B. Theophili Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Hilarij Pictauienſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi. Item opuſcula Beati Hieronymi presbyteri. Item opuſcula Proſperi viri religioſiſſimi. Item epiſtulam Beati Leonis Papae ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deſtinatam: cuius textum quiſpiam ſi vſque ad vnum iota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema ſit. Item opuſcula, atque tractatus omnium orthodoxorum Patrum, qui in nullo a ſanctae Eccleſiae Romanae conſortio deuiarunt, nec ab eius fide, vel praedicatione ſeiuncti ſunt, ſed ipſius communionis per gratiam Dei vſque in vltimum diem vitae ſuae fuere participes, legendos decernimus.
Item [decretales epiſtulas, quas beatiſſimi *Diſt. 19. cap. 1. p. conſonas.*
Papae diuerſis temporibus ab vrbe Romana pro diuerſorum patrum conſolatione dederunt, venerabiliter recipiendas. Item geſta ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis *iſta catho- ** ita eſſe al.*
licorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa toleraſſe?] Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem, ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non leguntur, quia & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur: & ab infidelibus, aut *di- **idiotis al.*
ctis ſuperflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur; ſicut cuiuſdam Quirici & Iulitae, ſicut Georgij, aliorumq. huiuſmodi paſſiones, quae ab haereticis perhibentur compoſitae: propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio, in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum praedicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti ſunt, omni deuotione veneramur. Item vitas Patrum Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. Item actus beati Syluestri Apoſtolicae Sedis Praeſulis, licet eius qui conſcripſit, nomen ignoretur, a multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognoſcimus, & pro antiquo vſu multae haec imitantur eccleſiae. Item *ſcri- ** ſcripta*
pturam de inuentione crucis Dominicae, &
* aliam ſcripturam de inuentione capitis **alia ſcripta*
Ioannis Baptiſtae, nouellae quaedam relationes ſunt, & nonnulli eas catholici legunt.
Sed cum haec ad catholicorum manus *per- ** adueniunt*
uenerint, Beati Pauli Apoſtoli praecedat
ſententia: Omnia probate: quod bonum *1. Theſ. 5.*
eſt, tenete. Item Rufinus vir religioſus plurimos eccleſiaſtici operis edidit libros, nonnullas etiam ſcripturas interpretatus. Sed

quo-

quoniam Beatus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit illa ſentimus, quae praedictum Beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Rufino, ſed etiam de diuerſis, quos vir ſaepius memoratos zelo Dei,& fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuſcula, quae vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus. Reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. Item Chronica Euſebij Caeſarienſis, & eiuſdem eccleſiaſticae hiſtoriae libros, quamuis in primo narrationis ſuae libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atque excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum conſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quae ad inſtructionem pertinent, vſquequaque non dicimus renuendos. Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſariam aduerſus paganorum calumnias dignam ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. Item venerabilis viri Sedulij paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus inſigni laude praeferimus. Item Iuuenci nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cetera, quae ab haereticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel praedicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Romana eccleſia, e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, & a Catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum a Conſtantio Caeſare, Conſtantini Auguſti, filio congregatam, mediante Tauro praefecto, ex tunc, & nunc vſque in aeternum confitemur eſſe damnatam. Item itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis libri decem, apocryphum. Actus nomine Andreae Apoſtoli; apocryphi. Actus nomine Thomae Apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apocryphi. Euangelium nomine Thaddaei, apocryphum. Euangelium nomine Matthiae, apocryphum. Euangelium nomine Petri Apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Iacobi minoris, apocryphum. Euangeliū nominae Barnabae, apocryphum. Euangelium nomine Thomae, quo vtuntur Manichaei, apocryphum. Euangelium nomine Bartholomaei Apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreae Apoſtoli, apocryphum. Euangelia, quae falſauit Lucianus, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris, apocryphus. Euangelia, quae falſauit * Efitius, apocrypha. Liber de natiuitate Saluatoris,& de Maria, & obſtetrice, apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apocryphus. Libri omnes, quos fecit* Lucius diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur theſaurus, apocryphus. Liber de filiabus Adae Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto, virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur actus Teclae, & Pauli Apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber Prouerbiorum, qui ab haereticis conſcriptus, & ſancti Xyſti nomine praenotatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quae appellatur Pauli Apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quae appellatur Thomae Apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quae appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus, id eſt aſſumptio ſanctae Mariae, apocryphus. Liber, qui appellatur paenitentia Adae, apocryphus. Liber Ogiae nomine gigantis, qui ab haereticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber, qui appellatur teſtamentum Iob, apocryphus. Liber, qui appellatur paenitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur paenitentia ſancti Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur paenitentia Ioannis,& Mambrae, apocryphus. Liber, qui appellatur ſortes Apoſtolorū, apocryphus. Liber, qui appellatur laus Apoſtolorū, apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. Liber phyſiologus, qui ab haereticis conſcriptus eſt, & beati Ambroſij nomine ſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebij Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani, apocrypha. Opuſcula Lactantij, apocrypha. Opuſcula Aphricani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani,& Galli, Apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillae, & Maximillae, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichaei, apocrypha. Opuſcula commodiani, apocrypha. Opuſcula alterius Clementis, Alexandrini, apocrypha. Opuſcula Tatij Cypriani, apocrypha. Opuſcula Arnobij, apocrypha. Opuſcula Tyconij, apocrypha. Opuſcula Caſſiani, presbyteri galliarum, apocrypha. Opuſcula Victorini Pictauienſis, apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha. Opuſcula * Frumenti, caeci, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Abagarum Regem, apocrypha. Epiſtola Abagari ad Ieſum, apocrypha. Paſſio * Cyrici,& Iulitae, apocrypha. Paſſio Georgij, apocrypha. Scriptura, quae appellatur contradictio Salomonis, apocrypha. Philacteria omnia, quae non Angelorum, vt illi confingunt, ſed daemonum magis arte conſcripta ſunt, apocrypha. Haec,& omnia his ſimilia, quae Simon Magus, Nicolaus, Cerinthius, Marcion, Baſilides, Ebion, Palus etiam Samoſatenus, Photinus, & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcaeniſſimis ſequacibus, Apollinaris, Valentinus, ſiue Manichaeus, Fauſtus, Africanus, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Caeleſtius, Donatus, Euſtathius, Iouinianus, Pelagius, Iulianus Celanenſis, Caeleſtinus, Maximinus *, Priſcillianus ab Hiſpania, Neſtorius Conſtantinopolitanus, Maximus, Vnicus, Lampetius, Dioſcorus, Euthyches, Petrus, & alius Petrus, e quibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit. Acacius Conſtantinopolitanus cum conſortibus ſuis, nec non & omnes haeretici, eorumque diſci-

* Heſychius.
* Leucius
* Frumentici
* Quirici
* Perſilianus.

diſcipuli,ſiue ſchiſmatici docuerũt,vel cõſcripſerũt, quorũ nomina minime retinentur,non ſolum repudiata, verum etiam ab omni Romana Catholica, & Apoſtolica eccleſia eliminata,atque cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequacibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in aeternum confitemur eſſe damnata. *Gelaſ. in ſynod. 70. Epiſcop. Hugo. de S. Victore didaſca. lib. 4. cap. 14. & 15. Burc. lib. 3. cap. 220. & 221. Iuo lib. 1. tit. 11. cap. 3. panor. & par. 4. cap. 64. & 65. decret. Caeſaraug. lib. 2. c. 23. Tarrac. lib. 1. cap. 232.*

CAP. III.

De libris prophanis, quos a Saracenis vos abſtuliſſe,ac apud vos habere perhibetis,quid faciendum ſit, inquiritis. Qui nimirum non ſunt reſeruandi, corrumpunt enim, ſicut ſcriptum eſt,mores bonos colloquia mala: ſed vtpote noxij,& blaſphemi,igni tradendi. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 103.*

1. Cor. 15. d

CAP. IV.

Quod nullum capitulum, nullus liber canonicus habeatur abſque Rom. Pontificis auctoritate. *Greg. vij. lib. 2. Reg. in dictato.*

CAP. V.

Quare a veritatis hoſtibus, falſo confictae ſunt martyrũ hiſtoriae, vt Dei martyres ignominia afficerent,& qui eas audituri eſſent, ad infidelitatem deducerent, in eccleſia non publicari iubemus, ſed eas igni tradi. Qui eas autem admittunt,vel tamquam veris ijs mentem adhibent,anathematizamus. *Trul. 63.*

De traditionibus. Tit. XXV.

CAP. I.

Apoſtolice inſtructi traditiones, quas accepimus,ſeruamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes,quae ſancta catholica eccleſia ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes,de his peculiariter egimus,&c. Verbum Domini nihil (*haeretici*) fecerunt; eccleſiaſticas traditiones ceſſauerunt: quam ob cauſſam in nihilum redegit eos Deus. *Nicaen. ij. act. vij. in fine in epiſtul. ad clericos CP. ante canones in med.*

CAP. II.

Quis neſciat, aut non aduertat id, quod a Principe Apoſtolorum Petro Romanae eccleſiae traditum eſt, ac nunc vſque cuſtoditur,ab omnibus debere ſeruari? nec ſuperinduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum?&c. Saepe dilectionem tuam ad vrbem veniſſe, ac nobiſcum in eccleſia conueniſſe, & quem morem, vel in conſecrandis myſterijs, vel in ceteris agendis arcanis teneat, cognouiſſe dubium non eſt. Quod ſufficere arbitraremur ad informationem eccleſiae tuae, vel reformationem, ſi praedeceſſores tui minus aliquid,aut aliter tenuerint, & ſatis certum haberemus, niſi de aliquibus conſulendos nos

Diſt. 11. c. vol.

eſſe duxiſſes; quibus idcirco reſpondemus; non quod te aliqua ignorare credamus; ſed vt maiori auctoritate tuos inſtituas: vel ſi qui a Romanae eccleſiae inſtitutionibus errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas: vt ſcire valeamus,qui ſint, qui aut nouitates inducunt, aut alterius eccleſiae, quam Romanae, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſeruandã. *Innoc. epiſt. 1. in princ. Burch. lib. 3. cap. 125. Anſelm. lib. 1. cap. 41. Iuo par. 4. cap. 67. decret.*

CAP. III.

Nos conſuetudinem, quae tamen contra fidem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, *immotam permanere concedimus; ſiue de Primatibus conſtituendis, ſiue de ceteris capitulis; exceptis ijs, qui ex Donatiſtis ad Epiſcopatum perueniunt: quos prouehi ad Primatus dignitatem, &c. modis omnibus prohibemus. *Gregor. lib. 1. epiſt. 75. Epiſcopis Numidiae. Burch. lib. 3. cap. 124. Iuo lib. 2. tit. 12. cap. 21. panor. & par. 4. cap. 66 & 204. decret. Caeſaraug. lib. 1. cap. 15.*

Diſt. 12. c. 8. vide d. 11. c. 6. conſuetudinem. *inuiolatam al.

CAP. IV.

Quemadmodum illicita perpetrari non patimur, ſic quae ſunt conſuetudinis non negamus. *Greg. lib. 7. epiſt. 81. Maximo Salonitano Epiſcopo.*

Diſt. 12. c. 9.

CAP. V.

Nouit fraternitas tua Romanae eccleſiae conſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam. Sed mihi placet, vt ſiue in Romana, ſiue in *Gallicana, ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicite eligas; & in Anglorum eccleſia, quae adhuc in fide noua eſt, inſtitutione praecipua, quae de multis eccleſijs colligere potuiſti, infundas. Non enim pro locis res, ſed pro bonis rebus loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque eccleſijs, quae pia, quae religioſa, quae recta ſunt elige: & haec quaſi in faſciculum collecta apud Anglorum mentes in conſuetudinem depone. *Greg. ad Auguſtinum Anglor. Epiſcop. reſpon. 3. Iuo par. 2. c. 8. decr. Tarrac. lib. 6. cap. 152.*

Diſt. 12. c. 10. * Galliarum al.

CAP. VI.

Omnia, quae a diuinis ſcripturis,& Apoſtolicis traditionibus tradita ſunt, in eccleſia fieri optamus. *Gangr. in fin. Iuo par. 8. cap. 321. decret.*

Diſt. 41. c. 5 parſimoniam.

CAP. VII.

Dogmatum, & praedicationum, quae in eccleſia cuſtodita ſunt, haec quidem ex ſcriptis mandata doctrina habemus; illa vero ex traditione Apoſtolorum nobis tradita in myſterio ſuſcepimus, quae vtraque habent eaſdem vires ad pietatem. His autem nemo contradicet, qui rituum eccleſiaſticorum, vel minimam experientiam habuerit. Si enim non ſcriptas conſuetudines, tamquam non magnã poteſtatem habentes recuſare voluerimus in rebus principalibus ipſum Euangelium imprudentes damno afficiemus, vel potius id, quod praedicatum eſt, ad ſolum nomen redigemus.

Nam

Nam vt eius, quod primum eſt, & maxime commune, primum mentionem faciam: Figura crucis eos, qui in nomine Domini noſtri ſperauerint, ſignari, quis per litteras docuit? Ad orientem verti inter orandum quae nos ſcriptura docuit? Verba eccleſiae, quae dicuntur in oſtenſione panis Euchariſtiae, & calicis benedictionis, quis ex ſanctis nobis ſcriptum reliquit? non enim iis vtique contenti ſumus, quorum Apoſtolus, vel euangelium meminit; ſed & praefamur, & alia ſubiungimus, vt quae magnam vim habeant ad myſterium, ex non ſcripta doctrina id accipientes. Aquam baptiſmatis benedicimus, & oleū vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur; ex quibuſnam ſcripturis? Nonne ex tacita, & myſtica traditione? Quid vero ipſū olei vſū, quaenā ſcriptis mandata oratio docuit? Vt ter autem immergatur homo, vnde? Quin & alia quoque quae circa baptiſmum fiunt, renuntiare Satanae, & Angelis eius, ex quanam ſunt ſcriptura, non autem ex hac non publicata, & arcana doctrina, quā in minime curioſo, & nequaquam pluſquam oportet inueſtigante ſilentio patres cuſtodierunt, recte illi edocti, quae ſunt in myſterijs praeclara, ac veneranda ſilētio ſeruare? Quae enim ne ſuſpicari quidem licet iis, qui non ſunt myſteriis initiati, quomodo conſentaneū eſt eorum doctrinam in ſcripturis triumphare? &c. Haec eſt eorum, quae non ſcripta ſunt, traditionis ratio, vt non ſaepius agitata dogmatum cognitio multis vtilis, & contemnenda reddatur propter conſuetudinem: Aliud eſt enim dogma, & aliud praedicatio. Dogmata enim tacentur, praedicationes publicantur. Eſt autem ſilentij ſpecies obſcuritas, qua vtitur ſcriptura, quae reddat dogmatum ſententiam contemplatu difficilem ad eorum vtilitatem, qui in ea incidunt, &c. Deinde cum tot ſint, quae ſcripta non ſunt, & tantam vim habeant ad pietatis myſterium vnam nobis dictionem, quae ad nos venit ex patribus, non concedent, quam nos ex non quaeſita, & affectata conſuetudine in non peruerſis eccleſijs manſiſſe inuenimus, quae non paruam habet rationem, nec paruam affert vtilitatem ad miſterii potentiam. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloc. cap. 27.*

CAP. VIII.

Iam vero ad hoc, quod teſtibus careat ea, quae eſt cum ſpiritu conglorificatio, illud dicimus, quod ſi nihil aliud eſt, quod non ſit ſcriptum, nec hoc admittatur; ſin autem plurima myſtica ſine ſcriptis in Republica Chriſtiana verſantur, cum multis alijs hoc quoque ſuſcipiamus. Apoſtolicum autem eſſe exiſtimo, in non ſcriptis quoque traditionibus permanere, Laudo enim, inquit, vos, quod omnia mea meminiſtis, & quemadmodum tradidi vobis traditiones teneris. Et illud: ſeruate traditiones, quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtula. *2. Theſſ. 2.* Quarum quidem maxime vna eſt, & haec praeſens, quam qui ab initio conſtituerunt poſteris tradentes, vſu ſemper vna cum tempore procedente per longam conſuetudinem in eccleſiis actis radicibus firmam, ſtabilemque fecerunt. Numquid ergo ſi veluti in iudicio inopia probationis, quae fit per ſcripta laborantes, teſtium multitudinem adduxerimus, an non a vobis editam ſententiam aſſequemur? Ego quidem ſic exiſtimo: In ore duorum, vel trium ſtabit omne verbum. *Deut. 17. b.* Sin autem, & longum tempus pro nobis facere aperte vobis oſtenderimus, an nō vobis videbimur dicere, probabiliter, non eſſe hanc concedendam aduerſus nos actionem? Sunt enim quodammodo veneranda antiqua dogmata, quae tamquam in quadam canitie, in antiquitate habent venerationem. *Baſil. de Spiritu ſancto, cap. 29. ad Amphiloch.*

CAP. IX.

Qui doctrinas Sanctorum patrum, & traditionem catholicae eccleſiae contemnunt, &c. execratio. *Baſil. Ancyrae Epiſcopus in confeſſione fidei anathematiſmo 7. apud ſyn. Nicaen. ij. act. 1.*

CAP. X.

Ego inquiſibili ratione doctrinam ſanctorum Apoſtolorum ſecundum traditionem ſanctorum patrum tenens ſimiliter honorem conſubſtantiali, & per omnia ſanctae Trinitati offero, &c. *25. q. 1. c. 9.* Prima ſalus eſt, rectae fidei regulam cuſtodire, & a patrū traditione nullatenus deuiare. *Ioannes CP. Epiſcop. in libello fidei ad Hormiſdam ante med. & Hormiſda epiſt. 5. ad Epiſcopos Hiſpaniae. vid. libellum quem detulerunt legati Romani in ſynod. viij. CP. ſub Hadran. ij. act. 1. Euſeb. epiſt. 3. ante med. libellū Eulalij Epiſcop. Carthag. ad Bonif. ij. relatū in epiſt. vnica Bonifacij.*

LI-

LIBER XX.

De Paſchate, & diebus feſtis.

Paſcha celebretur eodem die ab omnibus. Tit. I.

CAP. I.

SANCTAE memoriae Theophilus Alexandrinae eccleſiae vrbis Epiſcopus, cum huius obſeruationis annos centum numero collegiſſet lxxvi. paſchale feſtum longe aliter, quam alii decreuerant, tenendum eſſe conſtituit. a primo auguſtae memoriae Theodoſij iunioris conſulatu ſuccedentes ſibi ſacrae obſeruantiae ordines ponens, vt longioris temporis ratio eius litteris tenetur aſcripta, &c. in anno qui erit laxvi. paſchae dies inuenitur aſcriptus, quem a paſſione Domini nullius exempli, nullius conſtitutionis, admittit auctoritas: nam diem viij. Kalendarum Maiarum ab eo cognoſcimus praefinitum, qui anni limitem antiquitus conſtitutum excedit; cum alij xv. Kalendarum Maiarum huic feſtiuitati deputauerint diem, &c. Quia ergo non leuiter delinquitur, ſi in principio ſacramenti veritas, & vnitas, ab vniuerſali eccleſia non tenetur; obſecro clementiam veſtram, vt ſtudium veſtrum praeſtare dignemini: quatenus Aegyptij, vel ſi qui ſunt alij, qui certam huius ſupputationis videntur habere notitiam ſcrupulum huius ſolicitudinis (*de die Paſchae*) abſoluant, vt eum diem generalis obſeruantia dirigat, qui nec paternarum conſtitutionum normam relinquat, nec vltra praefixos terminos euagetur. *Leo epiſt. 62. ad*
* Eudochiam *Maurit. Auguſt. v. epiſt. 63. ad* Eudoxiam Aug. de eadem re.*

CAP. II.

De praeſentis anni paſcha, nulla dubitatio eſſe nobis potuit: ſed de futuro, quod Theo-
* ix. al. philus Alexandrinae vrbis Epiſcopus * viij. Kal. Maiarum die, quod nunquam ita a tempore Dominicae reſurrectionis eſt, credidit aſcribendum. Vnde ſollicitius congruit hoc requiri, vt omnis occaſio tollatur erroris, &c. Ac ne, vel apud nos, vel apud Orientales, naſcatur ex hac parte diuerſitas, hoc inſtantius noſtro nomine cum Chriſtianiſſimo Principe agere tua dignetur dilectio, quamuis & ipſe clementiſſimus Princeps ſe, inquiſitione ſollicitiſſima, curam hanc Aegyptijs delegaſſe, ſuis epiſtulis dignatus ſit indicare. *Leo epiſt. 66. in medio. ad Iulianum Epiſcopum. vide epiſt. 93.*

CAP. III.

Petitionem de feſtiuitate paſchali gaudeo ita a veſtra pietate ſuſceptam, vt confeſtim Nectarium agentem in rebus Alexandriam mitteret, &c. De qua re, quidquid ad pietatis veſtrae notitiam perlatum fuerit, iubete me noſſe; vt de obſeruantia, quam non licet eſſe diuerſam, quid potiſſimum ſit tenendum, eccleſia vniuerſalis agnoſcat. *Leo epiſt. 98. ad Martianum Imper. in fin.*

CAP. IV.

Cum in omnibus diuinorum praeceptorum regulis exſequendis ſacerdotalem obſeruantiam oporteat eſſe concordem; maxime nobis principaliter prouidendum eſt, ne in paſchalis feſti die, vel ignorantia, vel praeſumptio peccatum diuerſitatis incurrat, &c. Cum igitur in quibuſdam aſcriptionibus patrum, futurum proxime paſcha Domini, ab alijs in diem xv. Kal. Maij, ab alijs in diem viij. inueniatur aſcriptum, &c. Nouerit fraternitas veſtra, die viij. Kalend. Maiarum ab omnibus reſurrectionem Dominicam celebrandam; & hoc ipſum per vos alijs eſſe fratribus intimandum, vt diuinae pacis conſortio, ſicut vna fide iungimur, ita vna ſolemnitate feriemur. *Leo epiſt. 93. ad Epiſcopos Galliarum, & Hiſpaniarum.*

CAP. V.

Paſcha Domini vno die, & tempore per omnem orbem obſeruetur, & iuxta conſuetudinem, litteras ad omnes tu (*Silueſter*) dirigas. *Arelat. cap. 1. Silueſtro* Rom. Pontif. *Iuo par. 4. cap. 19. decr.* *De conſ. d. 3. c. 26. de obſeruatione.*

CAP. VI.

Paſchae ſolemnitas vno die, & tempore celebranda. *Carthag. iv. cap. 65.* *De conſ. d. 3. c. 23.*

CAP. VII.

Placuit, vt ſanctum paſcha ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur. *Aurel. iv. cap. 1.*

CAP. VIII.

Paſchale feſtum vno die celebramus, & tempore, ne in Iudaicum decidamus errorem. *Tolet. x. cap. 1.*

CAP. IX.

Euangelizamus vobis de conſonantia ſanctiſſimae paſchae, quia veſtris orationibus eſt correctum etiam hoc opus; ita vt omnes orientales fratres, qui cũ Iudaeis primitus celebrabant, conſone cum Romanis, & vobiſcum, & cum

cum omnibus ab initio paſcha cuſtodientibus ex hoc tempore debeant cuſtodire. *Epiſtola Conc. Nic. ad eccleſ. Alexandr. in Tripart. lib. 2. c. 12. & apud Theodoret. lib. 1. c. 9.*

CAP. X.

Cum de ſanctiſſimo feſto diei paſchatis diſceptaretur, communi omnium ſententia rectū eſſe videbatur, vt omnes vbique Chriſtiani vno, eodemque die illud celebrarent. Quid enim praeſtabilius, quidue auguſtius eſſe poterat, quam vt hoc feſtum, per quod ſpem immortalitatis haberemus, vno modo, & ratione apud omnes* continenter obſeruaretur? &c. Illud etiam facile poteſt intelligi, maximum nefas eſſe, vt in tanto, & tam ſollemni religionis noſtrae feſto regnet diſſenſio. Vnum enim libertatis noſtrae diem feſtum, hoc eſt ſanctiſſimae paſſionis Saluator noſter nobis tradidit, vnamque ſuam eccleſiam catholicam eſſe voluit: cuius quidem membra tametſi* in multa, & varia loca diſperſa ſint, tamen vno ſpiritu, hoc eſt diuina voluntate, & nutu* coaleſcunt. Veſtrae igitur ſanctitatis prudentia accurate ſecum conſideret, quam graue, immo vero quam indecorum ſit, vt eiſdem diebus alij ieiunijs vacent, alij agitent conuiuia: ac poſt dies paſchatis alij in feſtis, & animorum remiſſione verſentur, alij praeſcriptis ieiunijs ſe* dent. Quapropter iſtud recte inſtituendum eſt, & ad vnam *formam, ac modum redigendum: hoc enim, ſicut omnes ſatis animaduertere exiſtimo, diuina prouidentia vult. & quoniam iſtud ſic via, & ratione gerendum erat, vt nihil nobis cum conſuetudine parricidarum, & illorum, qui necis Domini auctores extiterunt, eſſet commune; & modus ille eximius, decoruſque ſeruandus eſſet, quem omnes eccleſiae totius orbis partes, vel verſus occidentem, vel verſus meridiem, vel verſus ſeptemtriones, incolentes ſeruant, & nonnullae etiam, quae in locis ad orientem ſpectantibus *habitant; idcirco omnes in praeſentia hoc recte ſe habere arbitrati ſunt, &c. Illud ſedulo reputantibus, ſanctiſſimum inſtitutum eſſe, vt omnes communi conſilio id ratum cupiant quod accurata, & recta ratio poſtulare videtur; *quodque* nihil cum Iudaeorum periurio *habet commercij. Verum vt ſummam rei breuiter complectamur, viſum eſt communi omnium iudicio, ſacratiſſimum Paſchatis feſtum vno, eodemque die celebrandum eſſe, &c. *Conſtantin. Imp. in epiſt. ad eccleſias de concil. Nicaen. poſt med.*

* ſacere inuiolateq. al.

* in mul. variiſque locis congregētur.

* fouētur

* dedant.

* normā.

* quē nōnulli, qui ad orientem habitant, non admittūt.

* habere.

Paſcha celebretur die Dominico. Tit. II.

CAP. I.

Omnibus Epiſcopis, & presbyteris praeceptum eſt, paſchae obſeruantiam cuſto- dire a luna xiv. vſque ad xxi. ita vt dominicus dies coruſcet. *Silueſt. in ſyn. Rom. cclxxv. Epiſcoporum c. 2.*

CAP. II.

Paſcha Domini die dominica annuis ſollemnitatibus eſt celebrandum. iſtis ergo temporibus Hermes doctor fidei, & ſcripturarum effulſit inter nos, & licet nos idem paſcha praedicta die celebremus; quia tamen quidam inde dubitarunt, ad corroborandas animas eorum eidem *Hermae Angelus domini in habitu paſtoris apparuit; & praecepit ei, vt paſcha die dominico ab omnibus celebraretur. Vnde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus omnes eadem ſeruare debere; quia & nos eadem ſeruamus; nec debetis a capite quoquomodo diſſidere. *Pius epiſt. 2. in princ. Iuo par. 4. c. 3. decr.*

De conſ. d. 3. nos cap. 21.

* Hermeti.

CAP. III.

Celebritatem ſancti paſchae die dominica agi debere, praedeceſſores noſtri iam ſtatuerunt, & nos illud vobis eadem die celebrari ſollemniter mandamus; quia non decet, vt mēbra a capite diſcrepent, nec contraria gerant. A quartadecima vero luna primi menſis vſque ad vigeſimumprimum eiuſdem menſis diem, eadem celebretur feſtiuitas. Eodem vero tempore baptiſmus celebrandus eſt catholicus. *Victor ep. 1. in prin. Iuo par. 4. decr. Anſel. lib. 9. c. 60.*

De conſ. D. 3. c. 22.

CAP. IV.

Sanctum diem paſchae in communi omnes ſeruemus dominica poſt xiv. lunam primi menſis. *Angli. c. 1. ex Beda hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 5.*

CAP. V.

Pius frater Paſtoris, &c. ſub huius Epiſcopatu frater ipſius Hermes librum ſcripſit, *qui dicitur Paſtoris*, in quo mandatum cōtinetur, quod ei praecepit Angelus Domini, eum veniret ad eum in habitu paſtoris, vt ſanctum paſcha die dominica celebraretur. *Damaſ. in Pij. Iuo par. 4. c. 145. decr.*

CAP. VI.

Victor conſtituit, vt ſanctum paſcha die dominico celebraretur, ſicut Pius * &c. Et fecit concilium, & collatione facta cum presbyteris, ac diaconibus, acceerſitoque Theophilo Alexandriae Epiſcopo conſtituit, vt a *decima tertia luna primi menſis, vſque ad xxi. die dominica cuſtodiatur ſanctum paſcha. *Damaſ. in Vict.*

* Eleutherius.

* xiv.

De modo, quem tenebant antiqui in diuulgando paſchate. Tit. III.

CAP. I.

Paſchale feſtum, quo ſacramentum ſalutis humanae maxime continetur, quamuis in primo ſemper menſe celebrandum ſit, ita tamen eſt lunaris curſus condicione mutabile, vt ple-

vt plerumque ſacratiſſimi diei ambigua curraret electio, & ex hoc fiat plerumque, quod non licet; vt nõ ſimul omnis eccleſia, quod non niſi vnum eſſe oportet, obſeruet. Studuereq. ſancti patres occaſionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Epiſcopo delegantes: quoniam apud Aegyptios huius ſupputationis antiquitus tradita eſſe videbatur peritia, per quã, qui annis ſingulis dies praedictae ſollemnitatis eueniret, ſedi Apoſtolicae indicaretur, vt huius ſcripti ad longinquiores eccleſias iudicium generaliter percurreret. *Leo epiſt. 62. in princ. ad Martian. Aug. vide epiſt. 63. ad* Eudoxiam *Aug. & epiſt. 66. ad Iulian.* Epiſcop.

C A P. I I.

Tempore ſynodi dies paſchatis diuulgetur. *Carth. c. 34. G. Carth. iij. c. 41. L. Afric. c. 1. L.*

C A P. I I I.

Vt ab eccleſia Carthaginenſi nuncietur dies paſchatis. In ſynodo ſingulis annis celebrando nunciabitur. *Carth. cap. 52. G. Afric. cap. 18. L. Carth. iij. cap. 1. & 41. L.*

C A P. I V.

De conſe. d 3. c placuit. 24. Dies paſchatis ſubſcriptione formatarum omnibus inſinuetur. *Carth. cap. 74. G. Afric. cap. 40. Carth. v. cap. 7. L.*

C A P. V.

Omnes Africanae prouinciae Epiſcopi obſeruationem paſchalem ab eccleſia Carthaginenſi curet accipere. *Carth. iy. cap. 1.*

C A P. V I.

Placuit, vt ſanctum paſcha, ſecundum Laterculum Victoria ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur. quae feſtiuitas annis ſingulis ab Epiſcopo epiphaniorum die in eccleſijs denuncietur. De qua ſolemnitate, quotiens aliquid dubitatur, inquiſita, vel agnita per Metropolitanos a ſede Apoſtolica ſacra conſtitutio teneatur. *Aurelian. iv. cap. 1.*

C A P. V I I.

De conſe. d. 3. c. 25. Placuit. Poſtquam omnia in concilio ſacerdotum fuerint ordinata, ſuper venturum ipſius anni paſcha, quota kalen. die, vel quota luna debeat ſuſcipi, a Metropolitano Epiſcopo nuncietur: quod ceteri Epiſcopi, vel clerus reliquus breuiculo ſubnotantes, vnuſquiſque in ſua eccleſia adueniente natalis Domini die, aſtante populo, poſt lectionem euangelicam nunciet, vt introitum Quadrageſimae nullus ignoret. In cuius principio conuenientes in vnum vicinae eccleſiae per triduum cum pſalmis per ſanctorum baſilicas ambulantes celebrent litanias. *Brac. ij. cap. 9.*

C A P. V I I I.

Omnes presbyteri ante Epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio Quadrageſimae nuncient, & in ipſa Epiphania ad populum indicent. *Antiſiod. cap. 2.*

C A P. I X.

Solet in Hiſpanijs de ſollemnitate paſchali varietas exiſtere praedicationis: diuerſa enim obſeruantiae laterculorum paſchalis feſtiuitatis, interdum errorem parturit. Proinde placuit, vt ante tres menſes epiphaniorum Metropolitani ſacerdotes litteris ſe inuicem inquirant; vt communi ſcientia edocti, diem reſurrectionis Chriſti, & comprouincialibus ſuis inſinuent, & vno tempore celebrandum annũcient. *Tolet. iv. cap. 4.*

C A P. X.

Placuit omnibus nobis, vt deinceps cuncti confinitimi Epiſcopi, nullam ſibi occaſionem obijcientes, aut longinquitate itineris praecauentes, annua recurſione de feſtiuitate paſchali, tempore congruo Primatem ſuum, ſub cuius poteſtatis manſerint regimine, inquirant: vt quo die, & tempore, illis paſchae feſtum pronunciauerit, ſollicita veneratione peragant. *Caeſaraug. iij. cap. 2.*

Diuerſi dies, in quibus incidit paſcha. Tit. IV.

C A P. I.

ARbitror damnari Victorinum Pictauienſis regionis Antiſtitem, qui in ſua ferocitate quidquid vellet affirmabat hominibus: & cyclos paſchae pronũciabat fallaces, vt & hoc, quod conſtituit x. Kal.* Maij cuſtodiri, veſtro ſermone caſſetur, & veſtro iudicio condemnetur, &c. & omnes damnarunt Victorinum Epiſcopum, qui ignorans lunae rationem, ſub arbitrij ſui tenacitate diſrumpebat veritatem. & Silueſter dedit *(ei)* anathema, & damnauit extra vrbes ſuas. *Silueſter in ſynodo Romana cclxxxiv.* Epiſcop. *cap. 2.* * April. al.

C A P. I I.

Has litteras de ratione paſchali futuri anni praeſcripſi. Nam cũ ante diem xi. Kalend. Aprilis paene luna xvi. colligatur; nam quippiam minus eſt: itemq. cum in ante diem iv. Kalendar. earumdem veniat xxiii. exiſtimaui xi. Kalendar. memoratar. die, feſta paſchalia celebranda: quoniam xxiii. luna nullum paſcha vmquam ante hoc paſcha factum eſſe cognouimus, &c. Prudentiae tuae erit, cum vnanimis, & conſacerdotibus noſtris hanc ipſam rem in ſynodo religioſiſſima tractare, &c. *Innocent. epiſt. 11.*

C A P. I I I.

Ab xi. Kalendar. Aprilium vſque in *x. Kalen. Maiar. legitimum ſpatium eſt praefinitum, intra quod omnium varietatum neceſſitas cõcludatur, vt paſcha Dominicum nec prius poſſumus habere, nec tardius. quod enim in x. & in ix. Kalendar. Maiar. videtur nonnunquam perueniſſe feſtiuitas, quadã ratione defenditur: quia & ſi dies reſurrectionis vltra terminum videtur exiſſe, dies tamen paſſionis limitẽ poſitum non inuenitur egreſſus. Ad octauum autem Kalendar. Maiar. paſchalem obſeruantiam perducere, aperta tranſgreſſio eſt. *Leo ad Maurit. Aug. epiſt. 62. v. epiſt. ſeq. ad* * Eudox. *Aug.* * xi. *Eudoch.

C A P. I V.

Paſcha futurum nos ſi Deus voluerit xi. Kalendar. * x. al.

lendar. Maiar. die celebraturos eſſe cognoſcite. *Vigil. epiſt. 1. cap. 5.*

C A P. V.

Quaedam viliſſima poſſeſſio, Meltinas appellatur, in montibus arduis, ac ſiluis denſiſſimis cõſtituta, illicq. perparua, atque vili opere conſtructa eſt eccleſia. In cuius baptiſterio nocte ſacroſancta paſchali baptizandi hora, cũ nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino vicina, fons ex ſe repletur, paucisq. qui fuerint, conſecratis, cum deductorium nullum habeat, vt aqua venerat, ex ſeſe deſcendit. Tũc ergo cum error *(de die Paſchalis)* ortus fuiſſet conſuetis lectionibus nocte ſacra diſcuſſis, cum presbyter, ſecundum morem baptizandi, horam requireret, vſque ad lucem aqua non veniente, nõ conſecrati qui baptizandi fuerant, receſſerunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte, quae luceſcebat in diem Dominicam, x. die Kal. Maij, fons ſacer hora competenti repletus eſt, &c. *Paſchaſin. Epiſc. in epiſt. ad* Leo. *Papam.*

C A P. VI.

Inſtantis dominicae paſsionis numerum, qui veſtris continetur litteris, ex repoſitis apud nos diei paſchalis annalibus recte habere ſignificamus. & ante quidem ſcientes, & nunc ſcrupuloſius requirentes ſine dubitatione mũdi feſtiuitatem incolumes nos celebrare XIII. Kal. Maiar. die optamus; qui eſt proprie nonus decimus dies futuri menſis Aprilis. *Ioan. Epiſc. CP. ad Hormiſd. Papam.*

C A P. VII.

De paſchali die veſtra beatitudo cognoſcat concordare orientalium cum Apoſtolica ſede ſententiam, vt XIII. kalend. Maiar. die feſtiuitas celebranda ſperetur: ſicut Ioannis quoque CP. Antiſtitis relatione clarebit. *Germanus Epiſcop. Felix & Dioſcor. diaconus, Blandus presb. in ſuggeſtione ad Hormiſdam Papam.*

Ne quiſquam paſcha celebret cum Iudaeis, neque alias ferias agat, aut illorum, aut gentilium. Tit. V.

C A P. I.

* brumã f. SI quis Kal. Ianuarias, & *broma, *(ritu paganorum)* colere praeſumpſerit, &c. anathema ſit. *Zach. in ſyn. Rom. cap. 9. Burch. lib. 10. cap. 16.* Iuo *par. 11. cap. 43. decr.*
26. q. 7. c. 14.

C A P. II.

Si Epiſcopus, presbyter, diaconus paſcha ante aequinoctium vernum cum Iudaeis celebrauerit, deponatur. *Apoſt. cap. 7. G. 8. L.*

C A P. III.

Si Epiſcopus, presbyter, diaconus, clericus ieiunet cum Iudaeis, vel feſtos dies cum eis celebret, vel ſuſcipiat ab eis xenia eorum feſtorum, vt azyma, aliudve deponatur, laicus excommunicetur. *Apoſt. cap. 70.*

C A P. IV.

De die ſabbato non colendo. *Greg. lib. 11. epiſt. 3. regiſt. Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 10. vide tit. ne Chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent.*

C A P. V.

Omnes laici, qui audent diſſoluere definitionẽ ſanctae & magnae ſynodi Nicenae, quae collecta eſt praeſente pietate Dei amantiſſimi Cõſtantini de ſancto feſto ſalutiferae paſchae, excõmunicati, & eiecti ſint ab Eccleſia, ſi permanſerint contentioſe impugnantes, quae recte decreta ſunt. Qui vero praeſunt eccleſiae Epiſcopus, presbyter, diaconus, ſi deinceps audeant in ſubuerſionem populorum, & ſeditionem eccleſiarum ſe ſeparare, & cum Iudaeis paſcha celebrare; hunc ſancta ſynodus alienũ iudicat ab eccleſia, vt qui non ſibi tantum peccati, verum etiam multis cauſſa ſit corruptionis, & ſubuerſionis: & non ſolum ipſos deponit haec ſynodus a miniſterio, ſed & qui audent ipſis communicare poſt depoſitionem: depoſitos vero priuat externo honore, quo ſanctus canon, & ſacerdotium Dei promeruit. *Antioche. cap. 1.*

C A P. VI.

Non oportet chriſtianos Iudaizare, & ſabbato vacare, ſed dominico die. Iudaizantes anathema a Chriſto ſint. *Laodic. cap. 29.*

C A P. VII.

Non oportet a Iudaeis, vel haereticis feſtiuas res accipere, aut communicare feſtis eorum. *Laod. cap. 37.*

C A P. VIII.

Quod nõ oportet a Iudaeis azima accipere, vel eorum impietatibus communicare. *Laod. cap. 38.*

C A P. IX.

Non oportet cum gentilibus feſta celebrare, & communicare ſacrilegae impietati corũ. *Laodic. cap. 39.*

C A P. X.

Superſtitionibus Iudaicis, vel ferijs inhaerentem, a conuentu eccleſiae ſeparandum. 26. q. 5. *Carth. iv. c. 89. Burch. lib. 10. c. 7. Iuo lib. 8. tit. 6. c. 4. panor. & par. 11, c. 35. decr. Tarrac. lib. 4. cap. 73.* augurij, c. 12.

C A P. XI.

Ad nos peruenit, quoſdam de populis catholicae fidei, execrabili ritu, die quinta feria, quae dicitur Iouis, excolere, & operationem non facere, quam rem pro Dei timore execrantes, & blaſphemantes, quicumque ab hac die, prater feſtiuitates in eo die venientes, auſus, vel auſa fuerit vacare, & operam non facere; ſi ingenuus eſt, aut ingenua, de eccleſia repellendus, & ſub paenitentia mittendus anno vno, & eleemoſyna, & fletu ſatisfaciat, vt eis Dominus ignoſcat. Si ſeruus, aut ancilla fuerit, * contenta flagella correcti domino conſignentur, & vltra talia eos obſeruare non permittant. *Narbon. cap. 15.* *contenta f.

C A P. XII.

Non licet iniquas obſeruationes agere diebus kalendarum, & otijs vacare gentilibus. 26. q. 7. c. 13. *Mart. Brac. cap. 74. Raban. cap. 24. de paenit. Burch. lib. 10. cap. 15.* Iuo *par. 11. cap. 42. decr.*

C A P.

CAP. XIII.

*immani — * Impotenti — * qui, vt ſemper plurimum ;aberrârunt, modo errorem non corrigunt, ſed

Indignum videbatur, vt ſanctiſſimum iſtud (*Paſchae*) feſtum Iudaeorum ritum, & conſuetudinem imitantes ageremus: qui quidem quoniam ſuas ipſorum manus * deteſtabili ſcelere polluerunt, caeco animorum errore irretiti merito tenentur, &c. Qui poſt necem Domino illatam, ex mentis ſtatu deturbati, non ratione vlla, ſed * temerario animorum impetu, quocumque inſita ipſis, & innata inſania rapiat, feruntur? Hinc etiam exiſtit, quod nec in hac quidem parte veritatem perſpiciant; * quippe cum prae errore longiſſime euagantes a conuenienti emendatione, ſed eodem anno alterum paſcha celebrent. Proinde quid eſt, cur iſtos imitemur, quos graui erroris morbo laborare conſtat? eodem namque anno idem feſtum denuo recolendo renouari non permittimus, &c. *Conſtantinus Imp. in epiſt. ad eccleſias de conc. Nicae. poſt princip.*

De perceptione Euchariſtiae in paſchate. Tit. VI.

CAP. I.

De paen. & remiſ. c. 12. Greg. ix. eo. tit. in 4. col. c. 20.

OMnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio ſacerdoti, &c. Suſcipiens reuerenter ad minus in paſchate Euchariſtiae ſacramentum. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 21.*

CAP. II.

De conſe. d. 2. c. 19.

Saeculares, qui in natali Domini, paſcha, & pentecoſte, non communicauerint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur. *Agathen. cap. 18. Burch. lib. 5. cap. 23. Iuo par. 2. cap. 33. decr. Caeſar. lib. 11. cap. 19.*

CAP. III.

Mat. 16. d — * praeſtolari al. — * mũdati

Comperimus, quod per nonnullas eccleſias in die ſextae feriae paſſionis Domini, clauſis baſilicarum foribus, non celebratur officium, nec paſſio Domini populis praedicatur; dum idem Saluator noſter Apoſtolis ſuis praecepit dicens: Paſſionem, & mortem, & reſurrectionem meam omnibus praedicate. Ideoq. oportet eodem die myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annunciandum voluit, praedicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum * poſtulare, vt paenitentiae compunctione mundati, venerabile feſtum Dominicae reſurrectionis remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſq. eius, & ſanguinis ſacramentum * mundi a peccato ſumamus. *Tolet. iv. cap. 6.*

CAP. IV.

De communione in paſchate mentio eſt. *Tolet. iv. cap. 10. Tolet. viij. cap. 9.*

CAP. V.

In die reſurrectionis Domini penitus ab omnibus communicandum. *Theodulphus ad presbyteros Aurelianos cap. 41.*

De cereo paſchali. Tit. VII.

CAP. I.

PRecum, quae ſuper cereum dicuntur, *meminit Greg. lib. 9. regiſt. epiſt. 28. Mariniano Epiſc. Rauen.*

CAP. II.

* in peruigiliis Paſchae al. — * miniſterium al.

Lucerna, & cereus * infra vigilias apud quaſdam eccleſias non benedicuntur, & cur a nobis benedicantur, inquirunt. Propter glorioſum enim noctis ipſius ſacramentum, haec ſollemniter benedicimus, vt ſacrae reſurrectionis Chriſti * myſterium, quod tempore huius noctis votiuae aduenit, benedictione ſanctificati luminis ſuſcipiamus. *Tolet. iv. cap. 8.*

CAP. III.

Presbyteri oblationes, vel luminaria, &c. tamquam propria ſua habeant, & cereus paſchalis ad illuminanda altaria remaneat. *Synod. Bituricen. cap. 12. apud conc. Lemouicen. actio. 2.*

CAP. IV.

Zozimus per parochias conceſſit licentiam benedicendi cereum paſchalem. *Ex Pontific.*

Ne Chriſtiani, cum orant tempore paſchali, & diebus dominicis ſe proſternant. Tit. VIII.

Vide lib. xix. tit. xij.

Baptiſmus tantum in paſchate, & pentecoſte conferatur. Tit. IX.

Vide lib. xxij. de Baptiſmo.

Virgines conſecrentur in Epiphania, in Albis paſchalibus, & in Apoſtolorum natalitiis. Tit. X.

Vide lib. ix. tit. lxvi.

Communia de Paſchate. Tit. XI.

CAP. I.

QVotiens paſchalis, aut aſcenſionis Domini, vel pentecoſtes, & epiphaniae, ſanctorumque Dei fuerit agenda feſtiuitas ſingula-

capitula diebus apta ſubiungimus, &c. *Vigil. epiſt. 1. c. 5.*

CAP. II.

De igne paſchali, quod inquiſiſti, a ſanctis priſcis Patribus, ex quo per Dei, & domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam, & pretioſo ſanguine eius eccleſia dedicata eſt, quinta feria *paſchae dum ſacrum chriſma conſecratur tres lampades magnae capacitatis ex diuerſis candelis eccleſiae oleo collecto, in ſecretiori eccleſiae loco, ad figuram interioris tabernaculi inſiſtente, indeficienter cum multa diligentia inſpectae ardebunt; ita vt oleum ipſum ſufficere poſſit vſque ad tertium diem. de quibus candelis ſabbato ſancto pro fontis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. *Zach epiſt. 5. ad Bonifacium Epiſcopum, ante med.*

* ante paſcha.

CAP. III.

Magna dies (*vocatur dies paſchae.*) *Ancyr. cap. 6.*

CAP. IV.

Formatae in fine habeant die paſchae, niſi obſcurum ſit, quando erit: tunc enim dies praeteritae paſchae adiungatur, quomodo ſolet, poſt conſulatum in publicis geſtis adſcribi. *Carthag. c. 109. G. Mileuit. cap. 20. L. Afr. cap. 73.*

CAP. V.

Ne ſancta oblatio pro benedictionibus, in feſto paſchatis ad aliam parochiam mittatur. *Laod. c. 14.*

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 123. d. 95. c. 4. Presbyteri ante paſchae ſollemnitatem a chriſma petunt. *Carth. iv. c. 36. L. Tolet. 1. c. 20. Vaſenſ. c. 3. Vormatien. c. 60. Capitul. lib. 7. c. 394. Burch. lib. 4. c. 76. Iuo p. 1. c. 270. decret. & lib. 1. tit. 2. c. 94. panor. Caeſar. lib. 4. c. 111.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. ſymbolum. c. 16. Ante octo dies dominicae reſurrectionis competentibus ſymbolum praedicatur. *Agat. cap. 13. Burch. lib. 4. cap. 29. Iuo par. 1. c. 223. decr.*

CAP. VIII.

De conſe. d. 3. c. 6. Sacerdotibus omnibus eſt decretum, vt ante paſchae ſollemnitatem, nō quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur. *Aurelianen. cap. 24. al. 26.*

CAP. IX.

Non licet in vigilia paſchae ante horam ſecundam noctis vigiliam expedire: quia in illa nocte non licet poſt mediam noctem bibere, nec in natali Domini, nec in reliquis ſollemnitatibus. *Antiſiod. c. 11.*

CAP. X.

A paſcha ad pentecoſtem in eccleſia liber Apocalypſis Ioannis Euangeliſtae praedicandus. *Tolet. iv. c. 16.*

CAP. XI.

Paſchatis die ſancto militum manu templū profanatum, mulieres in baptiſmo vulneratae, ſanctiſſimus Chriſti ſanguis in militum veſtimenta fuſus, omniaque facinora paſſim admiſſa. Vacuae fidelibus Eccleſiae in tanta ſollemnitate relictae *lamentatur Io. Chryſoſt. in ep. ad Innocen.*

CAP. XII.

Eſt nuper proditum apud Conſtantinopolim, ſacratiſſimo paſchae venerabilis die, cum omnes paene in eumdem locum vicinarum vrbium populos religio caſtigatiore, ſub praeſentia Principum, ritu celebranda collegerat, clauſas ſubito catholicas eccleſias, truſos in cuſtodiam ſacerdotes: ſcilicet vt eo potiſſimum tempore, quo indulgentia principali triſtia noxiorum clauſtra reſerantur, piae legis, & pacis miniſtros ſaeuus carcer includeret, &c. *Honorius Aug. ad Arcadium orientis principē. poſt princ.*

De dignitate diei dominici, & de reuerentia, quæ ipſi debetur. Tit. XII.

CAP. I.

Diem dominicum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti nō ſolum in paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum ipſius diei imaginem frequentamus, &c. Die dominico exhilarati (*Apoſtoli*) non ſolum ipſum feſtiuiſſimum eſſe voluerunt, verumetiam per omnes hebdomadas frequentandum eſſe duxerunt. *Innoc. ep. 1. c. 4. Iuo lib. 2. tit. 14. c. 4. panor. & par. 4. cap. 28. decr. Tarrac. lib. 5. c. 70.* De conſe. d. 3. ſabbato c. 13.

CAP. II.

Tantis diuinarum diſpoſitionum myſterijs eſt (*Dominica dies*) conſecrata, vt quidquid eſt a Domino inſignius conſtitutum, in huius diei dignitate ſit digeſtum. In hac mundus ſumpſit exordium: in hac per reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac Apoſtoli a Domino praedicandi omnibus gentibus euangelij tubam ſumunt, & inferendum vniuerſo mundo ſacramentum regenerationis accipiunt. In hac, ſicut beatus Ioannes Euangeliſta teſtatur, congregatis in vnum diſcipulis, ianuis clauſis, cum ad eos Dominus introiſſet, inſufflauit, & dixit: Accipite Spiritum ſanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c. In hac denique promiſſus a Domino Apoſtolis Spiritus ſanctus aduenit, vt celeſti quadam regula inſinuatum, & traditum nouerimus, in illa die celebranda nobis eſſe myſteria ſacerdotalium benedictionum, in quo collata ſunt omnia dona gratiarum. *Leo epiſt. 79. cap. 1. ad Dioſcor. Alexan. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 6. panor. par. 6. cap. 70. decr.* Diſt. 75. c. 9. quod die. Ioan. 20. e. Ioan. 14. b. 16. e. Act. 2. a.

CAP. III.

Diem Dominicum inchoante noctis initio, id eſt, veſpere ſabbati, quae in prima luceſcit ſabbati, quando ſignum inſonuerit, vel hora eſt ad veſpertinum celebrandum officium, non propter honorem ſabbati vltimi, ſed propter

ſanctam

ſanctam illam noctem primi ſabbati, hoc eſt, dominici diei, cum omni reuerentia, & honorifica religione venerari omnibus mandamus chriſtianis. Abſtinere primum omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam a proprijs coniugibus, & ab omni opere terreno, & nihil aliud vacare, niſi ad orationem concurrere ad eccleſiam cum ſumma mentis deuotione, ceſſante omni cauſarum ſtrepitu, cum caritate, & dilectione benedicere Deum Patrem, & laudare totis medullis cordis vnigenitum Dei Filium, qui iſtam diem per glorioſam ſuam ſanctificauit reſurrectionem: & hymnum dicere ſancto Spiritui, qui eum benedixit per admirabilem ſuum aduentum, quando in igneis linguis ſuper beatos deſcendit *Act. 2.* Apoſtolos. Sed & omnium paene dona chariſmatum in eadem ſacratiſſima die creduntur in mundo collata. Nam ipſa die Dominus poſt reſur- *Ioan. 20.* rectionem in diſcipulis ſuis Spiritum ſanctum ad remittenda peccata inſufflauit. In ipſa in *Matth. 14* deſerto Dominus de quinque panibus quinque hominum millia pauit. In ipſa die manna pluit *Exod. 16,* de celis primum in eremo: & multae aliae ſpiritalium munificentiae rerum in ipſa die ſunt manifeſtatae, quas cunctas longum eſſet *Iſa. 58.* per ordinem recenſeri. Ipſum eſt enim ſabbatum Domini delicatum, de quo ſcriptura di- *Exo. 35.* cit: Qui fecerit in eo opus ſeruile, ideſt peccati, morte moriatur. Porro ſi de illo ſabbato diceret, quod Iudaei celebrant, &c. diceret tantum ſabbatum; & nequaquam adderet delicatum, & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud, & iſtud, quod eſt dominica dies, ideo addidit meum: ac ſi diceret meum, non veſtrum: delicatum, non in veſtris obſeruationibus maculatum: & ideo cum omni reuerentia eſt a uobis honorandum, atque colendum. *Foroiul. c. 13.*

CAP. IV.

Chriſtianorum religioſae deuotionis, quae, vt creditur, ex Apoſtolorum traditione, immo eccleſiae auctoritate deſcendit, mos inoleuit, vt ob memoriam Dominicae reſurrectionis, diem dominicum venerabiliter, atque hono- *Gen. 1.* rabiliter colat; quoniam eo die Deus lucem mundi condidit; eo die, vt dictum eſt, Chriſtus *Matt. 28.* a mortuis reſurrexit; eo die paracletum Spi- *Act. 2.* ritum ſanctum Apoſtolis miſit de celis; eo die, *Exod. 16.* vt a quibuſdam doctoribus traditur, manna pluit de celo. Haec, & his ſimilia liquido demonſtrant, hunc diem ceteris diebus celebriorem, & venerabiliorem fore; &c. Multi noſtrorum viſu, multi etiam quorumdam relatu didicimus, quoſdam in hac die ruralia opera exercentes, fulmine interemptos; quoſdam arctuum contractione multatos; quoſdam etiam viſibili igne, corporibus, oſſibuſque ſimul ſub momento abſumptis, in cineremur ſubito reſolutis, paenaliter occubuiſſe: & multa alia terribilia iudicia extiterunt, & hactenus exiſtunt, quibus declaratur, quod Deus in tanti diei dehonoratione offendatur. Proinde omnibus nobis viſum eſt, vt primum ſacerdotes, poſtea Reges, & Principes, cunctique fideles ſummopere procurent, vt tanti diei debita obſeruatio, religioſaque deuotio, nunc vſque magna ex parte neglecta, ab hinc ob inſigne chriſtianitatis deuotius exhibeatur, &c. Quapropter ſpecialiter, atque humiliter a ſacerdotibus Imperialis celſitudo flagitanda eſt, vt eius a Deo ordinata poteſtas, ob honorem, & reuerentiam tanti diei, cunctis metum incutiat, ne in hac ſancta, & venerabili die mercatus, & placita, & ruralia quaeque opera, nec non & quaſlibet corrigationes vllius conditionis homines facere praeſumant: quoniam dum haec agunt, & decus chriſtianitatis offuſcant, & nomen Chriſti blaſphemantibus locum amplius detrahendi attribuunt. Decet igitur, vt eo die chriſtianus diuinis laudibus, non ruralibus vacet operibus. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 50.*

CAP. V.

Salubriter admonemus cunctos fideles, vt diei dominico debitum honorem, & reuerentiam exhibeant. Quoniam huius dehonoratio & a religione Chriſtiana valde abhorret, & ſuis violatoribus animarum periculum proculdubio generat. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 3. cap. 5.*

CAP. VI.

Seruetur ſane cultus, honor, & reuerentia dominici diei, & ſanctarum ſollemnitatum. *Troſleian. c. 15.*

CAP. VII.

Diem dominicum laetitiae diem agimus, quod in eo Dominus reſurrexerit; in quo nec genua quidem flectere accepimus. *Petrus Archiep. Alexan. & Martyr in ſermon. de paenit. cap. 15.*

CAP. VIII.

Mos & honeſtas a nobis exigit, vt omnem diem dominicum honoremus, eumque celebremus. *Theophil. Epiſcopus Alexandrin. in edicto.*

Vide Matiſcon. ij. c. 1. tit. xix. Ne Chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent. cap. videmus. Theodulp. ad presbyt. Aurelian. eod. tit. cap. diei dominici.

Ne quiſquam die Dominico ieiunet. Tit. XIII.

CAP. I.

IEiunium Dominici diei, & quintae feriae nemo celebrare debet, vt inter ieiunium *De conſe. d. 3. c. 14.* Chriſtianorum, & gentilium; veraciter credentium, atque infidelium, & haereticorum vera, & non falſa diſcretio habeatur. *Miltiad. epiſt. vnic. cap. 3. Ivo lib. 2. tit. 14. cap. 3. panor. & par. 4. cap. 27. decr. Tarracon. lib. 5. cap. 69.*

CAP. II.

Contra ieiunantes in natali Domini, & die Dominica. *Leo epiſt.91, cap.4. ad Turibium Aſturicen.Epiſcop.*

CAP. III.

Diſt.30.c.7. Si quis praetextu religionis Dominica die ieiunat, anathema ſit. *Gangren.cap.18.Burchar. lib.13.cap.19. Iuo par.4.cap.51.decr.*

CAP. IV.

36 q 7 Sacerdos. c. 6. Qui Dominico die ſtudioſe ieiunat, non credatur catholicus. *Carthag.iv. cap.64. Iuo par.4.cap.7.decr.*

CAP. V.

De conſe. d.3.c.9. Placuit. Omnes eccleſiae filij, exceptis diebus Dominicis, in Quadrageſima, etiam die ſabbato; ſacerdotali ordinatione, & diſtrictionis comminatione ieiunent. *Agath.cap.12.*

CAP. VI.

De conſe. d.3.c.15. * ſurreptionis al. Ne quis ieiunet die Dominica cauſſa temporis, aut perſuaſionis, aut * ſuperſtitionis. *Caeſar.cap.2.*

CAP. VII.

Si quis natale Chriſti ſecundum carnem non vere honorat, ſed honorare ſimulat ſe, ieiunans in eodem die, vel in Dominico: quia Chriſtum in hominis vera natura eſſe non credit, ſicut Cerdon, Marcion, Manichaeus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit. *Brac. I. cap.4.*

CAP. VIII.

Exhibeamus Domino liberam ſeruitutem, &c. Non quia hoc Dominus noſter a nobis expetit, vt corporali abſtinentia diem Dominicam celebremus, ſed quaerit obedientiam. *Matiſcon.ij.cap.1.*

CAP. IX.

Ieiunium diebus Dominicis tenere, & canonica interdicit auctoritas, & reſurrectionis Dominicae tanta ſollemnitas. *Aquiſgran.ij. ſub Ludou. par.vlt. cap. 17. vide Gangren. cap. 18.*

CAP. X.

Diſt. 30. cap.vlt. Si quis presbyter, publica paenitentia a ſacerdote accepta, aut aliqua neceſſitate, die Dominica pro quadam religione ieiunauerit, ſicut Manichaei, anathema ſit. *Mar. Brac. cap.57. Burch.lib.13. cap.20. Iuo par. 4. cap. 52. decr.*

CAP. XI.

Et mos & honeſtas a nobis exigit, vt omnem diem Dominicum honoremus, cumq. celebremus: quoniam Chriſtus Dominus noſter praeclarum in eo ſuae reſurrectionis munus obijt, &c. Quia ergo accidit, vt ſanctorum Theophaniorum hic eſſet dies, ieiunandorum diſpenſemus; & ad vtrumque ſcientes procedamus, vt paucos dactylos ſumentes, ſimul & haereſes vitemus, quae Domini noſtri Ieſu Chriſti reſurrectionem non honorant, & diei ieiunij, quod debetur, reddamus, veſpertinam congregationem expectantes, quae hic, Deo dante, peragitur. Congregamur ergo hic ab hora nona. *Theophilus Epiſcopus Alexandr. in edicto.*

CAP. XII.

Milciades conſtituit, vt nulla ratione die Dominica, aut quinta feria ieiunium quis fidelium ageret, quia eos dies pagani quaſi ſacrum ieiunium celebrabant. *Damaſ. in Milciad.*

Saeculares die Dominico, & aliis feſtis diebus interſint ſacro. Tit. XIV.

Vide lib.xxiv. ij.par.de ſacrificio Miß.

Varia de die Dominico. Tit. XV.

CAP. I.

Epiſcopus die Dominica conſecrabitur. *Anaclet. epiſt.2.in princip. Tolet.iv.cap. 18. Burchar.lib.1.cap.15. Iuo lib.3.tit.2.cap. 5.panor. & par.5.cap.69. decr. Anſelm. lib.6. cap.47.* Diſt. 51. qui in aliquo. et 5. d. 75. c.1. ordinationes.

CAP. II.

Diebus Dominicis in carceribus exiſtentes viſitentur. *Aurel.v.cap.20.*

CAP. III.

Omnibus Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur tam panis, quam vini. *Matiſcon.ij.cap.4. Burch. lib.5.cap.24. Iuo par.2.cap.34.decr.*

CAP. IV.

In Miſſa Dominicorum dierum, & ſollemnitatibus martyrum hymnus trium puerorum cantetur. *Tolet.iv.cap.13.*

CAP. V.

Omni die Dominico, & diebus feſtis panis diſtribuatur. *Nannet.cap.9.Burch.lib.5.cap. 27. Iuo par.2. cap.37.decr. Anſel. lib.7. cap. vltim.*

CAP. VI.

Si tanta multitudo fuerit ordinandorum, vt ſabbato non poſſit omnes Epiſcopus conſecrare, in craſtina Dominica vſque ad horam ſextam a mane, qui ſuperfuerint debent ordinari: alias autem nullo modo, niſi cauſa grandis neceſſitatis, de diaconatu tantum, vel presbyteratu oportet ordines agi, & hoc in nulla feſtiuitate, niſi Dominica die, quam tamen ieiunium generale in ſabbato praeceſſerit: nam & ipſe Epiſcopus ordinari non poteſt, niſi in Dominica die circa horam diei tertiam. *Lemouicen.actio.2.in fin.*

CAP. VII.

Symmachus conſtituit, vt omni die Dominico, vel natalitijs martyrum, hymnus angelicus, id eſt, Gloria in excelſis Deo diceretur. *Ex Pontific.*

De

De variis ſollemnitatibus. Tit. XVI.

Vide lib. xvi. tit. vi.

CAP. I.

De conſe. diſt. 1. c. 47. noctе. DE nocte ſancta Natiuitatis Domini. *Teleſph. epiſt. 1. in princ.*

CAP. II.

De Annunciatione B. Virginis Mariae ab Angelo, Chriſtiq. Conceptione, Natiuitate, Circuncisione, oblatione in templo, Epiphania, fuga in Aegyptum, & ab eo reditu, Baptiſmo in Iordane *meminit Leo. epiſt. 4. c. 2.*

CAP. III.

Si illa, quae poſt beati Ioannis lauacrum a Domino geſta cognouimus, ſub indiſcreto honore colamus; omnia tempora continuatis erunt deputanda feſtis: quia omnia ſunt plena miraculis, &c. *Leo. ibid.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 15. Sollemnitates dedicationum eccleſiarum, & ſacerdotum per ſingulos annos ſollemniter ſunt celebrandae: ipſo Domino exempla dante, qui ad feſtum dedicationis templi, omnibus id faciendo dans formam, cum reliquis populis eamdem feſtiuitatem celebraturus venit, *Felix. iv. epiſt. 1. cap. 1. in fin. Burch. lib. 4. cap. 58. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 2. panor. Anſel. lib. 5. cap. 24.* *Ioan. 10.*

CAP. V.

De conſe. d. 1. cap. inuenimus. 70. Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Natalis, Apparitionis Domini, Trinitatis, Crucis, & Apoſtolorum ſollemnitatum *meminit Pelagius iunior epiſt. 4. ad Epiſcopos Germaniae & Galliae. Burch. lib. 3. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 35. panor. & par. 2. cap. 77. decr. Anſel. lib. 7. cap. 111. Tarrac. lib. 5. cap. 3.*

CAP. VI.

In quorum Apoſtolorum, vel Martyrum, ſiue Confeſſorum, atque Virginum diebus feſtis a labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In ſollemnitatibus vtique beatae Mariae Virginis, & ſanctorum duodecim Apoſtolorum, ac Euangeliſtarum, atque Praecurſoris Domini Ioannis, & ſancti Stephani primi martyris: nec non & in eorum ſanctorum natalicijs, quorum apud vos, Deo fauente, memoria celebris, & dies feſtiuus habebitur. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 11.*

CAP. VII.

De feſto S. Matthiae. *Alexan. iij. Carnoten. Epiſc. 14. lib. regiſt. poſt conc. Lateranen. par. 50. cap. 22.*

CAP. VIII.

De feſtiuitate B. Bartholomaei Apoſtoli, de cuius celebratione dubietas oritur apud quoſdam, tibi petenti conſilium reſpōdemus, quod in hoc tuae regionis conſuetudinem ſerues. *Innocen. iij. ad Epiſc. Bracaren.*

CAP. IX.

Cuncti diem Pentecoſtes poſt Paſcha celebremus, &c. qui non fecerit, quaſi nouam haereſim induxiſſe notetur. *Elib. cap. 43.*

CAP. X.

Expleta ſollemnitate Pentecoſtes in ſequenti ſeptimana a quinta feria in ſabbatum, per hoc triduum abſtinentia celebrentur. *Gerun. cap. 2. de Paſchate, & Pentecoſte ad Baptiſmum cap. 4.*

CAP. XI.

De Paſchate, Quinquageſima, Rogationibus, Natali Domini, Epiphania, & feſtiuitatibus in menſe Auguſti, & inter Natalem, & Epiphaniam, & de Rogationibus in kal. Ian. & miſſa Circumciſionis. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP. XII.

De cathedra S. Petri. *Turon. ij. cap. 23.*

CAP. XIII.

De ferijs S. Martini, & Natalis Domini. *Matiſcon. cap. 9.*

CAP. XIV.

Ad nos peruenit, quoſdam de populis catholicae fidei, execrabili ritu die quinta feria, quod dicitur Iouis, multos excolere, & operationem non facere, &c. Quicumque ab hac die, praeter feſtiuitates in eo die venientes, auſus, vel auſa fuerit, vacare, & operam non facere, ſi ingenuus eſt, aut ingenua, de eccleſia repellantur, &c. *Narbon. cap. 15.*

CAP. XV.

Paſchale feſtum vno die celebremus, & tempore, ne in Iudaicum decidamus errorem. Aduentum ſancti Spiritus poſt reſurrectionem Domini, niſi expectemus, tempore definito dierum numerum, non poſſumus impleri eiuſdem Spiritus dono. Quoniam ſi caret plenitudinis numero, carere poteſt & myſterij ſacramento. Natiuitatis Dominicae ſacrum, quo euidenter de vtero virginali Verbum prodijt caro factū, ſeruat & temporis curſum, & repreſentat ſpeciale diei monimentum, &c. Cur non feſtiuitas glorioſae matris eius eadem obſeruantia, vno ſimul vbique die, ſimiliq. habetur honore? Inuenitur in multis Hiſpaniae partibus, huius ſanctae Virginis feſtum non in vno die per omnes annorum circulos agi, &c. Quoniam dies, qua inuenitur Angelus Virgini Verbi conceptum & nuntiaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem feſtiuitas non poteſt celebrari condigne. Quod interdum Quadrageſima, vel Paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorum ſollemnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari, &c. neque poſt reſurrectionem, &c. Sancitur, vt ante octauum diem, quo natus eſt Dominus, Genetricis quoque eius dies habeatur celeberrimus: vt ſicut Natiuitatem filij ſequentium dierum inſequitur dignitas, ita feſtiuitatem Matris tot dierum ſequatur ſacra ſollemnitas: nam quid feſtum Matris eſt, niſi incarnatio Verbi? cuius feſtum ita debet eſſe ſollemne, ſicut eſt & eiuſ-

dem

dem Natiuitatis Verbi,&c. In multis quoque ecclesiis a nobis & ſpatio remotis, & terris, hic mos agnoſcitur retineri. Itaque ſollemnitas Dominicae Matris die xv. Kalendar. Ianuar. omnino celebretur; & Natiuitas filij eius Saluatoris noſtri die viij. Kalen. earundem, ſicut mos eſt, ſollemnis in omnibus habeatur. *Tolet.x. cap.*1.

CAP. XVI.

De die Annunciationis. *Trull.cap.52.*

CAP. XVII.

Principales feſtiuitates & ipſae ſunt veneranter honorandae, vel cuſtodiendae: & illa feſta, quae ſacerdotes in eccleſia praedicant, modis omnibus ſunt cuſtodienda. *Foroiul.cap.*13.

CAP. XVIII.

Feſtos dies in anno celebrare ſancimus, hoc eſt, diem Dominicam Paſchae cum omni honore, & ſobrietate venerari: ſimiliter feriam ſecundam, tertiam, quartam, &c. *Magun. cap. 36. vide infra tit. xix. cap. Omnes dies domin.*

CAP. XIX.

Per ſingulas parochias eas feſtiuitates populus obſeruare ſtudeat, quas proprius eorum Epiſcopus venerari praedicauerit: ita, vt neque illas negligant, quas ſacerdotes colere monuerint; neque inani ſuperſtitione eas celebrare praeſumant, quae nequaquam ſunt obſeruandae. *Ticin.cap.17.*

CAP. XX.

Venerabilis antiſtes (*Epiſcopus Berytenſis*) miſit ampullas vitreas de ſanguine, & aqua, quae de imagine Domini Saluatoris noſtri decurrerunt, &c. efflagitans, vt per annos ſingulos in menſe Nouembri, qui apud Hebraeos eſt nonus, apud nos vero menſis vndecimus, nono die ipſius menſis, id eſt, v. idus Nouemb. non minori reuerentia, quam Natalis Domini, vel Paſchalis, iſta dies praecipua obſeruatione colatur. *Athanaſ. in ſerm. de imagine Chriſti Berytenſi in fin. vij. ſyno. actio iv. poſt princip.*

CAP. XXI.

Dies paſchalis hebdomadae omnes aequali religione colendi ſunt. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap.41.*

CAP. XXII.

Zacharias pro Principis Apoſtolorum natali celebrando a Rege (*Luithprando*) inuitatus miſſarum ſollemnia celebrauit (*Rauennae*) &c. Regreſſus autem in vrbem Romam cum omnibus, qui ſecum erant, gratias agentes Deo, denuo natale beatorum Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli celebrauit. &c. *Ex Pontificali.*

Quibus feſtis diebus debeant Chriſtiani ad ſuas eccleſias confluere. Tit. XVII.

Vide lib. x. tit. xiv. & lib. xiij. tit. xiv. quibus haec adde.

CAP. I.

Qui die ſollemni, praetermiſſo ſollemni eccleſiae conuentu, ad ſpectacula vadit, excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 88. Iuo par.4.cap.8.decr.* *De conſe. d.1.c.66.*

CAP. II.

Presbyteri, diaconi, clerici ita Epiſcopo ſuo ſubiaceant, vt non alibi dies feriatos, niſi in obſequio illius liceat tenere, aut celebrare. Quod ſi quis per quamcumque contumaciam, aut per cuiuſcumque patrocinium hoc facere diſtulerit, ab officio ſegregetur. *Matiſcon. cap. 10.*

CAP. III.

Baptizati Iudaei quocumque loco cetero tempore conuerſentur. Feſtis tamen praecipuis noui teſtamenti ſerie cõſecratis, ac diebus illis, quos olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebant eſſe ſolemnes, in ciuitatibus publicisque conuentibus cum ſummis Dei ſacerdotibus celebrare *praecipimus, vt eorum conuerſationem, & fidem & Pontifex approbet, & veritas ſeruet. Huius vero temerator edicti, prout * Epiſcopus permiſerit, aut flagris, aut abſtinentiae ſubiacebit. *Tolet.ix.c.17.*

* Hoc ideo praecipitur ne fortaſſe alij Chriſtiani ſuſpicentur, eos adhuc colere feſtos illos dies, ſi abeſſent.

* aetate

CAP. IV.

Non liceat quemlibet clericum die dominico ab eccleſia abſentem eſſe, ſed miſſarum ſollemnijs intereſſe, & ieiunio. *Mar. Bracar. cap.64.*

Ne Chriſtiani diebus feſtis ad ludos confluant, aut rebus turpibus operam dent. Tit. XVIII.

CAP. I.

Svnt quidam, & maxime mulieres, qui feſtis, ac ſacris diebus, atque ſanctorum natalicijs, non pro eorum, quibus debent, delectantur deſiderijs aduenire: ſed ballando, verba turpia decantando, choros tenendo, ac ducendo, ſimilitudinem paganorum peragendo, aduenire procurant: Tales ſi cum minoribus veniunt ad eccleſiam peccatis, cum maioribus reuertuntur: in tali enim facto debet vnuſquiſque ſacerdos diligentiſſime admonere, vt pro ſola oratione his diebus ad eccleſiam decurrant; quia ipſi, qui talia agunt, non ſolum ſe perdunt, ſed etiam alios deprimere attendunt. *Synod. Rom. ſub Eugenio ij. & Leone iv. cap.35.*

CAP. II.

Sane ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad eccleſiam ire, pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, memorijs ſanctorum communicare, ad imitationem eorum aſſurgere,

re, eloquijs diuinis intendere, eleemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus; quae omnia, ſi quis negligens otio tantum vacare voluerit, & ad ceteras mundi vanitates, licitos labores conuerterit; melius illi fuerat, ipſo die, beati Apoſtoli Pauli praeceptis obaudiens, laborare manibus ſuis, vt haberet vnde tribueret neceſſitatem patientibus. *Nicola. ad conſulta Bulgarorum. c. 11.*

1. Cor. 4.

CAP. III.

Cum contra diuina praecepta in multis locis cōuiuia ita fiant, ex gentili errore ducta, vt Chriſtiani gentilibus clam cōiungantur, (*petimus*) vt haec prohibeātur, & ex vrbibus, & poſſeſſionibus expellantur: maxime cū in natalibus martyrum per vrbes, & ſacra loca hae ſordes inferantur; quibus diebus, quod dicere turpe eſt, choreas per agros, & plateas ducunt, & matronarum honos, & aliarum multarum mulierum pudor contumelijs afficitur, ita vt ſanctae fidei cultus periclitetur. *Carth. c. 61. G. Afric. c. 27. L.*

CAP. IV.

Vt ſpectacula theatrorum dominica, & alijs diebus feſtis Chriſtianorum non fiant, maxime cum in octaua paſchatis turbae malunt ad hippodromum, quam ad eccleſiam conuenire; neque cogatur Chriſtianus ad ſpectacula venire. *Carth. c. 62. G. Afric. c. 28. L.*

CAP. V.

De conſe. d. 1. c. 65. Qui die ſollemni, praetermiſſo ſollemni eccleſiae conuentu, ad ſpectacula vadit, excommunicetur. *Carth. iv. cap. 88. Iuo par. 4. cap. 8. decr.*

CAP. VI.

De conſe. d. 3. c. 2. Exterminanda omnino eſt irreligioſa conſuetudo, quam vulgus per ſanctorum ſollemnitates agere conſueuit: populi, qui debent officia diuina attendere, ſaltationibus turpibus inuigilant, cantica non ſolum mala canentes, ſed & religioſorum officijs perſtrepentes. Hoc vt ab omni Hiſpania depellatur, ſacerdotum, & iudicum a concilio ſancto curae committitur. *Toletan. iij. cap. 23. Iuo par. 4. cap. 12. decr.*

CAP. VII.

Ne in feſtiuitatibus martyrum, aut in dedicatione baſilicarum turpia cantica chorus femineus cantet. *Cabilo. c. 19.*

CAP. VIII.

A feſto reſurrectionis Domini ad dominicam nouam per totam hebdomadam in eccleſijs vacare oportet fideles inceſſanter, in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus exultantes in Chriſto, & ſacrarum ſcripturarum lectioni attendentes, & ſacrorum myſteriorū participantes: cum Chriſto enim ſurreximus, & eleuati ſumus. Non igitur his diebus hippodromia, aut alia publica ſpectacula fiant. *Trul. c. 66.*

CAP. IX.

Quod ballimathiae, & turpia cantica prohibenda ſunt, a ſanctorum ſollemnijs. *Toletan. iij. in fine. in edicto Regis, & in titulo cap. 23.*

Ne Chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent, aut in iudiciis verſentur. Tit. XIX.

CAP. I.

Conſtat omnes omnino obſeruare, vt die Dominico nullas audeant operationes, mercationesq. peragere, praeter in cibarijs rebus, ita vt libere poſſint, ac debite in eo die ſecundum poſſibilitatem, omnes ad eccleſiam concurrere, & in ſolo omnipotenti Deo oratione vacare; vt qui chriſtiano vocabulo nuncupantur, cōuenienter opera peragere videantur. Qui vero ruſtica opera die Dominico agere praeſumpſerit, contra diuina praecepta, egiſſe non dubitet, & ad paenitentiam redigatur. *Synod. Rom. ſub Eugenio ij. & Leone iv. cap. 30.*

CAP. II.

Sunt qui Dominico die, in quo commiſſa facinora debent oratione abſtergere, alia delectantur committere. Itaque quod alijs diebus committantur, licentia ſit, iudici auctoriue; eo die perſonam ſuſpectam, reatu infamatam, aut optima ſatiſdatione, aut cuſtodijs conſtituere, vt licitis diebus iudicetur. Sed tamen ſacerdotibus, ſi praeſto ſint, deprecetur, vt ad publicam redigatur paenitentiam, vt iudicium mortis non ſubeat. Nam legibus infirmatur iudicium Dominico die depromptum, & obligationes eiuſdem diei, Imperatorum ſiquidem cenſura diſſoluit. *Syn. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap. 31.*

CAP. III.

Vt nullus Epiſcopus, vel infra poſitus die Dominico cauſſas iudicare praeſumat. *Hadrian. ad Epiſcop. Mediom. cap. 60. Burch. lib. 1. cap. 102. Iuo par. 5. cap. 204. decr. Anſelm. lib. 3. cap. 88. Capitul. lib. 6. cap. 245.* *15. q. 4. c. ult.*

CAP. IV.

Aliud ad me perlatum eſt vobis a peruerſis hominibus eſſe praedicatum, vt Dominico die nullus debeat lauari. Et quidem ſi pro luxuria, & pro voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. ſi autem pro neceſſitate corporis, hoc nec die Dominico prohibemus. *Greg. lib. 11. epiſt. 3. ciuibus Romae. Iuo par. 4. cap. 6. decr. lib. 2. tit. 13. cap. 1. panor.* *De conſe. d. 3. c. 12. in fin.*

CAP. V.

Noſſe cupitis, ſi liceat alicui ſabbato, vel dominico laborationē aliquam exercere. De hoc S. Papa Gregorius Rom. alloquens ait: [Peruenit ad me quoſdam peruerſi ſpiritus homines, praua inter vos aliqua, & ſanctae fidei aduerſa ſeminaſſe, ita vt die ſabbato aliquid operari prohiberent. quos quid aliud, niſi Antichriſti praedicatores dixerim? qui veniens diem ſabbatum, *De conſe. d. 3. c. 13.*

batum,

batum, atque dominicum ab omni faciet opere cuſtodiri: quia enim mori ſe, & reſurgere ſimulat, haberi in veneratione vult dominicum diem: & quia iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritum legis reuocet, & ſibi Iudaeorum perfidiam ſubdat, coli vult ſabbatum, &c. Quiſquis otium ſabbati ſecundum legis litteram cuſtodit, cui alteri, niſi ipſi veritati contradicit? Dominico vero die a labore terreno ceſſandum eſt, atque omnimodo orationibus inſiſtendum; vt quod negligenter per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis dominicae precibus expietur. *Nicol. ad Conſulta Bulgar. cap. 10. ex Greg. lib. 11. epiſt. 3. reg. Iuo lib. 2. tit. 13. cap. 1. panor. & par. 4. cap. 6. decr. vide Nicol. c. 11. eiuſdē epiſt. tit. xvi. c. in quorū.*

CAP. VI.

Quod interrogatis, vtrum liceat in feſtiuitatibus ſanctorum iudicium peragi, & vtrum eadem die debeat homo, ſi dignus fuerit, ad mortem iudicari: ſciendum, quoniam in his feſtiuitatibus, in quibus ſuperius ab omni opere mundano ceſſandum eſſe monſtrauimus, multo magis a ſaecularibus negotijs, & adhuc a mortibus abſtinendum fore decernimus: quoniam quamuis vtrumq. fortaſſe ſine culpa valeat exerceri, quando tamen his, quae Dei ſunt, arctius homo debet haerere, quae mundi ſunt, a ſe conuenit penitus reſecare, praecipue cum eo die ad militiam diuinam accedens homo, implicari non debeat negotijs ſaecula-
1.Thim.2 ribus: & ob reuerentiam tantae ſollemnitatis, non oporteat in medium deferri, niſi vnde omnibus gaudium, pax, & ſpiritalis laetitia generetur. *Nicol. ad Conſulta Bulgarorum, cap. 12.*

CAP. VII.

Conſulitis, ſi debeatis, quando nuncius venerit, vt ad praeliandum pergatur, mox proficiſci; an ſit aliqua dies, in qua non oporteat ad praeliandum exire. In quo reſpondemus, non eſt vlla dies, in quibuſcumque negocijs incipiendis, vel exercendis, penitus obſeruanda; praeter, ſi nimia non vrget neceſſitas, ſupra memoratos dies celeberrimos, & omnibus venerabiles chriſtianis; non quo vel in his tale quid fieri prohibeatur, cum non ſit in diebus ſpes noſtra ponenda, nec a diebus, ſed a Deo ſolo viuo, & vero, ſalus omnis penitus expectanda: ſed quod ſi ineuitabilis, neceſſitas non eſt, vacandum eſt in his ſolito ſtudioſius orationi, & tantae feſtiuitatis myſteria frequentanda, &c. Si die Dominico, vel ceteris feſtis diebus, quando neceſſitas vrget, liceat ambulare, vel ad bellandum procedere, *(ex his quae dicta ſunt)* poteſtis aduertere. *Nicol. ad Conſul. Bulgarorum. cap. 34. & 36.*

CAP. VIII.

15.q.4.c. 8. Nullus Epiſcopus, presbyter, clericus die Dominico propoſitum cuiuſcumque cauſſae negotium audeat iudicare; niſi hoc tantum, vt Deo ſtatuta ſollemnia peragant. Ceteris diebus conuenientibus perſonis, quae iuſta ſunt iudicent, exceptis criminalibus negotijs. *Tarrac. cap. 4. Burch. lib. 2. cap. 87. Iuo par. 4. cap. 22. decr.*

CAP. IX.

Quia perſuaſum eſt populis die dominico cum caballis, & bobus, & vehiculis itinerare non debere, neque vllam rem ad victum praeparare, vel ad nitorem domus, vel hominis pertinentem, nullatenus exercere; quae res, quia ad * Iudaeam magis, quam ad obſeruantiam Chriſtianam pertinere probatur, id ſtatuimus, die dominico, quod ante fieri licuit, licere; de opere tamen rurali, id eſt agricultura, vel vinea, vel ſectione, vel meſſione, vineae ſectione excuſſione, vel ſaepe *(vern.)* cenſuimus abſtinendum: quo facilius ad eccleſiam venientes, orationis gratia vacent. Quod ſi inuentus fuerit quis in operibus ſupraſcriptis, quae interdicta ſunt, ſe exercere; qualiter emendare debeat, non in laici diſtrictione, ſed in ſacerdotis caſtigatione conſiſtat. *Aurel. ſy. cap. 27. Vernen. cap. 14.* *Iudaicā

CAP. X.

Videmus populum diem dominicam contemptui tradere, & ſicut in priuatis diebus operibus continuis indulgere. Decernimus, vt vnuſquiſque noſtrum in eccleſijs admoneat ſibi ſubditam plebem, &c. Cuſtodite diem dominicam, quae nos denuo peperit, & a peccatis omnibus liberauit. nullus veſtrum litium fomitibus vacet, nullus cauſſarum actiones exerceat, nemo ſibi talem neceſſitatem exhibeat, quae iugum ceruicibus iumentorum imponere cogat. Eſtote omnes in hymnis, & laudibus Dei animo, corporeque intenti. Si quis proximam habeat eccleſiam, properet ad eandem, & ibi dominico die ſemetipſum precibus, lacrymiſque afficiat. Sint oculi, manuſque veſtrae toto illo die ad Deum expanſae: ipſe enim eſt dies requietionis perpetuus; ipſe nobis per ſeptimae diei vmbram inſinuatus noſcitur in lege, & prophetis. Iuſtum igi- Gen. 1.
tur eſt, vt hanc diem vnanimiter celebremus, per quam facti ſumus, quod non fuimus: fuimus enim ante ſerui peccati, ſed per eam facti ſumus filij iuſtitiae, &c. Si quis veſtrum hanc ſalubrem exhortationem paruipenderit, aut contemptui tradiderit, ſciat ſe, pro qualitatis merito principaliter a Deo puniri, & deinceps ſacerdotali quoque irae implacabiliter ſubiacere: Si cauſidicus fuerit, irreparabiliter cauſſam amittet; ſi ruſticus, aut ſeruus, grauioribus fuſtium ictibus verberabitur; ſi clericus, aut monachus, menſibus ſex a conſortio ſuſpendetur fratrum. Haec namque omnia & placabilem erga nos Dei animum reddunt, & plagas morborū, vel ſterilitatem amouent, atq. repellunt. Noctem quoq. ipſam, quae nos ſupernae luci, & inacceſſibili reddidit, ſpiritalibus exigamus excubijs; nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant, qui nomine dumtaxat chriſtiani eſſe noſcuntur: ſed oremus, & vigilemus operibus ſacris, vt digni ha-

bea-

beamur in regno coheredes fieri Saluatoris. *Matiſco ij. cap. 1.*

CAP. XI.

Paſcha noſtrum, in quo ſummus Sacerdos, & Pontifex pro noſtris delictis nullam habens obnoxiationem peccati immolatus eſt, debemus omnes feſtiuiſſime colere, & ſedulae obſeruationis ſinceritate in omnibus venerari: vt illis ſanctiſſimis ſex diebus nullus ſeruile opus audeat facere; ſed omnes ſimul coadunati hymnis paſchalibus indulgentes, perſeuerationis noſtrae praeſentiam quotidianis ſacrificijs oſtendamus: laudantes creatorem, ac generatorem noſtrum veſpere, & mane, & meridie. *Matiſco. ij. cap. 2.*

CAP. XII.

Vt omnis homo tam ingenuus, quam ſeruus, Gothus, Romanus, Syrus, Graecus, vel Iudaeus die dominico nullam operam faciant, nec boues iungantur; excepto ſi * immurandi neceſſitas incubuerit. Quod ſi quiſque praeſumpſerit facere, ſi ingenuus eſt, det comiti ciuitatis ſolidos ſex, ſi ſeruus, centum flagella ſuſcipiat. *Narbon. cap. 4.*

*metendi ſ.

CAP. XIII.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia opere exercere. *Antiſio. cap. 16.*

CAP. XIV.

Licet generaliter ab omnibus catholicis, & Deum timentibus de die dominico, quae eſt prima ſabbati, conuenit obſeruare, vt ſuperius eſt in canonibus ſtatutum: Statuimus, vt in ipſo die dominico ruralia opera, ideſt orare, meſſes metere, exactus facere, vel quidquid ad ruris culturam pertinet, nullus penitus praeſumat. Quod qui inuentus fuerit faciens ſub diſciplina diſtrictionis omnimodis corrigatur. *Cabilo. cap. 18. vid. Aurel. iij. cap. 27.*

CAP. XV.

Die dominico ab omi opere terreno ceſſandum. &c. ceſſante omni cauſſarum ſtrepitu. *Foroiul. cap. 13.*

CAP. XVI.

Ne in dominicis diebus publica mercata, neque cauſſationes, diſceptationeſque exerceantur, & penitus a rurali, & ſeruili opere ceſſetur: his ſolummodo peractis, quae ad Dei cultum, & ſeruitium pertinere noſcuntur. *Arel. ſub Carolo. cap. 16.*

CAP. XVII.

Interdicatur, ne mercata, & placita vſquam fiant die dominica: quia oportet omnes Chriſtianos a ſeruili opere in laude Dei, & gratiarum actione vſque ad veſperam perſeuerare. *Turo. ſub Carolo cap. 40.*

CAP. XVIII.

Diei dominici obſeruatio, & veneratio plurimum negligitur. Vnde oportet, vt authentica conſtitutione illius venerandae diei obſeruatio ſtatuatur. *Cabilo. ſub Carolo. c. 50.*

CAP. XIX.

Feſtos dies in anno celebrare ſancimus: hoc eſt diem dominicam paſchae cum omni honore, & ſobrietate venerari. * Similiter feriam ſecundam, tertiam, & quartam. A feria quinta ante miſſam licentia ſit arandi, vel ſeminandi, & hortum, & vineam excolendi, & ſepem circũcludendi, ab alio verò opere ceſſare decreuimus. Poſt miſſam autem ab opere vacare, Diem aſcenſionis Domini pleniter celebrare, item pentecoſtem ſimiliter vt in paſcha. In natali Apoſtolorum Petri, & Pauli diem vnum, natiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtae, Aſſumptionem ſanctae Mariae, dedicationem ſancti Michaëlis, natiuitatem ſancti Remigii, ſancti Martini, ſancti Andreae. In natali Domini dies quatuor. * octauas Domini, Epiphaniam Domini, purificationem ſanctae Mariae, & illas feſtiuitates martyrum, vel confeſſorum obſeruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia ſancta corpora requieſcunt: ſimiliter etiam dedicationem templi. *Magun. cap. 36.*

*Simili modo tota hebdomada illa obſeruandi decreuimus al.

* octauã ſ. natalis

CAP. XX.

Omnes dies dominicos cum omni veneratione decreuimus obſeruari, & a ſeruili opere abſtinere; & vt mercatus in eis minime ſit, nec placitum, vbi aliquis ad mortem, vel ad poenam iudicetur. *Magunt. c. 37. Capitul. lib. 5. c. 82. Burch. lib. 2. cap. 81. & 83. Iuo par. 4. cap. 16. decret. & lib. 2. tit. 13. cap. 2. paner.*

c. 1. de fer. Greg. ix. & in 1. coll. c. vn.

CAP. XXI.

Diebus dominicis, ſecundum Domini praeceptum, nulla opera ſeruilia quilibet perficiat, nec ad placita conueniat, nec etiam donationes in publico facere praeſumat, neque mercata exerceat. *Reme. cap. 35.*

CAP. XXII.

Omnibus nobis viſum eſt, vt primum ſacerdotes, poſtea Reges, & Principes, cunctique fideles ſummopere procurent, vt tanti diei (*dominici*) debita obſeruatio, religioſaque deuotio, nunc vſque magna ex parte neglecta, abhinc ob inſigne chriſtianitatis, deuotius exhibeatur, &c. Quapropter ſpecialiter, atque humiliter a ſacerdotibus Imperialis celſitudo flagitanda eſt, vt ob honorem, & reuerentiam tanti diei, cunctis metum incutiat, ne in hac ſancta, & venerabili die mercatus, & placita, & ruralia quaeque opera, nec non & quaſlibet corrigationes vllius condicionis homines facere praeſumant. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 50.*

CAP. XXIII.

Sunt aliqui, qui in natalibus ſanctorum, aut in qualibet feſtiuitate, cauſſas aut dicere, aut audire volunt, &, quod peius eſt, non pro veritate, ſed pro auaritia, & cupiditate. Debent enim cauſſas dicere, & cum iuſtitia deliberare: ſed alijs diebus, alio tempore, non in ſanctorum ſollemnitate, quando omnes homines magis debent Deo vacare, quam ſe diuerſis litibus impugnare. *Auguſtin. in homil. ad popul. apud Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 2. cap. 12. ad fin.*

CAP.

CAP. XXIV.

Obnixe deprecamur, vt in obſeruatione diei dominici, ſicut iamdudum vos deprecati ſumus, debitam adhibeatis curam: quatenus niſi magna compellente neceſſitate, in ipſa die a curis, & ſollicitudinibus mundanis, quantum poteſtis, vos exuatis. & quod tantae diei venerationi competit, & vos faciatis, & veſtros ſacro veſtro exemplo & doceatis, & agere compellatis. *Concil. Pariſ. ad Imperat. Ludouicum, & Lotharium lib. 3. cap. 19.*

CAP. XXV.

Ieiunium diebus dominicis tenere, & canonica interdicit auctoritas; & reſurrectionis dominicae tanta ſollennitas. Et ideo (neq.) placita illis diebus, neque nuptias pro reuerentia tantae ſollemnitatis celebrari viſum eſt. *Aquiſgranen. ij ſub Ludou. par. 4. cap. 17.*

CAP. XXVI.

Dies quoque octo ſacroſanctae paſchalis feſtiuitatis omnibus Chriſtianis feriatos eſſe decernimus ab omi opere rurali, fabrili, carpentario, gynaceeo, caementario, pictorio, venatorio, forenſi, mercatorio, audientiali, vel ſacramentis exigendis; quatenus eiſdem diebus tanto licentius, quanto liberius omnibus chriſtianis ſanctae reſurrectionis laudibus & ſacroſanctae praedicationi iugiter inſiſtere liceat. Quod ſi quis temerare praeſumpſerit, excommunicetur. *Melden. cap. 77.*

CAP. XXVII.

Decreuerunt ſancti Pontificis, vt in locis ſacratis, diebus dominicis, vel alijs ſollemnitatibus, iudicia publica non exerceantur: neque enim fas eſſe ibi reos puniri, vbi reſpectu diuinae reuerentiae, miſericordiam conſenſu fidelium conſequuntur. *Synod. apud ſanctum* Me*dardum cap. 6.*

CAP. XXVIII.

Secundum ſanctorum ſtatuta patrum in hoc ſancto praeiudicamus concilio, vt nullus comes, nulluſque omnino ſaecularis diebus dominicis, vel ſanctorum in feſtis, ſeu quadrageſimae, aut ieiuniorum placitum habere, ſed nec populum illo praeſumat coërcere, &c. Diebus vero dominicis, & ſanctorum feſtis, vigilijs, & orationibus inſiſtendum, & ad miſſas cuilibet chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, & tantummodo Deo vacandum. *Triburien. cap. 35.*

CAP. XXIX.

In die dominica vectigalia non fiant, quod carregium, vel saginegium dicitur, niſi amore Dei, vel timore hoſtium, vel propter magnam neceſſitatem. *Synod. Bituricen. cap. 14. apud concil. Lemouicen. Actio. 2.*

CAP. XXX.

Diei dominici, quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo naſci dignatus ſit, in eo ſtella Magis refulſit, in eodem quinque panibus, & duobus piſcibus quinque millia hominum pauit; in eo bapriſmum in Iordane a Ioanne ſuſcepit; in eo ipſe pius redemptor humani generis ſponte pro ſalute noſtra a mortuis reſurrexit; in eo ſpiritum ſanctum ſuper diſcipulos infudit; tanta debet eſſe obſeruantia, vt praeter orationes, & miſſarum ſolemnia, & ea, quae ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam etſi neceſſitas fuerit nauigandi, ſiue itinerandi, licentia datur, ita dumtaxat, vt huius occaſione miſſae, & orationes non praetermittantur. Conueniendum eſt ſabbato die cum luminaribus, cuilibet chriſtiano ad eccleſiam; conueniendum eſt ad vigilias; ſiue ad officium matutinum. Concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad miſſarum ſollemnia; & dum ad eccleſiam conuenitur, nulla cauſſa dici debet, vel audiri; nulla iurgia ſunt habenda, ſed tantummodo vacandum eſt orationi in celebratione diuinorum officiorum, & exhibitione eleemoſynarum; & in Dei laudibus cum amicis, & proximis, & peregrinis ſpiritualiter epulandum. *Theodulph. ad presbyteros Aurel. cap. 24.*

CAP. XXXI.

Decernimus, vt in omnibus diebus dominicis, in quibus ſanctae reſurrectionis myſterium veneramur, vel in quibuſcumque reliquis ſollemnitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula vniuerſae plebis coniunctio deuotionis congregatur ſtudio, praeter quod victum praeparari conuenis, ab omni corporali opere ſuſpendantur, nec vlla cauſſarum praecipue iurgia moueantur, &c. *Gantranus Rex Francorum ad ſynodum Matiſconij in fine concilij.* *Quae concilium iubet, Rex executionem mādat.*

Communia de diebus feſtis.

Tit. XX.

CAP. I.

Epiſcopus, presbyter, diaconus feſtis diebus abſtinens a carne, & vino non religionis, ſe odij cauſſa, deponatur. *Apoſt. cap. 53. vide can. 51. & 64.*

CAP. II.

Veſtram volumus prudentiam certa cognitione tenere, quoniam licet ſcriptum ſit: de veſpere ad veſperam ſabbata veſtra celebrabitis: feſtorum tamen principium, & finis iuxta eorum qualitatem, & iuxta diuerſarum regionum conſuetudinem *conſiderari debet. Et ſicut magnitudo dierum exigit celebrari, ſic prius incipere, & tardius terminari, vera ratione videntur. *Alexandr. iij. Terdonen. Archiepiſcop.* *De Ferijs c. 2. apud Greg. ix. & in 2. coll.* *Leu. 23. c* * conſeruari al.

CAP. III.

Licet tam veteris, quam noui Teſtamenti pagina ſeptimum diem ad humanam quietem ſpecialiter deputauit; & tam eum quam alios dies maieſtati altiſſimae deputatos; nec non *natalitia ſanctorum martyrum eccleſia decernit obſeruanda, & in his ab omni opere ſeruili ceſſandum. Nos tamen, quibus ab omnium *De Ferijs c. 3. apud Greg. ix. & in 2. coll. & c. 6. de paenitent.* * natalia

nium

nium prouiſore eccleſiae regimen eſt commiſſum, ſuper his, quae neceſsitas exigit, Chriſti fidelibus tenemur commode prouidere; vt ſi quando eos non ſeruili operi, id eſt, actioni peccati, ſed neceſſaria victui, & veſtitui quaerendo forte intendere contigerit: volumus, vt eis Apoſtolicae ſedis prouidentia, miſericordia conſueta ſubueniat. Inde ſiquidem eſt, quod cum * regio veſtra non multum frugibus * abundet, & mare, in quo populus maiorem habere conſueuit ſuſtentationem, ſterilibus ſolito effectum fuiſſe multorum relatiônibus cognoſcentes, auctoritate B. Petri, & noſtra indulgemus, vt liceat parochianis veſtris, diebus dominicis, & alijs feſtiuitatibus, praeterquam in maioribus anni ſollemnitatibus, ſi allecia terrae ſe inclinauerint, eorum captioni congruenter intendere: ita tamen quod poſt factam capturam, eccleſijs circumpoſitis, & Chriſti pauperibus congruam faciant portionem. *Alex. iij. Archiep. Triburien. eiuſq. ſuffraganeis.*

* regionē veſt. * abundare

LIBER XXI.

De ieiuniis, vigiliis, & litaniis.

De laudibus ieiunii. Tit. I.

CAP. I.

Ioan. 8. HOSTIS antiquus ab initio mendax, inimicus veritatis, aemulus hominis, quem vt deciperet, ſe ante decepit. Pudicitiae aduerſarius, luxuriae magiſter, crudelitatibus paſcitur, abſtinentia punitur; odit ieiunia, miniſtris ſuis praedicantibus * dū dicit eſſe ſuperflua, ſpem non habens de futuris, Apoſtoli ſententia repercuſſus dicentis: 2. Cor. 15 Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur, &c. *Anter. epiſt. 1. in princ. Siric. epiſt. 0. in princ.*

* eadem

CAP. II.

Audiant hi (*Iouinianus, & eius ſectatores*) Pſal. 68. prophetam dicentem: Et cooperui in ieiunio animam meam. Ergo qui non ieiunat, intectus, & nudus eſt, & patet vulneri. denique ſi Gen. 3. b Adam ſe texiſſet ieiunio, non fuiſſet nudus efIon. 3. b fectus. Niniue ſe a morte ieiunio liberauit. Mat. 17. c Et ipſe Dominus ait: Non eijcitur hoc genus daemoniorum niſi per orationem, & ieiunium. *Ambroſ. & alij ad Siric. ante fin. in lib. 1. epiſt. B. Ambroſ. epiſt. 7.*

CAP. III.

Scio, quia vtrique abſtinentes, vtrique docti, vtrique humiles eſtis: vnde neceſſe eſt, vt Saluatoris noſtri gloria in vobis iuxta vocem Pſal. 149. pſalmi reſonet, & in tympano, & choro laudetur. In tympano etenim ſonus ex pelle ſicca eſt, in choro vero vocum concordia. Quid igitur per tympanum, niſi abſtinentia, quid per chorum, niſi vnanimitas deſignatur? Quia ergo per abſtinentiam Dominum laudatis in tympano, peto, vt per vnanimitatem laudetis in choro, &c. *Gregor. Anaſtaſio presb. de Epiſcopo Hieroſolymit. lib. 6. regiſt. epiſt. 29.*

De obſeruandis ieiuniis. Tit. II.

CAP. I.

SI quis praeter corporis neceſsitatem, ſuperbia exercitij ſui, contemnat tradita ieiunia, & ab eccleſia obſeruata, anathema ſit, *Gangr. cap. 19. Magunt. cap. 35. Capitul. lib. 1. cap. 48. & lib. 7. cap. 187. in addit. Burch. lib. 13. cap. 5. Iuo par. 4 cap. 38. decr.* Diſt. 30. c. Si quis eorum. 8.

CAP. II.

Clericum, qui tempore indicti ieiunij, abſque ineuitabili neceſſitate, ieiunium rumpit, minorem habendum. *Carth. iv. cap. 63.*

CAP. III.

Si quis indictum ieiunium ſuperbiendo cōtempſerit, & obſeruare eum ceteris Chriſtianis noluerit, in Gangrenſi concilio praecipitur, vt anathematizetur, niſi emendare ſe ſtudeat. *Magunt. cap. 35. Gangr. cap. 19. Capitul. lib. 5. cap. 87. Burch. lib. 13. cap. 4. Iuo par. 4. cap. 37. decr.*

De effectu ieiunii. Tit. III.

CAP. I.

CVm Deo auxiliante ad propria veneritis, ieiunium indicite, litaniam celebrate, rogantes, & obſecrantes pium, & miſericordem Dominum, vt furorem mitiget, Iram a populo auertat, &c. *Syno. Rauen. ſub Ioan. ix. par. vlt. cap. vlt.*

CAP. II.

Conſilium damus (*peccatoribus*) vt ieiunent, & eleemoſynas dent, vt ad veritatis viam poſſint reuerti. *Claramon. ſub Vrbano ij. cap. 22.*

CAP. III.

Populis tibi commiſſis praedica ieiunium, & ſupplicationes apud Dominum letaniarum,

& ſupereminens eius clementia adiuuabit te. *Zachar.epiſt.4.ad Boniſ.in princ.*

CAP. IV.

Noſſe vos velle aſſeueratis, ſi liceat omnibus veſtris praecipere tẽpore ſiccitatis ad pluuiam poſtulandam ieiunium,& orationem facere. Vobis quidem hoc agere licet: quoniam ieiunium,& oratio magnae virtutis ſunt,& ad has iugiter faciendas veſtra multũ valet hortatio. Sed congruentius eſt,ſi haec per Epiſcoporum diſpoſitionem fiant. *Nicol.ad conſult. Bulgar.cap.56.*

CAP. V.

Si ex toto corde conuerſi ad Dominum veram paenitentiam, fructusq. paenitentiae dignos fecerimus, crebris & ſanctis inſtantes ie-
Eſai. 58. iunijs,vigilijs caſtis,&c. cito eius,qui cor contritum,& humiliatum non ſpernit,& cui proprium eſt miſereri, & parcere, miſericordiam conſequemur. *Troſleia.cap.15.*

De hora,qua olim Chriſtiani capiebant cibum, maxime tempore ieiunii. Tit. IV.

CAP. I.

IN ſabbato ſancto protrahatur ieiuniũ circa noctem. *Claramon.ſub Vrbano ij.c.26.*

CAP. II.

Conſulentibus vobis, ſi liceat,abſque ieiuniorum tempore,quãtulumcumque valde mane comedere. Reſpondemus, quoniam neminẽ patrum noſtrorum ante horam diei tertiam manducaſſe, nec ſanctam eccleſiam ante hanc horam traditionem ſumendi cibum accepiſſe, recolimus,vel monumentis quibuſcumque reperimus. e contrario vero quoſdam eorum, vſque ad veſperam, alios autem vſque ad nonam horam diei,porro alios vſque ad ſextam inuenimus ieiunaſſe: nullum autem mane cibi quantulumcumque ſumpſiſſe comperimus, cum potius vae dictum his, qui mane come-
Eſai.5.a dunt,fuiſſe legerimus. quamobrem ab iſto maledicto vos alienos eſſe deſiderãtes hortamur, vt ante horam diei tertiam nullum omnino corporalem cibum etiam in ipſis inſignibus ſollemnitatibus omnino ſumatis. *Nicol. ad conſult.Bulgar.cap 60.*

CAP. III.

Miſiſti ad me,fideliſſime,& ſapientiſſime fili mi, interrogans, qua hora dies paſchae ſit ieiunandus. dicis enim aliquos fratres dicere, quod oportet hoc in galli cantu facere, alios vero,quod id ſit faciendum veſpere: qui enim Romae ſunt fratres,vt aiunt,gallũ expectant; de his autem, qui hic ſunt,dixiſti,quod citius. horam autem exactam, & valde demenſam quaeris imponere,quod quidem eſt difficile,& lubricum,&c. Eos,qui nimium feſtinant,& ante mediam noctem ſurgunt, vt contemptores, & intemperantes reprehẽdimus;vt qui propemodum antequam par ſit,curſum abruperint; dicente viro Sapiente:Non paruum eſt in vita, quod parum abeſt. Eos autem,qui differunt,& plurimum perferunt, & ad quartam vſque vigiliam fortiter abſtinent, in qua etiam pluribus Saluator noſter in mari ambulans apparuit, vt generoſos,& laborum tolerantes ſuſcipimus. his autem,qui interea vt moti ſunt,vel vt potuerunt,quieſcunt, non valde moleſti ſumus; quandoquidem nec ſex ieiuniorum dies aequaliter,nec ſimiliter omnes exſpectant. ſed alij quidem vel omnes tranſmittũt ieiuni permanentes,alij duos,alij tres,alij quatuor, alij nullum. Et ijs quidem, qui in illis tranſmittendis valde laborauerunt,deinde defeſſi ſunt, & propemodum deficiunt, ignoſcendum eſt, quod celerius guſtent; ſi qui autem non modo tranſmiſſis,ſed ne ieiunatis quidem, vel etiam in delicatis,opiparisq. conuiuijs,cõſumptis praecedentibus quatuor diebus,ad duos, eosq. ſolos extremos dies, cum venerint,illis, a ſe cibo non guſtato,tranſmiſſis,paraſceue,& ſabbato,magnum quid,& egregium ſe facere exiſtimant,ſi ad auroram vſque permanſerint: non exiſtimo eos ex aequo certamen ſubiſſe cum ijs, qui ſe pluribus diebus prius exercuerunt. Haec quidem,vt ſentio,conſulens ſcripſi. *Dionyſ.Alexandrin. in epiſt.ad Baſilidem c.1.*

CAP. IV.

Solent plures, qui ſe ieiunare putant, mox, De conſ.
vt ſignum audierint ad nonam, manducare; d.1.c.49.
qui nullatenus ieiunare credendi ſunt, ſi ante manducauerint,quam veſpertinum celebretur officium. concurrendum eſt enim ad miſſas, & auditis miſſarum ſollemnibus,ſiue veſpertinis officijs, largitis eleemoſynis ad cibũ accedendum eſt. Si vero aliquis neceſſitate conſtrictus fuerit,vt ad miſſam conuenire nõ valeat,aeſtimata veſpertina hora,completa oratione ſua, ieiunium abſoluere debet. *Theodulph.ad presb. Aurel.cap.39. Burch.lib.13.cap.12. Iuo lib.3. tit.14.cap.11.panor.& par.4.cap.45.decr.*

CAP. V.

Abſtinentia in his (*ieiuniorum*) diebus omnium deliciarum eſſe debet;& ſobrie, & caſte viuendum. qui vero ouis,caſeo,piſcibus, & vino abſtinere poteſt, magnae virtutis eſt. qui autem his, aut infirmitate interueniente, aut quolibet opere abſtinere non poteſt, vtatur tantum vt ieiunium vſque ad veſperam ſollemniter celebret,& vinum non ad ebrietatem, ſed ad refectionem corporis ſui ſumat. *Theodulph.ad presb.Aurel.cap.40.*

CAP. VI.

Non oportet clericos, vel laicos religioſos Diſt. 44.
ante ſacram horam diei tertiam inire conui- cap.vlt.
uia;neq. aliquando clericos,niſi hymno dicto, edere panem,& poſt cibos gratias auctori Deo referre. *Mart. Brac. cap.66.Burch. lib.2. cap. 165. Iuo par.6.cap.256. decr.*

CAP. VII.

Admonendus eſt populus, vt ante publicum peractum officium ad cibum non accedat. *Theodulph.ad presb.Aurel.cap.46.*

Ieiu-

Ieiunium coniungant Christiani cũ eleemoſyna, & cum exercitatione omnium virtutum. Tit. V.

CAP. I.

De pace d. 5. c. 1. & de obſ. d. 5. c. 23. NIhil prodeſt homini ieiunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Vnde ait propheta: Pſal. 33. Cohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum: diuerte a malo, & fac bonum. *Pius epiſt. 1. in fin. Anſel. lib. 11. cap. 6.*

CAP. II.

Eccleſ. 34 Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lauatio ipſius? Sic homo, qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? orationem illius quis audiet? Qui conſeruat legem, multiplicat orationem, &c. *Pelag. ij. epiſt. 2. in fin.*

CAP. III.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium, poſt litanias, & multorum orationem eleemoſynis conditam, diuino fulti auxilio, ſtatueremus, quod melius de electione Romani Pontificis videretur. *Greg. vij. lib. 1. Reg. epiſt. 1.*

CAP. IV.

Diebus quadrageſimae, & ieiuniorum ſumma deuotione ieiunandum, & omni intentione eſt orandum, atque vnicuique pro facultatibus ſuis eleemoſynae tribuendae, & nullae lites, vel contentiones habendae. Arguit enim eos, qui contentiones, & lites tempore ieiuniorum, & qui a debitoribus debita exigunt, Dominus Iſai. 58. a per prophetam dicens: Ecce in diebus ieiuniorum veſtrorum inuenitur voluntas veſtra, & omnes debitores veſtros repetitis; ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. *Tribur. cap. 35.*

CAP. V.

Diebus ieiunij eleemoſyna facienda eſt, & cibum, vel potum, quo quiſque vti debuit, ſi nõ ieiunaret, pauperibus eroget. Quia ieiunare, & cibos prandij ad caenam reſeruare, nõ mercedis, ſed ciborum eſt incrementum. *Theodulphus ad presb. Aurel. cap. 38. Burch. lib. 13. cap. 11. Iuo par. 4. cap. 44. decr.*

CAP. VI.

In his ieiuniorum diebus (*quadrageſimae*) nullae lites, nullae contentiones eſſe debent; ſed in Dei laudibus, & in opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos, qui contentiones & lites quadrageſimae tempore exercent; & qui debita a debitoribus exigunt, Dominus Eſa. 58. a per prophetam dicens: Ecce in die ieiunij veſtri inueniuntur voluntates veſtrae, & omnes debitores veſtros repetitis; ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. c. 42. Burch. lib. 13. cap. 13. Iuo par. 4. cap. 46. decr.*

CAP. VII.

Abſtinendum eſt in his ſanctiſſimis quadraginta diebus a coniugibus, & caſte, & pie viuendum, vt ſanctificato corde, & corpore iſti ſancti dies tranſigantur, donec perueniatur ad diem ſanctum paſchae: quia paene nihil valet ieiunium, quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliae, & eleemoſynae non commendant. *Theodulph ad presbyt. Aurel. cap. 43. Burch. lib. 13. cap. 14. Iuo par. 4. cap. 47. decret.*

Aegroti non obſtringantur lege ieiunii. Tit. VI.

CAP. I.

NEc hortor, nec admoneo, ſed diſtricte praecipio, vt ieiunare minime praeſumas: quia dicunt medici, huic moleſtiae (*effuſionis ſanguinis*) valde eſſe contrarium: niſi forte ſi grandis ſollemnitas exigit, quinque in anno vicibus concedo. *Gregor. Mariniano Epiſcopo Rauennae lib. 9. regiſt. epiſt. 28.*

CAP. II.

Quoniam eruptionem ſanguinis patientibus ieiunia medici omnino dicunt eſſe contraria, his fraternitatem tuam hortamur affatibus, vt reducens ad animum ea, quae eſt ſolita, de aegritudine ſuſtinere, ieiunandi ſibi laborem minime imponat. *Greg. Mariniano Epiſc. Rauennae lib. 11. regiſt. epiſt. 32.*

CAP. III.

Poſtulaſti reſponſum habere de illis, qui in quadrageſima, vel in alijs ieiunijs ſollemnibus infirmantur, & petunt ſibi eſum carnium indulgeri: quorum quidam promittunt propter hoc eleemoſynam ſe facturos; quidam vero propter neceſſitatem infirmitatis vrgentis, hoc a te ſibi, quaſi ex debito concedendi requirunt. Super quo tibi duximus reſpondendum, quod cum non ſubiaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum vrgens neceſſitas exigit, ſuportare potes, & debes; vt maius in eis periculum euitetur. *Innocent. iij. Bracarenſi Epiſc.* De obſer. ieiun. c. 2 ap Greg. ix. & in 3. col.

CAP. IV.

Mulier, ſi peperit, debet ne ieiunare paſcha, vel vinum non bibere, an a ieiunio abſoluitur, & vinum bibere permittitur, eo quod peperit. Reſp. Excogitatum eſt ieiunium, vt corpus humile reddatur. Si ergo corpus in humilitate, & imbecillitate verſatur, debet cibi, & potus, quantum poteſt, eſſe particeps. *Timoth. Epiſc. Alex. cap. 8.*

CAP. V.

Si quis ſit aegrotus, & ex vi morbi valde liquefactus, & attenuatus, & ſanctum paſcha venerit; debetne omnino ieiunare, an eum abſoluit clericus, vt accipiat, quod poteſt, vel etiam oleum & vinum? Reſpon. Abſolui debet aegrotus, vt cibum, & potum capiat, quantum ferre poteſt. *Timotheus Epiſcopus Alex. cap. 10.*

De numero dierum, quibus conſtat quadrageſima. Tit. VII.

CAP. I.

Diſt. 4 ſtatuimus. c. 4. COgnoſcite a nobis, & a cunctis Epiſcopis in hac ſancta, & Apoſtolica Sede congregatis ſtatutum eſſe, vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctum paſcha omnes clerici, in ſortem Domini vocati, a carne ieiunent. quia ſicut diſcreta eſſe debet vita clericorum a laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio, &c. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes clerici a carne, & delicijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, atque orationibus Domino inhaerere die, noctuq. ſtudeant. *Teleſph. ep. vn. in prin. Iuo lib. 2. tit. 14. c. 1. panor. & par. 4. cap. 25. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 165. Caeſar. lib. 11. cap. 20. Tarrac. lib. 4. cap. 60.*

CAP. II.

De conſe. d. 3. c. 6. Id ſacerdotibus omnibus eſt decretum, vt ante paſchae ſollemnitatem non quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur. *Aurel. cap. 24. alias 26.*

CAP. III.

Quadrageſima ab omnibus eccleſijs aequaliter teneatur, neque quinquageſimam, aut ſexageſimã ante paſcha quilibet ſacerdos praeſumat indicere, &c. *Aurel. iv. cap. 2.*

CAP. IV.

Teleſphorus conſtituit, vt ſeptem hebdomadas ante paſcha ieiunium celebraretur. *Dam. in Teleſph.*

Quadrageſima eſt velut decima anni, quam Chriſtiani offerunt Deo. Tit. VIII.

CAP. I.

TEmpore quadrageſimae, quo Deo carnis noſtrae decimas damus, omni eſt voluptati renunciandum. *Nicol. ad conſult. Bulg. c. 9.*

CAP. II.

Non tantum decimas rerum, ſed etiam dare Deo debemus decimas diorum; quod fideles quique annuatim ſtudent agere tempore quadrageſimae. *Troſleia. cap. 6. ex D. Greg.*

CAP. III.

Quadrageſima cum ſumma obſeruatione cuſtodiri debet, vt ieiunium in ea, praeter dies dominicos, qui abſtinentiae ſubtracti ſunt, nullatenus reſoluatur; quia ipſi dies decimae ſunt anni noſtri, quos cum omni religione & ſanctitate tranſigere debemus. Nulla in his occaſio ſit reſoluendi ieiunij, quia alio tempore ſolet ieiunium caritatis cauſſa diſſolui, iſto vero nullatenus debet. quia in alio ieiunare, in voluntate, & arbitrio cuiuſlibet poſitum eſt: in hoc vero non ieiunare, praeceptum Dei tranſcendere eſt. & in alio tempore ieiunare praemium abſtinenti adquirere eſt; in hoc vero praeter infirmos, ac paruulos, quiſquis non ieiunauerit, paenam ſibi adquirit, quia eoſdem dies Dominus, & per Moſem, & per Heliam, & per ſemetipſum ſacro ieiunio conſecrauit. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 37.*

Loquitur de ſolis ieiunijs, quae ſunt in conſilio.

Vide Tolet. viij. cap. 9. Tit. ſeq. cap. dicente ſcriptura.

Quadrageſima ieiunetur integra. Tit. IX.

CAP. I.

EPiſcopus, presbyter, diaconus, hypodiaconus, lector, cantor quadrageſimam non ieiunans, aut quartam, aut ſextam feriam, deponatur, niſi corporis imbecillitate impediatur, laicus excommunicetur. *Apoſt. cap. 69.*

CAP. II.

Non oportet in quadrageſima, quinta feria vltimae hebdomadis ſoluere ieiunium, & totam quadrageſimam inficere, ſed opus eſt, tota quadrageſima arida edendo, ieiunare. *Laod. cap. 50. Mart. Bracar. cap. 50. Burchar. lib. 13. cap. 8. Iuo par. 4. cap. 41.* *De conſ. d. 3. c. non liceat. 8.*

CAP. III.

Placuit, vt omnes eccleſiae filij, exceptis diebus dominicis, in quadrageſima, etiam die ſabbato, ſacerdotali ordine, & diſtrictionis comminatione ieiunent. *Agathen. cap. 12.* *De conſe. d. 3. c. 9.*

CAP. IV.

Decernimus obſeruandum, vt quadrageſima ab omnibus eccleſijs aequaliter teneatur. *Aurelian. iv. cap. 2.*

CAP. V.

Si quis quinta feria paſchali, quae vocatur caena Domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in eccleſijs miſſas non tenet, ſed ſecundum ſectam Priſcilliani feſtiuitatem ipſius ab hora tertia per miſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit, anathema ſit. *Bracar. I. cap. 16.*

CAP. VI.

In die paſſionis Domini quidam ab hora nona ieiunium ſoluunt, conuiuijs *adhibentur, & cum ſol lumen ſubduxerit, &c. illi epulis inſeruiunt: & quia totum eum diem vniuerſalis eccleſia propter paſſionem Domini in moerore, & abſtinentia peragit; quicumque in eo ieiunium, praeter paruulos, ſenes, & languidos, ante peractas indulgentiae preces ſoluerit; a paſchali gaudio depellatur: nec in eo ſacramentum corporis & ſanguinis Domini percipiat, qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit. *Tolet. iv. cap. 7.* *abutuntur al.*

CAP. VII.

Dicente ſcriptura: Qui ſpernit minima paulatim decidit, &c. quadrageſimae dies anni totius decimae putantur, quae & in oblatione ieiunij Domino conſecrantur, quibus etiam conditio humani generis expiatur, dum a quatuor mundi partibus ad hanc homo religionẽ crediturus adducitur, & ex quatuor elementis formatus propter tranſgreſſionẽ decalogi *Eccl. 19.*

quater

qnater decies conuenienter affligitur, &c. Quis quis ſine ineuitabili neceſſitate, atque * fragilitate, & euidenti languore, ſeu etiam impoſſibilitate aetatis diebus quadrageſimae eſum carnium praeſumpſerit attemptare: non ſolum reus erit reſurrectionis dominicae, verum etiam aliens ab eiuſdem diei ſancta communione; & hoc illi cumuletur ad paenam, vt ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat gulam: quia ſacris diebus abſtinentiae oblitus eſt diſciplinam. Illi vero, quos aut aetas incuruat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita violare praeſumant, quam a ſacerdote per miſſum percipiant. *Tolet. viij. cap. 9.*

* fragilitatis cuiuſd. lang.

CAP. VIII.

A ieiunis ſacra altaris celebrentur, vt canone Carthaginenſi dicitur, excepta die, qua caena dominica celebratur: quae exceptio tunc aliqua de cauſſa placuit. Sed nos Apoſtolorum, & patrum traditiones ſequentes, non oportere putamus in quadrageſima vltima hebdomada quintam feriam ſoluere, & totam quadrageſimam inficere. *Trul. cap. 29. vide Carth. cap. 41. G. & Carthag. iij. cap. 24.*

CAP. IX.

Salutaris paſſionis dies in ieiunio, & oratione, & compunctione cordis celebrantes fideles a media nocte magni ſabbati * vigilent, cum euangeliſtae Mattheus, & Lucas dicant, valde mane, &c. *Trull. cap. 90.*

* ieiunet

CAP. X.

De conſe. d. 3. c. 7. Non liceat quinta feria nouiſſimae ſeptimanae ieiunium ſoluere, & omnem exhonorare quadrageſimam, ſed ſincere abſtinentes totam quadrageſimam peragere. *Mart. Bracar. cap. 50. vide Laodic. cap. 50.*

Tempore quadrageſimae ciues nõ degant in villis, ſed in vrbibus & oppidis. Tit. X.

CAP. I.

De conſe. d. 3. c. 5. NVlli ciuium paſchae, natalis Domini, vel * quadrageſimae ſollemnia in villa liceat celebrare, niſi quem infirmitas probabitur tenuiſſe. *Aurel. cap. 25. alias 27. vide Aruer. cap. 14. Burchar. lib. 2. cap. 75. Iuo par. 4. cap. 12. decr.*

* quinquag. ſ.

CAP. II.

De conſe. diſt. 3. ne quis. c. 15 Nec quadrageſimae diebus ab eccleſijs fideles deſint; nec habitent in latibulis cubiculorum, ac montium, qui in ſuſpicionibus perſeuerant, ſed exemplum, & praeceptum cuſtodiant ſacerdotum, & ad alienas villas agendorum conuentuum cauſſa non conueniant. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Anathema ſit, qui haec commiſerit. *Caeſaraug. cap. 2.*

De perceptione Euchariſtiae tempore quadrageſimae. Tit. XI.

CAP. I.

COrpori, & ſanguini Dominico quotidie in quadrageſima, ſi debeatis communicare, conſulitis. Quod vt fiat, Deum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſsime cohortamur; ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc, non de criminalibus peccatis conſcientia impaenitens, vel non reconciliata fortaſſis accuſet; vel ſi fratri diſcordanti quis vellrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat, &c. Interim tamen quadrageſima, quam mos eccleſiae maiorem appellat, omni eſt die, ſeruato ſuperiori tenore, communicandum: quoniam ſemper eſt orationi vacandum, & ſacrificijs fidelium concurrendum: & illud propheticum, quo dicitur: In die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra; iugiter ad memoriam reuocandum. ſi enim ex conſenſu coniugatorum, etiam alio, forte mundo corpore, tempore vacatur orationi, quanto potius iſto, quo Deo etiam carnis noſtrae decimas damus, &c. omni eſt voluptati renunciandum? *Nicol. ad conſulta Bulgarorum, cap. 9.* *Eſai. 58.*

CAP. II.

De conſe. d. 2. c. 17. In caena Domini a quibuſdã perceptio Euchariſtiae negligitur. quae quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibitum eſt, percipienda ſit, eccleſiaſticus vſus demonſtrat; cum etiam paenitentes eodem die ad percipienda corporis & ſanguinis Dominici ſacramenta, * reconciliat. *Cabilon. ſub Carolo cap. 47. Capitul. lib. 7. cap. 68. in addit. Burch. lib. 5. cap. 20. Iuo par. 2. cap. 30. decr.*

* ſe recõcilient.

CAP. III.

Singulis diebus dominicis in quadrageſima, praeter hos, qui excommunicati ſunt, ſacramenta corporis & ſanguinis Chriſti ſumenda ſunt, & in caena Domini, &c. *Theodulphus ad presbyteros Aurel. cap. 41. Burch. lib. 5. cap. 19. Iuo par. 2. cap. 29. decr. Anſel. lib. 9. c. 11.*

Tempore quadrageſimae non fiebat olim quotidie ſacrum apud Graecos more noſtro. Tit. XII.

CAP. I.

NOn oportet in quadrageſima panem offerre, niſi in ſabbato, & dominica tantum. *Laod. cap. 49.*

CAP. II.

Omnibus diebus ieiuniorum quadrageſimae, excepto ſabbato, & dominica, & ſancto Annunciationis die, fiant ſanctificatio-

num, non oblationum ſacra miniſteria. *Trullen. cap. 52.*

Tempore Quadrageſimae ſanctorum ſollemnitates olim non celebrabantur. Tit. XIII.

CAP. I.

33 q. 4. ad licet. c. 9. Non oportet in quadrageſima martyrum natale celebrare, ſed ſabbatis, & dominicis diebus ſanctorum martyrum memoria fiat. *Laodicen. cap. 51. Mart. Bracaren. cap. 48. Burch. lib. 13. cap. 10. Iuo par. 4. cap. 43. decret.*

CAP. II.

Quoniam die, qua inuenitur Angelus virgini Verbi conceptum & nunciaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem die feſtiuitas non poteſt celebrari condigne, quod interdum quadrageſima, vel paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorum ſollemnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari, &c. xv. Kal. Ianuar. ſollemnitas dominicae Matris: viij. Kal. Ianuar. natiuitas Filij celebretur. *Tolet. x. cap. 1. Vide Trul. cap. 52. tit. praeced.*

Tempore Quadrageſimae ceſſent iudicia, & negotia, quantum fieri poſſit. Tit. XIV.

CAP. I.

A Nobis ſcire cupitis, ſi quadrageſimali tempore iudicia ſint exercenda, vel ad mortem aliquis addicendus. In quo nos noueritis eadem de quadrageſimali tempore, ſuper hac reſpondere conſultatione, quae de diebus feſtis iam reſpondiſſe dignoſcimur. *Nicola. ad conſulta Bulgaror. cap. 45. vide lib. praeced. tit. xix. c. Quod interrogatis.*

CAP. II.

Veſtram Deo, amabilis Auguſtae, petimus clementiam, vti abſque ineuitabili neceſſitate ſanctum tempus quadrageſimae liceat eccleſiaſticis viris ſub quiete agere; quatenus tempus illud, quod purificatio debet eſſe aliorum temporum, non inquinetur inquietudine perturbationum. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. vlt. cap. 16.*

CAP. III.

Vt Regia magnificentia liberiorem libertatem Epiſcopis ad ſuum peragendum in eorum parochijs miniſterium, maxime in ſacratiſſimis temporibus, quadrageſimae ſcilicet, & aduentus Domini tribuat, &c. Ipſi autem Epiſcopi conceſſum ſibi otium non in ſuas voluptates, ſed in diuinum, & officioſum conuertāt negotium, quatenus ſtudentes praedicationi, & correctioni, atque confirmationi, quod hactenus per parochias fuit neglectum; ſolerter, & deuotiſſime de caetero ſit correctum, & emendatum: & non propter ſuam quietudinem Epiſcopi ad remotiora loca ſecedentes, & ſuum miniſterium negligentes proprias deſerant ciuitates; ſed vt parochias ſuas cum officij efficacia circumeant, aut cum religione in ſuis ciuitatibus canonice cum ſuis filijs degant, &c. *Meldenſe cap. 28.*

CAP. IV.

Regia maieſtas obſeruare praecipiat omnibus Reipub. miniſtris, quod a diuina auctoritate, & ſanctorum patrum conſtitutione cautum eſſe dignoſcitur; videlicet, vt nemo comitum, aut quiſquam ex iudiciaria poteſtate, poſt quartam feriam, quae caput ieiunij nominatur, in qua omnes paenitentes manus impoſitionem ad vacandum ſolummodo paenitentiae, & diuinis officijs accipiunt, placitum, aut mallum tenere praeſumant. *Melden. cap. 76.*

CAP. V.

Diebus dominicis, vel ſanctorum in feſtis, ſeu quadrageſimae, aut ieiuniorum, nullus comes, vel ſaecularis placitum habere, ſed nec populum illo praeſumat coërcere. *Triburien. cap. 35.*

CAP. VI.

In his ieiuniorum diebus (*loquitur de quadrageſima*) nullae lites, nullae contentiones eſſe debent; ſed in Dei laudibus, & in opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos, qui contentiones, & lites quadrageſimae tempore, & qui debita a debitoribus exigunt, Dominus per prophetam dicens: Ecce in die ieiunij veſtri inueniuntur voluntates veſtrae, & *Eſai. 58.* omnes debitores veſtros repetitis. Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 42. Burch. lib. 3. cap. 13. Iuo par. 4. cap. 46.*

De Chriſmate, & ablutione pedum, & reconciliatione paenitentum in caena Domini. Tit. XV.

CAP. I.

De Chriſmate conficiendo in caena Domini. *Fabia. ep. 2. in prin.*

CAP. II.

Quinta feria ante paſcha abſoluuntur paenitentes. *Innocen. epiſt. 1. cap. 7. Capitul. lib. 5. cap. 57. Caeſarauguſt. lib. 15. cap. 27. Tarrac. lib. 4. cap. 36.* *De conſe. diſt. 3. de paenitentibus. c. 17.*

CAP. III.

Inquiſiuit fraternitas tua, ſi liceat ſanctimonialibus feminis, quemadmodum viris, ſibi inuicem pedes abluere in caena Domini, &c. Hoc dominicum praeceptum eſt, quod, qui per fidem impleuerit, habebit ex eo laudem. *Zach. ep. 5. ad Bonif. in med.*

CAP. IV.

Licet ablutio pedum omni tempore, vt fiat, expe-

expedibile habeatur, tamen neceſſe eſt, vt ſpecialis in eodem die, quo a Chriſto geſtum eſt, omnimodo ſeruetur. Proinde haec ſancta ſynodus decernit, atque inſtituit, vt deinceps non aliter per totius Hiſpaniae, & Galliarum eccleſias eadem ſollemnitas celebretur, niſi pedes vnuſquiſque Pontificum, ſeu ſacerdotum, ſecundum hoc ſacroſanctum exemplum ſuorum lauare ſtudeat ſubditorum. *Tolet. xvij. cap. 5.*

De cibis, aliiſque rebus prohibitis in quadrageſima. Tit. XVI.

CAP. I.

NVlla ratio ſinit in quadrageſimali tempore venationibus vti: venantes enim nihil praeter carnes captant: vt ergo nihil carnali ſectari videamini, decenter a carnibus captandis in quadrageſimali praecipue tempore vobis eſt abſtinendum. Quanto enim ieiunij tempore arctius eſt diuinis cultibus inſiſtendum, tanto eſt in cunctis mundi nociuis oblectamentis longius recedendum; praeſertim eum neminem niſi reproborum venationes exercuiſſe ſacra deſignet hiſtoria. *Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 44.*

CAP. II.

Nec vxorem ducere, nec conuiuia facere, in quadrageſimali tempore conuenire poſſe, vllatenus arbitramur. *Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 48.*

CAP. III.

Non oportet, poſt duas hebdomadas quadrageſimae quemquam ad baptiſmum ſuſcipi. *Laod. cap. 45.*

CAP. IV.

33.q.4.c. 8.&9. Non oportet in quadrageſima nuptias, vel natalicia celebrare. *Laod. cap. 52. Mar. Brac. c. 48. Iuo par. 8. cap. 49. decr.*

CAP. V.

Cognouimus quoſdam Hiſpaniae ſacerdotes, qui in quadrageſimae diebus alleluia decantant, praeter in vltima hebdomada paſchae, &c. In omnibus quadrageſimae diebus, quia tempus non eſt gaudij, ſed moeroris alleluia non decantetur. Tunc enim opus eſt fletibus, ac ieiunijs inſiſtere, corpus cilicio, & cinere induere, animum moeroribus deijcere, gaudium in triſtitiam vertere, quouſque veniat tempus reſurrectionis Chriſti. Hoc enim eccleſiae vniuerſalis conſenſio in cunctis terrarum partibus roborauit, quod per Hiſpanias, Galliciaſque prouincias conſeruetur, &c. Si quis ergo Epiſcopus, presbyter, diaconus, clericus aliud fecerit, ordinis ſui officio carere cogatur, & communione eiuſdem paſchae priuetur. *Tolet. iv. cap. 10.*

CAP. VI.

In Armenia, & alijs locis, ſabbatis, & dominicis quadrageſimae ieiuniorum diebus, oua, & butyrum quidam comedunt. Placuit per vniuerſam orbis totius eccleſiam, vno ordine ieiunium celebrari, & abſtinere, vt ab omni mactabili, ſic ab ouis, & butyro: quia fructus ſuut, & ſemina eorum, quibus abſtinemus. Si vero id non ſeruauerint, clerici deponantur, laici excommunicentur. *Trul. cap. 56.*

Vide de hac re Theodul. ad presbyteros, Aurel. cap. 40. tit. de hora, qua olim Chriſtiani capiebant cibum tempore ieiunij cap. 43. tit. Ieiunium coniungant Chriſtiani cum eleemoſynis, & eum exſercitatione omnium virtutum. c. Abſtinendum eſt.

Ne Iudaeis die caenae Domini, neque alijs tribus, qui proxime ſequuntur, in publicum prodeant. Tit. XVII.

Vide lib. xij. titulo x.

Communia de quadrageſima. Tit. XVIII.

CAP. I.

SI nulla vrget neceſſitas, non ſolum quadrageſimali tempore, ſed omni eſt praeliis 33.q.8.c. 15. abſtinendum. Si autem ineuitabilis vrget oportunitas, nec quadrageſimali eſt tempore pro defenſione tam ſua, quam patriae, ſeu legum paternarum, bellorum procul dubio praeparationi parcendum; ne videlicet Deum videatur homo temptare, ſi habet, quod faciat, & ſuae, ac aliorum ſaluti conſulere non procurat, & ſanctae religionis detrimento non praecauet. Porro muri Iericho filiis Iſrael, Ioſue 6. qui ſabbatum iam obſeruandum ſuſceperant, etiam ſabbato vrbem circumeuntibus, & tubis clangentibus ad terram protracti ſunt. *Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 46. Iuo lib. 8. tit. 4. cap. 23. panor. & par. 10. cap. 93. decr. Caeſar. lib. 7. cap. 11.*

CAP. II.

Vt in omnibus miſſis, ſiue matutinis, ſiue quadrageſimalibus, vel quae pro defunctorum commemorationibus fiunt, ſemper Sanctus, Sanctus, Sanctus eo ordine, quo ad miſſas publicas, dici debeat, &c. *Vaſen. ij. cap. 4.*

CAP. III.

Omnes presbyteri ante epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio quadrageſimae nuntient, & in ipſa epiphania ad populum indicent. *Antiſſio. cap. 2.*

CAP. IV.

A media quadrageſima presbyteri chriſma petant. *Antiſ. cap. 6.*

CAP. V.

Gregorius ſecundus quadrageſimali tempore, vt in quinta feria ieiunium, atque miſſarum celebritas fierent in eccleſia, quod antea non agebatur, inſtituit. *Ex Pontif.*

De

De ieiunio quatuor temporum, & aliorum dierum. Tit. XIX.

CAP. I.

SEmper fiat ieiunium veris in prima hebdomada quadrageſimae: ieiunium vero aeſtatis in fra hebdomadā penteeoſtes. *Claram. ſub Vrbano ij. cap. 27.*

CAP. II.

Diſt. 76. c. 4. Statuimus, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur. Primum in initio quadrageſimae: ſecundum in hebdomada pentecoſtes: tertium vero in Septembri: quartum in Decembri more ſolito fiat. *Placent. ſub Vrbano ij. cap. 15.*

CAP. III.

Diſt. 75. c. 1. diſt. 67. c. 1. Ieiuninm in ordinatione Epiſcopi, & aliorum. *Anacl. epiſt. 2. in princ. Burch. lib. 1. cap. 15. Iuo par. 5. cap. 69. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 47.*

CAP. IV.

Diſt. 76. c. 1. Ieiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didiciſtis, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus. Vt ſicut annus per quatuor voluitur tempora, ſic & nos quaternum ſollemne agamus ieiunium per anni quatuor tempora: & ſicut replemur frumento, vino, & oleo ad alenda corpora: ſic repleamur ieiunio ad alendas animas, iuxta prophetae Zachariae vocem, &c. Ieiunium *Zach. 8.* quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium ſeptimi, & ieiunium decimi erit domui Iudae; &c. *Calliſt. epiſt. 1. in princ. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 2. panor. & par. 4. cap. 26. decret.*

CAP. V.

His, qui conſecrandi ſunt, ieiuniis, & a ieiu- *Diſt. 75. c. 4. & 5. Act. 13.* nantibus ſacra benedictio conferatur, &c. Cum Apoſtoli Paulum, & Barnabam ex praecepto Spiritus ſancti ad euangelium gentibus mitterent praedicandum, ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus, &c. *Leo epiſt. 79. cap. 1. ad Dioſcor. Epiſcop. Alexandr. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 70. & 71. decret. Anſel. lib. 7. cap. 37. Tarrac. lib. 3. cap. 47.*

CAP. VI.

Diſt. 75. c. vlt. Ordinationes etiam presbyterorum, & diaconorum, niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debent, ideſt quarti menſis ieiunio, ſeptimi, & decimi: ſed etiam quadrageſimalis initii, ac mediana quadrageſimae die, ſabbati ieiunio circa veſperam nouerint celebrandas. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 13. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 18. panor. & par. 6. cap. 74. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 38. Tarracon. lib. 3. cap. 48. & lib. 6. cap. 40.*

CAP. VII.

Si longum, vel triſte videtur (*Iudaeis*) ſollemnitatem ſuſtinere paſchalem, & eos nunc ad baptiſmum feſtinare cognoſcis: ne quod abſit longa dilatio eorum retro poſſit animos reuocare, cum fratre noſtro Epiſcopo loci ipſius loquere, vt paenitentia, ac abſtinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominico, aut ſi celeberrima feſtiuitas fortaſſis occurrerit, eos omnipotentis Dei miſericordia protegente baptizet, &c. *Greg. Fauſtino Defenſori epiſt. 24. lib. 7. regiſt.*

CAP. VIII.

Ordinationes presbyterorum, ſeu diaconorum non niſi quarti, ſeptimi, & decimi menſium ieiuniis, ſed & ingreſſu quadrageſimali, atque mediante, veſpere ſabbati (*Epiſcopus veſter*) nouerit celebrandas. *Greg. ij. epiſt. 3. ad clerum Tarnigiae. Gelaſ. epiſt. 1. cap. 13.* *Diſt. 75. c. vlt.*

CAP. IX.

Conſilium noſtrum requiſiſti, vtrum etiam ieiunandum ſit in aduentu Domini: cum tamē ſentiant diuerſi diuerſa: quibuſdam dicentibus, ſed paucioribus, ieiunandum eſſe tunc tēporis, pluribus vero ſe aſſerentibus ad haec non teneri, &c. Nos ſuper hoc taliter reſpondemus, &c. Ieiunium etiam apud nos in aduentu Domini agitur. *Innocent. iij. Bracharen. Epiſcopo.* *De obſeruant. ieiuniorū c. 2. ap. Greg. ix. & in 3. coll.*

CAP. X.

Triduanum ieiuniū in dominicae Aſcenſionis ſollemnitate, &c. quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur. *Aurel. cap. 27. al. 29.*

CAP. XI.

Expleta ſollemnitate pentecoſtes in ſequenti ſeptimana a quinta feria in ſabbatum, per hoc triduum abſtinentia celebretur. *Gerunden. cap. 2. Caeſaraug. cap. 2.*

CAP. XII.

A feria ſancti Martini vſque ad natalem Domini, ſecunda, quarta, & ſexta ſabbati ieiunentur, & ſacrificium debito, quemadmodum quadrageſimale, ordine celebretur. In quibus diebus canones legendos eſſe ſpeciali definitione ſancimus. *Matiſc. cap. 9.*

CAP XIII.

In Kalendis Ianuarii, quae propter errorem gentilitatis aguntur, omnino alleluia non decantabitur: in quibus etiam piſcem, & olus; ſicut & in illis xl. diebus, ceteris carnibus abſtinentur, & a quibuſdam etiam nec vinum bibitur. &c. *Tolet iv. cap. 10.*

CAP. XIV.

Conſtituimus, vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obſeruentur, ideſt menſe Martio, hebdomada prima. Et feria quarta, & ſexta, & ſabbato veniant omnes ad eccleſiā hora nona cum litaniis ad miſſarum ſolemnia: Similiter in menſe Iunio hebdomada ſecunda feria, quarta, & ſexta, & ſabbato ieiunetur vſque ad horam nonam, & a carne ab omnibus abſtineatur. Similiter in menſe Septembrio hebdombda tertia; & in menſe Decembrio hebdomada, quae fuerit plena ante vigiliam natalis Domini, ſicut eſt in Romana eccleſia traditum. *Magun. cap. 34. Capit. lib. 5. cap. 86. Burch. lib. 13. cap. 2. Iuo lib. 2. tit. 14. c. 7. panor. & par. 4. cap. 35. decr.* *Diſt. 76. c. 2.*

CAP.

CAP. XV.

Diſt. 76. c. 3. De incerto ieiunio quatuor temporum hanc certitudinem ſtatuimus, vt ſi kalendae Martii in quarta feria, ſiue antea euenerint, eadem hebdomada ieiunium celebretur: ſi autem kalendae Martii in quintam feriam, aut ſextam, aut ſabbatum diſtenduntur; in ſequentem habdomadam ieiunium differatur. Simili quoque modo ſi kalendae Iunij in quartam feriam, aut antea euenerint, in ſubſequente hebdomada ieiunium celebretur. & ſi in quintam feriam, aut ſextam, aut ſabbatum contingerit, ieiuninm in tertiam hebdomadam reſeruetur. Et hoc ſciendum eſt, quod ſi quando ieiuhium menſis Iunii in vigilia pentecoſtes ſecundum praedictam regulam euenerit; non ibi celebrandum erit, ſed in ipſa hebdomada ſollemni pentecoſtes, & tunc propter ſollemnitatem Spiritus ſancti diacones dalmaticis induantur, & Alleluia cantetur, & flectamus genua, non dicatur. Eodem modo de Septembris ieiunio conſtitutum eſt, vt ſi kalendae Septẽbris in quarta feria euenerit, aut antea, ieiunium in tertia habdomada celebretur. & ſi in quinta, aut ſexta, aut ſabbato cõtingerit, in quarta hebdomada ieiunãdum erit. In Decembri illud obſeruandum erit, vt proximo ſabbato ante vigiliam natalis Domini celebretur ieiunium; quia ſi vigilia in ſabbato euenerit, ſimul vigilia, & ieiunium celebrare non conuenit. *Salegulſtadien. cap. 2. poſt Burthar. decretum. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 8. panor. & par. 4. cap. 33. decr.*

CAP. XVI.

Seruetur ieiunium tam indictum, quam etiã quatuor temporum. *Troſleia. cap. 15.*

CAP. XVII.

Gradum ordinationes recte fiunt, quando ieiunia quatuor temporum aguntur. *Lemouicen. Act. 2.*

CAP. XVIII.

Non reprehendet nos quiſpiam, quartam, & ſextam feriam obſeruantes, in quibus ieiunare ſecundum traditionem praeceptum eſt. quartam quidem propter initum a Iudaeis conſilium, de proditione Domini: ſextam autem, quod ipſe pro nobis paſſus ſit, &c. *Petrus Alexandr. Archiepiſcop. ſerm. de paenitent. can. 15.*

CAP. XIX.

Caliſtus conſtituit ieiunium * die ſabbati* quater in anno fieri frumenti, vini, & olei, ſecu.dum prophetam. *Dam. in Caliſt.*

Vide Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 4. & 5. hoc lib. tit. xxiij.

De ieiuniis monachorum. Tit. XX.

Vide lib. viij. tit. xv.

Ne quiſquam die dominico ieiunet. Tit XXI.

Vide lib. xx. tit. xiij.

Contrariae ſententiae Graecorum, & Latinorum de ieiunio ſabbati. Tit. XXII.

CAP. I.

SI clericus dominicum diem, vel ſabbatum vno excepto ieiunauerit, deponatur, laicus excommunicetur. *Ap. cap. 64*

CAP. II.

Sabbato ieiunandum eſſe ratio euidentiſſima demonſtrat. nam ſi diem dominicum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti non ſolum in paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum ipſius diei imaginem frequentamus: ac ſi ſexta feria propter paſſionem Domini ieiunamus: ſabbatum praetermittere non debemus, &c. Apoſtolos conſtat biduos iſto in moerore fuiſſe, & propter metum Iudaeorum ſe occuluiſſe: quod vtique non dubium eſt in tantum eos ieiunaſſe biduo memorato, vt traditio eccleſiae habeat iſto biduo ſacramenta penitus non celebrari: quae vtique forma per ſingulas tenenda eſt hebdomadas propter id, quod commemoratio diei illius ſemper eſt celebranda. Quod ſi putant ſemel, atque vno ſabbato ieiunandum, ergo & dominica, & ſexta feria ſemel in paſcha erit vtique celebranda, &c. Non ergo nos negamus ſexta feria ieiunandum, ſed dicimus, & ſabbato hoc agendum, &c. *Innoc. epiſt. 1. cap. 4. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 4. panor. & par. 4. cap. 28. decret. Tarrac. lib. 5 cap. 70.* *De conſe. d. 5. c. 13.*

CAP. III.

Quia dies ſabbati apud ſanctos patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus, nos in eorundem auctoritatem ſequentes, ſalubriter admonemus, vt quicumque ſe Chriſtianae religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die, niſi maiori feſtiuitate interueniente, vel infirmitate impediente, abſtineat. *Greg. vij. in conc. Rom. an. 6. cap. 9.* *De conſe. d. 5. c. 31.*

CAP. IV.

De illis, qui in ſabbato iuxta terrarum conſuetudinem aliarum, propter debilitatem, quam in ſe ſentiunt, carnes ſumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri conſueuit: cum ab alijs moleſte feratur, & oriatur in illis occaſio de tetrahendi; tale tibi damus reſpõſum, quod ſuper hoc tuae conſuetudinem regionis facias obſeruari: ſic tamen, quod debilibus, & infirmis propter hoc periculum non emergat. *Innoc. iij. Epiſcop. Bracearen.* *De obſeruant. ieiunio. c. 2. ap Greg. ix. & in 3 coll.*

CAP. V.

Errorẽ placuit corrigi, vt omni ſabbati diẽ ieiunorũ ſuperpoſitionẽ celebremus. *Elib. c. 26*

CAP.

De conſe. d. 3 placuit c. 9.

CAP. VI.

Omnes eccleſiae filij, exceptis diebus dominicis, in quadrageſima, etiam die ſabbato, ſacerdotali ordinatione, & diſtrictionis commipatione ieiuuent. *Agath cap.* 12.

CAP. VII.

Neque per ſabbata abſque infirmitate quiſquam ſoluat quadrageſimale ieiunium: niſi tantum die dominico prandeat; quod ſic fieri ſpecialiter patrum ſtatuta ſanxerunt. Si quis hanc regulam irruperit, tamquam tranſgreſſor diſciplinae a ſacerdotibus cenſeatur. *Aurelian. iv. cap.* 2.

CAP. VIII.

Seruetur canon iubens, vt ſi clericus inueniatur dominica ieiunare, vel ſabbato, vno tantum excepto, deponatur, laicus excommunicetur. *Trul. cap.* 55. *vid. Apoſt. cap.* 65.

CAP. IX.

Innocentius conſtituit ſabbato ieiunium celebrari; quia ſabbato Dominus in ſepulchro poſitus eſt, & diſcipuli ieiunauerunt. *Ex Pontiſ. in addit.*

Quibus diebus oporteat Chriſtianos a carnibus abſtinere. Tit. XXIII.

De conſe. d. 5. c. 31.

CAP. I.

QVia dies ſabbati apud ſanctos patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus; nos eorundem auctoritatem ſequentes ſalubriter admonemus, vt quicumque ſe Chriſtianae religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die, niſi maiore feſtiuitate interueniente, vel infirmitate impediente, abſtineat. *Synod. Rom. ſub Greg. vij. cap* 8. *an. vi. xiij. kal. Decemb. Tarrac. lib.* 3. *cap.* 53.

CAP. II.

Nullus Chriſtianus a capite ieiunij, vſque ad paſcha carnem comedat. *Claramon. ſub Vrbano ij. cap.* 23. *vide Teleſphor. epiſt.* 1. *in tit. de numero dierum quadrageſimae cap.* 1. *cognoſcite.*

CAP. III.

In diebus ieiuniorum, in quibus per abſtinentiam, & lamentum paenitentiae praecipue Domino ſupplicandum eſt, modis omnibus eſt a carnibus abſtinendum. Quoniam licet omnibus orare, & abſtinere conueniat, ieiuniorũ tamen temporibus amplius abſtinentiae inſeruire oportet; videlicet, vt, qui ſe meminit, illicita perpetraſſe, ſecundum ſacra decretalia, in his etiam a licitis ſe quibuſdam abſtineat. quadrageſimali videlicet tempore, quod eſt ante paſcha; ieiunio poſt pentecoſtem; ieiunio ante ſollemnitatem aſſumptionis ſanctae Dei genetricis ſemper Virginis Dominae noſtrae Mariae; nec non in ieiunio ante natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti feſtiuitatem: quae ieiunia ſancta Romana ſuſcepit antiquitus, & tenet eccleſia. In ſexta vero feria omni hebdomade, & in cunctis vigilijs inſignium feſtiuitatum, a carnium eſu ceſſandum, & ieiunijs incumbendum; vt veraciter cum pſalmo dici valeat: Ad veſperam demorabitur fletus, & ad matutinum laetitia. *Nicol. ad Conſulta Bulgarorum, cap.* 4. *Pſal.* 29.

CAP. IV.

Sexta feria paſſionem dominicam, & Apoſtolorum maeſtitiam recolentes, ab omnium carnium epulis, & pinguedine guſtus noſter arcendus; praeter ſi natiuitas Domini, & epiphaniorum eius, aut feſtiuitas beatae matris Domini, & Virginis Mariae, ſeu Apoſtolorum principis Petri, & Pauli, atque ſancti Ioannis Baptiſtae, ſeu B. Ioannis Euangeliſtae, nec non & clauigeri celi germani, Andreae ſcilicet Apoſtoli, quin etiam & beati Stephani protomartyris ipſo die fortaſſis venire contigerit; nam quod ſancta eccleſia, vel fidelis anima, in feſtiuitate ſanctorum, ieiunia, vel abſtinentias, quae non ſunt perpetuo voto propoſitae ſoluere debeat, Dominus teſtatur in Euangelio dicens: Muliercum parit, triſtitiam habet; cum autem peperit puerum, iam non meminit preſſurae propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum. *Nicol ad conſulta Bulgar. cap.* 5. *Ioan.* 2.

CAP. V.

Si eodem die (*quo baptiſma ſuſcipitur*) licitum ſit, carnes comedi, vel quot in conſequentibus ab his ſit abſtinendum, requiritis, &c. A carnibus ipſo die, his; qui ſabbato ſancto, vel ſabbato pentecoſtes baptizati fuerint, proculdubio abſtinere conuenit. Conſequentibus vero ſeptem diebus, qui a veteribus dies azimorum dicebantur, & diei reſurrectionis dominicae coniuncti rite celebrantur, ſi quiſquam quandocumque carnibus veſci affectat, multo magis edere carnes oportet. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap.* 69.

CAP. VI.

Cum quae ſit illis paenitentia iniungenda quaeſieris, qui diebus quadrageſimalibus, tempore illo, quo tantae famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiã annonae periret, carnes comedere ſunt coacti: tibi breuiter reſpondemus: quod in articulo tale illos non credimus puniendos, quos tam vrgens neceſſitas excuſauit: preces tamen domino pro illis, & cum illis, ne ipſis aliquatenus imputetur; quia bonarum mentium eſt, ibi timere culpam, vbi culpa minime reperitur, effundas. *Innocent. iij. Epiſc. Braccaren.* *De obſeruat. ieiun. c.* 2. *ap. Greg. ex. & in* 3. *col.*

CAP. VII.

Item ſecunda litania facienda eſt Kal. Nouembris, ea tamen condicione ſeruata, vt ſi ijſdem diebus dominica interceſſerit, in alia hebdomada, ſecundum prioris abſtinentiae obſeruantiam, a quinta feria incipiatur, & in ſabbato veſpere miſſa facta finiatur; quibus tamen diebus a carnibus, & vino decreuimus abſtinendum. *Gerun. cap.* 3.

CAP.

CAP. VIII.

Kalēdis Ianuarii praeter piſcē,&olus,ſicut & in quadrageſimae diebus, carnibus abſtineatur,& a quibuſdam etiam nec vinum bibitur. *Tolet. iv. cap. 10.*

CAP. IX.

Diſt. 76. c. 2. Feria iv.vi.& ſabbato *(quatuor temporum)* ieiunatur vſque ad horam nonam,& a carne ab omnibus abſtineatur. *Magunt. cap. 34. Capitul. lib. 5. cap. 86. Burch. lib. 13. cap. 2. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 7. pẽnor. & par. 4. cap. 35. decret.*

CAP. X.

Vt quatuordecim dies omnes Chriſtiani ante feſtiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtae in abſtinentia ſint carnis, & ſanguinis,niſi infirmitate impediente,aut alicuius feſti ſollemnitate,quae in illo Epiſcopio celebris habetur, intercedente. Et ante natiuitatem Domini ſimiliter,& in vigilia epiphaniae, & in omnium vigilijs Apoſtolorum, & in vigilia aſſumptionis ſanctae Mariae,& in vigilia ſancti Laurentij,nec non etiam in vigilia omnium ſanctorum adiejeentes praedictis vigilijs vnam horam refectionis, excepta infirmitate:& niſi aliquid ſit,qui proprio voto maiori abſtinentia vti velit. *Saleguuſt. cap. 1. poſt Burchardi decretum. Iuo par. 13. cap. 168. decr.*

De cibis olim prohibitis. Tit. XXIV.

CAP. I.

EPiſcopus, presbyter, diaconus, clericus, qui comederit carnem in ſanguine animae ſuae,vel a fera occiſum, vel morticinium, deponatur: id enim lex vetat: laicus excommunicetur. *Apoſt. cap. 63. Trul. cap. 67.*

CAP. II.

De his Chriſtianis, qui inter eos, a quibus fuerant captiuati, immolatitijs cibis aſſeruntur polluti,conſultationi tuae hoc reſpondendum eſſe credimus,vt paenitentiae ſatisfactione purgentur, quae non tam temporis longitudine,quam cordis compunctione penſanda eſt. Et ſiue hoc terror extorſerit, ſiue fames ſuaſerit,non dubitetur abolendum:eum huiuſmodi cibus pro metu,aut indigentia, non pro religionis veneratione ſit ſumptus. *Leo ep. 77. cap. 5. ad Nicetam Aquileien. Epiſcopum.*

CAP. III.

Qui conuiuio ſolo gentilium, & eſcis immolatitijs vſi ſunt, poſſunt ieiuniis, & manus impoſitione purgari, vt deinceps ab idolothytis abſtinentes,ſacramentorum Chriſti poſſint eſſe participes. Si autem idola adorauere,aut homicidijs, vel fornicationibus contaminati ſunt,ad communionem eos, niſi per paenitentiam publicam non oportet admitti. *Leo epiſt. 90. in fin. ad Ruſticum* Narbon. Epiſcopum.

CAP. IV.

De immolatitiis eſcis conſuluiſti, ſi a fidelibus ſupraductum fuerit viuificae crucis ſignū, edi liceret,an non. Illud ſufficit reſpondere, quod beatus Apoſtolus dicit. Si quis dixerit, 1. Cor. 10. hoc * immolatum eſt,nolite edere propter eū, Rom. 14. *immolatitium ſ. qui iudicauit,& propter conſcientiam. *Greg. iij. epiſt. 4. ad Bonif. Epiſcopum in medio.*

CAP. V.

Animalia,ſiue volatilia,ſi ſine ferro mactentur,& ſolo ictu hominis percuſſa moriantur, ſi liceat comedere ſciſcitamini. De hoc ſanctus Auguſtinus contra Fauſtum Manichaeum pleniter ſcripſit, de cuius verbis nos modicum quid nunc propter prolixitatem tangimus. Vbi,inquit, eccleſia gentium talis effecta eſt, vt in ea nullus Iſraelita carnalis appareat: quis iam hoc Chriſtianus obſeruat, vt turdos, vel minutiores auiculas non attingat,niſi quarum ſanguis effuſus eſt,aut leporem non edat, ſi manu a ceruice percuſſus nullo cruento vulnere occiſus eſt. & qui forte pauci adhuc tangere iſta formidant, a ceteris irridentur: ita omnium animos in hac retinuit illa ſententia Veritatis:Non quod intrat in os veſtrū, Mat. 15. vos coinquinat,ſed quod exit, *Nicol. ad conſul. Bulgaror. cap. 90.*

CAP. VI.

Neque quod chriſtianus perſequitur, & a pagano percutitur,& occiditur animal;neque quod paganus perſequitur, & chriſtianus occidit,a chriſtiano comedendū eſt:ne videlicet fidelis cum infideli ſaltem in medico cōmunicaſſe videatur: Quae enim pars fideli 2. Cor. 6. cum in fideli?Et rurſus propter conſcientiam, non fidelis vtique,ſed infidelis gloriantis ſcilicet, quod ſibi a chriſtiano fuerit communicatum,ac per hoc autumantis, eo quod non fuerit a fideli ſpretus, quod vanitas erroris ſui a chriſtiano extiterit approbata. *Nicol. ad conſul. Bulgarorum, cap. 91. Iuo par. 11. cap. 87. decr.*

CAP. VII.

Si quis carnem edentem praeter ſanguinem,& idolothyta,& ſuffocata cum pietate,& Diſt. 30. c. 13. fide,diiudicet, quod propterea ſpem non habeat;anathema ſit. *Gang. c. 2. vide Apoſt. c. 51. 53. Ancy. cap. 14. Iuo par. 4 cap. 30. decr.*

CAP. VIII.

Qui cibis idolorum cultibus immolatis guſtu illicitae praeſumptionis vtuntur, ab eccleſiae coetibus arceantur. Similiter & hi, qui beſtiarum morſibus extincto, vel quolibet morbo, aut caſu ſuffocato veſcuntur. *Aurel. ij. cap. 20.*

CAP. IX.

Non cibi nos grauant, ſanctae Papa, ſi captiui ea comederint,quae, qui dominium in eos obtinent,eis appoſuerunt; maxime quando vna de omnibus fama eſt,barbaros, qui in noſtras regiones incurſiones fecerunt, idolis non ſacrificaſſe. *Greg. Taumaturg. de his, qui in barbarorum incurſione idolothyta comederunt, & alia peccarunt. cap. 1.*

Ne quiſquam carnium cibos, aut vinum haereticorum more deteſtetur. Tit. XXV.

Vide lib. xi. tit. xxix.

De Agape, & de iis, qui faciunt Agapas. Tit. XXVI.

CAP. I.

d.42.c.1. SI quis contempſerit ex fide agapas facientes, & in honorem Domini fratres vocantes, neque velit communicare in vocatione, quaſi contemnat, quod fit, anathema ſit. *Gang. cap. 2. Burch. lib. 19. cap. 124. Iuo par. 15. cap. 136. decr.*

CAP. II.

Diſt. 42. c. 5 parſimoniam. Quae abundantiu liberalitatis fratrum largitiones in eccleſiis in pauperes fiunt beatas dicimus. *Gangren. in fine. Iuo par. 8. c. 321.*

CAP. III.

Diſt. 42. c. nonnullo 5. Epiſcopi, vel clerici in eccleſia non conuiuentur; niſi forte neceſſitas hoſpitij id cogat, & populi ab huiuſmodi conuiuijs, quoad fieri poteſt, arceantur. *Carthag. cap. 42. G. Carthag. iij. cap. 30. L. Afric. cap. 59. Burch. lib. 3. cap. 83. Iuo par. 3. cap. 74. decret.*

CAP. IV.

Diſt. 42. c. 3. Non oportet clericos, vel laicos vocatos in agapen, partes tollere, quia iniuria fit ordini eccleſiaſtico. *Laod. cap. 27. Iuo par. 3. cap. 128. decret.*

CAP. V.

Diſt. 42. c. 4. Non oportet in domibus dominicis, vel eccleſijs agapas facere, & in Dei domo comedere, & accubita ſternere. *Laod. cap. 28. Trull. c. 74. vide cap. 76. Trull. & cap. 9. Antiſidoren. Burch. lib. 3. cap. 82. Iuo par. 3. cap. 73. decr.*

CAP. VI.

Qui agapem pauperum defrandant, apud ſanctos patres eorum pecatores vocantur. *Tullen. par. 2. cap. 14.*

CAP. VII.

Qui voluerint eulogias, a presbytero accipiant, & panem tantum frangentes, ſingulos accipiant biberes, & nihil amplius contingere praeſumant: & ſic vnuſquiſque ad ſua cum benedictione Domini redeat. *Nannaten. cap. 15.*

Communia de ieiunio. Tit. XXVII.

CAP. I.

SI quis deſiderat baptizari, &c. ieiunijs frequentibus operam impendat. *Clem. epiſt. 7. ante med.*

CAP. II.

In paſchate tantum, & pentecoſte ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi cõuenit ſacramenta; his dumtaxat cathecumenis electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque ieiuniis fuerint expiati, &c. *Syric. epiſt. 1. cap. 2.*

CAP. III.

Ieiunium temporum ordinationum. *Leo ep. 79. cap. 1. ad Dioſc. Alexandr.* Diſt. 75. c. 4. & 5.

CAP. IV.

Si illi, qui aliquos dies in pane, & aqua, ex iniuncta ſibi paenitentia tenentur peragere, panem, quo veſcantur, non habent, leguminibus, aut piſcibus, aut aliis cibariis, ſi neceſſitas * exegerit, reficiantur: moderata tamen diſcritione habita, quod his nõ ad delitias, ſed ad neceſſariam ſolum modo ſuſtentationem vtantur. *Alex. iij. Archiep. Triburien. & eius ſuffraganeis.* De Ferijs c. 3. apud Greg. ix. & in 2. coll. & de paenit. c. 6. * fuerit al.

CAP. V.

Ieiunia, ſeu abſtinentias per ſingulos menſes placuit celebrari, exceptis diebus duorum menſium Iulii, & Auguſti ob eorundem infirmitatem. *Elib. cap. 23. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 5. panor. & par. 4. cap. 31. decret.*

CAP. VI.

Omni tempore ieiunii manus paenitentibus a ſacerdotibus imponantur. *Carthag. iv. cap. 80. L.* 26. q. 7. c. 6. ſacerdos.

CAP. VII.

Ieiunia quando generaliter pro aliqua neceſſitate indicuntur, diligenter ab omnibus cuſtodienda ſunt, & obſeruanda. Nec ſi aliquis improbitate gulae patiatur corrumpi, vt de communi conſortio ſequeſtratus, effectum ieiunii, quae cum ceteris abſtinendo conſequi debuit, ingluuie ventris victus, turpiter amittat. *Turo. ſub Carolo cap. 47.*

CAP. VIII.

Pinguis venter non gignit * ſenſum tenuem, tantum tibi ieiuniorum impone, quantum ferre potes. Sint tibi ieiunia pura, caſta, ſimplicia, moderata, & non ſuperſtitioſa. Quid prodeſt oleo nõ veſci, & moleſtias quaſdã, difficultatesque ciborũ quaerere, carycas, piper, nuces, palmarum fructus, ſimilam, mel, piſtacia? tota hortorum cultura verſatur, vt cibario nõ veſcamur pane. Audio praeterea quoſdam contra hominum, rerumque naturam aquam non bibere, non veſci pane; ſed ſorbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumque ſuccum non calice ſorbere, ſed concha. Fortiſſimum ieiunium eſt aqua, & panis: ſed quia gloriam non habet, & omnes pane, & aqua viuimus, quaſi publicum, & commune, ieiunium non putatur. *Hierony. ad Nepotianum apud Aquiſgr. cap. 94.* * mentem

CAP. IX.

Decretum eſt, vt omnes bannitum ieiunium, in quocumque Epiſcopio celebratur, diligentiſſime obſeruent; & ſi quis illarum octo interdictarum rerum aliquam redimere voluerit, vnum pauperem, prout ſua facultas erit, eadem die reficiat. *Saleguſtadien. cap. 15. poſt Burch. decretũ. Iuo par. 25. c. 181. decr.*

CAP.

CAP. X.

Non liceat quemlibet clericum die dominico ab eccleſia abſentem eſſe, ſed miſſarum ſollemnijs intereſſe, & ieiunio. *Mar. Bracar. cap. 65.*

CAP. XI.

Non reprehendet nos quiſpiam quartam, & ſextam feriam obſeruantes, in quibus nobis ieiunare ſecundum traditionem praeceptum eſt. quartam quidem propter initum a Iudaeis conſilium de proditione Domini; ſextā autem, quod ipſe pro nobis paſſus ſit. *Petrus Archiep. Alexandr. & martyr in ſerm. de paenit. cap. 15.*

De ieiunijs, quae imponebantur periuris, & homicidis, & alijs peccatoribus, cum paenitentiam agebant. Vide libros de paenis peccatorum in ij. Parte.

De vigiliis. Tit. XXVIII.

CAP. I.

BOnorum operum inter caetera ſemina, ac negotia ſunt, quantum vnuſquiſque ſapit, & poteſt, totis intimi cordis viſceribus Deum diligere, &c. vanas, & caducas non amplecti delicias, ieiunium, & vigilias ſanctas amare. *Petrus Apoſt. apud Clem. epiſt. 1. ante fin.*

CAP. II.

Diſt. 4. ſtatuimus. c. 4. Has ſeptem hebdomadas ante paſcha omnes clerici a carne & delicijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, atque orationibus Domino inhaerere die noctuq. ſtudeant. *Teleſph. epiſt. 1. in princ. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 1. panor. & par. 4. cap. 25. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 165. Caeſar. lib. 11. cap. 20. Tarrac. lib. 4. cap. 60.*

CAP. III.

De obſer. ieiunior. c. 1. apud Greg. in. & in 3. coll. Ex parte veſtra fuit quaeſitum a nobis; vtrū ſi natiuitatem Domini, vel Aſſumptionem B. Mariae, vel feſtiuitatem Apoſtolorum in ſecunda feria contigerit euenire, die ſabbati praecedenti vigilia debeat ieiunari: & vtrum B. Matthiae Apoſtoli vigilia ſit ieiunium iniungendum. Ad quod breuiter duximus reſpondendum; quod die ſabbati feſtiuitates praelibatas ſecundae feriae praecedenti, & B. Matthiae Apoſtoli debet vigilia ieiunari. *Innocen. iij. in epiſt. ad clericos S. Petri, & *Magdalonen.*

**In Magalon.*

CAP. IV.

De obſer. ieiun. c. 2. ap. Gregor. 9x & in 3. coll. Conſilium noſtrum requiſiſti, vtrum in omnibus ſit Apoſtolorum vigilijs ieiunandum: cum quidam aſſerant, non eſſe ieiunandum in omnibus, ſed ſex tantum, &c. Vtrum inſuper, ſi feſtum illorum, quorum vigilias ieiunamus, ſecunda contingat feria celebrari, in praecedenti ſabbato ſint vigiliae ieiunandae. Nos ſuper hoc taliter reſpondemus; quod apud nos omnium Apoſtolorum vigiliae in obſeruatione ieiunij celebrantur, praeter vigilias Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, & beati Ioānis Euangeliſtae: quoniam illorum feſtiuitas infra ſollemnitatem paſchalem, iſtius autem natalem Domini celebratur, &c. Sanctorum vigilias, quorum feſtiuitates oportet ſecunda feria celebrari, ieiunamus in ſabbato praecedenti, &c. *Innocen. iij. Bracaren. Epiſcopo.*

CAP. V.

Ne feminae in coemeterio peruigilent: eo quod ſaepe ſub obtentu orationis ſcelera latenter committant. *Elib. cap. 35.*

CAP. VI.

Clericus, qui abſque ſui corporis inaequalitate, vigilijs deeſt, ſtipendijs * priuatus excommunicetur. *Carth. iv. cap. 49. Caeſar. lib. 4. cap. 112.* *Diſt. 91. cap. 3.* ** ſtipendiis priuetur.*

CAP. VII.

Qui altari miniſtrant, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili ſe abſtineant. Quod ſi in hoc inciderint, duobus annis vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemoſynis expientur. *Ilerd. cap. 1.* *Diſt. 50. cap. 36. de his.*

CAP. VIII.

Non licet *compenſas in domibus proprijs, nec vigilias in feſtiuitatibus ſanctorum facere: nec inter ſentes, aut arbores ſacriuas, vel ad fontes vota exſolnere; ſed quicumque votum habuerit, in eccleſia vigilet, & matricolae ipſum votum, aut pauperibus reddat, &c. *Antiſiod. cap. 3. vide cap. 5.* ** menſas*

CAP. IX.

Non licet in vigilia paſchae ante horam ſecundam noctis vigilias expedire: quia in illa nocte non licet poſt mediam noctem bibere, nec in natali Domini, nec in reliquis ſollemnitatibus. *Antiſiod. cap. 11.*

CAP. X.

Antiqua eſt vigiliarum deuotio, familiare bonum omnibus ſanctis. Eſaias denique propheta exclamat ad Dominum dicens: De nocte vigilat ſpiritus meus ad te Deus, quia lux praecepta tua ſunt ſuper terram. *Eſai. 26.* Item Dauid & regio, & prophetico ſanctificatus vnguento, ita canit: Media nocte ſurgebam, ad confitendum tibi ſuper iudicia iuſtitiae tuae. *Pſal 118.* Hoc namque tempore vaſtator Angelus tranſiens, primogenita Aegyptiorum percuſſit. *Exod. 12.* Vnde & nos vigilare oportet, ne periculo Aegyptiorum admiſceamur. Iiſdem etiam horis venturum ſe eſſe in Euangelio Saluator aſſeruit. Vnde & ad vigilandum auditores ſuos exſuſcitans, dicit: Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus inuenerit vigilantes. *Mat. 12. Luc. 12.* Et ſi veſpertina *(inquit)* hora venerit, & ſi media nocte, & ſi in galli cantu, & inuenerit eos vigilantes, beati ſunt ſerui illi. Itaque & vos eſtote parati, quia neſcitis, qua hora filius hominis venturus eſt. Siquidem nec verbis ſolum docuit vigilias, ſed etiam confirmauit exemplo. Nam teſtatur Euangelium, quia erat Ieſus pernoctans in oratione Dei. *Luc 6.* Paulus quoque & Silas in cuſtodia publica circa medium noctis orantes, hymnum, audientibus cunctis, iuncti dixiſſe memorantur, &c. Eſt autem *Act. 16.*

quoddam genus haereticorum, ſuperfluas exiſtimantium ſacras vigilias, & ſpiritali opere infructuoſas, dicentium iura temerari diuina, qui noctem fecit ad requiem, ſicut diem ad laborem. Qui haeretici graeco ſermone Nyctazontes, hoc eſt, ſomniculoſi vocantur. *Iſidor. de offic. lib. 1. cap. 22. apud Aquiſgran, cap. 130.*

CAP. XI.

Vigilia natiuitatis Domini, paſchae, pentecoſtes, litania maior, tres dies rogationum, vigilia ſancti Ioannis Baptiſtae, Apoſtolorum Petri & Pauli, S. Laurentij, Aſſumptionis B. Mariae, S. Bartholomaei, S. Matthaei, Apoſtolorum Simonis & Iudae, omnium ſanctorum, ſancti Andreae, ſancti Thomae Apoſtoli. *Oxonien. cap. 4.*

De litaniis. Tit. XXIX.

CAP. I.

CVm Deo auxiliante ad propria veneritis, ieiuniũ indicite, litaniam celebrate, rogantes, & obſecrantes pium & miſericordẽ Dominum, vt furorem mitiget, iram a populo auertat, &c. & ad protectionem, & exaltationem ſanctae ſuae eccleſiae ſpiritualem filium noſtrum excellentiſſimum ſcilicet Imp. Lambertum conſeruet, & ſuperbarum gentiũ illi colla ſubijciat ſua potenti dextera Ieſus Chriſtus Dominus noſter. *Synod. Rauen. ſub Ioanne ix. par. vlt. cap. vlt.*

CAP. II.

Praedicta ieiunium, & ſupplicationes apud Dominum litaniarum, & ſuperueniens eius clementia adiuuabit te. *Zach. epiſt. 4. in princ. ad Bonifacium Epiſcopum.*

CAP. III.

Sollemnitas annuae deuotionis nos, filij dilectiſſimi, admonet, vt letaniam, quae maior ab omnibus appellatur, ſollicitis, ac deuotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare, per quam a noſtris exceſſibus eius miſericordiae ſupplicantes purgari aliquatenus mereamur, &c. *In regiſtro epiſt. initio lib. 2. S. Gregorij.*

CAP. IV.

De litanijs maioribus & ſolemnibus, & de vſu palij in eis. *Greg. lib. 7. regiſt. epiſt. 76. indict. ij. Caſtorio Rauennae Notario, & lib. 2. indict. ij. epiſt. 54. Ioan. Epiſc. Rauen.*

CAP. V.

Quomodo fieri poteſt vt (*pallium in litanijs ferre*) cineris, atque cilicij ſopore, per plateas inter populorum ſtrepitus agas licite, &c. *Gregor. Ioan. Epiſc. Rauennat. lib. 2. regiſt. indictio. 11. epiſt. 54.*

CAP. VI.

Hortor, fratres cariſſimi, vt omni hebdomada, quarta, & ſexta feria litaniam inexcuſabiliter indicatis, & cõtra barbaricae crudelitatis incurſus ſupernae protectionis auxilium imploretis, &c. *Greg. Epiſcopis Siciliae lib. 9. regiſt. indict. 4. epiſt. 45.*

CAP. VII.

Oportet, fratres cariſſimi, vt flagella Dei, quae metuere ventura debuimus, ſaltem praeſentia, & experta timeamus, &c. Proinde, fratres cariſſimi, contrito corde, & correctis operibus craſtina diè primo diluculo ad ſeptiformem litaniam, iuxta diſtributionẽ inferius deſignatã, deuota mente cũ lacrymis veniamus, &c. Litania clericorũ exeat ab eccleſia B. Ioannis Baptiſtae. Litania virorum ab eccleſia B. martyris Marcelli. Litania monachorum ab eccleſia martyrum Ioannis & Pauli. Litania ancillarum Dei ab eccleſia beatorũ martyrum Coſmae & Damiani. Litania feminarum coniugatarum ab eccleſia beati primi martyris Stephani. Litania viduarum ab eccleſia beati martyris Vitalis. Litania pauperum & infantiũ ab eccleſia beatae martyris Caeciliae, &c. *Greg. in ſerm. tempore mortalitatis lib. 11. reg. cap. 2.*

CAP. VIII.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium poſt litanias, & multorum orationem, &c. ſtatueremus, quod melius de electione Romani Pontificis videretur, &c. *Greg. vij. lib. 1. regiſt. epiſt. 1.*

CAP. IX.

Pro excellentiſſimo Carolo Rege, ſeu liberis eius omnes Epiſcopi, presbyteri, ſeu Abbates, & monachi in vnum collecti, in quantum extremitas noſtra praeualet, pſalmodiam, miſſarum ſollemnia, atque litaniarum officia omnipotenti Deo deuotiſsime exſoluere decreuimus. *Arelat. ij. cap. 2.*

CAP. X.

Rogationes, id eſt, litanias ante aſcenſionem Domini placuit celebrari, ita vt praemiſſum triduanum ieiunium in Dominicae aſcenſionis ſollemnitate ſoluatur. Per quod triduum ſerui, & ancillae ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuerſa conueniat: quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur. *Aurel. cap. 27. alias 29. Ivo par. 4. cap. 11. decr.* *De conſe. d. 3. c. 3.*

CAP. XI.

Clerici vero, qui ad opus ſanctum (*litaniarum*) adeſſe contempſerint, ſecundum arbitrium Epiſcopi eccleſiaſticam ſuſcipiant diſciplinam. *Aurel. cap. 28. alias 30.* *Diſt 91. cap. vlt.*

CAP. XII.

De litania, vt expleta ſolemnitate pentecoſtes, ſequenti ſeptimana, a quinta feria vſque in ſabbatum per hoc triduum abſtinentia celebretur. *Gerunden. cap. 2.*

CAP. XIII.

Secunda litania facienda eſt kalen. Nouẽb. ſi ijſdem diebus dominica interceſſerit, in alia hebdomada, ſecundũ prioris abſtinentiae obſeruantiam, a quinta feria incipiatur, & in ſabbato veſpere miſſa facta finiatur. *Gerunden. cap. 3.*

CAP. XIV.

Ad calcandam gentilium conſuetudinem patres noſtri ſtatuerunt, priuatas in Kalend. Ianuarij fieri litanias. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP.

CAP. XV.

De conſe. d.3.c.15. Epiſcopi aduenięte natalis Domini die, adſtante populo, poſt lectionē euangelicā paſcha nuntient: & conuenientes in vnū vicinae eccleſiae per triduum cum pſalmis per ſanctorū baſilicas ambulantes celebrent litanias. Tertio autem die celebratis, hora nona, ſiue decima miſſis, dimiſſo populo, praecipiant quadrageſimae * ieiunijs ſeruire, & mediante quadrageſima ea viginti diebus baptizandos infantes ad exorciſmi purgationem offerre. *Bracaren.ij.cap.9.*

* ieiunia ſeruare

CAP. XVI.

Placuit etiam vniuerſis fratribus, vt in prima hebdomada noni menſis, hoc eſt ante diem dominicam, quae prima in ipſo menſe illuxerit, litaniae, ſicut ante aſcenſionem Domini ſancti Patres fieri decreuerunt, deinceps ab omnibus eccleſijs, ſeu parochijs celebrentur. *Lugdun cap.6.*

CAP. XVII.

Diſt.38. cap.2. Quando presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialem a ſuo ſacerdote accipiant, &c. ne per ignorantiam etiam in ipſis diuinis ſacramentis offendant: vt quando vel ad litanias, vel ad concilium venerint, rationem Epiſcopo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent. *Toletan.iv.cap.25.vide Arelat.ſub Carolo cap.4. Iuo lib.3.tit.2.cap.16.panor.& par.3.cap.129. decr.Anſel lib.7.cap.104.*

CAP XVIII.

A die iduum Decemb. litania triduo vbique annua ſucceſſione peragatur, & indulgentia delictorum lachrymis impetretur. Quod ſi dies dominica intereeſſerit, in ſequenti hebdomada celebretur, &c. *Toleta.vi.cap.2. confirmatur Tolet.vi.cap.2.*

CAP. XIX.

Quamquam priſcorum patrum conſtitutio, per totum annum, per ſingulorum menſium curſum, litaniarum votum decreuit perſoluendum; nec tamen ſpecialiter ſanxerit pro quibus cauſſis id ipſum peragendum, &c. In commune ſtatuentes decernimus, vt deinceps per totum annum in cunctis duodecim menſibus per vniuerſas Hiſpaniae, & Galliarum prouincias, pro ſtatu eccleſiae Dei, pro incolumitate Principis noſtri, atque ſaluatione populi, & indulgentia totius peccati, & a cunctorum fidelium cordibus expulſione diaboli eaomologeſis votis gliſcentibus celebretur, &c. *Tolet.xvij.cap.6.*

CAP. XX.

Venimus in ciuitatem Moguntiam, ibique pariter adunati Epiſcopi, primitus cum litanijs, tridnanum celebrauimus ieiunium, &c. *Magunt. conc.in praefatione ad Carolum Auguſtum.*

CAP. XXI.

Litaniae graeco nomine appellantur, quae latine dicuntur rogationes. Inter λιτανείας autem, & ἐξομολογήσεως hoc differt, quod eaomologeſes pro ſola peccatorum confeſſione agantur; litaniae vero indicantur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. Sed iam nunc vtrumque vocabulum ſub vna dignatione habetur. *Magunt.cap.32.Iſidor.lib.6.etymolog.cap.vlt. in fine.*

CAP. XXII.

Placuit nobis, vt litania maior obſeruanda ſit a cunctis Chriſtianis diebus tribus, ſicut legendo reperimus, & ſicut ſancti patres noſtri inſtituerunt: non equitando, nec pretioſis veſtibus induti, ſed diſcalceati, cinere & cilicio induti, niſi infirmitas impedierit. *Magunt.cap.33. Capitul.lib.5. cap.85. Iuo par.4. cap.39.decr. Burch.lib.13.cap.6.*

CAP. XXIII.

Conſtituimus, vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obſeruentur, id eſt, menſe Martio, hebdomada prima, & feria quarta, & ſexta, & ſabbato veniant omnes ad eccleſiam hora nona cum litanijs ad miſſarum ſollemnia. *Magunt. cap. 34. Capitul. lib.5. cap.86. Burch. lib.13. cap.2. Iuo lib.2.tit.14. cap.7. panor. & par.4.cap.35.decr.* *Diſt.76. cap.2.*

CAP. XXIV.

De litania quoque maiore, atque de rogationibus ventilatum eſt: ſed communi conſenſu ab omnibus electum, atque decretum, iuxta morem Romanum vij. Kal. Maij; illam celebrationem, ſecundum conſuetudinem noſtrae eccleſiae * omittendam. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou.par.2.cap.10.Vide Burch.lib.13.cap.6. Iuo par.4.cap.39.decr.*

* non omitt. ſ.

CAP. XXV.

De ieiunijs, quae indicebantur, & de litanijs, & orationibus, quae fiebant, cum celebrabantur concilia. *Vide Magunt. ſub Rabano in princip. Meten. cap. vlt. Tribur. in princip.*

CAP. XXVI.

Vbi Deus parcere (*Conſtantinopolitanis*) clementer dignatus eſt, reuelauit beato Proclo Triſagiū acclamare: cum ipſi ad propulſandam iram litanias facerent, &c. *Aſclepiad. Traliar. Epiſcop. ad Petrum Antioch. Epiſcop. recitata in v.ſyno.gener.ij.CP.actio.1.vid.lib. xix. tit.20.*

CAP. XXVII.

Narſes, & Pelagius Papa conſilio inito, data litania a ſancto Pancratio cum hymnis & canticis ſpiritualibus venerunt ad S.Petrum Apoſtolum. *Ex Pontifical.*

CAP. XXVIII.

Honorius fecit cōſtitutum in eccleſia, & decreuit, vt omni hebdomada ſabbati die exeat litania a beato Apollinare, & ad Beatum Petrum Apoſtolum cum hymnis, & canticis populus omnis occurrere deberet, &c. *Ex Pontifical.*

CAP. XXIX.

A domino Papa Gregorio iuniore litaniae crebro fiebant (*contra Tyberis inundationem*) cumq. in oratione & litanijs perſiſteret, per octauam iam diem miſertus Deus aquam amouit, & fluuius ad proprium reuerſus eſt alueum. *Ex Pontific.*

T 2 CAP.

CAP. XXX.

Collectis in vrbem Toletanam ex prouincijs diuerſis Epiſcopis, adhortationis extitit inſtantia, vt tempore congruo, haec religionis per eorum ſententiam inſtitueretur obſeruantia, vt a die Idus Decemb. ſecundum quod eorum decreuit ſanctitas, litaniae per omnes regni noſtri prouincias omni debeant celebrari deuotionis cura. Quocirca tam ſacratiſſimae electioni, & omni deſiderio amplectendae regali auctoritate fauentes; &c. Decernimus, vt in triduo conſcripto, iuxta quod reuerentiſſimorum virorum continet decretum, ab omni anima Chriſtiana celorum domino humilitatis ſatisfactio dependatur. *Edictum Regis Chinthilae apud Toletanum v.*

LIBER XXII.

De Baptiſmo.

De catechizandis catechumenis. Tit. I.

CAP. I.

Diſt. 48. cap 1. ANTEQVAM quis baptizetur, docendus eſt; non ſtatim poſt gentilitatis cōuerſionem eſt baptizandus. Multo minus eſt ſtatim ordinandus Epiſcopus; cum dicat Apoſtolus: Non neophytus, ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli. *Nicaenum cap. 2. Mart. Bracar. cap. 22. Iuo in prologo panor. & decret.* (1. Tim 3.)

CAP. II.

Eunomianos, & Montaniſtas, qui hic dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui eundem eſſe Patrem, & Filium opinantur, &c. quicumque ex his rectae fidei aſcribi volunt, vt * Graecos admittimus: & primo quidem die ipſos chriſtianos facimus, ſecundo catechumenos, &c. & ſic eos catechizamus, ſiue initiamus; & curamus, vt longo tempore verſentur in eccleſijs, & audiant ſcripturas, & tunc eos baptizamus. *Conſtantinopolitanum cap. 7.* G.

* paganos

CAP. III.

Quoſdam ex vobis comperi eſſe Apoſtolicae traditionis oblitos, &c. Ac ſine vllis ſpiritualium eruditionibus praeparationum ita rudibus, & imperitis tradere ſacramentum baptiſmi, vt circa renouandos nihil doctrina eccleſiaſtica, nihil in exorciſmis impoſitio manuum, nihil ipſa ieiunia, quibus vetus homo deſtruitur, operentur, &c. Admonemus igitur, & non ſine periculo ſtatus eorum, qui haec faciunt, proteſtamur, vt ab hac praeſumptione ceſſetur. *Leo epiſt. 78. ad Epiſcop. per Campan. Samnium, & Picenum conſtitutos. cap. 1.*

CAP. IV.

Haeretici, qui conuertuntur, vt Nouatiani, Photiniani, vel Teſſareſcaedecatitae, & catechumeni, aut credentes apud eos, non ante ſuſcipiantur, quam anathematizent omnem haereſim, eam praeſertim, in qua detinebantur: & qui apud eos appellantur credentes (πιστοὶ G.) poſtquam didicerint ſymbola fidei, vncti ſancto chriſmate communicent ſanctis myſterijs (*ſacramentis* L.) *Laodicen. cap. 7. vide Laodicen. cap. 47. infra de aegrotis qui baptiſmum ſuſcipiunt. cap. oportet.*

CAP. V.

Oportet baptizandos fidem diſcere, & quinta feria hebdomadae (*magnae*) Epiſcopo, vel presbyteris referre. *Laodic. cap. 46. Trull. 79. Mart. Bracar. cap. 49. refert Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 6. Capitul. lib. 7. cap. 404. Anſel. lib. 9. cap. 16. Burch. lib. 4. cap. 9. Iuo par. 1. cap. 204. decr.* De conſe. d. 4. c. 58. baptizandos. & c. 59. non liceat.

CAP. VI.

Catechumeni doceantur ſymbolum. *Brac. ij. cap. 1. vide tit. de his qui catechumenos docent. cap. Epiſcopi.*

CAP. VII.

In primordio ſanctae Dei eccleſiae, nemo ad perceptionem ſacroſancti baptiſmatis admittebatur, niſi prius & fidei, & baptiſmatis ſacramento fuiſſet inſtructus. Quod verba beati Pauli Apoſtoli probant ita ſcribentis. An ignoratis, inquit, fratres, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? &c. Verum quoniam fides Chriſti vbique pollet; & paruuli de Chriſtianis parentibus nati, antequam ad intelligibilem aetatem veniant, baptiſmatis ſacramenta percipiunt; neceſſe eſt, vt quod imbecillis aetas nequiuit, intelligibilis diſcere ſatagat. *Pariſ. ſub Ludouico & Lothario lib. 1. cap. 6.* Rom. 6.

CAP.

CAP. VIII.

Hi qui fidem Chriſti expetunt, & prouectae aetatis exiſtunt, priuſquam ad baptiſmum accedant, inſtruendi ſunt, & fidei, & baptiſmatis ſacramento. *Pariſienſ. lib. 1, cap. 54.*

CAP. IX.

De conſe. Non liceat ante duas ſeptimanas Paſchae,
d.4.c.59 ſed ante tres ad baptiſmum ſuſcipere aliquem. Oportet autem, vt in ipſis diebus hi, qui baptizandi ſunt, ſymbolum diſcant, & in quinta feria nouiſſimae ſeptimanae, hoc Epiſcopo, vel presbytero reddant. *Mart, Bracaren. cap.49.*

CAP. X.

Proſtrati genibus ipſius (*loquitur de quibuſdam Iudaeis*) veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium; quos ſuſcipiens beatus Antiſtes cum ſuis clericis per dies plurimos de diſciplina erudiuit chriſtiana. Ad vltimum vero catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerauit eos. *Athanaſius in ſermone de imagine Chriſti Berytenſi.vy. ſyn. actio.4.poſt princ.*

CAP. XI.

Conſtitutum eſt, vt nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque a lauacro fontis alium ſuſcipiat; neque coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum aetas minime perduxit. *Theodulphus ad presb. Aurelian. cap,22.*

De iis, qui catechumenos docent. Tit. II.

CAP. I.

QVi catechizant, id eſt, qui verbo inſtruunt incipientes, primo oportet, quod ipſi inſtructi ſint, de anima e-
8.q.1.c. nim agitur hominum; &c. [oportet eum, qui
22. docet, & inſtruit animas rudes, eſſe talem, vt pro ingenio diſcentium ſemetipſum poſſit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe praecipue apprime eſſe eruditus, & doctus, irreprehenſibilis, maturus, impauidus. *Clemen. epiſt.1. ante med.*

CAP. II.

Viduae, vel ſanctimoniales, quae ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur; tam inſtructae ſint ad officium, vt poſ-
*aperto ſint * apto, & ſano ſermone docere imperitas, & ruſticas mulieres, tempore, quo baptizandae ſunt; qualiter baptizatori interroganti reſpondeant, & qualiter accepto baptiſmate viuant. *Carthaginenſe iv. cap. 12. L.*

CAP. III.

Epiſcopi viſitantes eccleſias, & dioeceſes 10.q.1.c.
diſcutiant clericos, quomodo ordinem ba- placuit.
ptiſmi teneant, &c. & doceant ignaros. & 12.
hoc modis omnibus praecipiant, ſicut anti- De conſe.
qui canones iubent, Vt ante dies viginti ba- d.4.c.55.
ptiſmi, ad purgationem exorciſmi concurrant catechumeni, in quibus viginti diebus omnes catechumeni ſymbolum, quod eſt Credo in Deum Patrem omnipotentem, ſpecialiter doceantur. *Bracaren.ij.cap.1.Burch.lib. 1. cap.85.& lib.4.cap.8. Iuo par.1.cap.75.& cap.203. & par.5.cap.191.decret. & lib.1.tit. 2.cap.32. panor.*

De catechumenis, qui in peccata inciderunt. Tit. III.

CAP. I.

DE catechumenis lapſis placuit, vt triennio audiant tantum, & poſtea orent cum catechumenis. *Nicaen. cap. 14.* G. 13. *L.*

CAP. II.

Catechumenus ingrediens in eccleſiam, & in ordine catechumenorum ſtans, ſi peccet, genu inclinato audiat; ſi audiens peccet, eiiciatur. *Neocaeſar. cap. 5. Burchardus lib. 4. cap. 20. Iuo par. 1. cap.215. decreti.*

CAP. III.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa feminas catechumenas erit obſeruandum. Quod ſi fuerit fidelis, *aliàs cum
quae ducitur ab eo, qui vxorem inculpatam eiecerit il-
reliquit, * & cum ſcierit illum ſeparatum lum ab vxo-
ab vxore, quam ſine cauſa reliquit, placuit re, in fine
huiuſmodi in fine dari communionem. *Eli-* danda eſt
ber. cap.10. cõmunio.

CAP. IV.

Qui aliquando fuerit catechumenus per infinita tempora, & numquam ad eccleſiam acceſſerit, ſi eum de clero quiſquam agnouerit voluiſſe eſſe chriſtianum, aut teſtes aliqui extiterint fideles: placuit ei baptiſmum non negari, eo quod in vetere homine deliquiſſe videatur. *Eliber. cap.45.*

CAP. V.

Si augur, aut pantomimus credere voluerint, prius artibus ſuis renuntient, & tunc ſuſcipiantur: ita vt vlterius non reuertantur. Si fecerint, proiiciantur ab eccleſia. *Eliberit. cap.62. vide Carthagin. cap. 64.* G.

CAP. VI.

Catechumena ſi per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari. *Eliber.cap.68.*

CAP. VII.

596.c.6 Si catechumenus delator fuerit, poſt quinquennium admittatur ad baptiſmum. *Eliber.cap.73. Burch. lib.6. cap.27. Iuo par. 10. cap.156. decr. Capitul. lib.5. cap.244. & lib.7. cap.160. in addit.*

De praeparatione quam poſtulat baptiſmus. Tit. IV.

CAP. I.

SI quis fidelis voluerit exiſtere, & deſiderat baptizari, exutus prioribus malis, de reliquo pro bonis actibus haeres bonorum caeleſtium ex geſtis proprijs fiet. Accedat autem, qui vult ad ſacerdotem ſuum, & ipſi det nomen ſuum, atque ab eo audiat myſteria regni caelorum, ieiunijs frequentibus operam impendat, ac ſemetipſum in omnibus probet, vt tribus menſibus iam conſummatis, in die feſto poſſit baptizari. *Clem. epiſt.3. poſt princ. Burch. lib.4. cap.15. Iuo par. 1. cap.210. decr.*

CAP. II.

In paſchate tantum, & pentecoſte ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta; his dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſq. orationibus, atque ieiunijs fuerint expiati; quatenus Apoſtolica impleatur il-
1.Cor.5. la praeceptio, vt expurgato fermento veteri, noua incipiat eſſe conſperſio. *Syric. epiſt. 1. cap.2.*

CAP. III.

In baptizandis electis, qui ſecundum Apoſtolicam regulam, & exorciſmis ſcrutandi, & ieiunijs ſanctificandi, & frequen-
De conſe. tibus ſunt praedicationibus imbuendi, duo
d. 4. duo. tantum tempora, id eſt, Paſcha, & Penteco-
c.12. ſten eſſe ſeruanda. *Leo epiſtula 4. cap. 6. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 10. panor. & par. 1. cap. 39. decret.*

CAP. IV.

Baptizandi nomen ſuum dent, & diu ſub
De conſe. abſtinentia vini, & carnium, ac manus im-
d.4.c.60. poſitione, crebra examinatione baptiſmum percipiant. *Carthaginenſe iv. cap. 85. Burchard. lib. 4. cap. 81. Iuo par. 1. cap. 206. decreti.*

CAP. V.

De conſe. Neophyti aliquamdiu a lautioribus epulis,
d.5.c.31. & ſpectaculis, vel coniugibus abſtineant. *Carthag. iv. cap. 86. Burch. lib. 4. cap. 12. Iuo par. 1. cap. 207. decr.*

CAP. VI.

Proſtrati genibus ipſius (*Iudaei quidam*) veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium, quos ſuſcipiens beatus Antiſtes cum ſuis clericis, per dies plurimos de diſciplina erudiuit chriſtiana. Ad vltimum vero catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerauit eos. *Athan. in ſermo. de imagine Chriſti Berytenſi. vij Synod. actio.4. poſt princ.*

Varia de Cathecumenis. Tit. V.

CAP. I.

ORat eccleſia, vt catechumeni ad regenerationis ſacramenta perductis, caeleſtis aula miſericordiae reſeretur. *Caeleſtin. epiſt.1. cap.11.*

CAP. II.

Flamines, ſi fuerint catechumeni, & ſe a ſacrificiis abſtinuerunt, poſt triennij tempora ad baptiſmum admittantur. *Eliberit. cap. 4.*

CAP. III.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi, & fieri chriſtianos. *Eliberitanus cap. 39.*

CAP. IV.

Qui ad primam credulitatis fidem accedunt, ſi bonae fuerint conuerſationis, intra biennium temporis placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere, niſi infirmitate compellente coegerit ratio, vel ſocio ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti. *Eliber. cap. 42.*

CAP. V.

Meretrix, quae aliquando fuerit, & poſtea habuerit maritum, ſi poſtmodum ad credulitatem venerit, incunctanter placuit eſſe recipiendam. *Eliber. cap. 44.*

CAP. VI.

Per ſollemniſſimos paſchales dies, ſacramentum catechumenis non detur, niſi ſolitum ſal. quia ſi fideles per illos dies ſacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutari. *Carthag. iij. cap. 5. Burch. lib. 4. cap. 17. Iuo par. 1. cap. 212. decret.*

CAP. VII.

Epiſcopus nullum prohibeat ingredi ec- De conſe.
cleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, d.1.c.66.
ſiue haereticum, ſiue Iudaeum vſque ad miſſam catechumenorum. *Carthag. iv. cap. 84. Burch. lib. 3. cap. 28. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 14. panor. & par. 3. cap. 23. decret. Caeſar. lib. 4. cap. 91.*

CAP.

CAP. VIII.

Quod oporteat ſeorſum, primum poſt allocutiones Epiſcoporum, orationes ſuper cathecumenos celebrari. Et poſtquam cathecumeni egreſſi fuerint, ſuper eos, qui ſunt in paenitentia, precem fieri. *Laod. cap. 19.*

CAP. IX.

De conſe. d. 4. c. 93. Iudaei, ſi ad legem catholicam venire voluerint octo menſes inter cathecumenos eccleſiae limen introëant, &c. Sed ſi in periculo fuerint, & deſperati, baptizentur. *Agath. cap. 34. Burch lib. 4. cap. 81. Iuo par. 1. cap. 275. decret, & lib. 1. tit. 2. cap. 64. panor.*

CAP. X.

35. q. 2. c. 8. de inceſtis. Inceſtos inter cathecumenos vſque ad legitimam ſatisfactionem manere, & orare praecipimus. *Agath. cap. 61. Burch. lib. 7. cap. 5. Iuo par. 9. cap. 14.*

CAP. XI.

Energumenis cathecumenis, in quantum vel neceſſitas exegerit, vel oportunitas permiſerit, de baptiſmate conſulendum. *Arauſ. cap. 15. Burch. lib. 4. cap. 54. Iuo par. 1. cap. 248. decret.*

CAP. XII.

non legi in eccleſia al. Placuit cathecumenis* legi euangelia apud omnes prouinciarum noſtrarum eccleſias. *Arauſ. cap. 18.*

CAP. XIII.

Cathecumeni nonnumquam admittendi ſunt etiam inter domeſticas orationes. *Arauſ. cap. 19. Alias.* Ad baptiſterium cathecumeni numquam admittendi. *Ibid. Burch. lib. 4. cap. 18. Iuo par. 1. cap. 213. decr.*

CAP. XIV.

Segregandi, informandiq. ſunt cathecumeni, vt ſe reuocent; & ſignandos, vel benedicendos ſemotim offerant eos fideles. *Arauſ. cap. 20. Alias,** Ad fidelium benedictionem, etiam inter domeſticas orationes, in quantum caueri poteſt, ſegregandi, informandique ſunt, vt ſe reuocent. Ad ſignandos, vel benedicendos ſemote offerant. *Ibid. Burch. lib. 4. cap. 19. Iuo par. 1. cap. 214. decr.*

*al. a fidelium benedictione

CAP. XV.

35. q. 2. de his c. 9. Qui ſe inceſtus pollutione commaculant, & in peccato perſeuerant, vſque ad miſſam tantum cathecumenorum in eccleſia admittantur. *Ilerd. cap. 4. refert Colon. ſub Carolo iij. cap. 6. Raban. cap. 2. de paenit. Burch. lib. 7. cap. 3.*

CAP. XVI.

Antiquos canones relegentes cenſuimus, vt ſacroſancta euangelia, ante munerum illationem in miſſa cathecumenorum in ordine lectionum poſt Apoſtolum legantur: quatenus ſalutaria praecepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis, non ſolum fideles, ſed etiam cathecumeni, ac paenitentes, & omnes, qui e diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum predicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent. Hiſp. cap. 1.*

CAP. XVII.

Cathecumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis, non oblationis commemoratio, neq. pſallendi impendatur officium. *Brac. cap. 35.*

CAP. XVIII.

Baptiſterii, & cathecumenorum ventilata eſt ratio, vt ſacerdotes plenius intelligerent, qualiter condignis ordinibus efficerent chriſtianum. *Rem. cap. 7.*

CAP. XIX.

Si puellus cathecumenus, vt pote annorum ſeptem, vel homo etiam perfectus, dum fieret oblatio, oportune adfuerit, eiuſque neſcius particeps factus ſit, quid debet de eo fieri? Reſpondeo debet illuminari: a Deo enim vocatus eſt. *Timotheus Epiſcop. Alexandr. in reſponſis cap. 1.*

Sacerdotes habeāt cognita ea, quae pertinent ad baptiſmi ſuſceptionem. Tit. VI.

Vide lib. vi. tit. ix. quibus adde.

CAP. I.

NVllus cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticae deinceps percipiat gradum, qui nō totum pſalterium, vel canticorum vſualium, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerit ſupplementum. *Tolet. viij. cap. 8.*

CAP. II.

Epiſcoporum ſit magna ſollicitudo presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renunciandum, quidue credendum ſit. *Turon. ſub Carolo. cap. 18. Magunt. ſub Raban. cap. 3.*

Vide cap. baptiſterij. tit. praeced.

Diſcant Chriſtiani myſterium baptiſmatis. Tit. VII.

CAP. I.

IN primordio ſanctae Dei eccleſiae, nemo ad perceptionem ſacroſancti baptiſmatis admittebatur, niſi prius, & fidei, & baptiſmatis ſacramento fuiſſet inſtructus, &c. Verum quoniam fides Chriſti vbique pollet, & paruuli de chriſtianis parentibus nati, antequam ad intelligibilem aetatem veniant, baptiſmatis ſacramenta percipiunt; neceſſe eſt, vt quod imbecillis aetas nequiuit, intelligibilis diſcere ſatagat. quod, quia ab vſu chriſtianae religionis propter quorundam incuriam receſſit, quantae eſt negligentiae, quantique diſcriminis, ſatis dici non poteſt. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 6.*

CAP. II.

Valde periculoſum eſt, & a religione chriſtiana alienum, quod poſt tanti doni perceptionem (*loquitur de baptiſmo*) vnuſquiſque

fidelis,

fidelis, cum ad intelligibilem aetatem venit, myſterium baptiſmatis diſcere, & intelligere, negligit, atque eo intellecto, ſecundum illud viuere non ſatagit. Quod periculum, & ad negligentiam pertinere ſacerdotum, qui id ſolerter debent annuntiare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere, & adimplere paruipendunt, nulli dubium eſt. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. III.

Sicut ſtudendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, & Deo opem ferēte, operibus compleant: ita nihilominus procurare debent, vt abrenuntiationes, quas in diabolum, ſuaque opera, eiuſque pompas fecerunt, intelligant; & his intellectis, ne ad eas denuo redeant, ſollicite inuigilent. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 10.*

Nemo baptizetur inuitus. Tit. VIII.

Vide lib. xii, tit. i. & xvij. quibus adde.

CAP. I.

De conſe. d. 4. c. 75. aegrotian-tes. SI aegroti reſpondere nequeunt, tunc baptizentur cum eorum voluntatis teſtimonium, ſui ſuo periculo dederint. *Carth. c. 45. G. Carth. iij. c. 34. L. Affric. c. 12. L. Burch. lib. 4. c. 36. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 7. panor. & par. 1. cap. 123. & 230. decret. Caeſaraguſt. lib. 12. cap. 36.*

CAP. II.

Hoc tempore lex data eſt, vt libera voluntate vnuſquiſque chriſtianitatis augmentum ſuſcipiat. *Carth. cap. 109. G. Africa. cap. 75. L.*

CAP. III.

26. q. 6. c. qui rece-dunt. 7. in fin. Subito obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt, baptizari, aut paenitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis praeteritae teſtimonium aliorum verbis habet, aut praeſentis in ſuo nutu. *Arauſ. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 38. Iuo par. 1. c. 232. decret.*

De abrenuntiatione, quae fit in baptiſmo. Tit. IX.

CAP. I.

De conſe. d. 3. c. 22. in fin. IPſis, *(qui baptizātur)* quod in baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum: ne infideles, ſed fideles inueniantur. *Victor. ep. 1 poſt princ. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 192. decr. in fin.*

CAP. II.

Omnes, qui chriſtianitatem ſuſcepiſtis, & a Chriſto vocabulum chriſtiani ſumpſiſtis, ne in aliquo chriſtianitatem veſtram irritam faciatis; ſed ſponſionem, quam Domino in baptiſmo feciſtis, firmiter teneatis, ne reprobi, ſed condigni coram eo inueniamini. *Vrban. epiſt. vnic. ante fin.*

CAP. III.

Epiſcoporum ſit magna ſollicitudo, presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renuntiandum, quidue credendum ſit. Renuntiatur ergo diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius. Opera eius intelliguntur, & ſunt: homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia; quae nimirum diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrentur. Pompae vero eiuſdē ſunt: ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima, quae ex his oriri videntur. *Turon. ſub Carolo, c. 18. Magunt. ſub Raba. cap. 3.*

CAP. IV.

Oportet omnes, qui iuxta Apoſtolum in Chriſto baptizati ſumus, Chriſtumque induimus in nouitate vitae ambulare, ſemperque ante oculos ponere pactū, quod cum Domino in baptiſmate fecimus: vbi abrenuntiauimus Satanae, & omnibus pompis eius. Quod pactum tunc irritum fit, cum in fide quis permanendo, vitijs; aut a fide exhorbitando idolorum cultibus, aut haereſum erroribus implicatur. *Aquiſg. cap. 114.* Rom. 6.

CAP. V.

Pactum, quod cum Deo in baptiſmate fit, a multis ex toto, a multis ex parte tranſgreditur: ex toto quippe tranſgreditur, quando quis poſt acceptam baptiſmatis gratiam, aut ad infidelitatem, aut ad haereſim, aut certe ad ſchiſma prolabitur. Ex parte vero quando quis aut ad ſuperbiam, aut ad inuidiam, aut ad cetera vitia ſpiritualia, quae ex radice ſuperbiae prodeunt, labitur, &c. Cōſtat igitur vnumquemque fidelem Deo in baptiſmate duarum pactionum nexibus ſe obligare: altera, qua abrenuntiare diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius: altera, vero qua ſe in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum credere profitetur. Vnde etiam ſub eiuſdem ſanctae Trinitatis inuocatione, baptiſmatis gratiam conſequitur. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. VI.

Studendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, &c. vt ab renuntiationes, quas in diabolum, ſuaque opera, eiuſque pompas fecerunt, intelligant, &c. Abrenuntiare igitur diabolo, eſt, penitus eum reſpuere, ſpernere, reijcere, eique contradicere, ſeque, & vnumquemque ab eo alienare, ſiue aliud quid, quod hoc verbo in hoc ſenſu exprimi poteſt. Opera eius ſunt, quae vtique operibus Saluatoris cōtraria exiſtunt: Primum ſuperbia, &c. Haec, & his ſimilia ſunt, quae vnuſquiſque fidelis tempore baptiſmatis a ſe reiecit, Chriſtoque ſe mancipauit, pactumque cum Deo fecit, ne penitus ad ea, quibus abrenunciauit, rediret. Verum ſi iura humanae pactionis firmiter conſeruantur, fixius tamen, atque feruentius, iura tanti pacti, quae cum Deo facta ſunt, inuiolabiliter ſunt obſeruanda. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 10.*

CAP.

CAP. VII.

Renunciatur *(in baptiſmo)* diabolo, & operibus eius. Opera vero diaboli, opera carnis eſſe intelliguntur: quae ſunt homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quae diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrentur. Pompae vero eiuſdem ſunt ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima, quae ex his oriri videntur, *Magunt. ſub Rabano cap. 3.*

CAP. VIII.

Baptizati renuntiant ſatanae, & angelis eius. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphilia cap. 27.*

De materia baptiſmi. Tit. X.

CAP. I.

Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. *Chriſt. apud Ioan. cap. 3. nu. 5.*

CAP. II.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos, &c. *Chriſtus Matt. c. vlt. nu. 19.*

CAP. III.

Aperiens Philippus os ſuum, & incipiens a ſcriptura iſta euangelizauit illi Ieſum, & dum irent per viam venerunt ad quandam aquam. Et ait Eunuchus: ecce aqua, quid prohibet me baptizari? dixit autem Philippus: ſi credis ex toto corde, licet. & reſpondens ait: credo Filium Dei eſſe Ieſum Chriſtum: & iuſſit ſtare currum, & deſcenderunt vterque in aquam Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum. *Act. 8. num. 35. & ſeq.*

CAP. IV.

Reſpondit Petrus: Nunquid aquam quis prohibere poteſt, vt non baptizentur ij, qui Spiritum ſanctum acceperunt, ſicut & nos? & iuſſit eos baptizari in nomine Domini Ieſu Chriſti. *Act. 10. num. 47.*

CAP. V.

Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans eam lauacro aquae in verbo vitae, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, vt ſit ſancta, & immaculata. *Paul. Ephеſ. 5. nu. 25.*

CAP. VI.

Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aſperſi corda a conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda. *Paul. ad Hebr. cap. 10.*

CAP. VII.

cap. 1. de ſum. Trinit. Greg. ix. & in coll. 4.

Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduae Trinitatis, videlicet Patris, & Filij, & Spiritusſancti conſecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis, in forma eccleſiae, a quocumque rite collatum, proficit ad ſalutem. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 1.*

CAP. VIII.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus nomine trinae beatitudinis inuocato, &c. *Clem. epiſt. 3. poſt princ.*

CAP. IX.

De conſe. d. 4. c. 22. celebritatem.

Si neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes quocunque loco, vel momento, vbicumq. euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione clarificata baptizentur. *Victor. epiſt. 1. in prin. Burch. lib. 4. c. 3. Iuo par. 1. cap. 198. decr. Anſelm. lib. 9. cap. 60.*

CAP. X.

Aquam baptiſmi benedicimus, & oleum vnctionis. *Baſil. ad Amphilochium. de Spiritu ſancto, cap. 27.*

CAP. XI.

Conſtituit *(Victor)* vt neceſſitate faciente, vbicumque inuentus fuiſſet quicumque hominum ex gentibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, ſiue in ſtagno, baptizaretur: tantum chriſtianae credulitatis confeſſione declarata, integer efficeretur chriſtianus. *Damaſ. in Victor.*

De forma baptiſmi. Tit. XI.

CAP. I.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. *Chriſtus apud Math cap. vlt. num. 19.*

CAP. II.

De ſum. Trinit. c. 1. Greg. ix. & in 4. coll.

Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduae Trinitatis, videlicet Patris, & Filij, & Spiritus ſancti conſecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis in forma eccleſiae, a quocumque rite collatum proficit ad ſalutem. Et ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram paenitentiam ſemper poteſt reparari. *Innoc. iij. in conc. Later. cap. 1.*

CAP. III.

Matt. 28.

Si Epiſcopus, vel presbyter iuxta Domini conſtitutionem non baptizauerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; ſed in tribus ſine principio, vel in tribus Filijs, vel in tribus Spiritibus ſanctis, deponatur. *Apoc. cap. 49. vid. cap. 50. Burch. lib. 4. cap. 22. Iuo par. 1. cap. 217. decret.*

CAP. IV.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus, nomine trinae beatitudinis inuocato, &c. *Clem. epiſt. poſt princip.*

CAP. V.

In Patre, & Filio, & Spiritu ſancto baptizamur, & non in Archangelorum nominibus; ſicut haeretici, aut Iudaei, aut gentiles dementes faciunt. *Damaſ. epiſt. 1. in fine, ex Theodorito lib. 5. cap. 11. hiſt. eccl. & Caſſiod. hiſt. trip. lib. 9. cap. 16.*

CAP.

CAP. VI.

1. q. 1. c. 73. Arianis ſolum baptiſma ratum eſſe permittimus: quod vtique in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti perficitur: nec Spiritum ſanctum eos habere ex illo baptiſmate, illiſque myſterijs arbitramur. *Innocentius epiſt. 18. c. 3. Iuo lib. 3. tit. 10. cap. 2. panor. Anſelm. lib. 9. cap. 58. Caeſaraug. lib. 13. cap. 50. Tarrac. lib. 1. cap. 27.*

CAP. VII.

A Paulianiſtis venientes baptizari praecipiuntur, non ab alijs, &c. Denique baptizatos Act. 8. rite ab Euangeliſta Philippo Petrus, & Ioannes ſola manus impoſitione conſumant: illos Act. 19. vero, quos Apoſtolus Paulus Ioannis baptiſmate baptizatos repererat, interrogauit, an Spiritum ſanctum accepiſſent: fatentibuſque ſe ne illud quidem nomen audiſſe, iuſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos illo dono iterari non poſſe, & aliter ſola aqua lotos, baptizari in nomine Patris, & Filij, & Spiritus 1. q. 1. c. 53. ſancti, &c. quia Paulianiſtae in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti minime baptizant. *Innoc. epiſt. 22. cap. 5.*

CAP. VIII.

Mat. c. 28 Dominus Ieſus Chriſtus poſtea quam reſurrexit a mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes eccleſiarum praeſules dicebantur, & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi dicens: Euntes ergo nunc docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. *Leo epiſt. 4. cap. 3.*

CAP. IX.

Dominus Ieſus Chriſtus deſignans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptiſma celebrari dixit: Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spi- Mat. 28. d ritus ſancti, &c. Si quis Epiſcopus, aut presbyter iuxta praeceptum Domini non baptizauerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ſed in vna perſona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus Patribus, aut in tribus Filijs, aut in tribus Paracletis proiiciatur de eccleſia Dei. *Vigil. epiſt. 1. cap. 6.*

CAP. X.

De conſe. d. 4. c. 44. Ab antiqua patrum inſtitutione didicimus, vt quilibet, qui apud haereſim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad ſanctam eccleſiam redeunt, aut vnctione chriſmatis, aut impoſitione manus, aut ſola profeſſione fidei ad De conſe. d. 4. c. 84. ſinum matris eccleſiae reuocentur, &c. [Hi vero haeretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, ſicut ſunt Bonoſiaci, & Cataphryges, quia & illi Chriſtum Dominum non credunt, & iſti ſanctum Spiritum peruerſo ſenſu quemdam prauum hominem Montanum credunt: quorum ſimiles multi ſunt, & alii tales, hi cum ad ſanctam eccleſiam veniunt, baptizantur; quia baptiſma non fuit, quod in errore poſiti in ſanctae Trinitatis nomine minime perceperunt *Greg. lib. 9. epiſt. 61. ad Quirinum Epiſcop. Iuo par. 1. cap. 153. Caeſar. lib. 12. c. 68.*

CAP. XI.

Quoſdam abſque interrogatione ſymboli ab adulteris, & indignis presbyteris, faſſus es, baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquũ morem eccleſiae: quia quiſquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizatus eſt, rebaptizari eum minime liceat; non enim in nomine baptizantis, ſed in nomine trinitatis huius gratiae donum percipit; & teneatur quod Apoſtolus dicit, Vnus Deus, vna fides, vnũ Ephes. 4. baptiſma. Doctrinam vero ſpiritalem talibus ſtudioſius, vt impertias, demandamus. *Greg. ij. epiſt. 4. ad Bonif. in med.*

CAP. XII.

Illi, qui baptizati ſunt per diuerſitatem, & declinationem linguarum gentilitaris, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis vnctionem confirmari. *Greg. ij. epiſt. 5. ad Bonif. in med.*

CAP. XIII.

Retulerunt quidam, quod fuerit in ea pro- De conſe. d. 4. c. 86. uincia ſacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, diceret: Baptizo te, in nomine Patria, & Filia, & Spiritusſancta, &c. Si ille, qui baptizauit non errorem introducens, aut haereſim, ſed pro ſola ignorantia Romanae locutionis infringendo linguam, vt ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, vt denuo baptizentur: quia quod tua bene compertum habet ſancta fraternitas, quicumque baptizatus fuerit ab haereticis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, nullo modo rebaptizari debeat, ſed per ſolam manus impoſitionem purgari debet. *Zacha. epiſt. 2. ad Bonif. in med. Burch. lib. 4. cap. 43. Iuo par. 1. cap. 237. Caeſar. lib. 12. cap. 64.*

CAP. XIV.

Si paruulos baptizauit (*loquitur de quodam Epiſcopo ſcelerato*) in nomine Trinitatis, dum ſacerdotio fungebatur, paruulorum baptiſma ſit confirmatum. *Zachar. epiſtul. 4. in med.*

CAP. XV.

De Arianis, qui propria lege ſua vtuntur, De conſe. placuit; ſi ad eccleſiam aliqui de hac haereſi, d. 4. c. 109 venerint, interrogent eos noſtrae fidei ſacerdotes ſymbolum, & ſi peruiderint in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto eos baptizatos, manus iis tantum imponantur, vt accipiant Spiritum ſanctum. quod ſi interrogati non reſponderint hanc trinitatem, baptizentur. *Arelaten. cap. 8.*

De Miniſtro baptiſmi. Tit. XII.

CAP. I.

SAcramentum baptiſmi, quod ad inuoca- cap. 1. de ſum. Trinit. Greg. ix. & in 1. coll. tionem indiuiduae trinitatis, videlicet Patris, & Filij, & Spiritus ſancti conſecratur in

aqua,

aqua,tam paruulis, quam adultis in forma eccleſiae, a quocumque rite collatum proficit ad ſalutem. *Innoc.iy.in conc.gener.Lateranen, cap.1,*

CAP. II.

16.q.1.c. 41. cunctis. Sine Epiſcopi iuſſu presbyter non baptizet. *Clem.epiſt.3.poſt med.Burcb.lib.2.cap.93. Iuo par.2.cap.123.& par.6.cap.90 decret.Caeſar. lib.4.cap.97.*

CAP. III.

De conſe. d.4.c.119 Presbyteris,ſeu extra Epiſcopum,ſeu praeſente Epiſcopo baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, &c. *Innoc.epiſt.1.cap.3. Burcb. lib.4.cap.69. Iuo lib.1.tit.3.cap.4. panor.& par.1.cap.263 decret. Anſel.lib.9.cap.25.*

CAP. V.

Diſt. 93. diaconos c.13. Abſque Epiſcopo, vel presbytero baptizare diaconi, non audeant, niſi praedictis fortaſſis officiis longius conſtitutis, neceſſitas extrema compellat: quod & laicis Chriſtianis facere plerumque conceditur. *Gelaſ. epiſt.1.cap.9. Burcb.lib.4.cap.57.Iuo par.1.cap.252.& par. 6.cap.99 decret.Anſel.lib.7.cap.54.*

CAP. VI.

Diſt. 19. ſecundum. c.8. Nullum de his,vel quos baptizauit Acacius, vel quos ſacerdotes, ſiue leuitas ſecundum canones ordinauit, vlla eos ex nomine Acacij portio laeſionis attingit, quo forſitan per iniquum tradita ſacramenti gratia, minus firma videatur. Nam & baptiſmum, quod procul ſit ab eccleſia, ſiue ab adultero, ſiue a fure fuerit datum ad percipientem munus peruenit illibatum: quia vox illa, quae per columbam ſonuit, omnem maculam humanae pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur. Ioan.1. Mat.3. Hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto, & igne. Nam ſi viſibilis ſolis iſtius radii, cum per loca foetidiſſima tranſeunt, nulla contactus inquinatione maculantur; multo magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, virtus nulla miniſtri indignitate conſtringitur. Ioan. 12. Nam & Iudas, cum fuerit ſacrilegus, atque fur, quidquid egit inter Apoſtolos, pro dignitate commiſſa, beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt. Declarante hoc ipſum Domino Mat. 23. manifeſtiſſima voce. Scribae, inquit, & Phariſaei ſuper cathedram Moyſi ſederunt; quae dicunt facite; quae autem faciunt, nolite facere. dicunt enim, & non faciunt. Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in eccleſia miniſter officio ſuo videtur operari; hoc totũ contineri, implente diuinitatis effectu, Ita ille, per quem Chriſtus loquitur Paulus affir- 1.Cor.3. mat. Ego plantaui, Apollo rigauit, ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, eſt aliquid: neque qui rigat; ſed qui incrementum dat, Deus. Adeo autem non quaeritur quis, vel qualis praedicet, ſed quem praedicet, vt inuidos etiam bene praedicare Chriſtũ confirmet, quomodo diabolus ipſe deiectus eſt, & hoc ipſo praedicare non deſinit. Ideo ergo & ipſe Acacius, cuius nomen dicimus eſſe reticendum, male bona miniſtrando, ſibi tantum nocuit. nam inuiolabile ſacramentum, quod per illum datum eſt, aliis perfectionem ſuae virtutis obtinuit, ei autem obfuit. Quod cum ita ſit, aliquorum in tantum ſe extendit curioſa ſuſcipio, vt imaginentur, prolato a Papa Felice iudicio, poſtea inefficaciter in ſacramentis, quae Acacius vſurpauit, egiſſe; ac perinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur. Meminerint in hac quoque parte ſimiliter tractatum praeualere ſuperiorem; quia non ſine vſurpatione nominis ſacerdotii adiudicatus hoc egit, in quo virtutem ſuam obtinentibus myſteriis, in hoc quoque aliis rea ſibi perſona non nocuit. *Anaſtaſ.y.ad Anaſtaſ. Auguſtum.epiſt.1.cap.7.& 8. Nicol.ad conſul.Bulg. cap.16. Iuo par.1.cap.151. decret.& epiſt.67. ad Bernar. Abbatem. Anſelm. lib.9.cap.62. Caeſar.lib.12.cap.63.*

CAP. VII.

Praeterea indicatis, quod quidam Graecus mentiens fateretur ſe presbyterum, cum non eſſet, ac per hoc plurimos in veſtra patria baptizaſſe, &c. Quamuis ipſe ſe ſacerdotem eſſe ſimulauerit, ſimulatio tamen eius, ſalutem plurimis contulit. Si quidem diuerſi fuere, qui diuerſo modo Chriſtum, ſed non propter Chriſtum annuntiabant. Sed ſiue occaſione, ſiue quomodocumque hunc annuntiarent, hos tamen non prohibebat Apoſtolus, qui ſolum, vt Chriſtus annuntiaretur, plurimum ſatagebat. Quia enim Chriſtus ordinauerat, vt qui euangelium annuntiaret, de euangelio viueret; ſi multi Chriſti praedicabant, vt commoda terrena adquirerent, ergo non erat Chriſtus in cauſſa, ſed auaritia. Rurſus quia multi euangelii praedicatores a fidelibus magnis honoribus efferebantur, nonnulli ideo Chriſtum praedicabant; vt ſimilia, & ipſi perciperent, ergo non erat Chriſtus in voto, ſed inuidia; ſed nemo iſtorum prohibitus eſt, quominus per hos Chriſtus annuntiaretur; nimirum cum & Iudas inter ceteros Apoſtolos a Domino miſſus, & miracula fecerit, & Chriſtum annuntiauerit, & in nomine eius plurimos baptizauerit. Itaque vt ſedis Apoſtolicae Praeſul ſcribit Anaſtaſius, non quaeritur quis, vel qualis praedicet, ſed quem praedicet. *Nicol, ad conſult.Bulg.cap.14.ex Anaſtaſ.y.ad Anaſtaſ.Imper.cap.7.*

CAP. VIII.

Porro interrogatis, vtrum homines illi; qui hoc ab illo baptiſma receperunt, chriſtiani ſint; an iterum baptizari debeant. Sed ſi in nomine ſummae, ac indiuiduae Trinitatis baptizati fuere, chriſtiani profecto ſunt, & eos a quocumque chriſtiano baptizati ſunt, iterato baptizare non conuenit. Quoniam vt iam nominatus Anaſtaſius Apoſtolicus Pontifex ad diſt.19.c. coaequiuocum ſuum ſcribit Auguſtum; & ba- 8 ſecundũ

pti-

ptiſmum, quod procul ſit ab eccleſia, ſiue ab adultero, vel a fure fuerit datum ad percipien tem omnus peruenit illibatum; quia vox illa, quae ſonuit per columbam, omnem maculam humanae pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur; hic eſt, qui baptizat, &c. Et reuera, quia ſecundum famoſiſſimum Apoſtolum, neque qui plantat, id eſt, catechizat, neque qui rigat, id eſt, baptizat, eſt aliquid; ſed qui incrementum dat Deus. Et ideo mali bona miniſtrando, non alijs, ſed ſibi detrimenti cumulum ingerunt. Ac per hoc certum eſt, quia quos ille Graecus baptizauit, nulla portio laeſionis attingit, propter illud, Hic eſt qui baptizat, id eſt, Chriſtus; & iterum Deus incrementum dat, ſubauditur, & non homo. *Nicol. ibid. cap. 15. Anaſtaſ. ij. ad Anaſtaſ. Aug. epiſt. vni. cap. 7.*

Ioan. 1. Matt. 3. 1. Cor. 3.

CAP. IX.

1. Reg. c. 21. Si Dauid eſſe ſe furioſum finxit, vt ſuam tantum ſalutem operari potuiſſet; quam noxam contraxit, qui tot hominum multitudinem quoque modo de poteſtate diaboli, & aeternae perditionis abſtraxit? maxime enim ſe ſacerdotem ſimulauerit, non tamen in baptizando egit, quod praeter ſacerdotem, in tam euidenti neceſſitate agere nullum oportet. Presbyterum vero, vt opinamur, id circo ſe finxit eſſe, quoniam iam ſenſerat, vobis fuiſſe ſuaſum, quod baptizandi miniſterium non niſi presbyteris tantum, eſſet indultum. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 16. Anaſtaſ. ij. epiſt. vnica cap. 7. Iuo par. 1. cap. 151. decr. Anſelm. lib. 9. cap. 62. Caeſar. lib. 12. cap. 63.*

CAP. X.

* viro. De conſe. d. 4. c. 24. A quodam * Iudaeo, neſcitis, vtrum Chriſtiano, an pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de his ſit agendum, conſulitis. Hi profecto ſi in nomine ſanctae Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt: vnum quippe, idemq. eſt vt ſanctus exponit Ambroſius: Conſtat eos non eſſe denuo bapizandos; ſed primum, vtrum Chriſtianus, an paganus ipſe *Iudaeus extiterit, vel ſi poſtmodum factus fuerit Chriſtianus inueſtigandum eſt. Quamuis non praetereundum eſſe credimus, quid beatus de baptiſmo dicat Auguſtinus. Iam ſatis, inquit, oſtendimus ad baptiſmum, qui verbis euangelicis conſecratur, non pertinere cuiuſquam, vel dantis, vel accipientis errorem, ſiue de Patre, ſiue de Filio, ſiue de Spiritu ſancto aliter ſentiat, quam doctrina caeleſtis inſinuat. Et iterum; ſunt etiam quidam ex eo numero, qui adhuc nequiter viuant, aut etiam in haereſibus, vel in gentilium ſuperſtitionibus iaceant; & tamen etiam illic nouit Dominus, qui ſunt eius. Namque in illa ineffabili praeſcientia multi, qui foris videntur, intus ſunt. & alio loco; Etiam corde tardiores, quantum exiſtimo, intelligunt baptiſmum Chriſti nulla peruerſitate hominis, ſiue dantis, ſiue accipientis, poſſe violari. & rurſus: poteſt tamen, ait, tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus. Sed quam pernicioſe tradere: ille autem cui tradit, poteſt ſalubriter accipere, ſi ipſe non ſeparatus accipiat. *Nicolaus ad conſulta Bulgar. cap. 104. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 22. panor. & lib. 1. cap. 148. decret. Caeſar. lib. 12. cap. 62.*

Act. 2. & 10. Lib. 1. de Spiritu ſancto, c. 3. * vir

CAP. XI.

Peregre nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem, qui lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in infirmitatis neceſſitate poſitum catechumenum; ita vt ſi ſuperuixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſſit. *Eliber. cap. 38.*

CAP. XII.

Si quis diaconus regens plebem, ſine Epiſcopo, vel presbytero aliquos baptizauerit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit, &c. *Eliber. cap. 77.*

CAP. XIII.

Mulier baptizare non praeſumat. *Carth. iv. cap. 100. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 18. panor. & par. 1. cap. 65. decret.* De conſe. d. 4. c. 20.

CAP. XIV.

Si diaconus, vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub paenitentis profeſſione ſubmouerint; hic quoque ſi alij defuerint, & cauſſa certae neceſſitatis exoritur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare. *Aurelia. cap. 12. alias 14. Iuo par. 6. cap. 308. & par. 15. cap. 68. decr.* Diſt. 50. c. 14.

CAP. XV.

Pro infirmitate, aut pro aliqua neceſſitate, illi presbyteri, quos Epiſcopus in ſua parochia conſtituerit, in qualicumque loco euenerit, licentiam habeant baptizandi. *Synod. apud Palat. Vernis. cap. 7.*

CAP. XVI.

Vt omnes presbyteri, qui in parochia ſunt, ſub poteſtate Epiſcopi eſſe debeant, & de eorum ordine nullus presbyter praeſumat in illa parochia baptizare, nec miſſas celebrare ſine iuſſione Epiſcopi, in cuius parochia eſt. *Synod. apud Palat. Vernis. cap. 8.*

De effectu baptiſmi, Tit. XIII.

CAP. I.

Qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit. *Chriſtus apud Marcum cap. vltimo. num. 16.*

CAP. II.

Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Paul. ad Galat. cap. 3. num. 27.*

CAP. III.

Baptiſma noſtrum non oculis *ſenſus conſiderandum eſt, ſed mentis. Aquam vides; vim Dei aquis * occultatam conſidera. namque in ſancto Spiritu, & igne nos eſſe *baptizatos, ſacri ſermones docent. In fide enim baptizantis, & in baptizati fide, * ſacra vocatione, & per-

* corporis * abſconditum al. Matt. 3. * baptizari al. * per ſacra vocationē

*plena *Ipſe enim innuit baptizabit ſpiritu & igne al. *deſcendit al. *aſcendit

*perfecta ſanctificatione ſpiritus diuini, & ignis, conſidera aquis. (*ſacrum ſpiritum, & ignem.) *Accedit namque baptizandus peccatis obnoxius; & ſeruituti addictus corruptioni: *diſcedit autem manumiſſus a ſeruitute, & peccatis liber, filius Dei, & haeres gratia eiuſdem factus, cohaeres autem Chriſti, ipſum indutus Chriſtum, vt ſcriptum eſt: *Galat. 3.* Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Ex actis concil. Nicaeni Diatypos. 5.*

CAP. IV.

Qui regeneratus fuerit per aquam bonis operibus repletus, haeres efficitur eius, a quo in incorruptione regeneratus eſt, &c. Sed dicitis fortaſſe? quid confert aquae baptiſmus ad Dei cultum? Primo quidem, quia quod Deo placuit, impletur. Secundo, quia regenerato ex aquis, & Deo renato, fragilitas prioris natiuitatis, quae vobis per hominem facta eſt, amputatur, & ita demum peruenire poteritis ad ſalutem. Aliter impoſſibile eſt: ſic enim nobis cum ſacramento verus Propheta teſtatus eſt, dicens: *Ioan. 3.* Amen amen dico vobis, niſi quis denuo renatus fuerit ex aqua viua, non introibit in regnum celorum. Et ideo accelerate: *Gen. 1.* eſt enim in aquis iſtis miſericordia eius quaedam, quae initio ferebatur ſuper eas: & agnoſcit eos, qui baptizantur ſub appellatione triplicis ſacramenti, & eripit eos de ſupplicijs futuris, quaſi donum quoddam offerens Deo, animas per baptiſmum conſecratas. Confugite ergo ad aquas iſtas: ſolae ſunt enim, quae poſſunt vim futuri ignis extinguere. *Clem. epiſt. 4. poſt med. vide eundem Clem. tit. de baptiſmo infantibus neceſſario. cap. Ne putetis.*

CAP. V.

Dum ſuis inconſultius homo vtitur bonis, cadens in praeuaricationis profunda demerſus eſt: & nihil, quemadmodum ex inde ſurgere poſſet, inuenit: ſuaq. in aeternum libertate deceptus, huic ruinae ſuae iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſtea Chriſti, per ſuam gratiam, releuaſſet aduentus, qui per nouae regenerationis purificationem, praeteritum omne vitium ſui baptiſmatis lauacro purgauit: & eius confirmans ſtatum, quo rectius, cōſtabiliusq. procederet, tamen ſuam gratiam in poſterum non denegauit. *Innoc. epiſt. 25. ad conc. Carth poſt med. Caeleſt. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. VI.

Illud, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplamur intuitu, *De conſe. d. 4. c. 53.* cum [ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non prius fontem vitae adeunt, quam exorciſmis, & exſufflationibus clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur; vt tunc vere appareat, quo modo Princeps mundi huius mittatur foras; *Ioan. 12. Matt. 12. Mar. 3.* & quo modo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur, in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus. *Epheſ. 4. Pſal. 67.* *Caeleſtin. epiſt. 1. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 10. Iuo par. 1. cap. 205. decr.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. c. 13. Proprie in morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis potentia baptiſmatis nouam creaturam condit ex veteri; vt in renaſcentibus & mors Chriſti operetur, & vita, dicente beato Apoſtolo Paulo: *Rom. 6.* An non ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu; in morte ipſius baptizati ſumus? *Leo epiſt. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 45. decr.*

CAP. VIII.

De conſe. d. 4. c. 134. A paruulo recens nato vſque ad decrepitum ſenem, quamlibet corporis aetatem gerant, ſicut nullus prohibēdus eſt a baptiſmo, ita nullus eſt, qui non peccato moriatur in baptiſmo. Sed paruuli originali; maiores etiam his omnibus moriuntur peccatis, quaecumque male viuendo addidere ad illud, quod naſcendo traxere. *Leo epiſt. 84. ante fin. vel 86. ad Aquileiem. Epiſcop. Iuo par. 17. cap. 4. decr.*

CAP. IX.

Omnem hominem in corporis animaeque ſubſtantiam a conditore vniuerſitatis formari, atque animari intra materna viſcera catholica fides confitetur: manente quidem illo peccati, mortalitatisq. contagio, quod in prolem a primo parente tranſcurrit; ſed regenerationis ſacramento ſubueniente, quo per Spiritum ſanctum promiſſionis filij renaſcuntur, non in vtero carnis, ſed in virtute baptiſmatis. *Leo epiſt. 91. ad Turibium cap. 9.*

CAP. X.

Fides catholica conſtanter praedicat, atque veraciter, quod animae hominum, priuſquam ſuis inſpirentur corporibus, non fuerunt, nec ab vllo incorporentur, niſi ab opifice Deo, qui & ipſarum eſt creator, & corporum. Et quia per primi hominis praeuaricationem tota humani generis propago vitiata ſit, neminē poſſe a conditione veteris hominis liberari, niſi per ſacramentum baptiſmatis Chriſti; in quo nulla eſt diſcretio renatorum, dicente Apoſtolo: *Gal. 3.* Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Leo epiſt. 91. c. 10.*

CAP. XI.

Si qui ſunt, qui dicunt peccata in baptiſmo ſuperficie tenus dimitti: quid eſt hac praedicatione infidelius, in qua ipſum fidei ſacramentum feſtinant ſoluere? in quo principaliter ad caeleſtis munditiae myſterium anima ligatur, vt abſoluta radicitus a peccatis omnibus ſoli illi inhaereat, de quo Pſalmiſta ait: *Pſal. 72.* Mihi autem adhaerere Deo bonum eſt. Certo enim maris rubri tranſitus, *Exod. 14.* figura ſancti baptiſmatis fuit, in quo hoſtes a tergo ſunt mortui, ſed alij contra faciem in eremo ſunt inuenti. Sic quippe omnes, qui in ſancto baptiſmate tinguntur, eorum peccata praeterita omnia laxantur; quia eis, velut Aegyptij hoſtes a tergo moriuntur. ſed in eremo alios ho-

ſtes inuenimus;quia dum in hac vita viuimus, priuſquam ad promiſſionis patriam pertingamus, multae tentationes nos fatigant,& ad terram viuentium tendentibus iter includere feſtinant.Qui ergo dicit,peccata in baptiſmate funditus non dimitti, dicat in mari rubro Aegyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur Aegyptios veraciter mortuos; fateatur,neceſſe eſt,peccata in baptiſmate funditus mori: quia nimirum plus valet in abſolutione noſtra veritas,quam vmbra veritatis.In Euangelio Dominus dicit: Qui lotus eſt,non indiget,niſi vt pedes lauet,ſed eſt mundus totus.Si igitur peccata in baptiſmate funditus minime dimittuntur, quo modo is,qui lotus eſt, mundus eſt totus? totus enim mundus dici non poteſt,cui de peccato aliquid remanſit. Sed nemo reſiſtit voci veritatis, quae ait: Qui lotus eſt,mundus eſt totus. Nihil ergo ei de peccati ſui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipſe,qui redemit. *Greg. ad Theoctiſtam Patricì.lib.9.regiſt.epiſt.39. ante fin.* (*Ioan.13*)

CAP. XII.

Qui ante baptiſma ſacrificarunt, ordinentur: abluti enim ſunt. *Ancyr.cap.12.*

CAP. XIII.

d.23.c.2. Cum Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur,&c. ſi in baptiſmo omnia peccata, id eſt, tam illud originale contractum, quam illa,quae voluntarie admiſſa ſunt,dimittantur, &c. credat. *Carth.iv.cap.1. Burch.lib.1.cap. 8. Ivo par.5.cap.62. decr.*

CAP. XIV.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi, non poteſt reparari. Quod amiſſum, niſi a quo potuit dari, non poteſt reddi. Vnde ipſa Veritas dicit: Si vos Filius liberauerit,tunc vere liberi eritis. *Arauſ.ij.cap.13.* (*Ioan.8.*)

CAP. XV.

Hoc etiam ſecundum fidem catholicam credimus: quod accepta per baptiſmum gratia omnes baptizati,Chriſto auxiliante, & cooperante,quae ad ſalutem pertinent,poſſint & debeant, ſi fideliter laborare voluerint,adimplere. *Arauſ.ij.in fin.*

CAP. XVI.

Peccatum humanae originis per baptiſmi gratiam cunctis fidelibus dimittitur. *Iſid.lib. 3. de ſummo bono.cap.47. apud Aquiſgranen. cap.104.*

CAP. XVII.

Conſtat,quod fundamentum chriſtianae religionis fides ſit catholica,hoc eſt credere in Patrem,& Filium,& Spiritum ſanctum, &c. & credere quod per Spiritum ſanctum remiſsio peccatorum in baptiſmate conferatur, *Pariſien.ſub Ludou.& Loth.lib.1.cap.2.*

CAP. XVIII.

Gen.3. Quia flammeus ille gladius, qui propter peccatum primi hominis ianuam paradiſi obiice mortalibus immobili oppilauerat,in ſacro ſancto baptiſmatis fonte extinguitur, & eadē ianua credentibus aperitur;omnibus fidelibus ſtudendum eſt,vt pactionis,& ſponſionis,quam cum Deo in baptiſmate fecerunt, ſemper memores exiſtant; caueantq. ne quibuſlibet vitiorum ſordibus ſe maculantes, non ſolum eundem ſibi reaccendant ignem, verum etiam immūdum ſpiritum a ſe tempore baptiſmatis expulſum,eum ſeptenario daemonum numero ſibi addito, ad ſe quoquo modo redire faciāt; fiantq. illis,vt Dominus ait, nouiſſima peiora prioribus. *Pariſ ſub Lud.& Loth. lib.1.c.9.* (*Luc.11.*)

CAP. XIX.

Dici ſolet a nonnullis Chriſtianis,quod hi, qui in Chriſto renati ſunt,quamquam ſcelerate viuant, & in malis operibus diem extremū claudant,diuturno atque purgatorio, non tamen perpetuo,ſint igne puniendi. Cum multi hoc aſſerant, & nullus id verum eſſe ex diuinis oraculis aſtruere valeat, cauendum eſt, vt hoc non ſolum non credant,verum etiam ne ex ore proferant; ne forte hoc dicendo ſe,& alios quodammodo vana ſecuritate deludant, &c. *Pariſ.ſub Lud.& Loth.lib.1.cap.10.*

CAP. XX.

Firmiſsime tenendum credimus, quod omnis multitudo fidelium,ex aqua,& Spiritu ſancto regenerata, ac per hoc veraciter eccleſiae incorporata, & iuxta doctrinam apoſtolicam in morte Chriſti baptizata, in eius ſanguine ſit,a peccatis ſuis abluta: quia nec in eis potuit eſſe vera regeneratio,niſi fieret vera redēptio,&c. Ex ipſa tamen multitudine fidelium, & redemptorum alios ſaluari aeterna ſalute, quia per gratiam Dei in redemptione ſua fideliter permanent,ipſius Domini ſui vocem in corde ferentes: Qui perſeuerauerit vſque in finem,hic ſaluus erit. Alios, quia noluerunt permanere in ſalute fidei,quam initio acceperunt, redemptioniſq. gratiam potius irritam facere praua doctrina,vel vita, quam ſeruare elegerunt; ad plenitudinē ſalutis,& ad perceptionē aeternae beatitudinis nullo modo peruenire,&c. *Conc.Valent.ſub Loth.cap.5.* (*Mat.10.*)

CAP. XXI.

Vnuſquiſque Chriſtianus credat in Patrem, & Filium,& Spiritum ſanctum, &c. & quod in baptiſmate per eum tribuatur omnium remiſſio peccatorum. *Trosleia.cap.15.*

Vide concil. Carthag. ad Innoc. conc. Mileuit.in epiſt.ad Innoc. & epiſt. Innoc. ad concil. Mileuit. tit. de baptiſmo etiam infantibus neceſſario. cap.paruulos.cap.pueros, & cap.Illud, quod. Mileuit. cap. 2. ibid. cap. placuit. Gregor. ad Secundinum ibid. cap. in extremo. Cyprian.lib.3.epiſt.8. ad Fid. presbyt. eod.tit. cap.ſi etiam. concil. N. inter Leon. epiſt. 72. eod.tit. cap. Pelagij error. Athan. in ſerm. de imagine Chriſti apud vij. ſynod. gener. actio. 4. Innoc.epiſt. 2. cap.5. & 6. & epiſt.22. cap. 2. & epiſt.23. cap.6. tit. baptiſmus non tollit digamiam. cap.1.2.3.& 4.

Ba-

Baptiſmus non tollit digamiam. Tit. XIV.

CAP. I.

Diſt. 34. cap. 13.

SI quis viduam, licet laicus duxerit vxorem, ſeu ante baptiſmum, ſeu poſt baptiſmum, non admittatur ad clerum: quia eodem videtur vitio excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non acceptae vxoris cõſortium relaxatur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 5. Anſel. lib. 7. cap. 10. Iuo par. 6. cap. 55. decr.*

CAP. II.

Ne is, qui ſecundam duxerit vxorem, clericus fiat, &c. & ſi ab aliquibus exiſtimetur, ante baptiſmum, ſi forte quis accepit vxorem, & ea de ſaeculo recedente alteram duxerit, in baptiſmo eſſe dimiſſum; ſatis errant a regula! quia in baptiſmo peccata dimittuntur, non acceptarum vxorum numerus aboletur, &c. Quod ſi non putatur vxor eſſe computanda, quae ante baptiſmum ducta eſt; ergo nec filij, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filijs habeantur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 6.*

Diſt. 34. cap. 13. ſi quis viduam.

CAP. III.

16. q. 1. c. 3. de monachis.

Si corruptus poſtea baptizatur, & in monaſterio ſedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omnino habere non poterit: quia nec benedici cum ſponſa poteſt iam antea corruptus. Quae forma ſeruatur in clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quiſquis corruptus baptizatus clericus eſſe voluiſſet, ſpondeat ſe vxorem omnino non ducere. *Innoc. epiſt. 2. cap. 10.*

CAP. IV.

Diſt. 26. cap. 3.

Deinde ponitur non dici oportere digamum eum, qui catechumenus habuerit, atque amiſerit vxorem; ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus; eamq. primam videri, quae nouo homini copulata ſit: quia illud coniugium poſt baptiſmi ſacramentum cum ceteris criminibus ſit ablutum. Quod cum de vna vtique dicitur, certe ſi tres habuerit, in vetere poſitus homine, vxores, erit ei, quae poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima: virginis aeque nomẽ accipiet, quae quarta ducta eſt loco. Quis oro iſtud non videat contra Apoſtoli eſſe praeceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere eſſe ſacerdotem? Sed obijcitur, quod in baptiſmo totum, quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit lotum. Dicite mihi, crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & alia, quae ſecundum Domini praecepta, ac Dei inſtituta complentur? Vxorem ducere crimen eſt, an non eſt crimen? ſi crimen eſt, ergo praefata venia dixerim, erit auctor in culpa, qui, vt crimina committerent, in paradiſo, cum ipſe eos iungeret, benedixit. Si vero non eſt crimen, quia quod Deus iunxit, nefas ſit crimen appellari, & Salomon addidit: Etenim a Deo praeparatur viro vxor. Quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſũ, quod auctore Deo legitur conſummatum? Quid de talium filijs percenſetur? Numquid non erunt admittendi in haereditatis conſortio, quia ex ea ſuſcepti ſunt, quae ante baptiſmum fuit vxor. Eruntq. appellandi vel naturales, vel ſpurij; quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud, vt vobis videtur, quod poſt baptiſmum aſſumitur? Ipſe Dominus cum interrogaretur a Iudaeis, ſi liceret dimittere vxorem, atque exponeret, fieri non debere, addidit: Quod ergo Deus iunxit, homo non ſeparet. Ac ne de ijs locutus eſſe credatur, *quae poſt baptiſmum ſortiuntur, meminerint hoc & a Iudaeis interrogatum, & Iudaeis eſſe reſponſum. Quaero, & ſollicitus quaero, ſi vna eademq. ſit vxor eius, qui ante catechumenus, poſtea ſit fidelis, filiosq. ex ea, cum eſſet catechumenus, ſuſceperit, ac poſtea alios, cum fidelis; vtrum ſint appellandi fratres, an non? habeant poſtea, defuncto patre, hereiſcundae hereditatis cõſortium, quibus filiorum nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atque iudicare abſurdum eſt, quae malum, ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari; quam aliqua auctoritate roborari; cum non poſſit inter peccata deputari, quod lex praecepit, & Deus iunxit? Numquid ſi quis catechumenus, virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit; quaero, ſi haec, cum fuerit factus fidelis, amittit; quia per baptiſmum totum, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque eleemoſynis vacantem per reuelationem angelum, Petrumq. ipſum vidiſſe: numquid per baptiſmũ haec illi ablata ſunt, propter quae ei baptiſmus videtur conceſſus? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundum praecepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula; quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum. Et quod peccatum non eſt, ſolui inter peccata, credi omnino non debet. Eritq. integrum, aeſtimare, aboleri non poſſe prioris nomen vxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quia ex Dei ſit voluntate completum. *Innoc. epiſt. 22. c. 2. Burch. lib. 4. c. 98. Iuo par. 1. c. 292. & par. 8. c. 303. decr. & lib. 6. tit. 7. c. 1. & 2. panor.*

1. Tim. 3. Tit. 1. — Mat. 19. Prou. 19. — 28. q. 1. c. 1. — Mat. 19. Mar. 10. * qui — Act. 10.

CAP. V.

Aliquanti pro defenſione praui erroris opponunt, & aſſerunt, quod ante baptiſmum omnia dimittuntur: non intelligentes huiuſmodi, quod ſola in baptiſmo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur. Nam ſi a Deo, vt ſcriptum eſt, praeparatur viro vxor: & quod Deus iunxit, homo non ſeparet: & ipſi auctores generis humani in origine a Deo benedicuntur: quomodo inter peccata iſta creduntur poſſe dimitti?

Prou. 19. Mat. 19.

V 2 Quod

Quod ſi ſecundum illos, qui ita credunt; verum eſt; ergo omnis iuſtitia, quae a catechumenis ante baptiſmum fuerit operata, per baptiſmum aufertur? Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed
1.Tim.3. Tit. 1. fideliter intelligat, vnius vxoris virum ſiue ante baptiſma eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum. ſi enim vxor ante baptiſmum accepta non ducitur in numerum, nec filij ex eadem ſuſcepti inter filios poterunt numerari. *Innoc.epiſt.23.cap.6.*

CAP. VI.

Neminem de digamis, aut inter nuptarum maritis ordinari clericos poſſe, nec requirendum, vtrum ne initiati ſacramentis diuinis, an gentiles hac ſe infelici ſortis neceſſitate maculauerint. *Valent.Galli.cap.1.*

De baptiſmo infantium, & de eius neceſſitate. Tit. XV.

Vide lib. xi. tit. xl.

CAP. I.

NIſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto non poteſt introire in regnum Dei. *Chriſtus apud Ioan.cap.3.num.5.*

CAP. II.

Euntes in mundum vniuerſum praedicate euangelium omni creaturae: qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur. *Chriſtus Marc.vlt, num.15.*

CAP. III.

Ne tempore interdicti baptiſmus infantibus negetur. *Calliſt.ij. in conc.Rom.c.11.*

CAP. IV.

Diſt.77. cap.3. Quicumque ſe eccleſiae vouit obſequijs, a ſua infantia ante pubertatis annos baptizari; & lectorum debet miniſterio ſociari. *Syric.ep. 1.cap.9. Iuo par.6.c.91.decr.*

CAP. V.

Neque coram Epiſcopo licet presbyteris in baptiſterium introire, nec praeſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare, &c. *Leo epiſt.84. in fin.ad Nicetam Aquileien.*Epiſcop.*Iuo par. 17.cap.4.decr.*

CAP. VI.

De bapt. c.3. apud Greg. ex. & in 3. coll cap.1. maiores. Aſſerunt *(quidam haeretici)* paruulis inutiliter baptiſma conferri, &c. quia non niſi per caritatem, & in caritate crimina dimittantur: paruulis, qui nec ſentiunt, nec conſentiunt, & caritatem non habent, quae ſentientibus & cōſentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptiſmo; & ſic eis baptiſma nō confertur; quia non eſt talibus conferendū. In euangelio quoque legitur, Qui crediderit, &
Mar.vlt. baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui autem non crediderit condemnabitur. Vnde paruuli, ſiue fuerint, ſiue non fuerit baptizati, condēnabuntur, vt pote non credentes. Ad id autem taliter reſpondemus: quod baptiſma circumciſioni ſucceſſit, &c. cum ergo circūciſio tam adultis, quam paruulis ex praecepto Domini conferretur, ne baptiſmus, qui ſucceſſit in loco ipſius, & generalior tamen exiſtit, cū non tam viri, quam foeminae baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis eſt, quam paruulis conferendus. Nam ſicut olim ſine diſtinctione qualibet Moſaica lex clamabat: Anima cuius *Gen.17.b*
praeputij caro circumciſa non fuerit, peribit de populo ſuo; ita nūc indiſtincte vox intonat euangelica: Niſi quis renatus fuerit ex aqua *Ioan.3.b*
& Spiritu ſancto non intrabit in regnum Dei; ab hac generalitate nec ſexum, nec aetatem excludens. Vnde ſicut anima circumciſa de populo ſuo non peribat; ſic qui ex aqua fuerit, & Spiritu ſancto renatus, regni celorum introitum obtinebit, &c. Abſit enim, vt vniuerſi paruuli pereant, quorum cotidie tanta multitudo moritur; quin & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem. Ceterum ex vi litterae ſatis patet praedictas auctoritates intelligendas eſſe tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum: cum de paruulis non poſſint intelligi qui * praedicto tantum originali tenentur. Similiter etiam alia au- *peccato f.
ctoritas ſoluenda eſt: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, &c. cum non poſſint credere paruuli, ſed adultis & ob hoc tota auctoritas haec intelligenda eſt tantummodo de adultis, nec ad alios prima, & ad alios ſecunda referatur, &c. *Innoc.iij. Arelat. Archiep.*

CAP. VII.

Quoniam ſuperiori concilio ſtatutum eſſe mecum recognoſcit vnanimitas veſtra: vt hi, qui apud Donatiſtas paruuli baptizati ſunt, *1.q.4.c.4*
nondum ſcire valentes erroris eorum interitum, & poſteaquam ad aetatem rationis capacem peruenerunt, agnita veritate falſitatem eorum abhorrentes, ad eccleſiam Dei catholicam, per vniuerſum mundum diffuſam, ordine antiquo per manus impoſitionem recepti ſunt; debere talibus ſuſcipiendum munus clericatus, non impedire nomen erroris. *Carth. c.58. Afri.cap.24.*L.*Deuſd.cap.2.*

CAP. VIII.

Infantes ſi non inueniuntur certi teſtes, qui *De conſe. d.4. placuit. cap. 111.*
ſciant eos baptizatos fuiſſe, neque ipſi per aetatem de traditis myſterijs reſpondere poſſint, ſine interuallo volumus eos baptizari: vt in Mauritania fieri oportet. *Carthag.cap.73.* G. *Afric. 39. L. Carthag.v. cap.6.L. Trull. cap. 85. Vormat. cap. 70. Burch. lib. 4. cap. 45.* Iuo *lib.1.tit.2.cap.86.panor. & par.1.cap. 147. & 239.decr. Anſel. lib.9.cap.56. Caeſar. lib.12. cap.33.*

CAP. IX.

Paruuli, qui nuper e materno vtero editi ſunt, ſi infirmi, vt aſſolet, fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati ſunt, ſi oblati fuerint, baptizentur. *Gerund. cap.5.*

CAP. X.

Sacroſancti baptiſmatis inappretiabile donum eſt ſemper, & ſaepe non ſolum nolentibus

bus

bus verum etiam neſcientibus impertitur, ſed hoc a nullo profanari permittitur. Quod ſi hoc opponitur, nec dum rationis capacem exiſtere, qui hoc probatur accipere; hinc *omnino cognoſcant, quia ſi maiores impune non deſerunt, quod paruuli vel neſciendo, vel nolendo percipiunt: quanto magis non conuenit violari, quod pro mortis, aut poenarum euadenda pernicie, occulta Dei diſpenſatione dinoſcitur obueniſſe? *Tolet. viij. cap. 7.*

* omni modo

CAP. XI.

Si paruulus aegrotans ad quẽlibet presbyterum, baptiſmi gratia, de cuiuſlibet parochia allatus fuerit, ei baptiſmi ſacramentum nullo modo denegetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectauerit, & ille paruulus abſque baptiſmi gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum. *Theodulph. ad presbyteros Aurel. cap. 17.*

Vide Caeleſtin. epiſt. 1. cap. 12. tit. de caeremonijs, quae in baptiſmo obſeruari ſolent. cap. Illud, quod. & Siric. epiſt. 1. cap. 2. tit. de diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum conſtitutis. Braccaren. ij. cap. 7. tit. Ne pecunia accipiatur cauſſa baptizandi. cap. vnuſquiſque.

De immerſione, & de immerſionũ numero. Tit. XVI.

CAP. I.

De Eunomianis, qui in vna tantum immerſione baptizant. *Vid. CP. c. 7.*

CAP. II.

De conſe. d. 4. c. 79. ſ quis. Si Epiſcopus, vel presbyter nõ tres immerſiones vnius myſterij celebrauerit, ſed vnam merſionem, quae in Domini morte datur: deponendus eſt. Non enim dixit Dominus: In morte mea baptizate: ſed euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. *Apoſt. cap. 50. Burch. lib. 4. c. 23. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 51. panor. & par. 1. c. 128. decr. Caeſar. lib. 12. cap. 41.*

Mat. vlt.

CAP. III.

In baptiſmatis regula & mors interuenit, interfectione peccati, & ſepulturam triduanã imitatur trina demerſio; & ab aquis eleuatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. *Leo epiſt. 4. c. 3. ad Epiſcopos Siciliae. Triburien. c. 12. Burchar. lib. 4. c. 2. Iuo par. 1. c. 45.*

CAP. IV.

De renaſcentium trina merſione; de baptiſmo quoque ſollemniter adimplendo, ſimiliter quid apoſtolica vel ſanxerit, vel obſeruet auctoritas, in ſubiectis tua caritas euidenter agnoſcat. *Vigil. epiſt. 1. c. 2. & in tit. e. eiuſdem.*

CAP. V.

De conſe. d. 4. c. 80. De trina merſione baptiſmatis nihil reſponderi verius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis: quia in vna fide nihil officit ſanctae eccleſiae conſuetudo diuerſa. Nos autem quod tertio mergimus triduanae ſepulturae ſacramenta ſignamus; vt dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod ſi quis forte etiam pro ſummae Trinitatis veneratione exiſtimet fieri, neq. ad hoc aliquid obſiſtit baptizãdo ſemel in aquis mergere; quia dum in tribus ſubſiſtentijs vna ſubſtantia eſt, reprehẽſibile eſſe nullatenus poteſt, infantem in baptiſmate in aquam, vel ter, vel ſemel immergere, quando & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt Diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed quia nunc vſque ab haereticis infans in baptiſmate tertio mergebatur, fiendum apud vos eſſe non cenſeo, ne dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant; dumq. quod faciebant, faciunt, ſe morem noſtrum viciſſe glorientur. *Greg. in epiſt. ad Leandrum Epiſcop. lib. 1. regiſt. epiſt. 41. Tolet. iv. c. 5. Vormat. c. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 53. panor. & par. 1. cap. 130. decr. Anſel. lib. 9. cap. 17. & 61. Caeſar. lib. 12. c. 43. Tarrac. lib. 4. cap. 10.*

CAP. VI.

De baptiſmi ſacramento, propter quod in Hiſpanijs quidam ſacerdotes trinam, ſimplam quidam merſionem faciunt, &c. Apoſtolicae ſedis informemur praeceptis, &c. Beatae memoriae Greg. Rom. eccleſiae Pontifex, &c. efflagitante ſanctiſſimo Leandro de hac Hiſpaniae diuerſitate ſic ait: [De trina vero merſione baptiſmatis, &c. [Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalũ, vel haeretici dogmatis vſum, ſimplam teneamus baptiſmi merſionem, ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, haereticorum approbare aſſertionem, &c. Ne forte cuiquam ſit dubium huius ſimpli myſterium ſacramenti, videat in eo mortem, & reſurrectionẽ Chriſti ſignificari. Nam in aquis merſio, quaſi in infernum deſcenſio eſt: & rurſum ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo vnitatem Diuinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi: vnitatem, dum ſemel mergimus; Trinitatem, dum in nomine Patris, & Filij, & Spiritu ſancti baptizamus. *Tolet. iv. cap. 5. Vorm. c. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 52. panor. & par. 1. c. 129. decr. Caeſar. lib. 12. cap. 42.*

De conſe. d. 4. c. 80. De conſe. d. 4. c. 85.

CAP. VII.

De trina immerſione. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

De variis caeremoniis, quae in baptiſmo obſeruari ſolent. Tit. XVII.

CAP. I.

Quoſdam haereticos ita recipimus, vt paganos ad fidem conuerſos. Prima die facimus eos Chriſtianos, altera catechumenos, tertia exorcizamus eos, inſufflando eis ter in faciem, & aures, atque ita inſtruimus, & facimus, vt aliquo tempore ſint in eccleſia, & audiant ſcripturas, & poſtea eos baptizamus. *CP. cap. 7. G.*

CAP. II.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus nomine trinae beatitudinis inuocato ſuper ſe, perunctus primo oleo per orationem ſanctificato, vt ita demum per haec conſecratus poſſit percipere locum cum ſanctis. *Clem. epiſt. 3. poſt princ.*

CAP. III.

De conſe. diſt. 4. c. 119.

Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu praeſente Epiſcopo cum baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem oleo ſignare: quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum paracletum. *Innoc. epiſt. 1. cap. 3. Burch. lib. 4. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 4. panor. & par. 1. cap. 263. decr.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. 53.

Illud, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplamur intuitu, cum [ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentũ, non prius ad fontẽ vitae adeunt, quam exorciſmis, & exſufflationibus clericorum, ſpiritus ab eis immundus abigatur: vt tunc vere appareat, quo modo princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur, in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus. *Caeleſtin. epiſt. 1. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 10. Iuo par. 1. c. 205. decr.*

Ioan. 12. Mat. 12. Mar. 3. Ephes. 4. Pſal. 67.

CAP. V.

Nec per impoſitiones manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex haereſi Spiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, &c. nec coram Epiſcopo in baptiſterium introire, nec praeſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare presbyteris, & chorepiſcopis permittitur, ſed tantum Epiſcopis. *Leo epiſt. 86. in fin. Damaſ. epiſt. 4. in med. Hiſpal. ij. c. 7.*

CAP. VI.

De ſacra vnctione c. vn. ap. Greg. ix. & in 3. coll.

De oleo catechumenorum, & infirmorum benedicto. *Inocent. iij. Patriarchae CP.*

CAP. VII.

Ibid. 1. Pet. 2. b

Quia Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnum, & ſacerdotes, propter quod Petrus Apoſtolus ait: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium. Idcirco in nouo teſtamento non ſolum ſacerdotes, & reges, ſed omnes chriſtiani bis ante baptiſmum, ſed oleo benedicto; primum in pectore, deinde inter ſcapulas: & bis poſt baptiſmum, ſed chriſmate ſacro, primum in vertice, demum in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur, vt per ſancti Spiritus donum abijciat errorem, & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam: quia iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas autem baptizandus inungitur, vt per Spiritus ſancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat: quia fides ſine operibus mortua eſt, vt per fidei ſacramentum ſit munditia cogitationum. In pectore; vt per operis exercitium ſit fortitudo laborũ. In ſcapulis; quatenus fides per dilectionem ſecundum Apoſtolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni petenti de fide reddere rationem: quia per caput mens intelligitur: iuxta quod legitur: Oculi ſapientis in capite eius; cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas. Vnde bene per verticem, quae ſuperior eſt pars capitis, intelligitur ratio, quae ſuperior pars eſt mentis. In fronte vngitur baptizatus, vt libere confiteatur, quod credit, &c. *Innocent. iij. Patriarchae CP.*

Rom. 16. Heb. 10. g Iacob. 2. Eccl. 2.

CAP. VIII.

1. q. 1. emendari. c. 104.

Pedes eorum, qui baptizantur, lauandi non ſunt a ſacerdotibus, vel clericis. *Eliberitan. cap. 48.*

CAP. IX.

Quod oporteat eos, qui baptizantur, poſt lauacrum chriſma eccleſiae accipere, & regni Chriſti participes inueniri. *Laodic. cap. 48.*

CAP. X.

De conſe. d. 1. c. 125

Nullus miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate vſquam debet progredi; quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari. De eo autem qui in baptiſmate, quacũque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in confirmatione ſacerdos commonebitur. Nã inter nos chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt, nõ praeiudicans quidquam dico, ſed vt neceſſaria habeatur rechriſmatio. *Arauſ. I. cap. 1. Burch. lib. 4. cap. 73. Iuo par. 1. cap. 267. decr.*

CAP. XI.

Omnes a die quadrageſima cum infantibus ſuis ad eccleſiam obſeruare praecipimus, vt impoſitionem manus certis diebus adepti, & ſacri olei liquore peruncti, legitimi dies feſtiuitate fruantur, & ſacro baptiſmate regenerentur, &c. *Matiſcon. ij. cap. 3.*

CAP. XII.

Nullus enim baptizandi ordinem praetermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracarenſis eccleſia, & pro amputanda aliquorum dubietate Profuturus Epiſcopus ſcriptum ſibi, & directum a ſede beatiſſimi Petri Apoſtoli ſuſcepit. *Brac. I. cap. 23.*

CAP. XIII.

Praecipiant (*ſacerdotes*) quadrageſimae *ieiunijs ſeruire, & mediãte quadrageſima ex viginti diebus baptizandos infantes ad exorciſmi purgationem offerre. *Brac. ij. cap. 9.*

*ieiunia ſeruare

CAP. XIV.

Sicut baptiſmus, excepta infirmorum cauſſa, non niſi a ieiunis celebratur ſacerdotibus; ita etiam traditio Spiritus ſancti, excepta praemiſſa cauſſa infirmorum, non niſi a ieiunis celebranda eſt Pontificibus. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 33.*

CAP.

CAP. XV.

Sacramenta baptiſmatis volumus, vt in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conferuentur, id eſt ſcrutiniū ad ordinē baptiſmatis, ſicut in decretis Leonis Papae ſub duobus côtinentur capitulis, haec [duo tēpora, idēſt paſcha, & pentecoſte ad baptiſmū a Romano Pontifice legitima praefixa ſunt. Item cap. 12. Non interdicta licentia, quia in baptiſmo tribuendo, quolibet tempore, periclitantibus ſubuenitur. Et Syricius (*prima decretali c. 2.*) Si in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri vnda baptiſmatis, omni volumus celeritate ſuccurri. *Magunt. cap. 4. Magunt. ſub Raban. cap. 3. Leo epiſt. 4. cap. 6.*

De conſe. d. 4. c. 12.

CAP. XVI.

Silueſter conſtituit, vt baptizatum presbyter liniat chriſmate leuatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis. *Damaſ. in Silu. poſt princ.*

CAP. XVII.

Aquam baptiſmi benedicimus, & oleum vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur, & quibus nam ſcripturis? non ex tacita, & myſtica traditione? Quid vero ipſum olei vſum, quaenam ſcriptis mandata oratio docuit? vt ter autem immergatur homo, vnde? Quin & alia quoque, quae circa baptiſmum fiunt, renunciare Satanae, & angelis eius, ex quanam ſunt ſcriptura, non autem ex hac non publicata, & arcana doctrina, quam in minime curioſo, & nequaquam pluſquam oportet, inueſtigante ſilētio, patres cuſtodierunt, recte illi edocti, quae ſunt in myſterijs praeclara, ac veneranda ſilentio ſeruare? *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphilocb. cap. 27.*

CAP. XVIII.

Nouatus iacens in lecto pro neceſſitate perfuſus eſt, nec reliqua in eo, quae baptiſmū ſubſequi ſolent, ſollemniter adimpleta ſunt, nec ſignaculo chriſmatis conſummatus eſt, vnde nec Spiritum ſanctum vnquam potuit promereri, &c. *Cornel. apud Euſeb. lib. 6. hiſt. eccl. cap. 35.*

Vide Leon. epiſt. 78. ad Epiſcopos per Campaniam. cap. 1. tit. de catechizandis catechumenis, cap. Quoſdam.

Vide Syric. epiſt. 1. cap. 2. tit. de praeparatione, quam poſtulat baptiſmus. cap. In paſchate. Brach. ij. c. tit. 1. de ijs, qui cathecumenos docent. Carthag. iv. cap. 85. tit. de praeparat. ad baptiſmum, cap. Baptizandi. de ſale Carthag. iij. cap. 5. tit. varia de cathecumenis, cap. Per ſollemniſſimos.

De loco, in quo baptiſmus eſt ſuſcipiendus. Tit. XVIII.

CAP. I.

De conſe. d. 4. c. 22. celebritatem.

Si neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco, vel momento, vbicumque cuenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione clarificata, baptizentur. *Victor. epiſt. 1. in princ. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 198. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 60.*

CAP. II.

Deponatur clericus, qui ſine licentia Epiſcopi intra domū in oratoria domo ſacrificat, vel baptizat. *Trull. cap. 31.*

De conſe. d. 1. clerico. c. 33.

CAP. III.

In eccleſijs, non in domibus, aut priuatis oratoriis baptiſma celebretur; contra faciens clericus deponatur laicus, excommunicetur. *Trull. cap. 19.*

CAP. IV.

Licet initio quadrageſimae baptizandi generaliter claudatur myſterium; tamen vt eccleſiaſticae conſuetudinis ordo depoſcit, neceſſe eſt, vt & oſtia baptiſterij in eodem die pontificali manu, & anulo ſignata claudantur, & vſque in caenae Domini ſollemnitatem nullatenus reſerentur: ob id videlicet, vt per ſignaculum Pontificum, excepto grauiſſimae neceſſitatis obuentu, in his diebus monſtretur, per totum orbem non licere fieri baptiſmum, &c. Quod quia in aliquibus eccleſijs minime haec ſancta conſuetudo ab Epiſcopis cuſtoditur, atque peragitur: ideo per hanc noſtram ſententiam ſancimus, atque decernimus; vt ita a totius Hiſpaniae, & Galliarum Pontificibus cuſtodiatur; quatenus in praedicto die, initij videlicet quadrageſimae, & oſtia ſancti baptiſterij cum laudum conſummatione claudantur, & ab Epiſcopis ſuorum anulorum ſigillo obſignentur; ita vt niſi in caenae Domini celebritate, quando more ſolito altaria aſſolent deueſtiri, eadem debeant oſtia reſerari. *Tolet. xvij. cap. 3.*

CAP. V.

Publicum baptiſterium in nulla parochia eſſe debeat, niſi vbi Epiſcopus conſtituerit, cuius parochia eſt: niſi tantum ſi neceſſitas euenerit, pro infirmitate, aut pro aliqua neceſſitate, illi presbyteri, quos Epiſcopus in ſua parochia conſtituerit, in qualicumque loco euenerit, licentiam habeant baptizandi; vt omnino ſine baptiſmo non moriantur. *Synod. apud Palat. Vernſ. cap. 7.*

CAP. VI.

Nemo presbyterorū baptizare praeſumat, niſi in vicis, & eccleſiis baptiſmalibus, atque temporibus côſtitutis, niſi cauſſa aegritudinis, vel certae neceſſitatis, ſicut ſacra canonum docet auctoritas, & vici auctoritatem, & priuilegia debita, & antiqua retineant. *Melden. c. 48. Burch. lib. 4. cap. 14.*

CAP. VII.

Si valida infirmitate occupati, & deſperati ad eccleſiam prouehi non poſſint, loco mundo perſpecto, baptiſma celebretur, & procuratione presbyteri caute obſeruetur, & collocetur. *Tribur. cap. 12.*

CAP.

CAP. VIII.

Victor cõſtituit, vt neceſſitate faciente, vbicumque inuentus fuiſſet, quicumque hominum ex gentibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, ſiue in ſtagno baptizaretur, tantum chriſtianae credulitatis confeſſione declarata, integer efficeretur chriſtianus. *Damaſ. in Victo.*

De diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum conſtitutis. Tit. XIX.

CAP. I.

BAptiſmum date omnibus infirmis, ſanis autem in paſcha, & pentecoſte. *Silu. in ſyn. ccxxciv. Epiſcoporum. cap.* 12.

CAP. II.

Baptiſmus non fiat niſi in paſcha, & pentecoſte, niſi ex neceſſitate. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incer. cap.* 29.

CAP. III.

De conſe. d. 4 c. 22. celebritatem. Die paſchae baptiſmus celebrandus eſt catholicus. *Vict. epiſt. 1. in princ.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. 11. Non ratione auctoritate, ſed ſola temeritate praeſumitur, vt paſſim, ac libere natalitiis Chriſti, ſeu apparitionis, nec non, & Apoſtolorum, ſeu martyrum feſtiuitatibus innumerae plebes baptiſmi myſterium conſequantur. Cum hoc ſibi priuilegium apud nos, & apud omnes eccleſias dominicum ſpecialiter cum pentecoſte ſua paſcha defendat, quibus ſolis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta: his dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius, dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque *1. Cor. 5.* ieiuniis fuerint expiati, quatenus Apoſtolica illa impleatur praeceptio, vt expurgato fermento veteri, noua incipiat eſſe conſperſio. Sicut ſacram ergo Paſchalem reuerentiam in nullo dicimus eſſe minuendam, ita infantibus, qui nondum loqui potuerint per aetatem; vel his, quibus in qualibet neceſſitate opus fuerit, ſacri vnda baptiſmatis omni volumus celeritate ſuccurri: ne ad noſtrarum perniciem tendat animarum; ſi negato deſiderantibus fonte ſalutari, exiens vnuſquiſque de ſeculo, & regnum perdat, & vitam, &c. Praefatam regulam omnes teneant ſacerdotes, qui nolunt ab *Mat. 16.* Apoſtolicae petrae, ſuper quam Chriſtus vniuerſalem conſtruxit eccleſiam, ſoliditate diuelli. *Syric. epiſt. 1. cap. 2. Tribur. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 9. panor. & par. 1. cap. 58. & 200. decret. Caeſarauguſt. lib. 12. cap. 10.*

CAP. V.

Cum mihi innotuerit, vos in eo, quod inter ſacramẽta eccleſiae principale eſt, ab Apoſtolicae inſtitutionis conſuetudine diſcrepare, ita, vt baptiſmi ſacramentum numeroſius in die Epiphaniae, quam paſchali tempore celebretis: miror vos, vel praedeceſſores veſtros, tã irrationabilem nouitatem vſurpare potuiſſe, vt confuſo temporis vtriuſque myſterio, nullã eſſe differentiam crederetis inter diem, quo adoratus eſt Chriſtus a magis; & diem, quo reſurrexit a mortuis. *Leo epiſt. 4. cap. 1.*

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 13. Proprie in morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis potentia baptiſmatis nouam creaturam condit ex veteri, vt in renaſcentibus, & mors Chriſti operetur, & vita, dicente beato Apoſtolo Paulo: *Rom. 6.* An ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, vt quomodo ſurrexit Chriſtus a mortuis per gloriam Patris; ita & nos in nouitate vitae ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul, & reſurrectionis erimus, &c. Quae latius magiſter gentium ad commendandum ſacramentum baptiſmatis diſputauit, vt appareret, ex huius doctrinae ſpiritu regenerandis filijs hominum, & in Dei Filios adoptandis illum diem eſſe, & illud tempus electum, in quo per ſimilitudinem, formamque myſterii ea, quae geruntur in membris, his, quae in ipſo ſunt capite, geſta congruerent, dum in baptiſmatis regula, & mors interuenit interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis eleuatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. Ipſa igitur operis qualitas docet celebrandae generaliter gratiae eum eſſe legitimum diem, in quo orta eſt, & virtus muneris, & ſpecies actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet, quod ipſe Dominus Ieſus Chriſtus, poſteaquam reſurrexit a mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes eccleſiarum praeſules docebantur, & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi dicens: Euntes ergo nunc, *Mat. 28* docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritusſancti. De quo vtique eos etiam ante paſsionem potuiſſet inſtruere, niſi proprie voluiſſet intelligi, reſurrectionis gratiam ex ſua reſurrectione caepiſſe. Additur ſane huic obſeruantiae, etiam pentecoſtes ex aduentu Spiritusſancti ſacra ſollemnitas, quae de paſchalis, feſti pendet articulo. Et cum ad alios dies alia feſta pertineant, haec ſemper ad eum diem, qui reſurrectioni Domini eſt inſignis, occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiae manũ, & eos, quos a die paſchae, aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas interclusit, inuitans, vt quibuſlibet neceſſitatibus impediti deſiderii ſui effectum dono Spiritus ſancti conſequatur, &c. Hoc autem nos non ex noſtra perſuaſione defendere, ſed ex Apoſtolica auctoritate ſeruuare, ſatis idoneo probamus exemplo, ſequentes beatum Apoſtolum Petrum, qui in ipſo die, quo omnem credentium numerum promiſſus Spiritus ſancti repleuit aduentus, trium *Act. 2.*

mil-

De conſe. d.4.c.12. duo tempora.

millium populum ſua praedicatione conuerſum lauacro baptiſmatis conſecrauit,&c. Vnde quia manifeſtiſſime patet, baptizandis in eccleſia electis haec duo tempora, de quibus locuti ſumus eſſe legitima, dilectionem veſtram monemus, vt nullos alios dies huic obſeruantiae miſceatis. *Leo epiſt.4.cap.3.4.5.ad Epiſcopos Siciliae.Tribur. cap.12. Iuo par.1.c.45.46.Burch.lib.4.cap.2.*

De conſe. d.4.c.14.

CAP. VII.

Si quis Epiphaniae feſtiuitatem, quae in ſuo ordine, debito honore veneranda eſt, ob hoc exiſtimat priuilegium habere baptiſmatis,quia hoc quidam putant, quod in eadem die Dominus ad baptiſmum ſancti Ioannis acceſſerit,ſciat illius baptiſmi aliam gratiam, aliam fuiſſe rationem: nec ad eandem pertinuiſſe virtutem, qua per Spiritum ſanctum renaſcuntur, de quibus dicitur: Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati,nec quaerens remedium renaſcendi, ſic voluit baptizari, quo modo voluit circumcidi, hoſtiamque pro ſe emundationis offerri,vt qui factus erat ex muliere,ſicut Apoſtolus ait,fieret & ſub lege, quam non venerat ſoluere, ſed adimplere, & implendo finire: ſicut beatus Apoſtolus praedicat, dicens: Finis autem legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti. Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia in omnibus primatum tenens,ſe docuit eſſe principium. Et tunc regenerationis potentiam ſanxit,quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemptionis, & aqua baptiſmatis, &c. His itaque fratres chariſſimi talibus,ac tantis exiſtentibus documentis,quibus omni ambiguitate ſubmota, euidenter agnoſcitis in baptizandis electis,&c. [duo tantum tempora;id eſt paſcha, & pentecoſten eſſe ſeruanda. [Hoc veſtrae indicimus caritati,vt ab Apoſtolicis inſtitutis nullo vlterius recedatis exceſſu; quia multum poſt hac eſſe non poterit, ſi quiſpiam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas. *Leo epiſt.4.cap.6.ad Epiſcopos Siciliae.Magunt.c.4.Magun.ſub Raban.cap.3. Iuo lib.1.tit.2.cap.10.al.cap.18.panor.& par.1.cap.47.& 59.decre.Anſel.lib.9.cap.14.*

(Margin: Ioan.1. — Galat.4. — Matt.5. — Rom.10. — De conſe. d.4.c.12. Diſt.11. c.10.)

CAP. VIII.

Magna indignatione commoueor, quod quoſdam ex vobis ita comperi eſſe Apoſtolicae traditionis oblitos, & ſtudio ſui erroris intentos, vt praeter paſchae feſtum, cui ſola pentecoſtes ſollemnitas comparatur, audeant ſibimet,non aliqua humanae infirmitatis neceſſitate cogente, ſed ſola indiſciplinati arbitrii libertate,ius baptiſmatis vendicare, & in natalibus martyrum regenerationis celebrare myſteria, &c. Admonemus igitur, & non ſine periculo ſtatus eorum, qui haec faciunt, proteſtamur,vt ab hac praeſumptione ceſſetur, & ſummam hanc, potentiſſimamque Dei gratiam,non niſi in paſchali, & pentecoſtes die, deſiderantibus,& credentibus conferatis. *Leo epiſt.78.cap.1.*

CAP. IX.

De conſe. d.4.c.18.

Baptizandi ſibi quiſpiam paſſim quocumque tempore nullam credat ineſſe fiduciam, praeter paſchale feſtum, & pentecoſtes, venerabile ſacramentum: excepto dumtaxat grauiſſimi languoris incurſu, in quo verendum eſt,ne morbi creſcente periculo, ſine remedio ſalutari fortaſſis aegrotans exitio praeuentus abſcedat. *Gelaſ.epiſt.1.cap.12.Conc.Pariſ.ſub Ludou.& Lothar.cap.7. lib. 1. Corpus canon.cap.10.Gelaſy.Burch.lib.4.cap.4. Iuo par.1.cap.199.decret.Anſelm.lib.9.cap.13.Tarrac.lib.4.cap.9.*

CAP. X.

De conſe. d.4.c.98.

Comperimus multos Iudaeorum ad chriſtianam fidem diuina gratia inſpirante velle conuerti,&c. Quibus ſi longum, vel triſte videtur ſollemnitatem ſuſtinere paſchalem, & eos nunc ab baptiſma feſtinare cognoſcis[Ne quod abſit longa dilatio eorum retro poſſit animos reuocare; cum fratre noſtro Epiſcopo locis ipſius loquere, vt paenitentia, ac abſtinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominico,aut ſi celeberrima feſtiuitas fortaſſis occurrerit,eos omnipotentis Dei miſericordia protegente,baptizet. *Greg.lib.7. Indict.1. epiſt.24.Fantino Defenſori.Iuo par.1.cap.61.*

CAP. XI.

Sacroſancti baptiſmi ſacramentum non niſi in paſchali feſtiuitate,& pentecoſte nouerit eſſe praebendum: exceptis his, qui mortis vrgente periculo,ne in aeternum pereant, talibus oportet remediis ſubuenire. *Greg.ÿ.epiſt.3.ad Clerum Turingiae. Iuo lib. 1.tit. 2.c.14.panor.& par.1.cap.63.decret.*

CAP. XII.

Inſignia anni,ſiue ſollemnia tempora, quibus baptiſmata celebrantur, ſecundum canones duo ſunt; paſchae ſcilicet, & pentecoſtes. Verum circa vos nulla ſunt in baptizando tempora penitus obſeruanda, quemadmodum nec erga eos,qui mortis vicinae periculum metuentes, tanto lauacro purgari deſiderant. *Nicol.ad conſul.Bulg.cap.69.*

CAP. XIII.

De conſe. d.4.c.15. de catechumenis

Catechumeni in paſchae ſollemnitate, vel pentecoſtes ad baptizandum veniant. Ceteris ſollemnitatibus infirmi tantum debent baptizari, qui quocumque tempore ſunt baptizandi. *Gerun.cap.4.Iuo lib.1.tit.2.cap.13.panor.& par.1.cap.60.decret.*

CAP. XIV.

Cõperimus chriſtianos non obſeruantes legitimũ diẽ baptiſmi, paene per ſingulos dies,ac natales martyrum filios ſuos baptizare:ita vt vix duo,vel tres reperiantur in ſancto paſcha, qui per aquam,& Spiritũ ſanctum regenerentur?Idcirco cenſemus,vt ex hoc tẽpore nullus eorum permittatur talia perpetrare, &c. Ideoque omnes omnino a die quadrageſimo

cum

cum infantibus ſuis ad eccleſiam obſeruare praecipimus; vt impoſitionem manus certis diebus adepti, & ſacri olei liquore peruncti, legitimi diei feſtiuitate fruantur; & ſacro baptiſmate regenerentur: quo poſſint, & honoribus, ſi vita comes fuerit, ſacerdotalibus fungi, & ſingularis celebrationis ſollemnitate frui. *Matiſc. ij. cap. 3.*

CAP. XV.

Non licet abſque paſchae ſollemnitate vllo tempore baptizare, niſi illos, quibus mors vicina eſt, quos grabatarios dicunt. Quod ſi quis in alio pago contumacia faciente poſt interdictum hoc infantes ſuos ad baptiſmum detulerit in eccleſias noſtras, non recipiatur. Et quicumque presbyter ipſos extra noſtrum praeceptum recipere praeſumpſerit, tribus menſibus a communione eccleſiae ſequeſtratus ſit. *Antiſio. cap. 18.*

CAP. XVI.

Licet initio quadrageſimae baptizandi generaliter claudatur myſterium; tamen vt eccleſiaſticae conſuetudinis ordo depoſcit, neceſſe eſt, vt & oſtia baptiſterij in eodem die põtificali manu, & anulo ſignata claudantur, & vſque in caenae Domini ſollemnitatem nullatenus reſerantur: ob id videlicet, vt per ſignaculum Pontificum, excepto grauiſſimae neceſſitatis obuentu in his diebus monſtretur, per totum orbem non licere fieri baptiſmum, &c. Per hanc noſtrám ſententiam ſancimus, atque decernimus, quatenus in praedicto die initij videlicet quadrageſimae, & oſtia ſancti baptiſterij cum laudum conſummatione claudantur, & ab Epiſcopis ſuorum anulorum ſigillo obſignentur, ita vt in caenae Domini celebritate, quando more ſolito altaria aſſolent deueſtiri, eadem debeant oſtia reſerari, *Tolet. xvij. cap. 3.*

CAP. XVII.

Sacramenta baptiſmatis volumus, vt in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur, &c. ſicut in decretis Leonis Papae ſub duobus continentur capitulis. cap. xi. Haec duo tempora, id eſt paſcha, & pentecoſte ad baptizandum a Romano Pontifice legitima praefixa ſunt, &c. *Magun. cap. 4. Magun ſub Raban. cap. 3. Corpus Cano. cap. 11. & 12. Leonis.*

CAP. XVIII.

Praefixa tempora canonum ſuper celebratione baptiſmatis, a multis partim ignorantia, partim praeſumptione violantur, &c. Quod ad negligentiam ſacerdotum, nec non & auditorum pertinere dubium non eſt. Quo itaque tempore baptiſmus celebrari debeat, Gelaſius in decretalib. cap. 10. ſcribit. Baptizandi inquit ſibi quiſquam, &c. *vt ſupra hoc eod. tit. Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 7. Corpus Canon. cap. 10. Gelaſij.* *De conſe. d. 4 c. 8.*

CAP. XIX.

Sicut duobus temporibus paſcha videlicet, & pentecoſte baptiſmum, ita etiam traditio ſancti Spiritus per impoſitionem manus fidelibus tradatur, exceptis videlicet, vt dictum eſt, infirmis, & morte periclitantibus, quibus ſicut baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunctanter donum ſancti Spiritus eſt tradendum. *Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. c. 35.*

CAP. XX.

Sacroſancti baptiſmi ſacramentum, non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte vnuſquiſque fidelium nouerit eſſe praebendum, exceptis his, quibus mortis vrgente periculo, ne in aeternum pereant, talibus oportet remedijs ſubueniri. *Vormatien. cap. 1. Burch. lib. 4. cap. 7. Iuo par. 1. cap. 202. decret.*

CAP. XXI.

Sacroſanctum baptiſmi myſterium ſciant omnes in Chriſto regenerati; non niſi praefixis, & legitimis in anno celebrari temporibus: cum hoc ſibi priuilegium, vt in epiſtola Syricij Papae legitur; cap. 2. & apud nos, & & apud omnes eccleſias ſpecialiter cum pentecoſte ſua dominicum paſcha defendat. In quo, vt legitur in epiſtula Leonis Papae cap. 9. orta eſt, & virtus muneris, & ſpecies actionis, &c. vſque ad octauum diem ipſa regeneratio ſacra ab omni chriſtiano populo celebrabitur, quia reſurrectio Domini octo diebus colitur. *Triburien. cap. 12. vid. Syric. epiſt. 1. cap. 2. & Leon. epiſt. 4. cap. 3. ſupra. Corpus Cano. cap. 9. Leonis.*

Non denegetur baptiſmus his, qui ſunt in periculo mortis etiam extra tempora ſtatuta. Tit. XX.

CAP. I.

Baptiſmum date omnibus infirmis, ſanis autem in paſchate, & pentecoſte. *Silueſt. in ſyn. 248. Epiſcop. cap. 12.*

CAP. II.

Si neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco, vel momento, vbicumque euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione clarificata baptizentur. *Victor. epiſt. 1. in prin. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 198. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 60.* *De conſe. d. 3. c. 22. celebritatem.*

CAP. III.

Infantibus, qui nondum loqui potuerint per aetatem, vel his, quibus in qualibet neceſſitate opus fuerit, ſacri vnda baptiſmatis omni volumus celeritate ſuccurri, &c. Quicumque etiam diſcrimen naufragii, hoſtilitatis incurſum, obſidionis ambiguum, vel cuiuſlibet corporalis aegritudinis deſperationem inciderunt, & ſibi vnico credulitatis auxilio popoſcerint ſubueniri; eodem, quo poſcunt, momento temporis expetitae regenerationis praemia conſequantur. *Syric. epiſt. 1. cap. 2. refert conc. Magun, cap. 4. Magun ſub Raba. cap. 3.*

CAP.

CAP. IV.

De conſe. d.4.c.16. ſi qui. In mortis periculo in obſidionis diſcrimine in perſecutionis anguſtijs, in timore naufragii, nullo tempore hoc verae ſalutis ſingulare remedium cuiquam denegamus. *Leo epiſt.4.c.6. Burch.lib.4.cap.2. Iuo lib.1.tit.2.cap.12. panorm. & par.1.cap.197.decret. Anſelm.lib.9.cap.14.*

CAP. V.

Summam hanc, potentiſſimamque Dei gratiam (*loquitur de baptiſmo*) non niſi in paſchali, & pentecoſtes die deſiderantibus, & credentibus conferatis: manente quolibet tempore grauium neceſſitatum, ac periculorum conſideratione, ſecundum quam oporteat ſubuenire, ne conditione mortali, coarctata infirmitas, neceſſaria liberatione fraudetur. Cum propter multa pericula ſit cauendum, ne cuiquam, aut in deſperata aegritudine, aut in hoſtilitatis incurſu, aut in timore naufragii per ſacerdotem Domini regeneratio denegetur. *Leo epiſt.78.cap.1.*

CAP. VI.

De conſe. d.4.c.18. Baptizandi ſibi quiſpiam paſſim quocumq. tempore nullam credat ineſſe fiduciam praeter paſchale feſtũ, & pentecoſtes venerabile ſacramentum: excepto dumtaxat grauiſſimi languoris incurſu, in quo verendum eſt, ne morbi creſcente periculo, ſine remedio ſalutari forsaſſis aegrotus exitio praeuentus abſcedat. *Gelaſ. epiſt.1 cap.12. refert Pariſ. ſub Ludou. & Loth.lib.1.cap.7. Burch.lib.4.cap.4 Iuo par.1.cap.199.decr. Tarrac.lib.4.cap.9. Anſelm.lib.9.cap.13.*

CAP. VII.

diſt.5.c.3. Baptizari vel enixam mulierem, vel hoc, quod genuerit, ſi mortis periculo vrgetur, vel ipſa in hora eadem qua gignit, vel hoc, quod gignit eadem hora, qua natum eſt, nullo modo prohibetur. Quia ſicut ſancti myſterij gratia viuentibus, atque diſcernentibus cum magna diſcretione prouidenda eſt: ita his, quibus mors imminet, ſine vlla dilatione offerenda eſt; ne dum adhuc tempus ad praebendum redemptionis myſterium quaeritur, interueniente paululum mora, inueniri non valeat, qui redimatur. *Greg. ad Auguſt. interrogatione 10. Iuo par.1.cap.63.*

CAP. VIII.

De conſe. d.4.c.17. venerabiles. Sacroſancti baptiſmi ſacramentum non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte nouerit eſſe praebendum: exceptis his, qui mortis vrgente periculo, ne in aeternum pereant, talibus oportet remediis ſubuenire. *Greg.ij.epiſt.3. Iuo lib.1.tit.2.cap.14. panor. & par.1.cap.63.decret.*

CAP. IX.

De conſe. d.4.cap.16. ſi qua. Pregnans, quando vult baptizari, poteſt; nihilque habet commune cum ventre: vtriuſque enim ſeparata voluntas eſt in confeſſione fidei. *Neoc.cap.6, Mar. Brac.cap.54. Iuo par.1.cap.223.decret.*

CAP. X.

Intra quinquennij tempora cathecumena, ſi grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptiſmum placuit; non denegari. *Eliber.cap.11.*

CAP. XI.

Eos, qui ſpiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet. *Eliber.cap.37.*

CAP. XII.

Qui ad primam credulitatis fidem accedunt, ſi bonae fuerint conuerſationis, intra biennium placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere; niſi infirmitate compellente, coëgerit ratio, vel ſocio ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti. *Eliber.cap.42.*

CAP. XIII.

Oportet eos, qui in infirmitate ſuſcipiunt baptiſma, & conualuerunt, fidẽ diſcere, & agnoſcere, quod Dei dono munificati ſunt. *Laod. c.47. refert Pariſ. ſub Ludou. & Lotha.lib.1.cap.6. Burchar.lib.4.cap.35. Iuo par.1.cap.229.decret.*

CAP. XIV.

Si aegroti reſpondere nequeant, tunc baptizentur, cum eorum voluntatis teſtimonium ſui ſuo periculo dederint. *Carth.cap.45. G. Afri. 12. L. Carth.iij.cap.34. L. Burch.lib.4.cap.36. Iuo lib.1.tit.2.cap.7.panor. & par.1,cap.123. & 230.decret. Caeſar.lib.12 cap.36.* *De conſe. d.4.c.75. aegrotantes.*

CAP. XV.

Iudaei octo menſes inter cathecumenos eccleſiae limen introeant; ſed ſi in periculo fuerint, baptizentur. *Agath cap.34. Burch.lib.4.cap.81. Iuo lib.1.tit.2.cap.64.panor. & par.1.cap.273.decret.* *De conſe. d.4.c.93.*

CAP. XVI.

Subito obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt, baptizari, aut paenitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis praeteritae teſtimonium aliorum verbis habet, aut praeſentis in ſuo nutu. *Arauſ.cap.12. Burch.lib.4.cap.38. Iuo par.1.c.232.decret.* *26.q.6.c.7. qui recedunt.*

CAP. XVII.

Energumenis cathecumenis in quantum vel neceſſitas exigerit, vel oportunitas permiſerit, de baptiſmate conſulendum. *Arauſic.c.15. vide cap.13.*

CAP. XVIII.

Cathecumeni in paſchae ſollemnitate, vel pentecoſtes ad baptizandum veniant. Ceteris ſollemnitatibus infirmi tantum debent baptizari, qui quocumque tempore ſunt baptizandi. *Gerund.cap.4. Iuo lib.1.tit.2.cap.13.panor. & par.1.cap.60.decret.* *De conſe. d.4.c.15. de cathecumenis.*

CAP. XIX.

Paruuli, qui nuper e materno vtero editi ſunt, ſi infirmi, vt aſſolet, fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati ſunt, ſi oblati fuerint, baptizentur. *Gerund.cap.5. Burch.lib.4.cap.32. Iuo par.1.cap.226.decret.*

CAP. XX.

Comperimus chriſtianos non obſeruantes le-

legitimum diem baptiſmi, paene per ſingulos dies, ac natales martyrum filios ſuos baptizare, &c. Ex hoc tempore nullus eorum permittatur talia perpetrare, praeter illos, quos infirmitas nimia, aut dies extremus compellit filios ſuos baptiſmum percipere, &c. *Matiſc. ij. cap. 3.*

CAP. XXI.

Non licet abſque paſchae ſollemnitate vllo tempore baptizare; niſi illos, quibus mors vicina eſt, quos grabatarios dicunt. *Antiſ. c. 18.*

CAP. XXII.

Nemo presbyterorum baptizare praeſumat, niſi in vicis, & eccleſiis baptiſmalibus, atq. temporibus conſtitutis, niſi cauſſa aegritudinis, vel certae neceſſitatis, &c. *Meldenſ. cap. 18.*

CAP. XXIII.

Sacroſancti baptiſmi ſacramentum, non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte vnuſquiſque fidelium nouerit eſſe praebendum; exceptis his, quibus mortis vrgente periculo, ne in aeternum pereant, talibus oportet remedijs ſubueniri. *Vormat. cap. 1. Iuo par. 1. cap. 202. decret.*

CAP. XXIV.

Periculo quocumque modo praeoccupatis, & deſperatis omni tempore ſubueniendum, & baptiſmi ſacramentum eſt tribuendum: quia neceſſitas vix habet legem. *Tribur. cap. 12.*

CAP. XXV.

Si catechumenus a daemone corripiatur, & voluerit ipſe, vel ſui, vt ſanctum baptiſmum accipiat; debet ne accipere, an non; & maxime ſi morti propinquus fuerit? Reſpondeo, ſi is, qui a daemone corripitur, non fuerit ab immundo ſpiritu mundatus, non poteſt ſanctum baptiſmum accipere, ſed in exitu a vita baptizatur. *Timotheus Epiſcop. Alexand. in reſponſis, cap. 2.*

CAP. XXVI.

Si ſegregationem aliqui ſuſtinuerint propter lapſua puniti, deinde ſint morituri, exiſtentes catechumeni baptizentur; & ne ab humanis excedant gratiae non participes, ſcilicet communione carentes. *Cyrillus Epiſcop. Alexandr. ad Epiſcopos in Lybia, & Pentapoli.*

CAP. XXVII.

Si paruulus aegrotans ad quemlibet presbyterum baptiſmi gratia de cuiuſliber parochia allatus fuerit; ei baptiſmi ſacramentum nullo modo negetur. Si quis hoc munus petenti concedere detractauerit, & ille paruulus abſque baptiſmatis gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum. *Theodul. ad presbyt. Aurel. cap. 17. Burch. lib. 4. cap. 49. Iuo par. 1. cap. 243. decret.*

De baptizatis in morbo non ordinandis, vide lib. xxvij. de Ordinis ſacramento.

De voluntate ad ſuſcipiendum baptiſmum. Tit. XXI.

CAP. I.

PResbyterum, quem ſine vnda baptiſmatis extremum clauſiſſe diem, litteris tuis ſignificaſti; quia in ſanctae matris eccleſiae fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeuerauit, ab originali peccato ſolutum, & celeſtis patriae gaudium eſſe adeptum; & ſanctorum patrum auctoritate Auguſtini, atque Ambroſij incunctanter aſſerimus, &c. Auguſtinus, Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, [quem non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit.] Librum beati Ambroſij de obitu Valentiniani idem aſſerentis reuolue. [Quem in euangelio eram generaturus, amiſi. ſed ille non amiſit gratiam, qua popoſcit. qui mihi in ſermone, quo vtebar ad plebem, hodie ſurrexit, &c. Sed audiui vos dolere, quod non acceperit ſacramenta baptiſmatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis eſt, niſi voluntas, niſi petitio? &c. Aut ſi quia ſollemniter non ſunt celebrata myſteria, hoc mouet; ergo nec martyres, ſi catechumeni fuerint, coronantur? Quod ſi ſuo abluuntur ſanguine, & hunc ſua pietas abluit, & voluntas.] Sopitis igitur quaeſtionibus doctorum patrum ſententias teneas, & eccleſiae tuae iuges preces, hoſtiaſque pro eo offerre iubeas. *Innocent. ij. Cremonen. Epiſcop. ex Ambroſ. de obitu Valentiniani, & Auguſtino. *13. lib. de ciuitate Dei cap. 7. vid. lib. 4. de baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 22. vide Iuo. lib. 1. tit. 2. cap. 99. & 102. panor. & par. 1. cap. 177. decret.*

De presbyt. nondum baptizato, c. 2. apud Greg. ix. & in 1. col. vide de de conſe. c. 34. Baptiſmi.

** 8 alias.*

CAP. II.

Religioni chriſtianae contrarium eſt, vt ſemper inuitus, & penitus contradicens ad recipiendam, & ſeruandam chriſtianitatem aliquis compellatur, &c. qui terroribus atque ſupplicijs violenter attrahitur, vt ne detrimentum incurrat, baptiſmi ſuſcipiat ſacramentum. talis quidem, ſicut & is, qui ficte ad baptiſmum accedit, characterem ſuſcipit chriſtianitatis impreſſum: & ipſe tamquam conditionaliter volens, licet abſolute non velit, cogendus eſt tamen ad obſeruationem fidei chriſtianae, &c. Ille vero, qui numquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit ſacramenti (baptiſmi) quia plus eſt, expreſſe contradicere, quam minime conſentire, &c. *Innoc. iij. Arelaten. Archiep.*

De baptiſmo c. 3. ap. Greg. ix. c. vni. in 1. coll. maiores.

CAP. III.

Dormientes, & amentes, ſi priuſquam amentiam incurrerent; aut dormirent, in contradictione perſtiterant: quia eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare, ſi fuerint ſic immerſi, characterem, nec ſuſcipiunt ſacramenti: ſecus autem ſi prius catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi. Vnde tales in neceſſitatis articulo conſueuit eccleſia baptizare. Tunc ergo characterem

De bapt. c. 3. apud Greg. ix. & c. vni. in col. 3. maiores.

ſa-

ſacramẽtalis imprimit operatio, cum obicem non inuenit obſiſtentem. *Innocen.iij. Arelat. Archiep.* CAP. IV.

Diſt. 45. de Iudaeis cap. 6. Iudaei, qui iam pridem ad chriſtianitatem venire coacti ſunt, ſicut ſactum eſt temporibus religioſiſſimi Principis Siſebuti: quia iam conſtat eos eſſe ſacramenti diuini aſſociatos, & baptiſmi gratiam percepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, & corporis Domini, & ſanguinis extitiſſe participes, oportet, vt fidem etiam, quam vi, vel neceſſitate ſuſceperũt, tenere cogantur; ne nomen diuinũ blaſphemetur; & fides, quam ſuſceperunt, vilis, ac contemptibilis habeatur. *Tolet.iv.c.56. Innocen.iij. in epiſt. ad Arelaten. Archiep. Burchar. lib. 4. cap. 82. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 65. panor. & par. 1. cap. 276. decr.*

De ſuſceptoribus. Tit. XXII.

CAP. I.

30.q.3.c. 1. ITa diligere debet homo eum, qui ſe ſuſcipit ex ſacro ſonte, ſicut patrem; quin immo quanto praeſtantius eſt ſpiritus carne, quod illud ſpirituale ſit patrocinium, & ſecundum Deum adoptio, tanto magis ſpiritalis pater in omnibus eſt à ſpiritali filio diligendus. Marcus enim Euangeliſta Petri diſcipulus, & ex ſancto ſuit eius baptiſmate filius, quem niſi dilexiſſet vt patrem, ei non in omnibus obediſſet vt filius. *Nicol. ad Conſul. Bulgar. cap. 2. Iuo lib. 6. tit. 11. cap. 4. panor. & par. 1. cap. 135. & par. 9. cap. 34. decret. Caeſar. lib. 10. cap. 130.* CAP. II.

Scire vos velle ſignificatis, quid de his, qui legem chriſtianã reſpuunt, agere debeatis? In quo notandum eſt, quoniam omnis homo, ſicut per alterius culpam, id eſt Adae, cõtraxit, vnde purgatione per aquam baptiſmatis egeat; ita eum ad fidem promittendam, ad regenerationis occurrit vndam, alium eligit quodammodo patrem ſpiritalem, videlicet, a quo ſuſceptus inſtruatur, & omni cuſtodia muniatur, & tamquam depoſitum quoddam rectori eccleſiae repreſentetur. Praeterea qui fidem reſpuit, quam promiſit, ab illo, a quo ſuſceptus eſt, & qui fidei eius interuentor extitit, debet per omnia reuocari. Iam vero ſi non audierit eum, quem ipſe pro ſe dederat vadem, dicendum eſt eccleſiae, a qua maiori ſtudio ad ouile proprium ouis reduci conuenit, quae errauit. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 18.*
Matt. 18.

CAP. III.

De conſe. d. 4. c. 103 Non licet Abbati filios de baptiſmo habere, nec monachis commatres habere. *Antiſiod. cap. 25. Caeſar. lib. 9. cap. 43. Iuo par. 1. c. 132. decr.*

CAP. IV.

Parentes filios ſuos, & patrini eos, quos de fonte lauacri ſuſcipiunt, erudire ſummopere ſtudeant; illi, quia eos genuerunt, & eis a Domino dati ſunt; iſti, quia pro eis fideiuſſores exiſtunt. *Arelat. ſub Carol. cap. 19.*

CAP. V.

Vnuſquiſque compater, vel proximi ſpirituales filiolos ſuos catholice inſtruant. *Magun. c. 47.* CAP. VI.

Quia illi, qui in ſua ſponſione eos, quos de ſacroſancto fonte ſuſcipiunt, nec fidei, nec baptiſmatis ſacramento ſunt inſtructi; idcirco eos, quos ſuſcipiunt, & ſecundum ſanctorum Patrum documenta, docere debuerant, erudire nequeunt, &c. Qualiter autem hi, qui de ſacro fonte alios ſuſcipiunt, inſtruere debeant, B. Auguſtin. in ſermone habito apud populũ demonſtrat, dicens: Quicumq. igitur viri, quaecumq. mulieres de ſacro fonte filios ſpiritualiter ſuſceperunt, cognoſcant ſe pro eis fideiuſſores extitiſſe apud Deum. & ideo neceſſe eſt, vt ſemper illis ſollicitudinem verae caritatis impẽdant, admoneant, & caſtigent, atq. corripiant; vt caſtitatem cuſtodiant, virginitatem vſq. ad nuptias ſeruẽt, & ceteris bonis operibus dediti ſint. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 7.*

CAP. VII.

Qui alios de ſacro fonte ſuſcipiũt, quiq. ad percipiendũ ſancti Spiritus donũ, coram Põtificibus pro alijs patroni exiſtunt, intelligere debent, & vim tanti ſacramenti, & quid pro alijs ſpoponderint. Illos tamen in hoc capitulo ſpecialiter ab his officijs remouendos iudicamus, qui propter reatum ſuum publica paenitentia ſunt multati: videlicet vt nec alios de ſacri fontis baptiſmate ſuſcipiant, nec etiã ad percipiendum ſancti Spiritus donum, aliorum patroni coram Pontificibus exiſtant, donec per dignam paenitentiae ſatisſactionem reconciliationem mereantur. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 54. Capit. lib. 6. cap. 179.*

CAP. VIII.

Nullus alteri ſuſcipiat a fonte infantem, niſi qui apprime ſignaculum, id eſt, abrenuntiationem diaboli, & profeſſionem catholicae fidei tenuerit; & infantem nequaquam duo, vel plures, ſed vnus a fonte baptiſmatis ſuſcipiat. nam vnus Deus, vnum baptiſma, vnus, qui a fonte ſuſcipit, debet eſſe pater, vel mater infantis. *Epheſ. 4.* *Meten. c. 3.* CAP. IX.

Conſtitutum eſt, vt nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque a lauacro fontis alium ſuſcipiat, neque coram Epiſcopo ad cõfirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit, &c. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 22.*

Vide Magunt. cap. 55. tit. ſequenti cap. Nullus.

De cognatione, quae oritur ex baptiſmo. Tit. XXIII.

CAP. I.

QVidam viri, & mulieres praeterito ſabbato paſchali, die pro magno populorum incurſu, neſciẽtes, proprios ſuos filios ſuſceperunt ex lauacro ſancto, &c. Inuenimus in archiuis huius Apoſtolicae ſedis, iam talia contigiſſe in eccleſia Iſauriae & Epheſiorũ, ſimulque Hieroſolymae, & alibi. & Epiſcopis ab *30.q.1.c. 1. peruenit.*

hac Apoſtolica ſede ſcire volentibus, ſi viri, & mulieres redirent ad proprium torum, beatae memoriae ſanctiſſimi patres Iulius, Innocentius, & Caeleſtinus cum Epiſcoporum plurimorum, & ſacerdotum conuentu, in eccleſia beati Apoſtolorum Principis probibentes talia perſcripſerunt, & confirmauerunt: vt nullo modo iam in coniugio ſe reciperent mulieres, aut viri, qui quacumque ratione ſuos ſuſceperunt natos: ſed ſeparent ſe, ne ſuadente diabolo tale vitium peccati inoleſcat per mundum, & vniuerſorũ error accreſcat. Quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptem dona baptiſmi, a primo pabulo ſacrati ſalis, & ingreſſus ſanctae eccleſiae vſque ad confirmationem Spiritus ſancti per chriſma. Ab hoc primo Spiritus ſancti dono, vſque ad ſeptimum nullus chriſtianus ſuam commatrem in coniugio recipere debet: & qui praeſumpſerit, anathematis vinculo religetur in perpetuum, niſi paenitentiam egerit digne. mulieres vero cum ſeparatae fuerint pro hac illicita re, a pro prijs vitis totam praecipimus recipere dotẽ, quam in die nuptiali recepit. *Deuſdedit. epiſt. vn. ex ſyno.* Burch. *lib. 17 cap. 44. Iuo lib. 6. tit. 11. c. 8. panor. & par. 1. cap. 305. decr. Anſel. lib. 10. cap. 29. Caeſar. lib. 10. cap. 78. Tarrac. lib. 5. c. 2.*

CAP. II.

Si quis commatrem ſpiritualem duxerit in coniugium, anathema ſit. *Gregor. ij. in ſyno. Rom. cap. 4.*

CAP. III.

Presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam ſpiritalem commatrem, nullus ſibi praeſumat nefario coniugio copulare: nam qui huiuſmodi opus perpetrauerit, ſciat ſe anathematis vinculo eſſe obligatum, &c. *Syno. Roma. ſub Zachar. cap. 5.*

CAP. IV.

Qui copulantur parentibus, vel commatribus, & filiolis, & e cõuerſo, excommunicentur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incer. cap. 16.*

CAP. V.

30. q. 3. c. 5. Ita diligere debet homo eum, qui ſe ſuſcepit ex ſacro fonte, ſicut patrem, &c. Nulla vero inter eos, & filios eorum conſanguinitas eſt, quoniam ſpiritus ea, quae ſanguinis ſunt, neſcit; caro enim ſecundum Apoſtolum concupi- (Galat. 5.) ſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem; haec enim inuicem aduerſantur. Eſt tamen alia inter eos gratuita & ſancta communio, quae non eſt dicenda conſanguinitas, ſed potius habenda ſpiritalis proximitas. Vnde inter eos non arbitramur eſſe quodlibet poſſe coniugale connubium, quandoquidem nec inter eos, qui natura, & eos, qui adoptione filij ſunt, venerandae Romanae leges matrimonium contrahi permittunt, &c. Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit; quanto potius a carnali oportet inter ſe contubernio ceſſare, quos per caeleſte ſacramentum regeneratio ſancti Spiritus vincit? Longe igitur congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem gratia diuina, quam quem humana voluntas, vt filius eius, vel frater meus eſſet, elegit. prudentiusq. ab alterna corporis commiſtione ſecernimur, quoniam Spiritus ſanctus ſus nos caritate coadunauit; quam ſi vel carnalis neceſſitudo, vel inuicem nos mutabile cuiuſdam corruptibilis hominis arbitrium copulaſſet. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 2. Iuo lib. 6. tit. 11. cap. 4. panor. & par. 1. c. 135. & par. 9. cap. 34. decr. Caeſar. lib. 10. cap. 130.*

CAP. VI.

Quoniam maior eſt ſpiritus coniunctio, quam corporũ, ſcimus in aliquibus locis quoſdam ex ſacro & ſalutari baptiſmate pueros ſuſcipientes, cum eorum matribus viduis copulari. Id fieri prohibemus: ſed ſi contraxerint, ſeparentur, & poenis fornicantium ſubiaceant. *Trull. cap. 53.*

CAP. VII.

Dictum nobis eſt, quaſdam feminas deſidioſe, quaſdam vero fraudulenter, vt a viris ſuis ſeparentur, proprios filios coram Epiſcopis ad confirmandum tenuiſſe. Vnde nos dignũ duximus, vt ſi qua mulier filium ſuum deſidia, aut fraude aliqua coram Epiſcopo ad confirmandum tenuerit, propter fallaciam ſuam, vel fraudem, quamdiu viuat, agat paenitentiam, a viro tamen ſuo non ſeparetur. *Cabilo. ſub Carolo. c. 31.* Burch. *lib. 17. c. 23. Iuo lib. 7. tit. 9. c. 3. panor. & par. 9. c. 81. decr.* (30. q. 1. c. 4.)

CAP. VIII.

Nullus proprium filium, vel filiam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat: nec filiolam, nec commatrem ducat vxorem; nec illam, cuius filiũ, aut filiam ad confirmationem duxerit. vbi autem factum fuerit, ſeparentur. *Magun. ſub Carolo c. 55. Capit. lib. 5. c. 100.*

CAP. IX.

Perlatum eſt ad nos, quod quidam Altmannus nomine, ſibi commatrem ſpiritualem, ex parochia Arnonis Epiſcopi, ſceleſto coniugio aſſociaſſet; ſed poſtea per ſacramenta ab ea ſeparatus, modo iterũ eam ſibi impia copulatione habet ſociatam. quem quia tale ſcelus perpetratum habere audiuimus, ſecundũ conſtitutionem S. Gregorij Papae gladio ſpirituali percutimus, eumq. anathematis vinculo innodamus. *Magun. ſub Arnulpho c. 18.*

CAP. X.

Qui ſpiritalem habet compatrem, cuius filium de lauacro ſacri fontis accepit, & eius vxor commater non eſt: liceat ei, defuncto cõpatre ſuo, eius viduam ducere in vxorẽ, ſi nullam habent conſanguinitatis propinquitatẽ. Quid enim? numquid non poſſunt coniungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla generatio ſecernit ſpiritalis? *Tribur. c. 47. Burchad. lib. 17. c. 45. Iuo lib. 7. tit. 9. c. 5. vel lib. 7. c. 67. panor. & par. 9. cap. 96. decr.* (30. q. 4. c. 4.)

CAP. XI.

Si quis ſuae ſpiritalis commatris filiam, fortuito, & ita contingente rerum caſu, in coniugium duxerit, conſilio maturiori ſeruato, habeat, (30. q. 3. c. vlt.)

beat, atque honeſte legitimo coniugio operam det. *Tribur. cap. 48. Burch. lib. 17. cap. 46. Iuo par. 9. cap. 97. decr.*

Baptizentur hi, qui ignorant ſe baptizatos eſſe. Tit. XXIV.

CAP. I.

De conſe. d. 4. c. 112.

CVm baptizatū ſe nec ille recordetur, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, quod neſciat conſecratum, nihil eſt, in quo peccatum poſſit obrepere, cum in hac parte conſcientiae ſuae nec ille reus ſit, qui conſecratur, nec ille qui conſecrat. Scimus quidem inexpiabile eſſe facinus, quoties iuxta haereticorum damnata a ſanctis patribus inſtituta, cogitur aliquis lauacrum, quod regenerandis ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante doctrina, quae nobis vnā praedicat in Trinitate Deitatem, vnam in fide confeſſionem, vnum in baptiſmate ſacramentum: ſed in hoc nihil ſimile formidatur: quoniam non poteſt in iterationis crimen venire, quod omnino factū eſſe neſcitur. Atq. ideo quoties perſona talis inciderit, ſollicita primū examinatione diſcutite, & longo tempore, niſi forte ſupremus finis immineat, indagate, verū nemo ſit penitus, qui teſtimonio ſuo iuuare poſſit ignorantiam neſcientis: & cū conſtiterit, hūc, qui baptiſmatis indiget ſacramento, ſola inaniter ſuſpicione prohiberi, accedat intrepidus ad conſequendam gratiam, cuius in ſe nullum ſcit eſſe veſtigium. Nec vereamur huic ſalutis ianuam aperire, quam nūquam antea docetur ingreſſus. *Leo in ſyno. epiſt. 35. c. 1. ſiue epiſt. 37. Leoni Epiſc. Rauen. Iuo par. 1. c. 48. decr.*

CAP. II.

De conſe. d. 4. cap. 113. ſi nulla. & c. 38. hi de quibus.

Qui ignorant, an ſint baptizati, baptizētur. Qui ſciunt ſe baptizatos, ſed ignorant qua fide fuerint, qui eos baptizauerunt, per manus impoſitionem recipiantur. *Leo epiſt. 90. vel 92. c. 19. & 17. ad Ruſticum* Narbon. *Epiſc. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 84. & 87. panor. & par. 1. c. 236. & 238. decr. Burch. lib. 4. c. 42. & 44. Anſel. lib. 9. cap. 55. & 57.*

CAP. III.

Quotiens tam de baptiſmo aliquorum, vel confirmatione, quam de eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur; & nec ſcriptis, nec teſtibus certa ratio habetur, vtrum baptizati, vel confirmati, ſiue eccleſiae conſecratae ſint; vt baptizentur tales, ac confirmentur, atque eccleſiae canonice conſecrentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat: quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indicijs oſtenditur rite peractum. *Gregor. ad Felicem* Siciliae *Epiſc. c. 3. lib. 12. indict. 7. epiſt. 31. Anſel. lib. 5. c. 23.*

CAP. IV.

*De conſe. d. 4. c. 52. * ſine nomine Trinitatis*

Quos a paganis *baptizatos eſſe aſſeruiſti; denuo baptizes in nomine Trinitatis. *Greg. ij. epiſt. 8. in med. Iuo par. 11. cap. 91. decr. Caeſar. lib. 12. c. vlt.*

CAP. V.

Eos, qui ſe dubitant fuiſſe baptizatos an nō, vt baptizentur, praecipimus. *Greg. ij. ep. 8. in fi.*

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 110

Pro paruulis, qui a parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati ſint, ignorant; hos, vt baptizare debeas, ſecundum patrum traditionē, ſi non fuerit, qui teſtificetur; ratio poſcit. *Gregor. iij. epiſt. 4. ad Bonif. Epiſc. ante fin. Iuo par. 1. cap. 146. Caeſar. lib. 12. cap. 52.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. c. 111

Placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neq. ipſi ſunt per aetatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere: abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentorū purgatione priuari. *Carth. c. 73. G. Carth. 0. c. 6. Afric. c. 39. L. Trull. c. 85. Vormat. c. 70. Burch. lib. 4. c. 45. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 86. panor. & par. 1. c. 147. & 239. decr. Anſel. lib. 9. c. 56. Capit. lib. 7. c. 391. Caeſar. lib. 12. c. 53.*

CAP. VIII.

De ijs, qui nullo teſtimonio ſe baptizatos nouerint, vt baptizentur. *Hippon. c. 40.*

Ne pecunia accipiatur baptizandi cauſſa. Tit. XXV.

CAP. I.

ILlud quoque praecipimus, vt pro chriſmate, & baptiſmo, & ſepultura nihil vnquām exigatur. *Vrba. ij. in conc.* Placent. *c. 14. alias in conc. Clari montis.*

CAP. II.

1. q. 1. c. 99.

Baptizandis, conſignandisq. fidelibus ſacerdotes pretia nulla praefigant, nec illationibus quibuſlibet impoſitis exagitare cupiant renaſcentes: quoniam quod gratis accepimus, gratis dare mandamur, &c. Si fecerint, periculum ſubituri ſunt ſui honoris. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 7. Burch. lib. 4. cap. 71. Iuo par. 1. cap. 72. & 265. decre. Caeſar. lib. 4. cap. 37.* *Mat. 10.*

CAP. III.

1. q. 1. c. 104. Emēdare.

Qui baptizantur, nummos in concham non mittant; ne ſacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur, &c. *Eliber. cap. 48.*

CAP. IV.

1. q. 1. c. 102. Placuit.

Modicum balſami, quod benedictū pro baptiſmi ſacramento per eccleſias datur, quia a ſingulis tremiſſes pro ipſo exigi ſolent, nihil vlterius exigatur, &c. *Brac. ij. cap. 4.*

CAP. V.

1. q. 1. c. 103. placuit.

Vnuſquiſq. Epiſcopus per eccleſias ſuas hoc praecipiat, vt hi, qui infātes ſuos ad baptiſmū offerunt, ſi quid volūtarie pro ſuo offerunt voto, ſuſcipiatur ab eis: ſi vero non habent, quid offerant, nullum illis pignus tollatur a clericis; nam multi pauperes hoc timentes filios a baptiſmo retrahunt, qui ſi forte dum differuntur, ſine gratia baptiſmi de hac vita receſſerint, neceſſe eſt, vt ab illis eorum perditio requiratur, quorum ſpolia pertimeſcentes a baptiſmi gratia ſe retraxerunt. *Bracar. ij. c. 7.*

CAP. VI.

Presbyteri, qui ſanctum Dei baptiſma infantibus tradunt, nihil pro tali gratia a parentibus eorum auferre praeſumant. *Emerit. cap. 9.*

CAP. VII.

1. q. 1. c. 1c 1. Quid quid. Qui pro baptizandis, conſignandisq. fidelibus, aut collatione chriſmatis, vel promotionibus graduum, pretia, vel praemia, niſi voluntarie oblata, acceperit, &c. ſi ſciente loci Epiſcopo, tale quidquam a ſubditis perpetratur, idem Epiſcopus duobus menſibus excommunicationi ſubiaccat, &c. ſin autem ſuorum quiſpiam, eodem neſciente, quodcumq. pro ſupradictis capitulis accipiendum eſſe ſibi crediderit, ſi presbyter eſt, trium menſium excommunicatione plectatur; ſi diaconus, quattuor; ſubdiaconus vero, vel clericus his cupiditatibus ſeruiens, & competenti poena, & debita excommunicatione plectendus eſt. *Tolet. xi. cap. 8. Iuo par. 1. c. 73. & par. 5. c. 126. decr.*

CAP. VIII.

Nullus pretium pro baptiſmo accipiat, niſi quod fideles ſponte dare, vel offerre voluerint. *Bituric. c. 12. apud Lemouic. actio. 2.*

Nemo audeat eos, qui baptizati ſunt, rebaptizare; neque quiſquam ſe rebaptizari permittat. Tit. XXVI.

CAP. I.

VNa fides, vnum baptiſma. *Paul. ad Ephes. cap. 4.*

CAP. II.

De bapt. c vlt. ire ger ix. & c. 1. eod. tit. in 4. collect. Baptizatos a Latinis ipſi Graeci rebaptizare auſu temerario praeſumebant, &c. ſacro ſuadente concilio diſtricte praecipimus, vt talia de cetero non praeſumant, &c. ſi quis tale praeſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus ab omni officio, & beneficio eccleſiaſtico deponatur. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 4.*

CAP. III.

Qui ſatisfacturus Deo per paenitentiam ſe rebaptizatum legitime doluerit, vtrum ad hoc facinus concurrerit, an impulſus acceſſerit, requiratur, &c. Ideo memineritis hanc ſuper his nos habere ſententiam; vt ſeruata diſcretione peccantium, non eadem cuncti, qui lapſi ſunt, lance penſentur: quoniam maioris caſtigationis exigendus eſt vſura, cui domus Domini commiſſa fuerit diſciplina. *Felix iij. in ſynod. Rom. cap. 1. Burch. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. can. 116. Quos Epiſcopos, presbyteros, vel diaconos fuiſſe conſtiterit, & ſeu optantes forſan, ſeu coactos lauacri illius vnici, ſalutarisq. clăruerit feciſſe iacturam, &c. vſque ad exitus ſui diem in paenitentia ſi reſipiſcunt, iacere conuenict, nec orationi non modo fidelium, ſed nec catechumenorum omnimodis intereſſe, quibus communio laica tantum in morte reddenda eſt. *Felix iij. in ſyno. Rom. cap. 2. Burch. lib. 4. c. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.*

CAP. V.

De clericis autem, & monachis, aut puellis Dei, aut ſecularibus ſeruari praecipimus hunc tenorem, quem Nicaena ſynodus circa eos, qui lapſi ſunt, vel fuerint, ſeruandū eſſe conſtituit; vt ſcilicet, qui nulla neceſſitate, nullius rei timore, aut periculo ſe, vt rebaptizentur haereticis impie dediderunt, ſi tamen eos ex corde paeniteat, tribus annis inter audientes ſint: ſeptem autem annis ſubiaceant inter paenitentes manibus ſacerdotum; duobus autem annis oblationes modis omnibus non ſinantur offerre, ſed tantūmodo ſecularibus in oratione ſocientur, &c. *Felix iij. in ſyno. Rom. c. 3. Nicaen. c. 11. Burch. & Iuo vbi ſupra.* *d. c. eo.*

CAP. VI.

Pueris autem, quibus quod adhuc * imberbes ſunt, a pubertate vocabulum eſt, ſeu clericis, ſiue laicis, aut etiam ſimilibus puellis, quibus ignorantia ſuffragatur aetatis, aliquādiu ſub manus impoſitione detentis reddenda cōmunio eſt, nec eorum expectanda paenitentia, quos excipit a coërcitione cenſura. *Felix iij. in ſyn. Rom. c. 4. Burch. & Iuo vbi ſupra.* *d. c. eo.* *inueſtes vel impuberes

CAP. VII.

Ceteros, id eſt, clericos, ſiue monachos, ſeu laicos vtriuſque ſexus perſonas, quos violentiae periculis coactos iterationem baptiſmatis ſubiſſe conſtiterit, vel qui aliquo commento huius ſe facinoris piaculo dixerint non teneri: his paenitentiam per triennium durare decreuimus, & per manus impoſitionem ad ſocietatem recipi eos ſacramēti. *Felix iij. in ſynod. Rom. c. 4. Burch. & Iuo vbi ſupra. Anſel. lib. 7. cap. 14. Tarrac. lib. 1. cap. 31.*

CAP. VIII.

Illo per omnia cuſtodito, ne ex eis vnquā, *1. q. 7. c. 10* qui in qualibet aetate alibi, quam in eccleſia catholica baptizati, aut rebaptizati ſunt, ad eccleſiaſticam militiam prorſus permittantur accedere. Quibus ſatis eſſe debet, quod in catholicorū numero ſūt recepti. *Felix iij. in ſyn. Rom. c. 5. Burch. Iuo, Anſel. & Tarrac. vt ſup.*

CAP. IX.

Reordinationes, ſeu & rebaptizationes, & ſedium mutationes ſancti patres in Africano concilio cōgregati omnimodis interdixerunt: quos ſecuti & nos interdicimus. *Syno. Rauen. ſub Ioan. ix. par. 1. cap. 5. Carth. iij. cap. 38.* *Vide de conſe. d. 4. c. 107. non licet.*

CAP. X.

Epiſcopus, aut presbyter, qui habentem vere baptiſma rebaptizet, &c. deponatur, vt irridens crucem, & mortem Domini, &c. *Apoſt. cap. 47. Burch. lib. 4. cap. 56. Iuo par. 1 cap. 250. decr.*

CAP. XI.

Baptizatos ab impijs Arianis plurimos ad fidē catholicā feſtinare ſignaſti, & quoſdam de fratribus noſtris eoſdē denuo baptizare velle, quod non licet: cū hoc fieri, & Apoſtolus vetet, & canones contra dicant. & poſt caſſatum Ariminenſe

minenſe concilium, miſſa ad prouincias a ve-
nerandae memoriae praedeceſſore meo Libe-
rio generalia decreta prohibeant. Quos nos
cum Nouatianis, alijſq. haereticis, ſicut eſt in
ſynodo conſtitutum, per inuocationem ſolum
ſeptiformis Spiritus, Epiſcopalis manus im-
poſitione catholicorum conuentui ſociamus;
quod etiam totus oriens, occidenſq. cuſtodit,
a quo tramite vos quoque poſt hac minime
conuenit deuiare, ſi non vultis a noſtro colle-
gio ſynodali ſeparari ſententia. *Syri.ep.1.c.1.*

CAP. XII.

A Paulianiſtis venientes baptiaari praeci-
piuntur, non ab alijs, &c. Denique baptiaatos
Act.8. rite ab Euangeliſta Philippo Petrus & Ioãnes
ſola manus impoſitione cõſummant. Illos ve-
ro, quos Apoſtolus Paulus Ioannis baptiſmate
Act.19. baptizatos repererat, interrogauit, an Spiritũ
ſanctum accepiſſent, fatentibuſq. ſe, ne illud
quidem nomen audiſſe, iuſſit eos baptizari. Vi-
detis ergo rite baptizatos illo dono iterari nõ
poſſe, & aliter ſola aqua lotos baptiaari in
nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, &c.
s. q. 1. c. quia Paulianiſtae in nomine Patris, & Filij, &
53. Spiritus ſancti minime baptizant. *Innoc. ep.
22.cap.5. vide Nicaen.cap.19.*

CAP. XIII.

His qui ad iterandum baptiſmum vel metu
coacti ſunt, vel errore traducti, & nunc ſe con-
tra catholicae fidei ſacramentũ egiſſe cogno-
ſcunt; ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in
ſocietatem noſtram, non niſi per paenitentiae
remedium, & per impoſitionẽ Epiſcopalis ma-
nus, communionis recipiant vnitatem, &c. Qui
1.q. 1. c. baptiſmum ab haereticis acceperunt, cum ba-
51.hi qui. ptizati antea non fuiſſent, ſola inuocatione
Spiritus ſancti per impoſitionem manuũ con-
firmandi ſunt: quia formam tantum baptiſmi
1. q. 1. c. ſine ſanctificationis virtute ſumpſere. Et hanc
57. regulam, vt ſciatis, ſeruandam omnibus eccle-
ſijs praedicamus; vt lauacrum ſemel initum,
nulla iteratione violetur, dicente Apoſtolo:
Ephes. 4. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma, cu-
ius ablutio nulla iteratione temerãda eſt, &c.
Leo epiſt.77. alias 79. cap. 6. & 7. ad Nicetam
*Aquilrien. Epiſcop. Burch. lib.4. cap. 48. Iuo
par.1.cap.242.decr. Tarrac. lib.4. cap. 11. &
lib.6.cap.49. vide tit. Baptizentur hi, qui igno-
rant ſe baptizatos eſſe. cap.1.*

CAP. XIV.

Diſt. 68. Sicut baptizatus ſemel iterũ baptizari non
cap. 1. debet; ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem
iterum ordine non debet conſecrari. *Gregor.
lib.2.epiſt.32 ad Ioan. Epiſcop. Rauen. Iuo lib.
3.tit.7. cap. 1. panor. & par. 6. cap. 82. decr.
Anſel.lib.7.cap.92. alias 104.*

CAP. XV.

Quoſdam abſque interrogatione ſymboli
ab adulteris, & indignis presbyteris faſſus es
baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquũ
morem eccleſiae, quia quiſquis in nomine
Patris, & Filij, & Spiritus ſancti baptizatus
eſt, rebaptizari eum minime liceat, &c.
Gregor. iij. epiſt.4. in med.

CAP. XVI.

Illi, qui baptizati ſunt per diuerſitatem,
& declinationem linguarum gentilitatis, ta-
men quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt,
oportet eos per manus impoſitionem. & ſacri
chriſmatis vnctionem confirmari. *Greg. iij.
epiſt.5. in med.*

CAP. XVII.

Quicumque baptiaatus fuerit ab haereticis
in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti,
nullo modo rebaptiaari, ſed per ſolam manus
impoſitionem purgari debet. *Zachar. epiſt.
2. in fin. Burch. lib.4. cap.40. & cap.43. Iuo
par.1.cap.234. & 237. decr.*

CAP. XVIII.

De Arianis, qui propria lege ſua vtuntur, De conſe.
vt rebaptiaentur, placuit. Si ad eccleſiam d.4.c.109
aliqui de hac haereſi venerint, interrogent
eos noſtrae fidei ſacerdotes ſymbolum: & ſi
praeuiderint in Patre, & Filio, & Spiritu ſan-
cto eos baptizatos, manus eis tantum impo-
natur, &c. *Arelaten.cap.8. vide Arelaten. ij.
cap.17.*

CAP. XIX.

Deſcendens in aquam, & interrogatus in
Trinitate ſecundum euangelij fidem, & Apo-
ſtolorum doctrinam, & confeſſus bonam con-
ſcientiam in Deũ: de reſurrectione Ieſu Chri-
ſti non iterum interrogetur in eadem fide, vt
in aqua iterum intingatur. Illicitas eſſe ſan-
cimus rebaptizationes, & ſatis eſſe alienum a
ſincera fide, & catholica diſciplina. *Carthag.
I. cap.1.*

CAP. XX.

Sane credo vos retinere multis concilijs a
patribus noſtris & traditionem temerariam
eſſe damnatam, & rebaptiaationis impietatẽ
eſſe puniendam: quas res etiam noſtro cõcilio
credo iam terminum accepiſſe. *Carth.I. c.14.*

CAP. XXI.

Synodo Capuae ſtatutum eſt, vt rebaptiza- De conſe.
tiones non fiant. *Carth.cap.40.G. Afric.cap.* d.4.c 107
15. Carth.iij.cap.38.L. vide Carth.I.cap.1. L. nõ licet.
*Iuo lib.1.tit.2.cap.76.panor.& par.1.cap.152.
decr. Caeſar.lib.12.cap.61.*

CAP. XXII.

Iudex ciuitatis, vel loci, ſi haereticum, aut
Bonoſiacum, vel cuiuſlibet alterius haereſis
ſacerdotem, vel quamcumque perſonam de ca-
tholicis rebaptizaſſe cognouerit, quia Reges
nos conſtat habere catholicos, non ſtatim re-
baptiaantes adſtrinxerit, & ad Regis fidem
atque iuſtitiam propterea diſtringendos ad-
duxerit, annuali excommunicationi ſubda-
tur. *Aurelian.iij.cap.30.*

CAP. XXIII.

Quicumque rebaptiaandi ſacrilegum opus,
eſſe bonum credit, aut crediderit; agit, aut
egerit, anathema ſit. *Tolet. iij. ante canones
in fidei confeſſione Epiſcoporum.*

CAP. XXIV.

De conſe. diſ 5. c. 8. aeſtum, Nobis viſum eſt eandem confirmationem, ſicut nec baptiſmum, iterari minime debere. *Cabilon. ſub Carolo. cap. 27. Burch. lib. 4. cap. 50. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 1. cap. 244. decr. Capitul. lib. 7. cap. 53. in addit.*

De paena illorum, qui bis ſuſcipiunt baptiſmum. Tit. XXVII.

CAP. I.

Venientes a Nouatianis, vel Montenſibus per manus impoſitionem ſuſcipiantur, praeter eos, quos rebaptizant. *Syric. & ſyno. Rom. epiſt. 4. cap. 8. apud conc. Tolen.*

CAP. II.

Multa de rebaptizatis, & de poena, qua afficiendi ſunt, qui rebaptizant, aut rebaptizantur. *Felix iij. in ſyno. Rom. ſup. tit. Nemo audeat eos, qui baptizati ſunt, rebaptizare. cap. 3. 4. 5. 6.*

CAP. III.

Venientes a Nouatianis, vel Montenſibus per manus tantum impoſitionem ſuſcipiantur, quia quamuis ab haereticis, tamen in Chriſti nomine ſunt baptizati: praeter eos, ſi qui forte a nobis ad illos tranſeuntes rebaptizati ſunt. Hi ſi reſipiſcentes, & ruinam ſuam cogitantes redire voluerint, ſub longa paenitentiae ſatisfactione admittendi ſunt. *Innocen. epiſt. 2. cap. 8.*

CAP. IV.

1. q. 1. c. 42 ſi quis & c. 112. omnes. 1. q. 7. c. 21. ſaluberrimã. Haeretici conuerſi, in quo inueniuntur ordine maneant, ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati. *Leo epiſt. 3. ad Iulian. Aquileien. Epiſc. & epiſt. 83. ad Septimium Altinum Epiſcop. Iuo par. 6. cap. 97. decr. & lib. 3. tit. 10. cap. 4. panor.*

CAP. V.

De his, qui baptiſmatis gratia ſalutaris accepta, apud Arianos iterum baptizati, profundae voraginis ſunt morte demerſi, illud conuenit obſeruari; vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipſa ſurrexit, in aeſtimatione fraternitatis tuae, aliorumq. Pontificum per ſuas dioeceſes relinquatur, vt ſi qualitas, & paenitentis deuotio fuerit approbata, indulgentiae quoque remedio ſit vicina. quorum tamen reconciliatio, non per illam impoſitionem manus, quae per inuocationem ſancti Spiritus fit, operatur: ſed per illam, qua paenitentiae fructus acquiritur, & ſanctae communionis reſtitutio perficitur. *Vigil. epiſt. 1. cap. 3.*

CAP. VI.

d. 98. c. 3. Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines tendentes nulla ratione ſuſcipias, quia aliqui eorum Manichaei, aliqui rebaptizati ſaepe probati ſunt. *Gregor. epiſt. 23. lib. 2. regiſt. Greg. ij. epiſt. 3. Anſel. lib. 7. cap. 21.*

CAP. VII.

d. 50. c. 64 confirmãdũ Presbyter, vel diaconus depoſitus ob crimen, nõ reuertatur ad clerum, vt nec rebaptizatus. *Carthag. cap. 27. G. Carth. v. cap. 11. L. Raba. cap. 1. de paenit. Capit. lib. 5. cap. 66. Burch. lib. 19. cap. 72. Iuo par. 15. cap. 85. decr.*

CAP. VIII.

De his, qui in praeuaricatione rebaptizati ſine aliqua neceſſitate, vel tormento delapſi ſunt, &c. placuit, vt circa eos illa Nicaenae ſynodi ſtatuta ſeruentur, quae de praeuaricatoribus ſancita eſſe noſcuntur; id eſt, vt ſeptem annis inter catechumenos orent, & duobus inter catholicos, & poſtea moderatione, & clementia Epiſcopi fidelibus in oblatione Euchariſtiae communicent. *Ilerd. cap. 9. vid. Nicaen. cap. 11.*

CAP. IX.

Cum rebaptizatis fideles religioſi nec in cibo participent. *Ilerd. cap. 14. Burch. lib. 4. cap. 55. Iuo par. 1. cap. 249. decr.*

CAP. X.

Non promoueantur ad ſacerdotium, qui in haereſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur. *Toletan. iv. cap. 18.* *Diſt. 51. c 5 qui in aliquo.*

CAP. XI.

Qui ſe poſt vnum, & ſanctum lauacrum, vel profanis ſacrificijs daemonum, vel inceſta lauatione polluerunt, eam cenſurae formam ſeruent, vt his iuxta ſynodum Nicaenam ſatisfactionis quidem aditus non negetur. acturi vero paenitentiam vſque in diem mortis, non ſine ſpe tamen remiſſionis, &c. *Valent. Galliae cap. 3. Nicaen. c. 11.*

De poenis, quibus afficiuntur ii, qui apud haereticos baptiſmum ſuſcipiunt, aut filios haereticis deferunt baptizandos. Tit. XXVIII.

Vide lib. xi. tit. xxi. & ſequenti.

Haeretici ſine forma eccleſiae baptizati, ſi ad eccleſiam veniunt, iterum baptizentur. Tit. XXIX.

Vide lib. xi. tit. vij.

Haeretici rite baptizati, per manus impoſitionem, aut per fidei profeſſionem ſuſcipiuntur ab eccleſia. Tit. XXX.

Vide lib. xi. tit. ix.

Baptizati apud haereticos, qui formam eccleſiae ſeruant, non rebaptizentur. Tit. XXXI.

Vide lib. xi. tit. x.

Com-

Communia de baptiſmo. Tit. XXXII.

CAP. I.

Diſt. 32. cap. quoniam 15.

LEctores,& cantores nõ ducant vxores alterius religionis. ſi duxerint,& liberos ſuſceperint, ſi eos permiſerint baptizari apud haereticos,, deducant ad communionem catholicae eccleſiae; non baptizatos non permittant baptizari apud haereticos. *Chalc.cap.14. Iuo lib.3.tit.8.cap.27.panor.*

CAP. II.

Si laicis abſtinentia imperatur, vt poſſint deprecantes audiri, quanto magis ſacerdos vtique omni momento paratus eſſe debet,mũditiae puritate ſecurus, ne aut ſacrificium offerat,aut baptizare cogatur? qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſcentia, quid faciet? excuſabit? quo pudore,qua mente vſurpabit? &c. *Syric. in ſynod. Rom. epiſt. 4. cap.9.apud conc.Telen.& Turo.cap.1.*

CAP. III.

Ipſa lauatio pedum noſtrum ſignificat baptiſmum, quando ſancti chriſmatis vnctione perficitur, atque confirmatur, &c. Illa,quae circa diuina myſteria, & erga baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit,non otioſo contemplanda ſunt intuitu,nec locũ ſuperuacuis intentionibus,& ſuperſtitionibus faciamus. *Fabian.epiſt.2.in prin.*

CAP. IV.

De his,ſuper quibus rogitaſtis vos informari,id eſt,vtrum maius eſſet ſacramentum manus impoſitio Epiſcoporum, aut baptiſmus? Scitote vtrumque magnum eſſe ſacramentum. & ſicut vnum a maioribus fit, id eſt, a ſummis Pontificibus,ita, & maiori veneratione venerandum,& tenendum eſt. Sed ita coniuncta ſunt haec duo ſacramenta,vt ab inuicem niſi morte praeueniente nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poteſt. Nam vnum praeueniente morte ſaluare ſine altero poteſt, aliud autem nõ poteſt,&c. Forte cogitat ſibi aliquis:Quid mihi prodeſt poſt myſterium baptiſmatis myſterium confirmationis? aut quantum video non totum de fonte ſuſcipimus, ſi poſt fontem adiectione noui generis indigemus. Non ita dilectiſſimi. Attendat caritas veſtra. Sicut exigit militaris ordo, vt cum Imperator quemcumque in militum rereceperit numerum,non ſolum ſignet receptũ, ſed etiam armis competentibus inſtruat pugnaturũ: ita in baptizato benedictio illa munitio eſt,&c. Spiritus ſanctus,qui ſuper aquas baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam; in confirmatione augmentum praeſtat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota aetate victuris inter inuiſibiles hoſtes,& pericula gradiendum eſt; in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam: in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmum roboramur, &c. *Miltiad.epiſt. vni.cap.2. Burch.lib.4.cap.61. Iuo lib. 1.tit.3.cap.2. panor. & par.1.cap.255. decret. Anſelm.lib.9.cap.24. & 26. Caeſaraugust.lib.12.cap.90. Euſeb. Emiſſe.in homil.de Pentecoſte,*

De conſe. d.5.c.2.

CAP. V.

Diſt. 31. c tenere 4. Luc.1. Leuit.21.

Si priſcis temporibus,de templo Dei ſacerdotes anno vicis ſuae non diſcedebant, ſicut de Zacharia legimus, nec domum ſuam omnino tangebant, quibus vtique propter ſobolis ſucceſſionem,vxorius vſus fuerat relaxatus, &c. quanto magis hi ſacerdotes, vel leuitae pudicitiam ex die ordinationis ſuae ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt,nec praeterit dies,qua vel a ſacrificijs diuinis,vel a baptiſmatis officio vacent,&c. *Innoc.epiſt.2.cap. 9. & epiſt.3. cap. 1.Iuo lib.3. tit.8.cap.11. panor.& par. 6. cap.94.decret. Anſelm. lib.7.cap.132.& lib.8. cap.8.*

Diſt. 82. propoſuiſti c.2.

CAP. VI.

Inter ſacramenta eccleſiae principale eſt ſacramentum baptiſmi. *Leo epiſt.4. ad Epiſcopos Siciliae,cap.1.*

CAP. VII.

Quinta feria ante paſcha,dum ſacrum chriſma conſecratur,tres lampades magnae capacitatis,ex diuerſis candelis eccleſiae oleo collecto,&c. indeficienter cum multa diligentia inſpectae ardebunt,ita vt oleum ipſum ſufficere poſſit vſq. ad tertium diem. De quibus candelis ſabbato ſancto pro lotis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. *Zachar.epiſt.5.ad Boniſa.Epiſcop.ante med.*

CAP. VIII.

Qui peregre fuerint baptizati non ordinentur in alienis prouincijs. *Eliber.cap.24.*

CAP. IX.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerint eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi,& fieri chriſtianos. *Elib.cap.39.*

CAP. X.

Eis,qui in infirmitate credere volunt, debet manus imponi. *Arel.cap.6.*

CAP. XI.

De conſe. d.4 c.59. non liceat

Non oportet poſt duas hebdomadas quadrageſimae quemquam ad baptiſmum ſuſcipi. *Laodicen.cap.45. Mart.Brac.cap.49.*

CAP. XII.

Vt presbyteri mortuos non baptizent. *Carth. cap.18.G.Carth.iij.cap.6.L.Burch.lib.4.cap. 37.Iuo par.1.cap.231.decret.*

CAP. XIII.

Diſt. 23. cap.17.

Exorciſta cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum,in quo ſcripti ſunt exorciſmi,dicente ſibi Epiſcopo: Accipe, & commenda memoriae; & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, ſiue baptizatum,ſiue cathecumenum. *Cartha.iv.cap.7.Iuo lib.3. tit.3. cap.10.panor. & par.6.cap.16.decret. Anſel.lib.7.cap.49.vide Raban. lib.1.cap.10.de Inſtit.cleri.*

CAP.

CAP. XIV.

Si quis in errore Priſcillani ſectam ſequitur, vel profitetur, vt aliud in ſalubri baptiſmo contra ſedem ſancti Petri faciat: anathema ſit. *Tolet i. in fin.*

CAP. XV.

Hoc etiam ſalubriter profitemur, & credimus; quod in omni opere bono non nos incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adiuuamur; ſed ipſe nobis, nullis praecedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem ſui prius inſpirat; vt & baptiſmi ſacramenta fideliter requiramus, & poſt baptiſmũ cum ipſius adiutorio ea, quae ſibi ſunt placita, implere poſſimus. *Arauſ. ij. in fin.*

CAP. XVI.

Non licet in baptiſterio corpora ſepelire. *Antiſ. cap. 14.*

CAP. XVII.

Sacramenta itaque baptiſmatis volumus, vt concorditer, atque vniformiter in ſingulis parochijs ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conſeruentur. *Magunt. ſub Carolo cap. 4. Magunt. ſub Raban. cap. 3.*

CAP XVIII.

Presbyterorum, qui praeſunt eccleſiae Chriſti, & in confectione diuini corporis, & ſanguinis conſortes cum Epiſcopis ſunt: miniſterium eſſe videtur, vt in doctrina praeſint populis, & in officio praedicandi, nec in aliquo deſides inuenti appareant. Item vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Quapropter ab ortu natiuitatis cuiuſque ad ſe petinentis praedictam curam habeat, ne aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. 3. cap. 5.*

CAP. XIX.

Legum eccleſiaſticarum conſuetudo, & auctoritas talis eſt, vt in cauſſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, adeo vt qui ad ſacrum fontem accedit, ſuum dare nomẽ praecipiatur. *Synod. apud. 5. Medar. in accuſatione Hincmari. Burch. lib. 2. cap. 197. Iuo par. 6. cap. 269. decret.* *2. q. 1. c. 9. c. 1. de libe obla. in 1. col.*

CAP. XX.

Ne tempore interdicti baptiſmus negetur. *Pictau. cap. 1.*

CAP. XXI.

Non liceat presbytero prius Epiſcopo introire in baptiſterium; ſed cum Epiſcopo, niſi forte aut abſens fuerit, aut aegrotus. *Mart. Brac. cap. 53.* *De conſe. d. 4. cap. 114.*

LIBER XXIII.

De Confirmationis Sacramento.

De chriſmate ex oleo, & balſamo, Tit. I.

CAP. I.

De conſe. d. 3. cap. oteris 18

DOMINVS Ieſus poſtquam caenauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, ſicut a ſanctis Apoſtolis praedeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, chriſma cõficere docuit. ipſa enim lauatio pedum noſtrum ſignificat baptiſmũ, quando ſancti chriſmatis vnctione perficitur, atque confirmatur, &c. *Fabian. epiſt. 2. in princip. Capitul. lib. 7. cap. 130. Iuo par. 2. cap. 73. decret. Anſelm lib. 9. cap. 25. al. 30.*

CAP. II.

* ante paſcha

Quinta feria * paſchae, dum ſacrum chriſma conſecratur, tres lampades magnae capacitatis ex diuerſis candelis eccleſiae oleo collecto, in ſecretiori eccleſiae loco, ad figuram interioris tabernaculi inſiſtente, indeficienter cum multa diligentia inſpectae ardebunt. *Zachar. epiſt. 5. ante med.*

CAP. III.

Graecos dicere perhibetis, quod in illorum patria chriſma oriatur; & ab illis per totum mundum tribuatur: & ideo noſſe deſideratis, ſi verum ſit. Sed iam credimus, quod veſtra ſolertia, quam verum non ſit, animaduertit. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 94.*

CAP. IV.

Audiuimus, quod contra morem ſanctae eccleſiae, veſtra non ex balſamo ſanctum chriſma, ſed ex butyro conficiat. *Greg. vij. lib. 8. regiſt. epiſt. 1.*

CAP. V.

Ad exhibendum exteriorem, & viſibilem vnctionem benedicitur oleum, quod dicitur cathecumenorum, vel infirmorum; & conficitur chriſma, quod ex oleo fit, & balſamo myſtica ratione. per oleum enim nitor conſcien- *De ſacra. vnctio. c. vn. apud Greg. ix. & in 3. col.*

tiae

Mat. 25. tiae deſignatur, iuxta quod legitur: Prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. per balſamum enim exprimitur odor famae; propter quod dicitur: ſicut balſamum aromatizans odorem dedi, &c. *Innoc. iij. Patriar. CP.* *Eccleſiaſt. 24.b*

CAP. VI.

Fidelis mulier cum continuis torminibus vexaretur, &c. ad locum repere cœpit, in cuius parietibus ſanctorum effigies depinxerat, fide vſa pro ſcipione, chriſma autem accipiens in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati ſanctorum interceſſione eſt reſtituta. *Ex lib. paſſionis ſanctorum Coſmae, & Damiani lecto in vij. ſynod. generl. act. 4. ad medium.*

CAP. VII.

Aquam baptiſmatis benedicimus, & oleum vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur: & quibus nam ſcripturis, & non ex tacita, & myſtica traditione? quid vero ipſum olei vſum, quae nam ſcriptis mandata oratio docuit. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

Epiſcopi eſt conficere chriſma, non autem presbyteri. Tit. II.

Vide lib. iv. tit. xliv. lib. vi. tit. lv.

CAP. I.

Nemo presbyterorum chriſma conficiat; *Silueſt. in ſynod. Roma. cclxxxiv. Epiſcoporum cap. 5.*

CAP. II.

Non licet (*Chorepiſcopis, & presbyteris*) eccleſiam, vel altaria conſecrare, nec per impoſitionem manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex haereſi Spiritũ ſanctum tradere, nec chriſma conficere, &c. *Leo epiſt. 86. Hiſpal. ij. cap. 7. vide Damaſ. epiſt. 4. in med. de miniſtro confirm. cap. Chriſma, & ſeq.*

CAP. III.

Nullus alius, niſi Epiſcopus, chriſma conficiat, & per dioeceſim deſtinet, ita vt de ſingulis eccleſijs ad Epiſcopum ante diem paſchae diaconi deſtinentur, aut ſubdiaconi, qui confectum chriſma ab Epiſcopo deſtinatum, ad diem paſchae poſſint ad tempus deferre, Epiſcopus [* omni tempore, poteſt chriſma conficere; ſine côſcientia Epiſcopi presbyteri nihil agant. Statutum eſt diaconum non chriſmare, ſed presbyterum abſente Epiſcopo, praeſente vero non, niſi ab ipſo fuerit praeceptum. Hanc conſtitutionem Archidiaconus praeſentibus, vel abſentibus Epiſcopis ſuggerat, vt eam Epiſcopi, & presbyteri cuſtodiant. *Toletan. i. cap. 20. Mart. Brac. cap. 51. & 52.*

** id eſt ſingulis annis*

De conſe. d. 4. cap. 124. Diſt. 95. c. 11 presbyter.

CAP. IV.

Si quis presbyter auſus fuerit chriſma benedicere, aut eccleſiam, aut altaria conſecrare, a ſuo officio deponatur. nam & antiqui canones hoc vetuerunt. *Brac. cap. 37.*

CAP. V.

Vt Choriepiſcopus modum ſuũ iuxta canonicam inſtitutionem teneat, & nec ſanctum chriſma, nec ſanctum Spiritum paraclitum ſolis Epiſcopis iuxta decreta Innocentij tribuere debitum, tradere tempter, &c. *Melden. c. 44.*

CAP. VI.

Epiſcopo liceat chriſma conficere, & per ſuas dioeceſes deſtinare, ita vt ad dirigendũm chriſma diaconus, aut ſubdiaconus ante diem paſchae de ſingulis eccleſijs ad Epiſcopum deſtinetur. *Mart. Brac. c. 51. v. Tolet. I. c. 20.*

CAP. VII.

Silueſter conſtituit chriſma ab Epiſcopo confici, & priuilegium Epiſcopis contulit, vt baptizatum conſignent propter haereticam ſuaſionem, & vt baptizatum lineat presbyter chriſmate leuatum de aqua propter occaſionẽ tranſitus mortis. *Damaſ. in Silueſt. poſt prin.*

Vide Innoc. epiſt. 1. cap. 3. tit. de miniſtro confirm. cap. de conſignandis.

Per ſingulos annos benedicendum chriſma. Tit. III.

CAP. I.

Inuenimus quoſdã Epiſcopos non per ſingulos annos in caena Domini chriſma conficere; ſed duos, aut tres annos confectionẽ ſancti chriſmatis ſemel actã conſeruare, dicunt enim nec balſamum per ſingulos annos poſſe reperire, nec neceſſe fore per ſingulos annos chriſma conficere: ſed dum vna confectio chriſmatis abundat; aliam fieri neceſſe non habere. Errant enim, qui talia excogitant, & mente veſana potius, quam recta ſentientes haec dicunt. In illa enim die Dominus Ieſus poſtquam caenauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, &c. chriſma conficere docuit, &c. nam ſicut ipſius diei ſollemnitas per ſingulos annos eſt celebrãda, ita ipſius ſancti chriſmatis côfectio per ſingulos annos eſt agẽda, & de anno in annũ renouanda, & fidelibus tradenda; quia nouũ ſacramentum eſt per ſingulos annos & iam in dicto die innouandum, & vetus in ſacris eccleſiis cremandum. Ita a ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum accepimus, vobiſque tenenda mandamus. Haec ſancta Romana eccleſia, & Antiochena a tempore Apoſtolorum cuſtodit: haec Hieroſolymorum, & Epheſinorum tenet: in quibus Apoſtoli praeſidentes haec docuerunt: & vetus chriſma incendi, & non amplius quam vno anno vti permiſerunt: atque deinceps nouo frui, & non veteri iubentes docuerunt. Si quis ergo his obuiare temptauerit, omnem ſibi per vos, & per omnes recte intelligentes indulgentiae aditũ intelligat obſeratum, &c. *Fabian. epiſt. in prin.*

De conſe. d. 3. cap. litteris. 13.

Ioa. 13. a

Ca-

Capitul.lib.7.cap.130 Iuo par.2.cap.95.decret. Anſelm.lib.9.cap.25.al.30.

CAP. II.

d. 95. c. 4 De conſe. d. 4. cap. 123. Presbyteri, qui per dioeceſes eccleſias regunt a ſuis Epiſcopis omni anno ante paſchae ſollemnitatem chriſma petant. *Carth.iv.c.36. Capitul. lib.7. c.394. Burchar. lib.4.c.76. Iuo lib.1.tit.2.cap.94.panor.& par. 1.c.270.decr. Caeſar.lib.4.c.151.*

CAP. III.

Vnuſquiſque presbyter, qui in parochia eſt ſemper in caena Domini a ſuo Epiſcopo, & chriſma, & oleum petat. *Syno.Sueſſionen.*

CAP. IV.

Nemo ſacrum chriſma niſi in quinta feria maioris ſeptimanae id eſt, in caena, quae ſpecialiter appellatur dominica, conficere praeſumat. *Synod.Melden.c.46.*

Petant presbyteri ab Epiſcopis chriſma. Tit. IV.

Vide lib. vi. tit. xli.

CAP. I.

PEr ſingula territoria presbyteri, vel miniſtri ab Epiſcopis, non pro vt libitum fuerit a vicinioribus, ſed a ſuis propriis per annos ſingulos petant chriſma, appropinquante ſollemnitate paſchali; nec per quemcumq. eccleſiaſticum: ſed ſi qua neceſſitas, aut miniſtrorum occupatio eſt, per ſubdiaconum; quia inhonorum eſt inferioribus ſumma committi. Optimum eſt autem, vt ipſe ſuſcipiat, qui in tradendo vſurus eſt: ſi quid autem obſtat; ſaltem is, cuius officium eſt ſacrarium diſponere, & ſacramenta ſuſcipere. *Vaſen.c.3.Vormat.c. 60.* Et ſicut reliquiae ſanctorum deportari ſolent, ita deportet. *(haec addit Vormat.)* *Capit.lib.7.c.394.Burch.lib.4.c.78. Iuo par. 1.c. 272.decret.*

CAP. II.

A media quadrageſima presbyteri chriſma petant, & ſi quis infirmitate detentus venire non potuerit ad Archidiaconum ſuum, vel Archiſubdiaconum transmittat, & chriſmario, & linteo imponant, ſicut reliquiae ſanctorum deportari ſolent. *Antiſ.c.7.*

CAP. III.

Quandocumque iure canonico Epiſcopus circumit parochiam ad populos confirmandos, presbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiendum Epiſcopum cum collectione, & adiutorio populi, qui ibi confirmari debet: & in caena Domini ſemper nouum chriſma ab Epiſcopo quaerat. *Syn.Franc.Capit.lib.5.c.2.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. cap. 124. Epiſcopo liceat chriſma conficere, & per ſuas dioeceſes deſtinare, ita vt ad dirigendum chriſma diaconus, aut ſubdiaconus ante diem paſchae de ſingulis eccleſiis ad Epiſcopum deſtinetur. *Mar.Brac.c.51.Tolet.i.c.20.*

Cuſtodiatur chriſma diligenter. Tit. V.

CAP. I.

STatuimus, vt in cunctis eccleſijs chriſma, & eucharistia ſub fideli cuſtodia clauibus adhibitis conſeruentur, &c. *Innoc.iij.in conc.gen.Later.c.20.* De cuſtodien. Eucha. c. 2. Greg. ix. & c. 2. de bapt. in 4 col.

CAP. II.

Presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub praetextu medicinae, vel cuiuſlibet rei donare praeſumant. genus enim ſacramenti eſt, & non ab alijs, niſi a ſacerdotibus contingi debet: quod ſi fecerint, honore priuentur. *Arelat.ſub Carolo c.18.*

CAP. III.

Presbyteris iniungendum eſt, ne ſacrum chriſma foras conclaue dimittant, vbi a quolibet attingi poſſit. Nam criminoſos eodem chriſmate vnctos, aut potatos nequaquam vllo examine deprehendi poſſe, a multis putatur. *Turon.ſub Carolo,cap,20.*

CAP. IV.

Presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub pretextu medicinae, vel maleficij donare inde praeſumant. quod ſi fecerint, honore priuentur. *Magun.cap.27.*

CAP. V.

Communi decreto ſtatutum eſt, & hoc interdictum a ſancta ſynodo nimium laudatum eſt; Cuncti presbyteri vt libros, & ſacerdotalia veſtimenta ſuo Epiſcopo in proxima ſynodo oſtendant; & vt chriſma ſuum ſub ſigillo, & ſera ſemper cuſtodiant, &c. *Concil. Metenſe. cap.3.*

CAP. VI.

Prouideant Archidiaconi, quod diligenter iuxta formam concilij generalis, Euchariſtia, chriſma, & oleum ſanctum ſalua ſub clauibus recondantur; fideli cuſtodia deputata. *Oxonien.cap.16 Lateranen.ſub Innoc.iij.c.20.*

De miniſtro confirmationis. Tit. VI.

Vide lib. iv. tit. xlv.

CAP. I.

OMnibus feſtinandum eſt, ſine mora renaſci Deo, & demum conſignari ab Epiſcopo, id eſt ſeptiformem gratiam Spiritus ſancti percipere: quia incertus eſt vniuſcuiuſque exitus vitae. Cum autem regeneratus fuerit per aquam, & poſtmodum ſeptiformi Spiritus gratia ab Epiſcopo confirmatus; quia aliter perfectus eſſe chriſtianus non poterit, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate; ſed incuria, aut voluntate remanſerit, &c. Demum

ex

ex operibus bonis oſtendat in ſe ſimilitudinem eius, qui eum genuit patris. *Clemen. epiſtul. 4. ante fin.*

CAP. II.

De conſe. d. 5. de his cap. 3. Vtrum maius eſſet ſacramentum manus impoſitio Epiſcoporum, aut baptiſmus? Scitote vtrumque magnum eſſe ſacramentum. & ſicut vnum a maioribus fit, id eſt a ſummis Pontificibus, quod a minoribus perfici uon poteſt; ita & maiori veneratione venerandum, & tenendum eſt. Sed ita conuincta ſunt haec duo ſacramenta, vt ab inuicem, niſi morte praeueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poteſt. nam vuum praeueniente morte ſaluare ſine altero poteſt, aliud autem uon poteſt, &c. *Miltiad. epiſt. 1. ante med. Burch. lib. 4. cap. 61. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 2. panor. & par. 1. c. 255. decret. Caeſar. lib. 12. cap. 90. Tarac. lib. 4. cap. 5.*

CAP. III.

Chriſma conſieere, & chriſmate baptizatorum frontes ſignare, &c. & praeſente Epiſcopo infantem tingere, aut ſignare Chorepiſcopi non poſſunt. *Damaſ. epiſt. 4. in med. Leo Epiſtul. 86.*

CAP. IV.

Quod autem ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus proprii ſit officij tradere Spiritum ſanctum, liber actuum Apoſtolorum docet.
Act. 8. Praeſertim cum nullus ex ſeptuaginta diſcipulis, quorum iſti (*Chorepiſcopi*) in eccleſia ſpeciem gerunt, legatur donum ſancti Spiritus per manus impoſitionem tradidiſſe, &c. *Damaſ. ibid. poſt medium.*

CAP. V.

Benedictio, quam Chorepiſcopi ante ſuam
1. q. 7. c. 25. prohibitionem per manus impoſitionem da-
9. q. 1. c. 3. bant, magis nobis videtur vulnus inferre,
per illicitum. quam ſalutem, &c. Et illi, qui Pontificatus apicem non habebant, quomodo ea, quae non habebant, dare poterant? &c. reiterari neceſſe eſt, quod legitime actum, aut collatum minime approbatur, ſi perfectum eſſe debebit, &c. *Damaſus ibid. ante fin. vide Iuo lib. 3. tit. 10. c. 3. panor. Caeſar. lib. 4. cap. 42.*

CAP. VI.

Nec erigere altaria, nec eccleſias, vel altaria conſecrare (*Chorepiſcopis*) licet, &c. nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontes ſignare, &c. Quae omnia ſolis deberi ſummis Pontificibus auctoritate canonum praecipitur, vt per hoc, & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi Pontificis demonſtretur. *Leo epiſt. 86. ad Germaniae, & Galliae Epiſcopos ante fin. Damaſ. epiſt. 4. in med. Hiſpal. ÿ. cap. 7.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. cap. 120. Presbyteri baptizatos infantes ſignare in frontibus chriſmate non praeſumant, ſed presbyteri baptizatos vngant in pectore; vt Epiſcopi poſt modum vngere debeant in fronte. *Greg. lib. 3. epiſt. 9. Ianuario Epiſcopo Caralit. Burch. lib. 4. cap. 70. Iuo par. 1. cap. 264. decret.*

CAP. VIII.

Peruenit ad nos, quoſdam ſcandalizatos *d. 95. c. 1.* fuiſſe, quod presbyteros chriſmate tangere in fronte eos, qui baptizati ſunt, prohibuimus. Et nos quidem ſecundum vſum veterem eccleſiae noſtrae fecimus: ſed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, vbi Epiſcopi deſunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos chriſmate tangere debeant, concedimus. *Greg. lib. 3. epiſt. 26. indict. 12. Ianuar. Epiſcopo Caralitano.*

CAP. IX.

Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: chriſma- *26. q. 6.*
tis confectio, & puellarum conſecratio a pre- *miniſtrare. c. 3.*
sbyteris uon fiant, &c. Haec omuibus placent. *Carth. cap. 6. G. Carth. ÿ. cap. 3, L.*

CAP. X.

Nec per impoſitiones manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex haereſi paracletum Spiritum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, &c. nec praeſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare prerbyteris, aut Chorepiſcopis licet, ſed tantum Epiſcopis. *Hiſpalen. ÿ. cap. 7. Damaſ. epiſt. 4. in med. Leo epiſt. 86. in fin.*

CAP. XI.

Conſecratio virginum, & benedictio, vel vnctio altaris a presbyteris minime fiat. Similiter non liceat eis eccleſias conſecrare, nec per impoſitionem manus paracletum Spiritum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare. *Vormat. cap. 8.*

De effectu confirmationis. Tit. VII.

CAP. I.

EGo rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in aeternum; ſpiritum veritatis, quem mundus non poteſt accipere: quia non videt eum, nec ſcit eum. vos autem cognoſcetis eum; quia apud vos manebit, & in vobis erit. *Chriſtus Ioan. 14. c. num. 16.*

CAP. II.

Hoc eſt, quod dictum eſt per Prophetam
Ioël: Et erit in nouiſſimis diebus, dicit Domi- *Ioel 2. d.*
nus, effundam de Spiritu meo ſuper omnem caruem, &c. Paenitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti in remiſſionem peccatorum veſtrorum; & accipietis donum Spiritus ſancti: Vobis enim eſt repromiſſio, & filijs veſtris, & omnibus, qui longe ſunt, quoſcumque aduocarerit Dominus Deus noſter. *Petrus Actor. 2. c. nu. 17. & 38.*

CAP. III.

Miſerunt ad eos (*Apoſtoli ad Samaritanos*) Petrum, & Ioannem; qui cum veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum; non dum enim in quemquam illorum venerat: ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum. *Act. 8. nu. 14.*

CAP.

CAP. IV.

Baptizati ſunt *(Epheſii)* in nomine Domini Ieſu: & cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant; erant autem omnes viri ferè duodecim. *Act. 19. num. 6.*

CAP. V.

Qui confirmat nos vobiſcum in Chriſto, & qui vnxit nos Deus, qui & ſignauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris. *Paul, Corint. 1. num. 20*

CAP. VI.

De conſe. d. 5. c. 1. Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt baptiſmũ accipere debent, vt plene chriſtiani inueniantur. quia cum Spiritus ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam, & conſtantiam dilatatur. De Spiritu ſancto accipimus, vt efficiamur ſpirituales, quia animalis homo non percipit ea, quae ſunt ſpiritus Dei. *1. Cor. 2.* De Spiritu ſancto accipimus, vt ſapiamus inter bonum, malumq. diſcernere; iuſta diligere, iniuſta reſpuere; vt malitiae, & ſuperbiae repugnemus; vt luxuriae, ac diuerſis illecebris, & foedis, indigniſq. cupiditatibus reſiſtamus. De Spiritu ſancto accipimus, vt amore vitae, & gloriae ardore ſuccenſi e rigere a terrenis mentẽ ad ſuperna, & diuina valeamus. *Vrba. ep. vni. in fine. Burch. lib. 4. cap. 66. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 1. panor. & par. 1. cap. 260. & 296. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 23. Caeſarauguſt. lib. 12. cap. 91. Tarrac. lib. 4. cap. 4.*

CAP. VII.

Quod in confirmandis neophytis manus impoſitio tribuit ſingulis, hoc tunc Spiritus ſancti deſcenſio in credentium populos donauit vniuerſis. Sed quia diximus, quod manus impoſitio, & confirmatio ad baptiſmi perfectionem pertineat, & qui iam regeneratus in Chriſto eſt, confirmare aliquid poſſit; forte cogitet ſibi aliquis; quid mihi prodeſt poſt myſterium baptiſmatis, myſterium confirmationis? aut quantum video, non totum de fonte ſuſcepimus, ſi poſt fontem adiectione noui generis indigemus. Non ita dilectiſſimi. Sicut exigit militaris ordo, vt cum Imperator quẽcumque in militum receperit numerum, non ſolum ſignet receptum, ſed etiam armis competentis inſtruat pugnaturum; ita in baptizato benedictio illa munitio eſt, &c. Ergo Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinẽ tribuit ad innocentiã, in confirmatione augmentũ praeſtat ad gratiã. *De conſe. d. 5. c. 2.* Et quia in hoc mundo tota aetate victuris inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam: in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmũ roboramur. At ſi continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſaeculi recipiendos: confirmatio autem armat, & inſtruit ad agones mundi huius, & praelia reſeruandos. Qui autem poſt baptiſmum cum acquiſita innocentia, immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non poteſt peccare poſt mortem. *Miltia. epiſt. 1. poſt med. Euſeb. Emiſſen. in homil. pentecoſt.*

CAP. VIII.

Donum ſancti Spiritus per impoſitionem manuum Epiſcopi tradunt. *Ioan. iij. epiſtul. vnic. in princ.*

CAP. IX.

Omnes chriſtiani bis vnguntur poſt baptiſmum ſed chriſmate ſacro; primum in vertice, demum in fronte, &c. In fronte vngitur baptizatus, vt libere confiteatur, quod credit, &c. *De ſacra vnctio c. vnic. ap. Greg. ix. & in 3. coll.* Per fontis chriſmationem manus impoſitio deſignatur; quae alio nomine dicitur confirmatio: quia per eam Spiritus ſanctus ad augmentum datur, & robur. Vnde cum ceteras vnctiones ſimplex ſacerdos, id eſt presbyter, valeat exercere; hanc non niſi ſummus ſacerdos, id eſt, Epiſcopus debet conferre: quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum vicarii ſunt Epiſcopi, qui per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant: quemadmodum Actuum Apoſtolorum lectio manifeſtat, &c. *Act. 8. & 19.* *Innocent. iij. CP. Patriarchae.*

CAP. X.

Oportet eos, qui baptizantur, poſt lauacrum chriſma eccleſiae accipere, & regni Chriſti particips inueniri. *Laod. cap. 7. CP. cap. 7. Burchar. lib. 4. cap. 65. Iuo par. 1. cap. 259. decret.*

CAP. XI.

Per impoſitiones manus, &c. conuerſis ex haereſi Spiritum ſanctum tradere Epiſcopis tantum licet. *Hiſpal. ij. cap. 7.*

Ab haereticis baptizati per confirmationem recipiuntur ab eccleſia. Tit. VIII.

Vide lib. xi. tit. ix. quibus adde.

CAP. I.

SI ab haereticis baptizatum quemquam fuiſſe conſtiterit, erga hunc nullatenus ſacramentum regenerationis iteretur; ſed hoc tantum, quod ibi defuit conferatur, & per Epiſcopalem manus impoſitionem virtutem ſancti Spiritus conſequatur, &c. *Leo epiſtul. 35. cap. 2.*

CAP. II.

Qui baptiſmum ab haereticis acceperunt, cũ baptizati antea non fuiſſent, ſola inuocatione Spiritus ſancti per impoſitionem manuum confirmandi ſunt, &c. *19. 1. Hi qui, baptiſma. c.* ſola ſanctificatio ſancti Spiritus inuocanda eſt, vt quod ab haereticis nemo accipit, a catholicis ſacerdotibus conſequatur. *14. 1. Hãc regulam.* *Leo epiſt. 77. cap. 7.*

CAP. XIII.

Bonoſiacos, quos ſicut Arianos, baptizari in Trinitate manifeſtum eſt, dum interrogati fidem noſtram ex toto corde confeſſi fuerint,

cum

cum chriſmate & manus impoſitione in eccleſia recipi ſufficit, *Arelat.ij.cap.17.*

De diebus ad ſuſcipiendum hoc ſacramentum conſtitutis. Tit. IX.

C A P. I.

ITa coniuncta ſunt haec duo ſacramenta (*Baptiſmus,& Confirmatio*) vt ab inuicem niſi morte praeueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poteſt, &c. *Milciad.epiſt.1.ad med.*

C A P. II.

Sicut duobus temporibus paſcha videlicet, & pentecoſte baptiſmum; ita etiam traditio ſancti Spiritus per impoſitionem manuum fidelibus tradatur, exceptis videlicet, vt dictum eſt, infirmis, & morte periclitantibus, quibus ſicut baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunctanter donum ſancti Spiritus eſt tradendum. *Pariſ.ſub Ludo.& Loth.lib.1.cap.33.*

Non eſt ſuſcipiendum bis hoc ſacramentum. Tit. X.

C A P. I.

NOn rurſum iacientes fundamentum paenitentiae ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, baptiſmatum doctrinae, impoſitionis quoque manuum, &c. Impoſſibile enim eſt, eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum celeſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, guſtauerunt nihilominus bonū Dei verbum, virtutesq. ſaeculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad paenitentiam, rurſus crucifigentes ſibi met ipſis filium Dei, oſtentui habentes, &c. *Paulus Hebr.6.num.1.& 4.*

C A P. I I.

Cum dubitatur de confirmatione, confirmetur. *Gregor.lib.12.epiſt.31. ad Felic. Epiſc. Anſelm.lib.5.cap.23.*

C A P. I I I.

De conſe. 4.5.9. De homine, qui a Pontifice confirmatus fuerit, denuo illa talis reiteratio prohibenda eſt. *Greg.iij.epiſt.4. ante med.*

C A P. I V.

De conſe. d.5. c.8. Cap.7. Dictum eſt nobis, quod quidam de plebe bis, vel ter, vel eo amplius ab Epiſcopis ignorantibus, tamen ab eiſdē Epiſcopis confirmentur. Vnde viſum eſt nobis, eandem confirmationem, ſicut nec baptiſmum iterari minime debere. *Cabil.ſub Carolo cap.27.& Burch.lib.4.cap.50.Iuo lib.1.tit.3.cap.9.panor.& par.1.cap.244. decr. Capit.lib.7.cap.53. in additio.*

De patribus ſpiritualibus. Tit. XI.

C A P. I.

QVi ad percipiendum ſancti Spiritus donum, coram pontificibus pro alijs patrini exiſtunt, intelligere debent & vim tanti ſacramenti, & quid pro alijs ſpoponderint. Illos tamen in hoc capitulo ſpecialiter ab his officijs remouendos iudicamus, qui propter reatū ſuum publica paenitentia ſunt mulctati, videlicet, vt nec alios de ſacri fontis baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum ſancti Spiritus donum, aliorum patroni coram Pontificibus exiſtant, donec per paenitentiae ſatiſfactionem, reconciliationem mereantur. *Pariſ.ſub Ludo.& Loth. lib.1.cap.54.*

C A P. I I.

Conſtitutum eſt a ſanctis patribus, vt nullus coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem Dominicam memoriter tenuerit, &c. *Theodulp.ad presbyteros Aurelian.cap.21.*

De cognatione quae oritur ex hoc ſacramento. Tit. XII.

C A P. I.

SCitis, quia quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptē dona baptiſmi, a primo pabulo ſacrati ſalis, & ingreſſus ſanctae eccleſiae, vſque ad confirmationem Spiritus ſancti per chriſma. Ab hoc primo Spiritus ſancti dono vſque ad ſeptimū nullus chriſtianus ſuam cōmatrem in coniugio accipere debet, &c. *Deuſded.ad Gordi.Epiſc.in fin.Burch. lib.17.cap.44. Iuo lib.6.tit.11.cap.8.panor.& par.1.cap.305.decr. Anſel.lib.10.cap.29. Caeſar.lib.10.cap.78. Tarrac.lib.5.cap.2.* *30.q.1. c.1.*

C A P. I I.

Dictum nobis eſt, quaſdam feminas deſidioſe, quaſdam vero fraudulenter, vt a viris ſuis ſepararētur, proprios filios coram Epiſcopis ad confirmandum tenuiſſe. Vnde nos dignum duximus, vt ſi qua mulier filium ſuum deſidia, aut fraude aliqua coram Epiſcopo ad confirmandum tenuerit; propter fallaciam ſuam, vel fraudem, quamdiu viuat, agat paenitentiam; a viro tamen ſuo non ſeparetur. *Cabilo. ſub Carolo cap.31. Burch.lib.17.cap.23.Iuo lib.7. tit.9.cap.3.panor.& par.9.cap.81.decr.* *30.q.1. c.4.*

C A P. I I I.

Nullus filiolam, nec commatrem ducat vxorem; nec illam, cuius filium, aut filiam ad confirmationem duxerit. vbi autem factum fuerit, ſeparentur. *Magun.cap.55.*

Ne pecunia accipiatur chriſmatis, aut confirmationis cauſſa. Tit. X I I I.

Vide lib.iv. tit.lij.& liij.& lib.xxij. tit.xxv. quib. adde.

C A P. I.

PRo ſepultura quoque, chriſmatis, & olei ſacri perceptione nulla cuiuſquam pretij * exactio intercedat, &c. *Alexand.iij.in conc. Turon. cap.6.* *De ſimon. Greg. ix. c.8 eo tit. in 1. coll. cap.7.* * venalitas

C A P. I I.

Statuimus, vt ſi quis quodlibet ſacramentum

Y

tum eccleſiaſticum, vt puta chriſma, vel oleum ſanctum, conſecrationem altarium, vel eccleſiarum interueniente execrabili ardore auaritiae per pecunias acquiſiuit, honore male adquiſito careat, & emptor atque venditor & interuentor nota infamiae percellantur. *Innoc. ij. in conc. Rem. cap. 1. poſt Iuonis panor.*

CAP. III.

Illud quoque adijcientes praecipimus, vt pro chriſmatis, olei ſacri, & ſepulturae * exactione nullum venditionis pretium exigatur. *Innoc. ij. in conc. Roma. cap. 18. Eugen. iij. in conc. Remen. cap. 16.*

* acceptione

CAP. IV.

Statutum eſt, vt cum chriſma presbyteris dioeceſanis pro neophytis cōfirmandis datur, nihil pro liquoris pretio accipiatur, ne gratia Dei pretio benedictionis * affecta ſimoniacum interitum ementibus, vendentibusq. adſociet. *Barcinon. ij. cap. 2.*

* accepto

CAP. V.

1. q. 1. c. 102.

Placuit, vt modicum balſami, quod benedictum pro baptiſmi ſacramento per eccleſias datur, quia a ſingulis tremiſſes pro ipſo exigi ſolent, nihil vlterius exigatur, ne forte quod pro ſalute animarum per inuocationem ſancti Spiritus conſecratur, ſicut Simon magus donū Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes damnabiliter venundemur. *Brac. ij. cap. 4.*

Act. 8.

CAP. VI.

Quiſquis ab Epiſcopo ſanctum in poteſtate presbyteris ad diſtribuendum tempore opportuno acceperit chriſma, nihil ab eis beneficij cauſſa tollere, aut petere praeſumat. *Emeriten. cap. 9.*

CAP. VII.

Quidam fratres dixerunt conſuetudinis antiquae fuiſſe in eorū eccleſijs, vt pro balſamo emendo ad chriſma faciendum, ſiue pro luminaribus eccleſiae cōcinnandis, binos, vel quaternos denarios presbyteri darēt. Vnde omnes ſtatuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt; ita etiam pro balſamo, ſiue luminaribus emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dent. Epiſcopi itaque de facultatibus eccleſiae balſamum emant. Luminaria ſinguli in eccleſijs ſuis concinnanda prouideant. *Cabilo. ſub Carolo. c. 16. Burch. lib. 4. c. 93. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 91. panor. & par. 1. c. 287. decr.*

1. q. 1. c. 106.

CAP. VIII.

Nullus Epiſcoporum, vel miniſtrorum ipſorum deinceps pro diſtributione ſacrorum ordinum, pro dedicatione ſanctae eccleſiae, ſeu pro acceptione ſacri chriſmatis, vel pro immutatione titulorum aliquid exigere praeſumat; & qui fecerit, conuictus canonicae ſubiaceat diſciplinae. *Aquiſgr. ij. ſub Ludo. par. 1. c. 5.*

CAP. IX.

Vt nemo Epiſcoporum, vel quilibet miniſter eccleſiaſticus propter ſacrum chriſma aliquid muneris accipiat, neque denarios, vel quaelibet munuſcula, quae per miniſtros Epiſcoporum a presbyteris inordinabiliter exigantur. *Melden. cap. 45.*

CAP. X.

Firmiter inhibemus, ne pro aliqua pecunia denegetur ſepultura, vel baptiſmus, vel aliquod eccleſiaſticum ſacramentum, &c. abſurdum eſſe iudicantes, quod de cetero pro chriſmate, vel oleo aliquid exigatur: cū toties hoc prohibitum eſſe reperiatur. *Oxonien. c. 21.*

Communia de Confirmatione. Tit. XIV.

CAP. I.

VAſa altaris, & panni, vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſtate, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & puro loco abſcondantur, vel igne crementur. vetus chriſma, & oleum ſimiliter. *Gregor. vij. in conc. Roma. anno incer. cap. 27.*

CAP. II.

1. q. 1. c. 69.

Manifeſtum eſt, per crudeliſſimam, inſaniſſimamq. ſaeuitiam, omne illic caeleſtium ſacramentorum lumen extinctum. intercepta eſt ſacrificij oblatio: defecit chriſmatis ſanctificatio, & parricidalibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myſteria. *Leo epiſt. 73. ante fin. ad Leonem Aug. Anſel. lib. 9. cap. 40.*

CAP. III.

Illi, qui baptizati ſunt, per diuerſitatem, & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis vnctionem confirmari. *Greg. ij. epiſt. 5. in med.*

CAP. IV.

De ſent. excom. c. 43. apud Greg. ix. & in 3. coll. c. 16. reſponſo.

Quaeſiuiſti cum Ferrariēſis ciuitas interdicto ſit, & excommunicationi ſuppoſita, & ideo ſint ibidem praeter baptiſma paruulorum, & paenitentiam morientiū, vniuerſa ſacramenta eccleſiaſtica interdicta: an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus conſignare. Super quo tibi taliter duximus reſpondendum; quod ſicut baptizari poſſunt, ſic & baptizati ad confirmationem in frōtibus a te poſſunt ſacto chriſmate deliniri. *Innocen. iij. Epiſc. Ferrarien.*

CAP. V.

De conſe. d. 4. cap. nullus. 125.

De eo, qui in baptiſmate, quacumq. neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in confirmatione ſacerdos cōmonebitur. *Arauſ. cap. 1. Burch. lib. 4. c. 73. Iuo par. 1. c. 267. decr.*

CAP. VI.

Quādo iure canonico Epiſcopus circumit parochiam ad confirmandū populū: Abbates, vel presbyteri parati ſint ad ſuſcipiēdū Epiſcopū in adiutorium neceſſitatis. *Synod. Sueſſionen.*

CAP. VII.

Perlatum eſt ad nos, quod in quibuſdam prouincijs plerique Epiſcopi poſt perceptionem cibi, & potus, ſolemniter ſoleant per impoſitionem manuum tradere Spiritum ſanctū; quod tam excellenti miniſterio prorſus non conuenire, & ita deinceps fieri nō debere, omnibus nobis viſū eſt. quoniam credibile eſt, & auctoritas eccleſiae ita ſe habet, vt ſicut Apo-

ſtoli

ſtoli vnanimes exiſtentes, Dominumq. collaudantes, & benedicentes; ita nimirū ieiunantes accipere meruerunt paracletum Spiritum ſanctum, eosq. non niſi ieiunos, ſicut eorum acta docent, alijs eum tradidiſſe manifeſtum eſt. ſicut enim baptiſma, excepta infirmorū cauſſa, non niſi a ieiunis celebratur ſacerdotibus, ita etiam traditio Spiritus ſancti, excepta praemiſſa cauſſa infirmorum, nō niſi a ieiunis celebranda eſt Pontificibus. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 33.*

CAP. VIII.

Presbyterorum, qui praeſunt eccleſiae, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant. Qua propter ab ortu natiuitatis cuiusq. ad ſe pertinentis praedictam curam habeant, ne aliquis eorum abſq. renatione ſacri baptiſmatis moriatur. Poſt acceptum autem ſacrum baptiſma, ſine manus impoſitione Epiſcopi non remaneat. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. & Loth. par. 3. cap. 5.*

CAP. IX.

Statuimus etiam, ne Epiſcopi, quando pro confirmando populum parochias circumeunt, Archipresbyteros ſuos grauent. *Syno. Ticinen. cap. 15.*

CAP. X.

Conſtitutum eſt a ſanctis patribus, vt nullus chriſmetur, neque baptizetur, &c. niſi ſymbolum, & orationem Dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum aetas minime perduxit. *Theodulph. ad presbyt. Aurelianen. cap. 22.*

CAP. XI.

Leuato me de venerabili fonte, induto veſtibus candidis ſeptiformis gratiae ſancti Spiritus conſignationem *(Silueſter)* adhibuit beati chriſmatis vnctione; & vexillum ſanctae crucis in mea fronte liniuit, dicens: Signet te Deus ſigillo fidei ſuae in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti in cōſignatione fidei: cunctuſq. clerus reſpondit, Amen. Et adiecit Praeſul: Pax tibi, &c. *Conſtantin. Imp. N. de primitiua Eccleſia; & de donatione Conſtantini.*

LIBER XXIV.

Pars Prior de Euchariſtia, vt Sacramento.

De materia, & forma Euchariſtiae. Tit. I.

CAP. I.

Caenantibus autem eis, accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit: deditq. diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit; & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis vſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum nouum in regno Patris mei. *Chriſtus apud Matth. c. 26. a num. 26. ad 29. vide Marc. c. 14. & Lucam c. 22.*

CAP. II.

Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis: quoniam Dominus Ieſus, in qua nocte tradebatur, accepit panem: & gratias agens fregit, & dixit: Accipite, & manducate: Hoc eſt corpus meum; quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, poſtquam caenauit, dicens: Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine; hoc facite quotieſcumque bibetis in meam commemorationem. Quotieſcumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis; mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. *Paul. 1. epiſt. ad Cor. c. 11. a nu. 23. ad 27.*

CAP. III.

Vna eſt fidelium vniuerſalis eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur. In qua idem ipſe ſacerdos, & ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius corpus & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continetur; tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate diuina. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 1.*

De ſūma Trinit. c. 1. Gregor. ix. & in 4. coll. de fide cath. cap. 1.

CAP. IV.

In ſacramentorum oblationibus, quae inter miſſarum ſollemnia Domino offeruntur, paſſio Domini miſcenda eſt, vt eius, cuius corpus & ſanguis conficitur, paſſio celebretur, ita vt repulſis opinionibus ſuperſtitionum, panis tantum & vinum aqua permiſtum in ſacrificio offerantur. Non debet enim, vt a patribus accepimus, & ipſa ratio docet, in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed vtrumque permiſtum. quia vtrumque ex latere eius in paſſione ſua profluxiſſe legitur. ipſa vero Veritas nos inſtruit, calicem & panem in ſacramento offerre, quando ait: Accepit Ieſus panem, &c. *Alex. epiſt. 1. poſt med. Tribur. c. 19. Burch. lib. 5. c. 5. Iuo par. 2. c. 15. decr. Anſelm. lib. 9. c. 1. Caeſar. lib. 13. cap. 2. Tarrac. lib. 3. cap. 87.*

De conſe. d. 2. c. 1.

Mat. 26. c

CAP. V.

De fermento, quod die Dominico per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti,

eum omnes eccleſiae noſtrae intra ciuitatem ſint conſtitutae. quarum presbyteri, quia die ipſa propter plebem ſibi creditam, nobiſcum conuenire non poſſunt, idcirco fermentū a nobis confectum per acolythos accipiunt, vt ſe a noſtra communione, maxime illa die, non iudicent ſeparatos. quod per parochias fieri debere non puto: quia non longe portanda ſunt ſacramenta, nec nos per coemiteria diuerſa cōſtitutis presbyteris deſtinamus, vt & presbyteri eorum conficiendorum ius habeant, atque licentiam, *Innoc. epiſt. 1. cap. 5.*

CAP. VI.

Quoniam veſtram Armeniorum eccleſiam a rectitudine fidei, quam ab Apoſtolis, & ſanctis patribus traditam vniuerſalis eccleſia tenet, in quaſdam prauas exorbitaſſe ſententias nobis relatum eſt; profecto nimium paterni affectus compaſſione doluimus. Quorumdam ſiquidem relatione didicimus, in celebrandis ſacrificiorum ſalutiferis ſacramentis, aquam vino penitus apud vos non admiſceri; cum nemo chriſtianus, qui ſacra nouit euangelia, dubitet, e latere Domini aquam cum ſanguine emanaſſe. *Greg. vij. lib. 8. regiſt. epiſt. 1.*

CAP. VII.

De conſe. d. 2. in ſacramento c. 5. In ſacris nihil praeter corpus & ſanguinem Domini offeratur, hoc eſt panis & vinum aqua miſtum, &c. *Carth. cap. 37. G. Afric. cap. 4. L. Carth. iij. cap. 24. L. Burch. lib. 5. cap. 3. & 4. Iuo par. 2. cap. 13. & 14. decr.*

CAP. VIII.

In ſacramentis aliud non offeratur, quam panis & vinum aqua miſtū. *Hipponen. cap. 25.*

CAP. IX.

Nullus in oblatione ſacri calicis, niſi quod ex fructu vineae ſperatur, & hoc non ſine aqua miſtum offerre praeſumat: quia ſacrilegium iudicatur, aliud offerri, quam quod in *Luc. 22.* mandatis ſacratiſſimis Saluator inſtituit. *Aurelia. iv. cap. 4.*

CAP. X.

Non licet in altario in ſacrificio diuino mellitum, quod mulſum appellatur, nec vllum aliud poculum extra vinum cum aqua miſtū offerre: quia ad grandem reatum, & peccatum pertinet presbytero illi, quicumque aliud poculum extra vinum in conſecratione ſanguinis Chriſti offerre praeſumpſerit. *Antiſio. cap. 8.*

CAP. XI.

De conſe. d. 2. c. 7. Cum omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificiis deleatur, &c. Audiuimus quoſdam ſchiſmatica ambitione cōtra diuinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in diuinis ſacrificiis dedicare. Alios intinctam euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere. quoſdam expreſſum vinū in ſacramento Dominici calicis offerre, quod euangelicae & Apoſtolicae doctrinae contrarium, & conſuetudini eccleſiaſticae aduerſum eſt, a quo fonte ordinata ſacramentorum myſteria proceſſerunt. Nam non lac, ſed panem tantum, & calicem ſub hoc ſacramento cognoſcimus commendata. Ait enim euangelica veritas: Accepit Ieſus panem, & calicem, & bene- *Mat. 26.* dicens dedit diſcipulis ſuis. Ceſſet ergo lac in ſacrificio, &c. Nec intincta euchariſtia probatur, cum Apoſtolis corpus ſuum & ſanguinē commendauit; ſeorſum enim panis, & ſeorſum calicis commendatio memoratur, &c. Quod vero ex expreſſo botro, id eſt, de vuarum granis populus communicatur, valde eſt omnino confuſum. calix enim Dominicus, iuxta quod quidā doctor ediſſerit, vino & aqua permiſſus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo quando in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credētium plebs ei, in quem credit, copulatur, & iungitur. Quae copulatio, & coniunctio aquae & vini ſic miſcetur in calice Domini, vt coniunctio illa non poſſit ſeparari. Nam ſi vinum tantum quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis: ſi vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Ergo quando botrus ſolus offertur, in quo vini tantum efficientia demonſtratur, ſacramentum noſtrae ſalutis negligitur, quod per aquam ſignificatur, &c. Nulli deinceps licitum ſit aliud in ſacrificiis diuinis offerre, niſi iuxta antiquorum ſententiam conciliorum panem tantum & calicem vino, & aqua permiſtum. Aliter faciens tamdiu a ſacrificando ceſſabit, quamdiu legitima paenitentiae ſatiſfactione correptus, ad gradus ſui officium redeat, quod amiſit. *Brac. iij c. 1. Vorm. a. c. 4. vide Cypria. lib. 2. ep. 3. Burch. lib. 5. c. 1. & 2. Iuo lib. 1. tit. 4. c. 24 panor. & par. 2. c. 11. & 12. & 85. decr. Anſel. lib. 9. cap. 53. Tarrac. lib. 5. cap. 1.*

CAP. XII.

In Armenia vinum tantum in ſacra menſa offerunt, aquamq. non miſcent, &c. ſed ex Apoſtolica traditione vinū aqua miſcetur, cum ex latere Chriſti exiſſet ſanguis, & aqua ad dandā vitam mundo, & in remiſſionē peccatorum; & vbi ſpiritalia lumina claruerunt, hic ordo a Deo datus ſeruatur. Etenim [Iacobus ſecundū *De conſe. d. 1. c. 46. Iacobus.* carnē frater Domini Hieroſolymitanae eccleſiae primus Antiſtes, & Baſilius Caeſarienſis Epiſcopus, cuius gloria per totum mundū excurrit, ſcriptis myſticum nobis ſacrificium tradiderunt, ita celebrari in diuino miniſterio; ex aqua & vino ſacrum calicē dederunt. Et Carthagine congregati ſancti patres, ita aperte dixerunt, vt in ſacris nihil plus, quam corpus, & ſanguis Domini offeratur, vt ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis, & vinum aqua miſtum. Si quis igitur Epiſcopus, aut presbyter non iuxta traditum ab Apoſtolis ordinē fecerit, & vinum aqua miſtum nō obtulerit in ſacrificio, deponatur, vt imperfecte celebrans, & tradita innouans. *Trul. c. 32. vid. Carth. c. 37. G.*

CAP. XIII.

Delatū eſt, quod in quibuſdā Hiſpaniarū partibus quidam ſacerdotū partim neſcientia implicti, partim temerario auſu prouocati non panes mūdos, & ex ſtudio praeparatos ſupra

men-

mẽſam Domini in ſacrificio offerãt, ſed paſſim quo modo vnũquemq. aut neceſſitas impulerit, aut voluntas coëgerit; de panibus ſuis vſibus praeparatis cruſtulam in rotunditatem auferant, eamq. ſuper altare cum vino & aqua pro ſacro libamine offerant, &c. Temeritati huius, aut neſcientiae cupientes terminum ponere, id vnanimitatis noſtrae delegit cõuentus, vt non alter panis in altaris Domini ſacerdotali benedictione ſanctificandus proponatur, niſi integer, & nitidus, qui ex ſtudio fuerit praeparatus. neq. grande aliquid, ſed modica tantum oblata; ſecundum quod eccleſiaſtica conſuetudo retentat, &c. *Tolet. xvi. cap. 6.*

CAP. XIV.

Cum magiſter veritatis verũ ſalutis noſtrae ſacrificium ſuis cõmendaret diſcipulis, panem tantum, & calicem ſub hoc ſacramento praebuiſſe cognoſcimus. Ideoq. praeter panem & vinum cum aqua miſtum aliud offerri non debet. Calix enim dominicus vino & aqua permiſtus debet offerri, &c. *Vormat. c. 4. vid. ſup. Braca. iij. c. 1. Burch. lib. 5. c. 2. Iuo par. 2. c. 12. decr.*

CAP. XV.

Alexander ſucceſſor Euariſti dixit: Non debet enim, vt a patribus accepimus, & ipſa ratio docet, in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed vtrumq. permiſtũ. quia vtrumq. ex latere eius profluxit; vt videlicet

Apoc. 17. per hoc indicet, populos, qui ſecundum Ioannẽ, aquae ſunt, a Chriſto, cuius ſanguis in calice eſt, diuidi non debere. Cuius rei veritatem in hac ſancta ſynodo confitemur, credimus, & confirmamus: ne vllus ſine commiſtione vini, & aquae myſteria ſacra cõficiat. *Tribur. c. 19.*

CAP. XVI.

Frumentum, quod a pijſſimis noſtris Imperatoribus eccleſijs Libyae propter ariditatem illius prouinciae, & quia ibi omnino triticum non naſcitur, praeſtitum eſt, in primis quidem, vt incruenta ex ipſo hoſtia offeratur, &c. non permiſit (*Dioſcorus*) ſuſcipere ſanctiſſimos Epiſcopos illius prouinciae, &c. & ex hoc neque terribile, & incruentum ſacrificium celebratũ eſt. *Iſchirion diacon. Alexan. apud ſyno. Chalc. act. 3. ante med.*

CAP. XVII.

Dum memoria fieret ſanctorum martyrum, non eſt exhibitum vinum ad ſacrificiũ altaris, ad ſanctificationem, & populi diſtributionem, niſi omnino paululum, & hoc infectũ, atq. lutoſum, & tẽpore, quo fuerat vindemiatum: vt ex hoc cogerẽtur, qui deputati fuerant, miniſtrare de tabernis, & omnino infectos comparere ſextarios, qui nec ſufficerent; in tantum, vt hi, qui ſanctũ corpus diſtribuebant, innuerent ingredi eos, quia ſanguis nõ inueniretur: illis bibentibus & tunc, ac ſemper habẽtibus diuerſũ, & mirabile vinum, &c. *In libello Samuelis, & aliorũ cõtra Ibam apud ſyno. Chalc. act. 10. poſt princ.*

CAP. XVIII.

De conſe. d. 2. c. 4. Nõ oportet aliquid aliud in ſanctuario offerri, praeter panem & vinum, & aquam, quae in typo Chriſti benedicuntur. quia dum in cruce penderet, de corpore eius ſanguis effluxit, & aqua. haec tria vnũ ſunt in Chriſto Ieſu. haec hoſtia & oblatio Dei in odorẽ ſuauitatis. *Mar. Brac. c. 55.* *Ioan. 19.*

CAP. XIX.

Panes, quos Deo in ſacrificium offertis, aut a vobis ipſis, aut a veſtris pueris coram vobis, nitide, ac ſtudioſe fiant, & diligenter obſeruetur; vt panis, & vinum, & aqua, ſine quibus miſſae nequeunt celebrari, mundiſſime, ac ſtudioſe tractentur. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 5. Burch. lib. 5. c. 20. Iuo par. 2. c. 38. decr.*

CAP. XX.

Miltiades fecit, vt oblationes conſecratae per eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur. quod declaratur fermentum. *Damaſ. in Miltiad. vid. Iuo par. 2. c. 63. decr. de Syric.*

CAP. XXI.

Syricius conſtituit, vt nullus presbyter miſſas celebraret per omnẽ hebdomadam, niſi cõſecratum Epiſcopi loci deſignati ſuſciperet declaratum; quod nominatur fermentum. Et vt Manichaei non participarent cum fidelibus communionem. quia ore polluto non liceret ſanctum corpus Domini conuexari. & vt conuerſus de Manichaeis non communicaret vſq. ad vltimum diem, quo viaticum acciperet. *Ex Pontific. Vide Iuo par. 2. c. 63. decr.*

Corpus Chriſti reuera eſt in euchariſtia; & de effectu, quem in ſumente producit. Tit. II.

Vide lib. xi. tit. xlviij.

CAP. I.

Accipite, & comedite: hoc eſt corpus meũ, &c. *Chriſtus apud Matth. c. 26. num. 27. vide tit. 1. in princip.*

CAP. II.

Ego ſum panis viuus, qui de celo deſcendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum: & panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita, &c. Amen, amen dico vobis, niſi manducaueritis carnẽ filii hominis, & biberitis eius ſanguinẽ, non habebitis vitã in vobis: Qui manducat meã carnẽ, & bibit meum ſanguinẽ, habet vitam aeternã; & ego reſuſcitabo eũ in nouiſſimo die. caro enim mea vere eſt cibus; & ſanguis meus vere eſt potus. qui manducat meam carnẽ, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo. *Chriſtus apud Ioan. c. 6. num. 56.*

CAP. III.

Calix benedictionis, cui benedicimus; nõne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? Et panis, quẽ frangimus; nonne participatio corporis Domini eſt? *Paulus 1. ad Cor. c. 10. num. 16.*

CAP. IV.

Dominus Ieſus, in qua nocte tradebatur, accepit panẽ, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum, &c. *Paul. 1. ad Corinth. c. 11. vide tit. 1. num. 23.*

CAP. V.

Non decet, vt hi, qui corpus Chriſti cotidie proprio conficiunt ore, tantã patiantur perſe-

cutionem. *Felix ij. in ſyno. Rom. epiſt. 1. in prin.*

CAP. VI.

De conſe. d. 2. c. 42. Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem, & vinum, quae ponuntur in altari, per myſterium ſacrae orationis, & verba noſtri Redemptoris ſubſtantialiter cõuerti in veram, ac propriam, ac viuificatricem carnem, & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & poſt conſecrationem eſſe verum Chriſti corpus, quod natum eſt de Virgine, & quod pro ſalute mundi oblatum in cruce pependit, & quod ſedet ad dexteram patris, & verum ſanguinem Chriſti, qui de latere eius effuſus eſt, non tantum per ſignum, & virtutem ſacramenti, ſed in proprietate naturae, & veritate ſubſtantiae, ſicut in hoc breui continetur, & ego legi, & vos intelligitis; ſic credo, nec contra hanc fidem vlterius docebo, ſic me Deus adiuuet, & haec ſacra euangelia. *Conci. Rom ſub Gregor. vij. ex vita eiuſd. & ex regiſt. lib. 6. anno 1079. menſe Febr. & lib. 3. poſt epiſt. 17. Tarrac. lib. 5. cap. 57. alias 58.*

CAP. VII.

Panis, qui ſuper altare offertur, panis eſt quidem communis: ſed quando ipſe ſacramento ſacratus fuerit, corpus Chriſti in veritate fiet, & dicitur. Sic & vinum modicum aliquid digna exiſtentia ante benedictionem; poſt ſanctificationem ſpiritus, ſanguis Chriſti efficitur. *Nicol. epiſt. ad Michaelem Imp. cuius initium eſt, Principatum.*

De miniſtris, qui conficiunt, vel tribuunt Euchariſtiam. Tit. III.

Vide lib. vi. tit. iv. & lib. vij. tit. ij.

CAP. I.

Diſt. 93. c. peruenit. 14. Alicubi presbyteris diaconi euchariſtiam praebent, quod neque canon, neque conſuetudo permittit; vt qui non poſſunt offerre, offerentibus dent corpus Chriſti: quidam etiã diaconi ſunt, qui ante Epiſcopos euchariſtiam (*ſacramenta L.*) ſumunt. Ceſſent igitur haec, & diaconi maneant intra ſuos modulos, cum Epiſcopi miniſtri ſint, & presbyteris minores. accipient vero ſuo ordine poſt presbyteros, aut Epiſcopo eis, aut presbytero porrigente. *Nicaen. cap. 18. G. 14. L. Aquiſg. cap. 41. Burch. lib. 5. cap. 26. Iuo par. 2. cap. 30. decr. Anſel. lib. 7. cap. 55. Caeſar. lib. 8. cap. 13.*

CAP. II.

Sciſcitantibus vobis, ſi a ſacerdote, qui ſiue comprehenſus eſt in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reſperſus eſt, debeatis communionem ſuſcipere, nec ne. Reſpondemus. Non poteſt aliquis, quantumcumq. pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quae purgatoria cunctarum remedia contagionum exiſtunt, &c. Idcirco ab eo vſque quo Epiſcoporum iudicio reprobatur, communio percipienda eſt. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 71.*

CAP. III.

Diaconi corpus Chriſti tradere praeſente presbytero non praeſumant. quod ſi fecerint, ab officio diaconatus abſcedant. *Arelaten. ij. cap. 15.*

CAP. IV.

Epiſcopum nullus ſaecularium faſcibus praeditus iure ſuo contumaciter, ac perperam agẽs de ſancta eccleſia, cui praeeſt, trahere audeat, &c. Nefas eſt enim, vt illius manibus Epiſcopus, aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animaeq. euchariſtiam ſaepe porrexit. *Matiſc. ij. cap. 9.*

CAP. V.

Presbyter illegitime coniugatus corpus Chriſti non det ceteris, neque aliud miniſterium obeat, ſed ſua ſede contentus ſit. *Trull. c. 26.* *Diſt. 28. c. 16. presbyteri.*

CAP. VI.

Sicut in ſacerdote conſecratio, ita in miniſtro (*diacono*) diſpenſatio ſacramenti eſt, &c. ille oblata ſanctificat, hic ſanctificata diſpenſat. Ipſis etiã ſacerdotibus propter praeſumptionem non licet de menſa Domini tollere calicẽ, niſi eis traditus fuerit a diacono. Leuitae inferunt oblationes in altaria, componunt menſam Domini, operiunt arcam teſtamenti. non enim omnes vident alta myſteriorum, quae operiuntur a leuitis, ne videant, qui videre non debent; & ſumant, qui * ſeruare non poſſunt, * *ſumere* &c. Candidi ad hoſtias, & immaculati accedant, &c. *Iſidor. de eccleſ. offic. lib. 2. cap. 8. apud Aquiſgr. cap. 7.*

CAP. VII.

Quidam noſtrorum verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdã prouinciis, cõtra legem diuinam, canonicamq. inſtitutionem, feminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere, & ſacrataq. vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, & quod his maius, indecentius, ineptiusq. eſt, corpus & ſanguinẽ Domini populis porrigere, & alia quaeq. quae ipſo dictu turpia ſunt, exercere, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto a religione chriſtiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt. Proinde vnuſquiſque Epiſcoporum sollicite, ſagaciterq. prouideat, ne in ſua parochia tale quid fieri deinceps ſinat. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 45.*

Ab haereticis non ſumatur Euchariſtia. Tit. IV.

CAP. I.

Paenitentia, & communio a nemine, niſi a catholico ſuſcipiatur. Quod ſi nullus adſit catholicus presbyter, rectius eſt ſine viſibili cõmunione perſiſtere, & inuiſibiliter Domino cõmunicare, quam eam ab haeretico ſumendo, a Deo ſeparari. Nulla enim, vt ait Apoſtolus, conuentio Chriſti ad Belial, neq. pars aliqua fideli cum infideli, &c. Nam ſacram Chriſti cõmunionẽ, quamuis viſibiliter, & corporaliter catholici propter imminẽtes haereticos habere non *2. Cor. 6.*

re non poſſint: dum tamen mente Chriſto coniuncti ſunt, eius communionem inuiſibiliter ſumunt. *Conc. Beneuent. ſub Victor. iij.*

Energumeni poſſunt ſumere Euchariſtiam, ſed non miniſtrare. Tit. V.

CAP. I.

d. 33. c. 5. VSque adeo ſane comperimus, illicita quaeque pro rumpere, vt demoniacis, ſimilibuſque paſſionibus irretitis, miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur: quibus ſi in hoc opere poſitis aliquid propriae neceſſitatis occurrat, quis de ſua fidelium ſalute confidet, vbi miniſtros ipſos curationis humanae tanta perſpexerit calamitate vexari? Atque ideo neceſſario remouendi ſunt, ne quibuſlibet, pro quibus Chriſtus eſt mortuus, ſcandalũ generetur infirmis. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 21.*

CAP. II.

Energumeni, qui ab erratico ſpiritu exagitatur, nomen, neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum, vt ſua manu in eccleſia miniſtret. *Eliber. cap. 29.*

CAP. III.

Eos, qui a ſpiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis ſuerint conſtituti, baptizari placet: ſi vero fideles fuerint, dandam eis eſſe communionem. *Eliber. cap. 37.*

CAP. IV.

Energumeni baptizati, ſi de purgatione ſua curent, & ſe ſollicitudini clericorum tradant, monitiſque obtemperent, omnimode communicent, ſacramenti ipſius virtute, vel muniendi ab incurſu daemonum, quo infeſtantur, vel purgandi, quorum iam oſtenditur vita purgatior. *Arauſ. cap. 14.*

CAP. V.

d. 33. c. 3. cõmuniter Bene maiorum regulis definitum eſt, vt daemonijs, alijſque ſimilibus paſſionibus irretitis, miniſteria ſacra tractare non liceat, &c. Definimus, vt nullus de his, qui aut in terram arrepti a daemonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incurſibus efferuntur; vel ſacris audeant miniſtrare altaribus, vel indiſcuſſi, ſe diuinis ingerant ſacramẽtis; exceptis illis, qui varijs corporum incommoditatibus (** ſine*) dediti* in huiuſmodi paſſionibus in terram approbantur eliſi, qui tamen & ipſi tamdiu erunt ab officij ſui, & ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab incurſu daemonum alieni. *Tolet xi. cap 13. Burch. lib. 3. cap. 72. Iuo par. 2. cap. 125. decr.*

CAP. VI.

Si quis cum ſit fidelis, a daemone corripiatur, debetne eſſe ſanctorum myſteriorum particeps, an non? Reſpondeo, ſi myſterium non enuntiet, nec vllo alio modo blaſphemet, ſit particeps; ſed non ſingulis diebus. ſufficit enim ſi ſtatis ſolum temporibus. *Timoth. Epiſcop. Alex. reſpon. 3.*

De cultu, & veneratione maxima quae debetur Euchariſtiae, & miſſae ſacrificio. Tit. VI.

CAP. I.

SI quis auſus fuerit quidquam de conſecratis in eccleſia abijcere, euangelii (*inquam*) depictum codicem, aut figuram crucis, &c. aut vti tamquam communibus ſacratis Deo, &c. Si fuerint Epiſcopi, aut clerici, deponantur: ſi monachi, aut laici communione priuentur. *Nicaen. y. act. 7. in fin.*

CAP. II.

Statuimus in cunctis eccleſiis, vt chriſma, & euchariſtia ſub fideli cuſtodia, clauibus adhibitis, conſeruentur; vt non poſſit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda. Si vero is, ad quem ſpectat cuſtodia, ea incaute reliquerit, tribus menſibus ab officio ſuſpendatur. Et ſi per eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori ſubiaceat vltioni. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 20.* *De cuſto. eucha. c. 1 Greg. ix. c. 2 de bapti. in 4. coll.*

CAP. III.

Tribus gradibus commiſſa ſunt ſacramenta diuinorum ſecretorum, id eſt, presbytero, diacono, & miniſtro, qui cum timore, & tremore Dei reliquias fragmentorum corporis dominici cuſtodiri debent, ne qua putredo in ſacrario inueniatur, ne cum negligenter agitur, portioni corporis Domini grauis inferatur iniuria. communio enim corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſi negligenter erogetur, & presbyter minora non curet admonere officia, graui anathemate, & digna humiliationis plaga feriatur. Certe tanta in altario holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeãt. quod ſi remanſerint, in craſtionum non reſeruentur, ſed cum timore, & tremore clericorum diligentia conſumantur. Qui autem reſidua corporis Domini, quae in ſacrario relicta ſunt, conſumunt; non ſtatim ad communes accipiendos cibos conueniant; ne putent ſanctae portioni commiſcere cibum, qui per aqualiculos digeſtus in ſeceſſum funditur. Si ergo mane dominica portio editur, vſque ad ſextam ieiunent miniſtri, qui eam conſumpſerunt: & ſi tertia, vel quarta hora acceperint, ieiunent vſque ad veſperam. ſic ſecreta ſanctificatione, aeterna cuſtodienda ſunt ſacramenta. *Clem. epiſt. 2. in princ. Burch. lib. 5. cap. 11. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 26. panor. & par. 2. cap. 21. & 64. decr. Anſelm. lib. 8. cap. 38. in additis.* *De conſe. d. 2. c. 23.*

CAP. IV.

Iterum atque iterum de fragmentis dominici corporis demandamus. Calicem vero ad perferendum ſanguinem Domini praeparatũ cum tota munditia miniſterij miniſter praeparat, ne non bene lotus calix diacono peccatum

Diſt. 23. c. 4. rum ſtat offerent, &c. [Talis ad miniſteriũ eligatur clerici, qui digne poſſint dominica ſacramenta tractare &c. De ſacramentis delegaui bene intuendis, vbi non murium ſtercora inter fragmẽta dominicae portionis appareat, neq. putrida per negligentiam remaneant clericorum, & conuenientes, qui accipere ſibi medicinam deſiderant, putrida cum viderint, magis cum ridiculo, & faſtidio videantur accipere; & in peccatum magis decidant per negligentiam clericorum. Quapropter nemo clericus haec negligat, ſed ſacramenta diuina nequaquam negligenter contrectet. *Clem. epiſt. 2. ante med.*

CAP. V.

d. 5. c. vlt. Sanctae communionis myſterium in eiſdem diebus (*loquitur de diebus, quibus menſtrua mulieri conſuetudo accidit*) percipere non debet prohiberi. Si autem ex magna veneratione percipere non praeſumit, laudanda eſt: ſed ſi percipit, non iudicanda. Bonarum quippe mentium eſt, ibi aliquo modo culpas ſuas agnoſcere, vbi culpa non eſt, &c. *Greg. ad Aug. interrog. 10. Anſelm. lib. 10. cap. 59. in additis. Caeſarauguſt. lib. 10. cap. 56. Tarraconen. lib. 6. cap. 225.*

CAP. VI.

Vt corporibus defunctorum euchariſtia non detur; nam ſcriptum eſt: Accipite, & comedite, Matt. 26. *Carth. cap. 18* G. *Cartha. iij. cap. 6.* L. *Antiſiod. cap. 12. Trul. cap. 84.*

CAP. VII.

Placuit, vt intra ſanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, vel mulieribus, niſi tantum clericis, ſicut & antiquis canonibus inſtitutum eſt. *Bracaren. I. cap. 31.*

CAP. VIII.

Non licet mulieri nuda manu euchariſtiam ſumere. *Antiſ. cap. 36.*

CAP. IX.

Vnaquaeque mulier quando communicat, dominicalem ſuum habeat. Quod ſi * quem non habuerit, vſque in alium diem dominicum non communicet. *Antiſ. cap. 42.*

* ſi qua

CAP. X.

Quia corpus Domini per eccleſias parochianas dicebatur nimia vetuſtate neglectum, ſtatuerunt Epiſcopi in eodem concilio, vt corpus Domini non plus ſeruetur, quam a dominica in alteram. *Bituricen. cap. 2. apud ſyno. Lemouicen. act. 2.*

CAP. XI.

De corpore Domini mutando propter presbyteros, qui omnibus dominicis diebus ad eccleſias ſuas nequeunt adeſſe, placet ita inſtitui, vt ab omnibus valeat inexcuſabiliter obſeruari, &c. Itaque placet, vt corpus Domini in anno per duodecim terminos renouetur in omnibus illis eccleſijs, vbi inceſſanter cuſtodiri ſolet. hoc eſt in paſcha, in pentecoſte, in natiuitate ſancti Ioannis, ad vincula ſancti Petri, in Aſſumptione ſanctae Mariae, in feſtiuitate S. Michaelis, in omnium ſanctorum, in S. Andreae, in natali Domini, in Hipopanti, in quadrageſima, in media quadrageſima. his enim diſtinctionibus anni omnes presbyteri ad proprias poſſunt recurre eccleſias, & ipſum corpus Domini, quod mutatur, non niſi a mundis eccleſiae miniſtris ſumatur. *Lemouicen. act. 2. poſt canones conc. Bituricen.*

CAP. XII.

Panes, quos Deo in ſacrificium offertis, aut a vobis ipſis, aut a veſtris pueris coram vobis nitide, ac ſtudioſe fiant. & diligenter obſeruetur, vt panis, & vinum, & aqua, ſine quibus miſſae nequeunt celebrari, mundiſſime, ac ſtudioſe tractentur. *Theodul. ad presbyt. Aurelian. cap. 5.*

De frequenti perceptione Euchariſtiae. Tit. VII.

CAP. I.

De celeb. miſſarum c. 9 Dolentes Greg. ex & cap. 2 eod tit. in 4 col.

SVnt & alij, qui miſſarum celebrant ſolẽnia vix quater in anno, vel quod deterius eſt, intereſſe contemnunt. Et ſi quando dum haec celebrantur, interſunt, chori ſilentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad diuina. Haec igitur, & ſimilia ſub paena ſuſpenſionis inhibemus, diſtricte praecipientes in virtute obedientiae, vt diuinum officium diurnum pariter, & nocturnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent, & deuote. *Innoc. iij. in conc. Later. cap. 17.*

CAP. II.

De paenit. et re. c. 12. Greg. ex. & cap. 2. eod. tit. in 4. col.

Omnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno proprio ſacerdoti, &c. Suſcipiens reuerenter ad minus in paſcha euchariſtiae ſacramentum, niſi forte de conſilio proprij ſacerdotis ob aliquam rationabilem cauſſam ad tempus ab eius perceptione duxerit abſtinendum. Alioquin & viuens ab ingreſſu eccleſiae arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura, &c. *Innocen. iij. in conc. general. Lateranen. cap. 21.*

CAP. III.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, vel quilibet ex ſacerdotali catalogo facta oblatione non communicauerit; aut cauſſam dicat, vt ſi rationabilis fuerit, veniam conſequatur: aut ſi non dixerit, communione priuetur, &c. *Apoſt. cap. 8.* G. 9. L. *Capitul. lib. 1. cap. 6.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 61.

Omnes fideles, qui ingrediuntur eccleſiam, & ſcripturas audiunt, non autem perſeuerant in oratione, nec ſanctam communionem percipiunt, vel vt inquietudines eccleſiae cõmouentes, conuenit communione priuari. *Apoſt. cap. 9.* G. 10. L. *Antioch. c. 2. Burch. lib. 2. cap. 67. &*

68. Iuo

68. Iuo par. 8. cap. 163. & 164. decret.

CAP. V.

Epiſcopus Deo ſacrificans teſtes ſecum habeat, & plures, quam alius ſacerdos, &c. *De conſe. d. 2. c. 52.* In ſolemnioribus diebus aut ſeptem, aut quinque, aut tres diaconos, qui eius oculi dicuntur, & ſubdiaconos, atque reliquos miniſtros ſecum habeat, qui ſacris induti veſtimentis in fronte, & a tergo, & presbyteri e regione dextra, laeuaque contrito corde, & humiliato ſpiritu, ac prono ſtent vultu, cuſtodientes eum a maleuolis hominibus, & conſenſum eius praebeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione omnes communicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus. ſic enim, & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet eccleſia. Seruite, inquit Dominus per prophetam *Pſal. 2.* Dauid, in timore, & exultate ei cum tremore; adorate pure, ne forte iraſcatur, & pereatis de via, &c. *Anaclet. ep. 1. in med. Burch. lib. 3. c. 71. & 77. Iuo par. 2. cap. 67. decret. Anſel. lib. 6. c. 132. Caeſar. lib. 4. cap. 49. Tarraconen. lib. 3. cap. 49.*

CAP. VI.

Corpori, & ſanguini dominico cotidie in quadrageſima maiori, ſi debeatis communicare, conſultis. Quod vt fiat, Deum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſſime cohortamur; ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc non de criminalibus peccatis conſcientia impaenitens, vel non reconciliata fortaſſis accuſet; vel ſi fratri diſcordanti quis veſtrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat, &c. Interim tamen quadrageſima, quam mos eccleſiae maiorem appellat, omni eſt die ſeruato ſuperiori tenore communicandum. *Nicol. ad Conſulta Bulgar. cap. 9.*

CAP. VII.

Inter cetera, quae tibi contra principem mundi, arma Deo fauente contuli, quod potiſſimum eſt, vt corpus dominicum frequenter acciperes, indicaui; & vt certae fiduciae Matris Domini te omnino committeres, praecepi; quid inde beatus Ambroſius videlicet de ſumendo corpore Domini ſenſerit, his in litteris intimaui: ait enim in libro quarto de ſa- *cap. 6.* cramentis inter cetera: Si mortem Domini annuntiamus, annuntiamus remiſſionem pec- *De conſe. d. 2. c. 14.* catorum. [Si quotieſcumque effunditur ſanguis Domini, in remiſſionem peccatorum funditur, debeo illum ſemper accipere, vt ſemper mihi peccata dimittantur. Item ipſe Ambroſius in libro quinto de ſacramentis. Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumas? quemadmodum Graeci in oriente conſueuerant facere: accipe cotidie, quod cotidie tibi proſit: ſic viue, vt cotidie merearis accipere; qui non meretur cotidie accipere, non meretur poſt annum accipere. Quo modo *Iob. c. 1. b* Iob ſanctus pro filijs ſuis offerebat cotidie ſacrificium, ne forte aliquid vel in corde, vel in ſermone peccaſſent. Ergo tu audis, quod quotieſcumque offertur ſacrificium, mors Domini, reſurrectio Domini ſignificetur, & remiſſio peccatorum, & panē iſtum vitae non quotidianum aſſumis? Qui vulnus habet medicinam requirit. Vulnus eſt, quia ſub peccato ſumus; medicina eſt caeleſte, & venerabile ſacramentum. Item Gregorius Papa in libro quarto Dialogorū: Debemus itaque praeſens ſaeculum, vel quia iam conſpicimus defluxiſſe, tota mente contemnere, cotidiana Deo lacrymarū ſacrificia, cotidianas carnis eius, & ſanguinis hoſtias immolare. haec namq. ſingulariter victima ab aeterno interitu animam ſaluat, quae illam mortem vnigeniti per myſterium reparat, quod licet ſurgens a mortuis iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur, tamen in ſe ipſo immortaliter, & incorruptibiliter viuens pro nobis iterum in hoc myſterio ſacrae oblationis immolatur. Eius quippe ibi corpus ſumitur, eius caro in populi ſalute partitur, eius ſanguis, non iam in manus infidelium, ſed in ora fidelium funditur. Hinc ergo penſemus, quale ſit pro nobis hoc ſacrificium, quod pro abſolutione noſtra paſſionem vnigeniti filij ſemper imitatur, &c. Item Ioannes Chryſoſtomus Patriarcha ad Neophytos. Videte, quo vos cibo ſatietatis enutrit. Ipſe nobis cibi ſubſtantia eſt, atque nutrimentum. Nam ſicut mulier, affectionis natura cogente, genitum alere ſui lactis foecunditate feſtinat; ſic & Chriſtus, quos ipſe regenerat, ſuo ſanguine ſemper enutrit. Etenim vt idem Ioannes ſcribit ad Theodorum monachum. Lubricum genus eſt natura mortalis, cito quidem labitur, ſed non ſero reparatur; & vt facile cadit, ita & velociter ſurgit. Debemus, o filia, hoc ad ſingulare confugere ſacramentum ſingulare appetere medicamentum. Haec ideo cariſſima beati Petri filia ſcribere procuraui, vt fides, & fiducia in acipiendo corpus Domini maior tibi accreſcat. Talem quidem theſaurum, taliaque dona, non aurum, non lapides pretioſos amore patris tui, caelo videlicet Principis, a me tua requirit anima, licet ab alijs ſacerdotibus longe meliora pro meritis poſſis accipere. *Greg. 7. lib. 1. regiſt. epiſt. 50. vel 47. ad Mathildem. Burch. lib. 5. cap. 18. Iuo par. 2. cap. 28. decret. Caeſar. lib. 11. cap. 16.*

CAP. VIII.

Omnes, qui ingrediuntur eccleſiam Dei, & ſcripturas ſacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, ſed pro quadam intemperantia ſe a perceptione ſanctae communionis auertunt; hi de eccleſia remoueantur, quamdiu per confeſſionem paenitentiae fructus oſtendant, & precibus indulgentiam conſequantur. *Antioch. cap. 2. Mart. Bracaren. cap. 84.* *vide de conſe. d. 2. c. ſi quis. 18.*

CAP. IX.

Qui intrant in eccleſiam, & numquam communicant, admoneantur, quod ſi non communicant, ad paenitentiam accedant; ſi communicant, non ſemper abſtineant, ſi non fecerint, abſti- *De conſe. d. 2. hi, qui. c. 20.*

abſtineantur. *Toletan.1.cap.15.*

CAP. X.

De conſe. d.2.c.19. Seculares, qui in natali Domini, paſcha, pentecoſte non communicauerint, catholici non credantur; nec inter catholicos habeantur. *Agathen.cap.18.Burch.lib.5.cap.23. Iuo par.2.cap.33.decret.Caeſaraug.lib.11.cap.19.*

CAP. XI.

De conſe. d.2.c.16. & ſi non Vt ſi non frequentius, vel ter laici homines in anno communicent, niſi forte quis maioribus quibuſlibet criminibus impediatur. *Turonen. ſub Carolo cap.50. Capitul.lib.2.c.45. Burch. lib.5.cap.17. Iuo lib.1.tit.4.cap.28. panor. & par.2.cap.27.decret.Ceſar.lib.11.cap.15.*

CAP. XII.

De perceptione ſacri corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti nihilominus monemus, vt quod chriſtianae religioni expedit; & ſicut vobis a patribus noſtris admonitum eſt, in alijs conuentibus, quando poſſibile fuerit, faciatis, & veſtro exemplo vobis famulantes, vt hoc faciant, inſtruatis. *Pariſ. ſub Ludou. & Lotha.lib.3.cap.20.ad ipſos Imperatores.*

CAP. XIII.

Sane communicatio corporis Domini omni die dominico debuit celebrari. Ideoque neceſſe eſt, quantum ratio permittit, vt moderna corrigatur conſuetudo, ne forte, qui longe eſt a ſacramentis, quibus eſt redemptus; longe ſit a ſalute, quam fuerat conſecuturus. *Aquiſg.9.ſub Ludou.par.vlt.cap.21.*

CAP. XIV.

De conſe. d.2.c.18. Si quis intrat eccleſiam Dei, & ſacras ſcripturas audit, & pro luxuria ſua auertit ſe a communione ſacramenti, & in obſeruandis myſterijs declinat conſtitutam regulam diſciplinae, illum talem proijciendum de eccleſia catholica eſſe decernimus, donec paenitentiam agat, & oſtendat fructum paenitentiae ſuae, & poſſit communionem percepta indulgentia promereri. *Mart. Brac. cap.84. Antio.cap.2. Capitul.lib.7.cap.176.in addit.*

CAP. XV.

Singulis diebus dominicis in quadrageſima praeter hos, qui excommunicati ſunt, ſacramenta corporis, & ſanguinis Chriſti ſumenda ſunt, & in caena Domini, in vigilia paſchae, & in die reſurrectionis Domini penitus ab omnibus communicandum. *Theodulp. ad presbyteros. Aurelian. cap.41. Burch.lib.5.cap.19. Iuo par.2.cap.29.decret.Anſel.lib.9.cap.11.*

CAP. XVI.

Admonendus eſt populus; vt ad ſacroſanctū ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat &c. Quia ſicut periculoſum eſt, impurum quemque ad tantum ſacramentum accedere: ita etiam periculoſum eſt, ab hoc, prolixo tempore abſtinere: ſalua ratione eorum, qui excommunicati non quando eis libet, ſed certis temporibus communicant: & religioſis quibuſque ſancte viuentibus, qui paene omni die id faciunt. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian.cap.44.*

De percipienda Euchariſtia in caena Domini, vel in paſchate. Tit. VIII.

Vide lib. xx. tit. vi.

CAP. I.

De conſe. d.2.c.17. IN caena Domini a quibuſdam perceptio euchariſtiae negligitur. quae quod in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibitum eſt, percipienda ſit; eccleſiaſticus vſus demonſtrat, cum etiam paenitentes eadem die ad percipienda corporis, & ſanguinis dominici ſacramenta reconcilientur. *Cabilo. ſub Carolo cap.47.Capitul.lib.7.cap.68.in additis.Burch. lib.6.cap.20.Iuo par.2.cap.30.decret.*

Quonam pacto ſe debeant comparare chriſtiani ad perceptionem euchariſtiae. Tit. IX.

CAP. I.

QVicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne: reus erit corporis, & ſanguinis Domini. Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. *Paul. epiſtul. 1. ad Corinthios cap. 11. a num.27.ad 31.*

CAP. II.

Si laicis abſtinentia imperatur *(a coniugibus)* vt poſſint deprecantes audiri; quanto magis ſacerdos vtique omni momento paratus eſſe debet, munditiae puritate ſecurus, ne aut ſacrificium offerat, aut baptizare cogatur? qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſcentia, quid faciet? &c. *Siric. in ſyno.Rom.epiſt.4.cap.9.apud conc.Tolet.*

CAP. III.

De conſe. d.2.c.Tribus 23. Ne excommunicato eccleſiaſtico, ſiue laico de fragmentis oblationum Domini ponatur ad menſam. Vnde ſcis tu, qui paſſim ſacrarij panis indignis impendis, vnde noſti ſi a mulieribus mundi ſunt? Vnde & Dauid ab Abimelech ſacerdote interrogatus, *1.Reg.21.* cum panes ſibi ad comedendum poſceret, ſi mundus eſſet a muliere, cum ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducauit, &c. Si *diſt. 81.c. 19 miniſtri.* poſt ordinationem miniſtro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris; ſacrarij nō intret limina, nec ſacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocauſti oblationem ſuſcipiat, nec ad dominici corporis * portionem accedat, &c. *Clem.epiſt.2.* ** porrationem*

poſt

poſt prin. Iuo par. 6. cap. 87. decret. Caeſaraug. lib. 8. cap. 59.

CAP. IV.

Sacerdotes, vel leuitae pudicitiam ex die ordinationis ſuae ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec praeterit dies, qua vel a ſacrificijs di- *Diſt. 31. tenore 6. 4. & 5. 1. Cor. 7.* uinis, vel a baptiſmatis officio vacent. Nam ſi beatus Apoſtolus ad Corinthios ſcripſit; Abſtinete vos ad tempus, vt vacetis orationi; & hoc vtique laicis praecepit: multo magis ſacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi iuge officicium eſt, ſemper debebunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere. Quod ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia, quo pudore ſacrificare vſurpabit? aut qua conſcientia, quo- *Tit. 1.* ve merito exandiri ſe credit? cum dictum ſit: Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum. *Inno. epiſt. 2. cap. 9. & epiſt. 3. cap. 1.* Iuo *lib. 6. tit. 8. cap. 11. panor. & par. 6. cap. 94. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 132.*

CAP. V.

33. q. 4. c. 7. vir cũ propria. Si quis ſua coniuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratia vtitur; iſte profecto ſine de ingreſſu eccleſiae, ſeu de ſumendo corporis dominici, & ſanguinis myſterio, ſuo eſt relinquẽdus iudicio; quia a nobis prohiberi non debet, &c. Si illic, vbi Dominus per creaturã ſubditã *Exo. cap. 19.* hominibus loquebatur, tanta prouiſione eſt munditia corporis requiſita, &c. Quanto magis qui corpus Domini omnipotentis accipiunt, cuſtodire in ſe carnis mundiciam debent; ne ipſa inaeſtimabilis myſterij magnitudine praegrauẽtur? &c. *Greg. ad Auguſt. interro. 10. Iuo par. 8. c. 88. decr. Tarra. lib. 6. c. 225.*

CAP. VI.

d. 6. c. 1. 2. Quaero ſi poſt illuſionem, quae per ſomniũ ſolet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat, vel ſi ſacerdos eſt, ſacra myſteria celebrare? Eſt in eadem illuſione valde neceſſaria diſcretio, qua ſubtiliter penſari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturae ſuperfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione cõtingit. Et quidem cum ex naturae ſuperfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo haec illuſio non eſt timẽda; quia hanc animus neſciens pertuliſſe magis dolendus eſt, quam feciſſe. Cum vero ſupra modum appetitus gulae in ſumendis alimentis rapitur, atque id circo humorum receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem reatum, non tamen vſque ad prohibitionem percipiendi ſacri myſterij, vel miſſarum ſolẽnia celebrandi, cum fortaſſe aut feſtus dies exigit, aut exhiberi miniſterium pro eo, quod ſacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi adſunt alij, qui implere miniſterium valeant, illuſio per crapulam facta a perceptione ſacri myſterij prohibere nõ debet, ſed ab immolatione ſacri myſterij abſtinere, vt arbitror, humiliter debet: ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concuſſerit. Nam ſunt quibus ita plerumque illuſio naſcitur, vt eorum animus etiam in ſomno corporis poſitus turpibus imaginationibus non foedetur, &c. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio dormientis, patet animus ſuus reatus. videt enim a qua radice inquinatio illa proceſſerit, qui quod cogitauit ſciens, hoc pertulit neſciens. Sed penſandum eſt, ipſa cogitatio vtrum ſuggeſtione, an delectatione, vel quod maius eſt, peccati conſenſu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet ſuggeſtione, delectatione, conſenſu. Suggeſtio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritum, &c. cum enim malignus ſpiritus peccatum ſuggerit in mente, ſi nulla peccati delectatio ſequatur, peccatum omnino perpetratum non eſt; cum vero caro delectari caeperit, tunc peccatum incipit naſci; ſi autẽ etiam ex deliberatione conſentit, tunc peccatum cognoſcitur perfici. In ſuggeſtione igitur peccati ſemen eſt, in delectatione fit nutrimẽtum, in conſenſu perfectio. Et ſaepe contingit, vt hoc, quod malignus ſpiritus ſeminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi conſentiat. Et cum caro ſine anima delectari nequeat, ipſe tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur, vt ei ex ratione contradicat, nec conſentiat, & tamen delectatione ligatus ſit, ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat. Vnde & ille celeſtis exercitus praecipuus miles gemebat dicens: Video aliam legem in membris *Rom. 7.* meis repugnantem legi mentis meae, & captiuum me ducentem in lege peccati, quae eſt in membris meis. Si autem captiuus erat, minime pugnabat. Quapropter, & captiuus erat, & captiuus non erat, ſed pugnabat. Igitur legi mẽtis, lex quae in mẽbris eſt, repugnabat: pugnabat autem, quapropter captiuus non erat. Ecce itaque homo eſt, vt ita dixerim, captiuus, & liber; liber ex iuſtitia, quam diligit captiuus ex delectatione, quã portat inuitus. *Greg. ad Auguſt. interrogat. 11. Burch. lib. 5. cap. 43.* Iuo *par. 2. cap. 52. decr. Tarrac. lib. 1. cap. 157.*

CAP. VII.

Corpori, & ſanguini dominico cotidie in quadrageſima maiori, ſi debeatis communicare, conſultis. Quod vt fiat, Deum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſſime cohortamur, ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc non de criminalibus peccatis conſcientia impaenitens, vel non reconciliata fortaſsis accuſet, vel ſi fratri diſcordanti quis veſtrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat. Nam quem de horum aliquo conſcientia mordet, grauari tanto munere, potius, quam remedium conſequi quodlibet arbitramur. Iudicium enim ſibi ſecundum *1. Cor. 11* Apoſtolum manducat, & bibit. *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap. 9.*

CAP.

CAP. VIII.

Cum laico abſtinencia imperetur, vt poſſit orationi vacans,& Deum deprecans exaudiri; quanto magis ſacerdotibus, vel leuitis, qui omni momento parati eſſe debent, in omni munditia, & puritate ſecuri, ne aut ſacrificiũ offerre,aut baptizare, ſi id temporis neceſſitas popoſcerit,cogantur imparati,aut immundi?qui ſi contaminati fuerint carnali concupiſcentia, qua fronte excuſabunt,quo pudore vſurpabunt,qua coſcientia, quo merito exaudiri ſe credent? *Turon.cap.5.*

CAP. IX.

Oportet die ſextae feriae paſſionis Domini myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annuntiandum voluit praedicari; atq. indulgentiam criminum clara voce omnem populũ praeſtolari; vt paenitentiae compunctione mundati,venerabile feſtum Dominicae reſurrectionis,remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur,corporiſque eius, & ſanguinis ſacramentum mundi a peccato ſumamus. *Toletan, iv. cap.6.*

CAP. X.

Si quis ad ſanctiſſimum corpus Domini accedit in ſynaxeos tempore, antequam de eo participet, manus componat in formam crucis,ita accedat,& communionem gratiae accipiat. Qui vero in auro, vel alia materia id recipiunt, male faciunt, cum praeſtet imago Dei his omnibus. Qui dederit eo modo communionem recipientibus,excommunicetur, & qui recipit. *Trul.cap.101.*

CAP. XI.

Presbyteri omnino admonendi ſunt,vt cum ſacra miſſarum ſollemnia peregerint, atque communicauerint;pueris,aut alijs quibuſlibet perſonis aſtantibus corpus Domini indiſcrete non tribuant. Qui ſi forte maioribus peccatis fuerint irretiti,magis ſibi damnationẽ, quam remedium ſumere noſcuntur,iuxta ſententiam
1.Cor.11. Apoſtoli dicentis. Quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis,& ſanguinis Domini. Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat,& de calice bibat. *Turon.ſub Carolo c.19.*

CAP. XII.

In perceptione corporis & ſanguinis dominici magna diſcretio adhibenda eſt. Cauendum eſt enim, ne ſi nimium in longum differatur,ad perniciem animae pertineat,dicen-
Ioan. 6. te Domino. Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem,non habebitis vitam in vobis. Si vero indiſcrete accipiatur,timendum eſt illud, quod ait Apoſto-
1.Cor.11. lus: Qui manducat,& bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit. Iuxta eiuſdem ergo Apoſtoli documentum, probare ſe debet homo,& ſic de pane illo manducare, & de calice bibere, vt videlicet abſtinens aliquot diebus ab operibus carnis,& purificans corpus, animamque ſuam praeparet ſe ad percipiendum
1.Reg.21 tantum ſacramẽtum,exemplo Dauid, qui niſi ſe faſſus fuiſſet, abſtinuiſſe ab opere coniugali ab heri, & nudius tertius, panes propoſitionis nequaquam a ſacerdote accepiſſet. *Cabilo.ſub Carolo cap.46. Burch. lib.5.cap.14. Iuo par.2. cap.24.decret.*

CAP. XIII.

Habebit etiam Epiſcopus inter haec omnia, & caſtitatis eminentiam: ita vt mens, Chriſti corpus confectura ab omni inquinamento carnis ſi munda,& libera. *Iſido. de officijs. cap.6. apud Aquiſg.cap.9.ante fin.*

CAP. XIV.

Non ſolum ab opere ſe immundo abſtineat; verum a iactu oculi, & cogitationis errore mens corpus Chriſti confectura ſit libera. *Hieron.in epiſt.ad Titum. apud Aquiſgranen. cap.10.in fin.*

CAP. XV.

Qui in non voluntario nocturno fluxu fuerint;ij quoque propriam cõſcientiam ſequantur (*loquitur de his, qui ad Euchariſtiam accedere volunt*) & ſe ipſos an de eo diſcernant, an non,conſiderent. Quemadmodum in cibis, qui diſcernit,inquit, ſi comederit,condemnatus eſt;in his quoque bonae ſit conſcientiae, & libere loquatur, ſecundum propriam cogitationem,qui ad Deum accedit. *Dionyſ. Alexandrinus in epiſt. ad Baſilidem.cap.4.*

CAP. XVI.

Tum demum polluimur,quando foediſsimum peccatũ operamur. Quando autẽ naturalis excretio praeter voluntatẽ facta fuerit tunc naturae neceſſitate cum alijs, hoc quoq. ſuſtinemus. *D. Athanaſius, epiſt. ad Ammum monachum.*

CAP. XVII.

Si vxor cum ſuo marito noctu cohabitarit, vel maritus cum vxore, vt fiat ſynaxis; debent ne communicare, an non? Reſpondeo non debent, cum clamet Apoſtolus, Ne fruſtremini 1.Cor.6.7
vos inuicem,niſi ex conſenſu ad tempus,vt vocetis orationi,& rurſus ſimul conueniatis, ne tentet vos Satanas propter intemperantiam veſtram. *Timot.Epiſcop.Alexandri reſponſ.5.*

CAP. XVIII.

Si laicus,qui ſomniauit, clericum interrogauerit;an debet ei permittere communicare, an non? Reſpondeo ſi ſubeſt quidem mulieris deſiderium,non debet. Sin autem temptat eum Satanas, vt per hanc occaſionem a diuinorum myſteriorum communione alienetur; debet communicare. Neque enim ceſſabit illum eo tempore tẽptare, quando debet communicare cum inuadens. *Timoth. Epiſcop. Alexandr. cap.12.*

CAP. XIX.

Admonendus eſt populus,vt ad ſacroſanctũ ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat: ſed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquandiu ab opere coniugali abſtineat,& vitijs ſe purget, virtu-

ſibus exornet, eleemoſynis, & orationibus inſiſtat, & ſic ad tantum ſacramentum accedat. Quia ſicut periculoſum eſt, impurum quemque ad tantum ſacramentum accedere; ita etiam periculoſum eſt ab hoc prolixo tempore abſtinere, ſalua ratione eorum, qui excõmunicati, non quando eis libet, ſed certis tẽporibus communicant, & religioſis quibuſq. ſanctè viuentibus, qui paene omni die id faciunt. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap.* 44.

Non denegetur Euchariſtia leproſis, & alijs infirmis. Tit. X.

CAP. I.

Diſt 5. c. ult. p ult.

SAnctae Communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. (*loquitur de muliere, quae menſtruam conſuetudinem patitur*) Si autem ex veneratione magna percipere non praeſumit, laudanda eſt: ſed ſi percipiat, non iudicanda. bonarum quippe mentium eſt, ibi etiam aliquo modo culpas ſuas agnoſcere, vbi culpa non eſt: quia ſaepe ſine culpa agitur, quod venit ex culpa. *Greg. ad Aug. interrog.* 10.

CAP. II.

Leproſis, ſi fideles Chriſtiani fuerint, Dominici corporis & ſanguinis participatio tribuatur, cum ſanis autem conuiuia celebrare negantur. *Greg. iij. epiſt. 4. ante fin. Vormat. c.* 31.

CAP. III.

Qui regio morbo vexantur, in eccleſia dum ad communionem venerint, poſt omnium ſuppletionem erunt ingreſſuri ad participandum munus. *Zachar. epiſt. 5. in med.*

CAP. IV.

Quamobrem non debeat is, cui ſanguis ex ore, vel naribus profluerit, corpus, ac ſanguinem Chriſti percipere, regula nulla docet. Nam quod inuitus quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc nec a participatione tanti remedij coërceri. Nouimus

Matt. 9. Mar 5. Luc. 8.

namque quia mulier, quae fluxum patiebatur ſanguinis, poſt tergum Domini humiliter veniens, veſtimenti eius fimbriam tetigit, atque ab ea ſtatim ſua infirmitas receſſit. Si itaque mulier haec in fluxu ſanguinis poſita veſtimenti Dominici tactu non iudicatur indigna, immo ipſius Domini, nam ipſe dixit, tetigit me aliquis? cur quibus ſanguinis ex ore, vel naribus fluxum ſuſtinent, non liceat ſalutifera Chriſti ſacramenta percipere? *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap.* 65.

Euchariſtia non denegetur illis, quibus mors impendet. Tit. XI.

CAP. I.

26. q. 6. c. 9. de his. & c. 6. ſi quis.

DE decedentibus antiqua, & canonica lex ſeruetur. Vt ſi quis decedat, vltimo, & maxime neceſſario viatico non priuetur. Si praeter ſpem communione percepta reuixerit, orationibus tantum communicet. Et generaliter quocumque decedente petente euchariſtiam Epiſcopus exploret, & det ei oblationem. *Nicaen. cap. 13. G. 12. L. Mart. Brac. cap. 83. Triburien. 31. Burch. lib. 18. cap. 6. Iuo par. 15. cap. 31. decre.*

CAP. II.

Si quis de tertiae partis nominatione confiſus (*loquitur de eo, quem tertia pars Cardinalium eligit Papam*) ſibi nomen Epiſcopi vſurpauerit; tam ipſe, quam qui eum receperint, excommunicationi ſubiaceant, & totius ſacri ordinis priuatione mulctentur; ita vt viatici etiam eis, niſi tantum in vltimis, communio denegetur, &c. *Alex. iij. in conc. Later. cap.* 1.

De elect. c 6. licet. Greg. ix. c. 15. eod. tit in 1. collect.

CAP. III.

Si Epiſcopi, presbyteri, vel diaconi, ſiue ſua ſponte ſiue coacti, ſe rebaptizari permiſerint, in paenitentia, ſi reſipiſcunt, iacere conueniet; nec orationi non modo fidelium, ſed ne catechumenorum intereſſe, quibus communio laica in morte reddenda eſt. *Felix iij. in ſyno. Roma cap. 2. Burchar. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decret.*

De conſe. d. 4. c. eos, quos. cap. 118.

CAP. IV.

Clericis, monachis, aut ſaecularibus, qui ſe rebaptizari paſſi ſunt, duodecim annorum indicitur paenitentia: at vero viaticum, cũ mors inſtat, conceditur *Felix iij. in ſyno. Rom. cap. 3. Burch. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.*

De conſe. d. 4. c. 118.

CAP. V.

Deteſtabiles illas nundinas, vel ferias, in quibus milites ex condicto conuenire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciae temere congrediuntur, vnde mortes hominum, & animarum pericula ſaepe proueniunt, omnino fieri interdicimus. Quod ſi quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti paenitentia, & viaticum non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. *Innoc. ij. in ſyno. Rom. c. 10. Eugen. iij. in conc. Rhemen. cap. 12. poſt Iuonis panor.*

vide cap. 1. de torneam.

CAP. VI.

Qui acta paenitentia in fornicationem iterum incidunt, ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur; a Dominicae autem menſae conuiuio ſegregentur: quibus cum ad Dominum caeperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. *Syric. epiſt. 1. cap. 5. Burch. lib. 19. cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decr. Anſel. lib. 11. cap. 143. Caeſar. lib. 15. cap. 9. Tarrac. lib. 6. cap. 28.*

33. q. 2. c. 12.

CAP. VII.

Has impudicas, (*loquitur de monachis, & ſanctimonialibus lapſis*) deteſtabileſq. perſonas a monaſteriorum caetu, eccleſiarumq. cõuentibus eliminandas eſſe mandamus: quatenus retruſae in ſuis ergaſtulis tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio poſſint paenitudinis igne decoqui; vt eis, vel ad mortem ſaltem ſolius miſericordiae intuitu,

tu,per communionis gratiam poſſit indulgentia ſubuenire. *Syric.epiſt.1.cap.6.Tribur.cap.23. & 26. Anſel.lib.11.cap.143.*

CAP. VIII.

De conſe. diſt.2. de paeniten. tib. c.17. Si quis (*paenitens*) aegritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus paſchae relaxandum, ne de ſaeculo abſque communione diſcedat. *Innoc. epiſt.1.cap.7. Capit.lib.5. cap.67. Caeſar. lib. 15.cap.27. Tarrac.lib.4.cap.36.*

CAP. IX.

Quaeſitum eſt, quid de eis obſeruari oporteat, qui poſt baptiſmum omni tempore incontinentiae voluptatibus dediti in extremo fine vitae ſuae paenitentiam ſimul,& reconciliationem communionis expoſcunt. &c. Conſuetudo prior tenuit,vt cócederetur paenitentia ,ſed communio negaretur. nam cum illis temporibus crebrae perſecutiones eſſent, ne communionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros, non reuocaret a lapſu,negata merito cómunio eſt,conceſſa paenitentia: ne totum penitus negaretur;& duriorē remiſſionem fecit temporis ratio.Sed poſtquā Dominus noſter pacem eccleſijs ſuis reddidit, iam depulſo terrore,cómunionem dari obeuntibus placuit:& propter Domini miſericordiā, quaſi viaticū profecturis:& ne Nouatiani haeretici,negantes veniam,aſperitatē,& duritiam ſequi videamur. Tribuitur ergo cū paenitentia extrema cómunio, vt homines huiuſmodi vel in ſupremis ſuis,permittēte Saluatore noſtro, a perpetuo exitio vindicentur. *Innoc.epiſt.3.c.2. Triburi. cap.31. in fin.*

CAP. X.

Condemnatus eſt Baſſus a ſynodo,ita tamen vt in vltima die viaticum ei non denegetur propter humanitatem pietatis eccleſiae. *Xyſtus iij. epiſt.vni.*

CAP. XI.

26.q.7. ſi pera.c.2. Qui ad iterandū baptiſmū vel metu coacti ſunt,vel errore traducti,paenitentiam agant, &c. In quibus,ſi quis ita grauiter vrgeatur,vt dum adhuc paenitet, de ſalute ipſius deſperetur,oportet ei per ſacerdotalē ſollicitudinem cómunionis gratia ſubueniri. *Leo epiſt.77. ad Nicetā Epiſc.Aquilei.c.6.Burch.lib.4.c.48.Iuo par.1.c.240.decr.*

CAP. XII.

De communione danda morientibus ſignis eam petentibus. *Leo epiſt.89.ad Theodor.Foroiul.Epiſc.*

CAP. XIII.

Virginibus ſacris temere ſe quoſdam ſociare cognouimus, &c. his viaticum de ſaeculo tranſeuntibus, ſi tamen paenituerint, non negetur. *Gelaſ.epiſt.1.cap.22.Tribur.cap.23.Raban.cap.5.de paenit.*

CAP. XIV.

diſt 50. c. 10. As.q. ſeus. Presbyter depoſitus, qui auſus fuit offerre ſacrificiū, priuatur perceptione euchariſtiae, praeterquam in obitu. *Gregor.lib.4. epiſt.5. Venantio Epiſcopo Lunen.*

CAP. XV.

Qui patrem,matrem,fratrem, ſororem occiderint,toto tēpore vitae ſuae non ſuſcipiant Dominicum,niſi tempore exitus pro viatico. *Greg.y. epiſt.8.ante fin.*

CAP. XVI.

Apoſtatis paenitentibus non negetur viaticum. *Ancyr.cap.6. vide lib.x1.tit.10.*

CAP. XVII.

Si quis fidelis habens vxorem ſaepe fuerit mechatus,in fine mortis eſt conueniendus; & ſi ſe promiſerit ceſſaturum,detur ei communio. Si reſuſcitatus rurſus fuerit mechatus, placuit vlterius non edere eum de communione pacis. *Eliber.cap.47.*

CAP. XVIII.

De his, qui apoſtatant, & antequam ſe ad eccleſiam repreſentent,nec quidē paenitētiam agere quaerunt,& poſtea infirmitate correpti, petunt cómunionem; placuit eis non dandam communionem,niſi reualuerint,& egerint dignos fructus paenitentiae. *Arelat.1.cap.23.*

CAP. XIX.

De his, qui in paenitentia poſiti vita exceſſerunt,placuit nullum communione vacuum debere dimitti; ſed pro eo, quod honorauit paenitentiam,oblatio illius recipiatur. *Arelat.ij. cap.12. vide Carth.iv.cap.79.*

CAP. XX.

Is, qui paenitentiam in infirmitate petit, ſi caſu,dum ſacerdos venit,obmutuit,vel in phrenesim inciderit; dent teſtimonium, qui eum audierunt,& accipiat paenitentiam. Et ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius euchariſtia,&c. *Carthag.iv.cap.76.Capitul. lib. 5.cap.75. Burch.lib.18.cap.10,Iuo par.15.cap. 8.decre. Anſel.lib.11.cap.16.* *26. q. 6. cap.8.*

CAP. XXI.

Paenitentes,qui in infirmitate ſunt, viaticū accipiant. *Carthag.iv.cap.77.Iuo par.15.cap. 9.decret.*

CAP. XXII.

Paenitentes,qui in infirmitate viaticum euchariſtiae acceperint,non ſe credant abſolutos ſine manus impoſitione, ſi ſuperuixerint. *Carthag. iv. cap.78. Capitul. lib.5. cap.34. & 76. Burch.lib.18.cap.23, Iuo par.15.cap. 10. decr. Anſel.lib.11.cap.15.* *26.q.6.c. 8.in fin.*

CAP. XXIII.

Iuuenes in infirmitate poſiti *viaticum percipiant. *Barcinon. c.9.* * beaticā benedictionem

CAP. XXIV.

Si qua vidua Epiſcopi, aut presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religioſa cum ea cōuiuium ſumat,numquam communicet; morienti tantum ei ſacramentum ſubueniat. *Toletan.c.18. Mart.Bracar. cap.29.*

CAP. XXV.

Paenitentes, tempore quo paenitentiam petunt, impoſitionem manuum, & cilicium ſuper caput a ſacerdote, ſicut vbique conſtitutum eſt,conſequantur, &c. Viaticum tamen omnibus in morte poſitis non negandum. *Diſt. 50. cap.63.*

Agath.

Agath.cap.15. Burch.lib.19. cap.27. Ivo par. 15. cap.17. decr. Capitul. lib.5.cap.58. & lib. 7. cap.310.

CAP. XXVI.

16.q.6.c. 7. Qui recedunt de corpore paenitentia accepta, placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eos communicare, quod morientis ſufficit * conſolationi ſecundum definitiones patrum, qui huiuſmodi communionem congruenter viaticum nominauerunt, &c. *Arauſ. cap.3. Raban.cap.36.de paenit. Burch.lib.18.cap.17. Ivo par.15.cap.39.decr.*

*reconciliationi

CAP. XXVII.

Si cui diſcrimen mortis immineat, damnationis conſtitutae tempora relaxentur. Si aegrotum accepto viatico reualeſcere fortaſſe contingit, ſtatuti temporis ſpatia obſeruare conueniet. *Epau.cap.36.*

CAP. XXVIII.

De promotionibus *(quorumdam clericorum, qui contra eccleſias leges ordinantur)* ſi quis clericus, aut ciuis teſtis extiterit, quorum teſtimonio dum creditur, frequenter Pontificis ignorantia praeuenitur, eum agnitum fuerit, ordinationem illicite celebratam, anno integro a communione pellantur. Qui ſi in infirmitate deciderint, eis viaticum non negetur. *Aurelian.ij.cap.6.*

CAP. XXIX.

Si quis conſecratae, vel deuotae, id eſt, religionem profeſſae, vim inferre praeſumpſerit, a communione eccleſiaſtica vſque ad exitum repellatur, viatico tantum ei infirmitatis periculo reſeruato. Quod ſi quae rapta dicitur, eum raptore habitare conſenſerit, & ipſa excommunicatione ſimili feriatur. Quae forma & de paenitentibus, ac viduis in propoſito manentibus ſub diſtrictione eccleſiaſtica conſeruetur. *Aurel.ij.cap.16.*

CAP. XXX.

Si quis paenitentiae benedictione ſuſcepta, ad ſecularem habitum, militiamq. reuerti praeſumpſerit, viatico conceſſo vſque ad exitum excommunicatione plectatur. *Aurel.ij. cap.24.*

CAP. XXXI.

Perſugis communio tantum in exitu concedatur. *Tolet.vij.cap.1.*

CAP. XXXII.

Si quis Epiſcoporum magnatis cuiuſquam vxorem, filiam, neptem, ſeu quolibet illum gradu adhibito pertingentem, quaecunque fraude, vel ſubtilitate adulterina pollutione faedauerit, & honoris proprij gradum amittat, & ſub exilij relegatione perpetuam excommunicationis ſententiam perferat, qui tamen circa finem vitae communionis remedio adiuuandus eſt. *Tolet.xi.cap.5.*

CAP. XXXIII.

23.q.8.c. 30. His, a quibus Domini ſacramenta tractanda ſunt, iudicium ſanguinis agitare non licet, &c. ſi quiſquam horum immemor praeceptorum, aut in eccleſiae ſuae familijs, aut in quibuſlibet perſonis tale aliquid fecerit; & conceſſi ordinis honore priuetur, & loco, ſub perpetuo quoque damnationis teneatur religatus ergaſtulo. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda eſt propter Domini miſericordiam, qui non vult peccatoris mortem, ſed vt conuertatur, & viuat. *Tolet.xi.cap.6. Raban.cap.30.de paenit. Burch.lib.1.cap.201. Ivo par.5.cap.315. decr. Caeſar.lib 5. cap.62. Tarrac.lib.4.cap.69.* Ezech.18 & 33.

CAP. XXXIV.

Qui huius nefariae actionis patratores extiterint, quiq. in his turpitudinibus ſeſe implicari permiſerint, & contra naturam maſculi in maſculos hanc turpitudinem operati fuerint, &c. niſi eos digna ſatisfactio paenitentiae accipere corpus & ſanguinem Chriſti in fine permiſerit, nec in exitus ſui die ſecundum canonum inſtituta communionis perceptione ſe nouerint releuari. *Tolet.xvi.cap.3.*

CAP. XXXV.

Mulieri, quae votum caſtitatis violauit, & ea de cauſſa agit paenitentiam, non negetur viaticum, cum ei mors impendet. *Synod. Foroiul. cap.11.*

CAP. XXXVI.

Presbyter qui praeeſt eccleſiae, ſi finem alicuius vrgentem perſpexerit, commendet animam chriſtianam Domino Deo ſuo more ſacerdotali, cum acceptione ſacrae communionis, corpusq. ſepulturae, non vt mos eſt gentilium, ſed ſicut chriſtianorum. *Aquiſgr.ij.ſub Ludo.par.3.cap.5.*

CAP. XXXVII.

Ab infirmis in mortis periculo poſitis per presbyteros pura eſt inquirenda confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas paenitentiae, ſed innoteſcenda, &c. & ideo ſecundum canonicam auctoritatem ne illis ianua pietatis clauſa videatur, orationibus, & conſolationibus eccleſiaſticis ſacra cũ vnctione Dei animati, ſecundum ſtatuta ſanctorum patrum cõmunione viatici reficiantur. *Magun.ſub Rabano cap.26. Burch.lib.18.cap.14. Ivo par.15. cap.36. decret. Caeſar. lib.15. cap.25. Paenit. Rom. tit.9.cap.7.* 26.q.7.c. 1.

CAP. XXXVIII.

Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne paenitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt; cur non etiam eis, qui pro ſuis peccatis paenam extremam perſoluunt? *Magun. ſub Raban. cap.27. Vormat.cap.79. al.80.*

CAP. XXXIX.

Patricidis paenitentibus viaticum non negetur. *Vormen.cap.30.*

CAP. XL.

Si fur, vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis deſperatus putatur, atq. reconciliari ſe myſterijs ſacroſanctis, habitu corporis, & voluntate piae mentis depreca- tur,

13.q.2.c. 31 fures. de furt.c. 1. Greg. 1x & c.4. eo.ti in 1. collect.

tur, Deoq. & ſacerdoti, comite vita, emendatiorem morum, & actuum confitetur, communionis gratiam non negamus tribuendam. *Triburien. cap. 31. Burch. lib. 11. cap. 59. & 75. Iuo par. 13. cap. 45. & par. 14. cap. 123. decr. vide poſt concil. Lateranen. Alexand. iij. par. 34. cap. 3.*

CAP. XLI.

Qui Epiſcopum dolo occidit, communionem ſanctam accipere non poteſt; in exitu autem vitae pro miſericordia ei viaticum detur. *Lemouic. actio. 2.*

CAP. XLII.

Cum eſt interdictum, infirmis remedio paenitentiae, & communionis ſubueniatur. *Pictau. cap. 1.*

CAP XLIII.

Ne viaticum negetur homicidae paenitenti, ſi ante paenitentiae terminum e viuis excedat. *Greg. Nyſſenus ad Latoium cap. 5.*

CAP. XLIV.

26. q. 6. c. 6. Si quis de corpore exiens nouiſſimum & neceſſarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur, &c. Qui ergo in exitu mortis ſunt, & deſiderant accipere ſacramentum, cum conſideratione, & probatione Epiſcopi accipere debent. *Mart. Bracar. cap. 83, Nicaen. cap. 13.*

CAP. XLV.

Syricius conſtituit, vt Manichaei non participarent cum fidelibus communionem: quia ore polluto non liceret ſanctum corpus Domini conuexari. & vt conuerſus de Manichaeis non communicaret vſque ad vltimum diem, quo viaticum acciperet. *Ex Pontif.*

Quibus de cauſis prohibeantur clerici, aut laici a perceptione Euchariſtiae. Tit. XII.

CAP. I.

De his, quae fiūt a ma pa. cap. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect. PRaeſenti decreto ſtatuimus, vt niſi a paucioribus, & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtenſum, appellatione remota, ſemper praeualeat, & ſuum conſequatur effectum, quod a maioris, vel ſanioris parte capituli fuerit conſtitutum, &c. Si quis huiuſmodi conſuetudines, quae non ratione iuuantur, nec ſacris cōgruunt inſtitutis, iurare praeſumpſerit, donec congruam egerit paenitentiam, a perceptione Dominici corporis fiat alienus. *Alex. iij. in conc. gen. Later. cap. 16.*

CAP. II.

De vſur. cap. 3. Greg. ix. & c. 2. eo. ti. 1. in 1. coll. Vſurarij manifeſti nec ad communionem admittantur altaris; nec chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam, ſed nec eorum oblationem quiſquam accipiat, &c. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 25.*

CAP. III.

Ne ad communionem recipiantur eccleſiae (*loquitur de ijs qui quibuſdam haereticis fauebant*) niſi ſocietate illa peſtifera, & haereſi abiuratis, &c. Illos autem, qui admonitioni Epiſcoporum in huiuſmodi parere contempſerint, a perceptione corporis & ſanguinis Domini iubemus fieri alienos. *Alexan. iij. in conc. Later. cap. 27.* *De haer. c. 7. in 1. collect.*

CAP. IV.

Peregrini Epiſcopi, presbyteri, diaconi etiam cum commendatitijs non admittantur ad communionem; niſi in religione probati ſint. *Apoſt. 32. G. 34. L.*

CAP. V.

Quoſdam chriſtianos ad apoſtaſiam tranſeuntes, & idolorum cultu, ac ſacrificiorum contaminatione profanatos a Chriſti corpore, & ſanguine, quo dudum redempti fuerunt, renaſcendo, iubemus abſcindi, &c. *Syric. epiſt. 1. cap. 3.* *33. q. 1. c. 12.*

CAP. VI.

De his non incongrue dilectio tua Apoſtolicam ſedem credidit conſulendam, qui acta paenitentia tanquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & volutabra redeuntes, & militiae cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, ſibi inhibitos denuo appetiuere concubitus. De quibus quia iam ſuffugium non habent paenitendi, id duximus decernendum, vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur, ſacris myſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint, a Dominicae autem menſae conuiuio ſegregentur, &c. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum caeperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. *Syric. epiſt. 1. cap. 5. Burch. lib. 19. cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decr. Anſel. lib. 11. cap. 143. Caeſar. lib. 15. cap. 9. Tarrac. lib. 6ap. c. 28.* *33. q. 2. c. 12.*

CAP. VII.

Non tamen pro hac re ſacri corporis, ac ſanguinis Domini communione priuandi ſunt, cōiuncti ante baptiſma cum vxore patris, vel fratris. ſi poſt baptiſma id perpetrauerunt, corporis, & ſanguinis Domini communione priuandi ſunt. *Greg. ad Aug. inter. 7.*

CAP. VIII.

Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod ſine idololatria perficere ſcelus non potuit, nec in fine impertiendam eſſe illi communionem. *Eliber. cap. 6. Haec eadem poena imponitur in multis capitibus huius concilij Eliberit.*

CAP. IX.

Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe ſine litteris Epiſcopi ſui, &c. ita nemo ſubtilis fugiens alterius communionem, ad alterum latenter accedet. *Carthag. I. cap. 7. L. vide Agathen. cap. 52.*

CAP. X.

Qui ſacramento ſe obligauerit, vt litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat, pro periurio vno anno a communione

nione ſanguinis, & corporis Domini ſegregatus, reatum ſuum eleemoſynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis abſoluat. *Ilerd. cap. 7. refert. Troſl. cap. 11. Raban. cap. 20. de paenit. Burch. lib. 12. cap. 17. Iuo par. 12. cap. 74. decr.*

CAP. XII.

diſt 81. c. 14. Si Diaconus, vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub paenitentis pro- *hic* feſſione ſubmouerit: * ſic quoque ſi alij defuerint, & cauſſa certa neceſſitatis exoritur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare. *Aurel. cap. 14. vel 12. Iuo par. 6. cap. 368. & par. 15. cap. 18. decr. Tarrac. lib. 6. cap. 4.*

CAP. XIII.

Ne quis fidelium propinquam ſanguinis ſui, vſque quo affinitatis lineamenta generis ſucceſſione cognoſcit, in matrimonio ſibi deſideret copulari, &c. Si quis huius decreti temerator extiterit, ac vetitũ violare praeſumpſerit, tanto graviore ſententia mulctandum, &c. tantoq. annoſioris excommunicationis tempore a Chriſti corpore, & fraternitatis conſortio ſequeſtretur, quanto fuerit propinquioris ſanguinis contagione pollutus. *Tolet. ij. cap. 5.*

CAP. XIV.

Quicumque res eccleſijs delegatas iniuſte poſſidens praeſumpſerit retinere, &c. ab omnibus eccleſijs ſegregatus, a ſancta communione habeantur extraneus, &c. Indigne enim ad altare Domini propinquare permittitur, qui res eccleſiaſticas audet rapere, & iniuſte poſſidere. *Turon. ij. cap. 26. Pariſ. cap. 1.*

CAP. XV.

Sunt qui in feſtiuitate cathedrae Petri Apo- *victimas.* ſtoli * cibos mortuis afferunt, & poſt miſſas redeuntes ad domos proprias, ad gentilium reuertuntur errores, & poſt corpus domini ſacratas Daemoni eſcas accipiunt, &c. Epiſcopi ab eccleſia ſancta repellant, nec participare ſancto altario permittant, qui gentilium obſeruationes cuſtodiunt, quid enim Daemonibus cum Chriſto commune, cum magis ſumendo cibum delicta videatur addere, quam purgare? *Tur. ij. cap. 23.*

CAP. XVI.

A paſchali gaudio depellatur, nec in eo ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini percipiat, qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit. *Tolet. iv. cap. 7.*

CAP. XVII.

Clericus qui alleluia in quadrageſima, vel Kalen. Ianuar. decantat; ordinis officio, & cõmunione paſchae priuetur. *Tolet. iv. cap. 10. vide Turon. ij. cap. 23.*

CAP. XVIII.

Quicumq. deinceps propter accipiendam ſacerdotis dignitatem quodlibet praemium fuerit detectus obtuliſſe, ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque a participatione Chriſti corporis, & ſanguinis alienum, ex quo illum conſtat execrabile Chriſto perpetraſſe flagitium. *Tolet. viij. cap. 3.*

CAP. XIX.

Qui in diebus quadrageſimae eſum carniũ praeſumpſerit attemptare, non ſolum reus erit reſurrectionis dominicae, verum etiam alienus, ab eiuſdem diei ſancta communione, & ipſius anni tempore ab omni eſum carnium abſtineat. *Tolet. viij. cap. 9.*

CAP. XX.

Diſcordantium fratrum oblationes, iuxta antiqui canonis definitionem, nullo modo recipiendas eſſe cenſuimus, &c. Et vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis ſanctae percipiat, ſed geminato tempore per paenitentiam compenſabunt, quod diſcordiae ſeruierunt. *Tolet. xi. cap. 4.*

CAP. XXI.

Qui huius nefariae actionis patratores extiterint, quiq. in his turpitudinibus ſeſe implicari permiſerint, & contra naturam maſculi in maſculos hanc turpitudinem operati fuerint, &c. niſi eos digna ſatisfactio paenitentiae accipere corpus, & ſanguinem Chriſti in fine permiſerit, nec in exitus ſui die ſecundum canonum inſtituta communionis perceptione ſe nouerint releuari. *Tolet. xvi. cap. 3.*

CAP. XXII.

Sancti Dei, qui ante nos eccleſiam rexerunt, eos, qui voluntarium homicidium fecerint, paenitentiam, quandiu viuerent, facere ſtatuerunt, & vt nunquam acciperent ſanctam communionem, niſi in fine pro viatico, decreuerunt. *Tullen. in epiſt. ad Rotber. & alios poſt med.*

CAP. XXIII.

Imaginum deſtructor ſit extorris a corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel totius eccleſiae vnitate, atque compage. *Greg. iij. in Syno. 93. Epiſcop. ex Pontif. poſt princip.*

Vide plura in libris de poenis peccatorum in III. Parte.

De communione laica. Tit. XII.

CAP. I.

QVos Epiſcopos, presbyteros, vel diaconos fuiſſe conſtiterit, (*loquitur de his, qui fuerunt rebaptizati*) & ſeu optantes forſan, ſeu coactos lauacri illius vnici, ſalutariſq. claruerit fuiſſe iacturam, &c. vſq. ad exitus ſui diem in paenitentiæ, ſi reſipiſcunt, iacere conueniet, nec orationi non modo fidelium, ſed nec catechumenorum omnimodis intereſſe, quibus communio laica tantum in morte reddenda eſt. *De conſe. d. 4. c. eos, quos. 118.*

Felix iij. in Synod. Rom. cap. 2, Burch. lib. 4, cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.

CAP. II.

Sane ſi (*Photius*) viua voce, & proprio ſcripto nobis, in omnibus, quae tam per nos, quam per deceſſorem meum ſtatuta ſunt, obedire ſpoponderit, & praedicti prophani conciliabuli paenitentia motus geſta damnauerit, laicae communionis ei gratiam non negamus. *Hadria. ij. in ſynod. Rom. cap. 2. apud ſyno. viij. ſub eodem Hadria. act. 7.*

CAP. III.

Si presbyter, diaconus, clericus relinquat ſine licentia ſui Epiſcopi ſuam paroeciam, in alia non miniſtret. Si ab Epiſcopo reuocetur & contempſerit, vt laicus communicet. *Apoſt. cap. 15.*

CAP. IV.

Diſt. 84. cap. 3. Quiſquis ſane clericus, aut viduam, aut certe ſecundam coniugem duxerit; omni eccleſiaſticae dignitatis priuilegio mox nudetur, laica ſibi tantum communione conceſſa; quam ita demum poterit poſſidere ſi nihil poſtea, propter quod hanc perdat, admittat. *Syric. epiſt. 1 cap. 11. Iuo par. 6. cap. 51. decret. Anſel. lib. 8. cap. 5. Tarrac. lib. 3. cap. 28.*

CAP. V.

1 q. 4. c. 9. hominis §. cum ergo. Noſtrae lex eccleſiae eſt, venientibus ab haereticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem, laicam tantum tribuere communionem. *Innoc. epiſt. 22. c. 4.*

CAP. VI.

Non bene intelligunt eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſſa vtilitatis, aut neceſſitatis fieri poſſe, (*loquitur de mutationibus Epiſcoporum*) quoties communis vtilitas, aut neceſſitas perſuaſerit. Nullum enim ex his, aut ex alijs, qui meliori conſilio mutauerunt ciuitates neceſſitate quadam, vel vtilitate eccleſiaſtica, aut laica communione carere reperimus, nec vllatenus vmquam fieri debet. *Pelag. ij. epiſt. 2. poſt princ.*

CAP. VII.

De quodam presbytero depoſito, & de ſubdiaconis quibuſdam itẽ depoſitis, quibus conceditur facultas communicandi inter laicos, *Grego. lib. 4. epiſt. 5. & epiſt. 26.*

CAP. VIII.

Quicumque ſane tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiam (*loquitur de Diaconis*) ſi poſtea ad nuptias venerint, a miniſterio, vel clero ceſſare debebunt, laicam tantum recipientes communionem. *Ancyran. cap. 10. in ſecunda editione.*

CAP. IX.

Si quis diaconum ſe permiſerit ordinari, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit, eum, acta legitima paenitentia poſt triennium accipere communionem, Quod ſi alius detexerit, poſt quinquennium, acta paenitentia, accipere communionem laicam debere. *Eliber. cap. 76.*

CAP. X.

Si Epiſcopus, presbyter, diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſauerit, aut teſtimonium falſum dixerit, ab officij honore depoſitus, in monaſterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantum communionem accipiat. *Agathen. cap. 50.* Diſt. 50. cap. 7.

CAP. XI.

Nullus clericorum a ſubdiacono, & ſupra, propriae vxori miſceatur. Quod ſi fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonum ſtatuta, ab officio deponatur, quem ſi ita viuentem Epiſcopus ad officium admiſerit, Epiſcopus ſit tribus menſibus a ſuo officio ſequeſtratus, *Aurelian. iij. cap. 2.*

CAP. XII.

Si quis (*clericus*) ſuperbia elatus officium ſuum implere noluerit, laica communione contentus, ab ordine depoſitus habeatur. *Aurelian. iij. cap. 19.*

CAP. XIII.

Ebbo Archiepiſcopus pro reatibus, & criminibus confeſſis in ſynodo deiectus fuit; & a Sergio Papa confirmante deiectionem illius damnatus extitit, vt in laica tantummodo communione permaneret, &c. ſedes Apoſtolica per Sergium Papam dictum Ebbonem damnauit Epiſcopum, adeo vt inter laicos communionem tantum habere mereretur, *Syno. apud S. Medard. in accuſatione Hincmari, poſt med.*

CAP. XIV.

Qui peccatum ad mortem peccant clerici, a gradu quidem deponuntur, a laicorum autem communione non arcentur, *Baſil. ad Amphiloch. cap. 32.*

De peregrina communione. Tit. XIV.

CAP. I.

Contumaces clerici ab Epiſcopis corrigantur; & ſi qui prioris gradus elati Diſt. 50. cap. 21. ſuperbia, communionem fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur. *Agathen. cap. 2. Iuo par. 6. cap. 366. decr. Capitul. lib. 7. cap. 311, & in addit. cap. 280.*

CAP. II.

Si quis clericus furtum eccleſiae fecerit, 13. q. 2. c. 11. clerici. peregrina ei communio tribuatur, *Agathen. cap. 5. Raban. cap. 18. de paenit.*

CAP.

CAP. III.

Quod in quibuſdã ſchiſmaticis, magis quam haereticis recipiẽdis Nicaenũ conciliũ ſtatuit, a ſingulis per territoria ſua, hoc etiã praeſens cõuentus in hoc ſtatuit ab omnibus ſeruari debere; (*loquitur ſynodus de quodam, qui fuerat ordinatus Epiſcopus a duobus tantum, & ſine auctoritate Metropolitani*) id eſt, vt cuicumque de fratribus tale aliquid caritatis concilia dictauerint, liceat ei in vnam parochiarum ſuarum eccleſiam* concedere, in qua, aut Chorepiſcopi nomine, vt idem canon loquitur, aut peregrina, vt aiunt, communione foueatur. *Rhegien.cap.3.vide Nicaen.cap.8.*

* al crede ſe

CAP. IV.

1. q. 2. c. 38. Clericus, qui ſede Epiſcopi ſui vacante quidpiam abſtulit, reus ſacrilegij prolixiori anathemate condemnetur, & vix quoque peregrina ei communio concedatur. *Ilerd.cap.16.*

De iis, qui acceptam Euchariſtiam non conſumunt. Tit. XV.

CAP. I.

SI quis acceptam a ſacerdote eucharistiam, non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur. *Tolet.1.cap.14.*

CAP. II.

Euchariſtiae gratiam ſi quis probetur acceptam non conſumpſiſſe in eccleſia, anathema ſit in perpetuum. *Caeſar.cap.3.*

CAP. III.

In canone Toletani concilij primi praeceptum eſt, vt ſi quis acceptam a ſacerdote euchariſtiã non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur, nec adiecta eſt ibi diſcretio voluntatum, cum & infidelis infideliter accipiat, & fidelis fideliter accipiat, quod naturalis illum neceſſitas, deglutire non ſinat, &c. Quod in multorum exitu vidimus, qui optatum ſuis votis ſacrae communionis expetentes viaticum, collatam ſibi a ſacerdote euchariſtiam reiecerunt; non quod infidelitate haec agerent, ſed quod praeter dominici calicis hauſtũ, traditam ſibi non poſſent euchariſtiam deglutire, &c. Quicumque ergo fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus, euchariſtiam perceptam reiecerit, in nullo eccleſiaſticae damnationi ſubiaceat: Nec qui talia, aut tempore infantiae faciunt, aut in qualibet mentis alienatione poſiti, qui quod fecerint, ignorare videntur. Iam vero quicumque aut de fideliũ, vel infidelium numero corpus Domini abſque ineuitabili, vt dictum eſt infirmitate proiecerit, ſi fidelis eſt perpetua communione priuetur, ſi infidelis eſt, & verberibus ſubdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quod ſi horum quilibet huiuſmodi exceſſus digna paenitentiae ſatisfactione defleuerit, poſt quinquenniũ licebit illum communioni priſtinae reformari. *Tolet.xi.cap.11.*

Communia de Euchariſtia. Tit. XVI.

CAP. I.

NE aliquis communicet de altari, niſi corpus ſeparatim, & ſanguinem ſimiliter, niſi per neceſſitatem, aut per cautelam. *Vrban.ij.in conc.Claramon.cap.28.*

CAP. II.

Eos, qui religioſitatis ſpeciem ſimulantes, dominici corporis, & ſanguinis ſacramentum, baptiſma puerorum, ſacerdotium, & ceteros eccleſiaſticos ordines, & legitimarum damnant foedera nuptiarum, tamquam haereticos ab eccleſia Dei pellimus, & damnamus, & per poteſtates exteras coërceri praecipimus. Defenſores quoque ipſorum eiuſdem damnationis vinculo innodamus. *Innocen.ij. in ſynod. Rom.cap.17.*

CAP. III.

Quod aſſeritis, Graecos vos prohibere cõmunionem ſuſcipere ſine cingulis, quibus ſacrae ſcripturae teſtimonijs hoc prohibere iure probentur, nos penitus ignoramus: niſi forte illo, quo Dominus praecepit, dicens: Sint lumbi veſtri praecincti. Verum hoc ſancti euangelii teſtimonium non per litteram, ſed per ſpiritum oportet impleri. *Nicol.ad conſulta Bulgar.cap.55.* *Luc. 12.*

CAP. IV.

Epiſcopos ab eo, qui non communicat, munera non accipiat. *Eliber.cap.28.*

CAP. V.

Placuit, vt corporibus defunctorum euchariſtia non detur, *Carth.iij.cap.6.*

CAP. VI.

Admiſtionem euchariſtiae ſimul conſecrandam cenſuimus. *Arauſ.cap.17.*

CAP. VII.

Vt corpus Domini in altari, non in * armario, ſed ſub crucis titulo componatur. *Turon.ij.cap.3.*

* in imaginario

CAP. VIII.

Cyprianus dicit: Itaque in oratione dominica panem noſtrum, id eſt Chriſtum, dari nobis cotidie petimus; vt qui in Chriſto manemus, & viuimus, a ſanctificatione, & corpore eius non recedamus. Hilarius. Panem noſtrum cotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus, quam vt cotidie Chriſtus habitet in

in ſerm. de oratione dominica. *in Enchir ad Laur. vltr.med.*

nobis,

qui eſt panis vitae, & panis e caelo? & quia cotidiana oratio eſt, cotidie quoque, vt detur, oratur. *Tolet. iv cap. 9.*

CAP. IX.

d. 45. c. 5. De Iudaeis praecepit ſancta ſynodus, nemini deinceps ad credendum vim inferri, &c. Qui autem iam pridem ad chriſtianitatem venire coacti ſunt, &c. quia iam conſtat, eos ſacramentis diuinis ſociatos, & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, & corporis Domini, & ſanguinis extitiſſe participes; oportet, vt fidem etiam, quam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur. *Tolet. iv. cap. 56. Burchar. lib. 4. c. 82. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 65. panor. & par. 1, cap. 276. & par. 13. cap. 94. decret.*

CAP. X.

Olympius, quod non potuit per manum armatam facere ſurreptitio modo per miſſarum ſollemnia niſus eſt implere. In eccleſia enim Dei genetricis, ſemperque Virginis Mariae ad praeſepe, dum ei communionem porrigeret, ſanctiſſimus Papa, voluit interimere eum, vt demandauerat ſuo ſpatario: ſed Deus omnipotens excaecauit ſpatarium Olympij Exarchi, & non eſt permiſſus videre Pontificem, quando Exarcho communionem porrexit, vel* pacem dedit, ne ſanguis eius effunderetur. *Pontif. in Martin. ante fin.* * panem

LIBRI XXIV.

Pars Poſterior de ſacrificio Miſſae.

De miniſtris, qui offerunt ſacrificium, & de his, qui non poſſunt offerre. Tit. I.

Vide lib. vi. tit. iv. & Priori parte huius libri tit. iij.

CAP. I.

HOC facite in meam commemorationem. *Chriſtus Apoſtolis poſt conſecrationem panis, & vini. Lucae cap. 22. num. 19.*

CAP. II.

Hoc facite in meam commemorationem, &c. Hoc facite, quotieſcumq. biberis, in meam commemorationem. *Chriſtus ex Paulo 1. Corinth. 11. num. 24.*

CAP. III.

De ſumma Trinit. cap. 1. Greg. ix. Vna eſt fidelium vniuerſalis eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur, in qua idem ipſe ſacerdos, & ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius corpus, & ſanguis in ſacramento altaris, ſub ſpeciebus panis, & vini veraciter continentur, &c. Et hoc vtique ſacramentum nemo poteſt conficere, niſi ſacerdos fuerit rite ordinatus ſecundum claues eccleſiae, quas ipſe cōceſſit Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus Ieſus Chriſtus. *Innoc. iij. in conc. gener. cap. 1.*

CAP. IV.

16. q. 1. c. cunctis. 41. Non vtique miſſas ſine (*Episcopi*) iuſſu quiſquam presbyter in ſua parochia agat. *Clem. epiſt. 3 poſt med. Tribur. cap. 32. Burch. lib. 2. cap. 93. Iuo par. 2. cap. 123. par. 6. cap. 90. decr. Caeſar. lib. 4. cap. 97.*

CAP. V.

Miniſterio presbyterorum contenti ſint (*Chorepiſcopi*) atque menſa Domini tantummodo participes exiſtant, &c. Non licet Chorepiſcopis publice in miſſa quemquam paenitentem reconciliare, &c. nec Epiſcopo praeſente, niſi illo iubente ſacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti cōficere, &c. *Damaſ. epiſt. 4. in med. Leo epiſt. 86. in fin.*

CAP. VI.

Multos conſtat vim paſſos, atque inuitos attractos, repugnanteſque ab eodem (*loquitur de ordinatis a Bonoſo haeretico*) ordinatos. Dicat mihi volo quiſquis hoc credit, ſi non poſt ordinationem Bonoſi interfuit, cum conficeret ſacramenta, ſi communioni eius participatus non eſt, ſi ſtatim diſcedens de eius peſſimo conciliabulo ad eccleſiam redijt, iſte talis poteſt habere colorem aliquem excuſationis, &c. Nunc illud, quod supereſt, interrogo, qui poſt menſem, aut eo amplius redijt, cum ſe presbyterum a Bonoſo conſideret ordinatum, ſi non ſacramenta confecit, ſi non populis tribuit, ſi non miſſas ſecundum conſuetudinem compleuit, quid de his cenſeatis, quaeſo, promatis apertius, &c. Qui nihil a Bonoſo acceperunt, rei ſunt vſurpatae dignitatis, qui conficiendorum ſacramentorum ſibi vindicauerunt auctoritatem, &c. *Innoc. epiſt. 22. cap. 5.* *1. q. 1. c. iii. conſtat.*

CAP. VII.

Presbyteri regionis, in templo vrbis non poſſunt offerre praeſente Epiſcopo, vel presbyteris vrbis neque panem dare in oratione, neque calicem. Si abſint, & ad orationem tantum vocentur, dabunt. *Neocaeſ. c. 13. Mart. Brac. cap. 56. Burc. lib. 5. cap. 44. & 45. Iuo par. 2. c. 53. & 54. decret. Anſel. lib. 7. c. 188.* *d. 95. cap. vlt.*

CAP.

CAP. VIII.

De diaconibus, quos cognouimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere. *Arelat. i. cap. 15.*

CAP. IX.

d.28.c.15 Si quis iudicat a presbytero coniugato, vt qui non poteſt offerre, non poſſe ſumi oblationem, anathema ſit. *Gang. cap.* 4. *Burch. lib.* 3. *cap.* 75. *Iuo par.* 2. *cap.* 128. *decret.*

CAP. X.

d.93.c.16 Non oportet miniſtros panem dare, neque calicem benedicere. *Laod. cap.* 25.

CAP. XI.

26.q.6.c.3. Miniſtrare diaconus, aut conſecrare altare presbyter non praeſumat. *Agathen. cap.* 43.

CAP. XII.

Nec publice quidem in miſſa quemquam paenitentem reconciliare, &c. nec praeſente Epiſcopo ſacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti conficere, nec eo praeſente populum docere, vel benedicere, aut ſalutare, &c. presbyteris licet, ſed Epiſcopo. *Hiſpalen. ij. cap.* 7.

Quem ordinem ſeruare debeant ſacerdotes in miſſae celebratione. Tit. II.

Vide libro xix. tit. xiv. quibus adde.

CAP. I.

d.12. cap. nouit. 10. CVm vna ſit fides, cur ſint eccleſiarum tam diuerſae conſuetudines? Et altera conſuetudo miſſarum eſt in Romana eccleſia, atque altera in Galliarum tenetur? Reſpondeo ſiue in Romana, ſiue in Gallicanorum, ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicite eligas, & in Anglorum eccleſia infundas, &c. *Greg. ad Auguſt interrog.* 3. *Iuo par.* 2. *cap.* 80. *decret. Tarrac. lib.* 6 *cap.* 152.

CAP. II.

10. q. 1. placuit c. 12. Epiſcopi eccleſias ſuas, & diœceſes viſitantes, primum diſcutiant clericos, quomodo ordinem baptiſmi teneant, vel miſſarum, & qualiter quaecumque officia in eccleſia peragant, & docere debent ignaros. *Brac. ij. cap.* 1. *Burch. lib.* 1. *cap.* 85. *Iuo par.* 1. *cap.* 73. *& par.* 5. *cap.* 191. *decret.*

CAP. III.

Presbyter in parochia habitans Epiſcopo in quadrageſima rationem, & ordinem miniſterij ſui, ſiue de baptiſmo, ſeu de fide catholica, ſiue de precibus, & ordine miſſarum Epiſcopo reddat, & oſtendat. *Franc. ſynod. Capitul. lib.* 5. *cap.* 2.

Miſſae ſacrificium celebretur a ieiunis. Tit. III.

CAP. I.

TVnc recte non licet cuilibet communionem Chriſti percipere, quando gulae deditus nõ inuenitur ieiunus, adeo vt myſticam menſam paruipendens, prius cibi laici ſumptu ieiunium ſoluiſſe videatur: Chriſtiq. venerandum corpus, ac pretioſum ſanguinem a ceteris non diſcernens alimentis, non praepoſuiſſe omni humanae refectioni; ſed poſt poſuiſſe noſcatur. Remedium quippe ſalutiferum eſt corpus Chriſti contra peccatum: & qui hoc ante omnem eſcam veneranter non ſumit. Et certe cotidie medicos vacuis viſceribus ſua cernimus pocula propinare. Et ſi hoc pro ſanitate corporis agitur, quanto potius eſt pro animae ſalute patrandum? *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap.* 65.

CAP. II.

Sacramenta altaris, niſi a ieiunis hominibus non celebrentur, excepto vno die anniuerſario, in quo dominica caena celebratur. Si vero depoſitio aliquorum veſpertino tempore *(pomeridiano)* defunctorum Epiſcoporũ, vel aliorum celebratur, ſolis orationibus fiat, ſi qui faciunt, pranſi ſunt. *Carth. cap.* 41. *G. Afri. cap.* 8. *Carth. iij. cap.* 29. *L. vide Laod. cap.* 50. *Anſelm. lib.* 9. *cap.* 3. *Caeſar. lib.* 13. *cap.* 4. *De conſe. d.2.c.48.*

CAP. III.

De ſacrificijs inhibendis poſt prandium, vt a ieiunis, ſicut dignum eſt, offerantur, confirmatum eſt. *Cartha. cap.* 48. *G. Cartha. iij. cap.* 48. *L.*

CAP. IV.

Nullus presbyter confertus cibo, aut crapulatus vino, ſacrificia contrectare, aut miſſas priuatis, feſtiſque diebus concelebrare praeſumat: iniuſtum eſt enim, vt ſpirituali alimento corporale praeponatur. Sed ſi quis hoc attemptare curauerit, dignitatem amittat honoris. Iam enim de tali cauſa, & in concilijs Africanis definitum eſt. quam diffinitionem noſtro quoque dignam duximus ſociare decreto. Vt [ſacramenta altaris non niſi a ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuerſario, quo caena Domini celebratur. *De conſe. d.1.c.48. Iſta exceptio obſoleta iã eſt* Quaecumque reliquiae ſacrificiorum poſt peractam miſſam in ſacrario ſuperſederint, quarta, vel ſexta feria innocentes ab illo, cuius intereſt, ad eccleſiam adducantur, & indicto eis ieiunio, eaſdem reliquias conſperſas vino percipiant. *Matiſc. ij. cap.* 6. *Caeſar. lib.* 8. *cap.* 4.

CAP. V.

Quia per ſtultitiam praeſumpti nuper erroris, aut certe ex veteris Priſcillianae adhuc haereſis faetore corrupto cognouimus quoſdã presbyteros in huius praeſumptionis audacia retineri, vt miſſas mortuorum etiam poſt acceptum merum, vel oblationem auſi ſint conſecrare, &c. Si quis presbyter non ieiunus, ſed quocumque cibo praeſumpto oblationem conſecrauerit in altari, cõtinuo ab officio ſuo priuatus, a proprio deponatur Epiſcopo. *Brac. ij. cap.* 10. *vide Bracaren. i. cad.* 16.

CAP. VI.

Non licet presbytero, aut diacono, aut ſubdiacono poſt acceptum cibum, vel poculum miſ-

miſſas tractare, aut in eccleſia, dum miſſae dicuntur, ſtare. *Antiſ. cap. 19.*

C A P. V I I.

7. q. 1 c. 30. nihil. Nullus poſt cibum, potumq. quamlibet minimum ſumptum miſſas facere praeſumat. *Tolet vij. cap. 2. Burch. lib. 3. cap. 70. Iuo par. 2. cap. 124. decret.*

C A P. V I I I.

Carthaginenſi canone ſacra altaris niſi a ieiunis celebrari vetantur, excepta vna annua die; in qua caena dominica celebratur, ob aliquas cauſſas illis locis, & temporibus competentes. Sed nos Apoſtolicas, & patrum traditiones ſecuti non oportere arbitramur in quadrageſima vltima hebdomada quintam feriam ſoluere, & totam quadrageſimam inhonorare. *Trul. cap. 29. vide Laod. cap. 50. Apoſt. cap. 69. al. 68.*

De precibus, & caeremoniis, quas in miſſae ſacrificio variae ſynodi, & Pontifices maximi ſeruari iuſſerunt. Tit. IV.

C A P. I.

NVllus laicus; monachus, clericus ante diligentem examinationem, & ſynodicā ſententiam a communione ſe ſeparet proprij Patriarchae, licet criminalē quamlibet cauſſam eius ſe noſſe praetendat; ſed neque recuſet nomen ipſius referre inter diuina myſteria, vel officia. *Synod. viij. ſub Hadr. ij. cap. 10.*

C A P. I I.

Sacrum ordinem Romanum, ſacraque conſtituta noſtrorum anteceſſorum ſollerter relegentes, inuenimus has nouem praefationes in ſacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana eccleſia hactenus ſeruauit. vnam in albis paſchalibus, aliam de aſcenſione Domini, tertiam de pentecoſte, quartam de natali Domini, quintam de apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitate, octauam de Cruce, nonam de ieiunio, & quadrageſima tantummodo dicendam. has praefationes tenet, & cuſtodit ſancta Romana eccleſia; has tenendas vobis mandamus. *Pelag. ij. epiſt. vlt. in ſynod. Rom. Burch. lib. 3. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 35. paner. & par. 2. cap. 77. decret. Anſel. lib. 7. cap. 111. Tarrac. lib. 5. cap. 11.* *De conſe. d. 1. c. 70.*

C A P. I I I.

d. 92. c. 2. Praeſenti decreto conſtituo, vt in ſede hac ſacri altaris miniſtri cantare non debeant, ſolumque lectionis euangelicae officium inter miſſarum ſollemnia exſoluant. *Greg. in ſynod. Rom. cap. 1. lib. 4 regiſt. e. 88. vel ep. 44. Anſel. lib. 7. cap. 65. Tarraconen. lib. 4. cap. 22. Iuo par. 2. cap. 79.*

C A P. I V.

De conſe. d. 1. nullus. c. 56. Vt nullus Epiſcopus, presbyter, aut diaconus ad celebrandū miſſarum ſollemnia praeſumat cum baculo introire, aut velato capite altario Dei aſſiſtere, quoniam & Apoſtolus prohibet viros velato capite orare in eccleſia: & ſi temere praeſumpſerit, communione priuetur. *Syn. Rom ſub Zachar. cap. 13. Burch. lib. 3. cap 231. Iuo par. 3. cap. 272. decr. Caeſar. lib. 4. cap. 48.* *1. Cor. 11.*

C A P. V.

Vt Epiſcopus, aut presbyter, dum ingreſſus fuerit ad miſſarum ſollemnia celebranda, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Epiſcopo, aut presbytero ſuppleantur miſſarum ſollemnia: ſed qui initium ponit, ſuppleat vſque ad finem. quia ſcriptum eſt: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. *Syn. Rom. ſub Zachar. cap. 14. Burch. lib. 3. cap. 230. Iuo par. 3. cap. 271. decret.* *De conſe. d. 1. c. nullus preſbyter. Matth. 10.*

C A P. V I.

Ab Epiſcopis angelicus hymnus pro tempore, & loco in miſſarum ſollemnijs celebrandus eſt, atque ſollemniter recitandus. *Teleſphor. epiſt. vnic. ante med. Iuo par. 2. cap. 71. decret. Caeſar. lib. 11. cap. 9. Tarrac. lib. 4. cap. 61.*

C A P. V I I.

De conſe. d. 2. c. 9. Pacem aſſeris ante confecta myſteria quoſdam populis imperare, vel ſibi inter ſacerdotes tradere: cum poſt omnia, quae aperire non debeo, pax ſit neceſſario indicenda, per quam conſtet populum ad omnia, quae in myſterijs aguntur, atque in eccleſia celebrantur, praebuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur. *Innoc. epiſt. 1. cap. 1.*

C A P. V I I I.

De conſe. d. 1. c. vlt. De nominibus recitandis, antequam preces ſacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt, ſua oratione commendet, quam ſuperfluum ſit, & ipſe per tuam prudentiam recognoſcis: vt cuius hoſtiam nondum Deo offeras, eius ante nomen inſinues: quamuis illi incognitum ſit nihil. Prius ergo oblationes ſunt commendandae, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt oblationes, edicenda, vt inter ſacra myſteria nominentur, non inter alia, quae ante praetermittimus, vt ipſis myſterijs viam futuris precibus aperiamus. *Innoc. epiſt. 1. cap. 2.*

C A P. I X.

De nominibus Dioſcori, Iuuenalis, & Euſthatii *(Epiſcoporum)* ad ſacrum altare non recitandis, &c. Nam iniquum nimis eſt, atque incongruum, eos, qui innocentes, & catholicos ſua perſecutione vexarunt, ſanctorum nominibus ſine diſcretione miſceri. *Leo epiſt. 38. ad Anatolium Epiſcop. CP. cap. 3.*

C A P. X.

Ordinem precum in celebritate miſſarum nullo nos tēpore, nulla feſtiuitate ſignificamus habere diuerſum; ſed ſemper eodem tenore oblata Deo munera conſecrare. Quotiens vero paſchalis, aut aſcenſionis Domini, vel pentecoſtes, & epiphaniae, ſanctorumque Dei fuerit agenda feſtiuitas, ſingula capitula diebus

apta

apta ſubiungimus, quibus commemorationem ſanctam ſollemnitatis, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus; cetera vero ordine conſueto proſequimur. Quapropter & ipſius canonicae precis textũ direximus ſubter adiectum, quem Deo propitio ex Apoſtolica traditione ſuſcepimus. Et vt caritas tua cognoſcat, quibus locis aliqua feſtiuitatibus apta connectas, paſchalis diei preces ſimiliter adiecimus. *Vigil. epiſt. 1. cap. 5.*

CAP. XI.

In miſſarum ſollemnijs illud obſeruandum eſt, quod dominus noſter Ieſus Chriſtus ſanctis ſuis tribuit diſcipulis. Accepit namque calicem, & * dedit eis dicens. Hic eſt calix noui
*dat *Mat. 26, Luc. 22.* teſtamenti in meo ſanguine: hoc facite quotienſcumque ſumitis. Vnde congruum non eſt, duos, vel tres calices in altario ponere, cũ miſſarum ſollemnia celebrantur. *Gregor. ij, epiſt. 4. ad Boniſac. in med.*

CAP. XII.

In ſacri canonis praedicatione, quot in locis cruces fieri debeant, in rotulo infiximus. *Zachar. epiſt. 5. in fin. ad Boniſ.*

CAP. XIII.

Latinae dictione linguae Conſtantinopolitana eccleſia lectionem Apoſtolicam, & Euangelicam in ſtationibus fertur primitus recitare; ſicque demum graeco ſermone, propter Graecos vtique ipſas lectiones pronunciare. *Nicol. ad Michael. Imper. poſt prin.*

CAP. XIV.

Quanta Dei cultorum Auguſtorum, qui eccleſiam Dei exaltauerunt, & praecipue Romanam, Conſtantini videlicet, & Conſtantis, Theodoſij quoque maioris, & Valentiniani, & ceterorum laus in vniuerſa eccleſia polleat, & c. & nomen eorum inter ſacra myſteria impraetermiſſe commemoretur, attentius, & ſedule recordamini. *Nicol. ad Michael. Imper. in fine.*

CAP. XV.

Quia nobilitas tua poſtulauit, quo ſecundum Sclauonicam linguam apud vos diuinum celebrari annueremus officium: Scias nos huic petitioni tuae nequaquam poſſe fauere. *Greg. vij. lib. 7. regiſt. epiſt. 11. ad Vratiſlaum Bohemorum ducem.*

CAP. XVI.

Poſt homilias Epiſcoporum cathecumenorum oratio fiat; egreſſis eis paenitentium oratio: his ſub manum venientibus fidelium orationes tres fiant; prima ſub ſilentio, ceterae cum proclamatione, poſtea Pax detur. Cumq. presbyteri Epiſcopo pacem dederint, laici pacem dent; ita facta oblatio celebretur. *Laod. cap. 19.*

CAP. XVII.

Confirmatas in ſynodo preces, vel praefationes ab omnibus celebrari oportet, neque alias dici. *Cartha. cap. 106. G. Mileu. 12. L. Afri. 70. L.*

CAP. XVIII.

Nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet. Et cum altari aſſiſtitur, ſemper ad Patrem dirigatur oratio. Et quicumque ſibi preces aliunde deſcribit, nõ eis vtatur, niſi prius eas cum inſtructioribus fratribus contulerit. *Cartha. iij. cap. 23. Capitul. lib. 6. cap. 66.*

CAP. XIX.

Benedictionem ſuper plebem in eccleſia 26. q. 6.
fundere, aut paenitentem in eccleſia benedicere presbytero non licet. *Agath. cap. 44. Burchar. lib. 2. cap. 90.* *mimſtrero. c. 3.*

CAP. XX.

Quia tam in ſede Apoſtolica, quam etiam per totas orientales, atque Italiae prouincias, dulcis, & nimiũ ſalubris cõſuetudo intromiſſa eſt, vt Kyrie eleiſon frequentius cum grandi affectu, ac compunctione dicatur; placuit etiam nobis, vt in omnibus eccleſijs noſtris iſta conſuetudo ſancta, & ad matutinum, & ad miſſas, & ad veſperam Deo propitiante intromittatur. *Vaſen. ij. cap. 3.*

CAP. XXI.

Vt in omnibus miſſis, ſiue matutinis, ſiue quadrageſimalibus, ſiue in illis, quae pro defunctorum commemorationibus fiunt; ſemper Sanctus, Sanctus, Sanctus eo ordine, quo ad miſſas publicas, dici debeat; quia tam dulcis, & deſiderabilis vox, etiam ſi die, noctuque poſſit dici, faſtidium non poterit generare. Et hoc nobis iuſtum viſum eſt, vt nomen Domini Papae, quicumque ſedi Apoſtolicae praefuerit, in noſtris eccleſijs recitetur. *Vaſen. ij. cap. 4.*

CAP. XXII.

Cantores ſuperuenientes conuerterunt ſe dicere triſagium, & poſt lectionem ſancti euangelij ex more ſacra miſſa finita, & ianuis clauſis, ac ſancta lectione iuxta conſuetudinem lecta, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo cum magno ſilentio circum circa altare, & audiebant. Et cum ſolae lectae fuiſſent a diacono appellationes praedictarum ſanctarum quatuor ſynodorum, & ſanctae memoriae Euphemii, & Macedonii, & Leonis: voce magna vniuerſi clamauerunt, Gloria tibi Domine. Et poſt hoc cum omni modeſtia completa fuit cum eo diuina miſſa. *Syno.* CP. *ſub* Menna. *act. 1. in med. ex actis alterius ſyn. quae ibi recitatur.*

CAP. XXIII.

Non aliter Epiſcopi, & aliter presbyteri populum; ſed vno modo ſalutent, dicentes: Dominus ſit vobiſcum; ſicut in libro Ruth. legi- *Ruth. 2.*
tur. Et reſpondeatur a populo: Et cum ſpiritu tuo; ſicut & ab ipſis Apoſtolis traditum omnis retinet oriens, & non ſicut Priſcilliana haereſis permutauit. *Brac. i. cap. 21.*

CAP. XXIV.

Per omnes eccleſias Hiſpaniae, & Galliciae ſecundum formam Orientalium eccleſiarum concilii Conſtantinopolitani, hoc eſt, CL. Epiſco-

ſcoporum, ſymbolum fidei recitetur. Et priuſquam dominica dicatur oratio, voce clara praedicetur, quo fides vera manifeſta ſit, & teſtimonium habeat, & ad Chriſti corpus, & ſanguinem praelibandum, pectora populorum fide purificata accedant. *Tolet.iij. cap.2.*

CAP. XXV.

Dum miſſa celebratur nullus presbyter, aut diaconus abſque aliqua infirmitate, dum miſſa perficitur, egredi de altario audeat: Nec diaconus, aut ſubdiaconus, vel lector antequã miſſa cõſumetur, alba ſe non praeſumat exuere. *Narbon.cap.12.*

CAP. XXVI.

In quibuſdam Hiſpaniarum eccleſijs laudes poſt Apoſtolum decantantur, priuſquam euangelium praedicetur: dum canones praecipiant, poſt Apoſtolum non laudes, ſed euangelium annuntiari, &c. Laudes euangelium ſequuntur, propter gloriam Chriſti, quae per idem euangelium praedicatur. A ſacerdotibus hic ordo deinceps retineatur, excommunicationis poenam ſuſcepturis, qui hunc ordinem perturbauerint. *Tolet.iv.cap.11.*

CAP. XXVII.

De conſe. d. 1. c. de hymnis. 53. Componuntur miſſae, ſiue preces, vel orationes, ſiue commendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decantentur in eccleſia, vacant officia omnia eccleſiaſtica, &c. *Tolet.iv.cap.12.*

CAP. XXVIII.

Sanctum concilium inſtituit, vt per omnes Hiſpaniae eccleſias, vel Galliciae in omnium miſſarum ſollemnitate, (*hymnus trium puerorum*) in publico decantetur; communionem amiſſuri, qui antiquam huius hymni conſuetudinem, noſtramque definitionem exceſſerint. *Tolet.iv.cap.13.*

CAP. XXIX.

Nonnulli ſacerdotes poſt dictam orationẽ dominicam ſtatim communicant, & poſtea benedictionem in populo dant; quod deinceps interdicimus; ſed poſt orationem dominicam, benedictio in populum ſequatur, & tunc corporis, & ſanguinis Domini ſacramentum ſumatur, eo ordine, vt ſacerdotes, & leuitae ante altare communicent, in choro clerus, extra chorum populus. *Tolet.iv cap.17.*

CAP. XXX.

De ſymbolo Nicaeno in miſſarum ſollemnitatibus proferendo. *Tolet.viij.cap.1.Tolet.xij.in prin.Tolet.xiij.poſt prin.*

CAP. XXXI.

Maxime angelici nobis ſpiritus adeſſe credendi ſunt, cum diuinis ſpecialiter mancipamur obſequijs, id eſt cum eccleſiam ingreſſi, vel lectionibus ſacris aurem accommodamus, &c. vel etiam miſſarum ſollemnia celebramus. Vnde ait propheta: In conſpectu Ange- (Pſal. 137.) lorum pſallam tibi: Nec dubitare licet, vbi corporis, & ſanguinis dominici geruntur myſteria, ſupernorum ciuium adeſſe conuentus. Vnde ſtudendum ſollerter eſt, vt cum ad eccleſiam, vel ad diuinae laudis debita ſoluenda, vel ad agenda miſſarum ſollemnia intramus, ſemper Angelicae praeſentiae memores, cum timore, & veneratione competenti caeleſte compleamus officium. *Beda in expoſit.euang. Lucae apud Aquiſg.cap.132.*

CAP. XXXII.

Vt de oblationibus, quae offeruntur a populo, & conſecrationi ſuperſunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad eccleſiam, vel certe de ſuis presbyter conuenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & conuenienti: vt poſt miſſarum ſollemnia, qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die dominico, & in diebus feſtis exinde accipiant, quae cum benedictione prius faciat. *Nannetẽn. cap.9. Burch. lib. 5.cap.27. Iuo par.2.cap.37. decret. Anſel.lib.7.cap.vlt.*

CAP. XXXIII.

Si quando ieiunium menſis Iunij in ipſa (d.76.c.3.) hebdomada ſollemni pentecoſtes celebrandũ erit, tunc propter ſollemnitatem Spiritus ſancti diacones dalmaticis induantur, & Alleluia cantetur, & Flectamus genua, non dicatur. *Salegunſt.cap.2. Iuo lib.2.tit.14.cap.8.panor.*

CAP. XXXIV.

Vllo ne ergo tempore, dum celebrarentur ab his ſacra miſſarum, a nominis eius (*loquitur de Symmacho Papa*) commemoratione ceſſatum eſt? *Ennod. pro Symma.poſt med.*

CAP. XXXV.

Chriſtianis character propriiſſimus eſt fides, & confeſſio in vnum Deum Patrem, Filiũ; & Spiritum ſanctum, Trinitatem increatam, &c. Simul etiam confeſſa vera Filij Dei humanitate cum reliquis ſacri ſymboli capitibus, quod populis Chriſti conuenienter, & myſtice in ſacram * anaphoram Deo adducit. Deinde ſpiritualis in nomine trium Dei principalium hypoſtaſium facta per diuinum baptiſma regeneratio, & viuificorum incruenti ſacrificij ſymbolorum diuinae operationis tranſumptio, communioq. &c. *Germa. Epiſc. CP. ad Thomam Epiſc. Claudiopoleos poſt prin. in vij. ſyn.act.4.*

* oblationem. pars eſt liturgiae Graecis.

CAP. XXXVI.

Alexander paſſionem Domini miſcuit in precatione ſacerdotum, quando miſſae celebrantur. Conſtituit aquam aſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum. *Damaſ. in Alex. Iuo par.2.cap.63.decret.*

CAP. XXXVII.

Xyſtus conſtituit, vt miſſarum actionem ſacerdote incipiente, populus hymnum decantaret, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth, &c. *Damaſ.in Xyſti.*

CAP. XXXVIII.

Zephyrinus fecit conſtitutum de eccleſia, vt patenas vitreas miniſtri ante ſacerdotes portarẽt, dum Epiſcopus miſſam celebraret, & vt ſacerdotes omnes adſtarent, dum ſic miſſae celebrarentur. *Damaſ. in Zephyr. refert Tribur.cap.18.*

CAP.

CAP. XXXIX.

Caeleſtinus conſtituit, vt pſalmi Dauid CL. ante ſacrificiũ pſallerentur antiphonatim ex omnibus, quod antea non fiebat, ſed tantum epiſtulae B. Pauli recitabantur, & ſanctũ euangelium. *Ex Pontif. Additur in veteri libro.* Et ſic Miſſae fiebanr, & conſtituit graduale, id eſt, reſponſorium in gradus, poſt officiũ ad Miſſas.

CAP. XL.

Leo conſtituit, vt intra actionem ſacrificij diceretur: Sanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam, &c. *Ex Pontif. Iuo par. 2. c. 63. decr.*

CAP. XLI.

Symmachus conſtituit, vt omni die Dominico, vel natalitijs martyrum hymnus, Gloria in excelſis, diceretur. *Ex Pontif.*

CAP. XLII.

Gregorius augmentauit precationem canonis: Dieſq. noſtros in tua pace diſponas, &c. Hic praecepit, vt ſupra B. Petri & Pauli corpora Miſſa celebraretur. Eodem tẽpore dedicauit eccleſiam Gothorum, quae fuit in Suburra in nomine S. Agathae martyris. *Ex Pontific.*

CAP XLIII.

Deusdedit conſtituit ſecundam Miſſam in clero. *Ex Pontific.*

Vide Valent. Hiſpan. c. 1. infra de Miſſa catechumenorum. c. antiquos.

De rebus, quas licet, aut non licet in altari offerri. Tit. V.

CAP. I.

Contra Domini ordinationem, vel conſtitutionem, quae de ſacrificio eſt, ſi quis Epiſcopus, vel presbyter alia offerat in altari, ſiue mel, ſiue lac, ſiue pro vino ſiceram confectam (*ſiceram, & confecta quaedam L.*) aut aues, aut animalia quaedam, aut legumina, deponatur. Nouas vero ſpicas, aut vuas tempore ſuo licet. Non licet offerre aliud in altare, quam oleum ad lucernas, & thus tempore ſanctae oblationis. *Apoſt. c. 3. G. 3. & 4. L. Burch. lib. 5. c. 6. & 8. Iuo par. 2. c. 16. & 18. decr.*

CAP. II.

Ceteri fructus in domum Epiſcopo, & presbyteris mittantur primitiae, ſed non in altare; Epiſcopus vero, & presbyteri diuident diaconis, & reliquis clericis. *Apoſt. c. 4. G. 5. L. vide Aurel. c. 16. 17. al. 14. 15. vide tit. de oblationib. c. Antiquos, & c. de his.*

CAP. III.

Hae ſpecies, quas non licet offerri ſuper altare, iuxta cõſtitutionem Apoſtolorũ, eorumq. ſucceſſorum, ad domum ſacerdotum deferantur, & a ſacerdotibus benedicantur, & per ſimplicem benedictionem benedictae, demũ a populis ſumantur. Fabae autem, & vuae, & cetera, quae Apoſtoli conſtituerunt, ſuper altare offerantur. *Eutychia. epiſt. 1. in fin. Burch. lib. 5. c. 7. Iuo par. 2. c. 17. decre.*

CAP. IV.

In ſacris nihil praeter corpus, & ſanguinem Domini offeratur, vt ipſe Dominus tradidit: hoc eſt panis, & vinum aqua mixtum. primitiae vero, ſiue mel, ſiue lac vno tantum die offeratur ad infantium myſterium. & ſi maxime lac in altari offertur, ſuam tamen habet propriam benedictionem, quae a ſanctificatione Dominici corporis, & ſanguinis differt. Nihil autem plus in * primitijs offeratur, quam ex vuis, & frumento. *Carthag. c. 37. G. Afri* 4. L. *Carthag. iij. c. 24.* L. (*de lacte & melle nihil in* L.) *Burch. lib. 5. c. 3. & 4. Iuo par. 2. c. 13. & 14. decre.*

De conſe. d. 2. in ſacramẽto. c. 5.

* ſacrificiis

CAP. V.

In diuerſis eccleſijs vuae offeruntur in altari iuxta conſuetudinem, & eas miniſtri ſacrificio ſine ſanguine coniungunt, vt ita populo vtrumque diſtribuant. Hoc nemo ſacerdotum faciat, ſed in vitae dationem, & remiſſionem peccatorum populo oblatio tantum tradatur. Sed primitiae vuae a ſacerdotibus priuatim benedicantur, petentibus tribuant in datoris fructuum gratias, per quos corpora noſtra, iuxta diuinam definitionem, augentur, & nutriuntur. Si quis clericus contra haec fecerit, deponatur. *Trull. c. 28.*

De conſe. d. 2. Didicimus. c. 6.

CAP. VI.

Non oportet in altaribus mel, & lac offerri. *Trull. c. 57.*

CAP. VII.

In Armenia in ſacris altaribus quidam partes carnium comedunt, & ſelecta quaedam ſacerdotibus tribuunt Iudaico more. Itaque iubemus id non licere; ſed qui velit carnem offerre, extra eccleſiam offerat, ſin minus excommunicetur. *Trull. c. 100.*

CAP. VIII.

Praeter panem, & vinum cum aqua miſtum aliud offerri non debet. Calix enim Dominicus vino & aqua permiſtus debet offerri. &c. *Vormat. cap. 4. Burch. lib. 5. c. 2. Iuo par. 2. cap. 12. decret.*

CAP. IX.

Eutychianus conſtituit fruges fabae, & vuae ſuper altario benedici. *Damaſ. in Eutychiani.*

De oblationibus. Tit. VI.

Vide lib. xv. tit. xvij.

Nullus ſacerdos ſacrum faciat in loco non conſecrato. Tit. VII.

Vide lib. xiij. tit. iv.

Miſſae ſacrificium olim non fiebat ante horam tertiam. Tit. VIII.

CAP. I.

De conſe. d.1.c.47. NOcte ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris Miſſas celebrent, & hymnum angelicum in eis ſollemniter decantent. quoniã & eadem nocte ab Angelo paſtoribus nuntiatus eſt, ſicut ipſa Veritas teſtatur, dicens: *Luc.2.* Paſtores erant in regione, &c. reliquis temporibus Miſſarum celebrationes ante horam diei tertiam minime ſunt celebrandae, quia & eadem hora Dominus crucifixus eſt, & ſuper Apoſtolos Spiritus ſanctus deſcendiſſe legitur. Ab Epiſcopis autem idem angelicus hymnus pro tempore, & loco in Miſſarum ſollemnijs celebrandus eſt, atque ſollemniter recitandus, &c. *Teleſph.epiſt.1. in princ. Burch. lib.3. cap.63. Iuo lib.2.tit.4.cap.13.panor. & par.2. cap.71. & par.3.cap.65.decr. Caeſar.lib.11.cap.9.Tarrac. lib.4.cap.61.*

CAP. II.

De Miſſarum celebritate in praecipuis dũtaxat ſollemnitatibus id obſeruari debebit, vt hora tertia Miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes, ipſo officio expedito, ſacerdotes poſſint ad veſpertina officia conuenire. *Aurel. iij. cap.14.*

CAP. III.

Teleſphorus fecit, vt in Natali Domini noſtri Ieſu Chriſti noctu Miſſae celebrarentur, cum omni alio tempore ante horae tertiae curſum nullus praeſumeret Miſſas celebrare; quia ea hora Dominus noſter aſcendit in crucem; & vt ante ſacrificium hymnus diceretur angelicus. hoc eſt: Gloria in excelſis Deo. *Damaſ in Teleſph.*

Vide Theodulph.ad presb. Aurel.cap.45. & 46. infra tit. de Miſſis priuatis cap.1.

Quibus diebus olim ſacerdotes non faciebant ſacrum. Tit. IX.

CAP. I.

De conſe. d.3. c.13. Sabbato, BIduo ante paſcha ſacramenta non celebrantur ex traditione eccleſiae. *Innoc. epiſt.1.cap.4.*

CAP. II.

Haec conſuetudo nõ eſt recepta ab eccleſia Romana. Non oportet in quadrageſima panem offerre, niſi ſabbato, & Dominica tantum. *Laodic. cap.49.*

CAP. III.

Omnibus quadrageſimae ieiuniorum diebus, excepto ſabbato, & dominica, & ſancto Annunciationis die, fiat proẽgiaſmenorum ſacrificium. *Trull. cap.52.*

CAP. IV.

Ne cuipiam in die (*paſsionis Dominicae*) Miſſarum liceat ſollemnia celebrare. *Tolet. xvi.cap.8.*

Sacerdos non faciat ſacrum ſolus. Tit. X.

CAP. I.

IPſi, qui Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino perfecte in ſacratis Deo locis ſacrificare probentur. *Anaclet. epiſt.1. in med. Anſel. lib.7.cap.128. Burch.lib.3. cap.71. Iuo par.2.cap.67.decr.*

CAP. II.

Vae ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem. *Eccle.4.* Cauendum eſt, ne horis illis, *De conſe. d.5. c. vt illud. 57. 7 q 1. illud.c.15.* atque temporibus, quibus Domino pſallitur, vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officijs inſiſtenti, pernicioſa paſſio, vel corporis valetudo occurrat, quae aut corpus ſubito ſubrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat, &c. Vbi igitur temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſq. ille canens Deo, atque ſacrificans, poſt ſe vicipi ſolaminis adiutorem; vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, a tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Tolet.xi.cap.14. Burch.lib.3. cap.73. Iuo par.2.cap.126.decr.*

CAP. III.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, ſolus Miſſam cantare valet recte. quo modo enim dicet: Dominus vobiſcum, vel ſurſum corda admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit? *Magunt cap.43. Capitul.lib.5.cap.93.*

CAP. IV.

Irrepſit in plerisque locis partim incuria, partim auaritia reprehenſibilis vſus, & congrua emendatione dignus; eo quod nonnulli presbyterorũ ſine miniſtris Miſſarũ ſollemnia frequentent, &c. Vnde conueniendus, immo interrogãdus nobis videtur huiuſmodi corporis, & ſanguinis Domini ſolitarius conſecrator, quibus dicit: Dominus vobiſcum? & a quo illi reſpondetur: Et cũ ſpiritu tuo? vel pro quibus ſupplicando Domino inter caetera, Memento Domine, & omnium circunſtantium, cũ nullus circunſiſtat, dicit? Quae conſuetudo, quia Apoſtolicae & eccleſiaſticae auctoritati refragatur, & tanto myſterio quandam dehonorationẽ irrogare videtur, omnibus nobis in commune viſum eſt, vt deinceps huiuſcemodi vſus inhibeatur. Prouideatq. vnuſquiſq. Epiſcoporũ, ne in ſua parochia quiſquam presbyterorum Miſſam ſolus celebrare praeſumat; & ſi hanc definitionem ſuperbiendo tranſgreſſus fuerit, canonicae correctioni ſubiaceat. *Pariſ. ſub Ludou.*

dou. & Lothar. lib.1. c.48. Capitul. lib.7.c.9. in additis prioribus.

CAP. V.

Sacerdos Miſſam ſolus nequaquam celebret: quia ſicut illa celebrari non poteſt ſine ſalutatione ſacerdotis, reſponſione plebis, admonitione ſacerdotis, reſponſione nihilominus plebis: ita nimirum nequaquam ab vno debet celebrari. eſſe enim debent, qui ei circumſtent, quos ille ſalutet, a quibus reſpõdeatur. *Theodulph. ad presb. Aurel. c.7.*

De cultu, & veneratione maxima quae debetur Miſſae ſacrificio. Tit. XI.

Vide priorem partem huius lib. tit. viij. quibus adde.

CAP. I.

SIgnificatis, quoſdam ſacerdotes in eccleſia, quando leguntur euangelia, ſedere, & Domini Saluatoris verba non ſtantes, ſed ſedentes audire; & hoc ex maiorum traditione ſe accepiſſe narrant. Quod vt nullatenus ſinatis
De conſe. d.1.c.67. [Apoſtolica auctoritate mandamus: ſed dum ſancta euangelia in eccleſia recitantur, ſacerdotes, & ceteri omnes non ſedentes, ſed venerabiliter curui in conſpectu ſancti euangelii ſtantes Dominica verba intente audiant, & fideliter adorent. *Anaſt. epiſt. 1. c. 1. Burch. lib.3. c.103. Iuo par. 2. c.138. & par.6. c.93. decr. Anſel. lib.7. c.156. vide Raban. lib.1. c. vlt. de inſtit. cleric.*

CAP. II.

Non licet mulieribus tempore diuini miniſterij obloqui, ſed iuxta dictum Pauli Apoſtoli
1. Cor. 14 ſileant. non enim licet loqui, ſed obedire, vt etiam lex ait, ſi quid diſcere volunt, domi ſuos interrogent viros. *Trull. c.70.*

CAP. III.

Tempore, quo miſſarũ ſollemnia celebrantur, non ſolum ab otioſis, & inutilibus verbis, verum etiam & a pernicioſis cogitationibus funditus abſtinendum eſt. *Turon. ſub Carolo cap. 38.*

CAP. IV.

Anaſtaſius cõſtituit, vt quotieſcumq. ſancta euangelia recitarentur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent. *Ex Pontif.*

Vide Tolet. xvi. cap. 6. ſupra de materia euchar. c. dolatum. & Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib.1. c.45. tit. Mulieres non accedant ad altare, &c. & totum illum tit.

De veſtibus ſacris, vaſis, corporali, pallis, pallio, & inſignibus proprijs ſacerdotũ, aliorumq. miniſtrorum reuerentiandis, mundandis, & conſeruandis. Tit. XII.

Vide toto lib. xvij.

De Miſſis priuatis, Tit. XIII.

CAP. I.

VT Miſſae, quae per dies Dominicos peculiares a ſacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, vt per eas populus a publicis Miſſarum ſollemnibus, quae hora tertia canonice fiunt, abſtrahatur. quia peſſimus vſus eſt apud quoſdam, qui in diebus Dominicis, ſiue in quibuſlibet feſtiuitatibus mox vbi Miſſam celebrari, etiã ſi pro defunctis ſit, audierint, abſcedunt, vt per totũ diem a primo mane, ebrietati, & commeſſationi, potius quam Deo deſeruiant. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c.45. Burch. lib.2. c.54. Iuo par. 2. cap.119.* *De conſe. d. 1. cap. 52. Et hoc.*

CAP. II.

Sacerdotes per oratoria, nequaquam Miſſas, niſi tam caute ante ſecundam horam celebrent, vt populus a publicis ſollemnitatibus non abſtrahatur. Sed ſiue ſacerdotes, qui in circuitu vrbis, aut in eadem vrbe ſunt, ſiue populus, vt praediximus, in vnum ad publicam Miſſarum celebrationem conueniant; exceptis Deo ſacratis feminis, quibus mos eſt, ad publicum non egredi, ſed clauſtris monaſterij contineri. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap.46.*

Mulieres non accedant ad altare, neque ſacerdotum ſint adminiſtrae. Tit. XIV.

CAP. I.

IMpatienter audiuimus tantum diuinarum rerum ſubijſſe deſpectum, vt feminae ſacris altaribus miniſtrare ferantur; & cuncta, quae non niſi virorum famulatui deputata ſunt, ſexum, cui non competit, exhibere. Viſo quod omnium delictorum, quae ſigillatim perſtrinximus, noxa omnis, & crimen eos reſpicit ſacerdotes, qui vel iſta committunt, vel committentes minime publicando prauis exceſſibus ſe fauere ſignificant, &c. Quo more teneant iura Pontificum, qui Pontificalibus excubijs eatenus iniuncta diſſimulant, vt contraria domui Dei, cui praeſident, potius operentur? Qui quantum apud Dominum poſſent, ſi ei non niſi conuenientia procurarent, tantum quid mereantur, adſpiciant, cum execrabili ſtudio ſectentur aduerſa. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 28. Pariſ. ſub Ludo. & Lothar. lib. 1. cap. 45.*

CAP. II.

Non oportet mulierem ad altare ingredi, *Laodic.cap.44. Pariſ.ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap.45. Mart.Bracar.cap.42. Capitul.lib.1. cap.17.*

CAP. III.

Quaedam noſtrorum verorum virorum relatu, quaedam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouincijs contra legem diuinam, canonicamq. inſtitutionem feminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere; ſacrataq. vaſa impudenter contingere,& indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto a chriſtiana religione abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar.lib. 1. cap.45.*

CAP. IV.

Hoc ſecundum auctoritatem canonum modis omnibus eſt prohibendum, vt nulla femina ad altare praeſumat accedere, aut presbytero miniſtrare, aut infra cancellos ſtare, aut ſedere. *Nanneten.c.3.*

CAP. V.

Non liceat mulieribus in ſecretarium ingredi. *Mar.Brac.c.42.*

CAP. VI.

Feminae Miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant; ſed locis ſuis ſtent:& ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. memores enim debent eſſe feminae infirmitatis ſuae, & ſexus imbecillitatis,& idcirco ſancta quaelibet in miniſterio eccleſiae contingere pertimeſcant:quae etiam laici viri pertimeſcere debent, ne Ozae poenam ſubeant, qui dum arcam Domini extraordinarie contingere voluit, Domino percutiente interijt. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian.cap.6.*

2.Reg.6.

Diebus dominicis omnes interſint Miſſae a principio ad finem vſque. Tit. XV.

CAP. I.

De conſe. d.1. omnes.c.61.

LAici,qui audiunt ſcripturas, & non expectant orationes, & communionem,excommunicentur. *Apoſt.9.G.10.L. Burch.lib.2. c. 67. & 68. Iuo par.6.c.163.& 164.decr.*

CAP. II.

* audire

De conſe. d.1.c.63.

Miſſas die dominica ſecularibus totas * tenere ſpeciali ordine praecipimus; ita, vt ante benedictionem ſacerdotis egredi populus non praeſumat. qui ſi fecerint, ab Epiſcopo publice contundantur. *Agath. cap.47. Capitul. lib.7.cap.277.*

CAP. III.

De conſe. d.1.c.61.

Cum ad celebrandas Miſſas in Dei nomine conuenitur, populus non ante diſcedat, quam Miſſae ſollemnitas compleatur: & vbi Epiſcopus non fuerit, benedictionem accipiat ſacerdotis. *Aurelian.c.26.ſiue 28.Capitul. lib.7. cap.186.in addit. Burch. lib.3.c.29. Iuo par.3. c.34.decre.*

CAP. IV.

De Miſſis nullus laicorum ante diſcedat, quam Dominica oratio dicatur. & ſi Epiſcopus praeſens fuerit, eius benedictio expectetur. *Aurelian.ij. cap. 28. Capitul. lib. 7. cap. 27.*

CAP. V.

Die Dominico praeter orationes,& Miſſarum ſollemnia, & ea,quae ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat, & ſi neceſſitas fuerit nauigandi,ſiue itinerandi,licentia datur; ita dumtaxat,vt huius occaſione Miſſae,& orationes non praetermittantur, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c.24.*

CAP. VI.

Admonendus eſt populus, vt ante publicum peractum officium, ad cibum non accedat, & omnes ad ſanctam matrem eccleſiam Miſſarum ſollemnia, & praedicationem audituri conueniant. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c.40.*

De loco laicorum in Miſsis. Tit. XVI.

CAP. I.

SAcerdotum, aliorumq. clericorum eccleſiis ſeruientium honores a laicorum diſcrete apparere * conueniunt. Quamobrem nulli laicorum liceat in eo loco, vbi ſacerdotes, reliquiue clerici conſiſtant,quod presbyterium nuncupatur,quando Miſſa celebratur, conſiſtere, vt libere,ac honorifice poſſint ſacra officia * exercere. Et ſicut in eccleſia ſingula videntur expoſita, ita virorum pars, & mulierum, partibus ſuis contenta ſit, & ſeculares ne peccent, cum iuſtificari deſiderant, &c. *Syno.Rom.ſub Eugen.ij. & Leon.iv.c.33.*

De conſe. d.1.c.30.

* côuenit

* al.celebrari.

Ad Leo.

CAP. II.

Solis miniſtris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare. *Laodi.c.19.*

CAP. III.

Laici ſecus altare,quo ſancta myſteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias,quam ad Miſſas ſtare penitus non praeſumant; ſed pars illa, quae a cancellis verſus altare diuiditur, choris tantum pſallentium pateat clericorum. Ad * orandum,& communicandum laicis, & feminis, ſicut mos eſt,pateant ſancta ſanctorum. *Turon. ij. cap 4. Capitul. lib.7. cap.278. Burch. lib.3.cap.102. Iuo par.2. cap. 137.decr.*

c. 1. de vita & hon. cle. Greg. ix. & in 1. collect.

* adorandum.

Ne quis audiat miſſam presbyteri concubinarij. Tit. XVII.

Vide lib. vi. tit.xxxiv.

De

De Miſſa Catechumenorum. Tit. XVII.

CAP. I.

POſt homelias Epiſcoporum catechumenorum oratio fiat: egreſſis eis paenitentiũ oratio. *Laodicen. c.* 19.

CAP. II.

De conſe. d.1.c.66. Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue haereticum, ſiue Iudaeum, vſque ad Miſſam catechumenorum. *Carthag iv.c.*84.*Burch.lib.*3.*c.*28. *Iuo lib.*2.*tit.*4.*c.*14.*panor.* & *par.*3.*c.*33.*decr.* Caeſar.*lib.*4.*c.*91.

CAP. III.

35. q. 2. & 3. de his.c.9. Vſque ad Miſſam tantum catechumenorum in eccleſia admittantur inceſtuoſi, &c. *Ilerd.c.*4. *refert* Colon. *ſub Carolo iȷ.c.*6. Raban. *c.*2. *de paenit.* Burch.*lib.*7.*c.*3.

CAP. IV.

Antiquos canones relegentes cenſuimus, vt ſacroſancta euangelia ante munerum illationem in Miſſa catechumenorum in ordine lectionũ poſt legantur: quatenus ſalutaria praecepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis non ſolum fideles, ſed etiam catechumeni, ac paenitentes, & omnes, qui e diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificis praedicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent. Hiſpan. cap.*1.

De miſſis defunctorum, & pro quibus poſſit ſacrificium offerri, & pro quibus nõ. Tit. XVIII.

CAP. I.

De ſtatu monac. c. 2. ap. Gregor. ix & in 1. coll. QVi in extremis cum peculio monachus inuentus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam. *Alex. iȷ. in conc. Later. cap.*10.

CAP. II.

De haer. c 8 ſicut. Greg. ix. & c.6. co. tit. in 1. collect. Haereticos, & receptatores eorum, & defenſores anathemati decernimus ſubiacere, &c. Si autem in hoc peccato deceſſerint, non ſub noſtrorum priuilegiorum cuilibet indultorum obtentu, nec ſub alia quacumque occaſione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter chriſtianos recipiant ſepulturam. *Alexan.iȷ. in conc. Lateran. cap.*27.

CAP. III.

13. q. 2. c. 22. Pro obeuntibus conſuluiſſe dignoſceris, ſi liceret oblationes offerre: Sancta ſic tenet eccleſia, vt quiſque pro ſuis mortuis vere chriſtianis offerat oblationes, atque presbyter eorum memoriam faciat. Et quamuis omnes peccatis ſubiaceamus, congruit, vt ſacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat, non tamen pro impijs, quamuis chriſtiani fuerint, tale quid agere licebit. *Gregor. iȷ. epiſt.*8.*poſt medium.* *Anſel. lib.*7.*cap.*168.

CAP. IV.

Si ſit ſepeliendus, qui ſe ipſum occidit, vel ſi ſit pro eo ſacrificium offerendum, requiritis. Sepeliendus eſt quidem, ne viuentium odoratui moleſtiam ingerat; non tamen eſt, vt alijs pauor ineutiatur, ſolito cum obſequijs more ad ſepulchra ferendus. Sed & qui ſunt, qui eius ſepulturae ſtudio humanitatis obſequuntur, ſibi, non illi, qui ſui extitit homicida, praeſtare videntur. Sacrificium vero pro eo non eſt offerendum, qui non ſolum ad mortem vſque peccauit, ſed & mortis ſibimet interitum propinauit. Quis enim magis peccatum ad mortem facit, pro quo Ioannes Apoſtolus non dicit orandũ, quam is, qui Iudam imitatus, ſui ipſius homicida fuiſſe magiſtro diabolo comprobatur? *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap.*98. *1. Ioan. 5. Mat. 27. b*

CAP. V.

Paenitentes, qui attente leges paenitentiae exequuntur; ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, vbi eis ſubueniri non poſſit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur. *Carth. iv. c.*79. *Capitul. lib.*5.*c.*77. *Iuo par.*15.*c.*11. *decr. Caeſar. lib.*15.*cap.*33. *26. q. 7. c. 6. ſacerdos. in ſi.*

CAP. VI.

Vt in omnibus Miſſis, ſiue matutinis, ſiue quadrageſimalibus, ſiue in illis, quae pro defunctorum commemorationibus fiunt, ſemper Sanctus, Sanctus, Sanctus eo ordine, quo ad Miſſas publicas dici debeat, &c. *Vaſenſ. iȷ. cap.* 4.

CAP. VII.

Oblationes defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere cenſemus, ſi tamen non ipſi ſibi mortem probentur proprijs manibus intuliſſe. *Aurelian. iȷ. cap.* 14. *alias* 15.

CAP. VIII.

De miſſis defunctorum mentio eſt *in conc. Bracar. I. cap.*16. & *in Brac. iȷ. cap.* 10. *vbi puniuntur quidam presbyteri Priſcilliani haereſis veneno infecti, qui non ieiuni miſſas defunctorum celebrabant.*

CAP. IX.

Qui ſibi ipſis per ferrum, aut per venenum, aut per praecipitium, aut ſuſpendium, aut quolibet modo violentam inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione cõmemoratio fiat, neque cum pſalmis ad ſepulturam eorum cadauera deducantur: multi enim ſibi hoc per ignorantiam vſurpant. Similiter, & de his placuit fieri, qui pro ſuis ſceleribus puniuntur. *Brac. I. c.* 34. *Capitul. lib.*7. *cap.* 206. *in addit.* *Burch. lib.*19.*c.*130. *Iuo par.*10.*c.vlt.* & *par.*15.*c.*140.*decr.* *23. q. 5. c. placuit. 12.*

Aa 3 CAP.

CAP. X.

Catechumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis ſimili modo non oblationis ſanctae commemoratio, neque pſallendi impendatur officium. *Brac. I. cap. 35.*

CAP. XI.

Quicumque ſe propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore praecipitauerit, aut ferro percuſſerit, aut qualibet occaſione voluntariae ſe morti tradiderit, iſtorum oblata non recipiantur. *Antiſiod. cap. 17.*

CAP. XII.

De conſe. d. 1. c. 72. Viſum praeterea nobis eſt, vt in omnibus miſſarum ſolemnitatibus pro defunctorum ſpiritibus loco competenti Dominus deprecetur. ſicut enim nulla dies excipitur, qua non pro viuentibus, & pro quibuſlibet neceſſitatibus Dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in miſſarum ſolemnibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur ſancta eccleſia tenet, vt & in miſſarũ ſolemnitatibus, & in alijs precibus Domino ſpiritus quieſcentium commendet, dicente B. Auguſtino: Non ſunt praetermittendae ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in chriſtiana, & catholica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, quos ſub generali commemoratione ſuſcepit eccleſia; vt quibus ad iſta deſunt parentes, aut filij, aut quicumque cognati, vel amici, ab vna eis exhibeantur matre communi. *Cabilon. ſub Carolo cap. 39. Auguſt. lib. de cura pro mortuis agenda cap. 4. Burch. lib. 3. cap. 64. Iuo par. 3. cap. 66. decr.*

CAP. XIII.

13. q. 2. c. 30. Quaeſitum eſt ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus, poſt confeſſionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad eccleſiam deferenda ſint, & oblationes pro eis offerendae, & miſſae celebrandae, an non. Quibus reſpondemus: Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne paenitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt, cur non etiam eis, qui pro ſuis peccatis poenam extremam perſoluunt? *Maguntinum ſub* Rabano *cap. 27. Vormatien. cap. 79.*

CAP. XIV.

Ille, qui occiſus fuerit (*in ſingulari certamine*) tãquam ſui homicida, & propriae mortis ſpontaneus appetitor, a Dominicae oblationis commemoratione habeatur alienus, &c. *Valent. ſub* Lothar. *cap. 12. vide tit. Quibus de cauſis priuetur quis ſepultura eccleſiaſtica. lib. xxvi.*

CAP. XV.

Placuit omnibus, vt creditur inſtinctu diuino, vt pro ſe omnes dum aduiuerent, preces huiuſmodi frequentarent: ſcilicet, vt ſinguli pro cunctis per ſingulas hebdomadas feria quarta miſſam celebrarent. Poſt vocationem autem cuiuſlibet eorum, ſuperſtites obtineant, vt pro eo, qui diſceſſerit, in ſedibus ſeptenae miſſae, totidemq. vigiliae Domino perſoluantur: a presbyteris autem monaſteriorum, ſiue villarum tres miſſae, totidemq. vigiliae dependantur. Exitus autem vniuſcuiuſque viciſſim pijs currentibus litteris innoteſcat. Praeſentes etiam Abbates in tam profutura ſocietate recepti eadem ſe conditione iunxerunt. *Tullen. par. 1. cap. 14.*

CAP. XVI.

De conſe. d. 1. c. 18. Non oportet clericos ignaros ſuper monumenta in campum myſteria portare, aut diſtribuere ſacramenta; ſed aut in eccleſia, aut in baſilica, vbi martyrum reliquiae ſunt poſitae, ibi pro defunctis oblationem offerri. *Mart. Brac. cap. 68. vide* Carth. *cap. 84.* G.

CAP. XVII.

Si quis, cum ſui compos non eſſet, ſibi manum attulerit, vel etiam ſe praecipitauerit, fit ne oblatio, an non? Reſpondeo, hoc debet clericus diſcernere, an re vera hoc fecerit, cum eſſet emotae mentis. ſaepe enim ij, qui ad eum, cui hoc accidit, attinent, volentes aſſequi oblationem, & orationem pro ipſo, mentiuntur, & dicunt eum non fuiſſe apud ſe: nonnumquam autem propter inſultationem hominum, vel aliquo alio modo per negligentiã hoc fecit, tunc autem non eſt ſuper eum facienda oblatio, eſt enim ſui homicida. *Timoth. Epiſcop. Alexand. cap. 14.*

CAP. XVIII.

Peſſimus vſus eſt apud quoſdam, qui in diebus Dominicis, ſiue in quibuſlibet feſtiuitatibus mox miſſam celebrare, etiam ſi pro defunctis fit, audierit, abſcedit, vt per totum diem a primo mane ebrietati, & commeſſationi potius, quam Deo deſeruiat. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 45.*

De ſacerdote, qui ſe abſtinet a perceptione euchariſtiae cum facit ſacrum: item de miniſtris, & alijs, qui interſunt ſacrificio, & non communicant. Tit. XIX.

CAP. I.

SI Epiſcopus, presbyter, diaconus, aut ex ſacro ordine oblatione facta non communicauerit, cauſam dicat; ſi iuſta eſt, veniam meretur: ſi non dicat (*iuſtam*) excommunicetur propter ſuſpicionem, quam facit populo contra offerentem ſacerdotem. *Apoſt. c. 8.* G. 9. L. Capitul. *lib. 1. cap. 6.*

CAP. II.

De conſe. d. 2. c. 11. Relatum nobis eſt, quoſdam de ſacerdotibus non tot vicibus communionis ſanctae gratiam ſumere, quot ſacrificia in vna videntur offerre. Sed in vno die, ſi plurima per ſe Deo offe-

rant

rane ſacrificia; in omnibus ſe oblationibus a cōmunione ſuſpendūt, & in ſola tantū extremi ſacrificii oblatione, communionis ſanctae gratiam ſumunt; quaſi non ſit totiens illis vero, & ſingulari ſacrificio participandum; quotiens corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti immolatio facta conſtiterit. Nam ecce Apoſtolus dicit, Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris? Certum eſt, quod hi, qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt * dominicis ſacramentis. Quicumque ergo ſacerdotū deinceps diuino altario ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe a communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter priuauit, gratia communionis, anno vno repulſum ſe nouerit. Nam quale erit illud ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Quotienſcumq. ergo ſacrificans corpus, & ſanguinem Ieſu Chriſti Domini noſtri in altario immolat, totiens perceptionis corporis, & ſanguinis Chriſti ſe participem praebeat. *Tolet. xij. cap. 5. confirmatur hoc decretum. Tolet. xiij. cap. 9. Iuo par. 2. cap. 114. decret.*

1. Cor. 10. e

* domini ci ſacramenti

Num ſacerdos, qui paenitentiam accepit poſſit poſt actam paenitentiam facere ſacrum. Tit. XX.

Vide lib. vi. tit. xlvi. & lib. xxv. de Paenitentia.

Presbyteri, qui faciunt ſacrum apud ſanctimoniales ſtatim diſcedant. Tit. XXI.

Vide lib. ix. tit. xxi.

Commnnia de ſacrificio Miſſae. Tit. XXII.

CAP. I.

SI quando ſacerdotes latini ſuper eorum (*Graecorum*) celebraſſent altaria, nō prius Graeci ſacrificare volebant in illis, quam ea, tamquam per hoc inquinata, lauiſſent, &c. Sacro ſuadente concilio diſtricte praecipimus, vt talia de cetero non praeſumant, &c. Si quis tale praeſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus ab omni officio, & beneficio eccleſiaſtico deponatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 4.*

De bapt. cap. vlt. Greg ix. e. 1. ſo. tit. in 4. col.

CAP. II.

Miſſas publicas ab Epiſcopo in caenobio fieri omnino prohibemus, ne in ſeruorum Dei receſſibus, & in eorum receptaculis vlla popularis occaſio praebeatur conuentibus, vel mulierum fiat illis introitus, quia non expedit animabus eorum. *Greg. in ſynod. Later. ante fin.*

CAP. III.

Epiſcopus, aut presbyter, qui baptiſma, aut ſacrificium haereticorum recipit, deponatur. *Apoſt. cap. 46.*

* loquitur canon, de baptizatis ſine neceſſitate vel ob haereticis, qui non ſeruant formam.

CAP. IV.

Quidam errore decepti dicunt, ideo Patrem maiorem Filio eſſe, quia illi ſoli ſacrificium immolatur: & quod Filius nullam cum Patre communionis operam habeat, &c. Sicut Patri, ita etiam Filio non ſolum chriſtianis temporibus, verum etiam priſcis temporibus, a ſacerdotibus varijs, multiſque modis probamus ſacrificium fuiſſe oblatum, &c. Sacrificium itaque quod a chriſtianis, ſacris altaribus admouetur, non ſolum Deo Patri, ſed etiam Filio, communi deuotione offertur: quoniam nec Patri ſine Filio poteſt offerri, neq. Filio ſine Patre ſacrari. *Marcelli. epiſt. 1. in prin.*

CAP. V.

Illud volumus cuſtodiri, vt cum ſollemnior feſtiuitas conuentum populi numeroſioris indixerit, & ad eam tanta multitudo conuenerit, quam recipere baſilica ſimul vna non poſſit, ſacrificii oblatio indubitanter iteretur, ne, his tantum admiſſis ad hanc deuotionem, qui primi aduenerint, videantur hi, qui poſt modum confluxerint, non recepti; cum plenum pietatis, atque rationis ſit, vt quoties, baſilicam, in qua agitur, praeſentia nouae plebis impleuerit, toties ſacrificium ſubſequens offeratur. [Neceſſe eſt autem, vt quaedam pars populi ſua deuotione priuetur, ſi vnius tantum miſſae more ſeruato, ſacrificium offerre non poſſint, niſi qui prima diei parte conuenerint. Studioſe ergo dilectionem tuam, & familiariter admonemus, vt quod noſtrae conſuetudini ex forma paternae traditionis inſedit, tua quoq. cura non negligat, vt per omnia nobis fide, & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio noſtro Poſſidonio presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epiſtulam dedimus perferendam, qui noſtris proceſſionibus, atque ordinationibus frequenter interfuit, & toties admiſſus, quid in omnibus Apoſtolicae auctoritatis teneremus, agnouit. *Leo epiſt. 79. cap. 2. ad Dioſcorum Epiſcopum Alexandr. Burchar. lib. 3. cap. 228. Iuo par. 3. cap. 268. & par. 2. c. 87. decret.*

De conſe. d. 1. c. 50.

CAP. VI.

De celebratione miſſarum in eccleſia inſtaurata. *Vigil. epiſt. vnic. cap. 4. Burch. lib. 3. c. 62. Iuo lib. 2. tit. 2. c. 5. pan. & par. 3. c. 25. decr.*

De conſe. d. 1. cap. de fabrica 23.

CAP. VII.

Si quis docet domū Dei contemnendā eſſe, & ſynaxes, quae in ea fiūt, anathema ſit. *Gang. c. 5. Burch. lib. 3. c. 94. Iuo par. 3. c. 84. decr.*

d. 32. c. 10

CAP. VIII.

Presbyter, vel diaconus, vel ſubdiaconus, vel quilibet eccleſiae deputatus clericus, ſi intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo eccleſia eſt, &c. ſi ad eccleſiam, aut ad ſacrificium quotidianum non venerit, clericus non habeatur. *Tolet. i. cap. 5.*

CAP. IX.

In Auguſto, quia cotidie miſſae ſanctorum ſunt, prandium habeant monachi, &c. Ad calcandam gentilium conſuetudinem patres noſtri ſtatuerunt, fieri litanias priuatas in Kal. Ian. vt in eccleſia pſallatur, & hora octaua in ipſis Kal. Circumciſionis miſſa Deo propitio celebretur. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP. X.

Si quis quinta feria paſchali, quae vocatur caena Domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in eccleſiis miſſas non tenet, ſed ſecundum ſectam Priſcilliani, feſtiuitatem ipſius ab hora tertia per miſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit, anathema ſit. *Brac. cap. 16.*

CAP. XI.

De conſe. d. 1. c. v/t. Non licet ſuper vno altario in vna die duas miſſas dicere; nec in altario, vbi Epiſcopus miſſas dixerit, presbyter in illa die miſſas dicat. *Antiſio. cap. 10. Burch. lib. 3. cap. 226. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 8. panor. & par. 2 cap. 270. decr.*

CAP. XII.

Dum miſſa celebratur, nullus presbyter, aut diaconus abſque aliqua infirmitate, dum miſſa perficitur, egredi de altario audeat. *Narbo. cap. 12.*

CAP. XIII.

7. q. 1. nihil. c. 16. Cum a ſacerdotibus miſſarum tempore ſancta myſteria conſecrantur, ſi aegritudinis accidit quilibet euentus, quo caeptum nequeat conſecrationis expleri myſterium; ſit liberum Epiſcopo, vel presbytero alteri, conſecrationem exequi officij caepti. non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis competit, quam aut incipientis, aut ſubſequentis completa benedictione ſacerdotis, quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine compleantur. *Rom. 12.* cum enim ſimus omnes vnum in Chriſto, nihil contrarium perſonarum diuerſitas format, vbi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repraeſentat. Quod etiam conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduum eſſe ſibi non ambigant, &c. Nec tamen quod naturae languoris cauſſa conſulitur, in praeſumptionis perniciem conuertatur, &c. Nullus abſque patentis prouentu moleſtiae miniſter, vel ſacerdos, cum caeperit, imperfecta officia praeſumat omnino relinquere. Si quis haec temerare praeſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit. *Tolet. vij. cap. 2. Burch. lib. 3. cap. 70. Iuo par. 2. cap. 124. decret.*

CAP. XIV.

Salubri declaratione cenſemus, vt per ſingulas quaſquae eccleſias, in quibus presbyter iuſſus fuerit per ſui Epiſcopi ordinationem praeeſſe, ſingulis diebus dominicis ſacrificium Deo procuret offerre, & eorũ nomina, a quibus eas eccleſias conſtat eſſe constructas, vel qui aliquid his ſanctis eccleſiis videntur, aut viſi ſunt, contuliſſe; ſi viuentes in corpore ſunt, ante altare recitentur tempore miſſae: quod ſi ab hac diſceſſerunt, aut diſceſſerint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur ſuo in ordine, &c. *Emeriten. cap. 19.*

CAP. XV.

Si quis occaſionem nutrierit, vnde de templis Domini, aut officia conſueta deſinit, aut oblatio ſingularis ſacrificij videatur in aliquo defraudari, ſi eum antea paenitudinis coram Metropolitano ſatisfactio non purgauerit, ignobilitate perpetuae mancipatus iuxta ſuperiorem ſententiam Domini, & loci ſui dignitate ſe nouerit, & honore priuari. *Tolet. xiij. cap. 7.* *26. q. 5. quicunq. c. 13.*

CAP. XVI.

Plerique ſacerdotum miſſam pro requie defunctorũ promulgatam fallaci voto pro viuis ſtudent celebrare hominibus, non ob aliud, niſi vt is, pro quo id ipſum offertur ſacrificium, ipſius ſacroſancti libaminis interuentu, mortis, ac perditionis incurrat periculum: & quod cunctis datum eſt in ſalutis remedium, illi hoc peruerſo inſtinctu quibuſdam eſſe expetunt in interitum. Ob id noſtra elegit vnanimitas, vt ſi quis ſacerdotum deinceps talia perpetraſſe fuerit detectus, a proprii deponatur ordinis gradu, & tam ipſe ſacerdos, quam etiam ille, qui eum ad talia peragenda incitaſſe perpenditur, exilii perpetui ergaſtulo religati, excepto in ſupremo vitae curriculo ſacrae communionis perceptione priuentur. *Tolet. xvij. cap. 5. vide in Regis Egicani edicto cap. 5.* *26. q. 5. c. 13. quicunque.*

CAP. XVII.

Seruis Dei in exercitum pergere prohibemus, niſi illis tantummodo, qui propter diuinum miniſterium, miſſarum ſcilicet ſollemnia adimplenda, & ſanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi ſunt; id eſt vnum, vel duos Epiſcopos cum capellanis presbyteris Princeps ſecum habeat, & vnuſquiſque praefectus vnum presbyterum, &c. *Franc. ſynod. Capitul. lib. 5. cap. 2. Burch. lib. 1. cap. 218. Iuo par. 5. c. 332. decret.*

CAP. XVIII.

In omnibus locis, & diebus pro Imperatore, & filiis ſacrificiorum Deo libamina dedicentur, pia orationum vota ſoluantur, &c. *Arelat. ſub Carolo in proem. vide cap. 2.*

CAP. XIX.

Miſſarũ diſcuſſa eſt ratio, vt presbyteri minus antea ſcientes intelligerent, qualiter miſſarum ſollemnia deinceps dignius celebrare deberent. *Remen. cap. 6.*

CAP. XX.

An debet clericus praeſentibus Arianis, vel aliis haereticis, orare? & an, cum laedit, quando facit orationem, ſeu oblationem? Reſpondeo in diuina oblatione diaconus ante orationem loquitur: Qui non communicatis, ambulate. non debent ergo intereſſe, niſi profiteantur, ſe paenitentiam acturos, & haereſim vitaturos. *Timoth. Epiſcopus Alexand. cap. 9.*

LIBER XXV.

De Paenitentiae Sacramento.

Laus paenitentiae. Tit. I.

CAP. I.

Ioan.3. 3.Reg 21 2. Paral. 36. Luc.7.

LEGIMVS Niniuitis diuina vltione dignis, humiliter in tribulatione ad Dominũ clamantibus diuinitus ſubuentum. nam & Achab, & Manaſſes Reges idololatrae paenitentiae ſatisfactione diuinae obuiauere vltioni. Meretrix porro illa euangelica Maria nomine, profuſſione lacrymarum, carere meruit enormitate multorum peccaminum. His, & his ſimilibus ſalutiferis documentis datur intelligi; quod Deus bona cuncta iubens, malaque omnia vetans, ſaepiſſime humanae fragilitatis peccatis offenſus, & ad iram prouocatus, per paenitentiae tamen dignam ſatisfactionem ab humanis erratibus ſuae ſeueritatis debitam ſuſpenderit vindictam: adeo vt quem moles peccaminum prouocauerat ad vltionem, actuum prauorum correctio flexerit ad miſericordioſiſſimam propitiationem. *Pariſ. ſub Ludou, & Loth. in praeſatio.*

CAP. II.

Paenitentia inſignis eſt armatura, magna ſalutis via, hoſpitij regni caelorum diſpenſatrix, incorruptibilis viae dux, martyricorum certaminum aequiparatio, ad Deum viam indicans, & cum ipſo nos eſſe faciens, humani generis baculus, cadentium, & lapſorum ſurrectio. Beati, qui hanc amplectuntur, & huic adhaerent; qui hanc exercent, cum Angelis vitam aequalem ducunt; ab omni malo declinant, & bonum faciunt. Paenitentia eſt columna, & familiaris dilectionis, eleemoſynae, ieiunii, abſtinentiae, temperantiae, probitatis; honeſtatis, manſuetudinis; & vt verum vno verbo dicam, haec omnia pollet paenitentia. Si quis autem hanc contaminat, & contemnit; nõ inter ſeruatos, ſed inter perditos numerandus

Eſai. 66, Mar.9.

eſt, quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur. *Taraſ. ante vij. ſyn. poſt alia.*

De contritione. Tit. II.

CAP. I.

PAenitentiam agite: appropinquabit enim regnum caelorum. *Chriſtus apud Matth. cap 4. num. 17. & Ioannes Baptiſta apud eundem Matth. cap. 3. num. 2.*

CAP. II.

Niſi paenitentiam habueritis, omnes ſimul peribitis, *Chriſtus apud Luc. cap. 13. nu. 3.*

CAP. III.

Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictae diſperdet te. *Eccleſiaſtici cap. 5. num. 8. Pontian. epiſt. 2. ad fin. Eutychian. epiſt. 1. poſt med.*

CAP. IV.

Si impius egerit paenitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quae operatus eſt, & cuſtodierit omnia praecepta mea, & fecerit iudicium, & iuſtitiam: vita viuet, & non morietur. *Ezech. cap. 18. num. 21.*

CAP. V.

Conuertimini, & agite paenitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Proijcite a vobis omnes praeuaricationes veſtras, in quibus praeuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum, & ſpiritũ nouum, & quare moriemini domus Iſrael? *Ezech. cap. 18. num. 30.*

CAP. VI.

Viuo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortẽ impij, ſed vt conuertatur impius a via ſua, & viuat, &c. *Ezech. cap. 33. num. 11.*

CAP. VII.

Anima, quae triſtis eſt ſuper magnitudine mali, & incedit curua, & infirma, & oculi deficientes, & anima eſuriens dat tibi gloriam, & iuſtitiam Domino. *Baruc. cap. 2. num. 18.*

CAP. VIII.

Nunc ergo dicit Dominus; conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & in fletu, & in planctu. Et ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, & conuertimini ad Dominum Deum veſtrum: quia benignus, & miſericors eſt, patiens, & multae miſericordiae, & preaſtabilis ſuper malitia. Quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat? *Ioël cap. 2. num. 12.*

CAP. IX.

Abijcienda prorſus eſt e corde omnis intrinſecus, quae latet, amaritudo peccati, ſi qua forte ex deſiderijs iniquis, velut ex cibis noxijs cõgregata eſt, quam vtique cum euomuerit quis, & abiecerit, ingentis aegritudinis liberabitur morbo, ſi tamen poſt vomitum, quae ad ſanitatem pertinent, ſumat. *Clem. epiſt. 1. ante med.*

CAP. X.

Paenitemini *(inquit Petrus)* & veram agite paenitentiam. *Clem. epiſt. 1. in med.*

CAP. XI.

Incertum eſt etiam iuuenibus vitae tempus, ſenibus autem certum eſt breue eſſe. Ideo tam iu-

iuuenes, quam ſenes oportet de conuerſione, & paenitentia valde eſſe ſollicitos; & vt ornent ſe dogmatibus veritatis, decore pudicitiae, ſplendore iuſtitiae, candore pietatis, aliiſque omnibus, quibus comptam eſſe decet rationabilem mentem. *Clem. epiſt. 5. in fin.*

CAP. XII.

26. q. 6. c. 13. agnoſcim.
* eam al.

Salutem homini adimit quiſquis mortis tempore paenitentiam denegat: & deſperat de clementia Dei. qui * eum ad ſubueniendum morienti ſufficere, vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro in cruce premium, ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum vnius horae paenitentia non iuuiſſet. Cum eſſet in paena paenituit, & per vnius ſermonis profeſſionem habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potius eſt aeſtimanda, quam tempore, Propheta hoc taliter aſſerente: Cum conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. *Caeleſtin. epiſt. 2. cap. 2. vide Triburien. ſub Arnulpho cap. 31. fin. Magunt. ſub Rabano cap. 27. Vormatien. cap. 80. Raban. in Paenit. cap. 38. Burch. lib. 18 cap. 22. Iuo par. 15. cap. 44. Anſelm. lib. 11. cap. 19. Tarrac. lib. 6. cap. 55.*

Luc. cap. 23 f
Ezech. 18. & 33.

CAP. XIII.

de paeni. d. 3. c. 1.

Paenitentiam vere agere, eſt commiſſa flere, ſed iterum plangenda declinare. *Gregor. lib. 9. regiſtri. epiſt 39. ad Theotiſtam. in fin. & in homil. 34. euang. Iuo par. 15. cap. 1. decret.*

CAP. XIV.

In die ſextae feriae paſſionis Domini oportet myſterium crucis praedicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum praeſtolari; vt paenitentiae compunctione mundati venerabile feſtum dominicae reſurrectionis, remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſque eius, & ſanguinis ſacramentum mundi a peccato ſumamus. *Tolet. iv. cap. 6.*

CAP. XV.

Mentem, & corpus, quae libido traxit ad culpam; afflictio, & contritio debet reducere ad veniam. *Cabil. ſub Carolo. cap. 36. in fine. Capitul. lib. 7. cap. 62. in addit. Iuo par. 16. cap. 336. decret.*

CAP. XVI.

Cum poſt abrenuntiationem *(is, qui baptiſmum ſuſcepit)* quibuſlibet illecebris vitiorum illectus ad ea, quibus renuntiauit, redit, nec non & poſt tantae fidei perceptionem, in apoſtaſiam, aut infidelitatis, aut haereticae prauitatis, aut fraterni ſchiſmatis prolabitur: proculdubio vtriuſque pactionis tranſgreſſor efficitur; quarum altera, quia baptiſmi iteratione nequit, paenitentiae lamentis, eleemoſynarum largitionibus, ceteriſque bonorum operum exhibitionibus dilui poteſt. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. XVII.

Paenitentia porro non in multitudine annorum; ſed potius in contritione cordis, & corporis eſt aeſtimanda. *Pariſ. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 46. poſt med.*

CAP. XVIII.

Tribus modis peccata mortalium vindicantur, duobus in hac vita, tertio in futura vita. De duobus ita Apoſtolus inquit: Si noſmetipſos iudicauerimus, a Domino non iudicabimur. Haec eſt vindicta, quam inſpirante Deo omnis peccator pro ſuis admiſſis paenitendo, in ſe ipſo vindicat. *Aquiſgr. ſub Pipino. lib. 1. cap. 1.*

1. Cor. 11.

CAP. XIX.

Io commune deſeruimus cultum Dei: quidam ex nobis mandata Dei, & minas eius, atque promiſſiones cognoſcimus, ſed non timemus, neque amamus: quidam neque cognoſcere dignamur: & vtrique ſumus in magno periculo, niſi conuertamur, antequam moriamur. Mors noſtra incerta eſt vnicuique noſtrum, & certa eſt vindicta Dei, & in proximo, niſi conuerſio, & paenitentia nobis ſubuenerit. *Tullen. in ep. ad Rotbertum, & ſocios.*

CAP. XX.

Reparemus nos per paenitentiam, & confeſſionem, & per eleemoſynas, vnuſquiſque ſecundum poſſibilitatem ſuam; & quantum quiſq. recognoſcit ſe a Deo aruiſſe per culpas, tantum bibat compunctionis ſuae lachrymas, &c. *Piſten. cap. 1.*

CAP. XXI.

Conſiderantes nos omnium operum, & ſermonum, inſuper cogitationum reddituros eſſe rationem, &c. dum adhuc vacat, dum adhuc Iudex ſuſtinet, dum adhuc, qui offenſus eſt, peccata noſtra propter paenitentiam diſſimulat, & vt ab eius ſeueritate ad illius bonitatem reuertamur, blanditijs, & minis clamat; non obduremus corda noſtra, ſicut hactenus, & patres noſtri, & nos egimus: peccauimus enim cum patribus noſtris, iniuſte egimus, iniquitatem fecimus. Iam nunc ergo reuerſi ad conſcientias noſtras, & mala, quae geſſimus, diiudicantes vera, & pura confeſſione confiteamur Domino, quoniam bonus, quoniam in saeculum miſericordia eius: Procidamus, & ploremus ante Dominum, qui fecit nos: quia ipſe eſt Dominus Deus noſter, qui benignus, & miſericors eſt, praeſtabilis ſuper malitia, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Si igitur ex toto corde conuerſi ad Dominum veram paenitentiam, fructuſque paenitentiae dignos fecerimus, crebris, & ſanctis inſtantes ieiunijs, vigilijs caſtis, illique bene complacitis, & orationibus ſalſo lachrymarum imbre perfuſis cum eleemoſynis iuſtis, ceteriſque miſericordiae, & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad priſtina impietatum noſtrarum ſcelera numquam reddituros iuuante eius gratia, ſine qua nihil poſſumus, ſi in iſtis perſeuerauerimus; ſatisfacientes Deo, & eccleſiae de praeteritis peccatis per paenitentiae dolorem, per humilitatis gemitum, & per contriti cordis ſacrificium; cito

Pſal. 94.
Iudith. 7.
Pſal. 117.
Pſal. 94.
Ezech. 33

eius, qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit,& cui proprium eſt miſereri,& parcere,miſericordiam conſequamur:cito dicimus, quia apud benignum Deum non tam valet menſura temporis, quam doloris. *Troſleia. cap.15.*

CAP. XXII.

Primus felicitatis gradus eſt, non derelinquere:ſecundus,delicta cognoſcere:illic currit innocentia integra,& illibata, quae ſeruet,hic ſuccedit medela, quae ſanet. *Cypria. in epiſt. longa.58.ad Cornel.cuius initium eſt:* Legi litteras tuas,*poſt med.vel lib.1.epiſt.3.*

CAP. XXIII.

Omnem iniquitatem bonus Dominus remittit, ſi quiſpiam ex toto corde paenituerit. *Taraſ. Epiſcopus.* CP. *apud vij.ſynod.act.4.in medio.*

De confeſſione. Tit. III.

CAP. I.

INſufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis:& quorum retinueritis, retenta ſunt. *Chriſtus apud Ioan.cap.20.num.22.*

CAP. II.

De offic. Iud.ordi. c.15. inter cetera Greg. ix. & cap.3. eod.tit.in 4.col.

Praecipimus tam in cathedralibus, quam in alijs conuentualibus eccleſijs viros idoneos ordinari,quos Epiſcopi poſſint coadiutores,& cooperatores habere non ſolum praedicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus, & paenitentiis iniungendis, ac ceteris, quae ad ſalutem pertinent animarum,&c *Innoc.iij.in conc.gen.Later.cap.19.*

CAP. III.

De paeni. c.12. Gregor.ix.& c.2. eod. tit. in 4. col.

Omnis vtrinſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter,ſaltem ſemel in anno proprio ſacerdoti;& iniunctam ſibi paenitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reuerenter ad minus in paſcha euchariſtiae ſacramentum, &c. alioquin, & viuens ab ingreſſu eccleſiae arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura. Vnde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in eccleſiis publicetur, ne quiſquam ignorantiae caecitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno ſacerdoti voluerit iuſta de cauſſa ſuā confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat a proprio ſacerdote, cū aliter ille ipſum non poſſit ſoluere,vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, vt more periti medici ſuperinfundat vinum, & oleū vulneribus ſauciati, diligenter inquirens,& peccatoris circumſtantias, & peccati; per quas prudenter intelligat, quale illi conſilium debeat exhibere, & cuiuſmodi remedium adhibere diuerſis experimentis vtendo ad ſanandum aegrotum. Caueat autem omnino, ne verbo, vel ſigno, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem: ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque vlla expreſſione perſonae caute requirat. quoniam qui peccatum in paenitentiali iudicio ſibi detectum praeſumpſerit reuelare, non ſolum a ſacerdotali officio deponendum decernimus,verum etiam ad agendā perpetuam paenitentiam in arctū monaſterium detrudendum. *Innoc. iij. in conc.gen.Later.cap.21.*

CAP. IV.

De paeni. c.13. Gregor.ix.& c. 4. eod. tit. in 4. col.

Ioan.5.

Cum infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proueniat, dicente Domino languido: vade & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Statuimus, & diſtricte praecipimus medicis corporum,vt cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, & inducant, quod medicos aduocent animarum: vt poſtquam infirmis fuerit de ſpiritali ſalute prouiſum,ad corporalis medicinae remedium ſalubrius procedatur, cū cauſſa ceſſante ceſſet effectus. Hoc quidem inter alia huic cauſſam dedit edicto, quod quidam in aegritudinis lecto iacentes, cum eis a medicis ſuadetur,vt de animarum ſalute diſponant, in deſperationis articulum incidunt, vnde facilius mortis periculum incurrunt. Si quis autem medicorum huius noſtrae conſtitutionis, poſtquam per praelatos locorum fuerit publicata,transgreſſor extiterit,tamdiu ab ingreſſu eccleſiae arceatur, donec pro transgreſſione huiuſmodi ſatisfecerit competenter. *Innocen. iij. in concil. general. Later.cap.22.*

CAP. V.

Nullius confeſſio, niſi perfecta fuerit,recipiatur. *Vrban. ij. in concil. Claramon. cap. 21.& 22.*

CAP. VI.

Si forte alicuius cor vel liuor, vel infidelitas,vel aliquod malum latenter irrepſerit: nō erubeſcat,qui animae ſuae curam gerit, confiteri haec huic,qui praeeſt, vt ab ipſo per verbum Dei, & conſilium ſalubre curetur; quo poſſit integra fide, & operibus bonis poenas aeterni ignis effugere, & ad perpetuae vitae praemia peruenire.*Clem.epiſt.1.poſt prin.*

CAP. VII.

Inſtruebat (*Petrus Apoſtolus*) actus ſuae vitae omni hora cuſtodire, cogitationes malas cordi ſuo aduenientes mox ad Chriſtum allidere, & ſacerdotibus Domini manifeſtare. *Clem.ep.1. ante finem. Theodulph. ad presbyt. Aurelian.cap.21.*

CAP. VIII.

De paeni. d.1.c.88.

Illam contra Apoſtolicam regulam praeſumptionem,quam nuper agnoui a quibuſdam illicita vſurpatione committi modis omnibus conſtituo ſubmoueri: de paenitentia videlicet,quae ita a fidelibus poſtulatur, ne de ſingulorum peccatorum genere, libellis ſcripta profeſſio publice recitetur, cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis ſacerdotibus indicari confeſſione ſecreta. quamuis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis,quae propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur: tamen quia non omnium huiuſ-

modi

modi ſunt peccata, vt ea, qui paenitentiam poſcunt non timeant publicare; remoueatur tam improbabilis conſuetudo, ne multi a paenitentiae remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerare, quibus poſſunt legum conſtitutione percelli. ſufficit enim illa confeſſio, quae primum Deo offertur, tum etiam ſacerdoti, qui pro delictis paenitentium precator accedit, tunc enim demum plures ad paenitentiam poterunt prouocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis. *Leo epiſt. 78. cap. 2. ad Epiſcop. Campaniae. Burch. lib. 19. cap. 159. Iuo par. 15. cap. 167. decret. Anſelm. lib. 11. cap. 23.*

ea. d. c. 61.

CAP. IX.

Scienti peccare neceſſaria confeſſio eſt. *Hormiſd. epiſtul. 3. ad Epiſcopos Hiſpaniae in medio.*

CAP. X.

Non odit Deus peccantem, & confitentem; ſed peccantem, & negantem. *Zach. epiſtul. 3. ad Boniſ. prope fin.*

CAP. XI.

Cum in praelium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoraſtis, agere in Dei nomine non omittite; id eſt ad eccleſias ire, &c. confeſſionem delictorum ſacerdotibus facere, reconciliationem, & communionem percipere. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 35.*

CAP. XII.

De confeſſore mentionem facit *Tolet. cap. 6. & 9.*

CAP. XIII.

Paenitentiae locus omnibus pateat, qui cõuerſi errorem ſuum voluerint confiteri. *Andegau. cap. 13.*

CAP. XIV.

De paenitentia peccatorum, quae eſt medela animae, vtilem omnibus hominibus eſſe cenſemus; & vt paenitentibus a ſacerdotibus facta confeſſione, indicatur paenitentia, vniuerſitas ſacerdotum noſcitur conſentire. *Cabil. cap. 8.*

CAP. XV.

In exercitu vnuſquiſque praefectus vnum presbyterum habeat, qui hominibus peccata confitentibus iudicare; & indicare paenitentiam poſſit. *Franc. ſyn. poſt prin.*

CAP. XVI.

Epiſcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi aſcribant, &c. *Turon. ſub Carolo. cap. 22.*

CAP. XVII.

Quidam dum confitentur peccata ſua ſacerdotibus, non plane id faciunt. Quia ergo conſtat hominem ex duabus eſſe ſubſtantijs, anima videlicet, & corpore: & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur; ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, vt ex vtriſque plena ſit confeſſio; ſcilicet vt & ea confiteantur, quae per corpus geſta ſunt; & ea, quibus in ſola cogitatione delinquitur. Inſtruendus eſt itaque peccatorum ſuorum confeſſor, vt de octo principalibus vitijs, ſine quibus in hac vita difficile viuitur, confeſſionem faciat: quia aut cogitatione, aut quod eſt grauius, opere eorum inſtinctu peccauit, odiũ etenim, inuidia, ſuperbia, vel ceterae huiuſcemodi animae peſtes tanto periculoſius laedunt, quanto ſubtilius ſerpunt. *Cabil. ſub Carolo. cap. 32. Capitul. lib. 7. cap. 56. in addit. Burch. lib. 19. cap. 34. Iuo par. 15. cap. 58. decret.*

CAP. XVIII.

Quidam ſolummodo Deo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero ſacerdotibus confitenda eſſe percenſent. quod vtrumque non ſine magno fructu intra ſanctam fit eccleſiam: ita duntaxat vt & Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, confiteamur peccata noſtra, & cum Dauid dicamus; Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi; dixi confitebor aduerſum me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Et ſecundum inſtitutionem Apoſtoli; confiteamur alterutrum peccata noſtra, & oremus pro inuicem, vt ſaluemur. Confeſſio itaque quae Deo fit purgat peccata: ea vero quae ſacerdoti fit, docet, qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis, & ſanitatis auctor, & largitor, plerumque hanc praebet ſuae potentiae inuiſibili adminiſtratione, plerumque medicorum operatione. *Cabil. ſub Carolo. cap. 33. Capitul. lib. 7. cap. 58. in addit. Burch. lib. 19. cap. 45. Iuo par. 15. cap. 155. decret.*

de paenit. d. 1. cap.

Pſal. 31.

Iacob. 5. 6

*Peccata deleri poſſunt per contritionem, ſed ea de iure diuino tenentur ſacerdoti confiteri.

CAP. XIX.

Qui peccata ſua ſacerdotibus, in quorum ſunt parochiis, confeſſi ſunt, & ab his agendae paenitentiae conſilium acceperunt, ſi orationibus inſiſtendo, eleemoſynas largiendo, vitam emendando, mores componendo, Apoſtolorum limina, vel quorumlibet ſanctorum inuiſere deſiderant; horum eſt deuotio omnibus collaudanda. *Cabil. ſub Carolo. cap. 45. in fin. Burch. lib. 19. cap. 31. Iuo par. 15. cap. 65. decret.*

CAP. XX.

Inter litanias, & exomologeſes hoc differt; quod exomologeſes pro ſola peccatorum confeſſione agantur: litaniae vero indicantur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. Sed nunc iam vtrumque vocabulum ſub vna deſignatione habetur. *Magunt. cap. 32.*

CAP. XXI.

Ventilata eſt ratio paenitentiae, vt ſacerdotes certius intelligerent, quomodo confeſſiones recipere, & paenitentiam ſecundum canonicam inſtitutionem paenitentibus deberent indicare. *Remen. cap. 12. Burch. lib. 19. cap. 96. Iuo par. 15. cap. 108. decret. & paenit. Roma. tit. 9. cap. 22.*

CAP. XXII.

Epiſcopi, & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata diiudicent, & tem-

pus

pus paenitentiae conſtituant. *Remen.cap.16. Burch.lib.19.cap.98.Iuo par.15.cap.110.decr. & Paenitent.Rom.tit.9.c.19.*

CAP. XXIII.

Quoniam multi ſacerdotum partim incuria, partim ignorantia modum paenitentiae reatum ſuum confitentibus ſecus, quam iura canonica decernant, imponunt; vtentes ſcilicet quibuſdam codicillis contra canonicam auctoritatem ſcriptis, quos paenitentiales vocant: & ob id nō vulnera peccatorum curant, ſed potius fouentes palpant, &c. Viſum eſt, vt vnuſquiſq. Epiſcoporum in ſua parochia eoſdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inuentos igni tradat, ne per eos vlterius ſacerdotes imperiti, homines decipiant, &c. Presbyteri etiam imperiti ſollerti ſtudio ab Epiſcopis ſuis inſtruendi ſunt, qualiter & confitentium peccata diſcrete inquirere, eiſq. congruū modum ſecundum canonicam auctoritatem, paenitentiae nouerint imponere. quoniam hactenus eorum incuria, & ignorantia multorum flagitia remanſerunt impunita; & hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non eſt. *Pariſ.ſub Ludo.& Lotha.lib.1.cap.32. Vide Cabilo.ſub Carolo. cap.38.*

CAP. XXIV.

Cum miſeria humana multifariis fragilitatis ſuae exceſſibus, creatoris ſui incomparabilem dulcedinem, ſaepiſſime ad amaritudinem prouocet, tunc grauius, ſceleratiusq. in eum delinquit, quando contra naturam peccat, &c. Quiſquis tanti ſceleris patratorem ſe eſſe meminit, dū tempus acceptabile, diesq. ſalutis exiſtit, per cōfeſſionem, & paenitentiae ſatisfactionem ſibi conſulere non differat. *Pariſ.ſub Ludou.& Lotha.lib.1.c.34.*

CAP. XXV.

Si ſacerdotibus ſanctimoniales peccata ſua confiteri voluerint, id nō niſi in eccleſia coram ſancto altari, adſtantibus haud procul teſtibus, faciant: ſi autem infirmitas praepedierit, vt in eccleſia eadem cōfeſſio fieri nequeat, in quacunqualibet domo facienda eſt, non niſi teſtibus ſimiliter haud procul adſtantibus fiat. Nullo modo quippe videtur nobis conuenire, vt monachus relicto monaſterio ſuo, idcirco ſanctimonialiū monaſteria adeat, vt confitentibus peccata ſua modum paenitentiae imponat. Nec illud etiam nobis videtur congruum, vt clerici, & laici Epiſcoporum, & presbyterorum canonicorum iudicia declinantes, monaſteria monachorum expetant, vt ibi monachis ſacerdotibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant: praeſertim cum eiſdem ſacerdotibus monachis id facere fas nō ſit, exceptis his dumtaxat, qui ſub monaſtico ordine ſecum in monaſterijs degunt. Illis namq. eſt confeſſio peccatorum facienda, a quibus ſubinde, & modus paenitentiae, & cōſilium ſalutis capiatur, vt a quibus poſt tempora paenitentiae peracta, ſecundum canonicam inſtitutionem, ſi Epiſcopus iuſſerit, reconciliatio mereatur. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar.lib.1.cap.46.poſt princ.*

CAP. XXVI.

Presbyterorum, qui praeſunt eccleſiae Chriſti, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Si *(aliquis)* infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione, atque oratione ſacerdotali, nec non vnctione ſanctificati olei per eius negligentiam careat. *Aquiſgr.ij.ſub Ludo.par.3.c.5.*

CAP. XXVII.

Ab infirmis in mortis periculo poſitis per presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas paenitentiae, ſed innoteſcenda, & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarum ſtudijs pondus paenitentiae ſubleuandum. *Magunt.ſub Raban.c.26.Burch.lib.18.c.14. Iuo par.15.c.36.decret. Caeſar.lib.15.c.26.Paenit.Rom.tit.9.c.7.* 26.q.7.c.1.

CAP. XXVIII.

Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne paenitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt: cur non etiam eis, qui pro ſuis peccatis paenam extremam perſoluunt? *Magunt.ſub Raba.cap.27. Vormat.cap.79.al.80.*

CAP. XXIX.

Reparemus nos per paenitentiam, & confeſſionem, & per eleemoſynas, vnusquiſq. ſecundum poſſibilitatem ſuam, & quantum quiſq. recognoſcit ſe a Deo aruiſſe per culpas, tantum bibat compunctionis ſuae lacrymas, &c. *Piſten.cap.1.poſt med.*

CAP. XXX.

Si fur, vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis deſperatus putatur, atque reconciliari ſe myſterijs ſacroſanctis, habitu corporis, & voluntate piae mentis deprecatur, Deoq. & ſacerdoti, comite vita, emendationem morum, & actuum confitetur, cōmunionis gratiam non negamus tribuendam. *Tribur.c.31.*

CAP. XXXI.

Cum ſacerdos audierit aliquem infirmari in ſua plebe, quam citius ad eum pergat, &c. & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum blande, leniterq. alloquatur, vt omnem ſpem in Deo ponat, vt flagellum Dei patienter toleret, vt hoc ad purgationem, & caſtigationem ſuam prouenire credat, vt peccata ſua confiteatur, vt emendationē promittat, ſi Dominus vitā conceſſerit; paenitentiam pro culpis commiſsis ſpondeat: vt ſubſtantiam ſuam, dum adhuc ſenſus, & ratio in eo vigent, diſponat: vt peccata ſua eleemoſynis redimat: vt his, qui in ſe peccauerunt, indulgeat, &c. Cū his, & huiuſcemodi allocutionibus fuerit mens infirmi releuata, data benedictione recedat ſacerdos, non poſt multum reuerſurus, detq. locum, vt aegrotus de peccatis ſuis poſſit cogitare. *Nannetén.cap.4.*

CAP. XXXII.

Infirmus, qui neceſſitate mortis vrgente, confitetur peccata ſua, ſub ea conditione a ſacer-

dote reconcilietur, vt ſi ei Dominus vitam donauerit, ſanitatemq. reddiderit, ſecundum qualitatem delicti, *omnibus paeniteat. *Nanpit.c.5. Burch. lib. 18.c.3.*

*etiam ſ.

CAP. XXXIII.

De exomologeſi, & de ſatisfactione. *Cypria. lib. 1. epiſt. 3. longa ad Corn. cuius initium eſt; Legi litteras tuas. vel 55.*

CAP. XXXIV.

Amplector prompta, & plena dilectione cum paenitentia reuertentes, peccatum ſuum ſatisfactione humili, & ſimplici confitentes. *Cypria. lib. 1. epiſt. ead. ad Cornel. ante fin.*

CAP. XXXV.

Qui vniuſcuiuſque peccatorum fuit conſcius, & non confeſſus, ſed conuictus eſt, tanto tempore, quanto malorum effectorum punitus eſt, ipſe quoque punietur. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 70.*

CAP. XXXVI.

Si vnuſquiſque eorum, qui in peccatis fuere, confeſſus, bonus euaſerit, & is, cui a Deo benignitate ligandi, & ſoluendi credita eſt poteſtas, ſi ſit clementior, videns ſummam eius, qui peccauit confeſſionem ad diminuendum poenarum tempus, non eſt dignus damnatione; cum, quae eſt in ſcripturis, nobis hiſtoria ſignificet, quod, qui cum maiori labore confitentur, Dei miſericordiam celeriter apprehendant. *Baſil. ad Amphiloch. c. 73.*

CAP. XXXVII.

Qui ex ſe ipſo ad ſua proferenda peccata impulſus eſt, eo quod ſua ſponte occultorum accuſator eſſe voluerit, vt qui iam affectioni medicinam adhibere caeperit, & ſignum in id, quod eſt melius, mutationis oſtenderit, in mitioribus poenis verſatur. Qui autem in malo deprehenſus eſt, vel propter aliquam ſuſpicionem, vel accuſationem ingratis conuictus eſt, longius illi conuerſionis tempus datur, vt ipſe perfecte purgatus, ſic ad ſacramentorum communionem admittatur. *Gregor. Nyſſen. epiſt. canonica. cap. 4.*

CAP. XXXVIII.

Multis precibus opus habemus, o pater multa enim mala fecimus, quin etiã continua paenitentia, & confeſſione indigemus. *Nicephorus Epiſcopus Dyrrachÿ in ſynq. vÿ. gen. act. 4. in med.*

CAP. XXXIX.

Vicarij ſenioris Romae dixerunt: Feciſti confeſſionem, & accepiſti poenam de peccato illo te paenitens? Theodorus dixit, etiam. Sanctiſſimi Vicarij dixerunt: Cui confeſſus es, & a quo accepiſti epitimium? Theodorus dixit: Qui dedit mihi epitimium, defunctus eſt. Sanctiſſimi Vicarij ſenioris Romae dixerunt. Quis vocabatur? Theodorus dixit. Neſcio, Abbas erat, &c. Sanctiſſimi Vicarij dixerunt: Et cuſtodiſti epitimia? Theodorus dixit: Si vult Deus, cuſtodiui ea, quia chriſtianus ſum. *Syn. gener. viÿ. ſub Hadria. ÿ. actio. 9. in medio.*

CAP. XL.

Si quis perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato timens paenitentiae longã aerumnam, ad confeſſionem venire noluerit, ab eccleſia repellẽdus eſt, ſiue a communione, & conſortio fidelium, vt nullus cum eo comedat, neq. bibat, neq. in ſua cum domo recipiat. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 26.*

CAP. XLI.

Confeſſio, quam ſacerdotibus facimus, hoc nobis adminiculum adfert; quia accepto ab eis ſalutari conſilio ſaluberrimis paenitentiae obſeruationibus, ſiue mutuis orationibus peccatorum maculas diluimus. Confeſſio vero, quam ſoli Deo facimus, in hoc iuuat, quia quanto nos memores ſumus peccatorum noſtrorum, tanto horum Dominus obliuiſcitur; & e contrario, quanto nos horum obliuiſcimur, tanto Dominus reminiſcitur. *Theodulph. ad presb. Aurelian. cap. 30.*

CAP. XLII.

Confeſſiones dandae ſunt de omnibus peccatis, quae ſiue in opere, ſiue in cogitatione perpetrantur. Octo ſunt principalia vitia, ſine quibus vix vllus inueniri poteſt: eſt enim Gaſtrimargia, hoc eſt ventris ingluuies: ſecundũ fornicatio: tertiũ Accidia, ſiue triſtitia: quartum Auaritia: quintũ Vanagloria: ſextũ Inuidia: ſeptimum Ira: octauũ Superbia. Quando ergo quis ad confeſſionem venit, diligẽter debet inquiri, quo modo, aut qua occaſione peccatum perpetrauerit, quod peregiſſe ſe cõfitetur; & iuxta modum facti debet ei paenitentia indicari. Debet ei perſuaderi, vt de peruerſis cogitationibus faciat confeſſionem. debet ei etiam iniungi de octo principalibus vitijs faciat ſuam confeſſionem: & nominatim debet ei ſacerdos vnumquodq. vitiũ dicere, & ſuam de eo cõfeſſionem accipere. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 31. vide Burch. lib. 19. c. 6. Paenit. Rom. tit. 9. c. 16. Beda c. 5. de remed. peccat. Caſſian. lib. 5. c. 1. de inſtitut coenobior. & collat. 5. c. 2. & 16. & fragmen. Caroli, ſiue Amilarÿ,*

CAP XLIII.

Si quis in lecto vitiorum ſuorum iacet, & morbo iniquitatis ſuae laborat, & funibus peccatorum ſuorum conſtrictus eſt, & vitiorum ſuorum obſitus pariete, in tenebris iniquitatis ſuae, eſt infirmus quidem, ſed ſi de lecto vitiorum per confeſſionem egreditur, & per paenitentiae lamenta vinculis peccatorum abſoluitur, & ad lucem bonorum operum egreditur; infirmum, & in carcere poſitum ſe proculdubio viſitat. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 32.*

CAP. XLIV.

Hebdomada vna ante initium quadrageſimae confeſſiones ſacerdotibus dandae ſunt, paenitentia accipienda, diſcordantes reconciliandi, & omnia iurgia ſedanda. & dimittere debent debita inuicem de cordibus ſuis, &c. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 36.*

De ſatisfactione. Tit. IV.

CAP. I.

FAcite fructum dignum paenitentiae,&c. Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur,& in ignem mittetur. *Ioan. Bapt. apud Matth.cap.3.num.8. & 10.*

CAP. II.

Quae ſecundum Deum triſtitia eſt,paenitẽtiam in ſalutem ſtabilem operatur. *Paul.ep. 2.ad Corinth.cap.7.num.*10.

CAP. III.

2 q.7.accuſatio.c. 35.in fin. Si aliqui *(Epiſcopos)* lacerare,accuſare,aut infeſtare praeſumpſerint, excommunicẽtur,& minime abſoluãtur,antequam per ſatisfactionem, vt iam dictum eſt, condignam egerint paenitentiam. *Anaclet.epiſt.2.cap.2.Troſleia. c.5. Iuo lib.4.tit.5.c.5. panor. & par.5.c.238, decre. Anſel.lib.3.c.36.*

CAP. IV.

Statuimus pari voto, pariq. conſenſu, vt vnuſquiſq. noſtrum dictis, & exemplis plebes parochiae ſuae attentius ad meliora incitare ſtudeat, easq. vt ſe a malis cohibeant, & ad Dominum ex toto corde conuertant, ſollicite admoneat: Deumq. quem peccando ſibi iratum fecerant, digna paenitentiae ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagant. *Pariſ.ſub Ludou.& Lothar.lib.1.cap.5.*

CAP. V.

Paenitentia porro nõ in multitudine annorum, ſed potius in contritione cordis, & corporis eſt aeſtimanda. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth.lib.1.c.46.*

CAP. VI.

Pari conſenſu decreuimus, vt vnuſquiſque noſtrũ in parochia ſua dictis,& exemplis plebes ſibi ſubiectas ad meliora incitare ſtuderet, eaſq. vt ſe a malis cohiberent,& ad Deum ex toto corde conuerterent,ſollicite admoneret; Deumq. quem peccando ſibi iratum fecerant, digna paenitentia,ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagerent. *Pariſ.ſub Ludo.& Loth.lib.3. cap.1.*

CAP. VII.

Quantum quiſque recognoſcit ſe a Deo aruiſſe per culpas, tantum bibat compunctionis ſuae lacrymas, & tunc proficient in aqua iſta, quas facimus, firmitates, ſi per bona opera reſtruxerimus, quas in nobis diſtraxerunt peccata, virtutum munitiones, quae & tunc proficient,ſi mala,quae fecit quis prius, pro vt poterit, emendauerit, aut rapta ſoluendo, aut per indulgentiam deprecando, atque mala cetera per dignam paenitentiam abolendo, & tunc proficient, ſi in aute cuſtodierit, ne de illis ſe ſordidet, de quibus ſe emendauit, quia ſcriptum eſt: Lauamini, mundi eſtote, auferte malum, &c. *Piſten. cap. 1.* *Eſai. 1.*

CAP. VIII.

Si ex toto corde conuerſi ad Dominum veram paenitentiam, fructuſq. paenitentiae dignos fecerimus, crebris, & ſanctis inſtantes ieiunijs, vigilijs caſtis, illiq. bene complacitis, & orationibus ſalſo lacrymarum imbre perfuſis, cum eleemoſynis iuſtis, ceteriſq. miſericordiae, & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad priſtina impietatum noſtrarũ ſcelera numquam redituros iuuante eius gratia, ſine qua nihil poſſumus, ſi in iſtis perſeuerauerimus ſatisfacientes Deo, & eccleſiae de praeteritis peccatis per paenitentiae dolorem, per humilitatis gemitum, & per contriti cordis ſacrificium; cito eius, qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit,& cui proprium eſt miſereri, & parcere, miſericordiam conſequemur: cito dicimus, quia apud benignum Deum, non tam valet menſura temporis, quam doloris. *Troſlei.cap.15.*

CAP. IX.

Nos met hic ante ſanctam hanc ſynodum proicimus, profitentes etiam accepturos nos eſſe libenter a ſanctiſſimo ſummo ſacerdote noſtro epitimium definitum. *Libell. quorundam Epiſcop. paenitentium apud ſyno. gener. viij. actio.2.*

CAP. X.

De ſatisfactione, ſiue paenitentia, quae olim ſingulis peccatorum generibus erat praeſcripta, *vide in iij. parte de poenis peccatorum.*

De effectu paenitentiae. Tit. V.

CAP. I.

SAcro approbante concilio definimus, vt ita cruce ſignati ſe praeparent, quod in Kal. Iun. &c. timorem;& amorem ſemper habeant diuinum ante oculos, ne quid dicant, aut faciant, quod diuinam maieſtatem offendat. & ſi aliquando lapſi fuerint in peccatum, per veram paenitentiam mox reſurgant, gerentes humilitatem cordis,& corporis. *Innoc. iij. in conc gener.Later.cap.vlt.*

CAP. II.

Omne peccatum paenitentia, quae non niſi Dei gratia comitante proficit, omnino diluitur. nam Dominus primum Petrum reſpexit, & tunc Petrus ad lacrymas ſeſe conuertit. *Nicol.ad conſulta Bulgar.cap.16.*

CAP. III.

Quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem, & fragilitas humana poſt baptiſmi gratiam peccatorum ſordidatur illecebris, eademque peccata baptiſmatis iteratione nequaquam deleri poſſunt: neceſſe eſt, vt paenitentiae lamentis, & eleemoſynarum largitionibus, & ceteris bonorum operum executionibus, quam *Sapien.9.*

celerrime deleri procurentur. *Aquiſgranen. cap.* 114.

CAP. IV.

Magna pecrata, quae non deleuerimns per paenitentiam, compellent nos ſuſtinere aeternam vindictam. *Tullen. in epiſt. ad* Rotbertũ, *& alios in fin.*

CAP. V.

Vnuſquiſq. chriſtianus credat in Patrem & Fillum, & Spiritum ſanctnm, &c. Et quod eius dono in eeeleſia Chriſti per paenitentiam, & per ſacerdotale miniſterium inrunctanter peccatorum detur indulgentia. *Troſleia. c.* 15.

CAP. VI.

Hebdomada vna ante initium quadrageſimae ronfeſſiones ſacerdotibus dandae ſunt, &c. Et ſic ingredientes in beatae quadrageſimae tempus, mundis, & purificatis mentibus ad ſanctum paſcha procedant, & per paenitentiam ſe renonent, quae eſt ſecundus baptiſmus: ſicut enim baptiſmus peccata, ita paenitentia purgat. & quia poſt baptiſmnm peccator denno non poteſt baptizari, hoc medicamentum a Domino paenitentiae datum eſt, vt per eam vice baptiſmi, peccata poſt baptiſmnm diluantur. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap.* 36.

De poteſtate Sacerdotis, & de abſolutione. Tit. VI.

Vide lib. vi. tit. iv. quibus adde.

CAP. I.

AMen dico vobis, quaecumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in celo: & quaecumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in celo. *Chriſtus apud* Mat*thae. cap.* 18. *num.* 18.

CAP. II.

Inſufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum ſanctum: quornm remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis retenta ſunt. *Chriſtus apud* Ioan. *c.* 20. *num.* 23.

CAP. III.

Matt. 18. Ioan. 20. Quorum dimiſeritis peccata, dimittuntur eis, & qnorum alligaueritis, alligata erunt; id eſt, quibus eeeleſiam interdixeritis, niſi reconciliati per ſatisfactionem fuerint, ipſis & ianua regni caeleſtis clauſa erit. *Eutychian. epiſt. 2. ante med.*

CAP. IV.

De paenit. d. 1. c. 49. Multiplex miſericordia Dei ita lapſibus ſubuenit bnmanis, vt non ſolũ per baptiſmi gratiam, ſed etiam per paenitentiae medicinam ſpes vitae reparetur aeternae, vt qni regenerationis donum violaſſent, proprio ſe iudicio condemnantes, ad remiſſionem eriminum peruenirent: ſic dininae bonitatis praeſidiis ordinatis, vt indulgentia Dei niſi ſupplicationibus ſacerdotum nequeat obtineri. mediator enim Dei, & hominum Deus & homo Chriſtus Ieſus, hanc praepoſitis eccleſiae tradidit poteſtatem, vt & cõfitentibus ſatisfactionem paenitentiae darent, & eadem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad commnnionem ſacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui vtique operi inceſſabiliter ipſe Saluator interuenit, nec vmquam ab his abeſt, quae miniſtris ſuis exequenda commiſit, dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſaeculi: (Matt. 28.) vt ſi quid per ſeruitutem noſtram bono ordine, & grato impletur effectu, non ambigamus per Spiritum ſanctum nobis fuiſſe donatum. Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocumq. interceptus obſtaculo, a munere indulgentiae praeſentis exeiderit, & priuſquam ad cõſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana cõdirione finierit; quod manens in corpore non receperit, conſeqni exutus carne non poterit. Nec neceſſe eſt nobis eorum, qui ſic obierint, merita, actusq. diſcutere; cum Dominus Deus noſter, cnins iudicia neqneunt comprehendi, quod ſacerdotale miniſterium implere non potuit, ſuae iuſtitiae reſeruauerit, ita poteſtatem ſuam timeri volens, vt hic terror omnibus proſit, & quod quibuſdam tepidis, aut negligentibus accidit, nemo non metuat. multum enim vtile, ac neceſſarium eſt, vt peccatorum reatus ante vltimum diem ſacerdotali ſupplicatione ſoluatur. *Leo epiſt. 89. in princ. Capitul. lib. 5. cap. 55. Anſel. lib. 4. cap. 56. & lib. 11. cap. 11.* Caeſar. *lib. 15. cap. 12.*

CAP. V.

Notandnm, quod quolibet genere blaſphemantibus in Spiritum ſanctum, ſi reſipiſcant, & corrigant, & bic eis, & in futuro ſeculo remittatur: nec inde poſſit Domini nutare ſententia, quae circa tales vtique permanentes permanere dicta eſt, non circa non tales effectos. Quamdin in hoc manent, tales ſunt, qualibns non remittendum eſſe praefixum eſt: cum autem ab hoc receſſerint, non tales efficiuntur, qnalibus nõ remittendum eſſe praedictum eſt. Et ideo non talibus effectis poteſt & bic, & in futuro ſeculo iam remitti. alioquin, quod abſit, fruſtra videretur eccleſia huiuſmodi ſua reconciliatione ſuſcipere. *Gelaſ. ep. 3. poſt med.*

CAP. VI.

Si Epiſcopus ante damnati abſolutionem obitu rapiatur, correctum, aut paenitentem ſucceſſori licebit abſoluere. (11. q. 3. c. 40.) *Epau. c.* 28. Burch. *lib.* 11. *cap.* 30. Iuo *lib. 5. tit. 4. cap. 7. panor. & par.* 14. *cap.* 114. *decr.*

CAP. VII.

Ipſis, id eſt, ſacerdotibus proprie animarum curandarum ſollicitudo commiſſa eſt, &c. Ipſi ſunt eccleſiae decus, ipſi columnae firmiſſimae quibus in Chriſto fundatis innititur multitudo eredentium. Ipſi ianuae ciuitatis aeternae, per quas omnes, qui credunt, ingrediuntur ad Chriſtum. Ipſi ianitores, quibus datae ſunt claues regni caelorum;

ipſi

ipſi etiam diſpenſatores regiae domus, quorum arbitrio in aula regis aeterni diuiduntnr gradus, & officia ſingulorum. *Proſper lib. 2. de vita contemplatiua cap. 2. apud Pariſien. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. cap. 4.*

De Indulgentiis. Tit. VII.

CAP. I.

CVnctis fidelibus in remiſſionem peccatorum iniungimus, vt tantis cladibus ſe viriliter opponant, & contra eos (*loquitur de haereticis quibuſdam, qui atroces iniurias chriſtianis inferebant*) armis populum chriſtianum tueantur. Qui autem in vera paenitentia ibi deceſſerint, & peccatorum indulgentiam, & fructum mercedis aeternae ſe non dubitent percepturos. Nos etiam de miſericordia Dei, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli anctoritate confiſi, fidelibus Chriſtianis, qui contra eos arma ſuſceperint, & ad Epiſcoporum, ſeu aliorum Praelatorum conſilium, ad eos decertauerint expugnandos, biennium de paenitentia iniuncta relaxamus, aut ſi longiorem ibi moram habuerint, Epiſcoporum diſcretioni, quibus huius rei cura fuerit iniuncta, committimus, vt ad eorum arbitrium, ſecundum modum laboris, maior eis indulgentia tribuatur. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 27.*

CAP. II.

De haere. c. 13. Gregor ix. c. 2. eod. tit. in 4. col. Catholici, qni crucis aſſumpto charactere ad haereticorum exterminium ſe accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoq. priuilegio ſint muniti, quod accedentibus in terrae ſanctae ſubſidium conceditur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 3. in med.*

CAP. III.

De priui. c. 24. vt priuileg. Greg. ix. & cap. 7. eod. tit. in 4. col. Qnibuſdam regularibus ſedes Apoſtolica indulſit, vt his, qui eorum fraternitatem aſſumpſerint, tempore interdicti ſepultura eccleſiaſtica non negetur. Hoc autem de illis confratribus intelligimus, qni adhuc manentes in ſeculo eorum ordini ſunt oblati, &c. Ne ſi de quibuſlibet confratribus fuerit intellectum, diſſoluatur eccleſiaſtica diſciplina. Certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab Apoſtolica ſibi ſede conceſſam. *Innoc. iij. in conc. gen. cap. 57.*

CAP. IV.

De exceſſ. prael. c. 12. Greg. ix. c. vlt. eod tit. in 4. col. Iniungendo publicas paenitentias, concedēdo indulgentiarum litteras, Abbates aſſumunt ea, quae ſunt Epiſcopalis dignitatis. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 60.*

CAP. V.

De paeni. c. 14. Gregor ix. & c. 5. eod. tit in 4. col. Cnm ad ſuſtentationem fratrum, & egenorum ad tale confluentium hoſpitale, propriae non ſuppetant facultates, vniuerſitatē veſtram monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis a Deo vobis collatis, pias eleemoſynas, & grata eis caritatis ſubſidia erogetis, &c. Ad haec quia per indiſcretas, & ſuperfluas indulgentias, qnas quidam eccleſiarum Praelati facere non verentur, & claues eccleſiae contemnuntur, & paenitentialis ſatisfactio eneruatur; decernimus, vt cum dedicatur baſilica non extendatur indulgentia vltra annum, ſiue ab vno ſolo, ſiue a pluribus Epiſcopis dedicetur; ac deinde in anniuerſario dedicationis tempore, quadraginta dies de iniunctis paenitentijs indulta remiſſio non excedat. Hunc quoque dierum numerum, indulgentiarum litteras praecipimus moderari, quae pro quibuſlibet cauſſis aliquoties conceduntur; cum Romanus Pontifex, qni plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus moderamen conſueuerit obſeruare. *Innoc. iij. in conc. gen. Latr. c. 62.*

CAP. VI.

Qui perſonaliter non acceſſerint in ſubſidiū terrae ſanctae, competentem conferant numerum bellatorum cum expenſis ad triennium neceſſarijs ſecundum proprias facultates, in remiſſionem peccatorum ſuorum, &c. Huius remiſſionis volumus eſſe participes, non ſolum eos, qui naues proprias exhibent, ſed etiam illos, qni propter hoc opus naues ſtuduerint fabricare. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. in fin.*

CAP. VII.

Nos igitur omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate confiſi, ex illa, qnam nobis, licet indigne, Deus ligandi, atque ſoluendi contulit poteſtatem; omnibus, qui laborem proprijs perſonis ſubierint, & expenſis, plenam ſuorum peccaminū, de quibus liberaliter fuerint corde contriti, & confeſſi, veniam indulgemus: & in retributione iuſtorum ſalutis aeternae pollicemur augmentum. (*Loquitur de ijs, qui ad ſubſidium terrae ſanctae ſe conferunt.*) His autem, qui non in perſonis proprijs illuc acceſſerint, ſed in ſuis dumtaxat expenſis, iuxta facultatem, & qualitatem ſuam, viros idoneos deſtinarint, & illis ſimiliter, qni licet in alienis expenſis, in proprijs tamen perſonis acceſſerint, plenam ſuorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remiſſionis volumus, & concedimus eſſe participes, iuxta qualitatem ſubſidij, & deuotionis affectum, omnes, qui ad ſubuentionem ipſius terrae de bonis ſnis congrue miniſtrabunt, aut conſilium, & auxiliū impenderint opportunum. Omnibus etiam pie proficiſcentibus in hoc opere in communi vniuerſalis ſynodus omnium beneficiorum ſuorū ſuffragium impartitur, vt eis digne proficiat ad ſalutem. Amen. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. in fin.*

CAP. VIII.

Quicumqne pro ſola deuotione, non pro honoris, vel pecuniae adeptione ad liberandum eccleſiam Dei Hieruſalem profectus fuerit, iter illud pro omni paenitentia reputetur. *Vrban. ij. in conc. Claramon. cap. 2.*

CAP. IX.

Eis, qui ad Hieroſolymam proficiſcuntur ad chriſtianam gentẽ defendendum, & tyrannidem infidelium debellandam efficaciter auxilium ſuum praebuerint, ſuorum peccatorum remiſſionem concedimus, & domos, familias, atque omnia bona eorum in beati Petri, & Romanae Eccleſiae protectione, ſicut a domino noſtro Papa Vrbano ſtatutum fuit, ſuſcipimus. *Calliſt. ij. in concil. Roma. cap. 11.*

CAP. X.

Si qualitas, & paenitentis deuotio fuerit approbata, indulgentiae quoque remedio ſit vicina; quorum tamen reconciliatio non per illam impoſitionem manus, quae per inuocationem ſancti Spiritus fit, operatur; ſed per illam, qua paenitentiae fructus acquiritur, & ſanctae communionis reſtitutio perficitur. *Vigil. epiſt. 1. cap. 3.*

CAP. XI.

Abſolutionem peccatorum tuorum, ſicut rogaſti, auctoritate Principum Apoſtolorum Petri & Pauli fulti, quorum vice quamuis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus: ſi tamen bonis operibus inhaerendo, & commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris. *Greg. vij. epiſt. 34. Remed. Linconien.* Epiſc. *lib. 1.*

CAP. XII.

Quia in extremo videris poſitus, fraternã compaſſione ducti, auctoritate B. Petri Apoſtolorum Principis abſoluimus te a peccatis tuis, & Dominum pro te exoramus, vt interuentu beatorum Apoſtolorum inter electos aeternum merearis conſortium, &c. *Greg. vij.* * *Leodicen. Epiſc. epiſt. 61. lib. 2. regiſt.*

* *Leodien.*

CAP. XIII.

Vt Rodulphus regnum Teutonicorum regat, & defendat, quem Teutonici elegerunt ſibi in Regem, ad veſtram fidelitatem ex parte veſtra dono, largior, & concedo omnibus ſibi fideliter adhaerentibus abſolutionem omnium peccatorum, veſtramq. benedictionem in hac vita, & in futura, veſtra fretus fiducia largior, &c. *In excommunicat. contra Henric. ad Epiſcop. & Principes Theutonicos poſt conc.* Roman. *ann.* 7.

CAP. XIV.

Omnipotens Deus meritis beatae Mariae, celorum Reginae, per auctoritatem beati Petri Apoſtolorum Principis mihi valde indigno commiſſam, te, tuoſq. omnes ſocios, qui iuſtitiam amatis, & beati Petri ſedem diligitis, a cunctis peccatis abſoluat, & ad vitam aeternam perducat. *Gregor. vij. Vuelfoni duci epiſtula 14. lib. 6. regiſt.*

CAP. XV.

Auctoritate B. Petri Apoſtolorum Principis nobis valde indignis commiſſa, indulgentiam omnium peccatorum veſtrorum promittimus, & abſolutionem cum benedictione concedimus, &c. *Greg. vij. fratrib. monaſt. Mſatilien. epiſt. 15. lib. 6. regiſt.*

CAP. XVI.

Praecipiendo mandamus, vt eos, qui cum Roberto duce, & Michaele Conſtantinopolitano Imperatore transfretaturi ſunt, diligentiſſime, vt veſtrum officium exigit, moneatis condignam paenitentiam agere, & rectam fidem, ſicut decet Chriſtianos, circa illos ſeruare in omnibus actibus ſuis, timorem Dei, & amorem prae oculis habere, & in bonis operibus perſeuerare: ſicq. illos fulti noſtra auctoritate, immo beati Petri poteſtate a peccatis abſoluite. *Greg. vij. lib. 8. regiſt. epiſt. 6. Epiſcopis Apuliae & Calabriae.*

CAP. XVII.

Omnipotens Deus omnium rerum creator, & rector, omniumq. dignitatum ineffabilis diſpoſitor, qui dat ſalutem Regibus, meritis altiſſimae dominae genetricis Dei Mariae, omniumq. ſanctorum, auctoritate beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, nobis licet indignis, per eos qualicumque commiſſa, te, tuoſq. fideles in Chriſto ab omnibus peccatis abſoluat, detq. tibi victoriam de inimicis viſibilibus, & inuiſibilibus mentem tuam ſemper illuminet, & eius bonitatem, & humanam fragilitatem diligenter perſpiciendo, mundi gloriam deſpicias, & ad aeternam, beato Petro duce, peruenias. *Greg. vij. Alfonſo Hiſpaniarum Regi epiſt. 2. lib. 9. regiſt. in fin.*

CAP. XVIII.

Quoniam (*militibus templi*) facultates propriae non ſuppetunt, praeſentibus litteris exoro, quatenus inde ſubleuetur eorum inopia, populum a Deo vobis commiſſum, collectas facere moneatis. Quicumque de facultatibus a Deo ſibi collatis, in iſta ſecunda collecta ſe conſtituerint, eiſq. beneficium perſoluerint per annum, ſeptimam partem paenitentiae iniunctae, confiſi de beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli meritis, indulgemus. *Alex. iij. in epiſt. ad Ducem Venetorum poſt conc. Lateran. par. 44. cap. 5.*

De recipiendis peccatoribus, qui paenitentiam agere volunt. Tit. VIII.

Vide lib. xi. tit. vi. & vij.

CAP. I.

SI qui voluerint venire ad eccleſiam catholicam ex Nouatianis, quando venerint ad eccleſiam catholicam, placuit ſancto, & magno concilio, vt impoſitionem manus accipientes, ſic in clero permaneant. Haec autem prae omnibus eos ſcriptis conuenit profiteri, quod catholicae & apoſtolicae eccleſiae dogmata ſuſcipiant, & ſequantur: id eſt, & bigamis ſe communicare, & his, qui in perſecutio- 1.q.7.c.1.

ne

ne prolapſi ſunt, erga quos, & ſpatia conſtituta
ſunt, & tempora definita, ita vt eccleſiae ca-
tholicae, & apoſtolicae placita ſequantur in
omnibus. *Nicaen. cap. 8.*

CAP. II.

1. q. 7. c. De Baſilio Epiſcopo Ancyrano, & alijs re-
4. conue- uerſis ab haereſi Iconomachorum. *Vide ſynod.*
nientibus *Nicaen. ij. act. 2. & 3. in quibus hi omnes reci-*
piuntur.

CAP. III.

Ad hanc ſeſſionem venerunt, qui ceciderant
cum Photio Epiſcopi, presbyteri, diaconi, &
ſubdiaconi, & proferentes libellos paeniten-
tiae coram ſynodo recepti ſunt ab ea. *Synod.*
viij. CP. ſub Hadria. ij. act. 2. in fin.

CAP. IV.

De ſum. Si poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam
Trin. cap. prolapſus fuerit in peccatum, per veram pae-
1. Gregor. nitentiam ſemper poteſt reparari. *Innoc. iij. in*
ix. & in *conc. gen. Later. cap. 1.*
4. col.

CAP. V.

Si Epiſcopus, aut presbyter reuertentem
a peccato non ſuſcipit, ſed eiicit, deponatur;
Luc. 15. quod Chriſtum offendit, qui ait: Gaudium fit
in caelo ſuper vno peccatore paenitente. *Apoſt.*
cap. 52. refertur. vij. ſyn. act. 1.

CAP. VI.

d. 50. c. 14 Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias.
ponderet. Nos enim tempore indigemus, vt aliquid ma-
turius agamus: nec praecipitemus conſilia, &
opera noſtra; neque ordinem corrumpamus.
Sed ſi aliquis lapſus quocumque modo fue-
rit, non perdamus eum, ſed fraterno corripia-
Gala. 6. mus affectu. ſicut ait beatus Apoſtolus: Si
praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto;
vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi
in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne
& tu tenteris. alter alterius onera portate, &
ſic adimplebitis legem Chriſti. Porro ſanctus
Dauid de criminibus mortiferis egit paeni-
tentiam, & tamen in honore permanſit. Beatus
quoq. Petrus amariſſimas lacrymas fudit, quan
do Dominum negaſſe paenituit, ſed tamen
Ezech. 18 Apoſtolus permanſit. Et Dominus per prophe
tam peccantibus pollicetur, dicens. Peccator
in quacumque die conuerſus ingemuerit, om-
nium iniquitatum illius non recordabor am-
plius. Errant enim qui putant, Domini ſacer-
dotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pae-
nitentiam, Domino miniſtrare non poſſe, &
ſuis honoribus frui, ſi bonam deinceps vitam
duxerint: & ſuum ſacerdotium condigne cu-
ſtodierint; & ipſi, qui hoc putant, non ſolum
errant, ſed etiam contra traditas eccleſiae cla-
ues diſputare, & agere videntur, de quibus di-
Matth. 6. ctum eſt. Quaecumque ſolueritis in terra
erunt ſoluta, & in caelo, &c. Nos vero indubi-
tanter tam Domini ſacerdotes, quam reliquos
fideles, poſt dignam ſatisfactionem poſſe redi-
re ad honores credimus, teſtante Domino per
Hiere. 8. prophetam: Numquid, qui cadit, non adijciet,
vt reſurgat? & qui auerſus eſt, non reuertetur?
Ezech. 33 & alibi. Nolo (*inquit Dominus*) mortem pec-
catoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Et prophe-
ta Dauid paenitentiam agens dixit: Redde Pſal. 50
mihi laetitiam ſalutaris tui: & ſpiritu princi-
pali confirma me. Ipſe namque per paeniten-
tiam, & alios docuit, & ſacrificium Deo obtu-
lit, dans exemplum Doctoribus ſanctae eccle-
ſiae ſi lapſi fuerint, & condignam paenitētiam
geſſerint, vtrumque facere poſſe. docuit enim
quando dixit: Docebo iniquos vias tuas, & im
pij ad te conuertentur. Et ſacrificium Deo
pro ſe obtulit, dum dicebat: Sacrificium Deo
ſpiritus contribulatus. Videns enim propheta
ſcelera ſua mundata per paenitentiam, non
dubitauit praedicando, & Domino libando,
curare aliena. Lacrymarum ergo effuſio mo-
uet animi paſſionem, ſatisfactione autem im-
pleta auertitur animus ab ira, &c. Mundatur
ergo homo a peccato, & reſurgit gratia Dei
lapſus, & in priſtino manet officio, &c. Igno- Rom. c. 2.
ras quoniam benignitas Dei, ad paenitentiam
te adducit. *Calliſt. epiſt. 2. in fin. Burch. lib. 19.*
cap. 42. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 16. panor. & par.
6. cap. 48. decret.

CAP. VII.

Quis enim aut tolerare poſſit errantem, aut
non recipere corrigentem? Nam vt durum ar-
bitror conniuentiam prebere peccantibus, ita
impium iudico, manum negare conuerſis. *In-*
noc. epiſt. 26. in prin. ad Mileuit. concil.

CAP. VIII.

Orat eccleſia, vt lapſis paenitentiae reme-
dium conferatur. *Caeleſt. epiſt. 1. cap. 11.*

CAP. IX.

Agnouimus paenitentiam morientibus de- 26. q. 6. c.
negari, nec illorum deſiderijs annui, qui obi- 13.
tus ſui tempore, hoc animae ſuae cupiunt re-
medio ſubueniri. Horremus, fateor, tantae im-
pietatis aliquem reperiri, vt de Dei pietate
deſperet: quaſi non poſſit ad ſe quouis tempo-
re concurrenti ſuccurrere, & periclitantem
ſub onere peccatorum hominem, pondere, quo
ſe expediri deſiderat, liberare. Quid hoc, ro-
go, aliud eſt, quam morienti mortem addere,
eiuſque animam ſua credulitate, ne abſoluta
eſſe poſſit, occidere? cum Deus ad ſubuenien-
dum paratiſſimus, inuitus ad paenitentiam, ſic
promittat: Peccator, inquiens, quacumque Ezec. 33.
die conuerſus fuerit, peccata eius non imputa-
buntur ei. Et iterum: Nolo mortem pecca- ibid. & c.
toris, ſed tantum conuertatur, & viuat. Salutem 18.
ergo homini adimit, quiſquis mortis tempore
ſperatam paenitentiam denegarit: & deſperat
de clementia Dei, qui eum ad ſubueniendum
morienti ſufficere, vel in momento poſſe non
credit. Perdidiſſet latro praemium in cruce Luc. 23.
ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum vnius
horae paenitentia non iuuiſſet. cum eſſet in
poena paenituit, & per vnius ſermonis profeſ-
ſionem habitaculum paradiſi, Deo promitten-
te, promeruit. Vera erga ad Deum conuerſio
in vltimis poſitorum, mente potius eſt exiſti-
manda, quam tempore, Propheta hoc taliter Eſai. 30.
aſſerente: Cum conuerſus ingemueris, tunc apud. 70.

ſal-

ſaltus eris. Cum ergo ſit Dominus cordis inſpector, quouis tempore non eſt deneganda paenitentia poſtulanti, cum ille ſe obliget Iudiei, cui occulta omnia nouerit reuelari. *Caeleſt. epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliae cap. 2. Vorm. c. 80. Triburien. cap. 31. in fin. Rabanus. cap. 38. de paenitentia. Burchard. lib. 18. cap. 22. Iuo par. 15. cap. 44. decret. Anſelm. lib. 11. cap. 19. Tarrac. lib. 6. ca. 55.*

CAP. X.

Peccata, quae poſtea male agendo committuntur, poſſunt & paenitẽdo ſanari, ſicut etiam poſt baptiſmum fieri videmus. *Leo epiſt. 84. ad Aquilien. Epiſcop. poſt. med.*

CAP. XI.

de paeni. d. 1. c. 49. Multiplex miſericordia Dei ita lapſis ſubuenit humanis, vt non ſolum per baptiſmi gratiam, ſed etiam per paenitentiae medicinam ſpes vitae reparetur aeternae, &c. *Leo epiſt. 89. in prin. ad Theodorum Forouilien. Epiſcop. Capitul. lib. 5. cap. 55. Anſelm. lib. 4. cap. 56. & lib. 11. cap. 11.*

CAP. XII.

de paeni. d. 1. c. 62. Paenitentia, quae dilata eſt, cum ſtudioſius petita fuerit non negetur: vt quoquo modo ad indulgentiae medicinam anima vulnerata perueniat. *Leo epiſt. 90. cap. 8. ad Ruſti. Narbon. Epiſcop. Burch. lib. 19. cap. 123. Iuo par. 15. cap. 135. decret.*

CAP. XIII.

Enarratis, quod populus ille, qui propter chriſtianam religionem ad occidendum vos inſurrexerit, paenitentiam agere voluerit, & ſacerdotes illi, qui inter vos aduenae ſunt, hanc recipere recuſarunt: nunc autem requiritis, quid de his agendum ſit? Si quemadmodum aſſeritis, ſponte paenitentiam agere volunt, non ſunt prohibendi; ſed per omnia paenitentiae ſubmittendi; quam Epiſcopus, vel presbyter ordinatus ab illo conſiderauerit. nam non ſuſcipere paenitentes non eſt catholicorum, ſed Nouatianorum. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 78.*

CAP. XIV.

Multa de venia danda lapſis. *Cypria. & alij lib. 1. epiſt. 2. ad Cornel.*

CAP. XV.

Si ad tempus excommunicati clerici, quod adierunt coemeteria, & martyria haereticorum orationis, & ſanitatis cauſſa, paenituerint, & confeſſi fuerint peccata, recipiantur. *Laodic. cap. 9.*

CAP. XVI.

De conſe. d. 3. c. 96. Scenicis, & mimis, & alijs huiuſmodi perſonis, aut apoſtatis paenitentibus, & conuerſis ad Deum gratia, & reconciliatio non negetur. *Carth. cap. 46. G. Cartha. iij. cap. 35. L. Afric. 12. L.*

CAP. XVII.

d. 23. c. 2. Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur, ſi natura ſit prudens, &c. Quaerendum etiam ab eo, ſi paenitentibus reconciliatis communicet, &c. *Cartha. iv. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8. Iuo par. 5. cap. 61. decret.*

CAP. XVIII.

Sacerdos paenitentiam imploranti abſque perſonae acceptione, paenitentiae leges iniungat. *Carth. iv. cap. 74. Troſl. cap. 13.* *26. q. 7. c. 6.*

CAP. XIX.

Paenitentiam deſiderantibus, etiam clericis non negandam. *Arauſ. cap. 4.* *29. q. 6. c. 7. qui recedunt ſ. 1.*

CAP. XX.

Paenitentiae locus omnibus pateat, qui conuerſi errorem ſuum voluerint confiteri. *Andegau. cap. 13.*

CAP. XXI.

Ne vllus ſine remedio, aut ſpe veniae ab eccleſia repellatur, neue vlli, ſi aut paenituerit, aut ſe correxerit, ad veniam redeundi aditus obſtruatur; & ſi cuique forſitan diſcrimen mortis immineat, damnationis conſtitutae tempora relaxentur. Quod ſi aegrotum accepto viatico reualeſcere fortaſſe contingit, ſtatuti temporis ſpatia obſeruare conueniet. *Epau. cap. 36.*

CAP. XXII.

Si quis huiusmodi exceſſus *(vomitus eucharistiae)* digna paenitentiae ſatisfactione defluerit, poſt quinquennium licebit illum communioni priſtinae reformari, &c. *Tolet. xi. c. 11.*

CAP. XXIII.

In caena Domini paenitentes ad percipienda corporis, & ſanguinis dominici ſacramenta reconcilientur. *Cabilo. ſub Carolo. cap. 47. Capitul. lib. 7. cap. 68. in addit. Burch. lib. 5. cap. 20. Iuo par. 2. cap. 30. decret.* *De conſe. d. 2. c. 17.*

CAP. XXIV.

Ne cuilibet videatur onerosum, ſi ſacerdos poſt lapſum, digne paenitens ad priſtinos redeat honores. *Synod. Hibern. ſub Leone iij.*

CAP. XXV.

Nos talibus (*qui Epiſcopis mortẽ afferre audẽt*) ſi forte tandẽ aliquando, vel in vltimis ſuis reſipuerint, tamq. grauiũ admiſſorũ veniã corde tenus poſtulauerint, ne videamur eam, quae claudi non poteſt, ianuã pietatis Dei obſtruere velle, & de eius miſericordia aliquos, quod abſit, deſperare: immo vt ita dicatur, mortuis mortem addere, nequaquam paenitentiam denegari dicimus; cum Deum miſericordem, & ad ſubueniendum miſeris, ad benignitatis eius portum confugientibus paratiſſimum credamus inuitantẽ omnes ad paenitentiam, atque per prophetam clamantem: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. *Ezech. 18. & 33.* Quibus tamẽ paenitentiae modos, & tempora iuxta qualitatem peccati dicimus decernenda. *Troſl. cap. 13.*

CAP. XXVI.

Si vulneratus ad mortẽ quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus paenitentiam ex corde petierit, vel eſſe monachus quaeſierit, paenitentia eius ſuſcipiatur quidem, & viaticum ei pro miſeri-

cor-

cordia tribuatur, nullatenus tamen ſepeliatur. *Lemonicen: act.1. poſt canones concil. Bituricen.*

CAP. XXVII.

Gratum proculdubio,& per quam liberale apud Deum reſipiſcentes ſuſcipere. *Taraſ.act, 1.poſt prin.vij.ſyn.*

CAP. XXVIII.

Nouatus Romanae eccleſiae presbyter elatione quadam tumidus ſpem penitus lapſis ſalutis ademerat, etiamſi digne paenituiſſent. ex quo & princeps haereſeos extitit Nouatianorum,qui ab eccleſia ſeparati ſuperbo nomine ſemetipſos catharos, id eſt mundos,appellant,&c. contra quem Cornelius, & Cyprianus,&c. *Euſebi.lib.6.cap.33.Eccleſ.hiſtor.*

Non admittitur paenitentia illius, qui in peccato perſeuerat. Tit. IX.

CAP. I.

de paeni. d.5.c.6. FAlſas paenitentias dicimus, quae non ſecundum auctoritatem ſanctorum patrum, pro qualitate criminum imponuntur. ideoque quicumque miles,& negotiator, vel alicui officio deditus,quod ſine peccato exerceri non poſſit,cura grauiori irretitus,ad paenitentiam venerit, vel qui bona alterius iniuſte detinet, vel qui odium in corde gerit: recognoſcat ſe veram paenitentiam non poſſe peragere, per quam ad aeternam vitam valeat peruenire; niſi vel derelinquat negotium, vel officium deſerat,& odium ex corde dimittat; bona, quae iniuſte abſtulit,reſtituat;arma deponat, vlteriusque non ferat,niſi conſilio religioſorum Epiſcoporum pro defendenda iuſtitia. Ne tamen deſperet, quidquid boni poterit facere, hortamur, vt faciat; vt omnipotens Deus cor illius illuſtret ad paenitentiam. *Greg. vij. in ſyn.Rom.iv.c.6.Tarrac. lib.5.c.50. & Paenit. Rom.tit.9.cap.14.*

CAP. II.

Admonemus omnes,qui aeternae damnationis poenas euadere,& verae beatitudinis gloriam cupiunt intrare, vt a falſis ſibi caueant paenitentiis.ſicut enim falſum baptiſma non lauat originale peccatum,ita poſt baptiſmum falſa paenitentia non delet nefas commiſſum. Ideoque valde neceſſarium eſt, vt qui ſe aliquod graue crimen commiſiſſe cognoſcit, animam ſuam prudentibus, & religioſis viris cōmittat, vt per veram paenitentiam certam peccatorum ſuorum conſequatur veniam. Haec enim eſt vera paenitentia, vt poſt commiſſum alicuius grauioris criminis, vt pote meditati homicidij,& ſponte commiſſi,ſeu periurij pro cupiditate honoris, aut pecuniae facti, vel aliorum his ſimilium, ita ſe vnuſquiſque ad Dominum conuertat, & relictis omnibus iniquitatibus ſuis,deinde in fructibus bonae operationis permaneat: ſic enim Dominus per Prophetam docet: Si conuerſus fuerit impius ab omnibus iniquitatibus ſuis, & cuſtodierit vniuerſa mandata mea,vita viuet, & non morietur. *Ezec.18.* In quibus verbis manifeſte datur intelligi,quoniam qui aliena bona diripuit, & ea cum poſſit reddere,vel emendare noluerit,vel qui huiuſmodi negotiationibus,aut officijs implicitus fuerit,quae ſine fraude, ſine falſitate, ſine inuidia,ſine deceptione fratrum exercere non poſſit,nec ad Dominum conuerſus, nec de perpetratis facinoribus veram paenitentiam facere credendus eſt. Vnde inter omnia vos hortamur, atque monemus, vt in accipiendis paenitentijs non ad illos curratis, in quibus nec religioſa vita, nec eſt conſulendi ſcientia, qui animas hominum magis ad interitum, quam ad ſalutem ducunt,teſte veritate,quae ait: Si caecus caecum ducat, ambo in foueam cadunt; *Mat. 15.* ſed ad eos,qui religione, & ſcripturarum doctrina inſtructi viam veritatis, & ſalutis vobis oſtendere valeant. *Greg.vij.in conc. Rom.ann.7.cap.5.*

CAP. III.

Ne aliquis laicus alterius ſibi haereditates vſurpet. Quod ſiquis fecerit,nec reus ſatiſfecerit, nullus ſacerdos eum ad paenitentiam interim admittat. Similiter & alium quemlibet,niſi perfectam confeſſionem fecerit.verbi gratia,vt ſi perpetrato homicidio manſerit in adulterio,vel huiuſmodi ad perfectam paenitentiam minime recepi debere decretum eſt. *Vrban. ij. in concil.Claramont. cap. 21 & 22.*

CAP. IV.

Inter cetera vnum eſt, quod ſanctam maxime perturbat eccleſiam,falſae videlicet paenitentiae. *de paeni. d.5.c.vlt.* Confratres noſtros,& presbyteros admonemus,ne falſis paenitentijs laicorum animas decipi,& in infernum pertrahi patiantur. Falſam autem paenitentiam eſſe conſtat, cum ſpretis pluribus de ſolo vno paenitentia agitur,aut cum ſic agitur de vno, vt non diſcedatur de alio. Vnde ſcriptū eſt: Qui totam legem *Iacob.2.* obſeruauerit, offendit autem in vno,factus eſt omnium reus;ſcilicet quantū ad vitam aeternam; ſicut enim ſi peccatis eſſet omnibus inuolutus,ita ſi in vno tantum maneat, aeternae vitae ianuam non intrabit. Falſa etiam fit paenitentia, cum paenitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit; quod ſine peccatis agi nulla ratione praeualet,aut ſi odium in corde geſtetur,aut ſi * offenſio cuilibet non ſatisfaciat,aut ſi offendenti offenſus non indulgeat, aut ſi arma quis contra iuſtitiam gerat. *Vrban.ij.in ſynod.apud Melfian. c.vlt.Innoc. ij.in ſynod. Rom.cap.16.al.22. Caeſar. lib.5.c. 14.Paenit.Rom.tit.9.cap.15.*

* offenſo ſ.

CAP. V

Nihil prodeſt homini ieiunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate reuocetur,& ab obtrectationibus lingua cohibeatur. *Pius epiſt.1.ante fin.* *de paenit d.3.c.21. de conſe. d.5.c.23.*

CAP.

CAP. VI.

24.q 2.c, 2. Legatur, ex quo eſt religio chriſtiana, vel certe detur exemplum in eccleſia Dei a quibuſlibet Pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolis, ab ipſo denique Saluatore, veniam, niſi corrigentibus ſe fuiſſe conceſſam. Auditum tamen ſub iſto celo, nec legitur omnino, nec dicitur, quod eorum voce depromitur: Date nobis veniam, dum tamen nos in errore duremus. *Gelaſ. in commonitorio ad Fauſtum poſt princip. Caeſar. lib. 14. cap. 30. Tarracon. lib. 5. c. 68. Iuo epiſt. 41. ad Vdonem Dapiferum.*

CAP. VII.

Illud autem nimis eſt impudens, quod Acacium veniam poſtulaſſe confingunt, & nos extitiſſe difficiles, &c. Certe proteratur iudicium, quando miſerit, quando veniam poſtularit, correctionemq. ſuam nobis promiſerit exhibendam: niſi forte hunc animum geſſit, quem ſucceſſores eius habere perſpicimus, vt tamen, ſi veniam poſtularet, ſic ſibi vellet impendi, vt nihilominus in errore perſiſteret: vbi vtique non tam a nobis recipi videretur, quam nos potius in ſuam traduceret prauitatem. Quem reatum ſe confeſſuros afferunt ante certamen? Si reatus eſt, vtique corrigendus eſt. ſi corrigendum non putant, fallaciter ſe reatum perhibent profiteri, niſi quod eſt infelicius, cum & fatentur reatum, & non aeſtimant corrigendum. Illud quoque me ridere libuit, quod ait, ſi neceſſe fuerit, veniam poſtulare: exiſtimans nimirum, tunc ſe peccati veniam neceſſario poſtulare, ſi ei concedamus, ne peccare deſiſtat; immo etiam, quod abſit, cum eodem conſentiamus nos quoque peccare, Neſcio inter quae mundi prodigia haec vox poſſit admitti. Remitti culpa de praeterito poteſt, correctione ſine dubio conſequente. nam ſi deinceps ſinitur manſura peruerſitas, non eſt benignitas remittentis, ſed conſentientis aſſenſio. *Gelaſ. in commonitor. ad Fauſtum. ante fin.*

CAP. VIII.

De paeni. d. 3. c. 6. paenitentia, in fin. Si dicunt pauci temporis paenitentiam contra peccatum debere ſufficere; vt iterum liceat ad peccatum redire. recte eos paſtoris primi percutit ſententia, qui ait: Contigit il-
2. Pet. 2, lis illud veri prouerbij; Canis reuerſus ad ſuũ vomitum, & ſus lota in volutabro luti. magna eſt enim contra peccatum virtus paenitentiae; ſed ſi quis in eadem paenitentia perſeuerat. *Greg. lib. 9. epiſt. 39. ad Theoctiſtam, ante fin.*

CAP. IX.

Presbyter, diaconus, & ſubdiaconus vxorem, vel concubinam habentes, niſi illis omnino dimiſſis, dignam paenitentiam agant, ſacris altaribus penitus adminiſtrare deſiſtant. *Gregor. vij. lib. 2. regiſtr. epiſt. 62. al. 63.*

CAP. X.

Hoc ſummopere vos cauere oportet, aliosq. monere debetis, quia ſi quis in homicidium, adulterium, periurium, vel aliquod huiuſmodi lapſus in aliquo talium criminum permanſerit, aut negotiationi, quae vix agi ſine peccato poteſt, operam dederit, vel arma militaria portauerit, excepta ſi pro tuenda iuſtitia ſua, vel Domini, vel amici, ſeu etiam pauperum, nec non pro defendendis eccleſijs, nec tamen ſine religioſorum virorum conſilio ſumpſerit, qui aeternae ſalutis conſilium dare ſapienter nouerunt; aut aliena bona iniuſte poſſederit, aut in odium proximi ſui exarſerit, verae paenitentiae fructum facere nullatenus poteſt. Infructuoſam enim paenitentiam dicimus, quae ita accipitur, vt in eadem culpa, vel ſimili deteriori, vel parum minori permaneatur. Vnde quis quis digne vult paenitere, neceſſe eſt, vt ad fidei recurrat originem, & quod in baptiſmo promiſit, diabolo ſcilicet, pompisq. illius abrenuntiare, & in Deum credere, videlicet recta de eo ſentiendo, mandatis ipſius obedire, ſollicitus ſit vigilanter cuſtodire. Quicumque ergo taliter paenituerit, quoniam aliter ſimulatio dici poteſt, non paenitentia, illi peccatorum ſuorum remiſſionem Apoſtolica freti poteſtate largimur, & inſuper aeternae beatitudinis gaudia omnipotentis Dei miſericordia confiſi promittimus. *Greg. vij. lib. 7. regiſt. epiſt. 10. poſt princip.*

CAP. XI.

Eius, qui iniuſte ablata reſtituere non vult, non admittitur paenitentia. *Troſlei. c. 7.*

CAP. XII.

Qui ſui fratris vxorem accepit, non prius admittetur, quam ab ea receſſerit. *Baſil. ad Amphiloc. cap. 23.*

CAP. XIII.

Viduam, quae in viduarũ numerum relata eſt, hoc eſt quae ab eccleſia in diaconatu ſuſcepta eſt, cenſuit Apoſtolus, nubentem deſpici. Viro autem viduo nulla eſt res impoſita, ſed digamorum eis paena ſufficit. Porro vidua ſexaginta annos nata, ſi rurſus cum viro habitare voluerit, boni communione non dignabitur, donec ab impuritatis perturbatione ceſſauerit. Sed ſi ante ſexaginta annos eam in numerum retulerimus, noſtra eſt, non mulieris culpa. *Baſil. ad Amphiloch. c. 24.*

CAP. XIV.

Haec omnia ſcribimus, vt paenitentiae eorum fructus probetur. Non enim hoc omnino tempore iudicamus, ſed modum paenitentiae attendimus. Quod ſi qui a proprijs moribus non facile auellantur, & carnis voluptatibus potius, quam Deo ſeruire voluerint, vitamq. ex euangelio inſtitutam, non admittant, nulla eſt nobis cum illis communis ratio. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 83. vide cap. 74.*

CAP. XV.

Quia inueni quod ſuo malo curam adhibens (*loquitur de quadam muliere, quae excommunicata fuerat*) vult communicare, fac, ea ita ſe comparet, vt iniuriam primum deponat.

ponat. *Theophil. Epiſcop. Alexandr. epiſtul. ad Menam Epiſcop.*

Tempus, & modus paenitentiae plerumq. conſtituitur arbitrio ſacerdotis. Tit. X.

CAP. I.

SEruata diſcretione peccantium, non eadẽ cuncti, qui lapſi ſunt, lance penſentur. *Felix iij. in ſynod. cap.* 1.

CAP. II.

Presbyteram, diaconam, nonam, aut monacham, vel etiam ſpiritalem commatrem nullus ſibi praeſumat nefario coniugio copulare, &c. Si autem hi, qui coniuncti ſunt, admoniti declinauerint, & ab alterutrum fuerint diuiſi, paenitentiae ſubmittantur, vt ſacerdos loci prouiderit. *Syno. Rom. ſub Zachar. cap. 5. vid. Greg. ij. in ſyn. Rom.*

CAP. III.

Vt conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione nullus praeſumat in coniugio copulare, &c. Et ſi inclinatus, diuiſuſque fuerit ab illicita copula, paenitentiae ſubdatur, vt ſacerdos loci conſiderauerit. *Syno. Rom. ſub Zachar. cap. 6. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap. 38. vide Gregor. ij. in ſyno. Rom.* Iuo *par. 9. cap. 21. decr.*

CAP. IV.

Feminae, quae habitum religioſum, aut velamen obtentu religioſitatis ſuſceperunt, cum eſſent viri potentes, deinceps viro ſociari non permittantur; ſed eligentes monaſteria regulariter viuant, aut in domibus ſuſceptum habitum caſte obſeruent. Contra aute turpes iuuentae prouidentiae Epiſcopi emendentur.

Leon. addit. [Secundum culparũ, vel peccatorum differentiam paenitentia moderetur, vt ipſarum in coenobijs doctrina, & inſtitutio ad ſimilitudinem virorum maneat monaſteriorum: quia quamuis in ſexu diſpares ſint, in humilitate ſine differentia concordant. Syn. *Rom. ſub* Euge. *ij. & Leon iv. cap. 29.*

CAP. V.

De conſe. d. 3. c. 17. De paenitentibus, qui ſiue ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus paenitentiam gerunt, ſi nulla interueniat aegritudo, quinta feria ante paſcha eis remittendum, Romanae eccleſiae conſuetudo demonſtrat. Ceterum de pondere aeſtimando delictorum, ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confeſſionem paenitentis, & ad fletus, atq. lacrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. Sane ſi quis in aegritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus paſchae relaxandũ, ne de ſaeculo abſque communione diſcedat. *Innoc. epiſt. 1. cap. 7. Capit. lib. 5. cap. 67. Raban. cap. 35. paenit.* Burch. *lib. 18. cap. 18. Iuo par. 15. cap. 40. decret. Anſel. lib. 11. cap. 26. Caeſarauguſt. lib. 15. cap. 27. Tarraconen. lib. 4. cap. 36.*

CAP. VI.

Qui inter eos, a quibus fuerant captiuati, immolatitijs cibis aſſeruntur eſſe polluti, paenitentiae ſatisfactione purgentur, quae non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione penſanda eſt. *Leo epiſt. 77. cap. 5. ad Nicetam Epiſcop. Aquileien.*

CAP. VII.

Qui ad iterandum baptiſmum, vel metu coacti ſunt, vel errore traducti, & nunc ſe contra catholicae fidei ſacramentum egiſſe cognoſcunt, ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in ſocietatem noſtram non, niſi per paenitentiae remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus, communionis recipiant vnitatem. *26. q. 7. c. 2.*
[Temporis paenitudinis habita moderatione tuo conſtituenda iudicio, prout conuerſorum animos perſpexeris eſſe deuolutos: pariter etiam habens ſenilis aetatis intuitum, & periculorum quorumq. aut aegritudinis reſpiciens neceſſitates, in quibus, ſi quis ita grauiter vrgeatur, vt dum adhuc paenitet, de ſalute ipſius deſperetur, oportet ei per ſacerdotalem ſollicitudinem communionis gratia ſubueniri. *Leo epiſt. 77. cap. 6. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. Capitul. lib. 5. cap. 68. & lib. 7. cap. 21. Burchard. lib. 4. cap. 48. Iuo par. 1. cap. 242. decret.*

CAP. VIII.

Modus huius paenitentiae (*loquitur de paenitentia diaconi ſacrificantis*) in Epiſcoporum ſit arbitrio, vt ſecundum conuerſationem paenitentium, poſſint & extendere tardantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus. *Ancyr. cap. 2. Burch. lib. 5. cap. 41. Iuo par. 2. cap. 50. decret. vid. Ancyr. cap. 5. 7. 9.* *d. 50. presbyteros. c. 32.*

CAP. IX.

Qui diuerſis criminibus peccant, & accedentes ad orationem confeſſione, & paenitentia, conuerſionem a malis operantur: pro qualitate peccati, tempore paenitentiae dato, propter miſericordiam, & bonitatem Dei admittantur ad communionem. *Laodic. c. 2. Burch. lib. 19. c. 41. Iuo par. 15. cap. 56. decret.* *26. q. 7. his qui c. 4.*

CAP. X.

Paenitentibus iuxta peccatorum differentiam, Epiſcoporum iudicio, paenitentiae tempora decernantur. *Carth. cap. 43. G. Carth. iij. cap. 31. Afric. cap. 10. L. Troſl. cap. 13. Raban. cap. 35. de paenit. Capitul. lib. 7. cap. 30. Burch. lib. 19. cap. 40. Iuo par. 15. cap. 3 decret. Caeſarauguſt. lib. 15. cap. 46. & Paenit. Rom. tit. 9. cap. 9.* *26. q. 7. c. 5.*

CAP. XI.

Negligentiores paenitentes tardius reconcilientur. *Carth. iv. cap. 75. Burch. lib. 19. cap. 38. Iuo par. 15. cap. 7. Capitul. lib. 5. cap. 74.* *26. q. 7. ſacerdos. c. 6*

CAP. XII.

Qui paenitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum ſacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, &c. accipiat pae- *26. q. 6. c. 8. Is, qui paenitentiam.*

paenitentiam, &c. Si ſuperuixerit, ſubdatur ſtatutis paenitentiae legibus, quamdiu ſacerdos, qui paenitentiā dedit, probauerit. *Carth. iv. cap. 76. vid. Carth. iij. c. 34. Capitul. lib. 5. cap. 75. Burchar. lib. 18. cap. 10. Iuo par. 15. cap. 8. decret.*

CAP. XIII.

Placuit, vt quicumque conuerſus ab haereticis, dixerit, ſe apud eos paenitentiam accipere; vnuſquiſque catholicus Epiſcopus requirat vbi, & ob quam cauſſam apud eoſdem haereticos paenitentiam ſuſceperit, vt cum documentis certis hoc ipſum approbauerit, ſibi pro qualitate peccati, ſicut eidem Epiſcopo catholico viſum fuerit, tempus paenitentiae, vel reconciliationis decernat. *Mileuit. cap. 23.*

CAP. XIV.

Paenitentiae locus omnibus pateat, qui conuerſi errorem ſuum voluerint confiteri: quibus perſpecta qualitate peccati ſecundum Epiſcopi aeſtimationem erit venia largienda. *Andegauen. cap. 13.*

CAP. XV.

Qui poteſtatem ſoluendi, & ligandi a Deo acceperunt, conſiderare oportet peccati qualitatem, & peccatoris ad conuerſionem promptitudinem, & ita reconcilians medicinam proferat aegritudini. *Trul. cap. 102.*

CAP. XVI.

Epiſcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi aſcribant, vt iuxta modum peccati paenitentibus abſtinentia indicetur, quoniam varie ab aliquibus ſacerdotibus, & indiſcrete haec iudicia proferuntur. Ideo neceſſarium videbatur nobis, vt cum omnes Epiſcopi ad ſacrum palatium congregati fuerint, ab eis edoceri, cuius antiquorum liber paenitentialis potiſſimum ſit ſequendus. *Turon. ſub Carolo cap. 22.*

CAP. XVII.

Quia Apoſtolo teſte, non eſt perſonarum ac-
Rom. 2. ceptio apud Deum, & in omnibus iudicijs ca-
Epheſ. 6. uenda eſt, multo magis in hoc paenitentiae iu-
Coloſ. 3. dicio praecaueri debet, vt nullus ſacerdotum
Act. 10. vmquam, aut gratia, aut odio alicuius perſonae ſecus iudicet, quam quod in canonibus ſacris inuenerit, aut quod illi ſecundum ſacrarum ſcripturarum auctoritatem, & eccleſiaſticam conſuetudinem rectius viſum fuerit. Si ergo medici, qui corporibus medicinam inferre conantur, nequaquam propter perſonae cuiuslibet acceptionem, his, quos ſanare cupiūt, cauterio, aut ferro, aut duris alijs quibuſlibet rebus parcunt; multo magis id ipſum his obſeruandum eſt, qui non corporum, ſed animarum medici exiſtunt. neque enim penſanda eſt paenitentia quantitate temporis, ſed ardore mentis, & mortificatione corporis. Cor au-
Pſal. 10. tem contritum, & humiliatum Deus non ſpernit. *Cabil. ſub Carolo. cap. 34. Capit. lib. 7. cap. 59. & 60. in addit. Burch. lib. 19. c. 59. Iuo par. 15. cap. 73. decret.*

CAP. XVIII.

Per ſingulas parochias eas feſtiuitates populus obſeruare ſtudeat, quas proprius eorum Epiſcopus venerari praedicauerit, ita vt neque illas negligat, quas ſacerdotes colere monuerint: neq. inani ſuperſtitione eas celebrare praeſumant, quae nequaquam ſunt obſeruandae. Si vero aliqui inuenti fuerint, qui ſacerdotibus obtemperare noluerint, per miniſtros Reipublicae deſtringantur, & ſatisfactionem paenitentiae, quam presbyteri impoſuerint, ſubire cogantur. *Ticinen. cap. vlt.*

CAP. XIX.

Epiſcopi ſecundum qualitatem, & quantitatem peccatorum abſque acceptione perſonarum rapacibus, & his ſimilibus vitijs nominacis, & conuictis paenitentiae leges iniungant, inſpecta diſcretione, & qualitate, prout cuique ad ſalutem viderint expedire, &c *ſynod. Piſten. cap. 2.*

CAP. XX.

Paenitentibus ſecundum differentiam peccatorum ſacerdotis arbitrio paenitentiae decernantur. Debet itaque ſacerdos in paenitencia danda ſingulorum cauſſas ſingulatim conſiderare, originem quoque, modumque culparum, & affectus, gemituſque delinquentium diligenter examinare, manifeſteque cognoſcere; temporum etiam, & perſonarum, locorum quoque, & aetatum qualitates inſpicere, vt etiam pro conſideratione locorum, aetatum, vel temporum, ſeu pro qualitate delictorum, aut gemitum vniuſcuiuſque delinquentis, a ſacris regulis oculos non reflectat. *Vormitien. cap. 25.*

CAP. XXI.

De homicidijs non ſponte commiſſis prior quidem definitio poſt ſeptennem paenitentiam perfectionem conſequi praecipit: ſecunda vero quinquennij tempus replere. Modus autem huius paenitentiae in Epiſcoporum ſit arbitrio, vt ſecundum conuerſationem paenitentium, poſſint, & extendere tardantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus. *Triburien. cap. 52.*

CAP. XXII.

Homicidijs paenitentiae modos, & tempora iuxta qualitatem peccati dicimus decernenda. *Troſl. cap. 13.*

De modo imponendi paenitentiam. Tit. XI.

CAP. I.

DE pondere aeſtimando delictorum ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confeſſionem paenitentis, & ad fletus, atque lacrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. *Innoc. epiſt.*

De conſe. d. 3. c. 17. de paenitentibus.

epiſt.1.cap.7. Capitul. lib.5.cap. 67. Tarrac. lib.4 cap.36.

CAP. II.

26.q.7.c.6. Saeerdos paenitentiam imploranti abſque perſonae aeceptione, paeniteutiae leges iniungat. *Carthag.iv.eap.74.L. vide Laodi cap.2. Capitul.lib.5 cap.73.Burch.lib.19.cap.35.Iuo par.15.cap.6.deer.*

CAP. III.

Diſt.50.c.63. Paenitentes tempore, quo paenitentiam petunt, impoſitionem mannum, & cilieium ſuper caput a ſaeerdote, ſicut vbique eonſtitutũ eſt, conſequantur. Si autem comas non depoſuerint, aut veſtimenta non murauerint, abijciantur, & niſi digne paenituerint, non recipiantur. Iuuenibus etiam paenitentia non facile committenda eſt propter aetatis fragilitatem. viaticum tamen omnibus iu morte poſitis nou negandum. *Agathen.cap.15.Burc. lib.19 cap.27. Iuo var.15. cap.17. decret. Capit. lib.5.cap.58. & lib.7.cap.310.*

CAP. IV.

Comperimus per quaſdam Hiſpaniarum eccleſias uon ſecundum eanonem, ſed faediſſime pro ſuis peccatis homines agere paenitentiam; vt quotiens peccare libuerit, totiens a presbyteris ſe reeonciliari expoſtulent. &c. Iubemus, vt ſecundum formam eanonum antiquorum detur paenitentia: hoc eſt, vt prius eum, quem ſui paenitet facti, a communione ſuſpenſum faciat inter reliquos paenitẽtes ad manus impoſitionem crebro recurrere: expleto autem ſatisfactionis tempore, ſicuti ſacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni reſtituat. Qui vero ad propria vitia, vel infra paenitentiae tempus, vel poſt reconciliationem relabuntur, ſecundum priorum canonũ ſeueritatem damnentur. *Tolet.iy.cap.11.*

CAP. V.

Quicumque ab Epiſcopo, vel presbytero ſanus, vel infirmus paenitentiam poſtulat, id ante omnia Epiſcopus ſeruet, & presbyter, vt ſi vir eſt, ſiue ſanus, ſiue infirmus prius eum tondeat, aut in ciuere & cilicio habitum mutare faciat, & ſic paenitentiam ei tradat. Si vero mulier fuerit, non aeeipiat paenitentiam, niſi prius velata fuerit, aut mutauerit habitum. ſaepius enim laicis cum feminis tribuendo deſidioſe paenitentiam, ad lamentanda rurſus facinora poſt acceptam paenitentiam relabuntur. *Tolet.iy cap.12.*

CAP. VI.

Cum iuxta antiquae inſtitutionis edictum; plus erga corrigendos agere debeat beneuolentia, quam ſeueritas, plus cohortatio, quam commotio, plus caritas, quam poteſtas, &c. Quotieſcumque quilibet ex ſubditis corrigendus eſt, aut publica debet a ſacerdote diſciplina curari, aut ſi aliter rectoribus placet, duorum, vel trium fratrum ſpiritualium teſtimonio peculiariter adhibito, & modus criminis agnoſcatur, & modus paenitentiae irrogetur. ita tamen vt ſi exilio, vel retruſione dignum eum eſſe cognouerit, aut quid aliud peculiare decreuerit, modus paenitentiae, quã coram tribus fratribus ſacerdos tranſgreſſori indixerit, ſpeciali debeat eius, qui ſententiam protulit, manus propriae ſubſcriptione notari. ſic fiet, vt nec tranſgreſſores ſine teſtimonio exe dia vitae ſuae incurrant, nec rectores accuſatos ſe de quorumlibet intetemptionibus erubeſcant. *Tolet xi.cap.7.*

CAP. VII.

Hoc in omni paenitentia non ſolum laicali, ſed etiam ſacerdotali ſollerter eſt intuendum, quanto quis tempore in delictis remaneat: qua eruditione imbutus, quali impugnatur paſſione, vel aetate; qualiter compulſus eſt peccare, granitate, aut neceſſitate. Omnipotens etenim Deus, qui corda hominum nouit, diuerſisq. gentibus, quas creauit, diuerſas naturas indidit, non aequali lance paenitudinis pondera peccaminum penſabit: vt eſt illud propheticum: Non enim in ſerris triturabitur gith, nec rota plauſtri ſuper cyminum circuibit: ſed in virga excutietur gith, & cyminum in baculo; panis autem comminuetur. *Eſai. 28.* *Syno.Hibern.tempore Leonis iy.*

CAP. VIII.

Multi, quod ſine dolore dicendum non eſt, in paenitentia non tam peccati remiſſionem, quam temporis conſtituti expectant expletionem. Et ſi carnium, & vini vſus eis interdictus eſt; mutata non voluntate, ſed eiuſdem cibi, aut potus perceptione, in tantum delicijs ſuis indulgent, vt delicioſius his interdictis, aliorum ciborum, vel potionum appetitu viuere cognoſcantur. Spiritalis autem abſtinentia eſt, quae in paenitentibus vigere potiſſimum debet, & quorumdam ciborum, ac potionum perceptiones, & deſiderium fugere debet. Ille, inquam, ille magis parſimoniae ſeruire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolum quarundam rerum perceptiones, ſed delectationes corporis interdicit. *Cabilon. ſub Carolo. cap.35. Capitul. lib.7. cap.61. in additio. Burch.lib.19. cap.140. Iuo par.15. cap. 156. decre.*

CAP. IX.

Modus paenitentiae peccata ſua confitentibus aut per antiquorum canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarum auctoritatem, aut per eccleſiaſticam conſuetudinem imponi debet: repudiatis, ac penitus eliminatis libellis, quos paenitentiales vocant, quorum ſunt certi errores, incerti auctores, de quibus recte dici poteſt: Mortificabãt animas, *Ezec.13.* quae non moriuntur, & viuificabant animas, quae non viuebant. Qui aũ pro peccatis grauibus leues quoſdã & inuſitatos imponunt paenitentiae modos, cõſuunt puluillos ſecundum propheticũ ſermonẽ ſub omni cubito manus, & *Ibid.* faciũt ceruicalia ſub capite vniuerſae aetatis

ad capiendas animas. *Cabilon. ſub Carolo cap. 38. Maguntin. ſub* Rabano *cap. 31. Capitul. lib. 7. cap. 64. in addit. Burchar. lib. 19. cap. 28. Iuo par. 15. cap. 46. decr. Paenit. Roma. tit. 9. cap. 11.*

C A P. X.

Vt diſcretio ſeruanda ſit inter paenitentes, qui publice, & abſconſe paenitere debent. *Remen. cap. 31.*

C A P. X I.

Quoniam multi ſacerdotum partim incuria, partim ignorantia modum paenitentiae reatum ſuum confitentibus ſecus, quam iura canonica decernant, imponunt; vtentes ſcilicet quibuſdam codicillis contra canonicam auctoritatem ſcriptis, quos paenitentiales vocant; & ob id non vulnera peccatorum curant, ſed potius fouentes palpant, incidentes *Ezec. 13.* in illud propheticum. Vae qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ad decipiendas animas. Omnibus nobis ſalubriter in commune viſum eſt, vt vnuſquiſque Epiſcoporum in ſua parochia eoſdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inuentos igni tradat, ne per eos vlterius ſacerdotes imperiti homines decipiant. Sacerdotes porro, qui aut muneris, aut amoris, aut timoris, aut certe fauoris cauſſa tempora, modūque paenitentiae ad libitum paenitentium indicunt: audiant quid Dominus per Ezechielem prophetam terribiliter dicat. Haec di- *Ibid.* cit Dominus Deus: Quia locuti eſtis vana, & vidiſtis mendacium, ecce ego ad vos, ait Dominus Deus, & erit manus mea ſuper prophetas, qui vident vana, & diuinant mendacium, &c. Presbyteri etiam imperiti ſollerti ſtudio ab Epiſcopis ſuis inſtruendi ſunt, qualiter & confitentium peccata diſcrete inquirere, eiſq. congruum modum ſecundum canonicam auctoritatem paenitentiae nouerint imponere. Quoniam hactenus eorum incuria, & ignorantia, multorum flagitia remanſerunt impunita; & hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non eſt. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. cap. 32. vide Cabilon ſub Carolo cap. 38.*

C A P. X I I.

Cum miſeria humana, multifarijs fragilitatis ſuae exceſſibus, creatoris ſui incomparabilem dulcedinem ſaepiſſime ad amaritudinem prouocet; tunc grauius, ſceleratiusq. in eum delinquit, quando contra naturam peccat, &c. Proinde omnibus nobis valde neceſſarium viſum eſt, vt quidam ſacerdotes, qui hoc vitium aliter, quam ſacri canones ſanciant, non ad ſalutem, ſed ad deceptionem animarū puniunt, corrigantur, & inſtruantur, vt codicibus paenitentialibus prorſus abdicatis, per quos multi inani ſpe, & promiſſione decepti ſunt, & decipiuntur: ab hinc patratores iam nefandiſſimi, Deoq. deteſtabilis vitij, ſecundum iudicium canonicum, quod in Ancyritano concilio ſub titulo ſexto decimo cōtinetur, iudicentur. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. c. 34.*

C A P. X I I I.

Ab infirmis in mortis articulo poſitis, per *26. q. 7. c. 6.* presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, nō tamen illis imponenda quantitas paenitentiae, ſed innoteſcenda; & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarū ſtudijs, pondus paenitentiae ſubleuandum: vt ſi forte migrauerint, ne obligati excommunicatione, alieni ex conſortio * bene fiant. ** veniae* a quo periculo ſi diuinitus erepti conualuerint, paenitentiae modū a ſuo confeſſore impoſitum diligenter obſeruent. Magun *ſub* Raban. *c. 26. Burch. lib. 18. c. 14. Iuo par. 15. c. 36. decr. Caeſar. lib. 15. c. 25. Paenit. Roma. tit. 9. c. 7.*

C A P. X I V.

Modus, tempusq. paenitentiae peccata ſua confitentibus, aut per antiquorum canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarum auctoritatem, aut per eccleſiaſticam conſuetudinem imponi debet a ſacerdotibus. nam qui pro peccatis grauibus leues quoſdam, & inuſitatos imponunt paenitentiae modos, conſuunt puluillos, ſecūdum propheticum ſermonem; ſub omni cubito manus, & faciunt cer- *Ezec. 13.* uicalia ſub capite vniuerſae aetatis ad capiendas animas. ſed diſcretio ſeruanda eſt inter paenitentes, qui publice, & qui abſconſe paenitere debeant. nam qui publice peccat, oportet, vt publica multetur paenitentia, & ſecundum ordinem canonum pro merito ſuo, & excommunicetur & reconcilietur. Paenitentes vero tam expletionem conſtituti temporis, quam facinoris remiſſionem deſiderent, nec eis ſufficiat, ſi a quarumdam rerum perceptionibus abſtineant, ni ſe etiam a noxijs delectationibus ſubtrahant; declinantes autem a malo, faciant bonum, inquirant pacem, ac ſequan *Pſal. 33.* tur illam. *Magunt. ſub* Raba. *c. 31. Cabilo. ſub Carolo cap. 38. Capitul. lib. 7. cap. 64. in addit.* Burch. lib. *19. cap. 28. Iuo par. 15. cap. 40. decr. Paenit. Roma. tit. 9. cap. 11.*

C A P. X V.

Nemo Comitum, aut quiſquam ex iudiciaria poteſtate, poſt quartam feriam, quae caput ieiunij nominatur, in qua omnes paenitentes manus impoſitionem ad vacandum ſolummodo paenitentiae, & diuinis officijs accipiunt, placitum, aut * mallum tenere prae- ** hoc eſt iudiciū.* ſumant. *Melden. cap. 70.*

C A P. X V I.

Quoniam hoc eſt vniuerſale feſtum creationis, &c. *(loquitur de paſchate)* recte habuerit, ſi hodierno die non ſolum eos, qui ex regeneratione per lauacri gratiam trāſmutati ſunt, adducamus, ſed eos etiam, qui per paenitentiam, & confeſſionem a mortuis operibus ad viuentem viam aſcendunt, ad viuentem ſpem tanquam manu deducamus, a qua per peccatum alienati ſunt. Neque vero paruum opus eſt, ea, quae de ijs dicenda ſunt, in recto & probato iudicio diſpenſare, &c. Vt ſit autē arte aliqua procedens propoſitae queſtionis methodus,

modus, tem ita tractabimus: Tria ſunt, quae in anima noſtra conſiderantur ſecundum primam diuiſionem; ratio, concupiſcentia & ira. In ijs ſunt & recte facta eorum, qui ea virtute viuunt; & delicta, caſusq. eorum, qui ad vitium dilabuntur. Quamobrem oportet eum, qui aegrotanti animae parti conuenientem medelam eſt adhibiturus, prius quidem conſiderare, in quonam conſiſtit affectio, deinde ſic laboranti conuenientem medelam applicare, ne propter medicae diſciplinae ignorantiam, alia quidem ſit pars, quae aegrotat; alia vero, cui eſt adhibita medela, &c. Trifariam ergo, vt diximus, diuiſa proprietate motionum animae; in rationem, concupiſcentiam, & iram: rationis quidem compotis animae partis eſt perfectum, & ex virtute recte ſe gerens officium, pia de Deo exiſtimatio; boni & mali diſcernens ſcientia, & quae habet veram, & non confuſam de rerum ſubiectarum natura opinionem; quid eſt quidem in ijs, quae ſunt, expetendum, quid vero abhorrendum, & abijciendum: Et rurſus ex contrario, quod in ea parte eſt vitium omnino conſiderabitur, quando circa res quidem diuinas fuerit impietas; nullum autem circa id, quod vere honeſtum eſt, iudicium; peruerſa autem, & corrupta de rerum natura exiſtimatio, vt lucem tenebras ducat, & tenebras lucem, vt dicit ſcriptura. Concupiſcentis autem partis motus eſt ex virtute, ſi ad id, quod eſt re vera concupiſcendum, & vere pulcrum, & honeſtum erigatur deſiderium; & ſi qua eſt in nobis amatoria facultas, & affectio, tota in illo verſetur; vt credamus nihil aliud eſſe ſua natura expetendum praeter virtutem, & naturam, quae virtutem irrigat. Huius autem partis declinatio eſt, & peccatum, quando cupiditatem tranſtulerit ad inanem, quae non poteſt conſiſtere, gloriam, vel ad florem, qui colorate corporum ſuperficiei eſt illitus. vnde exiſtit libido, gloriae cupiditas, ambitio, & auaritia, & cetera huiuſmodi, quae ab hoc vitij genere dependent. Animoſae autem, ſeu iraſcentis partis recta, & ex virtute actio eſt, mali odium, & bellum cum animi perturbationibus, & ad fortitudinem in eo eſſe confirmatam animam, vt ea non pertimeſcat, quae multis terribilia videntur, ſed vſque ad ſanguinem peccato reſiſtat: mortis autem minas, & grauia ſupplicia contemnat, & a rebus iucundiſſimis diſiunctione, & omnibus, vt ſemel dicam, quae propter aliquam conſuetudinem, & anticipatam opinionem, multos in voluptate detinent, ſit ſuperior, pro fide, & virtute decertans. Huius autem partis prolapſiones omnibus apertae ſunt, inuidia, odium, ira, conuitia, certamina, contentioſae, & vltionis appetentes affectiones; quae acceptae iniuriae recordationem longe extendunt, & multos ad caedem, & ſanguinem incitant. dum enim non inueniret ſtulta, & inerudita ratio, quo modo armis ſuis vtiliter vteretur, ferri aciem in ſe conuertit, eaque arma, quae nobis a Deo data ſunt, ei, qui male vtitur, exitium afferunt. His itaque hoc modo diſtinctis, quaecumque quidem peccata ratione praedictam animae partem attingunt, eſſe grauiora a patribus iudicata ſunt, & maiori, ac ſufficientiori, & laborioſiori conuerſione digna; quemadmodum ſi quis fidem in Chriſtum negauit, vel ad Iudaiſmum, vel idolorum cultum, vel Manichaeiſmum, vel etiam aliquod aliud impietatis genus deſciuiſſe viſus ſit. *Greg. Niſſen. ad Latoium. in princ.*

Vide Leon. epiſt. 77. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. & Turonen. ſub Carolo cap. 22. tit. Tempus paenitentiae praeſcribitur arbitrio ſacerdotis. cap. qui ad iterandum. & cap. Epiſcopis. Andegauen. cap. 13. eod. tit. cap. Paenitentiae. Cabilon. ſub Carolo cap. 34. eod. tit. cap. quia Apoſtolo. Remen. cap. 12. tit. de confeſſione. cap. ventilata.

Paenitentia non ſuſcipiatur ab haeretico ſacerdote. Tit. XII.

CAP. I.

PAenitentia, & communio a nemine, niſi a catholico ſuſcipiatur. quod ſi nullus adſit catholicus presbyter; rectius eſt ſine viſibili communione perſiſtere, & inuiſibiliter Domino communicare, quam eam ab haeretico ſumendo a Deo ſeparari. *Beneuentan. ſub Victore ij.*

De paenitentia publica. Tit. XIII.

CAP. I.

OMnes, quos diuinae leges mortuos appellant, ſubmonendos eſſe ab accuſatione Epiſcoporum, & publicae paenitentiae ſubmittendos iudicamus. *Pelag. ij. epiſt. 3. in princ. Anſel. lib. 3. c. 59.* *3. q. 5. c. 6. canonica.*

CAP. II.

Cuius paenitentis publicum, & vulgatum crimen eſt, quod totam eccleſiam mouerit, ante abſidem ei manus imponatur. *Carthag. c. 43. G. Carthag. iy. c. 32. L. Afric. c. 10. & 50. L. Capitul. lib. 5. c. 53. & lib. 7. cap. 30. Burch. lib. 19. cap. 40. Raban. c. 35. de paenit. Iuo par. 15. cap. 4. Anſel. lib. 11. cap. 20. Caeſar. lib. 15. cap. 46. Paenit. Rom. tit. 9. cap. 9.* *26. q. 6. c. vlt.*

CAP. III.

Qui publico crimine conuicti ſunt rei, publice iudicentur, & publicam paenitentiam agant ſecundum canones. *Arelaten. ſub Carolo cap. 26.*

CAP. IV.

Paenitentiam agere iuxta antiquam canonum conſtitutionem in pleriſque locis ab vſu receſſit, &c. A domino Imperatore impetretur adiutorium, qualiter ſi quis publice peccat, publica mulctetur paenitentia; & ſecundum ordinem canonum pro merito ſuo excommunicetur, & reconcilietur. *Cabilonen. ſub Carolo cap. 25. Capitul. lib. 7. cap. 49. item additis.*

CAP. V.

Illos ab his officijs remouendos iudicamus, qui propter reatum ſuum publica paenitentia ſunt mulctati; videlicet vt nec alios de ſacri fontis baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum ſancti Spiritus donum aliorum patroni coram Pontificibus exiſtant, donec per dignam paenitentiae ſatisfactionem reconciliationem mereantur. nec immerito; quoniam quos & lex diuina a caſtris militaribus; ne ruina ſint populi, & auctoritas canonica ab eccleſiarum ſequeſtrant liminibus; multo magis a memoratis peragendis officijs, vſque ad tempus paenitentiae per actum, dignamq. perceptam reconciliationem, huiuſcemodi, vt iam dictum eſt, merito ſunt excludendi. *Pariſ ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. cap. 54.*

CAP. VI.

Sacra docet auctoritas, vt publice peccantes publicae paenitentiae ſubijciantur. *Ticinen. cap. 11.*

CAP. VII.

Si quis fidelis libertate notabilis aliquo crimine, aut infamia deputatur, vtatur iure, iuramento ſe excuſare. Si vero tanto, taliq. crimine publicatur, vt criminoſus a populo ſuſpicetur, & propterea ſuperiuretur; aut confiteatur, & paeniteat, aut Epiſcopo, vel ſuo miſſo diſcutiente, &c. caute examinetur. *Tribur. cap. 22.*

Presbyter non poteſt reconciliare paenitentem iniuſſu Epiſcopi. Tit. XIV.

Vide libro quarto tit. lxxxix. & libro ſexto tit. xlij.

Non ordinentur, qui publicam paenitentiam egerunt. Tit. XV.

Vide lib. xxvij. De Sacramento Ordinis.

Ne paenitentes matrimonium contrahant. Tit. XVI.

CAP. I.

De his vero non incongrue dilectio tua Apoſtolicam Sedem credidit conſulendam, qui acta paenitentia, tanquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & ad volutabra redeuntes, & militiae cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, & inhibitos denuo appetiuere concubitus. Quorum profeſſam incontinentiam generati poſt abſolutionem filij prodiderunt, &c. Sacrae myſteriorum celebritati, quamuis non mereantur, interſint; a Dominicae autem menſae conuiuio ſegregentur, &c. Quam formam & circa mulieres, quae ſe poſt paenitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, ſeruandam eſſe cenſemus. *Syric. epiſt. 1. cap. 5 Burch. lib. 19, cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decret. Tarrac. lib. 6. cap. 28.* 33. q. 2. c. 12.

CAP. II.

In adoleſcentia conſtitutus, ſi vrgente, aut metu mortis, aut captiuitatis periculo paenitentiam geſſit, & poſtea timens lapſum incontinentiae iuuenilis, copulam vxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur feciſſe venialem, ſi praeter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam conſtituimus, ſed quid ſit tolerabilius aeſtimamus. Nam ſecundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui paenitētiam geſſit, quam caſtitas perſeuerans & mentis, & corporis. *Leo epiſt. 90. cap. 11. ad Ruſti. Narbon. Epiſc. Tolet. vi cap. 8.* 33. q. 2. c. vlti.

CAP. III.

Paenitentes, quae defuncto viro alijs nubere praeſumpſerint, vel ſuſpecta, vel interdicta familiaritate ſe cum extraneo iunxerint: cum eodem ab eccleſiae liminibus arceantur. Hoc etiam de viro in paenitentia poſito placuit obſeruari. *Arelat. ij. cap. 21.*

CAP. IV.

Si qua virgo propria voluntate, abiecta laicali veſte, deuotarum more induta, caſtitatem ſeruare promiſerit; vel ſi quis hominū vtriuſque ſexus paenitentiae benedictionem expetēdo a ſacerdote perceperit, ad terrena connubia ſponte tranſierit, &c. vtriq. ab eccleſiae liminibus expulſi, ita ab omnium catholicorum communione ſint ſeparati, vt nulla prorſus eis, vel colloquij conſolatio ſit relicta. *Barcin. ij. cap. 4.*

CAP. V.

Antiqui, & ſanctiſſimi eſt patris ſententia Papae Leonis, vt is, qui in aetate adoleſcentiae poſitus, dum mortis formidat caſum, peruenerit ad paenitentiae remedium, ſi coniugatus, & forte fuerit incontinens, ne poſtea adulterij incurrat lapſum, redeat ad priſtinū coniugium, quo vſq. poſſit adipiſci tēporis maturitate continentiae ſtatum. Quod nos ſicut de

viris,

viris; ita de feminis aequo modo cenſemus, non quidem hoc generaliter, & canonice praeceptum, ſed conſtat a nobis pro humana fragilitate indultum, ea dumtaxat ratione, vt ſi is, qui paenitentiae non eſt legibus deditus, ante ab hac vita deceſſerit, quam ex conſenſu alter ad continentiam eat, vnde fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxoris tranſire amplexus. Si autem illius vita extiterit ſuperſtes, qui non accepit benedictionem paenitentis, nubat, ſi ſe continere non poteſt, & alterius conſortio fruatur vxoris. Quod de vtroque ſexu pari modo a nobis manifeſtum eſt, decretum eſſe: ita videlicet, vt in his omnibus ſacerdotis ordinatio expectetur, vt iuxta quod aetatem aptam proſpexerit paenitentiae, abſolutionis, vel diſtrictionis tribuat legem. *Toletan. vij. cap. 8. Leo epiſt. 90. cap. 11. ad Ruſti.* Narbon. *Caeſar. lib. 15. cap. 79.*

CAP. VI.

36. q. 2. c. 10. ſi autem. Poſt peractam publicam paenitentiam (*loquitur de raptore, & de muliere rapta*) ſi aetas, & incontinentia exegerit legitimo, & ex vtriſque partibus placito coniugio ſocientur. nam in his non regulam conſtituimus, ſed vt verbis magni Leonis vtamur, quid ſit tolerabilius, aeſtimamus. Quod ſi vnus ex cõiugatis obierit; is, qui publicam paenitentiam egit, & ſuperſtes extiterit, iterare coniugium non praeſumat, niſi forte Epiſcopus praeuiderit aliquam concedere indulgentiam, vt grauiorem poſſit amouere offenſam. *Melden. cap. 65.*

De paenitentibus qui e viuis excedunt. Tit. XVII.

CAP. I.

26. q. 6. c. 9. DE his (*paenitentibus*) qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua, regulariſque ſeruabitur, ita vt ſi quis egreditur e corpore, vltimo, & neceſſario viatico minime priuetur. Quod ſi deſperatus, & conſecutus communionem, oblationiſq. particeps factus iterum conualuerit, ſit inter eos, qui communionem orationis tantummodo conſequuntur. Generaliter autem omni cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communionis gratiam tribui, Epiſcopus probabiliter ex oblatione dare debebit. *Nicaen. cap. 12. Triburien. cap. 31. Mar. Brac. cap. 82. Burch. lib. 18. c. 6. Iuo par. 15. cap. 31. decr. Anſel. lib. 11. cap. 22.*

CAP. II.

De paenit. d. 1. c. 49. Si aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocumq. interceptus obſtaculo a munere indulgentiae praeſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana condicione finierit, quod manens in corpore non receperit, cõſequi exſutus carne non poterit. Nec neceſſe eſt nobis eorũ, qui ſic obierint merita, actuſq. diſcutere, cum Dominus Deus noſter, cuius iudicia nequeunt comprehendi, quod ſacerdotale miniſterium implere non potuit, ſuae iuſtitiae reſeruauerit; ita poteſtatem ſuam timeri volens, vt hic terror omnibus proſit, & quod quibuſdam tepidis, aut negligentibus accidit, nemo non metuat. *Leo epiſt. 99. ante med.*

CAP. III.

De his, qui in paenitentia poſiti vitam exceſſerunt, placuit, nullum communione vacuum debere dimitti; ſed pro eo quod honorauit paenitentiam, oblatio illius recipiatur. *Arelat. ij. cap. 12. Raban. c. 36. de paenit.*

CAP. IV.

Si quis in periculo conſtitutus petierit ſe reconciliare diuinis myſterijs Epiſcopo abſente, presbyter petat ab Epiſcopo, & ita ex eius renunciatione reconciliet. *Carthag. cap. 7. G. Carth. ij. cap. 4. L. vide Tribur. c. 31. in fin. Burch. lib. 18. c. 13. Iuo par. 15. c. 2. decret. Caeſar. lib. 15. cap. 24.* 26. q. 6. c. 5. Aurelius.

CAP. V.

Praesbyter ſine voluntate Epiſcopi non reconciliet paenitentem, niſi neceſſitas cogat, abſente Epiſcopo. *Carthag. cap. 44. G. Carth. iij. cap. 31. 32. L. Afri. cap. 10. L. Raban. c. 35. de paenit. Burch. lib. 19. cap. 40 & 70. Iuo par. 15. cap. 4. & 84. decr. Caeſar. lib. 15. c. 46.* 26. q. 6. c. 14.

CAP. VI.

Paenitentes, qui attente leges paenitentiae exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, vbi eis ſubueniri non poſſit; memoria eorum, & orationibus, & oblationibus commendetur. *Carthag. iv. cap. 79. L. Capitul. lib. 5. cap. 77. Iuo par. 15. c. 11. decr. Caeſar. lib. 15. cap. 33.* 26. q. 7. ſacerdos. 2. 6 in fin.

CAP. VII.

Mortuos paenitentes eccleſiae afferant, & ſepeliant. *Carthag. iv. c. 81. Iuo par. 15. c. 12. decr. Caeſar. lib. 15. c. 33.* 26. q. 7. c. 6 p. 1.

CAP. VIII.

Qui recedunt de corpore paenitentia accepta, placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eos communicare, quod morientis ſufficit * conſolationi ſecundum definitiones patrum, qui huiuſmodi cõmunionem, congruenter viaticum nominauerunt. Quod ſi ſuperuixerint, ſtent in ordine paenitentium, vt oſtenſis neceſſarijs paenitentiae fructibus, legitimam communionem cum recõciliatoria manus impoſitione recipiant. *Arauſic. cap. 3. Raban. cap. 36. de paenit. Burch. lib. 18. cap. 17. Iuo par. 15. cap. 39. decr.* 26 q 6. c. 7. * reconciliationi

CAP. IX.

Qui paenitentia accepta in bono vitae curſu ſatisfactoria compunctione viuentes ſine communione inopinato nonnumquam tranſitu, in agris, aut in itineribus praeueniuntur, oblationem recipiendam, & eorum funera, ac deinceps memoriã, eccleſiaſtico affectu proſequẽdam: quia nefas eſt, eorũ cõmemorationes

excludi a ſalutaribus ſacris, qui ad eadem ſacra fideli affectu contendentes, dum ſe diutius reos ſtatuunt, & indignos ſalutiferis myſterijs iudicant, ac dum purgatiores reſtitui deſiderant, abſque ſacramentorum viatico intercipiantur, quibus fortaſſe nec abſolutiſſimam recõciliationem ſacerdos denegandam putaſſet. *Vaſen.cap.2.*

CAP. X.

Qui paenitentiam in mortis agit periculo, nõ diutine a recõciliationis gratia differẽdus eſt: ſed ſi praecincto mortis vrgeatur periculo, paenitẽtia per manus impoſitionẽ accepta, ſtatim ei reconciliatio adhibenda eſt; ne prius ab humanis rebus aeger abſcedat, quam donũ reconciliationis accipiat. Sicq. ſuperſtitibus quodammodo doloris videatur eſſe perpetui, ſi praeciſum ab eccleſiae membris eum, qui vtique reconciliationem non meruerit, raptum a a praeſenti vita mors naturae ſubduxerit.

26.q.6.c.10. Vnde iuxta Papae Leonis edictum: [His, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia praeſidium paenitentiae ex more reconciliationis implorant, nec ſatisfactio intercidenda eſt, nec reconciliatio deneganda; quia in miſericordia Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire. De his autem, qui accepta paenitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita deceſſerint, quamquam diuerſitas praeceptorum de hoc capitulo habeatur, illorum tamen nobis ſententia placuit, qui multiplici numero de huiuſmodi humanius decreuerunt; vt & memoria talium in eccleſijs commendetur, & oblatio pro eorum delicto a presbyteris recipiatur. *Tolet. xi.cap.12. Leo epiſt.89. ad Theodorum Foroiulien. Capit.lib.5.c.65.*

CAP. XI.

26.q.6.c.6. & c.9. debet. Si quis de corpore exiens, nouiſſimum, & neceſſarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur. Quod ſi in deſperatione poſitus, poſt perceptam communionem iterum ſanus fuerit factus, tantum in oratione particeps ſit, nam non accipiat ſacramentum, donec conſtitutum paenitentiae impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis ſunt, & deſiderant accipere ſacramentum, cum conſideratione, & probatione Epiſcopi accipere debent. *Mart.Bracaren. cap.83. Nicaen. cap.12. Triburien.cap.31. Burch.lib. 18.cap.6. Iuo par.15.cap.31. decret. Anſel. lib.11.cap.22.*

Vide Innocen. epiſt.1.c.7. tit. Tempus paenitentiae praeſcribitur arbitrio ſacerdotis. & Caeleſt.epiſt.2.c.2.tit. De recipiendis peccatoribus, qui paenitentiam agere volunt.

Qui morbo oppreſſus obmutuit, paenitentiam accipere poteſt, ſi ſignificationem dedit ſuae voluntatis. Tit. XVIII.

CAP. I.

SI aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus a munere indulgentiae praeſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana cõditione finierit, quod manens in corpore nõ receperit, conſequi exutus carne nõ poterit, &c. *de paenit. d.1. cap. multiplex 49.* Nec actio illis paenitentiae, nec communionis gratia denegetur, ſi eam etiam, amiſſo vocis officio, per indicium integri ſenſus quaerere comprobentur. Quod ſi aliqua aegritudine ita fuerint aggrauati, vt quod paulo ante poſcebant, ſub praeſentia ſacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia eis fidelium circumſtantiũ prodeſſe debebunt, vt ſimul & paenitentiae, & reconciliationis beneficium cõſequantur, ſeruata tamen regula canonum paternorum circa eorum perſonas, qui in Deum a fide diſcedendo peccarunt. *26.q.6.c.10. his qui.* *Leo epiſt.89 ad Theodor. Foroiulien. Epiſc. Anſel.lib.4. cap.56. & lib.11. cap.11. Capitul. lib.5. cap.55. Caeſar. lib.15. cap.12. Tarrac.lib.4.cap.38.*

CAP. II.

Qui paenitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum ſacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in freneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat paenitentiam; & ſi continuo creditur moriturus, recõcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius euchariſtia. Si ſuperuixerit, admoneatur a ſupradictis teſtibus petitioni ſuae ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis paenitentiae legibus, quamdiu ſacerdos, qui paenitentiam dedit, probauerit. *26.q.6.c. qui.c.8.* *Carthag.iv. cap.76. Capitul.lib.5.cap. 75. Burch. lib.18. cap. 10. Iuo par. 15. cap.8. decr. Anſel.lib.11.cap.16.*

CAP. III.

26. q. 6. qui recedunt c.7. in fin. Subito obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt baptizari, aut paenitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis praeteritae teſtimonium aliorum verbis habet, aut praeſentis in ſuo nutu. *Arauſ. cap.12. Burch.lib.4. cap.38. Iuo par.1. cap.232. decr.*

Varia de paenitentibus aegrotis. Tit. XIX.

CAP. I.

26 q.6.c. 10 de paenit d.1. c.49 multiplex. HIs, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia praeſidium paenitentiae, & mox reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec recõciliatio denegãda; quia miſericordiae Dei nec mẽ-

ſuras

ſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quē nullas patitur veniae moras conuer-
Eſai. 30. apud 70. ſio, dicēte ſpiritu Dei per prophetam: Cũ conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. *Leo ep. 89. ad Theodor. Foroiul Epiſcop. in medio. Capitul. lib. 5. cap. 55. Burch. lib. 18. cap. 4. Iuo par. 15. cap. 29. decr. Anſel. lib. 4. cap. 56. & lib. 11. cap. 11. Tarraconen lib. 4. cap. 38. & lib. 5. cap. 37. Caeſar. lib. 15. cap. 12.*

CAP. II.

Paenitentes, qui in infirmitate ſunt, viaticum accipiant. *Carth. iv. cap. 77.*

CAP. III.

Paenitentes, qui in infirmitate viaticum eu-
26. q. 6. Is, qui c. 8. in fin. chariſtiae acceperint, non ſe credant abſolutos ſine manus impoſitione, ſi ſuperuixerint. *Cartha. iv. cap. 78. Burch. lib. 18. cap. 23. Iuo par. 15. cap. 10. decret. Capitul. lib. 5. cap. 54. & 76.*

CAP. IV.

d. 50. Is vero cap. 56. al. 57 Qui aegritudinis languore depreſſus paenitentiae benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſtea reconualeſcens, caput paenitentiae in eccleſia publice non ſubdiderit, ſi prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum. *Gerund. cap. 9.*

CAP. V.

De his, qui in infirmitatibus poſcũt paenitẽtiam, & a ſacerdote accipiunt, ſi poſtea conualuerint vitam paenitentium peragant, excepta manus impoſitione, ſegregati a communione, quamdiu probabilem ſacerdos eorum approbauerit vitam. *Barcino. cap. 8.*

CAP. VI.

Plerumque hi, quibus miſeratio Domini etiam nolentibus ſubuenit, beneficijs Dei videtur eſſe ingrati, &c. Multos ſaepe aſpeximus in ſalute poſitos, vltimum deſiderantes paenitentiae fructum, rurſus propter aegritudinem nullam curam ſuae ſalutis habere: tamen fratres miſericordia moti eis vltimum viaticum tribuiſſe, ne ſine fructu paenitentiae viderentur tranſire e ſaeculo: ſed poſtquam conualuerunt, tonſurae ſuae venerabile ſignum expellunt, atque habitum religionis abijciunt, dicentes ſe non petiſſe paenitentiam, neque ei conſenſiſſe, &c. Sicut baptiſma, quod neſcientibus paruulis ſine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur: ita paenitentiae donum, quod neſcientibus illabitur, abſque impugnantia violationis, hi qui illud acceperint, obſeruabunt. Si quis qualibet modo paenitentiam accipiens, hoc violauerit ſynodale inſtitutum, vt transgreſſor paternis regulis feriatur. Sed non ita ſtatuentes ſacerdotes, vt paſſim, & licenter donum paenitentiae non paenitentibus audeant prorogare, abſoluimus: ſed hos, qui qualibet forte paenitentiam ſuſceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdotes tamen, qui non ſentienti, neque paenitenti auſu temerario paenitentiam dederint, neque ſe exhortatu eius, qui paenitentiam accipit, vel manuum indicijs, vel quibuſlibet alijs euidentibus ſignificationibus inuitatum fuiſſe probauerit, vnius anni excommunicationis ſententiae ſubiacebit. *Tolet. xij. cap. 2. vid. Tolet. xiij. cap. 9. vbi hic canon confirmatur.*

De his, qui poſt paenitentiam ad priſtinos mores redeunt. Tit. XX.

CAP. I.

DE his, qui acta paenitentia, tamquam *33. q. 2. c. 12.*
canes ac ſues ad vomitus priſtinos, & volutabra redeuntes, & militiae cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, & inhibitos denuo appetiuere concubitus; quorum profeſſam incontinentiam, generati poſt abſolutionem filij prodiderunt; de quibus, quia ſuffugium non habent paenitendi, id duximus decernendum, vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur, ſacris myſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint; a dominicae autem menſae conuiuio ſegregentur, vt hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & aliis exemplũ tribuant, quatenus ab obſcaenis cupiditatibus retrahantur; quibus tamen quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum caeperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. Quam formam, & circa mulieres, quae ſe poſt paenitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, ſeruandam eſſe cenſemus. *Syric. epiſt. 1. cap. 5. Burchard. lib. 19. cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decret. Anſelm. lib. 11. cap. 143. Tarraconen. lib. 6. cap. 28.*

CAP. II.

Paenitenti vtilius eſt etiam diſpendia pati, *de paenit. d. 5. c. 3.*
quam periculis negotiationis obſtringi; &c. Contrarium eſt omnino eccleſiaſticis regulis poſt paenitentiae actionẽ redire ad militiam ſaecularem. Cum Apoſtolus dicat: Nemo mi- *2. Tim. 2.*
litans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus. Vnde non eſt liber a laqueis diaboli, qui ſe militiae mundanae voluerit implicare. *Leo epiſtul. 90. cap. 9. & 10. ad Ruſti. Narbon. Epiſcop. Raban. cap. 40. de paenit. Burchar. lib 19. cap. 66. Iuo par. 15. cap. 80. decret. Tarrac. lib. 5. cap. 19.*

CAP. III.

Magna eſt contra peccatum virtus paenitentiae, ſed ſi quis in eadem paenitentia perſeueret. nam ſcriptum eſt: Qui perſeuerauerit *Mat. 24.*
vſque in finem, his ſaluus erit. Hinc rurſum *Eccle. 34.*
ſcriptum eſt: Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio eius? Mortuum quippe eſt omne opus peruerſum, quod pertrahit ad mortem, quod vita iuſtitiae non viuit. Baptizatur ergo a mortuo, & iterum tangit eum, qui praua opera, quae ſe meminit egiſſe, deplorat; ſed in eiſdem ſe iterum

rum poſt lacrymas implicat. Anima itaque quaelibet eiuſdem mortui lauatione non proficit, quae hoc iterum faciendo qood planxit, nec per lamenta paenitentiae ad rectitudinem iuſtitiae exurgit. Paenitentiam enim (De paeni. d.3.c.1.) veram agere, eſt commiſſa flere, ſed iterum plangenda declinare. *Greg. ad Theoctiſtam patriciam lib.9.regiſt.epiſt.30.*

CAP. IV.

(d.50.c.69 hi qui in fin.) Quicumque ille ſit, poſt paenitentiam, ſaecularem habitum non praeſumat. Quod ſi praeſumpſerit ab eccleſia alienus habeatur. *Arel.ij.cap.25.Burch.lib.19. cap. 67. Iuo par. 15.cap.81.decret.*

CAP. V.

Qui a caepta paenitentia reſilierunt, non ſolum a communione habeantur alieni, ſed nec conuiuiorum quidem admittantur eſſe participes. *Andegauen.cap.6.*

CAP. VI.

Paenitentes, qui ſuſceptam publice paenitentiam inter miſerint, & ad prioris erroris cõſuetudinem reuoluti, vitae ſe ſaeculari, conuerſationique reddiderint, non ſolum a communione dominicorum ſacramentorum, ſed a conniuiis fidelium ſubmouendos. *Venet, cap.3.*

CAP. VII.

Si quis poſt acceptam paenitentiam, ſicut canis ad vomitũ ad ſaeculares illecebras, derelicta, quam profeſſus eſt, paenitentia fuerit reuerſns, a communione eccleſiae, vel a conuiuio fidelium extraneus habeatur, quo facilius, & ipſe compunctionem per hanc confuſionem accipiat, & alij eius terreantur exemplo. *Turon.cap.8.*

CAP. VIII.

Si quis accepta, profeſſaque paenitentia, boni immemor, ad ſaecularia reuoluatur, prorſus cõmnnicare nõ poterit, niſi profeſſioni, quam illicite praetermiſerat, reformetnr. *Epau.cap.23.*

CAP. IX.

(de paeni. d.5.c.5.) De his, qui ſuſcepta paenitentia religionem ſuae profeſſionis obliti, ad ſaecularia relabũtur, placuit eos, & a communione ſuſpendi, & ab omnium catholicorum conuiuiis ſeparari. Quod ſi poſt interdictum cum eis quiſquam praeſumpſerit manducare, & ipſe communione priuetur. *Aurel.cap.11.alias 13.Raban.c. 37.de Paenit.*

CAP. X.

De paenitentium conuerſione, vt ne quis benedictionem paenitentiae iuuenibus perſonis credere praeſumat. Certe coniugatis, niſi ex (*partium) conſenſu * pari, aetate iam plena, eam dare non audeat. Si quis paenitentiae benedictione ſuſcepta, ad ſaecularẽ habitum, militiamq. reuerti praeſumpſerit, viatico conceſſo, viſque ad exitum excommunicatione plectatur. *Aurelian.iij.cap.24.*

CAP. XI.

Quicumq. ex ſaecularibus accipientes paenitentiam totonderunt ſe, & rurſus praeuaricantes laici effecti ſunt, comprehenſi ab Epiſcopo ſuo, ad paenitentiam, ex qua receſſerunt, reuocentur. Quod ſi aliqui per paenitentiam irreuocabiles ſint, nec admoniti reuertuntur; vt vere apoſtatae coram eccleſia anathematis ſententia condemnentur, &c. *Tolet.iv. cap. 54.Raban.cap.37.de Paenit.*

CAP. XII.

Quoniam tanta exſiſtit peruerſitas hominum, vt his, quos ſub religioſo habitu paenitentiae profeſſio pro venia peccatorum ad manum ſacerdotis deducit, vel adduxit iterum rediuiua malitia ad vitae priſtinae ſordes reuocet, &c. Si qui ingenuorum vtriuſque ſexus ſub nomine paenitentis in habitu religioſo ſunt conuerſati; poſt haec autem comam nutrientes, vel veſtimenta ſaecularia ſumẽtes, ad id, quod reliquerant, redierunt; ab Epiſcopo ciuitatis, in cuius territorio ſunt conuerſi, comprehenſi, rurſus legibus paenitentiae in monaſteriis ſubdantur inuiti. Quod ſi fieri propter alicuius poteſtatis vigorem difficile fuerit; tunc ſicut priſcorum canonum decreta ſtatuerunt, quo vſque ad dimiſſum ordinem reuertantur, excommunicati, & anathemate condemnati habeantur. Similiter & hi, qui poſt excommunicationem, vel interdictum cum ipſis communicauerint. Sacerdos autem ad quem pertinere noſcuntur, ſi eos quolibet munere, vel fauore, aut negligentia admonere noluerint, vt aut reuertentes ſuſcipiat, aut contemnentes de eccleſia reiiciat, ſimili ſententia plectatur, quo vſque emendationis eorum, vel damnationis ab ea ſententia promulgetur. *Tolet.vi.cap.7.*

CAP. XIII.

Qui ſe bonis operibus, & lacrymis, & orationibus a peccato mundat, & iterum grauia peccata perpetrat, talis eſt, vt ſanctus Petrus (2.Pet.2.) dicit, ſicut ſus, qui ſe iactat in luto, & ſicut canis, qui remanducat vomitum ſuum. & timere debet, ne ipſas lacrymas in conſpectu Dei reddat immundas, per quas mundari potuit a peccatis. Quae non dicimus, vt ſi iterum alius ceciderit poſt confeſſionem in peccatis, vt in peccatis quaſi deſperatus iaceat: ſed vt a peccatis, quantum poteſt, ſe caueat: & ſi fragilitate ceciderit, quia ſcriptum eſt; Numquid qui cadet, nõ adijciet, vt reſurgat, (Pſal.40.) dicat. Nunc caepi, (Pſal. 76.) & per immutationem dexterae excelſi ſemper per patiẽtiam reſurgat, ne illum vltimus dies in peccatis inueniat, & ſine fine perditus fiat. *Syn.Piſten.cap.1.*

De ſacerdote, qui paenitentiam accepit. Tit. XXI.

Vide lib.vi.tit.xlvi.quibus adde.

CAP. I.

DE recipiendis iis, qui ab haereticis veniunt, & etiam ordinatis ab ipſis in gra- (1.q.7.c.4.)

du

du ſuo, dummodo de induſtria non ſe contulerint ad haereticos, cauſſa recipiendi ordines ſacros. *Nicaen. ij. act. 1. & 3. vbi multa de hac re.*

CAP. II.

d.50.c.9. Peruenit ad nos quoſdam de ſacris ordinibus lapſos, vel poſt paenitentiam, vel ante paenitentiam ad miniſterij ſui officium reuocari. quod omnino prohibemus, & in hac re ſacratiſſimi quoque canones contradicunt. Qui igitur poſt acceptum ſacrum ordinem lapſus in peccatum carnis fuerit; ſacro ordine ita careat, vt ad altaris miniſterium vlterius non accedat. *Gregor. lib. 3. epiſt. 26. Ianuario Epiſcopo Calaritano. Anſel. lib. 8 cap. 20. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 1. panor. & par. 6. cap. 78. decret. Caeſar. lib. 8. cap. 61. & 70. Tarrac. lib. 6. cap. 198.*

CAP. III.

d.50.c.10. Accedens ad Gorgonam inſulam fraternitas veſtra diſcutiat id, quod ad nos de Saturnino expresbytero perlatum eſt. Peruenit namque ad nos, quia poſtquam pro crimine lapſus ſui a ſacerdotii ordine eſt deiectus, ad explendum miniſterium ſacerdotii praeſumpſit accedere, & omnipotenti Deo hoſtias immolare. Quod ſi ita factum fraternitas veſtra repererit; eum ſacri corporis, & ſanguinis dominici participatione priuatum in paenitentiam redigat: ita vt vſque ad diem obitus ſui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat. Sin autē cum fraternitas tua talem paenitentiam agere cognouerit, vt ei iuſte ad recipiendam inter laicos communionem, & ante exitum debeat miſereri, hoc in tuae fraternitatis ponimus poteſtate. *Greg. lib. 4. epiſt. 3. Venantio Epiſcopo Lunenſi. Anſelm. lib. 8. cap. 21. Iuo par. 6. cap. 83. decret. Tarraconen. lib. 6. cap. 211.*

CAP. IV.

d.50.c.10. *Accedens in med.* Praeterea ad fraternitatis tuae conſulta reſpondentes ſtatuimus diaconum, & Abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidiſſe ad ſacrum ordinem non debere, vel poſſe vllo modo reuocari. Quem quidem ſacro ordine priuatum in paenitentiam deputare te conuenit: cuius ſi poſtea actus, conuerſatioque meruerit; priorem inter alios monachos, vbi tu tamen decreueris, ſtandi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos ſimilis culpa conſtringit, ab officio ſuo irreuocabiliter depoſiti inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris loco lapſi diaconi alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero expresbyterum; vt numquam ad ſacri ordinis miniſterium praeſumat accedere, ſcriptis cauere decreuimus: ſed eum in inſula Gorgona, atque Capraria ſollicitudinem de monaſteriis gerere, & in eo, in quo eſt ſtatu, ſine cuiuſquam aduerſitate manere permittimus. *Greg. lib. 4. epiſt. 16. Venantio Epiſcopo Lunenſi. Anſelm. lib. 8. cap. 22. Iuo par. 3. tit. 11. cap. 10. panor.*

CAP. V.

Si lapſis ad ſuum ordinem reuertendi licentia concedatur, vigor canonicae proculdubio frangitur diſciplinae: dum pro reuerſionis ſpe, praue actionis deſideria quiſque concipere non formidat, &c. Illud igitur prae omnibus ſtudete, vt lapſos in ſacrum ordinem nullius vobis ſupplicatio aliquo modo reuocare ſuadeat: ne huiuſmodi non ſtatuta, ſed temporaliter dilata credatur eſſe vindicta. *Greg. lib. 4. epiſt. 17. Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi. Anſelm. lib. 8. cap. 35. Iuo par. 3. tit. 11. cap. 13. panor. & par. 6. cap. 8. decret. Tarracon. lib. 6. cap. 106.* d.50.c.1.

CAP. VI.

Poſtquam quemquam criminaliter abſcedentem in locum, de quo lapſus eſt, nulla permittit ratio reuocari; & vltra tres menſes eccleſiam vacare Pontifice ſtatuta ſacrorum canonum non permittunt, ne cadente paſtore dominicum gregem antiquus, quod abſit, hoſtis inſidiando dilaniet; fraternitas veſtra deprecationi eorum conſentire, & in loco lapſi debet Epiſcopum ordinare. *Greg. lib. 6. ep. 39. Mariniano Epiſcopo Rauennati. Anſelm. lib. 8. cap. 25.* d.50.c.12.

CAP. VII.

Presbyterum, de quo nos fraternitas tua latoris praeſentium relatione conſuluit, nulla ratione in ſacro ordine poſt lapſum, aut permanere, aut reuocari poſſe cognoſcas. Circa quem tamen mitius agendum eſt; quia commiſſum facinus facili dicitur proteſſione confeſſus. *Greg. lib. 7. epiſt. 25. Sabiniano Epiſcopo. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 14. Anſelm. lib. 8. cap. 26.* d.50.c.3.

CAP. VIII.

Quia tua ſanctitas hoc a nobis requiſiuit, vt ſibi de ſacerdotali officio poſt lapſum reſurgendi auctoritatē ſcriberemus, dum ſe dicit de hoc canonum diuerſorum diuerſas legiſſe ſententias, &c. A capite incipientes vſq; ad quartum altaris miniſtrum hanc formam ſeruandam cognoſcimus, vt ſicut minorem maior praecedit in honore, ita & in crimine: & quem maior ſequitur culpa, maiori plectatur vindicta, quae poſt paenitentiam credatur eſſe fructuoſa. Quid enim prodeſt triticum ſeminare, & fructum illius non colligere? aut domum conſtruere, & non illic habitare? Poſt dignam igitur ſatisfactionem credimus poſſe rediri ad honorem dicente Propheta: d.50.c.16.
Numquid qui cadit non adiiciet, vt reſurgat? *Pſal. 40.*
Et qui auerſus eſt, non reuertetur? Et peccatori ait: In quacumque die conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris, &c. De hoc Propheta dicit: *Hiere. 8.* *Ezec. 18.*
Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. De hoc peccantibus dicitur: Peccator in quacumque die conuerſus ingemuerit, ſaluus erit: omnes iniquitates eius obliuioni tradentur. Si enim Redemptor noſter, qui pecca- *Ezec. 33.* *Ezec. 18.*

catores non perdere, ſed iuſtificare venit, in oblinione peccata delinquentium derelinquit, quis hominum condemnanda reſeruat, cum
Rom. 8. Apoſtolus dicat? Si Deus iuſtificat, quis eſt qui condemnet? Ad fontem miſericordiae recurrentes, euangelij proferamus ſententiam. Gau
Luc. 15. deo, inquit, ſuper vno peccatore paenitentiam agente, magis quam ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent paenitentia. Et ouem perditam, nonaginta nouem non errantibus relictis, humero ad ouile reportandam quaeſiuit. Si ouis perdita errans poſt inuentionem ad ouile humero reportatur, cur poſt paenitentiam ad eccleſiae miniſterium lapſus non
Apoc. 2. reuocetur? Sicut in Apocalypſi dicitur de miniſtro eccleſiae: Memento vnde excideris, & age paenitentiam, & prima opera fac. Quid enim eſt grauius, aut carnale delictum admittere, ſine quo pauci inueniuntur, aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen ipſum beatum Petrum Apoſtolum Principem, ad cuius ſacrum corpus indigni ſedemus, lapſum eſſe
Mat. 26. cognoſcimus, ſed poſt negationem paenitentia ſecuta eſt, & poſt paenitentiam miſericordia data eſt: quia poſtea ab illo ab Apoſtolatu deiectus non eſt, qui ante quidem ipſum ſe negare praedixit. *Greg. epiſt. ad Secundin: inclu. lib. 7. regiſt. epiſt. 53. Burch. lib. 19. cap. 43. Raban. de Paenit. cap. 1. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 15. panor. & par. 6. cap. 85. decr.*

C A P. I X.

Quicumque clerici ex Donatiſtis correcto conſilio ad catholicam vnitatem tranſire voluerint, ſecundum vniuſcuiuſque Epiſcopi catholici voluntatem, atque conſilium, qui in eodem loco gubernat eccleſiam, ſi hoc paci chriſtianae prodeſſe viſum fuerit, in ſuis honoribus ſuſcipiantur; ſicut prioribus eiuſdem diuiſionis temporibus factum eſſe manifeſtum eſt, &c. Non vt concilium, quod in tranſmarinis partibus de hac re factum eſt, diſſoluatur: ſed vt illud maneat circa eos, qui ſic tranſire ad catholicam volunt, vt nulla per eos vnitatis compenſatio procuretur. Per quos autem, vel omnimodo perfici, vel adiuuari manifeſtis fraternarum animarum lucris catholica vnitas in locis, in quibus degunt, viſa fuerit, non eis obſit, quod contra honores eorum, quamuis ſalus nulli interclusa ſit, in tranſmarino concilio ſtatutum eſt, id eſt, vt ordinati in parte Donati, ſi ad catholicam correcti tranſire voluerint, non ſuſcipiantur in honoribus ſuis ſecundum tranſmarinum concilium, exceptis iis, per quos catholicae vnitati conſulitur. *Afric. cap. 35. L. Carthag. cap. 69. G.*

C A P. X.

Gaudentius Valerienſis ſedis Epiſcopus, &c. Vtrum accepta paenitentia liceret ſibi praecepta ſui ordinis contrectare myſteria, vel ſolita explere officia, per ſynodalia inſtructionis ſe maluit certificare reſpōſa. Tunc collatis in vnum de huiuſmodi canonicis inſtrumentis, hoc ſancta ſynodus definiuit, vt reconciliatione praemiſſa ſoliti ordinis retentet officia. Si enim regulae praecedentium patrum eos, qui paenitentiam in diſcrimine mortis accipiunt, & nulla de ſe manifeſta ſcelera confitentur, ſi adſit tamen in his, & talibus probitas morum, ad eccleſiaſticos gradus peruenire permittunt: quanto magis, vt ii, qui in ipſo ſacerdotio conſtituti paenitentiam accipiunt, a ſui ordinis officio retrahantur: tantum ſi ſe ipſi mortalium criminum profeſſione propria non notarunt. cum enim omnis ſacerdos tunc ſibi licitum ſacrificare ſciat, quando a malis actibus vacat; qua ratione qui paenitentiae remedium ſuſcipit, quod datur in remiſſionem peccati, a ſacrificijs diuinis ſe abigit? Paenitentia enim ad hoc ſuſcipitur, vt peccatum diluat, & peccati ſordes * hominem iterare non ſinat, &c. Etenim paenitentia in remedio peccati accipitur, &c. Paenitens enim abſtinere a peccatis pariter, & negotiorum ſaecularium tumultibus debet, non ab his, quae ſancta videntur, & ſumma, ſe abſtrahere, quae operantem plus expiant, quam commaculando deturpant, &c. Sancta ſynodus definiuit, vt ſtante priſcorum canonum ſanctione, quicumque Pontificum, vel ſacerdotum deinceps per manus impoſitionem paenitentiae donum exceperint, nec ſe mortalium criminum profeſſione notauerint, tenorem retentandi regiminis non omittant, ſed per Metropolitanum, reconciliatione paenitentium more ſuſcepta, ſolita expleant ordinis, vel cetera myſteriorum ſibi credita ſacramenta. *Tolet. xiij. cap. 10.*

* al. omnino.

C A P. X I.

Ne cuilibet videatur onerosum, ſi ſacerdos poſt lapſum digne paenitus ad priſtinos redeat honores. *Hibern. ſub Leone iij. Vide in tit. de recipiendis peccatoribus, qui paenit. agere volunt.*

Presbyteris, & diaconis, qui peccarunt, non imponatur manus.

Tit. X X I I.

C A P. I.

Illud quoque nos par fuit prouidere, vt ſicut paenitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & poſt paenitudinem, ac reconciliationem nulli vmquam laico liceat honorem clericatus adipiſci. *Syric. epiſt. 1. cap. 14. Burch. lib. 19. cap. 49. Iuo par. 6. cap. 54. & par. 15. cap. 63. decret. Anſel. lib. 7. c. 20.* d. 50. c. 66

C A P. I I.

Alienum eſt a conſuetudine eccleſiaſtica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint conſecrati, pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant paenitendi: quod ſine dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit: ſecundum quod ſcriptum eſt: Sacerdos ſi peccauerit, quis orabit d. 50. c. 65
1. Reg. 2. pro eo. Vnde huiuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei, priuata eſt expetenda

tenda ſeceſſio, vbi illis ſatisfactio digna ſit etiam fructuoſa. *Leo epiſt.90. cap.2. ad Ruſti. Narbon. Burch.lib.19.cap. 71. Iuo par.6.cap. 67.decret. Anſelm. lib.11.cap.28. Caeſaraug. lib.5.cap.10.*

CAP. III.

d.50.c.61 confirmandum. Presbyteris, vel diaconis de crimine conuictis, & a miniſterio amotis manus non imponantur, vt paenitentibus, velut fidelibus laicis, neque vt rebaptizati reuertantur ad clerum. *Carth.cap.27. G. Carth.v.cap.11.L. Raban.c. 1.de Paenit. Capitul lib. 5.cap.66. Burch.lib. 19. cap.72.Iuo par. 15.cap.85.decret. Anſelm. lib.11.cap.29.*

CAP. IV.

d.82.c.5. Sacco indutus (*presbyter, qui in fornicationem incidit*) humo adhaereat, &c. in publicum non procedat, ne grex fidelium in eo ſcandalum patiatur, nec enim debet ſacerdos publice paenitere, ſicut laicus, &c *Hibern. ſub Leon. iij. Caeſarauguſt. lib.13.cap.41. Paenit. Rom. tit.8.cap.6.*

De templis, & presbyteris olim ad ſuſcipiendos paenitentes conſtitutis. Tit. XXIII.

CAP. I.

MArcellus fecit coemiteria via Salatia, & xxv. titulos in vrbe Roma conſtituit, quaſi dioeceſes, propter baptiſmum, & paenitentiam multorum, qui conuertebantur, ex paganis. & propter ſepulturas martyrum. *Damaſ. in Marcello.*

CAP. II.

Simplicius conſtituit ad ſanctum Petrum Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum Apoſtolum, & ad ſanctum Laurentium martyrem hebdomadas, vt presbyteri manerent ibi propter paenitentes, & baptiſmum. *Ex Pontific.*

Paenitentiae quaedam clericis, & monachis proprie conſtitutae. Tit. XXIV.

CAP. I.

c.1. de his quae fiunt a maio. par. Cap. ap. Greg. ex. & in 1.col. PRaeſenti decreto ſtatuimus, vt niſi a paucioribus, & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtenſum, appellatione remota, praeualeat ſemper, quod a maiori, & ſaniori, parte Capituli fuerit conſtitutum. Nec conſtitutionem noſtram impediat, ſi forte aliquis ad conſeruandam eccleſiae ſuae conſuetudinē, ſe iuramento dicat aſtrictum, &c.. Si quis autem huiuſmodi conſuetudines, quae non ratione iuuantur, nec ſacris congruunt inſtitutis, iurare praeſumpſerit, donec congruam egerit paenitentiam, a dominici corporis perceptione fiat alienus. *Alex. iij. in conc. Lateranen. cap.16.*

CAP. II.

Si accuſatus Epiſcopus confiteatur, * paenitentia competens deſinatur. *Apoſt.c.74.* [* poena vel multa.]

CAP. III.

De paenitentia presbyteri depoſiti, qui auſus fuit ſacrificium offerre. *Greg.lib.4.epiſt.5. & 16.*

CAP. V.

Epiſcopi, qui eum, qui peruaſor eſt, conſecrant Epiſcopum ſex menſibus debent priuari communione corporis, & ſanguinis Chriſti, & debent agere paenitentiam in monaſterio; ſi non ſua ſponte, ſed metu id fecerint, tempus paenitentiae abreuiandum eſt. *Gregor.lib.11. epiſt.48. Anſelm.lib.3.cap.90.* 1.q.1 cap in primis. 7.

CAP. VI.

Si qui presbyteri, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus cauſis obuoluti, celantes peccatum ſuum, ordinati ſunt, poſt modum vero, & manifeſtata eſt eorum iniqua actio, hos ſacerdotali habitu priuatos paenitentiae ſubmitte. *Zachar. epiſt.3. ante fin.*

CAP. VII.

Si quis diaconum ſe permiſerit ordinari, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum acta legitima paenitentia poſt triennium accipere communionem. Quod ſi alius detexerit poſt quinquennium acta paenitentia accipere communionem laicam debere. *Eliber.cap.76. vide Valent. Galliae.c.4.*

CAP. VIII.

Contumaces clerici, pro vt dignitatis ordo permiſerit, ab Epiſcopis corrigantur; & ſi qui prioris gradus elati ſuperbia, communionem fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur: ita vt cum eos paenitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum, dignitatemque recipiant. *Agath.c.2. Capitul.lib.7.cap.311. & in addit. 280. Iuo par.6 cap.366.decret.* d.50.c.55

CAP. IX.

De clericis, qui in obſeſſionis neceſſitate poſiti fuerint, id ſtatutum eſt, vt qui altario miniſtrant &c. ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili ſe abſtineant. Quod ſi in hoc inciderint, duobus annis tam officio, quam communione corporis Domini priuentur, ita vt his duobus annis, vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemoſynis pro viribus, quas Dominus donauerit expientur, &c. *Ilerd.cap.1.* d.50.c.36

CAP. X.

Donec digne paeniteat, ab eccleſia ſegregetur clericus, qui ſeruum, aut diſcipulum ſuum ad eccleſiam confugientem extraxerit, vel flagellauerit. *Ilerd cap.8. Iuo lib.2.tit.7.cap.5. panor. & par. 3. cap. 117. & par. 6. cap. 370. decret. Caeſar.lib.7.cap.3.* 17. q. 4. nullus c.19

CAP. XI.

Nullus clericorum a ſubdiacono, & ſupra propriae miſceatur vxori, &c. Quem ſi ſciens Epiſcopus ſuus in hac vilitate permixtionis

viuen-

viuentem, ad officium poſtea admiſerit, & ipſe Epiſcopus ad agendam paenitentiam tribus menſibus ſit a ſuo officio ſequeſtratus. *Aurelian. iij. cap. 2.*

CAP. XII.

Quicumque minus, quam XII. pſalmos ad matutinum dixerit, ieiunet vſq. ad veſperam; panem cum aqua manducet, & non illi ſit altera in illa die vlla refectio; & qui hoc facere contempſerit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vſque ad veſperum. *Turon. y. cap. 19.*

CAP. XIII.

Quotieſcumque archiepresbyter ſeu in viſco manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulauerit, vnus lector canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella, vbi ille iacet, lectum habeat pro teſtimonio, &c. Si in hoc presbyter negligens inuentus fuerit, quod non hoc ſic implere contendat. XXX diebus communione priuetur, donec paenitentiam agat, & ſic reuertatur ad gratiam, &c. Illi vero archiepresbyteri, qui talem cautelam ſuper iuniores ſuos habere noluerint, & n ó eos habuerint ſtudio deſtringendi, ab Epiſcopo ſuo in ciuitate retrudantur in cellam, ibiq, menſe integro panem cum aqua manducent, & paenitentiam agant pro ſibi credito clero, &c. *Turon. ij. cap. 20.*

CAP. XIV.

Si poſt hanc definitionem clericus cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, a ſeniore ita coërceatur, vt XXX. dierum incluſione detentus aqua tantum, & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. *Matiſc. cap. 5.*

CAP. XV.

Si monachus in monaſterio adulterium cōmiſerit, aut peculiare habere praeſumpſerit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per ſe non emendauerit. aut Epiſcopo, aut Archidiacono non intimauerit, ad paenitentiam agendam in alio monaſterio retrudatur. *Antiſ. cap. 23.*

CAP. XVI.

Si quis Abbas mulierem in monaſterio ingredi permiſerit, aut feſtiuitates aliquas ibi ſpectare praeceperit, tribus menſibus in aliquo monaſterio retrudatur pane, & aqua contentus. *Antiſ. cap. 16.*

CAP. XVII.

23. q. 8. c. 5. Clerici. qui in quacumque ſeditione arma volentes ſumpſerint, amiſſo ordinis ſui gradu, in monaſteriū contradantur paenitentiae. *Toletan. IV. cap. 44. Anſelm lib. 7. cap. 187.*

CAP. XVIII.

Presbyteri, ſiue ceteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem eccleſiam fuerit, cuius ſacerdos obierit, ſi omni ſollicitudine pro exequijs aut iam mortui, aut continuo morituri Antiſtitis ad commonendum Epiſcopum tardi inueniantur, aut per quamcumq. moleſtiam animi id negligere comprobentur, totius anni ſpatio ad paenitentiam in monaſterijs deputentur. *Tolet. vij. cap. 4. Treſt. cap. 14. Burch. lib. 1. cap. 216. Iuo par. 5. cap. 330. decret.*

CAP. XIX.

Placuit huic ſanctae ſynodo, vt quiſquis ille Epiſcopus ad concilium venire diſtulerit, amotus illinc, excommunicationis agat tempus, vbi cum his, qui praeſentes fuerint, elegerit Metropolitanus: cella vero, & res ad eum pertinentes, quo vſque ille ſub paenitentia fuerit, inſtantia, & ſollicitudine regantur Metropolitani. quia ideo eſt hoc electum, vt diſcat ſub paenitentia, quod implere noluit voluntate recta. *Emerit. cap. 7.*

CAP. XX.

d. 12. c. 13. de... Placuit huic ſancto concilio, vt Metropolitanae ſedis auctoritate coacti vniuſcuiuſque prouinciae Pontifices, rectoreſque eccleſiarum vnum, eundemque in pſallendo teneant modū, quem in Metropolitana ſede cognouerint inſtitutum, &c. Quiſquis horum decretorum violator extiterit, ſex menſibus communione priuatus apud Metropolitanum ſub paenitentiae cenſura permaneat corrigendus, &c. *Tolet. XI. cap. 3.*

CAP. XXI.

Placuit, vt nullus alienum presbyterū, Abbatem, miniſtrum, ſiue ſubdiaconū, vel quemlibet clericum, ſeu etiam monachum fugientem, vagumque ſuſcipiat, non ad fugam ſuadeat, non fugae latibulum praebeat, non apud ſe habito, vel retento humanitatem impendat, non occaſiones, quibus quaſi ſe neſciente alibi lateat, turpi oppoſitione cōfingat, &c. Si huius inſtitutionis noſtrae praeuaricator presbyter, diaconus, vel quilibet ex religioſis videatur haberi, reddito eo eum rebus ſibi debitis, quē ſuſcepit, ipſe ſolus apud eum anno integro ſub paenitentiae cenſura deputatus tenebitur, cuius fugitiuum ſuſcepiſſe monſtratur. *Toletan. xiij. cap. 11.*

CAP. XXII.

Si quis in collegio Canonicorum culpam criminalem admiſerit, huic nulla danda eſt dilatio, quin aut ſponte paenitentiam pro admiſſo crimine gerat; aut ſi id agere reſultauerit, coram Epiſcopo deducatur, vt ab eo publica multetur paenitentia. *Aquiſgr. cap. 134.*

CAP. XXIII.

Vnuſquiſque Epiſcoporum, non ſolum presbyterorum, verum etiam ſequentium ordinū parochiae ſuae gradum amittentium vitam, & conuerſationem, morumque emendationem tam per ſe, quam per miniſtros ſuos nouerit, eoſque canonicae paenitentiae, ſubdere non negligat. Iuxta quod in Neocaeſarienſi cōcilio titulo primo dicitur. [Presbyter ſi vxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetrauerit, amplius pelli debet, & ſub paenitentia redigi. d. 28. c. 9. *Pariſ. ſub Ludo. & Loth. lib. 1. cap. 35. Neocaeſar. cap. 1. Magunt. ſub Arnulpho. c. 19. Martin Bracar. cap. 27. Burch. lib. 2. cap. 108. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 8. panor. & par. 6. c. 185. decret.*

CAP.

CAP. XXV.

Peruentum eſt ſiquidem ad nos, quod contra patrum decreta,& totius Chriſtianae religionis conſuetudinem, in monaſterijs regularibus laici in medio ſacerdotum, & leuitarũ, ac ceterorum religioſorum virorum, vt domini, & magiſtri reſideant,& velut Abbates de illorum vita & conuerſatione decernant,eoſq. diiudicent, ac regimina animarum, ac diuina eis ſecundum regulam, non ſolum ſine praeſentia, verum etiam ſine conſcientia Epiſcopi committant ſacraria; & ita praeſumptiue doceant, qui noluerunt fieri diſcipuli veritatis, & ſaltu inordinato magiſtri fiant erroris, &c. Si quis hoc de cetero praeſumpſerit, & admonitus a tali praeſumptione ſe corrigere noluerit, & idem, & qui ei fauerit, vel conſenſerit, a corpore Chriſti ſeparetur, & ſanguine. Qui autem de monachis per talem manum obedientiam regularem ſuſceperit, grauioris culpae vindicta puniatur. Quod ſi poſt quiſquam illorum praeſumpſerit, iudicio ſancti Spiritus, praeſentis decreti auctoritate anathematizetur. Si autem monachus contemnens, gradum eccleſiaſticum habuerit, eo priuetur: & ſi non habuerit gradum, pane, & aqua contentus, ergaſtulo diebus quadraginta retrudatur, & de miniſterio indebito adepto vltionem canonicam, qui a qualibet ſaeculari poteſtate praedictum honorem eccleſiaſticum vult obtinere, ex hoc decreto ſuſtineat. Epiſcopi vero, qui hactenus tantam ſilentio conſenſerunt, praeſumptionis perniciem durius arguantur. Et ſi deinceps iſtud ſine vindicta dimiſerint, aut agere in ſuis parochijs conſenſerint, tribus menſibus hoc ſynodali iudicio a miſſarum ſollemnijs ſe abſtineant, & ſuae tantum eccleſiae communione contenti fiant. *Concil. Holonienſe cap.10. apud concil. Melden.*

CAP. XXVI.

Quidam diaconus, qui de ſacrilegio confeſſus, & conuictus fuit, pro miſericordia in carcere poni iuſſus eſt, interdicto miniſterio, & vt pro eo omnes generaliter orarent, iniunctum eſt. *Metenſ.c.6.*

Varia paenitentiae. Tit. XXV.

CAP. I.

SAnctiſſimus Patriarcha Ignatius dixit: Epytimia, quae indicta ſunt his, qui ceciderunt Epiſcopis, & presbyteris, & diaconis, & ſubdiaconis, ab hac ſancta & vniuerſali ſynodo in audientiam omnium legantur. Et accipiens Stephanus diaconus,& notarius legit: Sit remedium, & ſalutem animae ferens, & valde diſcretum epitimium ſacerdotum, qui per multam conſuetudinem ceciderunt, & negauerunt propria chirographa, quae bene regulariter edita ſunt ad ſpiritualem conflictum, & vnitatem ſanctae catholicae eccleſiae: ſi quidem carnibus veſcuntur, abſtinere ſe a carne, caſeoq; & ouo: hi vero, qui carnes non comederunt, abſtinere a caſeo & ouo, & piſcibus quarta feria,& paraſceue legumina, & olera cum oleo, & pauco vino, facereq. genuflexiones quinquaginta per ſingulos dies, & dicere Kyrie eleiſon centies. & Domine peccaui. centies. & Domine ignoſce mihi peccatori, centies. Recenſereq. ſextum pſalmum, & triceſimum ſeptimum, & quinquageſimum. Haec mando tibi cuſtodire vſque ad Chriſti natiuitatem. Non autem habeas poteſtatem miniſtrandi, nec agendi quoquo modo, quae ſacerdotum ſunt. Et tunc in natalitijs magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti recipies ſacerdotium tuum, & mecum eris ſacerdotio fungens, & miniſtrans immortali aeterno Deo. *Synod. viij. gener. actio. 2. in fine.*

CAP. II.

Si eccleſia ſe alteri Epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum Epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit; per acerrimam paenitentiam ſuo reconcilietur Epiſcopo, aut innupta permaneat. *Euariſt.epiſt.2.in princ. Burch. lib.1.cap.76. Iuo par.5. cap.182. decr. Anſelm.lib.6.cap.102.*

7.q.1.ſi, cut.c.11.

CAP. III.

Raptores, vel eos, qui ſeniores impetunt, ſaeculi leges interficiunt, ſed nos miſericordia praeeunte ſub infamiae nota ad paenitentiam recipimus. Ipſam quoque infamiam, qua ſunt aſperſi, delere non poſſumus, ſed animas eorum per paenitentiam publicam & eccleſiae ſatisfactionem ſanare cupimus, quia manifeſta peccata, non ſunt occulta correctione purganda. *Calliſt.epiſt.2. in medio. Grego.lib.12.epiſt.31.regiſt. Iſidor.lib.3. de ſummo bono. cap.46. apud Aquiſgran. ſub Ludou. Imper.cap.36. Iuo par.9. cap.23. decr. Anſel.lib.11.cap.21.*

3.q.4.c.4. conſanguineorũ. in fin.

cap.1. de paeniten. Greg. ix. & in 1. collect.

CAP. IV.

Hoc inter alia diſcrimina agi in partibus illis dixiſti, quod quidam ex fidelibus ad immolandum paganis ſua venundant mancipia, &c. Eis, qui hoc perpetrauerunt, ſimilem homicidae indices paenitentiam, *Gregor.ij. epiſt.8. in fin.*

CAP. V.

Qui ingrediuntur eccleſiam, & audiunt ſacras ſcripturas, non vero communicant oratione cum populo, aut auerſantur ſuſceptionẽ euchariſtiae propter aliquam inſolentiam, eijciantur ab eccleſia, quo ad confiteantur, & oſtenderint fructus paenitentiae, & deprecentur veniam. *Antio.c.2. Mar.Brac.c.84. Capitul.lib.7.c.176.in additis.*

De conſe. diſt. 2. ſi quis.c.18

getatis ſit is, qui ad paenitentiam venit, eo magis gratias agere debet Deo, quod poſtquam finis eſt omnis impetus concupiſcentiae carnalis, ſcientia veritatis accepta, nulla ei imminet pugna certaminis, per quam inſurgentes aduerſus animam reprimat corporis voluptates. Supereſt ergo ei, in agnitione veritatis, & miſericordiae operibus exerceri, vt afferat fructus dignos paenitentiae. Nec putet, quia in temporis longitudine documentum conuerſionis oſtenditur, & non in deuotionis, ac propoſiti firmitate: Deo enim manifeſtae ſunt mentes, quia non temporum rationem colligit, ſed animorum. Ipſe enim probat, ſi quis agnita veritatis praedicatione non diſtulit, neque tempus negligendo conſumpſit, ſed ſtatim, & ſi dici poteſt, eodem momento praeterita perhorreſcens, futurorum deſiderium cepit, & in amorem regni caeleſtis exarſit. Propter quod nemo veſtrum vltra diſſimulet, nec retro reſpiciat, ſed ad euangelium regni Dei libenter accedat. Non dicat pauper: quia cum diues factus fuero, tunc conuertar. Non requirit a te Deus pecuniam, ſed animum miſericordem, & piam mentem. Neque diues conuerſionem ſuam differat, pro ſollicitudine ſaeculari, dum cogitat, quo modo diſpenſet abundantiam frugum. Neque dicat intra ſemetipſum: Quid faciam? vbi recondam fructus meos? Neque dicat animae ſuae: Habes multa bona repoſita in annos multos, epulare, & iactare. nam dicetur
Luc. 12. ei: Stulte hac nocte auferetur abs te anima tua, & quae paraſti, cuius erunt? Itaque feſtinet ad paenitentiam omnis aetas, omnis ſexus, omniſq. conditio, vt vitam conſequatur aeternam. Iuuenes quidem in eo grati ſunt, quod in ipſo impetu deſideriorum ceruices ſuas iugo ſubijciunt diſciplinae. Senes & ipſi laudabiles, quia multi temporis conſuetudinem, in qua male ptaeuenti ſunt, pro Dei amore commutant. Nemo ergo differat, nemo cunctetur. Quae enim cauſſa cunctandi eſt ad bene agendum? Animus ſibi male conſcius, dum videtur ſibi nullam poenam pati, credit, quia non iudicet Dominus: cum abuti patientia Dei, & non intelligere patientis benignitatem, iam ſit magna damnatio. Vnde
Hier 48. ſcriptum eſt: Maledictus omnis, qui opus Domini negligenter agit. *Clem. epiſt. 2. in med.*

CAP. VII.

De conſe. d.3.c.37. De paenitentibus vero, qui ſiue ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus paenitentiam gerunt, ſi nulla interueniat aegritudo, quinta feria ante paſcha eis remittendum Romanae eccleſiae conſuetudo demonſtrat, &c. Sane, ſi quis in aegritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus paſchae relaxandum, ne de ſaeculo abſque communione diſcedat. *Innocen. epiſt. 1. cap. 7. Capitul. lib. 5. cap. 67. Caeſar. lib. 15. cap. 27. Tarracon. lib. 4. cap. 36.*

CAP. VIII.

Paenitentibus fundi non poteſt (*loquitur de extrema vnctione*) quia genus eſt ſacramenti: nam quibus reliqua ſacramenta negantur, quo modo vnum genus putatur poſſe concedi? *Innocentius epiſtula 1. cap. 8. Iuo par. 2. cap. 75. decret. Anſelmus libro 11. cap. 14.* *Diſt. 95. illud. c. 3.*

CAP. IX.

Illicitorum veniam poſtulantem oportet, multis etiam licitis abſtinere: dicente Apoſtolo: Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt. Vnde ſi paenitens habeat cauſſam quam negligere non debeat; melius expetit eccleſiaſticum, quam forenſe iudicium. *Leo epiſt. 90. cap. 8. ad Ruſticum* Narbonen. *Raban. cap. 39. de paeniten. Anſelmus lib. 11. cap. 133.* *de paeni. d. 1. c. alieni. 65. 11 q. 1. alius. 35. 1. Cor. 6.*

CAP. X.

Qualitas lucri negotiantem aut excuſat, aut arguit, quia eſt honeſtus quaeſtus, & turpis. Verumtamen paenitenti vtilius eſt, etiam diſpendia pati, quam periculis negotiationis obſtringi, quia difficile eſt inter ementis, vendentiſq. commercium non interuenire peccatum. *Leo epiſt. 90. cap. 9. ad Ruſtic. Narbon. Epiſcop. Rabanus cap. 39. de paeniten. Burchar. lib. 2. cap. 128. & lib. 19. cap. 95. Iuo par. 6. cap. 202. & par. 13. cap. 25. & par. 15. cap. 107. decre. Anſelm. lib. 11. cap. 131. Caeſar. lib. 8. cap. 80.* *de paeni. d. 5. c. 2.*

CAP. XI.

De lapſis ſacerdotibus, vel leuitis, vel quolibet ex clero obſeruare te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatione miſcearis: ſed pauperrima regularia monaſteria require, quae ſecundum Deum viuere *ſciuntur, & in eiſdem monaſteriis ad paenitentiam lapſos trade: vt res lapſorum in eodem loco proficiant, in quo agere paenitentiam traduntur: quatenus ipſi ex rebus illorum ſubſidium habeant, qui de correctione eorum ſollicitudinem gerunt. ſi vero parentes habuerint, eorum parentibus legitimis dentur: ita tamen, vt eorum ſtipendium, qui in paenitentiam dati fuerint, ſufficienter debeat procurari. Si qui vero ex familia eccleſiaſtica ſacerdotes, vel leuitae, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alij lapſi fuerint, dari eos in paenitentiam volumus; ſed res eorum eccleſiaſtico iuri non ſubtrahi. Ad vſum tamen ſuum accipiant, vnde ad *paenitendum ſubſiſtant: ne, ſi nudentur, locis, in quibus dati fuerint, oneroſi ſint. Gregor. *lib. 1. epiſt. 42. Petro Subdiacono. Iuo par. 6. cap. 380. & par. 15. cap. 20. decret. Anſelm. lib. 8. cap. 1. Caeſar. lib. 8. cap. 67. Tarracon. lib. 1. cap. 262.* *16. q. 6. c. 5.*

* ſciunt

* paenitentiam

CAP. XII.

De paenit. & remiſſ. apud Greg. ix. & cap. 4. Manifeſta peccata non ſunt occulta correptione purganda. *Gregor. lib. 12. regiſt. epiſt. & c. 31. Felici Epiſcopo. Anſel. lib. 11. c. 21.*

CAP. XIII.

Iudicium paenitentiae, quod poſtulaſtis, Epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, in ſcriptis ſecum vtique deferent: aut certe Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc cum oportuerit, exhibebit. Nam ſaecularés tale quid habere non conuenit, nimirum quibus per id quemquam iudicandi miniſterium nullum tribuitur. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 75.*

CAP. XIV.

Omnis, qui attulerit litteras confeſſorias, ſublato nomine confeſſoris, eo quod ſub hac nominis gloria partim concutiant ſimplices, communicatoriae ei dandae ſunt litterae. *Eliberit. cap. 25.*

CAP. XV.

De his, qui confeſſorum litteras offerunt, placuit, vt ſublatis eis litteris, alias accipiant communicatorias. *Arelaten. c. 9.*

CAP. XVI.

33 q. 4. c. vlt. Paenitentiam coniugatis non niſi ex conſenſu dandam. *Arelat. ij. cap. 22. Burch. lib. 19. cap. 122. Iuo par. 8. c. 280. & par. 15. c. 34. & 123. decre.*

CAP. XVII.

Vt ſcenicis, atque hiſtrionibus, ceteriſq. huiuſmodi perſonis, vel apoſtaticis conuerſis, vel reuerſis ad Dominum gratia, vel recõciliatio non negetur. *Carthag. iij. cap. 35.*

CAP. XVIII.

d. 23. c. 2. Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur, &c. ſi paenitentibus reconciliatis cõmunicet, &c. *Carthag. iv. c. 1, Burch. lib. 1. c. 8. Iuo par. 5. c. 62. decr.*

CAP. XIX.

26 q. 7. c. 6. ſacerdot. Omni tempore ieiunij manus paenitentibus a ſacerdotibus imponantur. *Carthagin. iv. cap. 80.*

CAP. XX.

26. q. 7 ſacerdot. c. 6. Paenitentes etiam diebus remiſſionis genua flectant. *Carthag. iv. c. 82.*

CAP. XXI.

26. q. 6. qui recedunt 17. q. 1. Paenitentiam deſiderantibus clericis non negandam. *Arauſ. c. 4.*

CAP. XXII.

Paenitentes viri tonſo capite, & religioſo habitu vtentes, ieiunijs, & obſecrationibus vitae tempus peragant. *Barcin. c. 6.*

CAP. XXIII.

Vt paenitentes epulis non interſint, nec negotijs operam dent in datis, & acceptis, ſed tantum in ſuis domibus vitam frugalem agere debeant. *Barcinon. c. 7.*

CAP. XXIV.

Paenitentes ſermonem Epiſcoporum audiant, & euangelia. *Valent. Hiſpan. c. 1.*

CAP. XXV.

Si diaconus, vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub paenitentis profeſſione ſubmouerit,* ſic quoque ſi alij defuerint, & cauſa certae neceſſitatis exoritur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare. *Aurel. c. 14. ſiue 12. Iuo par. 6. c. 368. & par. 15. cap. 38. decret. Tarrac. lib. 6. c. 4.* Diſt. 81. c. 14. * his

CAP. XXVI.

Secundum concilia priſcorum orthodoxorum decreuit fraternitas, vt quicumque fuerit culpabilis inuentus clericus, aut honoratus de ciuitate, & ad monaſterium fuerit deputatus, ſic Abbas cum illo, qui dirigitur, agat, ſicut ab Epiſcopo manu eius correctione fuerit ordinatum. aliter ſi Abbas facere elegerit, pro correptione tempus aliquod ſuſpendatur: quia ob hanc cauſſam dirigitur, vt ſe emendet, non vt paſſim ferculis diuerſis ſaturetur. *Narbon. cap. 6.*

CAP. XXVII.

Quiſquis per aliqua illicita ex membro Chriſti ſe fecit membrum diaboli, nouerit ſe non in corpore Chriſti, ſed in corpore eſſe diaboli. Proinde neceſſe eſt, vt corpori Chriſti, a quo aſtu diabolico ſeparatus eſt, ſe ingenter, dum tempus paenitentiae in promptu habetur, reſtituere non negligat. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. c. 2.*

CAP. XXVIII.

Auguſtinus in libro Enchirid. Credantur, inquit, in quibuſdam etiam hi, qui nomen Chriſti non relinquunt, & eius lauacro in eccleſia baptizantur, nec ab ea vllo ſchiſmate, vel haereſi praeciduntur, in quantiſlibet ſceleribus viuant, quae nec abluant paenitendo, nec eleemoſynis redimant, ſed in eis vſque ad huius vitae vltimum diem pertinaciſſime perſeuerẽt, ſalui futuri per ignem, licet pro magnitudine facinorum, flagitiorumque, diuturno, non tamen aeterno igne puniri. Sed qui hoc credunt, & tamen catholici ſunt, humana quadam beneuolentia mihi falli videntur. nam ſcriptura diuina aliud conſulta reſpondet, &c. His documentis perdocemur, quod indulta tempora paenitentiae in vanum non ſint deducenda, & quod fides Chriſti, bonis ſemper ſit operibus exornanda. *Concil. Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 10.* Cap. 67. 26

CAP. XXIX.

Illi ſcilicet, qui pro diuerſis erratis, vel quibuſcumque piaculis paenitẽtiae iugo fuerint ſummiſſi, legitimo nullatenus matrimonio ſeparentur, ne in fornicationis voragine demergantur, & dum ad alta ſubleuari ſperantur, corruant in coeno. *Vermatien. cap. 37.*

CAP.

CAP. XXX.

Sancimus, & praecipimus, vt nullus comes aliquem paenitentem ad placitum ire compellat, nec ipſe veniat; ne forte, dum ieiunare, & orare, atque pro ſalute ſuae animae debet inuigilare, vaniloquijs & contentionibus cogatur laborare. *Tribur. c. 35. in fin.*

CAP. XXXI.

Et illud ſub anathemate praeceptum eſt, vt nullus presbyterorum cuiquam paenitenti * carinam diuidere praeſumat, ſi infirmitas non interuenerit. *Salegunſt. c. 17. poſt Burcha. decre. Iuo par. 15. c. 183. decr.*

* id eſt, quadrageſima.

CAP. XXXII.

Decretum eſt in eodem concilio, vt omnis paenitens, dum carinam ſuam ieiunat, de loco in locum non migret; ſed ibi permaneat, vbi ſuam acceperit paenitentiam, vt proprius ſacerdos ſibi praebeat teſtimonium: ſi autem ibi propter hoſtiles inſidias ieiunare non poterit, ſuus ſacerdos eum confratrum ſuorum alicui, vbi pacifice poſſit ieiunare, diligentiſſime commendet. *Salegunſtad. cap. 19. poſt Burchar. decre. & Iuo par. 15. cap. 185. decret.*

CAP. XXXIII.

Nullus Abbas, monachus, vel quilibet alius paenitentias iniungat, niſi quibus proprius Epiſcopus hanc curam dederit. *Pictau. cap. 5.*

CAP. XXXIV.

Fletus, ſeu luctus eſt extra portam oratorij; vbi peccatorem ſtantem oportet fideles ingredientes orare, vt pro ſe precentur. Auditio eſt intra portam in ferula, vbi oportet eum, qui peccauit, ſtare vſque ad catechumenos, etiam illinc egredi. Audiens enim, inquit, ſcripturas, & doctrinam eijciatur, & precatione, ne dignus cenſeatur. Subiectio autem, ſeu ſubſtratio eſt, vt intra templi portam ſtans cum catechumenis egrediatur. Congregatio, ſeu conſiſtentia eſt, vt cum fidelibus conſiſtat, & cum catechumenis non egrediatur. Poſtremo eſt participatio ſacramentorum. *Gregorius Taumaturgus cap. 11. De ijs, qui idolothyta comederunt.*

CAP. XXXV.

Qui paenitentiam agunt aperte anathematizent nominantes Eudoxij, & Euzoij improbam fidem. ipſi enim illum deinceps creaturam improbe blaſphemantes Arianae ſectae praeeſſe ſcripti ſunt. *Athanaſ. epiſt. ad Ruffinianum.*

CAP. XXXVI.

Admonendi ſunt fideles ſanctae Dei eccleſiae, vt filios ſuos, & filias ſuas doceant parentibus obedientiam exhibere, &c. Et hoc dicendum eſt eis, vt ſi illi genitali affectu parcere velint iniurijs filiorum, non has impune Dominus ſinit, niſi forte digna paenitentia exhibeatur. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 33.*

CAP. XXXVII.

Quod ad nos attinet, conſcientiae noſtrae conuenit ſemper dare operam, ne quis culpa noſtra pereat. Si quis autem vltro, & crimine ſuo perierit, & paenitentiam agere, atque ad eccleſiam redire noluerit, nos in die iudicij inculpatos futuros credimus, &c. *Cypria. epiſt. 3. in med.* Diſt. 47. cap. vlt.

CAP. XXXVIII.

Praecipimus, & auctoritate noſtra iniungimus omnibus Regni noſtri Comitibus poſtquam ab Epiſcopis anathemate excommunicationis percelluntur, & tamen ad paenitendum non inclinantur, vt ab ipſis comprehendantur, & ante nos perferantur; vt qui diuina iudicia non verentur, humana ſententia feriantur, &c. Si tam rebelles extiterint, vt comprehendentibus repugnare ſtuduerint, & in tali temeritate interfecti fuerint, iudicio Epiſcoporum interfectoribus nulla imponatur paenitentia. *Arnulphus Imp. in conc. Triburien. cap. 3.*

De paenitentijs vero, quae ſingulis peccatis aſſignabantur, agemus in tertia Parte in libris de poenis peccatorum contra Deum, contra ſe, & contra proximum.

LIBER XXVI.

De Extrema vnctione, funeribus, & ſepulturis.

De Extrema Vnctione. Tit. I.

CAP. I.

INFIRMATVR quis in vobis? inducat presbyteros eccleſiae, & orent ſuper eum: vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei, &c. *Iacob. in epiſt. canon. c. 5. num. 14.*

CAP. II.

De ſimo. c.8 Greg. ex.c 7 et. tit. in 1. collect. Pro ſepultura, chriſmatis, & olei ſacri perceptione nulla cuiuſquam pretij exactio intercedat, nec ſub obtentu alicuius conſuetudinis reatum ſuum aliquis tueatur. &c. *Alex. iij. in conc. Turon. cap. 6. poſt Lateranen. conc. par. 2. cap. 10.*

CAP. III.

Conſignationes ſacri chriſmatis, & olei, vel quaeq. pro ſtatu eccleſiae geſſit (*Formoſus;*) firma, & immutilata omni tempore permanere Apoſtolica auctoritate ſancimus. *Syno. Rauen. ſub Ioan. ix.*

CAP. IV.

Vaſa altaris, & panni, vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſtate, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & puro loco abſcondantur, vel igne cremeutur. Vetus chriſma, & oleum ſimiliter. *Greg. xij. in conc. Roma. anno incerto. cap. 27.*

CAP. V.

1. q. 3. c. vlt. Statuimus, vt ſi quis quodlibet ſacramentum eccleſiaſticum, vt puta chriſma, vel oleum ſanctum, conſecrationem altarium, vel eccleſiarum interueniente execrabili ardore auaritiae, per pecuniam acquiſiuit, honore male acquiſito careat; & emptor, atque venditor, & interuentor nota infamiae percellantur. *Innocen. ij. in ſynod. Roma. cap. 1. poſt Iuon. panor.*

CAP. VI.

Illud quoque adijcientes praecipimus, vt pro chriſmatis, olei, & ſepulturae acceptione, nullum venditionis pretium exigatur. *Innoc. ij. in conc. Roma. cap. 18. Eugen. iij. in ſynod. Remen. cap. 16.*

CAP. VII.

Adiecit Celeſtinus diaconus eſſe a dilectione tua poſitum illud, quod in Apoſtoli Iacobi epiſtula conſcriptum eſt. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & ſuſcitabit illum Dominus, & ſi in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non eſt dubium de fidelibus aegrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt, quod ab Epiſcopo confecto, non ſolum ſacerdotibus, ſed omnibus vti chriſtianis licet in ſua, aut ſuorum neceſſitate,* inungendo. Caeterum (illud ſuperfluum videmus adiectum, vt de Epiſcopo ambigatur, quod presbyteris licere non dubium eſt. Nam idcirco de presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non poſſunt. Ceterum ſi Epiſcopus poteſt, aut dignum ducit, aliquem a ſe viſitandum, & benedicere & tangere chriſmate, ſine cunctatione poteſt, cuius eſt ipſum chriſma conficere. Nam paenitentibus iſtud infundi non poteſt, quia genus eſt ſacramenti. nam quibus reliqua ſacramenta negantur, quo modo vnum genus putatur poſſe concedi? *Innoc. epiſt. 1. c. 8. Vormatien. c. 72. Iuo par. 2. c. 75. decr. Anſel. lib. 11. c. 14.* *Iacob. 5.* **ad vngendum.* *Diſt 95. c. 3.*

CAP. VIII.

Sacerdos, vno praeſente clerico, & etiam ſolus poteſt infirmum inungere. *Alex. iij. Carnoten. Epiſc. lib. 14. regiſt.*

CAP. IX.

De ſacra vnct. cap. vni. in 3. col. & cap. Greg. ix. Scire te volumus duas eſſe ſpecies vnctionis: exteriorem, quae materialis eſt, & viſibilis; & interiorem, quae ſpiritualis eſt, & inuiſibilis. exteriore viſibiliter inungitur corpus, interiore inuiſibiliter vngitur cor. de prima Iacobus Apoſtolus ait: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiae, & orét ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei ſaluabit infirmum. &c. vnctio viſibilis, & exterior ſignum eſt interioris, & inuiſibilis vnctionis, &c. Ad exhibendum autem exteriorem, & viſibilem vnctionem benedicitur oleum, quod dicitur catechumenorum, vel infirmorum. &c. *Innocent. iij. Patriarchae CP.* *Iacob. 5.*

CAP. X.

Vnuſquiſque presbyter, qui in parochia eſt, Epiſcopo obediens, & ſubiectus ſit, & ſemper in caena Domini rationem, & ordinem miniſterij Epiſcopo reddat, & chriſma, & oleum petat. *Synod. Sueſſionen.*

CAP.

CAP. XI.

Iac. 5. Secundum beati Iacobi Apoſtoli documentum, cui etiam decreta patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, à presbyteris vngi debent: Sic enim ait. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiae, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini. & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit dimittentur ei. Non eſt itaq. paruipendenda huiuſcemodi medicina, quae animae corporiſque medetur languoribus. *Cabilo. ſub Carolo, cap. 48. Capitul. lib. 7. cap. 69. in addit.*

CAP. XII.

Statutum eſt, vt vel ſemel in anno, id eſt in quinta feria, quae eſt in caena Domini, vnctio ſancti olei, in quo ſaluatio infirmorum creditur; per omnes ciuitates ab Epiſcopis non negligatur, ſicut nunc vſque neglecta eſt, ſed omni deuotione, iuxta traditionem Apoſtolicam, ac ſtatuta decretalium, in quo de eadem re praecipitur, peragatur. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 8.*

CAP. XIII.

Presbyterorum, qui praeſunt eccleſiae Chriſti, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Si *(aliquis)* infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione, atq. oratione ſacerdotali, nec non vnctione ſanctificaci olei per eius negligentiam careat. *Aquiſgr. ij ſub Ludou. par. 3. cap. 5.*

CAP. XIV.

26.q. 7. c. 8. Ab infirmis in mortis periculo poſitis per presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio; nō tamen illis imponenda quantitas paenitentiae, ſed innoteſcenda, &c. Et ideo ſecundum canonicam auctoritatem, ne illis ianua pietatis clauſa videatur, orationibus, & conſolationibus eccleſiaſticis, ſacra cum vnctione Dei, animati, ſecundum ſtatuta ſanctorum patrum, communione viatici reficiantur. *Magunt. ſub Raban. cap. 26. Burch. lib. 18 cap. 14. Iuo par. 15. cap. 36. decret. Caeſar. lib. 15. cap. 23. Paenitentien. Roma tit. 9. cap. 7.*

CAP. XV.

Prouideant vbique Archidiaconi, quod diligenter iuxta formam concilij generalis euchariſtia, chriſma, & oleum ſanctum ſalua ſub clauibus recondantur, fideli cuſtodiae deputata. *Oxonien. cap. 16. vide Lateranen. ſub Innoc. iij. cap. 20.*

De lugendis mortuis moderate. Tit. II.

CAP. I.

QVod de fratris veſtri tranſitu vos contriſtari andiuimus, non modico compulſi ſumus moerore. Vnde omnipotentem Deum rogamus, vt ſuae vos gratiae aſpiratione conſoletur; voſque & a malignis ſpiritibus, & a peruerſis hominibus caeleſti protectione cuſtodiat. *Pontia. epiſt. 1. in med.*

CAP. II.

Habent forſitan illi iuſtam longi doloris excuſationem, qui vitam alteram neſciunt, qui de hoc ſaeculo ad melius eſſe tranſitum non confidunt. Nos autem, qui nouimus, qui credimus, & docemus; contriſtari nimium de obeuntibus non debemus; ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem hoc nobis magis in culpa ſit. Nam diffidentiae quodammodo genus eſt, contra quod quiſque praedicator quaeritur iuſtitiam amans, dicente Apoſtolo: Nolumus autem vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & ceteri, qui ſpem non habent. Hac itaqua ratione perſpecta, ſtudendum nobis eſt, ne de mortuis affligamur. *Anaſt. epiſt. 2. in med. Greg. lib. 7. ind. 2. epiſt. 111. Aregio Epiſcop. de Gallis. Burchard. lib. 19. cap. 129. Iuo par. 15. cap. 139. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 171.* 13.q. 2. c. 27. 1. Theſ. 4

CAP. III.

Quia ea infirmitatis noſtrae natura eſt, vt non poſſimus de obeuntibus non dolere, fraternitatis veſtrae doctrina tribulatis ſit ſolamen: manſura illis bona, quae promittuntur, inſinuet; vt ſpe certiſſima roborati in comparatione futuri muneris diſcant de amiſſione temporalium non dolere. &c. *Greg. Dominico Carthaginen. Epiſcop. lib. 8. regiſt. epiſt. 41.*

CAP. IV.

Prohibet nos Apoſtolus lugere defunctos dicens: De dormientibus autem nolo vos contriſtari, ſicut & ceteri qui ſpem non habent. Et Dominus non fleuit Lazarum mortuum, ſed ad vitae huius plorauit aerumnas reſuſcitandum. Si enim poteſt hoc Epiſcopus omnes chriſtianos prohibere, agere non moretur. A religioſis tamen omnino aliter fieri non debere cenſemus. *Tolet. iij. cap. 22.* 13. q. 2. c. 28 Qui diuina. 1. Theſ. 4. Ioan. 11.

De precibus pro mortuis adhibendis. Tit. III.

CAP. I.

PRo parentibus veſtris, de quibus conſuliſtis, qui infideles mortui ſunt, propter peccatum incredulitatis orare non licet: ſecundū illud Ioannis Apoſtoli dicentis; Eſt peccatum ad mortem, non dico, vt oretur pro eo: peccatum quippe ad mortem eſt in eodem peccato morientibus. *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 88.* 1. Ioan. 5.

CAP. II.

Qui in praelio defunctus fuerit, vtrum reportandus ad propria ſit, ſi parentes eius, aut ſocij eius voluerint, ex praecedente capitulo poteſtis colligere. Si quidem id circo ſi voluerint propinqui, ad propria reportandus eſt mortuus, vt eius tumulū intuentes e proximo recor-

recordentur ipſius, & pro eo Domino preces fundant. Nam & ſanctum Ioſeph tale quid de
Gen.c.vlt. oſſibus ſuis moriturum mandaſſe, ſacra prodit hiſtoria. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 100.*

CAP. III.

Te, vt optimum decet filium, (*patri mortuo*) ſuccurrere largis eleemoſynarum ſubſidijs, & eccleſiarum orationibus hortamur, &c. quatenus res, quae tibi decus paterni miniſtrant regni, manibus pauperum delatae celo, patris conferant auxilium requiei. *Greg. vij. lib. 5. regiſt. epiſt. 10.*

CAP. IV.

13. q. 2. c. 28. Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt, cum pſalmis tantum, & pſallentium vocibus deberi ad ſepulchra deferri, nam funebre carmen, quod vulgo defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe, aut proximos, aut familias caedere omnino prohibemus. Sufficiat autẽ, quod in ſpe reſurrectionis chriſtianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. *Tolet. iij. cap. 22.*

CAP. V.

vid. 13. q. 2. cap. 6. Reſtat propter inſtantem neceſſitatem, vbicumque facultas rerum, & opportunitas temporum ſuppetat, ſepulturam morientium apud eccleſiam, vbi ſedes eſt Epiſcopi celebrari. Si autem hoc propter itineris longinquitatem, aut adiacentem alicuius importunitatis difficultatem, impoſſibile videatur exſpectet eum terra ſepulturae ſuae, quo canonicorum, aut monachorum, ſiue monialium congregatio ſancta communiter degit, vt eorum orationibus commendatus occurrat, & remiſſionem delictorum, quam meritis non obtinet, illorum interceſſionibus percipiat. Quod ſi & hoc ineptum, & difficile aeſtimetur; vbi decimam perſoluebat viuus, ſepeliatur mortuus. *Tribur. cap. 15.*

CAP. VI.

vid. c. 2. de furt. ap. Greg. ix. & c. 1. eod. tit. in 3. coll. Si quis inuentus fuerit furtum, aut rapinã exercere, & in ipſo diabolico actu mortẽ meretur incurrere; nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſinam dare. Et eleemoſina pro eo data in memoriam clericorum, nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat. B. Auguſtinus de talibus horribilem profert ſententiam, dicens: Nemo te poſt mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluiſti. *Tribur. cap. 31.*

CAP. VII.

Si quis ab Epiſcopo ſuo excommunicatus, interfectus, aut obitu proprio mortuus abſque reconciliatione fuerit &c. neque pro eo oretur, nec facultas eius in eleemoſinam ſuſcipiatur, quouſque ab Epiſcopo abſoluatur, ſimili modo ſi vulneratus ad mortẽ, quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus paenitentiam ex corde petierit &c. paenitẽtia eius ſuſcipiatur, &c. nullatenus tamen ſepeliatur, neque poſt mortem pro eo oretur donec ab Epiſcopo abſoluatur ſuo; *Lemouicen. act. 2. in med.*

Vid. Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 99. tit. Non ſepeliebantur olim corpora defunctorum in eccleſia.

Pro quibus mortuis poſſit miſſae ſacrificium offerri, & pro quibus non poſſit. Tit. IV.

Vide lib. xxiv. parte poſt. tit. xxviij.

Ne oblationes defunctorum retineantur a laicis. Tit. V.

Vide lib. xv. tit. xxij.

De paenitentibus, qui ex hac vita migrarunt. Tit. VI.

Vide lib. xxv. tit. xvij.

Cũ moritur Epiſcopus veniat Epiſcopus vicinus ad mandandum tumulo illius corpus. Tit. VII.

CAP. I.

QVia ſaepe ſanctorum Antiſtitum per abſentiam commendatoris Epiſcopi exequiae differuntur, ita vt veneranda Pontificis membra dum tardius funerantur, iniuriae ſubiaceant, Epiſcopus, qui poſt mortem fratris ad ſepeliendum eum ſolet inuitatus occurrere, infirmum admonitus viſitare non differat, vt aut de releuatione cõſacerdotis amplius gaudeat, aut de ordinatione domus ſuae fratrem admoneat, eiuſque probabilem voluntatem in effectũ tranſmittat, ac recedentem a ſaeculo poſt oblatum in eius commendatione Deo ſacrificium, mox ſepulturae tradat, & cetera faciat. Si Antiſtes repentino obitu deceſſerit, & collimitanei ſacerdotes de longinquo minime adeſſe poſſint, vno die tantum cum ſua nocte exanimatum corpuſculum ſacerdotis maneat, nec ſine fratrum, a religioſorum frequentia, vel pſallentium excubatione ſeruatum, a presbyteris cum omni diligentia in loco conditum ſeorſum non ſtatim humetur, ſed honorifice commendetur; donec ſine mora inuitato vndecumque Pontifice, ab ipſo, vt condecet, ſollemniter tumuletur: vt & iniuriae tollatur occaſio, & mos antiquus in ſepeliendis ſacerdotibus obſeruetur. *Valent. Hiſp. cap. 4.*

CAP. II.

Nullus Epiſcopus ad ſepeliendum Epiſcopum venire conficta occaſione diſſimulet, ne cuiuſlibet corpuſculum diutius inhumatũ negligentia interueniente ſoluatur. Is vero Epiſcopus, qui defunctum aduenerit ſepelire praeter

ter expenſam neceſſariam, nihil pretij pro fatigatione expoſcat. Ilerd. y. cap. 5.

CAP. III.

Quae competunt honeſtati, contingit ſaepe quorundã deſidia non impleri. Notũ eſt, quae dignitas in exequijs morientis Epiſcopi ex canonibus cõſeruetur. Adijcimus, vt ſi quis ſacerdotum, ſecundum ſtatuta concilij Valentini ad humanda decedentis Epiſcopi membra venire commonitus pigra voluntate diſtulerit, appellantibus clericis obeuntis Epiſcopi, apud ſynodum, ſiue apud Metropolitanum Epiſcopum tempore anni unius, nec faciendi miſſam, nec communicandi habeat omnino licentiam. Presbyteri autem, ſiue caeteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem eccleſiam fuerit, cuius ſacerdos obierit, ſi omni ſollicitudine pro exequiis, aut iam mortui, aut contitione Antiſtitis morituri, ad commendandum Epiſcopum tardi inueniantur, aut per quamcumque moleſtiam animi id negligere comprobentur, totius anni ſpatio ad paenitentiam in monaſterijs deputentur. *Tolet. vij. cap. 3. Burch. lib. 1. cap. 216. Iuo par. 3. cap. 330. decr. Vide Rhegienſ. cap. 5. & 6. Valent. Hiſp. cap. 2. Aurelian. v. cap. 6. Tolet. ix. cap. 9. Tarracon. c. 1. quae omnia ſunt in lib. 10. tit. 83. Ne quiſquam bona Epiſcopi defuncti ſurripere audeat.*

Ne quiſquam bona Epiſcopi defuncti ſurripere audeat. Tit. VIII.

Vide libro iv. tit. xxciij.

De iis, qui cibos offerunt mortuis. Tit. IX.

CAP. I.

De conſe. d. 1. c. non oportet. 39. in fin.

NOn liceat chriſtianis prandia ad defunctorum ſepulchra deferre, & ſacrificare mortuis. *Mart. Brac. cap. 70. Burch. lib. 10. c. 38. Iuo par. 11. cap. 63. decret.*

CAP. II.

Sunt, qui in feſtiuitate cathedrae Petri Apoſtoli * cibos mortuis offerunt, & poſt miſſas redeuntes ad domos proprias ad gentilium reuertuntur errores; & poſt corpus Domini ſacratas daemoni eſcas accipiunt, &c. *Turon. ij. cap. 23.*

* victimas

Non ſepeliebantur olim corpora defunctorum in eccleſia. Tit. X.

CAP. I.

SI chriſtianus intra eccleſiam ſepeliendus, inquiritis. Hanc ſanctus Papa Gregorius quaeſtionem abſoluit, dicens: [Cum grauia peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in eccleſijs ſepeliantur, quod eorum proximi quotiens ad eadem ſacra loca conueniunt, ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt, non ad ſolutionem, potius quam ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpora in eccleſijs ponuntur. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 99. Greg. lib. 4. dialogo. cap. 50. Burch. lib. 3. c. 153. Iuo par. 3. cap. 216. decret.*

13. q. 2. c. 17

CAP. II.

Corpora defunctorum nullo modo intra baſilicam ſanctorum ſepeliantur; ſed ſi neceſſe eſt, de foris circa murum baſilicae vſque adeo non abhorret. Nam ſi firmiſſimum hoc priuilegium vſque nunc retinent ciuitates, vt nullo modo intra ambitum murorum cuiuslibet defuncti corpus ſit * humatum; quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reuerẽtia obtinere? *Brac. cap. 36. Burch. lib. 3. cap. 157. Iuo par. 3. cap. 220. decret.*

* humetur.

CAP. III.

Non licet in baptiſterio corpora ſepelire. *Antiſ. cap. 13.*

CAP. IV.

Vt de ſepeliendis in baſilicis mortuis illa conſtitutio ſeruetur, quae ab antiquis patribus conſtituta eſt. *Arelaten. ſub Carolo. cap. 21.*

CAP. V.

Nullus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur, niſi Epiſcopi, aut Abbates, aut digni presbyteri, vel fideles laici. *Magun. cap. 52. Burchar. lib. 3. cap. 233. Iuo par. 3. cap. 274.* 13. q. 2. c. 18.

CAP. VI.

Nemo quemlibet mortuum in eccleſia, quaſi iure hereditario, niſi quem Epiſcopus, aut presbyter pro qualitate conuerſationis, & vitae dignum duxerit, ſepelire praeſumat. *Melden. cap. 72. Burch. lib. 3. cap. 158. Iuo par. 3. c. 221. decret.*

CAP. VII.

Secundum ſtatuta ſanctorum patrum, & experimenta miraculorum prohibemus, & praecipimus, vt deinceps nullus laicus in eccleſia ſepeliatur. Quidam mirabilis doctor noſtrae definitioni conſentiens inquit: Nemo enim in eccleſia ſepeliatur, niſi forte talis ſit perſona ſacerdotis, aut alterius iuſti hominis, qui per vitae meritum talem viuendo ſuo corpori defuncto locum acquiſiuit. Corpora antiquitus in eccleſia ſepulta nequaquam proijciantur, ſed pauimento deſuper facto, nullo tumulorum veſtigio apparente, eccleſiae reuerentia conſeruetur. Vbi vero hoc prae multitudine cadauerum difficile ſit facere: locus ille caemiterium, & polyandrium habeatur, ablato inde altari, & conſtituto, vbi religioſe ſacrificium Deo valeat offerri. *Tribur. cap. 17. Additur miraculum relatum a B. Greg. lib. 4. dialog. cap. 53. vide Burch. lib. 3. cap. 155. Iuo par. 3. cap. 218. decret.*

CAP. VIII.

Prohibendum, ſecundum maiora inſtituta, vt

vt in eccleſia nullatenus ſepeliantur, ſed in atrio, aut in porticu, aut extra eccleſiam. Infra eccleſiam vero, aut prope altare, vbi corpus Domini, & ſanguis conficitur, nullatenus habeat licentiam ſepeliendi, *Nannet. cap. 6. Burch. lib. 3 cap. 159. Iuo par. 3. cap. 222.*

CAP. IX.

Antiquus in his regionibus in eccleſia ſepeliendorum mortuorum vſus fuit, & plerumque loca diuino cultui mancipata, & ad offerendas Deo hoſtias, praeparata coemiteria, ſiue palynodica facta ſunt. Vnde volumus, vt ab hac re deinceps abſtineatur, & nemo in eccleſia ſepeliatur, niſi forte talis ſit perſona ſacerdotis, aut cuiuſlibet iuſti hominis, qui per vitae meritum talem viuendo ſuo corpori defuncto locum adquiſiuit. Corpora vero, quae antiquitus in eccleſiis ſepulta ſunt, nequaquam proijciantur; ſed tumuli, qui apparent profundius in terram mittantur, & pauimento deſuper facto, nullo tumulorum veſtigio apparente, eccleſiae reuerentia conſeruetur. Vbi vero tanta eſt multitudo cadauerum, vt hoc facere difficile ſit, locus ille pro coemeterio habeatur, ablato inde altari, & in eo loco conſtructo, vbi religioſe, & pure Deo ſacrificium offerri valeat. *Theodulph. ad presbyteros. Aurelia. cap. 9. Tribur. c. 17. Burch. lib. 3. cap. 151. Iuo par. 3. cap. 213. decret.*

Ne corpora mortuorum pallis, aut veſtibus ſacris tegantur. Tit. XI.

Vide lib. xvij. tit. iij.

Quibus de cauſſis priuetur quis ſepultura eccleſiaſtica. Tit. XII.

CAP. I.

c. 10 de decimis Gregor. ix. c. 23. eod. tit. in 1. coll.

SI quis receperit decimas a laicis, & eccleſiae non tradiderit, chriſtiana ſepultura priuetur. *Alexandr. iii. in conc. Later. cap. 14.*

CAP. II.

De Torneam. c. 1. Greg. ix. & in 1. coll.

Torneamenta, in quibus milites ex condicto venire ſolent, fieri prohibemus, &c. Quod ſi quis eorum ibidem (*in torneamento*) mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti venia non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. *Alex. iii. in conc. Later. cap. 20.*

CAP. III.

De vſur. c. 3. Greg. ix. & c. 2. eod. tit. in 1. coll.

Vſurarij manifeſti nec ad communionem admittantur altaris, nec chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſupulturam, &c. Qui eos chriſtianae tradiderit ſepulturae, &c. donec ſatisfecerit, ab officij ſui maneat executione ſuſpenſus. *Alex. iij. in conc. Lateranen. cap. 25.*

CAP. IV.

De haere. c. 8 Greg. ix. c. 6. eo. tit. in 1. coll.

Haereticos, & defenſores eorum, & receptores anathemati decernimus ſubiacere, &c. Si autem in hoc peccato deceſſerint, nec ſub noſtrorum priuilegiorum cuilibet indultorum obtentu, nec ſub alia quacunque occaſione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter chriſtianos recipiant ſepulturam. *Alex. iij. in concil. Later. cap. 27.*

CAP. V.

de haere. c. 13. Gregor. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. col.

Sane clerici non exhibeant huiuſmodi peſtilentiaus (*haereticis, & fautoribus haereticorum*) eccleſiaſtica ſacramenta, nec eos chriſtianae praeſumant ſepulturae tradere, nec eleemoſynas, nec oblationes eorum accipiant. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 3.*

CAP. VI.

De paenit. c. 12. Gregor. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. col.

Omnis vtriuſque ſexus confiteatur ſaltem ſemel in anno, & ſuſcipiat euchariſtiae ſacramentum in paſchate, &c. Alioquin & viuus ab ingreſſu eccleſiae arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura. *Innoc. iij. in concil. gener. Later. cap. 21.*

CAP. VII.

c. 2. de torna. in 1. col.

Deteſtabiles illas nundinas, vel ferias, in quibus milites ex condicto conuenire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciae temere congrediuntur, vnde mortes hominum, & animarum pericula ſaepe proueniunt, omnino fieri interdicimus. Quod ſi quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti paenitentia, & viaticum non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. *Innoc. ij. in ſynod. Rom. cap. 10. Eug. iij. in conc. Rhem. cap. 12.*

CAP. VIII.

Nullus Archiepiſcopus, nullus Epiſcopus, vel cuiuſlibet ordinis Abbas, vel quiuis in ordine & clero, niſi cum ſumma cautela vſurarios recipere praeſumat, ſed in tota vita infames habeantur, & niſi reſipuerint, chriſtiana ſepultura priuentur. *Innocen. ij. in ſynod. Rom. cap. 13. al. cap. vlt.*

CAP. IX.

23. q. 8. c. 32. incendiariorũ.

Peſſimam, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli omnino deteſtamur, & interdicimus, &c. Si quis igitur poſt huius noſtrae conſtitutionis promulgationem, malo ſtudio, ſiue pro vindicta ignes appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſilium, vel auxilium ſcienter tribuerit, excommunicetur. Et ſi mortuus fuerit incendiarius, eccleſiaſtica careat ſepultura. *Innoc. ij. in ſynod. Rom. cap. 14. Eugen. iij. in concil. Rem. cap. 15. poſt Iuonis panor. Paenit. Rom. tit. 8. cap. 17.*

CAP. X.

Sanctimoniales, & mulieres, quae canonicae nominantur, & irregulariter viuunt, &c. vitam ſuam in melius corrigant, & ſuperfluitatem, & inhoneſtatem veſtium deferant, & in clauſtro aſſidue permanentes communi refectorio, & dormitorio ſint contentae, &c. Quod ſi vſque ad proximum Apoſtolorum

fe-

ſeſtum non adimpleuerint,ex tunc in earum ecclefijs, donec hoc noſtrum mandatum adimpleant,diuina prohibemus officia celebrari,& ſi quae ipſarum mortua fuerit, chriſtianorum careat ſepultura. *Eugen.iy.in ſynod.Remen.cap.4.*

CAP. XI.

Nullus aduocatus praeter ius, & beneficiũ antiquitus conſtitutum, aliquid ſacri arripere,vel vſurpare praeſumat. Subaduocatos vero,& exactores eorum modis omnibus ab eccleſiarum infeſtationibus remoueri praecipimus. Quod ſi quis contra hanc prohibitionem a nobis promulgatam de cetero attemptare praeſumpſerit, chriſtianorum careat ſepultura.*Eug.iii.in ſynod.Remen.cap.6.*

CAP. XII.

Si ſit ſepeliendus,qui ſeipſum occidit, vel ſi ſit pro eo ſacrificium offerendum, requiritis. Sepeliendus eſt quidem,ne viuentium odoratui,moleſtiam ingerat;non tamen eſt, vt alijs pauor incutiatur,ſolito cum obſequijs more ad ſepulchra ferendus. Sed & qui ſunt, qui eius ſepulturae ſtudio humanitatis obſequuntur,ſibi,non illi,qui ſui extitit homicida,praeſtare videntur. *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap.98.*

CAP. XIII.

Ille,qui occiſus fuerit,*(loquitur de ſingulari certamine)* tamquam ſui homicida, & propriae mortis ſpontaneus appetitor,a dominicae oblationis commemoratione habeatur alienus,nec cadauer eius, iuxta ſanctorum canonum decretum,cum pſalmis,& orationibus ad ſepulturam deducatur, &c. *Valent.ſub Lothar.cap.12.*

CAP. XIV.

Si quis ab Epiſcopo ſuo excommunicatus, interfectus,aut obitu proprio mortuus abſq. reconciliatione fuerit, nullatenus chriſtianorum ſepultura ſepeliatur: niſi Epiſcopus ſatisfacientibus pro eo amicis, vel parentibus abſolutionem,& licentiam ex hoc conceſſerit, &c. Simili modo,ſi vulneratus ad mortem quilibet de excommunicatis fuerit,vel infirmitate ad exitum correptus paenitentiam ex corde petierit,paenitentia eius ſuſcipiatur,&c. nullatenus tamen ſepeliatur, donec ab Epiſcopo abſoluatur ſuo. *Lemouicen.act.2.in med.*

CAP. XV.

Sub anathemate prohibemus, ne clerici fructus beneficiorũ eccleſiaſticorum ſpurijs ſuis, vel concubinis ſuis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire praeſumpſerint, in ſignum ſuae perditionis eccleſiaſtica careãt ſepultura. *Concil. habitum in Germania ſub Conrad.Card.cap.5.*

De poena illius,qui ſepulchrum violat. Tit. XIII.

CAP. I.

Synodum tempore piae recordationis ſexti Stephani Papae deceſſoris videlicet noſtri celebratam,in qua venerabile corpus Formoſi venerabilis Papae de ſepultura violata per terram tractum eſt, & quaſi ad iudicium deductum,iudicari, & damnari praeſumptum eſt,quod numquam deceſſorum noſtrorum temporibus fuiſſe auditum eſt, paenitus abdicamus,& ne vlterius praeſumatur fieri, interdicimus. *Syn.Rauen.ſub Ioan.ix.par.1.cap.1.*

CAP. II.

Violatores, ſeu corruptores ſacri tumuli eiuſdem domini Formoſi Papae,qui ſub faedere conſpirationis ad eapiendum theſaurum corpus illius trahentes,in fluuium Tiberim iactare non timuerunt;diuina auctoritate,ſynodalique noſtro conſultu,niſi reſipuerint, ſint a ſanctae Dei eccleſiae liminibus ſeparati. *Rauen.ſub Ioan.ix.par.1.cap.9.*

CAP. III.

Sepulchrorum violatores infames,ſunt.*Stephan.epiſt.1.in med.* 6 q.1.infames. 6. 17.

CAP. IV.

Si quis clericus in demoliendis ſepulchris fuerit dephrehenſus, quia facinus hoc pro ſacrilegio legibus publicis ſanguine vindicatur, oportet canonibus in tali ſcelere proditum, a clericatus ordine ſubmoueri,& paenitentiae triennio deputari.*Tolet.iv.cap.45.*

CAP. V.

Nec quiſquam oſſa cuiuſlibet mortui de ſepulchro ſuo eiiciat,aut ſepulturam cuiuſquam temerario auſu quoquo modo violet;ſed vnumquemque in loculo ſibi a Deo praeparato, atque conceſſo, aduentum ſui iudicis praeſtolari concedat;maxime cum non ſolum diuinae leges,ſed etiã humanae apud humanam rempublicam ſepulchrorum violatores reos mortis diiudicent.*Melden.cap.72.*

CAP. VI.

Qui ſepulchra effodit, vndecim annis carebit communione. *Baſil.ad Amphil.cap.65.*

CAP. VII.

Sepulchrorum effoſio ipſa quoque diuiditur in id,quod veniam meretur, & id, quod non meretur. ſi enim mortuorum parcens religioni, & tectum corpus intactum relinquens, vt nec ſola oſtendatur turpitudo corporis, lapidibus aliquot ex iis, qui ante ſepulchrum proiecti ſunt, ad aliquod opus conſtruendum vſus eſt,ne hoc quidem eſt laudabile,ſed vt eſſet dignum venia, effecit conſuetudo, quando ad aliquid melius,&reipublicae vtilius materia traducta ſit;ſed carnis in terram redactae puluerem perſcrutari,& oſſa mouere, ſpe aliquem ex defoſſis lucriſaciendi ornatum: id eorum iudicio condemnatum eſt,quo ſimplex fornicatio, quemadmodum in praecedente oratione diuiſio facta eſt:conſiderante ſcilicet oeconomo,ſeu diſpenſatore ex ipſa vita eius, cui medela adhibetur, medicinam, vt ſpatium a canonibus praeſtitutum poſſit contrahere. *Greg.Nyſſen.epiſt.canonica ad Letoium.*

Ne pecunia accipiatur ſepulturae cauſſa tanquam pretium. Tit. XIII.

CAP. I.

PRo ſepultura nulla cuiuſquam pretii exactio intercedat. *Turon ſub Alexan.iii.cap. 6.poſt Later.conc.par.1.cap.10.*

CAP. II.

de ſimo c.9 Gregor ix. c. 8 eod.tit. in 1. coll.

In quibuſdam eccleſiis locũ venalitas perhibetur habere, ita vt pro ſepulturis, & exequijs mortuorum, & benedictionibus nubentium, ſeu alijs ſacramentis aliquid exigatur, &c. Putant plures ex hoc ſibi licere, quia legem mortis de longa inualuiſſe conſuetudine arbitrantur, &c. Ne igitur hoc de cetero fiat, & vel pro mortuis ſepeliendis, ſeu etiam nubentibus benedicendis, ſeu etiam alijs ſacramentis aliquid exigatur, diſtrictius inhibemus, &c. *Alex.iii.in conc.Later.cap.7.*

CAP. III.

De pact. c 7.Gregor ix c. 1.eod tit. in 4.coll.

Plerique ſicut accepimus regulares, & clerici ſaeculares interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt in praeiudicium parochialium eccleſiarum, pactum adiiciunt, vt conductores, & feudatarii decimas eis ſoluant, & apud eoſdem eligant ſepulturam. Cum autem id de auaritiae radice procedat, pactũ huiuſmodi paenitus reprobamus, ſtatuentes, vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiae parochiali reddatur. *Innocen.iii.in conc.gen.Later. cap.56.*

CAP. IV.

De ſimo. c.41.Gregor ix.& c. 5. eod. tit. in 4. coll.

Praeterea cum miles, aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religioſos eligit ſepulturam, etiam ſi nihil loco religioſo reliquerit, difficultates *(quidam Epiſcopi)* ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum. &c. Exactiones huiuſmodi inhibemus. &c. *Innoc.iii. in conc.gen.Later. cap.65.*

CAP. V.

De ſimo. c.42 Gregor. ix. c. 6.eod.tit. in 4. coll.

Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequiis mortuorum; & benedictione nubentium, & ſimilibus pecuniam exigunt, &c. prauas exactiones ſuper his fieri prohibemus, &c. Statuentes, vt libere conferantur eccleſiaſtica ſacramenta. ſed per Epiſcopum loci veritate cognita compeſcantur, qui malitoſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. *Innoc. iii.in conc.gen.Later.cap.66.*

CAP. VI.

Nullus deinceps ſepulturam exigat. *Vrban. ii.in conc.gen.Claramon.cap.8.*

CAP. VII.

Illud quoque praecipimus, vt pro chriſmate & baptiſmo, & ſepulturis, nihil vmquam exigatur. *Vrba.ij.in conc.Placen.c.14. al.in conc. Claramontii.*

CAP. VIII.

Illud quoque adiicientes praecipimus, vt pro chriſmatis, olei ſacri, & ſepulturae acceptione nullum venditionis pretium exigatur. *Innoc.ij. in conc.* Roma. *cap.*18. *Eugen. iii. in conc.Rhem.cap.16.*

CAP. IX.

Queſta nobis eſt Nereida femina clariſſima, quod ab ea centum ſolidos pro filiae ſuae ſepultura fraternitas veſtra vellit exigere. Quod ſi ita ſe veritas habet, quia graue nimis, & procul eſt a ſacerdotis officio pretium de terra conceſſa putredini quaerere, & de alieno velle facere luctu cõpendiũ, ab hac ſe petitione fraternitas veſtra contineat, &c. Hoc autẽ vitium & nos, poſtquam, Deo auctore, ad Epiſcopatus honorem acceſſimus, de eccleſia noſtra omnino vetuimus; & prauam denuo conſuetudinem nequaquam vſurpari permiſimus: memores, quia dum Abraham a filiis Emor, hoc eſt Ephron filio Seor ſepulcri terram pretio ad humandum corpus coniugis poſtularet, pretium accipere renuit; ne commodum videretur ex cadauere conſecutus. Si ergo tantae conſiderationis paganus vir fuit; quanto magis nos, qui ſacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaritiae vitium, vel in alienis denuo temptari praeſumatur; admoneo. Sed ſi quando aliquem in eccleſia veſtra ſepeliri conceditis; ſi quidem parentes ipſius proximi, vel heredes pro luminaribus ſponte quid offerre voluerint, accipi non vetamus. peti vero aliquid, aut exigi omnino prohibemus; ne, quod valde irreligioſum eſt, aut venalis fortaſſe, quod abſit, dicatur eccleſia; aut vos de humanis videamini mortibus gratulari; ſi ex eorum cadaueribus ſtudeatis quaerere quolibet modo compendium. *Greg. lib.7.indict.2.epiſt.55.Ianuario Epiſcopo. Melden.cap.72. Iuo par.3.cap.201.decret. Tarrac. lib.6.cap.56.*

13.q.2.c. 12.

Gen. 23.

CAP. X.

Nullus de agro eccleſiaſtico, & manſo, ac mancipiis, vel ſi quilibet pro loco ſepulturae aliquid largitus eccleſiae fuerit, neque de decimis, & oblationibus fidelium, *cuiquam presbytero aliquem cenſum perſoluere cogat. *Melden.cap.63.Burch.lib.3. cap.53.*

* quemquã presbyterum.

CAP. XI.

Neque pro loco ſepulturae, vt verbis ſancti Gregorii vtamur, pretium de terra conceſſa putredini quaerere, & de alieno velle facere

luctu

lucur compendium aliquo modo (quiſpiam) tentet. Si quando autem proximi, vel haeredes ſponte aliquid offerre in eccleſia voluerint in eleemoſyna defuncti, accipere non vetamus: peti vero, aut aliquid exigi omnino prohibemus; ne, quod valde irreligioſum eſt, aut venalis, quod abſit, dicatur eccleſia, aut de humanis mortibus videamur gratulari, ſi compendium exinde ſtudeamus modo quolibet quaerere. *Melden. cap. 72. vide Gregor. lib. 7. regiſt. epiſt. 55.*

CAP. XII.

De vno manſo, & de terris pro ſepultura datis; & pro quatuor mancipijs, vel eorum procreatione nullus cenſus deinceps exigatur, & pro ſepultura nullum pretium detur. *Metenſe cap. 2.*

CAP. XIII.

13. q. 2. c. 14. Abhorrendus, & Chriſtianis deuitandus mos iniquus ſubrepſit, ſepulturam mortuis debitam ſub pretio vendere, & gratiam Dei venalem facere: cum hoc nuſquam ſub euangelica gratia meminimus nos inueniſſe, vel legiſſe. In Eccleſiaſtico namque libro ſcriptũ
Eccl. c. 7. eſt: Mortuo non prohibeas gratiam, ſciens,
Eccleſ. 40 quia omnes moriemur. Et item: Omnia, quae de terra ſunt, in terram conuertuntur.
Gen. 3. Quid terra terram vendis? Memento quoniam terra es, & in terram ibis: & quoniam mors tibi futura eſt, appropriat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis eſt terra, ſed vt Pſalmiſta commemorat, Domini
Pſal. 23. eſt terra, & qui habitant in ea. Si terram vendis, inuaſione alienae rei reus teneberis: gratis accepiſti a Deo, gratis da pro eo. Quare interdictum ſit omnibus omnino Chriſtianis, terram mortuis vendere, & debitam ſepulturam denegare: niſi forte proximi, & amici defuncti propter nomen Domini, & redemptionem animae viri, gratis aliquid donare velint. *Tribur. cap. 16. Iuo par. 3. cap. 215. decr.*

CAP. XIV.

13. q. 2. c. 13. Praecipiendum eſt, ſecundum canonum auctoritatẽ, vt de ſepulchris, & hominibus ſepeliẽdis nihil muneris exigant: niſi forte, qui ſepelitur viuens iuſſerit eccleſiae, in cuius atrio ſepelitur, de ſuis rebus aliquid tribuere; aut etiam poſt mortem ipſius illi, quibus commiſſum eſt eleemoſynam facere, de rebus illius aliquid dare ſponte voluerint. Tamen nullatenus a presbyteris eccleſiae illius aliquid exigatur, ſiue ab illis, qui locis, & villis praeſunt. *Nannet. cap. 6. Burch. lib. 3. c. 159. Iuo par. 3. cap. 222. decr.*

CAP. XV.

Nullus pretium pro ſepultura accipiat, niſi quod fideles ſponte dare, vel offerre voluerint. *Bituricen. cap. 12. apud Lemouicen. actio. 2.*

Communia de funeribus, & ſepulturis. Tit. XV.

CAP. I.

Fratrum & coepiſcoporum noſtrorum vehementi conqueſtione comperimus, quod (*De priui. c. … reg. ix. & … 1. collect.*) Proponunt, quod eccleſias recipiunt (*Templarij, & Hoſpitalarij*) de manibus laicorum, excommunicatos, & interdictos ad eccleſiaſtica ſacramenta, & ſepulturam admittant, &c. ad locum interdictum ſaepius accedentes, indulgentia priuilegiorum in celebrandis officijs abutuntur, & tunc mortuos apud praedictas eccleſias ſepelire praeſumunt, &c. Si Templarij, ſiue Hoſpitalarij ad eccleſiaſticum interdictum venerint, non niſi ſemel in anno ad eccleſiaſticum admittantur officium, nec tunc ibi corpora ſepeliant defunctorum. *Alexand. iij. in conc. Lateran. cap. 9.*

CAP. II.

Sane quibuſdam regularibus ſedes Apoſtolica indulſit; vt ijs, qui eorum fraternitatem aſſumpſerint, ſi forſan eccleſiae, ad quas pertinent, a diuinis fuerint officijs interdictae, ipſosq. mori contingat, ſepultura eccleſiaſtica non negetur, niſi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti, ſuoſq. confratres, quos eccleſiarum praelati apud eccleſias ſuas non permiſerint ſepeliri, niſi excommunicati, vel interdicti fuerint nominatim, ipſi ad eccleſias ſuas deferant tumulandos, &c. Qui tamen ſepeliantur apud ipſorum regularium, vel aliorum non interdictas eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 57.* (*De priui. c. 24. Gregor. ix. c. 7. … 4. collect.*)

CAP. III.

Quotidiana (*Petri Apoſtoli*) praedicatio inter cetera diuina mandata haec erat: &c. Infirmos viſitare, mortuos ſepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisq. orare, & eleemoſynas dare, dolentes conſolari, & ſuis bonis refouere. &c. *Clem. ep. 1. ante fin. Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 21.*

CAP. IV.

Quibus viuentibus non communicauimus, mortuis communicare non poſſumus. *Leo epiſt. 90. cap. 6. ad Ruſticum Narbon. Epiſc. Iuo lib. 5. tit. 4. cap. 4. panor. & par. 14. cap. 60. decr. Caeſar. lib. 5. cap. 90.* (*24. q. 2. de communione c. 1.*)

CAP. V.

Si defunctus de rebus ſuis diſpoſuit, & debita diſponere praetermiſit, niſi de ſolutione debitorum, dummodo ſit ſoluendo, ab haerede, vel conſanguineis defuncti ſufficiens cautio detur, corpus eius, poſtpoſita appellatione, eccleſiaſticae ſepulturae nõ tradatur. *Alexan. iij. Cantuarien. Epiſc. poſt Lateran. conc. par. 43. cap. 3.*

CAP. VI.

Monachi corpora hominum tam viuorum, quam mortuorum ad eccleſiam ſuam deferre non audeant ſine conſenſu, & petitione eius eccleſiae, quae ei dum viueret, conſuluit, & conſulendo viaticum ſuum adminiſtrauit. Quod ſi fecerint, veluti inuaſores ſanctae eccleſiae ſub diſtricta anathematis interpoſitione, quouſque ſatisfaciant eccleſiae, fieri praecipimus, omni remota fraternitatis occaſione, *Gregor. Auguſtino Anglorum Epiſcopo. refertur ab Alexan.iij. par. 43. poſt conſ. Lateran.cap.4.*

CAP. VII.

De conſe. d.1. c.ſacramenta 48.

SI Epiſcoporum, vel aliorum depoſitio defunctorum fit poſt meridiem ſolis orationibus celebretur, ſi qui faciunt, iam pranſi ſunt, *Carthagin. cap.4 t.G. Carthagin.iij.cap.29.L. Afric. cap.8. Anſelm.lib.9.cap.3. Caeſar.lib. 13. cap.4.*

CAP. VIII.

De degeneribus ſeruis, qui ſepulchris defunctorum pro qualitate ipſius miniſterij deputantur; placuit, vt ſub qua ab actoribus fuerint condicione dimiſſi, & ſiue heredibus, ſiue eccleſiae pro defenſione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat conſeruari. Quod ſi eccleſia eos de Fiſci functionibus in omni parte defenderit, tam illi, quam poſteri eorum eccleſiae defenſione in omnibus potiantur, & occurſum impendant, *Pariſ.cap.9.*

CAP. IX.

Comperimus multos, necdum marcidatis mortuorum membris, ſepulchra reſerare, & mortuos ſuos ſuper imponere, & aliorum, quod nefas eſt, pro mortuis ſuis religioſa loca vſurpare, ſine voluntate ſcilicet Domini ſepulchrorum; ideoq. ſtatuimus, vt nullus deinceps hoc peragat; quod ſi factum fuerit, ſecundum legem ſuper impoſita corpora de eiſdem tumulis reiactentur. *Matiſconen.ij.c.17.*

CAP. X.

Non licet mortuum ſuper mortuum mitti, *Antiſiod.cap.15.*

CAP. XI.

Presbyterorum, qui praeſunt eccleſiae Chriſti, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Si (*aliquis*) infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione, atque oratione ſacerdotali, &c. per eius negligentiam careat. Denique ſi finem vrgentem perſpexerit, commendet animam chriſtianam Domino, &c. corpusq. ſepulturae, non vt mos eſt gentilium, ſed ſicut chriſtianorum. *Aquiſg. ij. ſub Ludo.par. 3.cap.5.*

CAP. XII.

Xyſtus tertius corpus Baſſi (*eius accuſatoris*) cum linteaminibus, & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit, & ſepeliuit ad B. Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius, *Ex Pontific.*

CAP. XIII.

Symmachus fecit coemiterium Iordanorum in melius propter corpus Alexandri. *Ex Pontific.*

CAP. XIV.

Deusdedit dimiſit pro exequijs ſuis ad omnem clerum * rogam vnam integram, *Ex Pontific.*

* id eſt, erogationem

LIBER XXVII.

De Sacramento Ordinis.

De miniſtro ſacramenti Ordinis. Tit. I.

Vide lib.iv. tit.xlix. lib. viij. tit.xiv. quibus adde.

CAP. I.

NVLLVS in eccleſijs praeſumat presbyteros conſtituere, niſi qui & ſacerdotalem gradum dare licite poteſt. &c. *Syno. Roman. ſub Leon. iv. cap. 42.*

CAP. II.

1.q.1.c. 90. Si qui clerici ab iſtis pſeudoepiſcopis, in eis eccleſiis ordinati ſunt, quae ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum conſenſu & iudicio praeſidentium facta eſt, poteſt rata haberi, ita vt in ipſis eccleſijs perſeuerent. Aliter autem vana eſt habenda ordinatio, quae nec loco fundata eſt, nec auctoritate munita. *Leo ad Ruſtic.* Narbonen. *Epiſcop. epiſt. 90. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 11. Iuo par. 5. cap. 65.*

CAP. III.

De Epiſcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec ſcimus de ordinatione eorum qualiter fuit, placuit iuxta instituta ſanctorum patrum, vt in alterius parochia miniſtrare, nec vllam ordinationem facere debeant, ſine iuſſione Epiſcopi, cuius parochia eſt; & ſi hoc facere praeſumpſerint, ab officio ſuſpendantur, &c. Syno. *apud Palatium Vernis. cap. 13. Vorm. cap. 62.*

Epiſcopus non ordinet in aliena dioeceſi. Tit. II.

Vide lib. iv. tit. liv.

Ne Epiſcopus clericum alienum ordinet, ſine ſcientia Epiſcopi, ad quem pertinet. Tit. III.

Vide lib. iv. tit. L.

Epiſcopus ſeruet canonum ſtatuta in conferendis ordinibus. Tit. IV.

Vide lib. iv. tit. LI.

Ne laicus ſtatim Epiſcopus, aut presbyter ordinetur, ſed prius ordines inferiores ſuſcipiat. Tit. V.

Vide lib. iv. tit. iij. lib. vi. tit. vi. lib. vij. tit. iv. & lib. viij. tit. xiij. quibus adde.

CAP. I.

IAm non ſatis eſt laicos ordinare, quos nullus ordo fieri permittit: ſed etiam ij, quorum crimina longe, lateq. per omnes paene ſunt nota prouincias, ordinantur. *Caeleſtinus epiſt. 1. cap. 3.*

CAP. II.

Si de laicis quiſpiam eccleſiaſticis eſt aggregandus officijs, tanto ſollicitius in ſingulis, quae ſuperius comprehenſa ſunt, huiuſmodi decet examinari perſonam, quantum inter mundanam, religioſamq. vitam conſtat eſſe diſcriminis. quia vtique conuenientia eccleſiae miniſteria reparanda ſunt, non inconuenientibus meritis ingerenda. tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſeruitijs, in eorum quaerendum eſt inſtitutis; quantum de tempore, quo fuerant haec aſſequenda, decerpitur: vt morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit: ne per occaſionem ſupplendae penuriae clericalis, vitia potius diuinis cultibus intuliſſe, non legitimae familiae * computemur procuraſſe compendia: quorum promotioni ſuper anni metas, ſex menſes nihilominus ſubrogamus: quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare conuenit inter perſonam diuino cultui deditam, & de laicorum conuerſatione venientem. Quae tamen eatenus indulgentia credidimus, vt illis eccleſijs, quibus infeſtatione bellorum, vel nulla penitus, vel exigua remanſerunt, miniſteria renouentur: quatenus his, Deo propi-

Diſt. 77. cap. vlt. P.1.

*conſuetemur

tio, reſtitutis, in eccleſiaſticis gradibus ſubrogandis canonum paternorum vetus forma ſeruetur: nec contra eos vlla ratione praeualeat, quod pro accidentis defectus remedio prouidetur, non aduerſus ſcita maiorum noua lege proponitur: ceteris eccleſiis ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas, priſtinam faciendis ordinationibus conuenit tenere ſententiam. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. III.

Hominem laicum non promouendum ad ſacerdotium ſubito, ſed per ſuos gradus, ſicut Sardicenſe concilium ait, vt de laicis non eligerentur Antiſtites. cap. 13. &c. Et Gelaſius non ſolum Epiſcopos de laicis fieri prohibuit, ſed etiam presbyteros, ne talia praeſumerent, vetuit in decretorum ſuorum. cap. 3. *Nicol. in epiſt. ad Michaelem Imper. ante med. lecta in ſyno. viij. CP. ſub Hadria. y. actio. 4. poſt princip.*

CAP. IV.

Nulli laicorum liceat ad eccleſiaſticos ordines, praetermiſſo canonum praefixo tempore, aut per facta regalia, aut per conſenſiones cleri, vel plebis, vel per electionem, aſcenſionemq. Pontificum ad ſummum ſacerdotium adſpirare, vel prouehi: ſed cum per canonum conſcripta tempora eccleſiaſticos per ordines ſpirituali opere deſudando, probatae vitae adminiculo comitante, conſcenderit gradus, ad ſummum ſacerdotium, ſi dignitatis vita reſponderit, auctore Domino prouehatur. ita tamen, vt duobus, aut tribus, quos conſenſus cleri, & plebis ſelegerit, Metropolitani iudicio, eiuſque coepiſcopis praeſentatis, quem ſors, praecunte Epiſcoporum ieiunio, Chriſto Domino terminante, monſtrauerit; benedictio conſecrationis accumulet. Aliter deinceps, quod abſit, praeſumptum, & ordinatores, & ordinatos proprij honoris depoſitio ſubſequatur. *Barcinon. y. cap. 3.*

CAP. V.

Quod ſaeculares viri nequaquam ad miniſterium eccleſiae aſſumantur, auctoritas Apoſtolica docet. & dicit: Manus cito nemini impoſueris. & iterum, Non neophytum, ne in ſuperbiam elatus, putet ſe non tam miniſterium humilitatis, quam adminiſtrationẽ ſaecularis poteſtatis adeptum: & in condemnationem ſuperbiae, ſicut diabolus per iactantiam, deijciatur. quomodo enim valebit ſaecularis homo ſacerdotij magiſterium adimplere, cuius nec officium tenuit, nec diſciplinam cognouit? aut quid docere potuit, cum ipſe non didicerit? *Iſido. lib. 2. cap. 6. de eccleſ. officijs apud Aquiſgr. cap. 9.* 1. Tim. 5. d

Vide Syric. epiſt. 5. cap. 3. tit. de Neophytis non ordinandis. cap. Quod ſemel. Caeleſti. epiſt. 2. cap. 6. de digamis non ordinandis. cap. Abſtineatur.

De temporibus ordinationum. Tit. VI.

CAP. I.

Quoniam quidam Metropolitanorũ quantum comperimus, negligunt commiſſos ſibi greges, & ordinationes Epiſcoporum facere differunt, placuit ſanctae ſynodo intra tres menſes ordinationes Epiſcoporum celebrari, niſi forte neceſſitas inexcuſabilis cogat tempus dilationis extendi. Quod ſi hoc minime fecerit, correptioni eccleſiaſticae ſubiacebit. *Chalced. c. 25. Vormatien. c. 76. Burch. lib. 1. c. 24. Iuo par. 5. c. 135. decr. Anſel. lib. 6. c. 35. Caeſar. lib. 5. cap. 28.* Diſt. 75. c. 2.

CAP. II.

In multis concilijs hoc ſtatutum eſt, etiam & nunc confirmatum eſt a veſtra prudentia, ſanctiſsimi fratres, vt primi, quarti, ſeptimi, & decimi menſis ſacerdotum debeant fieri ordinationes; aliqui enim ex noſtris per incuriam ignorantes annorum feriem, illicitam fecerunt ordinationem. *Syno. Roma. ſub Zachar. cap. 11. vide Carthag. iy. cap. 44.*

CAP. III.

Ne fiant ordines, niſi quatuor certis temporibus, & ſabbato mediante Quadrageſima; & tunc protrahatur ieiunium vſque ad veſperas, & ſi fieri poteſt vſque ad craſtinum, vt magis appareat in die Dominico ordines fieri. *Vrban. ij. in conc. Claramon. cap. 24.*

CAP. IV.

Miror, quid cauſſae, aut occaſionis emerſerit, vt virum catholicae fidei, & Neſtorianis, atq. Eutychianis haereticis conſtanter etiam aduerſum, Archidiaconum ſub honoris ſpecie (*Anatolius*) degradaret, & diſpenſationem totius cauſſae, & curas eccleſiaſticae in Andreã Eutychianiſtam repente transferret, adeo nimia commotione turbatus, vt cõſecrationem, quam pro iniuria dabat, ſexta ſabbati, traditionis Apoſtolicae aut neſcius, aut oblitus inferret: quaſi non ad Epiſcopum magis, quam ad presbyterum ordinationis illius vitium pertineret. *Leo epiſt. 55. poſt princ.*

CAP. V.

Quod a patribus noſtris propenſiore cura nouimus eſſe ſeruatũ, a vobis quoq. volumus cuſtodiri; vt nõ paſſim diebus omnibus ſacerdota- Diſt. 75. c. 4. & 5.

dotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem ſabbati eius noctis, quae in prima ſabbati luceſcit, exordia deligantur, hoc eſt, ſub lege diuini officij ſubſtituantur, in quibus his, qui conſecrandi ſunt, ieiunis, & a ieiunantibus ſacra benedictio conſeratur. Quod eiuſdem obſeruantiae erit, ſi mane ipſo Dominico die, continuato ſabbati ieiunio, celebretur, a quo tempore praecedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem reſurrectionis, ſicut etiam in paſcha Domini declaratur, pertinere, non dubium eſt: Nam praeter auctoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica nouimus venire doctrina, etiam ſacra ſcriptura mani-
Act. 13. feſtat, quod cũ Apoſtoli Paulum & Barnabam ex praecepto Spiritus ſancti ad euangelium gentibus mitterent praedicandum, ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus; vt intelligamus quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantae benedictionis ſacramentum negligẽter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apoſtolicis morẽ geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum ſacerdotum formam per eccleſias, quibus Dominus praeeſſe te voluit, etiam ipſe ſeruaueris, vt his, qui conſecrandi ſunt, numquam benedictiones, niſi in die reſurrectionis Dominicae tribuantur, cui a veſpera ſabbati initium conſtat aſcribi. *Leo epiſt. 79. cap. 1. ad Dioſcorum Epiſcopum Alexand. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 70. & 71. decr. Anſel. lib. 7. cap. 37. Tarracon. lib. 3. cap. 47.*

CAP. VI.

Nec ſibi conſtare ſtatus ſui nouerit firmitatem, qui non die ſabbati veſpere, quod luceſcit in primam ſabbati, vel ipſo Dominico die fuerit ordinatus *(loquitur de ordinatione Epiſcoporum)* ſolum enim maiores noſtri reſurrectionis Dominicae diem honore dignum iudicauere; vt ſacerdotes, qui ſumuntur, hoc die potiſſimum tribuantur. *Leo epiſt. 87. ad Epiſc. Viennen prouin ante fin.*

CAP. VII.

Diſt 55. cap. 1. Priſcis igitur pro ſui reuerentia manentibus conſtitutis, quae vbi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter conuenit cuſtodiri, eatenus eccleſijs, quae vel cunctis ſunt priuatae miniſtris, vel ſufficientibus vſque adeo deſpoliatae ſeruitijs, vt plebibus ad ſe pertinentibus diuina munera ſupplere non valeant, tam inſtituendi, quam promouen-
* officii di clericalis * obſequij ſpatia diſpenſanda concedimus. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 2. Iuo par. 3. cap. 142. decr.*

CAP. VIII.

Diſt 75. cap vlt. Ordinationes presbyterorum, & diaconorũ niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debeant, id eſt, quarti menſis ieiunio, ſeptimi, & decimi, ſed etiam quadrageſimalis initij, ac mediana quadrageſimae die, ſabbati ieiunio circa veſperas nouerint celebrandas. Nec cuiuſlibet vtilitatis cauſſa, ſeu presbyterum, ſeu diaconum his praeferre, qui ante ipſos fuerint ordinati. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 13. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 18. panor. & par 6. cap. 74. decr. Anſel. lib. 7. cap. 38. Tarracon. lib. 3. cap. 48. vide Gregor. ij. epiſt. 3.*

CAP. X.

Ordinationes presbyterorum, ſeu diaconorum non niſi quarti, ſeptimi, & decimi menſium ieiunijs, ſed & ingreſſu quadrageſimali, atque mediante veſpere ſabbati *(Epiſcopus veſter)* nouerit celebrandas. *Greg. ij. epiſt. 3. ad clerum Thuringiae, in med.* Diſt 75. cap. vlt.

CAP. XI.

De ordinatione etiam presbyterorum, & diaconorum, cogente neceſſitate, & paupertate rogantium non legitimis temporibus, & diebus a te promoueri, ſi aliquam haberes ex hoc offenſionẽ, inſinuaſti. &c. Bene noſti, quod ſacri canones docent, aptis temporibus ſacerdotes ordinandos. attamen in eo, quod a te propter zelum fidei actum eſt, a Domino Deo noſtro indulgentiam poſtulemus. *Zachar. epiſ. 5. ante fin. ad Bonif. Epiſcop.*

CAP. XII.

Si cum quiſque noſtrum mortalium ad ſacerdotale promouetur officium, nullatenus patimur, vt in reliquis diebus, niſi tantum Dominicis feſtiuitatibus hi, qui honoris digni habentur officio, in ordine praeficiantur eccleſiaſtico: quanto magis, vt ſancta deificata templa, quae ab hominibus fidelibus cenſentur honorificanda, ſine diebus Dominicis perhibeantur conſecranda? *Caeſaraug. iij. cap. 1.*

CAP. XIII.

Decreuimus presbyterorum, diaconorum, & ceterorum graduum inferiorum ordinationes ſtatutis temporibus fieri debere. *Cabilon. ſub Carolo cap. 23.*

CAP. XIV.

Reuoluta ſunt patrum ſtatuta, & inuentum, quia graduum ordinationes recte fiunt per menſem Martium, & Iunium, Septembrem quoque, atque Decembrem, ſabbato videlicet in duodecim lectionibus, quando ieiunia quatuor temporum aguntur: vbi ſi tanta multitudo fuerit ordinandorum, vt ſabbato non poſſit omnes Epiſcopus conſecrare, in craſtina Dominica vſque ad horam ſextam a mane qui ſuperfuerint, debent ordinari. alias autem nullo modo, niſi cauſſa grandis neceſſitatis, de diaconatu tantum, vel presbyteratu oportet ordinationes agi: & hoc in nulla feſtiuitate, niſi Dominica die, quam tamen ieiunium generale in ſabbato praeceſſerit: nam & ipſe Epiſcopus ordinari non poteſt, niſi dominica die circa horam diei tertiam. De ſancto autem Gregorio conſtat, quia numquam, niſi in menſe Martio ordinationes egit. Beatus vero Petrus Apoſtolus in menſe Decembri, & non alibi, &c. *Lemouicen. actio. 2. ante fin.*

CAP. XV.

Gregorius fecit ordinationes duas, vnam in quadrageſima, & aliam in menſe ſeptimo, Ex *Pontific.*

De caeremonijs, quae in ordinatione presbyteri, & reliquorum clericorum obſeruari ſolent. Tit. VII.

CAP. I.

Diſt. 23. cap 8. PResbyter, cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes presbyteri, qui praeſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi, ſuper caput illius teneant. *Carthag. iv. cap. 3. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 12. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 53. Caeſaraug. lib. 8. cap. 20.*

CAP. II.

d. 23. c. 11 Diaconus, cum ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manus ſuper caput illius ponat; quia non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur. *Carthag. iv. cap. 4. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 7. panor. & par. 6. cap. 13. decr. Anſel. lib. 7. cap. 52. Caeſar. lib. 8. cap. 21.*

CAP. III.

d. 23. c. 15 Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuũ; de manu vero Archidiaconi, vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium. *Carthag. iv. cap. 5. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 8. panorm. & par. 6. cap. 14. & cap. 9. in fin. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 51.*

CAP. IV.

d. 23. c. 16 Acolythus, cum ordinatur, ab Epiſcopo quidem doceatur qualiter in officio ſuo agere debeat; ſed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda eccleſiae luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum, ad ſuggerendum vinum in euchariſtiam ſanguinis Chriſti. *Carthag. iv. cap. 6. Iuo lib. 3 tit. 3. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 15. decre. Anſel. lib. 7. cap. 50.*

CAP. V.

d. 23. c. 17 Exorciſta, cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi Epiſcopo: Accipe, & commenda memoriae, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, ſiue baptizatum, ſiue catechumenum. *Carthag. iv. cap. 7. Raban. lib. 1. cap. 10. de inſtit. cler. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 10. panor. & par. 6 cap. 16. decre. Anſel. lib. 7. cap. 49.*

CAP. VI.

d. 23. c. 18 Lector, cum ordinatur, faciat de illo verbum Epiſcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atque ingenium. Poſt haec ſpectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens ad eum: Accipe, & eſto *lector verbi Dei, habiturus, ſi fideliter, & vtiliter impleueris officium, partem cum eis, qui verbum Dei miniſtrauerunt. *Carthag. iv. cap. 8. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 11. panor. & par. 6. c. 17. decr. Anſel. lib. 7. cap. 48.* * relator

CAP. VII.

Oſtiarius, cum ordinatur, poſtquam ab Archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuerſari, ad ſuggeſtionem Archidiaconi, tradat ei Epiſcopus claues eccleſiae de altario dicens: Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quae his clauibus recluduntur. *Carthag. iv. cap. 9. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 12. panor. & par. 6. cap. 18. decr. Anſel. lib. 7. cap. 47.* d. 23. c. 19

CAP. VIII.

Pſalmiſta, id eſt, cantor, poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſola iuſſione presbyteri, officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi presbytero: Vide, vt quod ore cantas, corde credas; & quod corde credis, operibus comprobes. *Carthag. iv. cap. 10. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 13. panor. & par. 6. cap. 19. decre. Anſelm. lib. 7. cap. 46.* d. 23. c. 20.

CAP. IX.

Lectores, dum ordinantur, primum de eorum conuerſatione Epiſcopus verbum facit ad populum, deinde coram plebe tradit eis codicem apicum diuinorum ad verbum Dei annuntiandum. Qui autem ad huiuſmodi prouehitur gradum, ille erit doctrina, & libris imbutus, ſenſuumq; ac verborum ſcientia perornatus. *Iſidor. lib. 2. cap. 11. de eccleſ. offic. apud Aquiſgr. cap. 3. Raban. lib. 1. cap. 11. de inſtit. cleri.*

CAP. X.

Exorciſtae, cum ordinantur, ſicut ait canon, accipiunt de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, accipientes poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, (*ſiue baptizatos*) ſiue catechumenos. *Iſidor. lib. 2. cap. 13. de eccleſ. offic. apud Aquiſgr. cap. 4. Raban. lib. 1. cap. 10. de inſtit. cleric.*

CAP. XI.

Subdiaconi, cum ordinantur, ſicut ſacerdotes, & leuitae manus impoſitionem non ſuſcipiunt; ſed patenam tantum, & calicem de manu Epiſcopi, & ab Archidiacono ſcyphum aquae cum aqua manili, & manutergium accipiunt. *Iſidor. lib. 2. cap. 10. de eccleſ. offic. apud Aquiſgr. cap. 6.* vid. d. 23 c. 15. ſubdiaconus.

Ordinentur clerici multis praeſentibus, non tamen interſint catechumeni. Tit. VIII.

CAP. I.

SIlueſter Epiſcopus dixit: A nobis incipientes moderamine lenitatis indicare, commone-

monemus, vt nulli Epiſcopo liceat quemlibet gradum clerici ordinare, aut conſecrare, niſi cum omni adunata eccleſia. *Silu. in concil. Rom. ccIxxv. Epiſcop. cap. vlt.*

CAP. II.

d. 67. c. 1. Reliqui ſacerdotes (*praeter Epiſcopum*) a proprio ordinentur Epiſcopo, ita vt ciues, & alij ſacerdotes aſſenſum praebeant, & ieiunantes orationem celebrent, ſimiliter, & diaconi ordinentur. ceterorum autem graduum diſtributioni trium veracium teſtimonium, cum Epiſcopi ſcilicet probatione, ſufficere poteſt. *Anaclet. epiſt. 2 poſt princip. Burchard. lib. 2. cap. 15. & par. 5. cap. 69. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 47.*

CAP. III.

d. 75. c. 3. Ordinationes presbyterorum, & leuitarum tempore congruo, & multis coram aſtantibus ſollemniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum ſocietate, & adiumento plurimum gaudeatis. *Zepher. epiſt. 2, in fin. Burch. lib. 2. cap. 3. Iuo par. 6. cap. 23. & 47. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 36. Caeſarauguſt. lib. 4. cap. 107. Tarraconen. lib. 3. cap. 46.*

CAP. IV.

Non licere ordines in praeſentia auditorum (*cathecumenorum* L.) fieri. *Laod. cap. 5. al. 4. Burchard. lib. 2. cap. 7. Iuo par. 6. cap. 27. decret.*

CAP. V.

Ordinatio non fiat clanculum: Eccleſia enim pacem habente, decet praeſentibus ſanctis ordinationes fieri in eccleſia. *Theophil. Epiſcop. Alexand. in commonitorio. cap. 6.*

CAP. VI.

Zepherinus conſtituit, vt praeſentibus clericis, & laicis fidelibus, ſiue clericus, ſiue leuita, ſiue ſacerdos ordinetur. *Damaſ. in Zepheri.*

Qua aetate clerici poſſint ſacris initiari. Tit. IX.

Vid. libro iv. tit. x. & libro vi. tit. viij. lib. vij. tit. v. & xxxv.

CAP. I.

De elect. c. 7. Greg. ix. c. 16. eod. tit. in 2. col. CVm in ſacris ordinibus & miſterijs eccleſiaſticis, & aetatis maturitas, & morum grauitas, & ſcientia litterarum ſit inquirenda; multo fortius hoc in Epiſcopo oportet inquiri, qui ad curam poſitus aliorum, in ſe ipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Domini oporteat conuerſari &c. preſenti decreto ſtatuimus, vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi trigeſimum aetatis annum egerit &c. Inferiora miniſteria, vt puta decanatus, archidiaconatus, & alia, quae animarum curam habent annexam, nullus omnino ſuſcipiat, ſed nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam. xxv. aetatis annum attigerit, & qui ſcientia, & moribus exiſtat commendandus. Cum autem aſſumptus fuerit, ſi archidiaconus in diaconem, & decani, & reliqui admoniti, non fuerint praefixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati, & ab illo remoueantur officio, & alij conferatur, &c. Nec proſit illis appellationis diffugium, &c. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 3.*

CAP. II.

Quid eſt cito manus imponere, niſi ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante experientiam diſciplinae, ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis ille eſt, qui non meruit ordinari. *Leo epiſt. 85. cap. 1. Anſelm. lib. 6. cap. 30. vel 34. Iuo par. 5. cap. 105. decret.* *d. 78. c. 3. & 1. 61. c. 5. miramur. p. quid eſt.*

CAP. III.

Pueri ad ſacros ordines nullatenus admittantur, ne tanto periculoſius cadant, quanto citius conſcendere ad altiora feſtinant. *Greg. lib. 2. indict. 11. epiſt. 47. Columbo Epiſcopo. Anſelm. lib. 7. cap. 39. vel 46.* *1. q. 1. c. 110.*

CAP. IV.

Eſtote praecipue in ordinatione ſolliciti, & ad ſacros ordines aſpirare, niſi prouectiores aetates, & mundos opere nullatenus admittatis; ne forte ſemper eſſe deſinant, quod immature eſſe feſtinant. *Greg. lib. 2. indict. 11. epiſt. 48. Adeodato Epiſcopo. Tarraco. lib. 1 cap. 107.* *1. q. 1. c. 119.*

CAP. V.

Item placuit, vt lectores populum non ſalutent, & vt ante vigintiquinque annos nec clerici ordinentur, niſi primum diuinis ſcripturis inſtructi, vel ab infantia eruditi propter fidei profeſſionem, vel aſſertionem. *Hipponen. cap. 2.*

CAP. VI.

Presbyterum ordinari non debere ante legitimum tempus, hoc eſt. xxx. aetatis annum; ſed priuſquam ad conſecrationem presbyteratus accedat, maneat in Epiſcopio diſcendi gratia officium ſuum tandiu, donec poſſint & mores, & actus eius animaduerti; & tunc ſi dignus fuerit, ad ſacerdotium promoueatur. *Turo. ſub Carolo. cap. 12.*

CAP. VII.

Quod a xxx. annis ſacerdos (*id eſt Epiſcopus*) efficitur, ab aetate ſcilicet Chriſti ſumptũ eſt. ex qua idem exorſus eſt praedicare. Haec enim aetas profectu non indiget iam paruulorum, ſed plena eſt, & robuſta, & ad omne diſciplinae exercitium praeparata. *Iſido. lib. 2. cap. 5. de eccleſiaſt. offic. apud Aquiſgranen. cap. 9.*

Vide Tolet. iv. cap. 18. tit Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Qui non promoueantur.

De illicitis ordinationibus. Tit. X.

CAP. I.

NEmo abſolute ordinetur presbyter, diaconus, vel alius eccleſiaſtici ordinis, niſi *d. 70. neminem. c. 1.*

in

in eccleſia vrbis,vel vici,vel martyrio,vel monaſterio ordinatus(*clericus*) * publicetur. Sin minus,irrita ſit ordinatio.nihilque agere poſſit propter contumeliam ordinantis.*Chalce.c.6.Capitul.lib.1.cap.25.Burch.lib.2.cap.6.* Iuo *lib.3.tit.2.cap.20.panor.& par.6.cap.26. decr. Anſel.lib.7.cap.95.*

* pronunciet ur.

C A P. I I.

Si quae factae ſunt ordinationes illicitae, remoueantur,quoniam ſtare non poſſunt.*Caeleſt.epiſt.2.cap.6.*

C A P. I I I.

Ordinationes illicitas irritas denotamus, niſi per ſatisfactionem, quae ad pacem pertinent componantur. *Turon.cap.10.*

Quales debeant eſſe , qui ordinantur, & ne quiſquam ſine examine ordinetur. Tit.XI.

C A P. I.

d.81.c.4. diſt.24.ſ quia.c.7. SI qui presbyteri ſine examine ſunt prouecti,vel cum diſcuterentur, peccata ſua confeſſi ſunt,& homines contra canones commoti , manus confeſſis imponere temptauerunt,tales regula non admittit, quia quod irreprehenſibile eſt,catholica defendit eccleſia. *Nicaen.cap.9.Mart.Brac.cap.24. Raban. cap. 3.de paenit* Burch.*lib.2.cap.13.Iuo par.6. cap. 33.decret.Anſelm.lib.8.cap.13.*

C A P. I I.

De elect. c.7. Greg. ix.& cap. 16.eo.tit. in 2. col. Cum in ſacris ordinibus , & miniſteriis eccleſiaſticis,& aetatis maturitas,& morum grauitas, & ſcientia litterarum ſit inquirenda, multo fortius hoc in Epiſcopo oportet inquiri.&c.*Alex.iij.in conc.gen.Later.cap.3.*

C A P. I I I.

De elect. 44.c.Gregor. ix. c. vlt.eo.tit. in 4.col. Epiſcopi tales ad ſacros ordines , & eccleſiaſticas dignitates promouere procurent,qui commiſſum ſibi officium digne valeant adimplere,ſi & ipſi canonicam cupiunt effugere vltionem. I*nnoc. iij. in conc. Lateranen.general. cap.26.*

C A P. I V.

d.55.paenitentes. c.3. Bigami , vel inſcij litterarum, aut aliqua membrorum defectu damna perpeſſi , vel hi, qui ex paenitentibus ſunt , ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis talium conſecrator extiterit,factum ſuum ipſe diſſoluet. *35.q.9.c.3.* Sed & [quod quis commiſit illicite,aut a deceſſoribus ſuis inuenit admiſſum, ſi proprium periculum vult vitare , damnabit . nos enim in nullo volumus ſeueritatem vltionis exercere . Sed qui in cauſſis Dei vel contumacia , vel aliquo exceſſu deliquerit , aut ipſe,quod perperam fecerit.abolere noluerit;in ſe,quidquid in alio non reſecarit,inueniet. *Hilar.in ſynod. Rom.cap.2.3.4.Anſelm.lib.7.cap.13.*

C A P. V.

d.32.c.12. Nemo ad ſacrum ordinem permittatur accedere,niſi aut virgo,aut probatae ſit caſtitatis,& qui vſque ad ſubdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit. *Vrba. ij.in ſynod. apud Melſiam.cap.3.*

C A P. V I.

d.81. miniſtri.cap. 19. Ad dominica myſteria tales eligantur, qui ante ordinationem coniuges ſuas non * nouerint . *Clem.epiſt.2.poſt prin.Iuo par.6. cap.87. decret. Caeſar.lib.8.cap.59.*

* reliquerunt.

C A P. V I I.

d.23.c.4. Tales ad miniſterium eligantur clerici , qui digne poſſint dominica ſacramenta tractare: melius eſt enim ſacerdotis paucos habere miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere; quam multos inutiles,qui onus graue ordinatori adducant. *Clem.epiſt.2.ante med.*

C A P. V I I I.

Quod conſuluiſti ſedem Apoſtolicam, qui ſunt infames,aut qui ad gradus eccleſiaſticos non ſunt admittendi. [Infames eſſe eas perſonas dicimus, qui pro aliqua culpa notantur infamia , id eſt omnes , qui chriſtianae legis normam abiiciunt,& eccleſiaſtica ſtatuta contemnunt . Similiter fures,ſacrilegos,& omnes capitalibus criminibus irretitos , ſepulchrorũ quoque violatores,& Apoſtolorum,atque ſucceſſorum eorum , reliquorumque patrum ſtatuta libenter violantes;& omnes, qui aduerſus patres armantur; qui in omni mundo infamia notantur . Similiter inceſtuoſos , homicidas , periuros,raptores, maleficos , veneficos,adulteros , de bellis fugientes, & qui indigna ſibi petunt loca tenere , aut facultates eccleſiae abſtrahunt iniuſte; qui fratres calumniantur, aut accuſant,& non probant; vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant;& omnes anathematizatos, vel pro ſuis ſceleribus ab eccleſia pulſos ; & omnes , quos eccleſiaſticae , vel ſaeculi leges infames pronunciant. Hos vero non ad ſacros ordines licet promouere , nec ſeruos ante legitimam libertatem , nec paenitentes , nec bigamos,nec eos , qui curiae deſeruiunt , vel qui non ſunt integri corpore; aut ſanam non habent mentem , vel intellectum ; aut inobedientes ſanctorum decretis exiſtunt,aut furioſi manifeſtantur . Hi omnes nec ad ſacros gradus debent prouehi;nec iſti,nec liberti, neque ſuſpecti,nec rectam fidem,vel dignam conuerſationem non habentes , ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare . *Steph. epiſt. 1.ante fin. Burchard.lib.1.cap.173.Iuo lib.4.tit.7.cap.14. panor.& par.5.cap.291.decret.Deuſded.cap.3. Anſelm.lib.3.cap.5.Caeſar. lib.5.cap.28. Tarraconen.lib.2.cap 8.*

6.q.1.cap. 17.

C A P. I X.

Quicumque ſe eccleſiae vouit obſequijs a ſua infancia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari . Qui ab acceſſu adoleſcentiae vſque* triceſimum aetatis annum,ſi probabiliter vixerit,vna tantum, & ea,quam virginem , communi per ſacerdotem benedictione perceperit,vxore contentus, acolythus, & ſubdiaconus eſſe debebit : poſt

* viceſimum al.

quae

quae ad diaconatus gradum, ſi ſe ipſe primitus, continentia praeeunte, dignum probarit, accedat. Vbi ſi vltra quinque annos laudabiliter miniſtrarit, congrue presbyterium conſequatur. exinde poſt decennium Epiſcopalem cathedram poterit adipiſci; ſi tamen per haec tempora integritas vitae, ac fidei eius fuerit approbata, &c. *Siric. Himer. Tarracon. Epiſcop. epiſt. 1. cap. 9.*

CAP. X.

Videt veſtra ſinceritas in ſacris miniſteriis, aut in ordinationibus veſtris, quantum magna cura, & diligens ſollicitudo debeat obſeruari. *1. Tim. 5.* Denique ad Timotheum loquitur (*Apoſtolus*) Manus cito nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis. Quod propterea memoratur, vt examine habito, & probitate morum, & eccleſiaſtico labore ſit commendatior, qui vocatur in medium, vt ſummum ſacerdotium poſſit accipere, probatus iudicio, non fauore; ſuſceptus veritate, non gratia: **fretus* Apoſtolico ordine * functus, non praecipiti voluntate. &c. *Siricius ad Orthodoxos epiſt. 3. in princ.*

CAP. XI.

Laici, qui habentes vxores baptizati ſunt, *d. 33. c. 6.* ac ſic ſe inſtituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſteriis, ex quo baptizati ſunt, haeſerint; & ſi non concubinam, non pellicem nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint; non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ſortem aſſumi. *Innoc. epiſt. 4. cap. 4. Tarracon. lib. 1 cap. 129. Anſel. lib. 7. cap. 29. al. 34. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 4. panor. & par. 6. cap. 95. decret.*

CAP. XII.

Quales vero eligendi ſunt in ordine clericorum, euidens forma declarat; id eſt, qui ab ineunte aetate baptizati fuerint, & lectorum officio ſociati: vel ſi maiores ſunt, cum fuerint Dei gratiam conſecuti, ſtatim ſe eccleſiaſticis ordinibus mancipauerint; & ſi vxores habuerint, quaerendū, ſi vxorem virginē habuerint; quia *Leui. 21.* ſcriptū eſt in veteri teſtamento. Vxorē virginē accipiat ſacerdos. Et alibi, Sacerdotes mei ſemel nubant. Neque qui duas vxores habuerint, *1. Tim. 3.* quia Paulus Apoſtolus ait, Vnius vxoris virū, *ad Tit. 1.* Nec illud debere admitti, quod aliquanti pro defenſione praui errores opponunt, & aſſerunt, quod ante baptiſmum omnia dimittuntur. &c. Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat: ſed fideliter intelligat vnius vxoris virum ſiue ante baptiſmum eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum. &c. *Innocen. epiſt. 23. cap. 5. 6. ad ſynod. Tolet.*

CAP. XIII.

Admittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, *d. 54. c. 21.* quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur, & qui a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotii, tamquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat, prouehuntur, &c. Ab his abſtineant ſacerdotes, & ab alijs, qui aut origini, *c. 3. eod. d.* aut alicui condicioni obligati ſunt: niſi eorum petitio, aut volūtas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vindicant poteſtatis. &c. Qualis vero vnicuique natalium honeſtas, & morum eſſe debeat, qui ſacri altaris miniſterio eſt ſociandus, *1. Tim. 3.* & Apoſtolo nos docente, & diuina praece- *Leuit. 21.* ptione didicimus, & canonum regulis, &c. Conſtat ad ſacerdotium perueniſſe viduarum maritos, & quibus fuerunt numeroſa coniugia, & ad omnem licentiam vita liberior, &c. contra Apoſtoli vocem, vnius vxoris virum, & antiquae legis praeceptum, Sacerdos virginem *Leuit. 21.* vxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo quicumque tales admiſſi ſunt, ab eccleſiaſticis officijs, & a ſacerdotali nomine, Apoſtolicae ſedis auctoritate, iubemus arceri, &c. cum capaces non fuerint, &c. Nec ignorare licuit ſacerdotem, quod canonum fuerat regulis definitum. *Leo epiſt. 1. cap. 1. & 2. Epiſcopis per Campaniam. Tribur. cap. 29. Burch. lib. 2. cap. 22. Iuo par. 6. cap. 64. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 23. Tarracon. lib. 4. cap. 19.*

CAP. XIV.

Quid eſt cito manus imponere, niſi ante *d. 78. c. 3.* aetatis maturitatem, ante tempus examinis, *d. 61. c. 5.* ante meritum laboris, ante experientiam di- *miramur.* ſciplinae ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? *Leo epiſt. 85. cap. 1. ad Epiſcopos Africae. Anſelm. lib. 6. cap. 30. Iuo par. 5. cap. 105. decret. Caeſar. lib. 3. cap. 24.*

CAP. XV.

Si quis etiam de religioſo propoſito, & di- *d. 77. c. 8.* ſciplinis monaſterialibus eruditus ad clerica- *vel d. 55.* le munus accedit, *cap. 1.* imprimis eius vita praeteritis acta temporibus inquiratur. Si nullo graui facinore probatur infectus, ſi ſecundam non habuit vxorem, nec a marito relictam ſortitus oſtenditur: ſi paenitentiam publicam fortaſſis non geſſit; nec vlla corporis parte vitiatus apparet; ſi ſeruili, aut originariae non eſt condicioni obnoxius; ſi curiae iam probatur nexibus abſolutus; ſi aſſecutus eſt litteras. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. Iuo par. 3. cap. 143. decret.*

CAP. XVI.

Nec fas eſſe confidat quiſque Pontificum bi- *d. 50. non confidat.* gamos, aut coniugia ſortientes ab alijs dere- *59.* licta, ſiue quoſlibet poſt paenitentiam, vel ſine litteris, vel corpore vitiatos, vel condicionarios, aut curiae, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut paſſim nulla temporis congruentis expectatione diſcuſſos, diuinis ſeruituros applicare * miniſteriis. ** myſteriis* neque pro ſuo libitu iura ſtudeant aliena peruadere, abſque ſedis Apoſtolicae iuſtae diſpēſationis mandato. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 5. Anſelm. lib. 7. cap. 15. Tarrac. lib. 3. cap. 38.*

CAP.

CAP. XVII.

Si quid indulgetur de temporum quantitate, moribus aggregata ſtrenuitate penſatur: ſi vitae iam propoſito continetur, quod protelata fuerat aetate curandum, dummodo illa nullatenus diſſimulata ſubrepant, quorum quodlibet ſi ineſſe claruerit, merito clericalibus infulis reprobabilem conuincat eſſet perſonam. 1.q.7.c.23. [Et ſi illa nonnumquam ſinenda ſunt, quae ſi ceterorum conſtet integritas, ſola nocere non valeant: illa tamen ſunt magnopere praecauenda, quae recipi niſi manifeſta decoloratione non poſſint. Ac ſi ea ipſa, quae nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum, temporumq. cogit intuitus, vel acceleratae prouiſionis reſpectus excuſat: quanto magis illa, nullatenus mutilanda ſunt, quae nec vlla neceſſitas, nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas? *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 11. Tarrac. lib. 1. cap. 116.*

CAP. XVIII.

Qui non Dei gratia, ſed promiſſione rerum eccleſiaſticarum praemiſſa, ad ſacerdotium conantur accedere, deſideriorum talium reprimantur effectus. Qui autem ab huiuſmodi ſe intentione non cohibent, vindictis canonum ſciant ſe ſine dubitatione ſubijciendos. Nec facile ad ſacerdotium permittantur accedere, quibus & gradus, & tempora conſtituta ſunt, per quae ad hanc dignitatem debeant aſpirare. &c. *Symma. epiſt. 1. cap. 2.*

CAP. XIX.

Diſt. 61. c. 2. Vt in ſacerdotibus ordinandis, quae ſunt a patribus praeſcripta, & definita, cogitetis. quia ſicut eſt caput eccleſiae Chriſtus, Chriſti autem Vicarij ſacerdotes; ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos praeeſſe neceſſe eſt corrigendis: nec quidquam illi deeſſe perſonae, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinae. aeſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat, quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris. *Hormiſda ad Epiſcop. Hiſpan. c. 1. Anſel. lib. 6. cap. 19. Tarracon. lib. 3. c. 13.*

CAP. XX.

diſt. 50. c. ſi poſt. 12. Si tales quaerimus ad ſacros ordines promouendos, quibus nulla ruga, nullumq. vitae contagium praepedidit; quanto magis ſi poſt ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit; omnino prohibendus eſt cum manibus lutulentis myſterium noſtrae ſalutis tractare? &c. *Martin. epiſt. vni. ante med.*

CAP. XXI.

Diſt. 34. cap. 10. Praecipimus, ne vmquam illicitas ordinationes facias. nec bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, aut ignorantem litteras, vel in qualibet parte corporis vitiatum, vel paenitentiae, vel curiae, vel cuilibet conditioni obnoxium ad ſacros ordines permittas accedere, Sed ſi quos huiuſmodi repereris, non audeas promouere. Diſt. 98. cap. 3. [Afros paſſim, vel incognitos peregrinos ad eccleſiaſticos ordines tendentes nulla ratione ſuſcipias. quia Afri quidem aliqui Manichaei, aliqui rebaptizati. peregrini vero plurimi etiam in minoribus ordinibus cōſtituti ad fortiores praetendiſſe honores ſaepe probati ſunt, &c. *Gregor. Ioa. Scyllatino Epiſc. lib. 2. regiſt. epiſt. 25. Anſelm. lib. 7. cap. 21. Iuo par. 8. cap. 288. Tarrac. lib. 3. cap 41.*

CAP. XXII.

Eſtote praecipue in ordinatione ſolliciti; & ad ſacros ordines aſpirare, niſi prouectiores aetate, & mundos opere, nullatenus permittatis; ne forte ſemper eſſe deſinant, quod immature eſſe feſtinant. eorum enim, qui in ſacro ſunt ordine collocandi, prius vitam, moresq. diſcutite: & vt dignos huic officio adhibere poſſitis, non vobis potentia, aut ſupplicatio quarumlibet ſurrepat perſonarum, &c. Si quando igitur de his tractare neceſſe eſt, graues, expertoſq. viros * conſilijs veſtris adhibete participes, & cum eis communi de hoc deliberatione penſate, &c. *Greg. Adeodato Epiſcop. Numid. lib. 2. indictio. 11. epiſt. 48.* * conſilii veſtri

CAP. XXIII.

Ne vmquam ij, qui ordinati ſunt, pereant, prouideri debet, quales ordinentur: vt prius aſpiciatur, ſi vita eorum continens in annis plurimis fuit, ſi ſtudium orationis, ſi eleemoſynae ſtudium habuerunt. Quaerendum quoque eſt, ne forte fuerit bigamus. Videndum etiam ne ſine litteris, aut obnoxius curiae cōpellatur poſt ſacrum ordinem ad exactionem publicam redire. Haec itaque omnia diligenter fraternitas veſtra inquirat, vt dum diligenter quilibet exquiſitus ordinatur, non celeriter poſt ordinationem deponatur, &c. *Greg. Ianuario Caralita. Epiſcop. lib. 3. regiſt. epiſtula 26.*

CAP. XXIV.

Quod ad ſacros ordines rectae fidei viri perducuntur, omnipotenti Deo ſine ceſſatione gratiae ſoluendae ſunt. &c. *Greg. Iſicio Epiſc. Hieroſolymit. lib. 9. regiſt. epiſt. 40.*

CAP. XXV.

Fratrem noſtrum Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem, cui dedimus in mandatis, ne vmquam ordinationes praeſumat illicitas, ne bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut ex paenitente, vel curiae, aut cuilibet condicioni obnoxium, notatumq. ad ſacros ordines permittat accedere. ſed ſi quos huiuſmodi forte repererit, non audeat promouere. [Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines praetendentes, nulla ratione ſuſcipiat, quia aliqui eorum Manichaei, aliqui rebaptizati ſaepius ſunt probati, &c. *Greg. ij. epiſt. 3. in princip. Greg. lib. 2. epiſt. 25. regiſt. Anſel. lib. 7. cap. 25. Iuo par. 8. cap. 288. Tarrac. lib. 3. cap. 41.* diſt 34 c. 10. praecipimus. Diſt 98. cap. 3.

CAP. XXVI.

Nullus ordinetur clericus non probatus Diſt. 14. cap 2.

vel

vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio. *Carthag. iv. cap. 22. Anſelm. lib. 7. cap. 89.*

CAP. XXVII.

d. 24. c. 6. Vt Epiſcopus ſine conſilio clericorum ſuorum clericos non ordinet, ita vt ciuium aſſenſum, & conniuentiam, & teſtimonium quaerat. *Cartha. iv. cap. 22. Caeſar. lib. 4. cap. 77.*

CAP. XXVIII.

Non niſi vnius vxoris viri, iidemque virginibus copulati diaconi, vel presbyteri ordinentur. *Andegauen. cap. 13.*

CAP. XXIX.

De clericorum praemittenda conuerſione, id omnimodis obſeruetur, ne vllus ex laicis ante annalem conuerſionem, vel aetatem legitimam, id eſt xxv. annorum diaconus, & *de biga. c. 1. in 6. col lect. & Greg. ix.* xxx. presbyter ordinetur. Ne autem duarum vxorum vir, aut renuptae maritus, aut paenitentiam profeſſus, aut * ſenius corpore, aut qui publice aliquando arreptus ſit, promoueatur. ** debilis* Si ſciens Epiſcopus id egerit, qui ordinatur, ſuſcepto iuxta anteriores canones priuetur officio; ille ſex menſibus a celebrandis officijs ſequeſtretur. Si tunc miſſas facere praeſumpſerit, anno integro omnium fratrum caritate priuetur. De quorum promotionibus, ſi quis clericus, aut ciuis teſtis extiterit, quorum teſtimonio, dum creditur, frequenter pontificis ignorantia praeuenitur, cum agnitum fuerit, ordinationem illicite celebratam, anno integro a communione pellatur. qui ſi in infirmitate deciderit, ei viaticum non negetur. *Aurel. iv. cap. 6.*

CAP. XXX.

d. 51. c. 5. Qui non promoueantur ad ſacerdotium ex regulis canonum. [Qui in aliquo crimine detecti ſunt. Qui infamiae nota aſperſi ſunt. Qui ſcelera aliqua per publicam paenitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt. Qui in haereſim lapſi ſunt, Qui in haereſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur, Qui ſemetipſos abſciderunt, aut naturaliter defectu membrorũ, aut deciſione aliquid minus habere noſcũtur. Qui ſecundae vxoris coniunctionem ſortiti ſunt, aut numeroſa coniugia frequentauerunt. Qui viduam, vel a marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt. Qui concubinas, aut fornicarias habuerunt. Qui ſeruili condicioni obnoxii ſunt. Qui ignoti ſunt. Qui neophyti, vel laici ſunt. Qui ſaeculari militiae dediti ſunt. Qui curiae nexibus obligati ſunt. Qui inſcij litterarum ſunt. Qui non dum ad xxx, annos peruenerunt. Qui per gradus ** aſcenderunt* eccleſiaſticos non * acceſſerunt, Qui ambitu honorẽ quaerunt. Qui muneribus honorẽ obtinere moliũtur. Qui a deceſſoribus in ſacerdotiũ eliguntur., Sed nec ille deinceps ſacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriae ciuitatis elegit, vel auctoritas Metropolitani, vel comprouincialium ſacerdotum aſſenſus nõ exquiſiuit. Quicumque deinceps ad ordinem ſacerdotii poſtulatur, & in his exquiſitus, in nullo horum deprehenſus fuerit; & examinatus probabilis vita, atque doctrina extiterit, tunc ſecundum ſynodalia, vel decretalia conſtituta cum omnium clericorum, vel ciuium volũtate ab vniuerſis comprouincialibus Epiſcopis, aut certe a tribus in ſacerdotem die dominica conſecrabitur, conuenientibus ceteris, qui abſentes ſunt, litteris ſuis, & magis auctoritate, vel praeſentia Metropolitani. Epiſcopus autem comprouincialis ibi conſecrandus eſt, vbi Metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem in ciuitate Metropoli, & com prouincialibus ibidem conuenientibus. Si quis autem deinceps contra praedicta vetita canonum ad gradum ſacerdotii indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit. *Tolet. iv. cap. 18.*

CAP. XXXI.

Viginti quinque annorum aetatis leuitae *d. 77. c. in veteri. 1.* conſecrentur, & xxx presbyteri ordinentur: ita vt ſecundum praeceptum Apoſtoli proben- *1. Tim. 3.* tur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes. *Tolet iv. cap. 19. Burch. lib. 2. cap. 12. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 4. panor. & par. 6. cap. 32. decret.*

CAP. XXXII.

In Armenia clerici ordinantur, qui ex genere ſacerdotum ſunt, iuxta Iudaicos mores. Cantores quoque, & lectores ſine tonſura ordinant. Sed nolumus deinceps genus inſpici ad promouendum, ſed an digni ſint iuxta canones eccleſiaſticos, &c. *Trull. cap. 33.*

CAP. XXXIII.

Vt quicumque ad gradus eccleſiaſticos condigne aſcendere voluerit, vnuſquiſque intelligeret, qualiter ſecundum poſſibilitatem intellectus ſui in eo gradu, vbi conſtitutus eſt, Deo militare, & ſe ipſum valeret cuſtodire, *Remen. cap. 1.*

CAP. XXXIV.

De clericis laicorum, vnde nonnulli conqueri videntur, eo quod quidam Epiſcopi ad eorum preces nolint in eccleſiis ſuis eos, cum vtiles ſint, ordinare, &c. Si laicus idoneũ, vtilemque clericum obtulerit, nulla qualibet occaſione ab Epiſcopo ſine certa ratione repellatur, & ſi reijciendus eſt, diligens examinatio, & euidens ratio, ne ſcandalum generetur, manifeſtum faciat. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 22. Capitul. lib. 5. cap. 178.*

CAP. XXXV.

Qui ex noſtris parochijs, aut ad titulum, aut abſolute ordinari petuntur; nullatenus ordinentur, niſi aut in clero certo, & religioſo, vel etiam in ciuitate, ſaltem vno anno immorentur, vt de vita, & conuerſatione, atque doctrina illorum certitudo poſſit agnoſci. & nemo abſolute quemquam ordinare praeſumat ſicut ſancti ſanxerunt canones. *Melden. c. 52. Burch. lib. 2. cap. 4.*

CAP.

CAP. XXXVI.

Iudicatum eſt a ſynodo ſecundum ſacros canones, ſicut ſcriptum eſt, vt qui presbyteri ſine examinatione per ignorantiam, vel ordinantium diſſimulationem ſint prouecti; cum fuerint cogniti, deponantur. quia quod irreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. *Synod. apud S. Medard. in fin.*

CAP. XXXVII.

Vt presbyteri non ordinentur, priuſquam examinentur. *Vormat. cap. 56.*

CAP. XXXVIII.

d.24.c.5. Quando Epiſcopus

Epiſcopus quando ordinationem facere diſponit, omnes, qui ad ſacrum miniſterium accedere volunt, feria quarta ante ipſam ordinationem euocandi ſunt ad ciuitatem, vna cum archiepresbyteris, qui eos repraeſentare debent. Et tunc Epiſcopus e latere ſuo dirigere debet ſacerdotes, & alios prudentes viros gnaros legis diuinae, & exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus, qui ordinandorum vitã, genus, patriam, aetatem, inſtitutionem, locum, vbi educati ſunt, ſi ſint bene litterati, ſi in lege Domini inſtructi, diligenter inueſtigent. Ante omnia ſi fidem catholicam firmiter teneant, & verbis ſimplicibus aſſerere queant. Ipſi autẽ, quibus hoc committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuſcumque muneris cupiditate illecti, a vero deuient; vt indignũ, aut minus idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendos Epiſcopi manibus applicent. Quod ſi fecerint; & ille, qui indigne acceſſit, ab altari remouebitur. & illi, qui donum ſancti Spiritus vendere conati ſunt, coram Dei iam condemnati, eccleſiaſtica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies examinentur, & ſic ſabbato, qui probati inuenti ſunt, Epiſcopo repraeſententur. *Nanneten. cap. 11. Burch. lib. 2. cap. 1. Iuo par. 6. cap. 21. decret. Caeſarauguſt. lib. 4. cap. 106.*

CAP. XXXIX.

Eos, qui olim eccleſiae miniſtrabant, conſuetudo, quae ex eccleſijs verſabatur, diligentiſſime, & accuratiſſime probatos admittebat, & omnis eorum vitae agendae ratio curioſe inquirebatur: an non eſſent maledici, an non ebrioſi, an non prompti ad pugnas, an ſuam iuuentutem recte erudirent, ac caſtigarent, vt poſſent ſanctificationem recte gerere, ſine qua nemo Dominum accipiet. Et quidam examinabant presbyteri, & diaconi, qui cum eis verſabantur. Referebant autem ad Chorepiſcopos, qui vere teſtificantibus ſuſceptis ſuffragiis, & eorum admonitis Epiſcopis, ita miniſtrum in ſacerdotalem numerum cooptabant, &c. Scribo ad vos, vt ad me mittatis indicem miniſtrorum vniuſcuiuſq. pagi, & a quo vnuſquiſque introductus ſit, & in quo ſit libro. Habete autem & ipſi apud vos indicem, vt veſtrae litterae cum ijs, quae apud nos repoſitae ſunt, conferantur, & nemini liceat ſe ipſum quando velit, inſcribere. Sic itaque poſt primam indictionem, ſi qui a presbyteris introducti ſunt, ad laicos reijciantur: de integro autem fiat eorum a nobis examinatio, & ſi ſint quidem noſtro digni ſuffragio, ſuſcipiantur. Purgate etiam eccleſiam, indignos ab ea expellentes, & deinceps quidem examinate, & ſuſcipite: in numerum autem ne referte priuſquam ad nos retuleritis; vel ſcitote, quod erit laicus, qui ſine noſtra ſententia in miniſterium admiſſus eſt. *Baſil. ad Chorepiſcopos.*

CAP. XL.

De ijs, qui ordinandi ſunt, haec erit forma, vt quidquid eſt ſacerdotalis ordinis, conſentiat, & eligat, & tunc Epiſcopus examinet, vel ei etiam aſſentiente ſacerdotali ordine in media eccleſia ordinet, praeſente populo, & Epiſcopo alloquente; an etiam poſſit ei populus ferre teſtimonium. Ordinatio autem non fiat clanculum: eccleſia enim pacem habente, decet praeſentibus ſanctis ordinationes fieri in eccleſia. In regione autem ſi qui ſunt, qui eorũ, qui communicatunt, animis cõmunicauerint, non aliter ordinentur; quam ijs, qui ſunt orthodoxi clerici, examinantibus praeſente rurſus Epiſcopo, & praeſente populo alloquente ſolummodo, ne fiat aliqua ſurreptio. *Theophil. Epiſcop. Alexand. in commonit. cap. 6.*

CAP. XLI.

Quoniam ad aedificationem populorum omnia a nobis facienda ſunt. haec veſtra obſeruet pietas, & ſi eſt quidem ordinandus clericus, de vita eius inquirat, & an vxorem habeat, an non; & quonam modo duxit, & abſtinuit; & ſi non eſt aliquis ex ijs, qui eiecti ſunt a ſanctiſſimo Epiſcopo, vel ex monaſterio, tunc ſi inculpatus inuentus fuerit, ordinet. ita enim, & noſtram conſcientiam puram conſeruabimus, & inculpatum ſacrum, ac venerabile myſterium. *Cyrillus Epiſcop. Alex. ad Epiſcopos quoſdam.*

De Neophytis non ordinandis. Tit. XII.

Vide libro iv. tit. vi. libro x. tit. xiij. quibus adde.

CAP. I.

NVlli Epiſcopo liceat ſine cuncta eccleſia a nouiſſimo gradu vſque ad primum ordinare neophytũ. *Silueſt in conc. Rom. cclxxv. Epiſcoporum cap. 6.*

CAP. II.

Neophytus ſi baptizatus fuerit iam aetate legitima, non continuo licebit eum ad eccleſiaſticum ordinem promoueri; quia oportet illũ prius doceri, quod poſſit docere, & multo tempere poſt baptiſmum probari, vt bene probatus veniat ad clerum ſecundum praeceptum Apoſtoli dicentis: Non neophytum, ne forte in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat, & 1.Tim. 3.

la-

laqueum diaboli. *Mart.Brac. c.22. Nicaen. cap.2.*

De digamis non ordinandis. Tit. XIII.

Vide lib.iv. tit.vij.quibus adde.

CAP. I.

MVlierem, id eſt viduam, clericus non ducat vxorem. *Syric.in ſyno.Roma.ep. 4.cap.4.apud conc.Telen.*

CAP. II.

Is, qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum. *Syric. in ſyno.Roma.epiſt. 4.c.5.apud conc.Telen.*

CAP. III.

Diſt.34.c. curandū. 8. Ne ad ſacros gradus quiſquam, qui vxorem non virginem duxit, aſpiret. Repellendus eſt etiā quiſquis in ſecundae vxoris nuptias contra Apoſtolica praecepta conuenit. *Hilar.in ſyno.cap.2. Iuo lib.3.tit.5.cap.9.panor. Anſel. lib.7.c.12.*

CAP. IV.

Interdicimus, vt nullus Epiſcoporum audeat, iuxta ſanctorum canonum inſtituta, quemlibet clericum bigamum, aut qui viduam duxerit vxorem, ad ſacros ordines promouere, &c. *Syno.Roma.ſub Zachar.c.11.*

CAP. V.

Ad ſacros ordines non licet promouere bigamos. *Stephan. epiſt.1. ante fin. vide tit. Quales debeant eſſe, qui initiantur. cap. Quod conſuluiſti.*

CAP. VI.

Didicimus, licenter, ac libere inexploratae vitae homines, quibus etiam fuerunt numeroſa coniugia, ad praefatas dignitates, pro vt cuicumque libuerit, aſpirare. Quod non tantum illis, quantum Metropolitanis ſpecialiter Pontificibus imputamus, qui dum inhibitis auſibus conniuent, Dei noſtri, quantum in ſe eſt, praecepta contemnunt, &c. Deus per
Leuit.21. Moyſem conſtituit, Sacerdotes mei ſemel nu-
Ezech.44. bant. Et alio loco: Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, nec repudiatam,
1.Tim.3. nec meretricem. quod ſecutus Apoſtolus ex perſecutore praedicator vnius vxoris virum tam ſacerdotem, quam diaconum fieri debere mandauit, &c. Quid ab vniuerſis poſt hac eccleſijs ſequendum ſit, quid vitandum, ge-
Diſt.77. c.3. nerali pronunciatione decernimus. [Quicumque ita ſe eccleſiae vouerit obſequijs, a ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiae vſque ad triceſimum aetatis annum, ſi probabiliter vixerit, vna tantum, & ea, quam virginem communi per ſacerdotem benedictione percepit, vxore contentus, acolythus, & ſubdiaconus eſſe debebit. poſteaq. ad diaconij graduum, ſi ſe ipſe primitus continentia praeeunte dignum probauerit, accedat, &c. Qui vero iam aetate grandaeuus, &c. deſiderij ſui fructum non aliter obtinebit, niſi eo, quo baptizatur tempore, ſtatim lectorum, aut exorciſtarum numero ſocietur. Si tamen eum vnam habuiſſe, vel habere, & hanc virginem accepiſſe conſtet vxorem, &c. *Syric.epiſt.1.ad Himerium Tarraconen. Epiſcop. c. 8. 9. & 10. Iuo par.6. cap.91. & 92. decre.*

CAP. VII.

Quiſquis ſane clericus aut viduam, aut *Diſt.84. c.5.* certe ſecundam coniugem duxerit, omni eccleſiaſticae dignitatis priuilegio mox nudetur, laica ſibi tantum communione conceſſa. quam ita demum poterit poſſidere, ſi nihil poſtea, propter quod hanc perdat, admittat. *Syric. epiſt.1. cap.11. Iuo par.6.cap.51. decre. Anſelm.lib.8.cap.5. Tarraconen. lib.3. cap.28.*

CAP. VIII.

Quicumque paenitens, quicumque digamus, quicumque viduae maritus ad ſacram *Diſt.50.c. quicumq. 56.* militiam indebite, & incompetenter irrepſit, hac ſibi condicione a nobis veniam intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in hoc, quo inuenitur ordine, perpetua ſtabilitate permaneat. *Syric epiſt. 1.cap.15. Anſelm.lib.7. cap.17. & lib.8.c.6.*

CAP. IX.

Viduam clericus non ducat vxorem, quia ſcriptum eſt: Sacerdos vxorem virginem ac- *Leuit.21.*
cipiat. non viduam, non eiectam. Vtique *Ezech.44*
qui ad ſacerdotium labore ſuo, & vitae probitate contendit, cauere debet, ne hoc praeiudicio impeditus peruenire non poſſit. *Innocen. epiſt.2.cap.4.*

CAP. X.

De digamis nec conſuli debuit, quod manifeſta lectio ſit Apoſtoli; Vnius vxoris virum, *1.Tim.3. ad Tit.1.*
ad ſacerdotium, ſiue ad clericatum, admitti debere, & hanc ipſam tamen ſi virginem accepit. nam ea, quae habuerit ante virum, licet defunctus ſit, tamen ſi clerico poſtea fuerit copulata, clericus, qui eam acceperit, eſſe non poterit: quia in lege cautum: non viduam, *Leuit.21.*
non abiectam habere poſſe coniugem ſacerdotem. *Innoc.epiſt.4.c.2.*

CAP. XI.

Eos, qui viduas accepiſſe ſuggeruntur vxores, non ſolum clericos effectos agnoui, verum etiam vſque ad infulas ſummi ſacerdotij perueniſſe, quod contra legis eſſe praecepta nullus ignorat. Nam cum Moyſes legiſlator clamitet; Sacerdos vxorem virginem accipiat, *Ibidem.*
non viduam, neque eiectam, &c. contra quod praeceptum diuina auctoritate ſubnixum, nulla defenſio mandati alterius opponitur, niſi

conſuetudo veſtra, quae vt ipſi fatemini, ex ignorantia, nō ex Apoſtolica traditione, & ratione integra conſtitura eſt. Nos autem omneſq. per orientem, occidentemq. eccleſias, nouerit dilectio veſtra, haec penitus non admittere, nec ad vltimum eccleſiaſtici ordinis locum, tales aſſumere, & ſi reperti fuerint, ſubmouere. *Innoc. epiſt. 22. c. 1.*

C A P. X I I.

Diſt. 32. Omnium. cap. 1.

Is, qui ordinandus eſt, non laicus, non neophytus, nec ſecundae coniugis ſit maritus, aut qui vnam quidem habeat, vel habuerit, ſed quam ſibi viduam copularit. ſacerdotū enim tam excellens eſt electio, vt haec, quae in alijs eccleſiae membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita. *Leo ep. 82. c. 3. ad Anaſtaſ. Theſſalon. Epiſc. Burch. lib. 2. c. 5. Iuo par. 5. c. 59. decr. Anſel. lib. 6. c. 15.*

C A P. X I I I.

Leuit. 21. Ezec. 44. 1. Tim. 3.

Ordinatos Epiſcopos hac ratione firmamus, ſi nec viduae maritus fuerit quiſquam, nec in in ſecundae coniugis nuptias, ac vota conuenerit, ſicut & legalia conſtituta praecipiunt, dicendo: Sacerdos virginem vxorem accipiat. Secundum quod etiam beatus Apoſtolus Paulus magiſter gentium de his, qui fieri deſiderant ſacerdotes, propria inſtitutione non tacuit, dicens: Vnius vxoris virum. *Hilar. epiſt. 1. cap. 4.*

C A P. X I V.

Diſt. 77. c. 5. quis. 8.

Eius, qui ad clericale munus accedit, vita inquiratur, &c. ſi ſecundam non habuit fortaſſe vxorem, nec a marito relictam, &c. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. Iuo par. 3. cap. 143 decr.*

C A P. X V.

diſt. eo. nō confidat. cap. 39.

Nec fas eſſe confidat quiſquis Pontificum bigamos, aut coniugia ſortientes ab alijs derelicta diuinis ſeruituros applicare myſterijs. *Gelaſ. ibid. c. 5. Anſel. lib. 7. c. 15. Tarra. lib. 3. cap. 38.*

C A P. X V I.

Secundas nuptias ſicut ſaecularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad clericale ſinitur venire collegium. alia eſt enim humanae fragilitati generaliter conceſſa licentia, alia debet eſſe vita, diuinarum rerum ſeruitio dedicata. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 24.*

C A P. X V I I.

Diſt. 34. c. 10.

Praecipimus, ne vmquam illicitas ordinationes facias, ne bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, aut ignorantem litteras, vel in qualibet parte corporis vitiatū, vel paenitentem, vel cuilibet condicioni obnoxium ad ſacros ordines permittas accedere; ſed ſi quos huiuſmodi repereris, non audeas promouere. *Greg. lib. 2. regiſt. epiſt. 25. Vide lib. 9. epiſt. 8. Iuo par. 8. c. 288. decr. Anſel. lib. 7. c. 35. al. 42.*

C A P. X V I I I.

Ordinatio illicita bigami, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem. *Gregor. 9. epiſt. 3. ad clerum Turingiae. in prin.*

C A P. X I X.

Leuit. 21. 1. Tim. 3.

Si quos repererit Epiſcopos tua fraternitas, presbyteros, aut diaconos contra canones, vel ſtatuta patrum exceſſiſſe, id eſt, in adulterio, vel ſi plures vxores habuerunt, &c. nulla ratione Apoſtolica auctoritate permittat ſacerdotio fungi, &c. Qui ſe neque a fornicationibus, neque a nefarijs matrimonijs abſtinent, &c. quales ſe eſſe ſacerdotes exiſtimant? dicente Deo: Sacerdotes mei ſemel nubant. Et Apoſtolo: Vnius vxoris virum. & hoc ante ſuſceptum ſacerdotium licitum eſt; nam a die ſuſcepti ſacerdotij etiam ab ipſo proprio coniugio prohibendi ſunt, &c. Sacri canones neque purum clericum, cui ſacerdotium non eſt, ſecundis copulari nuptijs permittunt. *Zachar. epiſt. 6.*

C A P. X X.

Diſt. 34. c. 11. ſi cuius c. 12. ſi laici.

Laicus, cuius vxor adulterium fecerit, clericus fieri non poteſt. ſi eo clerico conſtituto adulterauerit, aut dimittat eam, aut non adminiſtret. *Neocaeſ. cap. 8. Mart. Bracar. cap. 28.*

C A P. X X I.

Sedit, neminem poſt hanc ſynodum, quae huiuſmodi illicitis vel ſero ſuccurritur, de digamis, aut internuptarum maritis ordinari clericos poſſe: nec requirendum, vtrum ne initiati ſacramentis diuinis, an ne gentiles hac ſe infelicis ſortis neceſſitate maculauerint, cum diuini praecepti caſta ſit forma. *Valent. Galliae c. 1.*

C A P. X X I I.

Diſt. 50. c. ex paenitentib. 54.

Si ſciens Epiſcopus (*paenitentem*) ordinanerit, &c. ordinandi poteſtate priuetur. ſimili ſententiae ſubiacebit Epiſcopus, ſi ſciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam vxorem habuit, aut ſecundam. *Carthag. iv. cap. 68. & 69. L. Caeſar. lib. 15. c. 32.*

C A P. X X I I I.

Diſt 34. c. 18 lector.

Conſtituit ſancta ſynodus, vt lector fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper lector habeatur, aut forte ſubdiaconus. *Tolet. 1. cap. 3. Mar Bracar. cap. 43. qui addit.* ſimiliter, & ſi bigamus fuerit.

C A P. X X I V.

Diſt. 34. c. 17 ſi ſubdiaconus.

Subdiaconus defuncta vxore, ſi vxorem aliam duxerit, ab officio, in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter oſtiarios, vel lectores, ita vt euangelium, & Apoſtolum non legat: propterea, ne qui eccleſiae ſeruierit, publicis officijs ſeruire videatur. Qui vero tertiam, quod nec dicendum eſt, acceperit, abſtentus biennio, poſtea inter laicos reconciliatus per paenitentiam communicet. *Tolet. I. cap. 4. Mart. Brac. cap. 44.*

C A P. X X V.

Placuit de bigamis, aut internuptarum maritis, vt qui hucuſque ordinati ſunt, habita miſeratione, presbyteri, vel diaconi nomen

tantum

tantum obtineant: officium vero conſecrandi presbyteri, & miniſtrandi huiuſmodi diacones non praeſumant. *Agathen. cap. 1.*

CAP. XXVI.

Nullus paenitens clericus ordinetur: qui iam ſunt per ignorantiam ordinati; aut ſicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneant. *Agathen. cap. 43.*

CAP. XXVII.

Diſt. 55. cap. 2. Nullus paenitentem, nullus digamum, nullus viduarum maritos in praedictis honoribus (*presbyterij. diaconatus, &c.*) audeat ordinare. & licet hoc iam prope omnium canonũ inſtituta contineant, tamen ne cuiquam ſacerdotum ſupplicantium, ſicut iam diximus, importunitas, vel ſuggeſtio iniqua ſubrepat, neceſſe fuit, vt nunc ſeueriorem regulam ſibi velint Domini ſacerdotes imponere, &c. *Arelat. iij. cap. 3.*

CAP. XXVIII.

Si quis lector adulterae mulieris voluerit miſceri; vel adhaerere conſortio, aut relinquat adulteram; aut a clero habeatur extraneus. Simili ſententia oſtiariorum laſciuia punietur. *Tarrac. cap. 9.*

CAP. XXIX.

Ne ſecundae vxoris, aut renuptae maritus presbyter, aut diaconus ordinetur, abunde ſufficeret ab Apoſtolo conſtitutum, &c. Qui ſcienter enim contra dicta ordinauerit, reus fratribus fiat. Qui contra fas honorem prohibitae benedictionis ambierit, nihil clericalis miniſterij praeſumat. *Epaun. c. 2.* (1. Tim. 3.)

CAP. XXX.

De biga. c. 1. Greg. ix. c. 7. eo. tit. in 1. collect. Ne aut duarum vxorum vir, aut renuptae maritus, &c. ad ordines promoueatur. &c. *Aurel iij. cap 6. Burch. lib. 2. cap. 33. Iuo par. 6. cap. 134. decr. & lib. 3. tit. 5. c. 1. panor.*

CAP. XXXI.

De biga. c. 1. in 1. collect. De ijs, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas poſt habuerint, aut defunctis vxoribus ſibi concubinas publice crediderint ſociandas, eos, qui iam ſunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus: ſed ſtatuimus, ne vlterius ordinentur. *Aurelian. iij. cap. 9. Burcha. lib. 2. cap. 19. Iuo par. 6. cap. 39. decre.*

CAP. XXXII.

Si quis Epiſcoporum ſciens bigamum, aut internuptae maritum ad officium leuiticae dignitatis, ſiue presbyteri contra ius canonum promouere praeſumpſerit; ſciat ſe vnius anni ſpatio ab omni officio ſacerdotij eſſe ſuſpenſum. Cui ſi forte ſententiae ſubiacere contempſerit, a communione eius vſque in aliam ſynodum ſe fraternitas vniuerſa ſuſpendat: illi vero, qui illicite promoti ſunt, degradentur. *Aurelian. iv. c. 10.*

CAP. XXXIII.

Viduarum mariti non ordinentur diaconi. *Hiſpalen. y. cap. 4.*

CAP. XXXIV.

Si quis viduam, aut ab alio dimiſſam duxerit, nõ admittatur ad clericatum, &c. *Mart. Brac. cap. 26. Anſel. lib. 7. cap. 198.* d. 50. c. 8.

CAP. XXXV.

Digamos canon omnino a miniſterio excluſit. *Baſil. epiſt. ad Amphiloch. c. 12.*

Ne digamus clericus ordinetur, licet poſt digamiam fuerit baptizatus. Tit. XIV.

Vide lib. xxij. tit. xiv. Baptiſmus non tollit digamiam.

De publice paenitentibus non ordinandis. Tit. XV.

CAP. I.

Quicumque ex lapſis per ignorantiam ordinati ſunt, aut etiam ſcientibus, qui ordinauerunt, non praeiudicant regulae eccleſiaſticae. nam cum primum compertum fuerit, deponentur. *Nicaen. cap. 10.* d. 81. c. 5.

CAP. II.

Si quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiae ſaecularis habuerit, ad clerum admitti non debet. *Syric. in ſyno. Rom. epiſt. 4. apud concil. Telen. cap. 3. Innocen. epiſt. 2. cap. 2.*

CAP. III.

Hi, qui ex paenitentibus ſunt, ad ſacros ordines adſpirare non audeant. *Hilar. in ſyno. Rom. cap. 3.* d. 55. c. 3. paenitentes.

CAP. IV.

Ad ſacros ordines non licet promouere paenitentes. *Stephan. epiſt. 1. poſt med. Burch. lib. 1. cap. 173. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 14. panor. & par. 3. cap. 291. decr. Anſelm. lib. 3. cap. 5. Deuſded. cap. 3. Caeſar. lib. 5. cap. 28. Tarraco. lib. 2. cap. 8.* 6 q 1 in paenitentes. ſames. 17.

CAP. V.

Sicut paenitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & poſt paenitudinem, ac reconciliationem nulli vmquam laico liceat honorem clericatus adipiſci: quia quamuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debere gerendorum ſacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerunt vaſa vitiorum. *Syric. epiſt. 1. cap. 14. Burch. lib. 19. cap. 49. Iuo par. 6. cap. 54. & par. 15. cap. 63. decr. Anſel. lib. 7. cap. 16.* Diſt. 50. illud c. 66

CAP. VI.

Quicumq. paenitens, bigamus, viduae ma- d. 50. c. 56

ritus ad ſacram militiam indebite,& incompetenter irrepſerit,hac ſibi condicione a nobis veniam intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio,ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in hoc, quo inuenitur ordine, perpetua ſtabilitate permaneat. Sciturí poſt hac omnium prouinciarum ſummi Antiſtites,quod ſi vltra ad ſacros ordines quemquam de talibus crediderint aſſumendum; & de ſuo, & de eorum ſtatu, quos contra canones, & interdicta noſtra prouexerint, congruam ab Apoſtolica ſede promendam eſſe ſententiam. *Syric.epiſt.1.cap.15.Anſelm.lib.7, cap.17. & lib.8.cap.6,*

CAP. VII.

Multa in prouincia contra canones eccleſiaſticos,decretaq. maiorum vſurpari a plurimis relationes diuerſorum retulerunt,&c. Epiſcopi dum aut amicis,aut obſequentibus gratiam praeſtare nituntur,religionem violant, ordineſq. corrumpunt; ac ſic euenit, vt indigni quique honores ſuſcipiant eccleſiaſticos, & admittantur ad clerum, qui nec inter laicos quidem dignum locum habere merentur, ſicuti in nunc dato nobis libello monſtratum eſt. Quendam multis criminibus inuolutum, propter quae etiam paenitentiam egiſſe dicitur, non ſolum clericum effectum, quod non licet, verum etiam ad Epiſcopatus
Diſt. 50. cap.60. apicem eum tendere, cum canones apud Nicaeam conſtituti paenitentes etiam ab infimis officijs clericorum excludant. *Innocen. epiſt. 6. Nicaen.cap.10.*

CAP. VIII.

1.q.1.c.8 ma.c.18. Vbi paenitentiae remedium neceſſarium eſt, illic ordinationis honorem locum habere non poſſe decernimus, &c. At dicitur vera, ac iuſta legitimi ſacerdotis benedictio auferre omne vitium, quod a vitioſo fuerat iniectum. Ergo ſi ita eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, &c. Nullus ſit paenitentiae locus, quia id poteſt praeſtare ordinatio, quod lon-
1.q.4. homini. c 9. ſi cũ ergo. ga ſatisfactio praeſtare conſueuit. Sed noſtra lex eccleſiae eſt, venientibus ab haereticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem, laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem, vel exiguum ſubrogare. At vero hi, qui a catholica fide ad haereſim tranſierunt, quos non aliter oportet,niſi per paenitentiam ſuſcipi, apud vos non ſolum paenitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur, &c.Si quis de catholica ad haereſim tranſiens, aut fidelis ab apoſtaſia reuertens, & reſipiſcens redire voluerit, numquid eadem ratione poterit ad clerum admitti? cuius commiſſum non niſi per longam paenitentiam poterit aboleri, nec poſt paenitentiam clericum fieri, ipſi canones ſua auctoritate permittunt. *Innocen.epiſt.22. cap. 3. 4.5. Tarracon. lib.6. cap.141.*

CAP. IX.

Paenitens clericus non fiat. *Zoſim.epiſt.1. cap. 3.*

CAP. X.

Proſpiciendum eſt,ne ex paenitentibus aliquis ad ſacrum miniſterium prorſus ſinatur accedere. *Hilar.epiſt.1.cap.4.*

CAP. XI.

Si quis ad clericale munus accedat, in primis eius vita inquiratur, ſi nullo graui facinore probatur infectus, &c. Si paenitentiam publicam non geſſit. *Gelaſ.epiſt.1.cap.3.* Diſt.55. cap.1.

CAP. XII.

Nec fas eſſe confidat quiſque Pontificum bigamos, aut coniugia ſortientes ab alijs derelicta, ſiue quoſlibet poſt paenitentiam, vel ſine litteris, &c. diuinis ſeruituros applicare myſterijs. *Gelaſ.epiſt.1.cap.5. Anſel.lib. 7.cap.15.* Diſt 50.c. non confidat.59.

CAP. XIII.

Sed nec de paenitentibus quiſquam quidem ad huiuſmodi gradum prophanus temerator aſpiret; ſatis illi poſtulanti ſit venia. Qua conſcientia abſoluat reum, qui ſe peccata ſua populo ſcit teſte confeſſum? Quis enim, quem paulo ante vidit iacentem, veneretur Antiſtitem? prſeferens miſerandi criminis labem, non habet lucidam ſacerdotij dignitatem, &c. *Hormiſda epiſt.4.cap.1. Anſelm.lib.6.c.19.* Diſt 51. c. negamus. cap.5.

CAP. XIV.

Praecipimus, ne vmquam illicitas ordinationes facias, ne bigamum, &c. vel paenitentem ad ſacros ordines permittas accedere. ſed ſi quos huiuſmodi repereris, non audeas promouere. *Gregor. lib. 2. regiſt. epiſt. 25. Iuo par 8.cap.288. decret. Anſelm. lib.7.cap.35. alias 42.* Diſt.34.c. 10.

CAP. XV.

Bonifacio Archiepiſcopo dedimus in mandatis, ne ex paenitentem audeat promouere. *Grego ij. epiſt.3. ad Clerum & plebem Thuringiae.*

CAP. XVI.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus homicida, &c. ſacrum miniſterium debeat attrectare: ſed neque paenitens, aut talis, qualem ſacri canones prohibent eſſe ſacerdotem. *Zachar.epiſt.4. ante med.*

CAP. XVII.

Hi, qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſaeculum redeunt, & poſtmodum paenitentiae remedia non requirunt, ſine paenitentia communionem penitus non accipiant; quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti. *Arelat.ij.cap.25. Raban.c.35. de paenit. Capitul.lib.6. cap.139. Burch. lib.19.c.67. Iuo par.15.c.81.decr.* Diſt.50.c. 69.

CAP. XVIII.

Ex paenitentibus, quamuis ſit bonus, clericus non ordinetur. *Carthag.iv.cap.68. Caeſar. lib.15.cap.32.* Diſt. 50. cap.55.

CAP.

CAP. XIX.

Diſt. 50. c. 55. Ex paenitentibus, quamuis ſit bonus clericus non ordinetur. Si per ignorantiam Epiſcopi, factum fuerit, deponatur a clero, quia ſe ordinationis tempore non prodidit fuiſſe paenitentem. Si autem ſciens Epiſcopus ordinauerit talem, etiam ipſe ab Epiſcopatus ſui ordinandi dumtaxat poteſtate priuetur. *Carth.iv.cap. 68. & 69. Burch. lib.2. cap.35. Iuo lib.3.tit.5.cap.19 panor.& par.6.cap.136. & par.15.cap.5.decr.Anſel.lib.7.cap.20.Caeſar lib.15.cap.32.*

CAP. XX.

diſt.50.c. placuit. 68. Paenitentes non admittantur ad clerum, niſi tantum ſi neceſſitas, aut vſus exegerit, inter oſtiarios deputentur, vel inter lectores, ita vt euangelia, aut Apoſtolum non legant. Si qui autem ante ordinati ſunt diacones, inter ſubdiacones habeantur, ita vt manum non imponant, nec ſacra contingat. De eo vero paenitente dicimus, qui poſt baptiſmum, aut pro homicidio, aut pro diuerſis criminibus, grauiſſimiſq. peccatis, publicam paenitentiã

*cilicio ſub * concilio, diuino fuerit reconciliatus altario. *Tolet.I.cap.2. Mart.Brac.cap.23. Burchad lib.2.cap. 37. Iuo lib.3. tit.5. cap.20. panor. & par.6. cap. 138. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 26.*

CAP. XXI.

Nullus paenitens clericus ordinetur, vt ſancti patres noſtri ſynodali ſententia cẽſuerunt: & qui iam ſunt per ignorantiam ordinati, aut ſicut bigami, aut inter nuptarum mariti locum teneant. *Agath.cap.43.*

CAP. XXII.

Diſt.53. cap.2 de biga. c.1. Greg. ix. o.2.10.ti. in 1.coll Nullus paenitentem audeat ordinare. *Arelaten.iij cap.3. Burch.lib.2. cap.33. Iuo lib.3. tit.5.cap.18.panor.& par.6.cap.134.decr.*

CAP. XXIII.

Paenitentiam profeſſi ad clericatum penitus non vocentur. *Epau.cap.4.*

CAP. XXIV.

diſt.50 in vero vel, ſi vero. cap.57. Is, qui aegritudinis languore depreſſus, paenitentiae benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſt modum reconualeſcens, caput paenitentiae in eccleſia publice non ſubdiderit, ſi prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum. *Gerund.cap.9.*

CAP. XXV.

Ne paenitentiam profeſſus ad ordines promoueatur. *Aurel.iij.cap.6.*

CAP. XXVI.

Diſt. 51. qui in aliquo.c.5. Non promoueantur ad ſacerdotium, qui ſcelera aliqua per publicam paenitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt. *Tolet.iv.cap.18.*

CAP. XXVII.

Hi, qui in diſcrimine conſtituti paenitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe praedicantes, huiuſmodi, ſi reualuerint, poſſunt etiam pro morum probitate ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui vero ita paenitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum ſe perpetraſſe publice fateantur, ad clerum, vel honores eccleſiaſticos peruenire nullatenus poterunt, quia confeſſione ſe propria notauerunt. *Tolet.iv.cap.53.*

CAP. XXVIII.

Vos credimus etiam legiſſe, nec nos ignoramus, quod qui publice paenitentiam profitetur, Epiſcopalem cathedram nec tenere, nec regere poteſt. *Cabil.in epiſt.*

CAP. XXIX.

Si regulae praecedentium patrum eos, qui paenitentiam in diſcrimine mortis accipiunt, & nulla de ſe manifeſta ſcelera confitentur, ſi tamen in his, & talibus probitas eſt morum, ad eccleſiaſticos gradus peruenire permittũt: quanto magis vt ij, qui in ipſo ſacerdotio conſtituti paenitentiam accipiunt, a ſui ordinis officio retrahantur? tantum ſi ſe ipſi mortalium criminum profeſſione propria non notauerunt. *Tolet.xiij.cap.10.*

CAP. XXX.

Quoniam ſtudioſe, & eccleſiaſtice interrogaſti de his, qui propter neceſſitatem quidem tracti ſunt, & voluiſti me ea ſcribere, quae de ipſis in ſynodis, & vbique viſa ſunt: ſcias, quod in principio quidem cum vis, quae facta eſt, ceſſaſſet, facta eſt ſynodus praeſentibus ex partibus externis Epiſcopis. facta eſt autem & apud ſacrorum comminiſtros, qui habitant in Graecia, nihilo ſecius autem & apud eos, qui habitant in Hiſpania, & Gallia; & placuit hoc, quod hic, & vbique vt ijs quidem, qui lapſi ſunt, impietati autem praeſunt, venia quidem detur paenitentibus, ac reſipiſcentibus, eis autem locus cleri non detur. His autem, qui impietatis auctores nõ fuerunt, ſed vi & neceſſitate tracti ſunt, viſum eſt dari veniam, habere autẽ etiam locum in clero, maxime quia probabilem defenſionem attulerunt, & viſum eſt hoc quodãmodo oecumenico quodam concilio factum eſſe. *Athanaſ.in epiſt.ad Rufinia.poſt prin.vide Ancyr.c.1.2.& 3.*

CAP. XXXI.

Quoniam ad aedificationem populorũ omnia a nobis facienda ſunt, haec veſtra obſeruet pietas, & ſi eſt quidem ordinandus clericus, de vita eius inquirat, & an vxorem habeat, an nõ: & quonam modo duxit, & abſtinuit. Et ſi non eſt aliquis ex ijs, qui eiecti ſunt a ſanctiſſimo Epiſcopo, vel ex monaſterio, tunc ſi inculpatus fuerit, ordinetur. *Cyril.Alex.epiſt.ad Epiſcop. Libyae, & Pentapolis.*

CAP. XXXII.

Noui & meretrices, & telones per paenitentiam receptos, verum nullum ex his in ſacerdotij dignitatem numeratum, niſi forte id ante baptiſma commiſerit. Noui & monachos aliquot, cum in mundo eſſent, omni libidine conſpurcatos, cum autem ſolitarie viuerent, tanquam faces in orbe reſplenduiſſe: nullum

tamen ex his in ſacerdotem ordinatum. Quod ſi autem id ſemel, atque iterum factum eſt, nō tamen confeſtim legem in eccleſia praeſcribit. *Taraſ.* CP. *in epiſt. ad Ioan. presbyt. in med. ante vij. ſyno.*

De haereticis ad fidem conuerſis non ordinandis exceptis Nouatianis, & alijs quibuſdam. Tit. XVI.

Vide lib. xi. tit. xxi.

De homicidis non ordinandis. Tit. XVII.

CAP. I.

de poeni. c. 12. ca. Greg. ix. & in 4. col. c. 2. IN quibuſdam prouincijs eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſijs de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias; verum etiam de poſſeſſionibus, & alijs bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate praeſumunt, & quod horrendum eſt dicere, in necem Praelatorum prorumpere non formidant, &c. Prohibemus expreſſe, ne patroni, vel aduocati, ſeu vicedomini ſuper praemiſſis de cetero plus vſurpent, quam reperitur in iure permiſſum: & ſi contra praeſumpſerint, canonica diſtrictione compeſcantur. Sacri nihilominus concilij prouiſione ſtatuimus, quatenus ſi patroni, vel aduocati, aut feudatarij, ſeu vicedomini, ſeu alij beneficiati alicuius eccleſiae rectorem, vel clericum aliū ipſius eccleſiae per ſe, vel per alios occidere, vel mutilare auſu nefando praeſumpſerint, patroni ius patronatus, aduocati aduocatiam, feudatarij feudum, vicedomini vicedominatū, beneficiati beneficium prorſus amittant, &c. & non ſolum de praemiſſis nihil perueniat ad haeredes, ſed etiam vſque ad quartam generationem poſteritates talium in clericorū collegium nullatenus aſſumantur, nec in regularibus domibus alicuius praelationis aſſequantur honorē, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum. *Innoc. iij. in conc. gen. c. 45.*

CAP. II.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus homicida ſacrum miniſterium debeat attrectare. *Zachar. epiſt. 4 ante med.*

CAP. III.

Quidam, qui Stephanum Epiſcopum dolo occidit, cum non inueniret pro tanto crimine paenitentiam, Cluniacum caenobium petijt, monachus ibi effectus eſt, qui legere, & cantare tanquam peritus clericus ſciens ab Odilone Abbate cogitabatur offerri Epiſcopo ad gradus altaris; ac prouidenter tractans venerandus Abbas litteris directis ad Papam Romanum conſultum expoſtulat, & crimen monachi intimat, cui Apoſtolicus talia remandat: impoſſibile eſt talem ad aliquem gradum prouehi, neque etiam offerre oblationem ad manum ſacerdotis, ne forte pro eo vno in plures furor Domini deſcendat. *Lemouicen. act. 2. ante fin.*

CAP. IV.

Si quis homicidij aut facto, aut praecepto, aut conſilio, aut defenſione poſt baptiſmum conſcius fuerit, & per aliquam ſurreptionem ad clericatum venerit, deijciatur, & in finem vitae ſuae communionem recipiat. *Mart. Bracar. cap. 26. Anſel. lib. 7. cap. 198.* *Diſt. 50. cap. 8.*

Vide Steph. epiſt. 1. ante fin. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Quod conſuluiſti.

De incontinentibus non ordinandis. Tit. XVIII.

CAP. I.

ADulter non ordinetur. *Greg. vij. in conc. Romana anno incert. c. 19.*

CAP. II.

Qui duas ſorores, aut fratris filiam duxit, clericus eſſe non poteſt. *Apoſt. c. 18. G. 19. L.*

CAP. III.

Si quis accuſetur de fornicatione, vel de adulterio, vel de alio crimine; conuictus in clerum non introducatur. *Apoſto. cap. 60. al. 61.*

CAP. IV.

Nullum facere ſubdiaconum praeſumant Epiſcopi, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit, &c. nullus ad miniſterium altaris accedere debet, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata. *Greg. lib. 1. regiſt. epiſt. 42.* *Diſt. 28. cap. 1. Diſt. 31. c. 1. ante triennū.*

CAP. V.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus adulter, nullus fornicator ſacrum miniſterium debeat attrectare. *Zachar. epiſt. 4. ante med.*

CAP. VI.

Subdiaconem eum ordinari non debere, qui in adoleſcentia ſua fuerit maechatus, eo quod poſtmodum per ſubreptionem ad altiorē gradum non ſit promouendus. Si autem aliqui ſunt in praeteritum ordinati, amoueantur. *Eliber. cap. 30.*

CAP. VII.

Hi, qui cōtra interdictum ſunt ordinati, vel in miniſterio genuerunt filios, ne ad maiores gradus ordinum permittantur. *Tauri. c. 7.*

CAP. VIII.

De his, qui prius, quam ordinati fuerint in hoc ipſum inciderint, (*vt incontinentes erga uxores ſint*) Taurinatis ſynodi ſequendam eſſe ſententiam, qua iubentur non vlterius promoueri. *Arauſ. cap. 24.*

CAP.

C A P. I X.

Si qui poſt hoc interdictum a praedictis familiaritatibus (*extranearum feminarum*) ſe reuocare noluerit, nequaquam gradu altiori donabitur; & ſi iam ordinatus fuerit, non miniſtret. *Andegauen. cap. 5.*

C A P. X.

A patribus noſtris fuit conſtitutum, vt quicumque ſacerdos, vel leuita filiorum procreationi operam dare fuiſſet conuictus, a communione dominica abſtineret: nos tamen decreuimus, vt ad altiorem gradum non aſcendat, neque ſacrificia Deo offerre, vel plebi miniſtrare praeſumat, a communione tamen non efficiatur alienus. *Turon. cap. 2.*

C A P. X I.

De his, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas habuerunt, aut defunctis vxoribus ſibi concubinas publice crediderint ſociandas, id obſeruandum eſſe cenſuimus, vt ſicut eos, qui iam ſunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus; ita ſtatuimus, ne vlterius ordinentur. *Aurel. iij. cap. 9.*

C A P. X I I.

d. 50. c. 12. 25. q. 8. c. 2. Hi, qui altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino reſpiciente digna paenituerint, ita vt mortificato corpore, cordis contriti ſacrificium Deo offerant, &c. Sic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri, &c. *Verd. cap. 5. Raban. cap. 1. de Paenit. Burch. lib. 19. cap. 74. Iuo par. 15. cap. 87. decret.*

C A P. X I I I.

d. 34. c. 8. Si quis de laicis, poſt vxorem, aliam quiuſcumque condicionis cognouerit mulierem, in clero nullatenus admittatur. *Gerun. cap. 8. Burchard. lib. 2. cap. 38. Iuo par. 6. cap. 239. decret.*

C A P. X I V.

In ſcortatione, aut adulterio ſi quiſpiam poſt baptiſma fuerit deprehenſus, diuini canones illum ad ſacerdotium non admittunt: quin etiam ſi quiſpiam promotus ad ſacerdotium tale aliquid fecerit, confeſtim eijcitur. *Taraſ. ante vij. ſynod. vid. epiſt. ad Ioan. presbyt. in med. vid. Apoſt. cap. 25.*

De filijs presbyterorum, & de alijs ex illicito concubitu natis nō ordinandis. Tit. XIX.

Vide libro vi. tit. xl. & lib. vij. tit. xxi. quibus adde.

C A P. I.

Filius presbyteri, & adulter, & quicumque baſtardus non ordinetur. *Gregor. vij. in conc. Rom. anno incer. cap. 19.*

C A P. I I.

Nulli filii concubinarum ad ordines, vel aliquos honores eccleſiaſticos promoueantur, niſi monachaliter, vel canonice vixerint in eccleſia. *Vrban. ij. in concil. Claramont. cap. 11.*

C A P. I I I.

Confrater noſter Sancius Aragonenſis Epiſcopus multa nobis de infirmitate corporis ſui conquerens deſerendi Epiſcopatum a nobis ſuppliciter licentiam poſtulauit, quod eum morbo confectus, & paene conſumptus diutius competenti miniſterio regere, & cuſtodire non poſſit, atque vt hoc facilius impetraret, indicauit nobis de duobus clericis, quorum alterum in Epiſcopatū eligi, tuam, & ſui ipſius voluntatem, atque conſilium fore nunciauit, de quorum vita, & conuerſatione cum interrogantes, alia omnia, praeter quod de concubinis nati erant, bona ſatis, & honeſta accepimus, & quia venerandi canones ad ſacerdotii gradum tales prouehi contradicunt, probare eos non ſatis cautum fore putauimus, ne quidquam a nobis contrarium ſanctis patribus in exemplum, & auctoritatem poſteris relinquatur. *Greg. vij. lib. 2. regiſt. epiſt. 50.*

C A P. I V.

Filijs ex huiuſmodi (*loquitur de his, qui virginem, vel viduam rapuerunt*) vituperabili coniunctione ante coniugium etiam minus laudabili procreati, ad eccleſiaſticam dignitatem nullo modo prouehantur, nec de tali coniugio generati eccleſiaſticis ordinibus applicentur, niſi forte eos, aut maxima eccleſiae vtilitas, vel neceſſitas poſtulet, vel euidens meritorum praerogatiua commendet. *Melden. cap. 64.*

C A P. V.

Qui autem de * aliquo gradu eccleſiaſtico ad laicalem ordinem ex toto reuerſi ſunt, & coniugium legitimum acceperunt, & poſtea agentes paenitentiam dignam, ad priſtinum gradum reuerſi ſunt, eorum filij legitimi ſunt, qui in laicali ordine de legitimo coniugio procreati ſunt: nec dici poſſunt filij clericorum, ſed laicorum, vt etiam ſi laici permanſerint, idem eſt. *Bituricen. cap. 10. apud Lemouicen. act. 2.*

* alio ſ.

C A P. V I.

Statutum eſt, vt Epiſcopi quando fecerint ordines, vel clericos audiente populo, excommunicent, vt nullus eis offerat ad clericatum filium presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, neque ſeruos, neque collibertos aliorum, niſi libertate donatos. Et ſi ipſi ſe per ſemetipſos contulerint, nullus ſcienter eos ibi celet. Et ſi cuipiam de talibus ſacrum ordinē, aut clericatum ignoranter tribuerit Epiſcopus, vt mox cognitus fuerit, Archidiaconus deponat eos, quia irrita eſt illicita ordinatio, ſicut ſancti patres dixerunt, & in talibus eccleſia Dei deſpectui patet. *Bituricen. cap. 11. apud Lemouicen. act. 2.*

De

De non ordinandis hominibus imperitis. Tit. XX.

Vide libro iv. & vi. tit. ix. quibus adde.

CAP. I.

De aeta. & qual. c. 14. Gregor. ix. c. 4 ord. tit. in 4. coll. CVm ſit ars artium regimen animarum diſtricte praecipimus, vt Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter inſtruent, & infirmẽt, vel per ſe ipſos, vel per alios viros idoneos ſuper diuinis officijs; & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. Quoniam ſi ignaros & rudes de cetero ordinare praeſumpſerint, quod quidem facile poterit deprehendi, & ordinatores, & ordinatos graui decreuimus ſubiacere vltioni. Sanctius eſt enim maxime in ordine ſacerdotii paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros.
Mat. 15. Quia ſi caecus caecum duxerit, ambo in foueam dilabuntur. *Innoc iij. in conc. Lateran. gen. cap. 27.*

CAP. II.

Cauendum multopere eſt, ne quilibet ex vobis audeat inhoneſtas, turpeſque, & ſuperfluas ordinationes menſibus congruentibus facere, neque litterarum inſcios, neque plus quam auctoritas iubet canonica, per loca congruentia conſtituere ſacerdotes. *Syno Rom. ſub Leone iv. in praefat.*

CAP. III.

d. 36. c. 1. Illiteratos quoque, & nonnulla parte corporis imminutos ſine vllo reſpectu ad eccleſiaſticum didicimus venire ſeruitium. Quod ſimul antiqua traditio, & Apoſtolicae ſedis vetus forma non recipit: quia nec litteris carens ſacris eſſe poteſt aptus officijs, & vitioſum nihil prorſus Deo offerri legalia praecepta ſanxerunt. Itaque de cetero modis omnibus haec vitientur: nec quiſquam talis ſuſcipiatur
1. q. 7. c. in clerum. [Si qui vero ſuſcepti ſunt, in eo gradu tantum permaneant. *Gelaſ epiſt. 1. cap. 18. Tribur. cap. 33. Burch. 33. lib. 2. cap. 19. Iuo lib. 3. tit 5. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 37. & 75. decret. Caeſar. lib. 4. cap. 109.*

CAP. IV.

Presbyter, vel diaconus ſine litteris, vel ſi baptizandi ordinem neſciat, nullatenus ordinetur. *Aurel. y. cap. 15.*

CAP. V.

Nulli cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticae deinceps percipiant gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerint ſupplementum. Illi ſane, qui iam honore dignitatum funguntur, huiuſce tamen ignorantiae caecitate vexantur; aut ſponte ſumant intentionem neceſſaria perdiſcendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti, &c. Nullus igitur ad ſacra Dei myſteria tractanda veniat indoctus, ignorantiae tenebris caecutiens. &c. *Tolet. viij. cap. 8.*

Vide Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. & 5. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Si quis etiã & cap. Nec fas eſſe. Hilar. in ſynod. Rom. cap. 3. ibid. cap. Bigami. Tolet. iv. cap. 8. ibid. Greg. ij. epiſt. 3. in princ. cap Fratrem. Nannet. cap. 11. ibid. cap. Epiſcopus quando. Greg. lib. 2. epiſt. 25. de digam. non ordin.

De his, quibus aliquod membrum deeſt, non ordinandis. Tit. XXI.

Vide lib. iv. tit. xi. quibus adde.

CAP. I.

SI quis a medicis propter languorem deſectus eſt, aut a barbaris exciſus, hic in clero permaneat. Si quis autem ſe ipſum ſanus abſcidit, hunc & in clero conſtitutum abſtinere conuenit, & deinceps nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de iis, qui hanc rem affectant, audentque ſemetipſos abſcindere dictum eſt: ſic eos, quos aut barbari, aut domini caſtrauerunt, ſi inueniuntur alias digni, tales ad clerum ſuſcipit regula. *Nicaen. cap. 1. Tribur cap. 33. Mart. Brac. cap. 21. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 15. panor. & par. 6. cap. 374. decret. Anſel. lib. 7. cap. 31. Caeſar. lib. 4. cap. 110.* d. 55. c. 7. & 9. Si quis vero 3. et cor 50. c. na. c. 1 de. tit. in 1. coll.

CAP. II.

Ne Epiſcopus ordinet eos, quos parte membrorum aliqua * maculatos repererit, nec non & ceteros, quos eccleſiaſtica omnimodis damnat ſententia. *Synod. Rom. ſub. Leone. iv. in praefatione.* * mutilatos l.

CAP. III.

Si eunuchus per vim factus eſt, fieri poteſt (*Epiſcopus*) ſi dignus eſt ſi ſe ipſum inciſit, clericus non fiat, ſui enim homicida eſt: & diuinae fabricae inimicus. *Apoſt. cap. 20. & 21. G. 21. 22. L. Tarrac. lib. 3. cap. 37.* d. 55. c. 8. Eunu hus & c. 4. Si quis.

CAP. IV.

Qui partem cuiuſlibet digiti ſibi ipſi volens abſcidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cum vero caſu aliquo contigit dum aut operi ruſtico curam impendit, aut aliquid faciens ſe nõ ſponte percuſſit, hos canones praecipiunt, & clericos fieri, & ſi in clero fuerint reperti, non abijci. *Innoc. epiſt. 4 cap. 1. vide Tribur. cap. 33. Burch. lib. 2. cap. 14. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 2. panor. & par. 6. cap. 58. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 30. Tarraconen. lib. 3. cap. 36.* d. 55. c. 6.

CAP. V.

Illiteratos, & nonnulla parte corporis imminutos ſine vllo reſpectu ad eccleſiaſticum didicimus venire ſeruitium, &c. De cetero modis omnibus haec vitentur, nec quiſquam talis ſuſcipiatur in clerum. [Si qui vero vel temeritate propria, vel incuria praeſidentium tales ante ſuſcepti ſunt, in iis, quibus conſtituti ſunt locis catenus perſeuerent, vt nihil d. 36. d. c. 1. q. 7. c. 2.

vm

vnquam promotionis accipiant, *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 18. Tribur. cap. 31. Burch. lib. 2. cap. 18. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 37. & 75. decret. Caeſar. lib. 4. cap. 109.*

CAP. VI.

d. 36. c. 1. infra. De his, qui ſe ipſos abſcidunt, paterni canones euidenter ſequẽda poſuerunt; dicunt enim talia perpetrantes, vt mox, vt agniti fuerint, a munere clericali debere ſecludi, &c. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 19.*

CAP. VII.

d. 55. hi, qui ſe. c. 5. Si qui ſe carnali vitio repugnare neſcientes abſcindunt, ad clerum peruenire non poſſunt. *Arelat. ij. cap. 7.*

CAP. VIII.

v. d. 55. c. 7. In Nicaeno ſancto, & vniuerſali concilio ſtatutũ eſt, cap. 1. Vt ſi quis a medicis per languorem deſectus eſt, &c. Hanc auctoritatem ſanctorum patrum confitemur, & confirmamus, ſequimurque ita, vt ſi quis a medicis per *v. d. 55. c. 10.* languorem deſectus eſt, vel per aliquam infirmitatem claudus effectus eſt: inueniatur alias dignus permaneat clericus, & ſacro ordini aptus. *Tribur. cap. 33. vid. Nicaen. c. 1. vid. Burchar. lib. 2. cap. 15. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 1. panor. & par. 6. cap. 34. decret.*

CAP. IX.

d. 55. c. 9. Si quis pro aegritudine naturalis a medicis habuit ſecta, ſimiliter & qui a barbaris, aut dominis ſuis fuerint caſtrati, & moribus digni fuerint viſi, hos canon admittit ad clericatus officium promoueri. Si quis autem ſanus, non per diſciplinam religionis, & abſtinentiae, ſed per abſciſſionem plaſmati a Deo corporis exiſtimans poſſe a ſe carnales concupiſcentias amputari, caſtrauerit ſe; non eum admitti decernimus ad aliquod, clericatus officiũ. Quod ſi iam ante fuerit promotus ad clerum prohibitus a ſuo miniſterio deponatur. *Mart. Brac. cap. 21. Nicaen. cap. 1. Iuo. par. 6. cap. 374. decret.*

Vide Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Si quis etiam. Et epiſt. 1. cap. 5. eod. tit. cap. Nec fas. Stephan. epiſt. 1. ante fin. ibid. cap. Quod conſuluiſti. Hilar. in ſyn. Rom. cap. 2. ibid. cap. Bigami. Tolet. iv. cap. 18. ibid. cap. Qui non promoueantur. Greg. ij. epiſt. 3. in prin. ibid. cap. Fratrem. Aurel. iy. cap. 6. cap. De clericorum. ibid. vid. Gregor. lib. 2. epiſt. 25 de digam. non ordin.

De his, qui rebaptizati ſunt, aut ab ab haereticis baptizati, non ordinandis, exceptis infantibus. Tit. XXII.

Vide lib. xi. tit. xxi. & lib. xxij. tit. xxvij.

De militibus, & curialibus non ordinandis. Tit. XXIII.

CAP. I.

VT magnae eccleſiae clerici, qui in ſubiectis ordinibus morati ſunt, ad maiores gradus aſcendant, &c. nullatenus autem habeant poteſtatem, qui Principum domorum, ſeu ſuburbanarum rerum curam geſſerint, inter clerum magnae eccleſiae colligi, vel conſtitui. *Synod. viij. gener. CP. ſub Hadria. ii. cap. 13.*

CAP. II.

Cauendum eſt, ne ſeruilis conditionis, aut curialium officiorum obnoxij ab Epiſcopis promoueantur in clerum. *Vrba. ii. in ſyn. apud Melfiam. cap. 11.*

CAP. III.

Si quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiae ſaecularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet. *Innoc. epiſt. 2 ad Victrici. cap. 2. Syric. epiſt. 4. in ſyn. Rom. apud. conc. Telen. cap. 3. Anſelm. lib. 7. cap. 10. Tarrac. lib. 1. cap. 123. & 128.* *d. 50. c. 60*

CAP. IV.

Quidam ex fratribus noſtris curiales, vel quibuſlibet publicis functionibus occupatos clericos facere contendunt, quibus poſtea maior triſtitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore praecipitur, quam gratia naſcitur de aſcitis. conſtat enim eos in ipſis mimis etiam voluptates exhibere, quas a diabolo inuentas eſſe non dubium eſt, & ludorum, vel *munerum apparatibus, aut praeeſſe, aut forſitan intereſſe, &c. *Innoc. epiſt. 2. cap. 11. Iuo par. 6. cap. 349.* *d. 51. c. 3. praeterea* *mimorũ

CAP. V.

De laicis, quos canones ordinare prohibent, certum eſt quidem hoc regulas eccleſiaſticas continere, ſed non definitum eſt, vt de omnibus ſit laicis conſtitutum. neque enim clerici naſci, & non fieri poſſunt: ſed [deſignata ſunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non poſſunt, id eſt, ſi quis fidelis militauerit, ſi cauſſas egerit, hoc eſt, poſtulauerit; ſi adminiſtrauerit. De curialibus autem manifeſta ratio eſt, quoniam & ſi inueniantur huiuſmodi viri, qui debent clerici fieri, tamen quoniã ſaepius ad curiam repetuntur, cauendum ab his eſt propter tribulationem, quae ſaepe de his eccleſiae prouenit. *Innoc. epiſt. 4. cap. 3. Anſelm. lib. 7. cap. 9. Iuo par. 6. cap. 95. decret. Tarrac. lib. 3. cap. 33.* *d. 51. c. 2*

CAP. VI.

De orationibus, quas prauae conſuetudinis vitio Hiſpanienſes Epiſcopos celebrare cognoſcimus, fuerat aliquid ſecundum maiorum traditionem ſtatuendum, niſi perpenderemus, ne perturbationes quam plurimas eccleſiis moueremus. quorum factum ita reprehendimus: vt propter numerum corrigendorum ea, quae quoquomodo facta ſunt, non in dubium vocemus, ſed Dei potius dimittamus iudicio. Quãtos enim ex eis, qui poſt acceptã baptiſmi gratiam in forenſi exercitatione verſati ſunt, & obtinendi pertinaciam ſuſceperunt, aſcitos *d. 51. c. 1. aliquãtos.*

ad

ad ſacerdotium eſſe comperimus, e quorum numero Rufinus, & Gregorius prohibentur? Quantos ex malitia, qui cum poteſtatibus obe dierunt, ſceuera neceſſario praecepta ſunt executi? Quantos ex curialibus, qui dum parent poteſtatibus; quae ſibi ſunt imperata, fecerunt? Quantos, qui voluptates, & editiones populo celebrarunt, ad honorē ſummi ſacerdotij perueniſſe. Quorum omnium neminem, ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum oportuerat perueniſſe, &c. Ne deinceps ſimilia committantur, dilectionis veſtrae maturitas prodere debebit, vt tantae vſurpationi ſaltem nunc finis neceſſarius imponatur, eo videlicet conſtituto, vt quicumque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur. *Inno. epiſt. 23. cap. 1. 2. ad ſyn. Tolet.*

CAP. VII.

Neque quiſquam, qui poſt baptiſmum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti: neq. qui cauſſas poſt acceptū baptiſmum egerint: aut qui poſt acceptā Dei gratiam adminiſtrauerint: neque de curialibus aliquem ad eccleſiaſticum ordinem venire poſſe qui poſt baptiſmum vel coronati fuerint, vel ſacerdotium, quod dicitur, ſuſtinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus eſt cauendum, ne ijdem, qui ex curialibus fuerint, aliquando a ſuis curiis, quod frequenter videmus accidere, poſcantur. Quae omnia rationabiliter prohibita oportet modis omnibus cuſtodiri. *Innoc. epiſt. 23. cap. 4.*

CAP. VIII.

d. 53. c. 1. Legem, quam piiſſimus Imperator dedit, ne fortaſſe hi, qui militiae, vel rationibus ſunt publicis obligati, dum cauſſarum ſuarum periculum fugiunt, ad eccleſiaſticum habitum veniant, vel in monaſteriis conuertantur, veſtrae ſtudui fraternitati tranſmittere; hoc maxime exhortans, quod hi, qui ſaeculi actionibus implicati ſunt, in clero eccleſiae propere ſuſcipiendi non ſunt; quia dum in eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter, quam vixerant, viuunt ne quaquam ſtudent ſaeculum fugere, ſed mutare. *Gregor. lib. 7. epiſtul. 11. Iuo par. 10 cap. 124.*

CAP. IX.

d. 51. c. 4. Si quis poſt baptiſmum militauerit, & chlamydem ſumpſerit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam ſi grauia non admiſerit, ſi ad clerum admiſſus fuerit, diaconi non accipiat dignitatem. *Tolet. 1. cap. 8.*

CAP. X.

Bonifacius conſtituit, ne ſeruus clericus fieret, nec obnoxius curiae, vel cuiuſlibet rei. *Ex Pontif.*

Vid. Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. & 3. tit. Quales debeant eſſe qui ordinantur. cap. Si quis etiam, & cap. Nec fas eſſe. Steph. epiſt. 1. ante fin. ibid. cap. Quod conſuluiſti. Tolet IV. cap. 18. ibid. c. Qui non promoueantur. Greg. ÿ. epiſt. 3. in prin. ibid. c. Fratrem. Greg. lib. 2. epiſt. 25. de digam. non ordin.

De energumenis non ordinandis. Tit. XXIV.

Vide libro x. tit. xvÿ.

De iis, qui morbo oppreſſi baptizantur, non ordinandis. Tit. XXV.

CAP. I.

In infirmitate baptizatus presbyter non fiat, cum non voluntate, ſed neceſſitate crediderit, niſi ex ſequentibus fides, & ſtudium appareat, & alii rari ſint. *Neoc. cap. 12. Pariſ. lib. 1. cap. 8. vid. Laod. cap. 47. Burch. lib. 4. cap. 33. Iuo par. 1. cap. 227. & par. 6. cap. 101. decret.* d. 57. ſ quis. c. vn.

CAP. II.

Sicut in plerifque & haec auctoritas a nonnullis ſaepe violatur canonica, quando ſcilicet hi, qui in aegritudine baptiſmatis ſuſcipiant ſacramēta, ad gradus eccleſiaſticos contra ius prouehuntur. Is vſus, quia auctoritati canonicae reſultat, oportet, vt corrigatur. quoniam huiuſcemodi baptizatos, quos vulgaris ſermo grabatarios vocat, canonica auctoritas a gradibus eccleſiaſticis patenter repellit. vnde in concilio Neocaeſ. cap. 12. legitur, &c. Quod ſi hi, qui in aegritudine baptizantur, a gradibus arceantur eccleſiaſticis, multo magis illi arcendi ſunt, qui aut per cupiditatem, aut per temeritatem contempta canonica auctoritate baptizantur, & poſtea ſimiliter ad gradus eccleſiaſticos prouehuntur. *Pariſ. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 8.*

CAP. III.

Cum priuata quadam gratia deligeretur ab Epiſcopo Nouatus; & vellet eum ordinare presbyterum, clerus vero omnis, & quamplurimi ex laicis prohiberent dicentes, non liceret clericū fieri eum, qui in neceſſitate poſitus in lecto gratiam conſecutus ſit: Epiſcopus ab omnibus ſpecialem gratiam popoſcit, vt ſibi de iſto vno concederetur. *Corne. apud Euſeb. lib. 6. cap. 33.*

De ſeruis non ordinandis. Tit. XXVI.

CAP. I.

Cauendum eſt, ne homines ſeruilis condicionis promoueantur in clerum. *Vrban. ÿ. in ſyn. apud Melfiam. cap. 11.*

CAP. II.

Serui in clerum non ordinentur ſine domini conſenſu; ſi quis vero dignus eſt, qualis Oneſimus fuit, domino conſentiente, & libertatem ei concedente, & extra domum ſuam emittente, in eum gradum aſcendat. *Apoſt. cap. 82.*

CAP. III.

Admittuntur paſſim ad ordinem ſacrum qui d. 54. cap. 21.

quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur, & qui a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotij, tamquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat, prouehuntur, &c. Ab his itaq. fratres chariſſimi, omnes veſtrae prouinciae abſtineant ſacerdotes, & non tantum ab his, ſed & ab alijs etiam, qui originali, aut alicui condicioni obligati ſunt, volumus temperari: niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vindicant poteſtatis. debet enim eſſe immunis ab alijs, qui diuinae militiae fuerit aggregandus, vt a caſtris dominicis, quibus nomen eius aſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur. *Leo epiſt. 1. cap. 1. Tribur. cap. 29. Burchar. lib. 2. cap. 22. Iuo par. 6. cap. 64. decr. Anſelm. lib. 7. c. 23. Tarrac. lib. 4. cap. 19.*

e. 1. ead. diſt.

CAP. IV.

d. 54. cap. generalis, 12.

Propemodum cauſſantur vniuerſi paſſim ſeruos, & originarios dominorum iura, poſſeſſionumque fugientes ſub religioſae conuerſationis obtentu, vel ad monaſteria ſeſe conferre, vel ad eccleſiaſticum famulatum, conniuentibus quoque Praeſulibus indifferenter admitti, quae modis omnibus eſt admouenda pernicies, ne per chriſtiani nominis inſtitutum, aut aliena peruadi, aut publica videatur, diſciplina ſubuerti. Praecipue cum nec ipſam miniſterii clericalis hac obligatione fuſcari conueniat dignitatem, &c. Quiſquis Epiſcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorum, qui monaſteriis praeeſſe noſcuntur, huiuſmodi perſonas apud ſe tenentes non reſtituendas patronis, aut deinceps, vel eccleſiaſticae ſeruituti, vel religioſis congregationibus putauerint applicandas, niſi voluntate forſitan dominorum ſub ſcripturae teſtimonio primitus abſolutas, vel legitima tranſactione conceſſas, periculum ſe honoris proprij non ambigant, communioniſque ſubituros. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 16. Iuo par. 6. cap. 100. & par. 16. cap. 47. decret. Caeſar. lib. 9. cap. 18.*

CAP. V.

d. 54. cap. 19.

Si ſeruus abſente, vel neſciente domino Epiſcopo ſciente, diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus: ipſo in clericatus officio permanente, Epiſcopus eum domino duplici ſatisfactione compenſet. Si vero Epiſcopus neſcierit; qui teſtimonium perhibent, aut eum ſupplicauerint ordinari, ſimul redhibitioni teneantur obnoxij. *Aurel. cap. 8. al. 10. Vormat. cap. 40. Burch. lib. 2. cap. 24. Iuo par. 6. cap. 125. decret.*

CAP. VI.

Vt nullus ſeruilibus, coloniariiſque conditionibus obligatus, iuxta ſtatuta ſedis Apoſtolicae, ad honores eccleſiaſticos admittatur, niſi prius aut teſtimonio, aut per tabulas eum legitime conſtiterit abſolutum. Quod ſi quis Epiſcoporum eius, qui ordinatur, condicionē ſciens, tranſgredi per ordinationem indebitam fortaſſe voluerit, anni ſpatio miſſas facere non praeſumat. *Aurel. iij. ca. 25.*

CAP. VII.

Seruum, qui libertatem a dominis proprijs non acceperit, aut etiam iam libertum nullus Epiſcoporum abſque eius voluntate, cuius ſeruus eſt, & eum abſoluiſſe dignoſcitur, clericum audeat ordinare. Quod ſi quiſquam fecerit, is, qui ordinatus eſt, a domino reuocetur, & ille collator ordinis, ſi ſciens feciſſe probatur, ſex menſibus miſſas tantum facere nō praeſumat. Si vero ſaecularium ſeruus eſſe * cognoſcitur, qui ordinatus eſt; benedictione ſeruata, honeſtum in ordine domino ſuo impendat obſequium. Quod ſi ſaecularis dominus amplius eum voluerit inclinare, vt ſacro ordini inferre iniuriam videatur, duos ſeruos, ſicut antiqui canones habēt, Epiſcopus, qui eūm ordinauit, domino ſaeculari reſtituat, & Epiſcopus eum, quem ordinauit, ad eccleſiam ſuam reuocandi habeat poteſtatem. *Aurel. v. cap. 6.*

*conuincitur.

CAP. VIII.

de ſeru. nō ord. cap. 3. Greg. ix. & cap. 4. eod. tit. & 1. col.

De familijs eccleſiae conſtituere presbyteros, & diacones per parochias liceat: quos tamen vitae rectitudo, & probitas morum commendat. Ea tamen ratione, vt antea manumiſſi libertatem ſtatus ſui percipiant, & denuo ad eccleſiaſticos honores ſuccedant. eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem. *Tolet. iv. cap. 63.*

CAP. IX.

d. 54. c. 4.

Qui ex familijs eccleſiae ſeruituri deuocantur in clerum, ab Epiſcopis ſuis libertatis, neceſſe eſt, vt praecipiant donum. Et ſi honeſtae vitae claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officiis, &c. *Tolet. ix. c. 11. Iuo par. 6. cap. 373.*

CAP. X.

d. 54. cap. 23.

Secundum decreta ſanctorum patrum praeiudicamus, & nos id acturos profitemur; vt nullum ſeruum Epiſcopus ordinare praeſumat, antequam perfecta ditetur ingenuitate: quia non debet vilis perſona fungi ſacerdotii dignitate. &c. *Triburicen. cap. 29. refertur. Gregorius in decretis ſuis cap. 7.*

CAP. XI.

Multos ex eccleſiaſtica familia nouimus, ad omnipotentis Dei ſeruitium feſtinare, vt ab humana ſeruitute liberi, in diuino ſeruitio valeant conuerſari. Si feſtinantes ad omnipotentis Dei ſeruitium incaute retinemus, illi inuenimur quaedam negare, qui dedit omnia. Vnde neceſſe eſt, vt ab humano ſeruitio liber recedat, qui diuini obſequii diſtrictam ſubire appetit ſeruitutem. Sancta ſynodus dixit: Praefinita patrum ſtatuta, inuiolabilem habeant firmitatem. *Tribur. cap. 29. Greg. in ſyno. cap. 5. lib. 4. cap. 88. vel epiſt. 44. & lib. 12. cap. 33. regiſt. Anſelm. lib. 7. cap. 175. Tarraconen. lib. 4. cap. 21.*

CAP. XII.

Nullus ſeruorum, vel collibertorum, amodo clericus fiat, niſi prius libertatem de domi-

minis ſuis habuerit ſub idoneis teſtibus. *Bituricen.cap. 9.apud Lemouicen.act.2.*

CAP. XIII.

Ne Epiſcopus ſeruos ordinet. *Bituricen.cap. 11. vide tit. de filijs presbyt. non ordin. cap. Statutum eſt.*

CAP. XIV.

c.1. de filijs presbyt. Greg. ix. & in 1. coll. Vt filij presbyterorum, &c. ad ſacros gradus non promoueantur, &c. Sed neque ſerui, niſi a dominis ſuis libertate donentur. *Pictauien.cap.8.*

CAP. XV.

Bonifacius conſtituit, ne ſeruus clericus fieret, nec obnoxius curiae, vel cuiuſlibet rei. *Ex Pontif.*

Vide Gelaſ.epiſt.1.cap.3 & 5.tit. Quales debeant eſſe qui ſacris initiantur cap. Si quis etiã Idem Gelaſ cap.5.eod.tit.cap. Nec fas eſſe. Stephan.epiſt.1. ante fin. ibid c. Quod conſuluiſti. Tolet iv.cap.18.ibid.cap. Qui non promoueantur. Gregor. y. epiſt. 3.in princ.cap. Fratrem. Mart.Brac.cap. 56. tit. ſequenti de libertis non ordinandis cap. Si quis obligatus.

De libertis non ordinandis ſine conſenſu patroni. Tit. XXVII.

CAP. I.

d.54 cap. wit prohibendum. Liberti, quorum patroni in ſaeculo fuerint, ad clerum non promouebantur. *Eliber.cap.80.*

CAP. II.

Diſt 54. cap.7. Clericos, ſi obligati ſint, vel pro aequatione, vel de genere alicuius domus, non ordinandos, niſi probatae vitae fuerint, & patroni conſenſus acceſſerit. *Tolet.i.cap.10. Mart.Brac. cap.46.*

CAP. III.

12. q. 2. diaconos. 35. in fin. Libertos, quos ſacerdotes, vel diaconos de eccleſia ſibi commiſſa facere voluerint, actus eccleſiae proſequi iubemus. *Agathen. cap. 49. Iuo par.3.cap.161.decret.*

CAP. IV.

d.35.c.5. Quicumque libertatem a dominis ſuis ita percipiunt, vt nullum ſibi in eis obſequium patronus retentet, iſti, ſi ſine crimine capitali ſunt, ad clericatus ordinem libere ſuſcipiantur, quia directa manumiſſione abſoluti noſcuntur. Qui vero retento obſequio manumiſſi ſunt, pro eo, quod adhuc patroni ſeruituti tenentur obnoxii; nullatenus ſunt ad eccleſiaſticum ordinem promouendi, ne quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis ſerui. *Tolet.iv.cap.72. Burch.lib.2. cap.25. Iuo lib.3. tit.5.cap.5.panor.& par.6.cap.126.decret.*

CAP. V.

d.54.c.7. Si quis obligatus eſt tributo ſeruili; vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuſlibet domus, non eſt ordinandus clericus, niſi probatae vitae fuerit, & patroni conſenſus acceſſerit. *Mart.Brac.cap.46.*

Vide Steph. epiſt. 1. ante fin. tit. Quales debeant eſſe qui ſacris initiantur. cap. Quod conſuluiſti. Leo epiſt. 1. cap. 1. eod. tit. cap. Admittuntur. Greg. ij. epiſt. 3. in prin. eod. tit. cap. Fratrem. Bituric cap.9.tit. de ſeruis non ordin. cap. Nullus ſeruorum. Bituricen cap.11. tit. de filijs presbyt. non ordinandis. cap. Statutum eſt.

De quibuſdam non ordinandis propter varia crimina, aut propter alias cauſſas. Tit. XXVIII.

Vide lib.iv.tit. viij. quibus adde.

CAP. I.

Statuimus, vt nullus omnino poſt votum religionis, poſt factam in aliquo religioſo loco profeſſionem ad phyſicam, leges ve mundanas legendas permittatur exire; ſi vero exierit, & ad clauſtrum ſuum in duorum menſium ſpatium non redierit, ſicut excommunicatus ab omnibus euitetur, &c. & niſi ex miſericordia fortaſſe Apoſtolicae ſedis, totius ſpem promotionis amittat. *Alex. iij. in conc. Turon.cap.8.* *Ne clerici, vel mona. c 3. Greg. ix. co. tit. in 1. coll.*

CAP. II.

Qui duas vxores duxit, vel fratris filiam, clericus eſſe non poteſt. *Apoſt.cap.19.*

CAP. III.

Comperimus horrendis quibuſdam criminibus implicatos, tota diſcretione ſubmota, non ſolum de factis atrocibus neceſſariam paenitudinem non habere, ſed nec aliqua correctione penitus ſuccedente ad diuinum miniſterium, honoremque contendere, &c. cum & Apoſtolus clamet: Nemini cito manus impónendas, &c. *1. Tim.5* Huiuſmodi, etiam ſi forte ſubrepſerint detectos oportere repelli. *Gelaſ. epiſt. 1.cap.20.*

CAP. IV.

Hi, qui poſt ſanctam religionis profeſſionẽ apoſtatant & ad ſaeculum redeunt, &c. ad clericatus officium non admittantur, &c. *Arelat. y.cap.25.*

CAP. V.

Magnus Epiſcopus Aſtyagenſis dixit. Quid dilectioni veſtrae videtur? Procuratores, & actores, etiam per ſe tutores pupillorum ſi debeant ordinari? Gratus Epiſcopus dixit. Si poſt depoſita vniuerſa; & reddita ratiocinia, actus vitae ipſorum fuerint probati in omnibus, debent, & cum laude cleri, ſi poſtulati fuerint, honore munerari. ſi enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum ab aliquo ſine conſideratione fuerint ordinati, eccleſia infamatur. *Carth.cap.8. Burch. lib.2.cap.36. Iuo par.6.cap.137 decret.* *d.54 c. 3. de obliga. ad ratio. c. in Greg. ix & in 1.col.*

CAP. VI.

Si clerici, vel diaconi noluerint obedire Epiſcopis,

ſcopis eos ad maiores honores promouentibus, nec eo quidem gradu fruantur, quem noluerunt relinquere. *Carthag.c.31.G.*

CAP. VII.

Epiſcopi, diaconi, & presbyteri non ordinentur, antequam omnes, qui in domo eorum ſunt, chriſtiani orthodoxi fiant. *Carthag.c.36.* G. *Carthag.iij.c.18.L. Afri.c.3.L.*

CAP. VIII.

Diſt.46.c.7. Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio eſt, non promoueatur. *Carthag. iv.cap.54. Burch.lib.2.cap.16. Iuo par.6. cap. 35. decre.*

CAP. IX.

Diſt. 46. ab accuſatores.c.4. Epiſcopus accuſatores fratrum excommunicet. & ſi emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. *Carthag.iv. c. 55. Caeſar.lib.4.c.112.*

CAP. X.

Diſt. 46. c. 8. Seditionarios numquam ordinandos clericos, ſicut nec vſurarios, nec iniuriarum ſuarum vltores. *Carthag. iv. cap. 67. Agathen. 69. Burchar.lib.2. cap. 17. Iuo par.6. cap. 36. decret.*

CAP. XI.

Diſt 50. de his.c. 36. Ad officia potiora non prouehuntur, qui altario miniſtrant, & humano ſanguine, etiam hoſtili non abſtinent. *Ilerd.c.1.*

CAP. XII.

Qui contra canonum ſtatuta ordinati ſunt, nullo tempore promoueantur. *Ilerd.c.12.*

Vide Stepha. epiſt.1.ante fin. tit. Quales debent eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Quod conſuluiſti.

Qui baptizati, aut nati ſunt in prouincijs remotis non facile ordinentur. Tit. XXIX.

CAP. I.

Diſt. 98. nullus.c.1. Conſtituit Silueſter nulla ratione transmarinum hominem penes nos in clericatus gradu ſuſcipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignatus ſit chirographis. *Silueſt. in epitom. conci. Roma.in fin. Anſel.lib.7.cap.19. Tarrac. lib.3. cap.39.*

CAP. II.

Diſt. 98. c.2. Transmarinos homines in clericatus honore nolite ſuſcipere, niſi quinque, aut eo amplius Epiſcoporum chirographis ſint deſignati, quia multa per ſubreptionem ſolent euenire. & ideo haec ſummopere ſunt cauenda. *Anaſtaſ.epiſt. 1.cap.2. Iuo lib.3. tit.5. cap.22. panor.Anſel lib.7.cap.12.al.22.in addit. Tarracon.lib.3.c.40.*

CAP. III.

Bonifacio dedimus in mandatis, vt Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines praetendentes nulla ratione ſuſcipiat. *Gregor. ij. epiſt. 3. in princ.*

CAP. IV.

Omnes, qui peregre fuerint baptizati, eo quod eorum minime ſit cognita vita, placuit ad clerum non eſſe promouendos in alienis prouincijs. *Eliber. cap.24. Iuo par.6.c.352. decre.* *Diſt 98. c.vlt.*

Vide Gregor. lib.2. epiſt. 25. tit. Quales debeant eſſe, qui ordinantur. cap. praecipimus. & Greg.ij.cap.fratrem.

Non ordinentur, qui vxores habent, niſi caſtitatem ſe ſeruare promiſerint. Tit. XXX.

Vide lib.iv. tit.xxxvij. lib.vi. tit. xxix. lib.vij.tit.xvij. quibus adde.

CAP. I.

Aſſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in coniugij vinculo conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio. *Arel.ij.cap.2.* *Diſt. 28. cap 6.*

CAP. II.

Si coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo, religione promiſſa, poſteaquam pariter conuerſi fuerint, ordinentur. *Agathen.cap.16. Iuo par.5. cap.365.decr.* *Diſt. 77. Epiſcopus cap 6.*

Ne quiſquam per ſimoniam conferat, aut ſuſcipiat ordines, & de ordinatis a ſimoniacis. Tit. XXXI.

Vide lib.iv. tit.lij. & lib.vi. tit.xlvij. & xlviij. lib.viij.tit.xxxvi.

CAP. I.

Qvicumque ſane cupiditate parentum, cum adhuc paruuli eſſent, eccleſias, vel eccleſiarum *partes per pecunias adepti ſunt; poſtquam eas omnino dimiſerint, ſi canonice in eis viuere voluerint, pro magna miſericordia ibidem eos eſſe concedimus: neque pro hoc facto a ſacris ordinibus illos remouemus, ſi alias digni *inueniantur. *Vrban.ij.in conc. Placent.cap.5.al.in conc.Claromontis. Caeſar. lib.4.cap.33.* *1.q.5.c.1* *beneficia* *inueniuntur.*

CAP. II.

Illi vero, qui per ſe ipſos cum iam maioris eſſent aetatis, nefanda cupiditate ducti eas emerunt, ſi in alijs eccleſijs viuere canonice voluerint; ſeruatis proprijs ordinibus pro magna miſericordia ibi eos miniſtrare permittimus. Quod ſi ad alias *fortaſſis transferri non *poterint, & in eiſdem canonice viuere promiſerint: minoribus ordinibus contenti ad ſacros ordines non *aſcendant, ſalua tamen in- *fortaſſe* *poteruit* *accedat*

omnibus Apoſtolicae ſedis auctoritate. *Vrba. ij. in conc. Placent. cap. 6. al. in concil.* Clari*montis*.

CAP. III.

Ibid. Si qui tamen ante emptionem catholice ordinati ſunt, cum ea, quae emerunt, dimiſerint, & vitam canonicam egerint, in ſuis gradibus permittantur, niſi forte * huiuſmodi ecclesia ſit, vt ibi primum locum debeant obtinere. *Vrba ij. in conc. Placent. cap. 7. al. in conc. Clarimontis*.

* eiuſmodi

CAP. IV.

Ibid. Primum enim, vel ſingularem, vel praepoſiturae, vel officij locum in emptis eccleſijs eos habere non patimur. *Vrba. ij. in conc. Placenti. c. 8. al. in conc. Clarimontis*.

CAP. V.

1. q. 1. c. 10 Sanctorum patrum exempla ſequentes, & officij noſtri debito innouantes, ordinari quemquam per pecuniam in eccleſia Dei, vel promoueri, auctoritate ſedis Apoſtolicae modis omnibus prohibemus. Si quis vero in eccleſia ordinationem, vel promotionem taliter adquiſierit, adquiſita prorſus careat dignitate. *Calliſt. ij. in conc. Roma. c. 1.*

CAP. VI.

1. q. 1. c. 110. Nulla ſit in ordinatione venalitas; potentia, vel ſupplicatio perſonarum, nihil aduerſus haec, quae prohibemus, obtineat. nam proculdubio Deus offenditur, ſi ad ſacros ordines quiſquam non ex merito, ſed ex fauore, quod abſit, aut ex venalitate prouehitur. *Greg. lib. 2. indict. 11. epiſt. 47. Columbo Epiſc. Anſel. lib. 7. c. 39. vel 46.*

CAP. VII.

1. q. 1. c. 119. Eorum, qui in ſacro ſunt ordine collocandi, prius vitam, moreſq. diſcutite, & vt dignos huic officio adhibere poſſitis, non vobis potentia, aut ſupplicatio quarumlibet ſubrepat perſonarum. Ante omnia autem cautos vos eſſe oportet, vt nulla proueniat in ordinatione venalitas, ne, quod abſit, & ordinatis, & ordinantibus periculum maius immineat. Si quando igitur de his tractari neceſſe eſt, graues, expertoſq. viros * conſilijs veſtris adhibite participes, & cum eis communi de hoc deliberatione penſate. *Grego. lib. 2. indict. 11. epiſt. 48. Adeodato Epiſcopo*.

* conſilii veſtri

CAP. VIII.

2. q. 3. c. 7. Euphemium, & Thomam, qui pro deferenda accuſatione ſacros ordines acceperunt, eiſdem priuatos ordinibus eſſe, atque ita ſicut ſunt depoſiti, volumus permanere. *Greg. lib. 4. ep. 50. ſeu cap. 94. ad Ioannem Corinth. Epiſcop. Anſel. lib. 8. c. 36.*

CAP. IX.

1. q. 1. c. 116. De ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetuimus. oportet ergo, vt neque per commodum, neque per gratiam, aut quorumdam ſupplicationem aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci. *Greg lib. 4. epiſt. 55. ſeu c. 99. Anſelm. lib. 6. c. 82. al. 90.*

CAP. X.

Quibuſdam narrantibus agnoui, quod in illis partibus nullus ad ſacrum ordinem ſine commodi datione perueniat. Quod ſi ita eſt, flens dico, gemens denuntio, quia cum ſacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu ſtare non poterit. Scimus quippe ex euangelio, quid Redemptor noſter per ſemetipſum fecerit; quia ingreſſus in templum cathedras vendentiũ columbas euertit. columbas quippe vendere eſt, de ſancto Spiritu, quem ſibi conſubſtantialem Deus omnipotens per impoſitionem manuum hominibus tribuit, commodum temporalem percipere. Ex quo, vt praedixi, innuitur, quid ſequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere praeſumpſerunt, eorum Dei iudicio cathedrae ceciderunt; qui videlicet error in ſubditis cum augmento propagatur. nam ipſe quoque, qui ad ſacrum ordinem perducitur, iam in ipſa prouectus ſui radice vitiatus, paratior eſt alijs vendere, quod emit. Et vbi eſt, quod ſcriptum eſt: Gratis accepiſtis, gratis date. Et cum primum contra ſanctam eccleſiam ſimoniaca haereſis ſit exorta; cur non perpenditur, cur non videtur; quia eum, quem quis cum pretio ordinat, prouehendo agit, vt haereticus fiat? Ideoq. hortamur, vt nullus veſtrum denuo hoc fieri patiatur; ſed neque gratia alicuius, neque ſupplicatione aliquos ad ſacros ordines audeat promouere; niſi eum, quem vitae, & actionis qualitas ad hoc dignum eſſe monſtrauerit. nam ſi aliter factum denuo ſenſerimus, diſtricta, & canonica illud noueritis vltione compeſci. *Greg. lib. 4. epiſt 56. ſeu c. 100. & epiſt. 51. & 55. & lib. 5. epiſt. 7. Burch. lib. 1. c. 21. Iuo par. 5. c. 108. decre.*

1. q. 1. c. 117.

Matt. 21.

Matt. 10.

CAP. XI.

Ego & veſtrae dilectioni prouidens, & meae animae omnipotentis Dei iudicium pertimeſcens, eiuſdem Maximi cauſſam ſubtiliter exquiri deſidero; ſi nullus criminibus preſſus, quae ſacro ordini contradicunt; ſi non per ſimoniacam haereſim, id eſt, praemia quibuſdã ſe eligentibus praebendo, ad ſacerdotale pertingere officiũ conatur. tunc enim liber pro vobis apud Dominum interceſſor erit; ſi non obligatus de ſuis, ad locum interceſſionis venerit. *Greg. lib. 5. epiſt. 26. Anſel. lib. 6. c. 76.* 1. q. 6. c. 2.

CAP. XII.

Vehementi taedio maeroris afficimur, ſi in eccleſiaſticis officijs quemquam habeat locum pecunia; & fiat ſaeculare, quod ſacrum eſt. [Quicũq. ergo hoc pretij ſtudet datione mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, ſacerdos non eſſe, ſed dici tantummodo concupiſcit. &c. [Sicut autem is, qui inuitatus renuit, quaeſitus refugit, eſt ſacris altaribus admouendus; ſic qui vltro ambit, vel importune ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus.

1. q. 1. c. 2.

1. q. 6. c. 3.

Nam

Nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere, quid agit, niſi vt creſcendo decreſcat, & aſcendendo exterius, interius ad profunda deſcendat? Itaque, frater cariſſime, ſi in ſacerdotibus ordinandis ſinceritas vigeat, ſit ſimplex ſine venalitate conſenſus, pura praeferatur electio, vt ad ſumma ſacerdotij non ſuffragio venditorum prouectus, ſed Dei credatur eſſe iudicio. &c. Cum liqueat hanc haereſim ante omnes radice peſtifera ſurrepſiſſe, atque in ipſa ſua origine Apoſtolica eſſe deteſtatione damnatam, cur non cauetur? cur non perpenditur? quia [benedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad hoc, vt fiat haereticus promouetur. Vnde etiam illud certum eſt, quia & ſi monaſteria, aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quae pro ſacris ordinibus datur, conſtruatur, mercedi non proficit, &c. Nimis ergo declinandum eſt, ſub obtentu eleemoſynae peccata ſimoniacae haereſis perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere; aliud propter eleemoſynas peccata committere. *Greg. in epiſt. ad Syagrium Auguſtudunenſ. Epiſc. & ad Aetherium Lugdunen. Epiſcop. lib. 7. regiſt. epiſt. 110. al. 108. cap. 1. Iuo lib. 2. tit. 15. c. 5 panor. & par. 5. c. 112. Anſel. lib. 5. c. 31.*

1. q. 1. c. 4. — 1. q. 1. non eſt. c. 27.

CAP. XIII.

Omnino execrabile, & eſſe grauiſſimum deteſtamur, quod illic ſacri ordines per ſimoniacam haereſim, quae prima cōtra eccleſiam orta, & diſtricta, damnata maledictione eſt, conferantur. Hinc ergo agitur, vt ſacerdotij dignitas in deſpectu, & ſanctus ſit honor in crimine. Perit vtique reuerentia, adimitur diſciplina; quia qui culpas debuit emendare, committit, & nefaria ambitione honorabilis ſacerdotij ducitur in deprauatione cenſura. Nam quis denuo veneretur, quod venditur? aut quis non vile eſſe putet, quod emitur? Vnde valde contriſtor, quia dum Spiritum ſanctum, quem per manus impoſitionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, diuino munere habere deſpiciunt, ſed praemijs aſſequuntur; ſacerdotium illic ſubſiſtere diu non arbitror, &c. Petimus, vt ſynodum fieri veſtra iuſſio conſtituat, vbi ſub diſtricti anathematis interpoſitione debeat interdici; ne vllus ex laico habitu ſubito ad Epiſcopatus audeat gradum accedere, neque pro eccleſiaſticis ordinibus quilibet quidquam dare, vel ſit auſus accipere. *Gregor. ad Brunichild. Reginam. lib. 7. epiſt. 113. al. 111.*

CAP. XIV.

1. q. 1. c. 28. — Act. 4. — Iacob. 2.

Fertur ſimoniaca haereſis, quae prima contra Dei eccleſiam diabolica plantatione ſubrepſit, & in ipſo ortu ſuo, zelo Apoſtolicae vltionis percuſſa, atque damnata eſt; in regni veſtri finibus dominari; cum in ſacerdotibus fides ſit eligenda cum vita. Si enim vita deeſt, fides meritum non habet, beato Iacobo atteſtante, qui ait: Fides ſine operibus mortua eſt. Quae enim opera eſſe valeat ſacerdotis, qui honorem tanti ſacramenti conuincitur obtinere per praemium, &c. Hinc igitur non ſolum in ordinatoris, & ordinati animam laethale vulnus infligitur, verum etiam excellentiae veſtrae regnum, Epiſcoporum culpa, quorum magis interceſſionibus iuuari debuerat, praegrauatur. ſi enim dignus ſacerdotio creditur, cui non actionis merita, ſed praemiorum copia ſuffragatur; reſtat, vt nihil ſibi in eccleſiaſticis honoribus grauitas, nihil defendat induſtria; ſed totum auri profanus amor obtineat. Et dum vitia remunerantur honore, in locum vltoris, is, qui forſitan fuerat vlciſcendus, adducitur; atque hinc ſacerdotes non proficere, ſed perire potius iudicantur. Vulnerato namque paſtore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis ſe hoſtilibus feriendum exponit? aut qualem de ſe fructum producturus eſt, cuius graui peſte radix infecta eſt? Maior ergo metuenda eſt locis illis fore calamitas, vbi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei magis in ſe iracundiam prouocant, quam per ſemetipſos populis placare debuerant. *Gregor. lib. 7. epiſt. 114. al. 112. Theodorico & Theodoberto* Regib. *Franco. Iuo par. 5. cap. 111. Anſelm. lib. 6. cap. 71. vel 73. Tarracon. lib. 3. cap. 19.*

CAP. XV.

Epiſcopum, qui per praemia ordinatus fuerit, ſtatuimus remouendum. *Aurel. v. c. 10.*

CAP. XVI.

Reperiuntur quamplurimi negotio muneris perituri mercari velle gratiam Spiritus ſancti, dum vile praemium donant, vt Pontificalis ordinis ſublime culmen accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: Pecunia tua tecum ſit in perditione. quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri, &c. Quicumque deinceps propter accipiendam ſacerdotij dignitatem, quodlibet praemium fuerit detectus obtuliſſe: ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque a participatione Chriſti corporis & ſanguinis alienum, &c. Si aliquis extiterit, qui eum accuſet, is ſuſcepto honoris gradu priuetur, & in monaſterio ſub perenni paenitentia religetur. Munerum acceptores, ſi clerici fuerint, honoris amiſſione mulctentur; laici anathemate perpetuo condemnentur. *Tolet. viij. cap. 3. Anſel. lib. 6. c. 78. Iuo par. 5. cap. 83. decre.*

1. q. 1. c. 7. — Act. 8.

CAP. XVII.

Nullus Epiſcopus, neque presbyter, vel Abbas, ſeu diaconus per praemium ad ſacrum ordinem penitus accedat. *Cabilon. c. 16.*

CAP. XVIII.

Cum quiſque Pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, ſacramenti exactione aſtringatur, quod pro conferenda ſibi conſecratione honoris nulli perſonae cuiuſlibet praemij collationem,

vel aliquando dediſſet, vel dare procuret in futurum. ſicq. mundus conſecrationem accipiat, aut publicato hoc ſcelere manifeſte denudatus coram eccleſia; & ad honorem quem mercari voluerit, non accedat. Quos autem poſt praelationem per praemium ordinatos fuiſſe, patuit, ſub definitis paenitentiae legibus, vt vere ſimoniacos ab eccleſia ſeparandos, id eſt, vt duorum annorum ſpatio exilio relegati, & digna ſatisfactione, vel excommunicationis ſententia coërciti, honoris gradum, quem praemijs emerant, lacrymis conquirere, & reparare intendant. Vnde ſi digna eos ſatisfactio paenitentiae commendauerit, peracto indictae paenitentiae tempore, non tantum communioni, ſed & loco, & totius ordinis officijs, a quibus ſeparati fuerant, reſtaurandi ſunt. *Tolet. xi. cap. 9. Iuo par. 5. c. 127. decr.*

CAP. XIX.

Monemus, vt quandocumque Deo diſpenſante quilibet Epiſcopus ad Dominum migrauerit, ſubmota funditus peſte ſimoniacae haereſeos, ſine dilatione iuxta auctoritatem canonicam ſedes vacans Epiſcopum a vobis regulariter deſignatum, & gratia ſancti Spiritus conſecratum accipiat. *Concilium habitum in Theodonis villa, apud ſynod. Melden. cap. 8.*

CAP. XX.

Epiſcopi de ſacris ordinibus munus non accipiant, nec aliquis loco eorum, neque aliquis de ſubiectis eorum, ſicut pro ſcribendis nominibus ordinandorum ſolebant ſcriptores pretium accipere. *Bituricen. c. 3. apud ſyno. Lemoui. act. 2.*

De his, qui magnis ſceleribus obſtricti ordines ſuſceperunt. Tit. XXXII.

CAP. I.

Si qui presbyteri ſine examine ſunt prouecti, vel cum diſcuterentur, peccata ſua confeſſi ſunt, & homines contra canones commoti, manus confeſſis imponere tentauerunt, tales regula non admittit; quia quod irreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. *Nicaen. c. 9. Burch. lib. 2. c. 13. Anſel. lib. 8. c. 13. Iuo par. 6. c. 33. decr.*

CAP. II.

Quicumq. de lapſis ad ordinem cleri promoti ſunt per ignorantiam, vel per ordinantium diſſimulationem, hoc eccleſiaſticae non praeiudicat regulae: cogniti namque deponuntur. *Nicaen. c. 10.*

CAP. III.

Comperimus horrendis quibuſdam criminibus implicatos, tota diſcretione ſubmota, non ſolum de factis atrocibus paenitudinem non habere, ſed nec aliqua correctione penitus non ſuccedente, ad diuinum miniſterium, honoremq. contendere: nonnullos autem etiam in ipſis ordinibus conſtitutos, grauibus delinquentes facinoribus non repelli, cum & Apoſtolus clamet, nemini cito manus im- 1. Tim. 5. ponendas, neque communicandum peccatis alienis, & maiorum veneranda conſtituta pronuntient, huiuſmodi, etiam ſi forte ſubrepſerint, tam qui ante peccauerunt, detectos oportere repelli, quam ſacrae profeſſionis oblitos, praeuaricatores ſancti propoſiti procul dubio ſubmouendos. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 20.*

CAP. IV.

Si quis forſitan cum leui culpa ad ſacerdo- Diſt. 68. tium venit, pro culpa paenitentia indici de- cap. 1. bet, & tamen ordo ſeruari. *Greg. lib. 2. epiſt. 32. Ioanni Epiſc. Rauen. Iuo par. 6. c. 82. Anſel. lib. 7. c. 92. al. 104.*

CAP. V.

Qui ſemel poſt ſuam ordinationem in la- Diſt. 50. pſum ceciderit, deinceps iam depoſitus erit, cap. 2. nullumq. gradum ſacerdotij poterit adipiſci: ſed ſufficiat ei lamentationibus, fletibusq. aſſiduis, quo ad vſque aduixerit, in eadem paenitentia perdurare, vt commiſſum delictum diuina gratia extinguere valeat: *Mart. epiſtula vnica. in med. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 9. panor.*

CAP. VI.

Si quos presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus cauſis obuoluti, caelantes peccatum ſuum, ordinati ſunt, poſtmodum vero manifeſtata eſt eorum iniqua actio, hos ſacerdotali habitu priuatos paenitentiae ſubmitte. non enim odit Deus peccantem, & confitentem; ſed peccantem & negantem. *Zachar. epiſt. 5. ad Bonifacium Epiſcop. ante fin.*

CAP. VII.

Presbyter, ſi praeoccupatus corporali pec- 15. q. 8. c. cato prouehatur, & confeſſus fuerit de ſe, 1. quod ante ordinationem deliquerit, non offerat manens in reliquis officijs propter ſtudium bonum. nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus impoſitionem poſſe dimitti. Quod ſi de ſe non fuerit ipſe confeſſus, & argui manifeſte nequiuerit, poteſtatis ſuae iudicio relinquatur. *Neocaeſar. cap. 9. Mart. Bracar. cap. 25. Raban. de paenit. c. 1. Burch. lib. 2. c. 49. Iuo lib. 3. tit. 11. c. 19. panor. & par. 6. cap. 150. decre.*

CAP. VIII.

Simili modo etiam diaconus, ſi eodem eod. c. 2. peccato ſuccubuerit, ab ordine miniſterij ſubtrahatur. *Neocaeſar. cap. 10. Mart. Brac. vbi ſupra.*

CAP. IX.

Si quis diaconum ſe permiſerit ordinare, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum acta legitima

paeni-

paenitentia, poſt triennium accipere communionem. ſi alius detexerit, poſt quinquennium acta paenitentia accipere communionem laicam debere. *Eliber.c.76.*

C A P. X.

Quicumque ſub ordinatione vel diaconatus, vel presbyteri, vel Epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, ab ordinationibus ſubmouendos, reos ſcillicet, vel veri confeſſione, vel mendacio falſitatis, &c. *Valenti. Gall. c.4. Toleт. x. in fin.*

C A P. XI.

15.q.8.c.4. Si qqis presbyter ante ordinationem peccauerit, & poſt ordinationem peccatum confeſſus fuerit, quod ante errauerit, non offerat; ſed tantum pro religione nomen presbyteri portet. ſi autem non ipſe confeſſus, ſed ab alio publice fuerit conuictus; nec hoc ipſum habeat poteſtatem, vt nomen presbyteri portet. Similiter & de diaconibus obſeruandum eſt, vt ſi ipſi confeſſi fuerint, ordinem ſubdiaconi accipiant. *Mart. Bracar. c.25. Neocaeſ. c.9. Raban. c.1. de paenit. Burcha. lib.2. cap.48. Iuo lib.3. tit.11. cap.18. panor. & par.6. c.149. decret.*

Vide Stepha. epiſt.1. ante fin. tit. Quales debent eſſe qui ſacris initiantur. cap. Quod conſuluiſti.

Prohibeantur a miniſterio ſacrorum ordinum, qui poſt ipſos ordines ſuſceptos grauia crimina ſuſceperunt. Tit. XXXIII.

Vide lib. VI. tit. lvi.

C A P. I.

SI quos tua fraternitas repererit Epiſcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones, vel ſtatuta Patrum exceſſiſſe, id eſt, in adulterio, vel ſi plures vxores habuerunt, aut ſi ſanguinem Chriſtianorum, ſiue paganorum effuderunt, vel etiam alijs capitulis, vel canonibus obuiaſſe repererit, nulla ratione Apoſtolica auctoritate permittat ſacerdotio fungi; quia tales a ſuo proprio ore falſi nominantur ſacerdotes, & peiores ſaecularibus eſſe noſcuntur, qui neque a fornicationibus, neque a nefarijs matrimonijs abſtinent, neque ab hominũ ſanguinis effuſione manus ſeruant innoxias. *Zachar. epiſt.6. ad Bonif. Epiſcopum.*

C A P. II.

Diſt.50.c.32. presbyteros. Presbyteri, qui immolarunt, & poſtea reuerſi ſunt ad certamina pro religione peragenda, ſi non artificio quodam, vt praeparent, & perſuadeant ſe tormentis ſubiectos fuiſſe; hi honoris quidem cathedram teneant, ſed neque offerant, neque concionentur, neque miniſtrent in ſacris miniſterijs. *Ancyr. c.1. Burch. lib.5. cap.40. Iuo par.2. cap.49. decr.*

C A P. III.

Si diaconi eodem modo ſacrificauerunt, & rurſus ad certamen redierunt, honorem quidem habeant, ſed ceſſent ab omni ſacro miniſterio; panem, & calicem non ferant, neque praedicent. Si vero aliqui Epiſcopi videant labores, & humilitatem, & tranquilitatem eorũ, & velint plus eis dare, aut auferre, habeant poteſtatem. *Ancyr. cap.2. Burch. lib.5. cap.41. Iuo par.2. cap.50. decr.* d.c.32. p.1.

C A P. IV.

Si presbyteri, vel diaconi ob aliquod crimen conuicti a miniſterio amoueantur, non imponantur eis manus. *Carthag. cap.27. G. Carthag. v. cap. 11. L. Raban. c.1. de paenit. Capitul. lib.5. c.66. Burch. lib.19. c.72. Iuo par.15. c.85. decr.* Diſt.50.c.65. confirmandum.

C A P. V.

Si laici vxor adulterium commiſiſſe probatur; ipſe ad miniſterium eccleſiaſticum accedere non poteſt. Si poſt ordinationem illa adulterauit, debet iſte eam dimittere: ſi noluit, miniſterio ſuſcepto vti non poteſt. *Neocaeſ. c.8. Mart. Brac. c.28.* Diſt. 34. cap.12.

C A P. VI.

Necantibus partus cõceptos, vel editos poſt ſeptem annos communio tribuatur: ſemper tamen fletibus, & humilitati inſiſtant. Si clerici fuerint, officium eis miniſtrandi recuperare nõ liceat, attamen in choro pſallentium a tempore receptae communionis interſint. *Ilerd. c.2. Anſel lib.11. c.51.*

Nemo ſuſcipiat bis eundem ordinem. Tit. XXXIV.

C A P. I.

REordinationes, & rebaptizationes, & ſedium mutationes ſancti Patres in Africano concilio congregati omnimodis interdixerunt, ſecuti & nos interdicimus. *Syn. Rauen. ſub Ioan. ix. par.1. c.5.*

C A P. II.

Epiſcopus, presbyter, diaconus alteram ordinationem accipiens deponatur cum ordinante: niſi conſtiterit ab haereticis fuiſſe ordinatum. &c. *Apoſt. c.68.*

C A P. III.

Sicut baptizatus ſemel iterum baptizari nõ debet; ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem iterum ordine non debet conſecrari. *Greg. lib.2. indict.10. epiſt.32. Ioanni Epiſc. Rauennat. Iuo lib.3. tit.7. c.1. panor. & par.6. c.82. decr. Anſel. lib.7. c.92. al.104.* Diſt.68.c.1.

C A P. IV.

In ſynodo Capuae ſtatutum eſt, vt reordinationes non fiant. *Carthag. c.49. G. Carthag. iij. c.38. L. Afri. c.15. L. Iuo lib.1. tit.a. c.76. panor. & par.1. c.152. decr. Caeſar. lib.12. c.61.* De conſec. d.4. non li ceat. 107.

De ordinatis ab excommunicatis, vel depoſitis. Tit. XXXV.

Vide lib.xi.tit.xx. quibus adde.

CAP. I.

ORdinationes illorum, qui ab excommunicatis ſunt ordinati, ſanctorum patrum ſequentes veſtigia, irritas fieri cenſemus. *Greg. vij. in conc. Rom. anni 5.*

CAP. II.

9.q.1.c.1. Nos conſecrationem nullo modo dicere poſſumus, quae ab excommunicatis hominibus eſt celebrata. *Greg. Maximo Praeſumptori lib. 3. epiſt. 20. Iuo par. 5. c. 134. decr.*

CAP. III.

Rhemorum Metropolitanus Epiſcopus venerabilis Hincmarus oſtendit, non paucos a deceſſore ſuo Ebbone, poſtquam canonice depoſitus fuiſſet, nec vero canonice reſtitutus, irrationabiliter ordinatos, &c. Serie igitur depoſitionis memorati Ebbonis pleniſſime prolata, multis Metropolitanis, pluribusq. alijs Epiſcopis, qui auctores fuerunt, recitatis, reſtitutionis autem illius paucis admodum, & aliarum regionum praeſulibus nominatim expreſſis, claruit praefatum Ebbonem Epiſcopale officium illicite repetiſſe: quoſque gradibus eccleſiaſticis aeſtimatus fuerit promouiſſe, damnationi potius obnoxios effeciſſe. &c. *In ſynodo apud S. Medard. in princ.*

CAP. IV.

Surgens Emmo Nouiomagenſis Epiſcopus prouexit rotulum auctoritatem canonicam, & Apoſtolicam continentem; quod qui ab ipſo *(Ebbone depoſito)* voluerant, & viſi fuerant ordinari in gradus eccleſiaſticos ab eodem, quod idem non habuit, nemo eorum accipere potuit. damnationem vtique, quam habuit, per prauam manus impoſitionem eis dedit. quia qui particeps factus eſt damnato, quomodo debeat honorem accipere, vt Innocentius Papa dicit, inueniri non poteſt. Et ſic quinta actione canonica, & Apoſtolica auctoritate inuentum, & decretum eſt a ſacratiſſima ſynodo; vt quidquid in ordinationibus eccleſiaſticis idem Ebbo poſt damnationem ſuam egerat, ſecundum traditionem Apoſtolicae ſedis, vt in geſtis Pontificũ legitur: praeter ſacrum baptiſma, quod in nomine ſanctae Trinitatis perfectum eſt, irritum, & vacuum habeatur; & ordinati ab eo, in quacumque terrarum parte profugi agentur, vel vagati ſunt; quia diuinum iudicium effugere nullatenus poſſunt, Spiritus ſancti iudicio eccleſiaſticis gradibus priuati perpetuo habeantur. *In ſynodo S. Medardi in cauſſa Hincmari. poſt med. sed Nicol. ep. 47. & ſeq. geſta in hac ſynodo reiecit, & hos vt iniuſte depoſitos reſtituit.*

De ordinatis ab haereticis, & ſchiſmaticis. Tit. XXXVI.

Vide lib.xi.tit.xx. quibus adde.

CAP. I.

EPiſcopus vnus *(a Nouato ordinatus)* peccatum flebiliter lamentatus, & idem aperte confeſſus ad eccleſiam reuenit: quem, populo vniuerſo pro eo rogante, tandem vt laicum in communionem recipimus: atque alios, qui in reliquorum duorum Epiſcoporum loca, qui eum creaſſent, miſimus. &c. *Cornel. epiſt. 3. ad Fabium Antioch. apud Euſeb. lib. 6. cap. 35.*

CAP. II.

Arianos, caeteraſq. huiuſmodi peſtes, quia eorum laicos cõuerſos ad Dominum, ſub imagine paenitentiae, ac ſancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcepimus, non videtur, clericos eorum cum ſacerdotij, aut miniſterij cuiuſpiam ſuſcipi debere dignitate, &c. quoniam cum a catholica fide eorum auctores deſciſcerent, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt. nec dare eius plenitudinem poſſunt, quae maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuae perfidiam potius, quam per fidem, dixerim, perdiderunt. Quomodo fieri poteſt, vt eorum prophanos ſacerdotes dignos Chriſti honoribus arbitremur, quorum laicos imperfectos, vt dixi, ad ſancti Spiritus percipiendam gratiam, cum paenitentiae imagine recipiamus? &c. *Innoc. ep. 18. ad fi. Alex. Epiſc. Iuo lib. 3. tit. 10. cap. 2. panor. Anſel. lib. 9. c. 58. Caeſaraug. lib. 13. c. 50. Tarraſon. lib. 1. c. 23.* 1.q.1.c.73 *Ead. q. c. 57. quod perfectionem.*

CAP. III.

Adiungimus conſenſu, & auctoritate communi, vt etiam ſi qui presbyteri, aut diaconi, qui vel in eccleſia catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi, ac rebelles contra eccleſiam ſteterint: vel apud haereticos a pſeudoepiſcopis, & Antichriſtis contra Chriſti diſpoſitionem, profana ordinatione promoti ſunt, & contra altare vnum, atque diuinum ſacrificia foris falſa, ac ſacrilega offerre conati ſunt: eos quoque hac conditione ſuſcipi, cum reuertuntur, vt communicent laici, & ſatis habeant, quod admittuntur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint: nec debere eos reuertentes, ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellauerint. &c. *Cyprian. ad Stephanum lib. 2. epiſt. 11.*

De quibuſdam, qui ordines ſuſcipere nõ prohibentur. Tit. XXXVII.

Vide lib. viij. tit. xvi.

Mona-

Monachi aſcendere poſſunt ad ſacros ordines, ſi Epiſcopus, & Abbas conſenſum praebeant. Tit. XXXVIII.

Vide lib. ix. tit. xxviij.

De rebus, quas promittere debent, qui ordinantur. Tit. XXXIX.

CAP. I.

d.23.c.6. VNuſquiſque qui ad eccleſiaſticos gradus eſt acceſſurus, non ante honoris conſecrationem accipiat, quam placiti ſui annotatione promittat, vt fidem catholicam ſincera cordis deuotione cuſtodiens, iuſte, & pie viuere debeat; & vt in nullis operibus ſuis, canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem, atque obſequii reuerentiam, praeeminenti ſibi vnuſquiſque dependat, iuxta illud B. Papae Leonis edictum. [Qui ſe ſcit aliquibus eſſe praepoſitum, non moleſte ferat, aliquem ſibi eſſe praelatum; ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat. Poena tamē iuxta eccleſiaſticae conſuetudinis morem, & placitis talium inferenda, & ab his, qui tranſgreſſores fuerint, perſoluenda eſt. *Tolet. xi. cap. 10. Leo epiſtol. 82. in fin. ad Anaſtaſ. Theſſalon. Epiſcopum. Anſelm. lib. 7. cap. 88.*

2. q. 7. qui ſe c. 12 & 14. Quo ſuo.

CAP. II.

Dictum eſt de quibuſdam fratribus, qui eos, quos ordinaturi ſunt, iurare cogant, quod digni ſunt, & contra canones non ſint facturi; & obedientes ſint Epiſcopo, qui eos ordinant, & eccleſiae, in qua ordinātur. Quod iuramentum, quia periculoſum eſt, omnes vna inhibendum ſtatuimus. *Cabilon. ſub Carolo. cap. 13.*

De Tonſura. Tit. XL.

Vide lib. iv. tit. xxviij. lib. vi. tit. xxxviij. lib. viij. tit. xi. quibus adde.

CAP. I.

d.69. c.1. QVoniam videmus nonnullos a pueris cleri tonſuram accipientes, nondum accepta Epiſcopi manuum impoſitione, & in congregatione in ſuggeſtu legentes, & id non canonice facientes; hoc a praeſenti canone non fieri permittimus: hoc ipſum autem etiam in monacho ſeruari. *Nicaen. ij. cap. 14. Iuo par. 3 cap. 376.*

CAP. II.

In Armenia nonnulli cantores, & lectores ſine tonſura ordinantur, &c. Nemo in ambone diuinos ſermones populo canat, niſi ſacra tonſura vtatur, & benedictionem a ſuo paſtore legitime acceperit. *Trull. cap. 33.*

Ne quiſquam, qui vxorem habet, ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor, promiſerint caſtitatem. Tit. XLI.

CAP. I.

ASſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in vinculo coniugii conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio. *Arel. ii. cap. 2.* d.28. c.6.

CAP. II.

Placuit, vt diacones ſi vel integri, vel caſti ſint, & continentis vitae, etiam ſi vxores habeant, in miniſterio conſtituantur, ita tamen, vt ſi quis etiam ante interdictum, quod per priores ante nos Epiſcopos conſtitutum eſt, incontinenter cum vxoribus vixerunt, presbyterii honore non cumulentur, &c. *Tolet. c. 1. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 5 panor.*

CAP. III.

Si coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo, religione praemiſſa, poſteaquam pariter conuerſi fuerint, ordinentur. *Agath. c. 16. Iuo par. 3. c. 365. decret.* c.77 Epiſcopus. c.6

CAP. IV.

Non ordinentur diacones coniugati, niſi qui prius, conuerſionis propoſito, * confeſſi fuerint caſtitatem. *Arauſ. cap. 21.* d. 28 c. 7. praeterea * profeſſi

Communia de ordinandis. Tit. XLII.

CAP. I.

SEcundum traditas formas per ſingulas prouincias, ac regiones, & vrbes in eccleſiaſticis promotionibus, & conſecrationibus illa, quae indicia, & ſigna ſunt ordinis, quae vnicuique in eſſe videntur, retineri decernimus. *Synod. viij. gener. CP. ſub Hadria. ij. cap. 27.*

CAP. II.

Qui parochialem habet eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſeruiat in ordine, quem ipſius eccleſiae cura requirit. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 32.* de praeb. c. 30. Greger. ix. c. 6. eod. tit. in 4. coll.

CAP. III.

Epiſcopi in baptiſmalibus plebibus, vt certe propriis, diligenter curam habere debent, & cum eis presbyteros neceſſitas occurrerit ordinandi, vt reuerentius obſeruentur, conuenit ibidem habitantium ſibi adhibere conſenſum. *Syn. Rom. ſub Eug. ij. & Leone iv. cap. 8.*

CAP. IV.

In * ordinandis clericis modus diſcretionis teneatur, videlicet ne plures admittantur, quam facultas rerum eis canonice attributa ſufficere poſſit. *Syn. Rom. ſub Eug. ij. & Leone iv. cap. 9.* de inſtit. c. 2. in 2. coll. * congregandis

CAP.

CAP. V.

Omnis clericus ad eumdem titulum, ad quem primum ordinatus eſt, ſemper ordinetur. *Vrba. ii. in ſynod. Claramon. cap. 13.*

CAP. VI.

Eos, qui religioſitatis ſpeciem ſimulantes Dominici corporis, & ſanguinis ſacramentum, baptiſma puerorum, ſacerdotium, & ceteros eccleſiaſticos ordines, & legitimarum damnant foedera nuptiarum, tamquam haereticos ab eccleſia Dei pellimus, & damnamus, & per poteſtates exteras coërceri praecipimus. Defenſores quoque ipſorum eiuſdem damnationis vinculo innodamus. *Innocent. ii. in ſynod. Rom. cap. 17.*

CAP. VII.

35 q. 1. c. 32 diſt. 9 c. 1. ſi Romanor. p. Quibus. Omnia decretalia conſtituta tam beatae recordationis Innocentij, quam omnium praedeceſſorum noſtrorum, quae de eccleſiaſticis ordinibus, & canonum ordinata ſunt diſciplinis, ita veſtram dilectionem cuſtodire debere mandamus, vt ſi quis illa contempſerit, veniam ſibi deinceps nouerit denegari. *Leo epiſt. 1. cap. 5. ad Epiſcopos per Campaniam, & Iuo par. 5. cap. 33. decret. Anſelm. lib. 4. cap. 47. Caeſarauguſt. lib. 1. cap. 32. Tarraconen. lib. 3. cap. 60.*

CAP. VIII.

Quod de omni eccleſia quemcumque voluerit clericum (*Romanus Pontifex.*) valeat ordinare. *Gregor. vii. lib. 2. regiſt. in dictat.*

CAP. IX.

Quod ab illo (*Pontif. Rom.*) ordinatus alij eccleſiae praeeſſe poteſt, ſed non militare; & quod ab alio Epiſcopo non debet ſuperiorem gradum accipere. *Greg. vii. lib. 2. regiſt. in dictat.*

CAP. X.

De his, qui in quibuſdam locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent. *Arelat. i. cap. 2.*

CAP. XI.

Si iidem criminoſi aliquos ordinaſſe fuerint deprehenſi, & ſi in his, quos ordinauerunt, ratio ſubſiſtit, non illis obſit ordinatio. *Arelat. i. cap. 13.*

CAP. XII.

Diſt. 63 c. 6. non eſt. & c. non licet. 8. Non permittatur turbis electiones facere eorum, qui ordinandi ſunt in ſacerdotium. *Laodicen. cap. 13. Mart. Braccaren. cap. 1. Burchard. lib. 2. cap. 8. Iuo par. 6. cap. 28. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 38. Deuſded. cap. 1. & 4. Capitul. lib. 7. cap. 79. Caeſarauguſt. lib. 3. cap. 18.*

CAP. XIII.

In ordinandis clericis Nicaenum concilium ſequamur. Si quis aliud facere praeſumpſerit, excommunicatus habeatur, donec per correptionem fratrum emendauerit errorem. *Tolet. i. in proem.*

CAP. XIV.

Si priorum canonum ſententia hunc recte tenet ordinem, vt Epiſcopus ab alio Epiſcopo, ſi indigentiam habuerit, clericum ad ordinandum petat, & accipiat; cur, qui in dioeceſi ſua habet eos, quos pro Dei officio, & ſuo iuuamine dignos repererit, ad ſuam principalem eccleſiam non perducat, & habeat? &c. Hi tamen, qui fuerint tranſducti, humilitatem dignam Epiſcopo ſuo teneant, & eo honore, & reuerentia habeantur, & veneretur in cathedrali eccleſia, ſicut illi, quos conſtat fuiſſe ordinatos in ea. *Emeritenſ. cap. 12.*

CAP. XV.

Cum quilibet canonicorum ad regiam venerit maieſtatem, & ſuo ſe voluerit mancipare ſeruitio, conſenſu Epiſcopi, ad cuius dioeceſim pertinere dignoſcitur, eum recipiat, & ſi in ordine clericali eum promouere voluerit, manus ipſius impoſitione ad eccleſiaſticum ordinem ſancti Spiritus munere, ſi dignus fuerit, conſecretur. *Melden. cap. 58.*

CAP. XVI.

Legum eccleſiaſticarum conſuetudo, & auctoritas talis eſt, vt in cauſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, adeo vt qui ad ſacrum fontem accedit, ſuum dare nomen praecipiatur, &c. Ordinatus autem a ſuis ordinatoribus litteras accipere iubetur, &c. *Synod. apud D. Medar. in accuſatione Hincmari poſt princ. Burch. lib. 2. cap. 197. Iuo par. 6. cap. 269. decr.* 3 q. 1. c. 9.

CAP. XVII.

Sacris inſtructi canonibus non ignoramus, Metropolitano veſtro cariſſimo fratri noſtro Erardo competentem reuerentiam vos debere; ita vt praeter eius praeſentiam, aut conſenſum, nullus in regione veſtra canonice poſſit ordinari Epiſcopus. *Tullen. in epiſt. ad quoſdã Epiſcopos.*

De ſeptem ordinibus, & de vno quoque eorũ maxime actum eſt in prima parte. De Epiſcopis lib. iv. de presbyteris lib. vi. de diaconibus, & ſubdiaconibus lib. vii. & lib. viii de reliquis clericis, oſtiariis, exorciſtis, lectoribus, & acolytis. Vide Carth. iv. a c. 3. ad lib. iv. tit. iii. & etiã 10. Aquiſgran. a c. 1. ad 9. ex D. Iſidoro lib. ii. de eccleſiaſt. officiis c. 4. 6. 7. 8. 10. 11. 13. 14.

LIBER XXVIII.

De Matrimonio.

Ne quiſquam matrimonium damnare audeat. Tit. I.

Vide lib.xi.tit.xxx.quibus adde.

CAP. I.

De ſum. trin. cap. 1. Greg. ix. & in 4.col.

NON ſolum autem virgines, & continentes, verum etiam coniugati per fidem rectam, & operationem bonam, & ſic placentes Deo, ad aeternam merentur beatitudinem peruenire. *Innocen. iij. in conc. general. Later. cap. 1. in fin.*

CAP. II.

Eos, qui religioſitatis ſpeciem ſimulantes, Dominici corporis, & ſanguinis ſacramentum, baptiſma puerorum, ſacerdotium, & ceteros eccleſiaſticos ordines, & legitimarum damnat foedera nuptiarum, tamquam haereticos ab eccleſia Dei pellimus, & damnamus, & per poteſtates exteras coërceri praecipimus. Defenſores quoque ipſorum eiuſdem damnationis vinculo innodamus. *Innocen. ij. in ſyn. Rom. cap. 17.*

CAP. III.

Iidem dicunt, plaſmationem humanorum corporum diaboli eſſe figmentum, & ſemina conceptionum opere daemonum in mulieris vteris figurari, propterea reſurrectionem carnis non eſſe credendam, quia concretio corporis non ſit congruens animae dignitati. Quae falſitas ſine dubio opus diaboli eſt, & talia prodigia opinionum figmenta ſunt daemonũ, qui non in feminarum ventribus formant homines, ſed in haereticorum cordibus tales fabricantur errores. *Leo epiſt. 91. cap. 8.*

CAP. IV.

diſt. 28. c. 15.

Si quis diiudicat presbyterum coniugatum, & ab eo nolit accipere communionem, anathema ſit. *Gang. cap. 4. Burch. lib. 3. cap. 75. Iuo par. 3. cap. 128. decret.*

CAP. V.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri, nonnulla alia* capitalia ad veſtram, fideliumq. veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, &c. Scilicet quod noſſe eos oporteat, coniugium a Deo eſſe conſtitutum, & quod non ſit cauſſa luxuriae, ſed cauſſa potius filiorum appetendum. Et vt virginitas, ſicut doctores noſtri tradunt, vſque ad nuptias ſit cuſtodienda. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 2.*

* capitularia.

De ſponſalibus. Tit. II.

CAP. I.

DE coniugali* violatione requiſiſti, ſi deſponſatam alij puellam alter in matrimonium poſſit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus; quia illa benedictio, quã nupturae ſacerdos imponit, apud fideles cuiuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi vlla trangreſſione violetur. *Syric. epiſt. 1 cap. 4. Burch. lib. 9. cap. 31. Iuo lib. 6. tit. 1. cap. 16. panor. & par. 8. cap. 169. decr. Anſelm. lib. 10. cap. 7. Caeſaug. lib. 10. cap. 23. Tarrac. lib. 5 cap. 72.*

27. q. 2. c. 49

* al. velatione

CAP. II.

Decreta legalia deſponſatam, ſi conuerti voluerit, nullo omnino cenſuerunt damno mulctari. *Greg. lib. 6. epiſt. 20. ad Fortunatum.*

27. q. 2. c. 28.

CAP. III.

Sponſalia futurarum ſunt nuptiarum promiſſa foedera, quae conſenſu eorum, qui haec contrahunt, & eorum, in quorum poteſtate ſunt, celebrantur. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 3. Iuo lib. 6. tit. 1 c. 9. & 30. panor. & par. 8. cap. 6. decr. Caeſar. lib. 10. cap. 7.*

30. q. 5. c. 3. noſtrates.

CAP. IV.

Si qui parentes fidem fregerint ſponſaliorum, triennii tempore abſtineant ſe a communione. Si tamen iidem ſponſus, vel ſponſa in illo graui crimine fuerint deprehenſi, excuſati erunt parentes. Si vero in eodem fuerint vitio, & polluerint ſe conſentiendo, ſuperior ſententia ſeruetur. *Elib. cap. 54. Iuo par. 8. cap. 46. decret. Caeſar. lib. 10. cap. 25.*

31. q. 3. c. 1.

CAP. V.

Qui depoſitam alteri mulierem, eo viuo, cui deſponſata eſt, in nuptiarum ducit ſocietatem, adulterii crimini ſubiiciatur. *Trull. cap. 98.*

CAP. VI.

Nemini liceat furtim, raptimque nuptias contrahere, ne forte per erroris ignauiam, vel certe, quod peius eſt, diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur, ſed interuenientis pactis ſponſalibus, &c. *Foroiul. cap. 8. vide ſub tit. de matrimonio clandeſtino.*

Mulieres non nubant ſine conſenſu parentum, vel aliorum, in quorum ſunt poteſtate. Tit. III.

Non hoc ſic praeſcribitur, ac ſi matrimonium ſit irritũ, ſi parentes non conſentiant

CAP. I.

NVllus per imperium poteſtatis filiam* competere audeat alienam, ne coniugium,

* comprimere

gium, quae contra parentum voluntatem piā copulatur, velut captiuitas iudicetur: ſed ſicut eſt prohibitum, non admittatur. Si qui perpetrauerit excōmunicationis ſeueritas pro modo piaculi imponatur. *Aurel. iv, cap. 22.*

CAP. II.

Childebertus, & Clotarius Reges, & Charibertus ſucceſſor conſtituerunt, vt nullus puellam, aut viduam, abſque parentum voluntate tradere, aut accipere praeſumat. Quaecumque ergo timet violentiam, & vult habere maritū, refugiat ad eccleſiam, donec propinqui poſſint eam Principis imperio, aut ſacerdotis, vel eccleſiae beneficio liberare, & defenſare, ac condigno ſociare marito, &c. In prophetis legitur, quia de alienigenis contra interdicta
3. Eſdr 9. Dei Hebraei ſortiti fuiſſent vxores, populum
Num 15. Dei a gentibus ſuperatum. Poſt praedicante
Neem. 13. Propheta, quia dimiſere filios, & ſeparauerunt ſe ab illicitis coniugiis, ſtatim victoriam fuiſſe ſecutam. *Turo. ii. cap. 21.*

CAP. III.

36. q. 2. c. 6. Nullus viduam, neque filiam alterius extra voluntatem parentum, aut rapere praeſumat, aut Regis beneficio aeſtimet poſtulandam. Quod ſi fecerit, ſimiliter ab eccleſiae communione remotus, anathematis damnatione plectatur. *Pariſ. cap. 6. Iuo par. 8. cap. 25. decret.*

CAP. IV.

27. q. 1. c. 38. 31. q. 2. c. vlt. Viduae, ſi priuſquam continentiam profiterentur, nubere elegerunt, illis nubant, quos propria voluntate velint habere maritos; ſimiliter haec condicio, & de virginibus habeatur, nec citra voluntatem parentum, vel ſuam maritos cogantur accipere. *Tolet. iij. cap. 10. Burch. lib. 8 cap. 44. Iuo par. 7. cap. 62. & par. 8. cap. 18. & 19. decret.*

CAP. V.

Puellis, quae praeter patris ſententiam fornicatores ſecutae ſunt, reconciliatis parentibus, videtur res remedium accipere, &c. *Baſil. ad Amphilocb. cap. 38.*

CAP. VI.

Quae praeter Domini ſententiam ſe viro tradidit, fornicata eſt. Quae autem poſtea libero matrimonio vſa eſt, nupſit. Quare illud quidem fornicatio, hoc verò matrimonium. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 40.*

Non ſufficit conſenſus parentis in matrimonio filii, ſed neceſſarius eſt contrahentis conſenſus. Tit. IV.

CAP. I.

De deſponſat. impuber. cap. 1. ap. Grego. ix & c. 2. in 1 col. 31. q. 2. c. 3. Tva ſanctitas requiſiuit a nobis, frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium ducere vult; ſi ſine voluntate adulti filij facere poteſt. Ad quod dicimus; ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poſſet autem de filio nondum adulto, voluntas cuius non dum diſcerni poteſt patri, cui vult, in matrimonio copulare; & poſtquam filius peruenerit ad perfectam aetatem, omnino ſeruare, & adimplere debet. Haec omnibus orthodoxae fidei ſancimus, & vobis tenenda mandamus. *Hormiſda Euſebio Epiſcopo.*

CAP. II.

Sufficit ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum coniunctionibus agitur. Qui 27. q. 2. c. 1. 2. & 4.
conſenſus, ſi ſolus in nuptiis forte defuerit, cetera omnia etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur: Ioanne Chryſoſtomo magno doctore teſtante, qui ait: matrimonium non facit coitus ſed voluntas. *Nicola ad conſulta Bulgar. cap. 3. Auctor operis imperfecti in Matth. hom. 32. Iuo lib. 6. tit. 8. cap. 6. panor. & par. 8. cap. 17. & 233. decret. & epiſt. 130. ad Daimbertum Senon. Archiepiſcopum, & epiſt. 143. ad Hildebertum Cenomanen. Epiſcopum, & epiſt. 241. ad Gualonem Pariſ. Epiſcopum Anſelm. lib. 10. cap. 30. in Rom. Caeſar. lib. 10. cap. 27. Tarraconen. lib. 1. cap. 219.*

CAP. III.

Nullus praeſumat ante annos pubertatis, id eſt intra aetatem, puerum, vel puellam in matrimonio ſociare, nec in diſſimili aetate, ſed coaetaneos, ſibique conſentientes. *Foroiul. cap. 9.*

De caeremoniis, quae in matrimonio obſeruari ſolent, & in primis de benedictione. Tit. V.

CAP. I.

Presbyter etiam ab his, qui foris ſunt, teſtimonium habeat bonum. Vnius videlicet vxoris vir, quae tamen a ſacerdote ſit benedicta, &c. *Synod Rom. cclxxviij. Epiſcoporum tempore Silueſtri. Dam. in vlucit.*

CAP. II.

Cuſtoditum, & traditum habemus, vt vxor 30. q. 5. c.
legitime viro iungatur. aliter enim legitimū, 1.
vt a patribus, & a ſanctis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus traditum inuenimus, non fit coniugium, niſi ab his; qui ſuper ipſam feminam dominationem videntur habere, & a quibus cuſtoditur; vxor petatur, & a parentibus, aut propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter, vt mos eſt, cū precibus, & oblationibus a ſacerdote benedicatur, & a paranymphis, vt conſuetudo docet, cuſtodita, & conſociata a proximis, tempore congruo petita, legibus dotetur, & ſollemniter accipiatur, & biduo, triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant, vt bonae ſoboles generentur, & domino in actibus ſuis placeant. taliter enim, & Domino placebunt, & filios, non ſpurios, ſed legitimos, atque haereditabiles generabunt. Ita per acta legitima ſcitote eſſe connubia; aliter vero praeſumpta

non

non coniugia,ſed ant adulteria,aut contuber-
nia,aut ſtupra,vel fornicationes potius,qnam
legitima coniugia eſſe non dubitare,niſi volun
tas propria ſuffragata fuerit, & vota ſuccur-
rerit legitima. *Euari.epiſt. 1.in princ,Capi-
tul.lib.7 cap.463.Iuo lib.7 tit.1.cap.29.panor.
& par.8.cap.4.& 5.decret.& epiſt.10.ad* Epi-
ſtop.Melden. Anſel.lib. 10.c.2.*Caeſar.lib.*10.
cap.6.Tarrac lib.4 cap.48.

C A P. I I I.

3.q.4 c.4. Quiſquis non eſt legitime coniunctus, vel
abſque dotali titulo, ac benedictione ſacerdo-
tis conſtat copulatus, ſacerdotes, vel legitime
coniunctos criminari,vel in eos teſtificari mi-
nime poteſt, *Calliſt epiſt.2.ante med,*

C A P. I V.

27.q. 2.c. 49. De coniugali* velatione requiſiti,ſi deſpon-
*violatio ſatam alij puellam aliter in matrimonium
ne al. poſſit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus
inhibemus. quia illa benedictio, quam nu-
pturae ſacerdos imponit, apud fideles cuiuſdã
ſacrilegij inſtar eſt, ſi vlla tranſgreſſione vio-
letur. *Syric.epiſt.1.cap.4.Burch.lib.9.cap.31.
Iuo lib.6.tit.1.cap.16.panor.& par.8.cap.169.
decret. Anſel.lib.10.cap.7.Caeſar.lib.10.c.23.
Tarrac.lib.5.cap.72.*

C A P. V.

d.77.c.3. Quicumque ita ſe eccleſiae vouerit obſe-
quijs,a ſua infantia ante pubertatis annos ba-
ptizari,& lectorum debet miniſterio ſociari.
Qui ab acceſſu adoleſcentiae vſque ad trice-
ſimum aetatis annum, ſi probabiliter vixerit,
vna tantum, & ea, quam virginem communi
per ſacerdotem benedictionem percepit,vxore
contentus,acolythus,& ſubdiaconus eſſe debe-
bit. *Syric.epiſt.1.cap.9.Iuo par.6.cap.91.*

C A P. V I.

Ne is, qui ſecundam duxerit vxorem cleri-
1.Tim.3. cus fiat:quia ſcriptum eſt,vnius vxoris virum,
Tit.1. & iterum ſacerdotes mei ſemel nubant,& ali-
Leuit.21. bi, ſacerdotes mei non nubant amplius. Ac ne
ab aliquibus exiſtimetur ante baptiſmum, ſi
forte quis acceperit vxorem, & ea de ſaeculo
recedente alteram duxerit, in baptiſmo eſſe
dimiſſum,ſatis errat a regula: quia in bapti-
ſmo peccata dimittuntur, non acceptarum
vxorum numerus aboletur, &c. cum benedi-
ctio,qnae per ſacerdotem ſuper nubentes im-
ponitur, non materiam delinquendi dediſſe,
ſed formam tenuiſſe legis a Deo antiqui-
tus inſtitutae doceatur. *Innoc. epiſt.2. cap.6.
Anſel.lib.7.cap.10.*

C A P. V I I.

Si corruptus poſtea baptizatus,& in mona-
ſterio ſedens ad clericatus ordinem accedere
voluerit,vxorem omnino habere non poterit,
quia nec benedici cum ſponſa poteſt iam an-
tea corruptus; quae forma ſeruatur in cleri-
cis:maxime cum vetus regula hoc habeat, vt
quiſquis corruptus baptizatus, clericus eſſe
voluiſſet,ſpondeat ſe vxorem omnino non du-
cere. *Innoc.epiſt.2.cap.10.*

C A P. V I I I.

Conſuetudinem, quam Graecos in nuptia-
libus contuberniis habere dicitis, commemo-
rare,prolixitatem ſtili vitantes: carptim mo-
rem, quem ſancta Romana ſuſcepit antiqui-
tus, & hactenus in huiuſmodi coniunctionibus
tenet eccleſia, vobis monſtrare ſtudebimus?
Noſtrates ſiquidẽ tam mares, quam feminae, 30.q.5.c.
non ligaturam auream, vel argenteam, aut ex 3.
quolibet metallo compoſitam, quando nu-
ptialia foedera contrahunt in capitibus defe-
runt: ſed poſt ſponſalia, quae futurarum ſunt
nuptiarum promiſſa foedera,quaeque conſen-
ſu eorum, qui hoc contrahunt, & eorum in
quorum poteſtate ſunt, celebrantur. Et poſt-
quam arris ſponſam ſibi ſponſus per digitum
fidei annullo inſignitum deſponderit,dotemq.
vtrique placitam ſponſus ei cum ſcripto pa-
ctum hoc continente coram inuitatis ab vtra-
que parte tradiderit, aut mox,aut apto tem-
pore,ne videlicet ante tempus lege definitum,
tale quid fieri praeſumatur, ambo ad nuptia-
lia foedera perducuntur. Et primum quidem
in eccleſia Domini cum oblationibus, quas
offerre debent Deo per ſacerdotis manum,
ſtatuuntur,ſicque demum benedictionẽ, & ve-
lamen caeleſte ſuſcipiunt, ad exemplum vide-
licet,quos Dominus primos homines in para- Gen.1.
diſo collocans benedixit eis dicens: Creſcite
& multiplicamini,&c. Siquidem,& Tobias an- Tob.8.
tequam cum coniuge conueniſſet, oratione cũ
ea dominum oraſſe deſcribitur. Veruntamen
velamen illud non ſuſcipit, qui ad ſecundas
nuptias migrat. Poſt haec autem de eccleſia
egreſſi coronas in capitibus geſtant,quae ſem-
per in eccleſia ipſa ſunt ſolitae reſeruari. Et
ita feſtis nuptialibus celebratis,ad ducendam
indiuiduam vitam Domino diſponente de ce-
tero diriguntur. Haec ſunt iura nuptiarum,
haec ſunt, praeter alia, quae nunc ad memo-
riam non occurrunt, pacta coniugiorum ſo-
lemnia;peccatum autem eſſe, ſi haec cuncta
in nuptiali foedere non interueniant,non dici-
mus. *Nicol.ad conſulta Bulgarorum,cap.3. Iuo
lib.6.tit.1.cap.9 & 30.panor. & par.8.cap.6.
decret.Caeſar.lib.10.cap.7.*

C A P. I X.

Sponſus & ſponſa cum benedicendi ſunt a d.23.cap.
ſacerdote,a parentibus ſuis, vel paranymphis vlt.& 30.
offerantur: qui cum benedictionem accepe- q.5.c.5.
rint, eadem nocte pro reuerentia ipſius bene-
dictionis, in virginitate permaneant. *Carth.
iv.cap.13.Burch.lib.9. cap.5. Iuo lib.6.tit.1.c.
18.pano.& par.8.cap.6.in fin. & cap.143. de-
cret.Caeſar.lib.10.cap.8.*

C A P. X.

Talis eſſe debet, quae vxor habenda ſecun- vid.30.q.
dum legem; ſit caſta in virginitate,& dotata 5.c.4.
legitime,& a parentibus tradita ſponſa, & a
paranymphis accipienda, & ita ſecundũ legẽ,
& euangelium publicis nuptiis in coniugio
licite ſumenda. *Troſleia c.8.in med.ex* D.*Aug.*

CAP.

CAP. XI.

In canonibus praeceptum eſt, vt nemo vſque ad affinitatis lineam, & propinquitatem ſui ſanguinis connubia ducat; neque virginibus ſine benedictione ſacerdotis quis nubere praeſumat; oppido enim iſta omnino cauenda ſunt, ne fiant: ſed poſtquam iſta omnia probata fuerint, & nihil impedierit, tunc ſi virgo fuerit cum benedictione ſacerdotis, ſicut in ſacramentario continetur, & cum conſilio multorum bonorum hominum publice, & non occulte ducenda eſt vxor. *Troſlia cap. 8. ante fin.*

Ne pecunia accipiatur benedictionis nuptialis cauſſa. Tit. VI.

CAP. I.

De ſimo. c. 9. Greg. ix. & c. 8. eod tit in 1. col. IN quibuſdam eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita vt &c. pro ſepulturis, & exequijs mortuorum, & benedictionibus nubentium, ſeu alijs ſacramentis aliquid exigatur, &c. Ne igitur hoc de cetero fiat, & vel pro perſonis eccleſiaſticis deducendis in ſedem, &c. vel pro nubentibus benedicendis, ſeu etiam alijs ſacramentis aliquid exigatur, diſtrictius inhibemus, &c. *Alex. iij. in concil. Lateranen. cap. 7.*

CAP. II.

De ſimo. 42. Greg. ix. & cap. 8. eod tit. in 4. col. Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequijs mortuorum, & benedictione nubentium, & ſimilibus pecuniam exigunt, & extorquent, &c. prauas exactiones fieri prohibemus, ſtatuentes, vt libere conferantur eccleſiaſtica ſacramenta: ſed per Epiſcopum loci veritate cognita compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 66.*

Quibus temporibus nuptias celebrari non liceat. Tit. VII.

CAP. I.

33. q. 4. c. 11. NEc vxorem ducere, nec conuiuia facere in quadrageſimali tempore conuenire poſſe vllatenus arbitramur. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 48. Iuo par. 8. cap. 47. Caeſaraug. lib. 10. cap. 26.*

CAP. II.

33. q. 4. c. 8. & 9. Non oportet in quadrageſima nuptias, vel natalicia celebrare. *Laod. cap. 52. Mart. Brac. cap. 48. Iuo par. 8. cap. 39. decret.*

CAP. III.

Ieiunium diebus dominicis tenere, & canonica interdicit anctoritas, & reſurrectionis dominicae tanta ſollemnitas. & ideo placita illis diebus, neque nuptias pro reuerentia tantae ſollẽnitatis celebrari viſum eſt. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. vlt. cap. 17.*

CAP. IV.

De legitimis coniugiis ita viſum eſt, quod nullus Chriſtianus vxorem ducere debeat ab aduentu domini vſque in octauas Epiphaniae, & a ſeptuageſima vſque in octauas paſchae; nec in ſupra notatis xiv. diebus ante feſtiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtae, neq. in praedictis ieiuniorum diebus ſiue in omnium ſollemnium dierum praecedentibus noctibus. *Sa legunt c. 3. vid. cap. 1. & 2.*

De fide, & amore mutuo viri, & vxoris. Tit. VIII.

CAP. I.

VIr non debet negligere vxorem ſuam, *7. q. 1. ſ.*
ſed diligere, & caſte cuſtodire. Vxor, ſub *aut. c. 11.*
quae manu eſt viri, obedire debet viro ſuo, eumque diligere, & amare. Vir non debet adulterare vxorem ſuam. Vxori non licet dimittere virum ſuum, vt alteri ſe, viuente eo, matrimonio ſociet, aut eum adulteret, licet fornicatus ſit vir eius, ſed iuxta Apoſtolum, *1. Cor. 7.*
aut viro ſuo reconciliari debet, aut manere innupta. Et dominus loquitur in euangelio: ſi *Mat. 5.*
quis viderit mulierem ad concupiſcendum eã, iam mocchatus eſt eam in corde ſuo. *Euar. ep. 2. in prin. Burch. lib. 1. c. 76. Iuo par. 5. c. 182. decr. Anſel. lib. 6. c. 102. Tarrac. lib. 3. cap. 67.*

CAP. II.

Sicut alterius vxor, nec adulterari ab ali- *7. q. 1. c. 3.*
quo, vel iudicari, aut diſponi, niſi a proprio viro, eo viuente, permittitur, ſic nec vxor Epiſcopi eccleſia, vel parochia, &c. Vnde ait Apoſtolus, alligata eſt vxor legi, quamdiu vir eius *Rom. 7.*
viuit. eo vero defuncto, ſoluta eſt a lege viri. Similiter & ſponſa Epiſcopi, quia ſponſa vxorque eius dicitur eccleſia, illo viuente, ei eſt alligata: eo vero defuncto ſoluta eſt, cui voluerit, nubat, tantum in domino, id eſt regulariter. *Caliſt. epiſt. 2. ante med. Anſelm. lib. 6. c. 103. Burchar. lib. 3. cap. 49. Iuo par. 3. cap. 53. & par. 5. cap. 101. decret. & epiſt. 77. Epiſcopis dioeceſis Remenſis.*

CAP. III.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nõnulla alia * capitalia ad veſtram, fideliumque *[* capitula]*
veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, &c. ſcilicet, quod noſſe eos oporteat, coniugium a Deo eſſe conſtitutum, &c. quomodo etiam in caſtitate *(viri)* vxores ſuas diligere, eiſque, vt pote vaſi infirmiori, honorem debitũ debeant impendere. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 2.*

Quibus temporibus viris conſulitur ab vxoribus abſtinere. Tit. IX.

CAP. I.

AD concubitum vxoris vir eius accedere *d. 5. c. vlt.*
non debet, quouſque qui gignitur, ablactetur. Praua autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos

gignunt

gignunt, nutrire contemnant, eoſq; alijs mulieribus ad nutriendum tradant. quod videlicet ex ſola cauſſa incõtinentiae videtur inuentum: quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt. Hae itaque, quae filios ſuos ex praua conſuetudine alijs ad nutriendũ tradunt, niſi purgationis tempus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri, quippe quia & ſine partus cauſſa eum in conſuetis menſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibentur, ita vt morte lex ſancta feriat, ſi quis vir ad menſtruatam mulierem accedat. *Gregor. interrog. 10. ad Auguſt. Anſel. lib. 10. c. 59. in addit. Iuo par. 8. c. 88. decr. Caeſar. lib. 10. cap. 36. Tarrac. lib. 6. c. 225.*

CAP. II.

Si ex conſenſu coniugatorum etiam alio, forte mundo corpore, tempore, vacatur orationi: quanto potius iſto (*loquitur de quadrageſima*) quo Deo etiam carnis noſtrae decimas damus, quo ipſum in abſtinentia Dominum imitamur, quo nõ ſolum illicita, verum etiam multa a nobis quoque licita merito reſecamus, omni eſt voluptati renunciandum? & vt liceenter orationi vacetur, caſtitati mentis, & corporis incumbendum? *Nicola. ad conſult. Bulgar. cap. 9.*

CAP. III.

Conſulitis praeterea, ſi liceat viro die Dominico, nocturno, vel diurno tempore cũ vxore ſua coniungi, aut dormire. quibus reſpondemus, quoniam ſi Dominico die ab opere mũdano ceſſandum eſt, quanto potius a voluptate carnali, & omnimoda corporis pollutione cauendum, praeſertim cum Dominici diei nomen, quod nihil eodem die, praeter quae Domini ſunt, Chriſtianus agere debeat, liquido manifeſtet. Porro idipsũ eſt de nocturno ipſius diei, quod de diurno tempore ſentiẽdum. Porro vt verbis vtar Apoſtoli; hoc ad vtilitatem veſtram dico, non vt laqueum vobis inijciam, ſed ad id, quod honeſtum eſt, & quod facultatem praebeat ſine impedimẽto Dominum obſecrandi. *Nicol ad conſult. Bulgar. c. 63.*

1. Cor. 7.

CAP. IV.

Quot diebus viro, poſtquam mulier filium genuerit, ab ea ſit abſtinendũ, non adinuentionibus noſtris, ſed verbis beatae memoriae Gregorij Romani Pontificis, & Anglorum gentis Apoſtoli declaratur: qui Auguſtino Epiſcopo, quem in Saxoniam ipſe direxerat, ſcribens inter cetera dicit: Ad eius vero concubitum, &c. *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 64. Greg. ad Auguſtin. interrog. 10.*

CAP. V.

De conſ. d. 5. c. 12. Neophyti aliquamdiu a lautioribus epulis, & ſpectaculis, vel coniugibus abſtineant. *Carthag. iv. c. 86. Burch. lib. 4. c. 12. Iuo par. 1. cap. 207. decr.*

CAP. VI.

Die Dominico abſtinere debent Chriſtiani ab omni opere carnali, etiam a proprijs coniugibus, *Foroiul. c. 13.*

CAP. VII.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nonnulla alia * capitalia ad veſtram, fideliumq. veſtrorum obſeruationem, &c. Quod commiſtio carnalis cum vxoribus gratia fieri debeat prolis, non voluptatis; & qualiter a coitu praegnantium vxorum viris abſtinendum ſit. *Pariſien. ſub Ludouico & Lothario lib. 3. cap. 2.* * capitularia

CAP. VIII.

Ijs, qui matrimonij ſocietate iunguntur, in quibuſnam ſeptimanae diebus proponere oportet, vt a mutuo congreſſu abſtineant, & quibuſnam poteſtatem habeant? Reſpondeo, quod ante dixi, nunc quoque dico; dicit Apoſtolus: Ne vos priuetis, niſi forte ex conſenſu inuicem ad tempus, vt vacetis orationi, & rurſus eodem conueniatis, ne uos tentet Satanas propter intemperantiam ueſtram. Neceſſario autem ſabbato, & die Dominico abſtinere oportet, quod ſpirituale ſacrificium in eis Domino offeratur. *Timoth. Epiſcop. Alexand. cap. 13.* 1. Cor. 7.

CAP. IX.

Abſtinendum eſt his quadraginta diebus (*loquitur de quadrageſima*) a coniugibus, & caſte & pie uiuendum, ut ſanctificato corde & corpore iſti ſancti dies tranſigantur, & ſic perueniatur ad diem ſanctum paſchae. quia pene nihil ualet ieiunium, quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, uigiliae, & eleemoſynae non commendant. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 43. Burch. lib. 13. cap. 14. Iuo par. 4. cap. 47. decr.*

CAP. X.

Admonendus eſt populus, ut ad ſacroſanctũ ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini, nequaquam indifferenter accedat; nec ab hoc nimium abſtineat: ſed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquamdiu ab opere coniugali abſtineat. *Theodulphus ad presbyt. Aurelian. cap. 44.*

Ne fidelis matrimonium contrahat cum infideli. Tit. X.

Vide lib. xi. tit. xvij. & lib. xij. tit. xij. & xix.

Non poſſunt contrahere matrimonium, qui voto caſtitatis ſe adſtrinxerunt. Tit. XI.

Vide lib. vij. tit. xxxix. lib. ix. tit. xvij.

CAP. I.

Virgo Deo dicata, & monachus nunquam nuptias cõtrahant: ſi fecerint, ſint excõmunicati. Epiſcopus tamen cum eis humanius agere 27. q. 1. c. 1. & c. virginem. 12.

agere poteſt. *Chalc.c.* 16. *Triburien. c.* 23. *Colon.ſub Carolo iij. c.*6. *Burch. lib.* 8. *c.*30. *Iuo part.*7.*c.*49.*decr. Anſel.lib.* 11. *c.*89. *Caeſar. lib.* 10. *c.* 116.

C A P. I I.

Si quis presbyteram, aut diaconam, aut monacham, quam Dei ancillam appellamus, in coniugium duxerit, anathema ſit. *Greg. ij. in ſyn.Rom. cap.*1. 2. 3. *Troſl. cap.*8.

C A P. I I I.

Vide 27. q.1.c.31. mulieres. Feminae, quae habitum religioſum, aut velamen obtentu religioſitatis ſuſceperunt, cum eſſent viri potentes, deinceps viro ſociari non permittantur; ſed eligentes monaſteria regulariter viuant, aut in domibus ſuſceptum habitum caſte obſeruent. *Syno.Rom.ſub Eugen.ij. & Leon.iv.c.*29. *Burch.lib.*8. *c.*54. *Iuo par.*7. *c.*72 *decr. Tarrac.lib.*6.*c.*232.

C A P. I V.

27.q.1.c. 10. Quae Chriſto ſpiritualiter nubunt, & a ſacerdote velantur, ſi poſtea nupſerint publice, vel occulte corruptae fuerint, non eas admittendas eſſe ad agendam paenitentiam, niſi is, cui ſe iunxerant, de hac vita deceſſerit. ſi enim de omnibus haec ratio cuſtoditur, vt quaecũq. viuente viro, alteri nupſerit, habeatur adultera, nec ei agendae paenitentiae licentia cõcedatur, niſi vnus ex eis defunctus fuerit: quanto magis de illa tenenda eſt, quae ante immortali ſe ſponſo coniunxerat, & poſtea ad humanas nuptias tranſire elegit? *Innoc.epiſt.*2.*c.*12. *Turon.ij.c.*21. *Burch.lib.*8.*c.*13. *Iuo par.*7.*c.*17. *decre. Anſel.lib.*11.*c.*88. *Caeſar.lib.*10.*c.*112.

C A P. V.

27 q.1.c. 9. & c.2. Hae vero, quae nec dũ ſacro velamine tectae, tamen in propoſito virginali ſemper ſe ſimulauerunt permanere, licet velatae non fuerint, ſi forte nupſerint; his agenda aliquanto tempore paenitentia eſt, quia ſponſio earum a Domino tenebatur. ſi enim inter homines ſolet bonae fidei contractus nulla ratione diſſolui, quanto magis iſta pollicitatio, quam cũ Deo pepigerunt, ſolui ſine vindicta non poterit? 1.Tim.5. Nam ſi Apoſtolus Paulus, quae a propoſito viduitatis diſceſſerant, dixit eas habere condemnationem, quia primam fidẽ irritam fecerunt; quanto potius virgines, quae prioris promiſſionis fidem minime ſeruauerunt. *Ibid. c.* 13. *vide Turon.ij.c.*21. *Burch.lib.*8.*cap.*12. *&* 45. *Iuo par.*7. *cap.*18. *&* 63. *decr. Raban.cap.*5. *de paenit.*

C A P. V I.

20.q.1.c. 8. Puellae, quae non coactae parentum imperio, ſed ſpontaneo iudicio virginitatis propoſitum, atque habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, praeuaricantur, etſi conſecratio non acceſſit: cuius vtique non fraudarentur munere, ſi in propoſito permanerent. Ambigi non poteſt, crimen magnum admitti, vbi & propoſitum deſeritur, & conſecratio violatur. *Leo epiſt.* 90. *cap.*13. *&* 14. *ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum. Burcha. lib.*8.*cap.*2. *Iuo par.*7.*cap.*20. *decr. Anſel. lib.* 11.*cap.*87. *Caeſar. lib.*10. *cap.*113. *Tarracon. lib.*1.*cap.*221.

C A P. V I I.

Virginibus ſacris temere ſe quoſdam ſociare cognouimus, & poſt dicatum Deo propoſitum inceſta foedera, ſacrilegaq. miſcere; quos protinus aequum eſt a ſancta communione detrudi, & niſi per publicam probatamq. paenitentiam omnino non recipi, ſed his viaticum de ſeculo tranſeuntibus, ſi tamen paenituerint, non negatur. *Gelaſ. epiſt.*1. *cap.* 22. *Raban.cap.*5. *de paenit. Capitul.lib.*1.*cap.*106. *Burch. lib.*8. *cap.* 32. *Iuo par.*7.*cap.*51. *decre. Tarrac.lib.*4.*c.*39. 27.q.1.c. 14.

C A P. V I I I.

Raptores viduarum, vel virginum ob immanitatem tanti facinoris deteſtamur, illos vehementius perſequendo, qui ſacras virgines, vel volentes, vel inuitas, matrimonio ſociare tẽptauerint. Quos pro tam nefandiſſimi criminis atrocitate a communione ſuſpendi praecipimus. *Symmach.epiſt.*1.*cap.*3. *Anſel. lib.*10.*cap.*38. *Tarrac.lib.*6.*c.*249. 36.q.1.c. 2.

C A P. I X.

Neque viduas ad nuptias tranſire patimur, quae in religioſo propoſito diuturna obſeruatione permanſerunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monaſterijs aetatem peregiſſe contigerit. *Symmach. epiſt.*1.*cap.*4. *Burch.lib.*8. *c.*46. *Iuo lib* 3. *tit.* 17.*c.*16.*panor. & par.*7.*cap.*64. *&* 144. *decr. Caeſar.lib.*7.*c* 56. 27.q.1.c. 3.

C A P. X.

De puellis, quae ſe vouerunt Deo, & praeclari nominis decore floruerunt, ſi poſt vigintiquinque annos aetatis ad terrenas nuptias ſponte tranſierint, id cuſtodiendum eſſe decreuimus; vt cum his, cũ quibus ſe obligauerint, communione priuentur; ita vt eis poſtulantibus paenitentia non negetur; cuius paenitentiae communio multo tempore differatur. *Arelat.ij.c.*33. *Turon.ij.c.*21.

C A P. X I.

Puellae, quae ſe Deo vouerunt, ſi ad nuptias tranſierunt, paenitentes non ſtatim ad paenitentiam recipiantur, cum data tamen fuerit, niſi plene ſatisfecerint Deo, in quantum ratio popoſcerit, eiſdem communio differatur. *Valent.Gall.cap.*2.

C A P. X I I.

Bonum caſtitatis praemium maiori obſeruantia cuſtodiendum eſt. Viduae, quae ſe deuouerunt domino, & veſte laicali abiecta, ſub teſtimonio Epiſcopi, & eccleſiae religioſo habitu apparuerunt, & poſtea ad nuptias ſeculares tranſierunt, ſecundum Apoſtolum damnationem habebunt: quoniam fidem caſtitatis, quam Domino vouerunt, irritam facere auſae ſunt. Tales ergo ſine Chriſtianorum cõmunione maneant, nec in conuiuio cum Chriſtianis 27.q.1.c. ſi. cut. c.1. 1.Tim 5.

com-

communicent. Nam ſi adulterae coniuges rea-
tu ſuo ſunt viris ſuis obnoxiae: quanto magis
viduae, quae religioſitatem mutauerunt, cri-
mine adulterij notabuntur, ſi deuotionem,
quam Deo ſponte obtulerunt, libidinoſa cor-
* ſaecula res ruperint voluptates, atque ad * ſecundas nu-
ptias tranſitum fecerint? Quae & ſi violentia
irruente ab aliquo praereptae fuerint, ac po-
ſtea delectatione carnis atque libidinis per-
manere in coniugio raptori, vel violento viro
conſenſerint, damnationi ſuperius comprehen
ſae tenebuntur obnoxiae. De talibus ait A-
1.Tim.5 poſtolus: Cum luxuriatae fuerint, nubere vo-
lunt, habentes damnationem, quia primam
fidem irritam fecerunt. *Carth.iv.c.104. Bur-
cha.lib.8.c.39. Iuo par.7.c.58. & 147.decr.*

CAP. XIII.

27.q.1.c.27. Deuotam peccantem non recipiendam in
eccleſiam, &c. corruptorem etiam par paena
conſtringat. quae autem maritum acceperit,
non admittatur ad paenitentiam, niſi adhuc
ipſo viuente marito, caſte viuere caeperit, aut
poſtquam ipſe deceſſerit. *Toletan.I.cap.16.
Mar.Bracar.c.31. Capit.lib.7.c.294. Anſel.
lib.11.cap.91.*

CAP. XIV.

27.q.1.c.26. de filia. Epiſcopi, presbyteri, diaconi filia, ſi deuo-
ta fuerit, & peccauerit, & maritum duxerit,
ſi eam pater, vel mater in affectum receperint,
a communione habeantur alieni. Pater vero
cauſſas in concilio nouerit ſe praeſtaturum.
mulier autem non admittatur ad communio-
nem, niſi marito defuncto egerit paenitentiā.
ſi autem viuente eo ſeceſſerit, & paenituerit,
nullo modo niſi vitae deficiens accipiat com-
munionem. *Toletan.I.cap.19. Mart. Bracar.
cap.30.*

CAP. XV.

De monachis, id obſeruare praecipimus,
quod ſynodus Chalcedonenſis conſtituit. *Bar-
cin.cap.10.*

CAP. XVI.

Nullus ſacratam Deo virginem, neque ſi in
honore Chriſti veſtem mutauit, tam viduam,
quam puellam aut rapere, aut competere, aut
ſibi coniugem ſociare praeſumat: quia & lex
C.de epiſc.& cler. Romana conſtituit; vt quicumque ſacratam
Deo virginem, vel viduam fortaſſe rapuerit,
ſi poſtea eius de coniunctione conuenerit, ca-
pitis ſententia feriatur. Item [ſi quis, non
dicam rapere, ſed atemptare matrimonij iun-
gendi cauſſa ſacratas virgines, vel viduas au-
ſus fuerit, capitis ſententia feriatur. &c. Nos
vero; quos lex perimi iubet, ſi cupiunt audire
praeconem, volumus, ſi cōuertantur, vt viuant.
nam tunc perimendi ſunt oris gladio, & a cō-
munione priuandi, ſi relicta ſibi decreta ſenio-
rum obſeruare noluerint. &c. Qui ergo in hac
pertinacia perdurare voluerint, & plus in vo-
lutabro malae conuerſationis permanere, quā
ſe de vetito coniugio ſeparare, perenni excom
municatione damnentur. Et quicumque Epi-
ſcoporum, aut presbyterorum, vel diaconorum
aut ſubdiaconorum eos communicare prae-
ſumpſerit, ab omnibus Epiſcopis excommuni-
catus habeatur. &c. *Turon.ij.cap.21.*

CAP. XVII.

Sacrarum virginum, neque per raptum, ne-
que per competitiones aliquas quiſquam con-
iugia ſortiatur. Similiter & de earū erit con-
iunctionibus abſtinendum. Et hi, qui eas rape-
re, aut competere voluerint, a cōmunione ſunt
remouendi, quae veſtium commutatione, tam
viduae, quam puellae religionem, paenitentiā,
aut virginitatem publica declaratione fue-
rint profeſſae. Quod ſi contra dicta quis vene-
rit, & ſacerdotem ſuum audire neglexerit; & in
praeſenti a communione catholicae eccleſiae
habeatur extraneus, & perpetuo anathemate
feriatur. *Pariſ.c.5.*

CAP. XVIII.

Quae in domibus proprijs tam puellae,
quam viduae, commutatis veſtibus conuertun-
tur, cum his, quibus coniugio copulantur, ec-
cleſiae communione priuentur. ſane ſi culpam
ſequeſtratione ſanauerint, ad communionis
gratiam reuocentur. *Aurel.v.c.19.*

CAP. XIX.

De puellis, quae ſe Deo vouerint, & prae-
clarae decore aetatis ad terrenas nuptias
tranſierint, decreuimus; ut ſi qua puella uo-
luntarie, aut parentibus ſuis rogantibus reli-
gionem profeſſa, uel benedictionem fuerit cō-
ſecuta, & poſtea ad coniugium, aut ad uoluta-
brum ſaeculi, quod potius ſtuprum eſt, quam
coniugium iudicandū, tranſgredi praeſumpſe-
rit; uſque ad exitum cum ipſo, qui ſe huiuſmo-
di cōſortio maculauit, communione priuetur.
Quod ſi paenitentia ducti ſe ſequeſtrauerint,
quandiu Epiſcopo loci illius uiſum fuerit, a
communionis gratia ſuſpendatur. *Matiſc.c.12.*

CAP. XX.

Si qua uirgo propria uoluntate, abiecta lai-
cali ueſte, deuotarum more induta, caſtitatem
ſeruare promiſerit, uel ſi quis hominū utriuſq.
ſexus, paenitentiae benedictionem expetendo,
a ſacerdote perceperint, ad terrena connubia
ſponte tranſierint. &c. utrique ab eccleſiarum
liminibus expulſi, ita ab omnium catholicorū
communione ſint ſeparati, ut nulla prorſus
eis, uel colloquij conſolatio ſit relicta. *Bar-
cinon.ij.cap.4.*

CAP. XXI.

Non licet Abbati, nec monacho ad nuptias
ambulare, &c. *Antiſio.c.24.*

CAP. XXII.

Nonnulli monachorum egredie̅tes a mona-
ſterio non ſolum ad ſaeculum reuertuntur, ſed
etiam uxores accipiunt. Reuocati in eodem
monaſterio, a quo exierant, paenitentiae de-
putentur, ibiq. defleant crimina ſua, unde de-
ceſſerunt. *Tolet.iv.c.51.*

CAP. XXIII.

Sanctimoniales uiduae ſunt, quae iā mutato
habitu ſaeculari, ſub religioſo cultu in cōſpe-

ctu ſacerdotis & eccleſiae apparuerunt. Hae ſi ad nuptias tranſierint, iuxta Apoſtolũ, nõ ſine damnatione erunt; quia ſe primum Deo viuentes, poſtea caſtitatis propoſitũ abiecerunt. *Tolet.iv.c.55. vide Tolet.vi.c.6.* (1.Tim.5.)

CAP. XXIV.

Conſtituimus, vt nullus laicus homo Deo ſacratam feminam ad mulierem habeat. *Syno. Sueſſionen. ad fin.*

CAP. XXV.

Item placuit de feminis cuiuſcumque condicionis, puellis ſcilicet, vel viduis, quae virginitatis, ſiue continentiae propoſitum ſpontanee pollicentes, Deo mancipatae fuerint, & ob continentiae ſignum nigram veſtem, quaſi religioſam, ſicut antiquus mos fuit, in his regionibus indutae fuerint, &c. Si poſtea ſeſe ſiue clanculo corruperint, ſeu publice nupſerint; dignis quidem mundano iudicio corporalibus coërcitae vindictis, ſegregentur ad inuicem, & agant cunctis diebus vitae ſuae paenitentiam. *Syno. Foroiul. c.11.*

CAP. XXVI.

Qui ſanctimoniales virgines, vel viduas rapiunt, & progreſſu etiam criminis in coniugium ſumunt, publicae paenitentiae iuxta modum, quem praeuiderit Epiſcopus, ſubigantur. Ipſae vero locis congruis paenitentiae retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur. Vterq. autem ſine vlla ſpe vxoriae copulationis perenniter maneat. Si autem, quod abſit, coniugia iterare praeſumpſerint, acriori ſubdantur vindictae, & amplius propellantur. Qui ſi forte obedire monitis ſalutaribus nõ voluerint, anathematizentur. *Melden. c.67. Burch. lib.8.c.52. Iuo p.7.c.70. decr.*

CAP. XXVII.

Si pater, vel mater filium, filiamq. intra ſepta monaſterij in infantiae annis, ſub regulari tradiderint diſciplina, non liceat eis, poſtquam ad pubertatis peruenerint annos, egredi, & matrimonio copulari. *Vormat. c.22.*

CAP. XXVIII.

Si quis ſacro velamine conſecratam in coniugium duxerit, & poſt dicatũ Deo propoſitũ, inceſta foedera, ſacrilegaq. miſcuerit, vt in cõſtitutis Gelaſij Papae c.xx. legitur. &c. Vnde verbo Domini, & canonica auctoritate in hac ſancta ſynodo praecipimus, vt omnino ſeparentur, & iuramento colligentur, vlterius ſub vno non cohabitare tecto, nec familiari frui colloquio, excepto in eccleſia, & in publico, aut pariter vllam habere communionem, vnde ſuſpicio illecebroſi deſiderij, aut ſcandalum libidinoſi facti iuſte poſſit oriri. Si quae etiam inter ſe diuidenda ſint, diuidant; & vterq. ſua prouideat. *Tribur. cap.23. Chalcedon. cap. 16. Siric. cap.6. Gelaſ. cap.20.* (27.q.1.c.17.)

CAP. XXIX.

Sicut, ſecundum Apoſtolum, ſi ſe continere non poterat (*vidua*) nullatenus nubere vetabatur, ſic ſecum habita deliberatione promiſſam fidem pudicitiae Deo debet cuſtodire. (*hactenus Gelaſ. epiſt. 1 cap. 23.*) Qua auctoritate paternae ſuffulti ſententiae, in hoc ſacro conuentu ſancimus, & libere iudicamus: quod ſi ſponte velamen, quamuis non conſecratum, ſibi impoſuerit, & in eccleſia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, ſanctimoniae habitum vlterius habere debebit; licet ſacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen ſibi impoſuiſſe, vt iterum poſſit deponere. *Tribur. c.25. Burch. lib.8.c.30. Iuo lib.3. tit.17. c.10. panor. & par.7.c.55. decr.* (1.Tim.5.) (27.q.1.c.S. viduas) (De regul. cap.4 vidua. Greg.ix. & c 6.eo.tit. in 1. coll.)

CAP. XXX.

Nullus Deo deuotam virginem, nullus ſub religionis habitu conſiſtentem, ſiue viduitatis continentiam profeſſam, illicito connubio, aut vi, aut conſenſu accipiat coniugem: quia nec verum poterit eſſe coniugium. *Troſleia. cap. 8.*

CAP. XXXI.

Nullus filiam presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, in coniugium accipiat. *Bituricen. cap.19. apud Lemouicen. act.2.*

CAP. XXXII.

Canones Toletani iudicant, vt in monaſterijs nutriti, cum venerint ad annos adoleſcentiae, detur eis optio libera, vtrum velint vouere propoſitum, an inter laicos eſſe. Qui voluerint, vxores ducant; qui autem propoſitum in ſua poteſtate relicti vouerint, non vltra eis ad ſaeculum licet reſpicere. *Lemouicen. actio.2. poſt med. ex Tolet.4. cap.1.*

Ne paenitentes matrimonium contrahant. Tit. XII.

Vide lib.xxv. tit.xvi.

Ne matrimonium contrahatur inter conſanguineos, & affines. Tit. XIII.

CAP. I.

Non debet reprehenſibile iudicari, ſi ſecundum varietatem temporum ſtatuta quandoq. varientur humana, &c. Cum igitur prohibitiones de coniugio in ſecundo, & tertio affinitatis genere minime contrahendo, & de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptijs cognationi viri nõ copulanda prioris, & difficultatẽ frequẽter inducant, & aliquando periculũ pariant animarũ, vt ceſſante prohibitione, ceſſet effectus; conſtitutiones ſuper hoc editas, ſacri approbatione cõcilij, reuocantes, praeſenti cõſtitutione decernimus: vt ſic contrahentes de ce- (De conſang. et aff. c.8. Greg. ix. & c.3 eo. tit. in 4. collect.)

ſcie

cero libere copulentur. Prohibitio quoq. copulae coniugalis quartū cōſanguinitatis, & affinitatis gradum de cetero non excedat: quoniam in vlterioribus gradibus iam non poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari, &c. ſi qui contra prohibitionem huiuſmodi praeſumpſerint copulari, nulla longinquitate defendantur annorū. &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 50.*

CAP. II.

Si quis fratris vxorem, aut neptem, aut nouercam, aut nurum, aut cōſobrinam, aut aliam de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit vxorem, anathema ſit. *Greg. ij. in ſyn. Rom. c. 5. 6. 7 8. 9. Troſle. c. 8. Burch. lib. 7. c. 22. & 23. & 24. Iuo lib. 7. tit. 8. c. 5. panor. & par. 9. c. 58. 59. 60. decr.*

CAP. III.

Vt conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione, nullus praeſumat in coniugio copulare: quia ſcri-
Leuit. 18. ptum eſt in lege Domini: Turpitudinem vxoris patris, vxoris fratris, atque ſororis tuae nō reuelabis, &c. *Syn. Rom. ſub Zachar. c. 6. Iuo par. 9. c. 21. decr.*

CAP. IV.

Aſſerentibus hominibus de Germaniae partibus didicimus, quod beatae recordationis S. Gregorius Papa, dum eos ad religionē chriſtianitatis diuina gratia illuſtraret, licentiam illis dediſſet in quarta ſe copulare generatione, ſed dum rudes erant, & inuitandi ad fidem, quamquam minime ſcriptum, vt dictum eſt, reperimus, credere non ambigimus. Deo
Ioan. 1. autem largiente, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, per praeteritos annos litteras emiſerūt Archiepiſcopi, & Reges prouinciae illius, petentes Apoſtolica praecepta, qualiter liceat eis coniugia copulare, & quomodo debeant obſeruare; quibus, quantum Dominus dare dignatus eſt, admonitionis praecepta direximus. *Syn. Roman. ſub Zachar. c. 15. Gregor. ad interrog. Aug. 6. Iuo par. 9. c. 20. decr.*

CAP. V.

Conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus audeat in coniugium copulare. Si quis vero hinc tali nefario coniugio conuenerit, & in eo permanſerit, ſciat ſe Apoſtolica auctoritate anathematis vinculo eſſe innodatum. *Syno. Roma. ſub Eugen. ij. & Leone iv. c. 38.*

CAP. VI.

35. q. 2. c. 21. De conſanguinitate ſua nullus vxorem ducat vſque ad generationem ſeptimam, vel quouſque parentela cognoſci poterit. *Nicol. ij. in ſyn. Rom. c. xiij. Epiſcoporum c. 11.*

CAP. VII.

Qui copulantur parētibus, vel cōmatribus, & filiolis, & e conuerſo, excōmunicentur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incert. c. 16.*

CAP. VIII.

Epiſcopi eos, qui matrimonium contrahere volunt, per baptiſmum, per fidem, per iudiciū Chriſti vera obedientia obteſtentur, quatenus palam faciant, verum ſe, ſicut fama eſt, conſanguineos recognoſcant; ſi negauerint, ſibi ipſis ſunt relinquendi, ita tamen, vt ſi aliud in conſcientia habeant, ſe a liminibus eccleſiae, a corpore & ſanguine Domini, & a fidelium communione nouerint ſegregatos, atque infames effectos, donec ab inceſti facinore deſinant. ſi ſe Epiſcoporum iudicio ſegregauerint: ſi iuuenes ſint; alia matrimonia contrahere non prohibeantur. *Vrban. ij. in ſyno. Troiana.* — 35. q. 6. c. 4. ſi duo.

CAP. IX.

Sane coniunctiones conſanguineorum omnino fieri prohibemus. Huiuſmodi namque inceſtus, qui fere ſtimulante humani generis inimico, in vſum verſus eſt, ſanctorum patrum inſtituta, & ſacroſancta Dei deteſtatur eccleſia: leges etiam ſaeculi de tali contubernio natos infames pronunciant, & ab hereditate repellunt. *Innoc. ij. in ſyno. Rom. c. 13. poſt Iuonis panor.* — vid. 35. q. 2. c. 2.

CAP. X.

Qui duas vxores duxit, vel fratris filiam, clericus eſſe non poteſt. *Apoſt. c. 19.*

CAP. XI.

Coniunctiones conſanguineorum fieri prohibētur, quando has & diuinae, & ſaeculi prohibent leges. Leges *ergo diuinae haec agentes, & eos, qui ex eis prodeunt, non ſolum eijciunt, ſed & maledictos appellant. Leges vero ſeculi infames tales vocant, & ab hereditate repellunt. Nos vero ſequentes patres noſtros, & eorum veſtigijs inhaerentes, infamia eos notamus, & infames eſſe cenſemus, quia infamiae maculis ſunt aſperſi, &c. Eos autem conſanguineos dicimus, quos diuinae, & Imperatorum, ac Romanorum, atque Graecorum leges conſanguineos appellant, & in haereditate ſuſcipiunt, nec repellere poſſunt. Talium enim cōiunctiones nec legitimae ſunt, nec manere poſſunt, ſed ſunt repellendae: & ſi quae auſu temerario tentatae ſint, auctoritate Apoſtolica reſcindendae veniunt. Quiſquis ergo non eſt legitime coniunctus, vel abſque dotali titulo, ac benedictione ſacerdotis conſtat copulatus, ſacerdotes, vel legitime coniunctos criminari, vel in eos teſtificari minime poteſt. Quoniam omnis inceſti macula pollutus infamis eſt, & accuſare ſupradictos non permittitur. Nō ſolū ergo hi reijciendi ſunt, & infames efficiuntur, ſed etiam omnes eis conſentientes: ſimiliter de raptoribus, vel eis, qui ſeniores impetunt, fieri cenſemus. &c. *Calliſt. epiſt. 2. ante med. Calliſt. ij. in conc. Rom. 5. Burch. lib. 7. c. 1. Iuo par. 9. c. 22. & 23. decr. Anſel. lib. 11. c. 84. Tarrac. lib. 5 c. 71.* — 35 q 2 et 3 c. 1; * enim ſ.; 3 q 4. conſanguineorum. c. 4.

CAP. XII.

Peto an debeant duo germani fratres ſingulas ſorores accipere, quae ſunt ab illis longa

progenie generatae? Modis omnibus hoc fieri licet, nequaquam enim in ſacris eloquijs inuenitur, quod huic capitulo contradicere videatur. *Greg. ad Auguſt. interr. 5.*

C A P. X I I I.

35 q. 2. et 3. c. quaedam. 20. & q. 5. c. 2. quaedā

Vſque ad quotam generationem fidelis debeat cum propinquis ſibi copulari; & nouercis, & cognatis ſi liceat copulari coniugio? Lex in Romana Republica permittit, vt ſibi fratris, ſororis, ſeu duorum fratrum germanorum, vel duarum ſororum filius, & filia miſceantur. Sed experimento didicimus ex tali coniugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere; & ſacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vnde neceſſe eſt, vt iam tertia, vel quarta generatio fidelium licenter ſibi iungi debeat. nam ſecunda, quam diximus, a ſe omnino debet abſtinere. Cum nouerca autem miſceri graue eſt facinus; quia & in lege

Leuit. 18.

ſcriptum eſt: Turpitudinem patris tui non reuelabis. &c. Cum cognata quoque miſceri prohibitum eſt, quia per coniunctionem priorem caro fratris facta eſt. pro qua re etiam Ioannes Baptiſta capite truncatus eſt, & ſancto martyrio conſummatus. Cui non eſt dictū, vt Chriſtum negaret, &c. Quia vero multi ſunt in Anglorum gente, qui dum adhuc in infidelitate eſſent, huic nefando coniugio dicuntur admiſti, ad fidem venientes admonendi ſunt, vt ſe abſtineant, & graue hoc eſſe peccatum agnoſcant, &c. Non tamen pro hac re ſacri corporis ac ſanguinis Domini communione priuandi ſunt, &c. In hoc enim tempore ſancta eccleſia quaedam per feruorem corrigit; quaedam per manſuetudinem tolerat, &c. Qui ad fidem veniunt, admonendi ſunt, ne tale aliquid audeant perpetrare. ſi perpetrauerint, corporis & ſanguinis Domini communione priuandi ſunt. *Grego. ad Auguſt. interrog. 6. & 7. Burch. lib. 7. cap. 19. & 20. Iuo lib. 7. tit. 8. cap. 4. p. 1. & tit. 10. cap. 5. panor. & par. 9. cap. 55. & 56. decr. Anſelm. lib. 10. c. 31. & 32. Caeſar. lib. 10. c. 125.*

C A P. X I V.

Vt quarta progenie coniuncti non ſeparentur, Auguſtino, & Anglis reſcripſiſti: quod alibi non legi, ſed ſemper vſque ad ſeptimum originis ſuae gradum a ſanctis anteceſſoribus veſtris, & ceteris ſanctis patribus, tam in Nicaena ſynodo, quam & in alijs ſanctis concilijs congregatis ſeruari debere reperi. &c.

35. q. 2. et 3. c. quaedā. §. quod ſcripſi.

Felix Gregorio. Quod ſcripſi Auguſtino Anglorum gentis Epiſcopo de conſanguinitatis coniunctione, ipſi & Anglorum genti, quae nuper ad fidem venerat, ne a bono, quod caeperat, metuendo aſperiora recederet, ſpecialiter, & non generaliter ceteris, me ſcripſiſſe cognoſcas, &c. Neque regulam in his poſteris vllis tenendam tradidi, ſed de duobus periculis, quid facilius ſit vitandum, oſtendi. *Greg. ad Felicem indict. 7. lib. 12. epiſt. 31. poſt princ.*

C A P. X V.

35. q. 2. & 3. c. 16.

Progeniem ſuam vnumquemque inconuulſe vſque ad ſeptimam generationem obſeruare decernimus, & quandiu ſe agnoſcunt affinitate propinquos, ad huius copulae non accedere ſocietatem. nec eam, quam aliquis ex propria conſanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugium ducere vlli profecto licet Chriſtianorum, vel licebit: quia inceſtuoſus eſt talis coitus, & abhominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus. Inceſtuoſos vero nullo coniugij nomine deputandos a ſanctis patribus dudum ſtatutum eſſe legimus. Nec hoc quoque in hac ſolicitudinis parte relinquimus; quod omnes inceſtuoſi a liminibus eccleſiae ſanctae ſunt ſeparandi, &c. Et ſi incorrigibiles apparuerint, ſegregentur a fidelibus vſque ad ſatisfactionem. *Greg. ad Felic. Epiſcop. Siciliae indict. 7. lib. 12. regiſt. epiſt. 31. al. 37. in med. Capitul. lib. 6. cap. 80. & lib. 7. c. 200. in addit. Burch. lib. 7. cap. 11. Iuo. lib. 7. tit. 10. cap. 9. panor. & par. 9. cap. 26. decr. & epiſt. 10. ad Epiſc. Melden. Tarrac. lib. 6. cap. 26.* c. 10. cap.

C A P. X V I.

Progeniem ſuam quemque vſque ad ſeptimam obſeruare decernimus generationem. Et ſi valueris, deuita, ne amplius, cui mulieres obierint, duabus debeat copulari. *Greg. ij. epiſt. 8. ante fin.*

C A P. X V I I.

Quota progenies propinquorum matrimonio copuletur? Oportuerat quidem, quandiu ſe agnoſcent affinitate propinquos abſtinere. &c. In tam barbara gente concedendum eſt, vt poſt quartam generationem iungantur. *Gregor. ij. epiſt. 4. in princ. ad Bonifacium Epiſcopum.*

C A P. X V I I I.

Laicus quidam magnae perſonae ad nos veniens dicebat, ſibi ab Apoſtolicae ſedis Pontifice ſanctae memoriae Gregorio datam fuiſſe licentiam, vt in matrimonium acciperet viduam auunculi ſui, quae & ipſa fuit vxor conſobrini, & illa illo viuente diſceſſit ab eo, &c. Et votum vouit Deo caſtitatis, & velata fuit, &c. Tale matrimonium ſupradictus homo ab Apoſtolica ſede ſibi affirmat eſſe conceſſum, quod non aeſtimamus verum, quia Lundonenſis ſynodus, quae in primis a diſcipulis ſancti Gregorij, id eſt, Auguſtino, Laurentio, Iuſto, * Melito Archiepiſcopis conſtituta, & ordinata fuit, talem copulam, & matrimonium, maximum ſcelus, & inceſtum, & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri, ex auctoritate ſanctae ſcripturae iudicabant. *Bonif. epiſt. ad Zachar. ante fin.* *Mileto

De iſto, qui viduam, quae & ipſa fuit vxor conſobrini ſui, & ſacrum velamen habere monſtrata eſt, & a beatae memoriae praedeceſſore noſtro ſibi licentiam conceſſam eſſe diuulgauit, vt eam in pernicioſo matrimonio aſſumere debuiſſet; abſit hoc, vt praedeceſſor noſter ita praeciperet; nec

enim

enim ab Apoſtolica ſede illa diriguntur, quae contraria eſſe Patrum,ſiue canonum inſtitutis perhibentur:admonere, adhortari, increpare eos fratres ne ceſſes, quatenus a tali ſceleſto recedant matrimonio, vt non in aeternum pereant: reminiſcantur enim ſe Chriſti ſanguine eſſe redemptos, & non ſponte ſe contradant,niſi ab ipſo receſſerint inceſto matrimonio, diaboli poteſtati. *Zachar. epiſt.6.ad Boniſ.poſt medium.*

CAP. XIX.

Vt definitum eſt a patribus, nullus de propria cognatione ſibi audeat copulare. alioquin anathema ſit. *Leo iv. epiſt. ad Epiſcopos Britan.cap.vlt.Iuo par.9.cap.11.*

CAP. XX.

Inter eos, qui natura, & eos qui adoptione filij ſunt, venerandae Romanae leges matrimonium contrahi non permittunt.Siquidem primus inſtitutionum liber,cum de nuptiis loqueretur, inter cetera: Inter eas,inquit, perſonas,quae parentum, liberorumue locum inter ſe obtinent, nuptiae contrahi non poſſunt, veluti inter patrem,& filiam;vel auum, & neptem; vel matrem,& filium;vel auiam,& nepotem;& vſque ad infinitum: & ſi tales perſonae inter ſe coierint, nefarias, atque inceſtas nuptias contraxiſſe dicuntur. Et haec adeo vera ſunt,vt quamuis per adoptionem parentum,liberorumue loco ſibi eſſe ceperint, non poſſint inter ſe matrimonio iungi.&c. Itaq. eã, quae mihi per adoptionem filia, aut neptis eſſe caeperit,non potero vxorem ducere.& infra. Si qua per adoptionem ſoror mihi eſſe caeperit, quamdiu quidem conſtat adoptio, ſane inter me,& eam nuptiae conſiſtere non poſſunt,&c. *Nicol.ad conſulta Bulgar.cap.2.*

De cogna. legat.cap. vn. Greg. ix. & in 1.coll. Inſt. de nupt p. per to.

CAP. XXI.

De conſanguinitate generationum exquiritis, vt quibus vtique feminis iungi debeatis, liquido cognoſcatis. Verum quod leges hinc ſanciunt,iam meminimus,& denuo memorare ſumatim opere pretium ducimus.Aiunt enim: Ergo non omnes nobis vxores ducere licet. nam quarumdam nuptiis abſtinere debemus: inter eas enim perſonas, quae parentum,liberorumue locum inter ſe obtinent,nuptiae contrahi non poſſunt:veluti inter patrem, & filiã, vel auum,& neptem,vel matrem,& filium, vel auiam,& nepotem,& vſque ad infinitum.Inter eas quoque perſonas,quae ex tranſuerſo gradu cognationis iunguntur eſt quaedam ſimilis obſeruatio,ſed non tanta. Sacri vero canones, & praecipue Zachariae ſummi Praeſulis decreta,quid hinc promulgent, Epiſcopo veſtro vobis explanandum relinquimus. *Nicol. ad conſulta Bulgar.cap.39.Iuſtin.lib.1. Inſtit.de nupt.*

CAP. XXII.

Praeſentium portior apicum noſtris inſinuanit auribus fratrem ſuum contra diuinum ius,contra ſanctorum patrum inſtitutum, conſanguineae ſuae thalamis adhaeſiſſe, &c. tua fraternitas conſanguinitatis lineam a maioribus natu eiuſdem loci diligenter inquirat; quam ſe inter defunctum virum, eamdemque viuam mulierem inuenerit, ad aliarum exemplum ſtudeat canonica auctoritate omnia dotalia inſtrumenta caſſare, & ad nihilum redigere;ne de illicito, quod contraxit, coniugio, aliquam mercedem recipiat. *Greg. vij.lib. 1. regiſt.epiſt.5.*

CAP. XXIII.

Monemus,atque praecipimus, ne te ipſum deſpicias,ne in gloria tua maculam ponas; ne poſteritatem carnis tuae inutilem, & reprobam facias;vires reſume, illicitum connubiũ, quod cum vxoris tuae conſanguinea iniſti, penitus reſpue.De emendatione nos,& totam eccleſiam Dei cito laetifica. *Greg. vij.lib.8. regiſt.epiſt.3. ad Adelfonſum Regem.*

CAP. XXIV.

Quae duobus fratribus nupſit, eiiciatur vſque ad mortem. In morte ſi dixerit ſe, ſi ſuperuixerit,diſſoluturam matrimonium,conſequatur paenitentiam. Si in eo matrimonio vir,vel vxor decedat, difficilis erit ſuperſtiti paenitentia. *Neoc.cap.2.Triburien cap.44.Raban.cap.2.de paenit.Burch.lib.17. cap.1. & 2. Iuo par.9.cap.67.& 68. decret.Anſelmi lib.11. cap.95.*

CAP. XXV.

Si quis poſt obitum vxoris ſuae ſororem eius duxerit, & ipſa ſit fidelis, quinquennio a communione placuit abſtinere. niſi forte velocius dari pacem neceſſitas coëgerit infirmitatis. *Elib.cap.61.*

CAP. XXVI.

Si quis priuignam ſuam duxerit vxorem,eo quod ſit inceſtus,nec in finem dandam ei communionem. *Elib.cap.66.*

CAP. XXVII.

De inceſtis coniunctionibus venia non eſt, *35.q.2.& 3.c.8.*
niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtos nullo coniugii nomine deputamus, quos hic recenſemus. Si quis relictam fratris, quae pene prius ſoror extiterat,carnali coniunctione polluerit.Si quis frater germanã vxorẽ acceperit. Si quis nouercam duxerit. Si quis conſobrinae ſe ſociauerit. Si quis relictae, vel filiae auunculi miſceatur,aut patrui filiae, vel priuignae ſuae;aut qui ex propria conſanguinitate aliquam,aut quam conſanguineus habuit,concubitu polluat,aut duxerit vxorem. Hos omnes olim, & hac conſtitutione inceſtos eſſe non dubitamus, & inter cathecumenos vſque ad legitimam ſatisfactionem manere, & orare praecipimus. &c. Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii libertatem. *Agath. cap. 61. Turonen.ii.c.22.Arelat.ſub Carolo cap.11.Raban.cap.2.de paenit. Capitul. lib.7.cap.200.in addit. Burch. lib.7.cap.4.Iuo par.9.cap.25.& 40.decret. Anſel.lib.11.cap.82.*

CAP. XXVIII.

Inceſtis iunctionibus nihil prorſus veniae reſer-

reſeruamus, niſi cū adulteriū ſeparatione ſanauerint.*Inceſtus vero nec vllo coniugij nomine pallietur, quod propter illos, quos dinumerare funeſtum eſt, cenſuimus. Vt ſi quis relictam fratris, quae pene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit. Si quis germanam vxorem acceperit. Si quis nouercam duxerit. Si quis conſobrinae ſe ſociet. Sed quae ſunt antea inſtituta non ſoluimus. Si quis relictae auunculi miſceatur, aut patrui, vel priuignae concubitu polluatur. Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii libertatem. *Epau. cap. 30. vide Agath. cap. 61. Aurel. iv, cap. 27. Turon. ij. cap. 18.*

* al. Inceſtus etorec vllo coniugii nomine praeuelandus praeter illos, quos nominas inceſtum eſt, hos eſſe cenſemus,

C A P. X X I X.

35.q.2.& 3.c.9. De his, qui ſe inceſtus pollutione commaculant, quouſque in ipſo deteſtando, & illicito carnis contubernio perſeuerant, vſque ad miſſam tantum cathecumenorum in eccleſia admittantur, cum quibus etiam nec cibum ſumere vllum chriſtianorum, ſicut Apoſtolus iuſſit, oportet. *Ilet. cap. 4. Colon. ſub Carol. cap. 6. Raban. cap. 2. de Paenit. Burch. lib. 7. cap. 3.* [margin: 1. Cor. 5.]

C A P. X X X.

Ne ſuperſtes frater torum defuncti fratris aſcendat, nec ſe quiſquam amiſſae vxoris ſorori audeat ſociare, qui fecerint, eccleſiaſtica diſtrictione feriantur. *Aurel cap. 18. al. 20.*

C A P. X X X I.

35.q. 8.c. 5. Ne quis fidelium propinquam ſanguinis ſui vſquequo affinitatis lineamenta generis ſucceſſione cognoſcit, in matrimonio ſibi deſideret copulari. quoniam ſcriptum eſt: omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius; nec ſine denunciatione, dicit, Anima, quae fecerit de abhominationibus iſtis quidpiam, peribit de medio populi ſui. Hius decreti violator tanto grauiori ſententia multandum ſe recognoſcat, quanto eam propinquiorem ſcit, tantoque annoſiori excommunicationis tempore a Chriſti corpore, & fraternitatis conſortio ſequeſtretur, quanto fuerit propinquioris ſanguinis contagione pollutus. &c. *Tolet. ij. cap. 5. Burchard. lib. 7. cap. 6. Iuo par. 9. cap. 42. decret.* [margin: Leu 18.]

C A P. X X X I I.

Nullus nouercae ſuae, id eſt vxori patris ſui, vlla copulatione iungatur, quod ſi praeſumpſerit, nouerit ſe anathematis ſupplicio feriendum. *Aurel. ij. cap. 10.*

C A P. X X X I I I.

De inceſtis coniunctionibus ita quae ſunt ſtatuta ſeruentur, vt his, qui aut modo ad baptiſmum veniunt, aut quibus patrum ſtatuta in notitia non venerunt, ita pro nouitate conuerſionis, ac fidei ſuae credidimus conſulendū, vt contracta huiuſmodi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum canonibus interdictum obſeruetur: id eſt, ne quis ſibi ſub coniugii nomine ſociare praeſumat relictam patris, filiam vxoris, relictam patris, filiam vxoris, conſobrinam, aut ſobrinam, relictam auunculi, vel patrui. Quamdiu ſociati non ſe ſequeſtrauerint, a communione eccleſiaſtica repellantur. In Epiſcopi autem diſcuſſione conſiſtat, de his, qui in ciuitate ſua, ac territorio conſiſtunt, vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint, an per contumaciam; quae ſunt interdicta, praeſumpſerint; vt illis parcatur; hi vero non prius ad communionem recipiantur, quā inceſti adulterium, ſicut ſcriptum eſt, ſeparatione ſanauerint: quia in lege Domini manifeſte legitur. Maledictus, qui dormit cum vxore patris ſui, cum priuigna, vel vxoris ſuae ſorore, & reliqua his ſimilia; quo fit, vt quos Deus maledixit, nonniſi emendatos benedicere nos poſſimus. *Aurel iij. cap. 10.* [margin: Deut. 27.]

C A P. X X X I V.

De inceſtis coniunctionibus id ſtatuimus obſeruandum, vt ſi quis poſt ſynodum Aurelianen. ante hoc triennium conſtitutam, illicita tori iura praeſumpſerit, circa eum ſecundū ſtatuta Epaunenſium canonum a ſacerdotibus eccleſiae ſeueritas retineatur. *Aurel. iv. cap. 26. Epau. cap. 30.*

C A P. X X X V.

De inceſtis coniunctionibus cenſuimus ſtatuta canonum vetera non irrumpi, &c. Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedat: Turpitudinem patris tui, matris tuae, vxoris patris tui, ſororis tuae, ſiue ex patre, ſiue ex matre, quae domi, vel foris genita eſt: filiae filij tui, vel neptis ex filia: filiae vxoris patris tui, quam peperit patri tuo, ſororis patris tui, ſororis matris tuae; patrui tui, & vxoris eius; nurus tuae; vxoris fratris tui, ſororis tuae, & filiae eius; filiae filiae eius; vel filij; ſororis vxoris tuae non reuelabis. Cum vxore proximi tui non coibis, &c. Maledictus qui dormit cū vxore patris tui, cū ſorore ſua, filia patris, vel matris, cum ſocra ſua, &c. Itemque ait ſacra ſententia legum;* Vt quiſquis aut ſororem, aut filiam, aut conſobrinam, aut fratris vxorem, ſceleratis ſibi nuptiis vinxerint, huic paenae ſubiaceat, & de tali conſortio ſeparetur, & reliqua. Item alia. Quaecumque mulier ſororis ſuae maritum poſt mortem illius acceperit, vel ſi quis ex viris mortua vxore, ſororem eius alijs nuptiis ſibi coniunxerit nouerit tali conſortio ſe eſſe notabilem, &c. *Turon. ii. cap. 22.* [margin: Leuit. 18.] [margin: Deut. 27]

* al. vt quiſquis aut ſororis, aut fratris filiā, aut certe grado conſobrinā, aut fratris vxorem ſceleratis ſibi nuptiis innexerit.

C A P. X X X V I.

Nullus illicita coniugia contra praeceptum Domini ſortiri praeſumat, id eſt, fratris relictam, nouercam, relictam patrui, vel ſororem vxoris ſuae ſibi audeat ſociare, neque auunculi quoque, quae relicta eſt, neq. nurus ſuae, vel materterae coniugio potiatur. Pari etiam condicione a coniugio amitae, priuignae, ac filiae priuignae coniunctionibus praecepimus abſtinere. *Pariſ. cap. 4.*

C A P. X X X V I I.

De inceſtis coniunctionibus hoc placuit cuſtodire,

dire, quod priſca canonum ſtatuta ſanxerunt. *Lugdun.ij.cap.4.*

CAP. XXXVIII.

Inceſtam copulationem, in qua nec coniux, nec nuptias recte appellari leges ſanxerunt, catholica omnino deteſtatur, atq. abhominatur eccleſia, & grauioribus poenis eos afficere promittit, qui natiuitatis ſuae gradus libidinoſo ardore contemnentes in luto, quod nefas eſt, vt ſues teterrimi conuoluuntur. *Matiſcon.ij.cap.18.*

CAP. XXXIX.

Non licet alicui ſuam nouercam accipere vxorem. *Antiſiod. cap.27.* Nec filiam vxoris ſuae. *cap.28.* Nec relictam fratris ſui. *c. 29.* Nec duas ſorores ſucceſſiue. *cap.30.* Nec conſobrinam, id eſt, quae de duobus fratribus, aut de duabus ſororibus procreatur, nec qui de ipſis *(conſobrinis)* nati fuerint, in coniugio ſocientur. *cap.31.* Non licet, vt nepos auunculi vxorem accipiat. *cap.32.*

CAP. XL.

Leuit.18. Cum ſacra ſcriptura dicat: Non accedas ad carnem proximae tuae, vt reueles turpitudinem eius. Sanctus Baſilius in canonibus ſuis enumerat aliquorum prohibitas nuptias, multa ſilentio praeterit, turpitudinem nominum coniunctionum vitans, generaliter tantum locutus. Nos apertius definimus eum, qui ſuae * exadelphae copulatur, vel ſi pater & filius matri & filiae iungantur, vel duabus ſororibus, vel ſi duobus fratribus mater & filia nubant, vel ſorores duae: ſeptem annorum paenitentiae ſubijciantur, ſoluta hac illegitima coniunctione. *Trull.cap.54.*

*id eſt, cōſobrinae, ſiue filiae fratris. A.

CAP. XLI.

Conſtituimus, vt nullus laicus homo Deo ſacratam feminam mulierē habeat, nec ſuam parentem. *Syno.Sueſſionen ante fin.*

CAP. XLII.

35.q.2.c.8. De inceſtis coniunctionibus, ſicut a ſanctis patribus inſtitutum eſt, nihil prorſus veniae reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtos vero nullo coniugij nomine deputandos, &c. Si quis relictam fratris, quae paene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit. Si quis * fratris germanam vxorem acceperit. ſi quis nouercam duxerit, ſi quis conſobrinae ſuae ſe ſociet, ſi quis relictae, vel filiae auunculi miſceatur, aut * patris filiae, vel priuignae ſuae concubitu polluatur, vel ſi quid eſt huiuſmodi. &c. *Arelat. ſub Carolo c.11. Agathen.c.61.*

* patris f. * fratris f.

CAP. XLIII.

De affinitate propinquitatum, & in quibus gradibus matrimonia iungenda ſint, ad canones recurramus. *Cabilo ſub Carolo c.28.*

CAP. XLIV.

35.q.2.et 3.c.14. Sane quae in proprio viro, haec nimirum in vxoris parentela, de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat eos duos eſſe in carne vna, communis illis vtrimque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. *Cabilo ſub Carolo cap.29. Magunt c.30. ſub Raba. Burch. lib.7. c.8. Iuo lib.7 tit.10.c.2. panor. & par 9. c.44. decr. Hugo a S Victo.lib.2.par.ij.c.16.* Genes.2. Epheſ.5.

CAP. XLV.

In quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & ſi poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. *Magun.ſub Caro. c.34. Magun ſub Raba.c.30.*

CAP. XLVI.

Si quis viduam vxorem duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum patre & filio. Item ſi quis relictam fratris, quae paene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit; ſi quis neptem in coniugium acceperit, ſi quis nouercam, aut nurum ſuam duxerit: ſi quis conſobrinae ſuae impudice ſe ſociauerit, vel relictae, ſiue filiae auunculi, aut * patris filiae, vel priuignae ſuae concubitu pollutus, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit, eos diſiungi, & vlterius numquam coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione feriri volumus. *Magun. ſub Rabano cap. 29. Magunt.I.c.56. Capitul.lib.5. c.101. & lib.7. c.116. in addit. Burch. lib.17.c.9. Iuo lib.6. tit. 11 c. 2. panor. & par.9.c.71. & 77. decr. Tarrac.lib.6.c.158.* 32.q.7.c.20.

*patrui f.

CAP. XLVII.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. [Sane eadem, quae in viri, haec nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat eos duos eſſe in carne vna, communis illis vtrimque parentela eſſe credēda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. *Magunt. ſub Raban.c.30. Cabilon.ij.c.29. Burch. lib.7.c.8. Iuo lib.7.tit.10.c.2.panor. & par.9. c.44. decr.* 35.q.2.et 3.c.14. Geneſ 2. Matt.19.

CAP. XLVIII.

Qui inceſta matrimonia contraxerunt, & vel proximis ſuis, vel Deo ſacratis mulieribus copulati ſunt: quidam publicae poſſunt paenitentiae ſubiugari. *Ticin.c.12.*

CAP. XLIX.

In copulatione fidelium generationis numerum non definimus, ſed id ſtatuimus, vt nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate, ſiue cognatione uxorem accipere, vſque dum generatio recordatur, aut cognoſcitur, aut in memoria retinetur. *Vormat. cap.32. Burcha lib.7.cap.2. Iuo par.9.cap.39. decret.* 35.q.2 et 3.c.18.

CAP. L.

Si vir viduam in coniugem duxerit, quae

ex

ex primo marito filiam habuit,& cum eadem filia poſt modum concubuerit, coniugium modis omnibus diſſoluatur, & vir ille paenitentiae ſubiaceat ſanctionibus, &c. *Vormat. cap.36.*

CAP. LI.

F. Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. ſane eadem, quae in viri, haec nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt, &c. *Vormat. cap.77.*

CAP. LII.

35.q.2.& 3. de in ceſt.c.8. De inceſtis coniunctionibus, vnde mnltimodis fines regionis noſtrae circumquaque, inſtigante diabolo polluuntur, ſecundũ Agathenſe concilium, cap 61. nihil prorſus veniae reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint, &c. C*olonien. ſub Carolo iij. cap.6. Raban. cap.2. de paenit. Burch. lib.7. cap.4. Iuo par.9. cap.40. decret.*

CAP. LIII.

Quidam vir nomine Lantberſtus interficiẽs conſanguineum ſuum, & ducens eius vxorem nomine Vualdradam, iurauit corã Archiepiſcopo, quod tale coniugium dimitteret, & iterum ei ſe ſociauit; & adhuc eam habet, idcirco excommunicatus eſt. *Metenſ. cap.7.*

CAP. LIV.

Si quis cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater eius, eiuſdẽ ſceleris ignarus duxerit illam vxorem; frater, qui prior per fornicationem polluerat illam, quia non indicauit fratri vxorem ducenti, praedura arceatur paenitentia, & condigna caſtigatione. Qua peracta ſi continens eſſe non poſſit, indulgentia ſubleuetur, ne libidini proſternatur, quatenus legitimo conſoletur matrimonio. De muliere vero ſancimus, ſicut de ea in Neocaeſarenſi ſancto concilio definitum legimus, cap.2. Mulier ſi duobus fratribus nupſerit, &c. *Tribur. cap.44. vide Neocaeſarenſe cap.2.*

CAP. LV.

Omnino prouidendum eſt, ne quae vxor eſt
Leuit.18. habenda, ſit propinqua, quia ſcriptum eſt: Omnis homo ad proximam ſanguinis non accedat, vt reuelet turpitudinem eius. *Troſleia. cap.9.*

CAP. LVI.

In canonibus praeceptum eſt, vt nemo vſq. ad affinitatis lineam, & propinquitatem ſui ſanguinis connubia ducat. *Troſl. cap.8.*

CAP. LVII.

Nullus ſui proximam generis, aut etiam de cuius admiſſione inceſtiuam notam poſſit ſubire infamiae, illicito connubio, aut vi, aut conſenſu accipiat coniugem: quia nec verum poterit eſſe coniugium. *Troſl. cap.8.*

CAP. LVIII.

Nullus de parentela ſua vxorem accipiat vſque in ſextam, vel ſeptimam progeniem. *Bituricen. cap.16. apud Lemouicen. Act.2.*

CAP. LIX.

Nullus vxorem conſanguinei, vel alicuius parentis ſui, in coniugium accipiat, quia vir & vxor legitime coniuncti vna caro ſunt. *Bituricen. cap.17. apud Lemouicen. act.2.*

CAP. LX.

De gradibus conſanguinitatis numerandis, *Salegustadien. cap.1. poſt. Burch. decret. Iuo par. 15. cap.177. decret.*

CAP. LXI.

Si qua mulier duos fratres, aut ſi quis vir duas ſorores habuerit, a communione abſtineant vſque ad mortem. In morte autem eis communio pro miſericordia detur. Si vero ſuperuixerint, communione accepta, & de infirmitate conualuerint, agant plenam paenitentiam tempore conſtituto, *Mart. Brac. cap.80. Neocaeſ. cap.2.*

CAP. LXII.

Prohibitae cognationis in matrimonium coniunctio, ſi deprehenſa fuerit, vt quae in hominum peccatis facta eſt, ſubibit adulterorum poenas. *Baſil ad Amphilor. cap.67.*

CAP. LXIII.

Si quis vmqnam impuritatis perturbatione ſuperatus, lapſus ſit ad nefariam duarum ſororum ſocietatem, nec hoc matrimonium exiſtimet, nec eos ad eccleſiae complementum prius admittat, quam ipſos ſe inuicem ſeparauerit, &c. Ego vero hanc partem ne ſilentio quidem in lege veteri fuiſſe praetermiſſam exiſtimo; ſed etiam legiſlatorem valde prohibuiſſe. Illud enim non ingredieris ad quemuis conſanguineum carnis tuae; ad reuelandum eorum turpitudinem, hoc quoque conſanguinitatis genus comprehendit. Quid enim eſſe poſſit homini ſua vxore magis conſanguineũ, vel potius ſua carne? non ſunt enim amplius duo, ſed una caro. Quare per uxorem ſoror eius tranſit ad conſanguinitatem. Quemadmodum enim uxoris matrem non accipiet, nec eius filiam, quoniam nec ſuam matrem, nec ſuam filiam; ſic nec ſororem uxoris, quoniam nec ſuam ſororem. Sunt enim in utriuſque communia cognationis iura. Ego autem cuilibet de matrimonio conſultanti teſtificor, quod praeterit figura huius, & tempus breue eſt, ut, & qui habent uxores, ſint tamquam non habentes. ſin autem mihi illud alliget, creſcite, & multiplicamini: rideo eum, qui legiſlatorum tempora non diſcernit. Fornicationis Gen.1. & 9.
remedium eſt ſecundum matrimonium, non ad intemperantiam uiaticum. Sin autẽ nõ continent, inquit, uxores ducant; non autem etiam uxores ducentes contra legem faciant. 1.Cor.7. *Baſil. ad Biodorum.*

CAP. LXIV.

Si quis clericum uocauerit, ut matrimonio coniungat, audiat autem eſſe illicitum matrimonium, utpote, uel amitae coniugium, uel defunctae uxoris eſſe ſororem eam, quae eſt matrimonio coniungenda, debet ne ſequi cleri-

clericus, vel facere oblationem? Respondeo vno verbo dicite; ſi audiuerit clericus illicitum matrimonium. Si ergo eſt illicitum matrimonium, & legibus contrarium, non debet clericus alienis peccatis communicare. *Timotheus Epiſcopus Alex. reſpon. 11.*

Ne quiſquam commatrem ducat vxorem, Tit. XIV.

Vide lib. xxij. tit. xxiij.

Ne clerici, qui ſacri ſunt initiati, vxores ducant. Tit. XV.

Vide lib. iv. tit. xxxvi. lib. vi. tit. xxviij. & lib. vij. tit. xvi. quibus adde.

CAP. I.

VNuſquiſque Epiſcopus in tali re ſtudioſe, ac diligenter curam habere debet, ne eccleſia Chriſti a proprijs poſſit ſordidari miniſtris: quia cui propriam vxorem habere non permittitur, maxime ab omni femina eſt abſtinendum. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leone iv. cap. 15.*

CAP. II.

Diſt 32. c. ſi quis 7. Innuptis, qui ad clerum prouecti ſunt, praecipimus, vt ſi voluerint, vxores accipiant, ſed lectores, cantoreſque tantummodo. *Apoſt. cap. 26. G. 27. L. Trull. cap. 6. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 19. panor.*

CAP. III.

Presbyter, diaconus, & ſubdiaconus vxorẽ, vel concubinam habentes, niſi illis omnino dimiſſis dignam paenitentiam agant, ſacris altaribus paenitus adminiſtrare deſiſtant. *Gregor. vij. lib. 2. reg. epiſt. 63.*

CAP. IV.

Clerici, qui cum vxores non haberent, benedictione ſuſcepta, coniugia crediderint eligenda; qui volentes abſque vlla redamnatione in aetate fuerint legitima ordinati, cum ipſis mulieribus, quas acceperint, excommunicatione percellantur. Quod ſi inuitus, vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, ſed non a communione pellatur. *Aurel. ij. cap. 8.*

Ne qui vxorem habet ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor promiſerint caſtitatem. Tit. XVI.

Vide lib. xxvij. tit. xli.

Ne presbyteri, aut diaconi, aut ſubdiaconi vxor mortuo viro nubat. Tit. XVII.

Non poterat quia emiſerat votum caſtitatis quo tempore vir fuerat ordinatus.

Vide lib. vi. tit. lix. lib. vij. tit. xxxix.

CAP. I.

SI quis presbyteram, diaconam, monachã, Dei ancillam appellatam, commatrem, ſpiritualem duxerit vxorem, anathema ſit. *Greg. ij. in ſynod. Rom. cap. 1. 2. 3. 4.*

CAP. II.

Multorum relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licite miſcerentur vxoribus, Quod ne denuo quiſpiam praeſumeret, a ſeruo Dei ſedis noſtrae diacono, ex auctoritate noſtri deceſſoris, iſto eſt modo prohibitum, vt eodem tempore hi, qui iam fuerant vxoribus copulati, vnum ex duobus eligerent, id eſt, aut certe nulla ratione miniſtrare praeſumerent, aut a ſuis vxoribus abſtinerent. Et quantum dicitur, Specioſus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio: & vſque in obitus ſui tempus notarij quidem geſſit officium, & a miniſterio, quod ſubdiaconum oportuerat exhibere, ceſſauit. poſt cuius obitum, quia relicta eius Honorata eſt marito ſociata, a tua eam fraternitate in monaſterio cognouimus deſtinatam. Ideoque ſi, vt fertur, eius ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit, ante dictae mulieri non debet officere, quod ad ſecundam coniugij copulationem migrauit: praeſertim ſi non tali mente ſubdiacono iuncta eſt, vt a carnis voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatem, queadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis, praedictam te mulierem de monaſterio per omnia cõuenit relaxare, vt ad ſuum maritum ſine aliqua poſſit formidine remeare. *Greg. lib. 3. epiſt. 34. Leoni Epiſcopo Catanenſi. Anſel. lib. 7. cap. 138.* [27 q. 2. c. 20. d. 32. c. 2.]

CAP. III.

d. 28. c. 10. Quia ſunt culpae, in quibus culpa eſt relaxare vindictam, quaerenda ſemper eſt veritas, vt inquiri debeat, vtrum accuſatum noxa condemnet, an a poena innocentia pateſacta ſubducat. Itaque peruenit ad nos Fantimum Defenſorem vltionem exercere in Petrum latorem praeſentium voluiſſe, pro eo quod, quantum dicitur, relictam cuiuſdam diacnoi, tempore quo conductor fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iſte coniugem diaconi aſſerit nõ fuiſſe, dicens nec virginem illam ad eum veniſſe, denique vt nec religioſam veſtem mutare praeſumeret, poſtquam ille in ordine ſacro promotus eſt; adiiciẽs etiam priuſquam ad diaconum perueniret, & poſtea praua illam opinione vixiſſe. Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cum Dei, ſicut decet, timore, cauſſam hanc ſubtili omnino inueſtigatione perquirat; vt ſi in coniugio diaconi mu-

mulierem, de qua agitur, fuiſſe conſtiterit, & ſupraſcriptus lator memorato Defenſori, & rectori patrimonij ad vindictam modis omnibus tradatur, & cum competenti emendatione ij, qui male ſociati ſunt, diſiungantur. Si vero in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato cōmonere volumus, vt ei facere nil praeſumat, nec illum accuſatio apud eum in aliquo praegrauet. *Greg. lib. 11. ep. ſt. 59. Ioan. Epiſcopo Panormitano. Iuo par. 9. cap. 126. & par. 6. cap. 84. Tarracon. lib. 6. cap. 212.*

C A P. I V.

Quae vxor ſubdiaconi, vel exorciſtae, vel acolythi fuerat, mortuo illo, ſecundo non ſe audeat ſociare matrimonio, quod ſi fecerit, ſeparetur; & in coenobiis puellarum Dei tradatur, & ibidem vſque ad exitum vitae ſuae permaneat. *Matiſ. ij. cap. 16.*

C A P. V.

Non licet relictae presbyteri, nec relictae diaconi, nec ſubdiaconi poſt eius mortem maritum accipere. *Antiſ. cap. 22.*

C A P. V I.

Quae Epiſcopi vxor fuit ante Epiſcopatum, & communi pacto a viro ſeparata eſt, poſt ordinationem in Epiſcopatum, in monaſterium, quod longe abſit ab habitatione Epiſcopi, ingrediatur, & Epiſcopi prudentia alatur. ſi vero digna viſa fuerit, ad diaconiſſae dignitatem promoueatur. *Trul. cap. 48.*

C A P. V I I.

Nullus filiam presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, neque vxores eorum in coniugium accipiat, quia deteſtabile eſt. Nam & ſanctus Gregorius dixit: Qui presbyteram in coniugium duxerit, anathema ſit. *Bituricen. cap. 19. apud Lemouicen. act. 2. Greg. ij. in ſyno. Rom. in princ.*

Presbyteri, & alii, qui ſacris ſunt initiati, abſtineant ab vxoribus: ſi non abſtinent, puniantur. Tit. XVIII.

Vide lib. iv. tit. xxxvij. lib. vi. tit. xxix. lib. vij. tit. xvij. quibus adde.

C A P. I.

HI, qui contra interdictum ſunt ordinati, vel in miniſterio genuerunt filios, ne ad maiores gradus ordinum permittantur. *Taurin. cap. 7.*

C A P. I I.

De his, qui prius, quam ordinati fuerint, in hoc ipſum inciderint, Taurinatis ſynodi ſequēda eſt ſententia, qua iubentur, non vlterius promoueri. *Arauſ. cap. 24. Taurin. cap. 7.*

Ne vxor Epiſcopi, presbyteri dormiat in lecto, aut in cubiculo viri. Tit. XIX.

C A P. I.

VT, ſacerdotes, ſiue diaconi cum coniugibus ſuis non habeant communē lectū, nec cellulam, ne propter ſuſpicionem carnalis cōſortij religio maculetur. Quod qui fecerint, iuxta priſcos canones ab officio degradentur. *Aurel. iv. cap. 17.*

C A P. I I.

Epiſcopus coniugem, vt ſororem habeat, &c. tam longe abſint manſionis propinquitate diuiſi, vt nec hi, qui ad ſpem recuperandam clericorum ſeruiture nutriuntur: famularum propinqua contagione polluantur. *Turon. ij. cap. 13.*

C A P. I I I.

Archipresbyteri vicani, & diaconi, & ſubdiaconi, non quidem omnes, ſed plures in hac ſuſpicione tenentur a populo, quod cum coniugibus ſuis maneant. Pro qua re hoc placuit obſeruare, vt quotieſcumque archiepresbyter, ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulauerit, vnus lector canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella, vbi ille iacet, lectum habeat pro teſtimonio, &c. Reliqui presbyteri, & diaconi, & ſubdiaconi, vicani hoc ſtudeant, vt mancipiola ſua ibi maneant, vbi vxores ſuae, illi tamen ſegregatim ſolitarij in cella iacant, & orent, & dormiant. &c. Si inuentus fuerit presbyter cum ſua presbytera, diaconus cum ſua diaconiſſa, aut ſubdiaconus cum ſua ſubdiaconiſſa annum integrū excōmunicatus habeatur, & depoſitus ab omni officio clericali, inter laicos ſe obſeruare cognoſcat, eo tamē permiſſo, vt inter lectores in pſallentium choro colligatur, &c. Illi vero Archiepresbyteri, qui talem cautelam ſuper iuniores ſuos habere noluerint, & nō eos habuerint ſtudio diſtringendi, ab Epiſcopo ſuo in ciuitate retrundantur in cellam: ibique menſe integro panem cum aqua manducent, &c. quia nulli clericorum, iuxta ſententiam canonum cum coniuge ſua manere permittitur, &c. *Turo. ij. cap. 20.*

Ne presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus interſint ludis, qui fiunt in nuptiis. Tit. XX.

C A P. I.

NOn oportet ſacerdotes, vel clericos ſpectaculis, quae aut in nuptijs, aut in conuiuiis exhibentur, intereſſe. Sed antequam Thymelici ingrediantur, ſurgere, & abire. *Laod. c. 54. Mart. Brac. cap 60. Aquiſgr. c. 83. Iuo par. 11. cap. 78. decret. Caeſar. lib. 5. cap. 83.* *De conſe. d. 5. c. 37.*

C A P.

C A P. I I.

Diſt.34, c.19. Presbyteri, diacones, ſubdiacones, vel deinceps, quibus ducendi vxores licentia nō eſt, etiam alienarum nuptiarum euitent conuiuia; nec his coetibus miſceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obſcaeni motus corporum choreis & ſaltationibus efferuntur: ne auditus, & obtutus ſacris myſterijs deputati, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluantur *Agath.c.39. Venet.cap.11. Burch lib.2.c.132 & 134. Iuo par.6.c.206. & 208. decr. Tarrac.lib.6.c.234.*

C A P. I I I.

Nemo clericus vel monachus in hippodromijs aſcendat, vel thymelicorum ludis interſit. ſed ſi clericus vocetur in nuptias, quando ludi veniunt, ſurgat, & diſcedat ex patrum diſciplina: ſi contra fecerit, uel ceſſet, uel deponatur. *Trull.cap.24.*

C A P. I V.

Non liceat ſacerdotibus, uel clericis aliqua ſpectacula in nuptijs, uel in conuiuijs ſpectare. ſed oportet antequam ingrediantur ipſa ſpectacula, ſurgere, & recedere inde. *Mart. Brac.cap.60. Laod.cap.54. Burch. lib.2.c.135. Iuo par.6.cap.209.decr.*

Adulter non poteſt ducere vxorem eam, cum qua, viuente viro, concubuit. Tit. XXI.

C A P. I.

TE etiam reprobata, etiam mortua, Lotharius nullis legibus, nullis ſine ſui diſcrimine regulis Vualdradam moecham in vxorem vnquam permittetur aſſumere. &c. Vnum tantum ſcito, quoniam nec nos, nec eadem ſancta eccleſia, Deo auctore, qui adulteros iudicabit, Lotharium, ſi Vualdradam quandocumq. reſumpſerit, etiam te, vt praetulimus, decedente, dimittet omnibus modis impunitum. &c. *Nicol. Teupergae Reginae epiſt. 48.in princ.*

C A P. I I.

32.q.1.c.5. Is, qui viuente marito, coniugem ipſius adulteraſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto, eandem ſumpſiſſe dignoſcitur, omnimodis publicae paenitentiae ſubigatur. de quo etiam poſt paenitentiam, praefata, ſi expedierit, ſeruabitur regula, niſi forte is, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur, aut propinquitas, vel alia quaelibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatum fuerit, ſine vlla ſpe coniugij cū paenitētia perpetuo maneant. ſi autem negauerit ſe eandem feminam, viuente viro, nequaquam adulteraſſe, & praefati homicidij nemo eorum reus extiterit, & probatis teſtibus neuter eorum conuinci potuerit, purgent legaliter famā ſuae opinionis, & ſumpto vtantur coniugio; ſi alia, vt diximus, non praepedit ratio. *Meld. cap.69. Burch. lib.9. cap.65. Iuo lib.7. tit.1. cap.9. al.12. panor. & par.8.cap.201.decr.*

C A P. I I I.

Audiuimus rem execrabilem, & catholicis omnibus deteſtandam, quendam nefario fornicationis opere, alicuius vxorem viuente eo commaculaſſe, & in augmentum iniquitatis, iuramento confirmaſſe, ſi eius legitimum ſuperuixiſſent ambo maritum, vt ille fornicator illam adulteram, adulterio pollutam, ſibi aſſociaret toro, & legitimo matrimonio, ſi hoc iure dici matrimonium poteſt. &c. Tale igitur connubium anathematizamus, & Chriſtianis omnibus obſecramus. Non licet ergo, nec Chriſtianae religioni oportet, vt vllus ea vtatur in matrimonio, cum qua prius pollutus eſt adulterio. *Tribur.cap.40. Burch.lib.9.cap.66. Iuo par.8.cap.202.* 31.q.1.c.4.

C A P. I V.

Illud communi decreto ſecundum canonum inſtituta diffinimus, & praeiudicamus; vt ſi quis cum vxore alterius, viuente eo, fornicatus fuerit, moriente marito, ſynodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne vlterius ei coniungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. nolumus enim, nec chriſtianae religioni oportet, vt vllus ducat in coniugium, quam prius polluit per adulterium. *Tribur. cap.51.*

Ob quae crimina priuetur quis ſpe coniugij. Tit. XXII.

C A P. I.

SI coniugatus fuerit incontinens, ne poſtea adulterij incurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugium, quouſque poſſit adipiſci tēporis maturitate continentiae ſtatum. nos idē de feminis, & de viris cenſemus, pro humana fragilitate indultum. Ea ratione, vt ſi is, qui paenitentiae non eſt legibus deditus, ante ab hac vita deceſſerit, quam ex conſenſu alter ad continentiam eat, vnde fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxoris tranſire amplexus. ſi autem illius vita extiterit ſuperſtes, qui non accepit benedictionem paenitēris, nubat, ſi ſe continere non poteſt, & alterius conſortio fruatur vxoris. Quod de vtroque ſexu pari modo a nobis decretum eſt, ita videlicet, vt in his omnibus ſacerdotis ordinatio expectetur; vt iuxta quod aetatem aptam perſpexerit, paenitentiae, abſolutionis, vel diſtrictionis tribuat legem. *Tolet.vi. cap.8. vide Leo. epiſt.90. cap.11. ad Ruſtic. Narbon. Caeſar. lib.15.cap.70.* 33 q.2.c. ult.

C A P. I I.

Item placuit, vt reſoluto, fornicationis cauſſa, iugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera viuit, aliam vxorē ducere, licet ſit illa adultera: ſed nec adulterae, quae poenas grauiſſimas, vel paenitētiae tormentum luere debet, alium accipere virum, nec viuente, nec

mortuo, quem non erubuit defraudare marito. *Foroiul.c.10.*

CAP. III.

Quia modernis tẽporibus parricidae profugi currunt per diuerſa,& varijs vitijs, atque gulae illecebris deſeruiunt, melius nobis videtur, vt in vno loco manentes paenitentia diſtricta ſemetipſos caſtigent. &c. Non eis licebit vltra militiae cingulum ſumere, & nuptijs vel coniugijs copulari, quia ſacri canones hoc eis non conſentiunt. *Magunt.ſub Raban.c.20. Burch lib.6.c.35.*

CAP. IV.

17.q.4.c. 1.q.2.de paenit. Greg. ex. de purg. vulg.c.2 & coll. * id eſt, non accipiat. Qui presbyterum occidit, duodecim annorum ei paenitentia ſecundum ſtatuta priorum imponatur: aut ſi negauerit, ſi liber eſt, cum duodecim iuret, &c. Conuictus vero noxae, vſque ad vltimum vitae tempus, militiae cingulum deponat, & vxorem *amittat. *Magun ſub Raba c.24 Burch.lib.6.c.7. Iuo par.10.c.136. decr. Paenit.Rom.tit.1.c.1.*

CAP. V.

32.q.7.c. 20. Si quis viduam duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum patre, & filio: Item ſi quis relictam fratris, quae pene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit: Si quis neptem in coniugiũ acceperit, ſi quis nouercam aut nurum ſuam duxerit: Si quis conſobrinae ſuae impudice ſe ſociauerit, vel relictae ſiue

*ſ.patrui filiae auunculi, aut *patris filiae, vel priuignae ſuae concubitu polluetis, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit: eos diſiungi, & vlterius nunquam coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione teneri volumus. *Magunt.y.ſub Raban.c.29. Magunt.J. cap.56. Capit lib.5.cap.101.& lib.7.cap.116. in addit. Burch lib 17.cap.9. Iuo lib.6. tit.11. cap.2.panor.& par.9 cap.71.& 77.decr. Taracon.lib.6 cap.1 8.*

CAP. VI.

Raptores ſine ſpe coniugij perpetuo maneant. *Meld cap.66. Burch.lib.9. cap.34. Iuo par.8.cap.171.decr.*

CAP. VII.

Qui ſanctimoniales, virgines, vel viduas rapiunt, & progreſſu etiam criminis in coniugium ſumunt, publicae paenitentiae ſubigantur. &c. Vterq. autem ſine vlla ſpe vxoriae copulationis perenniter maneat. *Melden. c. 67. Burch.lib.8.cap.52. Iuo par.7.c.70.decr.*

CAP. VIII.

31.q.1.c. 5.ſ.ſimil. Si probatum fuerit,*(vxorem adulteram machinatam fuiſſe in mortem viri, aut adulterum illius)* ſine vlla ſpe coniugij cum paenitentia perpetuo*(ambo)*maneant. *Melden.c.69.Burch. lib.9 c.65.Iuo lib.7 tit.1.cap.9.al.12.panor.& par 8.c.201. decr.*

CAP. IX.

Statuimus vt clericus eccleſiaſtice nutritus, in eccleſia coram populo vel legens, vel cantans, ſi poſtmodum relicto clericatus habitu, caſtris dominicis, quibus adſcriptus eſt, profugus, & apoſtata efficitur, & ad ſaeculum egreditur; ab Epiſcopo canonice coërceatur, vt ad ſinum matris eccleſiae reuertatur. Quod ſi in hac indiſcipli[n]atione perdurat, vt coniam nutriat, conſtringatur, vt iterum detondeatur; & poſtea nec vxorem accipiat, nec ſacrum ordinem attingat, &c. *Tribur c.27. Chalc.c.7.* Loquitur ep. qui denonſtra eccleſiae, a qua nutritus fuerat.

CAP. XI.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & ea neſciente filius eius, vel frater eiuſdem rei neſcius cum eadem ſe polluerit, & poſtquam ſe pollutum eſſe cognouerit, confeſſus fuerit, & hoc ſe neſcire cum iuramento confirmauerit: quia hoc factum ſtuit, & confeſſus fuit, poſt peractam congruam paenitentiam, legitimo vtatur matrimonio &c. Mulier vero, quae tantum nefas commiſerat, vlterius paeniteat, atque continens, & innupta permaneat. *Tribur. cap.43.*

CAP. XII.

Secundum ſanctos canones definimus, & iudicamus de eo, qui cum duabus ſororibus fuerit pollutus, vt vſque in exitum vitae paeniteat, & continens permaneat. Soror autem, quae poſterior libidinis perfor[a]ta auſ ris, ſcienter ſe cum eodem commaculauerit, vſq. in finem vitae paenitens, & continens perduret. Si autem in prouſe contigit, condigna ſtringatur caſtigatione: & ſi velit, legitima vtatur viri coniunctione. *Tribur.c.45.*

CAP. XIII.

Si quis ſacerdotem, vel leuitam, aut monachum interfecerit, vel debilitauerit. &c. in monaſterio diebus vitae ſuae ſub ardua paenitentia Deo ſeruiat, nunquam poſtmodum ſaeculo, vel ſaecularibus militaturus, neque vxori copulaturus. *Troſleia.cap.13. ex Capitul.lib.6.cap.28.*

Clerici, qui non ſunt ſacris ordinibus initiati, vxores ducere poſſunt. Tit. XXIII.

Vide lib.viij. tit.viij.

Ne clericus viduam, aut meretricem ducat vxorem. Tit. XXIV.

Vide lib.xxvij. tit.xiij.

CAP. I.

Mulierem uiduam clericus nõ ducat uxorem, quia ſcriptum eſt: Sacerdos uxorẽ uirginem accipiat, non uiduam, non eiectam, &c. *Innoc.epiſt.2.c.4. vide Syric.epiſt.1.* Leu. 21. Ezec. 44.

CAP.

CAP. II.

Diſt. 34. c.18. Lector fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper lector habeatur, aut forte ſubdiaconus. *Tolet.I. c.3. Mart.Brac.c.3.*

CAP. III.

Clericus, cui datur nubendi licentia, internuptam non accipiat vxorem; quod ſi fecerit, vltimum in officio clericali teneat locum. *Turon.cap.4.*

CAP. IV.

Clerici, qui ſine conſultu Epiſcopi ſui, vxores duxerint, aut viduam, vel repudiatam, vel meretricem in coniugium acceperint, ſeparari eos a proprio Epiſcopo oportebit. *Tolet.iv. c.43.*

De coniugio ſeruorum, & libertorum. Tit. XXV.

Vide lib.x. tit.xxv.

Ne vir vxorem dimittere audeat, excepta fornicationis cauſſa. Tit. XXVI.

CAP. I.

EGo autem dico vobis: quia omnis, qui dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornicationis cauſſa, facit eam moechari, & qui dimiſſam duxerit, adulterat. *Chriſtus apud Matth. c.5. num.23.*

CAP. II.

Et acceſſerunt ad eum Phariſaei tentantes eum, & dicentes: Si licet homini dimittere vxorem ſuam quaeumque ex cauſſa. Qui reſpondens ait eis: Non legiſtis, quia qui fecit hominem ab initio, maſculum & feminam fe-
Gen.1.& 2. cit eos: & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhaerebit vxori ſuae: & erunt duo in carne vna. Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet. Dicunt illi: quid ergo Moyſes mandauit dari libellum repudij, & di-
Deut.24. mittere? ait illis: Quoniam Moyſes ad duritiam cordis veſtri permiſit vobis dimittere vxores veſtras: ab initio autem non fuit ſic. Dico autem vobis: quia quicumque dimiſerit vxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, moechatur: & qui dimiſſam duxerit moechatur. *Matth.c.19.num.3.& 17.*

CAP. III.

Iis, qui matrimonio iuncti ſunt praecipio, non ego, ſed Dominus, vxorem a viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit: manere innuptam: aut viro ſuo reconciliari. Et uir uxorem non dimittat. &c. *Paulus 1. ad Corinth. cap. 7. num. 10.*

CAP. IV.

Nulli licea[illegible]pta cauſſa fornicationis, adhibitam uxorē relinquere, & deinde aliam copulare; alioqui tranſgreſſorem priori conuenit ſociari coniugio. *Eugen.ij.in ſyn.Rom. & Leo iv. c.36.*

CAP. V.

Qui relinquunt legitimas uxores, excommunicentur. *Greg.vy. in conc. Rom. anno incerto cap.16.*

CAP. VI.

Si dicunt religionis cauſſa coniugia debere diſſolui; ſciendum eſt, quia ſi hoc lex humana 27.q.2.c.18. ſunt conceſſit, lex diuina tamen prohibuit. per ſe qui. enim Veritas dicit: Quod Deus coniunxit, ho- Matt 19. mo non ſeparet. quae etiam ait: Non licet Matth.5. dimittere uxorem, excepta cauſſa fornicationis. Quis ergo huic celeſti legiſlatori contradicat? Scimus, quia ſcriptum eſt: erunt duo Gen.2. in carne una. Si ambo conſentiant; licet, ut multi ſancti, qui cum coniugibus continentem uitam duxerunt, & poſtmodum ad ſanctae eccleſiae regimina migrarunt. *Greg.ad Theoctiſtam lib.9. epiſt.39.regiſt. Iuo lib.6.tit.5. cap.4. panor. & par.8.cap.129. decr. Anſelm. lib.10 cap.18. Caeſar. lib.10. cap.63. Tarrac. lib.4.cap.50. Iulian.nouell.123 cap.58.*

CAP. VII.

Excepta fornicationis cauſſa uir, vxorem dimittere nulla ratione conceditur. *Gregor. lib.9.regiſt.epiſt.44.*

CAP. VIII.

Quicquid mulier tua contra te cogitaue- 32.q.5.c.11. rit, aut fecerit, uel ſi te accuſauerit, non eſt, excepta cauſſa fornicationis, reiicienda, uel odio prorſus habenda; quae eſt Apoſtolo praecipiente, ſicut a Chriſto eccleſia diligenda. Ephes.5. Quātum autem haereticorum ore Chriſtus, & accuſatur, & in gentibus blaſphematur; ſed hos interim peruerſa praedicantes tolerat, & reſipiſcentes a miſericordiae gremio non repellit. *Nicol. ad conſult.Bulgar.cap.96. Iuo par.8.cap.228. decr.*

CAP. IX.

Saeculares, qui coniugale conſortium ſine culpa grauiori dimittunt, uel dimiſerunt, & 33.q.2.c. nullas cauſſas diſſidij probabiliter proponentes, propterea matrimonia ſua dimittunt, ut aut illicita, aut aliena praeſumant: ſi antequam apud Epiſcopos comprouinciales diſſidij cauſſas dixerint, & prius uxores, quam iudicio damnentur, abiecerint? a communione eccleſiae, & ſancto populi coetu, pro eo quod fidem & coniugia maculent, excludantur. *Agathen.cap.25. Capitul.lib.7. cap.305. Iuo lib.6. tit.8.cap.5. panor.& par.8.cap.231. & 328. decr.*

CAP. X.

Eos, qui relictis uxoribus ſuis, ſicut in Matth.5. euangelio dicitur, excepta cauſſa fornicationis, ſiue adulterij probatione, alias duxerint, ſtatuimus a communione eſſe arcendos. *Venet. cap.2.*

CAP. XI.

Contracta matrimonia, accedente infirmitate, nulla voluntatis contrarietate ſoluantur. Quod ſi qui ex coniugibus fecerint, nouerint ſe communione priuandos. *Aurelian. y.cap.11.*

CAP. XII.

Nulli liceat, niſi legitimum habere connubium; nullus inceſtum faciat; nullus coniugem propriam, niſi vt ſanctum euangelium docet, fornicationis cauſſa relinquat. Quod ſi quiſque propriam expulerit coniugem legitimo ſibi matrimonio coniunctam; ſi chriſtianus eſſe recte voluerit, nulli alteri copuletur, ſed ita permaneat, aut propriae reconcilietur coniugi. *Angl.c.10.*

Matth.5. & 19.

CAP. XIII.

Praeceptum Domini eſt, vt excepta cauſſa fornicationis, vxor a viro dimitti non debeat. Ideo quicumq. citra culpam criminis ſupradicti, vxorem ſuam quacumque occaſione dimiſerit, quia, quod Deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit: tamdiu ab eccleſiaſtica communione priuatus, & a caetu omnium chriſtianorũ maneat alienatus, quamdiu ſocietatem relictae coniugis ſinceriter amplectatur, & foueat: ita tamen, vt qui iam admoniti a ſacerdote ſemel, bis, terque, vt corrigerentur, ad torum ſuae coniugis noluerint redire, ipſi ſe ſuis meritis, & a Palatinae dignitatis officio ſeparabunt, & inſuper generoſae dignitatis teſtimonium, quamdiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt. quia carnem ſuam diſſidij ingulo tradiderunt. *Tolet xij.c 8. confir. Tolet.xiij.c.9. Iuo lib.7.tit.1.c.1.panor & par.8.c.329.decr.*

32.q.5. c. 21. Matth.5.

CAP. XIV.

Maritus mulierem ſuam non debet dimittere, excepta cauſſa fornicationis deprehenſae. *Syno.Sueſſion.*

CAP. XV.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nonnulla alia * capitalia ad veſtram, fideliumq. veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, &c. Quod niſi cauſſa fornicationis, vt Dominus ait, non ſit vxor dimittenda, ſed potius ſubſtinenda. *Pariſ.ſub Ludou. & Loth. lib.3.cap.2.*

* Capitularia ſ.

Matth.5. & 19.

CAP. XVI.

Quaedam femina nomine Aua, cum ſui fratris cõſilio, & auxilio, qui vocabatur Polerius, & cum alijs conſanguineis ſuis ſuum maritũ dimiſit, & ad eum redire noluit. Vnde illorum ſacerdos ſeruus Dei, vocabulo Folcardus, ad ſuam dominam, & ad eius fratrem veniens, vt eos a tanto ſcelere traheret, confeſtim ab eodem, & ſuis complicibus caſtratus eſt. Pro his omnibus ad ſynodum vocati venire noluerunt, & idcirco vſque ad ſatisfactionem excõmunicati ſunt. *Meten.c.7.*

CAP. XVII.

Quicumque alienigenam, hoc eſt alienae gentis feminam, in coniugium duxerit. &c. velit, nolit, tenenda erit, nec vltro ab eo ſeparanda; excepta fornicationis cauſſa, &c. Quare ſi vnus e duobus vnam carnem in duas diuidere, & copulam nuptialẽ machinetur diſiungere, dicendo, non ſecundum ſuae gentis legẽ iura matrimonij contraxiſſe; & ideirco ſeparari poſſe: canonica inſtitutione definimus, & noſtro, omniumq. orthodoxorum iudicio ſtatuimus, vt quod legis imperfectum ſit, perficiatur, & ius matrimonij nequaquam reſoluatur. Synodus Romana ait, quod non dimittenda ſit vxor poſt baptiſmum, quae habita eſt & ante baptiſmum. In baptiſmo ſoluũtur crimina, non tamen legitima coniugia. *Tribur.cap.39.*

Vid. c.1. de Sponſ. apud Greg. in. & in 2. coll.

CAP. XVIII.

Si cuius vxor adulterium perpetrauit, & hoc a viro deprehenſum fuerit, & publicatũ; dimittat vxorem, ſi voluerit, propter fornicationem. Illa vero ſeptem annis publice paeniteat. *Nannet.cap.12.*

CAP. XIX.

Si vxor fornicata fuerit, & vir eius voluerit, dimittenda eſt, ſed illa viuente altera non ducenda. *Troſleia.c.8.*

CAP. XX.

Qui vxores legitimas ſine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant illis viuentibus, nec vxores viros. *Bituric.cap.15. apud Lemouicen.act.2.*

CAP. XXI.

Domini dictum ſecundum ſententiae conſequentiam ex aequo & viris, & mulieribus conuenit: quod non liceat a matrimonio diſcedere praeterquam propter fornicationem. Conſuetudo autem non ita habet, ſed in mulieribus quidem multum accurate, & diligenter obſeruari inuenimus, cum Apoſtolus quidem dicat; Quod qui adhaeret meretrici, fit vnũ corpus, &c. Conſuetudo vero etiam adulterantes viros, & in fornicationibus verſantes iubet a mulieribus retineri. Quare, quae cum viro dimiſſo cohabitat, neſcio, an poſſit adultera appellari. crimen enim attingit mulierem, quae dimiſit. Quam nam ob cauſſam a coniugio diſceſſit? ſi enim pulſata, & verberata, non ferens: pati ſatius erat, quam a coniuge ſeparari: ſiue iacturam in pecunijs non ferens: nec ipſa eſt iuſta excuſatio. ſin autem quod ipſe viuat in fornicatione, non habemus hanc obſeruationem in eccleſiaſtica conſtitutione: ſed etiam infidelis uiri iuſſa eſt mulier non ſeparari, ſed remanere propter incertitudinem euentus. quid enim ſcis mulier, an virum ſis ſeruatura? quare, quae relinquit, eſt adultera, ſi ad alium uirum acceſſit. qui autẽ reliquit, eſt dignus uenia, & qui ei cohabitat, non ideo condemnatur, ſed ſi uir, qui ab uxore diſceſſit, acceſſit ad aliam, eſt & ipſe adulter, quoniam fecit eam adulterari, & quae ei cohabitat, eſt adultera, eo quod alienum uirum

Matth.5.

1. Cor.6.

ad

ad ſe traduxit. *Baſil. epiſt. ad Amphiloch. cap. 9.*

CAP. XXII.

In marito, qui ab vxore relictus eſt, conſiderare oportet cauſſam derelictionis, & ſi praeter rationem eam ſeceſſiſſe apparuerit, eſt maritus quidem dignus venia, illa vero poena: ei autem venia, vt eccleſiae communicet, dabitur. *Baſil. ad Amphiloc. c. 35.*

Vir, dum vxor viuit, non poteſt alteram ducere, neque vxor alteri viro nubere. Tit. XXVII.

CAP. I.

SI laicus eiecta vxore aliam duxerit, vel dimiſſam ab alio duxerit, excommunicetur. *Apo. c. 48.*

CAP. II.

De his requiſiuit dilectio tua, qui interueniente repudio, alij ſe matrimonio copularunt, quos in vtraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt. Qui vero vel vxore viuente, quamuis diſſociatum videatur eſſe coniugiũ, ad aliam copulam feſtinarunt; neque poſſunt adulteri non videri; in tantum, vt etiam hae perſonae, quibus tales coniuncti ſunt, etiam ipſae adulterium commiſiſſe videantur, ſecundum illud, quod legimus in euangelio: Qui dimiſerit vxorem ſuam, & duxerit aliam, moechatur; ſimiliter, & qui dimiſſam duxerit, moechatur: & ideo tales omnes a communione fidelium abſtinendos. De parentibus autem, aut de propinquis eorum nihil tale ſtatui poteſt, niſi incentores illiciti conſortij fuiſſe detegantur. *Innoc. epiſt. 3. c. 6.* [Matth. 5. & 19.]

CAP. III.

[34. q. 1. et 2. c. 2.] Cum in captiuitate Vrſa mulier teneretur, aliud coniugiũ cum Reſtituta Fortunius iniſſe cognoſcitur, &c. Statuimus, fide catholica ſuffragante, illud eſſe coniugium, quod primitus erat gratia diuina fundatum, conuentumq. ſecundae mulieris, priore ſuperſtite, nec diuortio eiecta, nullo pacto poſſe eſſe legitimum. *Innocen. epiſt. 9. Raban. cap. 7. de paeniten. Iuo lib. 6. tit. 6. cap. 4. panor. & par. 8. c. 245. decr.*

CAP. IV.

[34. q. 1. 2. c. 1.] Cum per bellicam cladem, & grauiſſimos hoſtilitatis incurſus, ita quaedam dicatis diuiſa eſſe coniugia, vt abductis in captiuitatem viris, feminae eorum remanſerint deſtitutae, quae viros proprios, aut interemptos putauerint, aut numquam a dominatione credide-rint [illegible] liberandos [illegible] & ad aliorum coniugium, ſo-lier viro: & iterum praeceptum agnouimus, vt, quod Deus iunxit, homo non ſeparet: neceſſe eſt, vt legitimarum foedera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quae hoſtilitas intulit, vnicuique hoc, quod legitime habuit reformetur: omniq. ſtudio procurandũ eſt, vt recipiat vnuſquiſque, quod proprium eſt. *Leo epiſt. 77. ad Nicetam Epiſcopum Aquileienſem cap. 1. Raban cap. 9. de paeniten. Iuo lib. 6. tit. 6. cap. 2. panor. & par. 8. cap. 190. & 244. decret. Burch. lib. 9. cap. 55. Anſel lib 10. cap. 22. Caeſar. lib. 10. cap. 67. Tarrac. lib. 4. cap. 49.* [Matt. 19.]

CAP. V.

Si aliquae mulieres ita poſteriorum uirorum amore ſunt captae, ut malint his cohaerere, quam in legitimum redire conſortium; merito ſunt notandae, ita ut etiam eccleſiaſtica communione priuentur: quae de re excuſabili (*loquitur de ijs feminis, quae cum putarent viros mortuos alijs nupſerunt*) contaminationem criminis elegerunt; oſtendentes, ſibi met pro ſua incontinentia placuiſſe, quod iuſta remiſſio potuit expiare. Redeant ergo in ſuum ſtatum uoluntaria redintegratione coniugia, neque ullo modo ad opprobrium malae uoluntatis trahatur, quod condicio neceſſitatis extorſit: quia ſicut hae mulieres, quae reuerti ad uiros ſuos nolunt, impiae habendae ſunt; ita illae, quae in affectum initum ex Deo, redeunt, merito ſunt laudabiles iudicandae. *Leo epiſt. 77. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop c. 4. Burch. lib. 9. cap. 57. Iuo par. 8. cap. 192. decr.* [34 q. 1. [illegible] in fin.]

CAP. VI.

Si mulier infirmitate correpta non ualuerit uiro debitum reddere, quid faciet eius iugalis? Bonum eſſet ſi ſic permaneret, ſed ſi non poteſt continere, nubat; non tamen ſubſidij opẽ ſubtrahat aegrotae. *Greg. iij. epiſt. 4. ad Boniſ. poſt princ. Iuo lib 6. tit. 10. c. 1. panor & par. 8. c. 78. decr. Caeſar. lib. 10. c. 94.* [32 q. 7 c. Quod pro[illegible] 18.]

CAP. VII.

De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, tempus quidem praefinitum manifeſtum eſt: ſed conuerſatio eorum, & fides tempus abbreuiat. *Neocaeſ. c. 3. Mar. Brac. c. 81. Burch. lib. 9. c. 22. Iuo par. 8. c. 160. decr.* [31 q. 1. c. 8 & 32. q. 7 c. 9 & ſeq.]

CAP. VIII.

Feminae, quae nulla praecedente cauſſa, reliquerunt uiros ſuos, & alteris ſe copulauerunt, nec in fine accipiant cõmunionem. *Elib. c. 8. vide Agath. c. 25. Trull. c. 88. Burch. lib. 9. c. 62. Iuo par. 8. c. 198 decr.*

CAP. IX.

Fidelis femina [illegible]

CAP. X.

32 q. 7. pia aut. c.5. Iuxta euangelicam, & Apoſtolicam doctrinam, neque ab vxore dimiſſus, neque a viro dimiſſa alteri copuletur: ſed vel ita maneant, vel reconcilientur. Quod ſi contemnant, paenitere cogantur. & de hac re lex petatur ab Imperatoribus. *Carth.cap.105.*G. *Mileuit. c. 17.*L. *Afric cap.69.*L. *Raban.cap.3. de paenit. Burch.lib.9.cap.64. Iuo par.8. cap.200. decr. Anſel.lib.10.cap.15.*

CAP. XI.

Qui alienis vxoribus, ſuperſtitibus earum maritis, nomine coniugij abutuntur, a communione habeantur extranei, *Andegau.c.7.*

CAP. XII.

Quae virum dimittit, moechatur, ſi alij nubat, vt ait ſanctus Baſilius ex Hieremiae prophetia: Si vxor alteri viro accedat, non reuertatur ad virum ſuum, ſed deturpata deturpetur, & rurſum: Qui habet moecham, inſipiens & impius eſt. Si igitur ſine cauſa receſſit a viro, vir quidem venia dignus eſt, ipſa poenis, &c. Sed ſi quis relinquat legitime ſibi copulatam, & aliam ducat, iuxta Chriſti ſententiam, adulterij ſubiacet crimini. A patribus noſtris definitum eſt, hos annum lacrymari, biennio audire, triennio ſubſterni, ſeptimo coniungi fidelibus; ita oblationem accipere, ſi eum lacrymis paeniteat. *Trul.c.88. Baſil.ad Amphiloch. c.75.*

Hiere. 3.

Prou. 18.

Matt. 5.

CAP. XIII.

Si ſeparante ſe viro, & non apparente, antequam mors eius ſciatur, alteri nubit vxor, moechatur. Itidem militum vxores, quae viris non apparentibus nubunt, vt quae abſentibus viris nō expectato reditu nubunt. Habeant vero aliquam veniam, cū ſuſpicio eſt de morte viri. Si vero ita nubat, & vir redeat, ad eum reuertatur, neque poteſt eam expellere, vt adulteram, quia ignorans fecit. *Trull.c.94.*

CAP. XIV.

Nec marito viuente ſuam mulierem alius accipiat: quia maritus mulierem ſuam nō debet dimittere, excepta cauſſa fornicationis deprehenſae. *Syno. Sueſſionen.*

CAP. XV.

Item placuit, vt reſoluto fornicationis cauſſa iugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera viuit, aliam vxorem ducere, licet ſit illa adultera: ſed nec adulterae, quae poenas grauiſſimas, vel paenitentiae tormentum luere debet, alium accipere virum, nec viuente, nec mortuo, quem nō erubuit defraudare, marito. Nam & ſi legatur in ſacris euangelicis paginis, ſola fornicationis cauſa dixiſſe Dominum, dimittere virum vxorem ſuam, non tamen legitur conceſſiſſe, aliam viuente illa in coniugio ſibi ſociare: prohibuiſſe quidem modis omnibus non ambigitur, &c. Quia poterat accidere, inquit B. Hieronymus, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob ſecūdam copulam nuptiarum, veteri crimen impingeret, ſic priorē dimittere iubetur vxorem, vt ſecundam prima viuente non habeat. *Foroiul.c.10.*

Matt. 19.

Hiero in cap. 19. Matt.

CAP. XVI.

Si cuius vxor conſtuprata fuerit, & propterea maritus capitali ſententia delere illam machinauerit, ipſa vero vrgente mortis periculo, ad Epiſcopum confugerit, & auxilium quaeſierit; operoſiori, ſi poteſt Epiſcopus, labore deſudet, ne occidatur. Si vero non poteſt, nullo modo liceat ei requirenti eam reddere viro ad occidendū, quae ſe ei obtulit ad defendendum, &c. Maritus vero, quandiu ipſa viuat, nullo modo alteram ducat. *Tribur.c.46.*

CAP. XVII.

Si cuius uxor adulterium perpetrauit, & hoc a uiro deprehenſum fuerit, & publicatum, dimittat uxorem, ſi uoluerit, propter fornicationem; illa uero ſeptē annis publice paeniteat. Vir uero eius, illa uiuente, nullatenus aliam accipiat. *Nannet.c.12.*

CAP. XVIII.

Vxor niſi ex conſenſu, & cauſſa uacandi Deo, nunquam propter hominem ſeparanda, & ſi fornicata fuerit, & uir eius uoluerit, dimittenda. ſed illa uiuente, altera non ducenda: quia adulteri regnum Dei non poſſidebunt, & paenitentia illi accipienda. Nolite uos iure habere uxores, quarum priores mariti uiuunt, adulterina enim ſunt iſta coniugia. *Troſl. c.8.*

1.Cor. 6.

CAP. XIX.

Qui uxores legitimas ſine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant, illis uiuentibus, nec uxores uiros, ſed ſibimet reconcilientur. *Bituricen.cap.15. apud Lemouicen. actio. ij.*

CAP. XX.

Militum uxores, quae cum mariti ipſarum non appareant, nupſerunt, eidem rationi ſubijciuntur, cui, & quae propter maritorum peregrinationem, ac abſentiam, reditu non expectato, nupſerint. Sed res nōnullam hic ueniam admittit, quod maior ſit mortis ſuſpicio. *Baſil.ad Amphiloch. c.36.*

CAP. XXI.

Quae per ignorantiam nupſit ei, qui ab uxore ad tempus dimiſſus eſt, deinde dimiſſa eſt, ut prior ad ipſum reuertatur, fornicata quidem eſt: ſed per ignorantiam. a matrimonio ergo non prohibetur: ſed melius eſt, ſi ſic manſerit. *Baſil.ad Amphiloch. c.46.*

CAP. XXII.

Quae a marito dimiſſa eſt, mea quidem ſententia manere debet. Si Dominus autem dixit: Si quis reliquit uxorem, praeterquam ratione fornicationis, facit eam adulterari, ex eo, quod eam adulteram nominat, excluſit eam a ſocietate cum alio. *Baſil.ad Amphiloch. c.48.*

Matt. 5.

CAP. XXIII.

Qui mulierē quidem ſibi legitime copulatā dimittit, & aliam ducit, ſecundum Domini ſententiam, adulterij iudicio ſubijcitur, & a patribus noſtris canonice ſtatutum eſt, ut hi

Matt. 5.

anno

anno defleant, biennio audiant, triennio ſubſternantur, ſeptimo cum fidelibus conſiſtant, & ita oblatione digni habeantur, ſi cum lacrymis paenitentiam egerint. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 76. 77. Trull. cap. 88.*

CAP. XXIV.

Si alicuius vxor ſpiritu corripitur, vt ferreos etiam cõpedes, & manicas geſtet, vir autem dicat, non poſſum continere, & velit aliam accipere, debet ne aliam accipere, an non? Reſpondeo: In hac re quidem adulterium intercedit, nec inuenio quid de ea reſpondeam, ſpirituali tamen ſententia non debet. *Timoth. Epiſcop. Alex. cap. 15.*

Vide Siricium ad Himerium cap. 4. tit. de ſponſalib. cap. 1.

Nemini licet duas vxores eodem tempore habere. Tit. XXVIII.

CAP. I.

NVlli liceat vno tempore duas habere vxores. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap. 37.*

CAP. II.

Si valueris, deuita, ne amplius, cui mulieres obierint, duabus debeant copulari. *Gregor. ij. epiſt. 8. ante med.*

CAP. III.

Si liceat vno tempore habere duas vxores exquiritis; quod ſi non licet, ſcire cupitis, apud quem inuentum fuerit, quid exinde facere debeatis. Duas tempore vno habere vxores, ne ipſa origo humanae condicionis admittit, nec lex chriſtianorum illas permittit. nam Deus, qui fecit hominem ab initio maſculum vnum fecit, & vnam feminam tantum, cui potuit vtique, ſi vellet, duas vxores tribuere; ſed
Gen. 2. noluit. Scriptum quippe eſt; propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit vxori ſuae: non dixit vxoribus. & iterum erunt maſculus ſcilicet, & femina in carne vna, & non tres, aut plures, &c. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 51.*

CAP. IV.

31. q. 1. c. 8. De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, tempus quidem praefinitum manifeſtum eſt: ſed conuerſatio eorum, & fides tempus abbreuiat. *Neocaeſ. cap. 3. Mart. Brac. c. 81. Burch. lib. 9. cap. 22. Iuo par. 8. cap. 160. decret.*

De coniugibus, qui ad religionem

derat, hortamur, vt eum omni cum dulcedine, * dilectioneque ſuſcipias, &c. Quem tamen ita ſuſcipiendnm eſſe cognoſce, ſi & vxor illius ſimiliter conuerti voluerit. Nam dum vnum vtrorumque corpus coniugij copulatione ſit factum, incongruum eſt partem conuerti, & partem in ſaeculo remanere. *Greg. Vrbico Abbati lib. 5. epiſt. 49.* *deuotione

CAP. II.

Si vir, & vxor vna caro ſunt, & religionis cauſſa vir vxorem dimittit, vel mulier virum in hoc mundo remantem, vel fortaſſe ad illicita migrantem; quae eſt iſta conuerſio, in qua vna eademque caro & ex parte tranſit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si vero vtriſque conueniat continentem vitam ducere hoc quis audeat accuſare? quando certum eſt, quod omnipotens Deus; qui minora conceſſit, maiora non prohibuit? Et quidem multos ſanctorum nouimus cum ſuis coniugibus, & prius continentem vitam duxiſſe, at poſtmodum ad ſanctae eccleſiae regimina migraſſe. Duobus etenim modis ſancti viri etiam a licitis ſolent abſtinere: aliquando, vt merita ſibi apud Deum omnipotentem augeant; aliquando vt ante actae uitae culpas detergant, &c. Proinde cum boni coniuges, aut meritum augere deſiderant, aut anteactae uitae culpas delere, ut ſe ad continẽtiam aſtringant & meliorem uitam appetant, licet. Si uero continentiam, quam uir appetit uxor non ſequitur; aut quam uxor appetit, uir recuſat, diuidi coniugium non poteſt: quia ſcriptum eſt: Mulier poteſtatem ſui corporis ndn habet, ſed uir; ſimiliter & uir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed mulier. *Greg. ad Theotiſtam patriciam lib. 9. regiſt. epiſt. 39. ante fin. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 4. panor. & par. 8. cap. 129. decret. Anſel. lib. 10. cap. 18. Caeſar. lib. 10. cap. 63. Tarrac. lib. 4. cap. 50.* 27. q. 2. c. 18. ſunt qui. 1. Cor. 7.

CAP. III.

Agathoſa latrix praeſentium queſta eſt, maritum ſuum contra uoluntatem ſuam in monaſterio Vrbici Abbatis eſſe conuerſum. Quod quia ad eiuſdem Abbatis culpam, & inuidiam non eſt dubium pertinere, experientiae tuae praecipimus, ut diligenti inquiſitione diſcutiat, ne forte cum eius uoluntate conuerſus ſit, uel ipſa ſe mutare promiſerit. Et ſi hoc repererit; & illum in monaſterio remanere prouideat, & hanc ſicut promiſit, mutare compellat. Si uero nihil horum eſt, nec quodDam fornicationis crimen, propter quod uiro licet dimittere vxorem, praedictam mulierem commiſiſſe cognoueris: ne illius conuerſio, vxori relictae in ſaeculo fieri poſſit perditio- 27. q. 2. c. 21.

tione conceditur; quia poſtquam copulatione coniugij viri, atque mulieris vnum corpus efficitur, non poteſt ex parte conuerti, & ex parte in ſaeculo remanere. *Greg. lib. 9. epiſt. 44. Hadriano. Panormit. notario. Anſelm. lib. 10. cap. 19. Burch. lib. 9 cap. 48. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 9. panor. & par. 8. cap. 186. decret. Caeſaraug. lib. 10. cap. 04.*

De ſecundis nuptiis, & ne quiſquam eas damnet. Tit. XXX.

CAP. I.

DIco autem non nuptis, & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego. Quod ſi non ſe continent; nubant. melius eſt enim nubere, quã vri. *Paul. 1. ad Cor. c. 7. n. 8.*

CAP. II.

Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius viuit. Quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt: cui vult nubat, tantum in domino. *Paul. ibid. nu. 39.*

CAP. III.

Volo iuniores nubere; filios procreare; matresfamilias eſſe: nullam occaſionem dare aduerſario maledicti gratia. *Paul. 1. ad Tim. cap. 5. nu. 14.*

CAP. IV.

Cathari (*Nouatiani L.*) conuerſi ſcripto fateantur, quod ſentient cum eccleſia Catholica: hoc eſt communicabunt cum his, qui ſecundas nuptias contraxerunt. &c. *Nicaen cap. 8.*

CAP. V.

27. q. 1. de viduis c 42 1 Tim. 5 1. Cor. 7. Viduae, ſicut ſi ſe forſitan continere non poterant, ſecundum Apoſtolum, nullatenus nubere vetabantur: ſic habita ſecum deliberatione promiſſam Deo pudicitiae fidem debent cuſtodire. nos autem nullum talibus laqueum debemus inijcere, ſed ſolas adhortationes premij ſempiterni, poenaſque proponere diuini iudicij: vt & noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe ratione Deo reddat intentio. Cauendum eſt quippe, quod de earum

1. Tim. 5. moribus, actibuſque beatus Paulus Apoſtolus teſtatur; Quod plenius exponere praeterimus, ne ſexus labilis non tam deterreri, quam admoneri videatur *Gelaſ epiſt. 1. cap. 22. vide Triburicen. cap. 25. Caeſar. lib. 9 cap. 61. Burch. lib. 8. cap. 34. Iuo par. 7. cap. 53. decret.*

CAP. VI.

Secundas nuptias ſicut ſecularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad clericale finitur venire collegium. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 24.*

CAP. VII.

Sciſcitamini, ſi muliere propria defuncta, poſſit vir alteram ducere. Scitote per omnia poſſe: Paulo egregio praedicatore conſilium

1. Cor. 7. dante, qui dicit: Dico autem non nuptis, & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic maneant, ſicut & ego: quod ſi ſe non continent, nubant. & iterum: Mulier alligata eſt, quanto tempore vir eius viuit, quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt, cui vult nubat, tantum in domino. Quod enim de muliere ſanxit, & de viro intelligendum eſt, quia e contra ſaepe ſancta ſcriptura de viro loquitur, ſed & de muliere nihilominus dicere ſubintelligitur. ecce enim dicimus: Beatus vir, qui non abijt in conſilio impio- Pſal. 1.

rum, &c. & iterum: Beatus vir, qui timet Domi Pſal. 111.

num; vbi non ſolum virum, ſed & feminam, quae non abijt in conſilio impiorum, & quae timet Dominum, beatam eſſe non immerito credimus. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 3.*

CAP. VIII.

Iuxta eccleſiaſticum canonem, ſi qui libere, & legitime contrahunt ſecundas nuptias, non clandeſtinas, & occultam permiſtionem; modico exacto tempore, poſtquam orationibus, & ieiunijs vacauerint, per indulgentiam dari eis communionem decernimus *Laod. cap. 1.*

CAP. IX.

Cum Epiſcopus ordinandus eſt, antea exa- d. 23. qui Epiſcopus c. 2.

minetur, &c. ſi nuptias non improbet; ſi ſecunda matrimonia non damnet, &c. *Carth. iv. cap. 1. Burch lib. 1 cap. 8 Iuo par. 5. cap. 61. decreti.*

CAP. X.

Pro conſulto caſtitatis, &c. Viduae, quibus 32. q 2. c. vlt.

placuerit, teneant caſtitatem: & nulla vidua ad nuptias iterandas vi venire cogatur. Quod 27. q. 1. c. 38.

ſi prius, quam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illas nubant, quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis cõdicio, & de virginibus habeatur, nec extra voluntatem parentum, vel ſuam maritos cogantur accipere. Si quis vero propoſitum caſtitatis viduae, vel virginis impedierit, a ſancta communione, & a liminibus eccleſiae habeatur extraneus. *Tolet. iij. cap. 10. Burch. lib. 8. cap. 44. Iuo par. 7. cap. 62. & par. 8 cap. 18. decret.*

CAP. XI.

Quae in viduitate habet ſui poteſtatẽ, cohabitat ab omni accuſatione libera, ſi nemo eſt, qui coniugium auellat; cum dicat Apoſtolus: 1. Cor. 7.

ſi mortuus ſit maritus, libera eſt, vt nubat, cui velit, tantum in Domino. *Baſil. ad Amphil. c. 41.*

CAP. XII.

Vidua ancilla forte non multum lapſa eſt, quae ſub raptus ſimulatione, ſecundum matrimonium eligit. Quamobrem eam de illo accuſare non oportet; neque enim ſimulatio iudicatur, ſed voluntas. *Baſil. ad Amphiloch. c. 53.*

Ne digami ordinentur clerici, licet poſt digamiam fuerint baptizati. Tit. XXXI.

Vide lib. xxvij. tit. xiij. & xiv.

Clericus digamus tantum poteſt aſcendere ad ordinem ſubdiaconatus. Tit. XXXII.

CAP. I.

LEctor fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil fit, ſed ſemper lector

ctor habeatur, aut forte ſubdiaconus. *Toletan. 1. cap. 3.*

CAP. II.

De idoneis autem, probatiſque viris, quos clericatui alligari ipſa vitae gratia ſuggerit, ſi forte inciderint in duplicata matrimonia, non vltra ſubdiaconatum eccleſiaſticas capiant dignitates. *Arauſ. cap. 25.*

CAP. III.

d. 34. cap. 18. Lector ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoris ſtatu permaneat; aut ſi forte neceſſitas ſit, ſubdiaconus fiat; nihil autem ſupra. Similiter & ſi bigamus fuerit. *Mar. Brac. c. 43.*

De matrimonio Clandeſtino.

Tit. XXXIII.

CAP. I.

De cland. desp. c. 3. Greg. ix. & c vni. eod. tit. in 4. col. Cum inhibitio copulae coniugalis ſit in tribus vltimis gradibus reuocata, eam in aliis volumus diſtricte obſeruari. Vnde praedeceſſorum noſtrorum inhaerendo veſtigiis, clandeſtina coniugia penitus inhibemus; prohibentes etiam, ne quis ſacerdos talibus intereſſe praeſumat. Quare ſpecialem quorumdam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando, ſtatuimus: vt cum matrimonia fuerint contrahenda, in eccleſijs per presbyteros publice proponantur, competenti termino praefinito, vt infra illum, qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat. Et ipſi presbyteri nihilominus inueſtigent, vtrum aliquod impedimentum obſiſtat. Cum autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis. Si qui vero clandeſtina, vel interdicta coniugia inire praeſumpſerint in gradu prohibito, etiã ignoranter: ſoboles de tali coniunctione ſuſcepta, prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium; cum illi taliter contrahendo, non expertes ſcientiae, vel ſaltem affectatores ignorantiae videantur. Pari modo illegitima proles cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, praeter commune edictum, in conſpectu eccleſiae praeſumpſerint. Sane parochialis ſacerdos, qui tales coniunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet alius regularis, qui eis praeſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, grauius puniendus, ſi culpae qualitas poſtulauerit. Sed & his, qui taliter copulari praeſumpſerint; etiam in gradu conceſſo, condigna paenitentia iniungatur. Si quis autem ad impediendã legitimã

trahere, ne forte per erroris ignauiã, vel certe quod peius eſt, diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interuenientis pactis ſponſalibus, per aliquam dilationis moram requiſiti, quin etiam diligenti cura vicini, vel maiores natu loci illius, qui poſſint ſcire lineàm generationũ vtrorumq. ſponſi ſcilicet, vel ſponſae. In eo etiam, vt ſine notitia ſacerdotis plebis illius nullatenus fiat; quatenus nulla deinceps ſeparationis tribulatio intercedat. Si vero hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum ſine fraude teſtium fuerit, & cauſſa contingerit, quod poſtea aut ipſi recordati fuerint, qui primum ſe neſcire proteſti ſunt, aut certe per aliorum veracium hominum teſtimonium inuenti fuerint in eo gradu conſanguinitatis, qui ſegregari ſolent, ſegregentur quidem ab inuicem, & agant paenitentiam, & ſi fieri poteſt, perſeuerent vtrique innupti. Quod ſi propter incontinentiam, vel certe quod eſt honeſtius, amore filiorum in id permanere nequeunt, tranſeant quidem ad ſecundas nuptias: hoc autem dicimus ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium. &c. Qui autem non obſeruauerint omnia haec, quae pro ſalute animae, & fragilitate vitae ſupra compendioſe ſcripta leguntur, & furtiuas, vel interdictas nuptias contrahere praeſumpſerint, & proximi cognationis fuerint inuenti, ſeparentur quoque & ipſi, & cunctis diebus vitae ſuae ſub paenitentiae lamento permaneant: atque ad ſecundas nuptias numquam ille, vel illa perueniant, alieni communionis gratia iudicentur: filijque, qui de hoc tam inceſto coniugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipiſci valeant parentum facultatem. *Foroiul. cap. 8.*

CAP. IV.

Nullus occultas nuptias, aut raptum faciat, vel quam propinquus habuit, ducat vxorem, ſed dotatam, & a parentibus traditam per benedictionem ſacerdotum accipiat, qui vult vxorem, ſicut in lib. VII. Capitular. cap. 179. monetur his verbis: Sancitum eſt, vt publicae nuptiae ab his, qui nubere cupiunt, fiant. quia ſaepe in nuptijs clam factis grauia peccata tam in ſponſalibus, quam in propinquis, & adulterinis coniugijs, & quod peius eſt dicere, cum conſanguineis accreſcunt, vel acumulantur. Sed prius cauendus eſt ſacerdos, in cuius parochia nuptiae fieri debent, in eccleſia coram omni populo, & ibi inquirere vna cum populo ipſe ſacerdos debet, ſi eius propinqua ſit, an non, aut alterius vxor, vel ſponſa,

ita ſecundum legem, & euangelium publicis nuptiis licite ſumenda. *Troslela. cap.8.ex D. Auguſt.in med.*

Vide Euariſt. epiſt. 1. in prin.tit. de Caeremonijs,quae in matrimonio obſeruari ſolent c. Cuſtoditum.*Nicol.ad conſul.Bulgar. cap.3.eo. tit.cap. Conſuetudinem. Carth. iv. cap.13.eod. tit.cap. Sponſus.*

De concubinis,& de his,qui concubinas habent. Tit. XXXIV.

CAP. I.

NVlli liceat vno tempore duas habere vxores,ſiue concubinas,vxoremue,& cõcubinam, &c. Contra haec ſalubria dicta faciens,cum vxore concubinam habens,eccleſiae communione videatur indignus. *Syn.Rom.ſub Eugen.ij.& Leon.iv.cap.37.*

CAP. II.

d.33.c.6. Laici, qui habentes vxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint,aut monaſterijs,ex quo baptizati ſunt,haeſerint, & ſi nõ concubinam, non pellicem nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ordines aſſumi. *Inno. epiſt.4.cap.4.Tarrac.lib.1.cap.129. Anſel.lib. 7.cap.29.Iuo par.6.cap.53.decret.*

CAP. III.

32.q.2.c.12. Non omnis mulier iuncta viro, vxor eſt viri;quia nec omnis filius haeres eſt patris. nuptiarum autem foedera inter ingenuos ſunt legitima, & inter aequales multo prius, hoc ipſum Domino conſtituente, quam initium
Gen.2. Romani iuris extiterit. Itaque aliud eſt vxor,
Gen.21. aliud concubina,ſicut aliud ancilla,aliud libera. Propter quod etiam Apoſtolus ad manife-
Gal.4. ſtandum harum perſonarum diſcretionem,
Geneſ 21. teſtimonium ponit &c. Eijce ancillam, & filium eius. non enim heres erit filius
27.q.2.c.16. ancillae cum filio meo Iſaac. Vnde [cum ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, vt praeter ſexuum coniunctionem, haberet in ſe Chriſti, & eccleſiae ſacramentum, dubium non eſt,eam mulierem non pertinere ad matrimonium,in qua docetur nuptiale non fuiſſe myſterium. Igitur cuiuſlibet loci clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi coniugato eam dederit,niſi forte illa mulier ingenua facta,& dotata legitime,& publicis nuptijs honeſtata videatur. Paterno arbitrio viris iunctae, carent culpa, ſi mulieres, quae,a viris habebantur, in matrimonio non fuerunt:quia aliud eſt nupta, aliud concubina. *Leo epiſt 90.cap 4.ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum.Tribur.cap.38. Caeſar.lib.10. cap. 16.& 40 Burch.lib. 9.cap.1.Iuo par.8.cap.74. & 139.decret.*

CAP. IV.

32.q.2.c.11. Ancillam a toro abijcere,& vxorem certae ingenuitatis accipere, nõ duplicatio coniugij, ſed profectus eſt honeſtatis. Culpanda eſt ſane talium negligentia, ſed non penitus deſperanda, vt crebris cohortationibus incitati, quod neceſſarie expetierunt, fideliter exequan- De paen. d.7.c.1.
tur. nemo enim deſperandus eſt, dum in hoc corpore conſtituitur: quia nonnumquam,quod diffidentia aetatis differtur, conſilio maturiore perficitur. *Leo epiſt.90.cap.5.& 6.*

CAP. V.

Quia venerandi canones ad ſacerdotij gradum natos e concubinis prouehi contradicũt, probare eos non ſatis cautum fore putauimus; ne quidquam a nobis contrariũ, ſanctis patribus in exemplum,& auctoritatem poſteris relinquatur;ſolet enim ſancta, & Apoſtolica ſedes pleraque conſiderata ratione tolerare,ſed numquam in ſuis decretis,& conſtitutionibus a concordia canonicae traditionis diſcedere. *Greg.vij.lib.2.regiſt.epiſt.30.*

CAP. VI.

Si quis habens vxorem * fidelis, concubi- d. 34. is qui c 4.
nam habeat,non communicet. Qui non habet * fidelem
vxorem,& pro vxore concubinam habet,a communione non repellatur;tantum vt vnius mulieris,aut vxoris,aut concubinae,vt ei placuerit,ſit coniunctione contentus. alias vero viuens abijciatur,donec deſinat, & ad paenitentiam reuertatur. *Tolet.1.c.17. Raban.cap.10. de.Paenit.Iuo lib.6. tit.3.cap.6.panor. & par. 8.cap.64.decret.*

CAP. VII.

De clericis, qui habent concubinas, & de poena excommunicationis, & de alijs poenis, quibus afficiuntur,ſi non reſipiſcunt. *Concil.habitum in Germania ſub* Conrado Card.*c.2.*

De adulteris, & raptoribus feminarum. Tir. XXXV.

Vide lib. xxxvi. in ij.parte.

De teſtibus, & aliis probationibus in cauſſa matrimoniali. Tit. XXXVI.

CAP. I.

LIcet ex quadam neceſſitate praeter com- De teſtib. & atteſt.
munem formam olim fuerit inſtitutum, cap. 47
vt in conſanguinitatis, & affinitatis gradibus Greg ix.
computandis,valeret teſtimonium de auditu: c.vlt eod.
cum propter breuem hominum vitam teſtes de tit. in 4.
viſu deponere non valerent, vſque ad gradum coll.
ſeptimum computando; quia tamen pluribus exemplis,& certis experimentis didicimus,ex hoc multa pericula contra legitima coniugia proueniſſe: ſtatuimus, ne ſuper hoc recipiantur teſtes de cetero de auditu, cum iam quartum gradum prohibitio non excedat,niſi perſonae graues extiterint, quibus fides merito ſit adhibenda, & ante motam litẽ

teſti-

teſtificata dedicerint ab antiquioribus quidem ſuis, non vtrique vno, cum non ſufficeret ille, ſi viueret, ſed duobus ad minus; nec ab infamibus, & ſuſpectis, ſed a fide dignis, & omni exceptione maioribus: cum ſatis videretur abſurdum illos admitti, quorum repellerentur auctores. Nec tamen ſi vnus a pluribus, vel infames ab hominibus bonae famae acceperint, quod teſtentur, tamquam plures, & idonei teſtes debent admitti; cum etiam ſecundum ordinem iudiciorum non ſufficiat vnius teſtis aſſertio, etiam ſi praeſidali dignitate praefulgeat, cum actus legitimi ſint infamibus interdicti. Teſtes autem huiuſmodi proprio iuramento firmantes, quod ad ferendum in cauſſa ipſa teſtimonium, odio, vel timore, vel amore vel commodo non procedant; perſonas expreſſis nominibus, vel demoſtratione, ſine circumlocutione ſufficienti deſignent: & ab vtroque latere clara computatione gradus ſingulos diſtinguant, & in ſuo nihilominus iuramento concludant, ſe accepiſſe a ſuis maioribus, quae deponunt, & credere ita eſſe. Sed nec tales ſufficiant, niſi iurati deponant ſe vidiſſe perſonas ſaltem in vno praedictorum graduum conſtitutas pro conſanguineis ſe habere. tolerabilius eſt enim aliquos contra ſtatuta hominum copulatos dimittere quam coniugatos legitime contra ſtatuta Domini ſeparare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 52.*

CAP. II.

35.q.6.c. 4. Si duo, vel tres viri conſanguinitatem iureiurando firmauerint, vel ipſimet forte confeſſi fuerint, coniugia diſſoluantur. Si vero neutrum contigerit, Epiſcopi eos per baptiſmum, per fidem, per iudicium Chriſti in vera obedientia obteſtentur, * quamuis palam faciant, vtrum ſe, ſicut fama eſt, conſanguineos recognoſcant. *Synod. Troiana ſub Vrbano y. Iuo par. 9. cap. 53. decret.*

* quatenus

Communia de matrimonio. Tit. XXXVII.

CAP. I.

De exceſſ. praelat. c. 12. Greg. CAuſſae matrimoniales ſunt Epiſcoporum, non Abbatum. *Innoc. iij. in conc. general. Later. cap. 60.*

CAP. II.

Epiſcopus, presbyter, diaconus, ſi vxorem religionis praetextu eiecerit, excommunicetur; ſi perſeuerat, deponatur. *Apoſt. cap. 5. G. L. Burch. lib. 1. cap. 78. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 30. panor. & par. 5. 184. decret.*

gati quique vocantur, vt qui in via iam coniugij praeceſſerunt, in ſubſequentis quoque copulae gaudio miſceantur. *Greg. ad Auguſt. interrog. 8.*

CAP. V.

Mulier poteſt eadem hora, qua gignit, ingredi eccleſiam, &c. ad eius vero concubitum vir eius accedere non debet, quoadusque, qui gignitur, ablactetur. Praua autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque alijs mulieribus ad nutriendum tradant, &c. Mulier dum ex conſuetudine menſtrua patitur, prohiberi ab ingreſſu eccleſiae non debet, &c. Sanctae autem communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex magna veneratione percipere non praeſumit, laudanda eſt; ſed ſi perceperit, non iudicanda, &c. Vir cum propria coniuge dormiens, niſi lotus aqua eccleſiam intrare non debet, ſed neque lotus intrare ſtatim debet. Lex autem veteri populo praecepit, vt mixtus vir mulieri, lauari aqua debeat, & ante ſolis occaſum eccleſiam non intrare &c. Quamuis de hac re diuerſae hominum nationes diuerſa ſentiunt, atque cuſtodire videantur; Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit, poſt admiſtionem propriae coniugis, & lauacri purificationem quaerere, & ab ingreſſu eccleſiae paululum reuerenter abſtinere, &c. Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, &c. Si quis ſua coniuge nō cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo creandorum liberorum gratia vtitur, iſte profecto de ingreſſu eccleſiae, ſeu de ſumendo corporis dominici, ſanguiniſque myſterio, ſuo eſt relinquendus iudicio. quia a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit * cadere, &c. *Greg. ad Auguſt. interrog. 10. Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 68. Beda lib. 1. hiſt. Angl. Capitul. lib. 6. cap. 204. Iuo par. 8. cap. 88. decr. Tarrac. lib. 6. cap. 125.*

d. 5. ſunt. ſur. c. 2. & c. vlt

33.q.4.ſ. 6.

Leui. 15. 6

Pſal. 50.

* ardere.

CAP. VI.

Si amore pudicitiae, vt aſſeris, ſolutionem matrimonij quaeris, hanc tibi nullo pacto noueris tribuendam, niſi vir tuus eandem pudicitiam non fide ſectatus extiterit. Denique vt cum beato Gregorio Papa dicatur. Si continentiam, quam vir appetit, vxor non ſequitur, aut quam vxor appetit, vir recuſat, diuidi coniugium non licet. Quare ſcriptum eſt. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. *Nicol. Theupbergiae Reginae. epiſt. 48. in fin. Gregor lib. 9. reg. epiſt. 39.* 1. Cor. 7.

CAP. VIII.

Si ſponſus ſponſae ſororē vitiet, ac ſponſam poſtea ducat, ſororq. ſe occidat, rei huius facti decennio paeniteant. *Ancyr.c.25*.G.24.L.

CAP. IX.

Si ea, quam catechumenus reliquerit, duxerit maritum, poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc, & circa feminas catechumenas erit obſeruandum. Quod ſi fuerit fidelis, quae ducitur ab eo, qui vxorem inculpatam reliquit, & * cum ſcierit illum ab vxore *(diuertiſſe,)* quam ſine cauſſa reliquit, placuit huiuſmodi in fine dari communionem. *Elib.cap.10.*

* cū elocerit

CAP. X.

Meretrix, quae aliquando fuerit, & poſtea habuerit maritum, ſi poſtea ad crudelitatem venerit, incunctanter placuit eſſe recipiendam. *Elib.cap.44.*

CAP. XI.

Ne qua fidelis, vel catechumena comicos, aut ſcenicos viros habeat: aut a communione arceatur. *Elib.cap.67.*

CAP. XII.

Ne feminae abſque maritorum nominibus laicis ſcribere audeant, qui fideles ſunt, vel litteras alicuius pacificas ad ſuum ſolum nomen ſcriptas accipiant. *Elib.cap.81.vlt.*

CAP. XIII.

33.q.4. c. vlt. Paenitentiam coniugatis, nonniſi ex conſenſu dandam. *Arel.ij.cap.22.Burch lib.19.c.131. Iuo par.8.c.280.& par.15.c.14. & 123. decr.*

CAP. XIV.

Non oportet Chriſtianos ad nuptias venientes ſaltare, vel choreas ducere, ſed caſte prandere, & coenare, vt Chriſtianos decet. *Laod. cap.53.*

CAP. XV.

Mulieres omnes eccleſiae catholicae fideles a virorum alienorum lectione, & coetibus ſeparentur, nec ad ipſas legentes alij ſtudio, vel docendi, vel diſcendi conueniant, quoniam & hoc Apoſtolus iubet, &c. Anathema futuros, qui hoc non obſeruauerint. *Caeſar.cap.1.* 1 Cor.14. 1.Tim.2.

CAP. XVI.

Ne ad nuptiarum ornatum miniſteria diuina praeſtentur, &c. *Aruer.cap.7.*

CAP. XVII.

Nullus praeſumat ante annos pubertatis, id eſt infra aetatem, puerum, vel puellam in matrimonium ſociare, nec in diſſimili aetate, ſed coëtaneos, ſibique conſentientes. &c. Vnde qui haec prohibita de cetero vſurpare praeſumpſerit, ab omni eccleſiaſtico conſortio ſit alienus, * ſed nec a publicis ſit immunis iudicij. *Forojul.cap.9.*

* &

CAP. XVIII.

Si fieri poſſit, vt qui per fornicationem coniunguntur, ſeparentur, id eſt melius. Sin autem eis omnino placet conſortium *(matrimonij)* fornicationis quidem poenam agnoſcant, ne ſeparentur autem, ne quid deterius accidat. *Baſil.ad Amphiloch.cap.26.*

VA1 1533450